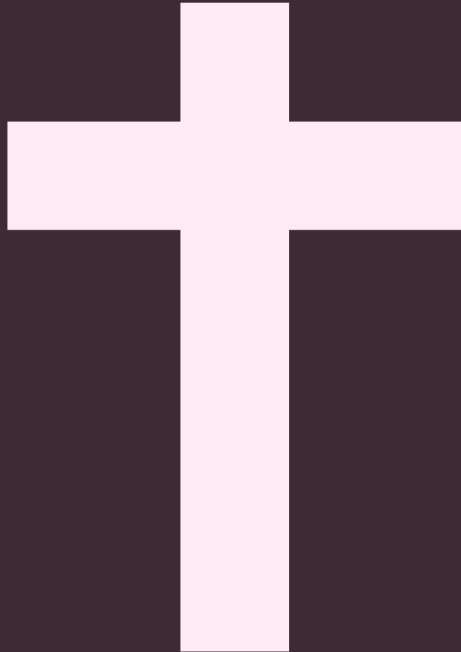

Ma Mɔweni Sulumani
ge Melefit

New Testament in Muyang

Ma M_uweni Sulumani ge Melefit New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968

Contents

Meciyu	1
Mark	54
Luk	89
Zen	146
Tawi	186
Rom	239
1 Koren	265
2 Koren	290
Galasi	306
Efez	315
Filip	324
Kolos	330
1 Tesalonik	336
2 Tesalonik	342
1 Timote	345
2 Timote	352
Tit	357
Filemon	360
Hebri	362
Zek	382
1 Piyer	389
2 Piyer	396
1 Zen	401
2 Zen	407
3 Zen	408
Zad	409
Manjahani	412

Ma Mɔwɛni Sulumani ya Meciyu àbɛki ni Ere ye ti mɔdɔmki ka Ma Mɔwɛni Sulumani ya Meciyu àbɛki ni

Maslaɗa ya àbɛki wakita ge Meciyu ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɛngu ni, kwa ka mɛnjɛki gani ndam ga Yezu dek tɛsɛra àbɛki ti Meciyu zal asak ga Yezu ni (Meciyu ti tɛzalay nan Levi daya). Maslaɗa ya àbɛki wakita ni ti zal Zude, awayay adafaki ma ga ndam mahɛngaray pakama ge Melefit ya tɛdɛmbiyu, tɛdɛm amagravu ni ti àgrava ka sarta ga Yezu ededɛn a (jɛngɛy Meciyu 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahan tɛbu akada hini daya).

Ka mɛnjɛki ga wakita ni Meciyu àdɛmki ma ke miwi ga Yezu. Kɛlɛn gani aɗgɛhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdɛm ni dek akada ga ata Mark nday ata Luk ya tɛngɛhad ni : Yezu aɗjɛki ke tɛwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Yezu nan àbu agray tɛwi gayan ni ti gɛzit àna gɛzit ndam ya tadɛbay nan ni tɛsɛr nan ti nan way ; kɛlɛn gani Piyer àdɛm Yezu ti nan Krist bay gɛdɛkani ya amara ni (16.16). Piyer àra àdɛma pakama nana ti kɛlɛn gani Yezu òru gwar a Zeruzalem, wudaka akoru ti àhi ana ndam madɛbay nan ni ahàr àdɛm tɛkad nan eslini, mɛk amanɗaba e kisim ba (16.21).

E kidɛn ga pakama ga Yezu ya àdɛm ni bu ni ti Meciyu adaba ndahan a, àslamatakabu, àbɛki ka mɛlan gɛrgɛri zlam a wakita gayan ni bu : ma ga Yezu ya àdɛm ka hɛma ni (5.1-7.29), ma ga Yezu ya àdɛm ka ya ti aslɛr ndam asak gayan ni (10.1-11.1), ma gozogul ga Yezu ya àdɛmki ka Mɛgur ge Melefit ni (13.1-52), ahɛmamam ndam ga Yezu tɛnɛhadkabu ni (18.1-19.2) akaba ma ga Yezu ya àdɛmki ka mandav ga duniya ni (24.1-25.46).

Meciyu adɛfiki ana leli zlam ya ti taɗrakivu ka Yezu ni ti àgravu akada ga zlam ya ti àgrakivu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu àslɛka ka

had Ezip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; tɛbaray nan akada ga ndam Izireyel ya tɛslɛkaba a dɛlɛv ba ni (3.13), àcaka daliya a hud gili ba (4.1) mɛk àcɛliya a hɛma va ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge Mɛwiz ya àgray na (5.1). Yezu ti nan bay mɛgri tɛwi ana Melefit ya àcakay daliya a kɛla geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; nan Wur ge Mis, ya Deniyel èpi Melefit amɛfiyu nan a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu èndeveriɗaba tɛwi gayan na dek : kani ti nan « Melefit ya anɛhad akaba leli ni » (Emenɛwel) ya Izayi àdɛmki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

Slimi ga ata bɛn ga bɛn ga Yezu

(Luk 3.23-38)

¹ Yezu *Krist ti nan wur hud ge Devit, wur hud ga Abraham daya. Slimi ga ata bɛn ga bɛnani ti nday hi :

² Abraham èwi Izak, Izak èwi Zekup, Zekup èwi Zuda akaba bɛza ga mɛnani ndahan,

³ Zuda èwifinɛna ata Ferez nday ata Zara kà Tamar a, Ferez èwi Esron, Esron èwi Aram,

⁴ Aram èwi Aminadap, Aminadap èwi Nason, Nason èwi Salmon,

⁵ Salmon èwifinɛna Boz kà Rahap a, Boz èwifinɛna Zobet kà Rut a, Zobet èwi Zese,

⁶ Zese èwi Devit. Devit ti àzum bay.

Bay Devit èwifinɛna Salomon kà wal ge Yari a,

⁷ Salomon èwi Robowam, Robowam èwi Abiya, Abiya èwi Asaf,

⁸ Asaf èwi Zusafat, Zusafat èwi Zuram, Zuram èwi Oziyas,

⁹ Oziyas èwi Zowatam, Zowatam èwi Asaz, Asaz èwi Ezesiyas,

¹⁰ Ezesiyas èwi Manase, Manase èwi Amon, Amon èwi Zuziyas,

¹¹ Zuziyas èwi Zesaniyas akaba bɛza ga mɛnani. Ka sarta gani nani ti tɛhɛloru ndam *Zude ka had Babilon.

¹² Tàra tɛhɛloya ndam Zude ka had Babilon a ti Zesaniyas èwi Salatiyel, Salatiyel èwi Zorobabel,

¹³ Zorobabel èwi Abiyut, Abiyut èwi Eliyakim, Eliyakim èwi Azor,

¹⁴ Azor èwi Sadok, Sadok èwi Akim, Akim èwi Eliyat,

15 Eliyut èwi Eleyazar, Eleyazar èwi Matan, Matan èwi Zekup,

16 Zekup èwi Zuzef. Zuzef ti zal ga Mari ya èwi Yezu ni. Yezu ti təzalay nan Krist.

17 Nahkay e kidin ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti bəza hud bəza hud ga Abraham kru mahar fad; e kidin ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti təhəloru ndam Zude ka had Babilon ni bu ni ti bəza hud bəza hud ga Abraham kru mahar fad; e kidin ga sarta ya ti təhəloru ndam Zude ka had Babilon ni akaba sarta ge Krist bu ni ti bəza hud bəza hud ga Abraham kru mahar fad.

Məslər ge Melefit ahi ana Zuzef etiwəya wur a, slimi gani Yezu (Luk 2.1-7)

18 Tiwi Yezu *Krist ti àgravu nahkay hi : mənjani Mari məva ge Zuzef. Zuzef əzay nan fañ ndo, ay tipi ti nan a hud. Nan a hud ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

19 Zal gani Zuzef ti nan mis jireni, nahkay àra èpia nan a, nan a hud ti àwayay madafani do. Adəm ambrəñ nan akal-akal.

20 Nan əbu ajalay ahər nahkay ti *məslər ge Melefit anğazlivu e kisim mizidəni bu, əhi ahkado : « Zuzef wur hud ge Devit, kəgray anğwaz ga mazay Mari ga wal ba, adaba wur ya a hud gayan bu ni ti əzay hud gani àna njəda ga Məsuf Njəlatani.

21 Ara ewi wur zalani. Emiwəya ti akədi slimi Yezu, adaba nan ti amahəngay ndam gayan, aməhəlaba tay a magudar zlam gatay ba. »

22 Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya əhi ana bay mahəngaray *pakama gayan ni məgravu. Pakama gani nani ti nihi :

23 « Wur dahalay ya əsər zal fañ ndo ni ara azay hud, emiwi wur zalani, atəzalay nan Emenəwel. » * Emenəwel ti awayay adəmvaba « Melefit nan əbu akaba leli. »

24 Zuzef nakəñ àra èpidəkva ti àgray ere ye ti məslər ga Bay Melefit əhi gray ni. Əzay Mari nakəñ ga wal,

25 ay təndəhadkabu ndo, duk əbivoru ana sarta ya Mari ewəya wur na ni. Nahkay

Mari nakəñ èwi wur zalani, mək Zuzef àdi slimi gani Yezu.

2

Ndam məsər zlam tara tamənjaya Yezu a

1 Tiwi Yezu ti e Betlehem ka had *Zude. Ka sarta gani nani ti Erot nan bay ga ndam *Zude. Tàra tiwəya Yezu a ti ndam ndahan tàra a Zerəzalem a ; nday ndam məsər zlam, təsləkabiya gwar egezi a.

2 Tàra tinjia ti tihindi, tədəm : « Bay ga ndam Zude ya tiwi ni ti nan eley ? Məra ti adaba bonğur əcəlaya, adafaki tiwəya bay gədakana. Miəpia bonğur na ti məra ga məbəhadı mirdim a. »

3 Bay *Erot àra ècia ma gana ti ma gani əhəlia ahər a dal-dal ; ma gani əhəlia ahər ana ndam Zerəzalem a dek daya.

4 Eslini Erot nakəñ əzalakabu gədakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Zude ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni. Əzalakabu gədakani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mihindifiəna kə tay a : « *Krist Bay gədakani ya amara ni ti, etiwə nan ti eley ? »

5 Nan nakəñ àra əhia ana tay a nahkay ti nday nakəñ təhəngriəñ, təhi : « Etiwi nan ti e Betlehem ka had Zude, adaba bay mahəngaray *pakama ge Melefit nahan əbəki a wakita gayan bu nahkay hi :

6 « Bay Melefit adəm :

Ləkəlm ndam Betlehem ka had Zude ni ti kəsa gekəli gədakani àtam kəsa ndahan ga had Zude ni,

adaba etiwə bay a kəsa gekəli bu.

Bay gani nani ti amədi kama ana ndam goro ndam *Izireyel. » *

7 Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti əzalakabu ndam məsər zlam ni akal-akal, èhindifiəna ma kə tay a, əhi ana tay ahkado : « Bonğur ni ti əcəlaya ananaw ? »

8 Tàra təhia sarta gana ti əsləroru tay e Betlehem, əhi ana tay : « Dəgum, kədəbum məlan ga wur ya tiwi ni lala. Akəsəruma məlan gana ti, nğuma ti kəhəngrumu ma gani. Adaba nu day nara nakoru ga məbəhadı mirdim. »

9 Nday nakəñ tàra ticia ma ga bay na ti təsləka. Nday təbu takoru e divi bu ni ti tipi bonğur ya əcəlaya gwar egezi a ni, nan

àbu akoru kama gatay. Boṅgur ni naṅ àbu akoru nahkay ti òru ècikki ka məlanṅ ga wur ya naṅ àvu ni.

¹⁰ Tàra tìpia boṅgur na ti tàmərva dal-dal,

¹¹ təhuriyu a ahay ya ti boṅgur ècikki ni vu, tədi ahàr ana wur ni nday ata mənani Mari. Tàra tìpia wur na ti tàbəhadī mirdim grik meleher ndiḃa ndiḃa ana had, mək təzləkaba sahar gatay a, təhəlaya zlam a, təbi ana wur ni. Zlam gani nday hi : gru, haf ya tamal tazəbay ezi ti àbəlay ni, akaba haf nahanṅ təzalay mir, ezi akada ge tersel ni.

¹² Kələṅ gani Melefit àhi ma ana tay e kisim mizidəni bu, àhi ana tay ahkado : « Kəṅgumoru gwar afa ga Erot ba. » Nahkay nday nakəṅ təsləka, tənṅoru a magam gatay àna divi nahanṅ zlam gatay.

Ata bəṅ ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka had Ezip

¹³ Ndam məsər zlam ni tàra təsləka ti *məslər ge Melefit àṅgazlivu ana Zəzef e kisim mizidəni bu, àhi ahkado : « Sləka, za wur na nday ata mənana, cuhworu àna tay gwar ka had Ezip. Ekinjəmiya ti njəhaduma eslina. Anəhuk “Sləka” day kwa ti akəsləkumbiya. Adaba *Erot naṅ àbu adəbay divi ge mijin wur ni. »

¹⁴ Zəzef àra ècia ma na nahkay nahəma, ga məlavad gani nani ècikaba, àzay wur ni nday ata mənṅ ga wur ni, òru ka had Ezip.

¹⁵ Tòru tìnjəa eslina ti tənəhadīyu duk àbiviyu ana kisim ga bay Erot. Ata bəṅ ga Yezu tòru àna Yezu ka had Ezip ti, ti pakama ga bay mahəṅgaray *pakama ga Bay Melefit məgravu. Pakama ya àdəm ni ti nahkay hi : « Nəzalabiyu wur goro ti kwa ka had Ezip. † »

Tabazl bəza

¹⁶ Erot àra ècia ndam məsər zlam ni tàgosa naṅ a ti àzuma bəruv a dal-dal. Nahkay àsləruru mis, àhi ana tay tòru tábazl bəza ga kəsa Betlehem akaba bəza ge mis ya tanəhadkà gəvay gani ni. Àhi ana tay tábazl bəza ya ti təzuma vi a cə cəna akaba ya tislī vi cə cəni ndo ni dek. Àdəm tábazl bəza ge vi cə cəni ni ti adaba ndam məsər zlam

ni təhi « Mìpi boṅgur enjenjeni ti àgray vi cə nihi. »

¹⁷ Nahkay pakama ge Zeremi bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit ni àgravu. Pakama gani nahkay hi :

¹⁸ « Tìci zlahay a Rama : tuway ahənday dal-dal, tagray delulə.

Nani Resel, etəwi bəza gayanṅ, àwayay ti mis tədabakay naṅ do, adaba bəza gayanṅ təbi va bi. ‡ »

Ata bəṅ ga Yezu təsləkabiya ka had Ezip a

¹⁹ Kələṅ gani bay *Erot nakəṅ àməta. Àra àməta ti məslər ga Bay Melefit àṅgazlivu ana Zəzef ka had Ezip e kisim mizidəni bu keti,

²⁰ àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata mənana, kəṅgoru àna tay ka had Izireyel. Adaba ndam ya ti təwayay makad wur ni ti təməta. »

²¹ Zəzef nakəṅ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata mənṅ ga wur ni, təsləka tənṅoru ka had Izireyel.

²² Ay Erseleyəs wur ga Erot àhuriya a bay ga bəṅana va ka had *Zəde a. Zəzef nakəṅ àra ècia ma gana ti aṅgwaz awər naṅ, àwayay məhuriyani ka had Zəde do. Eslini *məslər ge Melefit àhi ma e kisim mizidəni bu, nahkay Zəzef nakəṅ òru ka had *Gelili.

²³ Òru ènjəa eslina ti ànjəhad a kəsa nahanṅ bu ; təzalay kəsa gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mahəṅgaray *pakama ge Melefit ya tədəmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « *Bay gədakani ya amara ni ti atəzalay naṅ zal Nazaret. »

3

Pakama ge Zeṅ bay məbaray mis ni (Mark 1.1-8 ; Lək 3.1-9 ; Zeṅ 1.19-28)

¹ A vad nahanṅ àbu nahəma, Zeṅ bay məbaray mis ni àhərkiaya ke mis a huḃ gili ba ka had *Zəde ga məhi ma ana mis.

² Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba məjalay ahàr gekəli a, adaba *Məgur ge Melefit ènjia wudək. * »

³ Zeṅ ti Izayi bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit àdəmkibiya ma, àdəm :

« Maslanṅa azlah a huḃ gili bu, dəṅgu gayanṅ ahəndabiyu. Àdəm :

† 2:15 Oze 11.1. ‡ 2:18 Zeremi 31.15. * 3:2 A wakita ge Meciya bu, tədəm « Məgur ga huḃ melefit, » awayay adəmvaba « Məgur ge Melefit. » † 3:3 Izayi 40.3.

“Slamatumikabu divi ana Bay gəɗakani, ahàr àdàm divi gayan̄ màla ndəlaɓa.” † »

⁴ Zeñ ti nañ àbu àna azana mələmani àna eñguc ge ezligwemi, awəlvù àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayan̄ ti eyew akaba amu.

⁵ Eslini ti ndam Zeruzalem, ndam ga had̄ Zude dek akaba ndam ya ti tanjəhad̄ kà gəvay ga zalaka *Zurden̄ ni dek tərəkia ke Zeñ nakəñ a,

⁶ tədəfaya zlam gatay ya tğudar na, mək Zeñ nakəñ àbaray tay a zalaka Zurden̄ ni bu huya.

⁷ Ndam *Feriziyen̄ akaba ndam *Seduseyen̄ kay tərəkia ke Zeñ a ti mēbaray tay. Zeñ nakəñ àra epia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti medékw ! Way àhi ana kuli dəguma afa goro a ti kātamumfəña kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ? »

⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ededīñ ededīñena ti, grum tawi ya ti adafaki lekuləm kàmbatumva ni.

⁹ Ngay bəñ ga bəñ gekuli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tīgi bəza huɗ ga Abraham day, agravu.

¹⁰ Si kəgrum tawi sulumani kwa. Do ni ti Melefit nañ ànjəkia ka matraɗ kuli a àndava, agri ana kuli akada ge mis ya mən̄ ga zlam gayan̄ tiwi bəza sulumani do ni ti azay zɓaba gayan̄ ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni.

¹¹ Nu ti nabaray kuli àna yam ti mis təsər lekuləm kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ay maslaña nahan̄ nañ àbu ara e divi ba kələn̄ goro a : nañ ti aməbaray kuli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. Nañ gani nani ti njəda gayan̄ àtama goro a ; nu ti way ga məziaba kimaka gayan̄ a di way ?

¹² Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid̄ gayan̄ a ahar va, ahar hay àna nañ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

Tabaray Yezu
(Mark 1.9-11 ; Lək 3.21-22)

¹³ Eslini Yezu àsləka ka had̄ *Gelili a, àrəkioru ke Zeñ kà gəvay ga zalaka *Zurden̄ ti Zeñ *mēbaray nañ.

¹⁴ Ay ti Zeñ àwayay məbaray nañ do, àhi ahkado : « Amal nu nərəkukoru ti kəbaray nu. Nihi ti nak kərəkua ti nābaray kur sawan̄ aw ? »

¹⁵ Ay Yezu àhəngrifən̄, àhi : « Nihi ti gəskabá, gray nahkay hayan̄. Tamal màgra nahkay ti màgra ere ye ti Melefit awayay na dek. Àgəski ti magray nahkay. » Zeñ àra ecia ma ga Yezu na ti àgəskabu, àbaray nañ.

¹⁶ Zeñ àra àbara Yezu a ti Yezu àcəlaya a yam ni ba. Eslini huɗ melefit àzləkvaba, mək Yezu nakəñ èpi *Məsuf ge Melefit àhərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na.

¹⁷ Eslini dən̄gu àhəndabiyu a huɗ melefit bu akada dən̄gu ge mis, àdàm : « Maslaña hini ti wur goro, nawayay nañ dal-dal ; aməru məbəruv dal-dal. »

4

Seteni ahəlfəña eyu kà Yezu a
(Mark 1.12-13 ; Lək 4.1-13)

¹ Kələn̄ gani *Məsuf ge Melefit àzoru Yezu a huɗ gili vu ti *Seteni mēhəlfəña eyu a.

² Eslini Yezu nakəñ àgəs ndəra, àzum zlam ndo vad̄ kru kru fad̄ məlafat akaba məlavad̄ gani do dek. Kələn̄ gani ləwir àwərkaba nañ a.

³ Nahkay bay məhəlfəña eyu kè mis a ni àrəkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefit ededīñ ti hi ana akur nday hini tēmbukvu *dipeñ zla aw. »

⁴ Ay Yezu àhəngrifən̄, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdàm : “Mis anjəhad̄ ti àna zlam məzumani cilin̄ do ; anjəhad̄ ti àna pakama ya Melefit àdàm ni dek.” * »

⁵ Eslini Seteni àzoru nañ a kəsa *njəlatani ni vu, àfəkad̄ nañ jik ka ahàr ga *ahay gəɗakani ge Melefit ni, †

⁶ mək àhi : « Tamal nak Wur ge Melefit ededīñ ti diyu a had̄, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Melefit aməhi ma ana məslər gayan̄, atakəcaw kur, ti asak gayak ènjifin̄ kà akur ba.” ‡ »

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:5 Kəsa njəlatani ni ti Zeruzalem.

‡ 4:6 Limis 91.11-12. § 4:7 Mimbiki 6.16.

⁷ Ay Yezu àhi : « Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” S »

⁸ Eslini Seteni nakəŋ àzoru Yezu ka ahàr ga həma zəbalani, àdəfiki had ga duniya gərgərani dek, àdəfiki njəda akaba elimeni gatay,

⁹ mək àhi : « Kəbu kipioru zlam ni dek do waw ? Tamal ti kəbəhadua mirdim a meleher ndiəb ana had ti anəbuk tay dek. »

¹⁰ Eslini Yezu àhi : « Hədakfua, Seteni. Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay naŋ naŋ bəlaŋ cilin.” * »

¹¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti Seteni nakəŋ àsləkafəŋa. Àra àsləkafəŋa ti *məslər ge Melefit tərəkia ka Yezu a, təfi ahàr.

*Yezu anjəki ke təwi gayəŋ ka had Gelili
(Mark 1.14-15 ; Lək 4.14-15)*

¹² Kələŋ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zeŋ a daŋgay va. Yezu àra ècia ma gana ti àsləka òru ka had *Gelili.

¹³ Òru ènjua eslina ti ànjəhad a Nazaret ndo, òru ànjəhad a Kafarnahum. Kafarnahum ti kà gəvay ga *dəluv gədakani ga had Gelili, ka had ga Zabulon akaba ga Naftali.

¹⁴ Àgray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni ti məgravu. Àdəm nahkay hi :

¹⁵ « Lekələm ndam ga had ga Zabulon akaba ga Naftali,

gwar ka dəluv, ke ledi ga zalaka *Zərdeŋ ni !

Ka had Gelili gekəli ti ndam ya nday ndam *Zəde do ni təbu kay,

¹⁶ ay mis ya ti tanjəhad a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu ni tìpia mələŋ masladana dal-dal ; mis ya ti tanjəhad akada nday mis məmətani ni, mələŋ àsladīa ana tay a.† »

¹⁷ Ka sarta gani nani Yezu ànjəki ka məhi ma ana mis, àdəm : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, adaba *Məgur ge Melefit ènjia. »

*Yezu azalay ndam məgəs kilif fad
(Mark 1.16-20 ; Lək 5.1-11)*

¹⁸ A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu asawaday kà gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis ndahaŋ cə nday kà məŋ gatay. Bəlaŋ gani slimi gayəŋ Simu naŋ ya təzalay Piyer ni, nahaŋ ni ti ni slimi gayəŋ Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adaba nday ndam məgəs kilif. ¹⁹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagraŋ ti kīgəm ndam məhəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti kəgəsum kilif ni. »

²⁰ Tàra ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak, tədəbay naŋ həya.

²¹ Nday təbu takoru ti Yezu èpi mis ndahaŋ cə, nday kà məŋ gatay keti ; nday bəza ge Zebede, bəlaŋ gani slimi gayəŋ Zek, nahaŋ ni ti ni slimi gayəŋ Zeŋ. Nday a *slalah ga yam bu akaba bəŋ gatay Zebede, təbu təslamalay zəva gatay. Yezu àra èpia tay a ti əzalay tay.

²² Nday nakəŋ tàra ticia zalay ga Yezu na ti təmbərbu slalah ga yam gatay ni akaba bəŋ gatay ni, tədəbay naŋ.

*Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəŋgaraba mis a
(Lək 6.17-19)*

²³ Kələŋ gani Yezu àsawaday ka kəsa ka kəsa ga had *Gelili ni dek, acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu. Àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay, ahəŋgaraba ndam gatay dərani akaba ndam gatay ya arməwər gərgərani awər tay na dek.

²⁴ Nahkay ndam ga had Siri dek ticia zlam ga Yezu ya àgray na. Eslini təhəlibiyu ndam gatay ya tēbesey do ni dek : ndam ga arməwər, ndam ya ti təcakay daliya ni, ndam ya ti seteni təniviyyu ana tay ni, ndam ya ti araŋa agəs tay bərək bərək ni, akaba ndam dəra. Təhəlibiya tay ana Yezu a ti Yezu ahəŋgaraba tay a.

²⁵ Mis dal-dal təsləkabiya e Gelili a, ka had ga *Kəsa Kru a, a Zerəzalem a, ka had *Zəde akaba ke ledi ga zalaka *Zərdeŋ a, tədəbay Yezu.

5

Yezu acahi zlam ana mis a həma bu

* 4:10 Mimbiki 6.13. † 4:16 Izayi 8.23-9.1.

¹ Yezu àra èpia mis dal-dalani na ti àcèloru a hëma vu, ànjèhad digùs. Nahkay ndam madèbay nanj ni tèrekioru,

² mæk Yezu ànjèki ka macahi zlam ana tay.

*Màmàrani ga ndam ga Yezu
(Luk 6.20-23)*

Àhi ana tay ahkado :

³ « Ndam ya ti tèsèra nday ndam talaga kè eri ge Melefit ni ti tàmèrvu, adaba *Mægur ge Melefit ti gatay.

⁴ Ndam ya ti titèwi ni ti tàmèrvu, adaba Melefit amèhèngrivu bèruv ana tay. *

⁵ Ndam ya ti nday kudufani ni ti tàmèrvu, adaba Melefit amèvi had ya ti àdèam amèvi ana ndam gayan ni ana tay.

⁶ Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam mæzumani akaba zlam miseni ni ti tàmèrvu, adaba etipi jiri gani nani, atèrèh àna nanj akada ya tèrèh àna zlam mæzumani ni.

⁷ Ndam ya ti mis tési cicihi ana tay ni ti tàmèrvu, adaba nday day atési cicihi ana Melefit.

⁸ Ndam ya ti mæbèruv gatay *njèlatani ni ti tàmèrvu, adaba etipi Melefit.

⁹ Ndam ya ti tanjalabakabu mis ni ti tàmèrvu, adaba Melefit amazalay tay bèza gayan.

¹⁰ Ndam ya ti mis tægri daliya ana tay adaba nday ndam jireni ni ti tàmèrvu, adaba Mægur ge Melefit ti gatay.

¹¹ « Lekulùm ti ka ya ti mis tindivi kùli, tægri daliya ana kùli ahkay do ni tédèamki ma magèdavani gèrgèri àki ke kùli adaba lekulùm ndam goro ni ti, mèrumvu.

¹² Yèm, mèrumvu dal-dal, adaba Melefit amèvi zlam sulumani ana kùli kay a kèla gani vu a hud melefit bu. Daliya ya tægri ana kùli nihi ni ti, ku ndam mahèngaray *pakama ge Melefit ahaslani day tægri ana tay nahkay. »

*Ma àki ka estena akaba ka mèlanj masladani
(Mark 9.50 ; Luk 14.34-35)*

¹³ « Lekulùm e kidin ga ndam ga *duniya ni bu ni ti akada estena ya tabafèj kà zlam

mæzumani ni. Ay tamal estena ni àcèr va do ni ti, tægri ahèmamam ti mæcèr keti ni mam ? Àbi ! Ègia zlam masakana, tizligoru mis tècèlki cilin.

¹⁴ « Asladay mèlanj a duniya bu ni ti lekulùm gani. Kèsa gèdakani ka ahàr ga hëma ti anghavu waw ? Aha !

¹⁵ Maslanja ya ti ebeftey cèngel mæk ahèmbaki dagèla ni ti àbi ; afèkad ka mèlanj zanani sawan, nahkay ti asladè mèlanj ana mis ya ti a hud ahay bu ni dèk.

¹⁶ Nahkay zla nahèma grum ti mis dèk tìpi masladani gekùli àna tèwi gekùli sulumani ya kègrum ni. Etipia ti atazlèbay Bèj gekùli ya a hud melefit bu ni. »

Pakama àki ke Divi ge Melefit

¹⁷ « Ngay nu nàra ga mèmèbtkaba *Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki na akaba pakama ga ndam ndahanj ya tàmèngaray *pakama ge Melefit na ti kèdèamum ba. Nàra ga mèmèbtkaba tay a do, nàra ti ge mendeverenj tèwi gani sawan.

¹⁸ Nèhi ana kùli nahèma, ku asak ma gèzit ge Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni emiji do. Tamal hud melefit akaba had ni dèk tìjiji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Si ere ye ti Melefit awayay magray ni dèk amagrava day kwa.

¹⁹ Nahkay zla nahèma, tamal mis àgèskabu ku Divi bèlanj e kidin ge Divi ge Melefit bu ndo, akaba acahi ana mis ndahanj ti tægri akada gayan ni ti, àbèlay do. Ku tamal àgèskabá Divi ndahanj a dèk, Divi ya àgèskabu ndo ni ti gèziteni àtam nday ndahanj dèk nèngu ni, Melefit amèdèam maslanja nani gèziteni àtam mis ndahanj dèk a Mægur gayan ni bu. Ay maslanja ya ti àgèskabá Divi ge Melefit a dèk, acahi ana mis ndahanj ni ti, Melefit amèdèam nanj gèdakani a Mægur gayan ni bu.

²⁰ Nèhi ana kùli nahèma, ahàr àdèam kàtamum ndam *Feriziyen akaba ndam *mèsèr Wakita ge Melefit àna jiri. Tamal kàtamum tay ndo ni ti akèhurumiyu a *Mægur ge Melefit ni vu koksah. »

Mæzum bèruv akaba lagayvu

* 5:4 A wakita ndahanj bu tàmbatka lemeru 4 ata 5 a. † 5:21 Mahèrana 20.13 ; Mimbiki 5.17.

21 « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Kəkad mis ba. Maslaŋa ya ti àkafa mis a ni ti tagrafəŋa seriya.” †

22 Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal àzumkia bəruv ka wur ga mənana ti tagrafəŋa seriya ; ku way way do tamal èndivia wur ga mənana cəf ti ndam ge seriya təwəl naŋ ; tamal àhi ana wur ga mənani “Nak muru” ti tizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu.

23 Nahkay tamal kìnjua àna sədaga gayak ka mələŋ ya tabəhad na, mək kəsərkia kəgudaria zlam ana wur ga muk a ti,

24 mbərbu sədaga gayak ni eslini, ru kəŋgalumbabiya. Akəŋgalumbabiya ti ŋga ti kəfəkadi sədaga gayak ni ana Melefit dəma mba.

25 « Tamal maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim nahəma, ŋgalumbu ka ahər divi ; do ni ti bi maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a daŋgay vu.

26 Nəhuk nahəma, mənəjed məpələba ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti agəjənifuk sisi bələŋ nəŋgu ni, si kəpələba kwa. »

Magray hala

27 « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Kəgray hala ba.” ‡

28 Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal amənjaləŋa ana wal a àna eri ciliŋ, awayay ti tändəhadkabu ti, àgra hala àndava.

29 « Nahkay tamal eri ga ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, zaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bələŋ ejiji ere gani tizligiyu vu gayak dek a dəluv ga aku vu ni.

30 Tamal ahar ga dəf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahəma, kelkaba zligoru ; àgəski hojo zlam ga vu gayak bələŋ ejiji ere gani vu gayak dek ahuriyu a dəluv ga aku vu ni. »

Magaray wal

(*Meciyu 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Lək 16.18*)

31 « Təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa agaray wal gayan ti ahər àdəm abəki wakita gani, avi.” §

32 Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do àgara wal gayan a, wal ni day àgray mesəwehvu ndo ni ti, wal ni àda zal nahan a ti maslaŋa ya àgara wal na ti àfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaŋa ya ti àza wal ya ti zal gani àgara na day àgra hala. »

Mbaday

33 « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Tamal kəmbada, kədəm akəgri zlam ana Melefit ti ahər àdəm kəmbrəŋ ba, gray ere gani nani.” *

34 Ay nu ti nəhi ana kəli : kəmbadum day-day ba. Ku àna huđ melefit kəmbadum ba, adaba huđ melefit ti kərsi ga Bay Melefit.

35 Ku àna had day kəmbadum ba, adaba had ti mələŋ məbəki asak ge Melefit. Ku àna Zeruzalem day kəmbadum ba, adaba nani kəsa ga Bay gəfəkani.

36 Ku àna ahər gayak day kəmbada ba, adaba ku məhər ga ahər gayak bələŋ day kəmbatkaba ti mīgi bəd-bədani ahkay do ni didiliŋeni koksah.

37 Ere ye ti kədəmum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kədəmumkiva ma nahan a ti nani təwi ge *Seteni. »

Mahəŋgarvu zlam magədavani

(*Lək 6.29-30*)

38 « Kəsəruma, təhi ana ata bəŋ gekəli : “Tamal maslaŋa àzukaba eri a ti ziaba eri a bilegeni. Tamal maslaŋa àdəvukaba aslər a ti dəviaba aslər a bilegeni.” †

39 Ay nu ti nəhi ana kəli : tamal mis cudayani àgruka arəŋa ti kəhəŋgarfəŋ ba. Tamal maslaŋa àduka barva ka tuwər ga ahar ga dəf a nahəma, mbatikabiyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivu keti.

40 Tamal mis abəhadkuka mirdim a, awayay azafuka endəwi gayak a nahəma, mbrəŋ naŋ māzafuka, māzafuka mugudi gayak a daya.

41 Tamal mis àfəkuka ŋgasa ga məziuru zlam ezewed kru nahəma, zioru ezewed kru kru cə.

42 Tamal mis èhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis àra ga makəlay duwa ti kəkeli ba. »

‡ 5:27 Mahərana 20.14 ; Mimbiki 5.18. § 5:31 Mimbiki 24.1. * 5:33 Mənjay Levi 19.12 ; Macalani 30.3 ; Mimbiki 23.22-24. † 5:38 Mahərana 21.24 ; Levi 24.20 ; Mimbiki 19.21.

Mawayay ndam ezir geli
(Luk 6.27-28, 32-36)

⁴³ « Kəsəruma tēhi ana ata bəŋ gekəli : “Ahàr àdəm wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” †

⁴⁴ Ay nu ti nəhi ana kəli : wayum ndam ezir gekəli ; hənğalumi Melefit ana ndam ya təgri daliya ana kəli ni.

⁴⁵ Tamal kəgrum nahkay ti ekigum bəza ga Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni ededīŋ ededīŋeni, adaba naŋ ti agray ti fat māsładı məlaŋ ana ndam cuday akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mətədiaya ana ndam jireni akaba ana ndam jireni do na daya.

⁴⁶ Tamal lekələm kawayum ndam ya ti tawayay kəli ni ciliŋ ti, kəhumi ana ahàr Melefit aməvi zlam ana kəli ka duwa gani aw ? Aha ! Adaba ku ndam *məhəl hadam day təbu tagray nahkay.

⁴⁷ Tamal kəgrumi sa ana bəza ga mənğ gekəli ciliŋ ti, kəhumi ana ahàr kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay.

⁴⁸ Ahàr àdəm kəgudarum zlam do simiteni, akada ga Bəŋ gekəli ya e melefit bu àgudar zlam do simiteni ni. »

6

Məvi zlam ana ndam talaga

¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kə meleher ge mis ndahaŋ ti tīpi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kə meleher ge mis ti, Bəŋ gekəli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kəli azuhva təwi gekəli ni do.

² Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kəzlahum àna naŋ ti mis tīci ba. Ndam ya ti tawayay ti mis tādəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis tāzłəbay tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti tənğəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋğət nahaŋ va do.

³ Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahàr ga gəjar

† 5:43 Levi 19.18.

gayak day àsər ere ye ti ahàr ga daf gayak agray ni ba.

⁴ Ahàr àdəm kəvi zlam ana mis ti maslaŋa nahaŋ èci ma gani ba. Buk ti epi zlam ya mis tīpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni. »

Mahəŋgalay Melefit
(Luk 11.2-4)

⁵ « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akada ga ndam ya tawayay ti mis ndahaŋ tādəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu ahkay do ni kə gəvay ge divi, ti mis tīpi tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti tənğəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋğət nahaŋ va do.

⁶ Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyu a ahay gayak vu, zləkkabu mahay ti mis tīpi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tīpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni.

⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəhəŋgrumi zuh ana zlam bəlaŋani sak kay akada nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti tēhi ana ahàr tamal tahəŋgalay dal-dal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay.

⁸ Ay lekələm ti kəgrum akada gatay ni ba. Adaba wudaka kahəŋgalum ti Bəŋ gekəli àsəra ere ye ti àhəcikivu ana kəli na àndava.

⁹ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, dəmum nahkay hi :

“Bəŋ geli nak a huđ melefit bu, mis dek təgəskabu nak njələta ti ;

¹⁰ kàra kəzum bay gayak e kidīŋ geli bu ti ; ere ye ti kawayay ni məgravu ka had akada ya agravu a huđ melefit bu ni ti.

¹¹ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kani daya ti.

¹² Mbərfəŋa zlam ya məgudaruk ni kə leli a, akada geli ya məmbərfəŋa zlam ge mis ya təgudari ana leli na kə tay a ni ti.

¹³ Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba, hənğafəŋa leli kə naŋ a sawaŋ ti.

[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba esliki ka magray zlam dek ni ti nak. Bay

ya ti mis dek atazləbay ni ti nak, ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.]”

14 « Nədəm nahəma, tamal kəmbərəŋumfəŋa zlam ge mis ya tagudari ana kəli na kə tay a ti, Bəŋ gekəli ya e melefıt bu ni aməmbərfəŋa zlam gekəli ya kagudarum ni kə kəli a bilegeni.

15 Ay tamal lekələm kəmbərəŋumfəŋa zlam ya mis tagudari ana kəli ni kə tay a do ni ti, Bəŋ gekəli day aməmbərfəŋa zlam gekəli ya kagudarum ni kə kəli a do bilegeni. »

Məgəs ndəra

16 « Ka ya ti kəgəsüm ndəra nahəma, kəgrum akada ge mis ya tawayay ti mis ndahaŋ tədəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti təgəs ndəra ni ti tamənjavu akada təbu təkakay daliya, akada tāmətətkaba ; tawayay ti mis təsər nday təbu təgəs ndəra. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana əndava, atəŋgət nahaŋ va do.

17 Ay nak ti ka ya ti kəgəs ndəra nahəma, baray eri gayak, bakabu tersel ka ahər.

18 Nahkay ti ŋgay kəgəsə ndəra ti mis təsər do, si Buk ya ti naŋ əbu akaba kur ni. Nahkay Buk aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kəgray ni ; naŋ ti epi zlam ya mis tipi do ni. »

Elimeni ya a huđ melefıt bu ni

(Luk 12.33-34)

19 « Kəŋgumkabu elimeni a duniya bu ba. A duniya bu ni ti gaŋgu akaba vi təzumaba, ndam akal day tindef ahay təhələba elimeni na.

20 Ŋgumkabu elimeni gekəli ti a huđ melefıt bu sawaŋ, adaba eslini ti gaŋgu akaba vi təzum do, ndam akal day tindef ahay koksah, təhəl elimeni ni koksah.

21 Adaba məlaŋ ya ti elimeni gayak əvu ni ti, kajalaki ahər ti ka məlaŋ gani nani. »

Məlaŋ masladani akaba məlaŋ ziŋ-ziŋeni

(Luk 11.34-36)

22 « Eri ge mis ti asladay vu gayaŋ akada ge ceŋgel ya asladay məlaŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek əbu a masladani bu.

23 Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziŋ-ziŋeni bu. Nahkay

tamal ti masladani gayak ni əsladay va do əgia ziŋ-ziŋena ti, nak e ziŋ-ziŋeni bu dal-dal timey ! »

Elimeni akaba təwi ge Melefıt ti məwayay tay cəeni koksah

(Luk 16.13)

24 « Maslaŋa əbi esliki məgri təwi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlaŋ gani, amawayay naŋ nahaŋ ni ; ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahaŋ ni do, ana naŋ nahaŋ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekələm day tamal kədəbum siŋu hi hi ti kisləmki məgri təwi ana Melefıt koksah. »

Kəjalumki ahər ka zlam ga duniya ba

(Luk 12.22-31)

25 « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli a manjəhad gekəli bu ni ti ŋgay akəzumum mam, [ekisum mam] akaba akəbumkabu mam ti kəjalum ba, əhəli ahər ana kəli ba daya. Sifa ti ətam zlam məzumani do waw ? Vu ti ətam zlam məbakabani do waw ?

26 Kipəm edidŋ do waw ; tizligi zlam do, təbaz zlam do, təŋgakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bəŋ gekəli ya e melefıt bu ni naŋ əbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekələm ti kətamum tay ferek-ferek do waw ?

27 Way e kidŋ gekəli bu esliki mədəkiviyyu vad əkivu ke vi gayaŋ ku gəzit əna majalay ahər gayaŋ way ? Əbi !

28 « Kəjalumki ahər ka zlam məbakabani ti kamam ? Ŋga pəm vay-vay ga zlam ya təfət a vədaŋ bu ni ; təgray təwi do, tələmkabu azana do daya.

29 Ay nəhi ana kəli nahəma, ku Salomon əna elimeni gayaŋ ni dek tekeđi əbakabu azana ya ti əbəlay akada vay-vay bəlaŋ ni ndo.

30 Zlam ya təfət a vədaŋ bu kani, hajəŋ təbiyyu tay a aku vu ni tekeđi Melefıt abəki vay-vay ka tay. Tamal naŋ əbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam gatay ni do waw ? Lekələm ti kəfumki ahər ke Melefıt lala do ni ti kamam ?

31 Nahkay ti ŋgay aməzumum mam, emisum mam akaba aməbumkabu mam ti kəjalum ba.

32 Ndam ya tədəbay zlam nday nani dek kələvad ni ti nday ya ti təfəki ahər ke Melefıt

do ni. Ay lekùlùm ti Bəŋ gekùli ya e melefít bu ni àsəra ere ya àhəcikivu ana kùli na.

³³ Enjenjeni ti dəbum *Məgur ge Melefít akaba jiri gayan ; nahkay zlam ndahan ni dek day Melefít aməvikivu ana kùli.

³⁴ Kàjalumki ahàr ka vad ya hajəŋ ba, adaba vad ya hajəŋ day naŋ àbu àna majalay ahàr gayan zlam gayan. Ku vad weley weley do dek zlam zləzladani gayan àbu. »

7

Ngay mis ndahan tàgudara zlam a ti kədəmum ba

(Lùk 6.37-38, 41-42)

¹ « Ngay mis ndahan tàgudara zlam a ti kədəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekùlùm day ngay kəgudaruma zlam a ti Melefít amədəm do.

² Adaba mam, gekùli ya kədəmum təwəl mis ndahan àna seriya, tâtraḅ tay ni ti Melefít day aməwəl kùli àna seriya, amatraḅ kùli. Darama ya lekùlùm kəgurumi zlam ana mis ndahan àna naŋ ni ti Melefít day aməguri zlam ana kùli àna naŋ.

³ Kaməŋjaləŋ ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ?

⁴ Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəŋ nəzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti, kəzikia ahəmamam ?

⁵ Nak bay ya aŋgah zlam magudarani gayan ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ana wur ga muk na.

⁶ Kəvumi zlam *ŋjəlatani ge Melefít ana kərá ba, do ni ti tambatkibiyu ma ke kùli tahəpədkaba kùli a. Kəfəkadumivu ebirsli gekùli e divi bu ana mədrəs ba, do ni ti təcəlki, tagudar masakani. »

Mihindiliŋ zlam kə Melefít

(Lùk 11.9-13)

⁷ « Hindəm zlam. Kihindəma ti Melefít aməvi ana kùli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefít. Kəzaluma naŋ a ti aməwəli ana kùli, aməzləkiaba mahay ana kùli a.

⁸ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefít avi. Ku way way do adəbay

zlam, aŋgət. Ku way way do azalay, Melefít awəli, azləkiaba mahay a.

⁹ Bi wur ara afa gayak, nak bəjana, ehindiləka *dipeŋ a ti, kəvi akur aw ? Aha !

¹⁰ Ahkay do ni bi ehindiləka kilif a ti kəvi gavan aw ? Aha !

¹¹ Lekùlùm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekùlùm ndam magudar zlam nəŋgu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekùli a. Ay ti Bəŋ gekùli Melefít naŋ e melefít bu, naŋ sulumani ti magray gayan ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa ehindiliŋa zlam a nahəma, aməvi zlam sulumani ededīŋ.

¹² Nahkay ere ye ti kawayum mis təgri ana kùli ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefít àna Divi gayan ya Məwiz àbəki ni àdəm nahkay ; ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefít ni day tədəm nahkay. »

Mahay misliceni

(Lùk 13.24)

¹³ « Zum njeḅa, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Adəba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu àwərvu do. Nahkay mis kay təbu təhuriyu gwar a mahay botutani ni.

¹⁴ Ay azoru mis ka məlaŋ ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kəsedeni. Ndam ya takoru àna divi nani ni ti kay do. »

Akəsərum mis àna təwi gayan ya agray ni

(Lùk 6.43-44)

¹⁵ « Bumvu slimi àna ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefít ni. Tara afa gekùli a ti tafəkad ahàr gatay akada nday təmbəmbak, ambatakani do a məbərur gatay bu ni ti nday akada təmbəmbak ededīŋ do, nday akada kərá gili cudayani sawaŋ.

¹⁶ Akəsərum tay ti àna təwi gatay ya tagray ni. Way àdifəŋ ahàr ana bəza ga enderendera kə məŋgəhaf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tədifəŋ ahàr ana bəza ga *wəruv kə mezlirgendə do.

¹⁷ Məŋgəhaf sulumani lu ti ewi bəza sulumani, məŋgəhaf magədavani ti ni ewi bəza magədavani.

¹⁸ Məŋgəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti àbi. Məŋgəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti àbi daya.

19 Məngəhaf ya èwi bəza sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu a aku vu.

20 Nahkay akəsərüm ndam ya ti tədəm nday ndam mahəngaray pakama ge Melefit ni ti àna təwi gatay ya tagray ni. »

*Yezu amədəm nəsər kəli do
(Luk 13.25-27)*

21 « Sêruma lala : Ndam ya təzalay nu : “Bay geli, Bay geli” ni, atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu ti nday dek do. Atəhuriyu ti si ndam ya ti tagray ere ye ti Bəng goro nañ a hud melefit bu àwayay ni kwa.

22 Ka fat gani nani ti mis kay atəhu : “Bay geli, bay geli ! Məhəngria pakama ge Melefit ana mis àna slimi gayak a, mägariaba seteni ana mis àna slimi gayak a akaba mągra zlam ya ti agri ejep ana mis na gərgəri kay àna slimi gayak a.”

23 Anəhi ana tay vay-vay : “Day-day nəsər kəli ndo. Sləkumfua, lekələm dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” »

*Ahay mələmani təbu gərgəri cə
(Luk 6.47-49)*

24 « Tamal mis àra afa goro a ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata mis mənjuhəni ya àləm ahay gayan ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zilerj mək àfəkadkibiyu asak ga ahay ni ka akur.

25 A vad nahan avər àtəda dal-dal, aməd àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti təgri arəna ana ahay ni ndo, adaba asak ga ahay ni mafəkadkibiyani ka akur palam.

26 Ay tamal mis ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni do nahəma, àzavu ata mis murani ya àləm ahay gayan ka wiyən ni.

27 Ka ya ti avər àtəda dal-dal, aməd àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni àmbəda həya. Àmbədkaba besək-besək. »

28 Yezu èndeverinə macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayan ya àcahi ana tay ni, àgria ejep ana tay a dek,

29 adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni do.

8

*Yezu ahəngaraba zal ambələk a
(Mark 1.40-45 ; Luk 5.12-16)*

1 Yezu àra àndaya ahər a həma ni ba nahəma, mis dal-dal tədəbay nañ.

2 Eslini zal ambələk nahan arəkia ka Yezu nakəñ a, àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kisliki mahəngaraba nu a ti nıgia mis njəlatana. »

3 Yezu nakəñ àzoru ahar, ènjifin, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk nakəñ aᅅgaba, ègia mis njəlatana həya.

4 Mək Yezu àhi : « Nihı kəᅅgaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaᅅa ba. Ru kəᅅgazli vu gayak ni ana bay *maᅅgalabakabu mis akaba Melefit sawan ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayan bu ni, adaba kıgia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəᅅgaba, kıgia mis njəlatana. »

*Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki
ahər ka Yezu
(Luk 7.1-10 ; mənjacki ke Zeᅅ 4.48-54
daya)*

5 Ka ya ti Yezu nañ àbu ahuriyu a Kafar-nahum nahəma, zal nahan arəkia, nañ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom, ahəᅅgalay nañ ga məjənaki nañ,

6 àhi : « Bay goro, bay məgru təwi àbiyu a magam mandəhadani èbesey do, ègia dərana, nañ àbu acakay daliya dal-dal. »

7 Eslini Yezu àhi : « Nakoru nahəngaraba nañ a. »

8 Bay ga ndam slewja nakəñ ahəᅅgrifəᅅ, àhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dəm ma bəlan ciliᅅ ; nahkay ti bay məgru təwi ni aᅅgaba.

9 Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlan gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana nahan “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. »

10 Yezu àra ècia ma gayan na ti, àgria ejep a dal-dal, mək àhi ana ndam ya tədəbay nañ ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ku e kidin ga ndam *Izireyel bu day, day-day

nèdi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada nañ hini ni ndo.

¹¹ Nəhi ana kəli nahəma, mis dal-dal atasləkabiya kwa kè sliri ga məlan a dek, atəzumkabu zlam ka ahar bəlan akaba Abraham, Izak, Zekəp a *Məgur ge Melefit bu.

¹² Ay ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gatay ni ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit ni vu do, atabəhad tay e mite bu a məlan ziñ-ziñeni bu. Eslini ti etitəwi, atəcakay daliya dal-dal. »

¹³ Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Ru a magam, Melefit aməgruk ere ye ti kihindi ni adaba kəfukua ahàr a. » Ka sarta gani nani bay məgri təwi ana bay ga ndam slewja ni aṅgaba huya.

*Yezu ahəṅgaraba ndam ga arməwər nda-
hañ a kay*

(Mark 1.29-34 ; Lək 4.38-41)

¹⁴ Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mireñ ge Piyer ni mandəhadani, aku àbəkia.

¹⁵ Eslini Yezu nakəñ ènjifiñ kà ahar gani ; àra ènjifiña ti aku ni àhəlkia huya. Nahkay wal ni ècikaba, àfi ahàr.

¹⁶ Məlakarawa àra ègia ti təhəlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakəñ àhi ma ana seteni ni cilin, mək seteni ni təsləkiaba ana mis na. Àhəṅgaraba ndam ga arməwər na dek daya.

¹⁷ Àgray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni mągravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Nañ ti àhəlkabá gedebi geli na akaba arməwər geli na dek. * »

Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni

(Lək 9.57-62)

¹⁸ Yezu àra èpia mis a dal-dal təvelinja ahàr a ti àhi ana ndam madəbay nañ ni : « Mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. »

¹⁹ Eslini zal nahañ nañ bay *məsər Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ka məlan ya akoru ni dek ti anađəboru kur. »

²⁰ Yezu àhəṅgrifəñ, àhi ahkado : « Mbiki† təbu àna evid gatay, efiđin day təbu àna

lala gatay, ay ti nu *Wur ge Mis ti nəbi àna məlan mandəhadani bi. »

²¹ Maslaña nahañ e kidin ga ndam madəbay nañ ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. »

²² Eslini Yezu àhi : « Dəbabiya nu. Ndam ya tawayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəñ tay ti tili vu gatay. »

Yezu azlacaki ka aməd

(Mark 4.35-41 ; Lək 8.22-25)

²³ Yezu àhuriyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay nañ ni.

²⁴ Nday təbu takoru ti aməd gəđakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni awayay arəhvù slalah ga yam ni wudak. Ay ka sarta gani nani ti Yezu nañ àvu e dəwir bu.

²⁵ Eslini ndam madəbay nañ ni təhadakfəñiyu, təpidək nañ təhi : « Bay geli, həṅgay leli, məbu miji timey ! »

²⁶ Yezu nakəñ àhi ana tay : « Aṅgwaz awər kəli ti kamam ? Lekulum ti kəfumku ahàr lala fañ ndo ! » Eslini ècikaba, àzlacaki ka aməd nday ata yam ni. Àra àzlaca nahkay ti yam ni ègia degika.

²⁷ Ere ye ti Yezu àgray ni àgria ejep ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kidin gatay bu, tədəm ahkado : « Nañ hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni ana mis a cə

(Mark 5.1-20 ; Lək 8.26-39)

²⁸ Nday nakəñ tinjua ke ledi ga dəluv na. Ledi nani ti ka had ga ndam Gadara. Eslini mis cə seteni agray tay, təhəraya e kidin ge mindivin ba, təṅgwivabiyu a ma vu huya. Nday gani tagray cuday dal-dal, mis tekefi tislaki moroni gwar eslini do.

²⁹ Tədəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti kadəbafəña mam kè leli a mam ? Sarta ga məgri daliya ana leli mba ti kàra kway-kway ti kamam ? »

³⁰ Eslini ti mədrəs ndahañ kay təbu cak təzum zlam ka ahar bəlan.

³¹ Nahkay seteni ni təhi ana Yezu : « Kam-kam, tamal kawayay magaray leli ti garoru leli ti makoru məhuriviyu ana mədrəs tegni ti. »

* 8:17 Izayi 53.4. † 8:20 Mbiki : mis ndahañ tədəm « mbiti. »

³² Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum ! » Eslini seteni nakəŋ təsləkiaba ana mis cəeni na, tòru təhuriviyu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tədəguyu a dəluy ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a.

³³ Ndam majəgay mədrəs ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, tàcuhworu a kəsa vu. Tàra tìjua eslina ti təŋgəhadioru ere ti àgravu ni akaba ere ye ti àgrakivu ke mis cəeni ya seteni təniviyu ana tay ni ana ndam ga kəsa ni.

³⁴ Nahkay ndam ga kəsa ni dek təŋgwivoru ana Yezu a ma vu. Tàra tìpia naŋ a ti təhəŋgalay naŋ, təhi məsləka ka had gatay a.

9

Yezu ahəŋgaraba zal dərə (Mark 2.1-12 ; Lük 5.17-26)

¹ Yezu àcəliyü a *slalah ga yam vu òru ke ledi ga dəluy ni, mək àŋgoru a kəsa gayəŋ vu. *

² Naŋ àbu eslina ti mis ndahan təzibiyu zal dərə nahan àki ka slalah, tawayay ti Yezu məhəŋgaraba naŋ a. Yezu nakəŋ àra àsəra məfəki ahàr gatay na ti àhi ana zal dərə ni ahkado : « Wur goro ni, zay njəda, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

³ Ndam ndahan ya *təsər Wakita ge Melefit ni təbu eslina ; tàra tìcia ma ga Yezu na ti təjalay a ahàr gatay bu tədcəm : « Maslaŋa hini ti azay ahàr gayəŋ akada naŋ Melefit timey ! »

⁴ Nday təbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Majalay ahàr gekəli ti àbəlay do ! Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? »

⁵ Zlzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawadəy” ni aw ?

⁶ Ay nawayay ti kəsərum, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəŋa zlam magudarani kə mis ka had a. »

Mək àhi ana zal dərə nakəŋ : « Nəhuk : Cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

⁷ Eslini naŋ nakəŋ ècikaba cəkwađ, òru a magam gayəŋ.

⁸ Nahkay mis macakalavani ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tàgra aŋgwaz a. Eslini təzləbay Melefit adaba àvia njəda gayəŋ ana mis ga mahəŋgaraba mis a.

Yezu azalay Meciyu (Mark 2.13-17 ; Lük 5.27-32)

⁹ Yezu àra àsləka eslina, naŋ àbu akoru zlam gayəŋ ti èpi zal nahan, təzalay naŋ Meciyu, naŋ àbu manjəhadani digusa ka məlan məhəl hadam. Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Dəbabiyu nu. » Nahkay naŋ nakəŋ ècikaba adəboru naŋ.

¹⁰ Kələŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru afa ge Meciyu nakəŋ. Tòru tìjua eslina ti təzum zlam. Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam kay təzum zlam akaba tay daya.

¹¹ Eslini ndam *Feriziyəŋ tàra tìpia tay a nahkay ti təhi ana ndam *madəbay Yezu ni ahkado : « Məsi gekəli ni azum zlam ka ahar bəlan akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? »

¹² Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti adəm : « Ndam ya ti nday təbu njalan-njalan ni ti tòru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani.

¹³ Melefit adəm a Wakita gayəŋ bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tisləŋ ni do.” † Dəgum sərumba ma gani nana lala. Adaba nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawəŋ. »

Pakama ga ndəra : ma gozogul àki ka zlam məweni akaba midigweni (Mark 2.18-22 ; Lük 5.33-39)

¹⁴ A vad nahan ndam madəbay Zeŋ bay məbaray mis ni tərəkia ka Yezu a, təhi : « Leli məbu məgəs *ndəra, ndam *Feriziyəŋ ni day təbu təgəs, ay ti ndam madəbay kur ni təgəs do ni ti kamam ? »

¹⁵ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday təbu akaba zləbəba gayəŋ ni ti, araŋa ahəli ahàr ana zləbəba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta nahan amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra.

* 9:1 Kəsa ga Yezu ti Kafarnahum. † 9:13 Oze 6.6.

16 « Yaw mis àbi azay azana maweni asiviyu ana azana gayan midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti, azana maweni ni ara asakivu azana midigweni ni, mæk melaṅ meguzlehvani ni ara asagakivu.

17 Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaṅa nani emizikiba ke kene-kene na daya. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene maweni vu. Nahkay nday cəeni tàgədavvu do. »

Wal nahan akaba wur ge mis gədakani nahan dahalayani
(Mark 5.21-43 ; Luk 8.40-56)

18 Ka ya ti Yezu naṅ àbu azlapay nahkay ni ti gədakani ga ndam *Zude nahan àrəkia, àbəhadī mirdim, àhi : « Wur goro dahalayani àməta, àmət nihi huya, ay ti ra, kàra kəbəkī *ahar ti aṅgaba. »

19 Nahkay Yezu nakəṅ ècikaba, tàdəboru naṅ akaba ndam madəbay naṅ ni.

20 Eslini wal nahan àbu, mimiz asləkafəṅa agray vi kru mahar cə. Naṅ nakəṅ àhədəkfəṅbiyu kà Yezu gwar kələṅ mæk ènjifin kà ma ga azana ga Yezu ni.

21 Adaba àhi ana ahàr : « Ku tamal ti nìnjifin kà azana gayan na nəṅgu ni, naṅgaba. »

22 Yezu àmbatvu, àra èpia naṅ a ti àhi : « Wur goro ni, zay njəda ; Melefit àhəṅga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. » Àra àhia ma na ti mimiz ya asləkafəṅa ni àmbrəṅ naṅ, àṅgaba huya.

23 Yezu òru ènjua afa ga gədakani nakəṅ a ti àdi ahàr ana mis dal-dal təbu tabah, təbu tivi cicek. Eslini àhi ana tay :

24 « Sləkumaba ahalay a, adaba wur ni àmət ndo ; naṅ àbu enji dəwir timey. » Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tēyefin.

25 Yezu nakəṅ àra àgaraba mis na ti àhuriyu a ahay vu, àzay ahar ga wur ni, mæk wur ni ècikaba.

26 Nahkay tàdəmoru ma gani a kəsa vu, ka had nani dek.

Yezu ahəṅgaraba ndam wuluf a cə

27 Yezu ara asləka eslina ti ndam wuluf cə tadəboru naṅ, təzlah, tàdəm : « *Wur ge Devit, māsuk cicihi ti ! »

28 Ka ya ti Yezu òru ènjua a magam a ti ndam wuluf cəeni ni tàhədəkfəṅbiyu mæk Yezu nakəṅ àhi ana tay ahkado : « Kəfumkua ahàr a, nislīki magray ere ye ti kihindəmfua ni aw ? » Nday nakəṅ təhəṅgrifəṅ, təhi : « Iy Bay geli, kisliki. »

29 Nahkay Yezu nakəṅ ènjifin kə eri gatay ni, àdəm : « Kəfumku ahàr : nahkay Melefit məgri ere gani ana kəli akada ya kawayum ni. »

30 Eslini nday nakəṅ tipi divi huya. Yezu àləgi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimī, maslaṅa èci ma gani ba. »

31 Ay nday nakəṅ tàra təhəraya a dala va ti tənəkī mədəmoru ma gani ka had nani dek.

Yezu ahəṅgaraba zal nahan a seteni àniviyu àzlapay koksah

32 Ka ya ti ndam wuluf ni tasləka ni ti mis ndahan təzibiyu zal nahan ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafəṅa naṅ ga mazlapana.

33 Eslini Yezu àgariaba seteni na ana zal nakəṅ a, mæk naṅ nakəṅ àzlapay huya. Mis dal-dalani ye eslini ni dek tàgra ejep gana dal-dal, tàdəm : « Day-day mis tipi zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. »

34 Ay ti ndam *Feriziyen tədəm : « Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njəda ga bay ge seteni. »

Mis ti nday akada təmbəmbak ya bay majəgay tay àbi ni

35 Yezu àsawaday a kəsa gədakani bu akaba a kəsa ciḅ-ciḅeni bu. A kəsa ya ti ènjua ni va lu ti àcahi zlam ana mis a ahay ga *mahəṅgalavù Melefit gatay ni bu. Àhi *Ma Maweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay, ahəṅgaraba ndam ya tēbesey do na dek akaba ndam dəra gərgərana dek.

36 Naṅ nakəṅ àra èpia mis dal-dalani na ti təsia cicihi a. Adaba nday akada ga təmbəmbak ya ti bay majəgay tay àbi ; təmətəbəkaba, njəda àfəṅ ka tay va bi ni.

37 Nahkay àhi ana ndam madəbay naṅ ni ahkado : « Mis ya ti tici pakama goro faṅ ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya

ti tabaz a vëdan bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tëbi kay bi.

³⁸ Nahkay si kahəŋgalum Melefit Bay ga vëdan ni ti məslərbiyu ndam mabaz zlam a vëdan gayan bu. »

10

Ndam madəbay Yezu kru mahar cəeni ni (Mark 3.13-19 ; Lək 6.12-16)

¹ Yezu àzalakabu ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni. Àra àzalakabá tay a ti àvi njəda ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahəŋgaraba mis a arməwər gərgərani ba dek akaba ga mahəŋgaraba ndam dərə gərgərana dek.

² Slimi ga ndam *asak gayan kru mahar cəeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga məŋani Andre, bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məŋani Zeŋ,

³ Filip, Bartelemi, Tumas, Meciyə bay ya àhəl hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade,

⁴ Simu naŋ bəlan ga ndam ya takadvakivu ka hađ gatay ni, nahaŋ ni ti ni Zədas Iskariyot naŋ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

Yezu aslər ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni

(Mark 6.7-13 ; Lək 9.1-6)

⁵ Nday kru mahar cəeni hini ti Yezu àsləruru tay, àhi ana tay ahkado : « Kədəgum afa ga ndam jiba ndahaŋ ba, kədəgum a kəsa ga hađ *Samari vu ba daya.

⁶ Ay dəgum ti afa ga ndam *Izireyel nday ya ti akada təmbəmbak mijeni ni.

⁷ Ka ahàr divi nahəma, humi ana mis ahkado : “*Məgur ge Melefit ènjia wudak.”

⁸ Həŋgarumaba ndam ya təbəsəy do na, həŋgarumaba mis e kisim ba, həŋgarumaba ndam ambələk a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefit àvi zlam ana kəli ga sulum, lekələm day vumi ana mis ga sulum bilegeni. »

⁹ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku gru, ku evirzegena, ku siŋgu day kəhələm e zlembi vu ba.

¹⁰ Ku mbolu, ku endəwi cə cə, ku ki-maka, ku aday day kəhələm ba. Adaba bay magray təwi ti aḡəski təvi zlam məzumani.

¹¹ « Ka ya ti ekinjəmiya a kəsa gəđakani va ahkay do ni a kəsa gəziteni va nahəma, dəbum maslaŋa ya ti aḡəskabu kəli di ni. Tamal kədumia ahàr a ti njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahaŋ ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni.

¹² Ka sarta ya akəhurumiyu a ahay vu afa ge mis nahəma, grumi sa, humi : “*Sulum ge Melefit mələbu akaba kəli.”

¹³ Tamal ti ndam ga huđ ahay nani təḡəskabá kəli a, tislia məŋgət sulum a ti sulum gekəli ni amələbu akaba tay. Ay tamal ndam ga huđ ahay nani tislia məŋgət sulum do ni ti sulum gekəli ni aməŋgəkia ke kəli zlam gekəli a.

¹⁴ Tamal ndam ga huđ ahay ni ahkay do ni ga kəsa ni təḡəskabu kəli do, təwayay mi-ciki pakama gekəli ni ana kəli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba hađ ga kəsa gatay na kə asak gekəli a. *

¹⁵ Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom akaba ndam *Gomor nəŋgu ni seriya ge Melefit ya amagrafəŋa kə tay a ni ti ŋgulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təḡəskabu kəli do ni do. »

Daliya ya ti amara kama ni

(Mark 13.9-13 ; Lək 21.12-17)

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Dəgum. Nihi ti nəsləruru kəli e kidiŋ ge mis vu akada ga bəza təmbək e kidiŋ ga kərá gili bu ni. Nahkay njəhuma akada ga gavaŋ na, njəhaduma kuđufa akada ga kurkoduk na.

¹⁷ Bumvu slim, adaba mis atəḡəs kəli, atoru àna kəli ka məlan ge seriya. Atəzləb kəli àna kurupu a ahay gatay ya *tahəŋgalavù Melefit ni bu.

¹⁸ Atagrafəŋa seriya kə kəli kə meleher ga gəđakani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekələm ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekəli ya akazlapumku ni, mis ndahaŋ ya ti nday ndam *Zəde do ni etici daya.

¹⁹ Ka ya ti atəḡəs kəli, atoru àna kəli ka məlan ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni akaba slala ga ma ya akədəmum ni àhəli ahàr ana kəli ba.

* **10:14** Mətukkaba hađ ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

Ka sarta nani Melefit aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kəli.

²⁰ Akədəmum ma nani ti lekələm lekələmeni do ; amazlapay ti Məsuf ga Bəj gekəli ya e kəli bu ni.

²¹ Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga mən gatay ti tábazl tay, ata bəj ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəj gatayani akaba ata mən gatayani, atəsəkumoru tay ti tábazl tay.

²² Mis dek etizirey kəli adaba lekələm ndam goro. Ay ti maslaña ya ti aməbrəñ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəñgay nañ.

²³ Ka ya ti atəgri daliya ana kəli a kəsa bu nahəma, cuhwumoru a kəsa nahəñ vu. Nəhi ana kəli nahəma, wudaka kendeveřinəm masawadabana kəsa ga had İzireyel a ti nu *Wur ge Mis nınjia əndava.

²⁴ « Maslaña ya acahay zlam ni ti atam bay ya ti acahi zlam ni do. Evidi day atam bay ya ti agur nañ ni do.

²⁵ Maslaña ya ti acahay zlam ni, tamal əsəra zlam akada ga maslaña ya ti acahi na ti tigia kala-kala. Evidi day tamal əgia kala-kala ata bay ya ti agur nañ na ti əslia gayan a. Tamal Bay ahay ni tekeđi təhi “Nak *Belzebəl” ti, ndam gayan ni ti atəhi mam ana tay do mam ? »

*Təgrafəña anğwaz a ti kə way ?
(Luk 12.2-7)*

²⁶ Yezu adəm keti : « Kəgrumfəña anğwaz kə mis nday nana ba. Adaba zlam manğahani ni dek emipivu ; ma manğahani ni dek emicivu.

²⁷ Nahkay ma ya ti nəhi ana kəli a məlan zıñ-zıñeni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a məlan masladani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kəli e slimi vu ni ti zlahum əna nañ kay-kay ka ahər ga həma.

²⁸ Kəgrumfəña anğwaz kə ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya əndav day-day do ni ti tıjıñ koksah. Grumfəña anğwaz a ti kə Bay ya ti əsliki mizligiyu mis a *dəluv ga aku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, ejiñ sifa gayan ga kanğay-kanğayani daya.

²⁹ Təbu təsəkum edidıñ ci6-ci6eni cə əna siñgu bəlan bi aw ? Ay səruma, edidıñ nday

nani ti, tamal Bəj gekəli əvay divi gani ndo ni ti ku bəlan day amət do.

³⁰ Lekələm day ku məhər ga ahər gekəli nəñgu ni Melefit əcalaba dek.

³¹ Nahkay kəgrum anğwaz ba, ku edidıñ kay day kətamuma tay kə eri ge Melefit a.

³² « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay nañ mis goro kə meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay nañ mis goro kə meleher ga Baba, nañ ya a huđ melefit bu ni.

³³ Ay maslaña ya ti adəm nañ mis goro do nahəma, nu day anədəm nañ mis goro do kə meleher ga Baba nañ ya e melefit bu ni. »

*Yezu əra ga medekaba mis a
(Luk 12.51-53 ; 14.26-27)*

³⁴ Yezu adəm keti : « Lekələm kədəmum nu nəra a duniya va ti, ti mis tənəhad e kidıñ gatay bu əna sulumani aw ? Aha ! Nu nəra ti, ti mis tizirevu sawan.

³⁵ Nu nəra ti ga medekaba wur ata bəjana, wur dahalay ata mənəna, wal ga wur day nday ata mən ga zal gana.

³⁶ Ku way way do ndam ga huđ ahay gayan etigi ndam ezir gayan. †

³⁷ Maslaña ya ti awayay bəjani ahkay do ni mənəni atam nu nahəma, əsliki migi mis goro do. Maslaña ya ti awayay wur gayan zalani ahkay do ni wur gayan walani atam nu nahəma, əsliki migi mis goro do.

³⁸ Maslaña ya ti əgəskabu daliya do ni ti əsliki migi mis goro do. Ku tamal tawayay *madarfəñ nañ kə təndal nəñgu ni, ahər adəm mādəbay nu. Tamal əgray nahkay do ni ti əsliki migi mis goro koksah.

³⁹ Maslaña ya ti adəm ajəgur sifa gayan ti amət ba ni ti emiñ. Ay maslaña ya ti emiñ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, amət day-day do. »

*Zlam ya ti Melefit aməvi ana mis ga sulum ni
(Mark 9.41)*

⁴⁰ « Maslaña ya ti əgəskabá kəli a ni ti əgəskabá nu a daya ; maslaña ya ti əgəskabá nu a ni ti əgəskabu nu ciliñ do, əgəskabá Bay ya ti əslərbiyu nu na daya.

⁴¹ Maslaña ya ti əgəskabá bay mahəngaray *pakama ge Melefit a adaba əsəra maslaña nani bay mahəngaray pakama ge Melefit

† 10:36 Məñjay Mise 7.6.

ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Maslaŋa ya ti àgəskabá mis ge Melefit jirena adaba àsəra maslaŋa nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam jireni ge Melefit ni.

⁴² Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam liŋ-liŋena e hijiyem va ana bay madəbay nu gəzitenə ku bəlan na adaba àsəra maslaŋa nani bay madəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayan ya àgray ni, amagəjazlki ahàr do. »

11

¹ Yezu àra èndeveriŋa məhi ma ana ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka hađ nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

Zəŋ bay məbaray mis ni aslərkiuru mis ka Yezu
(Luk 7.18-35)

² Zəŋ bay məbaray mis ni naŋ àvu a danŋay bu. Àra ècia təwi ge *Krist ya agray na ti àsləroru ndam madəbay naŋ ndahaŋ,

³ awayay ti təhi : « Nak ti *Bay gəđakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaŋa nahaŋ aw ? »

⁴ Nday nakəŋ tòru tìnjəa afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəŋgahadumi ana Zəŋ zlam ya ti kicəm akaba ya kipəm ni.

⁵ Humi : “Ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dərə təsawaday lala, ndam ambəlak tìgia mis njəlatana, ndam makwaya tici slimi, mis ya təmət ni təŋgaba, ndam talaga day ticia Ma Məweni Sulumana.”

⁶ Humi keti : “Maslaŋa ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərva.” »

⁷ Ndam ya ti Zəŋ àslərkiuriyay tay ka Yezu ni tàra tàsləka ti Yezu àzlapaki ke Zəŋ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huđ gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kìpəmbiyu ti mavram ya aməd adadəy ni tək ?

⁸ Do ni ti kədəgum kìpəmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana

ga siŋgu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey.

⁹ Ay ti kədəgum kìpəmbiyu ti mam ? Kìpəmbiyu bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, naŋ gani. Nəhi ana kəli nahəma, naŋ ti àtama bay mahəŋgaray pakama ge Melefit a.

¹⁰ Kəsəruma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gəđakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahaŋ kama gayak

ti māsalamatukkabu divi.” *

« Maslaŋa ya ti Melefit àslərbiyu ni ti Zəŋ.

¹¹ Nəhi ana kəli nahəma, Zəŋ bay məbaray mis ni ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gəđakana. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, bay ya ti naŋ gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama naŋ a.

¹² Kwa ka sarta ya ti Zəŋ bay məbaray mis ni àdəmki ma ka Məgur ge Melefit àbivaya ana kana, Məgur ge Melefit gani akoru kama kama àna njəda ; ndam njədanjəđani təhuriyu.

¹³ E *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì ni bu akaba a wakita ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni bu dek ti təbu tədəmki ma ka Məgur gani nani, duk àbivu ana sarta ge Zəŋ bay məbaray mis ni.

¹⁴ Ahàr àdəm gəsumkabu ma goro ni : Zəŋ ti nani Eli ya ti Wakita ge Melefit àdəm aməŋga ni.

¹⁵ Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ nahəma, mıcı lala ! »

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəŋ tay kə way ? Nday akada way ? Nəhi ana kəli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahaŋ təhi ana ndahaŋ ni ahkado :

¹⁷ “Mivia slelim ana kəli a, day kəhəbūmfəŋ ndo ; mīdia limis ge kisim ana kəli a, day kitəwəm ndo.”

¹⁸ Nədəm nahkay ti adaba Zəŋ àra ti àzum *dipeŋ do, èsi zum do. Nahkay tədəm seteni àniviyu.

¹⁹ Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipəŋ, nəbu nisi zum. Nahkay mis tədəm nu zal huđ, nəvi vu goro ana zum. Tədəm nu zləba ga ndam *məhəl

* 11:10 Malasi 3.1.

hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahan. Ay ti Melefit adafaki mäsär zlam gayan ni jireni ti àna tawi gayan ya agray ni. »

Ndam ga kësà gärgärani ndahan atasay cicihi

(Luk 10.13-15)

²⁰ Eslini Yezu nakəñ àlègi ana ndam ga kësà gärgärani ya ti àgray zlam magray ejep ahar gadakani eslini ni; àlègi ana tay ti adaba tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo.

²¹ Àdäm: « Akəsüm cicihi, ndam Korazin! Akəsüm cicihi, ndam Beceyda! Adaba mam, nàgra zlam a kay ya mis tìpi day-day ndo na a kësà gekùli ba. Tamal nàgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidon nahəma, amal ndam ga kësà nday nani tàmbrəña zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tàmbatkaba majalay ahàr gatay a, tàbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tàbakabiyu viti ka ahàr a. †

²² Ay nəhi ana kùli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafəña kà ndam Tir akaba ndam Sidon a ni ti ngulum, emisli gekùli ni do. ‡

²³ Lekulum ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefit vu aw? Aha! Akədəgum ti ka məlan ge *kisim sawan. Adaba mam, nàgra zlam kay ya mis tìpi day-day ndo na a kësà gekùli ba. Tamal nàgray zlam nday nani a *Sodom nahəma, ku kani day amal kësà nani nan əbu kekilenə zlam gayan.

²⁴ Nəhi ana kùli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahəma, seriya ya ti amagrafəña kà ndam Sodom a ni ti ngulum, emisli gekùli ni do. »

Maslanə ya ara afa ga Yezu a ti anğət məpəsabana

(Luk 10.21-22)

²⁵ Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdäm: « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlan ya e melefit bu akaba məlan ya a ga had ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəngahkia zlam nday nana ka ndam mäsär zlam a akaba ka ndam ya tijeña təsəra

zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza ciβ-cifeni na sawan.

²⁶ Iy Bəba goro ni, kàgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə àna nan a palam. »

²⁷ Àdäm keti: « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslanə ya àsər Wur ge Melefit nan way ni ti maslanə gani àbi; si Bəñani cilin. Yaw maslanə ya àsər Bəñ goro nan way ni ti maslanə gani àbi, si nu Wur gayan akaba ndam ya ti nu Wur gayan ni nawayay nədəfiki nan ana tay ni cilin.

²⁸ « Lekulum ya ti kəmətəbuma ga mazay zlam mədəsani ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana kùli a.

²⁹ Gəsümkabá ma goro ya nəhi ana kùli grum na akada slasla ya təgəskabu təbəkizuk ka tay ni; cahum zlam afa goro. Adaba nu kudufa, nəgri daliya ana kùli do; akəpəsümaba afa goro zlam gekùli a.

³⁰ Adaba zlam ya ti nəfəki ke kùli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkuyu ke kùli ni day àdəski ke kùli do. »

12

Yezu agur vad məpəsabana
(Mark 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ A vad *məpəsabana nahan ba ti Yezu akaba ndam mədəbay nan ni təbu tasləkaba a vədan ga *alkama ba. Ay ti ləwir əbu awər ndam mədəbay nan ni. Eslini tənəkəi ka meheəoru alkama ni, tahəpəoru bəza gani.

² Ndam *Feriziyen ni təra tìpia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado: « Bay Melefit àdäm e *Divi gayan ni bu: “Kəgrum tawi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam mədəbay kur ni tagray timey! »

³ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay: « Kèjeŋgəm ere ye ti Devit àgray ni ndo aw? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir əwərə tay a,

⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipeñ ya táfəkadi ana Melefit ni. Devit nakəñ àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdäm e Divi gayan ni bu, mis ndahan təzum dipen nani do; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum.

† 11:21 Məbakabu buhu akaba məbakabiyu viti ka ahàr ti adafaki mis titəwi, tahəngalay Melefit, təgri kam-kam.

‡ 11:22 Ndam Tir ti ndam ge elimeni, təsər Melefit do. Ndam Sidon day nahkay.

⁵ Magray tawi a vad mepesabana ba ti Melefit acafəna mis e Divi gayan ya Mawiz abəki ni ba. Ay ti abu mabəkiani a wakita nani bu ku a vad mepesabana ba ndam mangalabakabu mis akaba Melefit ni tãgray tawi a *ahay gədakani ge Melefit ni bu, tãcalki tay ka zlam magudarani do ni ti, kəjeŋgum ma gani ndo waw ?

⁶ Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti àtam ahay ge Melefit ni, naŋ abu ahalay.

⁷ Pakama abu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, tãgri sulum ana ndam ya təcakay daliya ni ; do ni ti nawayay zlam ya ti tisiŋu ni do.”

* Tamal kəsərumaba huđ ga ma hina ti, ŋgay ndam ya tãgudar araŋa ndo ni tãgudara zlam a ti akal kədəmum do.

⁸ Adaba Bay ya ti adəm tãgray zlam hini a vad mepesabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal nahaŋ ahar bəlaŋ mikəlfiŋana

(Mark 3.1-6 ; Lük 6.6-11)

⁹ Yezu əsləka eslina ti əra əhuriyu a ahay gatay ya *tahəŋgalavù Melefit ni vu.

¹⁰ Eslini zal nahaŋ naŋ əvu ahar mikəlfiŋana. Mis ya təbu eslini ni tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani, nahkay təhi : « E *Divi ge Melefit ya Mawiz abəki ni bu ni ti Melefit əva divi a ti tãhəŋgaraba mis a vad *mepesabana ba waw ? »

¹¹ Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Way e kidiŋ gekəli bu naŋ abu əna təmbak gayan bəlaŋ mək təmbak ni ədiya e evid va a vad mepesabana ba ti əzaya do ni way ?

¹² Ay ti mis hihiriken ti àtam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Mawiz abəki ni bu ni ti Melefit əvia divi ana mis ga magray sulum a vad mepesabana ba. »

¹³ Mək Yezu nakəŋ əhi ana zal ya ti ahar mikəlfiŋana ni ahkado : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Əra àtəlikabiya ti ahar gayan ni əslamalava əgia səndu6-səndu6ana akada nahaŋ na.

¹⁴ Nahkay ndam *Feriziyen ni tãhəraya a ahay ni ba ni ti tãŋgasvu, tãgray sawari ahəmamam ti tijiŋ Yezu ni.

Yezu ti naŋ bay mægri tawi ana Melefit

* 12:7 Oze 6.6. † 12:21 Izayi 42.1-4.

¹⁵ Yezu əra əcia sawari gatay na ti əsləka eslina, əru ka məlaŋ nahaŋ. Nahkay mis dal-dal tãdəboru naŋ mək naŋ nakəŋ əhəŋgaraba ndam ga arməwər na dek.

¹⁶ Ay ti ələgi ana tay adəm : « Kədəfum nu ba. »

¹⁷ Zlam gani nani əgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya əhi ana bay mahəŋgaray *pakama gayan Izayi ni mãgravu. Pakama gani nani ti nihi :

¹⁸ « Bay mægri tawi ya nədəkiba ni ti naŋ hi, nawayay naŋ dal-dal ;

məbəruruv goro amərvu əna naŋ dal-dal.

Anəvi Məsuf goro mək aməhi ma ge jiri goro ana mis ga had ni dek ;

¹⁹ amaləgavu akaba mis do, aməvalahay do,

maslaŋa emici ma gayan kwanə kwanə a dala bu do.

²⁰ Emehe6kaba mavram ya awayay ahu6 wudak na do.

Emimetin aku ge cengel ya awayay amət wudak ni do.

Amagray nahkay, duk abivoru ana vad ya ti mis ga duniya dek tægəskabá jiri ge Melefit a ni.

²¹ Mək mis ga had ni dek atəfəki ahər ka naŋ, atədəm amahəŋgay tay. † »

Yezu ti agray tawi əna njəda ge Melefit tək, əna njəda ge Seteni aw ?

(Mark 3.20-30 ; Lük 11.14-23)

²² Eslini təzibiyu zal seteni nahaŋ ana Yezu. Maslaŋa gani nani ti seteni ni əwulufa naŋ a, acafəna naŋ ga mazlapana daya. Yezu nakəŋ əhəŋgaraba maslaŋa nana ; maslaŋa nani əzlapay, epi divi.

²³ Mis dal-dalani ye eslini ni dek tãra tãpia ti əgria ejep ana tay a dal-dal, tədəm : « Maslaŋa hini ya əhəŋgaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? »

²⁴ Ndam *Feriziyen ni tãra ticia ma na ti tədəm : « Maslaŋa hini agariaba seteni ana mis a ti si əna njəda ge *Belzebəl bay ge seteni ni kwa. »

²⁵ Yezu əra əsəra ere ye ti təjalaki ahər na ti əhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga had nahaŋ nday ndayani takadvu e kidiŋ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etigi ahər. Nahkay day tamal ndam ga kəsa ahkay do ni ga huđ ahay takadvu e kidiŋ

gatay bu ni ti kəsa gani ahkay do ni hud ahay gani aṅgoru kama do.

²⁶ Nahkay day tamal *Seteni agariaba seteni ana mis a ti njəda gayan ədeva ; əgia nahkay ti aṅgoru kama ti ahəmamam ?

²⁷ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis əna njəda ge Belzebəl a ti ndam gekəli ni tagariaba seteni ana mis a ti əna njəda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekəli gekəleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kədəmum ni ti ma ga malfada.

²⁸ Nagariaba seteni ana mis a ti əna njəda ga *Məsuf ge Melefit a sawan. Goro ya nagray nahkay ni ti adafaki *Məgur ge Melefit ənjikia ke kəli a əndava. »

²⁹ Yezu adəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu ti mək ahəlfəna zlam gayan a mənjad məwəl nan ti əgravu koksah. Si tamal əwəla nan a day kwa ti ahəlfəna zlam gayan a.

³⁰ Maslaṅa ya ti nan əbi akaba nu bi nahəma, nan zal ezir goro. Nahkay maslaṅa ya ti əjanaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawan.

³¹ « Nəhi ana kəli nahəma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni dek akaba ndivey ya ti tindivi Melefit ni dek ti Melefit ambərfəna kə tay a. Ay maslaṅa ya ti endivi Məsuf gayan ni ti magudar zlam gayan nani ti Melefit aməmbərfəna do simiteni.

³² Maslaṅa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu *Wur ge Mis ni ti Melefit aməmbərfəna zlam magudarani gayan nana. Ay maslaṅa ya ti adəmki ma magədavani ka *Məsuf Njəlatani ni ti ku ka sarta hini Melefit əmbərfəna do, ku ka məlan məweni ya Melefit amagraya ni day aməmbərfəna do. »

Məngəhaf ti təsərkaba əna bəza gana
(Luk 6.43-45)

³³ Yezu adəm keti : « Nədəm nahəma, tamal məngəhaf sulumani ti bəza gani day sulumani. Ay tamal məngəhaf magədavani ti bəza gani day magədavani. Nahkay məngəhaf ti təsərkaba tay əna bəza gatayana.

³⁴ Lekələm ti medək ! Lekələm ndam magədavani, kədəmum ma sulumani tata

waw ? Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti əsəbikia ka məbərur a palam.

³⁵ Nahkay mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam manğahani sulumani ya əniviyu a məbərur bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam manğahani magədavani gayan ba.

³⁶ Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagrafəna seriya kə mis a ni ti ku way way do amahəngarfəna kə pakama gayan magədavani ya adəm ni dek.

³⁷ Adaba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama gayak ya kədəm ni ; aməwəl kur ti pakama gayak ya kədəm ni daya. »

Ere ye ti Melefit adafaki əna Zonas ni
(Mark 8.11-12 ; Luk 11.29-32)

³⁸ Eslini ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen ndahan təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mawayay ti griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a. »

³⁹ Yezu əhi ana tay ahkado : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahər ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tipi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Melefit amədəfikiki ere ye ti adafaki əna Zonas bay mahəngaray *pakama gayan ni ana tay cilin.

⁴⁰ Akada ga Zonas ya ənjəhadviyu a hud ge kilif vu vad mahkər ni ti, nu *Wur ge Mis day anagraviyu vad mahkər a had vu. †

⁴¹ Ka fat ya ti Melefit amagrafəna seriya kə mis a dek nahəma, ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni “Lekələm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv təra ticia pakama ga Zonas ya əhi ana tay na ti təmbatkaba majalay ahər gatay na. Ay ahalay ti mis əbu atama Zonas əna gədəkana ti kəsərur do aw ? §

⁴² Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya əgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekələm ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ecikbiyu kwa kə sliri ga məlan ga mara məbi slimi ana pakama ga Salomon bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis əbu

† 12:40 Mənjay Zonas 2.1. § 12:41 Niniv ti kəsa gədəkani ya Melefit əsləruru Zonas eslini ni (Zonas 1.2).

àtama Salomon àna gədfakana ti kəsərum do aw ? »

Seteni àsləkiaba ana mis a ti anjwiviyu tata

(Luk 11.24-26)

⁴³ Yezu àdəm keti : « Tamal ti seteni àsləkiaba ana mis a ti, akoru a huɗ gili vu ka məlan ya ti yam àbi ni, adəbay məlan manjəhadani. Ay àngət məlan manjəhadani do ;

⁴⁴ nahkay ti adəm : “Ngulum nənguvoru a arəŋ goro ni vu zlam goro.” Àra ènjia ti àhuriyu àdi ahàr ana arəŋ ni məslədabana, məslamalabana lala.

⁴⁵ Eslini naŋ nakəŋ aslaka akoru aza-lakivabiyu seteni ndahan adəskəla, nday nani dek tətam naŋ àna cuday. Mək nday nakəŋ dek tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayan ni egi ngulum gayan ya ahaslani ni keti. Mis magədavani ye e hini vu ni day atəgri ana tay ti nahkay. »

Ndamam ndam ga huɗ ahay ga Yezu ededŋ ededŋeni ni mam ?

(Mark 3.31-35 ; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti mən ga Yezu akaba bəza ga mən ga Yezu tàra, nday təbu e mite bu tawayay təhi ma. [

⁴⁷ Nahkay maslaŋa nahan àhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. »]

⁴⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Mən goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? »

⁴⁹ Mək Yezu nakəŋ edəki ahar ka ndam madəbay naŋ ni, adəm : « Mən goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini.

⁵⁰ Adaba maslaŋa ya ti agray ere ye ti Bəŋ goro naŋ a huɗ melefīt bu awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

13

Bay mabəhad hilfi ga zlam

(Mark 4.1-9 ; Luk 8.4-8)

¹ Ka fat nani Yezu àhəraya a ahay ba, òru ànjəhad kà gəvay ga dəluv ni.

² Eslini mis kay tòru kà gəvay gayan. Nahkay naŋ nakəŋ káy àcəliyū a *slalah ga

yam vu ànjəhadviyu digəs. Mis dal-dalani ni ti ni nday ka dən-dən.

³ Yezu nakəŋ àhi ma ana tay gərgəri kay àna ma *gozogul, adəm : « Maslaŋa nahan àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam.

⁴ Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani adəgoru e divi bu. Nahkay edidŋ tàra təndaba.

⁵ Bal gani keti adəgoru ka pəlad ya had àhəcaki ni. Àfətaya huya, adaba had àki ka pəlad ni kay bi.

⁶ Àra àfətaya, fat àra àvədīa ti èhiriŋaba adaba àbiyu sliri a had vu kay ndo.

⁷ Bal gani keti adəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya təbu tədəkkabu nahəma, adak ni təngecekabá.

⁸ Bal gani keti adəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Bəlan gani àbi bəza diŋ, bəlan gani keti bəza kru kru muku, nahan ni ti ni kru kru mahkər. »

⁹ Yezu adəm keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ni ti mīci lala. »

Yezu adəm ma àna ma gozogul kwa ti kamam

(Mark 4.10-12 ; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ndam madəbay Yezu ni təhədəkfəŋbiyu kà Yezu, təhi ahkado : « Kəhi ma ana tay àna ma *gozogul kwa ti kamam ? »

¹¹ Àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti Melefīt adəfikiaba zlam manjəhadani àki ka Məgur gayan na ana kuli a, ti kəsərum. Ay nday ti adəfikiaba ana tay a vay-vay ndo.

¹² Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, amələbu àna zlam dal-dal əsabay. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa.

¹³ Nəhi ma ana tay àna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal taməŋjaləŋ ka zlam lala nəŋgu ni tīpi do ; ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəŋgu ni tīci do.

¹⁴ « Gatay ya təbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefīt ya adəmbiyu ni àgravu. Adəm : “Ku tamal kəbumi slimi ana zlam lala nəŋgu ni ekicəm do.

Ku tamal kəməŋjumləŋ ana zlam lala nəŋgu ni ekipəm do.

¹⁵ Adaba mis nday ndani ti ma ya nəhi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni,

adaba tìrika slimi gatay a, tàbakabá eri gatay a.

Tàgray nahkay ti, ti tìci zlam ba, tìpi divi ba, tèsər zlam ba ;

tawayay ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Tamal tàmbatkaba ti akal nàhəŋga tay a.” *

¹⁶ « Ay lekulum ti mərumvu adaba eri àfəŋ kè kuli, kipəm divi ; slimi day təfəŋ kè kuli, kicəm zlam.

¹⁷ Nəhi ana kuli nahəma, ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni tàwaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tìpi ndo. Tàwaya micia ere ye ti kicəm na, ay ti tìci ndo. »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

¹⁸ « Ay lekulum ti bumi slimi ana ma ya ti ma *gozogul àki ka bay mabəhad hilfi ga zlam ni awayay adəmki ni.

¹⁹ Tamal mis təbi slimi ana pakama ya tədəmki ka *Məgur ge Melefit ni, tìci do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam àdəgaki ni. *Seteni ara ahəliaba pakama ya ti təgəskabu na ana tay a.

²⁰ Mis ndahan day təbu, nday akada pəlad ya hilfi ga zlam àdəgaki ni : tìcia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani həya.

²¹ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruv vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had vu do ni ; təgəskabu ti ga hayaŋani. Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbrəŋ həya, təgəskabu va do.

²² Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a hud ga adak vu ni : tìcia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani təngecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tìci ni àzaya araŋa do.

²³ Mis ndahan ti ni tici pakama ge Melefit. Tici ti təgəskabu. Nday akada had sulumani ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlan gani abi bəza diŋ, bəlan

gani keti bəza kru kru muku, nahan ni ti ni bəza kru kru mahkər ni. »

Ma gozogul àki ka ayum

²⁴ Yezu nakəŋ àŋgəhadì ma *gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti təzavu ata mis ya ti èzligi hay gayaŋ sulumani a vədan gayaŋ bu ni.

²⁵ Ay məlavad àra ègia, mis tìnjikaba dəwir a ti zal ezir gayaŋ òru èzligikiviyu ayum mək àsləka zlam gayaŋ a.

²⁶ Ka ya ti tàra təfətaya, təbu tabay ahàr nahəma, ayum ni day àsərvi.

²⁷ Ndam məgri təwi ana bay ga vədan ni tàra tìpia ti tərəkia ka bay ga vədan na. Təhi : “Bay geli, kizligi a vədan bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni àhəraya ti eley ?”

²⁸ Àhi ana tay : “Àgray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam məgri təwi ni təhi : “Kawayay ti mōru mîjeba waw ?”

²⁹ Naŋ nakəŋ àhi ana tay : “Aha ! Kijumaba ba, adaba tamal kijumaba ti bi ekijumaba akaba hay na.

³⁰ Brəŋum tay nahkay hayaŋ. Eminjua ka sarta ga mabazana day kwa ti anəhi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, wəlumaba ti kəjumiba aku a, hay ni ti ni kəhəlumubiya kəbumiyu a guvur goro vu.” »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gəziteni akaba ke miwisiŋ

(Mark 4.30-32 ; Lək 13.18-21)

³¹ Yezu àhi ma *gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba wur ge hilfi ga zlam gəziteni. Mis àzay, èzligi a vədan gayaŋ bu.

³² Hilfi gani ti gəziteni e kidiŋ ga bəza ge hilfi ndahan ya a duniya bu ni dek. Ay ka ya ti àfətaya ni ti àdəka àtam zlam ndahan ya e dini bu ni dek, ègi mənəgəhaf. Abal ahar, edidiŋ tara tagraviviyu lala gatay a hud gani vu. »

³³ Yezu nakəŋ àhi ma gozogul nahan ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba *miwisiŋ. Wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudətatay àna naŋ. Nahkay miwisiŋ ni ewisiŋaba humbu na dek. »

* 13:15 Izayi 6.9-10.

Yezu azlapay àna ma gozogul kwa ti kamam
(Mark 4.33-34)

³⁴ Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti ðek ana ma *gozogul. Ma gayan ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi.

³⁵ Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahəngaray pakama ge Melefit ni mǎgravu. Ma gani nihi :

« Anəhi ma ana tay ti àna ma *gozogul ; ma goro ya anəhi ana tay ni ti ma manğahani kwa ka mənjàki ga mələŋ.† »

Yezu adafaba ma gozogul ya àdəmki ka ayum na

³⁶ Eslini Yezu àmbərbu mis dal-dalani ni, òru a magam. Eslini ti ndam madəbay nan ni tǎhədakfəŋiyu tǎhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəmki ka ayum ya àfət a vədan bu na ana leli a zla aw. »

³⁷ Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu *Wur ge Mis.

³⁸ Vədan ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a *Məgur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tadəbay *Seteni ni,

³⁹ zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni *məslər ge Melefit.

⁴⁰ Yaw akada ya tijeba ayum a, tǎjiaba aku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagray ti nahkay :

⁴¹ nu Wur ge Mis anəslərbiyu məslər goro, atəhəlabə ndam magudar zlam na ðek akaba ndam ya ti tijinǰia mis ke divi a na ðek a Məgur goro ba.

⁴² Mək atəbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini ti etitəwi, atahəpədkabu aslər adaba daliya ya atəcakay ni.

⁴³ Ay ti ndam jireni ni atəsladəy akada ga fat ni a Məgur ga Bəŋ gatay bu. Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ nahəma, mīci lala. »

Ma gozogul àki ke elimeni manğahani a vədan bu akaba àki ke ebirsli

⁴⁴ « *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba elimeni manğahani a vədan bu ni. Maslaŋa nahan əbu, òru àdi ahàr, àzaba àmbati mələŋ àŋgahkivu, àmərva dal-dal. Nahkay àsləka

àsəkumoru zlam gayan ðek mək àsəkum vədan nani.

⁴⁵ « Nahkay day Məgur ge Melefit ni àzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebirsli sulumani ni.

⁴⁶ Òru àdia ahàr ana sulumana bələŋ àtam ndahan ni ti òru àsəkumoru zlam gayan ðek mək àsəkum ebirsli nani. »

Ma gozogul àki ka zəva

⁴⁷ « Nahkay keti, *Məgur ge Melefit ti àzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəluv va, təgəsaya kilif gərgərana kay àna nan a ni.

⁴⁸ Tamal kilif ni tǎhurviya a zəva ni va, zəva ni àrəha ti tagəjahaya ka dəŋ-dəŋ a, tanǰhad, tapalakaba kilif na. Kilif sulumani ni tǎbiyu a hətək vu, ya ti àbəlay do ni ti ni, taboru tay.

⁴⁹ Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Məslər ge Melefit atara tǎhəlkiba ndam cuday àkiba ka ndam jirena

⁵⁰ ga məbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini etitəwi, atahəpədkabu aslər adaba daliya ya atəcakay ni. »

⁵¹ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Kìcəma ma goro ya nəhi ana kəli na ðek aw ? » Nday nakəŋ tǎhəŋgrifəŋ tǎhi : « Iy, mīcia. »

⁵² Mək nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay *məsər Wakita ge Melefit lu, tamal àsəra zlam a àki ka Məgur ge Melefit a lala ti tǎzavu ata bay ahay ya ti aŋgazlaya zlam məwena akaba midigwena e elimeni gayan ya aŋgah ni ba ni. »

Ndam Nazaret tǎfəki ahàr ka Yezu do
(Mark 6.1-6 ; Lək 4.16-30)

⁵³ Yezu àra èndeveriŋa ma *gozogul nday nana ti àsləka eslina,

⁵⁴ òru a kəsa gayan vu ka mələŋ ya àdək ni. Òru ènjəa ti àcahi ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit ye eslini ni bu. Tàra ticia ma gayan ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tədəm ahkado : « Məsər zlam hini ti àcahay eley ? Àŋgət njədə ga magray ere ye ti day-day mis tìpi ndo ni ti eley ?

⁵⁵ Nan wur ga bay madar zlam ni do waw ? Məjani ti Mari do waw ? Bəza ga məjani ata Zek, Zəzef, Zəd, Simu do waw ?

† 13:35 Limis 78.2.

⁵⁶ Bəza ga mənani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? Aŋgət njəda ga magray zlam nani dek ti eley ? »

⁵⁷ Azuhva nani ti mis nday nani tawayay məfəki ahər ka Yezu ndo. Ay Yezu nakəŋ əhi ana tay : « Bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti, tawayay naŋ a kəsa gayan bu do. Ata bənani akaba ndam ga huđ ahay gayan day tawayay naŋ do, si a kəsa ndahan bu kwa ti mis tawayay naŋ. »

⁵⁸ Eslini Yezu agray zlam ndahan ya ti mis tipi day-day ndo ni kay ndo huya adaba tawayay məfəki ahər do.

14

*Takad Zeŋ bay məbaray mis ni
(Mark 6.14-29 ; Lək 9.7-9)*

¹ Ka sarta gani nani ti mis təbu təzlapaki ka Yezu. Təbu təzlapaki nahəma, *Erot bay Gelili ni ecia pakama gatay ya ti tədam na.

² Naŋ nakəŋ əhi ana ndam ya təgri təwi ni ahkado : « Naŋ nani ti Zeŋ bay məbaray mis ni, əməta mək aŋgaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adaba aŋgaba e kisim ba palam. »

³⁻⁴ Bay Erot adəm nahkay ti azuhva zlam ya agray ni. Zlam gani nihi : Erot azafəŋa Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mən ga Erot. Əra əza wal na ti Zeŋ bay məbaray mis ni əhi ahkado : « Kəzay Erodiyat ti əwəsl. » Zeŋ əra əhia ma nahkay ti bay Erot nakəŋ əhi ana ndam gayan təgəs naŋ, təwəl, təfiyu a daŋgay vu, mək təgray nahkay.

⁵ Erot əwaya makada Zeŋ a, ay ti aŋgwaz əwərfəŋa naŋ kə ndam *Zəde a, adaba nday dek tədam Zeŋ ti naŋ bay məhəŋgaray *pakama ge Melefit.

⁶ Ay a vad nahan, Erot əgra wuməri ge miwivu gayan a, əzalakabá mis a. Eslini wur ga Erodiyat dahalayani əhurkiviyu ka tay, mək əhəbay kə meleher gatay. Əra əhəba nahkay ti həbay gayan ni egia eri ana bay Erot a dal-dal.

⁷ Nahkay Erot nakəŋ əmbadī ana wur ni dək, əhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dek nəvuk. »

⁸ Wur ni mənani əra əbikia ma ti əhi ana Erot ahkado : « Nawayay ti kəvu ahər ge Zeŋ bay məbaray mis ni ahalay, təfukibiya ka paranti a ! »

⁹ Bay ni əra ecia pakama ga wur na ti əhəlia ahər a. Adaba əmbadī ana wur na kə meleher ge mis na ti ekeli ere ye ehindi ni koksah. Nahkay əhi ana ndam gayan təgri ana wur ni akada ya əwayay ni,

¹⁰ əsləroru mis a ahay ga daŋgay ni vu ge mekelkibiya ahər ke Zeŋ a.

¹¹ Təra təzibiya ahər ge Zeŋ nakəŋ a ana wur dahalay na ka paranti a ti naŋ nakəŋ əzikaboru ana mənani.

¹² Ndam madəbay Zeŋ ni təra ticia ti tōru təzay kisim gani, tili. Təra tili ti tōru təhi ma gani ana Yezu.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam
(Mark 6.30-44 ; Lək 9.10-17 ; Zeŋ 6.1-14)*

¹³ Yezu əra ecia takada Zeŋ a ti əcəliyu a *slalah ga yam vu, əsləka eslina, ərü gwar ka məlan nahan. Məlan gani nani ti drin a huđ gili bu. Ay mis dal-dalani ni təra ticifiŋa daday a ti tədəboru naŋ əna asak.

¹⁴ Yezu əra əhəraya a slalah ga yam ni ba, epia mis dal-dalani na ti təsia cicihi a dal-dal. Nahkay əhəŋgaraba ndam ya təbesey do na e kidin gatay ba.

¹⁵ Məlakarawa əra egia ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia, təhi ahkado : « Leli nihi ti a huđ gili bu, sarta day əbi va bi. Hi ana mis ni təsləka, tōru a kəsa gərgərani ni vu tədəboru zlam məzumani. »

¹⁶ Eslini Yezu əhəŋgrifəŋ ana tay, adəm : « Təsləka day ti kamam ? Lekələm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. »

¹⁷ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Araŋa əfəŋ kə leli ahalay bi ; si *dipeŋ zlam, təkivu kilif cə cilin. » ¹⁸ Naŋ nakəŋ əhi ana tay : « Hələmubiya ahalay a. »

¹⁹ Eslini əhi ana mis dal-dalani ni tənjadada a ga had ke kəzir a, mək naŋ nakəŋ əhəl dipen zlamani ni təkivu kilif cəni ni, əmənjoru e melefit vu, əgri səsi ana Melefit. Əra əgria səsi a ti ešekaba dipen na, mək əbi ana ndam madəbay naŋ ni ge midieni ana mis dal-dalani ni.

²⁰ Mis nakəŋ dek təzum təzum, tərəkaba. Kəlan gani təcakalakabu məgəjəni gani, tərəhvü hətək kru mahar cə əna naŋ.

21 Mis zawalani ya ti t̄zum zlam eslini ni ti agray d̄abu zlam ; w̄al akaba b̄eza ti t̄acalkivu tay ndo.

*Yezu asawad̄aki ka ah̄ar ga yam
(Mark 6.45-52 ; Z̄eḡ 6.15-21)*

22 Ka gani nani ti Yezu nak̄eḡ àhi ana ndam mad̄abay naḡ ni t̄c̄eliyu a *slalah ga yam vu, t̄oru kama gayanḡ hayanḡ ke ledi ga d̄aluv ni, day kwa ti naḡ naḡani am̄ahi ana mis ni ti t̄edevu, t̄asl̄aka.

23 T̄ara t̄edeva akaba mis na ti Yezu nak̄eḡ àc̄eloru a h̄ema vu driḡ driḡ akaba mis ga mah̄eḡgalay Melefit. M̄elakarawa àra ègikia, naḡ ka ah̄ar gayanḡ eslini.

24 Ndam mad̄abay naḡ ni ti ni t̄asl̄aka àna slalah ga yam gatay na, t̄igia driḡ driḡ akaba d̄eḡ-d̄eḡ a. Am̄ad̄ naḡ àbu adad̄ay slalah ga yam gatay ni agrioru daliya ana tay, ah̄eḡgarbiyu tay k̄al̄eḡ.

25 D̄a gwendeli-gwendeli ti Yezu nak̄eḡ àr̄ekioru ka tay, asawad̄akioru ka ah̄ar ga yam ni njuwanḡ-njuwanḡ.

26 Ndam mad̄abay naḡ ni t̄ara t̄ipia naḡ a, naḡ àbu asawad̄aki ka ah̄ar ga yam nahkay ti b̄eruv àtikaba ana tay a, t̄ad̄am : « Maslaḡa àmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nak̄eḡ t̄agra aḡgwaz a, t̄azlah.

27 Ay Yezu nak̄eḡ àhi ma ana tay h̄aya, àd̄am : « Zum nj̄oda, nu timey. Aḡgwaz àw̄er k̄uli ba. »

28 Eslini Piyer àhi : « Bay goro, tamal nak edeḡ ti vu divi n̄asawad̄kioru ka ah̄ar ga yam ni bilegeni ti n̄oru afa gayak. »

29 Yezu àhi : « Ra. » Nahkay naḡ nak̄eḡ àh̄eraya a slalah ga yam ni ba, àsawad̄akioru ka ah̄ar ga yam ni àr̄ekioru ka Yezu nak̄eḡ.

30 Ay àra èpia am̄ad̄ na àbu ak̄ezlay dal-dal ti àgra aḡgwaz a ; nahkay yam ni awayay anday naḡ. Naḡ nak̄eḡ àzlah, àd̄am : « Bay goro, h̄eḡgay nu ti ! »

31 Eslini Yezu àt̄eloru ahar h̄aya, àḡes naḡ, m̄ak̄ àhi : « M̄ef̄aku ah̄ar gayak àh̄eca ; kajalay ah̄ar c̄u c̄u ti kamam ? »

32 Nday nak̄eḡ t̄ara t̄c̄eliya a slalah ga yam ni va ti am̄ad̄ ni day àmbr̄eḡ mak̄ezlani h̄aya.

33 Eslini nday ya t̄avu a slalah ga yam bu ni d̄ek t̄ab̄ehad̄i mirdim ana Yezu nak̄eḡ, t̄ahi : « Nak ti Wur ge Melefit edeḡ. »

*Yezu ah̄eḡgaraba mis ka had̄ Zenizaret a
(Mark 6.53-56)*

34 Ka ya ti t̄asl̄aka, t̄àh̄era d̄aluv na àndava ni ti nday ka d̄eḡ-d̄eḡ ka had̄ Zenizaret.

35 Yezu akaba ndam mad̄abay naḡ ni t̄ara t̄àh̄eraya a *slalah ga yam ni ba ni ti mis ga had̄ nani t̄às̄era Yezu a h̄aya. T̄ara t̄às̄era naḡ a ti t̄oru t̄ahi ma gani ana mis ga k̄esa ga had̄ nani, nahkay t̄h̄alibiya ndam ya t̄ebesey do ni d̄ek.

36 T̄eḡri kam-kam ti mis nday nani ya t̄ebesey do ni t̄in̄jifiḡ k̄a ma ga azana gayanḡ ni cilinḡ. Nday ya ti t̄in̄jifiḡ ni d̄ek t̄aḡgaba.

15

*Gejewi àki ka zlam ga ndam ya ahaslani
ya t̄ac̄ahi ana mis ni
(Mark 7.1-13)*

1 Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahanḡ akaba ndam ndahanḡ ya *t̄às̄era Wakita ge Melefit a ni t̄asl̄akabiya a Zeruzalem a, t̄eràkia ka Yezu a, t̄ahi ahkado :

2 « Ndam mad̄abay kur ni t̄eḡaskabu magray zlam akada ga ata b̄eḡ geli ya ahaslani t̄ad̄efiki ana leli ni do ni ti kamam ? T̄ezum zlam day t̄abarakaba ahar àna divi gana do ni. »

3 Yezu àh̄eḡgrif̄eḡ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lek̄ul̄am day kagudarum *Divi ge Melefit àna man̄jehad̄ ga ndam gek̄uli ya ahaslani ni ti kamam ? »

4 Melefit àd̄am ahkado : “Nḡwioru a had̄ ana ata buk ata muk.” * Àd̄am keti : “Bay ya ti endivi b̄eḡjani ahkay do ni m̄eḡjani nah̄ema, t̄akada naḡ a.” †

5 Ay lek̄ul̄am zla ti k̄ad̄amum ahkado : “Maslaḡa nah̄eḡ esliki m̄ehiani ana b̄eḡjani ahkay do ni ana m̄eḡjani : Ere ye ti akal nu n̄eḡjanaki kur àna naḡ ni, s̄adaga ge Melefit.”

6 Maslaḡa nani àd̄ama ma nahkay nah̄ema, k̄ad̄amum tamal àḡjanaki ata b̄eḡjani ata m̄eḡjani va do ni ti àgray arañ̄a do. Lek̄ul̄am k̄eḡgrum nahkay ti, k̄ambr̄eḡjuma pakama ge Melefit nana

* 15:4 Mah̄erana 20.12 ; Mimbiki 5.16. † 15:4 Mah̄erana 21.17.

pəsak. Kəmbərənuma ti kəfumviyu pakama gekəli ya kacadum ni a mələŋ gani vu huk.

⁷ Lekələm kawayum ti mis tədəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Melefit àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəŋgaray *pakama gayəŋ Izayi ni ba. Pakama gayəŋ ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kəli.

⁸ Àdəm ahkado :

“Mis hini tazləbay nu àna ma cilin, təjalaku ahàr do simiteni.

⁹ Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcəhay ni ti ka mawayay ge mis cilin, do ni ti ka mawayay goro do.” † »

Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni (Mark 7.14-23)

¹⁰ Yezu àzalakabu mis kayani ni, àhi ana tay : « Lekələm dek bumi slimi ana pakama goro ya nədəm ni, ti kícəm lala.

¹¹ Ere ye ti a dala bu, mis azum àna ma gayəŋ, agray naŋ “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaŋa gani adəm àna ma gayəŋ ni day kwa ti agray naŋ “njəlatani do.” »

¹² Eslini ndam madəbay naŋ ni tərəkia, təhi ahkado : « Ma gayak ya kədəm ni àzumia bəruv ana ndam *Feriziyen na ti kəsərka waw ? »

¹³ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Məŋgəhaf ya ti Baba naŋ ya e melefit bu àjav ndo ni lu ataradaba.

¹⁴ Nədəm nahəma, brənum tay ; nday ti ndam wuluf ya tədəfəŋa ahar kà ndam wuluf ndahaŋ a ni. Tamal zal wuluf adafəŋa ahar kà zal wuluf nahaŋ a ti nday cecəeni atədəgiyu e evid vu. »

¹⁵ Eslini Piyer àhəŋgarfəŋ, àhi : « Dəfiaba ma *gozogul ya kədəm ni ana leli a zla aw. »

¹⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm day kekileŋa kəsərum zlam do waw ?

¹⁷ Adaba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni dek ti ahuriyu a huđ vu cilin, mək atəhiyu azay gani e dəgzey vu ti kəsərum do waw ?

¹⁸ Ay ere ye ti mis azlapay ni ahəraya ti a məbəruv gayəŋ ba, ma gani nani day kwa ti agudar naŋ, agray naŋ “njəlatani do.”

¹⁹ Adaba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbəruv ge mis ba. Nahkay ti ajalaki ahàr ka zlam magudarani gərgəri dek : ka

makad ahàr, ka magray hala, ka magray mesəwehvu, ke migi akal, ka masəkad malfađa akaba ka məsivani ana mis.

²⁰ Ere ye ti agray ti mis egi “njəlatani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti məzum zlam mənjəd məbaray ahar akada ge divi ga ata bəŋ gekəli ni ti àgray ti mis egi “njəlatani do” do. »

Wal nahaŋ naŋ wur Zəde do afəki ahàr ka Yezu (Mark 7.24-30)

²¹ Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon.

²² Wal Kanaŋ nahaŋ naŋ àbu eslini. Wal ni àra èpia Yezu a ti àrəkia àna zlahay a, àdəm : « Bay goro, *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti ! Wur goro dahalayani àbiyu èbesey do, seteni àbu agri daliya dal-dal. »

²³ Ay ti Yezu àhəlkaba ma ndo. Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, adaba naŋ àbu azlahləŋbiyu kè leli, àmbərəŋ do ni. »

²⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Təslərbiyu nu ahalay ndo. Təsləribiyu nu ti ana ndam *Izireyel cilin, adaba nday akada təmbəmbak ya ti tija ni. »

²⁵ Ay ti wal ni àra àbəhadı mirdim grik ana Yezu meleher ndıb ana had, àhi : « Bay goro, jənaki nu ti ! »

²⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana wal nakəŋ, àhi ahkado : « Təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərá ti àbəlay do. »

²⁷ Mək wal nakəŋ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tadəgoru a huđ ga mələŋ məzumki zlam vu ni, ku kərá gatay day tapalaba təzum timey. »

²⁸ Eslini Yezu àhi ana wal nakəŋ : « Wal ni, kəbu kəfəku ahàr lala ; ere ye ti kihindi ni mğravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayəŋ ni àŋgaba həya.

Yezu ahəŋgaraba ndam ga arməwərgərgərana

²⁹ Yezu àsləka eslina, òru kà gəvay ga dəluv Gelili. Òru ènjəa ti àcəloru a həma vu. Àra àcəloya ti ànjəhad digəs.

³⁰ Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam jəgwer, ndam wuluf, ndam dəra,

makwayá akaba ndam ga arməwər ndahan gərgərani, tábəhad tay kà gəvay gayan mək nanə nakəŋ àhəŋgaraba tay a.

³¹ Mis dal-dalani ni tàra tìpia ndam makwaya ya təzlapay koksah ni təbu təzlapay, ndam dərə tənğaba tìgia sənduḅ-sənduḅana, ndam jəgwer təsawaday lala akaba ndam wuluf təbu tipì divi nahəma, təmərṽá dal-dal, nahkay tazləbay Melefit ga ndam *Izireyel ni.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad
(Mark 8.1-10)

³² Yezu àzalay ndam madəbay nanə ni, àhi ana tay ahkado : « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad məhkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day àfəŋ kà tay va bi. Ay ti nəwayay məmbrəŋ tay ti tasləka àna ləwir a do. Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənjəd məvi zlam məzumani ana tay nahəma, njəda amələfəŋ kà tay ka ahər divi ga masləkana bi. »

³³ Ndam madəbay nanə ni təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Leli dek ahalay a huḍ gili hini bu ni ti məhəlibiyu *dipeŋ ana tay tərəh àna nanə dek ti eley ? »

³⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dipeŋ àfəŋ kə kəli ehimey ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Dipeŋ àfəŋ kə leli adəskəla akaba kilif ciḅ-ciḅeni ḅal. »

³⁵ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənğəhadə a ga had a.

³⁶ Tàra tənğəhadə ti àhəl dipen adəskəlani ni akaba kilif ni, àgri səsì ana Melefit. Àra àgria səsì a ti èsekaba, àvi ana ndam madəbay nanə ni, ndam madəbay nanə ni ti ni tidi ana mis dal-dalani ni dek.

³⁷ Mis nakəŋ dek təzum, tərəha àna nanə a. Təcakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvù hətək adəskəla àna nanə.

³⁸ Mis ya təzum zlam eslini ni agray mis dəbu fad, tàcalkivu wál akaba bəza ndo.

³⁹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ àhi ana mis ni « Sləkuma, » mək təsləka. Eslini Yezu nakəŋ àcəliyu a *slalah ga yam vu àsləka, òru ka had Magadan.

16

Zlam ya mis tipì day-day ndo ni
(Mark 8.11-13 ; Lək 12.54-56)

¹ Ndam *Feriziyen ndahan akaba ndam *Sedəseyen ndahan tərəkia ka Yezu a, tawayay tatəkar nanə ti mągudar zlam ; nahkay ti təhi : « Griaya ere ye ti mipi day-day ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagraŋ ni ti kagraŋ àna njəda ge Melefit. »

² Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məlakarawa, fat àbu adiyu, tamal kípəma huḍ melefit a ndize ti kədəmum : “Hajəŋ ti mələŋ amanja njələta.”

³ Ge miledə tamal kípəma huḍ melefit a diliŋ-diliŋ ti kədəmum : “Kani ti avər ara atəd.” Nahkay kəsəruma ere ye ti agravu na àna zlam ya kípəm a huḍ melefit bu na ti, kəsərūm zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam !

⁴ Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahər ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tipì day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefit amədəfiki ana tay ni ti ere ye ti adafaki àna Zonas ni ciliŋ. » Eslini nanə nakəŋ àsləka, àmbər bu tay.

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ya tagray ni ba

⁵ Yezu akaba ndam madəbay nanə ni təbu takoru tatuwad dəluv ni ; nday təbu takoru ti ndam madəbay nanə ni təhəl *dipeŋ ndo, àgəjazlkia ahər ka tay a.

⁶ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam *Sedəseyen ni. »

⁷ Nahkay ndam madəbay nanə ni təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Adəm nahkay ti adaba məhəlibiyu dipen ndo palam. »

⁸ Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Məfəku ahər gekəli ti àhəca ; kazlapum kədəmum kəhəlumbiyu dipen ndo ni ti kamam ?

⁹ Kicəm ma goro do, kəsərūm do kekileŋa waw ? Goro ya ti nidi dipen zlamani ana mis dəbu zlamani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərūmki va do waw ?

10 Goro ya ti nìdi dipen adəskəlani ana mis dəbu fadani ni, akaba məgəjəni gani ya kəhəlumaba hətək mərəhvani ehimeya ni ti kəsərumki va do waw ?

11 Nğay nu nàcalfən ti ke dipen dipenani do ni ti kəsərum do ni ti kamam ? Nu ti nəhi ana kəli ti bumvu slimi àna miwisiñ ga ndam Feriziyen ni akaba ga ndam Seduseyen ni. »

12 Nahkay zla ti ndam madəbay nañ ni tàra təsəra Yezu àhi ana tay « Bumvu slimi àna miwisiñ » ti, àzlapiki ana tay ti ke miwisiñ ya ti tiwisiñ dipen àna nañ ni do ; àzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyen akaba ga ndam Seduseyen ya təcəhi ana mis ni.

Piyer adəm Yezu nañ àbu Krist Bay gəđakani ya amara ni

(Mark 8.27-30 ; Lək 9.18-21)

13 A vad nahan, Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tòru ka had Sezare ge Filip. * Eslini Yezu ehindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tədəm nu *Wur ge Mis ti nu way ? »

14 Təhəngrifən, təhi ahkado : « Tədəm nak Zen bay məbaray mis ni, mis ndahan tədəm nak Eli, mis ndahan ti ni tədəm nak Zeremi ahkay do ni nak biliñ ga ndam ya təhəngaray pakama ge Melefit ahaslani ni. »

15 Eslini nañ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti kədəmum nu ti nu way ? »

16 Simu Piyer àhəngrifən, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni, nak Wur ge Melefit Bay ga sifa ni. »

17 Yezu àhi : « Simu wur ge Zen, mərvu adaba ma ge jiri hini ya kədəm ni ti mis hihiriken ni àhuk do. Àhukaya ma na ti Baba, nañ ti nañ a hud melefit bu.

18 Nəhuk nahəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njəda ana ndam məfəku ahər ni akada ya tazay akur, tafəkad asak ga ahay àna nañ ni. † Nahkay ti kisim tekeđi aməgri arəña ana tay do.

19 Anəvuk lekili ga mahay ga *Məgur ge Melefit : ere ye ti kəgəskabu ka had ndo ni ti e melefit bu day atəgəskabu do ; ay ere ye ti kəgəskabá ka had a ni ti e melefit bu day atəgəskabu. »

20 Eslini Yezu nakəñ àləgi ana ndam madəbay nañ ni, àhi ana tay ahkado : « Nğay nu Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni ti kəhumi ana maslaña ba simiteni. »

Yezu adəm aməmət mək aməngaba e kisim ba

(Mark 8.31-9.1 ; Lək 9.22-27)

21 Kwa ka sarta gani nani Yezu àzlapiki ana ndam madəbay nañ ni vay-vay, àhi ana tay ahkado : « Ahər adəm nakoru a Zerəzalem kwa. Ahər adəm nəcakay daliya dal-dal. Nday gəđakani ni, gəđakani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a hud ga vad mahkərani bu anəngaba e kisim ba. »

22 Piyer àra ecia ma gayan na ti azaba nañ e kidin gatay ba cak. Aləgi, àhi : « Bay goro, Melefit mājəgay kur ti ere nani àgrakukvu ba ti ! »

23 Ay Yezu àmbatkibiyu ma ke Piyer, àləgi bilegeni, adəm : « *Seteni, sləkafua, ru drin ! Nak ti kacafəña nu ga magray təwi goro a, adaba majalay ahər gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahər ti akada ge mis hihiriken ni. »

24 Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Tamal mis awayay adəbay nu nahəma, ahər adəm məmbrəñ ere ye ti awayay ni ; ku tamal təgri daliya, *tadarfən nañ kà təndal nəngu ni mibesey. Tamal mis awayay madəbay nu ti məgray nahkay.

25 Maslaña ya ti adəm ajəgur sifa gayan, awayay amət ba ni ti emiñ. Maslaña ya ti emiñ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do.

26 Tamal mis əngəta elimeni ga duniya na dek mək ejiña sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emiñ sifa gayan na ti aməngət mam ga məmbani àna nañ mam ?

27 Adaba nu *Wur ge Mis anara àna njəda ga Baba akaba məslər goro a kay, anəvi zlam ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti àgray ni.

28 Nəhi ana kəli nahəma, e kidin ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan atəmət ti etipi nu Wur ge Mis anəña, anəhuriyu a bay goro vu. »

* 16:13 Sezare ge Filip ti slimi ga kəsa gəđakani. † 16:18 Piyer ti adəmvaba « akur. »

17

*Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam
madəbay naŋ ni
(Mark 9.2-13 ; Lük 9.28-36)*

¹ Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni, àhəloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliŋ.

² Tòru tinjəa ti vu ga Yezu ni àmbatva e eri va ana tay nahaŋ a. Eri gayaŋ ni àmbatvu, asladay akada fat, azana ka vu gayaŋ day tigia bəf-bəf talla təsladəy məlaŋ.

³ Eslini tìpioru Eli nday ata Məwiz həya, nday təbu təzlapay akaba Yezu.

⁴ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli məbu ahalay ti àbəlay. Tamal kawayay ti nara nivicey ahay mahkə, bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Məwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. »

⁵ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti mæguduŋguduŋ masladani àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a mæguduŋguduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal, nəmərɔvə àna naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayaŋ ! »

⁶ Ndam *madəbay Yezu ni tàra ticia nahkay ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiɓa ndiɓa ana had.

⁷ Ay Yezu nakəŋ àhədakfəŋiyu ka tay, ènjifiŋ ka tay mək àhi ana tay : « Cikəmba, kəgrum aŋgwaz ba. »

⁸ Nday nakəŋ tēhelin eri, tìpi maslaŋa nahaŋ ndo, si Yezu naŋ bəlaŋ ciliŋ.

⁹ Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti kìpəm ni ana maslaŋa ba, si nu *Wur ge Mis anaŋgaya e kidin ga ndam evid ba kwa. »

¹⁰ Ndam madəbay naŋ ni tēhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm wudaka *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àdəm Eli amara day ti kamam ? »

¹¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay àdəm ahkado : « Eɗedɛŋ Eli ara, aslamalakabu zlam dek day.

¹² Ay nəhi ana kəli nahəma, Eli ti àra àndava, ay ti mis təsər naŋ ndo. Təgria ere

ye ti nday tawayay na dek. Nu Wur ge Mis day anəkakay daliya, atəgru nahkay. »

¹³ Eslini ndam madəbay naŋ ni təsəra àzlapaki ti ke Zeŋ bay məbaray mis ni.

*Yezu agariaba seteni ana wur nahaŋ a
(Mark 9.14-29 ; Lük 9.37-43)*

¹⁴ Ka ya ti tinjikia ke mis dal-dalani na ti maslaŋa nahaŋ àhədakfəŋbiyu ka Yezu, àbəhad mirdim

¹⁵ àhi : « Bay goro, wur goro àbu seteni àniviyu agray daliya dal-dal ; a vad ndahaŋ adiyu a aku vu ahkay do ni a yam vu. Məsuk cicihi ti kam-kam !

¹⁶ Nəzibiya naŋ ana ndam madəbay kur na ti tğariaba, ay ti tislaki ndo. »

¹⁷ Eslini Yezu àdəm : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefit do, lekələm ndam magudar zlam ! Nu ananjəhad kaŋgaya akaba kəli aw ? Nu eneɓesi ana kəli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana tay : « Zumubiya wur na ahalay a nimi. »

¹⁸ Tàra təzibiya wur na ti Yezu àzlacaki ke seteni ni, mək seteni ni àsləkiaba ana wur na. Nahkay wur ni ègia naŋ lala həya.

¹⁹ Eslini ndam *madəbay Yezu ni təzalay Yezu ka ahàr gatay, tihindi naŋ, tēhi : « Leli mislaki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? »

²⁰ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Kisləmki ndo ni ti adaba məfəki ahàr gekəli ke Melefit àhəca. Nəhi ana kəli nahəma, tamal ti məfəki ahàr gekəli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni ciliŋ nəŋgu ni, kisləmki məhiani ana həma hini : “Sləkaba, ru tegi” nəŋgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kisləmki magrani do ni ti àbi. [

²¹ Ay ti seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kəhəŋgalay Melefit ndo akaba kəgəs ndəra ndo ni ti təsləkiaba ana mis a kok-sah.] »

*Yezu adəm keti anəmət mək anaŋgaba e
kisim ba
(Mark 9.30-32 ; Lük 9.43-45)*

²² A vad nahaŋ, ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni dek təbu ka ahar bəlaŋ e Gelili ni ti, Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Atədəfikini nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu,

²³ tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkar ti anangaba. » Nday nakəŋ t̄ara t̄icia ma gayaŋ na ti ahəlia ahàr ana tay a dal-dal.

Məhəl hadam ga ahay gəɖakani ge Melefit

²⁴ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tinjua a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni təhəɖakfəŋiyu ke Piyer, t̄əhi : « Məsi gekuli ni ti àpəl hadam ga ahay gəɖakani ge Melefit ni do waw ? »

²⁵ Piyer ahəŋgrifəŋ ana tay : « Àbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ ahuriya a ahay va nahəma, Yezu àhi ma enji, àhi : « Simu, kəɖəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadī hadam akaba jaŋgal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadī ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwi aw ? »

²⁶ Piyer àhi : « Tabəhad ti ndam mirkwi. » Eslini Yezu nakəŋ àhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti t̄əpəl do do waw ? »

²⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, məzumi bəruv ana tay ba. Nak ru ka dəluv ti kətəliyu guya kəgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti kəzləkikaba pakama, akədiviyu ahàr ana siŋgu akur-akurani, siŋgu nani emisli məpəl hadam goro akaba gayak. Zəbiya, kəvi ana tay. »

18

Gəɖakani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ? (Mark 9.33-37 ; Lük 9.46-48)

¹ Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni təhəɖakfəŋiyu kà Yezu, t̄əhi : « A *Məgur ge Melefit bu ni ti way naŋ gəɖakani àtam mis ndahaŋ way ? »

² Nahkay Yezu nakəŋ àzalabiyu wur gəziteni e kidiŋ gatay vu

³ mək àɖəm : « Nəhi ana kuli nahəma, tamal kəmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ndo, kigəm akada ga bəza ciḡ-ciḡeni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məgur ge Melefit vu do.

⁴ Adaba maslaŋa ya ti ahəŋgaroru ahàr gayaŋ a had, anjəhad kudufa akada ga wur hini ni ti naŋ nani gəɖakani àtam mis ndahaŋ a Məgur ge Melefit bu.

⁵ Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. »

Bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba (Mark 9.42-48 ; Lük 17.1-2)

⁶ Yezu àɖəm keti « Ndam ya təfəku ahàr ni ti mis t̄əɖəm t̄isli araŋa do akada ga bəza ciḡ-ciḡeni ni. Ay tamal maslaŋa agray ti ku way way do e kidiŋ gatay bu m̄ijikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gəɖakani ana maslaŋa ya èjiŋkia naŋ a ni a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəɖakani vu dəzləz.

⁷ Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis t̄ijikia ke divi a ni ti t̄əbu kay. Zlam nday nani ti si t̄agravu kwa. Ay tamal maslaŋa agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki.

⁸ « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejikia kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru tay. Àgəski hojo kəhuriyu ka mələŋ ga sifa àna ahar bələŋ ahkay do ni àna asak bələŋ ere gani ya tizligiyu kur a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak cəeni ni ahkay do ni àna asak gayak cəeni ni. Aku nani ti àmət ɖay-ɖay do.

⁹ Tamal eri gayak ejikia kur ke divi a nahəma, zaba, zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu ka mələŋ ga sifa àna eri bələŋ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cəeni ni. »

Ma gozogul àki ka təmbak mijjeni (Lük 15.3-7)

¹⁰ Yezu àɖəm keti : « Bumvu slimi lala ! E kidiŋ ga bəza nday nani bu ni ti ŋgay bələŋ gatayani èsli araŋa do ni ti kəɖəmum ba. Adaba məslər gatay t̄əbu micikeni a sarta bu dek kə meleher ga Baba naŋ ya e melefit bu ni. [

¹¹ Nu *Wur ge Mis nàra ti ga mahəŋgay ndam ya ti t̄ijiji ni.]

¹² « Bi maslaŋa nahaŋ təmbəmbak gayaŋ t̄əbu diŋ mək bələŋ gani èjia. Àra èpia ti bələŋ gani naŋ àkibu ka ndahaŋ ni bi nahəma, ambər bu kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ni a həma bu, akoru adəboru bələŋani ni, do waw ? Lekələm ti kəɖəmum mam ?

¹³ Nəhi ana kuli nahəma, ka ya ti àdia ahàr a ni ti amər vu àna naŋ dal-dal àtama ya amər vu àna kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ya ti t̄iji ndo na do waw ?

14 Nahkay day Bəŋ gekəli naŋ ya e melefít bu ni awayay ti ku bəlaŋ e kidíŋ ga bəza nday nani bu day èji ba. »

Magudar zlam akaba məmbərfəŋana

15 Yezu àdəm keti : « Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti rəkioru hiki lala lekələm cecə cəa. Tamal ècəkki ma gayak na ti kəslamala wur ga muk na.

16 Ay tamal ècəkki ma do ni ti zalakivu mis bəlaŋ ahkay do ni cə ti kədəgumkioru. Adaba pakama gekəli ya ekicikəmki ni ahàr àdəm mis cə ahkay do ni mis mahkər tğray sedi gani. *

17 Ay tamal ti èciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya *təcəkalavu, təfəku ahàr ni. Tamal èciiki ma ana tay do daya ti mənjaləŋ akada naŋ zal ya àfəki ahàr ke Melefít do ni, ahkay do ni akada naŋ bay *məhəl hadam.

18 « Nəhi ana kəli nahəma, ere ye ti kəgəsumkabu ka hadəndo ni ti e melefít bu day atəgəskabu do. Ay ere ya kəgəsumkabá ka hadəni ti e melefít bu day atəgəskabu.

19 « Nəhi ana kəli keti : tamal ti mis cə e kidíŋ gekəli bu ka hadəma gatay àrakabaya ku àki ka mam nəŋgu ni, tàhəŋgalaləŋa zlam gani kà Bəŋ goro ya e melefít bu na ti aməvi ana tay.

20 Adaba ka məlaŋ ya mis cə mahkər təŋgasva àna slimi goro a ni ti nu nəbu eslini e kidíŋ gatay bu. »

21 Eslini Piyer àhədəkfəŋiyu ka Yezu, àhi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mma naŋ àbu agudaru zlam ti nəmbərfəŋa sak ehimey ? Sak adəskəla waw ? »

22 Yezu nakəŋ àhi : « Mbərfəŋa sak adəskəla ti nəhuk do. Mbərfəŋa ti sak kru adəskəla sak adəskəla.

23 *Məgur ge Melefít day nahkay : təzavu ata bay nahaŋ awayay asər duwa gayanə ya àfəŋ kà ku way way do e kidíŋ ga ndam məgri təwi gayanə bu ni, ti təpəli.

24 Ka ya ti naŋ àbu acəlfəŋ kà ma gani nahkay ti təzibiyu bay məgri təwi nahaŋ duwa gayanə àfəŋ àgra miliyem ehimeya.

25 Ay ti èsliki məpəlani koksah, nahkay bay ga duwa ni àdəm təsəkumoru naŋ naŋani, wal gayanə, bəza gayanə akaba zlam gayanə ni dek ga məpəli duwa ni àna naŋ.

* 18:16 Məŋjay Mimbiki 19.15.

26 Eslini bay məgri təwi nakəŋ àbəhadí mirdim meleher ndiə ana hadəna bay ga duwa ni, àhi : « Kam-kam bəsəa hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek. »

27 Eslini naŋ nakəŋ àsia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni àmbərfəŋ duwa ni dek mək àhi « Sləka zlam gayak a. »

28 « Ka ya ti bay magray təwi nakəŋ naŋ àbu əsləka ni ti təkəkabu ahàr ata maslaŋa nahaŋ. Maslaŋa gani nani ti təbu tagrakabu təwi, ay ti duwa gayanə àfəŋ àgray jik diŋ. Naŋ nakəŋ àdəki cip ka dəŋgu, àhi : « Si kəpəlu duwa goro ni kwa. »

29 Eslini naŋ ya tagrakabu təwi nakəŋ àbəhadí mirdim, àhi : « Kam-kam bəsəa hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek. »

30 Ay naŋ nakəŋ òru àfiyu naŋ a dəŋgay vu, awayay məpəliaba duwa gayanə na dek day ti atafaya naŋ a.

31 Ndam ya tagrakabu təwi akaba tay ka ahar bəlaŋani ni təra tīpia ere ye ti àgri ana naŋ nahaŋ na ni ti àwəria bəruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakəŋ tòru təŋgəhadí ma gani ana bay ya ti təgri təwi ni.

32 Naŋ nakəŋ àra ècia ma na ti àdəm təzalibiya naŋ a. Àra èŋjia ti àhi : « Nak bay məgru təwi hini ti nak cudayani. Nəmbərfuka duwa goro na dek adaba kəgrua kam-kam a, kədəm nəmbərfuk ti

33 ay nak ti maslaŋa ya ti kəgrumkabu təwi ni əsuk cicihi akada gayak ya kəsu cicihi ni ndo ni ti kamam ? »

34 Nahkay bay ga duwa ni àzuma bəruv a dal-dal, àdəm təzoru naŋ a dəŋgay vu ti təgri daliya, si tamal aməpəliaba duwa gayanə na dek day kwa ti atafaya naŋ a. »

35 Yezu àdəm keti : « Tamal lekələm kəmbəŋumfəŋa zlam ya ti mis təgudari ana kəli na kà tay àna hudəbəlaŋ a do ni ti, Baba naŋ ya e melefít bu ni aməgri ana kəli day akada ga bay ga duwa ya àgri ana bay məgri təwi ni. »

19

Yezu adəmki ma ka maday wal akaba magaray wal
(Mark 10.1-12)

¹ Yezu àra èndeveriŋa pakama gayan na ti àslàka e Gelili a, òru ka had *Zude, ke ledi nahan ga zalaka *Zurden.

² Mis dal-dal tàdaboru nan, mæk nan nakəŋ àhəŋgaraba ndam ya tèbesey do na.

³ Eslini ndam *Feriziyen ndahan tərəkia. Tihindifiŋa ma, tēhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayan ka mawayay gayan aw ? » Tēhi nahkay ti adaba tawayay tatakar Yezu ti mēdēm ma magudarani.

⁴ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdēm : « Kwa ka mənjàki ga mələŋ, ka ya ti Melefit àgraya mis a ni ti àgraya ata zal ata wal a. Kəjəŋgəm ma gani a Wakita ge Melefit ni bu ndo waw ? *

⁵ Melefit àdēm : “Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənjan ba, mæk atanjəhadkabu ata wal gayan. Nday cəeni ti vu gatay emigi bələŋ.” †

⁶ Nahkay ti nday cəeni medeveni va do. Tīgia vu gatay bələŋ. Ere ye ti Melefit èbedekabá ni ti mis hihirikenì èdekaba ba. »

⁷ Mæk nday nakəŋ tēhəŋgrifəŋ, tēhi : « Məwiz àdēm tamal mis tedevu ata wal gayan ti ahàr àdēm abəki wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ? ‡ »

⁸ Yezu nakəŋ àdēm : « Məwiz àvi divi ana kəli ga magaray wál gekəli ti adaba lekələm kawayum mægəsumkabu ma ge Melefit do palam. Ay ka mənjàki ga mələŋ ti àgravu nahkay ndo.

⁹ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti àgara wal gayan a, day wal ni àgray mesəwehvu ndo, mæk àda wal nahan a nahəma, maslaŋa nani àgra hala. »

¹⁰ Eslini ndam madəbay nan ni tēhi : « Tamal ègia nahkay e kidiŋ ga zal ata wal ba ti ŋgulum mis tàday wal va ba simiteni. »

¹¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Təgəskabu ma gani hini ti mis dek do ; təgəskabu ti si ndam ya ti Melefit àvia njəda gana ana tay a ni kwa.

¹² Zlam ndahan təbu gərgəri təcafəŋa mis ka maday wal a : mis ndahan kwa tìweya tay a vu gatay àwayay wal do. Mis ndahan ti ni mis tàcad tay. Mis ndahan keti ti ni tàwayay maday wal do azuhva *Məgur

ge Melefit. Maslaŋa ya esliki mægəskabu pakama hini nahəma, mægəskabá. »

Yezu agri sulum ge Melefit ana bəza ci6-cibeni

(Mark 10.13-16 ; Luk 18.15-17)

¹³ Kələŋ gani mis ndahan tēhəlibiyu bəza ci6-cibeni ana Yezu ti mēhəŋgali Melefit ana tay àna məkəki *ahar gayan ka tay. Nday tēbu tēhəlibiyu bəza ni nahkay ti ndam madəbay nan ni tēləgi ana tay.

¹⁴ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza tēra afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya tēbu akada ga bəza ni. »

¹⁵ Àra àdēma ma nahkay ti àbəki ahar ka bəza ni. Kələŋ gani àsləka eslina.

Bay ge elimeni

(Mark 10.17-31 ; Luk 18.18-30)

¹⁶ Wur dagwa nahan àbu ti àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi, ti nēŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nāgray zlam sulumani weley ? »

¹⁷ Yezu àhi ahkado : « Kihindi nu àki ka zlam sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti nan bələŋ. Tamal kawayay məŋgət sifa ya àndav day-day do ni ti gəskabá *Divi ge Melefit a. »

¹⁸ Nan nakəŋ àhi : « Divi weley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kəkad mis ba ; kəgray hala ba ; kigi akal ba ; kəgray sedi ti kəsəkad malfada ba ;

¹⁹ həŋgioru ahàr a had ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni. § »

²⁰ Eslini wur dagwa ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Divi nani ti nəgəskabá dek, ay ti mam àhəcukivu keti mam ? »

²¹ Yezu àra ècia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Tamal kawayay migi mis sulumani lala nahəma, ru kəsəkumoru zlam gayak dek ti kidi sinu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kàra, kədəbay nu. »

²² Wur dagwa nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àhəlia ahàr a. Nahkay àsləka sasuhwa, adaba zlam gayan àbu dal-dal.

* 19:4 Mənjay Mənjəkiani 1.27 ; 5.2. † 19:5 Mənjəkiani 2.24. ‡ 19:7 Mimbiki 24.1. § 19:19 Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20 ; Levi 19.18.

²³ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, bay ge elimeni məhuriyu a *Məgur ge Melefit vu ti zləzladə dal-dal.

²⁴ Nəhi ana kəli keti : ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzladə dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »

²⁵ Ma ga Yezu ya àdəm ni àgria ejep ana ndam madəbay nan na dal-dal. Nday nakəŋ təzlapay e kidin gatay bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəŋgay nan way ? »

²⁶ Eslini Yezu àmənjaləŋ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti təgray koksah ; ay Melefit ti esliki magray zlam dek tata. »

²⁷ Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəŋ ahkado : « Iy zla, leli məmbrəŋa zlam a dek, madəbay kur ti mam amagrakivu ke leli mam ? »

²⁸ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, a duniya ya atagraya məweni ni ba ni ti nu *Wur ge Mis anəhuriyu a mələŋ masladani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekəlum ya kədəbum nu ni day akanjəhadumviyu e kərsi kru mahar cə vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru mahar cəni ge Izireyel na.

²⁹ Ku way way do àmbərba zlam gayəŋ azuhva nu a, bi àmbərba ahay gayəŋ, bəza ga mənani, ata bəŋani, bəza gayəŋ ahkay do ni vədaŋ gayəŋ nahəma, aməŋgətvù zlam nday nani kay àtam ndahaŋ ni sak diŋ. Aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni daya.

³⁰ Ay ti nday gədəkani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidin gatay bu atəŋgoru kələŋ ge mis. Nday ya kələŋ ge mis ni day etigi gədəkani kama ge mis. »

20

Ndam magray təwi a vədaŋ bu

¹ Yezu àdəm keti : « *Məgur ge Melefit ti àzavu akada ga maslaŋa nahaŋ àhəraya də ge miledə a, awayay ahəloru mis ga məgri təwi a vədaŋ gayəŋ vu ni.

² Nahkay təgraki cakala àki ke təwi ga rukani, mək nan nakəŋ ahəloru tay a vədaŋ gayəŋ ni vu.

³ Àhəraya àna njemdi ambəlməbu a keti, əpi mis ndahaŋ təbu a kəsa bu təwi gatay àbi,

⁴ mək àhi ana tay : “Lekəlum day dəgum a vədaŋ goro vu kəgrum təwi ti anəpəl kəli kala-kala akada ge təwi gekəli ya akəgrum ni.”

⁵ Nday nakəŋ mək təsləka tòru. Nan nakəŋ àhəraya fat wis a keti, àgray nahkay ; àna njemdi mahkər day àgray nahkay.

⁶ Agray njemdi zlam nahəma, nan nakəŋ àhəraya keti, àdi ahər ana mis ndahaŋ təbu eslini mək àhi ana tay ahkado : “Kənjəhadum ahalay ruk kəgrum təwi do ni ti kamam ?”

⁷ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : “Adaba maslaŋa əhindiki leli ke təwi gayəŋ ndo.” Nan nakəŋ àhi ana tay : “Lekəlum day dəgum kəgrum təwi a vədaŋ goro vu.”

⁸ « Məlakarawa àra əgia ti bay ga vədaŋ ni àhi ana gədəkani ga ndam ge təwi gayəŋ ni ahkado : “Zalabiya ndam magray təwi na, peli siŋgu ge təwi ni ana ku way way do. Njəki məpəl ndam ya təra kələŋ a ceceni ni, ndeverin àna nday ya təra enjia ni.”

⁹ Nahkay nday ya tòru a vədaŋ vu àna njemdi zlamani ni təra, mək təvi ana ku way way do siŋgu ge təwi ga rukani.

¹⁰ Nahkay sarta ga məpəl nday ya tòru e təwi vu enji ni àra enjia ti təhi ana ahər tara təvi ana tay àtam gatay ndahaŋ ni. Ay ti təvi ana ku way way do gatay day siŋgu ge təwi ga rukani cilin.

¹¹ Təra təvia siŋgu na ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təzərđi ma ana bay ga vədaŋ ni,

¹² təhi : “Nday hini ya təra kələŋ a ni, təgray təwi njemdi bilin həya ti kəpəl tay kala-kala akaba leli ya məgray təwi rukani a fat bu, məmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?”

¹³ Eslini bay ga vədaŋ ni àhi ana bələŋ gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : məgray cakala ti àki ka siŋgu ge təwi ga rukani do waw ?

¹⁴ Za siŋgu ge təwi gayak a ti kəsləka nimi. Nawayay nəvi siŋgu ana bay ya ti àra kələŋ a ni kala-kala akada ya nəvuk ana nak ni.

¹⁵ Maslaŋa àbu agurki nu ka zlam ya ti nagraŋ àna siŋgu goro ni aw ? Tək day ti nəgri sulum ana mis ti awərək bəruv aw ?”

¹⁶ Nahkay nday ya tǎbu kǎlǎŋ ge mis ni ti, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu etigi gǎdǎkani kama ge mis. Nday gǎdǎkani ya kama ge mis ni ti ni, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu ataŋgoru kǎlǎŋ ge mis. »

Yezu àdǎm sak ya mahkǎr amǎmǎt mǎk amanǎgaba e kisim ba

(Mark 10.32-34 ; Lúk 18.31-34)

¹⁷ Yezu naŋ àbu akoru, àzay divi ya ti acǎloru a Zerǎzalem ni ti àzalakabu ndam madǎbay naŋ kru mahar cǎeni ni. Nday tǎbu takoru ti àhi ana tay ahkado :

¹⁸ « Cǎm day, nihi ti leli mǎbu mǎcǎloru a Zerǎzalem. Eminjǎa eslina ti atǎgǎsi nu *Wur ge Mis ana gǎdǎkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ana ndam *mǎsǎr Wakita ge Melefit ni. Eslini atǎdǎm si takad nu kwa,

¹⁹ atǎgǎsi nu ana ndam ya tǎfǎki ahàr ke Melefit do ni ; nday nani ti eteyefǎ, atǎzlǎb nu àna kurupu cǎk cǎk, atakadfǎŋiyu nu kǎ tǎndal, mǎk a vad ya mahkǎr ti anaŋgaba. »

Mǎŋ ga ata Zek nday ata Zeŋ ehindifinǎ zlam kǎ Yezu a

(Mark 10.35-45)

²⁰ Eslini wal ge Zebede tǎrǎkia ka Yezu a akaba bǎza gayanǎ ata Zek nday ata Zeŋ a. Tǎra tǎnjikia ti mǎŋ gatay ni àbǎhadǎ mirdim ana Yezu meleher ndǎb ana hadǎ, awayay ehindifinǎ zlam a.

²¹ Yezu àhi ahkado : « Kawayay ti nǎgruk mam ? » Wal nakǎŋ àhi : « Ka ya ti akǎzuma bay gayak gǎdǎkani na ti kǎvi divi ana bǎza goro hini cǎeni ni tǎnjǎhadfuk kǎ gǎvay, bǎlanǎ ka ahar ga dǎf, bǎlanǎ ka ahar ga gǎjar gayak ti. »

²² Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindǎm ni ti kǎsǎrum do. Ekislǎmki misi zum ge hijiyem * ya enisi ni tata waw ? » Nday nakǎŋ tǎhi : « Misliki. »

²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisǎm zum ge hijiyem ye enisi ni ti amǎgravu edediŋ. Ay ti maslanǎ ya ti amǎdǎm way amanǎjǎhadfu kǎ ahar ga dǎf akaba kǎ ahar ga gǎjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahàr gayanǎ day ti amǎvi mǎlanǎ nani ana mis ya naŋ àdaba tay a ni. »

²⁴ Ka ya ti ndam *madǎbay Yezu kruani ndahaŋ ni tǎcia ma na ti tǎzumkia bǎruv ka tay cǎeni na.

²⁵ Eslini Yezu àzalakabu ndam madǎbay naŋ ni dǎk, àhi ana tay ahkado : « Kǎsǎruma, bǎbay ga hadǎ ni ti tǎgur mis ga njǎda. Gǎdǎkani ga mǎlanǎ day tǎdǎm ahàr àdǎm mis tǎgri tǎwi ana tay kay, tǎmbrǎŋ mis do.

²⁶ Ay e kidiŋ gekǎli bu ni ti àgravu nahkay ba. Tamal ti maslanǎ e kidiŋ gekǎli bu awayay migi gǎdǎkani ti mǎgi bay mǎgri tǎwi ana kǎli kwa sawanǎ.

²⁷ Tamal ti maslanǎ e kidiŋ gekǎli bu awayay migi kama gekǎli ti mǎgi evidǎ gekǎli kwa.

²⁸ Nu *Wur ge Mis nǎra ti, nǎwayay ti mis tǎgru tǎwi do. Nǎra ti ga mǎgri tǎwi ana mis sawanǎ, navay sifa goro ga mambay mis kay àna naŋ. »

Yezu ahǎŋgaraba ndam wuluf a cǎ

(Mark 10.46-52 ; Lúk 18.35-43)

²⁹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu aslǎka a Zeriko akaba ndam madǎbay naŋ na ti mis kay tǎdǎboru naŋ.

³⁰ Eslini tǎdi ahàr ana ndam wuluf ndahaŋ cǎ, nday tǎbu manǎjǎhadani kǎ gǎvay ge divi. Nday nakǎŋ tǎra tǎcia Yezu naŋ àbu akoru ti tǎdǎgiki ka zlahay, tǎdǎm : « Bay geli, *Wur ge Devit, mǎsuk cicihi ti ! »

³¹ Mis kayani ni tǎlǎgi ana tay, tǎhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni tǎzlahkivu kay kay sawanǎ, tǎdǎm : « Bay geli, wur ge Devit, mǎsuk cicihi ti ! »

³² Yezu àra ècia zlahay gatay na ti ècik, àzalay tay mǎk àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nǎgri mam ana kǎli mam ? »

³³ Eslini tǎhi ahkado : « Bay geli, mawayay ti mǎpi divi ti ! »

³⁴ Nday nakǎŋ tǎsia ciciha ana Yezu a, mǎk Yezu ènjifiŋ kǎ eri gatay ni. Ka ma geli hini tǎpi divi hǎya, mǎk tǎdǎboru naŋ.

21

Yezu ahuriyu a Zerǎzalem

(Mark 11.1-11 ; Lúk 19.28-40 ; Zeŋ 12.12-19)

¹ Tǎru tǎnjǎa cifa kǎ gǎvay ga Zerǎzalem a, nday gwar ka hǎma *Oliviye, kama ga kǎsa

* **20:22** Zum ge hijiyem ni ti awayay adǎmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni.

Betfazi ti Yezu àslər ndam mađəbay nañ ni cu,

² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegəni kama gekəli ni vu. Ek-injəmiya nahəma, akədumi ahər ana azoŋgu məwəlani wur gani əfəŋ kə gəvay. Picehumubiya, dəguma àna tay a.

³ Ay tamal maslaŋa ahi ma ana kəli ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” Nahkay ti atəmbərfəŋ tay kə kəli həya. »

⁴ Zlam gani nani àgravu dek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni mığravu. Pakama gani nihi :

⁵ « Humi ana ndam *Siyon : “Bay gekəli nañ tegi ara, nañ kuđufa.

Nañ àki ka məŋ ga azoŋgu, àki ka wur ga azoŋgu ya mis təhəl zlam àna nañ ni.” * »

⁶ Mək ndam *mađəbay Yezu ni tòru təgray ere ye ti Yezu àhi ana tay təgray ni.

⁷ Nday nakəŋ təzəbiyu məŋ ga azoŋgu ni akaba wur ga azoŋgu ni. Tàra tìnjia àna tay a ti təbəki azana ka tay mək Yezu ànjəhadkiyu.

⁸ Mis dal-dal eslini təpađivoru azana gatay e divi vu, mis ndahaŋ ti ni təkwhabiyu slimberi a vədaŋ bu, təbəhadivoru bilegeni.

⁹ Yezu nañ àbu akoru ti mis dal-dalani ya kama gayan akaba ya kələŋ gayan ni təgray salalay, təzləbay nañ, tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit ! Bay Melefit mığri sulum gayan ana maslaŋa ya ti ara àna slim gayan a ni ! Təzləbay Melefit driŋ agavəla ! † »

¹⁰ Ka ya ti Yezu àhuriya a Zerəzalem a ni ti mis ga kəsa ni dek ahər àhəlia ana tay a dal-dal. Mis ndahaŋ tədəm : « Nañ hini ti way ? »

¹¹ Mək mis kayani ni tədəm : « Nañ hini ti Yezu bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, nañ zal Nazaret ka had *Gelili. »

Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu
(Mark 11.15-19 ; Lək 19.45-48 ; Zey 2.13-22)

¹² Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu, àdi ahər ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite

va. Àmbəhadaba tabəl ga ndam mambay siŋgu na akaba məlaŋ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na.

¹³ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro zla ti atədəm ahay ga *mahəŋgalavù Melefit.” ‡ Ay lekələm ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

¹⁴ Eslini a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dəra tərəkia ka Yezu a, mək àhəŋgaraba tay a.

¹⁵ Ka sarta gani nani ti bəza təzlah a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit. » Gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàra tìpia zlam magray ejep ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga bəza na ti nday nakəŋ təzuma bəruv a.

¹⁶ Eslini nday nakəŋ təhi ana Yezu : « Kəbu kici ere ga bəza ya tədəm ni aw ? Tagray nahkay ti àbəlay aw ? » Yezu àhi ana tay : « Iy, nəbu nici ere ye ti tədəm ni. Ay a Wakita ge Melefit bu Devit àhi ana Melefit nahkay hi : “Kəgray ti ku bəza dac-dacani akaba bəza ya ka ahar ni tekeđi təzləbay kur.” § Ma gani nani ti kəjeŋgəm ndo waw ? »

¹⁷ Eslini àmbərbu tay, àsləkaba a kəsa ni ba, òru a Betani mək àndəhadbu eslini hundum.

Məŋ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni
(Mark 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Də ge miledə gani, Yezu nakəŋ nañ àbu aŋgoru a kəsa ni vu ti ləwir àwərkaba nañ a.

¹⁹ Ləwir ni nañ àbu awər nañ nahkay ti èpi məŋ ga *wəruv kə gəvay ge divi. Nañ nakəŋ òru kə gəvay gani. Òru ènjua ti àdifəŋ ahər ana bəza gani ndo, si slimberi cilin, mək àhi ana məŋ ga wəruv ni ahkado : « Nak ti dəy-dəy ekiwi bəza va do. » Eslini məŋ ga wəruv ni èkəli həya.

²⁰ Ndam mađəbay nañ ni tàra tìpia ti àgria ejep ana tay a, tədəm ahkado : « Ka ma geli hini ti məŋ ga wəruv ni èkəlia həya ti ahəmamam ? »

²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəfunkia ahər ke Melefit a,

* 21:5 Mənjay Zakari 9.9. † 21:9 Mənjay Limis 118.25-26. ‡ 21:13 Mənjay Izayi 56.7 ; Zereimi 7.11. § 21:16 Limis 8.3.

kàjalum ahàr cɛ cɛ do ni ti ekislámki magray ere ye ti nàgri ana mən ga wəruv ni cilin do, ku kəhumi ana həma hini : “Radvaba, ru kədiyu a *dəluv gədəkani vu” nənɔu ni, agravu.

²² Tamal ti kəfúmki ahàr ke Melefit a ti Melefit aməvi ere ye ti kahəngalumfəŋa ni dek ana kəli. »

Yezu agray tɔwi ti way àvi divi gani way ? (Mark 11.27-33 ; Lɔk 20.1-8)

²³ Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu. Ka ya ti nan àbu acahi zlam ana mis ni ti gədəkani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ndahan tərəkia, təhi : « Kagrai tɔwi hini nahkay ti kəngət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? »

²⁴ Yezu àhəngrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifəŋa zlam bəlan kə kəli a. Kəhəngrumufəŋa nahəma, nu day nəhəngrifəŋ ana kəli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge tɔwi ya ti nagrai ni ana kəli.

²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, *baray ge Zeŋ ya ti àbaray mis ni ti njəda gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidin gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu nan” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?”

²⁶ Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti àrakaboru do ; anɔwaz awərfəŋa leli kə mis tezl-tezleni na, adaba nday dek tədəm Zeŋ ti nan bay mahəngaray *pakama ge Melefit. »

²⁷ Nahkay ti təhəngrifəŋ ana Yezu, təhi : « Leli məsər do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge tɔwi ya ti nagrai ni ana kəli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka bəza ndahan cɛ

²⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Cɛm day, ma goro àbu nəhi ana kəli ti, akajalumki ahàr ti ahəmamam ? Maslaŋa nahan àbu bəza gayan təbu cɛ. Àhi ana bəlan gani : “Wur goro ni, ru kəgray tɔwi a vədan bu kani.”

²⁹ Wur ni àhəngrifəŋ, àhi : “Nòru do.” Ay àpəsa gəzit ti ajalay ahàr nahan mək òru a vədan ni vu.

³⁰ Bəŋ gatay ni àhi ana wur nahan ni day nahkay. Wur ni àhəngrifəŋ, àhi : “Bəba nicia, nakoru.” Ay ti àcuhway moroni ndo.

³¹ E kidin ga bəza cəeni ni bu ni ti way àgra ere ye ti bəŋani awayay na way ? » Təhəngrifəŋ təhi : « Nan ye enjenjeni ni. » Mək Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ndam *məhəl hadam akaba wəl mesəwehvu atəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu enji gekəli.

³² Adaba Zeŋ bay məbaray mis ni àra afa gekəli a, àdəfikia divi ge jiri ana kəli a, ay ti kəgəsumkabu ma gayan ni ndo. Ay ndam məhəl hadam akaba wəl mesəwehvu təgəskabá sawan. Ku kàra kipəma nahkay nənɔu ni, kəmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ga məgəskabu ma ge Zeŋ na ndo. »

Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədan cudayani

(Mark 12.1-12 ; Lɔk 20.9-19)

³³ Yezu àhi ana tay keti : « Bumi slimi ana ma *gozogul nahan keti : Bay ga vədan nahan àbu nahəma, àjavù mən ga zlam a vədan gayan ni vu,* àcafəŋ azlaw tekesl, àgraya məlan ga mədúcaya yam ga bəza ga mən ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahàr gani ga majəgay vədan ni. Kəlan gani àfivù vədan ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayan.

³⁴ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədan ni àslərbiyu ndam məgri tɔwi afa ga ndam məwəs vədan ni ti təhəlrikaboru ja gani gayan.

³⁵ Ay nday ya təslərbiyu tay ni tàra tinjia ti ndam məwəs vədan ni təgəs tay yaw yaw. Tàra təgəsa tay a ti təzləb bəlan gani, təkad bəlan gani, bəlan gani ti ni tizligi àna akur simiteni.

³⁶ Eslini bay ga vədan ni àslərbiyu mis ndahan kay tətam nday ye enjenjeni ni. Tàra tinjia ti ndam məwəs vədan ni təgri ana tay akada ya təgri ana nday ye enjenjeni ni.

³⁷ Kəlan gani nahəma, bay ga vədan ni àslərbiyu wur gayan gayanani, àhi ana ahàr : “Wur goro ni ti atəgəsiiki ma.”

³⁸ Ay ndam məwəs vədan ni tìpia wur na nan àbu ara ti təzlapay e kidin gatay

* 21:33 Zlam ya àjavù a vədan vu ni ti *vin.

bu, tədəm ahkado : “Naŋ tegəni ti mekeji gayan ; məmbrəŋ naŋ ba, makadum naŋ ; nahkay ti vədaŋ ni emigi geli.”

³⁹ Àra ènjikia ka tay a ti tэгəs naŋ yaw, təzaba naŋ a vədaŋ ni ba, tòru tàkad.

⁴⁰ « Nədəm nahəma, bay ga vədaŋ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədaŋ ni mam ? »

⁴¹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Amabazl ndam məwəs vədaŋ cudayani ni, mək aməvi vədaŋ ni ana mis ndahaŋ. Nahkay nday nani atəhəlibiyu ja gani gayan ka mawayay gayan. »

⁴² Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « A Wakita ge Melefit bu, àbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahaŋ àbu ti ndam mələm ahay tawayay magray təwi àna naŋ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawan.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.” †

« Lekələm kèjeŋgum ma gani nani day-day ndo waw ?

⁴³ Nəhi ana kəli nahəma, lekələm ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gekəli ni ti akəhurumiyu do ; Melefit aməvi ti ana ndam ya ti tэгəsiki ma, təgri təwi ni. [

⁴⁴ Akur gani nani nahəma, tamal maslaŋa àdədkiya ti maslaŋa nani aməhuđkaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni, aməŋgəladkaba naŋ a.] »

⁴⁵ Eslini gəfəkani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni tàra tici ma *gozogul ga Yezu ya àdəm na ti təsəra àdəmki ti ka tay.

⁴⁶ Nahkay tawayay tэгəs naŋ. Ay mis təbu eslini kay ti tэгəs naŋ ndo, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kè mis dal-dalani na. Adaba mis ni tədəm naŋ ti naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

22

Ma gozogul àki ka wuməri gəfəkani (Mark 14.15-24)

¹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul nahaŋ ana tay keti. Àhi ana tay ahkado :

† 21:42 Limis 118.22-23.

² « *Məgur ge Melefit ti təzavu akaba bay nahaŋ gəfəkani àgray wuməri ga mədi wal ana wur gayan ni.

³ Nahkay àsləroru ndam məgri təwi gayan ni ti təzalabiya mis ya ti àzalay tay na ti tàra ka wuməri na ; ay ti mis nday nani tàcuhway moroni ndo.

⁴ Eslini bay nakəŋ àsləroru ndam məgri təwi ndahaŋ keti, àhi ana tay : “Dəgum kəhumi ana mis ya nəzalay tay ni ahkado : Nəslamalakabá zlam ga wuməri na, nəbazla kokúr akaba zlam ga gənaw goro ndahaŋ midiseni a ; zlam dek maslamalakabani, dəguma ka wuməri na.”

⁵ Ay ndam ya ti àzalay tay ni tàcuhway moroni ndo ; təsləka tòru e təwi gatay vu. Maslaŋa nahaŋ òru a vədaŋ gayan vu, maslaŋa nahaŋ òru ka cakalay gayan.

⁶ Mis ndahaŋ ni ti ni tэгəs ndam məgri təwi ana bay ni, təgri daliya ana tay mək təbazl tay.

⁷ Nahkay bay ni àzuma bəruv a, àsləroru ndam slewja gayan təbazl ndam ya ti təbazl ndam məgri təwi ni, tēviyekaba kəsa gatay na.

⁸ Eslini bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Zlam məzumani ga wuməri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nəwayay tay va do.

⁹ Nihi nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumbiya mis ya kədumi ahər ana tay eslini na dek tàra ka wuməri na.”

¹⁰ Eslini ndam məgri təwi nakəŋ tòru ka mazlalamba ge divi ni, təzalakabu ndam ya tədi ahər ana tay eslini ni dek ; ndam cuday akaba mis sulumani dek tàra ka wuməri na. Mis ni tàra tìnjikaba ti tərəhva a ahay ni va ndəŋ.

¹¹ « Kələŋ gani bay ni àhurkiviyu ka ndam ya ti àzalakabu tay ni a ahay vu ga məməŋjiyu tay. Eslini naŋ nakəŋ èpi zal nahaŋ azana ga wuməri ni àfəŋ bi ;

¹² èhindifiŋa, àhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuməri ni àfuk bi ti kəhəraya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslaŋa gani nani èsliki məhəŋgrifəŋani ndo.

¹³ Nahkay bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Wələmikaba asak akaba ahar a ti kizligumiyu naŋ e mite vu a məlan

ziŋ-ziŋeni vu. Eslini emituwi, amacakay daliya dal-dal.” »

¹⁴ Yezu àdám keti : « Ndam ya ti Melefit àzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti àdákiba tay a ni ti nday kay do. »

Ma ga hadam ya tǎpǎli ana bay gǎdakani ga ndam Rom ni

(Mark 12.13-17 ; Lúk 20.20-26)

¹⁵ Eslini ndam *Feriziyen ni tǎzlapay e kidiŋ gatay bu tǎdám : « Magray ahámamam ti Yezu mǎdám ma magǎdavani ti mǎgǎski naŋ ni mam ? »

¹⁶ Nahkay nday nakəŋ tǎslǎrkioru ndam madǎbay tay ndahan akaba ndam ndahan ya tadǎbay bay *Erot ni ti tǎhi ana Yezu ahkado : « Mǎsi, mǎsǎra nak ti kǎdám ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani. Anǵwaz àwǎrfǎŋa kur kǎ pakama ge mis ya tǎdǎmkuk na do ; ku kǎ meleher ga way way do day kǎgray anǵwaz do.

¹⁷ Ay ti hi ana leli nimi, a majalay ahǎr gayak bu ni ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabǎhadǎ hadam ana *bay gǎdakani ga ndam Rom a tǎk, àvi ana leli ndo waw ? »

¹⁸ Nday nakəŋ tǎra tǎhia ma na nahkay ti Yezu àsǎra tǎdámaya ma ge jiri ga hud gatay a ndo. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Lekǎlum ti kawayum mis tǎdám lekǎlum ndam jireni, ay ti lekǎlum ndam jireni do ! Kǎhǎlumfua eya a ti kamam ?

¹⁹ Nǵa nǵazlumubiya siŋgu akur-akurana ya ti mis tǎpǎl hadam àna naŋ na day nimi. » Mǎk nday nakəŋ tǎvi siŋgu akur-akurani bǎlan.

²⁰ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahǎr ga way ? Slimi mǎbǎkiani ni ti ga way ? »

²¹ Tǎhǎnǵrifǎŋ, tǎhi ahkado : « Ga bay *Sezar. * » Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Hǎnǵrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayan, ge Melefit ti ni hǎnǵrumi ana Melefit zlam gayan. » ²² Tǎra tǎcia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti àǵria ejep ana tay a dal-dal. Nahkay tǎmbǎrbu naŋ, tǎslǎka.

Manǵabana e kisim ba

(Mark 12.18-27 ; Lúk 20.27-40)

²³ Ka fat gani nani nahǎma, ndam *Sedǎseyen ndahan tǎrǎkia ka Yezu a. Ndam Sedǎseyen ti tǎdám mis àmǎta ti ànǵaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ tǎhi ana Yezu ahkado :

²⁴ « Mǎsi, Mǎwiz àdám ahkado : “Tamal mis àmǎta, wal gayan èwii wur ndo nahǎma, ahǎr àdám wur ga mǎn ga zal ni azay wal ni, ti tǎwia mekeji ana wur ga mǎnani ya àmǎt na.” †

²⁵ Yaw mis ndahan tǎbu afa geli nday adǎskǎla kǎ mǎn gatay, gǎdakani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifǎŋa wur a ndo, mǎk zal ni àmǎta. Àra àmǎta àmbǎrba wal gayan na ti mimbiki ga zal ni àzay.

²⁶ Àra àza wal na ti naŋ day èwifǎŋa wur a ndo, mǎk àmǎta. Mimbiki gayan ye cǎ ni day àgray nahkay, mǎk àmǎta. Nahkay nday adǎskǎlani ni dǎk tǎza wal na day tǎwifǎŋa wur a ndo mǎk nday dǎk tǎmǎta.

²⁷ Kǎlǎŋ gani wal ni day àra àmǎta.

²⁸ Ay ka fat ya ti mis dǎk atanǵaba e kisim ba nahǎma, wal ni ti way bǎlan e kidiŋ gatay adǎskǎlani ni bu amazay way ? Nday dǎk tǎza naŋ a ni. »

²⁹ Ay Yezu nakəŋ àhǎnǵrifǎŋ ana tay, àdám ahkado : « Majalay ahǎr gekǎli ti kigeni do, adǎba kǎcumaba ma ga Wakita ge Melefit ya Mǎwiz àbǎki na ndo, kǎsǎrum njǎda ge Melefit do palam.

³⁰ Nǎdám nahǎma, ka ya ti mis atǎmǎta mǎk atanǵaba e kisim ba ni ti zawal ataday wǎl va do, wǎwal day ataday zawal va do. Atanjǎhad dǎk akada ga *mǎslǎr ge Melefit ya tǎbu a hud melefit bu ni sawan.

³¹ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya tanǵaba e kisim ba nahǎma, kǎjǎnǵum ma ge Melefit ya àhi ana kǎli ni ndo waw ? Melefit àdám :

³² “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekǎp.” Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya tǎmǎta ni do. » ‡

³³ Mis dal-dalani ni tǎbu tici zlam gayan ya acahi ana tay ni ti ma gayan ni àǵria ejep ana tay a dal-dal.

Divi ge Melefit ya ti ahǎr àdám mis

* **22:21** Ka siŋgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gǎdakani gatay a, tǎbǎki slimy gayan daya. † **22:24** Mǎnǵay Mimbiki 25.5. ‡ **22:32** Mahǎrana 3.6, 15, 16.

tâgaskabu enji ni ti weley ?

(Mark 12.28-34 ; Lük 10.25-28)

³⁴ Ndam *Feriziyen ni tæsara Yezu àwàlka ndam *Seduseyen na ka pakama. Tàra tæsara nahkay nahama, təcakalavu

³⁵ mæk bay *mæsər Wakita ge Melefit bəlan e kidin gatay bu awayay ahəlfəna eyu kà Yezu a, nahkay àhi :

³⁶ « Məsi, *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis tâgaskabu enji ni ti weley ? »

³⁷ Yezu ahəngrifən, àhi : « “Wayay Bay Melefit gayak àna hud bəlan, àna sifa gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek.” §

³⁸ Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahàr àdəm mis tâgaskabu enji ni.

³⁹ Divi ye cə ya ahàr àdəm mis tâgaskabu ni ti nihi : “Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” *

⁴⁰ Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni akaba pakama ga ndam ndahan ya təhəngaray *pakama ge Melefit ni dek ti təvu e Divi cəni hini bu. »

Bay gədəkani ya amara ni nañ wur ge Devit aw ?

(Mark 12.35-37 ; Lük 20.41-44)

⁴¹ Ndam *Feriziyen ni nday təbu macakalavani nahkay ti Yezu àhi ana tay ahkado :

⁴² « Lekulum ti kəhumi ana ahàr *Krist *Bay gədəkani ya amara ni ti nañ way ? Nañ wur ga way ? » Nday nakən təhəngrifən, təhi : « Nañ ti *Wur ge Devit. »

⁴³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahəmamam Devit nañ nañani àna ahàr gayan àdəm Bay gədəkani ya amara ni ti bay gayan ni mam ? Àdəm ma gani àna njəda ga *Məsuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi :

⁴⁴ “Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhada gwar kà ahar ga dəf goro a, a məlan ga gədəkani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” †

⁴⁵ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay nañ bay gayan ti, təzalay nañ *Wur ge Devit keti ti kamam ? »

⁴⁶ Yezu àra àdəma ma nahkay ti maslanə ya ti esliki məhəngrifənani ni ti àbi. Kwa ka fat nani maslanə ya ti azay njəda gayan ge mihindifinə ma nahan a ni ti àbi va bi.

23

Bumvu slimi àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni

(Mark 12.38-39 ; Lük 11.43, 46 ; 20.45-46)

¹ Nahkay ka ya ti mis dek təbu təbi slimi ana ma ga Yezu nahəma, Yezu nakən àhi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam madəbay nañ ni ahkado :

² « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni ti Melefit adaba tay ga mədəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz abəki na ana mis a.

³ Gəsumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti təhi ana kəli ni dek, ay ti kəgrum zlam gatay ya tagray ni ba, adaba tagray zlam ya tədəmaya ni do.

⁴ Pakama gatay ya təhi ana mis grum ni ti akada zlam mədəsani dal-dal ya təwəlkabu, təhəlkiyu ke mis ni, ay ti nday ndayani ku àna weleher tekeđi tawayay məjənaki tay do.

⁵ Təwi gatay ya tagray ni dek ti tawayay ti mis tədəm abəlay. Nahkay zlam gatay ya ti təwəlkabu ni * ti gədəkani àtam ge mis ndahan ni. Zlam ya ti tədəməkkiyu ka mugudi gatay ni † day zəbalani àtam ge mis ndahan ni.

⁶ Tawayay manjəhadvani e kərsi ga gədəkani vu ka məlan məzum zlam ga wuməri akaba a ahay ga *mahəngalavù Melefit bu.

⁷ Tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kə meleher ge mis dek. Tawayay ti mis təzalay tay “Məsi.”

⁸ Ay lekulum zla ti kawayum ti mis təzalay kəli “Məsi” ba, adaba lekulum dek ti kə mən gekəli, Məsi gekəli day nañ bəlan.

§ 22:37 Mimbiki 6.5. * 22:39 Levi 19.18. † 22:44 Limis 110.1. * 23:5 Ka ya ti tahəngalay Melefit ni ti ndam Zəde ndahan təwəlkabu zlam ke meleher ahkay do ni təwəlvu a ahar vu ; a hud ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit àbu məbəkiani. Àna ma asara ti təzalay zlam məwəlkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8). † 23:5 Ndam Zəde tədəməkkiyu zlam akada ezewedka ma ga mugudi gatay ga madafaki nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

⁹ Mis ya ka haɗ ni ti kàzalum tay “baba” ba. Adaba Bəŋ gekɔli ti naŋ bəlaŋ, naŋ e melefɪt bu.

¹⁰ Kawayum ti mis t̄əzalay kɔli “gəɗákani” ba, adaba Gəɗakani gekɔli ti naŋ bəlaŋ, nani *Krist.

¹¹ Maslaŋa ya ti naŋ gəɗakani e kidɪŋ gekɔli bu ni ti bay ya ti aməgri t̄əwi ana kɔli ni.

¹² Nahkay day maslaŋa ya ti awayay gəɗakani ni lu, Melefɪt amafəkad naŋ kələŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ kələŋ ge mis dek ni day, Melefɪt aməvi mələŋ gəɗakani. »

Ndam ya ti tawayay ti mis t̄əɗəm nday ndam jireni ni

(Mark 12.40 ; Lək 11.39-52 ; 20.45-47)

¹³ « Lekɔlum ndam *məsər Wakita ge Melefɪt akaba ndam *Feriziyen, lekɔlum ya ti kawayum ti mis t̄əɗəm lekɔlum ndam jireni ni ti akəsım cicihi, adaba kəbum kəcumfəŋa mis ndahaŋ ga məhuriyani a *Məgur ge Melefɪt va. Lekɔlum lekɔluməni day kəhurumiyu do, kəcumfəŋa ndam ya tawayay məhuriyani na daya.

[¹⁴ « Lekɔlum ndam məsər Wakita ge Melefɪt akaba ndam Feriziyen, lekɔlum ya ti kawayum ti mis t̄əɗəm lekɔlum ndam jireni ni, akəsım cicihi. Adaba kəbum kəhəlumfəŋa zlam ga wál madakway a dek, kəbum kəpəsımki ka mahəŋgalay Melefɪt, kawayum ti mis t̄əɗəm lekɔlum mis sulumani. Azuhva nani seriya ya ti Melefɪt amagrafəŋa kə kɔli a ni amatam ge mis ndahaŋ ni.]

¹⁵ « Lekɔlum ndam məsər Wakita ge Melefɪt akaba ndam Feriziyen, lekɔlum ya ti kawayum ti mis t̄əɗəm lekɔlum ndam jireni ni, akəsım cicihi. Lekɔlum kəbum kəɗəgum ka haɗ ndahaŋ gərgəri kay ku àna asak, ku àna *slalah ga yam, ti kəŋgətum ku mis bəlaŋ ga madəbay kɔli. Ay tamal ti kəŋgətuma maslaŋa bəlaŋ nahəma, kəgrum ti m̄əgudar zlam atam gekɔli ni sak cə ; nahkay egi maslaŋa ya ti Melefɪt ezligiyu naŋ a *dəluy ga aku vu di ni akada ya ti aməbiyu kɔli ni.

¹⁶ « Lekɔlum ndam wuluf ya kədumfəŋa ahar ka ndam wuluf ndahaŋ a ni, akəsım

cicihi. Adaba kəbum kəɗəmum : “Maslaŋa ya ti àmbada àna *ahay gəɗakani ge Melefɪt na ti mbaɗay ni àzum naŋ do, ay tamal àmbada àna gru ya taŋgah a ahay gəɗakani ge Melefɪt ni ba ni ti mbaɗay ni azum naŋ.”

¹⁷ Lekɔlum ti ndam wuluf murani eɗeɗiŋ. E kidɪŋ ga ata ahay gəɗakani ge Melefɪt ni nday ata gru ni bu ni ti gəɗakani ti weley ? Gəɗakani ti gru ni tək day ti ahay gəɗakani ge Melefɪt ya agray ti gru ni m̄igi *njələtani ni aw ?

¹⁸ Kəbum kəɗəmum keti : “Maslaŋa ya ti àmbada àna mələŋ ya ti *teviyekiki zlam ana Melefɪt na ti mbaɗay ni àzum naŋ do, ay tamal àmbada àna zlam ya ti teviyekki na ti mbaɗay ni azum naŋ.”

¹⁹ Lekɔlum ti wulufani eɗeɗiŋ. E kidɪŋ ga mələŋ ya ti teviyekiki zlam ana Melefɪt ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gəɗakani ti weley ? Gəɗakani ti zlam ya teviyekki ni tək day ti mələŋ ya agray ti zlam ni m̄igi njələtani ni aw ?

²⁰ Maslaŋa ya ti ambaɗay àna mələŋ meviyekiki zlam ana Melefɪt ni ti àmbadaɗ àna naŋ ciliŋ do, àmbadaɗ ti àna zlam ya ti teviyekki ni daya.

²¹ Maslaŋa ya ti ambaɗay àna ahay gəɗakani ge Melefɪt ni ti àmbadaɗ àna ahay ni ciliŋ do, àmbadaɗ ti àna Melefɪt ya naŋ àvu ni daya.

²² Maslaŋa ya ti ambaɗay àna huɗ melefɪt ni ti àmbadaɗ àna huɗ melefɪt ti ciliŋ do ; àmbadaɗ ti àna kərsi ge Melefɪt, àna Melefɪt naŋ ya naŋ àvu gappa manjəhadviyani ni daya.

²³ « Lekɔlum ndam məsər Wakita ge Melefɪt akaba ndam Feriziyen, lekɔlum ya ti kawayum ti mis t̄əɗəm lekɔlum ndam jireni ni, akəsım cicihi. Adaba azagat, matakavay akaba slimberi ndahaŋ ya tidi eli àna tay ni tekeɗi, kəbum kəzumɪaba biliŋ a huɗ ga kruani ba ana Melefɪt a. Ay *Divi ge Melefɪt t̄əbu, t̄ətam nday ya ti kəgəsımkabu ni : magray jiri, məgri zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefɪt. Divi nday nani ti kəgəsımkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti nday gani, day kwa ti kəgrum zlam ndahaŋ ya Məwiz àɗəm grum ni.

²⁴ Lekɔlum ndam wuluf ya kədumfəŋa

ahar kà ndam wuluf ndahañ a ni, kàbum kañgazumaba zlam gekùli ya kisum na, kàhumi ana ahàr bi ezawi àdàkiviya, ay ti kípamkivu ezligwemi ya àkibu ni do kàndum akaba nañ.

²⁵ « Lekulum ndam mäsär Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tädäm lekulum ndam jireni ni, akäsum cicihi. Adäba lekulum kàbum kabarumfäña aləñ ge hijiyem akaba aləñ ga halaf a, ambatakani do a huđ gekùli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl.

²⁶ Lekulum ndam Feriziyen ti ndam wuluf! Barumfäña huđ ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləñ gani day emigi njälata.

²⁷ « Lekulum ndam mäsär Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tädäm lekulum ndam jireni ni, akäsum cicihi. Adäba lekulum kàbum akadä mindiviñ ya tàgrakia yam ga zlam bæd-bædana aməñjavu gwar ka dala ti àbäläy, ambatakani do a huđ gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisl cisl ni.

²⁸ Lekulum day nahkay, mis taməñjaləñ kè kùli ti akadä lekulum ndam jireni, ambatakani do cuday akaba masəkäđ malfadä təniki ka məbərüv ana kùli dal-dal.

²⁹ « Lekulum ndam mäsär Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen, lekulum ya ti kawayum ti mis tädäm lekulum ndam jireni ni, akäsum cicihi. Adäba lekulum kàbum kedezlümkiyu mindiviñ ga ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kàbum keñguledäm mindiviñ ga ndam jireni,

³⁰ mək kädämum ahkado: “Tamal ka ya ti ata bəñ geli tãbazl ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ni leli day mäləbu ti akal leli mägəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ni ndo.”

³¹ Nahkay lekulum lekulumani kəgrumkia sedi ka ahàr gekùli a, kädämum lekulum bæza ga ndam ya tãbazl ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ni.

³² Nahkay ti ndeveriñum təwi ga ata bəñ gekùli ya tənjäki ni, kəmbrəñum ba!

³³ Lekulum ti zlam a had, lekulum medəkw! Akatamumfäña kà daluv ga aku ya Melefit amatrađ kùli àna nañ na ti ahəmamam?

³⁴ Nahkay ti nara nəsləribiyu ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ana kùli, ndam mäsär zlam akaba ndam mäsär Wakita ge Melefit ana kùli; akabazlum ndahañ, akadarumfäñ ndahañ kà təndal, akəzləbum ndahañ àna kurupu a ahay gekùli ya *kahəñgalumvù Melefit ni bu, ndahañ ti ni akədəbumoru tay ka kəsa ka kəsa ga məgri daliya ana tay.

³⁵ Nahkay ti ndam jireni ya mis tãbazl tay ni dek ti seriya gani amədəđki ke kùli, adäba kala kàbazlum tay ti lekulum lekulumeni. Anjäki biyu kwa ka ga Abel àbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kəkäđum Zakari ti e kidiñ ga mäləñ meviyekiki zlam ana Melefit ata mäləñ *njälətani ga ahay gədakani ge Melefit ni bu. ‡

³⁶ Nəhi ana kùli nahəma, zlam ya mis tãgudarbiyu ni dek ti seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni. »

Yezu etəwi ndam Zeruzalem (Lük 13.34-35)

³⁷ « Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kàbum kabazlum ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit, kàbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kùli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kùli a akadä ga məñ ge mickər ya acakalakabu bæza gayəñ, abəki kərpaşla gayəñ ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo.

³⁸ Nahkay ti Melefit aməmbərəñ ahay gekùli ni amanjəhad gweñja.

³⁹ Nəhi ana kùli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kädämuma “Bay Melefit mägri sulum gayəñ ana maslaña ya ti amara àna slimi gayəñ a ni” § day kwa. »

24

*Yezu adəm etembedkaba ahay gədakani
ge Melefit na
(Mark 13.1-2 ; Lük 21.5-6)*

‡ 23:35 A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zude ni bu ni ti tädämki ma ka Abel ka mənjäki gani (Mənjäkiani 4.8). Tädämki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22). § 23:39 Limis 118.26.

¹ Ka ya ti Yezu àhàraya a *ahay gəđakani ge Melefit ni ba, naŋ àbu aslaka ni ti ndam madəbay naŋ ni tãhəđakfəŋiyu tãhi ahkado : « Mənjaki ahəmamam tələm ahay gəđakani ge Melefit ni day ti ! »

² Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kìpəma ahay hini medəzleni na do waw ? Nəhi ana kəli nahəma, etembedkaba besek-besek, ku akur bəlan day amanjəhadki ka akur nahan va do. »

Ere ye ti amagravu ka mandav ga məlan ni
(Mark 13.3-13 ; Lək 21.7-19)

³ Yezu naŋ àbu manjəhadani digəsa ka ahàr gayan ka həma *Oliviye nahəma, ndam madəbay naŋ ni tãhəđakfəŋiyu mək tihindifiŋa ma, tãhi ahkado : « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya akəŋga akaba sarta ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? »

⁴ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi maslaŋa àgosay kəli ba.

⁵ Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Krist *Bay gəđakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay.

⁶ Mis atagray silik kè cifeni akaba kè driŋeni, ekicəm ma gani. Kicəma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahàr àdəm zlam nday nani tãgravu kwa. Ku tamal tãgrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya faŋ do.

⁷ Ndam ga had ndahan atakadvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. Had amadađay a kəsa gərgərani ndahan bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahan bu.

⁸ Zlam nday nani dek ti mənjəki ga daliya cilin, təzavu akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a huđ bu ni.

⁹ « Eslini atəgəsi kəli ana mis ndahan ga məgri daliya ana kəli, atabazl kəli daya. Mis ga duniya dek etizirey kəli adaba lekələm ndam goro.

¹⁰ Ka sarta gani nani ti mis dal-dal atəmbərəŋ məfəku ahàr, etizirevu, atəsəkumoru mis gatay ndahan.

¹¹ Ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ambat-

akani do tasəkad malfada ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-dal.

¹² Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis dal-dal atawayavu akada ya ahaslani va do.

¹³ Ay ti maslaŋa ya ti aməmbərəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahəŋgay naŋ.

¹⁴ Wudaka duniya andav nahəma, ahàr àdəm mis təhia *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit na ana mis ga had gərgərani na dek, ti nday ya ti nday ndam *Zude do ni dek tici ma gani day kwa. Kələŋ gani duniya amandav həya. »

Daliya dal-dalani ya mis atagray ni
(Mark 13.14-23 ; Lək 21.20-24)

¹⁵ Yezu àdəm keti : « Kəsəruma, ahaslani bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit Deniyel àdəmki ma ka zlam magədavani ya ti àbəlay do ferereni, eziŋ zlam dek ni. * Zlam gani amagravu ; amagrava ti ekipəm naŋ ka məlan *njəlatani. » (Bay ya ti ejeŋgey ma hini ti ahàr àdəm mici lala).

¹⁶ « Ekipəma naŋ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had *Zude ni tãcuhworu a həma vu kwa.

¹⁷ Maslaŋa ya ti naŋ ka *dalahaŋ ga ahay gayan ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Məhəraya məcuhway sawan.

¹⁸ Maslaŋa ya ti naŋ a vədaŋ bu ni ti ni, aŋga a magam a ga mara mazay azana gayan ba. Məcuhway sawan.

¹⁹ Ka sarta gani nani ti wál a huđ akaba nday ya ti bəza təfəŋ kə tay ka ahar ni atasay cicihi !

²⁰ Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ahkay do ni a vad *məpəsabana va ba,

²¹ adaba ka sarta gani nani ti mis atəkakay daliya kay atam daliya ndahan ya mis təkakabiyu kwa ahaslani ka mənjəki ga məlan ni duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahan atələbi akada nani day-day va bi.

²² Melefit àdəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kə daliya nana bi. Melefit àdəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayan ya adaba tay a ni palam.

* 24:15 Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

23 « Ka sarta gani nani ti tamal maslaṅa ahi ana kuli ahkado : “Pum *Krist nanṅ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Nanṅ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayaṅ ni ba.

24 Adaba mam ? Ndam ndahaṅ atara tasəkad malfada, ku way way do amədam nanṅ Krist ahkay do ni nanṅ bay məhəngri ma ge Melefit ana mis. Atagraṅ zlam ya ti mis taṅray koksah, mis tipi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit adaba tay a ni.

25 Lekulum zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kuli andava.

26 « Tamal ti təhi ana kuli ahkado : “Nanṅ àbiyu a hudṅ gili bu !” ti kədəgum ba ; tamal təhi ana kuli ahkado : “Nanṅ àbu məbuani ahalay hi !” ti kəgəsumiki ma gatay ni ana tay ba.

27 Nu *Wur ge Mis ananṅa ti mis etipi nu akada ga avər ya abay aku kwa gwar egezi akoru àna nanṅ cekw agavəla ni.

28 Nəhi ana kuli nahəma, ka məlanṅ ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

Manṅa ga Wur ge Mis a
(Mark 13.24-27 ; Lək 21.25-28)

29 Yezu àdəm keti : « Ay ka sarta gani nani, kələnṅ ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday məlanṅ va do huya, kiyi day amasladay məlanṅ va do. Boṅgur atətədbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga had a, zlam njəda-njədani a hudṅ melefit bu atədəday a məlanṅ gatay bu daya.

30 Eslini zlam nahaṅ aməngazlavu a hudṅ melefit bu ; àna zlam gani nani ti mis atəsər nu *Wur ge Mis nəbu nanṅa. Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka maklaḅasl àna njəda kay akaba masladay goro a dal-dal. †

31 Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu *məslər ge Melefit, etivibiyu mezlelim gədəkani, atəcakalakabu ndam ya Melefit adaba tay a ni kə sliri ga məlanṅ fadani ni dek ; ku ka məlanṅ driṅeni weley weley do dek atəcakalakabu mis ka ahar bəlanṅ. »

Yezu azay mazavu ga mənṅ ga wəruv
(Mark 13.28-31 ; Lək 21.29-33)

† 24:30 Mənjay Deniyel 7.13.

32 « Nazay mazavu gani akada ga mənṅ ga *wəruv ni, ahər àdəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edī nahəma, kəsəruma mədərdər ènjia wudak.

33 Nahkay day tamal kipurəma zlam ya nəhi ana kuli ni nanṅ àbu agravu nahəma, sərunki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, nənṅia wudak.

34 Nəhi ana kuli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa.

35 Məlanṅ ya agavəla akaba məlanṅ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Maslaṅa ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti si Melefit kwa

(Mark 13.32-37 ; Lək 17.26-30, 34-36)

36 Yezu àdəm keti : « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaṅa àbi àsər bi. *Məslər ge Melefit ya a hudṅ melefit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekeḅi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti àsəra cilinṅ.

37 Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu *Wur ge Mis ananṅa ni.

38 Ke zemeni gani nani wudaka yam ezinṅ məlanṅ dek ni ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyu ana vad ya ti Nəwi àhuriyu a *slalah ga yam gədəkani vu ni.

39 Eslini yam ni àra èzinṅ tay kədəp ka məsər gatay do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis təjalaki ahər do ni.

40 Nəhi ana kuli nahəma, ka ya ti ananṅa ni ti ku tamal mis cə nday a vədanṅ bu nəṅgu ni atazay bəlanṅ gani, atəmbər bu bəlanṅ gani ti amagravu tata.

41 Ku tamal wál cə tihikabu humbu ka ahar bəlanṅ nəṅgu ni, atazay bəlanṅ gani, atəmbər bu bəlanṅ gani ti amagravu tata.

42 Nahkay ti njəhadum eri, adaba kəsər um vad ya ti nu Bay gekuli anara ni do.

43 Cəm day, tamal bay ahay àsəra sarta ga ndam akal ya atara ga mələvad ga məzləl nanṅ na ti anjəhad eri, àmbrənṅ tay ga mara məhuriyani a ahay gayaṅ vu do.

⁴⁴ Nahkay lekulum day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekulum kàjalumki ahàr do ni. »

Bay magray tawi jireni
(Luk 12.41-48)

⁴⁵ Yezu àdàm keti : « Bay magray tawi lala, andikabu ana bay ya agri tawi ni, àsèra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti nan agri tawi ni ambərfəŋ tawi ga huđ ahay gayaŋ dek a ahar vu. Ambərfəŋ tawi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri tawi ndahan àna sarta gani daya.

⁴⁶ Bay magray tawi nani ti tamal bay ya nan agri tawi ni àsləkabiya àdi ahàr, nan àbu agray tawi lala nahəma, bay məgri tawi nani aməmər vu.

⁴⁷ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgri tawi ni aməmbrivu elimeni gayaŋ dek a ahar vu.

⁴⁸ Ay bi bay magray tawi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri tawi ni àsləkabiya weceweci do.”

⁴⁹ Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu tawi ni. Azum zlam zlam gayaŋ, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahàr ana tay ni.

⁵⁰ Nan àbu agray nahkay ti bay ya təgri tawi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri tawi ni àjalaki ahàr do ni, àna njemdi ya ti àsər do ni.

⁵¹ Eminjia ti amatrab nan dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahan ya ti təhi ana ahàr nday ndam jireni ni. Eslini ti emitawi, amacakay daliya dal-dal. »

25

Ma gozogul àki ka bəza dahalay kru

¹ Yezu àdàm keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a *Məgur ge Melefit ni bu ni ti àzavu akaba bəza dahalay kru, təhəla ceŋgel gatay a ahar va, takoru tabakabu ahàr akaba bay maday wal ni.

² E kidiŋ ga bəza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahan zlamani ni ti ni wir-wireni.

³ Nday zlamani murani ni təcahvu amal e ceŋgel gatay vu ciliŋ, təcah amal nahan a ahar vu ndo.

⁴ Ay ti nday wir-wireni ni təcahva amal e ceŋgel gatay va mək təcaha amal nahan a ahar va ju.

⁵ Bay maday wal ni àra weceweci ndo ni ti bəza dahalay kruani ni dek ere ge đawir àgəsa tay a, tədəguya e đawir va.

⁶ « Huđ ya vad àra ègia ti tici zlahay ahəndabiyu : “Bay maday wal ni ènjia, hərəmuya, ŋgumivoru a ma vu.”

⁷ Nahkay bəza dahalay ni dek tēpidėkvu. Tàra tēpidėkva ti tēslamalakabu ceŋgel gatay.

⁸ Eslini bəza dahalay murani ni təhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cəhumifəŋa amal gekəli na ana leli a ti, adaba ceŋgel geli ni aku awayay amətkaia.”

⁹ Ay nday wir-wireni ni təhəŋgrifəŋ ana tay, təhi ana tay ahkado : “Àgravu do, adaba emisli ana leli akaba kəli do. Hojo dəgum afa ga ndam ya təsəkumoru ni ti kəsəkumumbiya.”

¹⁰ Ka ya ti nday nakəŋ tədəgoru takoru təsəkumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ènjia. Nahkay bəza dahalay zlamani wir-wireni ya təslamalava ni təhuriyu akaba bay maday wal ni a ahay ga wuməri ni vu, mək ndam ga wuməri ni təzləkvù mahay.

¹¹ Kələŋ gani bəza dahalay ndahan zlamani ni tɪnjia, tədəm ahkado : “Bay geli, bay geli, zləkiaba mahay na ana leli a ti !”

¹² Nan nakəŋ àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, nəsər kəli do.” »

¹³ Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Njəhadum eri, adaba kəsərum vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

Ma gozogul àki ka ndam magray tawi mahkər
(Luk 19.11-27)

¹⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Nu *Wur ge Mis anəŋa ti akada ga maslaŋa ya nan àbu akoru e mirkwi gayaŋ ni. Ara asləka wudək nahəma, àzalakabu ndam məgri tawi gayaŋ mək ambribu elimeni gayaŋ ana tay a ahar vu.

¹⁵ Nan nakəŋ èdi siŋgu ana tay : àvi ana ku way way do akada gayaŋ ya esliki magray tawi àna nan di ni ; àvi ana bələŋ gani siŋgu ga gru miliyem zlam, ana nahan ni miliyem cə, ana nahan ni ti ni miliyem. Kələŋ gani, nan nakəŋ àsləka.

16 Nahkay nan̄ ya ti t̄abi sin̄gu ga gru miliyem zlamani ni àmbatvu àna nan̄ mæk àngət̄ki sin̄gu ga gru miliyem zlam.

17 Nan̄ ya ti t̄abi sin̄gu ga gru miliyem c̄ueni ni day àmbatvu àna nan̄ mæk àngət̄ki sin̄gu ga gru miliyem c̄u.

18 Ay maslaṅa ya t̄abi sin̄gu ga gru miliyem ni òru àngah, èliyu sin̄gu ya bay gayan̄ àvi ni dæk a had̄vu.

19 « Bay ya ti t̄agri t̄awi ni àra àp̄esia e mirkwi gayan̄ na ti àsləkabiya. Àra àsləkabiya ti àd̄əm t̄h̄əlibiya zlam gayan̄ na, acalaba.

20 Nahkay maslaṅa ya t̄abi sin̄gu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àh̄əlkivabiya sin̄gu ndahan̄ miliyem a zlam, àhi ahkado : “Bay goro, àna sin̄gu miliyem zlamani ya k̄əbu ni, n̄ambatva àna nan̄ a, n̄əngət̄kia ndahan̄ a miliyem zlam.”

21 Eslini bay ni àhi : “Àb̄əlay, nak jireni, nak bay magray t̄awi sulumani. Nihi ti n̄əfiyu kur k̄əgur zlam kay, ad̄aba k̄əgrua t̄awi sulumana àna zlam ḡuziteni hini ya n̄əvuk na. M̄ərvu akaba nu.”

22 Nan̄ ye c̄u ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sin̄gu miliyem c̄ueni ya k̄əbu ni, n̄ambatva àna nan̄ a, n̄əngət̄kia ndahan̄ a miliyem c̄u.”

23 Eslini bay ni àhi : “Àb̄əlay, nak jireni, nak bay magray t̄awi sulumani. Nihi ti n̄əfiyu kur k̄əgur zlam kay, ad̄aba k̄əgrua t̄awi sulumana àna zlam ḡuziteni hini ya n̄əvuk na. M̄ərvu akaba nu.”

24 « K̄əl̄əṅ gani maslaṅa ya t̄abi sin̄gu ga gru miliyem ni àrəkia bilegena, àhi ahkado : “Bay goro, n̄əs̄əra man̄j̄əhad̄ gayak a, nak mis z̄l̄əz̄lad̄ani, k̄əmb̄r̄əṅ mis do. Zlam ya ti nak k̄iz̄ligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti k̄əb̄əhad̄ hilfi gani ndo ni day kacakalakabu.

25 N̄əgrafuka aṅgwaz a. Nahkay n̄òru n̄iliyu sin̄gu gayak ni a had̄vu. Nihi za zlam gayak a.”

26 Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti k̄əgray t̄awi sulumani do, nak mas̄əfani. K̄əs̄əra man̄j̄əhad̄ goro a, k̄əd̄əm zlam ya ti n̄iz̄ligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti n̄əb̄əhad̄ hilfi gani ndo ni day n̄əcakalakabu.

27 Tamal k̄əs̄əra nahkay ti hojo amal k̄əvia sin̄gu goro na ana ndam macakalana,

nihi n̄əsləkabiya ti amal n̄ədia ah̄ar a èwikia.”

28 Mæk àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumf̄əṅa sin̄gu na, k̄əvumikivu ana maslaṅa ya ti sin̄gu ga gru gayan̄ miliyem kruani ni.”

29 Eslini àhi ana tay : “N̄əhi ana k̄əli nah̄əma, maslaṅa ya ti zlam gayan̄ àbu ni ti at̄əvikivu, zlam gayan̄ emigi kay dal-dal. Ay maslaṅa ya ti zlam gayan̄ àbi ni ti ku ere ye ti àf̄əṅ ni day at̄əzaf̄əṅa.

30 Ay maslaṅa ya ti àgray t̄awi sulumani ndo ni zligumiyu nan̄ e mite vu a m̄əl̄əṅ z̄iṅ-z̄iṅeni vu, emit̄əwi, amacakay daliya dal-dal.” »

Seriya ya ti atagraf̄əṅa k̄ə mis a ka fat ga mandav ga duniya ni

31 Yezu àd̄əm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis an̄ṅa a m̄əl̄əṅ maslad̄ani goro ba akaba *m̄əsl̄ər ge Melefit a d̄ək ni ti ananj̄əhad̄ e k̄ərsi ga bay goro bu.

32 Eslini mis ga had̄ ḡərḡərani d̄ək at̄əcakalavu k̄ə meleher goro. Mæk enedekaba mis a akada ga bay maj̄əgay zlam edekaba t̄əmb̄əmbak akaba aw̄əwak a ni.

33 Anab̄əhad̄ t̄əmb̄əmbak ni gwar ka ahar ga daf̄ goro, aw̄əwak ni ti ni gwar ka ahar ga ḡəjar.

34 Nahkay an̄əhi ana ndam ya ti ka ahar ga daf̄ goro ni ahkado : “Lek̄əl̄əm ya ti Baba àgria sulum gayan̄ ana k̄əli a ni ti d̄əguma, h̄ər̄umiyu a *M̄əgur ge Melefit vu. M̄əl̄əṅ gani nani ti Melefit aslamalikabu ana k̄əli kwa ka m̄ənj̄əki ga duniya.

35 Ad̄aba ka ya ti l̄əwir aw̄ər nu ni k̄əvumua zlam m̄əzumana ; ka ya ti yam akad̄ nu ni k̄əvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa gek̄əli ni k̄əḡəsumkabá nu a ;

36 ka ya ti azana àfu bi ni k̄əvumua azana ; ka ya ti n̄əbesey do ni k̄əm̄ənj̄umiya nu a ; ka ya ti nu a dan̄gay bu ni day k̄əm̄ənj̄umiya nu a.”

37 Eslini ndam jireni ni at̄əh̄əṅgruf̄əṅ, at̄əhu : “Bay geli, m̄ipi kur l̄əwir aw̄ər kur mæk m̄əvuk zlam m̄əzumani ti ananaw ? M̄ipi kur yam akad̄ kur mæk m̄əvuk yam ti ananaw ?

38 M̄ipi kur nak zal mirkwi mæk m̄əḡəskabu kur ti ananaw ? M̄ipi kur azana àfuk bi mæk m̄əvuk azana ti ananaw ?

³⁹ Mìpi kur kèbesey do ahkay do ni nak a danğay bu mæk mòru mèmənjiyu kur ti ananaw ?”

⁴⁰ Eslini anəhəngrifəñ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlanğ ga bəza ga mma ya ti tìsli araña do ni ti kala kəgrumu ti ana nu.”

⁴¹ « Kələñ gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga gəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, lekələm ti metikwesleni, dəgum a aku ya àmət day-day do ni vu. Aku nani ti Melefit àgriaya ana seteni a akaba ana ndam məslər ge seteni a.

⁴² Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumani ndo ; ka ya ti yam akad nu ni kəvumu yam ndo ;

⁴³ ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabu nu ndo ; ka ya ti azana àfu bi ni kəvumu azana ndo ; ka ya ti nèbesey do ahkay do ni nu a danğay bu ni day kəmənjiyu nu ndo.”

⁴⁴ Eslini nday nakəñ atəhəngrufəñ, atəhu : “Bay geli, mìpi kur ləwir awər kur, yam akad kur, nak zal mirkwi, azana àfuk bi, kèbesey do, ahkay do ni nak a danğay bu mæk məvuk ere gani ndo ahkay do ni mèmənjiyu kur ndo ni ti ananaw ?”

⁴⁵ Eslini anəhəngrifəñ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlanğ ga bəza ga mma ya ti tìsli araña do ni ndo ni ti kala kəgrumu ana nu ndo.”

⁴⁶ Nahkay nday gani nani atoru ka mələñ ya ti atəcakay daliya ga kañgay-kañgayani ni. Ndam jireni ni ti ni atoru ka mələñ ga *sifa ya àndav day-day do ni. »

26

*Tagray dabari ge mijin Yezu
(Mark 14.1-2 ; Lək 22.1-2 ; Zeñ 11.45-53)*

¹ Yezu àra èndeveriña ma gayanğ ya àdəm na dek ti àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado :

² « Kəsəruma, vad àvu cə tara tagray wuməri ga *Pak. Ka fat gani nani ti atəgəsi nu *Wur ge Mis ana mis mæk *atadarfəñjiyu nu kà təndal. »

* **26:7** Kolombu gani nani ti tğray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, sinğu gani kay.

³ Eslini gəđákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani nda-hañ təcakalavu a magam afa ga Kayif gəđákani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni.

⁴ Təzlapakabá, tawayay təgəs Yezu àna wir-wir ti tákad nañ.

⁵ Nday nakəñ təđəm : « Məgəs nañ a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmbrəñ leli do, etizlige ya silik a kəsa va. »

*Wal nahañ abəki tersel ka Yezu
(Mark 14.3-9 ; Zeñ 12.1-8)*

⁶ Ka ya ti Yezu nañ a Betani nañ a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti

⁷ wal nahañ àrəkia. Wal nani ti tersel ge sinğu kayani àfəñ a kolombu sulumani bu. * Ka ya ti Yezu nañ àbu azum zlam nahəma, wal nakəñ abəki tersel ni ka ahàr. ⁸ Ndam *madəbay Yezu ni tàra tìpia ti àwəria bəruv ana tay a, təđəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ?

⁹ Tersel ni sinğu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tidi sinğu gani ana ndam talaga do aw ? »

¹⁰ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayanğ ya àgru ni ti àbəlay.

¹¹ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kələvad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kələvad do.

¹² Wal hini abəkua tersel ka vu a ti, àslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va.

¹³ Nəhi ana kəli nahəma, a mələñ bu dek, ku eley eley do atəđəmoru *Ma Məweni Sulumani ni zla nahəma, atəñgəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

*Zədas awayay agəsi Yezu ana gəđákani ga ndam Zəde
(Mark 14.10-11 ; Lək 22.3-6)*

¹⁴ Kələñ gani Zədas Iskariyot bilinğ a huđ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu òru afa ga gəđákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni,

¹⁵ àhi ana tay ahkado : « Nara nədəfiki Yezu ana kəli ti kəgəsum nañ ti kəvumu

mam ? » Nday nakəŋ tàrà tìcia ma gayaŋ na ti tàbi sinġu akur-akurani kru kru mahkər.

¹⁶ Nahkay kwa ka sarta gani nani Zudas nakəŋ àdəbay divi ahəmamam ti ara ađəfiki Yezu ana tay ti təgəs naŋ ni.

Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam mađəbay naŋ ni

(Mark 14.12-21 ; Lək 22.7-14, 21-23 ; Zey 13.21-30)

¹⁷ Vad ye enjenjeni ga wuməri ga *Pak ga məzumvù *dipeŋ miwisiŋeni do ni ènjia. Eslini ti ndam *mađəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti môru mâslamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? »

¹⁸ Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəđakani ni vu. Kĩnjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana meni ; humi ahkado : “Məsi geli àdəm : Sarta goro ènjia wudak. Nara ga məzum zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam mađəbay nu ni ti afa gayak.” »

¹⁹ Nahkay ndam mađəbay Yezu ni tòru tàgray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

²⁰ Ga məlakarawa ti Yezu òru àzum zlam akaba ndam mađəbay naŋ kru mahar cəeni ni.

²¹ Ka ya ti nday təbu təzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bilin gekəli aməsəkumoru nu. »

²² Ma ga Yezu ya àdəm ni ti àhəlia ahàr ana ndam mađəbay naŋ na dal-dal. Way way do bilin àna bilinjeni naŋ àbu àdəm : « Nu do, do waw, Bay goro ? »

²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti, naŋ ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni.

²⁴ Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdəm a Wakita gayaŋ bu ni. Ay ti zləzladá afa ga maslaŋa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tìwieya naŋ a ndo. »

²⁵ Zudas naŋ ya ti ara asəkumoru naŋ ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Məsi ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak nakani kəđəmaya zlam gayak a. »

Dafge Melefit

(Mark 14.22-26 ; Lək 22.14-20 ; 1 Koreŋ 11.23-25)

²⁶ Ka ya ti təzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeŋ, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana ndam mađəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Zuma, zumum : hini ti aslu ga vu goro. »

²⁷ Kələŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit keti, àvi ana tay mək àhi ana tay : « Lekələm dek səm.

²⁸ Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayaŋ akaba ge mis. Aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay mis kay, ti Melefit māmberfəŋa zlam magudarani ge mis na kà tay a.

²⁹ Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni akaba kəli a Məgur ga Baba bu ni kwa. »

³⁰ Tàrà təzuma zlam na ti nday nakəŋ tàzləbay Melefit àna limis, tàhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviyə vu.

Yezu àdəm : « Piyer aməđəm àsər nu do »

(Mark 14.27-31 ; Lək 22.31-34 ; Zey 13.36-38)

³¹ Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A huđ ga məlavad hini bu ni ti lekələm dek ekijəmkia ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; ađaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kwaykwayay. †

³² Anəmət, ay ka ya ti anəŋgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahàr e Gelili. »

³³ Piyer àra ècia ma gayaŋ na ti àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a, təmbrəŋ kur nəŋgu ni, nu ti nìjikia đay-đay do. »

³⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma : nak ti kani kani a a huđ ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah nahəma, akəđəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

³⁵ Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətka bu nəŋgu nahəma, ŋgay nəsər kur do ni ti nəđəm do simiteni. »

Ndam *mađəbay Yezu ndahaŋ ni dek day təđəm akada ge Piyer ni.

† 26:31 Məŋjay Zakari 13.7.

Yezu àhəŋgalay Melefit e Gecimeni
(Mark 14.32-42 ; Lük 22.39-46)

³⁶ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka məlanə nahanə, məlanə gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tìnjua eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayaŋ, nakoru tegi nahəŋgalay Melefit. »

³⁷ Àzalay Piyer akaba bəza ge Zebede cœeni, tòru cak. Eslini ti Yezu nakəŋ àjalay ahàr dal-dal, məbərɔv atikaba kwir kwir.

³⁸ Àhi ana tay : « Məbərɔv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri ga məvu njəda. »

³⁹ Nahkay Yezu nakəŋ àhədakfəŋa ka tay a òru cak, àndəhad a huf a huf, àhəŋgalay Melefit, àdəm ahkado : « Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. † Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

⁴⁰ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e dɔwir bu. Èpidək tay, àhi ana Piyer : « Kəbesum manjəhadani eri ga majəgaki nu njemdi bilin koksah aw ? »

⁴¹ Njəhadum eri, həŋgalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ti kījəmkiya ke divi a ba. Məbərɔv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayaŋ gedebeni. »

⁴² Yezu àŋgəvù, òru àhəŋgalay Melefit keti, àdəm : « Bəba, tamal ahàr àdəm nəcakay daliya hini kwa ti, gray akada gayak ya ti kawayay ni. »

⁴³ Àra àhəŋgala nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ na keti. Àdi ahàr ana tay, nday e dɔwir bu, tàmətaɔkaba ga manjəhadana eri a.

⁴⁴ Àŋgəvù keti ya mahkər, òru àhəŋgalay Melefit akada gayaŋ nahanə ni.

⁴⁵ Àra àsləkabiya ti àhi ana ndam madəbay naŋ ni keti : « Kekileŋa kinjəm dɔwir aw ? Kekileŋa kəpəsumba waw ? Sarta ènjia. Nga pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni.

⁴⁶ Cikəmaba, mədəgumkiuru ka tay. Nga pəm, maslaŋa ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

Təgəs Yezu

(Mark 14.43-50 ; Lük 22.47-53 ; Zəŋ 18.3-12)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti Zudas bilin ga ndam ga Yezu kru mahar cœeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəŋ kà tay. Gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ndahanə təslərbiyu tay.

⁴⁸ Wudaka nday tara ti Zudas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər Š nahəma, naŋ gani huya. Gəsuma naŋ a. »

⁴⁹ Zudas nakəŋ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a huya. Àhi : « Wəsi Məsi, » mək əgri sa àna məfəki ma kà tuwər.

⁵⁰ Eslini Yezu àhi : « Zləba goro ni, ere ye ti kərəkia kawayay kagray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakəŋ tādəgaki ka Yezu cip, təgəs naŋ.

⁵¹ Eslini mis bilin e kidin gatay ya təbu akaba Yezu ni bu àrad maslalam fətah, àsifəŋa slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit na həndad.

⁵² Ay Yezu àhi ahkado : « Həŋguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Adaba ndam ya ti takadvu àna maslalam ni dek ti atabazl tay day àna maslalam.

⁵³ Kəhi ana ahàr nisliki mahəŋgalay Baba, mək aslərubiya məslər gayaŋ dəbu dəbu ehimeya do aw ?

⁵⁴ Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni agravu ti ahəmamam ? »

⁵⁵ Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tərəkia ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam a akaba aday a, kəgəs sum nu akada nu zal akal, ambatakani do nəbu manjəhadani nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəs sum nu ndo timey.

† 26:39 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tādəm məzum bərɔv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay. Š 26:48 Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma ka tay kà tuwər.

56 Ay zlam nani dek agravu ti ere ye ti ndam mahəngaray *pakama ge melefít tédəm, àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít ni bu ni mâgravu. » Eslini ndam madəbay naŋ nakəŋ dek təmbər bu naŋ, tədəgiki ana hwa tidizl.

Tagrafəŋa seriya kà Yezu kè meleher ga gəđakani ga ndam Zude a

(Mark 14.53-65; Lük 22.54-55, 63-71; Zeŋ 18.13-14, 19-24)

57 Tàra tэгəsa Yezu a ti təzoru naŋ afa ga Kayif gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni. Ba-6a ti ndam *məsər Wakita ge Melefít ni akaba gəđakani ndahaŋ təcakalava eslina.

58 Ka ya ti təbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru naŋ kələŋ drin duk a dalaka ga ahay ga gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni vu, mək ànjəhad digəs akaba ndam magray təwi ye eslini ni. Awayay epi ere ye ti atəgri ana Yezu ni dek.

59 Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni akaba gəđakani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya àna malfada, adaba tawayay takad naŋ, ay ti təŋgət ndo.

60 Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni təŋgətfəŋa zlam magudarana ndo. Kələŋ gani mis ndahaŋ cə təcikaba, təsəkadki malfada nahaŋ keti,

61 tédəm : « Leli məcifiŋa, àdəm ahkado : “*Ahay gəđakani ge Melefít ni ti nislíki membedkabana. Enembedkaba ti a hud ga vad mahkərani bu nislíki mələmvana nahaŋ a.” »

62 Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni ecikaba cəkwađ, àhi ana Yezu : « Nak kəhəngarfəŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? »

63 Ay Yezu nakəŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Mək gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefít ni àhi keti : « Nəhuk mbadaŋ dək ana slimi ge Melefít Bay ga sifa ni : tamal nak *Krist *Bay gəđakani ya amara ni, nak Wur ge Melefít ti hi ana leli. »

64 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak nakani kədəmaya zlam gayak a. Ay nəhi ana kəli keti : Kama kama ti ekipəm nu *Wur ge Mis maŋjəhadani a məlaŋ ga gəđakani bu, kà ahar ga daf ge Melefít Bay njəda-njəđani ni. * Ekipəm anara ka maklađasl a hud melefít ba. † »

65 Gəđakani nakəŋ àra ecia ma ga Yezu na ti azumkia bəruv a, egəzlehkaba azana ka vu gayaŋ a kwar, ‡ àhi ana mis ni ahkado : « Azay ahər gayaŋ akada naŋ Melefít ; madəbay sedi nahaŋ kamam mba mam ? Kicəma, endivi Melefít timey !

66 Ay ti kawayum ti məgrumi mam ? » Mək mis ni dek tédəm : « Agudara, si təkad naŋ kwa. »

67 Eslini mis ndahaŋ títifiviyu esli6 e eri vu, təsi mədukduk ga ahar, təbi bəbarva,

68 təhi : « Nak Bay gəđakani ya amara ni, dəfiaya maslaŋa ya ti azləb kur na ana leli a zla ! »

Piyer àdəm naŋ àsər Yezu do

(Mark 14.66-72; Lük 22.56-62; Zeŋ 18.15-18, 25-27)

69 Ka sarta gani nani ti Piyer naŋ àbu maŋjəhadani digəs a dalaka ni bu. Naŋ àbu eslini ti wal nahaŋ àrəkia : wal nani naŋ àbu agray təwi eslini. Àhi ana Piyer nakəŋ ahkado : « Nak day kəsawadumkabá akaba Yezu zal Gelili na. »

70 Ay ti Piyer àhi kè meleher ge mis dek ahkado : « Aha. Nəcikaba ere ye ti kawayay kədəm na do. »

71 Àra àdəma nahkay ti òru gwar ka mahay. Naŋ àbu akoru nahəma, wal nahaŋ epi naŋ keti. Wal nani day agray təwi eslini. Àra epia naŋ a ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Naŋ hini təsawadəkaba akaba Yezu zal Nazaret na. »

72 Eslini Piyer nakəŋ àmbadaŋ, àdəm keti : « Aha, nu nəsər maslaŋa gani nani do timey. »

73 Àra àpəsa 6al ti mis ya təbu a dalaka bu ni təhəđakfəŋiyu ke Piyer, təhi keti : « Eđeđin nak ndam gatay gani, adaba mis

* 26:64 Mənjay Limis 110.1. † 26:64 Mənjay Deniyel 7.13. ‡ 26:65 Tamal zal Zude egəzlehkaba azana gayaŋ ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya abəlay do simiteni ni agra. Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefít egəzlehkaba azana gayaŋ ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdəm naŋ Wur ge Melefít ni, adaba tédəm endivia Melefít a dal-dal.

təsər àna dənğu gayak ya kazlapay àna nañ ni. »

⁷⁴ Nañ nakəñ àmbadáy, àdám : « Tamal nasəkád malfáda nahəma, Melefit mâkádá nu a. Nəsər maslaña gani nani ya ti kalumfəñ ni do. » Eslini agwazl àzlah həya.

⁷⁵ Piyer nakəñ ma ga Yezu ya àhi « Wudáka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do » ni àngiaya a ahàr ba. Nahkay Piyer nakəñ àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

27

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet (Mark 15.1 ; Lük 23.1-2 ; Zey 18.28-32)

¹ Də àna zəzəni nahəma, gədəkani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni təcakalava akaba gədəkani ndahañ na, tàgraki sawari ka Yezu ga makad nañ.

² Eslini tægəs Yezu nakəñ, təwəl mək tòru àna nañ afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni.

Məmət ga Zudas (Təwi 1.18-19)

³ Zudas nañ ya ti àsəkumoru Yezu ni àra àsəra tægəsa Yezu a təwəla ti, àhəngarvu mar-avə mək àhəngribiyu siñgu akur-akurani kru kru mahkərani ni ana gədəkani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ga ndam *Zude ni,

⁴ mək àhi ana tay ahkado : « Nəgudara zlam a, adaba nəsəkumoya sifa ga maslaña ya ti àgudar arañə ndo na. » Ay nday nakəñ təhəngrifəñ, təhi : « Ma gani geli mam ? Məsər gayak. »

⁵ Eslini Zudas nakəñ àboru siñgu ni bədak a *ahay gədəkani ge Melefit ni vu, mək òru àwəliyu ezewəd agavəla, àfiviyu ahàr gayəñ tandal ga makad ahàr gayəñ, mək àmət.

⁶ Eslini bəbay gədəkani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ni təhəlabə siñgu na, tədəm : « E divi geli bu ni ti misliki məbəkiviyyu siñgu hini àkivu ka siñgu ya tanğahi ana Melefit ni vu do, adaba siñgu hini ti təsəkum sifa ge mis àna nañ. »

⁷ Nahkay nday nakəñ tàgray sawari, mək təsəkumfəña vədañ kà bay mələm zlam a. Mələñ gani ègi mindiviñ ga ndam madurləñ.

⁸ Ku kani vədañ gani nani ti təzalay vədañ ge mimiz.

⁹ Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Təhəla siñgu akur-akurani kru kru mahkərani na, siñgu ya ti ndam *Izireyel tàgraki sawari tədəm təsəkum nañ àna nañ ni,

¹⁰ təsəkum vədañ ga bay mələm zlam àna nañ, akada ga Bay geli ya àhu ni. * »

Pilet agrafəña seriya kà Yezu a (Mark 15.2-5 ; Lük 23.3-5 ; Zey 18.33-38)

¹¹ Tòru tinjəa àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəñ èhindifiña ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude edefiñ aw ? » Àhəngrifəñ, àhi : « Nak kədəm. »

¹² Eslini gədəkani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ndahañ ni tacalki nañ ka zlam magudarani. Ay ti nañ nakəñ àhəngarfəñ ndo.

¹³ Pilet èhindifiña ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do waw ? »

¹⁴ Yezu nañ te-te, àhəngrifəñ ndo. Gayəñ ya àhəngarfəñ ndo ni ti àgria ejep ana bay na dal-dal.

Tədəm seriya àgəsa Yezu a, si takad nañ kwa (Mark 15.6-15 ; Lük 23.13-25 ; Zey 18.39-19.16)

¹⁵ Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiña kè Pilet a ti məfaya zal danğay a bəlañ. Tihindifiña ti nañ àbu afiaya maslaña ya tawayay na ana tay a.

¹⁶ Ay ka sarta gani nani ti zal nahañ àvu a danğay bu slimi gayəñ Yezu Barabas. Maslaña nani ti mis dek təsəra nañ a.

¹⁷ Nahkay ka ya ti mis ni təcakalava nahəma, Pilet nakəñ èhindifiña kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum hi ti nəfiaya way ana kəli a way ? Nəfiaya Yezu Barabas ana kəli a tək, day ti Yezu nañ ya ti təzalay *Krist ni aw ? »

¹⁸ Adəm nahkay ti adaba àsəra tægəsibiyyu Yezu ti adaba tagraləñ solu palam.

¹⁹ Ka ya ti Pilet nañ àbu manjəhadani agray seriya ni ti wal gani àslərkiyiyyu mis àhi mərə məhi ahkado : « Maslaña nani ti

* 27:10 Mənjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

mis jireni, kəgri arañə ba. Adaba kani ga məlavad nəgra daliya dal-dal, kisim əzidəkuva əna maslaña nana. »

²⁰ Eslini gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđákani ndahañ ni təhi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si káfaya Barabas a, Yezu ti ni kəkada nañ a.” »

²¹ Bay ni əhi ana tay keti : « E kiđiñ gatay cəeni ni bu ni ti kawayum ti nəfiaya way ana kəli a way ? » Nday nakəñ təhi : « Barabas. »

²² Pilet nakəñ əra əcia ma gatay na ti əhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti nəgri mam ana Yezu nañ ya ti təzalay nañ Krist ni mam ? » Nday dek təhi : « *Darfəñ nañ kə təndal. »

²³ Pilet əhi ana tay keti : « Ağudar mam emiteni mam ? » Nday nakəñ ba təzlah kay kay, tədəm : « Darfəñ nañ kə təndal, darfəñ nañ kə təndal. »

²⁴ Pilet nakəñ əra əsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizligaya ŋguwa ti, əcah yam əbarakaba ahar gayañ a kə eri ge mis na dek mək ədəm : « Kəkəđum maslaña hini ti ahar goro əkibu bi, məsər gekəli. »

²⁵ Eslini mis ni dek tədəm ahkado : « Məgəskabá ka ahər geli akaba bəza geli a, təkəđ nañ. »

²⁶ Pilet əra əcia ma gatay na ti əfiaya Barabas nakəñ ana tay a, əhi ana ndam slewja gayañ ni təzləb Yezu əna kurupu. Təra təzləba ti əhi ana tay təzay nañ, tōru tədarfəñ nañ kə təndal.

*Ndam slewja teyefiñ kə Yezu
(Mark 15.16-20 ; Zey 19.2-3)*

²⁷ Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəñ a huđ ahay ga bay *Pilet ni vu. Eslini təzalakivabiyu ndam slewja ndahañ ni dek, tərəkiva ka tay a təra təvelinji ahər ana Yezu.

²⁸ Təmbatki azana ndizeni,

²⁹ təkeleya adak a, təslap hindigil-hindigil, təfiviya a ahər vu akada ga jaku ni, təzay eziŋwi təfivü a ahar ga dəf vu. Təra təbəkia zlam a zla nahəma, təbəhad mirdim kə meleher gayañ təgri sa, teyefiñ, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! »

³⁰ Eslini nday nakəñ tütifiviyu esliđ e eri vu, təzafəña eziŋwi na mək təsi a ahər vu.

³¹ Təra təbia seki a nahkay ti təcakwakia azana ya təfəki na, təbikabu azana gayañ gayañani ya təcakwakia ni. Kələñ gani təzay nañ ga moru *madarfəñ nañ kə təndal.

*Tadarfəñ Yezu kə təndal
(Mark 15.21-32 ; Lək 23.26-43 ; Zey 19.17-27)*

³² Ka ya ti ndam slewja ni təbu tasləkaba a kəsa ni ba ni ti təbakabu ahər akaba zal Sireñ nahañ, slimi gayañ Simu. Eslini nday nakəñ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəñ Yezu ni.

³³ Nday nakəñ tōru tñjəa ka məlañ nahañ ; məlañ gani nani ti təzalay Golgota, ədəmvaba « məlañ ga aslat ga ahər. »

³⁴ Təvi zum mebedeni akaba haf bilek-bilekeni ana Yezu nakəñ. Əra əcaka ti əwayay miseni ndo.

³⁵ Eslini nday nakəñ tədarfəñ nañ kə təndal ni. Təra tədarfəña nañ a ti təgraki caca əki ka azana gayañ ni bəlañ əna bəlañ ti təsər way azum way.

³⁶ Kələñ gani tənjəhad təjəgaki nañ.

³⁷ Eslini tədarfəñ pələŋgaf kə təndal agavəla ga ahər gayañ. Ka pələŋgaf nani ti təbəkia zlam magudarani ge mis ni ti mis dek təsər ; təbəkia ti nahkay hi : « Hini ti Yezu bay ga ndam *Zude. »

³⁸ Eslini keti tədarfəñ ndam akal bebem cə kə təndal ndahañ kə gəvay ga Yezu, bəlañ gani ka ahar ga dəf, bəlañ gani ti ni ka ahar ga gəjar gayañ.

³⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni təra tīpia nañ a ti tīndivi nañ, tədədəy ahər,

⁴⁰ təhikaboru : « Hini, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembedvü *ahay gəđákani ge Melefit ni ti anələmaba a huđ ga vad məhkərani ba” ni do aw ? Tamal nak Wur ge Melefit ti həŋgay ahər gayak, həraya kə təndal na zla aw ! »

⁴¹ Eslini gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gəđákani ndahañ ni teyefiñ daya. Tədəm ahkado :

⁴² « Nañ nakəñ əhəŋgaraba mis ndahañ a keti ti əhəŋgaraba ahər gayañ a koksah timey ! Nañ bay ga ndam *Izireyel ! Tamal nahkay ti məhəraya kə təndal na ! Tamal ti əhəraya nahəma, leli tekeđi aməfəki ahər bilegeni.

⁴³ Æfækia ahàr ke Melefit a, àdàm nanj Wur ge Melefit ti, tamal Melefit awayay nanj ti màhəŋgay nanj nihi zla aw ! »

⁴⁴ Mis ya tàbu madarfəŋani kà gəvay ga Yezu nakəŋ, nday day tìndivi nanj nahkay.

Yezu amətfəŋ kà təndal

(Mark 15.33-41 ; Lək 23.44-49 ; Zəŋ 19.28-30)

⁴⁵ Fat àra ècika tirked-kef ka ahàr melefit a ti ləvəŋ àgray ka had ni dek tekdefiŋ duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga mələkarawa.

⁴⁶ Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdàm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Melefit goro ni, kəmbərəŋ nu ti kamam ? † »

⁴⁷ Mis ya tàbu eslini ni ndahanj tàra ticia gayanj ya ti àzlah na ti tədəm : « Azalay Eli ni. »

⁴⁸ Eslini bilinj gatay àcuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu juɓ, àbahi ka aday àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mīsi.

⁴⁹ Ay mis ndahanj təhi : « Besa day, tamal ti Eli ara ahəŋgay nanj ti mara mipi. »

⁵⁰ Ay Yezu nakəŋ àzlahkivu kay kay, àmət.

⁵¹ Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga mələŋ *njəlatani ya ti a hud ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu ni ègəzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. Had àdaday, hudəkum tādahvu,

⁵² mahay ge mindiviŋ təzləkvaba mək ndam ge Melefit ya təmət ni, mis dal-dal e kidiŋ gatay bu təŋgaba.

⁵³ Ka ya ti Yezu àŋgaba e kisim ba ni ti mis ya təŋgaba ni təhəraya e mindiviŋ ba, təhuriyu a kəsa njəlatani vu. Eslini mis kay tipia tay a.

⁵⁴ Bay ga ndam slewja ni akaba ndam slewja ndahanj ya tajəgaki Yezu ni tàra tipia ga had ya àdaday na akaba zlam ndahanj ya àgravu na dek ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a, nahkay tədəm : « Maslaŋa hini ti Wur ge Melefit edefiŋ. »

⁵⁵ Wál ndahanj dal-dal tàbu eslini cak, tamənjoru. Wál nday nani tədəbabiyu Yezu kwa e Gelili ga məgri təwi.

⁵⁶ E kidiŋ ga wál nday nani bu ni ti Mari ga kəsa Magədala, Mari məŋ ga ata Zek nday ata Zəzef, nahanj ni ti ni məŋ ga bəza ge Zebede təkibu ka tay.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(Mark 15.42-47 ; Lək 23.50-56 ; Zəŋ 19.38-42)

⁵⁷ Mələkarawa àra ègia ti bay ge elimeni nahanj àra ; slimi gayanj Zəzef, nanj ga kəsa Erimete. Nanj day bay madəbay Yezu.

⁵⁸ Nanj nakəŋ òru afa ge Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet nakəŋ àhi ana ndam slewja tòru təvi.

⁵⁹ Zəzef àra àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra məweni.

⁶⁰ Àra àkambaha ti àfiyu e mindiviŋ məweni vu. Mindiviŋ nani ti gayanj gayanjanj, èliyu a pələd vu. Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviŋ ni va ti àbələdīviyu belim gədəkani ana mahay ge mindiviŋ ni mək àsləka òru a magam.

⁶¹ Ata Mari ga kəsa Magədala ni nday ata Mari nahanj ni nday tàbu manjəhadani kà gəvay ge mindiviŋ ni.

Ndam slewja tajəgaki mindiviŋ ga Yezu ni

⁶² Hajəŋ gani vad *məpəsabana ti gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni tòru ka ahar bəlanj afa ge Pilet.

⁶³ Tòru tìnjəa ti təhi : « Bay, ka ya ti bay masəkad malfada nani nanj àbu àna sifa ni àdàm : “A vad ya mahkər anəŋgaba e kisim ba.” Ma gayanj ya àdàm ni àŋgiaya a ahàr ba ana leli a.

⁶⁴ Nahkay ti hi ana mis tājəgay mindiviŋ ni, do ni ti ndam madəbay nanj ni atara təzaba kisim gayanj na akal-akal a, atəhi ana mis àŋgaya e evid ba. Atara tədəma ti malfada gatay ni amatam gayanj ya àsəkad ni. »

⁶⁵ Eslini Pilet nakəŋ àhi ana tay : « Ndam slewja nday hi, dəgum akaba tay ti tājəgaki mindiviŋ ni akada gekəli ya kawayum ni. »

⁶⁶ Nahkay gədəkani nakəŋ tòru ke mindiviŋ ni ga majəgani lala : təhəndi lemerə gatay mək təbəhad ndam slewja ga majəgakiani.

† 27:46 Limis 22.2.

28

Yezu aɗgaba e kisim ba

(Mark 16.1-10 ; Lɔk 24.1-12 ; Zeɗ 20.1-10)

¹ Vad *mɛpɛsabana àra àsləkaba, ge miledɔ fat azlɛrɛvaya a vad ga gosku ye enjenjeni zla nahɛma, ata Mari ga kɛsa Magɛdala ni nday ata Mari nahaɗ ni tòru tàmɛnɗiyu mindiviɗ ni.

² Tòru tɛnjɛa ti had àdaday kay kay, hɛya mɛslɛr ga Bay geli àsləkabiya e melefɛt ba, àbɛladlɛɗa belim na mɛk ànjɛhadki digɛs.

³ Vu gani asladay akada ga avɛr ya abay aku ni ; azana gayan day bɛd-bɛd akada ga koskosay ni.

⁴ Ndam ya tajɛgaki mindiviɗ ni tàra tɛpia ti aɗgwaz àdɛgakia ka tay a dal-dal, tɛgɛgɛr, tɛgia akada sifa àniviyu ana tay va bi.

⁵ Eslini mɛslɛr ni àhi ana wál ni ahkado : « Aɗgwaz àwɛr kɛli ba. Nɛsɛra, kɛdɛbum ti Yezu naɗ ya ti *tàdarfɛɗ kà tɛndal ni ;

⁶ àɗgaba e kisim ba, naɗ àbi ahalay va bi. Dɛguma mɛnɗumki, mɛlaɗ ya tàfɛkad kisim gayan ni nihi.

⁷ Nihi ti dɛgum weceweci, kàhumi ana ndam madɛbay naɗ ni ahkado : “Àɗgaya e kisim ba ; àdoru ka had *Gelili kama gekɛli, akɛdumi ahàr ti eslini, akada gayan ya ti àhi ana kɛli ni.” Ma goro ti nahkay. »

⁸ Wɛwal nakɛɗ tàslɛka ke mindiviɗ na ke wecewecena ; aɗgwaz awɛr tay, ay tàbu tɛmɛrvu dal-dal. Tàcuhworu, tawayay moru mɛhi ma gani ana ndam *madɛbay Yezu ni.

⁹ Ka ma geli hini ti Yezu àɗgazlivu ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nɛgri sa ana kɛli. » Eslini wál ni tɛrɛkioru tàbɛhadɛ mirdim, tàbɛki ahar ka asak gayan ni, tàzlɛbay naɗ.

¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Aɗgwaz àwɛr kɛli ba, dɛgum kàhumi ana bɛza ga mmawa ni tòru e Gelili. Eslini ti atorɛ tɛpi nu. »

Ndam majɛgay mindiviɗ ni tanɗɛhadɛ ere ye ti àgravu ni ana mis

¹¹ Ka ya ti wál ni nday tàbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahaɗ e kidɛɗ ga nday ya tajɛgaki mindiviɗ ni bu tòru a kɛsa vu. Tòru tɛnjɛa ti tanɗɛhadɛ ere ye ti àgravu ni dɛk ana gɛdákani ga ndam *maɗgalabakabu mis akaba Melefɛt ni.

¹² Nahkay gɛdákani nani tanɗasvu akaba gɛdákani ndahaɗ, tàgray sawari e kidɛɗ

gatay bu. Tàra tàzlapakaba ti tàbi siɗgu ana ndam slewja ni dal-dal,

¹³ tàhi ana tay ahkado : « Dɛmum : “Ga mɛlavad ka ya ti leli e dɛwir bu ni ti ndam madɛbay naɗ ni tàra tàzaba kisim gana akal a.”

¹⁴ Tamal bay ni ècia ma gana ti mɛsɛra ere ye ti amɛhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti amɛgri araɗa ana kɛli do. »

¹⁵ Ndam slewja nakɛɗ tàhɛl siɗgu ni mɛk tàgray ere ye ti tàhi ana tay ni. Nahkay kwa ka sarta gani nani duk àbivaya kana ndam *Zɛde ndahaɗ kay tɛgɛskabá ma gani nana.

Yezu àɗgazlivu ana ndam madɛbay naɗ ni (Mark 16.14-18 ; Lɔk 24.36-49 ; Zeɗ 20.19-23 ; Tɛwi 1.6-8)

¹⁶ Ndam *madɛbay Yezu kru mahar bɛlaɗani ni tòru e Gelili, ka hɛma ya ti Yezu àhi ana tay tòru ni.

¹⁷ Tòru tɛnjɛa, tɛpi naɗ a ti tàbɛhadɛ mirdim, tàzlɛbay naɗ, ay ti mis ndahaɗ e kidɛɗ gatay bu tàhi ana ahàr bi naɗ do.

¹⁸ Eslini Yezu àhɛdɛkfɛɗɗiyu kà tay, àhi ana tay : « Melefɛt àvua nɛdɛa gayan a dɛk ga mɛgur mɛlaɗ ya agavɛla akaba mɛlaɗ ya ka had na.

¹⁹ Nahkay ti dɛgum, humioru ma ana mis ga had ga mɛlaɗ ni dɛk ti tɛgi ndam madɛbay nu. Barum tay àna slimi ga Baba, ga Wur gayan akaba ga *Mɛsuf Njɛlatani.

²⁰ Ere ye ti nɛhi ana kɛli ni dɛk ti cahumi ana tay ti tɛgɛskabá. Sɛruma, nu nɛbu akaba kɛli kɛlavad, duk abivoru ana mandav ga duniya. »

Ma M_uweni Sulumani ya Mark àbèki ni Ere ye ti m_adəmki ka Ma M_uweni Sulumani ya Mark àbèki ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita ga Mark ni adafay slimi gayaṅ a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay naṅgu ni, kwa ka mənǰeki gani ndam ga Yezu dek tāsəra àbèki ni ti Mark (təzalay naṅ Zeṅ daya : T_uwi 12.12, 25). Tāsəra Mark ti tāgrakabu t_uwi akaba Piyeṛ, mək àslamalakabu pakama ga Yezu ya Piyeṛ èci, àhi ni : ere ye ti Mark àbèki a wakita gayaṅ ni bu ni dek ti akada ga pakama ge Piyeṛ ya àhi ana mis ni (T_uwi 10.37-40) : ànjeki ka baray ga Yezu, èndeveriṅ àna ga Yezu ya àmət mək àṅgaba e kisim ba ni. Mark ti tāgrakabá t_uwi akaba Pol a daya (T_uwi 12.25 ; 13.5, 13 ; 2 Timote 4.11).

A wakita gayaṅ ni bu ni ti Mark adafay zlam ga ndam Z_ude ya tagray ni (7.2-4 ; 15.42), ahəṅgaraba ma ndahaṅ ya ndam Z_ude təzlapay na daya (3.17 ; 5.41 ; 7.11, 34 ; 15.22). Nahkay māsəra àbiki wakita ni ti ana ndam ya ti nday ndam Z_ude do ni ; ahaslani àbu mabəkiani a wakita ndahaṅ bu Mark àbèki wakita gayaṅ ni ka had Itali ahkay do ni a Rom (ka 2 Timote 4.11 Pol àhi ana Timote tārəkioru ka naṅ a Rom nday ata Mark).

A Rom ti tægria daliya ana ndam ga Yezu a : a wakita gayaṅ ni bu ni ti Mark awayay məvi njəda ana nday ya ti təcakay daliya azuhva məfəki ahàr gatay ka Yezu ni (1.12-13 ; 8.34-38 ; 10.29-30 ; 13.11-13).

Mark àṅgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ga ata Meciy_u nday ata L_uk ya tənḡəhad ni : Yezu ànjeki ke t_uwi gayaṅ ka had Gelili, òru gwar a Zer_uzalem. Ay Mark àṅgəhad pakama ga Yezu kay ndo ; ahar gəđakani àṅgəhad ere ye ti Yezu àgray ni. Zlam ga Yezu ya àgray ni day ata Meciy_u nday ata L_uk tənḡəhadà àtama ga Mark na, ay pakama ga Mark ndahaṅ ya àṅgəhad ni ti àtam ga nday ndahaṅ ni (mazavu

gani nihi, gurumkabu Mark 5.1-42 akaba Meciy_u 8.28-34, 9.18-26 akaba L_uk 8.26-37, 41-56, ahkay do ni Mark 6.14-29 akaba Meciy_u 14.1-12 akaba L_uk 9.7-9). Ku tamal àṅgəhad pakama ga Yezu kay ndo naṅgu ni Mark àdəm Yezu ti bay macahi zlam ana mis (1.21-22, 27 ; 2.13 ; 4.1 akaba ndahaṅ) : a wakita ga Mark bu mis təzalay Yezu « M_usi » (4.38 ; 5.35 ; 9.17 akaba ndahaṅ).

Mark àṅgəhad ga Yezu ya àdəm tədəfi naṅ ana mis ba ni (1.34, 44 ; 3.12 ; 5.43 ; 7.36 ; 8.26, 30). Si ka ya ti aməməta, amanḡaba e kisim ba ni day kwa ti awayay ti mis tāsəṛ naṅ ti naṅ way (9.9).

Pakama ge Zeṅ bay məbaray mis ni (Meciy_u 3.1-12 ; L_uk 3.1-18 ; Zeṅ 1.19-28)

¹ *Ma M_uweni Sulumani àki ka Yezu *Krist, Wur ge Melefit, ànjeki

² akada ga Bay Melefit ya ti àdəm ni. Ma gayaṅ ya àhi ana Yezu ni àbu mabəkiani a wakita ga bay *mahəṅgaray pakama gayaṅ Izayi ni bu. Àhi :

« Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahaṅ kama gayak

ti māsalamatukkabu divi.*

³ Dəṅgu gayaṅ ahəndabiyu a huđ gili bu.

Àdəm ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gəđakani.

Ahàr àdəm divi gayaṅ mālā ndəlaḡa.” † »

⁴ Nahkay ti zal nakəṅ, təzalay naṅ Zeṅ, òru a huđ gili vu ga *məbaray mis. Àra ènjia eslina ti àdəm ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a. Tamal kəmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ti, nabaray kəli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəṅa zlam magudarani gekəli ni kə kəli a. »

⁵ Zeṅ àra àdəma nahkay ti ndam ga had *Z_ude akaba ndam Zer_uzalem ni dek tərəkia. Tàra tìnjia ti tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeṅ nakəṅ àbaray tay a zalaka *Z_urdeṅ bu h_uya.

⁶ Zeṅ ti naṅ àbu àna azana mələmani àna eṅgəc ge ezligwemi, awəlvù àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayaṅ ti eyew akaba amu.

⁷ Naṅ àbu azlah, àhi ana tay : « Maslaṅa nahaṅ naṅ àbu ara e divi ba kələṅ goro a. Naṅ nani ti mis gəđakani, njəda gayaṅ

* 1:2 Malasi 3.1. † 1:3 Izayi 40.3.

àtama goro a. Nu ti way ga mandəhad ahàr ti nêpicheiaba ezewed ga kimaka gayan a di way ?

⁸ Nu ti nàbaray kəli àna yam, nan ti ni amara məbaray kəli àna *Məsuf Njəlatani. »

*Zen abaray Yezu
(Meciyə 3.13-17 ; Lək 3.21-22)*

⁹ Ka ya ti Zen nan əbu *abaray mis nahəma, Yezu ècikbiyu a Nazaret ka had *Gelili, àrəkia mək Zen nakəñ abaray nan a zalaka *Zərden bu.

¹⁰ Yezu nan əbu acəlaya a yam ni ba ni ti èpi hud melefít adahvu, èpi *Məsuf ge Melefít ahərkiaya akada ga kurkoduk ya ahər na, àhuriviyu a vu vu.

¹¹ Eslini dənğu àhəndabiyu a hud melefít bu akada dənğu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəməru məbərur dal-dal. »

*Seteni awayay ahəlfəña eyə kà Yezu a
(Meciyə 4.1-11 ; Lək 4.1-13)*

¹² Eslini *Məsuf ge Melefít nakəñ àzoru Yezu a hud gili vu həya.

¹³ Yezu òru ènjəa a hud gili ni va ti anjəhad eslini vad kru kru fad. Nan əbu eslini ti *Seteni ahəlfəña eyə a. Ka sarta gani nani ti Yezu nan əbu e kidin ga zlam ge gili bu ; *məslər ge Melefít təbu təfi ahər.

*Yezu azalay ndam məgəs kilif fad, tigi
ndam madəbay nan*

(Meciyə 4.12-22 ; Lək 4.14-15 ; 5.1-11)

¹⁴ A vad nahan tàra təwəla Zen a. Tàra təwəla nan a nahəma, Yezu òru ka had *Gelili. Òru ènjəa eslina ti àhi *Ma Məweni Sulumani ge Melefít ana mis. Ahivù ana tay, àdəm ahkado :

¹⁵ « Sarta ènjia. Melefít ara azum bay gayan e kidin gekəli bu, Məgur gayan ènjia. Mbatumkaba majalay ahər gekəli a, gəsumkabá Ma Məweni Sulumani na. »

¹⁶ A vad nahan Yezu nan əbu akoru kà gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis bebem cə ; bilin gani slimi gayan Simu, nahan ni ti ni wur ga məñani Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv vu, adəba nday ndam məgəs kilif.

¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagrai ti kīgəm ndam məhəlibiyu mis ana Melefít akada ya ti kəgəsum kilif ni. »

¹⁸ Tàra ticia pakama ga Yezu na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbak, tədəbay nan həya.

¹⁹ Nday təbu takoru kama gəzit ti Yezu èpi mis ndahan cə keti ; nday bəza ge Zebede, bəlan gani slimi gayan Zek, nahan ni ti ni slimi gayan Zen. Nday a *slalah ga yam bu, təbu təslamalay zəva gatay.

²⁰ Àra èpia tay a ti àzalay tay. Nday nakəñ tàra ticia zalay gayan na ti təmbərbu bəñ gatay Zebede akaba mis ya təgriki təwi ana tay ni a slalah ga yam ni bu, tədəbay nan.

*Yezu agariaba seteni ana maslaña nahan
a*

(Lək 4.31-37)

²¹ A vad nahan Yezu akaba ndam madəbay nan ni tòru a Kafarnahum. Vad *məpəsabana àra ènjia ti təhuriyu a ahay ga *mahəngalavù Melefít vu, mək Yezu nakəñ ànjəki ka macahi zlam ana mis.

²² Zlam gayan ya àcəhi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adəba tic macahay zlam akada gayan ni day-day ndo. Àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsər Wakita ge Melefít ya təcəhi zlam ana mis ni do.

²³ Nday təbu a ahay ga mahəngalavù Melefít ni bu nahəma, zal nahan seteni àniviyu a ahər bu nan àkibu ka tay eslini. Àzlah,

²⁴ àdəm : « Yezu zal Nazaret ! Nak ti kadəbafəña mam kə leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dəgiya, nəsəra kur a lala ; nak Bay *njəlatani ge Melefít ya àslərbiyu ni. »

²⁵ Eslini Yezu nakəñ àzlacaki ke seteni ni bəra, àhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaña hina. »

²⁶ Seteni nakəñ àra ècia zlacay gayan na ti adadəy maslaña nani kay kay, àzlah kay kay, àsləkiaba.

²⁷ Mis ya ti eslini ni dek tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal ; təzlapaki e kidin gatay bu, tədəm : « Məñ ga mam hini mam ? Zlam gayan ya àcəhi ana leli ni ti zlam məweni ; azlapay akada ga bay ni. Ku seteni day àhi ma ana tay, mək təgəsikabu. »

²⁸ Nahkay ti slimi ga Yezu àhəndoru ke weceweceni ka had *Gelili dek.

*Yezu ahəngaraba mis a
(Meciyu 8.14-17 ; Luk 4.38-41)*

²⁹ Yezu akaba Simu, Andre, Zek, Zeñ tàra tàhəraya a ahay ga *mahəngalavù Melefit ni ba ni ti tòru suwwa a magam ga ata Simu nday ata Andre huya.

³⁰ Eslini ti mireñ ga Simu nañ àvu mandəhadani, aku àbəkia. Yezu òru ènjəa ti təhi ma gani huya.

³¹ Yezu àra ècia ma gana ti àhədakfəñiyu, àgəs ahar gani, èzefteba nañ a. Aku nakəñ àhəlkia huya, mək wal ni afi ahàr ana tay.

³² Məlakarawa àra ègia fat àdiya a ahay va, məlan èdiza ti təhəlibiyu mis ya ti tēbesey do ni dek akaba nday ya ti seteni agray tay ni dek ana Yezu.

³³ Mis ga kəsa ni dek təngasfəñvu kà mahay ya ti Yezu nañ àvu ni ;

³⁴ eslini Yezu nakəñ àhəngaraba mis ya ti arməwər gərgərani awər tay na kay ; mis ya ti seteni àniviyu ana tay ni day àgariaba ana tay a. Àcafəña seteni na kà zlapay a, adaba təsəra nañ a.

*Yezu ahi ma gayan ana mis
(Luk 4.42-44)*

³⁵ Də àna zəzəeni ti Yezu ècikaba, àhəraya òru a hud gili vu. Òru ènjəa ti ahəngalay Melefit.

³⁶ Eslini Simu akaba zləbəba gayan ni tadəboru nañ.

³⁷ Tàra tədia ahàr a ti təhi ahkado : « Mis dek tadəbay kur. »

³⁸ Eslini Yezu nakəñ àhi ana tay : « Tokumum mədəgum a kəsa ndahan vu, ti nəhivù pakama ge Melefit ana mis nday ye eslini ni bilegeni. Nu nàra ti ga magray təwi gani nani. »

³⁹ Nañ nakəñ mək àsawafay ka had *Gelili dek ; a kəsa gərgərani bu dek àhi pakama ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit ye eslini ni bu, àgariaba seteni ana mis ndahan a daya.

*Yezu ahəngaraba zal ambələk a
(Meciyu 8.1-4 ; Luk 5.12-16)*

⁴⁰ A vad nahan zal ambələk nahan àrəkia ka Yezu a àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, tamal kawayay ti

kisliki mahəngaraba nu a ti nıgia mis njəlatana. »

⁴¹ Eslini àsia cicihi ana Yezu a ; Yezu nakəñ àzoru ahar, ènjifiñ, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. »

⁴² Yezu àra ènjifiña ti maslanə nani àngaba, ègia mis njəlatana huya.

⁴³⁻⁴⁴ Eslini Yezu àləgi, àhi ahkado : « Nihi kəngaba nahəma, kəhi ma gani ana maslanə ba. Ru kəngazli vu gayak ni ana bay *manğalabakabu mis akaba Melefit sawan ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya adəm a wakita gayan bu ni, adaba kıgia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəngaba, kıgia mis njəlatana. » Àra àhia ma nahkay ti àhi : « Sləka. »

⁴⁵ Ay zal nakəñ àra àsləka ti anjəki ka mədəm pakama ni dal-dal sawan. Maslanə ya ti àdi ahàr ni lu ba àhi ma gani. Adəmva pakama na nahkay ti Yezu èsliki məhuriyani a kəsa vu vay-vay va do, adaba mis təsəbaki. Nahkay ànjəhad e gili cak afəñ kà kəsa, mis gwar eley gwar eley do dek tərəkioru.

2

*Yezu ahəngaraba zal dərə
(Meciyu 9.1-8 ; Luk 5.17-26)*

¹ Àra àgra vad a bal zla ti Yezu ànga a Kafarnahum a. Nañ àbu a magam eslini ti mis tıciñə daday a.

² Tərəkia tàra təngasvu dal-dal a ahay ya ti nañ àvu ni bu. Məlanə manjəhadani kà gəvay gayan àbi, kà mahay tekeđi məlanə àbi, adaba mis ni təsəbay. Nañ nakəñ nañ àbu acahi ma ge Melefit ana tay.

³ Nañ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ndahan fad təzibiyu zal dərə nahan àki ka slalah.

⁴ Ay tısliki məzikabiyu nañ ana Yezu do, adaba mis tısliva eslina. Nahkay ti təcəliyu ka *daləhar ga ahay ni, təhəlkia gwar ka paləhar ya ti Yezu nañ àvu na bal, mək təfiyu nañ mandəhadkiani ka slalah gayan ni gwar ka məlanə məhəlkiana ni. ⁵ Yezu nakəñ àra èpia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahàr a. Nahkay àhi ana zal dərə ni : « Wur goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana dek. »

⁶ Eslini zla ti ndam *məsər Wakita ge Melefit tǝvu manjəhadani bilegeni. Nday nakəŋ tǝbu tǝjalay a ahàr gatay bu, tǝhi ana ahàr ahkado :

⁷ « Àdəm ma hini ti kamam ? Azay ahàr gayan̄ akadā nan̄ Melefit timey ! Way esliki mǝmbərfəŋa zlam magudarani kè mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! »

⁸ Nday tǝbu tǝjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti tǝjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? »

⁹ Zlǝzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni mǝmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, za slalah gayak na, sawadāy” ni aw ?

¹⁰ Ay nawayay ti kəsərum nu *Wur ge Mis ti nisliki mǝmbərfəŋa zlam magudarani kè mis ka had a. » Mək àhi ana zal dərə nakəŋ :

¹¹ « Nəhuk nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

¹² Eslini nan̄ nakəŋ ècikaba cəkwađ hūya, àzay slalah gayan̄ ni, àhəraya e mite va kè eri ge mis na dek. Ere ye ti àgravu ni ti àgria ejep ana tay a dek, tǝdəgi ana mazləbay Melefit. Tǝdəm : « Ere hini bik-bik, mǝpi kè eri geli ndo. »

Yezu azalay Levi

(Meciy# 9.9-13 ; L#k 5.27-32)

¹³ Yezu nakəŋ òru gwar kà gəvay ga dǝluv ni keti. Mis dek tǝrəkioru, mək àcahi zlam ana tay.

¹⁴ Ka gayan̄ ya nan̄ àbu akoru ni ti èpi Levi wur ga Alfe, nan̄ àbu manjəhadani digusa ka mǝlan̄ *mǝhəl hadam. Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Dəbabiyyu nu. » Nahkay Levi nakəŋ ècikaba cəkwađ, àdəboru nan̄.

¹⁵ Kələn̄ gani Yezu akaba ndam madəbay nan̄ ni tǝru afa ge Levi nakəŋ. Tǝru tǝnjua eslina ti tǝzum zlam akaba ndam mǝhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahan̄ kay, adaba mis nday nani ti nday dal-dal, tǝbu tadəbay nan̄.

¹⁶ Yezu nan̄ àbu azum zlam akaba tay nahkay ti ndam *məsər Wakita ge Melefit tǝpia ; nday nani ti ndam *Feriziyen̄. Tàra tǝpi nan̄ a ti tǝhi ana ndam madəbay nan̄ ni ahkado : « Ahəmamam ti Yezu azum zlam ka ahar bəlan̄ akaba ndam mǝhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni mam ? »

¹⁷ Nan̄ nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday njalan̄-njalan̄ ni ti tǝru afa ga zal doktor do ; si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawan̄. »

Məgəs ndəra

(Meciy# 9.14-17 ; L#k 5.33-39)

¹⁸ A vad nahan̄ ndam madəbay Zən̄ bay mǝbaray mis ni tǝbu tǝgəs ndəra akaba ndam Feriziyen̄. Eslini mis tǝrəkia ka Yezu a tǝhi ahkado : « Ndam madəbay Zən̄ ni akaba ndam Feriziyen̄ ni tǝbu tǝgəs ndəra ti ndam madəbay kur ni tǝgəs do ni ti kamam ? »

¹⁹ Yezu àhəŋgrifən̄ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday tǝbu akaba zləbəba gayan̄ ni ti zləbəba ni tǝgəs ndəra tata waw ? Tǝgəs ndəra ka ya ti nan̄ àbu akaba tay ni do.

²⁰ Ay sarta nahan̄ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra.

²¹ Yaw mis àbi azay azana mǝweni asiviyu ana azana gayan̄ midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti azana mǝweni ni ara asəkiyu azana midigweni ni, mək mǝlan̄ meguzlehvani ni ara asagakivu.

²² Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na, nahkay ti emizikiba ka tay a cicuena. Tǝbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene mǝweni vu. »

Yezu nan̄ bay ga vad mǝpəsabana

(Meciy# 12.1-8 ; L#k 6.1-5)

²³ A vad *mǝpəsabana nahan̄ ba ti Yezu akaba ndam madəbay nan̄ ni tǝbu tasləkaba a vədan̄ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay nan̄ ni tǝbu teheboru alkama ni ga mahəpədani ka ahàr divi.

²⁴ Tǝbu teheboru nahkay ti ndam *Feriziyen̄ ndahan̄ tǝhi ana Yezu : « Melefit àdəm e *Divi gayan̄ ni bu : “Kəgrum tǝwi a vad mǝpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray ti kamam ? »

²⁵⁻²⁶ Eslini Yezu àhəŋgarfən̄, àhi ana tay ahkado : « Kèjeŋgum ere ye ti Devit àgray

ni ndo aw ? Ka ya ti Abiyatar naŋ bay gəɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti Devit zlada àdəkiva, ləwir àwər tay akaba ndam gayaŋ. Nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit ni vu, àzum *dipeŋ ya tàfəkadi ana Melefit ni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayaŋ ni bu, mis ndahaŋ təzum dipen nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Ay Devit nakəŋ òru àzum, mək àvi ana ndam gayaŋ ni, təzum bilegeni. »

²⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Vad məpəsabana ti Bay Melefit àgriaya ana mis a, do ni ti àgri mis ana vad məpəsabana ndo.

²⁸ Nahkay ti ku a vad məpəsabana ba day Bay ya ti adəm tàgray zlam hini ni ti nu *Wur ge Mis. »

3

Yezu ahəŋgaraba zal ya ahar mikəlfiŋana na
(Meciyu 12.9-14 ; Lək 6.6-11)

¹ Yezu àŋgoru a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni vu keti. Eslini zal nahaŋ naŋ àvu ahar mikəlfiŋana.

² Mis ye eslini ni təbu taməŋjaləŋ ana Yezu. Təhi ana ahər ahkado « Kani vad *məpəsabana ti, akal ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani.

³ Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfiŋana ni : « Cikaba, ra e kidiŋ ge mis ni va. »

⁴ Mək àhi ana mis ya ti eslini ni : « ŋgaka-day, Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəkì ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makad mis aw ? » Nday nakəŋ təlakkabá te-te.

⁵ Àməŋjaləŋ kà tay àna məzum bəruv daldal, adaba tiiki slimi do. Àhi ana zal ya ti ahar mikəlfiŋana ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayaŋ ni àslamalava, ègia sənduḡ-sənduḡana.

⁶ Ndam *Feriziyen ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tàhəraya a ahay ni ba, təŋgasvu

akaba ndam madəbay bay *Erot ni həya ; təgray sawari ahəmamam ti tìjiŋ Yezu ni.

Mis kay tara afa ga Yezu a

⁷ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tàsləka tòru kà dəluy ni. Mis dal-dal tàdəboru naŋ : tàdəboru naŋ ti ndam Gelili, ndam *Zude

⁸ akaba ndam ga kəsa gatay Zeruzalem, ndam Idəme, mis ya ti tàsləkabiya ke ledi ga zalaka *Zurden a ni, ndam ga had ga kəsa Tir akaba ga kəsa Sidon. Tərakia daldal adaba ticia ere ye ti àgray na dek.

⁹ Eslini àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Slamalumukabá *slalah ga yam a, do ni ti mis ni atəŋgəlad nu. »

¹⁰ Àhi ana tay nahkay ti adaba naŋ àbu ahəŋgaraba mis a dal-dal. Nahkay ndam ga arməwər dek tədəkiyu ; way way do awayay ti mijiŋ lu.

¹¹ Seteni ni tàra tìpia naŋ a ti təbəhadì mirdim, meleher ndiḡa ndiḡa ana had, tədəgiki ana zlahay, təhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit. »

¹² Eslini Yezu àzlacaki ka tay ŋgak-ŋgak, àhi ana tay : « Kədəfum nu ba. »

Yezu adaba ndam asak gayaŋ a kru mahar cə
(Meciyu 10.1-4 ; Lək 6.12-16)

¹³ Yezu àcəloru a həma vu. Eslini àzalay ndam ya ti adaba tay a ni ; nday nakəŋ tərəkivoru.

¹⁴ Ndam ya tigi ndam gayaŋ ni ti nday kru mahar cə : awayay ti tənjuhədkabu, məslər tay ga məhioru pakama gayaŋ ana mis ; *

¹⁵ àvi nḡəda ana tay ti təgariaba seteni ana mis a daya.

¹⁶ Nday kru mahar cəeni ni ti slimi gatay nday hi : Simu àdi slimi Piyer,

¹⁷ bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məŋani Zeŋ ; nday ti Yezu àdi slimi ana tay Bowanerges, awayay adəmvaba nday akada ga aday ga avər ya aməcay ni ;

¹⁸ Andre, Filip, Bartelemi, Meciyu, Tomas, Zek wur ga Alfe, Tade, Simu naŋ bəlan ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni,

¹⁹ nahaŋ ni ti ni Zudas Iskariyot, bay ya ti amara məsəkumoru Yezu ni.

* **3:14** A wakita ndahaŋ bu tədəm : « Ndam ya ti tigi ndam gayaŋ ni ti nday kru mahar cə, àzalay tay ndam asak gayaŋ : awayay ti tənjuhədkabu. »

Yezu ti agray tawi àna njéda ge Melefit tək, àna njéda ge Seteni aw ?

(Meciy# 12.24-32 ; L#k 11.15-23 ; 12.10)

²⁰ Yezu akaba ndam maɗɗabay naŋ ni taŋga a magam a. Eslini mis dal-dal taŋgasafəŋvu kà tay keti. Mis ni tɛbu kay nahkay ti Yezu akaba ndam maɗɗabay naŋ ni ahar tekeɗi taŋgətfəŋ ga məzum zlam do.

²¹ Ndam gayan ni t̄ara t̄icia ti t̄ara. Tawayay tazay naŋ, t̄əɗəm ahkado : « Endisl àniviyu va bi. »

²² Ndam *məsar Wakita ge Melefit tɛbu eslini, t̄icikbiyu kwa a Zeruzalem. T̄əɗəm ahkado : « Yezu nahəma, seteni *Belzebūl àniviyu. Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njéda ga bay ge seteni nani. »

²³ Eslini Yezu àzalay tay, àhi ma ana tay àna ma *gozogul : « Ahəmamam *Seteni esliki magaray ahàr gayan gayanani ni mam ?

²⁴ Tamal ndam ga haɗ nahan nday ndayani takadvu e kidin gatay bu ni ti haɗ gani àŋgoru kama do.

²⁵ Tamal ndam ga huɗ ahay takadvu e kidin gatay bu ni ti huɗ ahay gani àŋgoru kama do.

²⁶ Nahkay day tamal Seteni ezirey ahàr gayan ti njéda gayan èdeva, àŋgoru kama koksah ; gayan àndava huya. »

²⁷ Yezu àɗəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njéda-njédani vu, mək ahəlfəŋa zlam gayan a mənjàd m̄əwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwəla naŋ a day kwa ti ahəlfəŋa zlam gayan a.

²⁸ Nəhi ana k̄ali nahəma, zlam magudarani ge mis ya tagudar ni dek akaba ndivey ya tindivi Melefit ni dek ti Melefit ambərfəŋa kà tay a.

²⁹ Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayan ni ti, magudar zlam gayan nani ti Melefit àmbərfəŋa ɗay-ɗay do. Maslaŋa nani amanjàhad akaba zlam magudarani gayan ni kaŋgay-kaŋgay huya. »

³⁰ Yezu àhəŋgarfəŋ kà pakama gatay ni nahkay ti aɗaba t̄əɗəm « Seteni àniviyu. »

Ndamam ndam ga huɗ ahay ga Yezu eded̄in eded̄in ni mam ?

(Meciy# 12.46-50 ; L#k 8.19-21)

³¹ Eslini məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu t̄ara t̄injia. Nday e mite bu, t̄əslərkiyu mis ti m̄azaliyu naŋ.

³² Ay ti mis t̄əvu dal-dal manjàhadani, t̄əveliŋia ahàr ana Yezu a. T̄əhi ahkado : « Ata muk akaba bəza ga muk t̄əbu e mite bu, t̄əzalay kur. »

³³ Àhəŋgrifəŋ ana tay, àɗəm ahkado : « Məŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? »

³⁴ Eslini Yezu nakəŋ àmənjaləŋ kè mis ya ti t̄əveliŋi ahàr ni dek, àhi ana tay ahkado : « Məŋ goro akaba bəza ga mmawa nahəma, nday hini.

³⁵ Maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa zalani, bi walani, mmawa daya. »

4

Bay mabəhad hilfi ga zlam
(Meciy# 13.1-9 ; L#k 8.4-8)

¹ Yezu òru gwar kà gəvay ga dəluv ni ga macahi zlam ana mis keti. Eslini mis dal-dal t̄əcakalafəŋvu, nahkay naŋ nakəŋ k̄ay àcəliyu a *slalah ga yam vu ka ahàr ga dəluv ni, ànjəhadviyu digəs, àcahi zlam ana tay ; mis macakalavani ni nday t̄əbu kà gəvay ga dəluv ni, t̄əbi slimi.

² Àcahi zlam gərgəri kay ana tay àna ma *gozogul. A pakama gayan ya àhi ana tay ni bu ni ti àɗəm ahkado :

³ « Cəm day, maslaŋa nahan àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam.

⁴ Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti ɓal gani àɗəgoru e divi vu. Nahkay edidin t̄ara t̄əndaba.

⁵ ɓal gani keti àɗəgoru ka pəlad ya haɗ àhəcaki ni. Àfətaya huya, aɗaba haɗ àki ka pəlad ni kay bi.

⁶ Àra àfətaya, fat àra àvəɗia ti èhiriŋaba aɗaba àbiyu sliri a haɗ vu kay ndo.

⁷ ɓal gani keti àɗəgiyu a adak vu. Àra àfətaya ti adak ni t̄əɗəkkabu akaba naŋ, t̄əŋgecekabá naŋ a, nahkay ti àbi bəza ndo.

⁸ ɓal gani keti àɗəgoru ka haɗ sulumani. Àra àfətaya ti àɗək, àbi bəza. Bəlan gani àbi bəza kru kru mahkər, bəlan gani keti bəza kru kru muku, nahan ni bəza din. »

⁹ Yezu àɗəm keti : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, m̄ici lala ! »

Yezu ahi ma ana mis àna ma gozogul ti kamam ?

(Meciyu 13.10-17 ; Lük 8.9-10)

¹⁰ Ka ya ti Yezu nan̄ àbu cak nahəma, ndam madəbay nan̄ kru mahar cəeni ni akaba mis ndahan̄ ya tadəbay nan̄ ni tihindifiŋa pakama àki ka ma *gozogul gayan̄ ya àdəm na.

¹¹ Àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti Melefit àdəfikiaba zlam man̄gahani àki ka Məgur gayan̄ na ana kəli a. Ana mis ndahan̄ ga dala ni ti ma gayan̄ ya ahi ana tay ni dək ti ma gozogul.

¹² Agray nahkay ti
 “Ku tamal tamənjələn̄ ka zlam lala nəŋgu ni tìpi ba ;
 ku tamal təbi slimi ana pakama lala nəŋgu ni tìci ba.
 Do ni ti atambatkaba məbərurv gatay a,
 Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a.” * »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

(Meciyu 13.18-23 ; Lük 8.11-15)

¹³ Yezu àhi ana tay keti : « Kicəm ma *gozogul hini do ! Akara kicəm ndahan̄ ni dək ti ahəmamam ?

¹⁴ Bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni, nan̄ akada bay ya ti àhi pakama ge Melefit ana mis ni.

¹⁵ Mis ndahan̄ təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, mək *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a həya.

¹⁶ Mis ndahan̄ day təbu, nday akada pəlad̄ ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani həya.

¹⁷ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbərurv vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had̄ vu do ni ; təgəskabu ti ga hayaŋani. Tamal zlam zləzlad̄ani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təmbrəŋ həya, təgəskabu va do.

¹⁸ Mis ndahan̄ təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu.

* 4:12 Izayi 6.9-10.

¹⁹ Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay, zlam gərgərani ndahan̄ egi eri ana tay daya. Zlam nday nani dək təngecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya arəŋa do.

²⁰ Mis ndahan̄ ti ni tici pakama ge Melefit ; tici ti təgəskabu. Nday akada had̄ sulumani ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlan̄ gani abi bəza kru kru mahkə, bəlan̄ gani keti bəza kru kru muku, nahan̄ ni bəza diŋ ni. »

Ma gozogul àki ke ceŋgel akaba darama
(Lük 8.16-18)

²¹ Yezu nakəŋ àhi ana tay keti : « Maslaŋa àbu ahəmbaki dagəla ke ceŋgel mibefteni, ahkay do ni afiyu ceŋgel ni a zuh slalah vu aw ? Aha ! Afəkad̄ ka məlan̄ zaŋani do aw !

²² Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti man̄gahani ni dək emipivu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dək emicivu daya.

²³ Tamal slimi təfəŋ kə kəli ge mici zlam nahəma, cəm ! »

²⁴ Àhi ana tay keti : « Bumi slimi ana pakama ya ti kicəm ni. Darama ya lekulum kəgurumi zlam ana mis ndahan̄ àna nan̄ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kəli àna nan̄, mək aməgurikiviyu ana kəli àkivu.

²⁵ Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan̄ àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan̄ àbi nahəma, ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa. »

Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam ya afətaya ni

²⁶ Yezu àhi ana tay keti : « *Məgur ge Melefit ti azavu akada ga bay ya ti abəhad hilfi ga zlam ni.

²⁷ Ku tamal bay nani enji dəwir, ku tamal epidekva, məlavad̄ akaba məlafat gani nəŋgu ni, hilfi ga zlam ni afət, adək : ahəmamam afət, adək ni ti nan̄ àsər do.

²⁸ Had̄ ni agray zlam zlam gayan̄ : zlam ni afətkiaya, mək abay ahàr. Àra àba ahàr a ti abi bəza kay.

²⁹ Ka ya ti zlam ni àndəha nahəma, bay nani azay məvəd̄ gayan̄, adaba sarta ga mabazani ènjia. »

*Ma gozogul àki ke hilfi ga zlam gúziteni
(Meciyu 13.31-32, 34 ; Lúk 13.18-19)*

³⁰ Àdám keti : « Mázum *Məgur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Mara madáfaba àna ma *gozogul weley ? »

³¹ Cúm day, Məgur ge Melefit ni ti àzavu akaba wur ge hilfi ga zlam gúziteni, gúziteni e kidiŋ ga bəza ge hilfi ndahaŋ ya a duniya bu ni dek.

³² Tizligia ti adək, àtam zlam ya ti tizligi e dini bu ni dek àna gəđakani. Aɓal ahar gəđakani, edidŋ tagraviyu lala gatay a hud gani vu tata ; tanjəhad e zəhweri gani bu. »

³³ Yezu àcahi ma ge Melefit ana mis àna ma *gozogul kay akada nday hini. Àhi ma ana tay ti ya tislíki miceni tata ni.

³⁴ Ma gayaŋ ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi, ay ka ya ti naŋ àbu akaba ndam madəbay naŋ ni ka ahàr gatay ni ti àđəfiaba ana tay a dek lala.

*Yezu azlacaki ka aməd
(Meciyu 8.23-27 ; Lúk 8.22-25)*

³⁵ Məlakarawa gani ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Tokumum mədəgum gwar ke ledi ga dəlúv ni. »

³⁶ Nahkay nday nakəŋ tàsləkaba e kidiŋ ge mis dal-dalani ni ba, təhurkiviyyu ka Yezu a *slalah ga yam vu, tàzay naŋ àna naŋ. *Slalah ga yam ndahaŋ təbu kà gəvay gani gayaŋ ya tàzay naŋ àna naŋ ni.

³⁷ Nday təbu təzoru naŋ ti aməd gəđakani àkəzlabiyyu ka ahàr ga yam ni, mək yam ni àjabasliyyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvù wudak. ³⁸ Ka ya ti aməd ni naŋ àbu akəzlay nahəma, Yezu naŋ àvu e dəwir bu gwar ke meteliŋ ga slalah ga yam ni, àfəki ahàr ka zlam kud-kudani. Naŋ e dəwir bu ni ti nday nakəŋ tēpidək naŋ, təhi : « Məsi ! Leli dek miji ti ahəlúk ahàr do aw ? »

³⁹ Naŋ nakəŋ àra èpidəkva ti àzlacaki ka aməd ni bəra, àhi ana yam ni : « Lakakaba ! Kàdađay va ba ! » Eslini aməd ni àmbrəŋ makəzlani həya, yam ni ègia đegika.

⁴⁰ Aməd ni àra àmbrəŋa makəzlana ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Aŋgwaz awər kəli ti kamam ? Kekileŋa kəfumku ahàr ndo aw ? »

⁴¹ Ere ye ti Yezu àgray ni àsia aŋgwaz ana tay a dal-dal, nahkay təzlapay e kidiŋ

gatay bu, tədəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Aməd akaba yam day ticiiki slimi ni ! »

5

*Yezu agariaba seteni kay ana maslaŋa
nahaŋ a*

(Meciyu 8.28-34 ; Lúk 8.26-39)

¹ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ke ledi ga dəlúv ka had ga ndam Zerasa.

² Àra àhəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti zal nahaŋ seteni agray naŋ àhəraya e kidiŋ ge mindiviŋ ba, àŋgwivabiyyu a ma vu həya.

³ Zal nani ti anjəhad kə mindiviŋ, mis tàmətađfəŋa, ku àna jejirbi day tislíki məwəl naŋ va do.

⁴ Ahaslani təwəla naŋ àna jejirbi a akaba təbiviyya sisel a asak va sak kay nəŋgu ni, èhəbəkaba dek. Njəda gayaŋ àtama ge mis ya ti təgəs naŋ na.

⁵ Nahkay ti məlavad akaba məlafat naŋ àbu anjəhad kà məlaŋ ge mindiviŋ, a həma bu ; azlah, esliŋkaba vu gayaŋ àna akur a.

⁶ Àra èpibiya Yezu a driŋ ti àzəbiyyu asak ; àra ènjia ti àbəhadí mirdim grik, meleher ndiđ ana had.

⁷ Adiki ana zlahay, àhi ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit naŋ agavəla driŋ ti kadəbafua mam ? Nahəŋgalay kur kam-kam àna slimi ge Melefit, kəgru daliya ba ti ! »

⁸ Àdám nahkay ti adaba Yezu àhi : « Nak seteni, həraya a maslaŋa hini ba » palam.

⁹ Yezu èhindifiŋa ma, àhi : « Slimi gayak way ? » Àhəŋgrifəŋ : « Slimi goro Gaslka, adaba leli kay dal-dal. »

¹⁰ Àhəŋgalay Yezu dal-dal, àhi : « Kam-kam, kəgaraba leli ka had hina ba ti ! »

¹¹ Eslini ti mədrəs təbu kay ka ahar bəlaŋ, təzum zlam kà gəvay ga həma.

¹² Nahkay seteni ni tihindifiŋa ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Vi divi gani ana leli, ti mărəkivoru ka mədrəs nday tegəni, ga moru məhuriviyyani ana tay ti. »

¹³ Yezu nakəŋ àvi divi gani ana tay. Nahkay seteni ni təmbrəŋ zal nakəŋ, tòru təcəlívù a ahàr vu ana mədrəs ni, mək mədrəs ni tədəgiki ana hwa gədik. Tàcuhworu, tòru tədəguyu a dəlúv ni vu cizliv cizliv. Tagray dəbu cə, dek tizia kədap.

14 Eslini nday ya ti tajəgay mədrəs ni day tədəgiki ana hwa tidizl bilegeni. Tòru a huf ga kəsa vu akaba gili gani, tàra təhibiyu ma gani ana mis. Mis ga kəsa ni tàra ga mamənjaya ere ye ti àgravu na.

15 Tàra tərəkia ka Yezu a ti tìpi bay ya ti seteni Gaslka àsləkiaba a ahàr ba ni nañ lala, manjəhadani digəsa akaba azana məbakabani, ègia sulumana. Tàra tìpia nañ a ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a silim.

16 Eslini nday ya ti tìpia ere gani nana ni ti təŋgəhadì ma gani ana ndam ga kəsa ni. Təŋgəhad ere ye ti àgrakivu ke seteni ni akaba ere ye ti àgrakivu ka mədrəs ni.

17 Tàra təŋgəhadà ti mis ye eslini ni tənjàki ka mahəŋgalay Yezu, təhi : « Sləkaba ka had geli a. »

18 Ka ya ti Yezu acəliyu a slalah ga yam ni vu nahəma, zal ya ti seteni àsləkiaba ni àhəŋgalay nañ, àhi ahkado : « Nadəbay kur bilegeni ti. »

19 Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Aha, ru a magam, kəŋgəhadì ere ye ti àgrakukvu ni dek ana ndam gayak. Hi ana tay kəsia cicihi ana Bay gayak gədakana, hi ere ye ti àgruk ni dek ana tay. »

20 Nahkay ti zal nakəŋ àsləka, òru a kəsa ga had ni vu dek ; təzalay had gani nani *Kəsa Kru. Eslini àŋgəhadòru ere ye ti Yezu àgri ni dek. Mis ni tàra ticia ma gana ti àgria ejep ana tay a dek.

Yezu ahəŋgaraba wal nahan akaba wur dahalay a

(Meciyu 9.18-26 ; Luk 8.40-56)

21 Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tàsləka àna slalah ga yam na. Tòru tìnjəa gwar ke ledi ga dəluv na ti tàhəraya a slalah ga yam ni ba. Ka ya ti Yezu nañ àbu ka dəŋ-dəŋ ga dəluv ni ti mis dal-dal tàra tèveliŋi ahàr.

22 Eslini maslaŋa nahan təzalay nañ Zayros àra ; nañ gədakani ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit. Àra èpia Yezu nakəŋ a ti àrəkioru, àbəhad mirdim kè meleher gayan, ahàr ndiəa ana had.

23 Àhəŋgalay nañ kay, àhi ahkado : « Kam-kam, wur goro dahalayani nañ àbiyu amət ti, nihindi kur ti kàra kəbəkì *ahar, ti mənəgaba, amət ba ti. »

24 Nahkay Yezu nakəŋ òru. Mis dal-dalani ni tèveliŋia ahàr a, təbu tadəboru nañ dəbəsia.

25 Eslini wal nahan àbu, mimiz asləkafəŋa agray vi kru mahar cu.

26 Nañ àbu acakay daliya àna nañ dal-dal, àdəbakaba ndam doktor a dek, ègwejelekaba zlam gayan a dek, ŋgulum gani day àbi, asagaki asagaki do sawan.

27 Wal nakəŋ àra ècia pakama ya ti təbu təzlapaki ka Yezu na ti òru gwar kələŋ e kidiŋ ge mis dal-dalani ni vu, ènjifiŋ kà azana ga Yezu nakəŋ.

28 Àgray nahkay ti adaba àhi ana ahàr : « Tamal ti nìnjifiŋa kà azana gayan na day, nanəgaba. »

29 Eslini mimiz gayan ya ti asləkafəŋa ni àmbrəŋa nañ a hūya. Wal nakəŋ àsər arana àbi awər nañ va bi, ègia njalan-njalanana.

30 Ka ya ti wal ni àŋgaba nahəma, Yezu àsər hūya njəda gayan àhəŋgaraba maslaŋa. Àra àsərkiaba nahəma, àmbatvakivu ke mis dal-dalani ni, àhi ana tay ahkado : « Way ènjifiŋ kà azana goro ni way ? »

31 Ndam madəbay nañ ni təhi ahkado : « ŋgakaday akaba mis damkulkulani ni ti kəsərkiaba ahəmamam ti way ènjifək way ni ? »

32 Ay Yezu nakəŋ nañ àbu eheliŋ eri gwar kà gəvay gayan, awayay epi maslaŋa ya ti ènjifiŋ ni.

33 Eslini wal nakəŋ aŋgwaz awər nañ, nañ àbu agəgər slaə-slaə. Nañ àbu agəgər nahkay ti àrəkia ka Yezu nakəŋ a, àbəhadì mirdim meleher ndiə ana had, adaba àsərkiaba ke ere ye ti àgrakivu na ; àhiaba jiri gana dek.

34 Eslini Yezu nakəŋ àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani ; arməwər gayak ni àŋgukukvu dáy-dáy va ba. »

35 Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapay nahkay nahəma, mis ndahan tìnjia, tàsləkabiya afa ga gədakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, tàra təhi ahkado : « Wur gayak nakəŋ èndeverva. Kekileŋa kiwisiri ahàr ana məsi ti kamam ? »

36 Ay Yezu àbi slimi ana ma gatay ni ndo, àhi ana gədakani ga ahay ga mahəŋgalavù

Melefit ni ahkado : « Aɲgwaz àwər kur ba, fəku ahàr cilin. »

³⁷ Eslini Yezu àcafəŋa mis ndahaŋ na ðek ga madəboru naŋ a ; àðəm si ata Piyer, Zek, Zeŋ wur ga məŋ ge Zek ni tâdəboru naŋ cilin.

³⁸ Tòru a magam afa ga bay ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni. Tòru tɪnjəa ti tədi ahàr ana mis kay titəwi, təzlah, tagray deləla. Yezu àra èpia tay a ti

³⁹ àhuriyu, àhi ana tay ahkado : « Ka-zlahum mam ? Kitəwəm mam ? Wur ni àmət ndo, naŋ àbu enji dəwir timey. »

⁴⁰ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tɛyefin. Eslini Yezu nakəŋ àgaraya mis ya titəwi na ðek e mite va, àzay bəŋ ga wur ni, məŋ ga wur ni akaba ndam ya ti tàdəbabiyu naŋ ni cilin, mək təhuriyu ka mələŋ ya ti tàfəkəf wur ni.

⁴¹ Tàra təhuriya ti Yezu nakəŋ àzay ahar ga wur ni, àhi ahkado : « Talita kumi. » Awayay adəmvaba « Wur dahalay, nəhuk, cikaba. »

⁴² Nahkay ti wur nakəŋ ècikaba həya, naŋ àbu asawadəy. Wur nani ti vi gayan kru mahar cə. Àra àŋgaba ti nday ya a ahay bu ni àgria ejep ana tay a kay.

⁴³ Eslini Yezu àləgi ana tay kay, àðəm : « Ere ye ti nəgray ni ti maslaŋa èci ba. » Mək àhi ana ata bəŋani : « Vumi zlam məzumani. »

6

Ndam Nazaret təfəki ahàr ka Yezu do (Meciyə 13.53-58 ; Lək 4.16-30)

¹ Yezu àra àsləka kà mələŋ nana, òru a kəsa gayan vu, ka mələŋ ya ti àðək ni. Tòru akaba ndam madəbay naŋ ni ðek.

² Eslini vad *məpəsabana ènjia nahəma, òru a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi ma ge Melefit ana mis. Mis ya təbi slimi ni vir-vir. Tàra ticia ma gayan ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Təðəm ahkado : « Àŋgət ma gani hini eley ? Məsər zlam weley hini weley ? Way àvi njəda ga magray ere ye ti day-day mis tɪpi ndo ni way ?

³ Naŋ bay madar zlam, wur ga Mari ni do waw ? Bəza ga məŋani ata Zek, Zoze, Zəd, Simu ni do waw ? Bəza ga məŋani walani nday təbu akaba leli ahalay ni do waw ? » Azuhva nani ti mis nday nani tàwayay məfəki ahàr ka Yezu ndo.

⁴ Eslini Yezu àðəm : « Bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti tàwayay naŋ a kəsa gayan bu do. Ata bəŋani akaba ndam ga huð ahay gayan day tàwayay naŋ do, si a kəsa ndahaŋ bu kwa ti mis ndahaŋ tàwayay naŋ. »

⁵ Ka mələŋ gani nani ti Yezu èsliki magray zlam ndahaŋ ya ti mis tɪpi day-day ndo ni ndo həya, si àbəki *ahar ke mis ndahaŋ bal, àhəŋgaraba tay a cilin.

⁶ Nahkay ndam ga kəsa gayan ni təfəki ahàr ndo. Gatay ya ti təfəki ahàr ndo ni ti àgria ejep a, mək naŋ nakəŋ àsləka, àsawadòru a kəsa ndahaŋ vu kà gəvay ga kəsa gayan ni, àcahi zlam ana mis.

Yezu aslər ndam asak gayan kru mahar cə (Meciyə 10.5-15 ; Lək 9.1-6)

⁷ Eslini Yezu nakəŋ àzalay ndam gayan kru mahar cəni ni, ànjəki ka məsləroru tay cə cə. Wudaka tàsləka ti àvia njəda ana tay a ga magariaba seteni ana mis a,

⁸ àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba, ku zlam məzumani, ku mbolu, ku siŋgu day kəhəlum e zlembi vu ba. Zum aday a ahar vu,

⁹ bumvu kimaka a asak vu cilin. Kəbumkabu endəwi cə cə ba daya. »

¹⁰ Àhi ana tay keti : « Ka ya ti akəhurumiya a ahay va afa ge mis a nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahaŋ ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni.

¹¹ Ay ka mələŋ ya ti kədəgum ni, tamal ti təgəskabu kəli do, tàwayay miciki pakama gekəli ni ana kəli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba had ga kəsa gatay na kà asak gekəli a. * Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

¹² Eslini nday nakəŋ təhəlvu hurum, tòru, təhioru ma ge Melefit ana mis, təðəm

* 6:11 Mətukkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, tàwayay tay va do.

ahkado : « Ahàr àdàm kâmbatumkaba majalay ahàr gekùli a kwa. »

¹³ Tàgariaba seteni ana mis a kay daya ; tàgrakia amal ka ndam ga arməwər a kay, tàhəŋgaraba tay a.

*Takaɗ Zeŋ bay məbaray mis ni
(Meciyu 14.1-12 ; Lɤk 9.7-9)*

¹⁴ Nahkay mis təbu təzlapaki ka Yezu gwar eley gwar eley do dek. Təbu təzlapaki nahəma, bay *Erot ècia pakama gatay ya ti tədəm na. Adaba mis ndahan tədəm Yezu ti naŋ Zeŋ bay məbaray mis ni, àməta mək àŋgaba e kisim ba. Tədəm agray zlam magray ejep tata ti adaba àŋgaba e kisim ba.

¹⁵ Mis ndahan ti ni tədəm naŋ Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Mis ndahan keti tədəm naŋ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit akada ga nday ya ti ahaslani ni.

¹⁶ Erot àra ècia pakama nana zla nahəma, àdàm ahkado : « Naŋ ti Zeŋ bay məbaray mis ni. Nèkelkia ahàr a, nihi ti àŋgaba e kisim ba. »

¹⁷⁻¹⁸ Bay Erot àdàm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafəŋa Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mən ga Erot. Àra àza wal na ti Zeŋ bay məbaray mis ni àhi ahkado : « Kàzafəŋa wal kà wur ga muk a ti àwəsl. » Zeŋ àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakəŋ àhi ana ndam gayan təgəs naŋ, təwəl, təfiyu a danɗay vu, mək tàgray nahkay.

¹⁹ Erodiyat nakəŋ àra ècia ma ge Zeŋ na ti àwayay ti epi Zeŋ kè eri do simiteni, awayay akad naŋ. Ay ti èsliki do,

²⁰ adaba bay Erot agrafəŋa anɗwaz kè Zeŋ a, àsəra Zeŋ ti mis jireni, àgudar zlam do. Nahkay Erot awayay ti maslaŋa àgri arəŋa ba. Awayay məbi slimi ana pakama ge Zeŋ ya ti àdàm ni ; àra ècia ti ahəli ahàr sawan.

²¹ A vad nahan Erodiyat nakəŋ àŋgətfəŋa evid a. Ka fat nani Erot àgray wuməri ge miwivu gayan ; àzalakabu ndam ga ŋgumna gəɗákani, gəɗákani ga ndam slewja gayan akaba ndam ge elimeni ga had *Gelili ni.

²² Ka ya ti nday təbu təzum zlam nahəma, wur ga Erodiyat dahalayani àhurkiviya ka tay, mək àhəbay kè meleher gatay. Àhəbay nahkay ti, həbay gayan ni ègia eri ana bay Erot a, ègia eri ana mis ya ti àzalakabu tay na

daya. Ègia eri ana tay a nahkay ti bay ni àhi ana wur dahalay ni : « Hindifua ere ye ti nak kawayay na ti nəvuk. »

²³ Àmbadi dək, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni, ku tamal kawayay telma ga had ya nəgur ni day nəngu ni, nəvuk. »

²⁴ Eslini wur dahalay ni àhəraya, àrəkioru ka mənani Erodiyat, àhi ahkado : « Nihindifiŋa mam ? » Mənani nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Ru kəhi nahəma : “Nawayay ahàr ge Zeŋ bay məbaray mis ni.” »

²⁵ Nahkay wur dahalay ni àcuhwakibiya ka bay nakəŋ, àhi ahkado : « Nawayay ti kəvu ahàr ge Zeŋ bay məbaray mis ni nihi huya, təfukibiya ka paranti a ! »

²⁶ Bay ni àra ècia pakama ga wur na ti àhəlia ahàr a. Akaba nani dek, àwayay mekeli ere ye ti èhindiliŋ ni do, adaba àmbadi ana wur na kè meleher ge mis na.

²⁷ Nahkay àslər bəlan ga ndam slewja gayan ni huya ti mōru mèkelkibiya ahàr ge Zeŋ nakəŋ a. Eslini zal slewja ni ōru a ahay ga danɗay ni vu, èkelkibiya ahàr na,

²⁸ àzibiya ka paranti, àvi ana wur dahalay ni. Wur dahalay ni mək àzikaboru ana mənani.

²⁹ Ndam madəbay Zeŋ ni tàra ticia ma gana ti tòru tàzay kisim gani, təfiyu e min-diviŋ vu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciyu 14.13-21 ; Lɤk 9.10-17 ; Zeŋ 6.1-14)

³⁰ A vad nahan ndam *asak ga Yezu ni tàsləkabiya ka məlan ya ti Yezu àsləroru tay na. Tàra tàsləkabiya ti tənɗəhadia ere ye ti tàgrabiya na, akaba ere ye ti təcəhibiyan ana mis na dek.

³¹ Ka ya ti nday təbu eslini ni ti mis ya ti tərəkia ka tay a ni akaba ya ti taslaka ni dal-dal àsabay ; nahkay Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni zlam məzumani tekeɗi tənɗətfəŋ ahar ndo. Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni : « Dəguma mədəgum a huɗ gili vu, ti kəpəsumaba gəzit, do ni ti ahəmamam. »

³² Nahkay təcəliyu a *slalah ga yam vu, təbu taslaka takoru a huɗ gili ni vu ti

³³ mis dal-dalani ni tìpia tay a, tèsarikia zuh ana tay a, mæk mis ga kèsa ga had ni dek tàcuhworu àna asak ka mələŋ ya ti nday takoru ni. Wudaka Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tìnjiyu ti mis ni tənŋasva eslina àndava.

³⁴ Ka ya ti Yezu àhəraya a slalah ga yam ni ba nahəma, èpi ti mis ni eslina vir-vir. Naŋ nakəŋ mis ni tèsia cicihi a, adaba èpi tay ti àhi ana ahàr nday akada ga təmbəmbak ya ti bay majəgay tay àbi ni. Nahkay ti èzliri ana macahi zlam ana tay kay.

³⁵ Àra àpəskia kay ti ndam madəbay naŋ ni tərəkia, təhi ahkado : « Leli hi ti a hud gili bu, sarta day àbi va bi.

³⁶ Hi ana mis ni tāsłəka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tādəboru zlam məzumani. »

³⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekələm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru məsəkumibiyu *dipeŋ ana mis dambas-dambasani ni ti təzum aw ? Siŋu gani agray jik diŋ diŋ cə emiteni ti àsabay do waw ? »

³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « ŋgaka-day, dipəŋ àfəŋ kè kəli ti ehimey ? Dəgum, kəmənĵumiyu day. » Nday nakəŋ təmənĵiyu. Tàra təmənĵiya ti təhi ahkado : « Dipəŋ àbu nday zlam tàkivu kilif cə cilin. »

³⁹ Yezu àhi ana tay : « Humi ana mis ni ti tèdevu tənĵəhada nĵəlukluk ke kəzir mīdeni hina. »

⁴⁰ Nahkay ti tənĵəhadkabá nĵəlukluk : mis diŋ diŋ, ndahaŋ ti ni kru kru zlam kru kru zlam.

⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ àhəl dipəŋ zlamani ni tàkivu kilif cəeni ni, àmənĵoru e melefít vu, àgri səsı ana Melefít. Àra àgria səsı a ti èsekaba dipəŋ na, mæk àbi ana ndam madəbay naŋ ni ti tīdi ana mis ni dek. Èdikivu kilif cəeni ni ana tay dek daya.

⁴² Mis nakəŋ dek təzum, təzum, tərəhkaba.

⁴³ Kələŋ gani təcakalakabu məgəĵəni ge dipəŋ ni akaba ge kilif ni, tərəhvù hətək kru mahar cə àna naŋ.

⁴⁴ Mis zawalani ya ti təzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam.

*Yezu asawadaki ka ahàr ga yam
(Meciy# 14.22-33 ; Zəŋ 6.15-21)*

⁴⁵ Ka gani nani ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni təcəliyü a *slalah ga yam vu, tōru kama gayan hayəŋ ke ledi ga dəluv ni gwar a Beceyda, day kwa ti naŋ naŋani aməhi ana mis ni ti tèdevu, tāsłəka.

⁴⁶ Tàra tèdeva akaba mis na ti Yezu nakəŋ àcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefít.

⁴⁷ Mələŋ àra èdiza ti ndam *madəbay Yezu ni nday təbu ka ahàr gatay a slalah ga yam ni bu e kiđiŋ ga dəluv ni bu. Yezu ti ni naŋ ka dəŋ-dəŋ naŋ bələŋ.

⁴⁸ Àmənĵoru ti ndam madəbay naŋ ni təbu tagaroru slalah ga yam ni ga nĵəda, təcakoru daliya àsabay adaba aməd àbu ahəŋgarbiyu tay kələŋ. Də gwendeli-gwendeli ti naŋ nakəŋ àrəkioru ka tay, asawadəkioru ka ahàr ga yam ni njuwan-njuwan. Awayay asafəŋa divi kà tay a wudak.

⁴⁹ Nday nakəŋ tàra tìpia naŋ a, naŋ àbu asawadaki ka ahàr ga yam nahkay ti, tədəm maslaŋa àmbavakiva ka tay a, tədəgi ana zlahay.

⁵⁰ Nday dek tìpia naŋ a ti tàgra aŋgwaz a àsabay. Ay naŋ nakəŋ àhi ma ana tay həya, àdəm : « Zum nĵəda, nu timey. Aŋgwaz àwər kəli ba. »

⁵¹ Eslini àhurkiviya ka tay a slalah ga yam ni vu. Àra àhurkiviya ka tay a ti aməd ni day àmbrəŋ makəzlani həya. Ere ye ti àgravu ni dek ti àgria ejep ana ndam madəbay naŋ na dal-dal.

⁵² Zlam ga Yezu ya àgray àna *dipeŋ ni adafaki nĵəda gayan gəđakani, ay ndam madəbay naŋ ni tèsər do ; majalay ahàr gatay àhəcıyu.

*Yezu ahəŋgaraba mis ka had Zenizaret a
(Meciy# 14.34-36)*

⁵³ Ka ya ti tāsłəka təhəra dəluv na àndava ni ti, nday ka dəŋ-dəŋ ka had Zenizaret.

⁵⁴ Eslini təhəraya a *slalah ga yam ni ba. Tàra təhəraya ti mis ga had nani tèsəra Yezu a həya.

⁵⁵ Tàra tèsəra naŋ a ti tàcuhworu a kəsa ga had ni vu dek, təhəlibiyu ndam ga arməwər ka slalah ka mələŋ ya tədəm naŋ naŋ àvu ni.

⁵⁶ Ka mələŋ ya ti Yezu ènjəa ni lu, ku e gili, ku a kəsa ciḃ-ciḃeni bu, ku a kəsa gəđakani

bu ni ti mis tãhãlibiyu ndam ga armãwãr, tabãhadĩ e mite bu. Tãgri kam-kam ti mis nday nani ya tãbesey do ni tĩnjifiñ kã ma ga azana gayañ ni cilin. Nday ya ti tĩnjifiña ni dek tãngaba.

7

Ma ga ndam ya ahaslani ya tãchahi ana mis ni
(Meciyã 15.1-9)

¹ A vad nahan mis ndahan e kidin ga ndam *mãsar Wakita ge Melefit ni bu ticikbiyu a Zeruzalem. Tãra tĩnjia ti tãcakalafãñvu kã Yezu akaba ndam *Feriziyen.

² Eslini tĩpi ndam *madãbay Yezu ndahan ni bal, tãzum zlam ti tãbarakaba ahar àna divi gana day do. Tãra tĩpia nahkay ti tãdãm : « Tãzum zlam ahar gatay ni *njãlata do. »

³ Tãdãm nahkay ti adaba ndam *Zãde dek, ahar gãdãkani nday Feriziyen ni, tãzum zlam wudaka nahãma, tabarakaba ahar àna divi gana day. Tagray nahkay ti adaba tãgãskabã divi ga ndam gãdãkani gatay ya ahaslani na.

⁴ Ku tamal tãslãkabiya a gosku ba nãngu ni, tĩnjia a magam a ti wudaka tãzum zlam ti tabaray àna divi gani day. Zlam ndahan kay ya tãgãskabu ni tãbu tagray gãrgãri : ku hijiyem gatay day tabarafãña lala, ku mandaray nãngu ni, ku misek ga ara gatay day tabarafãña àna divi gana akadã ga ndam gãdãkani gatay ya tãgray ahaslani ni.

⁵ Nahkay ndam Feriziyen akaba ndam mãsar Wakita ge Melefit nakãñ tĩhindi Yezu, tãhi ahkado : « Ndam madãbay kur ni tãgãskabu magray zlam akadã ga ata bãn geli ya ahaslani tãdãfiki ana leli ni do, tãzum zlam àna ahar njãlatani do ni ti kamam ? »

⁶ Yezu àhãngrifãñ ana tay : « Lekulãm kawayum ti mis tãdãm lekulãm ndam jireni, ay ti lekulãm ndam jireni do ! Melefit àdãma ma sulumana a wakita ga bay mahãngaray pakama gayañ Izayi ni ba. Pakama gayañ ya ti àdãm ni, àdãmki ti ke kãli. Àdãm ahkado :

“Mis hini tazlãbay nu àna ma cilin, tãjalaku ahãr do simiteni.

⁷ Tazlãbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya tãchahi ni ti

ka mawayay ge mis cilin, do ni ti ka mawayay goro do.” * »

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Lekulãm ti kãmbrãñum Divi ge Melefit ya àbu mãbãkiani a Wakita gayañ bu ni, kãgãsumkabu ma ge mis ya ahaslani ya tãchahi ana kãli ni sawañ. »

⁹ Àhi ana tay keti : « Àbãlay ! Kãmbrãñuma *Divi ge Melefit na, adaba kawayum mãbi slimi ana manjãhad ga ndam gekãli ya ahaslani ni zla do waw !

¹⁰ Bay Melefit àdãm a wakita ge Mãwiz ya àbãki ni bu : “Ngwioru a hadã ana ata buk ata muk.” † Àdãm keti : “Bay ya ti endivi bãnãni ahkay do ni mãñãni nahãma, tãkadã nanã a.” ‡

¹¹ Ay lekulãm zla ti kãdãmum ahkado : “Maslãña nahan esliki mãhiani ana bãnãni ahkay do ni ana mãñãni : Ere ye ti akal nu nãñãkã kur àna nanã ni ti korbanã : korbanã ti sãdaga ge Melefit.”

¹² Maslãña nani tamal àdãma ma nahkay, mãk àñãkãni ata bãnãni ata mãñãni va do ni ti, kãdãmum àbãlay.

¹³ Lekulãm kãgrum nahkay ni ti kãmbrãñuma pakama ge Melefit nana pãsak. Kãmbrãñuma ti kãfumviyu pakama gekãli ya kacahum ni a mãlanã gani vu huk. Kãbum kãgrum zlam ndahan kay akadã nani daya. »

Zlam ya ti tagray mis « njãlatani do » ni

¹⁴ Yezu àra àhia pakama ana tay a nahkay nahãma, àzalakabu mis kayani ni keti, àhi ana tay : « Lekulãm dek bumi slimi ana pakama goro ya nãdãm ni, ti kãcãm lala.

¹⁵ Ere ye ti a dala bu, ahuriyu a hudã ge mis vu ni ti agray nanã “*njãlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslãña gani adãm àna ma gayañ ni day kwa ti agray nanã “njãlatani do.” [

¹⁶ Tamal slimi àfãñ kã kãli ge mici zlam nahãma, cãm !] »

¹⁷ Kãlãñ gani Yezu àhãdãkfãña kã mis dal-dalani na, cak òru àhuriyu a ahay vu. Eslini

* 7:7 Izayi 29.13. † 7:10 Mahãrana 20.12 ; Mimbiki 5.16. ‡ 7:10 Mahãrana 21.17.

ndam madəbay naŋ ni tihindifiŋa ma *go-zogul gayan̄ ya àhi ana mis na.

¹⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Lekələm day kəsərum zlam do waw ? Nədəm nahəma, ŋgay ere ye ti a dala bu, ahuriyu a huɗ ge mis vu, agudar naŋ akaba agray naŋ “njəlatani do” ni àbi ti kicəm do waw ? »

¹⁹ Adəba àhuriyu a məbəruf gayan̄ vu do, ahuriyu ti a huɗ vu cilin̄, mək tətəhiyu azay gani e dəgzey vu. » Yezu àdəm nahkay ti àdəm zlam məzumani dek njəlata.

²⁰ Adəm keti : « Ere ye ti ahəraya a məbəruf ge mis ba ni ti, nani day kwa ti agudar naŋ, agray naŋ “njəlata do.” »

²¹ Adəba zlam magudarani dek ahəraya ti a məbəruf ge mis ba : təjalaki ahər ka zlam magudarani, tagray mesəwehvu, tigi akal, tabazl mis,

²² tagray hala, zlam ge mis egi eri ana tay, tagray cuday, tagosay mis, tici slimi do, tagray solu, təsivu ana mis, tiji zlabay, endisl àniviya ana tay bi.

²³ Zlam nday nani dek ti zlam magudarani, tahəraya a məbəruf ge mis ba. Təhəraya ti tagudar naŋ, tagray naŋ “njəlata do.” »

Wal nahan̄ naŋ wur Zude do afəki ahər ka Yezu
(Meciya 15.21-28)

²⁴ Yezu àsləkaba eslina, òru ka had ga kəsa Tir. Òru ènjəa ti àhuriyu a ahay vu afa ga maslaŋa nahan̄, mək ànjəhad eslini. Awayay ti mis təsər məlan̄ gayan̄ ya naŋ naŋ àvu ni ba. Akaba nani dek mis tərà təsəra məlan̄ gana sawaŋ.

²⁵⁻²⁶ Nahkay ti wal nahan̄ àbu, naŋ wur Zude do, naŋ wur Fenisi ga had Siri. Wur gayan̄ dahalayani àbu, seteni àniviya. Wal nakəŋ àra ècia təbu təzlapaki ka Yezu nahəma, àrəkia həya. Àra ènjia ti àbəhadī mirdim grik, meleher ndiɓ ana had, àhi ana Yezu : « Kam-kam, gariaba seteni ana wur goro na ti. »

²⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana wal ni, àhi ahkado : « Mbrəŋ bəza təzum zlam tərəh, do ni ti təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kərà ti àbəlay do. »

²⁸ Mək wal nakəŋ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ga

bəza ya tadəgoru a huɗ ga məlan̄ məzumki zlam vu ni ti ku kərà day tapalaba, təzum timey. »

²⁹ Yezu àra ècia ma ga wal na ti àhi : « Kəhəŋgrufəŋ nahkay nahəma, seteni ni àsləkiaba ana wur gayak na àndava. Ru a magam. »

³⁰ Nahkay wal nakəŋ àsləka. Òru ènjəa a magam a ti àdi ahər ana wur gayan̄ dahalayani ni mandəhadani ɓəlahə ka slalah. Seteni ni àsləkiaba ededīŋ a.

Yezu ahəŋgaraba zal makwaya ya ti àdəm ma lala koksah na

³¹ Yezu nakəŋ ka had ga kəsa Tir na, òru a kəsa Sidon̄ vu. Àsləka eslina ti òru ka had *Kəsa Kru, mək àŋga gwar ka dəluv Gelili a.

³² Àra ènjia eslina ti mis təzibiyu zal makwaya nahan̄, àsər mazlapani lala koksah. Təra tin̄jia àna naŋ a ti təhəŋgalay Yezu, təhi : « Kam-kam, fəki ahar gayak ka naŋ hini ti mǎŋgaba, mīci slimi, mǎzlapay lala ti. »

³³ Nahkay ti Yezu nakəŋ àzaba naŋ a cak e kidīŋ ge mis dal-dalani ni ba. Ka ya ti nday təbu ka ahər gatay ni ti àbiviya weleher e slimi vu cecəeni. Àhəliaba weleher na ti étifa esliɓ a, ènjiifiŋ kà arəd ;

³⁴ mək àmənjouru e melefīt vu, àsuf yah, àhi ana zal nakəŋ : « Efata. » Awayay adəmvaba : « Zləkvaba. »

³⁵ Eslini slimi ga zal nakəŋ àzləkvaba, èci slimi lala həya. Arəd gayan̄ ni day ègigiri va do, azlapay lala.

³⁶ Yezu àra àhəŋgaraba maslaŋa nana ti àhi ana tay : « Kəhumi ere ye ti nəgray ni ana maslaŋa ba. » Ay ba Yezu àhi ana tay « Kədəmum ba, » nday ti ni ticiiki do, ba tədəmoru sək sawaŋ.

³⁷ Nahkay ere ye ti àgray ni àgria ejep ana mis a dal-dal. Tədəm ahkado : « Ere ye ti agray ni dek àbəlay àsabay. Ahəŋgaraba ndam makwaya, tici slimi. Ahəŋgaraba ndam ya ti təzlapay koksah na daya, təzlapay lala. »

8

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad

(Meciya 15.32-39)

¹ Ka gani nani nahəma, mis kay tərəkia ka Yezu a keti. Nday təbu eslini akaba naŋ

ti zlam məzumani day àfəñ kà tay bi. Eslini Yezu àzalay ndam maɗəbay nañ ni, àhi ana tay ahkado :

² « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, aɗaba vad mahkər hi leli məbu akaba tay, zlam məzumani day àfəñ kà tay va bi.

³ Tamal nəhi ana tay “Sləkuma” mənɗəd məvi zlam məzumani ana tay nahəma, nɗəda amələfəñ kà tay ka ahər divi ga masləkana bi, aɗaba mis ndahañ e kiɗiñ gatay bu təsləkabiya ka mələñ driñena. »

⁴ Ndam maɗəbay nañ ni təhəñgrifəñ, təhi ahkado : « Leli ɗək ahalay a huɗ gili hini bu ni ti, təhəlibiyu *dipeñ ana tay tərəh àna nañ ɗək ti eley ? »

⁵ Eslini Yezu nakəñ èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Dipeñ àfəñ kè kəli ehimey ? » Təhəñgrifəñ : « Àfəñ kè leli adəskəla. »

⁶ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tənɗəhadə a ga haɗ a. Təra tənɗəhadə ti àhəl dipen adəskəlani ni, àgri səsɪ ana Melefit. Àra àgria səsɪ a ti èsekaba dipen na, àbi ana ndam maɗəbay nañ ni, àhi ana tay : « Dəmi ana mis ni ɗək. » Nahkay ndam maɗəbay nañ nakəñ tiɗi ana mis dal-dalani ni ɗək.

⁷ Kilif ciɓ-ciɓeni təfəñ kà tay gəzit daya. Yezu àgraki səsɪ ke kilif ni, mək àhi ana ndam maɗəbay nañ ni : « Dəmikivu ana tay. »

⁸ Mis nakəñ ɗək təzum, tərəha àna nañ a. Təcakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvù hətək adəskəla àna nañ.

⁹ Mis ya təzum zlam eslini ni ti agray mis ɗəbu faɗ. Kələñ gani Yezu nakəñ àhi ana mis ni təsləkə.

¹⁰ Mis ni təra təsləkə ti Yezu akaba ndam maɗəbay nañ ni təcəliyu a *slalah ga yam vu həya, tòru ka haɗ Dalmanuta.

Ndam Feriziyen təhi ana Yezu mągraya zlam magray ejep a
(Meciyu 16.1-4)

¹¹ Yezu nañ àbu eslini ti ndam *Feriziyen ndahañ tərəkia, təbu tagray gejewi akaba nañ. Tagrakabá gejewi a nahkay ti tawayay tatəkar nañ ti mągudar zlam, təhi : « Griaya ere ye ti mipi ɗay-ɗay ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagrañ ni kagrañ ti àna nɗəda ge Melefit. »

¹² Yezu nakəñ àra ècia ma gatay na ti àdi ana nɗidey a gugum vu. Àhi ana tay : « Ndam ye e hini vu ni ti tihindi ere ye ti tipi ɗay-ɗay ndo ni ti kamam ? Nəhi ana kəli nahəma, ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana ndam ye e hini vu ni do simiteni. »

¹³ Eslini àmbərɓu tay ndəɓak, àcəliyu a *slalah ga yam ni vu, təsləkə akaba ndam maɗəbay nañ na, tòru gwar ke ledi ga ɗəluy ni.

Miwisiñ ga ndam Feriziyen akaba ga Erot
(Meciyu 16.5-12)

¹⁴ Nday təbu takoru àna *slalah ga yam ni ti ndam *maɗəbay Yezu nakəñ təhəl *dipeñ ndo, àgəjazlkia ahər ka tay a.

¹⁵ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiñ ga ndam *Feriziyen ni akaba ga ndam ga bay *Erot ni. »

¹⁶ Nahkay təzlapay e kiɗiñ gatay bu, təɗəm : « Àɗəm nahkay ti aɗaba dipen àfəñ kè leli bi palam. »

¹⁷ Yezu nakəñ àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Dipeñ àfəñ kè kəli bi ni ti kədəmum kamam ? Kicəm ma goro ni do, kəsərɓum do kekileña waw ? Kàwayum micəmeni do zla tək ahəmamam ? »

¹⁸ Eri gekəli ni ti kɪpəm divi àna nañ do waw ? Slimi gekəli ni day kicəm slimi àna nañ do waw ? Ere ya nəgray ni ti kəsərɓumki va do waw ?

¹⁹ Ka ya ti nəsikaba dipen zlamani ana mis ɗəbu zlamani na ti, məgəjəni gani ya kəhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəñgrifəñ : « Hətək mərəhvani kru mahar cə. »

²⁰ Àɗəm keti : « Ka ya ti nəsikaba dipen adəskəlani ana mis ɗəbu faɗani na ti, məgəjəni gani ya kəhəlumaba ni ti hətək mərəhvani ehimey ? » Təhəñgrifəñ : « Hətək mərəhvani adəskəla. »

²¹ Àhi ana tay keti : « Kekileña kicəm do waw ? »

Yezu ahəngaraba zal wuluf a

²² Yezu akaba ndam maɗəbay nañ ni tòru a Beceyda. Tòru tɪnjəa ti mis ndahañ təzibiyu zal wuluf, mək təgri kam-kam ana Yezu ti mɪnjifiñ, ti zal nani mąngaba.

²³ Nahkay Yezu nakəñ aɗafəña ahar kà zal nakəñ a, tata àzoru nañ cak àfəñ kà kəsə.

Tòru tìnjua eslina ti ètifikiyu esli6 ke eri, mæk àbiki ahar ke eri, èhindifiña ma, àhi : « Kèbu kipi divi aw ? »

²⁴ Zal wuluf nakəŋ èzefteba ahàr a, àdəm : « Nèbu nipi mis z_u-z_u kèdəm mənğəhaf, ay ti nday təbu təsawaday. »

²⁵ Eslini Yezu nakəŋ àbiki ahar ke eri keti. Àra àbikia ahar na ti zal wuluf ni àhəlkaba eri a, àngaba, epi divi lala.

²⁶ Yezu àhi : « Sləka, ru a magam. Kasləka nihi nahəma, kòru gwar a kəsa vu ba. »

Piyer àdəm Yezu ti naŋ Krist Bay gəđakani ya amara ni

(Meciyu 16.13-20 ; L_{uk} 9.18-21)

²⁷ A vad nahaŋ, Yezu akaba ndam mađəbay naŋ ni təbu tasləkaba a kəsa ci6-cibeni ya təbu kà gəvay ga Sezare ge Filip na. * Ka ahàr divi zla ti èhindifiña kà tay a, àhi ana tay : « Mis ti tədəm nu ti nu way ? »

²⁸ Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Tədəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ tədəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni tədəm nak bilin ga ndam ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslani ni. »

²⁹ Eslini naŋ nakəŋ èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti, kəđəmum nu ti nu way ? » Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni. »

³⁰ Yezu nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àlègi ana tay, àdəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kəđəfumi nu ana maslaŋa ba simiteni. »

Yezu adəm aməmət mæk amanğaba e kisim ba

(Meciyu 16.21-28 ; L_{uk} 9.22-27)

³¹ Eslini Yezu ànjəki ka macahi zlam ana ndam mađəbay naŋ ni. Àhi ana tay : « Ahàr àdəm nu *Wur ge Mis nəcakay daliya daldal. Nday gəđakani ni, gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakađ nu. Mæk a hud ga vad mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. »

³² Àhi ana tay vay-vay, do ni ti èmbrifiŋ ana tay ndo. Piyer àra ècia ma gayaŋ na ti àzaba naŋ e kidiŋ gatay ba cak, àlègiki ka pakama gayaŋ ni.

* 8:27 Sezare ge Filip ti kəsa gəđakani. Àfəkad kəsa gani nani ti bay Filip.

³³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ka ndam mađəbay naŋ ni tuwəli, àlègi ana Piyer bilègeni, àdəm : « *Seteni, sləkafua, ru driŋ ! Majalay ahàr gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahàr ti akada ge mis hihirikeni ni. »

³⁴ Eslini ti mis təbu kay macakalavani. Nahkay Yezu àzalay tay akaba ndam mađəbay naŋ ni. Tàra tìnjikia ti àhi ana tay ahkado : « Tamal mis awayay mađəbay nu nahəma, ahàr àdəm məmbrəŋ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nənğu ni mībeseŋ. Tamal mis awayay mađəbay nu ti mągray nahkay.

³⁵ Maslaŋa ya ti àdəm ajəgur sifa gayaŋ, awayay àmət ba ni ti emijiŋ. Maslaŋa ya ti emijiŋ sifa gayaŋ azuhva nu akaba *Ma Məweni Sulumani ni ti aməjəgur sawaŋ, aməmət day-day do.

³⁶ Tamal mis àngəta elimeni ga duniya na đek mæk èjiŋa sifa gayaŋ a ti, elimeni gani aziaya mam ?

³⁷ Emijiŋa sifa gayaŋ na ti, aməŋgət mam ga məmbani àna naŋ mam ?

³⁸ Mis ye e hini vu ni tawayay Melefit va do, tagudar zlam đek. Nu Wur ge Mis ti anara àna njəda ga Baba goro akaba məslər gayaŋ *njəlatani ni. Tamal maslaŋa aŋgwaz awər naŋ kə meleher ge mis, adəm naŋ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka fat ya ti anara ni anədəm naŋ mis goro do. »

9

¹ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma ; e kidiŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahaŋ atəmət ti etipia *Məgur ge Melefit a day ; ka sarta gani nani ti Melefit aməgur zlam đek àna njəda gayaŋ. »

Vu ga Yezu ambatvu kə meleher ga ndam mađəbay naŋ ni

(Meciyu 17.1-13 ; L_{uk} 9.28-36)

² Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeŋ, àhəloru tay ka ahàr ga həma zəbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliŋ. Tòru tìnjua ti vu ga Yezu ni àmbativa e eri va ana tay nahaŋ a,

³ azana gayan̄ ka vu dek ègia bəf-bəf talla. Ahəlabə eri a vərut ; bəf-bəf gani àtama bəf-bəf ga azana ge mis na dek àna tallana.

⁴ Eslini tìpioru Eli nday ata Məwiz, nday təbu təzlapay akaba Yezu.

⁵ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər, bəlan̄ gayak, bəlan̄ ge Məwiz, bəlan̄ ti ni ge Eli. »

⁶ Àsər ere ye ti adəm ni do, adaba aŋgwaz àwər tay dal-dal.

⁷ Eslini mæguduŋguduŋ àhərkiaya ka tay a, aŋgah tay. Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a mæguduŋguduŋ ni bu, adəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayan̄ ! »

⁸ Eslini həya ndam *madəbay Yezu ni tēheliŋ eri, tìpi maslaŋa nahaŋ ndo, si Yezu naŋ bəlan̄ akaba tay ciliŋ.

⁹ Nday təbu təndaya ahər a həma ni ba ni ti Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Kəŋgəhadumi ere ye ti kìpəm ni ana maslaŋa ba, si nu *Wur ge Mis anan̄gaya e kidiŋ ga ndam evid̄ ba kwa. »

¹⁰ Nday nakəŋ təgəskabá pakama gayan̄ ya ti àhi ana tay na. Ay ti təgray gejewi e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Pakama gayan̄ ya ti adəm aman̄gaya e kidiŋ ga ndam evid̄ ba ni ti, awayay adəm ti mam ? »

¹¹ Nahkay tìhindifiŋa ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm wudaka *Krist *Bay gədakani ya amara ni emin̄jia ti, ahər adəm Eli amara day ti kamam ? »

¹² Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, adəm : « Edədiŋ Eli ara, aslamalakabu zlam dek day. Ay ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit adəm Wur ge Mis amacakay daliya kay, mis atədəm naŋ mis masakani àsər arana do. Melefit adəm nahkay ti kamam ? »

¹³ Ay nəhi ana kəli nahəma, Eli ti àra àndava. Àra ti, mis təgria ere ye ti nday tawayay na dek, akada ga pakama ge Melefit ya adəmki na. »

Yezu agariaba seteni ana wur nahaŋ a (Meciya 17.14-21 ; Lək 9.37-43a)

¹⁴ Tara tinjikiva ka ndam *madəbay Yezu ndahaŋ na wudak ti tìpi mis dal-dalani kay tēveliŋa tay a. Eslini ndam *məsər Wakita

ge Melefit təbu bilegeni, tagray gejewi akaba tay.

¹⁵ Mis dal-dalani ni təra tìpeya Yezu a nahəma, nday dek tədəm : « A ! Yezu ènjia, » mək nday dek tàcuhwakioru, təgri sa.

¹⁶ Təra təgria sa àndava ti Yezu nakəŋ èhindifiŋa ma kà ndam madəbay naŋ na, àhi ana tay : « Lekələm kəbum kəgrumkivu gejewi akaba tay ti ka mam ? »

¹⁷ Eslini maslaŋa nahaŋ e kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu àra ècia ma ga Yezu na ti àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məsi, nəzukbiya wur goro a. Seteni àniviyu, àzlapay koksah.

¹⁸ Seteni ni agəs naŋ ku eley eley do dek, azəgad̄ naŋ ka had. Nahkay wur ni guzləbuc krup-krup a ma bu, ahəpədkabu aslər krəd-krəd, vu gani dek ekəli kəc. Nəhi ana ndam madəbay kur ni ti təgariaba, ay ti tìsliki ndo. »

¹⁹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfumki ahər ke Melefit do. Nu anan̄jəhad̄ kaŋgaya akaba kəli aw ? Nu enebes̄i ana kəli kaŋgaya waw ? » Mək àhi ana tay : « Zumubiya wur nana nimi. »

²⁰ Nahkay təzibiyu. Seteni ni àra èpia Yezu a ti adəday wur ni kay kay, mək wur ni adəd, èji dabay ka had, guzləbuc krup-krup a ma bu.

²¹ Eslini Yezu èhindifiŋa ma kà bəŋ ga wur na, àhi ahkado : « Ere gani agəs naŋ ti ku ananaw ? » Àhəŋgrifəŋ àhi : « Agray naŋ kwa e gəziteni vu.

²² Sak kay seteni ni èzligia naŋ a aku va, èzligia naŋ a yam va, awayay miŋiŋ naŋ. Ay ti tamal kisliki nahəma, jənaki leli, məsuk ciciha ti. »

²³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Kədəm “Tamal kisliki” ti kədəm kamam ? Bay ya ti afəkia ahər ke Melefit a ni ti Melefit esliki məgri zlam weley weley do dek tata. »

²⁴ Eslini bəŋ ga wur ni àzlah həya, adəm : « Nəfəkia ahər a. Ay ti məfəki ahər goro ni àhəca, jənaki nu ti nəfəki ahər àkivu. »

²⁵ Nday təbu eslini ti mis ndahaŋ kay tərəkia ka tay a. Yezu àra èpia tay a ti àzlacaki ke seteni ni, àhi : « Seteni ya agray mis ti bay gani àzlapay koksah akaba èci slimi koksah ni, nəhuk nahəma : Həraya a wur hini ba. Kàhəraya ti kəŋgwiviyu va ba. »

²⁶ Seteni ni àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àdi àna zlahay, adəday wur ni kay kay,

mæk àslàkiaba. Àra àslàkiaba ti wur ni ègia kèdàm kisimeni. Nahkay ti mis kay tэдэм ahkado : « Àmèta. »

²⁷ Ambatakani do àmèt ndo ; Yezu àzay ahar gani èzefteba nañ a, mæk wur ni ècik jik.

²⁸ Kèlèñ gani Yezu òru ènjua a magam a ti, ndam madəbay nañ ni nday ka ahàr gatay tihindifina ma, tahi : « Leli misliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? »

²⁹ Yezu nakəñ àhəñgrifəñ ana tay, àdəm : « Seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kàhəngalay Melefit ndo ni ti tèsłàkiaba ana mis a koksah. »

Yezu àdəm keti aməmət mæk aməngaba e kisim ba

(Meciyu 17.22-23 ; Lük 9.43-45)

³⁰ Yezu akaba ndam madəbay nañ ni tèsłàka ka mələñ nana, təbu tasłəkaba ka had *Gelili a. Yezu àwayay ti mis tèsər mələñ gatay ya takoru ni ba,

³¹ adaba nañ àbu acahi zlam ana ndam madəbay nañ ni. Àhi ana tay : « Atədəfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tэгəs nu, tara takad nu. Atakada nu a ti, vad mahkər amagra ti anəngaba. »

³² Pakama ga Yezu ya àdəm ni ti ndam madəbay nañ ni ticiaba ndo. Ay aņgwaz àgrafəña tay ge mihindifina ma.

Gədəkani ya àtam mis ndahan ni ti way ?

(Meciyu 18.1-5 ; Lük 9.46-48)

³³ Tòru tìnjua a Kafarnahum a ti təhuriyu a ahay vu. Eslini Yezu àhi ana tay : « Kəgrumbiyu gejewi e divi bu kwa enek-wiñ ti àki ka mam ? »

³⁴ Nday nakəñ te-te, adaba e divi bu ni ti tэдэм ahkado : « Məsərkaaba, gədəkani e kidiñ geli bu ya àtam leli ni ti way ? »

³⁵ Eslini Yezu nakəñ ànjəhad digəs, mæk àzalakabu ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni, àhi ana tay : « Tamal mis awayay miği gədəkani ti ahàr àdəm miği gəziteni èsli mis ndahan do dek kwa, məgri təwi ana mis dek kwa. »

³⁶ Mæk àzəbiyu wur gəziteni e kidiñ gatay bu, àgəskabu nañ gum. Àhi ana ndam madəbay nañ ni :

³⁷ « Tamal ti maslaña àgəskabá wur gəziteni akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. Tamal ti maslaña

àgəskabá nu a ti àgəskabu nu ciliñ do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

Maslaña ya àcafəña leli a kà zlam a do ni, agriki təwi ana leli

(Lük 9.49-50)

³⁸ Eslini Zen àhi ana Yezu : « Məsi, mìa pia maslaña nahan a àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay mэдэм macafəña nañ a adaba nañ mis geli do. »

³⁹ Ay Yezu nakəñ àhəñgrifəñ, àhi ahkado : « Kəcumfəña nañ a ba, adaba tamal ti maslaña agray ere ye ti tipi day-day ndo ni àna slimi goro ni ti mæk awayay mэдэмku ma magədavani huya ti àdəm koksah.

⁴⁰ Maslaña ya ti àwayay magudar təwi geli do nahəma, agriki təwi ana leli.

⁴¹ Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam ana kəli e hijiyem va adaba lekələm ndam ge *Krist ti Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayəñ ya àgray ni, amagəjazlki ahàr do. »

Bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba

(Meciyu 18.6-9 ; Lük 17.1-2)

⁴² Yezu àdəm keti : « Ndam ya təfəku ahàr, mis tэдэм tìsli araña do akada ga bəza cib-cibeni ni ti, tamal ti maslaña agray ti ku way way do e kidiñ gatay bu miñkia ke divi a nahəma, hojo təwəliwiyu avar gədəkani ana maslaña ya èjiñkia nañ a ni a dəñgu vu dondul mæk tizligiyu nañ a *dəluv gədəkani vu dəzləz. ⁴³ Tamal ahar gayak èjiñkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka mələñ ga sifa àna ahar bələñ ere gani ya kəhuriyu a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak cəeni ni. Aku nani ti àmèt do. [

⁴⁴ A mələñ ga aku nani vu ni ti mekcehad təmət do, aku gani day àmèt do.]

⁴⁵ Tamal asak gayak èjiñkia kur ke divi a nahəma, kelkaba. Àgəski hojo kəhuriyu ka mələñ ga sifa àna asak bələñ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna asak gayak cəeni ni. [

⁴⁶ A mələñ ga aku nani vu ni ti mekcehad təmət do, aku gani day àmèt do.]

⁴⁷ Tamal eri gayak èjiñkia kur ke divi a nahəma, zaba zligoru. Àgəski hojo kəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu àna eri bələñ ere gani ya tizligiyu kur a dəluv ga aku vu àna eri gayak cəeni ni.

48 A melaŋ ga aku nani vu ni ti mekceħuf tàmət do, aku gani day àmət do.

49 Nahkay ti Melefit aməbəkiviyu aku ke mis dek akada ya ti təbəkiviyu estena ka zlam məzumani ni.

50 « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcər va do ni ti, m̄ara m̄əcər keti ti kəgrumi ahəmamam ? Ahàr àdəm manjəhad gekəli m̄ələbu sulumani akada ga zlam məzumani ya təbəkiviya estena ni ; nahkay araŋa embedekabu kəli do. »

10

Maday wal akaba magaray wal (Meciy# 19.1-12 ; L#k 16.18)

1 A vad nahaŋ Yezu àsləka eslina, àŋgoru ka had *Zude. Ōru ke ledi nahaŋ ga zalaka *Zurdeŋ. Eslini mis dal-dal tərəkia. Àcahi zlam ana tay keti akada gayaŋ ya agray kəlavad ni.

2 Naŋ àbu acahi zlam ana mis eslini ti ndam *Feriziyen ndahaŋ tərəkia. Tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Àgəski ti mis agaray wal gayaŋ aw ? » Təhi nahkay ti adaba tawayay tatəkar Yezu ti m̄ədəm ma magadarani.

3 Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « M̄uwiz àhi mam ana kəli a wakita gayaŋ ni bu mam ? Àwayay ti kəgrum mam ? »

4 Eslini nday nakəŋ təhi ahkado : « M̄uwiz àvia divi ana mis a, àdəm tedevu ata wal gayaŋ ti si abiki wakita gani avi day kwa ti agaray. * »

5 Ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay keti, àdəm : « M̄uwiz àbəkə ma gani nahkay a wakita gayaŋ ni bu ni ti àbəkə adaba lekələm kəwayum m̄əgəsumkabu ma ge Melefit do palam.

6 Ay kwa ka mənəkə ga melaŋ, ka ya ti Melefit àgraya zlam dek na nahəma, “Melefit àgraya mis a ti àgraya ata zal ata wal a. †

7 Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənəni ba, mək atanjəhadkabu ata wal gayaŋ.

8 Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlaŋ.” ‡ Nahkay ti nday cəeni medeveni va do. Tigia vu gatay bəlaŋ.

* 10:4 Mənjay Mimbiki 24.1. † 10:6 Mənjəkiani 1.27 ; 5.2. ‡ 10:8 Mənjəkiani 2.24. § 10:19 Mənjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

9 Nahkay ere ye ti Melefit èbedekabá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. »

10 Tàra tinjia a magam a ti ndam *madəbay Yezu ni tihindifiŋa ma àki ka pakama ya ti àhi ana ndam *Feriziyen na.

11 Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti àgara wal gayaŋ a mək àda wal nahaŋ a nahəma, àgra hala, àgudaria zlam ana wal gayaŋ ye enjenjeni na.

12 Wal day tamal àsləka afa ga zal gayaŋ a mək àda zal nahaŋ a nahəma, àgra hala. »

Yezu agəskabu bəza ci6-cibeni (Meciy# 19.13-15 ; L#k 18.15-17)

13 Mis təhəlibiyu bəza ana Yezu ti m̄əgri *sulum ge Melefit àna məbəkə *ahar gayaŋ ka tay. Nday təbu təhəlibiyu bəza ni nahkay ti ndam madəbay naŋ ni tələgi ana tay.

14 Yezu àra èpia ere ye ti ndam madəbay naŋ ni tàgray na ti àzuma bəruv a, àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza t̄ara afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni.

15 Nəhi ana kəli nahəma, ahàr àdəm ku way way do m̄əgəskabu Məgur ge Melefit akada ga wur ya eciiki slimi ana bəŋani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahəma, èsliki məhuriyani a Məgur ge Melefit vu koksah. »

16 Eslini àgəskabu bəza nakəŋ gum, mək àbəkə ahar ka tay ga m̄əgri sulum ge Melefit ana tay.

Pakama ga Yezu ya àhi ana bay ge elimeni ni

(Meciy# 19.16-30 ; L#k 18.18-30)

17 Yezu àsləka eslina. Naŋ àbu akoru e divi bu ni ti maslaŋa nahaŋ àcuhwakioru, àbəhadī mirdim grik, àhi : « M̄əsi sulumani, ti n̄əŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti n̄əgray ahəmamam ? »

18 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kàzalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefit cilin.

19 Ere ye ti k̄ihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəkad mis ba, kàgray hala ba, k̄igi akal ba, kàgray sedi ti kəsəkad malfada ba, kəzumki zlam

ge mis ba, həngrioru ahàr a had ana ata buk ata muk. § »

²⁰ Zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məsi, nəgəskabá Divi nana dek kwa nu a wur wurani. »

²¹ Eslini Yezu àwaya naŋ a, àmənjaləŋ e eri vu, àhi : « Zlam àhəcukivu bəlaŋ kekileŋa. Ru kəsəkumoru zlam gayak dek ti kidi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefít bu. Akagra zlam nana dek nahəma, kàra, kàdəbay nu. »

²² Maslaŋa nani àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhəlia ahàr a, məbəruv àtikaba kwir. Nahkay àsləka sasuhwa, adaba zlam gayanə àbu dal-dal.

²³ Eslini Yezu àmbatvu ga maməŋjaləŋani ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a *Məgur ge Melefít vu ti zləzlada dal-dal. »

²⁴ Pakama ga Yezu ya ti àdəm ni èwisiria ahàr ana ndam madəbay naŋ na. Ay ti Yezu àhəŋgri zuh ana ma ni, àhi ana tay : « Ndam goro ni, məhuriyani a Məgur ge Melefít vu ti zləzlada dal-dal.

²⁵ Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefít vu ni ti zləzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »

²⁶ Ma ga Yezu ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday nakəŋ təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefít amahəŋgay naŋ way ? »

²⁷ Ay Yezu àmənjaləŋ kà tay, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tàgray koksah, ay Melefít kwa ti esliki magrani, adaba Melefít ti esliki magray zlam dek tata. »

²⁸ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Iy zla, leli məmbrəŋa zlam a dek, madəbay kur ti ahəmamam ? »

²⁹ Yezu àhəŋgarfəŋ, àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis àmbərbu zlam gayanə azuhva nu ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, bi àmbərbu ahay gayanə, bəza ga məŋani, bəŋani, məŋani, bəza gayanə ahkay do ni vədaŋ gayanə nahəma,

³⁰ aməŋgətvú zlam nday nani kay àtam ndahaŋ ni sak diŋ nihi ka sarta hini. Aməŋgət ahay, bəza ga məŋani, ata məŋani, bəza, vədaŋ ; akaba nani dek mis atəgri

daliya. Ka məlaŋ məweni ya Melefít amagra ya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni.

³¹ Ay ti nday gədəkani ya kama ge mis ni ti, mis kay e kidiŋ gatay bu atanəgoru kələŋ ge mis. Nday ya kələŋ ge mis ni day etigi gədəkani kama ge mis. »

Yezu àdəm sak ya mahkər aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Meciyə 20.17-19 ; Lək 18.31-34)

³² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu takoru, tàzay divi ya ti acəloru a Zerəzalem ni. Yezu àdi kama ana tay. Ndam madəbay naŋ ni ahàr àhəlia ana tay a, mis ndahaŋ ya təbu takoru akaba tay ni day aŋgwaz àwəra tay a. Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni keti, ànjəki ka mazlapi ma ana tay àki ke ere ye ti amagrakivu ni.

³³ Àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zerəzalem. Em-injəa eslina ti nu *Wur ge Mis atəgəsi nu ana gədəkani ga ndam *məŋgalabakabu mis akaba Melefít ni akaba ana ndam *məsər Wakita ge Melefít ni. Eslini atədəm si takad nu kwa, atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahàr ke Melefít do ni.

³⁴ Nday nani ti eteyefə, etitifəviyu esliə e eri vu, atəzləb nu àna kurupu cək cək, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anəŋgaba. »

Zek nday ata Zeŋ tihindifəŋa zlam kà Yezu a

(Meciyə 20.20-28)

³⁵ Eslini Zek nday ata Zeŋ bəza ge Zebede tərəkia kà Yezu a, təhi ahkado : « Məsi, mawayay mihindifəka zlam a, mawayay ti kəgri ana leli. »

³⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kəli mam ? »

³⁷ Təhi : « Ka ya ti akəzuma bay gayak gədəkani na nahəma, kəvi divi ana leli ti mənjàhadfuk kà gəvay, bəlaŋ ka ahar ga daf, bəlaŋ ka ahar ga gəjar gayak ti. »

³⁸ Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindəm ni ti kəsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem ye enisi ni tata waw ?

Ekisləmki miβeseni *tabaray kuli akada goro ya atabaray nu ni tata waw ? * »

³⁹ Nday cœeni tæhi : « Misliki. » Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Ekisəm zum ge hijiyem ya enisi ni akaba atabaray kuli akada goro ya atabaray nu ni ti amagravu edediŋ.

⁴⁰ Ay ti maslaŋa ya ti amədəm way amanjəhadfu kà ahar ga daf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahàr gayan day ti aməvi məlan nani ana mis ya naŋ àdaba tay a ni. »

⁴¹ Ndam *madəbay Yezu kruani ndahan ni tàra ticia pakama ge Zeŋ ata Zek ya tæhi ana Yezu na ti tæzumkia βəruv ka tay a.

⁴² Eslini Yezu àzalakabu ndam madəbay naŋ ni dek, àhi ana tay ahkado : « Kəsəruma, ndam ya ti tæzalay tay bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəda. Gədəkani ga məlan day tədəm ahàr àdəm mis təgri tæwi ana tay kay, təmbrəŋ mis do.

⁴³ Ay e kidiŋ gekuli bu ni ti àgravu nahkay do. Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekuli bu awayay miŋi gədəkani ti, miŋi bay məgri tæwi ana kuli kwa sawan.

⁴⁴ Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekuli bu awayay miŋi kama ge mis ti, miŋi evidi ge mis dek kwa.

⁴⁵ Adaba nu *Wur ge Mis nàra ti, nawayay ti mis tægru tæwi do. Nàra ti ga məgri tæwi ana mis sawan, navay sifa goro ga mam-bay mis kay àna naŋ. »

*Yezu ahəŋgaraba zal wuluf Bartime a
(Meciya 20.29-34 ; Lək 18.35-43)*

⁴⁶ Eslini Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni akaba mis ndahan kay bal tinjua a Zeriko a. Nday tæbu taslaka a kəsa nani ba ti tædi ahàr ana zal nahan wulufani. Slimi gayan Bartime, naŋ wur ge Time ; naŋ manjəhadani digusa kà gəvay ge divi, ahəŋgalay zlam.

⁴⁷ Àra ècia mis tədəm « Yezu zal Nazaret ènjia » ti àdiki ana zlahay, àdəm ahkado : « Yezu *Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti. »

⁴⁸ Eslini mis kay tələgi, tæhi : « Lakakaba. » Naŋ ti ni àzlahkivu kay kay sawan, àdəm : « Wur ge Devit, nəsuk cicihi ti. »

* **10:38** Zum ge hijiyem ya Yezu emisi ni ti daliya gayan ya amacakay ni. Baray gayan ya atabaray naŋ ni ti kisim gayan ya aməmət ni.

⁴⁹ Yezu àra ècia zalay na ti ècik àdəm : « Zalumubiya naŋ a. » Nahkay tæzalibiyu zal wuluf nakəŋ, tæhi : « Zay njəda, cikaba. Naŋ àbu azalay kur. »

⁵⁰ Eslini zal nakəŋ àzakaba azana ya ti àhəmbakabu na, èzligoru, ècikaba cəkwađ àrəkioru kà Yezu nakəŋ.

⁵¹ Yezu èhindifiŋa ma, àhi : « Kawayay ti nəgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məsi, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. »

⁵² Mək Yezu àhi : « Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. » Ka ma geli hini èpi divi həya. Àra èpia divi a ti àdəboru Yezu e divi bu.

11

*Mis təmarivu ana Yezu ka ya ti ahuriyu a
Zerəzalem ni*

(Meciya 21.1-11 ; Lək 19.28-40 ; Zeŋ 12.12-19)

¹ Tòru tinjua cifa kà gəvay ga Zerəzalem a, nday gwar ka həma *Oliviye, kama ga kəsa ndahan Betfazi akaba Betani ni ti Yezu nakəŋ àslər ndam madəbay naŋ ni cœ,

² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa teguni ya kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahəma, akədumi ahàr ana wur ga azonŋu məwəlani. Wur ga azonŋu nani ti maslaŋa àcəlkiyu day-day faŋ ndo. Picehəmbiya, zumubiya.

³ Ay tamal maslaŋa èhindifiŋa ma kè kuli a, àhi ana kuli “Kepicehəm ti kamam ?” nahəma, humi ahkado : “Bay geli awayay, ara ahəŋgarbiyu nihi həya.” »

⁴ Nahkay nday nakəŋ tòru. Tòru tinjua ti tædi ahàr ana wur ga azonŋu məwəlani kà mahay e mite bu. Tæbu tepiceh ti

⁵ mis ndahan e kidiŋ ge mis ya ti tæbu eslini ni bu tæhi ana tay ahkado : « Kepicehəm wur ga azonŋu ni ti kamam ? »

⁶ Eslini təhəŋgri ma ga Yezu ya àhi ana tay ni ana tay ; nahkay təmbrəŋ tay, tæsləkabiya àna naŋ a.

⁷ Tàra tinjikia àna wur ga azonŋu na ka Yezu a ti təbəkə azana, mək Yezu àcəlkiyu katapəla.

8 Mis dal-dal eslini tàpàdivoru azana gayat e divi bu, mis ndahan ti ni tàkwahabiyu slimberi a vèdan bu, tàbèhadivoru bilegeni.

9 Yezu nanj àbu akoru ti mis ya kama gayan akaba ya kèlènj gayan ni tàgray salalay, tàzlabay nanj, tàdàm : « *Hozana ! Bay Melefit mægri sulum gayan ana maslanja ya ti ara àna slimi gayan a ni ! »

10 Melefit mægri sulum ana maslanja ya ti ara azum bay ge Devit bənj geli ni ! Tàzlabay Melefit drinj agavəla ! * »

11 Tòru tìnjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Eslini èheliņ eri, àmənjalənj kà zlam đek. Àmənjalənjaba đek ti fat àbi va bi, məlakarawa ègia. Nahkay tàhəraya, tàsləka akaba ndam madəbay nanj kru mahar cəeni na, tàņgoru gwar a Betani.

Yezu etikwesl mənğəhafya èwi bəza do ni (Meciyə 21.18-19)

12 Tòru tìnjua a Betani a ti tàndəhad eslini hundum. Ge miledə gani, tàsləka tàņgoru a Zeruzalem. Nday təbu takoru e divi bu ni ti ləwir àwərkaba Yezu a.

13 Ləwir àbu awər nanj nahkay ti èpi mən ga *wəruv mideni. Àra èpia ti àhəđakfəņoru, àmənjalənj bəza gani, ay àņgətfənj ndo, adaba sarta ge miwi bəza gani do.

14 Eslini Yezu àhi ana mən ga zlam ni : « Day-đay maslanja aməzum bəza gayak va do. »

Gayan ya àdəm nahkay ni ti ndam madəbay nanj ni ticia.

Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu (Meciyə 21.12-17 ; Lək 19.45-48 ; Zəj 2.13-22)

15 Tòru tìnjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahər ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àhəmbəhadəba tabəl ga ndam mam-bay sinju na akaba məlanj manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na.

16 Mis ndahanj təbu təhuriyu àna zlam a ahay ge Melefit ni vu, mək təsləkaba àna

nanj a kwalac. Təbu tagray nahkay ti Yezu nakənj àcafənja tay a.

17 Mək àcahi zlam ana mis ya təbu eslini ni, àdəm : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro zla ti atədəm məlanj ga jiba đek ga mahəņgalavù Melefit.” † Ay lekələm ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

18 Àra àdəma nahkay ti gəđakani ga ndam *mənğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni ticia ; tàra ticia ti tàdəbafənj divi ge mijin nanj. Ay ti aņgwaz àwərfənja tay kà nanj a, adəba mis ndahanj ni đek ti pakama ya àcahi ana tay ni àgria ejep ana tay a.

19 Məlakarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam madəbay nanj ni təsləkaba a kəsa ni ba.

Mənğəhafya ti Yezu etikwesl ni èkəlia (Meciyə 21.20-22)

20 Ge miledə gani təbu taņgoru a Zeruzalem. Təbu təsləkafənja kà gəvay ga mən ga *wəruv ya ti Yezu àhi ma na nahəma, tìpi ti mikəleni kəc akaba sliri gani đek.

21 Eslini Piyer àra àsərkia ka ma ga Yezu ya àhi ana mən ga wəruv na ti àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mənjoru, mən ga wəruv ya kətikwesl ni èkəlia. »

22 Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Fumki ahər ke Melefit.

23 Nəhi ana kəli nahəma, tamal ti maslanja ahi ana həma hini : “Radvaba, ru kədiyu a *dəluv gəđakani vu” nahəma, amagravu. Tamal ti àjalay ahər cə cə do, àfəkia ahər ke Melefit a, àsəra aməgri ere ye ti ehindi ni ti, zlam gani agravu.

24 Nahkay nəhi ana kəli : Tamal ti kihindəm zlam, kahəņgalum Melefit ti, fumki ahər ke Melefit, səruma kəņgətuma àndava. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməgri zlam ya ti kihindəmfiņa ni đek ana kəli.

25 Tamal ti kicikəmbaba, kəbum kahəņgalum Melefit ti, mbrəņumfənja zlam ge mis ya ti tagudari ana kəli ni kà tay a, tamal àbu ni. Nahkay ti Bənj gekəli ya a hud melefit bu ni aməmbərfənja zlam gekəli ya kagudarum ni kè kəli a bilegeni. [

* 11:10 Məņjay Limis 118.25-26. † 11:17 Məņjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

²⁶ Ay tamal kàmbrəñumfəña zlam ge mis ya ti tàgudari ana kəli na ka tay a do ni ti Bəñ gekəli ya a huđ melefít bu ni day aməmbərfəña zlam magudarani gekəli ni kè kəli a do.] »

*Yezu agray təwi ti way àvi divi gani way ?
(Meciyu 21.23-27 ; Lük 20.1-8)*

²⁷ Yezu akaba ndam mađəbay nañ ni təhuriya a Zeruzalem keti. Yezu àra àhuriya a kəsa ni va ti àsawadavù a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefít ni bu. Nañ àbu eslini ti gəđakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefít ni, ndam *məsar Wakita ge Melefít ni akaba gəđakani ndahañ tərəkia,

²⁸ təhi : « Kagraj təwi hini nahkay ti kəngət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? »

²⁹ Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àđəm : « Nu day nihindifəña zlam bəlañ kè kəli a. Kəhəñgrumufəña nahəma, nu day nəhəñgrifəñ ana kəli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli.

³⁰ Nəhi ana kəli nahəma, *baray ge Zeñ ya ti àbaray mis ni ti njeđa gani Melefít àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? Həñgrumufəñ nimi ! »

³¹ Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidin gatay bu, təđəm : « Tamal məhi : “Melefít àslərbiyu nañ” hi, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayəñ ni ndo ni ti kamam ?”

³² Ay tamal məđəm keti : “Mis təvi njeđa gani” ti àrakaboru do. » Təđəm nahkay ti adaba mis tezl-tezleni eslini ni dek təđəm Zeñ ti nañ bay mahəngaray *pakama ge Melefít ededifəñ ededifəñeni. Təgrafəña aŋgwaz kè mis tezl-tezleni nana,

³³ nahkay təhəñgrifəñ ana Yezu, təhi : « Leli məsar do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli do bilegeni. »

12

*Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədañ
(Meciyu 21.33-46 ; Lük 20.9-19)*

¹ Yezu àhi ma ana mis ni keti àna ma *gozogul. Àđəm ahkado : « Zal nahañ àbu nahəma, àjavù məñ ga zlam * a vədañ gayəñ vu, àcafəñ azlaw tekesl, àgraya məlañ ga

məđucaya yam ga bəza ga məñ ga zlam na, àkay ləli zəbalani, mis acəlkiyu ka ahər gani ga məjəgay vədañ ni. Kələñ gani àfivù vədañ ni ana mis a ahar vu ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayəñ.

² Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi afa ga ndam məwəs vədañ ni ti təhəlikaboru ja gani gayəñ.

³ Ay bay məgri təwi ni àra ènjia ti ndam məwəs vədañ ni tэгəs nañ, təzləb mək təgaray nañ, arəña day àzay a ahar vu ndo.

⁴ Eslini bay ga vədañ ni àslərbiyu bay məgri təwi nahañ keti. Àra ènjia ti nday nakəñ təsi aday a ahər vu, tìndivikaba cəđ cəđ.

⁵ Nahkay bay ga vədañ ni àslərbiyu mis nahañ keti. Nañ nani ti təkəđ nañ gweha. Àslərbiyu mis ndahañ kay keti. Tàra tìnjia ti ndam məwəs vədañ ni təzləb ndahañ, ndahañ ni ti ni təbazl tay.

⁶ Kələñ gani nahəma, bay ga vədañ ni mis àgəjəñifəñ bəlañ cilin. Maslaña nani ti wur gayəñ, awayay nañ dal-dal. Àđəm : “Wur goro ni ti atəgəsiki ma.” Nahkay zla ti àslərbiyu nañ afa gatay.

⁷ Ay ndam məwəs vədañ ni tàra tìpia wur na nañ àbu ara ti təzlapay e kidin gatay bu, təđəm ahkado : “Nañ tegəni ti mekeji gayəñ ; məmbrəñ nañ ba, makəđum nañ ; nahkay ti vədañ ni emigi geli.”

⁸ Àra ènjikia ka tay a ti tэгəs nañ yaw, təkəđ, təzaba kisim gayəñ na a vədañ ni ba, tizligoru.

⁹ « Nəđəm nahəma, bay ga vədañ ni amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs vədañ ni mam ? Amabazl ndam məwəs vədañ ni, mək aməvi vədañ ni ana mis ndahañ.

¹⁰⁻¹¹ A Wakita ge Melefít bu àbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahañ àbu ti ndam mələm ahay təwayay magray təwi àna nañ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawəñ.

Ere nani ti təwi ga Bay Melefít, agri ejep ana leli.” †

* 12:1 Məñ ga zlam nani ti *vin. † 12:10-11 Limis 118.22-23.

« Lekulum kèjeŋgum ma nani ndo waw ? »

¹² Gəɖákani nakəŋ təsəra Yezu àɖəmki ma *gozogul ni ti ka tay. Tàra təsəra ti tawayay təgəs naŋ. Ay mis təbu eslini kay ti təgəs naŋ ndo, adaba aŋgwaz àwəra tay a. Nahkay təmbrəŋ naŋ, təsləka.

Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni (Meciya 22.15-22 ; Lək 20.20-26)

¹³ Yezu naŋ àbu eslini nahkay ti təslərkibiyu ndam *Feriziyen akaba ndam ndahaŋ ya taɖəbay bay *Erot ni. Tawayay ti məɖəm ma magəɖavani ti təgəski naŋ.

¹⁴ Tàra tɪnjikia ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti kəɖəm ma ge jiri. Aŋgwaz àwərfəŋa kur kà pakama ge mis ya taɖəmkuk na do ; ku kè meleher ga way ga way do day kəgray aŋgwaz do, kacahi zlam ya Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani sawaŋ. Ay ti Melefit àvia divi ana leli ga mabəhadı hadam ana *bay gəɖákani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? Mabəhadı tək, mabəhadı ba waw ? »

¹⁵ Eslini Yezu àsəra tawayay ti mis ndahaŋ təɖəm nday ndam jireni, ay ti nday ndam jireni do. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumfua eyu a ti kamam ? Nga zumubiya siŋgu akur-akurana ti namənjaki day nimi. »

¹⁶ Nahkay təɖibiyu bəlaŋ. Tàra təvia ti èhindifiŋa ma kà tay a, àɖəm ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ga bay *Sezar. »

¹⁷ Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayaŋ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayaŋ. » Eslini ma gayaŋ ya ti àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a dal-dal.

Mis taŋgaba e kisim ba eɖeɖiŋ a waw ? (Meciya 22.23-33 ; Lək 20.27-40)

¹⁸ Eslini ndam *Seduseyən ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Ndam Seduseyən təɖəm mis àməta ti àŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ təhi ana Yezu ahkado :

¹⁹ « Məsi, Məwiz àbiki ana leli a wakita gayaŋ ni bu, àɖəm ahkado : “Tamal mis

nday kà məŋ gatay, mək bəlaŋ gani àməta, àmbərba wal gayaŋ a, wal ni èwii wur ndo nahəma, ahàr àɖəm wur ga məŋani ni azay wal ni, ti tiwiewa mekeji ana wur ga məŋani ya àmət na.” †

²⁰ Yaw mis ndahaŋ təbu adəskəla kà məŋ gatay, gəɖákani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifiŋa wur a ndo, mək zal ni àməta.

²¹ Àra àməta ti mimbiki gayaŋ ni àzay wal ni. Àra àza wal na ti naŋ day èwifiŋa wur a ndo, mək àməta. Naŋ ya mahkər ni day àgray nahkay, mək àməta.

²² Nahkay nday adəskəlani ni dek təza wal na day tiwifiŋa wur a ndo, mək nday dek təməta. Kəlaŋ gani wal ni day àməta.

²³ Ay ka fat ya ti mis ataŋgaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlaŋ e kidiŋ gatay bu amazay way ? Nday adəskəlani ni dek təza naŋ a ni. »

²⁴ Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àɖəm ahkado : « Majalay ahàr gekəli ti kigeni do. Adaba mam ? Adaba kicəmaba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz àbiki na ndo, kəsərum njəɖa ge Melefit do palam.

²⁵ Nəɖəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək ataŋgaba e kisim ba ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zawal va do. Atanjəhad dek akada ga *məslər ge Melefit ya təbu a huɖ melefit bu ni.

²⁶ Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya taŋgaba e kisim ba nahəma, kəjeŋgum wakita ge Məwiz ni ɖay-ɖay ndo aw ? Kəjeŋgum ma àki ka məŋgəhaf ya ti aku àgəs ni ndo aw ? Eslini Bay Melefit àhi ana Məwiz ahkado : “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekəp.” §

²⁷ Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. Lekulum ti majalay ahàr gekəli ti kigeni do simiteni. »

Divi ge Melefit ya ti ahàr àɖəm mis təgəskabu enji ni ti weley ?

(Meciya 22.34-40 ; Lək 10.25-28)

²⁸ Eslini zal nahaŋ naŋ àvu, naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit, ècia ma gatay na, àsəra Yezu àhia ma sulumana ana ndam *Seduseyən na. Nahkay ti àrəkioru,

† 12:19 Mənjay Mənjəkiani 38.8 ; Mimbiki 25.5-6. § 12:26 Mənjay Mahərana 3.2, 6, 15-16.

èhindifiŋa ma, àhi ahkado : « *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdàm mis tângaskabu enji ni ti weley ? »

²⁹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Divi ge Melefit ya ti ahàr àdàm mis tângaskabu enji ni ti nihi : “Ci zal Izireyel : Bay Melefit geli nahəma, naŋ Bay naŋ bəlan.

³⁰ Wayay Bay Melefit gayak àna hud bəlan, àna sifa gayak dek, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njəda gayak dek.” *

³¹ Divi ye cɥ ni day nihi : “Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” † Divi nday ndani cœni ni ti ahàr àdàm mis tângaskabu tay àtam divi ndahan ni dek kwa. »

³² Mək bay məsər Wakita ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Yawa Mɥsi ! Ere ye ti kədəm ni ti jiri ededɨŋ. Bay Melefit ti naŋ bəlan həya, bay nahan àbi. ‡

³³ Tamal ti kawayay naŋ àna hud bəlan, àna majalay ahàr gayak dek akaba àna njəda gayak dek zla nahəma, àtama sədaga ya təbi na akaba zlam ya tislɨŋi na dek àna sulumana. Tamal ti kawayay mis ya nak kəbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni nahəma, nani day àtama sədaga dek àna sulumana. »

³⁴ Zal nakəŋ àra àhəŋgrifəŋa kigeni a ti Yezu àsəra naŋ bay məsər zlam. Nahkay àhi ahkado : « Nak kəbi drɨŋ drɨŋ akaba *Məgur ge Melefit bi. » Kələŋ gani maslaŋa ya ti azay njəda gayəŋ ge mihindifiŋa ma nahan a ni ti àbi va bi.

Bay gəɖakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?
(Meciɥ 22.41-46 ; Lɥk 20.41-44)

³⁵ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni bu. Àhi ana tay : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm *Krist *Bay gəɖakani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam ?

³⁶ Ambatakani do, Devit naŋ naŋani àna ahàr gayəŋ àdàm àna njəda ga *Məsuf Njəlatani ahkado :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhadə gwar kà ahar ga ɖaf goro a, a mələŋ ga gəɖakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” §

³⁷ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit àna ahàr gayəŋ tekeɖi azalay naŋ bay gayəŋ. Ay tamal nahkay ti təzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? » Eslini mis dal-dal təbi slimi ana pakama gayəŋ ya ti àhi ana tay ni. Pakama nani àbəlafəŋa kà tay a.

Bumvu slimi àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni

(Meciɥ 23.1-36 ; Lɥk 20.45-47)

³⁸ Yezu naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti àdàm ahkado : « Bumvu slimi, do ni ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atagosay kəli. Nday ti tawayay məbakabu məgudi, təsawaday àna naŋ riya ; tawayay ti mis təgri sa ana tay a gosku bu kə meleher ge mis dek ;

³⁹ tawayay manjəhadvani e kərsi ga gəɖakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba ka mələŋ məzum zlam ga wuməri.

⁴⁰ Nday gani təbu təhəlfəŋa zlam kà wəl madakway a, təbu təpəski ka mahəŋgalay Melefit adaba tawayay ti mis tāmənjaləŋ ana tay. Nahkay ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a, amatraɖ tay kay amatam ge mis ndahan ni dek. »

Sədaga ga wal madakway ya araŋa gayəŋ àbi ni

(Lɥk 21.1-4)

⁴¹ Eslini Yezu naŋ àbu manjəhadani digusa kà gəvay ga zlam məbəviyu siŋgu ga sədaga ni. Mis təbu eslini kay təbiyu siŋgu ; naŋ nakəŋ amənjaləŋ kà tay ahəmamam təbiyu siŋgu ni : ndam ge elimeni kay təbu təbiyu siŋgu dal-dal.

⁴² Nday təbu təbiyu nahkay ti wal madakway nahan araŋa gayəŋ àbi àra àbiyu siŋgu akur-akurani ciɓ-ciɓeni cɥ ; siŋgu ciɓ-ciɓeni cœni ni agray siŋgu fad.

⁴³ Yezu àra èpia ti àzalay ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, wal madakway hini ti araŋa gayəŋ àbi, ay siŋgu ya àbiyu a zlam ga

* 12:30 Mimbiki 6.4-5. † 12:31 Levi 19.18. ‡ 12:32 Mənjay Mimbiki 4.35 ; Izayi 45.21. § 12:36 Limis 110.1.

sədaga ni vu ni ti àtama ge mis ndahan̄ ya t̀biyu na dek,

⁴⁴ adaba mis ndahan̄ ni dek t̀biyu singu ya t̀gəjənifəñ kà tay t̀sər ere ye ti tagray àna nan̄ ni va do ni ; wal hini ti ni arañ gayan̄ àbi, ay ti àbiya singu ya àfəñ na dek. Singu gayan̄ nahan̄ ga məsəkum zlam məzumani àgəjənifəñ ndo. »

13

Yezu àdəm etembedkaba ahay gəđakani ge Melefit na

(Meciyu 24.1-2 ; Lük 21.5-6)

¹ Kaləñ gani Yezu akaba ndam madəbay nan̄ ni t̀həraya a *ahay gəđakani ge Melefit ni ba. Nday t̀bu t̀həraya nahəma, bəlan̄ e kidiñ ga ndam madəbay nan̄ ni bu àhi ahkado : « Məsi, nga mənjaləñ ka akur gəđakani ya t̀dezl ahay ni àna nan̄ ni day ti, tigi eri ni ! »

² Ay Yezu àhəñgrifəñ, àhi ahkado : « Àbi kipiya ahay hini medezleni àna akur gəđakani na do aw ? Etembedkaba besek-besek, ku akur bəlan̄ day amanjəhadki ka akur nahan̄ va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni

(Meciyu 24.3-14 ; Lük 21.7-19)

³ Tòru t̀njua ka ahàr ga həma *Oliviye a nahəma, Yezu ànjəhadà digusa, amənjoru *ahay gəđakani ge Melefit ni. Eslini Piyer, Zek, Zeñ akaba Andre t̀bu kà gəvay gayan̄ ciliñ. Nday nakəñ t̀hindifiña ma, t̀hi ahkado :

⁴ « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya zlam nani dek amagravu wudak na ti ahəmamam ? »

⁵ Eslini Yezu nakəñ àhi ana tay : « Bumvu slimi, maslan̄a àgosay kuli ba.

⁶ Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm nan̄ ti nu, amədəm nan̄ ti *Bay gəđakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay.

⁷ Mis atagray silik kè cifen̄i akaba kè driñeni, ekicəm ma gani. Kicuma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahàr àdəm zlam nday nani t̀agravu kwa. Ku tamal t̀agrava nahkay nəŋgu ni, mandav ga duniya fañ do.

⁸ Ndam ga had̄ ndahan̄ atakad̄vu akaba ndam ga had̄ ndahan̄, bəbay ndahan̄ akaba bəbay ndahan̄. Had̄ amadađay a kəsa gərgərani ndahan̄ bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahan̄ bu. Zlam nday nani dek ti mənjàki ga daliya ciliñ : zlam nday nani ti akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a huf bu ni.

⁹ Ay lekulum ti bumvu slimi. Mis atəgəs kuli, atoru àna kuli ka mələñ ge seriya. Atəzləb kuli a ahay ga *mahəngalavù Melefit bu. Atagrafəña seriya kè kuli kè meleher ga gəđakani ga ngumna akaba bəbay a, adaba lekulum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekuli ya akazlapumku ni.

¹⁰ Wudaka mələñ andav nahəma, ahàr àdəm mis t̀hi *Ma Məweni Sulumani ana mis ga had̄ gərgərani ni dek day kwa.

¹¹ « Yaw ka ya ti atəgəs kuli, atoru àna kuli ka mələñ ge seriya nahəma, ere ye ti akədəmum ni àhəli ahàr ana kuli ba. Ka fat nani Melefit aməhi ere ye ti akədəmum ni ana kuli ; dəmum ma gani nani. Nahkay akədəmum ma nani ti lekulum lekulumeni do, amədəm ma nani ti *Məsuf Njəlatani.

¹² Ka sarta gani nani ti mis atəsəkumoru bəza ga mən̄ gatay ti t̀bazl tay, ata bəñ ga bəza day atəsəkumoru bəza gatay. Bəza ti ni etizirey ata bəñ gatayani akaba ata mən̄ gatayani, atəsəkumoru tay ti t̀bazl tay.

¹³ Mis dek etizirey kuli adaba lekulum ndam goro. Ay ti maslan̄a ya ti aməmbəñ nu do duk abivoru ana vad̄ ga mandav ga sifa gayan̄ ni ti, Melefit amahəngay nan̄. »

Zlam magədavani ya àbəlay do fererani ni

(Meciyu 24.15-28 ; Lük 21.20-24)

¹⁴ « Zlam magədavani ya àbəlay do fererani, eziñ zlam dek ni, amagravu. * Amagrava ti ekipəm nan̄ ka mələñ ya àgəski do ni. » (Bay ya ti ejeŋgey ma hini ni ti ahàr àdəm m̄ci lala). « Ekipəma nan̄ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had̄ *Zude ni t̀acuhworu a həma vu kwa.

¹⁵ Maslan̄a ya ti nan̄ ka *dalahar ga ahay gayan̄ ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan̄ a day ba. Məhəraya m̄acuhway sawan̄.

* 13:14 Mən̄jay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

16 Maslaṅa ya ti naṅ a vɛdaṅ bu ni ti ni, àṅga a magam ga mara mazay azana gayaṅ a ba. Mâcuhway sawaṅ.

17 Ka sarta gani nani ti wál a huɗ akaba nday ya ti bæza tɛfəṅ kà tay ka ahar ni atasay cicihi !

18 Nahkay ti haṅgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ba,

19 adaba ka sarta gani nani ti mis atɛcakay daliya kay àtam daliya ndahaṅ ya mis tɛcakabiyu kwa ahaslani ka ya ti Melefit àgraya mɛlaṅ a duk àbivaya ana kana ni. Kɛlɛṅ ga daliya nani ti daliya ndahaṅ atɛlɛbi akada nani ɗay-ɗay va bi.

20 Bay geli àɗɛm sarta gani nani amɛpɛs do, do ni ti maslaṅa àbi amatamfəṅa kà daliya nana bi. Melefit àɗɛm amɛpɛs do ni ti azuhva ndam gayaṅ ya àdaba tay a ni palam.

21 Ka sarta gani nani ti tamal maslaṅa ahi ana kɛli ahkado : “Pɛm *Krist naṅ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Pɛm naṅ àbiyu tegi !” nahɛma, kəgəsɛmiki ma gayaṅ ni ba.

22 Adaba mam, ndam ndahaṅ atara tasɛkad malfada, ku way way do amɛɗɛm naṅ Krist ahkay do ni naṅ bay mɛhaṅgri *pakama ge Melefit ana mis. Atagraɗ zlam ya ti mis tìpi ɗay-ɗay ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni.

23 Lekɛlɛm zla nahɛma, bumvu slimi, adaba nɛhiva ana kɛli a àndava. »

Manḡa ga Wur ge Mis a

(Meciyɛ 24.29-31 ; Lɛk 21.25-28)

24 « Ay ka sarta gani nani, kɛlɛṅ ga daliya ni zla nahɛma, fat amacadaɗ mɛlaṅ va do, kiya day amaslaɗay mɛlaṅ va do.

25 Boṅgur atɛtɛɗbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga haɗ a ; zlam njɛɗa-njɛɗani a huɗ melefit bu atɛɗaɗay a mɛlaṅ gatay bu.

26 Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklaɓasl ba àna njɛɗa kay akaba maslaɗay goro a. †

27 Ka sarta gani nani ti anɛslɛrbiyu *mɛslɛr ge Melefit ga macakalakabu ndam ya Melefit adaba tay a ni kɛ sliri ga mɛlaṅ faɗani ni ɗek ; ku ka mɛlaṅ drinjeni weley

weley do ɗek anɛcakalakabu mis ka ahar bælaṅ. »

Yezu azay mazavu ga mɛṅ ga wɛruv

(Meciyɛ 24.32-35 ; Lɛk 21.29-33)

28 « Nazay mazavu gani akada ga mɛṅ ga *wɛruv ni, ahàr àɗɛm kicɛm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək eɗi nahɛma, kəsɛruma mɛɗɛrdɛr ènjia wuɗak.

29 Nahkay day tamal kipurɛma zlam ya nɛhi ana kɛli ni naṅ àbu agravu nahɛma, sɛrumki nu *Wur ge Mis nɛbu cifa, nɛnjia wuɗak.

30 Nɛhi ana kɛli nahɛma, wuɗaka mis ya tɛbu ka dala nihi ni tɛmɛt ɗek ti zlam nday nani ɗek amagrava day kwa.

31 Mɛlaṅ ya agavɛla akaba mɛlaṅ ya a ga haɗ ni amandav, ay ti ma goro ya nɛɗɛm ni amandav ɗay-ɗay do. »

Njɛhadum eri

(Meciyɛ 24.36-44)

32 « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahɛma, maslaṅa àbi àsɛr bi. *Mɛslɛr ge Melefit ya a huɗ melefit bu ni day tɛsɛr do, nu Wur ge Melefit tekeɗi nɛsɛr do, si Baba Melefit day kwa ti àsɛra.

33 Nahkay ti bumvu slimi, njɛhadum eri, adaba kəsɛrum sarta gani nani do.

34 Amagravu akada ga maslaṅa ya naṅ àbu akoru e mirkwi gayaṅ ni. Wuɗaka ara aslɛka ti àmbɛrfəṅ ahay gayaṅ kà ndam ya tɛgri tɛwi ni, èdikaba tɛwi na ana tay a. Àhi ana bay ya ahɛtay mahay ni “Njɛhad eri” mək àslɛka.

35 Nahkay ti lekɛlɛm day njɛhadum eri, adaba kəsɛrum sarta ga bay ahay gekɛli ya amaslɛkabiya na do. Cɛ amaslɛkabiya ga mɛlakarawa, cɛ ga huɗ ya vad, cɛ ka ga ya ti agwazl tɛzlah ni, cɛ ahkay do ni ge miledɛ ti kəsɛrum do.

36 Nahkay ka sarta ya ti amɛzlɛrɛvkiaya ke kɛli a bɛslaṅ nahɛma, àdi ahàr ana kɛli lekɛlɛm e ɗɛwir bu ba.

37 Ere ye ti nɛhi ana kɛli ni ti nɛhi ana mis ɗek : Njɛhadum eri. »

† 13:26 Deniyel 7.13.

14

Gəđákani ga ndam Zude tagray dabari ge mijin Yezu

(Meciyu 26.1-5 ; Luk 22.1-2 ; Zeñ 11.45-53)

¹ Vad àvu cù, tara tagray wuməri ga *Pak ; wuməri gani nani ti tidivù dipen *miwisinjeni do. Eslini gəđákani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàgray sawari ti tэгəs Yezu àna wir-wir, tawayay takad nan.

² Nday nakəñ təđəm : « Mэгəs nan a wuməri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəmrəñ leli do, etizlige ya silik a kəsa va. »

Wal nahan abəki tersel ka ahàr ga Yezu
(Meciyu 26.6-13 ; Zeñ 12.1-8)

³ Yezu nan àbu a Betani, a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni. Nan àbu manjəhadani azum đaf. Eslini wal nahan àhurkiviyu ka tay àna tersel njəlatani ge sinu kayani a kolombu sulumani bu. * Tersel gani nani ti təzalay nardu. Èhebkia ma ga kolombu na, abəki tersel ni ka ahàr ga Yezu.

⁴ Gayañ ya abəki ni ti àwəria bəruv ana mis nday ndahan e kidin ge mis ya təvu eslini ni ba ; təzlapay e kidin gatay bu, təđəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ? »

⁵ Hojo amal təsəkumoya, tənğəta àtam sulay jik din din mahkər, tidi sinu gani ana ndam talaga do aw ? » Nahkay tələgi ana wal nakəñ ngak-ngak.

⁶ Eslini Yezu nakəñ àhi ana tay : « Mbrəñum nan ! Kəhəlumi muru ti kamam ? Zlam gayañ ya àgru ni ti àbəlay. »

⁷ Ndam talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavad ; kəgrumi sulum ana tay akada ya kawayum ni tata. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavad do.

⁸ Wal hini àgra zlam ya ti agray tata na : abəkua tersel ka vu a ti àslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va.

⁹ Nəhi ana kəli nahəma, a mələñ bu dek, ku eley eley do atəđəmoru *Ma Məweni Sulumani ni zla nahəma, atəngəhad ere ye

ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

Zudas awayay asəkumoru Yezu
(Meciyu 26.14-16 ; Luk 22.3-6)

¹⁰ Zudas Iskariyot bilin a huđ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni bu òru afa ga gəđákani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni ga məđəfiki Yezu ana tay ti tэгəsə nan a.

¹¹ Nday nakəñ tàra ticia ma gayañ na ti təmərva dal-dal, təhi : « Tamal kəđəfikia Yezu ana leli a ti aməvuk sinu. » Kələñ gani Zudas nakəñ adəbay divi ga məđəfiki Yezu ana tay.

Ndam madəbay Yezu taslamalakabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak
(Meciyu 26.17-25 ; Luk 22.7-14, 21-23 ; Zeñ 13.21-30)

¹² Vad ye enjenjeni ga wuməri ge dipen *miwisinjeni do ni enjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tisinji bəza təmbak ana Melefit. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tihindifin a ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Kawayay ti mòru māsłamatukkabu zlam məzumani ga wuməri ga Pak ni ti eley ? »

¹³ Eslini Yezu àslər ndam madəbay nan bebem cù, àhi ana tay : « Dəgum a kəsa gəđákani ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akəbumkabu ahàr akaba zal nahan àcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma nan a ti dəbumiyu nan ka mələñ gayañ ya ti ahuriyu ni. »

¹⁴ Akəhurumiya ti hindəmfina ma kà bay ahay na, humi ahkado : « Məsi geli adəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ? »

¹⁵ Eslini bay ahay ni aməđəfiki ahay nahan gəđákani ka ahàr ga ahay nahan ana kəli, zlam dek àvu masłamatakavani àndava. Slamatumikabu zlam məzumani ni ana leli ti eslini. »

¹⁶ Ndam madəbay Yezu cəeni ni təsləka, tòru a kəsa ni vu. Tòru tinjəa ti tədi ahàr ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

* 14:3 Kolombu gani nani ti tàgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, sinu gani kay.

Yezu àdám : « Maslaṅa e kidīṅ ga ndam maḍabay nu ni bu ara ejīṅ nu »

(Meciy# 26.20-25 ; L#k 22.14 ; Zeṅ 13.21-30)

17 Məlakarawa àra ègia ti Yezu akaba ndam maḍabay naṅ kru mahar cœeni ni tīnjua a ahay ni va.

18 Eslini tēhuriya tājəhadkábá birra, tēbu tēzum zlam ti Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bilīṅ gekəli ya məzumkabu zlam ni aməsəkumoru nu. »

19 Ma ga Yezu ya àdám ni ti àhəlia ahàr ana ndam maḍabay naṅ na dek. Ku way way do e kidīṅ gatay bu bilīṅ àna bilīṅeni naṅ àbu àdám : « Nu do, do waw ? »

20 Yezu àhi ana tay : « Mis bilīṅ e kidīṅ gekəli kru mahar cœeni ni bu, maslaṅa ya ti mətəlkabiyu ahar a halaf vu ni. »

21 Àdám keti : « Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ga pakama ge Melefit ya àdám a Wakita gayan bu ni. Ay ti zləzlada afa ga maslaṅa nani ya ti asəkumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tīwieya naṅ a ndo. »

Yezu avi ḍaf ge Melefit ana ndam maḍabay naṅ ni

(Meciy# 26.26-30 ; L#k 22.14-20 ; 1 Koreṅ 11.23-25)

22 Ka ya ti tēzum zlam nahəma, Yezu àzay *dipeṅ, àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àbi ana ndam maḍabay naṅ ni. Àhi ana tay : « Zuma, hini ti aslu ga vu goro. »

23 Kələṅ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri səsı ana Melefit keti, àvi ana tay, nday dek tisi.

24 Àhi ana tay : « Hini ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis. Aməṅgəzaya a vu goro ba ti ga mahəṅgay mis kay.

25 Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viṅ va do, si a vad ya ti enisi zum məweni a *Məgur ge Melefit bu ni kwa. »

26 Tàra tēzuma zlam na ti nday nakəṅ təzləbay Melefit àna limis, tàhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviye vu.

Yezu àdám : « Piyer amədám àsər nu do »

(Meciy# 26.31-35 ; L#k 22.31-34 ; Zeṅ 13.36-38)

27 Nday tēbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « Lekəlum dek ekijəmkia ke divi a, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdám amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. †

28 Anəmət, ay ka ya ti anəṅgaba e kisim ba nahəma, akədumu ahàr e Gelili. »

29 Eslini Piyer àhi : « Ku mis dek tijikia ke divi a nəṅgu ni, nu ti nījikia do. »

30 Ay Yezu àhəṅgrifəṅ, àhi : « Nəhuk nahəma, nak ti kani kani a, a huḍ ga məlavad bu wudaka agwazl azlah sak cə ti akədám sak mahkər kəsər nu do timey. »

31 Eslini Piyer nakəṅ àdám : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəṅgu nahəma, ṅgay nəsər kur do ni ti nədám do simiteni. » Ndam *maḍabay Yezu ndahan ni dek day təcám akada ge Piyer ni.

Yezu ahəṅgalay Melefit e Gecimeni

(Meciy# 26.36-46 ; L#k 22.39-46)

32 Yezu akaba ndam maḍabay naṅ ni tòru ka məlan nahan, məlan gani nani ti tēzalay Gecimeni. Tòru tīnjua eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayan, nakoru nahəṅgalay Melefit. »

33 Àzalay Piyer, Zek, akaba Zeṅ, tòru cak. Eslini ti aṅgwaz àdəgaki ka Yezu nakəṅ dal-dal, məbərıv àtikaba kwir kwir.

34 Àhi ana tay : « Məbərıv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri. »

35 Naṅ nakəṅ àhədakfəṅa kà tay a òru cak, àndəhad a huḍ a huḍ, àhəṅgalay Melefit ti àcakay daliya ka sarta nani ba.

36 Àdám : « Aba, ‡ Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. § Ku nədám nahkay nəṅgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, goro ya nu nawayay ni do. »

37 Àra àhəṅgala Melefit a nahkay ti àṅgəkia ka ndam maḍabay naṅ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e đəwir bu. Èpidək

† 14:27 Məṅjay Zakari 13.7. ‡ 14:36 Àna ma ga ndam Zude « Aba » awayay adəmvaba ti « Baba. » § 14:36 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdám ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti təcám məzum bərıv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

tay, àhi ana Piyer : « Simu, kway-kway kinji ðawir aw ? Kèbesey manjəhadani eri njemdi bilin koksah aw ?

³⁸ Njəhadum eri, hənğalum Melefit ti ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ti kijumkia ke divi a ba. Məbəruv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayan gedebeni. »

³⁹ Yezu àngəvù, òru àhənğalay Melefit keti, akada gayan ya ti àhənğalay piñani ni.

⁴⁰ Àra àhənğala nahkay ti àngəkia ka ndam madəbay nan na keti. Àdi ahà ana tay nday e ðawir bu, tàmətaɓkaba ga manjəhadana eri a. Tàra tēpidēkva ti tēsər ere ye ti tēhi ni do.

⁴¹ Àngəvù keti ya mahkər. Àra àsləkabiya ti àhi ana tay keti : « Kekileña kinjam ðawir aw ? Kekileña kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. Nga pəm, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni.

⁴² Cikumaba, mədəgumkioru ka tay. Nga pəm, maslaña ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahəmamam. »

Ndam Zude təgəs Yezu

(*Meciyu 26.47-56 ; Luk 22.47-53 ; Zen 18.3-12*)

⁴³ Ka ya ti Yezu nan əbu azlapay nahkay ni ti Zudas bilin ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəñ kà tay. Gədəkani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani ndahan təslərbiyu tay.

⁴⁴ Wudaka nday tara ti Zudas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər *nahəma, nan gani huya. Gəsuma nan a, dəgum àna nan, jəgum nan lala. »

⁴⁵ Zudas nakəñ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəñ a huya. Àhi : « Məsi, » mək əgri sa àna məfəki ma kà tuwər.

⁴⁶ Nahkay mis ni tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nan.

⁴⁷ Eslini mis bilin e kidin gatay ya təbu eslini ni bu àrad maslalam fətah, àsifəña

slimi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit na həndad.

⁴⁸ Yezu àhi ana mis ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsum nu akada nu zal akal,

⁴⁹ ambatakani do nəbu nəcahi zlam ana kuli a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsum nu ndo. Ay zlam nani agravu ti ere ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mēgravu. »

⁵⁰ Eslini ndam madəbay nan ni dek təmbərbu nan, tədəgiki ana hwa tidizl.

⁵¹ Wur dagwa nahan nan əbu eslini, məfakabu azana bilin ka vu cilin, adəboru Yezu bilegeni. Mis ni tara tīpia nan a ti tədəm təgəs nan. Tara təgəs nan ti

⁵² əmbərfəñ azana gayan ni kà tay, àdiki ana hwa dēdel a mahayma.

Tagrafəña seriya kà Yezu kə meleher ga gədəkani ga ndam Zude a

(*Meciyu 26.57-68 ; Luk 22.54-55, 63-71 ; Zen 18.13-14, 19-24*)

⁵³ Tàra təgəsa Yezu a ti təzoru nan afa ga gədəkani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni. Ba-əa ti gədəkani ndahan ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədəkani dek təcakalava eslina.

⁵⁴ Ka ya ti təbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru nan kələñ drin. Òru ènjua a ahay ga gədəkani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ni va ti ànjəhad digəs a dalaka bu, anjafəñ kà aku akaba ndam magray təwi ye eslini ni.

⁵⁵ Gədəkani ga ndam manğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya, adaba tawayay takad nan, ay ti tənğət ndo.

⁵⁶ Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ma gatay ni təsava divi a.

⁵⁷ Kələñ gani mis ndahan ticikaba, təsəkadki malfada nahan keti,

⁵⁸ tədəm : « Leli mīcifiña, àdəm ahkado : “*Ahay gədəkani ge Melefit hini ya mis

* **14:44** Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

tələm àna ahar ni ti nara nembedkaba. En-embedkaba ti a huđ ga vad mahkərani bu nələmvaya nahan ya mis tələm àna ahar do na.» »

⁵⁹ Ay kekileŋa ma gatay ni təsava divi a.

⁶⁰ Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cəkwađ e kidiŋ ge mis ni ba, èhindifiŋa ma kà Yezu a, àhi : « Nak kàhəŋgarfəŋ do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? »

⁶¹ Ay Yezu nakəŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiŋa ma keti, àhi : « Nak ti *Krist *Bay gəđakani ya amara ni aw ? Nak wur ga Bay Melefit ya ti mazləbay ni aw ? »

⁶² Eslini Yezu nakəŋ àđəm : « Iy, nu gani. Ekipəm nu *Wur ge Mis maŋjəhadani a mələŋ ga gəđakani bu, kà ahar ga đaf ge Melefit Bay njəda-njəđani ni. † Ekipəm anara a huđ melefit ba a maklađasl ba. ‡ »

⁶³ Gəđakani nakəŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àzumkia bəruv a, ègəzlehkaba azana ka vu gayan a kwar, § àhi ana mis ni ahkado : « Madəbay sedi nahan kamam mba mam ? »

⁶⁴ Kicəma, endivi Melefit timey ! Ay ti kawayum ti məgrumi mam ? » Mək mis ni dek təđəm : « Àgudara, si təkad nan kwa. »

⁶⁵ Eslini mis ndahan tədəgiki ana miti-fiviyu esliđ ana Yezu e eri vu, təkambahi eri, təsi məđukđuk ga ahar, təhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit nahəma, đəfiaya maslaŋa ya ti àzləb kur na ana leli a zla ! » Mək mis ya təbu tagray təwi eslini afa ga bay gəđakani nani ni təzay nan, təbi bəbarva.

Sak mahkər Piyer adəm àsər Yezu do

(*Meciyə 26.69-75 ; Lək 22.56-62 ; Zəŋ 18.15-18, 25-27*)

⁶⁶ Ka ya ti Piyer nan əbu a dalaka mbeheni ni bu nahəma, wal nahan àra : wal nani agri təwi ana bay gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni.

⁶⁷ Àra ènjia ti èpi Piyer nan əbu anjafəŋ kà aku, àməŋjaləŋ lala mək àhi : « Nak day kəsawadumkabá akaba Yezu zal Nazaret na. »

⁶⁸ Eslini Piyer àhi : « Aha. Nəsər ma gani do, nìcikaba ere ye ti kawayay kəđəm na do. »

Àra àđəma nahkay ti ècikaba, àsləkaba a dalaka ni ba, òru e gejiŋ vu. [Mək agwazl àzlah.]

⁶⁹ Wal ni àra èpia nan a keti ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Nan hini ti nan ndam gatay gani. »

⁷⁰ Eslini Piyer àđəm keti : « Aha, nu nəsər ma gani do. »

Àra àpəsa 6al ti mis ya ti eslini ni təhi ana Piyer keti : « Eđedəŋ nak day ndam gatay gani, adaba nak zal Gelili. »

⁷¹ Nan nakəŋ àmbadəy dək, àđəm : « Nəsər maslaŋa nani ya ti kacalumfəŋ ni do. Tamal nasəkad malfadə nahəma, Melefit məkadə nu a. »

⁷² Eslini agwazl àzlah ye cə həya. Agwazl ni àra àzlaha ti Piyer nakəŋ ma ga Yezu ya àhi : « Wudaka ti agwazl azlah sak cə nahəma, akəđəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni àŋgiaya a ahər ba. Nahkay Piyer àdiki ana tuway.

15

Yezu nan əbu kə meleher ge Pilet bay ga ndam Rom

(*Meciyə 27.1-2, 11-14 ; Lək 23.1-5 ; Zəŋ 18.28-38*)

¹ Də àna zuzəni nahəma gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba nday gəđakani ge seriya ni dek təcakalava, təgray sawari. Eslini təgəs Yezu, təwəl mək tòru àna nan afa ga bay *Pilet.

² Tòru tìnjəa àna Yezu a ti Pilet nakəŋ èhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zəde eđedəŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kəđəm. »

³ Eslini gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tacalki nan ka zlam magudarani kay.

⁴ Pilet èhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti kici do aw ? Kàhəŋgarfəŋ do aw ? »

† 14:62 Limis 110.1. ‡ 14:62 Məŋjay Deniyel 7.13. § 14:63 Tamal zal Zəde egəzlehkaba azana gayan ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àbəlay do simiteni ni àgrava. Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit egəzlehkaba azana gayan ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àđəm nan Wur ge Melefit ni, adaba təđəm èndivia Melefit a dal-dal.

⁵ Ay Yezu nanj te-te, àhəŋgrifəŋ va do. Gayan̄ ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgria ejep ana Pilet a.

Tàdəm tákada Yezu a
(*Meciyu 27.15-26 ; Luk 23.13-25 ; Zen 18.39-19.16*)

⁶ Kəla wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zude təbu tihindifiŋa kè Pilet a ti məfaya zal dan̄gay a bəlan̄. Tihindifiŋa ti nanj àbu afiaya maslan̄a ya tawayay na ana tay a.

⁷ Zal nahan̄ àbu, slimi gayan̄ Barabas ; təfiya nanj a dan̄gay va akaba mis ndahan̄ ya ti təkadfiŋa kə ŋgumna ni. Ka sarta ya ti təkadfiŋa kə ŋgumna ni ti nanj àkada mis a.

⁸ Eslini mis dal-dalani ni tàra afa ge Pilet a, tihindifiŋa ti məgri ana tay akada gayan̄ ya ti agri ana tay kilevi ni.

⁹ Tàra tihindifiŋa nahkay ti Pilet nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nih̄i ti kawayum nəfiaya bay ga ndam Zude na ana kəli a waw ? »

¹⁰ Àdəm nahkay ti, àsəra gəđákani ga ndam *man̄galabakabu mis akaba Melefit ni təgəsibiyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam.

¹¹ Ay gəđákani ni tawayay ndo, təhi ana mis dal-dalani ni : « Humi : “Mawayay ti kəfaya nanj a ba, si Barabas kwa.” » Mək təhi nahkay.

¹² Pilet nakəŋ àra ècia ma gatay na zla nahəma, àhi ana tay keti : « Kawayum ti nəgri mam ana maslan̄a ya ti kazalum nanj Bay ga ndam Zude ni mam ? »

¹³ Təhəŋgrifəŋ àna zlahay : « *Darfəŋ nanj kə təndal ! »

¹⁴ Nahkay nanj nakəŋ èhindifiŋa ma kə tay a, àhi ana tay ahkado : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay : « Darfəŋ nanj kə təndal ! »

¹⁵ Nahkay ti Pilet awayay aməri ɓəruv ana mis dal-dalani ni, àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan̄ ti təzləb̄ Yezu àna kurupu. Tàra təzləb̄a nanj a ti àhi ana tay ti tázay nanj, tōru tadarfəŋ nanj kə təndal.

Ndam slewja teyefiŋ kə Yezu
(*Meciyu 27.27-31 ; Zen 19.2-3*)

¹⁶ Ndam slewja ni təgəs Yezu nakəŋ, təzoru nanj a hud̄ ahay ga bay *Pilet ni vu.

Ahay gani nani, təzalay Pretwer. * Eslini təzalakabu ndam slewja ndahan̄ ni dek.

¹⁷ Ndam slewja ni tàmbatki azana ndizeni ka Yezu, mək təkəleya adak a, təslap hindigil-hindigil, təfiviyyu a ahàr vu akada ga jaku ni.

¹⁸ Tàra təbəkia zlam a zla nahəma, təgri sa, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! »

¹⁹ Tázay eziŋwi, təsi a ahàr vu, tətifiyyu esliɓ e eri vu, təbəhad̄i mirdim meleher ndiɓa ndiɓa ana had̄.

²⁰ Tàra təbia seki a nahkay ti təkakwakia azana ndizeni ya təfəki na, təbikabu azana gayan̄ gayan̄ani ya təkakwakia ni. Eslini təzaya nanj e mite va, ga moru *madarfəŋ nanj kə təndal a.

Tadarfəŋ Yezu kə təndal
(*Meciyu 27.32-44 ; Luk 23.26-43 ; Zen 19.17-27*)

²¹ Ndam slewja ni təbakabu ahàr akaba zal nahan̄ nanj àbu asləkabiya e gili a. Slimi gayan̄ Simu, nanj bəŋ ge Eleksender nday ata Rufus, nanj ga kəsa Sireŋ. Eslini nday nakəŋ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni.

²² Nahkay təzoru Yezu a mələŋ nahan̄ vu ; mələŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « Mələŋ ga aslat ga ahàr. »

²³ Tòru tìnjua àna Yezu nakəŋ a zla ti tawayay təvi zum mebedəkabani akaba haf ya ti təzalay mir ni. Ay ti Yezu àwayay ndo.

²⁴ Eslini tadarfəŋ nanj kə təndal ni. Tàra tadarfəŋa nanj a ti tagraki ca-ca àki ka azana gayan̄ ni bəlan̄ àna bəlan̄ ti təsər way azum way.

²⁵ Sarta ya tadarfəŋ nanj kə təndal ni ti agray njemdi ambəlm̄bu ya ge miled̄u.

²⁶ Pakama àbu məbəkiani ka təndal, ka mələŋ ya təbəkia zlam magudarani ge mis ni ti mis dek təsər, təbəkia ti nahkay hi : « Bay ga ndam *Zude. »

²⁷ Tadarfəŋ ndam akal bebem c̄ kə təndal ndahan̄ kə gəvay ga Yezu, bəlan̄ gani ka ahar ga daf, bəlan̄ gani ti ni ka ahar ga gəjar. [

²⁸ Nahkay ti pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni àgrava. Pakama

* 15:16 Pretwer àna ma Rom ti awayay adəmvaba ahay ga gəđákani ga ndam slewja. † 15:28 Məŋjay Izayi 53.12.

gani nani ti nihi : « Tara tacalkivu nanj àkivu ka ndam magudar zlam. † »]

²⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàrà tìpia nanj a ti tìndivi nanj, tādaday ahàr, tàhikaboru : « Hey, nak ya ti kàdàm ahkado : “Nembedvù *ahay gəđakani ge Melefit ni ti anələmaba a hud ga vad mahkərani ba” ni do aw ?

³⁰ Həngay ahàr gayak, hərəya kà təndal na zla ! »

³¹ Eslini gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ga ndam *məsar Wakita ge Melefit ni təbu təzlapay e kidinj gatay bu, teyefinj daya. Tədəm ahkado : « Nanj nakənj àhəngaraba mis ndahanj a keti ni ti, àhəngaraba ahàr gayanj a koksah timey !

³² Àdəm nanj *Krist *Bay gəđakani ya amara ni, nanj bay ga ndam *Izireyel ti, mähəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya kà təndal na nahəma, leli tekeđi aməfəki ahàr bilegeni. » Mis ya təbu madarfənjani kà gəvay ga Yezu ni day tìndivi nanj.

Yezu amətfənj kà təndal

(Meciy^u 27.45-56 ; L^uk 23.44-49 ; Zəj 19.28-30)

³³ Fat àrà ècika tirked-keđ ka ahàr melefit a ti ləvənj àgray ka had ni đek, tekdefinj duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga məlakarawa.

³⁴ Àrà àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahtani ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefit, Bay Melefit goro ni, kəmbərənj nu ti kamam ? ‡ »

³⁵ Mis ya təbu eslini ni ndahanj tàrà ticia gayanj ya ti àzlah na ti tədəm : « Cəm day ti azalay Eli ni. »

³⁶ Eslini bilinj gatay àcuhworu àzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu juđ, àbahi ka aday, àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mīsi. Àdəm : « Besəma day, tamal ti Eli ara azaya nanj kà təndal na ti mara mipi. »

³⁷ Ay Yezu nakənj àzlahkivu kay kay, àmət.

³⁸ Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga məlanj *njəlatani ya ti a hud ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni ègəzlehvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. ³⁹ Eslini bay

ga ndam slewja ni nanj àbu micikeni kama ga Yezu. Àrà èpia gayanj ya àmət na ti àdəm ahkado : « Maslanj hini ti Wur ge Melefit edefinj. »

⁴⁰ Wál ndahanj təbu eslini cak, tamənjoru. Wál nday hini təkibu ka tay : Mari ga kəsa Magədala, Salomi akaba Mari mənə ga ata Zek gəziteni nday ata Zoze ni.

⁴¹ Ka ya ti Yezu nanj àbu ka had *Gelili ni ti nday gani tādəba nanj a, təgria təwi a. Wál ndahanj kay təbu tamənjələnjoru bilegeni, wál nday nani təcəloya akaba Yezu a Zerəzalem a.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindivinj vu

(Meciy^u 27.57-61 ; L^uk 23.50-56 ; Zəj 19.38-42)

⁴² Mələkarawa àrà ègia mis təbu təslamatavu ga vad *məpəsabana ga hajənj a ti

⁴³ zal nahanj e kidinj ge mis gəđakani ya ti tagray seriya ni bu àrà. Təzalay nanj Zəzef, nanj ga kəsa Erimete. Nanj day ajəgay *Məgur ge Melefit. Àzay njəda gayanj, òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni.

⁴⁴ Gayanj ya ti èhindi kisim ni ti àgria ejep ana Pilet a. Pilet àhi ana ahàr : « Yezu ti àməta àndava edefinj a waw ? » mək əzalay bay ga ndam slewja ni. Nanj nakənj àrà ènjia ti Pilet èhindifinja ma, àhi : « Àməta àpəsa edefinj a waw ? »

⁴⁵ Bay ga ndam slewja ni àrà àhia « Àməta » ti Pilet àvi divi ana Zəzef ti mōru māzay kisim ga Yezu na.

⁴⁶ Nahkay Zəzef òru àsəkumbiyu dawra, àzaya kisim ga Yezu kà təndal na, àkambah. Àrà àkambaha ti àfiyu e mindivinj vu. Mindivinj nani ti miliyeni a pəlad vu. Àrà àfiya kisim ga Yezu na e mindivinj ni va ti àbəladiyiyu belim gəđakani ana mahay ge mindivinj ni.

⁴⁷ Ata Mari ga kəsa Magədala ni akaba Mari mənə ga Zoze ni nday təbu tamənjələnj ka məlanj ya təfiyu kisim ga Yezu ni.

16

Yezu anğaba e kisim ba

(Meciy^u 28.1-8 ; L^uk 24.1-12 ; Zəj 20.1-10)

1 Vad *məpəsabana àra àsləkaba zla nahəma, Mari ga kəsa Magədala ni, Mari mən ge Zek, akaba Salomi tōru təsəkumbiyu tersel, ti t̄ara t̄agraki ka vu ga Yezu.

2 Ge miledu fat azlərəvaya a vad enjenjeni ga gosku a zla nahəma, nday nakən tōru ke mindiviñ ni.

3 Təbu təzlaporu ka ahàr divi, tədəm ahkado : « Way amoru mabəladiləña belim na ana leli kè mindiviñ na way ? »

4 Belim gani nani ti gədakani gədak. Tàra tàmənjoru ti tipi ti mindiviñ nakən bəña, belim ni mabəladlənana. 5 Tōru t̄injəa ti t̄əhuriyu e mindiviñ ni vu. Tàra t̄əhuriya ti tipi wur dagwa nahan nañ àbu manjəhadani digusa ka ahar ga daf, məbakabu azana bəcf-bəcfani, àsia anğwaz ana tay a kay.

6 Àhi ana tay ahkado : « Anğwaz àwər kuli ba. Kədəbum ti Yezu zal Nazaret, ya ti təkadfəñ nañ kà təndal ni. Anğaba e kisim ba, nañ àbi ahalay va bi. Mənjumki, məlan ya t̄afəkad kisim gayan ni nihi.

7 Nihi ti dægum, kəhumi ma gani ana ata Piyer ndam madəbay nañ ni, humi ana tay ahkado : “Àdoru ka had *Gelili kama gekuli, akədumi ahàr ti eslini, akada gayan ya ti àhi ana kuli ni.” »

8 Nday nakən t̄àhəraya e mindiviñ ni ba t̄ədəgikibiyu ana hwa ; anğwaz àwər tay a, t̄əgəgəra. Tàra t̄àsləkabiya zla ti t̄əhi ma gani ana maslanəndo, adaba anğwaz àwəra tay a kay. *

Yezu anğzlivu ana ndam madəbay nañ ni

[
9 Yezu anğaba e kisim ba ge miledu a vad enjenjeni ga gosku a. Àra anğaya ti anğzlivu enji ana Mari ga kəsa Magədala, nañ ya ti ahaslani Yezu àgariaba seteni a adəskəla ni.

10 Nañ nakən àra epia Yezu a ti òru ga məhi ma gani ana ndam ya təbu akaba Yezu ahaslani ni. Òru àdi ahàr ana tay ti nday təbu titəwi, bəruv awər tay.

11 Mari nakən àhi ana tay ahkado : « Yezu nañ àbu, n̄ipia nañ a. » Ay ma gayan ya àhi ana tay ni ti t̄əgəsiki ndo.

* 16:8 A wakita ndahan bu ni ti ma ga Mark àndava ahalay a.

12 Kələn gani ndam *madəbay Yezu cu təbu takoru a kəsa ciḃ-ciḃeni vu ti, Yezu anğzlivu ana tay. Anğzlivu ana tay ti vu gayan ni akada ya anğzlivu ana Mari ni do.

13 Nday nakən day t̄àsləkabiya ga manğəhadī ma gani ana ndam madəbay Yezu ndahan na. Tàra t̄anğəhadīa ana tay a nahkay ti nday nani t̄əgəsiki ma gatay ya t̄anğəhadī ana tay ni ndo keti.

14 Kələn gani ka ya ti ndam madəbay nañ kru mahar bəlanani ni təbu təzum zlam nahəma, Yezu nakən anğzlivu ana tay. Àra anğzlivu ana tay a ti àləgi ana tay adaba t̄əfəki ahàr ke Melefit ndo, t̄awayay m̄əgəsiki pakama ga ndam ya ti t̄ədəm : « M̄ipia Yezu a, anğaba e kisim ba » ni ndo palam.

15 Mək àhi ana tay ahkado : « Dægum ka had ga məlan ni dek, humioru *Ma M̄əweni Sulumani ana mis ya Melefit àgra tay a ni dek.

16 Maslanəya ti àfəkua ahàr a akaba àbara ni ti Melefit amahəngay nañ. Ay maslanəya ti àfəku ahàr ndo ni ti Melefit aməgəs nañ àna seriya.

17 Nday ya ti t̄əfəkua ahàr a nahəma, məfəku ahàr gatay ni ara asərvu nahkay hi : atəzlapay àna ma həma ndahan ya nday t̄əsər do ni ;

18 tamal ti t̄əgəs gavan àna ahar ahkay do ni tisi zlam makad mis day, zlam nday nani atəgri arana ana tay do ferera ; tamal ti t̄əbəki *ahar ka ndam ya t̄əbəsəy do ni, ndam nday nani atanğaba. »

Melefit azoru Yezu a huḃ melefit vu (L̄ək 24.50-53 ; T̄əwi 1.9-11)

19 Bay geli Yezu àra àhia pakama na ana tay a nahkay ti Melefit àzoru nañ agavəla a huḃ melefit vu, mək anjəhad kà ahar ga daf ge Melefit, a məlan ga gədakani vu.

20 Kələn gani ndam *asak ga Yezu ni ti ni t̄àsləka, t̄əhioru *Ma M̄əweni Sulumani ana mis ga had ga məlan ni dek. Bay geli àvi njəda ana t̄əwi gatay ya t̄əgray ni àna

məgrikivu zlam ndahaŋ ya ti mis tìpi ɗay-
ɗay ndo ni ana tay.] †

---

† **16:20** A wakita ndahaŋ bu ni ti wakita ga Mark andav àna 9-20. Ay a wakita ndahaŋ bu ka mɛlaŋ ga 9-20 ti andav nahkay hi : « Wál ni tɛhəŋgri ere ye ti àgravu ni ɗek àna ata Piyer akaba ndam maɗɗabay Yezu ndahaŋ ni, tɛzlapaki kay ndo. Kɛlaŋ gani Yezu àna ahàr gayan àslororu ndam maɗɗabay nan ni gwar egezi ka mɛlaŋ ya fat azlɛrɛvaya ni akaba gwar agavɛla ka mɛlaŋ ya fat adiyu ni ga mɛhiani ana mis Melefit amahəŋgay mis ga kaŋgay-kaŋgayani. Ma gani nani ti njɛlata, aməmbatvu ɗay-ɗay do. »

Ma Mɔwɛni Sulumani ya Luk àbɛki ni Ere ye ti mɛdɛmki ka Ma Mɔwɛni Sulumani ya Luk àbɛki ni

Maslaɲa ya ti àbɛki wakita ge Luk ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɛngu ni, kwa ka mɛnjɛki gani ndam ga Yezu dek tɛsɛra àbɛki ti Luk bay ya tàgrakabu tɔwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mɛsɛra, bay ya àbɛki wakita ge Luk ni ti àbɛki Tɔwi ga ndam asak ga Yezu day nan gani (Luk 1.1-4, Tɔwi 1.1). A Tɔwi ga ndam asak bu àdɛm « leli » (16.10-17 ; 20.5-15 ; 21.1-18 ; 27.1-28.16), nahkay mɛsɛra bay ya àbɛki wakita ni tɛsawada akaba Pol a.

Luk àbɛki wakita gayan cɛeni ni ana Teyɔfil (1.3). Way Teyɔfil way ti mɛsɛr do ; slimi gayan ni awayay adɛmvaba « Bay ya ti awayay Melefit ni. » Luk azalay nan « gɛdɛkani goro » : bi nan bay ge elimeni, bi àpɛl sɛngu ga magraya wakita na ti nan ; àfɛkia ahàr ka Yezu a, ay Luk àbɛki wakita ti mɛci pakama àki ka Yezu lala (1.4). Luk awayay ti mis dek tɛsɛr pakama àki ka Yezu lala.

Luk àsɛra ma Gres a lala, àbɛki ti akada ga ndam mɛsɛr zlam ya tɛbɛki wakita ka sarta ga Yezu ni. Awayay ti mis tɛsɛr ere ye ti àgravu ni àgrava ededɛn ededɛnena, nahkay àdafay slimi ga bɛbay ya tɛgur had ka sarta gani ni (1.5 ; 3.1) ; ka sarta gani nani mis tacal vi ti àna slimi ga bɛbay nahkay.

Luk àngɛhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdɛm ni akada ga ata Meciyɛ nday ata Mark ya tɛngɛhad ni : Yezu ànjɛki ke tɔwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Ay akada ge Meciyɛ ya àgray ni Luk day ànjɛki ti ke miwi ga Yezu (1-2) ; ka mɛlan nani akaba ka mɛlan ndahan àngɛhad zlam ya ti nan nanani ècifiɲa kè mis ndahan a, èjenjey a wakita ndahan bu ndo ni (1.3).

Ga Yezu ya àhɛngalay Melefit ni ti ata Meciyɛ nday ata Mark tɛngɛhada ma gana, ay ti Luk àngɛhada àtama gatay na (3.21 ; 5.16 ; 6.12 ; 9.18, 28-9 akaba ndahan).

Àdafa tɔwi ga Mɛsuf Njɛlatani ya àgray na daya (1.35, 41, 67 ; 2.25-27 ; 3.16, 22 ; 4.1, 14, 18 ; 10.21 akaba ndahan). Àngɛhad ahɛmamam wál ndahan tàdɛbay Yezu, Melefit day àhɛngay tay ni (1.39-56 ; 7.37-50 ; 8.2 ; 23.27-28, 49 ; 24.1), akaba ahɛmamam Yezu awayay ndam talaga ni (4.18 ; 6.20 ; 7.22 ; 11.41 ; 12.23 ; 14.13, 21 ; 18.22 ; 19.8 ; 21.2-3). Àngɛhad ahɛmamam Yezu awayay ndam magudar zlam ya tambatkaba majalay ahàr gatay a ni daya (5.32 ; 7.34, 37-50 ; 15.1-7, 10 ; 18.13-14 ; 19.7-10).

Pakama ya Luk ànjiki ana Teyɔfil ni

¹ Nɛbukki wakita hini ana nak, Teyɔfil goro ni.

Nɛhuk nahɛma, mis kay tàkadva, tɛbɛkia zlam ya ti tàgravu e kidɛn geli bu na ka wakita.

² Wudaka tɛbɛki zlam gani nani ti mis ndahan tɛhibiya ana leli a àndava. Nday ya ti tɛhi ana leli ni tɛpihiya ere ye ti àgravabiya kwa ka mɛnjɛki gani àna eri gatay gatayana. Nahkay zla ti tɔwi gatay ègia ga mɛhi pakama ge Melefit ana mis a.

³ Ègia mis ndahan ni tɛbɛkia wakita gatay na nahɛma, nu day àbɛlafua nawayay nɛbukki pakama gani ka wakita, Teyɔfil gɛdɛkani goro ni. Nawayay nɛslamalakabu pakama gani lala, adaba nɛcahakabá ere ye ti àgravu na dek, kwa ka mɛnjɛki gani.

⁴ Nagray nahkay adaba nawayay ti kɛsɛr pakama ya kici ni ti pakama ge jiri ededɛn.

Mɛslɛr ge Melefit àdɛm etiwi Zɛn bay mɛbaray mis

⁵ Ka sarta ya *Erot nan bay gɛdɛkani ga had ga ndam *Zude nahɛma, zal nahan àbu, nan bay *mɛngalabakabu mis akaba Melefit, slimi gayan Zakari. Nan ge dini ga Abiya. Wal gayan day wur hud ga *Aron, slimi gani Elizebet.

⁶ Nday cɛcɛeni ndam jireni kè eri ge Melefit, tɛgɛskabu *Divi ga Bay Melefit ya tɛbu mɛbɛkiani a wakita ge Mɛwiz ni bu ni, tagray ere ye ti Melefit awayay ti mis tàgray ni dek. Nday gani mis tɛngɛtɛfɛna zlam magudarani kà tay a do.

⁷ Ay ti tìwi bəza ndo, adaba Elizebet naŋ dægəlani mək nday cecəeni tìgia medewel a àndava.

⁸ A vad nahaŋ Zakari naŋ àbu agri tūwi ana Melefit a *ahay gəɖakani ge Melefit ni bu, adaba ahar ge tūwi ga ndam ge dini gayaŋ ènjua.

⁹ Kəlavad ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tihindi Melefit ti mādaba mis a bəlaŋ e kidiŋ gatay ba, ti maslaŋa nani ahuriyu kà mahay ga məlaŋ *njəlatani ni ga mazəbay haf ya ezi akada ge tersel ni : ka fat nani ti Melefit adaba Zakari a.

¹⁰ Sarta ga mazəbay haf ni àra ènjia ti àhuriyu a ahay ni vu. Mis ndahaŋ dal-dalani ni ti ni nday a dalaka bu, təbu tahəŋgalay Melefit.

¹¹ Eslini *məslər ge Melefit àŋgazlivu : məslər ni jika gwar kà ahar ga ɖaf ga zlam ya ti tazəbaki haf ya ezi àcər ni.

¹² Zakari nakəŋ àra èpia məslər ge Melefit na ti àbivaya aŋgwaz a, àtia bəruv a.

¹³ Naŋ àbu agray aŋgwaz nahkay nahəma, məslər ge Melefit ni àhi : « Kəgray aŋgwaz ba, Zakari, adaba Melefit ècia gayak ya kàhəŋgalay naŋ na. Nahkay wal gayak Elizebet emiwəkaya wur zalana, akədi slimi gani Zeŋ.

¹⁴ Etiweya wur na ti akəmərɔv dal-dal àsaɓay, mis kay day atəmərɔv ka ya ti etiweya naŋ a ni.

¹⁵ Adaba mam, naŋ gani emigi mis gəɖakani kè eri ge Melefit. Emisi zum akaba zlam mawəsani ɖay-ɖay do ; kwa naŋ a huɖ ga mənani bu *Məsuf Njəlatani àniviyu a məbərɔv bu dal-dal.

¹⁶ Amahəŋgarbiyu bəza ge Izireyel kay afa ga Bay Melefit gatay ti táfəki ahàr keti.

¹⁷ Amara kama ge Melefit ga məhi ma ge Melefit ana mis a. Melefit aməvi Məsuf akaba njəɖa akada ya àvi ahaslani ana bay mahəŋgaray pakama gayaŋ Eli ni. Amagraŋ tūwi ga maŋgalabakabu ata bəŋ ga bəza akaba bəza gatay ; mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni amahəŋgarbiyu tay ti tjalay ahàr akada ga ndam ya ticiiki slimi ana Melefit ni. Nahkay amaslamalikabu mis ana Bay geli ga məgri tūwi. »

¹⁸ Eslini Zakari nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Anəsər ma gayak ya kəɖəm ni ti jiri ti

ahəmamam ? Adaba nihi leli cəeni ata wal goro mīgia medewel a ni. »

¹⁹ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu Gabriyel, nu nəbu kè meleher ge Melefit kəlavad. Àslərkuubiya nu ti nəhuk ma sulumani ya kici ni.

²⁰ Nihi ti akazlapay koksah, akəɖəm ma va do, si ere ye ti nəhuk ni amagrava day, adaba kəgəskabu pakama goro ndo. Nəhuk nahəma, ere ye ti nəɖəm ni ti amagravu àna vad gani. »

²¹ Ka sarta ya Zakari naŋ a ahay bu ni ti mis ya a dalaka bu ni təbu tajəgay naŋ. Àra àpəsɔviya a məlaŋ *njəlatani ni va ti àhəlia ahàr ana tay a.

²² Ka ya ti àhəraya ni ti èsliki məɖəm ma va do. Nahkay mis ni təsəra èpibiya araŋa a məlaŋ njəlatani ni ba. Naŋ nakəŋ àzlapay koksah, adadi ahar ana tay ciliŋ.

²³ Nahkay naŋ àbu agri tūwi ana Melefit. Sarta ge tūwi gayaŋ ni àra àndava ti àsləka òru a magam gayaŋ.

²⁴ Kəlaŋ gani wal gayaŋ Elizebet àzay huɖ. Àra àza huɖ na ti ànjəhad a ahay bu kiyi zlam, àhəraya e mite va ndo. Àɖəm :

²⁵ « Ere ye ti àgrakuvu ni ti tūwi ga Bay Melefit goro. Nihi ti àjənakia nu a, àzəkua mimili kè eri ge mis a. »

Məslər ge Melefit adəm etiwi Yezu

²⁶ Ka ya ti Elizebet naŋ a huɖ kiyi muku nahəma, Melefit àslərbiyu məslər gayaŋ Gabriyel a kəsa nahaŋ vu. Kəsa nani ti təzalay Nazaret, ka had *Gelili.

²⁷ Àslərkiubiya ka wur dahalay nahaŋ, slimi gayaŋ Mari. Wur dahalay nani ti təvia ana zal nahaŋ a ; slimi gani Zəzef, naŋ wur huɖ ge Devit. Ay ti àzay naŋ faŋ ndo.

²⁸ *Məslər ge Melefit nakəŋ àrəkioru ka wur dahalay ni, àhi : « Nəgruk sa. Nak ti Melefit awayay kur, agruk sulum gayaŋ. Bay Melefit naŋ àbu akaba kur. »

²⁹ Wur dahalay ni àra ècia sa ga məslər ge Melefit na ti àhəlia ahàr a. Àhi ana ahàr ahkado : « Sa ga mam nahkay mam ? »

³⁰ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhi : « Kəgray aŋgwaz ba, Mari, adaba kəŋgəta zlam sulumana afa ge Melefit a.

³¹ Kara kazay huɖ wudak. Nahkay kara kiwi wur zalani, akədi slimi gani Yezu.

³² Wur nani emigi mis gəɗakani. Melefit naŋ agavəla driŋ amədəm wur nani ti Wur gayaŋ. Bay Melefit aməfiyu naŋ a bay ge Devit bəŋ ga bəŋani ya àzum ahaslani ni vu,

³³ aməgur bəza huɗ ge Zekəp ga kaŋgay-kaŋgayani, bay gayaŋ amandav ɗay-ɗay do. »

³⁴ Eslini Mari àhi : « Nu nəsər zal do ni ti, anazay huɗ gani ti ahəmamam ? »

³⁵ Məslər ge Melefit ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « *Məsuf Njəlatani amərəkuka, Melefit naŋ agavəla driŋ amagraŋ ti kənjəhad a njəɗa gayaŋ bu akada ya kaŋjəhad e zəhwəri ga məŋgəhaf bu ni. Nahkay wur ya ekiweya ni naŋ njəlata, Melefit amazalay naŋ Wur gayaŋ.

³⁶ Nihi Elizebet wur ga ndam gekəli ni, naŋ ya ti mis tədəm naŋ ɗəgalani ni, ku ègia medewel a nəngu ni àza huɗ a kiya muku, wur zalani àniviyu.

³⁷ Adaba mam, ere ye ti Melefit èsliki magrani do ni ti àbi. »

³⁸ Mari nakəŋ àra ècia ma gayaŋ na ti àhi : « Nu ti nu wal məgri təwi ana Bay Melefit. Ere ye ti kəhu ni mǎgrakuvu ti ! » Eslini məslər ge Melefit ni àsləka, àmbərbu naŋ.

Mari naŋ àbu afa ge Elizebet

³⁹ Ka sarta gani nani Mari àsləka, àcəloru ke weceweceni gwar a həma vu, a kəsa nahaŋ vu ka had *Zude.

⁴⁰ Òru ènjəa ti àhuriyu a ahay vu afa ga Zakari, àgri sa ana Elizebet wal ga Zakari ni.

⁴¹ Elizebet àra ècia sa ga Mari na ti wur ya ti a huɗ gayaŋ bu ni àɗaɗay. Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Elizebet a,

⁴² mək naŋ nakəŋ àdiki ana zlahay kay kay, àɗəm : « Nak ti Melefit àgruka zlam sulumana àtama ga wál ndahaŋ na ɗək. Àgria sulum ana wur gayak ya a huɗ bu na daya.

⁴³ Nu way ti məŋ ga Bay goro mǎra afa goro a way ?

⁴⁴ Ka ya ti nìci sa gayak ni ti wur ya a huɗ goro bu ni àɗaɗa àna məmərana.

⁴⁵ Nak kəbu àna məmərani adaba kəfəkia ahàr ka Bay Melefit a, kəsəra amagraŋ ere ye ti àhuk aməgruk ni. »

Mari àzləba Melefit

⁴⁶ Eslini Mari nakəŋ àɗəm ahkado :

« Àna məbəruv goro ɗək nədəm Bay Melefit goro naŋ gəɗakani dal-dal,

⁴⁷ nu nəbu àna məmərani kay adaba Melefit naŋ àbu ahəŋgay nu ;

⁴⁸ adaba mam, nu nìsli araŋa do, nəgri təwi ana naŋ, ay ti àjalakua ahàr a.

Nahkay kwa kani mis ya təbu ni ɗək atədəm nu nəbu àna məmərani dal-dal ga kaŋgayani.

Mis ya etiwi tay kama ni ɗək ɗay atədəm nahkay.

⁴⁹ Atədəm nahkay adaba Melefit esliki magray zlam ɗək, àgrua zlam gəɗákana.

Melefit ti naŋ njəlata !

⁵⁰ Ndam ya tabəhadì mirdim ni ti awayay tay,

agri sulum gayaŋ ana tay akaba ana bəza huɗ bəza huɗ gatayani.

⁵¹ Àgra təwi ga njəɗa àna ahar gayaŋ a ; ndam ya ti zlabay àniviyu ana tay ni ti àgrikaba ahàr ana tay a kway-kwayay.

⁵² Bəbay ɗay àhələba tay a bay gatay ba ; ndam ya ti tìsliviyu a mis vu do ni ti àhəlaya tay agavəla.

⁵³ Ndam ya ti ləwir àwər tay ni ti àvia zlam sulumana ana tay a, tərəha àna naŋ a ;

ndam ge elimeni ti ni àgara tay a, tàsləka ahar gatay zlam zlam.

⁵⁴ Ndam *Izireyel ti nday ndam məgri təwi ana Melefit, nahkay àjənakia tay a ; sulum gayaŋ ya àɗəmbiyu aməgri ana tay ni àgəjazlki ahàr ndo.

⁵⁵ Sulum gani nani ti àhibiya ma gana ana ata bəŋ geli ahaslana,

àɗəm aməgri ana Abraham akaba ana bəza huɗ gayaŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. »

⁵⁶ Mari àra àzləba Melefit a nahkay ti àpəsiyu afa ge Elizebet agray kiya mahkər ; kələŋ gani àsləkabiya, àra a magam a.

Tìwi Zəŋ bay məbaray mis ni

⁵⁷ Kiya ge Elizebet àra ènjia ti èweya wur zalaŋa.

⁵⁸ Àra èweya wur na ti àmərva : ndam mahay gayaŋ akaba ndam gayaŋ tǎra tǎcia Melefit àgria sulum gayaŋ a ti nday ɗay təmərva.

59 Wur ni àra àgra vad azlalahkər a nahəma, mis tàra ge *mekeli kədi a. Tàra tèkelia kədi na ti tawayay tēdi slimi ga bəṅani Zakari.

60 Ay ti mənani àdəm : « Aha, kàzalum naṅ nahkay ba, slimi gayan̄ Zeṅ. »

61 Tàra tìcia ma ga wal na ti tēhi : « Maslaṅa àbi e dini gayak bu təzalay naṅ Zeṅ bi timey. »

62 Nahkay tēdadi ahar ana bəṅ ga wur ni, ti mēdafiaya slimi ya naṅ awayay mēdiani ana wur ni ana tay a.

63 Mək Zakari nakəṅ èhindifiṅa pələṅgaf kà tay a. Tàra tēzibiya ti àbaki : « Slimi gayan̄ Zeṅ. » Gayan̄ ya àra àbaki nahkay ni ti àgria ejep ana mis na dek.

64 Ka gani nani Melefit àhəlikaba ma ana Zakari nakəṅ a, àzlapay hūya, àdi ana mazləbay Melefit.

65 Ere ye ti àgravu ni ti àsia aṅgwaz ana ndam mahay gayan̄ na dek. Ma gani nani àhəndoru ka had *Zəde a kəsa ya ka həma ni vu dek.

66 Ndam ya tìcia pakama nana ni dek ti tēbu təjalaki ahàr, tēdəm ahkado : « Wur nani ti emigi mam ? » Wur ni ti njəda ge Melefit àbu akaba naṅ edediṅ.

Zakari ahəṅgri ma ge Melefit ana mis

67 Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva ana Zakari bəṅ ga wur na a vu va. Nahkay àhəṅgaraya pakama ge Melefit a, àdəm ahkado :

68 « Mazləbay Bay geli, Melefit ga ndam *Izireyel ni,

adaba àra àmən̄jaya ndam gayan̄ a, àmba tay a.

69 Melefit àslərbiya bay njəda-njədani ga mahəṅgay leli a.

Bay njəda-njədani nani ti wur huđ ge Devit bay mēgri təwi ana Melefit ni.

70 Pakama gani nani ti àhibiya ana ndam njəlatani ya tahəṅgaray *pakama gayan̄ ahaslani na,

mək nday day tēhəṅgria ana mis a.

71 Àdəm amahəṅgafəṅa leli kà ndam ezir geli a,

ti ndam ya tawayay leli do ni tìsliki ke leli va ba.

72 Àgria sulum gayan̄ ana ata bəṅ geli a,

àjalakia ahàr ka pakama gayan̄ ya àwəlkabu akaba tay na.

Pakama gayan̄ ya àwəlkabu akaba gatay ni ti njəlata.

73 Àjalakia ahàr ka mbađay gayan̄ ya àmbadi ana Abraham bəṅ geli na.

A mbađay gayan̄ ni bu àhi

74 amahəṅgafəṅa leli kà ndam ezir geli a ti aṅgwaz àwərfəṅa leli kà tay a va ba,

ti mēfəki ahàr ke Melefit, māzləbay naṅ,

75 ti mīgi ndam jireni, ndam njəlatani kè eri gayan̄

duk abiviyu ana mandav ga vad ga sifa geli. »

76 Zakari nakəṅ àdəm keti :

« Nak zla nahəma, wur goro, atəzalay kur bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit.

Naṅ agavəla driṅ !

Atəzalay kur nahkay adaba akədi kama ana Bay gəđakani geli ga maslama-likabu divi,

77 ga məhiani ana ndam gayan̄ ni ti tēsər Melefit aməmbərfəṅa zlam magudarani gatay na kà tay a, amahəṅgay tay.

78 Melefit geli ni ti awayay leli, agri sulum gayan̄ ana leli dal-dal.

Nahkay amara masladi məlan̄ ana leli kwa agavəla akada ga fat ya azlərəvaya, asladay məlan̄ ni.

79 Amasladi məlan̄ ti ana ndam ya ti nday a ləvəṅ bu ni akaba nday ya ti tagrafəṅa aṅgwaz kè kisim a ni,

ti mēdəfiki ana leli ahəmamam manjəhadkabu àna sulumani akaba Melefit ni. »

80 Zakari nakəṅ àra èndeveriṅa pakama gayan̄ na ti ànjəhad akaba ndam gayan̄ zlam gayan̄. Nday tēbu nahkay ti Zeṅ wur gayan̄ ni naṅ àbu adək, məsər zlam gayan̄ asagakivu adaba Melefit naṅ àbu akaba naṅ. Ànjəhad e gili duk abiviyu ana vad ya ti aṅgazlivu ana ndam Izireyel vay-vay ni.

2

Tiwi Yezu (Meciyə 1.18-25)

1 Ka sarta gani nani ti Egəst *bay gəđakani ga ndam Rom àdəmva. Àdəm tâcal mis ga had ya naṅ agur ni dek, tēbəki slimi gatay ka wakita.

² Macal mis nani ti ye enjenjeni. Àgravu ka ya ti Kiriniyas agur had Siri ni.

³ Nahkay ku way way do dek akoru ka had gayan ti tácal nan, tâbaki slimi gayan eslini.

⁴ Ka sarta gani nani ti Zuzef zal ga Mari ni nan abu ka had *Gelili a kasa Nazaret bu. Àra ecia ma ga macal mis na ti àslaka òru ka had *Zude, a kasa Betlehem vu. Òru eslini ti adaba tiwi bay Devit bəŋ ga bəŋani ahaslani a kasa gani nani bu.

⁵ Ka ya ti akoru ni ti àzəkivu wal gayan Mari ju, ti tâbaki slimi gatay a kasa ga ata bəŋ gatayani bu. Ka gani nani ti wal ni hud èsliliŋa.

⁶ Tòru tìnjəa e Betlehem a nday tàbu eslini ti vad ge miwi wur ni ènjəa.

⁷ Nahkay nan nakəŋ èweya meykweya gayan wur zalana. Àra èweya wur na ti àfiyu nan a azana vu mək àfəkad nan a kulum vu. Tàfəkad wur ni eslini ti adaba mis tišliva a ahay ga ndam mirkwi ni va, məlan əbi va bi palam.

Məslər ge Melefit ahi ana ndam majəgay zlam tiwia Krist a

⁸ Ka had nani nahəma, ndam majəgay zlam tàbu a hud gili bu, tanjəhad eri ga majəgay zlam gatay ga məlavad.

⁹ Nday tàbu eslini ti məslər ga Bay geli Melefit aŋgazlivu ana tay, masladani ga Bay geli Melefit ahərkiə ka tay a ka məlan nana, àbəvù tay e kidiŋ vu. Tàra tipia nahkay ti àbiva aŋwaz ana tay a dal-dal.

¹⁰ Eslini *məslər ge Melefit ni àhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋwaz ba. Nihi nahəma, nəzibiya ma məweni sulumana ana kəli a. Ndam *Izireyel dek eticia ma gana ti atəmər vu àna nan dal-dal.

¹¹ Ma ya ti nəzibiya ana kəli ni ti nihi : Tiwiewa bay mahəŋgay mis ana kəli kana a kasa ge Devit ba. Nan gani *Krist *Bay gədakani ya amara ni, nan Bay geli gədakani.

¹² Ere ye ti akəsər um nan àna nan ni ti nihi : akədumi ahər ana wur ndeḅ-ndeḅeni a azana bu a kulum bu. »

¹³ Àra àdəma nahkay ti ndam ga slaku ge Melefit dal-dal tàzlarəvaya a hud melefit va

dekik həya, nday tàbu akaba nan, tazləbay Melefit, tədəm :

¹⁴ « Tàzləbay Melefit driŋ agavəla ! Ka had day ndam ya ti Melefit awayay tay ni tənjàhadkəbu àna sulumani, araŋa ahəli ahər ana tay ba ! »

Ndam majəgay zlam takoru təmənjiyu Yezu e Betlehem

¹⁵ *Məslər ge Melefit ni tàra tàzləba Melefit a nahkay ti tàsləkafəŋa kà ndam majəgay zlam na, tənɡoru a hud melefit vu. Tàra tàsləkafəŋa kà tay a ti nday ti ni tədəm e kidiŋ gatay bu : « Mədəgum bədak e Betlehem, makoru miḅəmbiyu ere ye ti àgravu, Bay Melefit àhi ana leli ni kwa. »

¹⁶ Nday nakəŋ təzoru asak kirim-kirim, tòru tədi ahər ana Mari nday ata Zuzef akaba wur ndeḅ-ndeḅeni ni, nan mandəhadani a kulum bu.

¹⁷ Tàra tipia wur na ti tənɡəhad pakama ga məslər ge Melefit ya ahiki ana tay ka wur ni.

¹⁸ Mis ya tičia ma ga ndam majəgay zlam ya tənɡəhad ana tay na ti àgriva ejep ana tay a dek.

¹⁹ Mari ti ni àgəskabá ma na dek a ahər gayan va, nan abu adəgəzli ahər dal-dal.

²⁰ Kələŋ gani ndam majəgay zlam ni tàsləka. Nday àna məmərani, tàzləbay Melefit azuhva zlam ya tičia akaba tipa ni dek. Zlam gani nani dek àgrava akada ga məslər ge Melefit ya àhi ana tay na.

Təŋazli Yezu ana Melefit a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit bu

²¹ Wur ni àra àzuma vad a azlalahkər nahəma, *təkeli kədi, tədi slimi Yezu. Slimi nani ti slimi ya ti *məslər ge Melefit àdi mənjàd mazay hud gayan ni.

²² Wal ni àra àsaya daf e mite va ti si ndam *manjalabakəbu mis akaba Melefit ni tədəm nan əgia njəlatana keti kwa akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbaki a wakita gayan ni bu ni. Nahkay tòru nday ata zal gayan Zuzef a Zerəzalem ga manjazli wur ni ana Bay geli Melefit,

²³ adaba àbu məbəkiani e Divi ga Bay geli Melefit bu, Melefit adəm ahkado : « Meykweya zalani lu emigi njəlata, nan ga Bay geli Melefit. * »

* 2:23 Mənjay Məhərana 13.2, 12, 15.

24 Nahkay si tæbi kurkoduk c_u ahkay do ni bæza ga guḍuk-guḍuk c_u ana Bay Melefit akada ya àbu mæbækiani e Divi ga Bay Melefit bu ni kwa. †

Simeyoŋ nday ata Ana tæhəŋgri ma ge Melefit ana mis

25 Eslini zal nahaŋ naŋ àbu a Zeruzalem, slimi gayaŋ Simeyoŋ, naŋ gani mis jireni, ahaŋgrioru ahàr a haḍ ana Melefit, naŋ àbu ajəgay bay ya ti Melefit aməslərbiyu ga mahəŋgay ndam *Izireyel ni. Simeyoŋ gani *Məsuf Njəlatani naŋ àbu akaba naŋ.

26 A vad nahaŋ Məsuf Njəlatani àhiaba, àhi : « Wudaka kəmət nahəma, ekipia *Krist *Bay gəḍakani ya Bay Melefit aməslərbiyu ni day kwa. »

27 Nahkay ka fat ya ti ata bæŋ ga Yezu nday ata məŋ ga Yezu təzoru Yezu wur gatay ni a dalaka ga *ahay gəḍakani ge Melefit ni vu ga maḍəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayaŋ ni bu ni ti, tədi ahàr ana Simeyoŋ nakəŋ. Naŋ eslini àndava, adaba Məsuf ge Melefit àzoya naŋ a.

28 Simeyoŋ nakəŋ àra èpia wur na ti àzay naŋ a ahar vu, àgri səsı ana Melefit, àḍəm : 29 « Nihi nahəma, Bay goro ni, ere ye ti kəhu ni ti kəgra àndava.

Nu evidi gayak, kebesey məvu divi ti nəmət àna sulumani.

30 Adaba nìpia bay ya ti kəslərbiyu ga mahəŋgay mis na àna eri goro a,

31 maslaŋa ya ti kəzaba naŋ kè meleher ge mis ga məlaŋ na ḍek ni.

32 Naŋ gani amasladi məlaŋ ana mis, ti mis ya ti nday ndam *Zəde do ni ḍek day təsər kur.

Nahkay mis ḍek atazləbay ndam Izireyel, ndam gayak ni, azuhva naŋ.‡ »

33 Ata bæŋ ga Yezu nday ata məŋ ga Yezu tàra ticia ma ga Simeyoŋ ya àḍəmki ka wur na ti àgria ejep ana tay a dal-dal.

34 Eslini Simeyoŋ nakəŋ àhəŋgalay Melefit ti məgri sulum gayaŋ ana tay, mək àhi ana Mari məŋ ga wur ni : « Azuhva wur hini nahəma, ndam Izireyel ndahaŋ kay ataŋgoru kəlaŋ, nday ndahaŋ kay ti ni atorukama. Melefit amaŋgazlay naŋ, ay ti mis atəgəskabu naŋ do ;

35 nahkay amaŋgazlaya zlam ya mis kay təjalay a ahàr gatay bu na vay-vay. Nak Mari ti ni, akacakay daliya, ekitəwi akada ge mis ya tətəhada àna maslalam a gək ni. »

36-37 Wal nahaŋ naŋ àbu, naŋ wal mahəŋgaray pakama ge Melefit, slimi gayaŋ Ana. Naŋ wur ge Fenəwel zal Eser.Š Vi gayaŋ ḍekeni kru kru azlalahkər mahar faḍ, ègia medewel a dal-dal. A dahalay gani nahəma, àda zal a, tìvikabu vi adəskəla, mək zal ni àmətchia. Zal gayaŋ ni àra àməta ti ànjəhad ka ahàr gayaŋ, naŋ wal madakway. Ka sarta gani nani ti naŋ àbu akoru a dalaka ga ahay gəḍakani ge Melefit ni vu kəlavaf. Məlafat akaba məlavaf gani do ḍek azləbay Melefit eslini àna məgəs *ndəra akaba àna mahəŋgalay naŋ.

38 Ka ya ti Simeyoŋ naŋ àbu azlapaki ka Yezu nahəma, wal madakway ni ènjia bilegeni. Àra ènjia ti àgri səsı ana Melefit. Mis ndahaŋ təbu eslini tajəgay vad ya ti Melefit amahəŋgay Zeruzalem ni. Eslini wal nakəŋ àhəŋgri pakama ge Melefit ya àḍəmki ka wur ni ana tay ḍek.

Ndam ga Yezu təŋga a Nazaret a

39 Ka ya ti ata Zəzef nday ata Mari təḍəba *Divi ga Bay Melefit ya àbu mæbækiani a wakita ge Məwiz ni bu na ḍek ti tàsləka àna wur na, təŋgoru a kəsa gatay vu a Nazaret ka haḍ *Gelili.

40 Nday təbu eslini ti wur ni naŋ àbu adək, njəda gayaŋ day asagay. Zlam day àsəra kay ; Melefit awayay naŋ, naŋ àbu agri sulum gayaŋ.

Ere ye ti Yezu àgray ka ya ti vi gayaŋ kru mahar c_u ni

41 Ata Zəzef nday ata Mari takoru a Zeruzalem tagrabiya wuməri ga *Pak kilevi.

42 Yezu àra àzuma vi a kru mahar c_u ti tòru akaba ata bæŋani ata məŋani a Zeruzalem akada gatay ya tagray kilevi ni.

43 Tàra təgraba wuməri na àndava ti mis ḍek tàsləka təŋgoru a magam gatay. Ka ya ti mis ni tàsləka ni ti Yezu àsləka ndo. Ànjəhad a Zeruzalem ka məsər ga ata bæŋani nday ata məŋani do.

† 2:24 Məŋjay Levi 12.8. ‡ 2:32 Məŋjay Izayi 42.6 ; 49.6 ; 52.10. Š 2:36-37 Eser ti wur ge Zekap ; ègia slimi ge dini a.

⁴⁴ Nday tādām bi naŋ àbu aslaka akaba ndam gatay ya tāsawaday akaba tay na. Nahkay tāsawaday ruk, day kwa ti tādābay naŋ àkibu ka ndam gatay ni,

⁴⁵ ay tēdi ahār ndo. Tāra tēdi ahār ndo ni ti tāngoru a Zerūzalem, tādāboru naŋ.

⁴⁶ A vad ya mahkər gani day kwa ti tēdi ahār a dalaka ga *ahay gādakani ge Melefit ni bu. Naŋ àbu maŋjəhadani digusa e kiđin ge mūsisi gādakani gatay ni bu, abi slimi ana ma gatay ya tādām ni, ehindifiŋa ma kà tay a daya.

⁴⁷ Eslini mis ya tēbi slimi ana ma gayan ni dek tāgra ejep a, adaba àsəra zlam a kay, àhəŋgarfəŋ kà pakama lala.

⁴⁸ Ata bəŋani nday ata məŋani tāra tēdia ahār a ti tāgra ejep a dal-dal àsabay. Eslini məŋani àhi ahkado : « Kəgri ere hini ana leli ti kamam, wur goro ? Nihi ahār àhəliaba ana leli ata buk a dal-dal ga madəbay kur a. »

⁴⁹ Àra ècia ma ga məŋani na ti àhi ana tay ahkado : « Kədəbum nu ti kamam ? Ngay ananjəhad a dalaka ga ahay ga Baba bu ni ti kəsərunki do aw ? »

⁵⁰ Ay ti ata bəŋani ata məŋani ticiaba ma gayan ya àhi ana tay na ndo ferera.

⁵¹ Kələŋ gani tàsləka akaba Yezu a, tòru a Nazaret. Naŋ àbu agəsiki ma ga ata bəŋani ata məŋani. Məŋani zla nahəma ajalakioru ahār ka zlam gani nani ya àgravu ni dek.

⁵² Yezu nakəŋ ka ya ti adək ni asərkiyu zlam àkiyu. Àbəlafəŋa kè Melefit a àkiva, mis day àbəlafəŋa kà tay a àkiva.

3

Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ya àhi ana mis ni

(Meciya 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Zeŋ 1.19-28)

¹⁻² Àra àpəsa vi a 6al ti Melefit àhi ma gayan ana Zeŋ wur ga Zakari a huđ gili bu. Ka sarta gani nani ti Tiber *bay gādakani ga ndam Rom àzumva a bay gayan va vi kru mahar zlam ; àfiya Pons Pilet a bay ga had ga ndam *Zude va ; *Erot agur had *Gelili ; Filip wur ga məŋani agur had Itəri akaba had Tresenitit ; Lisaniyas agur had Ebilen. Anna nday ata Kayif nday gādakani

* 3:6 Izayi 40.3-5.

ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit.

³ Melefit àra àhia ma ana Zeŋ a nahkay ti Zeŋ nakəŋ asawaday kà gəvay ga zalaka *Zərdeŋ, eveliŋ tekesl. Naŋ àbu ahi ana mis : « Mbatumkaba majalay ahār gekəli a. Tamal kàmbatumkaba majalay ahār gekəli a ti *nabaray kəli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kè kəli a. »

⁴ Nahkay ma ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki a wakita gayan ni bu ni àgrava. Àdām ahkado : « Maslaŋa azlah a huđ gili bu, dəŋgu gayan ahəndabiyu.

Àdām ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gādakani.

Ahār àdām divi gayan mēla ndəla6a.

⁵ Had atərahvu a zlur-zlur vu dek, həma akaba məlan đarani dek etebesvu, divi madəŋgwani etigi ndəla6a, divi magədavani atəslamalavu.

⁶ Nahkay mis dek etipi ge Melefit ya ahəŋgay ndam gayan ni.”* »

⁷ Eslini mis kay tərəkia ke Zeŋ a, ti məbaray tay. Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi ana tay : « Lekələm ti medəkw ! Way àhi ana kəli dəguma afa goro a ti kətamumfəŋa kà məzum 6əruf ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ?

⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahār gekəli a edefiŋ edefiŋena ti grum təwi ya ti adafaki lekələm kàmbatumva ni. Ngay bəŋ ga bəŋ gekəli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahār ba, adaba nəhi ana kəli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tigi bəza huđ ga Abraham day, agravu.

⁹ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefit ànjəkia ka matra6 kəli a àndava, agri ana kəli akada ge mis ya məŋ ga zlam gayan tìwi bəza sulumani do ni ti, azay zla6a gayan ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. »

¹⁰ Eslini mis kayani ni tēbu tihindifiŋa ma, tēhi : « Nahkay ti leli hi ti məgray ahəmamam ? »

¹¹ Zeŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdām ahkado : « Maslaŋa ya ti endəwi gayan cə ni ti mədifiŋa bəlan ana maslaŋa ya ti

gayan̄ àbi fererani na. Nahkay day maslaᅇa ya ti zlam məzumani àfəᅇ ni ti məvi ana maslaᅇa ya àfəᅇ bi ni. »

¹² Eslini ndam *məhəl hadam tərəkia ti məbaray tay bilegeni. Nday nakəᅇ tihindifiᅇa ma, təhi : « Məsi ! Leli ti mągray ahəmamam ? »

¹³ Naᅇ nakəᅇ àhəᅇgrifəᅇ ana tay, àdəm : « Lekələm nahəma, kihindəmfiᅇa hadam kè mis a àtamkia ka ga ᅇgumna ya àhi ana kəli ni ba. »

¹⁴ Ndam slewja tihindifiᅇa ma daya. Təhi : « Leli timey, mągray ahəmamam ? » Àhi ana tay : « Lekələm ti kəhələmfəᅇa siᅇgu kè mis ga nᅇdà ba, ahkay do ni àna məsəki malfadà ka tay a ba. Hələm siᅇgu ya ᅇgumna apəli ana kəli ni ciliᅇ. »

¹⁵ Mis macakalavani ye eslini ni təbu tajəgay ere ya amagravu ni. Təhi ana ahər : « Zeᅇ ti bi naᅇ *Bay gəđakani ya amara ni aw ? »

¹⁶ Eslini Zeᅇ àhi ana tay đek : « Nu ti nabaray kəli àna yam. Ay ti maslaᅇa nahaᅇ naᅇ àbu ara. Naᅇ gani nani ti nᅇdà gayan̄ àtama goro a. Nu ti way ga mepicehiaba ezewed̄ ga kimaka gayan̄ a di way ? Naᅇ zla nahəma amara məbaray kəli àna *Məsuf Nᅇlatani akaba àna aku.

¹⁷ Emedekaba mis a akadà ge mis ya àza hijid̄ gayan̄ a ahar va, ahar hay àna naᅇ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət day-day do. »

¹⁸ Nahkay Zeᅇ nakəᅇ naᅇ àbu ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis. Àhi ma ndahaᅇ gərgəri kay ana tay, awayay ti təgəskabá.

¹⁹ Ka sarta gani nani ti Erot bay ga had̄ Gelili ni àgudara zlam a. Wur ga məᅇ ga Erot àbu, wal gayan̄ slimi gani Erodiyət. Erot àzafəᅇa wal ga wur ga məᅇani na. Erot àgudara zlam ndahaᅇ a kay, nahkay ti Zeᅇ àləgi azuhva zlam gayan̄ ya àgudar ni đek.

²⁰ Àra àləgia ti Erot nakəᅇ àgudarkivu zlam keti : àfiyu naᅇ a daᅇgay vu.

*Baray ga Yezu
(Meciᅇ 3.13-17 ; Mark 1.9-11)*

²¹ Ka ya ti mis đek *təbaray ni ti Yezu day àbara. Àra àbara, naᅇ àbu ahəᅇgalay Melefít ti huđ melefít àzlək̄vaba,

²² *Məsuf Nᅇlatani àhərkiaya. Àhərkiaya ti akadà ga kurkoduk ya ahər ni ; mis tiᅇia. Eslini daᅇgu àhəᅇdabiyu a huđ melefít bu akadà daᅇgu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəmərü məbərüv dal-dal. »

*Ata bəᅇ ga bəᅇ ga Yezu
(Meciᅇ 1.1-17)*

²³ Ka ya ti Yezu àᅇjəki ke təwi gayan̄ nahəma, vi gayan̄ agray kru kru mahkər. A majalay ahər ge mis bu ni ti Yezu naᅇ wur ge Zəzef. Zəzef ti ni naᅇ wur ge Heli,

²⁴ Heli wur ga Matat, Matat wur ge Levi, Levi wur ge Melsi, Melsi wur ga Janay, Janay wur ge Zəzef,

²⁵ Zəzef wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ga Amos, Amos wur ga Nahum, Nahum wur ge Esili, Esili wur ga Nagay,

²⁶ Nagay wur ga Mat, Mat wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ge Semᅇ, Semᅇ wur ga Zosek, Zosek wur ga Zəda,

²⁷ Zəda wur ga Yohanaᅇ, Yohanaᅇ wur ga Resa, Resa wur ga Zorobabel, Zorobabel wur ga Salatiyel, Salatiyel wur ge Neri,

²⁸ Neri wur ge Melsi, Melsi wur ga Adi, Adi wur ga Kosam, Kosam wur ge Elimadam, Elimadam wur ge Er,

²⁹ Er wur ga Yezu, Yezu wur ge Eliyezer, Eliyezer wur ga Zorim, Zorim wur ga Matat, Matat wur ge Levi,

³⁰ Levi wur ga Simeyᅇ, Simeyᅇ wur ga Zəda, Zəda wur ge Zəzef, Zəzef wur ga Yonam, Yonam wur ge Eliyakim,

³¹ Eliyakim wur ge Meleya, Meleya wur ga Mena, Mena wur ga Matata, Matata wur ga Nataᅇ, Nataᅇ wur ge Devit,

³² Devit wur ge Zese, Zese wur ga Zobet, Zobet wur ga Boz, Boz wur ga Sala, Sala wur ga Nason,

³³ Nason wur ga Aminadap, Aminadap wur ga Adimiᅇ, Adimiᅇ wur ge Erni, Erni wur ga Esron, Esron wur ge Ferez, Ferez wur ga Zəda,

³⁴ Zəda wur ge Zəkəp, Zəkəp wur ga Izak, Izak wur ga Abraham, Abraham wur ga Tara, Tara wur ga Nakor,

³⁵ Nakor wur ge Serəs, Serəs wur ga Ragaw, Ragaw wur ge Felek, Felek wur ge Eber, Eber wur ga Sala,

³⁶ Sala wur ga Kaynam, Kaynam wur ga Arfazat, Arfazat wur ge Sem, Sem wur ge Nawi, Nawi wur ge Lemes,

³⁷ Lemes wur ga Matusala, Matusala wur ge Enok, Enok wur ge Zeret, Zeret wur ge Meleleyel, Meleleyel wur ga Kaynam,

³⁸ Kaynam wur ge Enos, Enos wur ge Set, Set wur ga Adam ; Adam ti ni, nanj wur ge Melefit.

4

Seteni àwayay esipet Yezu

(Meciyu 4.1-11 ; Mark 1.12-13)

¹ Yezu àra àbara àndava nahama, *Məsuf Njəlatani əsliva a vu va. Eslini Yezu nakəŋ əsləkabiya gwar kà zalaka *Zurdeŋ a, Məsuf Njəlatani àzoru nanj a huđ gili vu.

² Eslini *Seteni àhəlfəŋa eyu a vad kru kru fađ. A huđ ga vad nday nani bu ni ti Yezu àzum arəŋa ndo ferera. Kələŋ gani ləwir àwərkaba nanj a.

³ Ləwir ni àra àwərkaba nanj a ti Seteni àhi : « Tamal ti nak Wur ge Melefit edeđiŋ ti, hi ana akur nday nini təmbukvu *dipeŋ zla aw ? »

⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Mis anjəhad ti àna zlam məzumani ciliŋ do.” * »

⁵ Eslini Seteni nakəŋ àzoru nanj ka məlaŋ zaŋani, àdəfiki had ga duniya ni dek ke weceweceni.

⁶⁻⁷ Àhi ana Yezu keti : « Tamal ti kàbəhadua mirdim a meleher ndib ana had ti, zlam ya kipioru ni dek nəvuk, egi gayak, kəgur tay akaba elimeni gatayani dek. Adaba zlam nday nani dek ti Melefit àbuva tay a ahar va, nisliki məviani ana maslaŋa ya ti nu nawayay nəvi ni tata. »

⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay nanj nanj bəlaŋ ciliŋ.”† »

⁹ Eslini Seteni nakəŋ àzoru nanj a Zeruzalem, àfəkad nanj jik ka ahər ga *ahay gəđakani ge Melefit ni, àhi ahkado : « Tamal nak Wur ge Melefit edeđiŋ ti, diyu a had.

¹⁰ Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Melefit aməhi ana məslər gayan ti təbuk slimi.”

¹¹ Àbu məbəkiani keti : “Atakəcaw kur a ahar vu, ti asak gayak ənjifiŋ kà akur ba.” ‡ »

¹² Yezu àhəŋgri zuh keti : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” § »

¹³ Kələŋ gani Seteni àmətađfəŋa ga məhəlfəŋa eyu kà Yezu àna wir-wir gayan a dek ti əsləkafəŋa ga hayaŋana.

Yezu ànjəki ke təwi gayan e Gelili

(Meciyu 4.12-17 ; Mark 1.14-15)

¹⁴ Yezu àŋgoru ka had *Gelili àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Öru ənjəa eslina ti mis ye eslina ni akaba ga had ndahaŋ ya kà gəvay gani ni dek təbu tacalfəŋ.

¹⁵ Yezu nakəŋ àcahi zlam ana mis a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni bu. Nanj àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ya təbu eslina ni dek tazləbay nanj.

Ndam Nazaret təgəskabu Yezu ndo

(Meciyu 13.53-58 ; Mark 6.1-6)

¹⁶ Yezu öru a Nazaret ka məlaŋ ya ti àdək ni. Vad *məpəsabana àra ənjia ti àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu a kəsa nani bu, akada gayan ya àgray kəla vad məpəsabana ni. Nanj nakəŋ nanj àbu eslina ti ècikaba cəkwađ ga mejəŋgi Wakita ge Melefit ana mis a.

¹⁷ Eslini təvi Wakita ge Melefit ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki ni mifedeđekabani, mək àzay, èpelkaba. * Nanj àbu epelkaba nahkay ti àdi ahər ana məlaŋ ya ti nanj awayay ni. Àbu məbəkiani ka məlaŋ nani :

¹⁸ « Məsuf ga Bay Melefit àku ka nu, àdaba nu ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam talaga, əslərbiyu nu ga məhiani ana ndam daŋgay Melefit amambay tay, ana ndam wuluf day etipi divi, əslərbiyu nu ga məhəlabə ndam ya təcakay daliya ni a daliya gatay ni ba daya,

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:8 Mimbiki 6.13. ‡ 4:11 Limis 91.11-12. § 4:12 Mimbiki 6.16. * 4:17 Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zəbalani, mis tefedeđekabu ; ga məŋgət məlaŋ ya tawayay ni si tēpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi. † 4:19 Izayi 61.1-2.

19 akaba ga mæhi ana mis vi ya ti Bay geli agri sulum gayan ana tay ni ènjia.† »

20 Yezu nakəŋ àra èjeŋga pakama gani nana zla nahəma, èfedekabu wakita ni, àhəŋgri ana bay ya ti agray təwi a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu mək ànjəhad digəs eslini ga macahi zlam ana mis. Àra ànjəhada zla nahəma, mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni dek təkəkioru eri, taməŋjaləŋoru.

21 Eslini naŋ nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ma ya ti niŋeŋgey a Wakita ge Melefit bu ni ti ma gani nani àgrava kana àndava. Àgravu ka ya ti kicəm nu nəbu niŋeŋgeya ma na ni. »

22 Mis ni dek tàra ticia zlam ya ti àcahi ana tay na ti tédəm : « Àsəra zlapay a àsabəy. » Pakama sulumani ya ti àhəraya a ma gayan ba ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Tédəm : « Naŋ hini ti wur ge Zəzef ni timey ? »

23 Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəsəra akəhumu ma gozogul hini : “Nak bay mahəŋgaraba mis àna haf a ni, həŋgaraba ahàr gayak gayakana zla aw ?” Akəhumu keti : “Micia ere ye ti kàgray a Kafarnahum na dek, ay ti graya akada nana a kəsa gayak gayakani ba bilegeni a zla aw ?” »

24 Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, bay mahəŋgaray pakama ge Melefit lu, ndam ga kəsa gayan gayanani tawayay mægəskabu pakama gayan ya àhi ana tay ni do.

25 Sərumki ke ere ye ti àgravu ke zemeni ge Eli ni day. Nəhi ana kəli nahəma, ka gani nani ti avər àtəd ndo vi mahkər àna kiyi muku, ləwir àdaya ka had nana dek. Ka sarta gani nani ti wəl madakway day təbu dal-dal ka had Izireyel,

26 ay ti Melefit àsləroru Eli afa ga wal madakway bəlan gatayani ndo. Àsləroru naŋ ti afa ga wal madakway ga kəsa Serepta ga had Sidon ni cilin. ‡

27 Ke zemeni ge Elize bay mahəŋgaray pakama ge Melefit day ndam ambələk təbu dal-dal ka had Izireyel, ay ti maslaŋa bəlan gatayani Elize àhəŋgaraba naŋ a ègi njəlatani ndo, si àhəŋgaraba ègi njəlatani ti Naman zal ambələk ga had Siri ni cilin. § »

28 Mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni tàra ticia pakama gayan ya àhi ana tay na ti nday dek təzuma bəruv a dal-dal.

29 Eslini mis ni ticikaba, tàgaraba naŋ a kəsa gatay ni ba. Kəsa gani nani ti ka ahàr ga həma ; nahkay təzoru naŋ gwar ka mægəgədal, tawayay təkəbiyu ahar ka had.

30 Ay ti Yezu àhuriyu e kidin gatay vu, àsləka zlam gayan a.

Yezu agariaba seteni ana mis a Kafarnahum a
(Mark 1.21-28)

31 Yezu òru a Kafarnahum ka had *Gelili. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi zlam ana mis.

32 Zlam gayan ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni.

33 Nday təbu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahan seteni àniviyu a ahàr bu naŋ àkibu ka tay eslini. Àra èpia Yezu a ti àzlah kay kay, àdəm :

34 « Hey, Yezu, zal Nazaret, nak ti kadəbafəŋa mam kè leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dəgiya nəsəra kur a lala ; nak mis *njəlatani ge Melefit ya àslərbiyu ni. »

35 Eslini Yezu nakəŋ àzlacaki ke seteni ni bəra, àhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaŋa hina. » Seteni ni àra ècia zlacay gayan na ti àdi maslaŋa nani ana məlan e kidin ge mis ni bu dek. Ay ti àsləkiaba day àgri arana ndo ferera.

36 Mis ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal, təzlapaki e kidin gatay bu, tédəm : « Pakama mam hini mam ? Ahi ma ana seteni àna njəda akada ga bay ni, mək seteni ni təsləkiaba ana mis a. »

37 Nahkay ti slimi ga Yezu àhəndoru ka had ni dek.

Yezu àhəŋgaraba ndam ga arməwər a kay
(Meciy 8.14-17 ; Mark 1.29-34)

38 Yezu àhəraya a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni ba, òru suwwa a magam afa ga Simu həya. Eslini ti ènjiki miren ga Simu, aku àbəkia dal-dal. Nahkay ti təhi : « Kam-kam, jənaki naŋ ti ! »

³⁹ Yezu nakəŋ àndəhadkiyu ahàr, àzłacaki kay kay ka arməwər ni, mək aku ni àhəlkiya ka wal na. Eslini wal ni ècikaba cəkwađ, àfi ahàr ana tay.

⁴⁰ Məlakarawa àra ègia, fat àdiya a ahay va ti mis ya ti ndam gatay arməwər gərgərani awər tay ni dek təhəlibiyu tay ana Yezu. Àhəŋgaraba tay àna məbəki *ahar ka tay a bilij àna bilij.

⁴¹ Naŋ àbu ahəŋgaraba mis a ti seteni day təsləkiaba ana mis a kay àna zlahay a. Seteni ni təhi : « Nak ti Wur ge Melefit ! » Ay ti Yezu àləgi ana tay, àcafəŋa tay ga mədəmana, adaba nday təsəra naŋ *Krist *Bay gəđakani ya amara ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis ka had Zude
(Mark 1.35-39)

⁴² Ge miledə də mələŋ àbu asləbiyu nahəma, Yezu ècikaba, àhəraya òru a huđgili vu. Eslini mis dal-dalani tadəbay naŋ ; tàra tədia ahàr a ti tawayay ti Yezu àsləkafəŋa kà tay a ba, təcəfəŋa naŋ ga masləkana.

⁴³ Ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Ahàr àdəm nəhivù *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ni ana ndam ga kəsa ndahaŋ ni bilegeni kwa ; adaba Melefit àslərbiyu nu ti ga magray təwi gani nani. »

⁴⁴ Eslini naŋ nakəŋ òru ka had ga ndam *Zude, àhioru ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu.

5

Ndam madəbay Yezu ye enjenjeni ni
(Meciyə 4.18-22 ; Mark 1.16-20)

¹ A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu micikeni kà gəvay ga dəluv Zenizaret ga macahi zlam ana mis. Eslini ti mis dal-dal təhəđakfəŋoru ga məbi slimi ana pakama ge Melefit.

² Naŋ nakəŋ naŋ àbu eslini ti èpi *slalah ga yam bebem cə ka dəŋ-dəŋ : ndam məgəs kilif təhəraya a slalah ga yam ni ba, təbu tabarafəŋa zəva gatay a.

³ Nahkay ti Yezu àcəlviyu a slalah ga yam nahaŋ ni vu, slalah ga yam nani ga Simu. Yezu àhi ahkado : « Həđakfəŋa slalah ga yam na kà gəvay ga dəŋ-dəŋ na. » Àra àhəđakfəŋa ti Yezu ànjəhad digəs, ànjəki ka macahi zlam ana mis dal-dalani ni.

⁴ Àra èndeveriŋa zlapay gayanə na ti àhi ana Simu ahkado : « Həđakoru slalah ga yam ni kà mələŋ zileneni, ti kətəlumiyu zəva gekəli ni, kəgəsumaya kilif àna naŋ a. »

⁵ Simu àra ècia pakama gayanə na ti àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Gəđakani, məgra təwi a hundum, ere ye ti məgəs ni day àbi. Ay tamal nak kəđəm faŋ ti nətəliyu zəva ni a yam ni vu. »

⁶ Simu akaba ndam gayanə ni tàra tətəliya zəva gatay na ti àgəsa kilif a kay dal-dal, gəzit amal kilif ni ètedkaba zəva gatay na.

⁷ Nahkay təgrikaboru ahar ana ndam məgəs kilif ndahaŋ ya ti a slalah ga yam nahaŋ ni bu ni ti tàra təjənaki tay ga magəjahana a dala va. Tàra tinjia ti təgəjahaya zəva na akaba kilif na. Təbəviyu kilif ni a slalah ga yam ni vu tərəhvù cecəeni, gəzit akal slalah ga yam ni takoru a huđ ga yam ni vu.

⁸ Simu Piyer àra èpia ere ye ti àgravu na ti àbəhadı mirdim ana Yezu, àhi : « Bay goro, həđakfua, adaba nu bay magudar zlam. »

⁹ Àdəm nahkay ti adaba nday akaba mis ya ti təgəskabu kilif ni dek aŋgwaz àwəra tay a. Aŋgwaz àwər tay ti adaba kilif ya təgəsaya kayana ni palam.

¹⁰ Nday ya ti tagrakabu təwi akaba Simu ni ti bəza ge Zebede, ata Zek nday ata Zeŋ. Nday day aŋgwaz àwəra tay a. Ay ti Yezu àhi ana Simu ahkado : « Aŋgwaz àwər kur ba : kwa kani kigia bay məhəlibiyu mis ana Melefit a, akada gayak ya kəgəs kilif ni. »

¹¹ Eslini təsləkabiya a huđ ga yam ni ba. Tàra təsləkababiya ti təgəjabiyu slalah ga yam gatay ni ka sawiyaka mək təmbərbu zlam gatay ni dek, tadəbay Yezu.

Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a
(Meciyə 8.1-4 ; Mark 1.40-45)

¹² Ka ya ti Yezu naŋ àbu a kəsa nahaŋ bu ni ti zal nahaŋ àra, ambələk èsekaba naŋ a dal-dal. Àra èpia Yezu a ti àrəkia, àbəhadı mirdim, meleher ndiə ana had, àhi : « Kamkam, bay goro ni ! Tamal kawayay ti kisliki mahəŋgaraba nu a ti nīgia mis njəlatana. »

¹³ Eslini Yezu nakəŋ àzoru ahar, ènjifij, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk ni aŋgaba, ègia mis njəlatana həya.

14 Ay Yezu àhi : « Nihi kàngaba nahəma, kəhi ma gani ana maslaŋa ba. Ru kəngazli vu gayak ni ana bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit sawaŋ ; kəvi zlam ana Melefit akada ge Məwiz ya àdəm a wakita gayaŋ bu ni, adaba kīgia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kəngaba, kīgia mis njəlatana. »

15 Ay slimi ga Yezu àhəndakivoru kama kama sawaŋ. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia ga məbi slimi ana ma gayaŋ na ; tawayay ti mähəngaraba ndam gatay ya tēbesey do na daya.

16 A vad ndahaŋ ti Yezu nakəŋ naŋ àbu asləkafəŋa kè mis na, akoru a huđ gili vu ga mahəngalay Melefit.

*Yezu ahəngaraba zal dərə a
(Meciya 9.1-8 ; Mark 2.1-12)*

17 A vad nahaŋ Yezu naŋ àbu a ahay bu, acahi zlam ana mis ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tərə, tənəhadfəŋ kə gəvay. Təsləkabiya a kəsa ciḃ-ciḃeni ga had *Gelili akaba ga had *Zude ni ba dek, təsləkabiya a Zeruzalem a daya. Njəda ga Bay geli Melefit àbu akaba Yezu, ahəngaraba mis àna naŋ a.

18 Naŋ àbu eslini ti mis ndahaŋ təzəbiyu zal dərə nahaŋ àki ka slalah. Tərə tənəja àna naŋ a ti tədabay divi ga məzikabiyu naŋ ana Yezu a ahay vu. Tawayay ti tafəkadnaŋ kè meleher gayaŋ,

19 ay ti tənəgət divi ga məzikabiyu naŋ ndo adaba mis təsliva eslina. Nahkay ti nday ya ti təzəbiyu zal dərə ni təcəliyu àna naŋ ka *dalahaŋ ga ahay ni, tədiaba zlam ya ti təpaḃ ahay àna naŋ na ḃal. Tərə tədiaba ti təfiyu naŋ mandəhadkiani ka slalah gayaŋ ni gwar eslini àna ezewed e kidin ge mis ni bu, kè meleher ga Yezu.

20 Yezu nakəŋ àra epia ere ye ti təgray na ti àsəra təfəkia ahər a. Nahkay àhi ana zal dərə nakəŋ : « Zləba goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

21 Ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tərə ticia ma ga Yezu na ti təjalay a ahər gatay bu tədəm : « Way hini azay ahər gayaŋ akada naŋ Melefit ni way ? Way esliki məmbərfəŋa zlam magudarani kè mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! »

22 Nday təbu təjalay ahər nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahər na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahər nahkay ti kamam ?

23 Zləzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ?

24 Ay nawayay ti kəsərur, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəŋa zlam magudarani kè mis ka had a. » Mək àhi ana zal dərə ni : « Nəhuk nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. »

25 Eslini naŋ nakəŋ ecikaba cəkwađ kè eri ge mis na dek həya, azay slalah gayaŋ ya àndəhadki ni. Naŋ àbu akoru a magam ti azləboru Melefit hihi.

26 Ga Yezu ya àgray nahkay ni ti àgria ejep ana mis a dek ; tələbay Melefit. Təgra aŋgwaz a daya, tədəm : « Mipia ere ye ti mipi day-day ndo na kana. »

*Yezu azalay Levi
(Meciya 9.9-13 ; Mark 2.13-17)*

27 Yezu àhəraya a ahay ni ba. Àra àhəraya ti epia zal nahaŋ, naŋ bay *məhəl hadam, təzalay naŋ Levi, naŋ àbu manəhadani digusa ka məlaŋ məhəl hadam. Eslini Yezu àhi ahkado : « Dəbabiyu nu. »

28 Nahkay Levi nakəŋ ecikaba cəkwađ, àmbrəŋ zlam gayaŋ ni dek, àdəboru naŋ.

29 Kələŋ gani Levi àgray wuməri gədakani afa gayaŋ, edii zlam məzumani dal-dal ana Yezu akaba ndam *madəbay naŋ ni. Ndam məhəl hadam akaba mis gatay ndahaŋ təbu təzum zlam ka ahar bəlaŋ akaba tay daya.

30 Ndam *Feriziyen akaba ndam gatay ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni tərə tippa ndam madəbay Yezu na təbu təzum zlam ni ti tələgi ana tay, təhi ana tay ahkado : « Kəzumum zlam, kisum zlam ka ahar bəlaŋ akaba ndam məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? »

31 Yezu àra ecia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday təbu njalaŋ-njalaŋ ni ti tōru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani.

32 Nu nərə ti ga mazalay ndam jireni do ; nərə ti ga mazalay ndam magudar zlam, ti tāmbatkaba majalay ahər gatay na sawaŋ. »

*Yezu adəmki ma àki ka mægəs ndəra
(Meciy# 9.14-17 ; Mark 2.18-22)*

³³ Eslini ndam *Feriziyen ni təhi ana Yezu ahkado : « Ndam madəbay Zən ni tægəs *ndəra akaba tahəngalay Melefit kəlavad. Ndam madəbay leli ni nday day tagray nahkay. Ay ti ndam madəbay kur ni nday təbu təzum zlam, tisi zlam zlam gatay ti ahəmamam ? »

³⁴ Ay Yezu àhəngrifən ana tay, àdəm : « Kisləmki məcumfəna zləbəba ga bay maday wal na kà məzum zlam ka ya ti nday təbu akaba bay maday wal na tata waw ? Kisləmki do.

³⁵ Ay sarta nahan amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. »

³⁶ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay : « Mis egəzleheya azana gayan mawəna, aslamalay azana gayan midigweni àna nan ti àbi. Tamal àgra nahkay ti azana gayan maweni ni day àgədava, mək gayan ya ti àsaya ni day tarakaboru akaba midigweni ni do.

³⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti zum new-neweni ni àra àwəsa ti etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslanə nani emizikiba ke kene-kene na daya.

³⁸ Àgravu nahkay do ; ahàr àdəm təbəviyu zum new-neweni e kene-kene maweni vu kwa.

³⁹ Tamal mis àsərva àna misi zum mawəsana ti àwayay misi zum new-neweni va do. Adəm ahkado : “Zum mawəsani ni àcər àtama new-neweni na.” »

6

*Yezu nan bay ga vad məpəsabana
(Meciy# 12.1-8 ; Mark 2.23-28)*

¹ A vad *məpəsabana nahan ba ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni təbu tasləkaba a vədan ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay nan ni təbu teheboru alkama ni, tahwal, tahəpəforu bəza gani.

² Nday təbu tagray nahkay ti ndam *Feriziyen ndahan təhi ana tay : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayan ni bu : “Kəgrum təwi

a vad məpəsabana ba ba” * ti, lekulum kəgrum ti kamam ? »

³ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kèjəngəm ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayan ləwir àwəra tay a,

⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipen ya táfəkadi ana Melefit ni. Devit nakən àzum, mək àvi ana ndam gayan ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayan ni bu, mis ndahan təzum dipen nani do ; si ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Kèjəngəm ma gani ndo waw ? »

⁵ Eslini Yezu àhi ana tay keti : « Bay ya ti adəm təgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

*Yezu ahəngaraba zal nahan ya ahar
mikəlfišana na
(Meciy# 12.9-14 ; Mark 3.1-6)*

⁶ A vad *məpəsabana nahan ba ti Yezu àhuriyu a ahay ga *mahəngalavù Melefit vu. Àra àhuriya ti ànjəki ka macahi zlam ana mis. Eslini zal nahan nan àvu ahar ga daf mikəlfišana.

⁷ Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni təbu tamənjələn ana Yezu nakən ; təhi ana ahàr ahkado : « Kani vad məpəsabana ti akal ti ara ahəngaraba nan a waw ? » Tawayay ti tægəski nan ka zlam magudarani.

⁸ Ay ti Yezu àsəra majalay ahàr gatay na. Nahkay àhi ana zal ya ti ahar mikəlfišana ni : « Cikaba, ra e kidin ge mis ni va, cik jik. » Nahkay ècikaba, nan jika.

⁹ Eslini Yezu nakən àhi ana tay : « Nihin-difišana zlam kè kəli a day. Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad məpəsabana ba tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəngay mis tək, ga makad mis aw ? »

¹⁰ Àmənjələn kè mis ni dek bəlan àna bəlan, mək àhi ana zal ya ahar mikəlfišana ni : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayan ni àslamalava, ègia səndu6-səndu6ana.

* 6:2 Mənjay Mahərana 34.21.

11 Nahkay ti ndam mäsär Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyeñ ni tázuma bəruv a dal-dal. Təzlapay e kidīñ gatay bu àki ke ere ye ti tara təgri ana Yezu ni.

Yezu adaba ndam asak gayañ a kru mahar cə

(Meciyə 10.1-4 ; Mark 3.13-19)

12 A vad nahan Yezu àcəloru a həma vu ga moru mahəngalay Melefit. Òru ènjəa ti àndəhadki hundum àki ka mahəngalay Melefit.

13 Məlan əra əsla ti nañ nakəñ àzalakabu ndam madəbay nañ ni, mək àdaba mis a kru mahar cə e kidīñ gatay ba. Nday ya ti àdaba tay a ni ti àzalay tay ndam *asak gayañ.

14 Slimi gatay kru mahar cəni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga mənani Andre, Zek, Zeñ, Filip, Bartelemi,

15 Meciyə, Tumas, Zek wur ga Alfe, Simu nañ bəlan ga ndam ya takadvakivu ka had gatay ni,

16 Zəd wur ge Zek, nahan ni ti ni Zədas Iskariyot nañ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis, ahəngaraba ndam ga arməwər a

(Meciyə 4.23-25)

17 Yezu àndaya ahər a həma ni ba akaba ndam asak gayañ na, ècik ka məlan tazl-tazlani. Eslini ti ndam madəbay nañ təbu kay ; mis ndahan day təbu dal-dal, ndahan ticikbiyu ka had *Zəde akaba a Zerəzalem, ndahan ti ni ticikbiyu kà gəvay ga *dəluv gədakani ka had Tir akaba Sidon.

18 Mis nday nani tərəkia ka Yezu a ti ga məbi slimu ana ma gayañ ya àdəm ni, tawayay ti mähəngaraba tay a arməwər gatay ni ba daya. Nahkay Yezu ahəngaraba tay a, ahəngaraba nday ya ti seteni àniviyu ana tay na daya.

19 Mis dek tawayay ti tīnjifiñ, adaba njəda àvu a vu gayañ bu ; ku way way do ya ènjifiña ni ti àngaba a arməwər gayañ ni ba. Nahkay Yezu ahəngaraba tay a dek.

Məmərani akaba cicihi ge mis

(Meciyə 5.1-12)

20 Eslini Yezu àmənjaləñ ana ndam madəbay nañ ni, àdəm :

« Lekələm ndam talaga ni ti mərumvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gekəli.

21 Lekələm ya ləwir awər kəli nihi ni ti mərumvu, adaba akərəhum.

Lekələm ya kitəwəm nihi ni ti mərumvu, adaba ekiyəm.

22 « Ka ya ti mis tipi kəli kəbum kəfumku ahər ka nu *Wur ge Mis, mək tizirey kəli, tawayay kəli va do, tindivi kəli akaba tədəmki ma magədavani àki ke kəli azuhva nani ni ti mərumvu.

23 Ka ya ti təgri zlam nday nani ana kəli nahəma, mərumvu dal-dal, həbum àna məmərani. Adaba mam, Melefit aməvi zlam sulumani ana kəli kay a kəla gani vu a huf melefit bu. Sərumki ata bəñ gatayani day təgribya zlam gani nana ana ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ahaslana na.

24 « Ay lekələm ndam ge elimeni ni ti akəsum cicihi, adaba lekələm kəzumuma gəda gekəli a àndava.

25 Lekələm ya mərəhani nihi ni ti akəsum cicihi, adaba ləwir aməwər kəli.

Lekələm ya kiyəm nihi ni ti akəsum cicihi, adaba akandavum kəda, ekitəwəm.

26 « Ka ya ti mis dek tədəm lekələm mis sulumani ni ti akəsum cicihi, adaba ahaslani ata bəñ gatayani təhibiya ma gani nana ana ndam ya ti təsəkadi malfada ana mis, tədəm pakama gani ge Melefit na ; təhia ana tay a nday sulumana daya. »

Wayum ndam ezir gekəli

(Meciyə 5.38-48 ; 7.12a)

27 « Ay nəhi ana kəli, lekələm ya kəbumu slimu ni : Wayum ndam ezir gekəli, grumu sulum ana ndam ya ti tizirey kəli ni.

28 Tamal mis tetikwesl kəli nahəma, hindəm Melefit ti mēgri sulum ana tay. Tamal mis təgri daliya ana kəli ti həngalumi Melefit ana tay.

29 Tamal mis əsuka barva ka tuwər bəlan gana ti kambatikabiyu tuwər nahan ni daya. Tamal mis əzafuka mugudi gayak a ti kəcafəña nañ ga mazafuka endəwi gayak a ba daya.

30 Ku way way do èhindiləka zlam a ti vi. Tamal mis əzafuka zlam gayak a ti kihindifiña ba.

³¹ Nahkay ere ye ti kawayum mis tãgri ana kãli ni ti, grumi ere gani nani ana tay bilegeni.

³² « Ay tamal kawayum ndam ya tawayay kãli ni ciliŋ ti Melefit amãdãm lekũlum ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tawayay ndam ya tawayay tay ni, nahkay do aw ?

³³ Tamal kãgrumi sulum ana ndam ya tãgri sulum ana kãli ni ciliŋ ti Melefit amãdãm lekũlum ndam sulumani aw ? Aha, adaba ku ndam magudar zlam day tagray nahkay.

³⁴ Tamal kãkãlumi zlam ana ndam ya ti kãsãruma atãhãŋgrivu ana kãli ni ciliŋ ti Melefit amãdãm lekũlum ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tãkãli zlam ana ndam magudar zlam ndahaŋ, ti tãhãŋgrivu akadã gatay ni ana tay zlam gatay.

³⁵ Lekũlum ti kãgrum nahkay ba. Wayum ndam ezir gekãli, grumi sulum ana tay, kãlumi zlam ana ndam ya kãsãruma atãhãŋgrivu ana kãli do ni sawaŋ. Tamal kãgrum nahkay nahãma, Melefit amãvivũ zlam ana kãli kay bilegeni. Nahkay ti ekigum bãza ge Melefit. Adaba mam, naŋ gani naŋ agavãla driŋ, naŋ ãbu agri sulum dal-dal ana ndam cuday, ana ndam ya tãgri sãsi do ni daya.

³⁶ Besumi ana mis, grumi sulum ana tay akadã ga Bãŋ gekãli ya ebeseŋ, agri sulum ana kãli ni. »

Ngay mis ndahaŋ tãgudara zlam a ti kãdãmum ba

(Meciŋ 7.1-5)

³⁷ « ŋgay mis ndahaŋ tãgudara zlam a ti kãdãmum ba ; tamal kãgrum nahkay ti lekũlum day ŋgay kãgudaruma zlam a ti Melefit amãdãm do. Ngay tãwãl mis ndahaŋ ti kãdãmum ba. Nahkay tãwãl kãli ti Melefit day amãdãm do bilegeni. Mbrãŋumfãŋa zlam ya mis ndahaŋ tãgudari ana kãli ni kã tay a. Nahkay Melefit day amãmbãrfãŋa zlam magudarani gekãli ni kã kãli a bilegeni.

³⁸ Vumi zlam ana mis ndahaŋ. Nahkay Melefit day amãvi zlam ana kãli. Amazay darama, amãbãviyu zlam, amãjuk ti mãrãhvũ zat adãgãkia adãgãkia, mãk

amãbãviyu ana kãli a mbolu gekãli vu. Adaba mam, darama ya ti lekũlum kãgurumi zlam ana mis ndahaŋ ãna naŋ ni ti Melefit day amãguri zlam ãna naŋ ana kãli. »

³⁹ Kãlãŋ gani Yezu ãhi ma ana tay keti ãna ma *gozogul. ãdãm : « Zal wuluf ti adafãŋa ahar kã zal wuluf nahaŋ a tata waw ? Tamal agray nahkay ti nday cecãeni atãdãgiyu e evid vu do waw ?

⁴⁰ Maslaŋa ya acahay zlam ni ti ãtam bay ya ti acahi zlam ni do. Ay ku tamal maslaŋa ya acahay zlam ni ãsãr zlam kay faŋ do nãŋgu ni, ka ya ti ãcaha zlam ya tãdãfiki na dẽk nahãma, tigi nday kala-kala ata bay ya acahi zlam ni.

⁴¹ « Kamãŋjalãŋ ka cakwasl ya ãniki ke eri ga wur ga muk ni, kãsãrki ka damkoluk ya ãnukki ke eri ni do ni ti kamam ?

⁴² Tamal kãhi ana wur ga muk ni : «Wur ga mmawa, mbrãŋ nãzukkia cakwasl ya ãnukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ãnukki ke eri ni do ni ti kãzikia ahãmamam ? Nak bay ya aŋgãh zlam magudarani gayaŋ ni ! Zãkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akãzãkia ti ekipi divi lala mãk akãzikia cakwasl ya ãniki ke eri ga wur ga muk na. »

Tãsãrkãba mãŋgãhaf a ti ãna bãza gani
(Meciŋ 7.16-20 ; 12.33-35)

⁴³ Yezu ãdãm keti : « Mãŋgãhaf sulumani, ewi bãza magãdavani ti ãbi. Mãŋgãhaf magãdavani ewi bãza sulumani ti ãbi daya.

⁴⁴ Nahkay mis tãsãrkãba mãŋgãhaf ãna bãza gatayana. Tãdifãŋ ahãr ana bãza ga *wãruv kã mãŋgãhaf ya akãba adak ni do. Nahkay day tãdifãŋ ahãr ana bãza ge enderendera kã mezlirgendã do.

⁴⁵ Mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam mãŋgãhani sulumani ya ãniviyu a mãbãruv bu ni, mis magãdavani ti ni azaya zlam magãdavana a zlam mãŋgãhani magãdavani gayaŋ ba. Adaba pakama ya ti ahãraya a ma ge mis ba ni ti ãsãbãkia ka mãbãruv a palam. »

Ahay gãrgãri cã
(Meciŋ 7.24-27)

⁴⁶ Yezu ãdãm keti : « Lekũlum kãhumu : “Bay geli, Bay geli,” mãk kãgrum ere ye ti nãhi ana kãli ni do ni ti kamam ?

⁴⁷ Tamal mis àra afa goro a, ècia ma goro a mæk agray ere ye ti nèhi ni ti, àzavu ata way ?

⁴⁸ Àzavu ti ata mis ya àlèm ahay gayan lala ni. Wudaka àlèm ti àsaba asak gana, èli zileŋ mæk àfèkadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti àgri arañja ndo. Adaba mam, maslaŋa nani àlèma ahay gayan na lala.

⁴⁹ Ay tamal mis ècia ma goro a mæk agray ere ye ti nèhi ni do nahèma, àzavu ata mis ya àlèm ahay gayan, àsaba asak gana ndo ni. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti èmbedkaba huya. Ahay gani nani àmbèdkaba besek-besek. »

7

Yezu ahəŋgaraba evidi ga bay ga ndam slewja ga ndam Rom a (Meciyu 8.5-13)

¹ Ka sarta ya ti Yezu àhia ma na dek ana mis a àndava nahèma, àslèka òru a Kafar-nahum.

² Eslini ti zal nahan àbu, nan bay ga ndam slewja ga ndam *Rom. Evidi gayan àbu, ay ti bay ga ndam slewja ni awayay nan dal-dal. A vad nahan evidi ni àra èbesey do, awayay amət.

³ Bay mægur ndam slewja ni àra ècia ma ya tədəmki ka Yezu na ti àslèrkibiyu gədəkani ga ndam *Zude ndahan ti tægri kam-kam, m̀ara m̀ahəŋgariaba evidi gayan na.

⁴ Nday nakəŋ t̀ara tinjikia ka Yezu a ti t̀ahəŋgalay nan dal-dal, tədəm ahkado : « Àgəski k̀agri ere ye ti èhindifuka ni kwa,

⁵ adaba awayay leli ndam Zude ni ; àlèmi ahay geli ya mahəŋgalavù Melefit ni ana leli ti nan. »

⁶ Yezu nakəŋ àra ècia pakama gatay na ti tàslèka akaba tay a. Tòru tinjua a magam ga bay ga ndam slewja na wudak ti bay ga ndam slewja ni àslèrkibiyu zləbəba gayan ndahan ga m̀hiani : « Bay goro, k̀agribyu daliya ana ah̀r gayak ga marana ba, adaba nu mis ga marona afa goro a di do.

⁷ Nu nuani day ǹrəkukoru ndo ni ti adaba ǹhi ana ah̀r goro ǹsli m̀rəkukani do. Dəmbiyu ma bəlan ciliŋ, nahkay ti bay m̀gru t̀wi ni anjaba.

⁸ Nu gani day t̀bu t̀gur nu, nu day ǹbu ǹgur ndam slewja goro. Tamal ǹhi ana bəlan gatayani : “Ru !” ti, akoru. Tamal ǹhi ana nahan : “Ra !” ti ni, ara. Tamal ǹhi ana bay m̀gru t̀wi : “Gray ere hini” ti, agray ere gani. »

⁹ Yezu àra ècia ma ga bay ga ndam slewja ya t̀həŋgribiyu na ti àgria ejep a dal-dal. Nan nakəŋ àmbatkibiyu ma ke mis dal-dalani ya tadəbay nan ni tuwəli, àhi ana tay ahkado : « Ǹhi ana k̀li nahèma, day-day ǹdi ah̀r ana mis ya ti afəku ah̀r akada nan hini ni ndo. Ku e kidiŋ ga ndam *Izireyel bu day ǹdi ah̀r ndo. »

¹⁰ Nday ya tàslèrkioru tay ka Yezu ni t̀ara tàsləkabiya nahèma, t̀di ah̀r ana evidi ga bay ni anjaba lala.

Wur ga wal madakway nahan àməta, Yezu ahəŋgaraba nan a

¹¹ Eslini Yezu òru a k̀sa nahan vu t̀zalay Nayiŋ. Nan àbu akoru ti ndam madəbay nan ni akaba mis dal-dal tadəboru nan.

¹² Ka ya ti ènjua ka ma ga k̀sa na ti èpi t̀bu t̀zoru mis e evidi vu ka slalah huya. Maslaŋa ya àmət ni ti wur mendəlik ga wal madakway. Məŋ ga wur ni nan àbu akoru ke mindiviŋ, mis a k̀sa bu kay tadəboru nan.

¹³ Bay geli àra èpia nan a ti àsia cicihi a àsabay, àhi ahkado : « K̀təwi ba. »

¹⁴ Eslini àhədəkfəŋjiyu k̀ tay, ènjifiŋ k̀ slalah ge kisim ni. Nahkay nday ya ti t̀zay kisim ni ticik, mæk Yezu àhi ana kisim ni : « Wur dagwa, ǹhuk nahèma, pidèkvu. »

¹⁵ Yezu àra àhia nahkay ti mis ni èpidèkvu, ànjəhad digəs, àdi ana mazlapani. Eslini Yezu àhi ana məŋ ga wur ni : « Ehi, za wur gayak a. »

¹⁶ Mis ye eslini ni t̀ara tipia ti t̀gra anjwaz a àsabay, nahkay tàzəbay Melefit, tədəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit gədəkani anjəzlava e kidiŋ geli ba. » Tədəm keti : « Melefit àra ga mahəŋgay ndam gayan a. »

¹⁷ Nahkay ti mis ya ka had ga ndam *Zude ni dek akaba mis ya k̀ gəvay gatay ni dek t̀cia ere ye ti Yezu agray na.

Zəŋ bay m̀baray mis ni aslèrkioru mis ka Yezu (Meciyu 11.2-19)

18 Ndam madəbay Zeñ bay məbaray mis ni tàra ticia ma na ti təhəngri ana Zeñ, mək Zeñ nakəñ àzalay mis cə e kidin ga ndam madəbay nañ ni bu,

19 àsləroru tay afa ga Bay geli. Àhi ana tay ahkado : « Humi ahkado : “Nak ti *Bay gəđakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaña nahañ aw ?” »

20 Nahkay nday nakəñ tàra tinjikia ka Yezu a ti təhi : « Zeñ bay məbaray mis ni àslərbiyu leli afa gayak ti mēhuk : “Nak ti Bay gəđakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaña nahañ aw ?” »

21 Ka sarta gani nani ti Yezu nañ àbu ahəngaraba mis a kay ya tēbesey do na akaba mis kay ya seteni təniviyyu ana tay na. Àhəlikaba eri ana ndam wuluf a kay daya.

22 Kələñ gani àhəngrifəñ ana ndam ya Zeñ àslərkiyyu tay ni. Àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəngahadumi ana Zeñ ere ye ti kərəm ni akaba ya kicəm ni. Humi ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dərə təsawaday lala, ndam ambələk tigia mis njəlatana, ndam makwaya tici slimu, mis məmətani təngaba ; ndam talaga day ticia Ma Məweni Sulumana.

23 Humi keti : “Maslaña ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

24 Ndam ya ti Zeñ àslərkiyyu tay ka Yezu ni tàra təsləka ti Yezu àzlapaki ke Zeñ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huđ gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kərəmbiyu ti mavram ya aməd adadəy ni tək ?

25 Do ni ti kədəgum kərəmbiyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga sinqu kayani akaba zlam gatay àbu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey.

26 Ay ti kədəgum kərəmbiyu ti mam ? Kərəmbiyu bay mahəngaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, nañ gani. Nəhi ana kəli nahəma, nañ ti àtama bay mahəngaray pakama ge Melefit a.

27 Kəsəruma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gəđakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahañ kama gayak

ti məslamatukkabu divi.” *

« Maslaña ya ti Melefit àslərbiyyu ni ti Zeñ.

28 Nəhi ana kəli keti : Zeñ ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gəđakana. Ku tamal nahkay nəngu ni, bay ya ti nañ gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama nañ a.

29 Mis dal-dalani ni akaba ndam *məhəl hadam ni təgəskabá ma ge Zeñ na. Təsəra Melefit ti nañ jireni, nahkay nday gani təwaya ti Zeñ *məbaray tay.

30 Ay ti ndam *Feriziyəñ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təgəskabu ere ya Melefit awayay avi ana tay ni ndo, nahkay təwayay ti Zeñ məbaray tay ndo. »

31 Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəñ tay kə way ? Nday akada way ?

32 Nəhi ana kəli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahañ təhi ana ndahañ ni ahkado : “Mivia slelim ana kəli a, day kəhəbumfəñ ndo ; mīdia limis ge kisim ana kəli a, day kītəwəm ndo.”

33 Nəđəm nahkay ti adaba Zeñ bay məbaray mis ni àra. Àra ti àzum *dipeñ do, èsi zum do. Nahkay lekələm kədəmum seteni àniviyyu.

34 Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipeñ, nəbu nisi zum. Nahkay lekələm kədəmum nu zal huđ, nəvi vu goro ana zum. Kədəmum nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahañ.

35 Ay ti ndam ya təgəskabu məsər zlam ge Melefit ni dek təsəra Melefit àsəra zlam ededəñ a. »

Yezu nañ a ahay ga Simu zal Feriziyəñ ni bu

36 Eslini zal *Feriziyəñ nahañ slimu gayan Simu àzalu Yezu afa gani a magam ga məzumkabu zlam. Yezu òru ènjəa ti àhuriyyu a ahay vu, tənəkəki ka məzum zlam.

37 Wal hala nahañ àbu a kəsə gani nani bu. Àra ècia ti Yezu nañ àvu azum zlam a

* 7:27 Malasi 3.1. † 7:37 Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, sinqu gani kay.

ahay bu afa ga zal Feriziyen ni ti àrækioru àna tersel a kolombu sulumani bu.†

38 Àra àhuriya a ahay ni va ti ècik kələŋ ga Yezu, kà gəvay ga asak gayan, naŋ àbu etəwi. Naŋ àbu etəwi ti yam tuway gayan ni àbara asak ga Yezu a cəraç, mək wal ni àtəmadkia yam tuway na àna məhər ga ahər gayan a ; kələŋ gani àfəki ma ka asak ga Yezu, ‡ mək àbəki tersel ni ka asak ni.

39 Zal Feriziyen ya àzəloru Yezu afa gani ni àra èpia nahəma, àhi ana ahər : « Naŋ hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit do. Tamal naŋ bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ti akal àsəra wal hini ya enjifin ni ti naŋ wal hala. »

40 Yezu àra àsəra ere ye ti naŋ ajalay a ahər gayan bu na ti àhi ahkado : « Simu, ma goro àbu nawayay nəhuk. » Simu nakəŋ àhi : « Dəm, məsi. »

41 Mək Yezu àhi : « Mis ndahaŋ cə tàkəla duwa afa ga zal nahaŋ a ; bəlaŋ gani àkəlay jik diŋ diŋ zlam, naŋ nahaŋ ni ti ni jik kru kru zlam.

42 Nday cecəeni sinŋu àfəŋ kà tay ga məpəliani bi nahəma, bay ga duwa ni àhi ana tay cəeni : « Kəpəlumu duwa goro ni va ba. » Yezu àhi ana Simu nakəŋ keti : « E kidin gatay cəeni ni bu ni ti way aməgri səsü kay ana bay ga duwa ni way ? »

43 Eslini Simu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nətamahay maslaŋa ya ti təmbərfəŋ sinŋu kayani ni. » Yezu àhi : « Ma gayak ti jiri. »

44 Eslini Yezu àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana Simu ahkado : « Kipi wal hini do aw ? Ka ya ti nəhəraya a ahay va afa gayak a ni ti kəcəhubiyu yam ga *məbaray asak ndo. Ay wal hini ti àbarua asak àna yam tuway a mək àtəmadkua àna məhər ga ahər gayan a.

45 Nak kəgru sa àna məfəku ma ka tuwər ndo. Ay ti wal ni kwa nəhəraya àmbrəŋ məfəku ma ka asak ndo.

46 Nak kəgəskabu nu àna magraku amal ka ahər ndo. Ay ti wal ni àbəkua tersel ka asak a. §

47 Nahkay nəhuk nahəma, àgrua səsü a kay, àwaya nu a kay, nani dek ti

adafaki zlam magudarani gayan kayani ni məmbərfəŋana. Ay ti maslaŋa ya ti zlam magudarani gayan gəzit mək təmbərfəŋa ni ti àwayay bay ya àmbərfəŋa ni kay do. »

48 Mək Yezu àhi ana wal ni : « Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

49 Nday ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni təra ticia ma gayan na ti təhi ana ahər : « Way hini ku zlam magudarani ge mis nəŋgu ambərfəŋa ni way ? »

50 Eslini Yezu àhi ana wal ni ahkado : « Melefit àhəŋga kur a adəba kəfəkua ahər a palam. Sləka àna sulumani gayan a. »

8

Wál ya tadəboru Yezu ni

1 Yezu òru a kəsa gəđákani akaba a kəsa ci6-ci6eni vu, àcahi zlam ana mis, àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay. Ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni tòru akaba naŋ,

2 wál ndahaŋ day tòru akaba naŋ. Wál nday nani ti Yezu àgariaba seteni ana ndahaŋ e kidin gatay ba, ndahaŋ ti ni àhəŋgaraba tay a arməwər ba. Slimi ga wál nday nani nday hi : bəlaŋani Mari ya təzalay Mari ga kəsa Magədala ni. Naŋ ti Yezu àgariaba seteni adəskəla.

3 Nahaŋ ni Zeni wal ga Səza ; Səza gani nani zal asak ga bay *Erot. Nahaŋ ni ti ni Səzeŋ akaba wál nday ndahaŋ kay. Ka gani nani wál nday nani təbu təjənaki ata Yezu akaba ndam gayan kru mahar cəeni ni àna elimeni gatayani.

Bay mabəhad hilfi ga zlam (Meciy# 13.1-9 ; Mark 4.1-9)

4 Eslini mis tàsləkabiya a kəsa gərgərani ba dek, tərəkia ka Yezu a. Təra təcakalava ti Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul.

5 Àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa nahaŋ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. Naŋ àbu abəhadoru hilfi ga zlam ni ti bal gani adəgoru e divi bu. Nahkay mis təcəlki, edidin day təndaba.

† 7:38 Məfəki ma ke mis ti adafaki mawayavani ahkay do ni magray səsü. § 7:46 Ka sarta gani nani ti, ka ya ti təzalakabu mis ga məzum zlam mək maslaŋa gani ənja afa gatay ni ti təcəhibiyu yam ga məbaray asak, təgri sa ana məfəki ma ka tuwər, akaba tagraki amal ka ahər. Ay zal Feriziyen ni àgri zlam nday nani ana Yezu ndo.

⁶ Bal gani keti àdəgoru ka pəlad ya had àhəcaki ni, nahkay ka ya ti àfətaya nahəma, àhəraba adaba yam àhəci.

⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya, àbu adək nahəma, adak ni təngecekabá.

⁸ Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Ku ahàr gani bəlan tekeđi bəza agray diŋ. » Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àzlacay, àdəm : « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, míci lala ! »

*Yezu adəm ma àna ma gozogul ti kamam
(Meciya 13.10-17 ; Mark 4.10-12)*

⁹ Ndam madəbay Yezu ni təhi ahkado : « Dəfiaba ma *gozogul na ana leli a. Awayay adəmvaba mam ? »

¹⁰ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekulam ti Melefit àdəfikiaba zlam maŋgahani àki ka Məgur gayan na ana kuli a, ti kəsərum. Ana mis ndahan ti àdəfikiaba ana tay a vay-vay ndo. Àhi ana tay àna ma gozogul cilin. Melefit àgray nahkay ti

“Ku tamal tamənjələŋ ka zlam nəŋgu ni, tipi ba ;
ku tamal təbi slimi ana pakama nəŋgu ni tici ba.” * »

*Yezu adafaba ma gozogul ga bay
mabəhad hilfi ga zlam na
(Meciya 13.18-23 ; Mark 4.13-20)*

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ma *gozogul ni awayay adəmvaba ti nahkay hi : hilfi ga zlam ya tábəhad ni, àzavu akaba pakama ge Melefit.

¹² Mis ndahan təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, ay *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a ahàr ba. Awayay ti təfəki ahàr ke Melefit ti Melefit ahəŋgay tay.

¹³ Mis ndahan day təbu, nday akada pəlad ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani. Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruf vu do, akada ge sliri ya ti tòru a had vu do ni. Nahkay ti təfəki ahàr ke Melefit ga hayaŋani cilin. Ka ya ti ticia

zləzladana ti təmbrəŋ, təfəki ahàr va do həya.

¹⁴ Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a hud ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay ku tamal təgəskabá nəŋgu ni, majalay ahàr kay ariva ana tay a, təjalaki ahàr ke elimeni akaba zlam ndahan ya tigi eri ni. Zlam nday nani təngecekabu zlam akada ga adak ni ; ndam nday nani təbu akada ga zlam ya àbia bəza ti bəza gani təndəh ndo ni.

¹⁵ Hilfi ga zlam ya àdəgoru ka had sulumani ni təzavu akaba mis ya məbəruf gatay sulumani, tawayay Melefit ni. Nday gani ticia ma ge Melefit na ti àgəjazlki ahàr ka tay do. Nahkay takoru àna naŋ kama kama, təmbrəŋ do, tagray zlam sulumani akada ga zlam ya ti abi bəza ni. »

*Pakama àki ke ceŋgel
(Mark 4.21-25)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Maslaŋa ya ti ebeftey ceŋgel ti ahəmbaki mandaray, ahkay do ni aŋiyu a zuh slalah vu ni ti àbi. Afəkad ka məlan zaŋani sawan, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge ceŋgel ni.

¹⁷ Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti maŋgahani ni dek amaŋgazlavu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dek emicivu vay-vay daya.

¹⁸ Nahkay bumi slimi lala ahəmamam ti kicəm pakama ni. Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku zlam gəziteni ya ti àdəm àŋgəta ni day atəzafəŋa. »

*Məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu
(Meciya 12.46-50 ; Mark 3.31-35)*

¹⁹ Eslini ata məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tərəkia ka Yezu a. Tàra tinjia ti tislaki mərəkiani diŋl koksah adaba mis təvu ka məlan gani nani dal-dal.

²⁰ Nahkay mis təhikabiyu ma, təhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. »

²¹ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Mmawa akaba bəza ga mmawa nahəma, nday ya ti təbi slimi ana

* 8:10 Izayi 6.9.

pakama ge Melefit, mæk tagray tæwi àna nañ ni. »

Yezu azlacaki ka aməd

²² A vad nahan Yezu àcəliyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay nañ ni, àhi ana tay : « Tokumum, mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » Nahkay nday nakəñ təsləka.

²³ Nday təbu takoru ti Yezu àdiya e dəwir va dən. Ka ya ti nañ àvu e dəwir bu ni ti aməd gəđakani àkəzlabiyu ka ahàr ga yam ni, mæk yam ni àjabasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvù wudək, nahkay gəzıt akal tizi kədap.

²⁴ Eslini ndam madəbay nañ ni təhədakfəñiyu, təpidəknañ, təhi : « Gəđakani, gəđakani, məbu miji timey ! » Yezu nakəñ àra èpidəkva ti àzlacaki ka aməd ni akaba ka yam ya ti acəloru agavəla ni bəra. Àra azlaca nahkay ti aməd ni àmbrəñ makəzlani, yam ni day àmbrəñ madəđani, yam ni ègia dægika.

²⁵ Yam ni àra ègia dægika ti Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Kəfumu ahàr do ni ti ahəmamam ? » Ndam madəbay nañ ni aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba ere ye ti tìpi ni àgria ejep ana tay a àsabəy. Təzlapay e kidīñ gatay bu, tədəm ahkado : « Nañ hini ti way ? Aməd akaba yam day àhi ma ana tay, ticiiki slimi ni ! »

Yezu agariaba seteni a kay ana zal Zerasa a

(Meciyu 8.28-34 ; Mark 5.1-20)

²⁶ Nday nakəñ tīñjiyu ke ledi ga dəluv ni. Ledi nani ka had Zerasa, ndeva ndeva akaba had *Gelili.

²⁷⁻²⁸ Zal nahan àbu ga kəsa nani ; seteni təniviyyu a ahàr vu, àpəsa àbakabu zlam ndo, àndəhad a ahay bu ndo daya. Məlanə gayanə ti e kidīñ ge mindiviñ bu. Àra èpia Yezu nañ àbu ahəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti àzlah kay kay, àrəkia. Àra ènjikia ti àbəhadı mirdim, àdəd kè meleher gayanə. Àhi àna zlahay ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit nañ agavəla drin ti kadəbafua mam ? Nəgruk kam-kam, kəgru daliya ba ti. »

²⁹ Àdəm nahkay ti adaba Yezu àhi ana seteni ni : « Həraya a maslanə hini ba. » Zal nani ti kwa ahaslani seteni ni àgray nañ sak kay. Ka ya ti nañ àbu agray nañ ni ti mis təwəla àna jejirbi a, təbiviyya sisel a asak va akaba təjəga nañ a. Akaba nani dek ètiri ndo, èhebkaba zlam ya təwəl nañ àna nañ na, mæk seteni ni àzoru nañ a huđ gili vu.

³⁰ Zal seteni ni àra àhia ana Yezu a « Kəgru daliya ba » ti Yezu àhi : « Slimi gayak way ? » Àhi : « Slimi goro Gaslka. » Àdəm nahkay ti adaba seteni təniviyyu kay.

³¹ Eslini seteni nday nani təbu təgri kam-kam ana Yezu, təhi : « Kəgaroru leli e *evid gəđakani vu ba ti.† »

³² Mədrəs təbu kay təzum zlam ka ahar bəlanə a həma bu. Nahkay seteni ni təhi ana Yezu : « Kam-kam, məhuriviyyu ana mədrəs tegəni ti. » Mæk Yezu nakəñ àvi divi gani ana tay.

³³ Yezu àra àvia divi gana ana tay a ti seteni ni təsləkiaba ana zal nakəñ a, təcəlivù a ahàr vu ana mədrəs ni. Nahkay mədrəs ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mæk yam ni àbazla tay a.

³⁴ Ndam məjəgay mədrəs ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, təŋgəhadıoru ma gani ana ndam ya a kəsa bu ni akaba nday ya ti e gili ni.

³⁵ Mis tàra tìcia ma na ti təhəraya ge mipi ere ye ti àgravu na, tərəkia ka Yezu a. Tàra tīñjia ti tìpi zal ya ti seteni təsləkiaba ni, àŋgaba ègia sulumana, nañ manjəhadani digəsa kə gəvay ga asak ga Yezu, məbakabu azana gayanə ka vu. Tàra tìpia nañ a ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal.

³⁶ Eslini mis təbu, tìpia ga Yezu ya àhəŋgaraba zal ya seteni təniviyyu na, təŋgəhadı ma gani ana mis ya tàra ni.

³⁷ Ndam ga had Zerasa dek tàra tìcia ma gani nana ti təhi ana Yezu məsləka ka had gatay a, adaba aŋgwaz àdəgakia ka tay a àsabəy. Nahkay Yezu àhuriyu a slalah ga yam ni vu, awayay asləka.

³⁸ Eslini zal ya ti seteni təsləkiaba ni àhi ahkado : « Nadəboru kur ti. » Yezu àhi : « Aha ! Sləka,

† 8:31 Evid gəđakani ti məlanə ya tədəm a huđ ga had vu ni. Melefit aməbiyyu seteni dek e evid gani vu hayanə, kələñ gani ka mandav ga məlanə ti amatrađkivu tay ga kaŋgayani.

³⁹ ɲgoru a magam gayak, kâru kâɲgəhadī ere ye ti Melefit àgruk ni ðek ana mis. » Nahkay zal nakəɲ àsləka, òru àɲgəhadī ere ye ti Yezu àgri ni ðek ana ndam ga kəsa ni ðek.

Yezu ahəɲgaraba wal nahanə akaba wur dahalay a

(Meciɲ# 9.18-26 ; Mark 5.21-43)

⁴⁰ Yezu àɲgoru gwar ke ledi ga dəlɔv ni akaba ndam madəbay naɲ ni. Tòru tɪɲjua ti mis dal-dal təgəskabá Yezu àna məmərana, adaba nday ðek təbu tajəgay naɲ.

⁴¹ Eslini zal nahanə naɲ àbu, slimi gayanə Zayros, naɲ gəɗakani ga ahay ga *mahəɲgalavù Melefit, àrəkia ka Yezu a, àbəhadī mirdim grike meleher ndiɓ ana had kà asak ga Yezu. Àhəɲgalay naɲ, àhi mòru a magam afa gani,

⁴² adaba wur gayanə awayay amət. Wur nani ti wur dahalay, vi gayanə agray kru mahar cɛ. Zal nani ti wur gayanə nahanə àbi.

Yezu naɲ àbu akoru afa gani ti mis dal-dalani ni tɛvelɪɲia ahàr a, məsufani tekeɗi àsuf koksah.

⁴³ Eslini wal nahanə àbu, mimiz asləkafəɲa agray vi kru mahar cɛ. [Ègwejelekaba zlam gayanə a ðek afa ga ndam məsər haf a ay ti] maslaɲa bəlanə èsliki mahəɲgaraba naɲ a ndo.

⁴⁴ Nahkay wal ni àhəɗakfəɲbiyu kà Yezu gwar kələn, èɲjifɪɲ kà ma ga azana gayanə. Àra èɲjifɪɲa ti mimiz ya asləkafəɲa ni àmbrəɲ naɲ, wal ni àɲgaba hɔya.

⁴⁵ Eslini Yezu àdəm : « Way èɲjifu way ? » Ku way way do àdəm : « Nu do, » mək Piyer àhəɲgrifəɲ, àhi ahkado : « Gəɗakani, mis ni damkulkul timey ! »

⁴⁶ Yezu àdəm : « Aha ! Mis èɲjifua, adaba nəsəra nɲəɗa goro àhəɲgaraba maslaɲa. »

⁴⁷ Wal ni àra àsərkiya àbu koksah nahəma, àrəkia ka Yezu a àna məgəgərani sləb sləb, àbəhadī mirdim meleher ndiɓ ana had, àɲgəhadīaya ere ye ti àzəkiyu naɲ ti mɪɲjifɪɲ kà azana ga Yezu ni kə meleher ge mis na ðek. Àɲgəhadīaya gayanə ya àɲgaba hɔya ni ana tay a daya.

⁴⁸ Eslini Yezu àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəɲga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani. »

⁴⁹ Ka ya ti Yezu naɲ àbu azlapay nahkay ni ti maslaɲa nahanə èɲjia. Maslaɲa gani nani àsləkabiya afa ga gəɗakani ga ahay ga mahəɲgalavù Melefit na, àhi : « Wur gayak nakəɲ èndeverva. Kìwisiri ahàr ana məsi va ba. »

⁵⁰ Yezu àra ècia ma nana ti àhi ana Zayros ahkado : « Aɲgwaz àwər kur ba, fəku ahàr cilɪɲ, Melefit amahəɲgaraba naɲ a. »

⁵¹ Nahkay tòru afa ga Zayros nakəɲ.

Yezu òru èɲjua ti àcafəɲa mis a ðek ga məhurɪyani a ahay vu akaba naɲ a. Àvi divi ana ata Piyer, Zeɲ, Zek akaba bəɲ ga wur ni ata mənə ga wur ni ga məhurɪyani akaba naɲ cilɪɲ.

⁵² Mis ya təbu eslini ni ðek təbu tagray delələ, titəwi wur ni. Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Kìtəwəm ba. Wur ni àmət ndo, naɲ àbu enji dəwir timey. »

⁵³ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tɛyefɪɲ, adaba təsəra wur na àməta àndava.

⁵⁴ Eslini Yezu àzay ahar ga wur ni, àzalay naɲ, àhi : « Wur goro ni, pidekvu. »

⁵⁵ Àra àzala wur na nahkay ti sifa àɲgiva ana wur na mək ècik cəkwaɗ hɔya. Eslini Yezu àhi ana tay təvi zlam məzumani.

⁵⁶ Ere ye ti àgravu ni àgria ejep ana ata bəɲ ga wur nday ata mənə ga wur na àsaɓay. Ay Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ma gani ana maslaɲa ba. »

9

Yezu aslər ndam asak gayanə kru mahar cɛeni ni

(Meciɲ# 10.5-15 ; Mark 6.7-13)

¹ A vad nahanə Yezu àzalakabu ndam gayanə kru mahar cɛeni ni, àvi nɲəɗa ana tay ga misliki magariaba seteni weley weley do ðek ana mis a akaba ga mahəɲgaraba mis a.

² Awayay asləroru tay ga məhi pakama ana mis àki ka *Məgur ge Melefit akaba ga mahəɲgaraba ndam ga arməwər a.

³ Àhi ana tay ahkado : « Kəɗəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku aday, ku mbolu, ku zlam məzumani, ku siɲgu. Kəhəlum endəwi cɛ cɛ ba daya.

⁴ Ay tamal maslaɲa àhəliya kəli a ahay va afa gana nahəma, nɲəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahanə ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni.

⁵ Ka melaŋ ya ti akəhurumiyu, təgəskabu kəli do nahəma, sləkumaba a kəsa nani ba. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba hađ kà asak gekəli a. * Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

⁶ Nday nakəŋ təhəlvu, təsləka təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis a kəsa gərgərani bu dek; təhəŋgaraba ndam ga arməwər a ka melaŋ ya ti tōru na dek.

Pakama ya tədəmki ka Yezu ni ahəli ahər ana bay Erot

(Meciyə 14.1-12 ; Mark 6.14-29)

⁷ Erot bay Gelili ni àra ècia pakama ge mis ya ti tədəmki ka Yezu na dek ti ahəlia ahər a, adaba mis ndahaŋ tədəm Yezu ti naŋ Zeŋ bay məbaray mis ni, àŋgaba e kisim ba.

⁸ Mis ndahaŋ ti ni tədəm Eli bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àŋgazlavu. Mis ndahaŋ keti tədəm naŋ biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni, àŋgaba e kisim ba.

⁹ Eslini Erot zla ti àdəm ahkado : « Nəkəlia ahər ke Zeŋ a, ay ti maslaŋa ya ti nici təzlapaki ni ti nani way ? » Nahkay ti awayay mīpi Yezu.

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciyə 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Zeŋ 6.1-14)

¹⁰ A vađ nahaŋ ndam *asak ga Yezu ni təsləkabiya ka melaŋ ya Yezu àsləroru tay na. Tàra təsləkabiya ti tənğəhadıaba ere ye ti təgrabiyu na dek. Eslini Yezu nakəŋ àhəl tay ka ahər gatay ciliŋ, tōru gwar a kəsa nahaŋ vu ; slimi ga kəsa ni Beceyda.

¹¹ Mis dal-dalani ni tàra tıcia Yezu àdoru a Beceyda ti tədəboru naŋ a asak vu. Tàra tınjikia ka Yezu a ti Yezu nakəŋ àgəskabu tay, àzlapiki ka Məgur ge Melefit ana tay, àhəŋgaraba ndam ya tēbesey do na daya.

¹² Fat àra àndəhadıa ahər a zla nahəma, ndam mađəbay naŋ kru mahar cəeni ni təhəđakfəŋiyu, təhi ahkado : « Hi ana mis ni dek təsləka, tōru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tōru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tədəboru zlam məzumani akaba melaŋ mandəhadıani, adaba ahalay ti leli a huđ gili bu. »

¹³ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekələm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « *Dipeŋ əfəŋ kə leli zlam təkivu kilif cə ciliŋ. Kawayay ti mōru məsukumibiyu zlam məzumani ana mis dekeni hini aw ? »

¹⁴ Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam. Yezu nakəŋ àhi ana ndam mađəbay naŋ ni : « Humi ana mis ni ti tənğəhadıa njəlukluk kru kru zlam, kru kru zlam. »

¹⁵ Ndam mađəbay naŋ ni təgray ere ye ti naŋ àhi ana tay ni. Nahkay mis ni tənğəhadıkabu njəlukluk.

¹⁶ Eslini Yezu nakəŋ àhəl dipen zlamani təkivu kilif cəeni ni, àmənjoru e melefit vu, àgri səsı ana Melefit àki ka zlam məzumani nday nani. Àra àgria səsı a ti èsekaba, àbi ana ndam mađəbay naŋ ni ti tıdi ana mis dal-dalani ni.

¹⁷ Mis ni dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələŋ gani təcakalakabu məgəjəni gani, tərəhvü hətək kru mahar cə àna naŋ.

Piyer adəm Yezu naŋ Krist Bay gəđakani ya amara ni

(Meciyə 16.13-19 ; Mark 8.27-29)

¹⁸ A vađ nahaŋ Yezu naŋ əbu cak, ahəŋgalay Melefit. Ndam mađəbay naŋ ni day təbu eslini. Yezu èhindifıŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis dal-dalani ya tađəbay nu ni ti tədəm nu ti nu way ? »

¹⁹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Mis ndahaŋ tədəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahaŋ tədəm nak Eli, mis ndahaŋ ti ni tədəm nak biliŋ ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ahaslani ni, àŋgaba e kisim ba. »

²⁰ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay keti : « Lekələm ti kədəmum nu ti nu way ? » Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəđakani ya Melefit àslərbiyu ni. »

Yezu adəm aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Meciyə 16.20-28 ; Mark 8.30-9.1)

²¹ Yezu àra ècia ma ge Piyer na ti àhi ma ana tay àna ləgay, àdəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti kədəfumi nu ana maslaŋa ba simiteni. »

* 9:5 Mətukkaba hađ ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

22 Àhi ana tay keti : « Ahàr àdàm nu *Wur ge Mis ti nêcakay daliya dal-dal. Nday gэдákani ni, gэдákani ga ndam *maᅅgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *mæsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu ananğaba e kisim ba. »

23 Eslini àhi ana tay dek ahkado : « Tamal mis awayay madəbay nu nahəma, ahàr àdàm māmbrəᅅ ere ye ti awayay ni, ku tamal təgri daliya kəlavad, *tadarfəᅅ naᅅ kà təndal nənᅅu ni mībeseᅅ. Tamal mis awayay madəbay nu ti māgray nahkay.

24 Maslaᅅa ya ti àdàm ajəᅅur sifa gayan, awayay àmət ba ni ti emiᅅiᅅ. Maslaᅅa ya ti emiᅅiᅅ sifa gayan azuhva nu ti aməᅅəᅅur sawan, aməmət day-day do.

25 Tamal mis anᅅəta elimeni ga duniya na dek mək èᅅiᅅa ahàr gayan a ti elimeni gani aziaya mam ?

26 Nu Wur ge Mis ti anara àna njəda goro a, ga Baba goro a, akaba ga *məslər gayan *njəlatani na. Tamal maslaᅅa anᅅwaz awər naᅅ, adəm naᅅ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka ya ti anara ni anədəm naᅅ mis goro do. »

27 Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, e kidiᅅ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahan atəmət ti etipia *Məᅅur ge Melefit a day kwa. »

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madəbay naᅅ ni

(Meciᅅ 17.1-8 ; Mark 9.2-8)

28 Agray gosku sekw ka ahàr ga pakama gayan ya àdàm ni zla ti Yezu àzay Piᅅer, Zek akaba Zeᅅ, təcəloru a həma vu ga mahəᅅgalay Melefit.

29 Ka ya ti naᅅ àbu ahəᅅgalay Melefit nahəma, eri gayan ni àmbatvu nahan, azana ka vu gayan day tigia bəd-bəd talla, ahəlabə eri a vərut.

30 Eslini həya mis ndahan cə təbu təzlapay akaba Yezu, nday nani ata Məwiz nday ata Eli.

31 Nday təbu tipivu a masladani ge Melefit bu. Təzlapaki ka məmət ga Yezu ya amoru məmət a Zerəzalem ge mendeᅅerᅅiᅅ təwi ya Melefit àvi ni.

32 Nday təbu təzlapay nahkay ti ata Piᅅer ti ni dəwir àza tay a. Tàra tēpidekva ti

tipi masladani ga Yezu akaba mis cəeni micikeni akaba naᅅ ni.

33 Ka ya ti ata Məwiz nday ata Eli təbu tasləkafəᅅa kà Yezu a nahəma, Piᅅer àhi ana Yezu : « Gэдákani, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara miviceᅅ ahay mahkər : bəlanᅅ gayak, bəlanᅅ ge Məwiz, bəlanᅅ ti ni ge Eli. » Adəm nahkay ti adəba àsər ere ye ti àdàm ni do.

34 Piᅅer naᅅ àbu azlapay nahkay ti məᅅudəᅅudəᅅ ahərkiaya ka tay a, anᅅah tay. Ka ya ti məᅅudəᅅudəᅅ ni ahərkiaya ka tay a ni ti ndam *madəbay Yezu mahkərani ni anᅅwaz adəᅅakia ka tay a.

35 Dəᅅu ga maslaᅅa ahənday a məᅅudəᅅudəᅅ ni bu, àdàm : « Naᅅ hini ti wur goro, nədəba naᅅ ga məᅅru təwi a. Gəsumiki pakama. »

36 Dəᅅu ni àra ahənday va do ni ti tibi Yezu naᅅ bəlanᅅ ka ahàr gayan. Ka gani nani nahəma, ndam madəbay Yezu mahkərani ni tənᅅhadə àna ma gana te-te a, təhi ana maslaᅅa ndo.

Yezu agariaba seteni ana wur nahan a (Meciᅅ 17.14-18 ; Mark 9.14-27)

37 Hajəᅅ gani Yezu akaba ndam madəbay naᅅ mahkərani ni təndaya ahàr a həma ni ba. Tàra təhəraya ti mis dal-dal tərəkia ka Yezu a.

38 E kidiᅅ ge mis dal-dalani ni bu ni ti zal nahan naᅅ àvu, àzlah, àdəm : « Məsi, kamkam nahəᅅgalay kur, mənᅅuki ka wur goro ni ti adəba wur goro nahan àbi.

39 Seteni àniviyu a ahàr bu, agəs naᅅ, azlah həya, adadəy naᅅ kay kay, guzləbuc krup-krup a ma bu. Ağəsa naᅅ a ti aᅅri daliya dal-dal, àmbrəᅅ naᅅ weceᅅeci do.

40 Nəhəᅅgala ndam madəbay kur na ti tᅅagariaba, ay ti tisliki ndo. »

41 Eslini Yezu àdəm : « Lekələm ye e hini vu ni ti kəfumki ahàr ke Melefit do, lekələm ndam magudar zlam ! Nu ananᅅhad akaba kəli kaᅅgaya waw ? Nu eneᅅesi ana kəli kaᅅgaya waw ? » Mək àhi ana bəᅅ ga wur ni : « Zəbiya wur na ahalay a. »

42 Wur ni naᅅ àbu arəkia ka Yezu a ti seteni ni àdi naᅅ ana məlanᅅ, adadəy naᅅ kay kay. Eslini Yezu àzlacaki ke seteni ni, àgariaba ana wur na, mək àvi wur ni ana bəᅅjani ni.

⁴³ Mis ye eslini ni tàra tìpia ti njədə ge Melefit àgria ejep ana tay a dal-dal, adaba njədə gani nani àtama zlam ndahaŋ a dek.

*Yezu adəmki ma ka daliya ya atəgri ni
(Meciy^u 17.22-23 ; Mark 9.30-32)*

Ere ye ti àgray ni dek àra àgria ejep ana mis na dek, nday təbu təzlapaki kekileŋa ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni :

⁴⁴ « Nawayay nəziaba azay slimi ana kəli a, cum lala, àgəjəzli ahàr ke kəli ba. Atədfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara təgəs nu. »

⁴⁵ Pakama ga Yezu ya àdəm ni ti ndam madəbay naŋ ni ticiaba ndo. Hudga ma gani nani ti maŋgahkiani ka tay, ti ticiaba ba. Ay aŋgwaz àgrafəŋa tay ge mihindifinja ma na.

*Gədəkani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?
(Meciy^u 18.1-5 ; Mark 9.33-37)*

⁴⁶ A vad nahaŋ ndam *madəbay Yezu ni təbu tagray gejewi. Tədəm ahkado : « E kidin geli bu ni ti way gədəkani àtam mis ndahaŋ ni way ? »

⁴⁷ Yezu àra àsəra majalay ahàr gatay na ti àzay wur gəziteni, àfəkad kà gəvay gayan,

⁴⁸ mək àhi ana tay : « Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur hina azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a daya. Tamal ti maslaŋa àgəskabá nu a nahəma, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. Nahkay bay ya ti naŋ gəziteni e kidin gekəli bu dek, əsli mis ndahaŋ ni do ni ti naŋ nani gədəkani sawan. »

*Maslaŋa ya ti àcafaŋa kəli kà zlam a do ni
ti agriki təwi ana kəli
(Mark 9.38-40)*

⁴⁹ Eslini Zeŋ àzlapay, àhi ana Yezu ahkado : « Gədəkani, mìpia maslaŋa nahaŋ a, àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay mədəm macafəŋa naŋ a, adaba naŋ mis geli do. »

⁵⁰ Ay ti Yezu àdəm : « Kəcumfəŋa naŋ a ba, adaba maslaŋa ya ti àwayay magudar təwi gekəli do nahəma, agriki təwi ana kəli. »

*Yezu naŋ àbu akoru a Zerəzalem, ndam
Samari təgəskabu naŋ do*

⁵¹ Sarta ga Yezu ənjia ga morona e melefit vu wudak nahəma, àzay divi ga moroni a

Zerəzalem, àdəm ere ye ti acafaŋa naŋ ga morona ni ti àbi.

⁵² Nahkay àsləroru mis kama gayan gwar ka had Samari. Nday təbu ka ahàr divi ti təhuriyu a kəsa nahaŋ vu ga maslamalik-abu məlan.

⁵³ Ay ndam ga kəsa nani təwayay məgəskabu naŋ do, adaba ticia naŋ àbu akoru a Zerəzalem palam.

⁵⁴ Ndam madəbay naŋ ata Zek, Zeŋ tàra ticia pakama nana ti təhi ana Yezu : « Bay geli, kawayay ti məhi ana aku ti mādaya e melefit ba, məzumaba tay a waw ? »

⁵⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àmbatkibiyu ma ka tay, àləgi ana tay.

⁵⁶ Mək təzay divi ga moroni a kəsa nahaŋ vu.

*Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni
(Meciy^u 8.19-22)*

⁵⁷ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu takoru e divi bu nahəma, zal nahaŋ àrəkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Ka məlan ya akoru ni dek ti anadəboru kur. »

⁵⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Mbiki † təbu àna evid gatay, edidin day təbu àna lala gatay, ay nu *Wur ge Mis ti nəbi àna məlan mandəhadani bi. »

⁵⁹ Yezu àhi ana maslaŋa nahaŋ : « Dəbabiyyu nu. » Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi : « [Bay goro,] vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. »

⁶⁰ Eslini Yezu àhi : « Ndam ya təwayay madəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəŋ tay ti tili vu gatay. Nak ti ru kəhi ma ga *Məgur ge Melefit ana mis sawan. »

⁶¹ Maslaŋa nahaŋ keti àhi ana Yezu : « Nadəbay kur, Bay goro ni. Ay ti vu divi nakoru nəgria sa ana ndam ga hud ahay goro a day. »

⁶² Yezu àdəm : « Maslaŋa ya ti awayay agray təwi ga Məgur ge Melefit mək ajalaki ahàr ka zlam ndahaŋ ni ti naŋ akada bay ya ti atəhad vədan àna sla mək amənjoru kələŋ ni. Maslaŋa nani ti àgray təwi ga Məgur ge Melefit koksah. »

10

Yezu aslər mis kru kru adəskəla mahar cə

† 9:58 Mbiki ti mis ndahaŋ tədəm « mbiti. » * 10:1 A wakita ndahaŋ bu tədəm mis kru kru adəskəla.

¹ Bay geli àday mis ndahan kru kru adəskəla mahar cɛ, * awayay asləroru tay cɛ cɛ ti tōru enji gayan a kəsa vu ka məlan ya nan amoru ni dek.

² Àhi ana tay : « Mis ya ti tici pakama goro fan ndo ni nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz zlam a vədan bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni təbi kay bi. Nahkay si kahəngalum Melefit Bay ga vədan ni ti məslərbiyu ndam mabaz zlam a vədan gayan ni bu.

³ Dəgum. Nihi ti nəsləroru kəli e kidin ge mis vu akada ga bəza təmbak e kidin ga kəra gili bu ni.

⁴ Kəhəlum zlam ba, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka. Kicikum e divi bu ga məgri sa ana mis ba daya.

⁵ Wudaka kəhurumiyu a ahay vu afa ge mis lu nahəma, dəmum : “Melefit məgri sulum gayan ana hud ahay hini.”

⁶ Tamal mis sulumani əvu a ahay gani nani bu ni ti sulum ge Melefit ya kədəmum ni anjəhadki. Tamal mis sulumani əvu bi nahəma, sulum ge Melefit ya kədəmum ni anjəkia ke kəli a.

⁷ Ka ya ti kəhurumiya a ahay va afa ge mis a nahəma, njəhaduma eslina həya. Kəmbatum ahay nahan ba. Zlam məzumani akaba zlam miseni ya ti təvi ana kəli dek ni ti zumum, sɛm : adaba bay magray təwi ti agəski təvi endif gayan.

⁸ Ka ya ti kɛnjəmiya a kəsa va mək təgəskabə kəli a nahəma, zumum zlam ya təvi ana kəli ni,

⁹ hənjarumaba ndam gatay ya tēbesey do na, humi ana ndam ga kəsa gani : “*Məgur ge Melefit ənjkia ke kəli a.”

¹⁰ Ay tamal ti kɛnjəmiya a kəsa va mək təgəskabu kəli do nahəma, cikəma a dalaka ba. Humi ana tay :

¹¹ “Ku had ga kəsa gekəli nəngu ni məslədikaba ana kəli ka asak geli a.† Nahkay ti kəsərum Melefit day əmbrəna kəli a. Ku tamal nahkay nəngu ni, sərunki Məgur ge Melefit ti ənja.” »

¹² Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni

ti ku ndam *Sodom nəngu ni seriya ge Melefit ya amagrafəna kə tay a ni ngulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kəli do ni do. »

Ndam ga kəsa ya təfəki ahər ka Yezu do ni atasay cicihi

(Meciɣ 11.20-24)

¹³ Yezu àdəm keti : « Akəsüm cicihi, ndam Korazin ! Akəsüm cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nəgra zlam a kay ya mis tici day-day ndo na a kəsa gekəli ba. Tamal nəgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidon nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrəna zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal təmbatkaba majalay ahər gatay a, təbakabə mbolu ka vu a akada ga azana na, tənjuhada e viti ba. ‡

¹⁴ Ay ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafəna kə ndam Tir akaba ndam Sidon a ni ti ngulum emisli gekəli ni do.

¹⁵ Lekələm ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahər akədəgum e melefit vu aw ? Aha ! Akədəgum ti ka məlan ge *kisim sawan. »

¹⁶ Àhi ana ndam madəbay nan ni : « Maslanə ya ti èciikia ma ana kəli a nahəma, ècukia ma ana nu a daya. Maslanə ya ti àgəskabu kəli ndo nahəma, àgəskabu nu ndo daya. Maslanə ya ti àgəskabu nu ndo ni ti àgəskabu Bay ya ti əslərbiyu nu ni ndo daya. »

Mis kru kru adəskəla mahar cəeni ni tasləkabiya

¹⁷ Ka ya ti nday kru kru adəskəla mahar cəeni ni tasləkabiya ni ti nday àna məmərani. Təhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ku seteni tekeđi ticiikia slimi ana leli a ka ya ti məhi ma ana tay àna slimi gayak ni. »

¹⁸ Eslini Yezu àhəngarfə, àhi ana tay ahkado : « Nu nipiə *Seteni a ka ya ti àdəbiyu e melefit bu akada ga avər ya abay aku na.

¹⁹ Cəm day : nəvia njəda ana kəli ga masawadakiani ka zlam ya a had akaba ka andra məbal mis a ; nəvia njəda ana kəli a àtama njəda ga Seteni zal ezir na dek.

† 10:11 Məslədikaba had ga kəsa kə asak a ti adafaki təmbər bu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do. ‡ 10:13 Məbakabu buhu akaba manjəhadani e viti bu ni ti adafaki mis titəwi, təhəngalay Melefit, təgri kam-kam.

Nahkay arañja àbi amagrakivu ke kùli bi simiteni.

²⁰ Ku tamal nàvia njéda nana dek ana kùli a, seteni ticiikia slimi ana kùli a nàngu ni, kàmərumvu azuhva nani ba. Mərumvu ti adaba Melefit àbəkia slimi gekùli ka wakita gayañ e melefit ba ni sawañ. »

*Yezu azləbay Melefit
(Meciyə 11.25-27 ; 13.16-17)*

²¹ Ka sarta gani nani Yezu nañ àbu amərvu dal-dal àna njéda ga *Məsuf Njəlatani, àdəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlan ya e melefit bu akaba məlan ya a ga had ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəngahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam akaba ka ndam ya tijeŋga təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza cib-cibeni na sawañ. Iy Bəba goro ni, kəgray ka mawayay gayak nahkay ti kəmərə àna nañ a palam. »

²² Àdəm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaŋa ya àsər Wur ge Melefit nañ way ni ti maslaŋa gani àbi ; si Bəjani cilin. Yaw maslaŋa ya àsər Bəj goro nañ way ni ti maslaŋa gani àbi, si nu Wur gayañ akaba ndam ya ti nu Wur gayañ ni nawayay nədəfiki nañ ana tay ni cilin. »

²³ Eslini Yezu nakəŋ àmbatkibiyu ma ka ndam madəbay nañ ni, àhi ma ana tay, nday ka ahər gatay cilin. Àhi ana tay ahkado : « Ay lekuləm ti mərumvu, adaba kəbum kipəm zlam hini àna eri gekùli !

²⁴ Nəhi ana kùli : Ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit akaba bəbay kay ya ahaslani ni tàwaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tipu ndo. Tàwaya micia ere ye ti kicəm na, ay ti tici ndo. »

Zal Samari sulumani

²⁵ Eslini zal nahanə àbu, nañ bay *məsər Wakita ge Melefit, awayay ahəlfəŋa eyə kà Yezu a. Nahkay ècikaba, àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ti nəŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nàgray mam day mam ? »

²⁶ Yezu nakəŋ ahəŋgrifəŋ, àhi : « Məwiz àbəkia mam e *Divi ge Melefit bu mam ? Kici mam a hudf gani bu mam ? »

²⁷ Zal nakəŋ ahəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani : “Wayay Bay Melefit gayak àna

hudf bəlan, àna sifa gayak dek, àna njéda gayak dek akaba àna majalay ahər gayak dek. Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni daya akada ya kawayay ahər gayak gayakani ni.” § »

²⁸ Yezu àhi ahkado : « Kəhəŋgarfəŋa kigena. Tamal kəgray nahkay ti sifa gayak amandav day-day do. »

²⁹ Eslini bay məsər Wakita ge Melefit ni awayay ti Yezu àgəsiki nañ ka pakama ba, nahkay àhi ana Yezu : « Ndam ya ti nu nəbu akaba tay ni ti ndamam ? »

³⁰ Yezu àhi keti : « Zal nahanə àsləka a Zerəzalem a, nañ àbu akoru a Zeriko. Ka ahər divi nahəma, ndam abra təhərkiaya, təhəlfəŋa zlam a dek, təzləbkivu nañ, təmbərbu nañ bəlah àniviyu a məbərurv hišek hišek cilin. »

³¹ Zal nahanə ti ni nañ àbu akoru àna divi gani nani ka məsər gayañ do. Nañ nani ti bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit. Àra èpia zal nana bəlahə ti àsivù ŋgə, àsləka zlam gayañ a.

³² Zal nahanə day àra gwar eslina, nañ ge dini ge *Levi. Àra ènjia, èpia zal nana bəlahə ti àsivù ŋgə daya, àsləka zlam gayañ a.

³³ Ay ti zal nahanə nañ àbu akoru gwar e divi gani nani bilegeni. Nañ zal Samari, akoru àna azoŋgu. Àra ènjia ka məlan nana ti àdi ahər ana zal nakəŋ nañ bəlahə. Àra èpia nañ a ti àsia cicihi a dal-dal.

³⁴ Nahkay nañ nakəŋ ahədəkfəŋiyu, àzaya amal akaba zum a, àbiki ka ambələk ni mək àwəliki àna azana. Kələŋ gani àzəkiyu nañ ka azoŋgu gayañ ni, àzoru nañ a ahay ya ndam mirkwi tanjəhadvù ni vu, àfi ahər eslini.

³⁵ Hajəŋ gani ti ahəliaya jik a cə ana bay ga ahay ga ndam mirkwi nakəŋ a, àhi ahkado : “Fi ahər ana zal hini. Tamal kijin kiva siŋgu ka ahər gani hina nahəma, anasləkabiya ti nara nəpəluk.” »

³⁶ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana bay məsər Wakita ge Melefit ni ahkado : « Kihindifua ma, kədəm ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni ti ndamam. Yaw, e kidin ge mis mahkərani ni bu ni ti hu, way nañ àbu akaba zal ya ti ndam abra təzləb ni way ? »

³⁷ Nan nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya nan àbu akaba nan ni ti bay ya ti àjənaki nan ni. » Yezu àhi : « Nak day ru kagraŋ akada gayan ni. »

Ata Marta nday ata Mari

³⁸ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay nan ni təbu takoru e divi bu ni ti təhuriyu a kəsa nahan vu. Eslini wal nahan slimi gani Marta àzalu Yezu a magam afa gani, mək Yezu nakəŋ ɔru àhuriyu afa gani.

³⁹ Marta gani wur ga məŋani walani àbu, slimi gani Mari. Yezu nan àbu azlapay ti Mari nakəŋ nan àbu manjəhadani digusa a ga had kə gəvay ga asak gayan, abi slimi ana ma gayan ya ti adəm ni.

⁴⁰ Ka gani nani ti təwi ga huɔ ahay gərgəri kay təbu tiviyikaba ahà ana Marta. Nahkay zla nahəma nan nakəŋ àrəkia ka Yezu a, àhi : « Bay goro, wur ga mma ni ambərki nu ke təwi ni dek ti àbəlafuk aw ? Hi ma ti məjənaki nu zla aw ! »

⁴¹ Ay Bay geli nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Marta, Marta, zlam kay təhəluk ahà, tiviyəkaba ahà a daya.

⁴² Ay zlam ya ti àgəski magrani ni ti bəlan ciliŋ. Mari àdəkiba zlam ya àbəlay magrani na. Nahkay maslaŋa amazəŋa do simiteni. »

11

Yezu acahi mahəŋgalay Melefit ana ndam madəbay nan ni

(Meciyə 6.9-13 ; 7.7-11)

¹ A vad nahan Yezu ahəŋgalay Melefit ka mələŋ nahan. Àra èndeveriŋa ti biliŋ e kidiŋ ga ndam madəbay nan ni bu àhi : « Bay geli, Zeŋ àcahia mahəŋgalay Melefit ana ndam madəbay nan na. Nak day cahi mahəŋgalay Melefit ana leli ti. »

² Yezu àhi ana tay : « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti dəmum :

“Baba, mis dek təgəskabu nak njəlata ti ; kàra kəzum bay gayak e kidiŋ geli bu ti.

³ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kəlavad ti.

⁴ Mbərfəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a,

akada geli ya məmbərfəŋa zlam ge mis ya təgudari ana leli ni dek kə tay a ni ti.

Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba ti.” »

⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Mazay mazavu gani, bi maslaŋa e kidiŋ gekəli bu nan àbu àna zləba gayan, akoru afa ga zləba gayan ni a huɔ ya vad, ahi ahkado : “Zləba goro ni, kəlu *dipeŋ mahkər ti

⁶ adaba zləba goro nahan àsləkabiya e mirkwi a àdua ahà a, ay ti zlam àfu ga məviani bi.”

⁷ Bi zləba gayan ni ahəŋgrifəŋbiyu, àhibiyu : “Kiviyu ahà ba ! Nəzləkva mahay a àndava, mändəhadà akaba bəza. Nisliki micikabana ga mədukaya zlam a do.”

⁸ Ay nəhi ana kəli nahəma, ara ecikaba avi ere ye ti ehindiliŋ ni dek. Ecikaba avi ti adaba nan zləba gayan ciliŋ do, avi ti adaba àmbrəŋ mihindiliŋeni ndo palam.

⁹ Nahkay nəhi ana kəli : Hindəm zlam. Kihindəma ti Melefit aməvi ana kəli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefit. Kəzaluma nan a ti aməwəli ana kəli, aməzləkiaba mahay ana kəli a.

¹⁰ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, aŋgət. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a.

¹¹ Bi wur ara afa gayak, nak bəŋana, ehindiləka kilif a ti kəvi kilif do, kəvi gavan sawəŋ aw ? Aha !

¹² Ahkay do ni bi ara ehindilək eysli ti kəvi andra məbal mis aw ? Aha !

¹³ Lekələm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekələm ndam magudar zlam nəŋgu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekəli a. Ay ti Bəŋ gekəli Melefit nan e melefit bu, nan sulumani ti magray gayan ahəmamam ? Nan ti tamal maslaŋa ehindiliŋa Məsuf Njəlatana nahəma, aməvi ededəŋ. »

Yezu ata Seteni tənəhadkəbu do

(Meciyə 12.22-30 ; Mark 3.22-27)

¹⁴ A vad nahan Yezu àgariaba seteni ana zal nahan a. Seteni nani acafəŋa maslaŋa nana ga mazlapana. Seteni ni àra àsləkabiya nahəma, zal nakəŋ àzlapay həya. Mis dal-dalani ye eslini ni təgra ejep gana dal-dal.

¹⁵ Ay mis ndahan e kidiŋ gatay nani bu tədəm : « Yezu agariaba seteni ana mis a ni ti àna njədə ge *Belzebəl bay ge seteni ni. »

16 Mis ndahan ti ni tawayay tãhãlfãna eyu a ti mãgudar zlam, tãhi ahkado : « Griaya ere ye ti mĩpi ðay-ðay ndo na ana leli a, ti mãsãr ere ye ti kagray ni ti kagray àna njãda ge Melefít. »

17 Ay ti Yezu àsãra majalay ahãr gatay a àndava. Nahkay àhi ana tay : « Tamal ndam ga hadnahan nday ndayani takadvu e kidĩn gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etigi ahãr. Nahkay ahay ga ndam ga had gani nani atãmbãd ; ndahan atãmbãdkiyu ka ndahan. »

18 Lekulũm kãdãmum nu nagariaba seteni ana mis a ni àna njãda ge Belzebũl a ; tamal nahkay ti njãda ge *Seteni èdeva ; ègia nahkay ti angoru kama ti ahãmamam ?

19 Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njãda ge Belzebũl a ti ndam gekũli ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njãda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekũli gekũleni ya tagray ni ti adãfaki ere ye ti kãdãmum ni ti ma ga malfada.

20 Nagariaba seteni ana mis a ti àna njãda ge Melefít sawan. Goro ya nagrai nahkay ni ti adãfaki *Mãgur ge Melefít ènjikia ke kũli a àndava. »

21 Yezu adãm keti : « Tamal ti mis njãdanjãdani nan abu àna zlam ahar gayan, ajãgay ahay gayan ti, tãhãlfãna zlam gayan a koksah.

22 Ay tamal maslanã nahan atama nan àna njãda arãkia, azlãb nan nahãma, ahãlfãna zlam ahar gayan gani ya adãm ajãgay ahay gayan àna nan na ðek. Ahãlfãna zlam ahar na ti, ahãlfãna zlam ga ahay gayan ndahan na ðek daya, edi ana mis.

23 Maslanã ya ti nan abi akaba nu bi nahãma, nan zal ezir goro. Maslanã ya ti ajãnaki nu ga mazalubiyu mis do nahãma, agarafua tay a sawan. »

Seteni àslãkiaba ana mis a ti, angwiviyu tata
(Meciyũ 12.43-45)

24 « Ka sarta ya ti seteni àslãkiaba ana mis a ni ti, akoru a hud gili vu ka mãlan ya ti yam abi ni, adãbay mãlan manjãhadani. Tamal angtãt mãlan manjãhadani do ni ti adãm : “Ngulum nãnguvoru a arãn goro ni vu zlam goro.”

25 Àra ènjia ti ahuriyu àdi ahãr ana arãn ni mãslãdãbana, mãslãmãlabana lala.

26 Eslini nan nakãn aslãka, akoru azalãkivabiyu seteni ndahan adãskãla, nday nani ðek tãtam nan àna cuday. Mãk nday ðek tara tãhuriyu, tanjãhad a arãn ni bu. Nahkay maslanã nani ti manjãhad gayan ni egi ngulum gayan ya ahaslani ni keti. »

Mãmãrani ge jiri

27 Ka ya ti Yezu nan abu azlapay nahkay ni ti wal nahan e kidĩn ge mis macakalavani ni bu àdi ana zlahay, àhi : « Wal ya ti èwi kur, kisi ðuwa gayan ni ti mãmãrvu. »

28 Ay Yezu ahãngrifãn, àhi : « Aha ! Tãmãrvu ti ndam ya ti tici pakama ge Melefít mãk tagãskabu, tagray tãwi àna nan lala ni sawan. »

Ere ye ti Melefít adãfaki àna Zonas ni (Meciyũ 12.38-42)

29 Eslini mis tãbu tãcakalavabiyu kã gãvay ga Yezu akivũ. Nday tãbu tãcakalavu nahkay ti Yezu adãm : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam. Tihindi ere ye ti mis tĩpi ðay-ðay ndo ni, ay ere ye ti tihindi ni ti Melefít amãgri ana tay do simiteni. Melefít amãdãfikĩ ana tay ere ye ti adãfaki àna Zonas ni cilin. »

30 Zonas nahãma, Melefít adãfikia zlam ana ndam Niniv àna nan a. Nu *Wur ge Mis ðay Melefít amãdãfikĩ zlam ana nday ye e hini vu ni àna nu.

31 Ka fat ya ti Melefít amãgrafãna seriya kã mis a ðek nahãma, bay walani ya agur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, amãhi ana tay : “Lekulũm ndam magudar zlam.” Adãba mam, bay gani nani ècikbiyu kwa kã sliri ga mãlan ga mara mãbi slimĩ ana pakama ga Salomõn bay mãsãr zlam ni. Ay ahalay ti mis abu atama Salomõn àna gãdãkana ti kãsãrum do aw ?

32 Ka fat ge seriya nani ti ndam Niniv ðay eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atãhi ana mis ye e hini vu ni : “Lekulũm ndam magudar zlam.” Adãba mam, ndam Niniv tãra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tãmbatkaba majalay ahãr gatay na. Ay ahalay ti mis abu atama Zonas àna gãdãkana ti kãsãrum do aw ? »

*Ere ye ti avi masladani ana vu ni
(Meciy 5.15 ; 6.22-23)*

³³ Yezu àdám keti : « Maslaŋa ya ti ebeftey ceŋgel mək aŋgah, ahəmbaki zlam ni ti àbi. Afəkad ka mələŋ zaŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge ceŋgel ni.

³⁴ Eri gayak asladay vu gayak akada ge ceŋgel ya asladay mələŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek əbu a masladani bu. Ay tamal eri gayak lala do nahəma, vu gayak dek e ziŋ-ziŋeni bu.

³⁵ Tamal kədəm nak kəbu a masladani bu ni ti jalay lala ; bi nak kəbu e ziŋ-ziŋeni bu sawaŋ.

³⁶ Tamal ti vu gayak dek a masladani bu, palahar gani nahaŋ əvu e ziŋ-ziŋeni bu bi nahəma, vu gayak dek amələbu a masladani bu, akada ka ya ti ceŋgel asladuk mələŋ ni. »

*Ndam Feriziyen akaba ndam məsər
Wakita ge Melefit ni
(Meciy 23.1-36 ; Mark 12.38-40)*

³⁷ Ka ya ti Yezu èndeveriŋa mazlapana ni ti zal *Feriziyen nahaŋ əzalu ru naŋ afa gani ga məzum zlam. Yezu nakəŋ əra əhuriya ti ənjəki ka məzum zlam

³⁸ mənjad məbaray ahar əna divi gani. Zal Feriziyen ni əra epia nahkay ti əgria ejep a.

³⁹ Eslini Bay geli əhi ahkado : « Lekuləm ndam Feriziyen nahəma, kabarumfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a huđ gekəli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl.

⁴⁰ Muru gekəli ni ! Melefit Bay ya ti əgraya aləŋ ga zlam a ni ti əgraya huđ gana daya. Nahkay do aw ?

⁴¹ Vumi zlam ya a huđ ge hijiyem gekəli bu akaba a halaf gekəli bu ni ana ndam talaga. Tamal kəgrum nahkay ti zlam gekəli dek amələbu njələta.

⁴² « Ay lekuləm ndam Feriziyen ni ti akəsüm cicihi, adaba ata azagat, matakavay akaba slimberi ndahaŋ ya tidi eli əna tay ni tekeđi, kəbum kəzumiaba biliŋ a huđ ga kruani ba ana Melefit a. Ay ti lekuləm kəgrum jiri do, kəwayum Melefit do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji

ni ti magray jiri akaba mawayay Melefit, day kwa ti kəgrum zlam ndahaŋ ya Məwiz àdám grum ni.

⁴³ Lekuləm ndam Feriziyen ni ti akəsüm cicihi, adaba kawayum manjəhadvani e kərsi ga gədəkani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu, kawayum ti mis təgri sa ana kəli a gosku bu kə meleher ge mis dek daya.

⁴⁴ Akəsüm cicihi, adaba lekuləm akada mindiviŋ mebesveni ya mis təsər mələŋ gani do, təcəlki ni. »

⁴⁵ Zal nahaŋ, bay *məsər Wakita ge Melefit, əra ecia pakama ga Yezu na ti əhi ahkado : « Məsi, kədəm nahkay ti kindəvia leli a daya timey. »

⁴⁶ Yezu əhi : « Lekuləm ndam *məsər Wakita ge Melefit day akəsüm cicihi, adaba kəfumkiyu zlam mədəsani ke mis, ku weleher tekeđi kəfumfəŋiyu ga məjənaki tay do.

⁴⁷ Akəsüm cicihi, adaba kedeşləmkıyu mindiviŋ ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala. Ambatakani do təbazl tay ti ata bəŋ gekəli.

⁴⁸ Nahkay kədəfumki kəgəsümkabá təwi ga ata bəŋ gekəli ya təgray na : nday təbazla ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit na, lekuləm ti ni kedeşləmkıyu mindiviŋ gatayani.

⁴⁹ Azuhva nani ti Melefit əna məsər zlam gayan ni àdám : “Anəslərikaboru ndam mahəŋgaray pakama goro akaba ndam asak goro ana tay. Ay atəgəskabu ndam ya ti anəslərikaboru ana tay ni do ; atabazl ndahaŋ, ndahaŋ ti ni atəgri daliya ana tay.”

⁵⁰ Seriya gani amədəđki ka ndam ye e hini vu ni, adaba ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya təbazl tay kwa ka mənəki ga mələŋ ni kala nday təbazl tay,

⁵¹ tənəki ka Abel, təbazlbiyu duk əniva ana Zakari a. Təkad Zakari ti e kidiŋ ga mələŋ *meviyekiki zlam ana Melefit ata mələŋ *njələtani ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu. * Nəhi ana kəli nahəma, seriya amədəđki ka ndam ye e hini vu ni azuhva mis nday nani ya təbazl tay ni dek.

⁵² Lekuləm ndam məsər Wakita ge Melefit ni ti akəsüm cicihi, adaba kəzləkumiva

* **11:51** A Wakita ge Melefit ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənəki gani (Mənəkiyani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

mahay ana mis a, kawayum ti tèsar Melefit ba. Lekulàm lekulàmeni day kèhurumiyu do, kəcumfəŋa ndam ya tawayay məhuriyani na daya. »

⁵³ Yezu nakəŋ àra àhəraya a ahay ya naŋ àvu ni ba ni ti ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni tàdəbay naŋ àna pakama, təzumkia bəruv a dal-dal. Tənjəki ke mihindifiŋa zlam a gərgəri kay,

⁵⁴ təbu təhəlfəŋa eyə a, tawayay ti təgəski naŋ ka ma magudarani.

12

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ni ba

(Meciyə 10.26-27)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, mis təcakalava agray dəbu ehimeya. Nday kay nahkay ti mis ndahaŋ təcəlki ka asak ge mis ndahaŋ adaba məlaŋ mafəkad asak àbi. Eslini Yezu àhi ma ana ndam madəbay naŋ ni enji. Àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimì ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyen ni : gatay ya taŋgah majalay ahàr gatay magədavani ni ti əgia akada miwisiŋ a.

² Ay zlam maŋgahani ni dek emipivu ; ma maŋgahani ni dek emicivu.

³ Nahkay ma ya ti kədəmum a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni dek ti emicivu vay-vay a məlaŋ masladani bu. Ma ya ti kəhumiviyu ana mis e slimì vu lekulàm məzləkumkabu ahay ni ti atəzlah àna ma gani nani ka ahàr ga həma. »

Grumfəŋa aŋgwaz kè Melefit a cilin

(Meciyə 10.28-31)

⁴ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kəli ndam goro ni, kəgrumfəŋa aŋgwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba tamal takada mis a ti təgrikivu araŋa nahaŋ koksah.

⁵ Nədəfiki bay ya ti kəgrumfəŋa aŋgwaz a ni ana kəli : bay nani ti bay ya ti tamal akada mis a ti eslìki mizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu ni. Bay nani ti Melefit. Iy nahkay, nəhi ana kəli, grumfəŋa aŋgwaz a ti kà naŋ.

⁶ « Təbu təsəkum edifiŋ ci6-ci6eni zlam àna siŋgu cə bi aw ? Ay səruma edifiŋ nday nani ti ku biliŋ day àgəjazlki ahàr ke Melefit do.

⁷ Lekulàm day ku məhər ga ahàr gekəli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek. Nahkay

kəgrum aŋgwaz ba, ku edifiŋ kay day kətamuma tay kè eri ge Melefit a. »

Ahàr àdəm mədəm leli ndam ga Yezu

(Meciyə 10.32-33 ; 12.32 ; 10.19-20)

⁸ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm vay-vay naŋ mis goro kè meleher ga *məslər ge Melefit.

⁹ Ay maslaŋa ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga məslər ge Melefit.

¹⁰ Maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu Wur ge Mis ni ti, Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayaŋ nana. Ay maslaŋa ya endivi *Məsuf Njəlatani ni ti, Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayaŋ na do simiteni.

¹¹ Atagrafəŋa seriya kè kəli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ba, akaba kè meleher ga bəbay ahkay do ni kè meleher ga ndam ga ŋgumna. Ka ya ti tagrafəŋa seriya kè kəli a nahkay ni ti pakama ya ti akədəmum ga mahəŋgay ahàr gekəli ni ti àhəli ahàr ana kəli ba ;

¹² adaba mam, ka sarta gani nani ti Məsuf Njəlatani amədəfiki ere ye ti akədəmum ni ana kəli. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni ya àsər zlam do ni

¹³ Eslini zal nahaŋ e kidifiŋ ge mis dal-dalani ni bu àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, wur ga mmawa àhəla elimeni ga bəŋ geli ya àmbribu ana leli na dek. Hi ti mədufəŋa ere gani goro a ti. »

¹⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Way àfiyu nu bay magray seriya ga midikaba zlam ana kəli a way, wura ? »

¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni dek ahkado : « Bumvu slimì ana ma ge elimeni, kəwayum ba. Adaba mis naŋ àbu àna sifa ti azuhva zlam ya àfəŋ ni do. Ku elimeni gayaŋ kay nəŋgu ni àvi sifa do. »

¹⁶ Àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : « Bay ge elimeni nahaŋ àbu nahəma, vədaŋ gayaŋ təbu, zlam ànjəkia dal-dal.

¹⁷ Àhi ana ahàr : “Nihi guvur goro təhəca ti anəbəviyu zlam ni ti a mam vu mam ? Nagray hi ti ahəmamam ?”

¹⁸ Mæk àdám : “Ere ye ti nagray ni ti nihi : nembedkaba guvur goro na dek, nələmvaya gədəkana ndahan a. Nahkay anəbəviyu hay goro ni akaba zlam ndahan ni dek.

¹⁹ Mæk anəhi ana ahàr : Maslaña goro ni, zlam gayak àvu kay manğahani ge vi ehimeyeni. Nihi ti pəsaba, zum zlam, si zlam, gray wuməri zlam gayak.”

²⁰ Ay ti Melefit àhi : “Nak kəsər araña do, kani kani a ga məlavad kara kəmət. Nahkay zlam gayak ya kəngahkabu dek ni ti way aməzum way ?” »

²¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti anğahikabu elimeni ana ahàr gayan gayanani ni ti nañ day ere ye ti agrakivu ni ti nahkay, adaba kè eri ge Melefit ti nañ bay ge elimeni do. »

*Kàjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba
(Meciy# 6.25-34)*

²² Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado : « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli a manjəhad gekəli bu ni ti nğay akəzumum mam akaba akəbumkabu mam ti kàjalum ba, àhəli ahàr ana kəli ba daya.

²³ Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ?

²⁴ Nga pəm nğarama day nimi : tizligi zlam do, təbaz zlam do. Guvur gatay àbi, məlan məbiyu zlam gatay ndahan day àbi. Ku nday təbu nahkay nəngu ni, Melefit nañ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekələm ti kàtamum edidīn ferek-ferek do waw ?

²⁵ Way e kidīn gekəli bu esliki mədəkiviya vad àkivu ke vi gayan ku gəzit àna majalay ahàr gayan way ? Àbi !

²⁶ Ay tamal kisləmki magray ere hini gəziteni ni do nahəma, kajalumki ahàr ka zlam ga manjəhad gekəli nday ndahan ni ti kamam ?

²⁷ Jalum ahàr day ! Vay-vay ga zlam ya təfət a vədan bu ni ti təgray təwi do, tələmkabu azana do daya. Ay nəhi ana kəli nahəma, ku Salomon àna elimeni gayan ni dek tekeđi àbakabu azana ya ti àbəlay akada vay-vay bəlan ni ndo.

²⁸ Zlam ya təfət a vədan bu kani, hajəñ təbiyu tay a aku vu ni tekeđi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nañ àbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam

gatay ni do waw ? Lekələm ti kəfumki ahàr ke Melefit lala do ni ti kamam ?

²⁹ Lekələm ti kədəbum zlam məzumani akaba zlam miseni ba ; zlam nday nani àhəli ahàr ana kəli ba.

³⁰ Nday ya ti tadəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti ndam ga *duniya ya təfəki ahàr ke Melefit do ni. Ay lekələm ti Bəñ gekəli Melefit àsəra ere ya àhəcikivu ana kəli na.

³¹ Dəbum ti *Məgur ge Melefit sawan. Nahkay zlam ndahan ni dek day Melefit aməvikivu ana kəli.

³² Anğwaz àwər kəli ba, bəza təmbak goro ni, adaba àbəlafəña kà Bəñ gekəli Melefit ga məvi Məgur gayan ana kəli a. »

*Elimeni ya a huđ melefit bu ni
(Meciy# 6.19-21)*

³³ « Səikumumoru zlam gekəli ti kəbumi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akələbum àna elimeni e melefit bu. Elimeni nani àndav day-day do, mbolu gani àgədavu day-day do daya. Eslini e melefit bu ni ti ndam akal tòru koksah, ganju day təbi ga magudar zlam bi.

³⁴ Adaba məlan ya ti elimeni gekəli àvu ni ti kajalumki ahàr ti ka məlan gani nani. »

*Njəhadum eri, slamatumvu lala
(Meciy# 24.43-51)*

³⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Ahàr àdám kəbumkabu azana ge təwi, kəbumi slimi ana ceŋgel gekəli ti aku àmətchia ka tay a ba.

³⁶ Njəhadum akada ga ndam majəgay ahay ka ya ti bay ya təgri təwi ni àdoru ka wuməri ga maday wal ni. Təbu tajəgay nañ ; tamal àsləkabiya, àzala tay a nahəma, təzləkiaba mahay a.

³⁷ Tamal bay ya təgri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr ana ndam gayan ni nday eri, nday təbu tajəgay nañ nahəma, ndam nday nani təmərvu. Nəhi ana kəli nahəma, bay ahay ni aməbakabu azana ge təwi gayan, aməhi ana tay tənəhadə ga məzum zlam a, amara məvi zlam məzumani ana tay.

³⁸ Ku tamal àsləkabiya àna huđ ya vad ahkay do ni ge dəena, àdi ahàr ana tay nday eri, təbu tajəgay nañ ti təmərvu.

³⁹ « Cəm day, tamal bay ahay àsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məzləl nañ na

ti àmbrəŋ tay ga mara məhuriyani a ahay gayəŋ vu do.

⁴⁰ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu *Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekələm kàjalumki ahàr do ni. »

⁴¹ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ma *gozogul ya kədəm ni ti kəhi ana leli tək, kəhi ana mis dek aw ? »

⁴² Bay geli àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Maslaŋa nani ti bay ya ti naŋ agri təwi ni ambərfəŋ təwi ga huđ ahay gayəŋ dek a ahar vu. Ambərfəŋ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahaŋ àna sarta gani daya.

⁴³ Bay magray təwi nani ti tamal bay ya naŋ agri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr, naŋ àbu agray təwi lala nahəma, bay məgri təwi nani aməmər vu.

⁴⁴ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgri təwi ni aməmbrivu elimeni gayəŋ dek a ahar vu.

⁴⁵ Ay bi bay magray təwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri təwi ni àsləkabiya weceweci do.” Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu təwi ni ; ku zal ku wal day azləb. Azum zlam zlam gayəŋ, esi zum dal-dal, eviyi ahàr.

⁴⁶ Naŋ àbu agray nahkay ti bay ya təgri təwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri təwi ni àjalaki ahàr ndo ni, àna njemdi ya ti àsər do ni. Eminjia ti amatraḅ naŋ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahaŋ ya ti təfəki ahàr ndo ni. »

⁴⁷ Yezu àdəm keti : « Tamal bay magray təwi àsəra ere ye ti bay ya agri təwi ni awayay na, àslamalavu ga məgri təwi nani do nahəma, bay ahay ni aməzləb naŋ dal-dal.

⁴⁸ Ay tamal ti bay magray təwi ni àsər ere ye ti bay ahay ni awayay ni do, agray ere ye ti bay ahay ni awayay do ni ti, bay ahay ni aməzləb naŋ kay do. Maslaŋa ya ti təvia zlam a kay ni ti etihindifiŋa kay daya. Maslaŋa ya ti təmbriva zlam kay a ahar va nahəma, etihindifiŋa kay àtama ge mis ndahaŋ na. »

*Yezu edekaba mis a
(Meciy# 10.34-36)*

⁴⁹ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti nəzəbiyu a duniya vu ni ti aku. Nawayay nihi ti aku ni mēbēftevu həya.

⁵⁰ Mis atəgru daliya kay, daliya nani ti emigi *baray goro nahaŋ. Nislīki majəgani do, nawayay ti baray nani mâgravu həya.

⁵¹ Lekələm kədəmum nu nàra a duniya va ti, ti mis tənjàhad e kidīŋ gatay bu àna sulumani aw ? Aha ! Nəhi ana kəli, nàra ti ga məzəbiyu hirvu sawaŋ.

⁵² Nahkay mis zlam a huđ ahay bu eti-hirvu. Mis mahkərani ni etici ma ge mis cəeni ni do, mis cəeni ni day etici ma ge mis mahkərani ni do. Anjəki ti nihi həya.

⁵³ Bəŋ ga wur emici ma ga wur gayəŋ zalani do, wur ni day emici ma ga bəŋani do. Məŋ ga wur emici ma ga wur gayəŋ dahalayani do, wur ni day emici ma ga məŋani do. Məŋ ga zal emici ma ga wal ga wur gani do, wal ni day emici ma ga məŋ ga zal gayəŋ ni do. »

Ahàr àdəm məsərum ere ye ti Melefit agray ni

(Meciy# 16.2-3)

⁵⁴ Yezu àhi pakama nahaŋ ana mis dal-dalani ni, àdəm ahkado : « Tamal ti kipiḅma maklaḅasl gwar ka dəluv gədakana ti kədəmum avər ara atəd həya, mək agravu ededīŋ.

⁵⁵ Tamal ti kiciḅma aməd akəzlabiyu gwar egezi ti kədəmum endif ara agray, mək agravu ededīŋ.

⁵⁶ Lekələm ndam jireni do, adaba kəmənjumoru agavəla ahkay do ni ka had ti kəsəruma ere ye ti amagravu na. Ay ere ye ti Melefit agray nihi ni ti kəsərum do ni ti kamam ? »

Ngalumbu e kidīŋ gekəli bu

(Meciy# 5.25-26)

⁵⁷ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti àbəlay magrani ni ti lekələm lekələmeni kəsərunkaba do ni ti kamam ?

⁵⁸ Tamal ti maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim, kəbum kədəgumkaboru afa ga bay nahəma, ŋgalumbu ka ahàr divi. Tamal ti kəŋgalumbu ndo nahəma, maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya. Bay ni aməvi kur ana zal slewja, mək zal slewja ni aməfiyu kur a daŋgay vu.

⁵⁹ Nəhuk nahəma, mənjad məpələba ere ye ti təkuk na dek ti akahəraya a danğay ni ba do. Ku tamal ti agəjənifuk sisi bəlan nəngu ni, si kəpələba kwa. »

13

Tamal kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do ni ti akəmətum

¹ Ka sarta gani nani mis ndahañ tərəkia ka Yezu a. Təra tınjia ti təhi ma àki ka ndam Gelili ndahañ. Nday nani ti Pilet əbazl tay ka ya ti tisləni zlam ana Melefit ni.

² Yezu àhi ana mis ni: « Ndam Gelili nday nani ya Pilet əbazl tay ni ti, lekələm kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Gelili nday ndahañ ni dek aw ?

³ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kəli, tamal lekələm kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do nahəma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani.

⁴ « Yaw nazay mazavu ga zlam nahañ keti: mis kru mahar azlalahkərani ya ahay zəbalani a Siləwe əmbədkia ka tay a, əngələdkaba tay a ni ti kicəm do aw ? Lekələm kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Zeruzalem nday ndahañ ni dek aw ?

⁵ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kəli, tamal lekələm kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do nahəma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani. »

Ma gozogul àki ka mən ga wəruv ya ewi bəza ndo ni

⁶ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado: « Zal nahañ əjav mən ga *wəruv a vədan gayan bu. Ay ka ya ti àra ga məpalay bəza gana ni ti bəza təfən bi.

⁷ Eslini àhi ana bay məgri təwi ga vədan ni ahkado: “Tegi agray vi mahkə, nədəm nara napalay bəza ga wəruv hini, ay ti bəza təfən bi. Keleba, agudaru vədan masakani ti kamam ?”

⁸ Ay bay magray təwi ga vədan ni əhəngrifən, àhi ahkado: “Bay goro, mbrən e vi hini hayañ. Nara nilifən had a tekesl, mək nabafən argwa.

⁹ Nahkay ti bi emiwi bəza kama; tamal ewi bəza do kekileña ti ekikeleba.” »

Yezu ahəngaraba wal dəra nahañ a

¹⁰ A vad *məpəsabana nahañ ba ni ti Yezu nən əbu acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəngalavù Melefit bu.

¹¹ Wal nahañ nən əbu eslini, əbesey do agray vi kru mahar azlalahkə. Seteni nahañ əgudara nən a, əhebkia alən a, nahkay wal ni əsliki micikabana koksah.

¹² Yezu àra epia nən a ti əzalay nən, mək wal nakən ərəkioru. Öru ənjuə ti Yezu àhi ahkado: « Wal hini, nəhəngaraba kur a arməwər gayak ni ba, »

¹³ mək əbəki *ahar. Nahkay wal nakən əcikaba jik həya, tata ənəkəni ka mazləbay Melefit.

¹⁴ Gədəkani ga ahay ga mahəngalavù Melefit ni àra epia ga Yezu ya ti əhəngaraba wal na a vad məpəsabana ba ni ti əzumkia bəruv a. Nahkay àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, ədəm ahkado: « Kəsəruma vad əbu muku ga magray təwi gekəli. Nahkay dəguma ti təhəngaraba kəli a vad nday nana ba. Kədəguma a vad məpəsabana ba ba. »

¹⁵ Bay geli əhəngrifən, àhi ahkado: « Lekələm ti ndam jireni do. Way e kidin gekəli bu a vad məpəsabana ba ti epiceheya sla gayan a ahkay do ni azonğu gayan a dəksla ba, əzoru əvibiyu yam do ni way ?

¹⁶ Ay wal hini ti nən wur hud ga Abraham, *Seteni əwəlkabá nən a vi kru mahar azlalahkə əmbrən nən ndo. Nahkay ti tēpiceheba nən a vad məpəsabana ba ba waw ? »

¹⁷ Yezu àra ədəma pakama na nahkay ti mimili ədəgakia ka ndam ezir gayan na dek. Ay mis dal-dalani ya təbu eslini ni dek təbu təmərvu azuhva zlam gayan ya agray ni dek, adaba zlam gani nani ti mis tipə dəy-đay ndo.

Hilfi ga zlam gəziteni akaba miwisin (Meciy 13.31-33 ; Mark 4.30-32)

¹⁸ Yezu ədəm keti: « Məgur ge Melefit ti əzavu akaba mam ? Nəgurfən ti kə mam ?

¹⁹ Əzavu akaba hilfi ga zlam gəziteni ya mis azay, ezligi e dini gayan bu ni. Əfətaya ti adək gədəkani akada ga mən ga zlam ni: edidin tagraviyu lala gatay a ahər gani vu. »

²⁰ Yezu ədəm pakama nahañ keti, ədəm: « Nəgurfən *Məgur ge Melefit ti kə mam ?

²¹ Əzavu akaba *miwisin: wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudətay àna nən

ni. Nahkay miwisiŋ ni ewisiŋaba humbu na dek. »

*Mahay misliceni
(Meciyu 7.13-14, 21-23)*

²² Yezu naŋ àbu akoru a Zeruzalem. Ka ya ti ènjua a kəsa gəđákani va ahkay do ni a kəsa ci6-ci6eni va ni ti acahi zlam ana mis.

²³ Eslini maslaŋa nahaŋ èhindifiŋa ma, àhi ahkado : « Bay goro, mis ya ti Melefit amahaŋgay tay ni ti nday kay do eđeđiŋ aw ? » Nahkay Yezu àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àđəm ahkado :

²⁴ « Zum njəđa, kađumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Nəhi ana kəli nahkay nahəma, ađaba mis kay atəđəm təhuriyu, ay ti etisliki do.

²⁵ « A vad nahaŋ bay ahay emicikaba, aməzləkvù mahay gayan. Ka gani nani ti lekulum akələbum e mite bu. Akazalum bay ahay ni, akəhumi : “Bay geli ! Zləkiaba mahay ana leli a ti.” Ay ti aməhəŋgrifəŋ ana kəli : “Lekulum ndamam ? Nəsər kəli do.”

²⁶ Eslini akəhumi ahkado : “Leli ya məzumkabu zlam akaba misikabu zlam akaba nak ni. Nak ya kəcahi zlam ana mis a kəsa geli bu ni timey.”

²⁷ Ay aməhəŋgrifəŋ ana kəli keti : “Lekulum ndamam ? Nəsər kəli do. Sləkumfua, lekulum dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !”

²⁸ Eslini ekipəm Abraham, Izak, Zekur akaba ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni dek a *Məgur ge Melefit bu, lekulum ti ni atəmbərəŋ kəli e mite bu. Eslini ti ekituwəm, akacakum daliya dal-dal.

²⁹ Mis atara kwa kə sliri ga məlaŋ a gwar eley gwar eley do dek, atəzum zlam ga wuməri a Məgur ge Melefit bu.

³⁰ Nahkay ti nday gəđákani ya kama ge mis ni ti mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu ataŋgoru kələŋ ge mis. Nday ya təbu kələŋ ge mis ni ti ni, mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu etigi gəđákani kama ge mis. »

*Yezu ađəmki ma ka ndam Zeruzalem
(Meciyu 23.37-39)*

³¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « Sləkaba ahalay a, ru ka məlaŋ nahaŋ, ađaba Erot awayay akad kur. »

³² Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa nani ti ànjəha akada ge eyen na. Dəgum kəhumi ahkado : “Kani nəbu nagariaba seteni ana mis a akaba nahəŋgaraba mis ya təbesey do na. Hajəŋ day anagraŋ nahkay. A vad ya mahkər zla nahəma, enindeverin təwi goro.” »

³³ Yezu àđəm keti : « Kani, hajəŋ akaba hajəŋ nahaŋ ti ahər àđəm nəsawadoru nakoru a Zeruzalem. Ađaba mam, ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit nahəma, tabazl tay ti a Zeruzalem kwa.

³⁴ Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kəli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kəli a akada ga məŋ ge mickər ya acakalakabu bəza gayan, abəki kərpaŋa gayan ka tay ni. Ay ti lekulum kəcuhwum ndo.

³⁵ Nahkay ti Melefit aməmbərəŋ ahay gekəli ni. Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kəđəmuma : “Bay Melefit məgri sulum gayan ana maslaŋa ya ti amara àna slimi gayan a ni” * day kwa. »

14

Yezu ahəŋgaraba mis kə fat məpəsabana

¹ A vad *məpəsabana nahaŋ ba nahəma, gəđákani ga ndam *Feriziyen nahaŋ əzalabiyu Yezu a magam afa gani ga məzum zlam. Yezu àra àhuriya a ahay va ti ndam ya təbu eslini ni təbu təbi slimi lala, təhi ana ahər bi agudar araŋa ti təgəski naŋ aw.

² Eslini zal nahaŋ naŋ àbu èbesey do àrəkia ka Yezu a. Maslaŋa nani asak akaba ahar dek məgəslfəŋana.

³ Yezu àhi ana ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni ahkado : « E *Divi ge Melefit ni bu ni ti tava divi ga mahəŋgaraba mis a vad məpəsabana ba tək, təvay ndo waw ? »

⁴ Eslini nday te-te, təhəŋgrifəŋ ndo. Nahkay Yezu əgəs ahar ga maslaŋa ya èbesey do ni, àhəŋgaraba naŋ a, mək àhi : « Sləka. »

* 13:35 Limis 118.26.

⁵ Yezu àhi ana mis ye eslini ni ahkado : « Way e kidīn gekali bu, bi wur gayan bi sla gayan àdiya a suwa va ti ku a vad mēpāsabana ba azaya weceweci hūya do ni way ? »

⁶ Yezu àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti nday nakēn tīsliki mēhēngrifēnani koksah.

Maslaṅa ya ti àdām naṅ gādakani ni ti atahēngororu naṅ a had

⁷ Yezu àra ēpia ndam ya tēzalay tay ga mēzum zlam na, tēbu tēdākiba mēlan manjēhadani ga gādākana nahēma, àhi ma nahan ana tay àna ma *gozogul, àdām ahkado :

⁸ « Tamal ti maslaṅa àgra wumēri ga ma-day wal a, àzala kur ga mēzum zlam a nahēma, kēdākiba mēlan manjēhadani ga gādākana ba. Adaba mam, bi àzala maslaṅa nahan gādākana àtama kur a.

⁹ Eslini maslaṅa ya ti àzalabiyu kēli ni ara ahuk ahkado : “Slēkiaba ana naṅ hina.” Nahkay mimili amadēgakuk, ekicikiaba, akoru kanjēhad ka mēlan ge mis ya kēlēn ni.

¹⁰ Tamal tēzala kur ga mēzum zlam a nahēma, ru kanjēhad ka mēlan ge mis ya kēlēn ni. Eslini day kwa ti maslaṅa ya àzalay kur ni ara ahuk ahkado : “Zlēba goro ni, ra kanjēhada ka mēlan ga gādākana.” Nahkay mis ya tēbu eslini ni dēk atēdām nak gādakani.

¹¹ Nahkay maslaṅa ya ti awayay gādakani ni lu, Melefit amafēkad naṅ kēlēn ge mis dēk. Ay maslaṅa ya ti àdām naṅ kēlēn ge mis dēk ni day, Melefit amēvi mēlan ga gādakani. »

Zalum ndam talaga

¹² Yezu àhi ma ana zal *Feriziyēn ya àzalabiyu naṅ ni. Àhi ahkado : « Tamal kaza-lay mis ga mēzum zlam ga mēlafat ahkay do ni ga mēlakarawa nahēma, kēzalay zlēbēba gayak ba. Ku bēza ga muk, ku ata muk ata buk, ku ndam mahay gayak ya tēbu àna elimeni ni kēzalay tay ba. Adaba tamal kēzala nday nana ti nday day atēzalavù kur, atēpēlukvù zlam gayak ya kēvi ana tay ni.

¹³ Ay tamal kagra y wumēri nahēma, za-lay ndam talaga, ndam dēra, ndam jigwer akaba ndam wuluf.

¹⁴ Tamal kēgra nahkay ti akēmērvu, adaba nday gani tīsliki mēhēngrukvani koksah. Ka fat ya ti Melefit amahēngaraba ndam jireni e kisim ba ni ti Melefit Melefiteni amēhēngruk zlam gayak zlam gayak. »

Ma gozogul àki ka wumēri gādakani (Meciy# 22.1-10)

¹⁵ Maslaṅa nahan e kidīn ga ndam ya tēzumkabu zlam akaba Yezu ni bu ni àra ècia pakama ga Yezu ya àdām na ti àhi : « Maslaṅa ya ti amēzum zlam a *Mēgur ge Melefit bu ni ti mēmērvu. »

¹⁶ Eslini Yezu àhēngrifēn, àhi : « Zal nahan àgray wumēri gādakani, àzalay mis dal-dal ti tōru afa gani ga mēzum zlam.

¹⁷ Ka sarta ga mēzum zlam ni ti àslērkioru bay mēgri tēwi ka ndam ya ti àzalay tay ni ga mēhiani ana tay : “Zlam èdiva àndava. Dēguma zla aw.”

¹⁸ Tàra tīcia zalay na ti nday dēk ku way way do àdām : “Kam-kam, nu eninjur do.” Maslaṅa nahan ni àhi : “Nēsākuma vēdan goro a ti nakoru namēnjakibiyu kwa. Kam-kam, bēsua.”

¹⁹ Maslaṅa nahan day àhi : “Nēsākuma slasla ga mēwēs vēdan a kru ti nakoru natakar tay. Kam-kam, bēsua.”

²⁰ Maslaṅa nahan keti day àhi : “Nēdēbiya wal a ti nahkay nīsliki maroni do.”

²¹ Bay mēgri tēwi ni àra àslēkabiya ti àngēhadī ma ni dēk ana bay ga ahay ni. Naṅ nakēn àra ècia ma na nahkay ti àzuma bēruv a, àhi ana bay mēgri tēwi ni ahkado : “Ru piṅ a kēsa vu, kēhēbiya ndam ya kēdi ahār ana tay e mite bu na dēk. Ku ndam talaga, ku ndam dēra, ku ndam wuluf akaba ndam jigwer dēk, hēliyu tay a ahay goro vu.”

²² Bay mēgri tēwi nakēn àra àgra tēwi nana ti àra àhi ana bay mēgur naṅ ni ahkado : “Bay goro, tēwi gayak ni àgrava, ay ti mēlan manjēhadani àgējēnia kekilēna.”

²³ Eslini bay nakēn àhi ana bay mēgri tēwi ni ahkado : “Ru a huḍ gili vu akaba a vēdan vu. Ndam ya ti akēdi ahār ana tay ni ti garubiya tay a, nahkay day kwa ti ahay goro ni amara mērahvu.

²⁴ Nēhi ana kēli nahēma, ndam ya ti nēzalay tay, tēcuhway marana ndo ni ti

ku bəlan̄ gatay tekeđi amacakay zlam ga wuməri goro ni do simiteni.” »

*Kagray mam day kwa ti kigi bay mađəbay
Yezu ni mam ?
(Meciy# 10.37-38)*

²⁵ Yezu àra àsləka eslina ti mis dal-dal tađəboru nañ e divi vu. Nahkay nañ nakəñ àmbatkibiyu ma ka tay, àhi ana tay ahkado :

²⁶ « Tamal ti maslaña ara, awayay mađəbay nu nahəma, maslaña nani si awayay nu kay àtama bənaana ata mənana kwa. Si maslaña nani awayay nu kay àtama wal gayan̄ a, àtama bəza gayan̄ akaba bəza ga mənani zawalani akaba walani daya kwa. Si maslaña gani nani awayay nu kay àtama ahàr gayan̄ gayan̄ana daya kwa. Tamal àgray nahkay ndo nahəma, èsliki mađəbay nu koksah.

²⁷ Maslaña ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki mađəbay nu do. Ku tamal tawayay *madarfəñ nañ kà təndal nəngu ni, ahàr àdəm mādəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki mađəbay nu koksah.

²⁸ « Bi maslaña e kiđiñ gekəli bu awayay aləm ahay zəbalani. Maslaña nani anjəhad digəs aslaslay ahàr, asərkaba siñgu ya àfəñ ga mendeveřiña təwi ga ahay gayan̄ na day. Agray nahkay day tək, àgray do aw ?

²⁹ Tamal àslaslay ahàr gayan̄ day ndo ni ti bi afəkad̄ asak ga ahay ni ciliñ, èsliki mendeveřiñ təwi gayan̄ ni koksah. Mis etipia èndeveřiñ ahay ni ndo ni ti atəbi seki,

³⁰ atədəm ahkado : “Aw ! Maslaña hini àfəkada asak ga ahay gayan̄ a, èsliki məlumabana ndo timey !”

³¹ « Nahkay day, bi bay ga kəsa nahan̄ awayay akoru akad̄vafəñva kà bay ga kəsa nahan̄ a. Bay nani anjəhad̄ digəs ga məgri sawari ana ahàr gayan̄ day, ahi ana ahàr : “Mis goro dəbu kru, bay nahan̄ ni ndam gayan̄ dəbu kru kru cə ni ti nisliki moru makad̄vani ata nañ tata aw ?” Ahi ana ahàr nahkay day tək, àdəm do aw ?

³² Tamal ti àsəra emisliki do nahəma, aslərkioru mis ka bay nahan̄ ni ka ya ti nañ àbu driñ mba ni, ge mihindifiña ere ya nañ awayay ti tən̄galabu na.

³³ « Nahkay zla nahəma, tamal maslaña e kiđiñ gekəli bu awayay adəbay nu ti si

ambrəñ zlam gayan̄ dek day kwa, do ni ti èsliki mađəbay nu koksah. »

*Estena ya àgray təwi va do ni
(Meciy# 5.13 ; Mark 9.50)*

³⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Estena ti zlam sulumani. Ay tamal àcər va do ni ti təgri mam ti məcər keti ni mam ? Àbi.

³⁵ Nahkay egi àbəlay va do. Ku ga magray argwa ga məbəkiani ka vədan̄ day àbəlay va do. Mis taboru ke jigəri ciliñ. Tamal maslaña slimi àfəñ ge mici zlam nahəma, mîci lala. »

15

*Ma gozogul àki ka təmbak mijjeni
(Meciy# 18.12-14)*

¹ Ndam *məhəl hadam̄ akaba ndam magudar zlam ndahan̄ tərəkia ka Yezu a ga məbi slimi ana pakama gayan̄ ya àhi ana mis na.

² Ndam *Feriziyen̄ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit tàra tìpia tay a nahəma, tən̄guzay ma e kiđiñ gatay bu, tədəm : « Nañ hini ti agəskabu ndam magudar zlam, təzumkabu zlam ka ahar bəlan̄ akaba tay timey ! »

³ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado :

⁴ « Bi maslaña e kiđiñ gekəli bu təmbəmbak gayan̄ təbu diñ mək bəlan̄ gani èjia. Àra èpia ti bəlan̄ gani àkibu ka ndahan̄ ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ni a huđ gili bu. Akoru adəboru bəlan̄ani ni, àdia ahàr a day kwa ti ambrəñ mađəbani. Way àgray nahkay do ni way ?

⁵ Ka ya ti àdia ahàr a nahəma, amərvu, azakababiyu ke mejengel.

⁶ Àra ènjia a magam a ti azalakabu zləbəba gayan̄ akaba ndam mahay gayan̄. Tàra tìnjia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana təmbak goro ya ti èji na, nihi ti məmərumvu, do ni ti ahəmamam.”

⁷ Nəhi ana kəli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam nañ bəlan̄ tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan̄ a ti Melefit akaba məslər gayan̄ atəmərvu e meləfit bu. Atəmərvu àna nañ kay àtama məmərvani ya təmərvu àna ndam jireni kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ya

wudëra gatay àbi ga mambatkaba majalay ahàr gatay a bi ni. »

Ma gozogul àki ka sinngu ya èji ni

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Nahkay day, bi wal nahan nan àbu àna grusu kru, èjifiña bəlan. Àra èpia ti sinngu ni èjia nahəma, àdəki aku ke ceŋgel, àsləđ ahay gayan dek. Adəbay sinngu ni lala, àdia ahàr a day kwa ti ambrəŋ madəbani.

⁹ Àra àdia ahàr a ti azalakabu zləbəba gayan akaba wál mahay gayan. Tàra tìnjia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana grusu goro ya èji na, nihi ti məmərvmu, do ni ti ahəmamam.”

¹⁰ Nəhi ana kəli nahəma, nahkay day ku bay magudar zlam bəlan tamal àmbatkaba majalay ahàr gayan a ti *məslər ge Melefít atəmərvmu. »

Ma gozogul àki ka wur ya èji ni

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Zal nahan àbu, bəza gayan zawalani bebem ca.

¹² A vad nahan zla nahəma, nan gəziteni ni àhi ana bəŋani ahkado : “Bəba, dikaba elimeni gayak na ana leli a ti nəhəl ere gani goro.” Nahkay bəŋ gatay ni èdikaba elimeni gayan na ana tay a.

¹³ Àra àgra vad a bal ka ahàr gana zla ti nan gəziteni nakəŋ àhəl ere ga zlam gayan ni, àsəkumoru dek, àsləka àna sinngu gana, òru ka had drinjeni zlam gayan. Òru ènjəa ka had nana ti ègwejelekaba sinngu gayan na dek a magray paraw ba.

¹⁴ « Sinngu ni àra àndavfəŋa dek nahəma, ləwir ti ni àdaya ka had nana kay. Ləwir ni àra àdaya ti nan nakəŋ àŋgət zlam va do.

¹⁵ Nahkay òru ga məgri təwi ana mis ka had nani. Maslaŋa nani àhi mōru məjəgi mədrəs e gili.

¹⁶ Awayay məzum zlam məzumani ga mədrəs ni ti mərəh àna nan, ay ti maslaŋa àbi avi bi.

¹⁷ Eslini nan nakəŋ àjalaki ahàr ka manjəhad gayan, àhi ana ahàr : “Mis ya təbu təgri təwi ana baba goro ni dek təbu təzum zlam pazaza, àgəjənifəŋa kà tay a. Nu zla ti nəmət ahalay àna ləwir ti ahəmamam.

¹⁸ Nihi ti nasləka nanəgoru a magam afa ga baba goro. Eninjəa ti anəhi ahkado : Bəba

goro ni, nəgudaria zlam ana Melefít a, nak day nəgudaruka zlam a.

¹⁹ Àgəski ti kàzalay nu wur gayak va ba, mənjalə akadə nu bay məgruk təwi cilin.”

²⁰ Nahkay àsləka, nan àbu anəgoru a magam afa ga bəŋani nakəŋ.

« Nan àbu ara e divi ba drin mba nahəma, bəŋani àsəraya nan a, àsia cicihi a dal-dal. Bəŋani ni àcuhwakioru, àgəskabu nan gum, àgri sa àna məmərani.

²¹ Wur ni àhi ahkado : “Bəba goro ni, nəgudaria zlam ana Melefít a, nak day nəgudaruka zlam a. Àgəski ti kàzalay nu wur gayak va ba.”

²² Eslini bəŋani àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Dəgum piŋ kəzumbiya azana sulumani ya àtam ndahan na ni, ti kəfumki. Fumiviyu mili a ahar vu, kəbumiviyu kima a asak vu daya.

²³ Dəgum kəpicehəmbiya wur sla magalani na, ti kislifəmi. Məgrum wuməri, məzum zlam àna məmərani, do ni ti ahəmamam.

²⁴ Adaba wur goro hini ti àməta, ay ti àŋgaba ; èjija, ay ti nədia ahàr a.” Bəŋani ni àra àdəma nahkay ti tənəkə ka magray wuməri àna məmərani.

²⁵ « Nday təbu tagray wuməri nahkay ti wur gəđakani ni nan àbiyu e gili. Nan àbu asləkabiya ènjia cifa a magam a nahəma, èci zlam ya mis tivi ni akaba həbay gatay ya tahəbay ni.

²⁶ Nan nakəŋ àzalay maslaŋa nahan nan àbu agri təwi ana bəŋani, èhindifiŋa ma, àhi ahkado : “Mam àgravu a magam mam ?”

²⁷ Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : “Wur ga muk ni àsləkabiya, mək buk èsliŋa wur sla ya məgal na, adaba àdia ahàr ana wur na nan àbu njəŋjəlan.”

²⁸ Wur gəđakani ni àra ècia ma na nahkay ti àzuma bəruv a, àcuhway məhuriyani a ahay vu do. Bəŋani àra ècia wur gayan ni àcuhway məhuriyani a ahay vu do nahəma, àhərkiaya e mite va àdabakay nan ti məhuriyu a ahay ni vu.

²⁹ Nahkay wur ni àhəŋgrifəŋ ana bəŋani ni, àhi ahkado : “Ci day ! Agray vi ehimeya nu nəbu nəgruk təwi, day-day nədukia asak ka ma gayak a ndo. Akaba nani dek day-day

kàvu ku wur ga awak ga magray wuməri akaba zləbəba goro ndo.

³⁰ Ay nihi ti wur gayak ni ègwejelekababiya elimeni gayak na a wál ba. Akaba nani dèk ti kùslinǝa wur sla ya màgal na !”

³¹ Ay bənjani àhi ahkado : “Wur goro, leli makakabu kəlavaf ata nak timey. Elimeni goro ni dèk ti gayak, do ni ti ga way ?

³² Ay ahàr àdəm magray wuməri àna məmərani, adaba wur ga muk ti àməta, ay ti ànjəgaba ; èjija, ay ti mədia ahàr a.” »

16

Ma gozogul àki ka bay manǝah sinǝu

¹ A vad nahanǝ Yezu àhi ana ndam madəbay nanǝ ni ahkado : « Zal nahanǝ àbu nahəma, nanǝ bay ge elimeni. Nanǝ àbu àna bay məgri təwi ; təwi gayanǝ ti ga manǝahi sinǝu. A vad nahanǝ maslanǝ nahanǝ àrəkia ka bay ge elimeni na, àhi ahkado : “Bay manǝahuk sinǝu ni ti nanǝ àbu ejinǝ elimeni gayak ni.”

² Bay ge elimeni ni àra ècia nahkay ti àzalay bay məgri təwi ni, àhi ahkado : “Pakama ya nìci, mis tədəmkuk ni ti àsu bi. Nihi ti slaslukabu sinǝu goro ni ka wakita ti kəvu wakita gani, adaba nara nizligaba kur e təwi ni ba.”

³ Bay magray təwi nakəǝ àra ècia təhia ma na nahkay ti àdəm : “Bay ya nəgri təwi ni ara ezligaba nu e təwi ni ba ni ti anagray ahəmamam ? Njəda goro day àbi ga məwəs vədanǝ bi, mahəǝgalay zlam day mimili awərki nu ni.

⁴ Ere ye ti nagray ni ti nihi : wudaka tara tizligaba nu e təwi ni ba nahəma, nagray zlam ti mis atəgəskabu nu afa gatay ka ya ti tizligaba nu e təwi ba ni.”

⁵ Nahkay nanǝ nakəǝ àzalabiyu ndam ya ti àkəli duwa ana tay ni dèk bəlanǝ àna bəlanǝ. Duwa nani ya àkəli ana tay ni ti ga bay ge elimeni ni. Tàra tinǝikaba ti àhi ana maslanǝ nahanǝ e kidinǝ gatay bu ahkado : “Duwa ga bay ya nəgri təwi ni, àfuk ti ehimey ?”

⁶ Nanǝ nani àhəǝgrifəǝ, àhi : “Àfu amal gurda dinǝ.” Eslini bay magray təwi ni àhi : “Zay wakita ga duwa gayak ni, njəhadə digəs bəki weceweci gurda kru kru zlam.”

⁷ Mək àhi ana maslanǝ nahanǝ keti : “Nak ti àfuk ehimey ?” Maslanǝ nani àhəǝgrifəǝ,

àhi : “Buhu ga *alkama àfu dinǝ.” Àhi : “Zay wakita gayak, bəki kru kru azlalahkər.”

⁸ Bay ge elimeni ni àra ècia ti bay məgri təwi ni àgosa nanǝ a nahəma, àzləbay nanǝ, adaba ànjəhkia ka vu gayanǝ a. Nədəm nahəma, mis ga duniya ti tənǝəha e kidinǝ gatay ba tətama ga ndam ge Melefit na.

⁹ « Nu ti ere ye ti nəhi ana kəli nahəma nihi : Sinǝu ti agosay mis. Lekələm ti vumi ana mis ndahanǝ ti tigi zləbəba gekəli. Tamal kəgruma nahkay nahəma, ka ya ti sinǝu ni amandavfəǝ kə kəli a ti atəgəskabu kəli a ahay bu ; ahay gani nani ti àmbəd day-day do.

¹⁰ Tamal ti mis agray təwi ku gəziteni àna jiri nahəma, agray təwi gədəkani àna jiri daya. Tamal agosay mis e təwi ku gəziteni bu nahəma, agosay mis e təwi gədəkani bu daya.

¹¹ Sinǝu ti agosay mis. Nahkay tamal ti lekələm kəgrum təwi ge jiri àna nanǝ ndo nahəma, Melefit aməvi zlam ya sulumani efdəfineni ni ana kəli aw ? Aha, amavay do !

¹² Nahkay day, tamal kəgrum təwi ge jiri àna zlam ge mis ndahanǝ ndo nahəma, Melefit aməvi zlam gekəli gekəleni ana kəli aw ? Aha, amavay do !

¹³ « Maslanǝ àbi esliki məgri təwi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlanǝ gani, amawayay nanǝ nahanǝ ni, ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahanǝ ni do, ana nanǝ nahanǝ ni ti ni aməgəsiki ma. Lekələm day tamal kədəbum sinǝu hi hi ti kisləmki məgri təwi ana Melefit koksah. »

Zlapay ga Yezu gərgərani ndahanǝ

(*Meciyə 11.12-13 ; 5.31-32 ; Mark 10.11-12*)

¹⁴ Ndam *Feriziyenǝ ndahanǝ tàra ticia ma ga Yezu ya àdəm na dèk ti tēyefinǝ, adaba nday tawayay sinǝu gədək.

¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm nahəma, kə eri ge mis ti kədəmum lekələm ndam jireni. Ay ti Melefit àsəra ere ye ti a hud gekəli bu na. Zlam ya ti mis tədəm zlam gədəkani ni, kə eri ge Melefit ti zlam nani zlam magədavani àbəlay do simiteni. »

¹⁶ Yezu àdəm keti : « *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni akaba pakama ga ndam ndahanǝ ya təhəǝgaray *pakama Melefit ni

ti mis tǎbu tagray tǎwi àna naŋ duk àbivu ana sarta ge Zeŋ bay məbaray mis ni. Kwa ka sarta gani nani tǎbu tǎhi *Ma Mǎweni Sulumani àki ka *Mǎgur ge Melefit ana mis. Mǎgur ge Melefit ti ku way way do day akadvu àna nǎdǎ gayanǎ dek ga məhuriyani.

¹⁷ Ku tamal nahkay nǎngu ni, huǎ melefit akaba haǎ ni dek atǎndav, ay asak ma ge Divi ge Melefit ya Mǎwiz àbǎki ni ku gǎziteni nǎngu ni mandav gani zǎzlada.

¹⁸ « Ku way way do àgara wal gayanǎ a, mǎk àda wal nahanǎ a nahǎma, maslaŋa nani àgra hala. Tamal maslaŋa nahanǎ àza wal ya ti zal gani àgara naŋ na ti maslaŋa nani day àgra hala. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni nday ata Lazar

¹⁹ Yezu àǎm keti : « Zal nahanǎ àbu naŋ bay ge elimeni. Abakabu azana sulumani ga siŋgu kayani, kǎlavad agray wumǎri àna zlam məzumani məcǎrani kayani ni.

²⁰ Zal nahanǎ àbu, slimi gani Lazar. Naŋ zal talaga, andǎhad kǎlavad kǎ mahay ga bay ge elimeni ni. Vu gayanǎ ni dek ambǎlǎk.

²¹ Awayay ti azum zlam ya adǎgaya adǎgafǎŋa kǎ mǎlanǎ məzumki zlam ga bay ge elimeni na, ay ti tǎvi do. Kǎrǎ tara tindigid ambǎlǎk gayanǎ ni sawanǎ.

²² A vad nahanǎ zal talaga nakǎŋ àmǎta. Àra àmǎta zla nahǎma, *mǎslǎr ge Melefit tǎzoru naŋ afa ge Melefit ti tǎnjǎhadkabu akaba Abraham. Bay ge elimeni nakǎŋ àmǎta daya, nahkay tǎleba naŋ a.

²³ Tǎra tǎleba naŋ a ti òru a mǎlanǎ ge *kisim vu, eslini naŋ àbu acakay daliya dal-dal. Naŋ àbu eslini ti àmǎnǎjoru agavǎla, èpioru Abraham nday ata Lazar manǎjǎhadkabani.

²⁴ Àra èpia tay a ti àzlah, àhi ana Abraham ahkado : “Abraham baba goro ni, nǎsuk cicihi ti ! Kam-kam slǎrbiyu Lazar ti mǎtǎlviyu weleher gayanǎ a yam vu ti mǎfuki ka arǎǎ ga mǎvu liŋ-liŋeni, adǎba nu nǎbu ahalay a aku bu, nagrǎy daliya dal-dal.”

²⁵ Ay Abraham àhǎŋgrifǎŋoru, àhi : “Wur goro ni, sǎrki ti a manǎjǎhad gayak bu ka dala ahaslani ti kǎŋgǎta zlam sulumana dal-dal, ay Lazar ti ni àgra daliya dal-dal. Nihi nahǎma, naŋ àbu anǎgǎt zlam sulumani

ga məhǎŋgrivu bǎruv, nak ti ni kacakay daliya.

²⁶ Akaba nani dek nǎngu ni, *evid gǎǎakani àbu e kidǎŋ geli bu akaba kǎli. Nahkay maslaŋa ya ti ecik ahalay akoru afa gekǎli ni ti èsliki do. Maslaŋa ya ti ecikbiyu afa gekǎli ara afa geli a ni day èsliki do.”

²⁷ Bay ge elimeni nakǎŋ àhǎŋgrifǎŋ, àhi ahkado : “Tamal nahkay ti nahǎŋgalay kur kam-kam baba goro ni, slǎroru Lazar a magam afa ga bǎŋ goro,

²⁸ adǎba bǎza ga mmawa tǎbiyu eslini nday zlam. Hi ana Lazar ti mǎru mǎhivu ana tay ti tǎra ka mǎlanǎ ga daliya hini va ba daya.”

²⁹ Abraham àhi ahkado : “Nday tǎbu àna wakita ge Mǎwiz akaba wakita ga ndam ndahanǎ ya tǎhǎŋgaray *pakama ge Melefit ni. Ahǎr àǎm tǎbi slimi ana pakama ya a wakita nday nani bu ni lala.”

³⁰ Bay ge elimeni nakǎŋ àhǎŋgrifǎŋ, àhi : “Aha, Abraham baba goro ni, nahkay do. Ay tamal maslaŋa àŋgaba e kisim ba, arǎkioru ka tay, ahivù ma gani ana tay nahǎma, atambatkaba majalay ahǎr gatay na.”

³¹ Ay Abraham àhi ahkado : “Tamal tǎbi slimi ana pakama ge Mǎwiz akaba ga ndam ndahanǎ ya tǎhǎŋgaray pakama ge Melefit ni do nahǎma, ku tamal maslaŋa mǎŋgaba e kisim ba, mǎhi pakama ana tay nǎngu ni, tǎciiki do simiteni.” »

17

Magudar zlam akaba məmbǎrfǎŋana (Meciyǎ 18.6-7, 21-22 ; Mark 9.42)

¹ Yezu àhi ma ana ndam madǎbay naŋ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Zlam ya ejinǎkia mis ke divi a ni ti tǎbu. Ngay tǎbi ti àǎmvu koksah. Ay tamal maslaŋa agray zlam ya ti ejinǎkia mis ke divi a nahǎma, maslaŋa nani cicihi amǎlǎki,

² hojo tǎwǎliviyu avar gǎǎakani a dǎngu vu dondul mǎk tizligiyu naŋ a *dǎluv gǎǎakani vu dǎzlǎz. Ndam ya tǎfǎku ahǎr, mis tǎǎm tǎsli arǎŋa do akadǎ ga bǎza ciǎciǎbeni ni ti, tamal ti maslaŋa agray ti ku way way do e kidǎŋ gatay bu mǎjinǎkia ke divi a nahǎma, hojo tǎgri nahkay.

³ Nahkay ti bumi slimi ana ahǎr gekǎli !

« Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti hiki lala. Tamal àsèrkia ka zlam magudarani gayan na, àdàm “Nàgray va do” nahàma, mbèrfəŋa.

⁴ Ku tamal àgudaruka zlam a sak adəskəla a vad ba mək ara afa gayak a sak adəskəla ahuk : “Nəsərkia ka zlam ya nàgudaruk na, nàgray va do” nahàma, mbèrfəŋa. »

Məfəki ahàr ke Melefit

⁵ Ndam *asak ga Bay geli Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Mawayay kàgray ti məfəki ahàr ke Melefit àkivu ti. »

⁶ Bay geli àhəŋgrifəŋ ana tay, àdàm ahkado : « Ku tamal məfəki ahàr gekəli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni cilin nəŋgu ni, kisləmki məhiani ana mən ga zlam hini : “Radvaba, kàru kànjəhad a *dəluv gədakani vu” nəŋgu ni, aməgravu. »

Manjəhad ga ndam məgri təwi ana Melefit

⁷ Yezu àdàm keti : « Bi mis e kidin gekəli bu bay məgri təwi gayan nan àbu awəs vədan ahkay do ni ahətay zlam. Tamal àsləkabiya e gili na ti bay ahay ni ahi ahkado : “Ra kànjəhadə weceweci, kəzum zlam” aw ?

⁸ Aha ! Ahi ahkado : “Dəaya zlam məzumana. Kìdia ti kàmbatkabu azana, kəhəlubiya zlam məzumani na. Kəhəlubiya ti cika kə gəvay goro a ga məhəlubiya zlam ndahan ya nawayay na. Ka ya ti anəzuma akaba enisia goro a nahəma, nak akəzum akaba ekisi gayak.” Bay ahay ni aməhi nahkay sawan do aw ?

⁹ Bay magray təwi ni tamal àgra təwi ya təhi na ti bay ahay ni agri səsi aw ? Àgri do.

¹⁰ Nahkay lekələm day tamal kəgruma təwi ya Melefit àhi ana kəli grum na ti dəmum : “Leli ndam məgri təwi ana Melefit cilin. Ere ye ti àhi ana leli grum ni, məgra àndava.” »

Yezu ahəŋgaraba ndam ambələk a kru

¹¹ Ka ya ti Yezu akoru a Zerəzalem nahəma, asləkaba gwar ke ekwi ga had *Samar nday ata had *Gelili a.

¹² Nan àbu ahuriyu a kəsa nahan vu ni ti ndam ambələk kru tərəkia, tìcik cak.

¹³ Təzlah, tədəm : « Yezu gədakani geli, məsuk cicihi ti. »

¹⁴ Yezu nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Dəgum afa ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni, ti tamənjaki ke kəli. »

Ka ya ti nday təbu takoru nahəma, təŋgaba, tìgia mis njəlatana.

¹⁵ Bəlan gatay àra èpia àŋgaba ti àŋgəkibiyu ka Yezu, àzləbabiyu Melefit àna zlahay.

¹⁶ Àra ènjikia ka Yezu a ti àbəhad miridin, meleher ndiə ana had, àgri səsi dal-dal. Zal nani ti zal Samari.

¹⁷ Yezu àdàm : « Mis tìgi njəlata ti nday kru do aw ? Ay nday ambəlbani ni nday eley ?

¹⁸ E kidin gatay ambəlbani ni bu ni ti mis àbi anga agri səsi ana Melefit bi aw ? Si zal madurlan hini cilin ni ! »

¹⁹ Eslini Yezu àhi ana maslanə ya àŋgəkia ni : « Cikaba, ru a magam. Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. »

Məgur ge Melefit akaba manga ga Wur ge Mis a

(Meciyə 24.23-28, 37-41)

²⁰ Ndam *Feriziyen ndahan tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « *Məgur ge Melefit ti amənjaki ananaw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məgur ge Melefit anjəki nahəma, èpivu do.

²¹ Nahkay atədəm : “Nan hi !” ahkay do ni : “Nan tegi !” do. Nədəm nahəma, Məgur ge Melefit ti ànjəkia e kidin gekəli ba àndava. »

²² Yezu àhi ana ndam madəbay nan ni ahkado : « Sarta nahan amara ti akawayum mipi nu *Wur ge Mis ku vad bəlan, ay ti ekipəm nu do.

²³ Ka sarta gani nani atəhi ana kəli : “Nan tegi !” ahkay do ni “Nan hi !” Ay tamal təhia ana kəli a nahkay ti kədəgum ba, kədəbum tay ba.

²⁴ Adaba mam, ka fat ya ti nu Wur ge Mis ananəga nahəma, mis etipi nu akada ga avər ya abay aku, asladay hud melefit dek ni.

²⁵ Ay wudaka ananəga ti ahàr àdəm mis ye e hini vu ni təgəskabu nu do, təgru daliya dal-dal day kwa.

²⁶ Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu Wur ge Mis ananəga ni.

²⁷ Ke zemeni gani nani ti mis t̃bu t̃zum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday t̃bu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyu ana vad ya ti Ñwi àhuriyu a *slalah ga yam g̃dakani vu ni. A vad gani nani ti yam àr̃hvù m̃lañ dek, èziñeba mis na dek k̃dap.

²⁸ Amagravu akada ya àgravu ke zemeni ga *Lot ni daya. Ke zemeni gani nani ti mis t̃bu t̃zum zlam, tisi zlam, t̃s̃akum zlam, t̃s̃akumoru zlam, tajav zlam, t̃l̃m ahay.

²⁹ Ay ka fat ya ti Lot àsl̃ka a *Sodom a ni ti aku akaba zlam nahañ ya aku ag̃s akada ga asas ya aku ag̃s ni dal-dal àd̃g̃akia ka ndam ga k̃sa nana kwa e melef̃it ba akada ga aṽr ya at̃d na, èviyekaba tay a dek.

³⁰ Nahkay ka fat ya ti Melef̃it am̃ngazli nu Wur ge Mis ana mis dek nah̃ma, zlam gani amagravu ka m̃s̃arki gatay do.

³¹ « Ka fat gani nani ti tamal mis nahañ nañ àbu ka *dalahar ga ahay gayañ, zlam gayañ t̃vu a ahay bu nah̃ma, àh̃raya, àhuriyu a ahay vu ga m̃h̃l̃aya zlam gayañ a day ba. Nahkay day maslaña ya ti nañ e gili ni ànga a magam a ba, m̃acuhway h̃ya.

³² Ñd̃m nah̃ma, ere ye ti àgrakivu ka wal ga Lot ni ti àg̃jazl̃ki ah̃r ke k̃li ba !

³³ Maslaña ya ti awayay aj̃gur sifa gayañ ti àm̃t ba ni ti emij̃ñ, ay maslaña ya ti emij̃ñ sifa gayañ nah̃ma am̃j̃gur sawañ, am̃m̃t d̃ay-d̃ay do.

³⁴ Ñhi ana k̃li nah̃ma, ka ya ti anañga ni ti ku tamal mis c̃ nday ka slalah b̃lañ ga m̃lavad̃ nañgu ni atazay b̃lañ gani, at̃m̃b̃rbu nahañ ni ti amagravu tata.

³⁵ Ku tamal wál c̃ tihikabu humbu ka ahar b̃lañ nañgu ni, atazay b̃lañ gani, at̃m̃b̃rbu nahañ ni ti amagravu tata. [

³⁶ Ku tamal zawal t̃bu e gili ka ahar b̃lañ nañgu ni, atazay b̃lañ gani, at̃m̃b̃rbu nahañ ni ti amagravu tata.] »

³⁷ Yezu àra àd̃ma pakama nana ti ndam mad̃bay nañ ni t̃hi ahkado : « Bay geli, ere gani nani amagravu ti eley ? » Yezu nak̃ñ àh̃ngrif̃ñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ñhi ana k̃li nah̃ma, ka m̃lañ ya zlam m̃m̃tani àvu ni ti mambá t̃cakalavu eslini. »

18

Ma gozogul àki ka wal madakway akaba

bay magray seriya

¹ Yezu àhi ma *gozogul ana ndam mad̃bay nañ ni, ti t̃h̃ngalay Melef̃it a sarta bu dek k̃lavad̃, t̃m̃br̃ñ ba simiteni.

² Àd̃m ahkado : « Bay magray seriya nahañ àbu a k̃sa nahañ bu. Bay gani nani ti àdi slimi ana mis do ; ku Melef̃it day añgwaz àw̃rf̃ña nañ a do.

³ A k̃sa gani nani bu nah̃ma, wal madakway nahañ àbu. Wal nani àra sak ehimeya afa ga bay magray seriya na, àhi ahkado : “Maslaña nahañ àgudarua zlam a, ay ti nawayay ti k̃gru seriya gani.”

⁴ Nañ gani sak ehimeya àcuhway m̃gri seriya ni ndo. Ay a vad nahañ zla nah̃ma, bay magray seriya nak̃ñ àd̃m ahkado : “Ku tamal ñgraf̃ña añgwaz k̃ Melef̃it a do, ñdi slimi ana mis do nañgu ni,

⁵ wal madakway hini ti ah̃lu muru, hojo ñgri seriya gayañ ni. Do ni ti wal ni nañ àbu ara nahkay ti añng̃t̃f̃ña ah̃r a do.” »

⁶ Eslini Bay geli àd̃m ahkado : « Bay magray seriya nani ti mis jireni do. Ay c̃m pakama gayañ ya àd̃m ni !

⁷ Nañ teked̃ àgray nahkay ti Melef̃it nañ jireni ni ti am̃gri jiri gayañ ana ndam ya àdaba tay a ni do aw ? Am̃gri ana tay, ad̃ba t̃bu t̃h̃ngalay nañ m̃lafat akaba m̃lavad̃ gani do dek. Amam̃nj̃lañ ana tay àna eri ahkay ciliñ aw ? Aha !

⁸ Ñhi ana k̃li nah̃ma, am̃gri jiri gayañ ana tay ke weceweceni h̃ya. Ay ka ya ti nu *Wur ge Mis anañga a m̃lañ va ni ti añdi ah̃r ana mis ya t̃f̃ki ah̃r ke Melef̃it ni aw ? »

Ma gozogul àki ka zal Feriziyeñ nday ata bay m̃h̃l̃ hadam

⁹ Yezu àd̃m ma *gozogul nahañ keti. Àhi ana ndam ya ti t̃d̃m nday ndam jireni, tam̃nj̃lañ k̃ mis ndahañ akada t̃s̃r zlam do ni. Àd̃m ahkado :

¹⁰ « A vad nahañ ndam ndahañ nday c̃ t̃huriyu a dalaka ga *ahay g̃dakani ge Melef̃it ni vu ga mah̃ngalay Melef̃it. B̃lañ gani zal *Feriziyeñ, nañ nahañ ni ti ni bay *m̃h̃l̃ hadam.

¹¹ Eslini ti zal Feriziyeñ ni ècik jik, àh̃ngalay Melef̃it a m̃b̃r̃uv gayañ bu, àd̃m ahkado : “Bay Melef̃it goro ni, ñgruk s̃si ad̃ba nu ti akada ge mis ndahañ ni do.

Mis ndahan ni ti ndam akal, ndam jireni do, ndam magray hala. Nday ti akada ga bay mähäl hadam nini.

¹² Nu zla nahäma nägäs ndära sak cü a huf ga gosku bu ; a huf ga zlam goro kurani ya nängät ni bu lu, näzaba bəlan, nävuk.”

¹³ Bay mähäl hadam ni ti ni ècik cak, eri tekeđi àwayay mazoroni e melefít vu ndo, àbäki ahar duc ka mæbæruv, àdäm ahkado : “Bay Melefít goro ni, nu bay magudar zlam, näsuk cicihi ti.”* »

¹⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana küli nahäma, ka ya ti tåhəraya, təbu takoru a magam ni ti maslaŋa ya Melefít àmbərfəŋa zlam magudarani gayan na àndava ni ti nani bay mähäl hadam ni. Zal Feriziyen ni ti Melefít àmbərfəŋa zlam magudarani gayan na ndo. Adaba mam, maslaŋa ya ti àdäm nan gəđakani ni ti Melefít aməhi : “Nak gəziteni” sawan. Ay maslaŋa ya ti àdäm nan gəziteni nahäma, Melefít aməhi : “Nak gəđakani” sək sawan. »

Yezu agri sulum ge Melefít ana bəza cib-cibeni

(Meciyu 19.13-15 ; Mark 10.13-16)

¹⁵ Mis ndahan təhəlibiyu bəza cib-cibeni ana Yezu ti mægri *sulum ge Melefít ana tay àna mæbäki *ahar gayan ka tay. Ndam madəbay nan ni tìpia tay a ti tələgi ana tay.

¹⁶ Yezu àra ècia ndam madəbay nan ni təbu tələgi ana mis ni ti àzalay tay, àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza tåra afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefít ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni.

¹⁷ Nəhi ana küli nahäma, ahàr àdäm ku way way do mægəskabu Məgur ge Melefít akada ga wur gəziteni ya eciiki slimi ana bəŋani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahäma, èsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefít vu koksah. »

Bay ge elimeni

(Meciyu 19.16-30 ; Mark 10.17-31)

¹⁸ Bay ga ndam *Zude nahan àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi sulumani, ti nəngət *sifa ya àndav day-day do ni ti nəgray ahəmamam ? »

* **18:13** Ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti abäki ahar duc ka mæbæruv ni ti adafaki tuway, akada geli ya mæbäki ahar duc ka ahàr ni. † **18:20** Məŋjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

¹⁹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Kazalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefít cilin.

²⁰ Ere ye ti kihinđi ni ti, *Divi ge Melefít ya àvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kəgray hala ba ; kəkad mis ba ; kigi akal ba ; kəgray sedi ti kəsəkad malfada ba ; həŋgioru ahàr a had ana ata buk ata muk. † »

²¹ Eslini zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Divi nani ti nəgəskabá dek kwa nu a wur wurani. »

²² Yezu àra ècia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Kekileŋa zlam àhəcukivu bəlan. Səkumoru zlam gayak dek ti kidi singu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəŋgət elimeni e melefít bu. Akagra zlam nana dek nahäma, kàra, kádəbay nu. »

²³ Nan nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhəlia ahàr a, adaba elimeni gayan àbu dal-dal.

²⁴ Yezu àra èpia nan a, ahàr àbu ahəli ti àdäm ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a Məgur ge Melefít vu ni ti zləzlada dal-dal.

²⁵ Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefít vu ni ti zləzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. »

²⁶ Ndam ya ti tici ma gayan ya àdäm ni tədäm : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefít amahəŋgay nan way ? »

²⁷ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti mis təgray koksah ni, Melefít agray tata. »

²⁸ Piyer àra ècia ma ga Yezu na ti àhi ahkado : « Iy zla, leli məmbəŋa zlam geli a, madəbay kur ti ahəmamam ? »

²⁹ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana küli nahäma, tamal mis àmbərba zlam gayan azuhva Məgur ge Melefít a, bi àmbərba ahay gayan, wal gayan, bəza ga məŋani, ata bəŋani ahkay do ni bəza gayan nahäma,

³⁰ aməŋgətvü zlam nday nani kay nihi ka sarta hini. Ka məlan məweni ya Melefít aməgraya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. »

Yezu adäm keti aməmət mək aməŋgaba e

*kisim ba**(Meciyu 20.17-19 ; Mark 10.32-34)*

31 Yezu àzalakabu ndam *asak gayan kru mahar cueni ni, àhi ana tay ahkado : « Cɔm day, nihi ti leli mɔbu mɛɔloru a Zeruzalem, adaba zlam ya ti ndam mahɛngaray *pakama ge Melefit tɛdɛmku ka nu, nu *Wur ge Mis ni dek amagravu ti eslini.

32 Mis atɛgɛsi nu ana ndam ya tɛfɛki ahɛr ke Melefit do ni. Nday gani nani eteyefu, etindivi nu, etitifaviyu esliɛ e eri vu,

33 atɛzlɛɔ nu àna kurupu, atakad nu, mɛk a vad ya mahkɛr ti anɛngaba. »

34 Yezu àra àdɛma ma nahkay ti ndam asak gayan ni ticiaba ndo. Ma gani nani manɛgahkiani ka tay, ma ga Yezu ya awayay adɛm ni ti tɛsɛraba ndo.

*Yezu ahɛngaraba zal wuluf a**(Meciyu 20.29-34 ; Mark 10.46-52)*

35 Yezu nday akaba mis kay tɛbu takoru a Zeriko, tinjua wudak. Eslini ti zal wuluf nahan nan abu manjɛhadani digusa kà gɛvay ge divi, ahɛngalay zlam.

36 Zal wuluf ni àra ècia daday ge mis kayani ya ti taslakafɛna ni ti àdɛm ahkado : « Mam agravu mam ? »

37 Tɛhɛngrifɛn, tɛhi : « Yezu zal Nazaret nan abu akoru àna divi hini, do ni ti ahɛmamam. »

38 Nan nakɛn àra ècia ti àdi ana zlahay, àdɛm : « Yezu *Wur ge Devit, nɛsuk cicihi ti ! »

39 Nday ya ti tɛbu takoru kama ga Yezu ni tɛlɛgi ana zal wuluf ni, ti mɛlakakaba. Nan nakɛn àzlahkivu kay kay sawan, àdɛm : « Wur ge Devit, nɛsuk cicihi ti ! »

40 Yezu àra ècia zlahay na ti ècik, àdɛm tɛzibiya nan a. Zal wuluf ni àra ènjia ti Yezu èhindifina ma, àhi ahkado :

41 « Kawayay ti nɛgruk mam ? » Zal wuluf ni ahɛngrifɛn, àhi ahkado : « Bay goro, nawayay ti nipi divi akada ge mis ni bilegeni ti. »

42 Yezu àhi : « Pi divi akada ge mis ni. Melefit ahɛnga kur a adaba kɛfɛkua ahɛr a palam. »

43 Ka ma geli hini èpi divi huya. Nan abu èpi divi nahkay ti àdɛboru Yezu àna

mazlɛbay Melefit. Mis ya tɛbu eslini ni dek tɛra tipia nan a ti nday day tɛzlɛbay Melefit.

19*Yezu nday ata Zese*

1 Yezu ènjua a Zeriko a. Nan abu asawaday a hud ga kɛsa bu.

2 A kɛsa gani nani bu ni ti zal nahan abu, slimi gayan Zese, nan gɛdakani ga ndam *mɛhɛl hadam, elimeni gayan abu dal-dal.

3 Àra ècia ti Yezu nan abu ara nahɛma, awayay ti mipi nan. Ay ti èsliki mipi nan do, adaba ahɛca àna zɛbal a, mis dal-dal timbiva e eri va.

4 Nahkay nan nakɛn àcuworu gwar kama ka mɛlan ga Yezu ya akoru ni, àcɛliyu a mɛn ga akram vu ti mipi Yezu.

5 Yezu àra ènjia ka mɛlan nana ti àmɛnjouru agavɛla, àhi ana Zese nakɛn ahkado : « Zese, hɛraya weceweci, adaba kani ti si nakoru nanjɛhad afa gayak kwa. »

6 Nahkay Zese nakɛn ahɛraya weceweci, tɛru a magam afa gayan. Tɛru tinjua ti àgɛskabu Yezu àna mɛmɛrani.

7 Mis tɛra tipia Yezu àdoru afa ge Zese ti tɛnguzay ma, tɛdɛm ahkado : « Maslanja ya ti àdoru anjɛhad afa gani ni ti bay magudar zlam timey ! »

8 Ay Zese nakɛn ècik jik, àhi ana Bay geli ahkado : « Ci day Bay goro, nihi ti nidi telma ga zlam goro ana ndam talaga. Tamal nɛhɛlfɛna sinɛu kà maslanja, àtamkia ka ya akal apɛl na ti anɛpɛlivu hud fad. »

9 Yezu àra ècia pakama nana ti àhi ana Zese ahkado : « Kani ti nara a hud ahay gayak va ti ga mahɛngay mis. Adaba mam, nak day wur hud ga Abraham :

10 nu *Wur ge Mis nara ti ga madɛbay ndam ya tɛsɛr Melefit do ni, ti nɛhɛngay tay. »

*Ma gozogul àki ka bay ya èdi sinɛu ana ndam mɛgri tɛwi ni**(Meciyu 25.14-30)*

11 Ka ya ti mis tɛbu tɛbi slimi ana ma ga Yezu ya àdɛm ni ti àhi ma nahan ana tay àna ma *gozogul. Àhi ma gani nani ana tay ti adaba ènjua a Zeruzalem a wudak, mis day tɛhi ana ahɛr hi ti Melefit ara anjɛki ka Mɛgur gayan huya.

12 Àhi ana tay nahəma : « Mis nahan̄ ʼbu gəɖakani a kəsa nahan̄ bu. Awayay akoru ka haɖ driŋeni ti t̄vibiyu bay ga mara məgur kəsa gayan̄.

13 Ara aslaka wudak nahəma, ʼzalakabu mis kru e kidin̄ ga ndam məgri t̄wi gayan̄ ni bu, ʼdeki sin̄gu ga gru bəlan̄ bəlan̄ ka tay, ʼhi ana tay ahkado : “Nu n̄bi ti mbatumvu ʼna nan̄ hayan̄.” Mək nan̄ nakəŋ ʼslaka, ʼru e mirkwi gayan̄ ni.

14 Zal nani ti ndam ga kəsa gayan̄ t̄awayay nan̄ do. Nan̄ nakəŋ ʼra ʼslaka ti t̄sləroru mis ndahan̄ kələn̄ gayan̄ ga məhi ana maslan̄a ya akoru afiyu nan̄ a bay vu ni ahkado : “Nan̄ hini egi bay geli ti leli m̄awayay do.”

15 Akaba nani ɖek t̄fiya nan̄ a bay ni va sawan̄. Kələn̄ gani ʼsləkabiya. ʼra ʼnjia ti ʼzalakabu ndam məgri t̄wi gayan̄ ya ʼdi sin̄gu ana tay ni keti. Awayay asərkaba t̄mbatva ʼna sin̄gu na akaɖa gayan̄ ya ʼhi ana tay na waw.

16 Nahkay maslan̄a ya ti enjenjeni ni ʼrəkia ʼhi ahkado : “Bay goro, ʼna sin̄gu ya k̄vu bəlan̄ani ni ti n̄mbatva ʼna nan̄ a, n̄ŋət̄kia ndahan̄ a kru.”

17 Eslini bay ni ʼhi : “ʼbəl̄ay, nak bay magray t̄wi sulumani. Nihi ti n̄fiyu kur a bay vu, kəgur kəsa kru, aɖaba kəgrua t̄wi sulumana ʼna zlam gəziteni hini ya n̄vuk na.”

18 Nan̄ ye c̄ ni day ʼrəkia ʼhi ahkado : “Bay goro, ʼna sin̄gu ya k̄vu bəlan̄ani ni ti n̄mbatva ʼna nan̄ a, n̄ŋət̄kia ndahan̄ a zlam.”

19 Nahkay bay ni ʼhi ahkado : “Nak ti ni kəgur kəsa zlam.”

20 Mək bay məgri t̄wi nahan̄ ʼrəkia, ʼhi ahkado : “Bay goro, sin̄gu ya k̄vu ni ti nihi. N̄wəlki ke kece-kece, n̄ŋahukkaba.

21 N̄gray nahkay ti aɖaba n̄grafuka aŋwaz a. N̄səra man̄jəhaɖ gayak a, nak mis zləzlaɖani, k̄mbrən̄ mis do. Zlam ya ti nak k̄fəkaɖ ndo ni day kazay, zlam ya ti k̄zligi ndo ni day kabaz.”

22 Eslini bay ni ʼhi ahkado : “Nak ti k̄gray t̄wi sulumani do. Nihi ti nagrafuka seriya akaɖa ga pakama gayak ya k̄ɖəm̄aya na. K̄səra man̄jəhaɖ goro a, nu mis zləzlaɖani, n̄mbrən̄ mis do, zlam ya ti n̄fəkaɖ ndo

ni day nazay, zlam ya ti n̄zligi ndo ni day nabaz zla do aw ?

23 Tamal k̄səra nahkay ti k̄vi sin̄gu goro ni ana ndam macakalani ndo ni ti kamam ? Nihi n̄sləkabiya ti amal n̄ɖia ah̄r a ʼwika.”

24 Mək ʼhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋa sin̄gu na, k̄vumikivu ana maslan̄a ya ti gayan̄ kruani ni.”

25 Nday nakəŋ t̄həŋgrifəŋ, t̄hi ahkado : “Sin̄gu t̄fəŋ kru ʼndava timey, bay geli !”

26 Eslini ʼhi ana tay : “N̄hi ana k̄li nahəma, maslan̄a ya ti zlam gayan̄ ʼbu ni ti atəvikivu. Ay maslan̄a ya ti zlam gayan̄ ʼbi ni ti ku ere ye ti ʼfəŋ ni day atəzafəŋa.

27 Yaw ndam ya tizirey nu, tawayay ti n̄gur tay do ni ti gəsumubiya tay a, sliŋəm̄ tay k̄ eri goro pat pat.” »

28 Yezu ʼra ʼɖəm̄ ma *gozogul na nahkay ti ʼru kama, t̄cəloru a Zeruzalem akaba mis ya ti taɖəbay nan̄ ni.

Yezu enjiyu a Zeruzalem wudak

(Meciy 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Zəŋ 12.12-19)

29 Ka ya ti t̄ru tin̄jua a kəsa Betfazi ata Betani a gwar ka h̄ma *Oliviyə ni va wudak nahəma, Yezu ʼslər ndam maɖəbay nan̄ ni c̄,

30 ʼhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa teguni ya kama gek̄li ni vu. Ekin̄jumiya nahəma, akəɖumi ah̄r ana wur ga azoŋgu m̄wəlani. Wur ga azoŋgu nani ti maslan̄a ʼcəlkiyu ɖay-ɖay faŋ ndo. Piceh̄mbiya, zumubiya.

31 Ay tamal maslan̄a ʼhindifiŋa ma k̄ k̄li a, ʼhi ana k̄li : “Kepiceh̄m ti kamam ?” ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” »

32 Nahkay nday ya ti Yezu ʼslər tay ni t̄slaka, t̄ru. T̄ru tin̄jua ti t̄ɖi ah̄r ana zlam ni ɖek akaɖa ga pakama gayan̄ ya ʼhi ana tay ni.

33 Ka ya ti nday t̄bu tepiceh̄ wur ga azoŋgu ni ti ndam ga azoŋgu ni t̄hi ana tay : « Kepiceh̄m wur ga azoŋgu ni ti kamam ? »

34 Eslini t̄hi ana tay ahkado : « Bay geli awayay. »

35 Nahkay t̄zibiyu wur ga azoŋgu ni ana Yezu, t̄b̄ki azana ti Yezu m̄cəlkiyu, mək ʼcəlkiyu.

³⁶ Ka ya ti Yezu nan àbu akoru ni ti mis tãpãbivoru azana gatay e divi vu.

³⁷ Tòru tìnjua ka melañ ya tãndakia ahàr ka hama Oliviyè ga moroni a Zeruzalem a nahama, mis ya ti tadaboru nan ni dek tãdagiki ka mazlabay Melefit àna mãmãrani azuhva zlam ya nday tìpi, mis ndahan tìpi ðay-ðay ndo ni. Tãzlah,

³⁸ tãdãm : « Bay Melefit mãgri sulum gayan ana *bay gãðakani ya ara àna slimi gayan a ni ! * Melefit nan agavala àvia manjãhad sulumana ana mis a. Tãzlabay nan a hud melefit bu ! »

³⁹ Ndam *Feriziyen ndahan tãbu eslini e kidin ge mis dal-dalani ni bu. Tãhi ana Yezu ahkado : « Mãsi, hi ma ana ndam madãbay kur ni ti tãlakakaba, tãzlah ba. »

⁴⁰ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nãhi ana kãli nahama, tamal nday tãlakakabã ti akur atãzlah. »

Yezu etãwi ndam Zeruzalem

⁴¹ Ka ya ti Yezu ènjua a Zeruzalem a wudak, èpia kãsa na ti ètãwi ndam ga kãsa nani.

⁴² Àdãm ahkado : « Tamal ti lekulãm day kãsaruma ahãmamam kãngãtum manjãhad sulumani akaba Melefit kana nahama, akal kãngãtuma àndava. Ay nihi ti manjãhkiani ke kãli, kipãm do.

⁴³ Nahkay nihi ti vad gani amara, ndam ezir gekãli atara tevelin kãsa gekãli ni tekesl, atãbivu zlam ana kãli e divi bu dek ga macafãña kãli ga mahãrana, atãhurkiyu ke kãli àna silik.

⁴⁴ Atabazl kãli dek, etembekãba ahay gekãli a dek besek-besek, atãmbãrki akur ka ahãr ga akur nahan do. Adãba mam, kãsarum sarta ya Melefit àra àmãnjaya kãli a ni ndo. »

Yezu a ahay gãðakani ge Melefit ni bu

(Meciyã 21.12-17 ; Mark 11.15-19 ; Zen 2.13-22)

⁴⁵ Tòru tìnjua a Zeruzalem a ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gãðakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahãr ana ndam mãsakumoru zlam, mæk ànjãki ka magaraya tay e mite va.

⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu mãmãkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdãm : “Ahay

goro nahama, emigi ahay ga *mahãngalavù Melefit.” Ay lekulãm ti kãmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a.† »

⁴⁷ Kãlãn gani nan àbu a dalaka ga ahay ge Melefit ni bu, acahi zlam ana mis kãlavãd. Eslini gãðakani ga ndam *manjãlabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *mãsãr Wakita ge Melefit ni tãdãbafãn divi ge mijin nan. Gãðakani ga ndam *Zãde ni day tawayay mijin nan.

⁴⁸ Ay ti tãngãtfãnã divi gana ndo, adãba ndam Zãde dek tawayay ma ga Yezu, tãbu tãbi slimi ana ma gayan ya adãm ni lala.

20

Tãwi ga Yezu ya àgray ni ti way àvi divi gani way ?

(Meciyã 21.23-27 ; Mark 11.27-33)

¹ Yezu nan àbu eslini a Zeruzalem ti a vad nahan àhuriyu a dalaka ga *ahay gãðakani ge Melefit ni vu. Nan àbu acahi zlam ana mis, ahi *Ma Mãmweni Sulumani ana tay nahama, gãðakani ga ndam *manjãlabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *mãsãr Wakita ge Melefit akaba gãðakani ndahan tãrãkia,

² tãhi : « Hi ana leli, kãgray tãwi hini nahkay ti kãngãt divi gani ti eley ? Way àvuk divi gani way ? »

³ Yezu àhãngãrifãnã ana tay, àdãm : « Nu day nihindifinã zlam bãlan kè kãli a. Hãngãrumufãn :

⁴ *baray ge Zen ya àbaray mis ni ti njãða gani Melefit àvi tæk, tæk day ti mis tãvi aw ? »

⁵ Tãra ticia ma na nahkay ti tãgray gejewi e kidin gatay bu, tãdãm : « Tamal mãhi : “Melefit àslãrbiyu nan” hi nahama, ara ahi ana leli : “Kãgãsumkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?”

⁶ Ay tamal mãdãm : “Mis tãvi njãða gani” ti ndam geli ni dek etizligi leli àna akur, adãba tãdãm Zen ti bay mahãngaray *pakama ge Melefit. »

⁷ Nahkay tãhãngãrifãnã, tãhi : « Maslanã ya ti àvi divi gani ni ti leli mãsãr do. »

⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nãdãfi bay ya ti àvu divi ge tãwi ya ti nãgray ni ana kãli do bilegeni. »

* 19:38 Mãnjay Limis 118.26. † 19:46 Mãnjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

*Ma gozogul àki ka ndam mawəs vədan
(Meciy# 21.33-46 ; Mark 12.1-12)*

⁹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana mis ni. Àdəm ahkado : « Zal nahan àbu nahəma, àjavù mən ga zlam * a vədan gayan vu. Kələn gani àfivù vədan ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi ga məpəsiyani zlam gayan. ¹⁰ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədan ni àslərbiyu bay mægri təwi afa ga ndam mawəs vədan ni ti təhəlīkaboru ja gani gayan. Ay bay mægri təwi ni àra ènjia ti ndam mawəs vədan ni tэгəs nan, təzləb, mək təgaray nan, aranə day àzay a ahar vu ndo.

¹¹ Eslini bay ga vədan ni àslərbiyu bay mægri təwi nahan keti. Àra ènjia ti ndam mawəs vədan ni tindi vən nan çud çud, təzləb nan, mək təgaray nan, aranə day àzay a ahar vu ndo daya.

¹² Bay ga vədan ni àslərbiyu bay mægri təwi nahan keti. Àra ènjia ti ndam mawəs vədan ni təsi ambələk mək təzaba nan a vədan ni ba, tətəloru.

¹³ Bay ga vədan ni àra ècia ere ye ti àgravu na ti àhi ana ahər : “Nihi ti nagra y ni mam ? Nihi nahəma wur goro àbu, nawayay nan dal-dal, nəsləròru nan afa gatay. Eminjəa ti atəgəsiki ma.” Nahkay àslərbiyu nan.

¹⁴ Ay ndam mawəs vədan ni təra tìpia wur na nan àbu ara ti təzlapay e kidīn gatay bu, tədəm ahkado : “Nan tegəni ti mekeji gayan. Makadum nan ; nahkay ti vədan ni emigi geli.”

¹⁵ Àra ènjikia ka tay a ti tэгəs nan yaw, təzaba nan a vədan ni ba, tòru təkad. »

Eslini Yezu èhindifiņa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bay ga vədan ni amasləkabiya ti amægri mam ana ndam mawəs vədan ni mam ?

¹⁶ Amara mabazl ndam mawəs vədan ni, mək aməvi vədan ni ana mis ndahan. » Mis ya təbu eslini ni təra ticia ma gayan ya àdəm na ti tədəm : « Ere nani ti àgravu day-day ba ! »

¹⁷ Eslini Yezu amənjələn ana tay lala, àhi ana tay ahkado : « A Wakita ge Melefit bu ni ti àbu məkəkiani :

“Akur nahan àbu ti ndam mələm ahay təwayay magray təwi àna nan ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawan.” †

« Ma gani nani ti lekələm kədəmum awayay adəmvaba ti ahəmamam ? »

¹⁸ Àhi ana tay keti : « Akur gani nani nahəma, tamal masləna adəkīya ti masləna nani aməhučkaba ηguc ηguc. Ay tamal akur ni adəkia ti ni aməngələdčkaba nan a. »

¹⁹ Ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni təsəra Yezu adəmki ma gozogul ni ti ka tay. Təra təsəra ti tədəbay divi ga mэгəs nan ke weceweceni huya. Ay ti tislīki mэгəs nan ndo, adaba anğwaz àwərfəna tay kè mis ya təbu eslini daldalana na.

*Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni
(Meciy# 22.15-22 ; Mark 12.13-17)*

²⁰ Eslini gədəkani nday nani təbu təbi slimi ana Yezu, təslərki biyu ndam gatay ndahan : ndam nday nani tawayay ti Yezu māmənjələn kà tay akada nday ndam jireni, tawayay ti mədəm ma magədavani ti tэгəsiki nan. Gədəkani nday nani təgray nahkay ti adaba tawayay tэгəsi nan ana bay ga ndam *Rom ya agur had *Zəde ni, ti məgrafəna seriya.

²¹ Nday nakə nən təra tīnjikia ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti ere ye ti kədəm akaba ya kacahi ana mis ni ti dek jiri. Nak ti kicirkaba mis a do, kamənjələn ana tay kala-kala, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana tay àna jiri gani ciliņ.

²² Nahkay ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəhadī hadam ana *bay gədəkani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? »

²³ Yezu àra àsərīkia zuh ana tay a nahəma, àhi ana tay :

²⁴ « ηga ηgazlumubiya siņgu akur-akurana nimi. » Təra təngazlia ti àhi ana tay ahkado : « Àki ka siņgu hini ti mazavu ga ahər ga way ? Slimi məkəkiani ni ti ga way ? » Təhəngri fən, təhi : « Ga bay *Sezar. ‡ »

²⁵ Eslini nan nakə nən àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti həngrumi zlam ga bay

* 20:9 Mən ga zlam nani ti *viņ. † 20:17 Limis 118.22. ‡ 20:24 Ka siņgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədəkani gatay a, təkəki slimi gayan daya.

Sezar zlam gayan, ge Melefit ti ni hanjgrumi ana Melefit zlam gayan. »

²⁶ Nahkay tislaki magaski Yezu ka ma magudarana ke meleher ge mis ni ndo. Ma gayan ya ahi ana tay ni agria ejep ana tay a, nahkay talakakaba te-te.

Mis amata ti angaba e kisim ba edefin a waw ?

(Meciya 22.23-33 ; Mark 12.18-27)

²⁷ Ndam *Seduseyen ndahan tarakia ka Yezu a. Ndam Seduseyen ti tadam mis amata ti angaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakon jihindifina ma,

²⁸ tahi : « Masi, Mawiz abiki ana leli a wakita gayan ni bu, adam ahkado : “Tamal mis nday ka man gatay, ban gan ada wal a, mak amata, wal gayan ni ewii wur ndo nahama, ahara adam wur ga manani azay wal ni, ti tiwia mekeji ana wur ga manani ya amot na.” §

²⁹ Yaw mis ndahan tabu adaskala ka man gatay. Gadakani gatay ni ada wal a, ewifina wur a ndo, mak amatkia.

³⁰⁻³¹ Ara amata ti mimbiki gayan ni azay wal ni amatkia, nan ya mahkar ni day agray nahkay. Nday adaskalani ni dek taza wal na, tiwifina wur a ndo mak tamata.

³² Kalan gan wal ni day amata.

³³ Ay ka fat ya ti mis atangaba e kisim ba nahama, wal ni ti way e kidin gatay bu amazay way ? Nday adaskalani ni dek tazan a ni. »

³⁴ Yezu nakon ahangrifan ana tay, adam ahkado : « Ka sarta hini ti zawal akaba wal talvu.

³⁵ Ay nday ya ti Melefit agaskaba tay a, atamata mak atangaba e kisim ba, atanjahad ka malan maweni ya Melefit amagraya ni ti zawal ataday wal va do, wawal day ataday zawal va do.

³⁶ Nday gan tamot day-day va do, tigi akada ga *maslar ge Melefit ni. Nday beza ge Melefit, adaba tangaba e kisim ba.

³⁷ Ge mis ya atangaba e kisim ba ni ti Mawiz day abakia ma gana a wakita gayan ni ba lala. Ka sarta ya epi mangahaf ya aku agas ni ti adam Bay geli ti nan Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekar. *

³⁸ Melefit ti nan Melefit ga ndam ya ana sifa ni, do ni ti ga nday ya tamata ni do. Adaba ke eri ge Melefit ti nday dek tabu ana sifa. »

³⁹ Yezu ara adama ma na nahkay ti ndam ndahan ya *tasa Wakita ge Melefit a ni tahi : « Masi, pakama gayak ya kadam ni ti abalay. »

⁴⁰ Tadam nahkay ti adaba angwaz awarfana tay ge jihindifina ma ndahan a.

Bay gadakani ya amara ni ti nan way ?

(Meciya 22.41-46 ; Mark 12.35-37)

⁴¹ Yezu ahi ma ana tay keti. Adam ahkado : « Mis tadam *Krist *Bay gadakani ya amara ni nan *Wur ge Devit ti ahmamam ?

⁴² Adaba Devit ana ahara gayan adam a wakita ge Limis bu :

“Bay Melefit ahi ana bay goro :

Njahada gwar ka ahar ga daf goro a, a malan ga gadakani va.

⁴³ Ndam ezir gayak ti anabahad tay ke meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abaki asak ni, ti kalcaki ka tay.” † »

⁴⁴ « Nadam nahama, Krist nani ti Devit azalay nan bay gayan ti, tazalay nan wur ge Devit keti ti kamam ? »

Ndam masar Wakita ge Melefit ni

(Meciya 23.1-36 ; Mark 12.38-40)

⁴⁵ Ka ya ti mis dek tabu tabi slimi ana Yezu nahama, Yezu nakon ahi ana ndam madabay nan ni ahkado :

⁴⁶ « Bumvu slimi, do ni ti ndam *masar Wakita ge Melefit ni atagosay kali. Nday ti tawayay mabakabu magudi, tasawaday ana nan riya ; tawayay ti mis tagri sa ana tay ke meleher ge mis dek ; tawayay manjahadvani e kursi ga gadakani vu a ahay ga *mahangalavu Melefit bu akaba ka malan mazum zlam ga wumari.

⁴⁷ Nday gan nani ti tazum ahay ga wal madakway mak tapaski ka mahangalay Melefit, tawayay ti mis tadam nday ndam jireni. Tagray nahkay ti Melefit amagrafa seriya ka tay a, amatrao tay atama ga ndam magudar zlam ndahan na. »

21

Sədaga ga wal madakway ya arañja gayañ àbi ni

(Mark 12.41-44)

¹ Yezu èheliñ eri, èpi ndam ge elimeni tèbu tèbiyu sinḡu a mēlanḡ mēbiyu sinḡu ga sədaga ni vu. Nañ àbu amēnjālēñ ana tay nahkay ti

² èpi wal madakway nahanḡ arañja gayañ àbi, àbiyu sinḡu akur-akurani cib-cibeni cū.

³ Yezu nakēñ àra èpia ti àdēm ahkado : « Nēhi ana kuli nahēma, wal madakway hini ti arañja gayañ àbi, ay sinḡu ya ti àbiyu ni àtama ge mis ndahanḡ ya tēbiyu na dēk.

⁴ Adāba mis ndahanḡ ni dēk tàgray sədaga nahēma, tēbiyu sinḡu ya tēgējēñifēñ kà tay, tēsēr ere ye ti tagray àna nañ ni va do ni, wal hini ti ni arañja gayañ àbi, ay ti àbiya sinḡu ya àfēñ na dēk. Sinḡu gayañ nahanḡ ga mēsākum zlam mēzumani àgējēñifēñ ndo. »

Yezu adēm etembedkaba ahay gādakani ge Melefit na

(Meciyu 24.1-2 ; Mark 13.1-2)

⁵ Mis ndahanḡ tēbu tēzlapaki ka *ahay gādakani ge Melefit ni. Tēdēmki ma ka akur gādākani ya tēdēzl ahay ni àna nañ ni akaba zlam mābēlani ya tēhēlibiyu ana Melefit a ahay ni bu ni. Yezu àra ècia ma gatay na ti àdēm :

⁶ « Zlam hini ya kēmēñjumlēñ ni dēk ti, vad nahanḡ amara nahēma, etembedkaba ahay na besek-besek, ku akur bēlanḡ day amanjēhadki ka akur nahanḡ va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni

(Meciyu 24.3-14 ; Mark 13.3-13)

⁷ Tàra ticia ma ga Yezu na ti tēhi : « Mēsi, ere gani amagravu ti ananaw ? Amēsērkaba sarta ya ere nani amagravu wudak na ti ahēmamam ? »

⁸ Yezu àhēñgrifēñ ana tay, àdēm ahkado : « Bumvu slimi, maslāña àgosay kuli ba. Adāba mis kay atara, ku way way do amēdēm nañ ti nu, amēdēm nañ ti *Bay gādakani ya amara ni ; amēdēm sarta gayañ èñjia. Ku tēdēm nahkay nēñgu ni, kēdēbum tay ba.

⁹ Mis atagravay silik, atakadfēñva kà ñgumna daya, ekicūm ma gani. Kicūma ti kēgrum aṅgwaz ba. Ahār àdēm zlam nday

nani tēgravu kwa. Ku tamal tēgrava nahkay nēñgu ni, mandav ga duniya hēya do. »

¹⁰ Yezu àhi ana tay keti : « Ndam ga had ndahanḡ atakadvu akaba ndam ga had ndahanḡ, bēbay ndahanḡ akaba bēbay ndahanḡ.

¹¹ Had amadadāy dal-dal a kēsa ndahanḡ bu, a kēsa ndahanḡ bu lēwir amagravay, a kēsa ndahanḡ bu ni ti ni armēwēr amēgēs mis kay. Zlam ndahanḡ ya tasay aṅgwaz dal-dal ni atagravu ka had akaba a hud melefit bu, nahkay mis atēsēr arañja ara agravu wudak.

¹² « Ay wudaka zlam gani nday nani dēk atagravu nahēma, mis atēgēs kuli, atēgri daliya ana kuli, atēhēloru kuli a ahay ga *mahēñgalavù Melefit vu ga magrafēña seriya kē kuli a, atēbiyu kuli a dangay vu. Atēhēloru kuli kē meleher ga bēbay, kē meleher ga gādākani ga ñgumna daya, adāba lekūlūm ndam goro :

¹³ nahkay akēñgētum divi ti etici ma gekuli ya akazlapumku ni.

¹⁴ Ay ere ye ti amagravu ni ti àhēli ahār ana kuli ba simiteni : ka ya ti atēhēloru kuli kē meleher gatay ga magrafēña seriya kē kuli a, tihindifēña ma kē kuli a nahēma, ma ya ti akēhumi ana tay ni ti aṅgwaz amēwērki kuli do.

¹⁵ Adāba ere ye ti akēdēmum ni akaba mēsēr zlam gani dēk ti nu nuani anēdēfiki ana kuli. Nahkay ti maslāña amēlēbi e kidīñ ga ndam ezir gekuli ni bu amēwēlki kuli ka pakama bi.

¹⁶ Ka sarta gani nani ndam ya atēgēs kuli ti tēgrafēña seriya kē kuli a ti ata bēñ gekuli, ata mēñ gekuli, bēza ga mēñ gekuli, ndam gekuli akaba zlēbēba gekuli. Atabazl mis ndahanḡ e kidīñ gekuli bu ni ti azuhva tay.

¹⁷ Mis dēk etizirey kuli adāba lekūlūm ndam goro.

¹⁸ Ku tamal nahkay nēñgu ni, ku mēhēr ga ahār gekuli bēlanḡ tekedī amadoru a had do.

¹⁹ Tamal a hud ga daliya nani bu kēmbrēñum nu do nahēma, akēñgētum sifa ya ti Melefit amēvi ana kuli ni. »

Yezu adēm etembed Zerūzalem

(Meciyu 24.15-21 ; Mark 13.14-19)

²⁰ Yezu àdēm keti : « Ka ya ti ekipūma ndam silik tēvelīñja ahār ana Zerūzalem a

tekesl nahəma, sərumpki sarta ənja, atəzum kəsa ni, etembedkaba ahay a dek.

21 Ka sarta gani nani ti ndam ya ka had *Zude ni ahər ədəm təcuhworu a həma vu ; ndam ya ti a Zeruzalem ni ahər ədəm təhəraya tāsłaka ; ndam ya ti a kəsa ci6-ci6eni bu ni ti ni tōru təhuriyu a Zeruzalem ba.

22 Adaba a vad nday nani bu ni ti Melefit amatra6vū ndam ga kəsa nani ; ere ye ti ədəm a Wakita gayan bu ni dek amagravu.

23 Ka sarta gani nani ti wəl a hud akaba nday ya ti bəza təfən ka tay ka ahar ni atasay cicihi ! Ndam ga had nani atəcakay daliya dal-dal, adaba Melefit aməzumki bəruv ka tay.

24 Atara tabazl mis ndahan e kidin gatay bu kay əna maslalam, ndahan ni ti ni atəgəs tay, atəhəloru tay ka had gərgərani dek, tigi evidi. Eslini ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni atəzum Zeruzalem ga njəda. Atəguroru duk abivoru ana mandav ga sarta ya Melefit əvi ana tay ga məgurani ni. »

Mara ga Wur ge Mis a

(Meciyu 24.29-31 ; Mark 13.24-27)

25 Yezu ədəm keti : « Zlam ndahan amagrakivu ka fat, ke kiyi akaba ka ata bonjur. Mis etipia ti atəsər arana əbu ara agravu. Zlam ndahan amagravu ka had : aməd amada6ay *dəluv gədəkani, dəluv ni amahənday. Zlam nday nani atəsi anğwaz ana mis ga məlan ni dek : bəruv amətikaba ana tay a.

26 Ka sarta gani nani ti zlam ya ti amagravu ka had ni aməhəli ahər ana mis, atədəd əna anğwaz tazlazl-zlazl, adaba zlam njəda-njədani a hud melefit bu atədə6ay a məlan gatay bu.

27 Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a makla6asl ba əna njəda kay akaba masla6ay goro a. *

28 Ay lekələm ti ka ya ti zlam nday nani təbu tagravu nahəma, cikəma lala, zum njəda ti kəmənjumlahu kama, adaba sarta ge Melefit ya ahəngay kəli ni ənja wudak. »

Yezu azay mazavu ga mən ga wəruv
(Meciyu 24.32-35 ; Mark 13.28-31)

* 21:27 Mənjay Deniyel 7.13.

29 Yezu əhi ma ana tay əna ma *gozogul, ədəm ahkado : « Mənjumki mən ga *wəruv akaba mən ga zlam ndahan ni.

30 Kipəm ti nday təbu tidi nahəma, kəsəruma mədərdər ənja wudak.

31 Nahkay day tamal kipurama zlam ya nəhi ana kəli ni nan əbu agravu nahəma, sərumpki *Məgur ge Melefit ənja wudak.

32 Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa.

33 Məlan ya agavəla akaba məlan ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav 6ay-6ay do. »

Bumi slimi ana ahər gekəli

34 Yezu ədəm keti : « Bumi slimi ana ahər gekəli, kəvumi vu gekəli ana zum ga makad kəli ba. Zlam ga duniya əgi eri ana kəli ba 6aya, do ni ti vad gani nani amərəkia ke kəli a ka məsərki gekəli do.

35 Vad gani nani amərəkia ke kəli a akada ga kəmbazl ya agəs zlam ndacani ni. Adaba vad gani nani eminjikia ti ka ndam ga duniya dek, maslanə bəlan teke6i amatam do.

36 Nahkay njəhadum eri, hənğalum Melefit a sarta bu dek ti məvi njəda ana kəli ga matamfənana kə zlam ya ti ara agravu na dek, ti anğwaz əwər kəli ge micikeni kə meleher ga *Wur ge Mis ba. »

37 Kəlavad Yezu a6ahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu ga mələfat ; ga mələvad ti ni ahəraya, akoru andəhad a həma ya təzalay *Oliviye ni bu.

38 Kəla miledu də mis dek takoru a dalaka ga ahay gədəkani ge Melefit ni vu ga məbi slimi ana pakama gayan ya ədəm ni.

22

Gədəkani ga ndam Zude tawayay tijin
Yezu

(Meciyu 26.1-5, 14-16 ; Mark 14.1-2, 10-11)

1 Wuməri ga ndam *Zude ya təzumvū dipen *miwisi6eni do ni ənja wudak : təzalay wuməri gani nani *Pak.

2 Ka sarta gani nani ti gədəkani ga ndam *mənğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təgray

sawari ge mijin Yezu akal-akal. Tàgray akal-akal ti adaba anɗwaz àwərfəŋa tay kè mis dal-dalani na.

³ Eslini *Seteni àhuriviyu ana Zədas. Zədas gani, slimi gayan nahan ni Iskariyot, nan bəlan ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni.

⁴ Seteni ni àra àhuriviya ti Zədas nakəŋ àrəkioru ka gəɗákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ka bəbay ga ndam slewja ya tajəgay *ahay gəɗákani ge Melefit ni. Ōru ti ga magray sawari akaba tay ga məɗəfiki Yezu ana tay ti təgəsa nan a.

⁵ Nday nakəŋ tàra ticia ma gayan na ti tàməra dal-dal, təhi : « Məvuk sinɗu. »

⁶ Zədas nakəŋ àgəskabá ma gatay na. Nahkay adəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs nan ka məsər ge mis do ni.

Təslamalikabu məlan ga wuməri ga Pak ana Yezu

(Meciy# 26.17-25 ; Mark 14.12-21 ; Zeŋ 13.21-30)

⁷ Vad ga wuməri ge dipen *miwisinəni do ni enjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tislɗi bəza təmbak ana Melefit.

⁸ Nahkay Yezu àslər ata Piyer nday ata Zeŋ, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kàslamalumikabu zlam məzumani ga Pak ana leli. »

⁹ Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti mōru māsłamalakabu eley ? »

¹⁰ Àhi ana tay : « Ekinjumiya a kəsa gəɗákani va nahəma, akəbumkabu ahər akaba zal nahan àcahbiya yam a mandaray va. Ekipəma nan a ti dəbumiyu nan a ahay ya nan ahuriyu ni vu.

¹¹ Akəhurumiya ti humi ana bay ahay ni ahkado : « Məsi geli adəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ? »

¹² Eslini bay ahay ni aməɗəfiki ahay nahan gəɗákani ka ahər ga ahay nahan ana kəli, zlam dek àvu àndava. Slamatumkabu zlam məzumani ni ti eslini. »

¹³ Nahkay nday nakəŋ təsləka, tòru tədi ahər ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

Yezu avi daf ge Melefit ana ndam madəbay nan ni

(Meciy# 26.26-30 ; Mark 14.22-26 ; 1 Korəŋ 11.23-25)

¹⁴ Sarta ga zlam məzumani àra enjia ti Yezu akaba ndam *asak gayan ni tòru tənəhad ka məlan ga məzum zlam ni.

¹⁵ Eslini Yezu àhi ana tay : « Sarta goro ga macakay daliya enjia wudak. Wudaka nəcakay daliya ni ti nəwaya məzum zlam ga wuməri ga *Pak hini akaba kəli a dal-dal.

¹⁶ Nəhi ana kəli nahəma, anəzumkivu zlam ga wuməri ga Pak ni va do, si ka ya ti Melefit emendeveŋaba təwi gana a Məgur gayan ba ni kwa. »

¹⁷ Àra adəm ma nahkay ti àzay hijiyem akaba zum, àgri səsi ana Melefit, àhi ana tay : « Zuma, səm lekələm dekeni.

¹⁸ Nəhi ana kəli nahəma, kwa kani nìsi zum ga wur ge *viŋ va do, si a vad ya *Məgur ge Melefit eminjia ni day kwa ti enisi. »

¹⁹ Kəlan gani àzay *dipen, àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay, àhi ana tay : « Hini hi ti aslu ga vu goro : navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kəjalumku ahər. »

²⁰ Kəlan ga məzum zlam ni ti àzay hijiyem akaba zum ni keti, àvi ana tay akada ya àvi dipen ana tay ni, àhi ana tay : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro ; mimiz goro ni aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay kəli. »

²¹ Àhi ana tay keti : « Nəɗəm nahəma, maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti nan àbu məzumkabu zlam.

²² Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ge Melefit ya adəm ni, ay maslaŋa ya ti asəkumoru nu ni ti amasay cicihi ! »

²³ Ndam asak gayan ni tàra ticia ma gayan na ti tihindivu, təɗəm way e kidin gatay bu amagray ere gani nani way.

Gəɗákani ya àtam mis ndahan ni ti way ?

²⁴ Ndam *asak ga Yezu ni təgray gejewi e kidin gatay bu, təɗəm : « Way gəɗákani e kidin geli bu àtam leli ndahan ni way ? »

²⁵ Yezu àhi ana tay : « Bəbay ga had ndahan təgur had gatay : gəɗákani ndahan e

kidin gatay bu tawayay ti mis tēzalay tay ndam mēgri zlam sulumani ana mis.

²⁶ Lekulām zla nahōma, àgravu akadā nani e kidin gekali bu ba simiteni. Ay e kidin gekali bu ti maslaṅa ya ti naṅ gēdakani àtama kuli ndahaṅ na ti mājēhad akadā ga wur gūziteni kwa sawaṅ. Nahkay day maslaṅa ya agur kuli ni mājēhad akadā ga bay mēgri tūwi ana mis ni.

²⁷ Nādām nahōma, e kidin ga bay ya tēzibiyu zlam mēzumani nday ata maslaṅa ya azibiyu ni bu ni ti way gēdakani ni way ? Gēdakani ti bay ya tēzibiyu zlam ni do aw ? Ay nu nēngu ni nēbu e kidin gekali bu akadā ga maslaṅa ya ti azibiyu zlam mēzumani ana mis ni.

²⁸ Lekulām ti kēbum akaba nu ; ku ka ya ti mis tāwayay nu ndo nēngu ni kēmbraṅum nu ndo.

²⁹ Nahkay nu ti nagray ahāmamam ? Baba àvua bay a, nu day nēvi bay ana kuli bilegeni a Mēgur goro bu akadā gayaṅ ya àvu ni.

³⁰ Nahkay zla ti akēzumum zlam akaba ekisām zlam akaba nu a Mēgur goro bu. Akanjēhadumviyu e kērsi vu ga magrafēṅa seriya kē dini kru mahar cūeni ge Izireyel na daya. »

*Yezu adām : « Piyer amādām àsēr nu do »
(Meciy^u 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Zen 13.36-38)*

³¹ Yezu àhi ma ana Piyer, àdām : « Simu, Simu, ci day : lekulām ti *Seteni èhindifiṅa kuli kē Melefit a, awayay agri ana kuli akadā ge mis ya ti ataḅalakia hilfi ga zlam gayaṅ a ni.

³² Ay nu zla ti nāhēṅgala Melefit a ti kēmbraṅ mēfaku ahār ba. Ekijikia ke divi a, ay ti akēṅgēkiya. Àkēṅgēkiya ti vi njēda ana bēza ga muk ni. »

³³ Piyer àhēṅgrifēṅ, àhi : « Bay goro, nēgēskabu ga morakabani ata nak a danṅay vu, ku ga mēmōtkabani ata nak day nēgēskabu. »

³⁴ Ay ti Yezu àhi ahkado : « Piyer, nēhuk nahōma, kani kani a a huḍ ga mēlavād bu, wuḍaka agwazl azlah ti akēdām sak mahkēr kēsēr nu do timey. »

Mbici, mbolu akaba maslalam

³⁵ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka sarta ya ti nēslēr kuli, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka day kēhēlum ndo ni ti, mam àhēcikiva ana kuli a mam ? » Tēhēṅgrifēṅ, tēhi : « Àbi. »

³⁶ Àhi ana tay : « Ay nihi ti maslaṅa ya ti siṅgu àvu e mbici gayaṅ bu nahōma, māza, ku zlam gayaṅ a mbolu bu day māza akaba naṅ a. Maslaṅa ya ti maslalam gayaṅ àbi ni day mēsākumoru azana gayaṅ ti mēsākum maslalam àna siṅgu gani.

³⁷ Nēhi ana kuli nahōma, maslaṅa ya ti Melefit àdām a Wakita gayaṅ ni bu : “Ata-calkivu naṅ àkivu ka ndam magudar zlam” * ni ti, maslaṅa gani nani ti nu. Pakama gani nani si agrakuvu kwa. »

³⁸ Eslini tēhi ahkado : « Bay geli, maslalam nday hi cū. » Naṅ nakēṅ àhi ana tay : « Èslia ahkay. »

Yezu ahēṅgalay Melefit ka hōma Oliviye (Meciy^u 26.36-46 ; Mark 14.32-42)

³⁹ Yezu àhērāya, òru ka hōma *Oliviye akadā gayaṅ ya agray kēlavād ni. Àra àhērāya ti ndam madēbay naṅ ni tādēboru naṅ kēlēṅ.

⁴⁰ Tòru tīnjūa eslina ti Yezu àhi ana ndam madēbay naṅ ni ahkado : « Hēṅgalum Melefit ti kijāmkiya ke divi a ka ya ti *Seteni esipet kuli ni ba. »

⁴¹ Eslini Yezu nakēṅ àslēkafēṅa kà tay a, òru cak. Òru ènjūa nahōma, àbēhad mirdim grik, àhēṅgalay Melefit,

⁴² àdām ahkado : « Bēba, tamal kawayay ti hēḍakfua daliya hina, nēcakay ba ti. † Ku nēdām nahkay nēngu ni, kēgray ere ya nu nawayay ni ba, gray ere ye ti nak kawayay ni sawaṅ. » [

⁴³ Eslini *mēslēr ge Melefit àhērkiaya e melefit ba, àvi njēda.

⁴⁴ Bēruv àtikaba dal-dal, nahkay naṅ nakēṅ àkadvu àna mahēṅgalakivu Melefit ; endif gayaṅ àndalaya akadā ge mimiz na ndal ndal a ga had a.]

⁴⁵ Àra àhēṅgala Melefit a nahkay ti ècikaba cēkwād, àṅgēkiya ka ndam madēbay naṅ na.

* 22:37 Izayi 53.12. † 22:42 Ahalay ti ma ga Yezu ya àdām ni ti nahkay hi : « Hēḍakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tēdām mēzum bēruv ge Melefit ti akadā zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

Àdi ahàr ana tay nday e dūwir bu, adaba tamətaɓkaba àna majalay ahàr a.

⁴⁶ Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Kinjəm dūwir ti kamam ? Cikɛmaba, hənɔalum Melefit ti kijɛmkia ke divi a ka ya ti Seteni esipet kɛli ni ba. »

Təgəs Yezu

(Meciyɛ 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Zəŋ 18.3-11)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti mis kay təbu tərəkia. Naŋ ya təzalay naŋ Zɛdas, naŋ biliŋ ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cɛeni ni, àdibiyu kama ana tay. Tàra tinjia ti Zɛdas nakəŋ àrəkia ndoroŋa ka Yezu a ga mægri sa àna məfəki ma ka tuwər a. †

⁴⁸ Eslini Yezu àhi : « Zɛdas, kəsəkumoru nu *Wur ge Mis ti àna mægri sa nahkay hi zla do aw ? »

⁴⁹ Nday ya təbu akaba Yezu ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti təhi ana Yezu : « Bay geli, mākadvu akaba tay àna maslalam geli ni aw ? »

⁵⁰ Eslini mis biliŋ e kidiŋ gatay bu àsi maslalam ana bay mægri təwi ana gəɗakani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifəŋa slimi ga ahar ga ɗaf a həndad.

⁵¹ Ay Yezu àɗəm : « Mbrəŋum, èslia nahkay. » Mək ènjifiŋ kà məlan ge slimi ga maslaŋa nani, àhəŋgaraba naŋ a.

⁵² Kələŋ gani Yezu àhi ma ana gəɗakani ya tàra ga mægəs naŋ a ni. Nday nani ti gəɗakani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit akaba gəɗakani ga ndam majəgay *ahay gəɗakani ge Melefit akaba gəɗakani ndahaŋ. Àhi ana tay ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəs sum nu akada nu zal akal,

⁵³ ambatakani do nəbu akaba kɛli a dalaka ga *ahay gəɗakani ge Melefit ni bu kəlavad. Ay ti kinjəmfu ndo timey ! Ay nihi ti sarta ge təwi gekɛli akaba ge *Seteni bay məgur məlan ziŋ-ziŋeni ni ènjia. »

Piyer adəm naŋ àsər Yezu do

(Meciyɛ 26.57-58, 69-75 ; Mark 14.53-54, 66-72 ; Zəŋ 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Eslini mis ni təgəs Yezu. Tàra təgəsa naŋ a ti təzoru naŋ, təfiyu naŋ a ahay

ga gəɗakani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit ni vu. Piyer ti ni naŋ driŋ àɗəbabiyu Yezu.

⁵⁵ Tòru tinjɛa ti mis tēbefta aku a dalaka ba, nday təbu tənɔafəŋ. Piyer day ànjəhadkivu ka tay.

⁵⁶ Nday təbu tənɔafəŋ kà aku ni nahkay ti wal nahaŋ àbu, agray təwi eslini. Àra èpia Piyer a manjəhadani kè eri ga aku na ti àmənjaləŋ lala, àɗəm : « Maslaŋa hini day mis ga Yezu. »

⁵⁷ Eslini Piyer àhi : « Aha, nəsər naŋ do timey, wal hini. »

⁵⁸ Àra àpəsa ɓal ti zal nahaŋ èpia Piyer a keti, àhi : « Nak day ndam gatay gani. » Piyer nakəŋ àhi : « Nu mis gatay do timey, maslaŋa goro. »

⁵⁹ Àra àpəsa keti ka ahàr gana agray njemdi bəlan nahəma, maslaŋa nahaŋ àmbrəŋ ma gani ndo, àɗəm : « Eɗeɗiŋ naŋ mis ga Yezu, adaba naŋ zal Gelili. »

⁶⁰ Piyer àhi : « Maslaŋa goro ni, nəsər ere ye ti kədəmku ni do. » Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti agwazl àzlah həya.

⁶¹ Eslini Bay geli àmbatkibiyu ma ke Piyer, àmənjaləŋbiyu ndekwa. Nahkay Piyer nakəŋ ma ga Bay geli ya àhi : « Kani kani a wudaka agwazl àzlah ti akəɗəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni àŋgiaya a ahàr ba.

⁶² Eslini àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

Teyefiŋ kà Yezu

(Meciyɛ 26.67-68 ; Mark 14.65)

⁶³ Nday ya təjəgay Yezu ni tēyefiŋ, təzləb naŋ.

⁶⁴ Təkambahi eri, tìhindifiŋa ma, təhi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ti sərkaaba, way àzələb kur ni way ? »

⁶⁵ Tìndivkivu naŋ àna ndivey ndahaŋ kay.

Tagrafəŋa seriya kà Yezu a kè meleher ga gəɗakani ga ndam Zɛde a

(Meciyɛ 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Zəŋ 18.19-24)

⁶⁶ Məlan àra àsla nahəma, gəɗakani ga ndam *Zɛde, gəɗakani ga ndam *manɔalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tənɔgasvu.

† 22:47 Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

Nahkay tázəbiyu Yezu kè meleher gatay ga magrafəŋa seriya.

⁶⁷ Tìhindifiŋa ma, təhi : « Tamal nak *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti hi ana leli. » Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àđəm : « Tamal nəhia ana kəli nihi day nəsəra akəgəsumukabu do.

⁶⁸ Tamal nihindifiŋa ma kè kəli a day akəhəŋgrumufəŋ do.

⁶⁹ Ay nəhi ana kəli nahəma, ku kani səruma nu *Wur ge Mis ananjəhad a mələŋ ga gəđakani bu kə ahar ga đaf ge Melefit Bay njəda-njədani ni. § »

⁷⁰ Tàra ticia ma ya àđəm na ti nday dek təhi : « Nahkay ti nak Wur ge Melefit aw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay : « Nu gani : kəđəmum ti lekələm lekələmeni àna ahàr gekəli. »

⁷¹ Eslini nday nakəŋ təđəm : « Madəbay ndam sedi ndahaŋ kamam mba mam ? Leli leleni àna ahàr geli mïcifiŋa a ma gayəŋ ba ni. »

23

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet
(Meciya 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Zen 18.28-38)

¹ Mis ni dek tìcikaba hurum, təzoru Yezu kè meleher ga bay *Pilet.

² Tòru tìnjəa ti nday nakəŋ təcalki naŋ ka zlam magudarani, təhi ana bay ni ahkado : « Mədi ahàr ana maslaŋa hini naŋ àbu ewisiŋkabu ndam ga had geli. Àđəm təpəli hadam ana *Sesar ba, àđəm naŋ *Krist, naŋ bay. »

³ Pilet nakəŋ àra ècia ma na ti èhindifiŋa ma kə Yezu a, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededīŋ aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kəđəm. »

⁴ Eslini Pilet àhi ana gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba mis macakalavani ni ahkado : « Maslaŋa hini ti nədi ahàr ana zlam magudarani gayəŋ ga məwəl naŋ àna seriya ndo timey. »

⁵ Ay nday nani təmbrəŋ ma gani ndo, təđəm : « Àđəm mis təgəsiki ma ana ŋgumna ba, àcahia ma gana ana mis ga had *Zude

na dek. Ànjəkibiya kwa e Gelili bəđak, àbaya ahalay a. »

Təzoru Yezu kè meleher ga bay Erot

⁶ Pilet àra ècia ma nana ti àđəm : « Naŋ hini ti zal Gelili aw ? »

⁷ Tàra təhia Yezu naŋ ga had ga Erot ya agur na ti Pilet nakəŋ àđəm tòru àna naŋ afa ga Erot, adaba ka sarta gani nani ti Erot naŋ àbu a Zeruzalem daya.

⁸ Erot àra èpia tìnjia àna Yezu a ti àmərva dal-dal, adaba ècia pakama ya təzlapaki na. Àpəsa àwaya ti mīpi Yezu ; awayay ti Yezu māgraya ere ye ti mis tìpi đay-đay ndo na.

⁹ Nahkay èhindifiŋa ma kə Yezu a gərgəri kay, ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ndo.

¹⁰ Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni day təbu eslini, tacalki Yezu ka zlam magudarani kay dal-dal.

¹¹ Kələŋ gani Erot akaba ndam slewja gayəŋ təyefiŋ kə Yezu, tàməŋjaləŋ akada èsli mis e erī gatay bu ndo. Təfəki mugudi sulumani ge meyefiŋeni ; tàra təyefiŋa ti Erot nakəŋ àđəm təhəŋgororu Yezu afa ge Pilet, mək təhəŋgoru naŋ.

¹² Ahaslani nahəma Erot nday ata Pilet ti nday ke ezir, ay kə fat nani ti tigi ka zləba həya.

Pilet avi divi ana mis ga makad Yezu
(Meciya 27.15-26 ; Mark 15.6-15 ; Zen 18.39-19.16)

¹³ Tàra tìnjia àna Yezu a ti Pilet àzalakabu gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, gəđakani ndahaŋ akaba ndam *Zude ndahaŋ ni.

¹⁴ Àhi ana tay ahkado : « Kəzumubiyu maslaŋa hini, kəhumu ewisiŋ ndam ga had *Zude. Nahkay nihindifiŋa ma kè meleher gekəli a, ay ti zlam ya kàcalumki naŋ, kəđəmum àgudara ni ti nu nədi ahàr ku bəlaŋ ndo.

¹⁵ Erot day àdi ahàr ana magudar gayəŋ ndo, nahkay àhəŋgribiyu naŋ ana leli ni. Nihi ti maslaŋa hini magudar gayəŋ àbi ga makadki naŋ di bi.

¹⁶ Nihi nahəma nəhi ana ndam slewja goro ni təzələb naŋ, kələŋ gani anafəkad naŋ. » [

17 Kəla wuməri ga *Pak lu, Pilet si àfiaya zal danğay a bəlan ana ndam Zude a kwa.]

18 Pilet àra àdəm ma nahkay ti nday ye eslini ni dek təzlah, tədəm : « Jiņa maslaņa hina, fiaya Barabas ana leli a. »

19 Barabas ti təfiyu naņ a danğay vu adaba naņ e kidiņ ge mis ya təkədvu akaba ŋgumna a Zeruzalem ni bu, azuhva gayan ja ya àkad mis ni daya.

20 Pilet àwayay mafəkəf Yezu, nahkay àhəņgri zuh ana ma gayan ja ya àhi ana tay ni.

21 Ay nday nakəņ təzlah, tədəm : « *Darfəņ naņ kà təndal ! Darfəņ naņ kà təndal ! »

22 Pilet àhəņgri zuh ana ma ni ya mahkər, àhi ana tay ahkado : « Ay ti àgudar mam ? Magudar gayan ja təkədkı naņ ti nədi ahər ndo. Nahkay nəhi ana ndam slewja goro ni təzläb naņ, kələņ gani anafəkəf naņ. »

23 Ay nday nakəņ təzlah kay kay, tədəm : « Darfəņ naņ kà təndal ! » Təzlahkivu kay kay.

24 Tàra təzlahaha nahkay ti Pilet nakəņ àgəskabu ga məgri ere ye ti tihindifiņa ni ana tay.

25 Àfiaya maslaņa ya ti tihindifiņa ni ana tay a. Naņ ti maslaņa ya ti təfiyu a danğay vu adaba təkədvu akaba ŋgumna, àkadā mis a ni. Yezu ti ni, Pilet àhi ana ndam slewja gayan ni təgri ere ye ti ndam Zude tawayay ni.

Tadarfəņ Yezu kà təndal

(Meciya 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Zen 19.17-27)

26 Ka ya ti ndam slewja ni təzoru Yezu ga makəf naņ nahəma, tədi ahər ana zal Sireņ nahan, slimi gayan Simu, naņ àbu asləkabiya e gili a. Eslini nday nakəņ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəņ Yezu ni ti mādəboru Yezu àna naņ kələņ.

27 Ndam *Zude dal-dal təbu tadəboru Yezu, wəl day təkibu ka tay titəwioru naņ, tagroru deləli.

28 Eslini Yezu nakəņ àmbatkibiyu ma ka wəl ni, àhi ana tay ahkado : « Wəl Zeruzalem, kitəwəm nu ba. Təwəm ti vu gekəli, təwəm bəza gekəli daya.

29 Adaba sarta amara, mis atəkəkay daliya dal-dal. Ka sarta gani nani ti atədəm : “Wəl dəgəl təmərnu, wəl ya tiwi

bəza ndo, bəza tisi duwa gatay ndo ni, təmərnu.”

30 Mis atəņjəki ka mədəmani həma gədəkani təmbədkıaya ka tay a, bəza həma tənğaha tay a. *

31 Nu nəcakay daliya nihi ti agravu akada ga aku ya azum biyem mίδeni ni, lekələm ti ni akacakum daliya ti amagravu akada ga aku ya azum biyem mikəleni ni. »

32 Ndam magudar zlam ndahan təbu nday cə ; ndam slewja ni təhəloru tay akaba Yezu ga moru *madarfəņ tay kà təndal.

33 Təru ka məlaņ nahan ; məlaņ gani nani ti təzalay « Aslat ga Ahər. » Təru tinjəa eslina ti tadarfəņ Yezu kà təndal ; tadarfəņ ndam magudar zlam cəeni ni kà təndal ndahan daya, bəlaņ gani ka ahar ga dəf ga Yezu, naņ nahan ni ka ahar ga gəjar gayan.

34 Eslini Yezu àdəm : « Bəba goro ni, təsər ere ya tagray ni do, nahkay mbərfəņa kà tay a. » Ndam slewja ni təra tadarfəņa naņ kà təndal na nahkay ti təgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bəlaņ àna bəlaņ ti təsər way azum way.

35 Mis dal-dalani ya tadəboru naņ ni təbu tamənjələnoru. Eslini gədəkani gatay ni təyefiņ kà Yezu, tədəm : « Àhəņga mis ndahan a. Tamal ti naņ *Bay gədəkani ya ti Melefit adaba, əslərbıyu ni nahəma, mähəņgay ahər gayan gayanani zla aw. »

36 Ndam slewja ni day təyefiņ, təhədəkfəņoru ga məvi zum cecəwekeni.

37 Təhi : « Tamal nak bay ga ndam Zude edefiņ ti həņgay ahər gayak gayakani zla aw. »

38 Àbu məbəkiani ka təndal ni, agavəla ga ahər ga Yezu ni : « Hini ti bay ga ndam Zude. »

39 Eslini bəlaņ ga ndam magudar zlam cəeni ya tadarfəņ tay kà təndal ni endivi Yezu, àhi ahkado : « Nak ti Bay gədəkani ya tədəm amara ni do aw ? Tamal nak gani ti həņgay ahər gayak gayakani ti kähəņgay leli bilegeni zla aw. »

40 Ay maslaņa nahan ni àra ecia ma gayan na ti ələgi, àhi : « Nak ti kəgrafəņa aņgwaz kə Melefit a do ni ti kamam ? Təbu tabazl leli akada ya takəf naņ ni,

* 23:30 Məņjay Oze 10.8.

⁴¹ ay tabazl leli ti kigeni, adaba magudara zlam ya agaski tabazlki leli na. Nan ti agudar aranja ndo simiteni. »

⁴² Mæk àhi ana Yezu : « Yezu, ka ya ti akara kəzum bay gayak nahəma, jalaku ahàr, nàgəjazlkuk ahàr ba ti. »

⁴³ Yezu ahəngrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, kani kani a akara kanjəhad akaba nu a məlan sulumani ge Melefit bu.† »

Yezu amət

(Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Zey 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka gani nani, fat àra ècika tirkedked ka ahàr melefit a ti àmbrəŋ masladani, àsladay va do. Nahkay məlan dek ègia zinj-zinjəna duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga məlakarawa. Eslini azana ga mahay gədakani ga məlan *njəlatani ya ti a hud ga *ahay gədakani ge Melefit bu ni èguzlehvu kwar kala-kala.

⁴⁶ Ka sarta gani nani ti Yezu àzlah kay kay, àdəm : « Bəba goro ni, nəfukvù sifa goro ni a ahar vu.‡ » Àra àdəma nahkay ti àmət huya.

⁴⁷ Bay ga ndam slewja ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àzləbay Melefit, àdəm : « Maslanja hini ti mis jireni edefin. »

⁴⁸ Mis kay təbu eslini : tàra ga mamənjələŋ ka zlam ya təgri ana Yezu na. Ay tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àhəlia ahàr ana tay a, təsləka àna tuway a.

⁴⁹ Ndam ga Yezu dek akaba wál ya tədəbabiyu nan kwa e Gelili ni təbu cak tamənjoru, tìpia ere ye ti àgravu na daya.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Zey 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Zal nahan əbu, slimi gayan Zəzef, nan ga kəsa Erimete, ka had *Zəde. Maslanja nani ti mis sulumani, jireni daya ; nan əbu ajəgay *Məgur ge Melefit. Nan bilin ga gədakani ge *seriya ga ndam *Zəde, nan gani agəsiki zlam ya nday təgray ni ana tay ndo.

⁵² Nan nakəŋ òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni.

⁵³ Pilet àra àvia divi gana ti Zəzef òru àzaya kisim na kà təndal na, àkambah, mæk àfiyu

e mindiviŋ vu. Mindiviŋ nani ti miliyeni a pəlad vu : təfiyu kisim ga maslanja nahan day-day ndo.

⁵⁴ Fat nani ti fat ga zləma ; vad *məpəsabana anjəki wudak.

⁵⁵ Wál ya tədəbabiyu Yezu kwa e Gelili ni tədəboru Zəzef ke mindiviŋ ni, tìpi ahəmamam təfiyu kisim ni.

⁵⁶ Tàra tìpia ti təsləkabiya ga maslamalakabu tersel akaba zlam ndahan ya tizi àbəlay ni. A vad məpəsabana ba nahəma təpəsaba təgray təwi ndo, akada ge *Divi ge Melefit ya àvay ni.

24

Yezu aŋgaba e kisim ba

(Meciyu 28.1-10 ; Mark 16.1-8 ; Zey 20.1-10)

¹ A vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, wál ni tòru də ge miledə ke mindiviŋ ni. Tòru ti àna tersel gəgəri ya ti təslamalakabu ni.

² Tòru tinjəa ti tìpi belim ge mindiviŋ ni məbəladkiana.

³ Nahkay təhuriyu e mindiviŋ ni vu. Tàra təhuriyu nahəma, tədi ahàr ana kisim ga Bay geli Yezu ni ndo.

⁴ Eslini təsər ere ye ti tagray ni do. Nday təbu nahkay ti mis cə təŋgazlivu ana tay, məbakabu azana masladani.

⁵ Wál ni tàra tìpia tay a ti təgra aŋgwaz a, təhəngaroru eri gatay a had. Eslini mis cəeni ni təhi ana wál ni : « Kədəbum mis ya nan eri ni e kidin ga nday məmətani ni bu ni ti kamam ?

⁶ Aŋgaba e kisim ba, nan àbi ahalay va bi. Lekulum kəsərumki ka pakama ya àhi ana kuli ka ya ti nan e Gelili ni do aw ?

⁷ Eslini àhi ana kuli ahkado : “Ahàr àdəm nu *Wur ge Mis ti təgəsi nu ana ndam magudar zlam, ti təkad nu kà təndal, ti nāŋgaba a vad ya mahkər a.” »

⁸ Wál ni tàra tìcia nahkay ti təsərki ka ma ga Yezu ya àhi ana tay ni.

⁹ Wál ni tàra təsləkabiya ke mindiviŋ na ti təŋgəhad ma gani dek ana ndam *asak kru mahar bəlanjani ni akaba ana ndam *madəbay Yezu ndahan ni dek.

† 23:43 Məlan sulumani ge Melefit ti awayay adəmvaba dini sulumani (mənjay Manğahani 2.7). ‡ 23:46 Limis 31.6.

10 Wál ya tângəhad ma ni ti ata Mari ga kəsa Magədala ni, Zeni, Mari mən ge Zek akaba wál ndahan. Ndam asak ni t̄ara t̄ici ma na ti

11 t̄əjalay a ahàr gatay bu ma ga wál ni ma masakani, nahkay t̄əgəsiki ma gatay ni ana tay ndo.

12 Ay zla ti Piyer àsləka, àcuworu ke mindiviŋ ni. Òru ènjua ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviŋ ni vu, èpi gabaga duca cilin. Eslini ti àsləkabiya, àra a magam a. Ere ye ti èpibiyu ni àgria ejep a dal-dal.

Yezu anğazlivu ana ndam madəbay nan ç# (Mark 16.12-13)

13 Ka fat gani nani ndam *madəbay Yezu ndahan ç# t̄əbu takoru a kəsa nahan vu, slimi ga kəsa gani Emeyəs. Kəsa gani drin akaba Zerəzalem, mis asawad̄ay njemdi ç# e divi bu day kwa ti enjiyu.

14 Nday nakəŋ t̄əbu t̄əzlapakioru e kidin gatay bu àki ka zlam ya àgravu ni dek.

15 Nday t̄əbu t̄əzlapay e kidin gatay bu, tagray gejewi nahkay ti Yezu nakəŋ àcay tay e divi bu mək t̄arakaboru ka ahar bəlan.

16 Ay ti t̄əsərkaba nan a ndo, adaba akada arañ a s̄ikia ke eri ana tay a.

17 Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kazlapumkibiyu ka mam e divi bu ni mam ? » T̄ara t̄icia ma gayan na ti nday nakəŋ t̄icika, ahàr àbu ahəli ana tay.

18 Eslini bilin gatay, slimi gayan Kleyupes, àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ti nak zal mirkwi aw ? Ere ye ti àgravu a Zerəzalem a vad̄ nday ndani bu ni ti nak cilin k̄ici ndo zla do aw ? »

19 Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Mam àgravu mam ? » T̄ahi : « Ere ye ti àgrakivu ka Yezu zal Nazaret ni. Nan gani nani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ; pakama gayan ya àdəm ni dek akaba t̄əwi gayan ya àgray ni dek ti àgray àna njəda ge Melefit. Nahkay àbəlafəŋa k̄e Melefit a, àbəlafəŋa k̄e mis a dek daya.

20 Ay ti ndam geli gəđakani ya tanğalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani geli ndahan ni t̄əgəsi nan ana ndam *Rom ti t̄əgrafəŋa seriya ge kisim a, mək *t̄ədarfəŋ nan k̄a t̄əndal.

21 Leli ti ni m̄əđəm amal nan àhəŋgay ndam *Izireyel. Akaba nani dek, nihi tegi vad̄ mahkər kani, zlam gani àgravu ni.

22 Ay ti wál ya t̄əbu akaba leli ni ndahan t̄əhia pakama ga m̄əgri ejep ana leli a. Tòru k̄e mindiviŋ d̄ə ge m̄iled̄ə ti

23 t̄ədiviyu ahàr ana kisim ga Yezu ni ndo, mək t̄əsləkabiya, t̄əhi ana leli t̄ipibiya *məslər ge Melefit a. Məslər ge Melefit ni t̄əhibiyu ana tay Yezu nan àbu àna sifa gayan.

24 Nahkay ndam geli ndahan day t̄ora ke mindiviŋ na. Tinjua ti t̄ədi ahàr ana mindiviŋ ni akada ga wál ya t̄əŋgəhad̄i ana leli ni. Ay ti t̄ipibiyu Yezu ndo. »

25 Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti endisl àniviyu ana k̄əli bi aw ? K̄icəmba ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit àna weceweci do ni ti kamam ?

26 Nğay ahàr àdəm si *Bay gəđakani ya amara ni àcaka daliya nahkay day kwa, mək kwa ti Melefit amazləbay nan ti m̄igi gəđakani k̄e eri ge mis dek ti k̄icəmb do waw ? »

27 Eslini Yezu nakəŋ àd̄əfiaba pakama ge Melefit ya àd̄əmk̄i ka nan a Wakita ge Melefit bu na dek ana tay a. Ànjiki ana tay ka ge M̄əwiz ni, àd̄əfaba ga ndam ndahan ya t̄əhəŋgaray pakama ge Melefit na dek daya.

28 Tòru tinjua a kəsa ya takoru ni va wudak nahəma, Yezu akoru zlam gayan akada asafəŋa divi k̄a kəsa na.

29 Eslini nday nani t̄əhi : « Bəsa day, kòru ba, njəhad̄a akaba leli a, adaba tegi fat àdiya, m̄əlan nan àbu edizi timey. » Nahkay t̄əhuriyu t̄ənjəhad̄ a kəsa ni vu akaba tay.

30 T̄ara t̄əhəliaya zlam m̄əzumani ana tay a ti Yezu àzay *dipen ni, àgri s̄əsi ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay.

31 Nday nakəŋ t̄ara t̄ipia gayan ya àgray nahkay na ti eri gatay ni ègia kweləŋkweləŋ, t̄əsər nan. Ay t̄ara t̄əsəra nan a ti t̄ipi nan va do, nan àbi.

32 Eslini t̄əđəm e kidin gatay bu ahkado : « Zlam ya ti àhi ana leli e divi bu, àd̄əmk̄i ka Wakita ge Melefit ni ti m̄iciaba ni ti àm̄əria m̄əbərūv ana leli a do waw ? »

33 Nday nakəŋ t̄icikaba h̄əya, t̄əŋgoru a Zerəzalem. Tòru tinjua ti t̄ədi ahàr ana

ndam asak ga Yezu kru mahar bəlanjani ni macakalavani akaba mis ndahan.

³⁴ Eslini nday ndahan ni təhi ana mis cəeni nakəŋ ahkado : « Bay geli aŋgaba e kisim ba ededīŋ ededīŋena ! Simu èpi naŋ a. »

³⁵ Nday cəeni ni day tənġəhad ere ya àgrakivu ka tay e divi bu ka ya ti takoru e Emeyəs ni akaba gatay ya təsər Yezu ka ya ti esekaba dipen a ni.

Yezu aŋgazlivu ana ndam madəbay naŋ ni (Meciyə 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Zey 20.19-23 ; Təwi 1.6-8)

³⁶ Nday cəeni ni təbu təzlapay nahkay ti mis ni dek tīpi Yezu nakəŋ naŋ jika e kidīŋ gatay bu. Ahi ana tay ahkado : « Melefit məġri sulum gayan ana kəli. »

³⁷ Nday dek məbəruv àtikaba ana tay a, aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba tədəm maslaŋa àmbavakiva ka tay a.

³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ti kamam ? Ngay hini nu ti kəgəsumkabu do ni ti kamam ? »

³⁹ Mənjumki ahar goro ni akaba asak goro ni. Hini nu timey ! Njəmfu, mənjumlu lala. Kīrəma nu nəbu àna aslu akaba aslat ga vu goro. Mis məmbavani ti nahkay hi do. »

⁴⁰ Ka ya ti naŋ àbu ahi ma ana tay nahkay ni ti aŋgazli ahar gayan ni akaba asak gayan ni ana tay.

⁴¹ Təra ticia ma gayan na ti àgria ejep ana tay a, təmərva àsabəy, ay kekilenja təgəskabu ŋgay naŋ ededīŋ faŋ ndo. Nahkay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Zlam məzumani àfəŋ kə kəli ahalay bi aw ? »

⁴² Nday nakəŋ təziaya telma ge kilif mətusana,

⁴³ mək àzay, àzum kə eri gatay.

⁴⁴ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti àgrakuvu ni ti nəhia ana kəli a ahaslana ka ya ti nu nəbu akaba kəli na. Nəhi ana kəli ahkado tədəmkua pakama, təbəkia ma gana e *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz ni ba akaba a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ba akaba a wakita ge Limis ba. Pakama nani ya tədəmku ni dek ti si agravu kwa. »

⁴⁵ Eslini naŋ nakəŋ àvi məsər zlam ana tay ga miciaba zlam ya a Wakita ge Melefit bu na.

⁴⁶ Ahi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “*Bay gədakani ya amara ni ti si àcaka daliya kwa, təkada naŋ a, mək a vad ya mahkər aŋgaba e kisim ba kwa.”

⁴⁷ Kələŋ gani zla nahəma, atəhi ma ana mis ga had ga məlan ni dek àna slimi gayan, si tàmbatkaba majalay ahər gatay a, day kwa ti Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a. Atənġəki ka mədəm ma gani a Zerəzalem.

⁴⁸ Pakama gani nani tədəmki ti ka nu. Ndam sedi gani ti lekələm.

⁴⁹ Nu ti anəslərībiyu Məsuf ya ti Baba goro àdəm aməvībiyu ana kəli ni ana kəli. Ay lekələm ti ni njəhaduma a Zerəzalem a duk abivoru ana vad ya ti Məsuf gani nani amərəkia ke kəli a, aməvi njəda ge Melefit dek ana kəli ni. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu (Mark 16.19-20 ; Təwi 1.9-11)

⁵⁰ Yezu àra àhia pakama nana ana tay a ti òru àna tay gwar a Betani. Òru ènjəa eslina ti àhəlkioru ahar ka tay agavəla, àgri *sulum ge Melefit ana tay.

⁵¹ Ka ya ti naŋ àbu agra sulum ge Melefit ana tay ni ti àsləkafəŋa kà tay a, Melefit àzoru naŋ agavəla a hud melefit vu.

⁵² Naŋ àbu àsləkafəŋa kà tay a ti nday nakəŋ təhəŋgrioru ahər a had, meleher ndiəba ndiəba ana had. Kələŋ gani tənġa a Zerəzalem àna məmərana dal-dal.

⁵³ Kəlavad təhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu, tanġəhad eslini ruk, tazləbay Melefit.

Ma M_uweni Sulumani ya Zej àbèki ni Ere ye ti m_udàmki ka Ma M_uweni Sulumani ya Zej àbèki ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita ge Zej ni àdafay slimi gayaṅ a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nənḡu ni, kwa ka mənḡeki gani ndam ga Yezu dek tāsera àbèki ti Zej zal asak gayaṅ ni. A wakita ni bu àbèki slimi ga ndam asak ga Yezu ndahaṅ ni, ay àbèki slimi gayaṅ gayaṅani ndo ; àbèki « naṅ ya ti Yezu awayay naṅ kayani ni » cilinḡ (13.23 ; 19.26 ; 20.2 ; 21.7, 20).

Zej àsera majalay ahàr ga ndam Zude ya tajəgay Krist Bay gəđakana ya amara na (1.20-21 ; 7.40-42). Àsera manḡəhad ga ndam Zude a : gatay ya tizirey ndam Samari na (4.9), ya tekeli kəđi ana wur ka vad azlalahkə, ku tamal vad gani vad məpəsabana na (7.22). Àsera had Zude a (11.18). Gayaṅ ya àṅgəhad pakama ni nahkay ni ti adafaki epia zlam gana àna eri gayaṅ gayaṅana (12.3 ; 20.7). Zlam gani nani dek ti adəfiki ana leli bay ya àbèki wakita ni ti tənḡəhadkabá akaba Yezu a.

Zej àṅgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ge Meciy_u, Mark akaba Lək ya tənḡəhad ni ndo. Nday mahkərani ni tənḡəhad ga Yezu ya ànjəki ke təwi gayaṅ ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem ni. Ay Zej ti ni àṅgəhada sawaday ga Yezu ndahaṅ ya ti nday ndahaṅ ni tənḡəhad ndo na : òru a Zeruzalem sak kay (2.13 ; 5.1 ; 7.10 ; 12.12). Meciy_u, Mark akaba Lək tənḡəhada zlam ga Yezu ya àgray na àtam ge Zej ya àṅgəhad ni, ay Zej àṅgəhada pakama ga Yezu a kay ya nday ndahaṅ ni tənḡəhad ndo na, mazavu gani 3.1-21 ; 4.1-42 ; 6.25-70 ; 7.14-39 ; 8.12-58 ; 10.1-21 ; 13.1-17.26.

A pakama nday nani bu ni ti Yezu adafay ahàr gayaṅ, àdəm naṅ ti naṅ way. Naṅ dipenḡ ya àvi sifa ana mis ni (6.35, 41, 48, 51) ; naṅ bay ya asladí məlanḡ ana mis ni (8.12 ; 9.5) ; naṅ mahay ga gargara ga

təmbəmbak (10.7, 9) ; naṅ bay ya ti ajəgay zlam lala ni (10.11, 14) ; mis tanḡaba e kisim ba, təbu ana sifa ti azuhva naṅ adaba naṅ àbu (11.25) ; naṅ divi, naṅ jiri, naṅ sifa (14.6) ; naṅ mənḡ ga zlam ya abi bəza sulumani ni (15.1, 5). A pakama nday nani bu dek ti Yezu àzay pakama ge Melefit ya àhi ana Məwiz ka ya ti àṅgazlivu ni : « Nu nəbu. » (Mahərana 3.14 ; Zej 8.58). Nahkay Zej àṅgəhad ga Yezu ya àdəm vay-vay « Nu Melefit » ni.

Zlam ga Yezu ya àgray, àgri ejep ana mis ni ti adafaki naṅ gəđakani (2.11), ti mis tāsər naṅ Melefit. Zej àbèki zlam nday nani dek ti awayay ti « kəgəsumkabu Yezu ti naṅ Krist, naṅ Wur ge Melefit, ti kənḡətum sifa ya àndav day-day do ni » (20.31).

Pakama ge Melefit asladí məlanḡ ana mis

¹ Wudaka Melefit ànjəki ka magraya zlam a dek ti Bay nahaṅ àbu àndava. Bay gani nani ti Pakama ge Melefit. * Ka gani nani ti naṅ àbu akaba Melefit ka ahar bəlanḡ àndava. Naṅ gani ti Melefit daya.

² Wudaka Melefit ànjəki ka magraya zlam a dek ti Pakama nani naṅ àbu akaba Melefit ka ahar bəlanḡ àndava.

³ Melefit àgraya zlam a dek ti àna naṅ. Zlam ya ti Melefit àgraya àna naṅ do ni ti àbi.

⁴ Zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek ti Pakama nani àvi sifa gani ana tay. Sifa gani nani ti asladí məlanḡ ana mis.

⁵ Masladani gani nani asladay a məlanḡ zin-zinḡeni bu, ay ti nday ya a məlanḡ zin-zinḡeni bu ni təgəskabu naṅ ndo.

⁶ Zal nahaṅ àra, slimi gayaṅ Zej, Melefit àslərbuyu naṅ ga məhi pakama gayaṅ ana mis.

⁷ Naṅ zal sedi : àra ti ga magrakia sedi a ka masladani na, ti mis dek təfəki ahàr ka Bay ya ti avay sifa ni.

⁸ Asladay ti naṅ naṅani do : àra ti ga magrakia sedi ka masladani na cilinḡ.

⁹ Bay ya ti asladay ge jiri ni ti, Pakama ge Melefit ni. Àra a duniya va, naṅ àbu asladí məlanḡ ana mis dek.

¹⁰ Nahkay Bay nani ti naṅ àbu a duniya bu. Melefit àgraya duniya ti àna naṅ : ay ti ndam ga *duniya ni təsərkaba naṅ a ndo.

* 1:1 Pakama ge Melefit ti Yezu.

11 Àra ka had gayan a, ay ti ndam gayan tægəskabu nan ndo.

12 Ku tamal nahkay nənğu ni mis ndahan tægəskabá nan a, təfəkia ahàr a. Nday ya ti təfəkia ahàr a ni ti, àvi divi ana tay ti tigi bəza ge Melefit.

13 Tigia bəza ge Melefit a ti akada ge mis ya ti tiwi bəza ni do. Tigi nahkay ti akada ga zal ya awayay azi hud ana wal ni do. Tigi nahkay ti Melefit àvi sifa maweni ana tay tigi bəza gayan.

14 Nahkay Pakama ge Melefit ni egia mis a, ànjəhada e kidin geli ba. Ere ye ti agray ni dek ti agray àna *sulum ge Melefit, àna jiri daya. Leli mərə mīpia nan a ti məsəra nan gədakani, nan Wur bəlan bəlanani ge Melefit.

15 Zenj agrakia sedi a, àdəm kay kay : « Nədəm : “Nu ti nərə enji gayan a, ay nan gədakani àtam nu, adaba wudaka tiwi nu ti nan àbu àndava.” Pakama gani nani nədəmki ti ka nan. »

16 Nan ti zlam sulumani dek afa gayan : nahkay agri sulum gayan ana leli sak ehimeya.

17 Melefit àvi *Divi gayan ana leli ti àna wakita ge Məwiz ya abəki ni. Ay agri sulum gayan akaba jiri gayan ana leli ti Yezu *Krist.

18 Maslanja ya epia Melefit a ti àbi. Ay Wur gayan bəlan bəlanani nan Melefit, anjəhad afa ga Bəjanani ni, nan day kwa ti àdəfiki Melefit ana leli ti məsər nan.

Sedi ge Zenj bay məbaray mis ni

(Meciyu 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Luk 3.1-18)

19 Nahkay Zenj nakəŋ agray sedi gayan. A vad nahan gədakani ga ndam *Zude ya a Zerəzalem ni təslərbıyü mis ge mihindifinja ma ke Zenj a. Təslərbıyü ti mis ndahan e kidin ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni bu akaba ndam *Levi ndahan. Mis ni tərə tinjia ti təhi : « Nak ti way ? »

20 Tərə tihindifinja ma na nahkay ti, Zenj nakəŋ embirfin ndo, àdəm vay-vay kə meleher ge mis dek : « Nu ti Krist *Bay gədakani ya amara ni do. »

21 Eslini tihindifinja ma keti, təhi : « Tamal nahkay ti, nak way ? Nak Eli aw ? » Zenj nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Aha,

nu Eli do. » Təhi keti : « Ay nak ti bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ya Məwiz àdəm amara ni aw ?† » Àdəm : « Aha, nu do. »

22 Eslini təhi : « Tamal nahkay ti, nak way zla aw ? Ahàr àdəm məhəŋgrikaboru ma gani ana ndam ya təslərbıyü leli ni kwa. Kədəmki mam ka ahàr gayak mam ? »

23 Zenj àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Ahaslani Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit àdəm :

“Maslanja azlah a hud gili bu, dəŋgu gayan ahəndabıyü. Àdəm :

Slamatumikabu divi ana Bay gədakani, ahàr àdəm divi gayan mələ ndəlabə.” ‡

« Maslanja ya ti dəŋgu gayan ahəndabıyü ni ti nu. »

24 E kidin ga ndam ya ti təslərbıyü tay a Zerəzalem ni bu ni ti ndam *Feriziyeŋ ndahan təkibu ka tay.

25 Nday nakəŋ tihindifinja ma nahan a keti, təhi ahkado : « Tamal nak Bay gədakani ya amara ni do, nak Eli do, nak bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ya amara ni do nahəma, *kabaray mis ti kamam ? »

26 Zenj nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu ti nabaray kəli àna yam ; ay maslanja nahan nan àbu e kidin gekəli bu, kəsərum nan do.

27 Nu ti nərə enji gayan a : ay nu ti way ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayan a di way ? »

28 Zlam nday nani dek tàgravu ti a Betani ke ledi ga zalaka *Zurdeŋ, ka mələŋ ya ti Zenj abaray mis ni.

Yezu ti nan Wur Təmbak ge Melefit

29 Hajəŋ gani ti Zenj nakəŋ epi Yezu nan àbu arəkia. Àra epia nan a ti àdəm ahkado : « Maslanja hini ti *Wur Təmbak ge Melefit : agray ti zlam magudarani ge mis ga duniya ni dek mələbi va bi ti nan. »

30 Nədəm : “Nu ti nərə enji gayan a, ay nan gədakani àtam nu, adaba wudaka tiwi nu ti nan àbu àndava.” Pakama gani nani nədəmki ti ka nan.

31 Nğay nan gani ti nəsərkaba ndo. Ay nu nərə *nəbaray mis àna yam ti ga mədəfiki nan ana ndam jiba ge Izireyel. »

† 1:21 Mənjay Mimbiki 18.15. ‡ 1:23 Izayi 40.3.

³² Zej nakəŋ àdəm keti : « Nìpi *Məsuf ge Melefit àhərkiaya kwa a huđ melefit ba akada ga kurkoduk ya ahər na, àrəkia ànjəhadki.

³³ Nğay naŋ gani ti nəsərkaaba ndo, ay ka ya ti Melefit àslərbiyu nu ga məbaray mis àna yam ni ti àhu ahkado : “Maslaŋa ya ekipi Məsuf goro aməhərkiaya amanjəhadki ni ti, naŋ gani Bay ya ti aməbaray mis àna *Məsuf Njəlatani ni.”

³⁴ Zlam gani nani àgrava kè eri goro a. Nagrakia sedi a : naŋ ti Wur ge Melefit. »

Ndam madəbay Yezu ye enjenjeni ni

³⁵ Hajəŋ nahaŋ gani keti Zej naŋ àbu eslini akaba ndam madəbay naŋ cə.

³⁶ Nday təbu eslini nahkay ti Zej nakəŋ èpi Yezu naŋ àbu asawađay. Àra èpia naŋ a nahəma, àdəm : « Maslaŋa hini ti *Wur Təmbak ge Melefit. »

³⁷ Ndam madəbay naŋ cəeni ni tàra ticia ma gayaŋ na ti tādəboru Yezu e meteliŋ vu.

³⁸ Yezu àmbatbiyu ma kələŋ, èpi ti nday təbu tadəboru naŋ, mək àhi ana tay : « Kədəbum mam ? » Nday nakəŋ təhi ahkado : « Rabi, kanjəhad ti eley ? » (Rabi ti awayay adəmvaba « Məsi »).

³⁹ Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Dəguma, akara kipəm. » Nahkay tōru akaba naŋ, tōru tìpi mələŋ gayaŋ ya anjəhad ni. Ka sarta gani nani àgray njemdi fađ ya ga mələkarawa : təpəs akaba Yezu nakəŋ eslini, fat adəkiviyu a ahay vu ka tay.

⁴⁰ E kiđiŋ ge mis cəeni ya tici ma ge Zej, tādəbay Yezu ni bu ni ti, bələŋ gani slimi gayaŋ Andre naŋ wur ga məŋ ga Simu Piyer.

⁴¹ Andre nakəŋ adəboru wur ga məŋani Simu həya. Àra àdia ahər a ti àhi : « Mədia ahər ana Misi a. » (Misi ti awayay adəmvaba « *Krist *Bay gəđakani ya amara ni »).

⁴² Andre àra àhia ma ana Simu a nahkay ti àzoru naŋ suwwa afa ga Yezu. Yezu àra èpia naŋ a ti àhi : « Nak Simu wur ge Zej : kama kama ti atəzalay kur ti Sifas. » (Sifas ahkay do ni Piyer ti awayay adəmvaba « akur. »)

⁴³ Hajəŋ tegəni gani ti Yezu adəm aslaka akoru ka had *Gelili. Naŋ àbu akoru ti àdi ahər ana Filip mək àhi : « Dəbabiyu nu. »

⁴⁴ Filip ti kəsa gayaŋ Beceyda. Kəsa nani ti kəsa ga ata Andre nday ata Piyer daya.

⁴⁵ Filip day òru àdi ahər ana Natanayel mək àhi : « Mədia ahər a ana Bay ya ti Məwiz adəmki ma e *Divi ge Melefit bu akaba ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəmki ma na. Bay gani nani ti Yezu, naŋ wur ge Zəzef, kəsa gayaŋ Nazaret. »

⁴⁶ Eslini ti Natanayel àhəŋgrifəŋ, àhi : « A Nazaret ti zlam sulumani aŋətvu nahkay aw ? » Filip àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ra kipi àna eri gayak. »

⁴⁷ Natanayel nakəŋ naŋ àbu arəkia ka Yezu a, Yezu àra èpia naŋ a nahəma, àdəm : « Naŋ hini ti zal *Izireyel ededīŋ : àgosay mis do ferera. »

⁴⁸ Natanayel àra ècia ma gayaŋ na ti àhi : « Kəsər nu ti ahəmamam ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Wudaka Filip àzalabiyu kur ti, nìpia kur a ka ya ti nak kəbu e zəhwəri ga *wəruv bu na. » ⁴⁹ Eslini Natanayel àhi : « Məsi, nak ti Wur ge Melefit, nak Bay ga ndam Izireyel ! »

⁵⁰ Yezu àhi ahkado : « Kəfəku ahər ti adəba nəhuk “Nìpia kur a nak kəbu e zəhwəri ga wəruv bu” ni aw ? Ekipi zlam gəđakani ndahaŋ tətam hini mba. »

⁵¹ Adəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm huđ melefit məzləkvabana, akaba *məslər ge Melefit təcəloru e melefit vu mək təŋgəku a ka nu, nu *Wur ge Mis a. »

2

Wuməri ga maday wal a Kana

¹ A vad ya mahkər ti təgray wuməri ga maday wal a Kana ka had *Gelili. Məŋ ga Yezu day naŋ àbu eslini.

² Təzaloya Yezu akaba ndam madəbay naŋ na ka mələŋ ga wuməri na daya.

³ Nday təbu tagray wuməri nahkay ti zum àra àndavkia ka tay a. Eslini məŋ ga Yezu àhi ana Yezu ahkado : « Zum ni àbi va bi, àndava. »

⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Mma, nak kədəfuki təwi goro aw ? Sarta gani goro ènjia faŋ ndo. »

⁵ Eslini məŋ ga Yezu àhi ana nday ya ti tagray təwi ni ahkado : « Grum ere ye ti aməhi ana kəli kəgrum ni dek. »

⁶ Wərzla ga akur gəđakani muku təbu eslini. Wərzla nday nani ti ndam *Zəde

təcahviyu yam a tay vu, *tabaray àna naŋ ka ya ti tawayay tigi *njəlatani akada ge divi gatay ya tadəbay ni. Wərzla ni bəlan gani azum mandaray fad.

⁷ Eslini Yezu àhi ana ndam ya tagray təwi ni ahkado : « Cəhumviyu yam a wərzla nday hini vu, ti tərəhvu. » Nahkay nday nakəŋ təcahviyu yam a wərzla ni vu bərerera.

⁸ Tàra tàgra nahkay ti, Yezu àhi ana tay : « Cəhumaya kəzumikaboru ana gəđakani ga wuməri ni. » Mək tàgray ere ye ti àhi ana tay ni.

⁹ Gəđakani ga wuməri ni àra àcaka ti yam ni ègia zum a àndava. Naŋ àsər məlanj ya təcahbiyu zum ni do, ay ndam magray təwi ni təsəra təcahbiyu yam ga wərzla ni. Àra àcaka zum na ti, àzalay bay ya aday wal ni,

¹⁰ mək àhi : « Ku way way do ka ya ti agray wuməri ti acəhibiyu zum məcərani ana mis enji. Mis ni etisikabá day kwa ti acəhibiyu ya àcər lala do ni ana tay. Ay nak ti kàgray nahkay ndo, kəvi zum ya acər lala ni ana mis nihi dəma mba. »

¹¹ Zlam ga Yezu ya àgray enjenjeni agri ejep ana mis, adəfiki zlam ana tay ni ti àgray a Kana ka had Gelili ti nahkay. Gayaŋ ya àgray nahkay ni ti adəfaki naŋ gəđakani : ndam madəbay naŋ ni tàra təsəra naŋ gəđakani ti təfəki ahàr huya.

¹² Kələŋ gani Yezu akaba mənani, bəza ga mənani akaba ndam madəbay naŋ ni təsləka tōru a Kafarnahum. Tōru tìnjəa eslina ti tənjàhad vad 6al ciliŋ.

Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu (Meciyu 21.12-13 ; Mark 11.15-17 ; Lək 19.45-46)

¹³ Wuməri ga ndam *Zude ya təzalay *Pak ni àra ènjia wudak ti, Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tōru a Zeruzalem.

¹⁴ Tōru tìnjəa ti Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam məsəkumoru slasla, təmbəmbak, kurkodúk, akaba ndam mam-bay siŋgu manjàhadani.

¹⁵ Àra àdia ahàr ana tay a nahkay ti àzay ezewed, àslapaya kurupu gana, àgaraya tay a dalaka ga ahay ni ba dek : àgaraya təmbəmbak akaba slasla gatay na daya.

* 2:17 Limis 69.10.

Àboru siŋgu ga ndam mambay siŋgu ni ka had, àhəmbahadaba tabəl gana daya.

¹⁶ Mək àhi ana ndam məsəkumoru kurkodúk ni ahkado : « Həlumaba zlam ndana ahalay a ! Kəgrum ti ahay ga Bəŋ goro ni egi gosku ba. »

¹⁷ Ndam *madəbay Yezu ni tàra tìpia ere ye ti àgray na ti, təsərki ka pakama ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayaŋ ni bu ni. Pakama gani nihi : « Bay Melefit goro, nawayay ahay gayak dal-dal. Nawayay kwa, do ni nənjàhad koksah. * »

¹⁸ Eslini gəđakani ga ndam Zude tihindifiŋa ma kà Yezu a, təhi ahkado : « Kisliki magray mam tata mam ? Graya zlam magray ejep a ti məsər Melefit àvuka divi ga magray ere ye ti kàgray ahalay na. »

¹⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbedəm kaba ahay gəđakani ge Melefit hina. Kəmbədəm kaba nahəma, a hud ga vad mahkərani ni bu ni ti nələmaba. »

²⁰ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Wudaka tìnđeveriŋ mələm ahay hini ti, təzumkia vi a kru kru fad mahar muku a. Nak ti kədəm kələmaba a hud ga vad mahkərani ba ti ahəmamam ? »

²¹ Ay ahay gəđakani ya Yezu adəmki ma ni ti, adəmki ka vu gayaŋ gayaŋani.

²² Yezu àra àməta mək àŋgaba e kisim ba ni ti ndam madəbay naŋ ni təsərki ka ma nani ya adəm ni. Nahkay nday nakəŋ tэгəskabu pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akaba ma ga Yezu ya adəmbiyu ni.

Yezu àsəra majalay ahàr ge mis a dek

²³ Ka ya ti Yezu naŋ àbu a Zeruzalem a wuməri ga *Pak bu ni ti àgra zlam ya agri ejep ana mis na dal-dal. Mis tàra tìpia ti mis kay e kiđiŋ gatay bu təfəkia ahàr ka Yezu a, tədəm naŋ gəđakani.

²⁴ Ay Yezu ti ni àfəki ahàr ka tay ndo, adaba àsəra tay a dek lala.

²⁵ Àwayay ti mis təhiki ma àki ka ku way way do do, adaba naŋ àsəra majalay ahàr ge mis a dek.

3

Ata Yezu nday ata Nikodem

¹ Zal nahan̄ àbu slimi gani Nikodem ; nan̄ zal Feriziyen̄, nan̄ gəɖakani ga ndam *Zude daya.

² Ga mələvad̄ a vad̄ nahan̄ nahəma àrəkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Məsi, məsəra Melefit àslərbiyu kur ga macahi zlam ana leli, adaba maslaŋa àbi agray zlam magray ejep akadā gayak ni bi, si tamal ti Melefit àvia njəɖa gana ana maslaŋa gana kwa. »

³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, maslaŋa àbi epi *Məgur ge Melefit bi, si tamal tiweya nan̄ nahan̄ a keti kwa. »

⁴ Nikodem nakəŋ èhindifiŋa ma, àhi : « Mis gəɖakani àndava ti tiweya nan̄ nahan̄ a keti ti agravu waw ? Esliki mən̄guyani a huɖ ga mən̄ani vu mək tiweya nan̄ nahan̄ a keti aw ? »

⁵ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi keti : « Nəhuk nahəma, maslaŋa àbi ahuriyu a Məgur ge Melefit vu bi, si tamal tiweya nan̄ àna yam a akaba Məsuf Njəlatana kwa.

⁶ Maslaŋa ya ti mis hihirikeni ewi ni ti nan̄ mis ciliŋ. Maslaŋa ya *Məsuf Njəlatani ewi ni ti nan̄ àbu àna Məsuf Njəlatani.

⁷ Ma goro ya nəhuk : “Ahàr àɖəm lekələm ðek si tiweya kəli nahan̄ a keti kwa” ni ti àgruk ejep ba.

⁸ Ere ye ti nəhukki ma ni ti akadā ga aməɖ ya akəzlay ka mələŋ ya nan̄ awayay ni. Kici mahənday gani ciliŋ ; kəsər mələŋ ya ècikbiyu ni do, kəsər mələŋ ya akoru ni do daya. Ku way way do *Məsuf ge Melefit èwia nan̄ a ti nan̄ day nahkay. »

⁹ Eslini Nikodem nakəŋ àhi : « Ere gani nani agravu ti ahəmamam ? »

¹⁰ Yezu àhi keti : « Nak bay macahi zlam ana ndam *Izireyel ti kəsər zlam nday nani do aw ?

¹¹ Nəhuk nahəma, ere ye ti leli məɖəmki ma ni ti leli məsəra àndava. Ere ye ti leli magrakia sedi a ni ti, leli m̄ipia àndava. Ay lekələm ti ni kəgəsumkabu ma geli ya məhi ana kəli ni do.

¹² Tamal lekələm kəgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kəli àki ka zlam ya agravu ka had̄ ni do ni ti, akəgəsumkabu ma goro ya anəhi ana kəli àki ka zlam ya agravu e melefit bu ni ti ahəmamam ?

¹³ Maslaŋa ya ti àcəloya e melefit va ti àbi, si nu *Wur ge Mis, adaba nəsəkabiya

eslina.

¹⁴ Ahaslani a huɖ gili bu ni ti Məwiz àvəɖaya gavan̄ ga evirzegena, àfəki ka ahàr ga təndal, àzoru agavəla. * Nu Wur ge Mis day si təzoru nu agavəla nahkay kwa.

¹⁵ Nahkay ti ku way way do àfəkua ahàr a ti Melefit avi *sifa ya àndav day-day do ni.

¹⁶ Nəɖəm nahkay ti adaba Melefit àwaya mis ga duniya dal-dal. Nahkay àslərbiyu Wur gayan̄ bələŋ bələŋani ni, àvi ana tay, ti ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Wur na ti èji do, an̄gət sifa ya àndav day-day do ni sawaŋ.

¹⁷ Melefit àslərbiyu Wur gayan̄ a duniya vu ti ga məgəs mis ga duniya ni àna seriya do : àslərbiyu nan̄ ti ga mahəŋgay mis ga duniya àna nan̄ sawaŋ.

¹⁸ Maslaŋa ya ti afəki ahàr ka Wur ge Melefit ni ti, Melefit àgəs nan̄ àna seriya do. Ay maslaŋa ya àfəki ahàr do ni ti, Melefit àgəsa nan̄ àna seriya àndava, adaba àfəki ahàr ka Wur ge Melefit bələŋ bələŋani ni ndo.

¹⁹ « Seriya ya Melefit agəs mis àna nan̄ ni ti nihi : àslərbiyu Wur gayan̄ a duniya vu ga maslad̄i mələŋ ana mis, ay mis tàwayay mələŋ maslad̄ani ni ndo, tàwayay man̄jəhad̄ani a mələŋ ziŋ-ziŋeni bu sawaŋ. Tagray nahkay ti adaba təbu tagudar zlam.

²⁰ Ku way way do tamal agudar zlam ti àwayay mələŋ maslad̄ani do ; àwayay məhuriyani a huɖ gani vu do daya, adaba awayay ti zlam magəɖavani gayan̄ ni àŋgazlavu ba.

²¹ Ay maslaŋa ya ti agray jiri ni awayay məhuriyani a mələŋ maslad̄ani ni vu, adaba àgray təwi gayan̄ àna njəɖa ge Melefit, nahkay awayay ti təwi ni mən̄gazlavu. »

Yezu nday ata Zej bay məbaray mis ni

²² Yezu akaba ndam ya tadəbay nan̄ ni təsləka, tōru ka mələŋ nahan̄ ka had̄ *Zude. Tōru tin̄jəa eslina ti Yezu ànjəhad̄ akaba tay, nan̄ àbu *abaray mis.

²³ Ka sarta gani nani ti Zej day nan̄ àbu abaray mis a Enoŋ kə gəvay ga kəsa Selim. Zej abaray mis eslini ti adaba yam àbu dal-dal. Nahkay mis dal-dal təbu tərəkia mək abaray tay.

* 3:14 Mənjay Macalani 21.9.

24 Ka gayan nani abaray mis ni ti, tɛfiyu nan a danɔay vu fan ndo.

25 Eslini mis ya taɔɔbay Zej ni ndahan e kiɔin gatay bu tɛbu tagray gejewi akaba zal Zɛde nahan ake ke divi ga ndam *Zɛde ya taɔɔbay ti tiɔi *njɛlatani ni.

26 Nahkay nday nakɛn tɛrɛkioru ke Zej, tɛhi ahkado : « Mɛsi, bay ya a vad nahan abu lekɛlɛm ata nan ke ledi ge Zurdeɔ kagrakia sedia ni ti, nihi ti nan abu abaray mis, mis dek tɛbu tɛrɛkioru. »

27 Eslini Zej nakɛn ahi ana tay ahkado : « Maslanja ya ti esliki magray tɛwi ana njɛɔa gayan gayanani ti abi, si tamal Melefit avia njɛɔa gana kwa.

28 Lekɛlɛm lekɛlɛmeni day kɛgrumkua sedi a tata, nɛɔm : “Nu *Krist *Bay gɛɔakani ya amara ni do ; Melefit aslɛrbiyu nu enji gayan cilin.”

29 Nɛɔm nahɛma, nu ti akada zlɛba ga bay ya aday wal ni. Maslanja ya ti azay wal ni ti wal ni gayan. Ay zlɛba gayan ni ka gɛvay gayan, eci ma gayan ; eciɛ danɔu ga bay ya aday wal na ti amɛr dal-dal. Nu day namɛr ti nahkay, mɛmɛrani gani eslɛva a vu va.

30 Ahɛr aɔɔm njɛɔa gayan mɛsagakivu, goro ti ni mɛguluɔu.

31 « Bay ya ti aslɛkabiya agavɛla nahɛma, agur mis dek. Maslanja ya aslɛkabiya agavɛla do ni ti nan ka had, azlapaki day ka zlam ya ka had ni. Bay ya ti aslɛkabiya a hud melefit ba ni ti [agur mis dek],

32 agray sedi ga zlam ya epi akaba eci ni, ay maslanja abi agɛskabu pakama gayan ni bi.

33 Ay maslanja ya ti agɛskabɛ pakama gayan a ti aɔɔm pakama ge Melefit ti jiri ededin.

34 Bay ya ti Melefit aslɛrbiyu nan ni ti aɔɔm pakama ge Melefit, aɔɔa Melefit avia njɛɔa ga Mɛsuf gayan a dek.

35 Bɛn ga Wur ni awayay Wur gayan ni, abi zlam dek a ahar vu ti mɛgur.

36 Maslanja ya ti afaki ahɛr ka Wur ni ti Melefit avia *sifa ya andav day-day do na andava. Maslanja ya ti afaki ahɛr ka Wur ni do ni ti amɛnɔt sifa gani do ; Melefit nan abu azumki bɛruv kekilenja. »

4

Zlapay ga ata Yezu nday ata wal Samari

1 Eslini mis tɛbu tɛɔm Yezu agray ti mis taɔɔbay nan akaba *ababay mis dal-dal atama ge Zej na. Yezu asɛra ndam *Feriziyen day tiɛia ma gana.

2 Ge jiri ti ababay mis ti Yezu Yezuani do ; tababay mis ti ndam ya taɔɔbay nan ni.

3 Yezu ara asɛra ndam Feriziyen ni tiɛia ma gana nahkay ti, aslɛka ka had *Zɛde a, ɔru gwar ka had *Gelili.

4 Wudaka enjiyu e Gelili ti, si aslɛkaba gwar ka had *Samari a kwa.

5 Nan abu akoru ka had Samari ti enjɛa a kɛsa nahan va, tɛzalay kɛsa nani Sikar. Kɛsa gani nani ti ka gɛvay ga vɛdan ge Zekɛp ya avi ana wur gani Zɛzef ni.

6 A vɛdan nani bu ni ti suwa ge Zekɛp avu mileni. Yezu ara amɛtaɔkaba ana sawaday ge divi na, ɔru enjɛa ti anjɛhad digɛs ka suwa ni. Ka sarta gani nani ti fat wis.

7 Eslini wal Samari nahan ara acah yam ti adi ahɛr ana Yezu nakɛn. Nan abu acahaya yam na ti Yezu ahi : « Vu niɛi ti ! »

8 Ka sarta nani ti Yezu nan belan, aɔɔa ndam ya taɔɔbay nan ni taɔɔgoru a kɛsa vu ga mɛsɛkumbiyu zlam mɛzumani.

9 Yezu ara ahia ma ana wal na nahkay ti, wal ni ahi ahkado : « Nak zal *Zɛde kihindifua yam a ka nu wal Samari a ti ahɛmamam ? » Wal ni aɔɔm nahkay ti aɔɔa ma ga ndam Zɛde arakaboru akaba ndam Samari do.

10 Yezu ahi : « Tamal ti kɛsɛra ere ye ti Melefit avi ana mis na akaba maslanja ya ehindifuka yam na ti, akal kihindifinja yam ka nan a sawan. Tamal kihindia ti akal avuka yam ya avay sifa na. »

11 Wal ni ahɛnɔrifɛn, ahi ahkado : « Maslanja goro ni, zlam macahaya yam a afuk bi, suwa ni day zilen ti, kakahaya yam ya avay sifa na ti eley ?

12 Bɛn ga bɛn geli Zekɛp ambribu suwa hini ana leli. Nan nanani esia yam ga suwa hina, bɛza gayan akaba zlam ga gɛnaw gayan day tisia. Nahkay ti kɛhi ana ahɛr katama Zekɛp ana gɛɔakana waw ? »

13 Yezu ahɛnɔrifɛn, ahi : « Ku way way do esi yam hini ti, yam amakaɔ nan kekilenja.

14 Ay maslaŋa ya ti esi yam goro ya anəvi ni ti yam amakad naŋ day-day va do. Yam ya ti nu nəvi ni emigi akada gəzəŋ ga yam a vu gayan bu. Gəzəŋ ga yam nani ti aməvi *sifa ya əndav day-day do ni. »

15 Nahkay wal nakəŋ àhi ahkado : « Maslaŋa goro ni, vu yam gani nani, ti yam akad nu va ba, nàra ahalay a ga macah yam va ba daya. »

16 Yezu àhi : « Ru kàzalabiya zal gayak a, nak day kəŋga. »

17 Wal ni àhi : « Zal goro àbi. » Yezu àhi : « Ma gayak ya kədəm zal gayak àbi ni ti, ma ge jiri ededīŋ. »

18 Adaba kàda zawal a zlam, ay zal ya nak kəbu afa gani ni ti zal gayak do. Ma gayak ya kədəm ni jiri ededīŋ. »

19 Wal ni àhi : « Maslaŋa goro ni, nihi ti nəsəra nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. »

20 Ata bəŋ geli ndam Samari təzləbay Melefit ka həma hini. Ay lekələm ndam Zude kədəmum təzləbay Melefit ti si a Zeruzalem kwa. »

21 Yezu àhi : « Wal ni, gəskabá ma goro ya nəhuk na : sarta amara ti, akəzləbum Melefit ti ka həma hini do, a Zeruzalem do daya. »

22 Lekələm ndam Samari kəzləbum Melefit, ay ti kəsərum naŋ ededīŋ ededīŋeni do. Leli ndam Zude ti ni mazləbay Melefit, məsəra naŋ a, adaba Melefit aŋgazlivu ana leli ga mahəŋgay mis dek àna təwi ya əgri ana leli ni. »

23 Ay sarta àbu ara : nihi ti sarta gani nani ənjia əndava. Ka gani nani ti ndam ya ti tazləbay Melefit ededīŋ ededīŋeni ni ti atazləbay naŋ àna njəda ga Məsuf gayan, àna jiri gayan daya. Adaba Baba awayay ti mis təzləbay naŋ ti nahkay. »

24 Melefit ti naŋ Məsuf : nahkay ahər ədəm ndam ya tazləbay naŋ ni ti təzləbay naŋ àna njəda ga Məsuf gayan akaba àna jiri gayan. »

25 Wal nakəŋ àhi : « Nəsəra *Bay gədəkani amara, naŋ ya ti təzalay naŋ *Krist ni. Em-injia ti, amədəfiaba zlam ana leli a dek. »

26 Yezu ahəŋgrifəŋ, àhi : « Nu ya ti nəhuk ma nihi ti, nu Krist gani. »

27 Ka ya ti Yezu àra ədəma ma nana ti, nday ya ti tadəbay naŋ ni təsləkabiya a kəsa

ni ba. Nday nakəŋ tàra tìpia Yezu a nday təbu təzlapay nday ata wal ni ti əgri ejep ana tay a. Ay maslaŋa ya àhi ana Yezu « Kihindifinja mam ? » ahkay do ni « Kazlapumki ka mam ? » ni ti àbi. »

28 Eslini wal ni àmbərbu mandaray gayan ni, əsləka òru a kəsa vu. Òru ənjəa ti àhi ana mis ahkado :

29 « Nədia ahər ana maslaŋa nahaŋ a, àhuaya ere ya nəgrabiya na dek. Bi naŋ Krist Bay gədəkani ya amara ni. Dəguma makoru ti kípəmbiyu naŋ a. »

30 Mis ga kəsa ni tàra tìcia ma ga wal na ti, tìcikbiyu tərəkia ka Yezu a. »

31 Ka sarta ya ti wal ni àdorü a kəsa vu ni ti, ndam ya tadəbay Yezu ni təbu təhi ana Yezu : « Məsi, caka zlam a day. »

32 Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Nu nəbu àna zlam məzumani ya lekələm kəsərum do ni. »

33 Ndam ya tadəbay naŋ ni tàra tìcia ma gayan na ti təzlapay e kidīŋ gatay bu tədəm ahkado : « Bi maslaŋa àzibiya zlam məzumana zla tək ? »

34 Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam məzumani goro ni ti, magray ere ye ti Bay ya əslərbiyu nu awayay ni akaba mendeveřiŋ təwi gayan ya ti àvu ni. »

35 Lekələm kədəmum : « Àvu kiyi fad day kwa ti atabaz zlam. » Ay nu ti nəhi ana kəli : Mənjumoru zlam ya a vədaŋ bu ni lala. Zlam ni təndəhkabá, əslia mabazana. »

36 Maslaŋa ya abaz zlam ni təvia endif gayan a əndava, naŋ àbu acakalakabu zlam ga vədaŋ ni. Zlam nday nani ti mis ya ti atəŋgət sifa ya əndav day-day do ni. Nahkay ti bay ya ezligi zlam ni nday ata bay ya ti abaz ni təmərüvü ka ahar bəlaŋ. »

37 Ma *gozogul ge mis ya tədəm : « Maslaŋa nahaŋ ezligi, maslaŋa nahaŋ ara abaz » ni ti jiri ededīŋ. »

38 Nu ti nəsləroru kəli ga mabaz zlam a vədaŋ bu. Vədaŋ gani nani ti lekələm kəgrum təwi gani ndo. Lekələm kabazum cilīŋ, mis ndahaŋ tàmətaḅkiaya ke kəli a. »

39 Ndam Samari tàra tìcia ma ga wal ya àhi ana tay : « Àhuaya ere ye ti nəgrabiya na dek » na ti, mis dal-dal e kidīŋ gatay bu təfəki ahər ka Yezu. »

40 Ndam Samari ni tàra tìnjikia ka Yezu a ti təhəŋgalay naŋ, təhi : « Kam-kam njəhadə afa

geli a ti ! » Nahkay Yezu ànjəhad afa gatay vad cə.

⁴¹ Eslini tàra ticia ma ga Yezu Yezuani ya àhi ana tay na ti, mis dal-dal tɛfəki ahàr àkivu, tətama nday ya ti tɛfəki ahàr ye enjenjeni na àna kayana.

⁴² Mək təhi ana wal ni ahkado : « Məfəki ahàr hi ti, azuhva pakama gayak ya kəhi ana leli ni ciliŋ do. Məfəki ahàr ti adaba leli leleni micia pakama gayan ya àdəm na àna slimi geli gelena. Məsəra naŋ Bay ya ti ahəŋgay ndam ga *duniya dek edeŋ ni. »

Yezu ahəŋgaraba wur ga bay məgri təwi ana bay ga hađ Gelili a

⁴³ Yezu àra àpəsa vad cə eslina ti, àsləka òru e Gelili ;

⁴⁴ àdəm : « Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ti, mis ga hađ gayan gayanani təhəŋgrioru ahàr a hađ do. »

⁴⁵ Ay òru ènjəa e Gelili a ti, ndam Gelili təgəskabá naŋ a, adaba nday day tóra ka wuməri a Zerəzalem a, tìpibiya təwi ga Yezu ya àgrabiya eslini na dek palam.

⁴⁶ Ka ya ti Yezu àbu eslini e Gelili ni ti àŋgoru a Kana. Kana ti kəsa ya ti Yezu àmbatkaba yam a àmbavu zum ni. Eslini maslaŋa nahaŋ àbu, maslaŋa nani ti kəsa gayan Kafarnahum, agri təwi ana bay ga hađ Gelili. Wur gayan àbiyu a magam, èbesey do.

⁴⁷ Àra ècia Yezu àsləkabiya e Zude a, naŋ àbu e Gelili ti, àrəkia àhi : « Wur goro èbesey do, awayay amət ; kam-kam tokumkaboru, kòru kàhəŋgaraba naŋ a ti ! »

⁴⁸ Yezu àhi : « Tamal lekələm kìpəm zlam njəda-njedani ya təgri ejep ana mis ni ndo ni ti, kəfumku ahàr do simiteni. »

⁴⁹ Eslini bay məgri təwi ana bay ni àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, tamal kòru kàhəŋgaraba wur goro na do ni ti, aməmət. »

⁵⁰ Yezu àhi : « Sləka, wur gayak naŋ àbu lala, amət do. » Bəŋ ga wur ni àgəskabá pakama ga Yezu na, mək àsləka.

⁵¹ Naŋ àbu e divi bu aŋgoru a magam nahəma, təkababu ahàr akaba ndam ya təgri təwi ni, təhi : « Wur gayak àŋgaba, naŋ àbu lala. »

⁵² Èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Agri ŋgulumani ti àna njemdi ehimey ? »

Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Aku àhəlkia ewena àna njemdi bilin ya ga məlakarawa. »

⁵³ Àra ècia ma gatay na ti àsər wur ni àŋgaba ti ka sarta ya Yezu àhi « Wur gayak ni àŋgaba, naŋ àbu lala » ni. Eslini naŋ nakəŋ àfəki ahàr ka Yezu ; ndam ga huđ ahay gayan ni tàra ticia ma gana ti nday day tɛfəki ahàr ka Yezu.

⁵⁴ Hini ti zlam magray ejep ga Yezu ya àgray ye cə ka hađ Gelili ka ya ti àsləkabiya ka hađ *Zude a ni.

5

Yezu ahəŋgaraba zal dəra a Zerəzalem a

¹ Àgra vad a bal ti ndam *Zude təgray wuməri nahaŋ a Zerəzalem, nahkay Yezu òru.

² Eslini a Zerəzalem ti məlan nahaŋ àvu, yam àvu dizliva. Məlan nani ti slimi gani Becata àna ma *Hebri ; kà gəvay ga mahay ya təzalay ga təmbəmbak ni, təgrafəŋaya ahay a zlam ga məvi zəhweri ana mis ye eslini na.

³ A huđ ga ahay nday nani bu ni ti ndam ga arməwər təvu kay mandəhadani : ndam wuluf, ndam jigwer akaba ndam dəra. [Təjəgay ti yam ni mādaday,

⁴ adaba ka sarta ndahaŋ ti *məslər ge Melefit ahuriyu a huđ ga yam ni vu adaday yam ni. Eslini maslaŋa ya ahuriyu a yam ni vu enji ni ti ku mam awər naŋ mam nəŋgu ni aŋgaba.]

⁵ Maslaŋa nahaŋ àbu eslini èbesey do vi kru kru mahkər mahar azlalahkər.

⁶ Yezu èpia naŋ a naŋ àbu mandəhadani, àra àsəra arməwər gayan ni àpəskia ti, àhi : « Kawayay ti kəŋgaba waw ? »

⁷ Maslaŋa ya ti èbesey do ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro, maslaŋa goro àbi ga məfiyu nu a yam ni vu ke weceweceni ka ya ti adaday ni bi. Ka ga yam ya adaday ni wudaka nəhuriyu ti maslaŋa nahaŋ embəkia. »

⁸ Ay Yezu àhi : « Cikaba, za hətav gayak na, sawaday. »

⁹ Eslini naŋ nakəŋ àŋgaba həya, àzay hətav gayan ni, mək asawaday. Zlam nani àgravu ti ka fat məpəsabana.

¹⁰ Nahkay gədəkani ga ndam Zude təhi ana zal ya ti àŋgaba ni ahkado : « Kani vad

*məpəsabana ti, kislīki mazay hətav gayak ni do. »

11 Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti àhəŋgaraba nu a ni àhu : “Zay hətav gayak ni, sawadāy.” »

12 Nday nakəŋ tihindifiŋa, təhi : « Maslaŋa ya àhuk : “Zay hətav gayak ni, sawadāy” ni ti way ? »

13 Ay maslaŋa ya ti àŋgaba ni àsər way ti àhəŋgaraba nan a ni way do, adaba Yezu àsləkaba e kidīŋ ge mis dal-dalani ni ba.

14 Kələŋ gani Yezu òru àdi ahàr ana maslaŋa ya ti àŋgaba ni a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, mək àhi : « Nihi kəŋgaba nahəma, kəgudar zlam va ba. Nahkay do ni ti, araŋa nahan amagrakukvu àtam nahan ni. »

15 Eslini maslaŋa nakəŋ àsləka, àrəkioru ka gəđakani ga ndam Zude ni, àhi ana tay : « Maslaŋa ya ti àhəŋgaraba nu a ni ti Yezu. »

16 Nahkay gəđakani ga ndam Zude ni tādəbafəŋa ma kà Yezu a adaba àgray təwi nani ti a vad məpəsabana ba.

17 Ay ti Yezu àhi ana tay : « Bəŋ goro àpəsaba do, nan àbu agray təwi kəlavad ; nu day nəpəsaba do nəbu nagraj təwi kəlavad. »

18 Nan nakəŋ àra àdəma nahkay ti, gəđakani ga ndam Zude ni àwərikiva bəruv ana tay a dal-dal, tawayay takad nan. Tawayay takad nan ti adaba nan àbu agray zlam ya təcafəŋa mis ga magrana a vad məpəsabana ba na cilīŋ do, nan àbu adəm Melefit nan bəŋani daya. Àdəm nahkay ti, àzay ahàr gayan nday kala-kala ata Melefit.

Təwi ga Wur ge Melefit ya Melefit àvi ni

19 Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, Wur èslīki magray təwi ga ahàr gayan gayanani do. Agray ti si təwi ya ti èpia Bəŋani nan àbu agray ni kwa. Təwi ga Bəŋ ga Wur ya agray ni dek ti Wur gayan ni day agray.

20 Adaba Bəŋ ga Wur ni ti awayay Wur gayan, adəfikī təwi ya ti agray ni dek. Amədəfikī təwi ndahan gəđakani tətam nday ndani, ti mægri ejep ana kəli.

21 Bəŋ ga Wur ni nan àbu ahəŋgaraba mis ya təməta ni e kisim ba, avi sifa ana tay : Wur gayan ni day avi sifa ana mis akada gayan ya awayay ni.

22 Nahkay day Bəŋ ga Wur ni àgrafəŋa seriya kè mis a do : àvi njəda gani ana Wur gayan ni ti mægafəŋa seriya kè mis a.

23 Àgray nahkay ti adaba awayay ti mis dek təhəŋgrioru ahàr a had ana Wur gayan ni akada ya ti təhəŋgrioru ahàr ana had ana Bəŋ ga Wur ni. Maslaŋa ya ti àhəŋgrioru ahàr a had ana Wur ni do ni ti àhəŋgrioru ahàr a had ana Bəŋ ga Wur ni do daya, adaba Wur ni ti Bəŋani àslərbīyu nan.

24 « Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti agəskabu pakama goro, afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbīyu nu ni, nan àbu àna *sifa ya àndav day-day do ni. Melefit aməgəs nan àna seriya do : kisim aməgri araŋa va do adaba nan àbu àna sifa ya àndav day-day do ni àndava.

25 Nəhi ana kəli nahəma, sarta nahan àbu ara wudak, ay nihi ti ènjia àndava. Ka gani nani ti ndam ya nday məmətani ni etici dəŋgu ga Wur ge Melefit. Nday ya ti ticia dəŋgu gayan na ti atəŋgət sifa ya àndav day-day do ni.

26 Adaba mam, Bəŋ ga Wur ni avi sifa gayan ana mis ; nahkay àvia njəda ana Wur gayan na ga məvi sifa gayan ana mis a daya.

27 Àvia njəda ana Wur gayan ga magrafəŋa seriya kè mis a, adaba Wur gayan ni ti nan *Wur ge Mis daya.

28 Ma hini ya nədəm ni ti àgri ejep ana kəli ba, adaba sarta àbu ara, sarta gani nani eminjia ti mis ya ti təməta, təvu e evid bu ni dek etici dəŋgu ga Wur ni.

29 Eticia dəŋgu gayan na ti, atahəraya e evid ni ba. Nday ya ti tàgra zlam sulumana ni atəŋgaya ga məŋgət sifa ya àndav day-day do na, ay nday ya ti tàgudara zlam a ni atəŋgaya ti tægəs tay àna seriya.

30 Nu ti nislīki mægri zlam àna ahàr goro goroani koksah. Nagrafəŋa seriya kè mis a ti akada ge Melefit ya ahu ni. Seriya goro ya nagraj ni seriya ge jiri, adaba nəwayay magray ere ye ti ahàr goro awayay ni do. Nagraj ti ere ye ti Bay ya ti àslərbīyu nu ni awayay ni sawan. »

Sedi ya tagrakia ka Yezu a ni

31 Yezu àhi ana tay keti : « Tamal nu nuani nagrakia sedi ka ahàr goro a ti, akal jiri do.

³² Ay agrakua sedi a ti maslaṅa nahaṅ : nəsəra sedi gayaṅ ya agrakua ni ti ge jiri.

³³ Lekuləm kəslərūmkioya mis ke Zenj a ; tōru tɪnjikiya ka naṅ a ti àgrakua sedi a. Sedi gayaṅ ya àgrakua ni ti ge jiri.

³⁴ Nu ti sedi ge mis ya tagrakua ni ti araṅa gani goro do. Nəhi ma ge Zenj ana kəli ti adaba nawayay kəgəsumkabu. Kəgəsumkabá ti Melefit ahəṅgay kəli.

³⁵ Zenj ti akada ge ceṅgel ya tēbefta, asladi mələṅ ana mis ni. Ka sarta nahaṅ bal ti kəmərūmva àna masladani gayaṅ na.

³⁶ Ay nu ti tawi goro ya nagray ni agrakua sedi a. Sedi gani nani ti àtam ge Zenj ya àgrakua ni. Tawi gani nani ti Bəṅ goro àvu ti nāgray ; agrakua sedi a, adafaki ti Bəṅ goro àslərbiyu nu edeḍiṅ ni ti zlam gani nani.

³⁷ Bəṅ goro àslərbiyu nu, naṅ naṅani àna ahàr gayaṅ day agrakua sedi a. Ay lekuləm ti kicəm dəṅgu gayaṅ day-day ndo, kipurəm naṅ e eri vu day-day ndo daya.

³⁸ Kawayum məgəskabu pakama gayaṅ ti mənjuhəḍivu ana kəli a ahàr bu do, adaba kəfūmki ahàr ka Bay ya ti Bəṅani àslərbiyu naṅ ni do.

³⁹ Lekuləm kəmbərəṅum mejeṅgey Wakita ge Melefit do, adaba kəhumi ana ahàr akəṅgətum *sifa ya àndav day-day do ni ti àna naṅ. Ma ga wakita gani nani ti adəmku ka nu,

⁴⁰ ay kawayum marana afa goro a ti nəvi sifa gani nani ana kəli do.

⁴¹ « Nawayay ti mis hihirikeni àzləbay nu do.

⁴² Ay nəsəra kəli a : nəsəra lekuləm ti kawayum Melefit àna huḍ bəlaṅ do.

⁴³ Nu nàra ti Bəṅ goro àslərbiyu nu, ay lekuləm kawayum məgəskabu nu do. Tamal maslaṅa nahaṅ ara ga ahàr gayaṅ gayaṅana ti, kəgəsumkabu naṅ.

⁴⁴ Lekuləm kəzləbumvu e kidiṅ gekəli bu, ay Melefit naṅ bəlaṅ mənjuhəḍi kəli ti kawayum do. Nahkay ti kisləmki məfəku ahàr ti ahəmamam ?

⁴⁵ « ṅgay nu anacalki kəli ka zlam magudarani kə meleher ga Bəṅ goro ti kəhumi ana ahàr ba. Lekuləm kəgəsumkabu pakama ge Məwiz ya àbəki ni, ay amacalki kəli ka zlam magudarani ni ti naṅ gani.

⁴⁶ Tamal kəgəsumkabá pakama ge Məwiz na edeḍiṅ a ti akal kəfūmku ahàr, adaba ma ge Məwiz ya àbəki a wakita gayaṅ ni bu ni ti adəmku ka nu.

⁴⁷ Ay tamal kəgəsumkabu ma ge Məwiz ya àbəki ni do ni ti, akəgəsumkabu pakama goro ya ti nəhi ana kəli ni ti ahəmamam ? »

6

Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam

(Meciyə 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Lək 9.10-17)

¹ A vad nahaṅ Yezu òru ke ledi ga dəluv Gelili. Təzalay dəluv gani nani dəluv Tiberiyat daya.

² Ka ya ti naṅ àbu akoru ni ti mis dal-dal tadəboru naṅ kələṅ, adaba tɪpia gayaṅ ya àhəṅgaraba mis ya tēbesey do na ti àgri ejep ana tay dal-dal.

³ Eslini Yezu akaba ndam madəbay naṅ ni təcəliyu a həma vu, tənjuhəḍ.

⁴ Ka sarta gani nani wuməri ga ndam *Zəde ya təzalay *Pak ni ènjia wudak.

⁵ Nday təbu ka ahàr ga həma nahkay ti Yezu àmənjoru mis dal-dal təbu tərəkia. Àra èpia tay a ti àhi ana Filip ahkado : « Mawayay məvi zlam məzumani ana mis nday hini ti, makoru məsəkumibiyu *dipeṅ ana tay nihi ti eley ? »

⁶ Yezu àhi nahkay ti, awayay ahəlfəṅa eyə a, adaba naṅ àsəra ere ye ti ara agray na palam.

⁷ Filip àhəṅgrifəṅ, àhi : « Ku tamal məsəkumibiyu dipen ana tay ge jik diṅ diṅ cə, misi ana tay gəzit gəzit nəṅgu ni èsliki ka tay do timey ! »

⁸ Bay madəbay naṅ nahaṅ slimi gani Andre, wur ga məṅ ga Simu Piyer, àhi :

⁹ « Wur nahaṅ nihi dipen ga manjaḅara təfəṅ zlam akaba kilif cə, ay ti təvi ana way bəlaṅani way ? »

¹⁰ Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naṅ ni ahkado : « Humi ana mis ni tənjuhəḍa digəs-gəs. » Kəzir àbu eslini dal-dal, nahkay mis ni tənjuhəḍki. Mis zawalani ye eslini ni agray dəbu zlam.

¹¹ Yezu nakəṅ àhəl dipen ni, àgri səsə ana Melefit, èsekaba, mək tidi ana mis ni. Àra

àhèla kilif na day àgray nahkay : mis ni dek tèzuma zlam na, tərəha.

¹² Mis nakəŋ tərəhkaba nahkay ti, Yezu àhi ana ndam mađəbay naŋ ni ahkado : « Həlum məgəjəni gani, kəmbərəŋumbu araŋa gani gəzīt ba. »

¹³ Nahkay təhəlabə məgəjəni ge dipəŋ zlamani ya mis təzum na, tərəhvū hətək kru mahar cə àna naŋ.

¹⁴ Mis ni tərə tīpia zlam ga Yezu ya àgray na ti àgria ejep ana tay a, tədəm : « Maslaŋa hini ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya tədəm amara a duniya va na eđeđiŋ.* »

¹⁵ Eslini Yezu àsəra tara təgəs naŋ ga njəda ti mīgi bay gatay. Àra àsəra nahkay ti àsləkafəŋa kà tay a, àcəloru gwar ka məlaŋ nahaŋ naŋ bəlaŋ.

*Yezu asawadaki ka ahər ga dəluv
(Meciyə 14.22-33 ; Mark 6.45-52)*

¹⁶ Məlakarawa àra ègia, ndam *mađəbay Yezu ni təhəraya kà gəvay ga dəluv ka sag-dala.

¹⁷ Eslini təcəliyu a *slalah ga yam vu, tawayay takoru ke ledi ga dəluv ni a Kafarnahum. Ka sarta gani nani məlaŋ èdiza, Yezu àdi ahər ana tay faŋ ndo. Nday nakəŋ mək təsləka.

¹⁸ Nday təbu takoru nahkay ni ti aməd àkəzlabiyu ga njəda, àdaday dəluv ni.

¹⁹ Təgaroru slalah ga yam gatay ni ezewəd kru kru zlam ahkay do ni agray kru kru muku. Eslini tīpioru Yezu naŋ àbu asawadakibiyu ka ahər ga dəluv ni, ahədakfəŋbiyu kà gəvay ga slalah ga yam gatay ni. Təra tīpia naŋ a ti təgra aŋgwaz a dal-dal.

²⁰ Ay Yezu àhi ana tay : « Aŋgwaz àwər kəli ba, nu timey. »

²¹ Yezu nakəŋ àra àhia ana tay a nahkay ti, təhi məcəlaya a slalah ga yam ni va, ay təsərki ti slalah ga yam gatay ni ènjəa ka məlaŋ ya tawayay takoru na.

Yezu ti naŋ dəfyə avay sifa ni

²² Hajəŋ gani mis dal-dalani ya ndam *mađəbay Yezu təmbərbu tay ke ledi ga dəluv ni təsərki ti *slalah ga yam ya ndam mađəbay Yezu təsləka àna naŋ a ni ti bəlaŋ, ndahaŋ təbi. Mis ni təsəra Yezu

əcəliyu a slalah ga yam nani vu akaba ndam mađəbay naŋ ni ndo ; təsəra ndam mađəbay Yezu ni təsləka ka ahər gatay a cilin.

²³ Eslini slalah ga yam ndahaŋ təsləkabiya a Tiberiyat a, tōru ka məlaŋ ya ti Bay geli àgri səsi ana Melefit, mis təzum *dipəŋ ni.

²⁴ Mis ni tərə təsəra Yezu naŋ àbi eslini bi, ndam mađəbay naŋ ni day təsləka nahəma, təcəliyu a slalah ga yam ya ti təsləkabiya a Tiberiyat a ni vu, mək tōru a Kafarnahum, tədəboru Yezu.

²⁵ Tōru tīnjəa ke ledi ga dəluv na ti, tədi ahər ana Yezu nakəŋ mək təhi : « Məsi, kəra ahalay hi a ti ananaw ? »

²⁶ Yezu àhəŋgarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, kīpəma təwi goro ya nagray, agri ejep ana mis na, ay ti kədəbum nu ti adəba nani do ; kədəbum nu ti adəba nəvia dipəŋ ana kəli a, kərəhuma àna naŋ a palam.

²⁷ Kəgrum təwi ga məŋgət zlam məzumani ya ti ezi ni ba, grum təwi ti ga məŋgət zlam məzumani ya avi sifa ana mis, àndav dəy-dəy do ni sawaŋ. Zlam məzumani gani nani ti, anəvi ana kəli ti nu *Wur ge Mis cilin, adəba Bəŋ goro Melefit àvua divi gana, àdəfaki bay ya ti esliki magrani ti nu gani. »

²⁸ Təra tīcia ma gayaŋ na ti tīhindifiŋa, təhi : « Ti məgray təwi ge Melefit ya awayay ni ti magray mam ? »

²⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Təwi ya ti Melefit awayay kəgrumi ni ti, awayay kəfūmki ahər ka Bay ya ti àslərbiyu ni. »

³⁰ Nday nakəŋ təhi : « Tamal kawayay ti məfəkuk ahər ti, griaya zlam magray ejep ana leli a, ti mīpi. Kəgriaya mam ana leli a nihi a mam ? »

³¹ Ata bəŋ ga bəŋ geli təzumbiya *man a huđ ge gili ba, akada ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni : « Àvi dipəŋ ya ti àsləkabiya a huđ melefit ba ni ana tay, təzuma. » † »

³² Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, bay ya ti àvi dipəŋ ya àsləkabiya a huđ melefit ba ana kəli ni ti Məwiz do.

* 6:14 Mənjay Mimbiki 18.15. † 6:31 Mənjay Mahərana 16.4, 15 ; Limis 78.24.

Avi dipen ededîñ ededîñeni ya aslækabiya e melefîť ba ana kuli ti Baba.

³³ Adaba dipen ya Melefîť avay nahêma, Bay ya aslækabiya a huđ melefîť ba, avi sifa ana mis ga duniya ni. »

³⁴ Tàra ticia ma gayan na ti tahi : « Məsi, vi dipen gani nani ana leli kəlavad ti ! »

³⁵ Yezu àhi ana tay : « Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu. Maslaña ya ti ara afa goro a ni ti ləwir aməwər nañ day-day do. Maslaña ya ti afəku ahàr ni ti yam amakad nañ day-day do.

³⁶ Ay nəhia ana kuli a àndava : Kìrəma nu a mək kəfumku ahàr do.

³⁷ Ndam ya ti Baba abu tay ni dek atara afa goro a. Maslaña ya ti ara afa goro a nahêma, anagarakaba nañ a day-day do.

³⁸ Adaba nəslækabiya e melefîť ba ti ga magray ere ye ti nu nawayay ni do. Nəslækabiya ti ga magray ere ye ti Bay ya ti aslərbīyu nu ni awayay ni.

³⁹ Ere ye ti Bay ya ti aslərbīyu nu ni awayay ni ti nihi : awayay ti ndam ya ti nañ àbuvu tay a ahar vu ni ku bəlan gatay ejifua ba. Awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəngaraba tay e kisim ba.

⁴⁰ Iy nahkay, ere ye ti Baba awayay ni ti nihi : awayay ti ku way way do epia Wur ge Melefîť a, afəki ahàr ti mənğət *sifa ya àndav day-day do ni. Ku tamal maslaña gani àməta nəngu ni, Baba awayay ti ka mandav ga duniya ti nəhəngaraba maslaña gani nana e kisim ba. »

⁴¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti, ndam *Zude təzlapaki e kidîñ gatay bu adaba àdəm nañ dipen ya aslækabiya a huđ melefîť ba ni.

⁴² Tədəm ahkado : « Nañ Yezu wur ge Zuzef ni do waw ? Məsəra ata bəjana ata məjana ti, àdəm aslækabiya a huđ melefîť ba ti ahəmamam ? »

⁴³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Kəzlapumku e kidîñ gekuli bu va ba.

⁴⁴ Maslaña àbi esliki marana afa goro a bi, si tamal Baba nañ ya aslərbīyu nu ni azəbiya nañ a kwa. Nahkay ti ka mandav ga duniya ti anəhəngaraba maslaña gani nana e kisim ba.

⁴⁵ Ndam məhəngaray *pakama ge Melefîť təkəki a wakita gatay bu nahkay hi :

“Mis dek Melefîť amacahi zlam ana tay.” † Nahkay ku way way do eciikia ma ga Baba na, àgəskabá zlam ya ti àcahi na ti, ara afa goro a.

⁴⁶ Ku nədəma nahkay nəngu ni, maslaña ya ti epia Baba ni ti àbi. Maslaña ya epia Baba Melefîť a ni ti si Bay ya ti aslækabiya afa gana ni kwa.

⁴⁷ « Nəhi ana kuli nahêma, maslaña ya ti afəku ahàr a ni ti nañ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni.

⁴⁸ Dipen ya ti avi sifa ana mis ni ti nu.

⁴⁹ Ata bəñ ga bəñ gekuli təzuma *man a huđ gili ba, nihi ti təmət ndo waw ?

⁵⁰ Ay dipen ya aslækabiya a huđ melefîť ba ni ti maslaña ya ti àzuma nahêma àmət day-day do.

⁵¹ Dipen ya aslækabiya a huđ melefîť ba, nañ àbu àna sifa ni ti nu. Maslaña ya ti àzuma dipen nana ti àmət day-day do. Dipen ya ti anəvi ni ti aslu ga vu goro. Anavay ti mis ga duniya dek tənğət sifa àna nañ. »

⁵² Ndam Zude ni tàra ticia ma ga Yezu na ti tələgavakivu, tədəm : « Maslaña hini àdəm avi aslu ga vu gayan ana leli məhəpəd ti ahəmamam ? »

⁵³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kuli nahêma, tamal kəhəpədum aslu ga vu ga Wur ge Mis akaba kəsəm mimiz ga vu gayan ndo ni ti, sifa amənīviyu ana kuli bi.

⁵⁴ Maslaña ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro ni ti, nañ àbu àna sifa ya àndav day-day do ni ; ka mandav ga duniya anəhəngaraba nañ e kisim ba.

⁵⁵ Adaba zlam məzumani ededîñeni ti aslu ga vu goro, zlam miseni ededîñeni ti mimiz ga vu goro.

⁵⁶ Maslaña ya ti ahəpəd aslu ga vu goro akaba esi mimiz ga vu goro nahêma, anjəhad akaba nu akada mis bəlan, nu day nanjəhad akaba nañ akada mis bəlan.

⁵⁷ Baba aslərbīya nu a ; nañ ti nañ àbu àna sifa. Nu day nəbu àna sifa azuhva nañ. Nahkay maslaña ya ti ahəpəd nu ni ti nañ àbu àna sifa azuhva nu.

⁵⁸ Dipen ya ti aslækabiya a huđ melefîť ba ni ti nu gani. Dipen gani nani ti akada ga ata bəñ ga bəñ gekuli ya təzum mək təmət ni do. Dipen gani nani ti maslaña ya ti àzuma ni ti, nañ àbu àna sifa ga kanğay-kanğayani. »

† 6:45 Mənjay Izayi 54.13.

⁵⁹ Yezu àdám ma hini ti ka ya ti naŋ a Kafarnahum, acahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu ni.

Màmbrəŋum məfəki ahàr geli ka Yezu ba

⁶⁰ Ndam ya tadəbay Yezu ni tàra ticia ma gayaŋ na ti, mis kay e kidinŋ gatay bu tédám ahkado : « Ma hini zləzladá àsabay ; way esliki məgəskabani way ? »

⁶¹ Yezu àra àsəra ndam ya tadəbay naŋ ni təbu təzlapaki nahkay ti, àhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nədám ni awəri bəruv ana kəli aw ? »

⁶² Ay tamal ekipəm nu *Wur ge Mis nəbu nəcəloru ka mələŋ ya ti nu nəbiyu ahaslani ni ti akədámum mam ?

⁶³ Avi sifa ana mis ti *Məsuf ge Melefit. Aslu ga vu ge mis ni ti ni zlam masakani. Ma goro ya nəhi ana kəli dek ni ti Məsuf ge Melefit avi sifa ana kəli àna naŋ.

⁶⁴ Ay mis ndahaŋ təbu e kidinŋ gekəli bu təfəku ahàr do. » Yezu àdám nahkay ti adaba kwa ka mənĵeki ge təwi gayaŋ àsəra ndam ya təfəki ahàr do akaba maslaŋa ya ti aməsəkumoru naŋ na àndava.

⁶⁵ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli, maslaŋa àbi esliki marana afa goro a bi, si Baba àvia njəda gana kwa ti, nahkay. »

⁶⁶ Kwa ka sarta gani nani ndam ya tadəbay Yezu ni dal-dal tàsləkafəŋa, təmbərəŋ madəbay naŋ.

⁶⁷ Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni ahkado : « Lekələm day kawayum məsləkumfuana waw ? »

⁶⁸ Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay geli, məsləkafuka ti makoru afa ga way, way geli nahaŋ àbu way ? Pakama gayak ya kədám ni avi sifa ya àndav dəy-dəy do ni ana mis.

⁶⁹ Məbu məfəkuk ahàr, məsəra nak ti Bay *njəlatani ya Melefit àslərbiyu ni. »

⁷⁰ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekələm kru mahar cəeni ni ti, nu nədaba kəli a do waw ? Ay bəlaŋ gekəli ti araŋa jəbədani. »

⁷¹ Àdám nahkay ti, àdámki ka Zədas wur ga Simu Iskariyot, naŋ bəlaŋ e kidinŋ gatay nday kru mahar cəeni ni bu ; aməsəkumoru naŋ ti naŋ.

7

Bəza ga mənĵ ga Yezu təfəki ahàr ka Yezu do

¹ Yezu àra àdéma nahkay ti àsawadəy a kəsa ndahaŋ bu ka had *Gelili. Àwayay moroni ka had *Zəde do, adaba gədákani ga ndam *Zəde tawayay makad naŋ.

² Ka sarta gani nani wuməri ge mivicey ahay ga ndam Zəde ni ènjia wudak. *

³ Nahkay bəza ga mənĵ ga Yezu təhi ana Yezu ahkado : « Sləka ahalay a, ru ka had Zəde, ti ku eslini day ndam ya tadəbay kur ni tōru tīpi təwi gayak ya kagraŋ ni.

⁴ Adaba tamal mis awayay mis təsər naŋ ti, àgray zlam akal-akal do. Tamal kagraŋ təwi ni nahkay ti, ŋgazlaya ahàr gayak kə meleher ge mis a dek, ti tīpi kur. »

⁵ Bəza ga mənĵani təhi nahkay ti adaba nday day təfəki ahàr ndo.

⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Sarta gani goro ènjia faŋ ndo. Lekələm ti sarta gani gekəli àbi ; ku ananaw kədəgum tata.

⁷ Lekələm ti mis ga duniya tizirey kəli koksah ; nu ti tizirey nu adaba nəbu nəhi ana tay zlam ya ti tagray ni ti zlam magədavani.

⁸ Lekələm ti dəgum ka wuməri ni. Nu ti nənĵioru ka wuməri gani nani do, adaba sarta gani goro ènjia faŋ ndo. »

⁹ Yezu nakəŋ àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti, ànjəhad ka had Gelili zlam gayaŋ.

Pakama ga Yezu ya àdám ka sarta ga wuməri ge mivicey ahay ni

¹⁰ Bəza ga mənĵani tàra tādəgoru ka wuməri ni ti Yezu nakəŋ day òru. Òru ti àŋgazlivu ana mis ndo, awayay ti tīpi naŋ ba.

¹¹ Mis təcakalava ga magray wuməri na ti, gədákani ga ndam *Zəde ni tādəbay Yezu, tédám : « Naŋ neley ? »

¹² Mis dal-dalani ni təbu təzlapaki dal-dal ; mis ndahaŋ tédám : « Naŋ mis sulumani. » Mis ndahaŋ ti ni tédám : « Aha, naŋ mis sulumani do, agosay mis sawaŋ. »

¹³ Ay maslaŋa àbi azlapaki vay-vay bi, adaba tagrafəŋa aŋgwaz kə gədákani ga ndam Zəde a.

* 7:2 Wuməri ge mivicey ahay : mənĵay Levi 23.34-36 ; Mimbiki 16.23.

14 Tàra tècekaba vad ga wuməri na kala-kala ti, Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu mək ànjəki ka macahi zlam ana mis.

15 Pakama gayan ya àđəm ni àgri ejep ana ndam Zude, təđəm : « Nan hini èjeŋgey ndo ni ti, àsəra zlam a ti ahəmamam ? »

16 Eslini Yezu àhi ana tay : « Zlam goro ya ti nəcahi ana kəli ni ti goro goroani do ; ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni.

17 Pakama goro ya ti nəđəm ni ge Melefit tək goro goroani aw ti, tamal maslaŋa awayay agray ere ye ti Melefit awayay ni ti aməsərkaba.

18 Maslaŋa ya ti ahi ma gayan gayanani ana mis nahəma, awayay ti mis tazeləbay nan. Ay maslaŋa ya ti agray təwi ti mis tazeləbay Bay ya ti àslərbiyu nan ni ti adəm ma ge jiri, àsəkad malfada do simiteni.

19 Məwiz àđəfiki *Divi ge Melefit ana kəli ndo waw ? Ay e kidin gekəli bu maslaŋa bəlan àbi agəskabu ma gani bi timey ! Kawayum mijin nu ti, nəgudar mam ? »

20 Mis dal-dalani ni təhi ahkado : « Araŋa agray kur aw ? Way awayay mijin kur way ? »

21 Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəgra təwi a bəlan mək àgria ejep ana kəli a dek.

22 Ku ka fat məpəsabana *kikeləmi kədi ana bəza, adaba Məwiz àhi ana kəli kikeləm. Ay ànjəki ke mekeli kədi ana bəza ti Məwiz do ; tənəki enji ti ata bəŋ ga bəŋ gekəli.

23 Kikeləmi kədi ana bəza ka fat məpəsabana, kəđəmum àgudar Divi ge Melefit ya ti Məwiz àvi ana kəli ni do. Nahkay ti nu nəhəŋgaraba mis a jigəriŋa ka fat məpəsabana ti, kəzumumku bəruv ti kamam ?

24 Kacalumki nu ka zlam magudarani ti mənəđə majalaki ahàr. Kəgrum nahkay va ba ; wudaka kəđəmum ma nahəma, jalumkia ahàr a lala day. »

Yezu ti nan Bay gəđakani ya amara ni aw ?

25 Ndam Zeruzalem ndahan təđəm ahkado : « Hini hi maslaŋa ya ti tadəbay nan, tawayay takad nan ni do aw ?

26 Mənjumki : nan àbu azlapay vay-vay kə meleher ge mis dek, day təhi ma ga araŋa

do ni. Gəđakani geli təsəra nan *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ededın a waw ?

27 Ay Bay gəđakani ya amara ni eminjia ti mis atəsər məlan gayan ya ti àsləkabiya ni do. Maslaŋa hini ti leli məsəra məlan gayan ya ti àsləkabiya na. »

28 Yezu nan àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, àhi ana tay kay kay, àđəm : « Kəsəruma nu a waw ? Kəsəruma məlan ya ti nəsləkabiya na ededın a waw ? Nu nuani nəra àna ahàr goro goroana do. Ay Bay ya ti àslərbiyu nu ni ti nan jireni. Lekələm ti kəsəruman nan do.

29 Nu ti nəsəra nan a, adaba nəsləkabiya afa gana ; àslərbiyu nu ti nan. »

30 Yezu àra àđəma ma nahkay ti nday nakəŋ tawayay təgəs nan. Ay ti maslaŋa èsliki minjifinjeni do, adaba sarta gani gayan enjia fan ndo.

31 E kidin ge mis dal-dalani ni bu mis kay təvu, təfəkia ahàr a, təđəm ahkado : « Ka ya ti Krist Bay gəđakani ya amara ni eminjia ni ti, amagra y zlam məgri ejep ana mis amatam ga maslaŋa hini ya ti agray ni aw ? »

32 Ndam *Feriziyen tàra ticia ma ge mis dal-dalani ya təđəmki ka Yezu e kidin gatay bu na ti, təhi ma gani ana gəđakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit ni, mək nday nakəŋ təslərbiyu ndam slewja ga məgəs Yezu.

33 Eslini Yezu àđəm ahkado : « Ananjəhad akaba kəli vad kay do ; kələŋ gani anəŋgoru afa ga Bay ya ti àslərbiyu nu ni.

34 Akədəbum nu, ay ti akədumu ahàr do, adaba ekisləmki moroni ka məlan goro ya ti anoru ni do. »

35 Ndam *Zude təzlapay e kidin gatay bu, təđəm ahkado : « Àđəm amədi ahàr do ni ti, amoru ti eley ? Bi amoru afa ga ndam geli ya tanjəhadkabu akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, bi amacahi zlam ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni tək ?

36 Ma gayan ya àđəm : “Akədəbum nu, ay ti akədumu ahàr do, adaba ekisləmki moroni ka məlan goro ya ti anoru ni do” ni ti, awayay adəm mam ? »

Yam ya avay sifa ni

37 Ka fat ya ti tindeverin wuməri ni tagray wuməri àtam ga vad nday ndahan

ni. Ka fat nani Yezu ècik jik, àhi ana mis ni kay kay, àdàm : « Tamal maslaña yam àkadà nañ a ti, màra afa goro a, mîsi.

³⁸ Maslaña ya ti afaku ahàr ni ti, Melefit àdàm a Wakita gayan ni bu : “Yam ya avay sifa ni aməngəzaya a vu ga maslaña gani nani ba akadà ga yam ya ti akoru a zalaka vu ni.” † »

³⁹ Yezu àdàm nahkay ti àdàmki ma ka *Məsuf ge Melefit, adaba amara məvi ana ndam ya ti təfəki ahàr ni. Ka sarta gani nani ti àvi ana tay fañ ndo, adaba àngoru a mələñ masladani ge Melefit ni vu fañ ndo.

Mis ndahan təgəskabu Yezu do

⁴⁰ Mis dal-dalani ni tàra ticia ma ga Yezu ya àdàm na ti, mis ndahan e kidin gatay bu tədəm : « Maslaña hini ti bay mahəngaray *pakama ge Melefit ya ti Məwiz àdàm amara ni efedin. ‡ »

⁴¹ Mis ndahan tədəm : « Nañ *Krist *Bay gəđakani ya amara ni. » Mis ndahan ti ni tədəm : « Ay Krist Bay gəđakani ya amara ni nañ mis ga had *Gelili aw ?

⁴² Adaba Melefit àdàm a Wakita gayan ni bu Bay gəđakani ya amara ni ti nañ wur hud ge Devit. Nañ ti zal Betlehem, nañ ga kəsa ge Devit. § »

⁴³ Nahkay mis dal-dalani ni təcirvu azuhva Yezu.

⁴⁴ Eslini mis ndahan e kidin gatay bu tədəm si təgəs nañ kwa. Ay ti maslaña àbi ènjifin bi.

⁴⁵ Ndam slewja ni tàra tàsləkabiya ti, gəđakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni təhi ana tay ahkado : « Kəgəsumbiyu nañ ndo ni ti kamam ? »

⁴⁶ Ndam slewja ni təhəngrifən ana tay, təhi ana tay ahkado : « Maslaña day-day àbi adəm ma akadà gayan ni bi. »

⁴⁷ Ndam Feriziyen ni təhi ana tay ahkado : « Lekulum day əgosa kəli a zla do waw ?

⁴⁸ E kidin ga gəđakani geli bu ahkay do ni e kidin ga ndam Feriziyen bu ni ti, maslaña àbu àfəkia ahàr ka maslaña nana waw ?

⁴⁹ Ndam ya ti təfəki ahàr ka maslaña nani ti, nday ya ti təsər *Divi ge Melefit ya ti Məwiz àbəki ni do ni. Ay nday nani ti Melefit ètikwesla tay a. »

⁵⁰ Ay Nikodem nañ ya ti àrəkioru ka Yezu ga mələvad a vad nahan ni, nañ àkibu ka tay eslini, àhi ana tay ahkado :

⁵¹ « E Divi ge Melefit ya Məwiz àbiki ana leli ni bu ni ti, mîsliki magrafəña seriya kə mis a do, si tamal mïcifin ma akaba məsəra ere ye ti àgray na kwa. »

⁵² Nday nakən təhi ahkado : « Nak day, nak zal Gelili zla tək ? Jengey Wakita ge Melefit ni nahəma, akəsər zal Gelili àbi ahəngaray pakama ge Melefit bi. » [

⁵³ Kələñ gani ti, mis ya ti eslini ni ku way way do gatay àsləka, òru a magam gayan, *

8

¹ Yezu ti ni àcəloru ka həma *Oliviye ni.

Wal hala

² Hajən gani ge dəeni nahəma, Yezu nakən àngoru a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Òru ènjəa ti mis ya ti eslini ni dek tərəkia. Nahkay nañ nakən ànjəhad digəs, acahi zlam ana tay.

³ Nañ àbu acahi zlam ni ana tay nahkay ti, ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyen təzəbiyu wal nahan, təfəkad nañ kə meleher ge mis ni dek. Wal nani ti tədi ahàr nañ àbu agray hala.

⁴ Tàra təfəkad nañ a ti təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, wal hini ti təcəkia nañ ka magray hala.

⁵ Məwiz àbəki ma gani e *Divi ge Melefit bu, àhi ana leli mizligi wal hala akadà hini àna akur, məkad. Ay nak ti, kədəm mam ? »

⁶ Təhi nahkay ti tawayay təhəlfənə eyə a, ti təcalki nañ ka zlam magudarani. Ay Yezu nakən àzəgad ahàr jer mək àbəki zlam ka had àna weleher.

⁷ Nday nakən təmbrən mihindifin ma na kà Yezu a ndo, nahkay Yezu èzefteba ahàr a mək àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti e kidin gekəli bu əgudar zlam day-day ndo ni ti mizligi wal ni enji. »

† 7:38 Mənjay Ezekiyel 47.1 ; Zakari 14.8. ‡ 7:40 Mənjay Mimbiki 18.15. § 7:42 Mənjay 2 Semiyel 7.12 ; Mise 5.1.

* 7:53 Zej 7.53–8.11 ti àbi a wakita ge Zej ya təbəki enji ni bu bi. A wakita ndahan bu ni ti àbu məbəkiani ka mələñ nahan. Nahkay ti məsəra pakama hini ti Zej àbəki ka mələñ hini do. Ku tamal nahkay nəngu ni ndam məsər zlam tədəm pakama hini ti àgrava efedin a.

⁸ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti, àzəgaf ahàr mək àbəki zlam ka had keti.

⁹ Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti tàsləka bəlan àna bəlan. Medewél tàsləka enji a. Nahkay wal ni àgəjəni nan bəlan kə meleher ga Yezu ciliŋ.

¹⁰ Yezu àra èzefteba ahàr a ti àhi ana wal ni ahkado : « Mis nakəŋ nday eley ? Maslaŋa ya ti àdəm tâkad kur ni ti àbu waw ? »

¹¹ Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Maslaŋa àbi, Bay goro ni. » Mək Yezu àhi : « Nu day ŋgay tâkad kur ti nədəm do. Sləka, ay ti kəgudar zlam day-day va ba. »]

Yezu nan Bay ya ti asladī məlan ana mis ni

¹² Yezu àhi ana mis ni keti : « Nu ti bay ya ti asladī məlan ana mis ni. Maslaŋa ya ti adəbay nu nahəma, anəsladī məlan, nahkay Melefit aməvi sifa. Ay maslaŋa ya ti adəbay nu do ni ti amanjəhad a məlan ziŋ-ziŋeni bu. »

¹³ Eslini ndam *Feriziyen ndahan təhi ahkado : « Kagrakia sedi a ka ahàr gayak gayakana ti, ma gayak ni ma masakani. »

¹⁴ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ku nəbu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana nəŋgu ni, ma goro ya nədəm ni ma ge jiri, ma masakani do. Adəba nəsəra məlan ya nəsləkabiya na akaba məlan ya nakoru na. Ay lekələm ti kəsərum məlan ya nəsləkabiya na akaba məlan ya nakoru ni do.

¹⁵ Lekələm kədəmum mis àgudara zlam a ti kajalum ahàr akada ge mis hihiriken ni. Ay nu nədəm mis àgudara zlam a ti nəjalay nahkay do.

¹⁶ Ku tamal nagrafəŋa seriya kə mis a nəŋgu ni seriya goro ni ge jiri, adəba nagraj ti nu bəlan do ; Baba goro nan ya àslərbiyu nu ni nan àbu akaba nu.

¹⁷ Àbu məbəkiani e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbiki ana kəli ni bu nahkay hi : “Tamal mis cə tagray sedi, tədəm ere gani jiri ti, ma gatay ni jiri ededŋ.” *

¹⁸ Nu nagrakia sedi a ka ahàr goro goroana. Baba nan ya àslərbiyu nu ni day agrakua sedi a. »

¹⁹ Eslini təhi ana Yezu ahkado : « Buk gani nan eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nu tekeđi kəsərum nu nu way do ni ti, kəsərum Baba do daya. Tamal kəsəruma nu a ti amal kəsəruma Baba daya. »

²⁰ Yezu àdəm ma hini ti ka ya ti nan àbu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni, nan kə gəvay ga zlam ya təbiviyu sədaga ana Melefit ni. Ay ti maslaŋa èsliki məgəs nan ndo adəba sarta gayan enjiyu fan ndo.

« Kisləmki mədəgumani ka məlan ya nakoru ni koksah »

²¹ Yezu àhi ana tay keti : « Nu ti nasləka. Lekələm akədəbum nu, ay ti akəmbərənum zlam magudarani gekəli ni do, nahkay akəmətum zlam gekəli. Adəba kisləmki mədəgumani ka məlan ya nakoru ni koksah. »

²² Eslini ndam *Zude tədəm e kidŋ gatay bu ahkado : « Àdəm “Kisləmki mədəgumani ka məlan ya nakoru ni koksah” ni ti, awayay akad ahàr gayan gayanani zla tək ? »

²³ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti mis ya ka had, nu ti mis ya àsləkabiya agavəla ni. Lekələm ti ndam ga *duniya, nu ti nu mis ga duniya do.

²⁴ Nəhi ana kəli akəmbərənum zlam magudarani gekəli do, akəmətum ti azuhva nani. Nahkay ti ahàr àdəm kəfumku ahàr, kəsərum nu gani, nu nəbu. Do ni ti akəmbərənum zlam magudarani gekəli ni do, akəmətum ededŋ. »

²⁵ Nahkay nday nakəŋ təhi : « Nak way ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Kwa ka mənəkəki ga zlapay goro ni nəhia ana kəli a, nədəm nu gani.

²⁶ Nu nəbu àna zlam kay ga mədəmkiyani ke kəli ga məgəs kəli àna seriya. Ay ma goro ya nəhi ana ndam ga duniya ni ti, ma ga Bay ya àslərbiyu nu àhu ni ciliŋ. Nan ti nan jireni. »

²⁷ Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti ŋgay àdəmki ma ka Bəŋani ti, nday təsər ndo.

* **8:17** Mənjay Mimbiki 17.6 ; 19.15. † **8:28** Yezu àdəm : « Akəzumoya Wur ge Mis agavəla » ti adəmki ma ka madarəŋ nan kə təndal.

28 Nahkay Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka fat ya ti akəzumoya *Wur ge Mis agavəla ti, † akəsərum nu ti nu gani, nu nəbu. Eslini akəsərum zlam ya ti nagray ni dek ti nu nuani nagray ga ahàr goro do. Ma ya ti nədəm ni ti ma ga Baba ya àcahu ni cilin. »

29 Bay ya ti àslərbiyu nu ni nañ àbu akaba nu, àmbrəñ nu ga ahàr goro ndo ; adaba nu nəbu nagray zlam ya ti àbəlafəñ ni kəlavad. »

30 Ka ya ti Yezu nañ àbu adəm ma ni nahkay ti, mis dal-dal təfəki ahàr.

Maslaña ya ti agudar zlam ti nañ evidi ga zlam magudarani

31 Eslini Yezu àhi ana ndam *Zude ya təfəkia ahàr a ni ahkado : « Tamal kəgəsumkabá ma goro ya nəhi ana kəli na lala, kəmbrəñum do ni ti, kigəma ndam madəbay nu ededifəñ ededifəna. »

32 Akəsərum jiri, nahkay ti ekigəm lekələm evidi va do. »

33 Nday nakəñ təhəñgrifəñ, təhi : « Leli bəza huđ ga Abraham. Day-day leli miği evidi ga maslaña ndo ni ti, kədəm mara miği leli evidi va do ni ti ahəmamam ? »

34 Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti agudar zlam ti nañ evidi ga zlam magudarani. »

35 Nədəm nahəma, evidi ti day-day tacalkivu nañ ke mis ga huđ ahay do. Ay wur ga bay ahay ti ku ananaw nañ wur ga huđ ahay zlam gayəñ.

36 Tamal Wur ge Melefit àmbaya kəli e evidi ba ti, kigəm lekələm evidi va do ededifəñ.

37 Nəsəra lekələm ti bəza huđ ga Abraham. Ay ti kawayum kəkadum nu, adaba kawayum məgəsumkabu pakama goro do.

38 Nu ti nədəm ere ye ti Baba àdəfuki ni ; lekəli ti ni kəgrum ere ye ti bəñ gekəli àhi ana kəli ni. »

39 Nday nakəñ təhəñgrifəñ, təhi : « Bəñ geli ti Abraham timey. » Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal lekələm bəza ga Abraham ti akal kəgrum təwi akada ga Abraham ya àgray ni. »

40 Nu nəbu nəhi ma ge jiri ya Melefit àhu ni ana kəli, ay nihi ti kawayum kəkadum nu sawəñ. Abraham àgray nahkay ndo timey !

41 Lekələm ti kəgrum təwi akada ga bəñ gekəli ya agray ni. » Nday nakəñ təhi : « Leli ti leli bəza məva do. Melefit nañ bəlañ nañ Bəñ geli. Bəñ geli nahanəñ àbi. »

42 Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti Melefit nañ bəñ gekəli ededifəñ ti amal kawayum nu, adaba nəsləkabiya afa gana nàra afa gekəli a. Nu nàra ti àna ahàr goro goroani do ; nañ àslərbiyu nu. »

43 Kicəm ma goro ya nəhi ana kəli ni do ni ti kamam ? Kicəm do ni ti adaba kisləmki məbi slimi ana ma goro ya nəhi ana kəli ni do. »

44 Lekələm bəñ gekəli ti *Seteni. Kawayum kəgrum ti təwi ga bəñ gekəli gani ya awayay ni. Kwa ahaslani nañ àbu abazl mis zlam gayəñ, day-day adəm ma ge jiri ndo, adaba jiri gayəñ àbi. Masəkad malfada ti təwi gayəñ, adaba nañ bay masəkad malfada, nañ bəñ gani daya. »

45 Ay nu ti nədəm ma ge jiri, nahkay ti kawayum məgəsumkabu ma goro ya nəhi ana kəli ni do. »

46 Way esliki madafaya zlam a ti, adəm nu nagudar ni way ? Ay tamal ma goro ya nədəm ni dek jiri ti, kawayum məgəsumkabani do ni ti kamam ?

47 Mis ge Melefit ti abi slimi ana ma ge Melefit, ay lekələm ti lekəli ndam ge Melefit do. Kawayum məbumi slimi ana ma gayəñ do ni ti azuhva nani. »

Kwa ka ya tiwi Abraham fañ ndo ni, Yezu nañ àbu àndava

48 Ndam *Zude ni təhi ana Yezu ahkado : « Mədəm nak zal Samari, seteni ànukviyu a ahàr vu ti, ma geli ni jiri ededifəñ. »

49 Yezu àhi ana tay : « Seteni ànuviyu bi. Zlam goro ya nagray ni ti ga mazləbay Baba goro sawəñ. Lekələm ti ni kanjakum nu, kəbumku mimili. »

50 Nu ti ngay mis təzləbay nu kwa ti nədəm do. Ay Maslaña àbu bəlañ awayay ti təzləbay nu, nañ gani agray seriya ge jiri daya. »

51 Nəhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti àgəskabá ma goro na ti aməmət day-day do. »

52 Nahkay ndam Zude nakəñ təhi ahkado : « Nihi ti məsəra seteni ànukviyu a ahàr bu ededifəñ zla ! Abraham àməta, ndam məhəñgri *pakama ge Melefit ana mis »

day tàməta, ay nak kədəm tamal maslaŋa àgəskabá ma gayak na ti àmət day-day do ni ti ahəmamam ?

⁵³ Bəŋ geli Abraham tekedí àməta ti, nak kətam naŋ aw ? Ndam məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni day tàməta, ay nak ti kədəm nak way ? »

⁵⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tamal nu nuani nazləbay ahàr goro ti, mazləbavani nani egi zlam masakani. Bay ya ti azləbay nu ni ti Baba naŋ ya ti kədəmmum naŋ Melefit gekəli ni.

⁵⁵ Lekələm kəsərum naŋ do, ay nu ti nəsəra naŋ a. Tamal nədəm nəsəra naŋ do ni ti, nasəkad malfadā akadā gekəli ni. Nu nəsəra naŋ a, nəbu nəgəskabu ma gayəŋ daya.

⁵⁶ Bəŋ gekəli Abraham àmərva adaba àsəra emipi sarta ga marana goro a. Èpia, mək àmərva àna naŋ a àkiva. »

⁵⁷ Eslini ndam Zəde ni təhi ahkado : « Nak kəzum vi kru kru zlam ndo ni ti, kədəm kípia Abraham a ti ahəmamam ? »

⁵⁸ Yezu àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, kwa ka ya ti tìwi Abraham faŋ ndo nəŋgu ni, nu gani, nu nəbu àndava. »

⁵⁹ Yezu àra àdəma nahkay ti nday nakəŋ təhəl akur ge mizligi naŋ àna naŋ. Ay ti Yezu àbu e kidīŋ ge mis bu mək àsləka a mələŋ ga *ahay gəfadakani ge Melefit ni ba, àhəraya e mite va.

9

Yezu ahəŋgaraba zal wulufnahaŋ a

¹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu akoru e divi bu akaba ndam madəbay naŋ ni ti èpi zal wuluf nahaŋ. Maslaŋa gani nani ti tìweya naŋ wulufana.

² Eslini ndam madəbay naŋ ni təhi ahkado : « Məsi, maslaŋa hini tìweya naŋ wulufana ti, way àgudar zlam way ? Àgudar zlam ti naŋ tək, day ti ata bəbəŋani tàgudar aw ? »

³ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Tìweya naŋ wulufana ti azuhva àgudara zlam a ahkay do ni ata bəŋani tàgudara zlam a palam do. Tìwi naŋ nahkay ti, Melefit awayay ti mis tìpi njəda gayəŋ àna maslaŋa hini.

⁴ Nihi mələŋ maslani ti ahàr àdəm məgrum təwi ga Bay ya àslərbiyu nu ni. Mələvad egi wudak, nahkay ti maslaŋa emisliki magray təwi ni koksah.

⁵ Ka ya ti nu nəbu a duniya bu mba ni ti nəsladí mələŋ ana mis. »

⁶ Àra àdəma nahkay ti ètiferu esliḃ a had, àgraya eliḃisl àna esliḃ gayəŋ na mək àgriki ke eri ana zal wuluf ni.

⁷ Àhi ana zal wuluf ni ahkado : « Ru kàbaray eri a dəluv Siləwe ni bu. » Siləwe ti awayay adəmvaba « Məslərani. » Zal wuluf nakəŋ òru àbaray eri ni. Àra àbara eri na ti epi divi, mək àsləka, òru a magam.

⁸ Ndam mahay gayəŋ akaba ndam ya təbu tipi naŋ ahaslani naŋ àbu ahəŋgalay zlam ni tədəm ahkado : « Maslaŋa hini ti naŋ ya ti kələvad anjəhad digəsa, ahəŋgalay zlam ni do aw ? »

⁹ Mis ndahaŋ tədəm : « Naŋ. » Mis ndahaŋ ti ni tədəm : « Naŋ do, təzavu ciliŋ. » Mək naŋ nakəŋ àdəm : « Nu gani timey ! »

¹⁰ Eslini nday nakəŋ təhi ahkado : « Kipi divi nahkay ti, mam àgrakukvu mam ? »

¹¹ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti təzalay naŋ Yezu ni àgraya eliḃisl a, àgruki ke eri mək àhu ahkado : “Ru kàbaray eri a dəluv Siləwe ni bu.” Nu nakəŋ mək nòru. Nòru nəbara ti nìpi divi həya. »

¹² Nday nakəŋ təhi : « Maslaŋa gani nani naŋ eley ? » Àhi ana tay : « Nəsəra do. »

Ndam Feriziyen tihindifiŋa ma kà zal wulufna

¹³ Təzoru maslaŋa ya ti ahaslani naŋ wulufani ni afa ga ndam *Feriziyen.

¹⁴ Yezu àgraya eliḃisl a, àgriki ana zal wuluf ni mək àhəlikaba eri na ti ka fat məpəsabana.

¹⁵ Tòru tìnjəa àna naŋ a ti, ndam Feriziyen ni day tihindifiŋa, təhi : « Nihi kipi divi ti, mam àgrakukvu mam ? » Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa gani nani àgruki eliḃisl ke eri, nəbaray eri mək nìpi divi həya. »

¹⁶ E kidīŋ ga ndam Feriziyen ni bu mis ndahaŋ tədəm : « Ku way məgray ere hini way nəŋgu ni, maslaŋa gani àsləkabiya afa Melefit a do, adaba àgra zlam ya ti àbəlay magrani do na a vad *məpəsabana ba. »

Mis ndahan ti ni tédám : « Tamal nan bay magudar zlam ti, esliki magray zlam ya ti agri ejep ana mis akada hini ni aw ? » Nahkay ticirva e kidin gatay ba.

¹⁷ Eslini ndam Feriziyen nakəŋ tihindifiŋa ma kà zal wuluf ya aŋgaba na keti, təhi ahkado : « Nak ti maslaŋa ya ti àhəlukaba eri a ni ti kédám nan way ? » Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nan bay *mahəŋgaray pakama ge Melefit. »

¹⁸ Ay ti gəďákani ga ndam *Zude ni ti ŋgay ahaslani nan wulufani day ti nihi epi divi ti tawayay məgəskabani ndo. Nahkay təzalabiyu ata bəŋani

¹⁹ ge mihindifiŋa ma kà tay a. Tàra tinjia ti təhi ana tay ahkado : « Wur gekəli ya kédámum kiwəməya nan a wulufana ti nan hini ededŋ aw ? Ay ti mam àgravu nihi ti epi divi ni mam ? »

²⁰ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ ana tay, təhi ana tay ahkado : « Məsəra hini ti wur geli, ka ya ti mīweya ti nan wulufani ededŋ.

²¹ Ay ere ye ti àgravu, epi divi hi ti, məsər do. Maslaŋa ya ti àhəlukaba eri a ni day məsər do. Nan wur va do, hindumfiŋa kà nan nanana ; esliki məhəŋgrifəŋani ana kəli. »

²² Tédám nahkay ti adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kà gəďákani ga ndam Zude na. Adaba ndam Zude ni dek təzlapakabá, tédám maslaŋa ya adəm Yezu nan *Krist ti təcəfəŋa nan kà mahəŋgalay Melefit akaba tay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni ba.

²³ Ata bəŋani tédám nan wur va do, tihindifiŋa kà nan nanana ti azuhva nani.

²⁴ Ndam Feriziyen ni təzalay maslaŋa ya ti ahaslani nan wulufani ni keti. Àra enjia ti təhi : « Dum ma ge jiri kə meleher ge Melefit. Leli ti məsəra maslaŋa ya ti kédám àhəlukaba eri a ni ti nan bay magudar zlam. »

²⁵ Nan nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « ŋgay nan bay magudar zlam ahkay do ni àgudar zlam do ni ti nəsər do. Ere ye ti nəsər ni ti zlam bəlan ; ahaslani ti nu wulufani, ay nihi ti nipi divi. »

²⁶ Nday nakəŋ tihindifiŋa, təhi : « Àgruk ti mam ? Àhəlukaba eri a ti ahəmamam ? »

²⁷ Nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kəli a àndava, kicəmuki ndo timey. Ay

kawayum nəhi ana kəli kicəm keti ti kamam ? Tək lekəlum day kawayum migi ndam madəbay nan aw ? »

²⁸ Àra àdəma nahkay ti, nday nakəŋ tindivi nan, tédám : « Adəbay maslaŋa nani ti nak kwa. Leli ti leli ndam madəbay Məwiz.

²⁹ Leli ndam madəbay Məwiz adaba məsəra Məwiz ti Melefit àhia ma gayan ana nan a. Ay maslaŋa nani ti məsər məlan gayan ya àsləkabiya na do simiteni. »

³⁰ Nan nakəŋ àhi ana tay nahkay hi : « Lekəlum kəsərum məlan gayan ya àsləkabiya na do ni ti ahəmamam ? Ay àhəlukaba eri a timey !

³¹ Məsəra tamal bay magudar zlam ahəŋgaləŋ zlam kə Melefit ti Melefit èciiki do. Ay ku way way do tamal ahəŋgalay Melefit àna mahəŋgaroru ahàr a had akaba agray ere ye ti àhi məgray ni ti, Melefit èciiki.

³² Day-day maslaŋa èci ti maslaŋa nahan àhəlukaba eri ana mis tiweya nan a wulufana ndo.

³³ Tamal ti maslaŋa nani àsləkabiya afa ge Melefit a do ni ti, amal èsliki magray arəŋa koksah. »

³⁴ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Kwa tiweya kur a nak bay magudar zlam ti kac-ahi zlam ana leli aw ! » Nahkay təgaraya nan e mite va.

Way nan wulufani ededŋ way ?

³⁵ Yezu àra ècia ndam Feriziyen ni təgaraya zal ya ahaslani wulufani na e mite va ti adəbay nan. Àra àdia ahar a ti àhi ahkado : « Kəfəki ahàr ka *Wur ge Mis aw ? »

³⁶ Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nan way, Bay goro ni, ti nəfəki ahàr ni ? »

³⁷ Yezu àhi : « Bay ya ti kəbu kaməŋjaləŋ, nan àbu ahuk ma ni ti nan gani. »

³⁸ Nan nakəŋ àhi : « Nəfukuka ahàr a, Bay goro ni. » Mək àbəhadī mirdim grik.

³⁹ Eslini Yezu adəm : « Nàra a duniya va ti ga magrafəŋa seriya kə mis a ; ti ndam wuluf tīpi divi, nday ya tédám tīpia divi a ni təwuluf. »

⁴⁰ Ndam *Feriziyen ya təbu akaba nan eslini ni tàra ticia ma gayan na ti təhi : « Leli day leli ndam wuluf aw ? »

⁴¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal ti kànjum lekùli ndam wuluf ti, amal zlam magudarani gekùli àbi. Ay nihi ti kàdàmum kàbum kipàm divi ti zlam magudarani gekùli àbu. »

10

Bay majəgay təmbəmbak

¹ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kùli nahəma, maslaŋa ya ti ahuriyu a gargara ga təmbəmbak vu gwar a mahay do, ahuriyu àna mələŋ nahaŋ ti, naŋ zal akal, naŋ zal abra.

² Ay maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a mahay ga gargara ni ti naŋ bay majəgay təmbəmbak.

³ Bay majəgay gargara ni azləkiaba mahay ana bay majəgay təmbəmbak na. Àzləkiaba ti bay majəgay təmbəmbak ni azalay təmbəmbak gayan dek bəlan bəlan àna slimi gatay. Təmbəmbak ni ticia dənğu gayan a ti təsəra, abaya tay e mite va.

⁴ Ka ya ti àbaya tay a nahəma, adi kama ana tay, mək təmbəmbak ni tadəboru naŋ kələŋ, adaba təsəra dənğu gayan a.

⁵ Ay ti atadəboru maslaŋa ya ti təsər naŋ do ni do ; atacuhwafəŋa, adaba təsər dənğu ge mis ndahaŋ do. »

⁶ Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay, ay ti ticia ere ye ti awayay ahiki ana tay na ndo.

Yezu naŋ bay ya ti ajəgay zlam lala ni

⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kùli nahəma, mahay ga gargara ga təmbəmbak ni ti nu.

⁸ Mis ndahaŋ ya tàra, tədəm tajəgay təmbəmbak ni ti, nday dek ndam akal, ndam abra ; ay təmbəmbak ni ticiki ma ana tay ndo.

⁹ Mahay ti nu, maslaŋa ya ti ahuriyu gwar a nu bu ni ti araŋa amacay naŋ do, Melefit amahəŋgay naŋ. Nahkay emisliki məhuriyu a gargara vu, mahərana e mite va akaba aməŋgət zlam məzum gayan.

¹⁰ Zal akal ara ti ga məhəl zlam àna akal, ga mabazl zlam akaba ge mijin zlam. Ay nu nàra ti, nawayay ti mis tənğət sifa ya ti àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti nəvi ana tay àtam ya ti tiwi mis àna naŋ ni.

¹¹ « Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti, ku takadki naŋ ka təmbəmbak gayan ya ti ajəgay tay ni nənğu ni agəskabu, àmbrəŋ tay do.

¹² Ay ti maslaŋa ya ajəgi zlam ana mis ti təpəl naŋ ni ti àjəgay zlam lala do, adaba tamal epia kəra gili naŋ àbu ara ti acuhway, ambərba təmbəmbak ni. Aməmbərba tay a ti, kəra gili ni amabazl ndahaŋ, emidikaba ahər a ana məgəjəni gana.

¹³ Maslaŋa ya ti acuhway, ambərba təmbəmbak ni ti təmbəmbak ni təhəli ahər do, adaba naŋ agray ni təwi ga sinğu cilin.

¹⁴ Bay ya ti ajəgay zlam lala ni ti nu. Nu nəsəra təmbəmbak goro a, təmbəmbak goro day təsəra nu a

¹⁵ akada ga Baba ya àsəra nu a, nu day nəsəra Baba ni. Nahkay ti nəgəskabu ti təkadki nu ka təmbəmbak goro ya najəgay ni.

¹⁶ Təmbəmbak goro ndahaŋ təbu, ay ti təkibu ka ndahaŋ ya a gargara hini bu ni bi. Nday gani nani ti ahər àdəm nəhəlbiyu tay daya. Etici dənğu goro, etigi ka ahar bəlan akaba ndahaŋ ni, bay majəgay tay day bəlan.

¹⁷ Baba awayay nu adaba nəgəskabu ti nəmət ka mawayay goro, do ni ti maslaŋa esliki makad nu do. Nəməta nənğu ni, nisliki manğabana tata.

¹⁸ Maslaŋa ya ti esliki makad nu ni ti àbi, nəgəskabu nəmət ti ka mawayay goro. Nisliki məmətani ka mawayay goro ; nisliki manğabana daya. Bəŋ goro àhu gray ti nahkay. »

¹⁹ Ndam *Zəde ni tàra ticia ma ga Yezu ya àdəm na ti ticirvu e kidin gatay bu keti.

²⁰ Mis ndahaŋ kay e kidin gatay bu təbu tədəm : « Seteni àniviyu a ahər vu, naŋ zal seteni ti kəbumi slimi ana ma gayan ni ti kamam ? »

²¹ Mis ndahaŋ ni ti ni tədəm : « Zal seteni àdəm ma gayan hini ya adəm ni do. Zal seteni ti esliki məzləkikaba eri ana ndam wuluf a waw ? »

Ndam Zəde tawayay məgəskabu ma ga Yezu do

²² Sarta ga wuməri ga məzləkaba *Ahay gədakani ge Melefit na enjua, təgray a Zerəzalem, sarta gani nani ti ahar kusi.

23 Nahkay Yezu asawaday a dalaka ga *ahay gadakani ge Melefit ni bu, ka melaŋ ya tazalay Dalahay ga Salomon ni.

24 Ndam *Zude ni təcakalakivu ka Yezu, tēveliŋi ahār, tēhi ahkado : « Tamal nak *Krist edediŋ ti, hi ana leli vay-vay kimbirfəŋ ba, nahkay ti ahār aməhəli ana leli va do. »

25 Eslini Yezu ahəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Nəhia ana kəli a əndava, ay ti kawayum məgəsumkabu ma gani ndo timey. Təwi ya nagray ni ti nagray əna njəda ga Baba, nahkay təwi gani nani adəfiki ana kəli nu ti nu way.

26 Ay ti kekileŋa lekələm kawayum məfumku ahār do, adaba lekələm kəkumkibu ka təmbəmbak goro bi.

27 Təmbəmbak goro ti tici dəŋgu goro, nu day nəsəra tay a, nday day tadəbay nu.

28 Nəvi *sifa ya əndav day-day do ni ana tay, atəmət do, maslaŋa day emisliki məhəlfua tay a do.

29 Baba Melefit naŋ ya əbu təmbəmbak ni ti naŋ gadakani atam mis dek, atam zlam dek. Maslaŋa əbi esliki məhəlfəŋa tay kə Baba bi.

30 Leli ata Baba ti leli bəlaŋani. »

31 Yezu əra adəma nahkay ti ndam Zude ni təhəl akur keti, tawayay mizligi naŋ əna naŋ.

32 Yezu əhi ana tay ahkado : « Nəgra təwi sulumana sulumana kay e kidiŋ gekəli ba əna njəda ga Baba. Ay kawayum kizligəm nu əna akur, kakađum nu ti əki ke təwi weley gani weley ? »

33 Eslini ndam Zude ni təhəŋgrifəŋ, tēhi ahkado : « Mawayay mizligi kur əna akur, mawayay makađ kur ti, əki ke təwi sulumani do. Mizligi kur ti adaba kindivia Melefit a palam ; nak mis, ay ti kawayay kazay ahār gayak akada nak Melefit. »

34 Yezu ahəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit adəm nahkay hi : “Lekələm ti melefit.” * Əbi məbəkiani nahkay hi bi aw ?

35 Maslaŋa əbi esliki məbəzkiya zlam ya əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na bi. Nahkay nday ya ti Melefit əhi ma gayaŋ ana tay ni ti əzalay tay melefit edediŋ.

* 10:34 Limis 82.6.

36 Ay nu ti Baba adaba nu a, əslərbiyu nu a duniya vu. Goro ya nədəm “Nu Wur ge Melefit” ni ti, ahəmamam kisləmki mədəmani nindivi naŋ ni mam ?

37 Tamal nagray təwi ni ga Baba do ni ti kəfumku ahār ba.

38 Ku nagray təwi ga Baba, kəfumku ahār do nəŋgu ni, gəsumkabá təwi goro ya nagray na digepa. Nahkay ti akəsərum lala, nu nəbu əna njəda ga Baba, naŋ day naŋ əbu əna njəda goro, nahkay leli ata Baba ti bəlaŋani. »

39 Yezu əra adəma ma na nahkay ti, tawayay məgəs naŋ keti, ay ti atamfəŋa kə tay a.

40 Kələŋ gani Yezu əsləka, əŋgoru ke ledi ge Zarden, ka melaŋ ge Zej ya *abaray mis ahaslani ni. Naŋ nakəŋ ənjəhad eslini gosku bal.

41 Ka ya ti naŋ əbu eslini ni ti mis kay tərəkia, təbu tədəm : « Zej ti agray zlam magray ejep ndo ; ay ma gayaŋ ya adəmki ka maslaŋa hini ni dek ti jiri edediŋ. »

42 Eslini mis kay təfəkiya ahār ka Yezu a.

11

Lazar aməta, mək Yezu ahəŋgaraba naŋ e kisim ba

1 Zal nahaŋ əbu, slimi gani Lazar, arməwər əzəgadiya naŋ a. Kəsa gayaŋ Betani, nday akaba bəza ga mənani walani ata Mari nday ata Marta.

2 Mari ti nani, Mari ya ti əbəkiki tersel ka asak ga Bay geli mək atəmadkia əna məhər gayaŋ a ni. Lazar naŋ ya ti əbesey do ni ti wur ga mənani.

3 Nahkay bəza ga mən ga Lazar nakəŋ təslərkiuru mis ka Yezu ti məhi : « Bay geli, zləba gayak Lazar əbesey do. »

4 Yezu əra ecia ma na nahkay ti adəm : « Arməwər ga Lazar ni ti akad naŋ do. Ay ti mis atəsər njəda ge Melefit əna naŋ sawaŋ. Nahkay atazləbay Melefit, atazləbay nu Wur ge Melefit daya. »

5 Lazar akaba bəza ga mənani ata Mari nday ata Marta ti Yezu awayay tay ;

6 ay əra ecia ga Lazar ya əbesey do na ti oru weceweci ndo, apəskivu ka ahār gani vad cə.

⁷ Kələŋ gani àhi ana ndam maɗəbay naŋ ni ahkado : « Nihi ti sarta ènjɔa ga maŋgona e Zude a. »

⁸ Ndam maɗəbay naŋ ni tahi ahkado : « Mɔsi, nihi guhwa hɔya ndam *Zude ni tawayay tizligi kur àna akur, tawayay takad kur ti, kəŋgoru eslini keti aw ? »

⁹ Yezu àhi ana tay : « Mələfat ti njemdi kru mahar cɔ do aw ? Tamal mis asawaɗay ga məlafat ti èji asak do, adaba naŋ a məlaŋ maslaɗani bu, epi divi lala. »

¹⁰ Ay tamal mis asawaɗay ga məlavaf ti eji asak, adaba naŋ àbi a məlaŋ maslaɗani bu bi, epi divi lala do. »

¹¹ Yezu àra àhia ma ana tay a nahkay ti àhi ana tay : « Zləba geli Lazar àdiya e dɔwir va, ay nakoru nepidekababiya naŋ a. »

¹² Eslini ndam maɗəbay naŋ ni tahi ahkado : « Bay geli, tamal àdiya e dɔwir va ti, amaŋgaba a arməwər gayan ni ba do waw ? »

¹³ Ga Yezu ya àhi ana tay nahkay ti awayay ahi ana tay Lazar àmɔta. Ay ndam *maɗəbay Yezu ni tahi ana ahàr hi ti Yezu adəmki ma ti ke dɔwir dɔwireni ededɪŋ.

¹⁴ Nahkay Yezu àhi ana tay vay-vay : « Lazar àmɔta. »

¹⁵ Nu nəbi ka məlaŋ gani bi ti nəbu nəmərɔv azuhva kəli, adaba akəfɔmku ahàr àkivu. Ay nihi ti takomum mədəgumkiuru. »

¹⁶ Eslini Tumas naŋ ya təzalay naŋ Didim ni àhi ana ndam maɗəbay Yezu ndahaŋ ni ahkado : « Leli day takomum maɗəboru naŋ, ti tōru tɔbazla leli akaba naŋ a. »

¹⁷ Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni tɪnjɔa a Betani a wudak ti, tahi ana tay Lazar àgra vad a fad e mindiviŋ ba. »

¹⁸ Betani ti driŋ driŋ akaba Zeruzalem kay do, èsli ezewef kru kru mahkər do. »

¹⁹ Nahkay ndam Zude kay tōra eslina ga məgrikabiyu ezekw ana Marta nday ata Mari ga wur ga məŋ gatay ya àmɔta na. »

²⁰ Marta àra ècia Yezu naŋ àbu ènjia wudak ti àŋgwivoru a ma vu. Mari ti ni naŋ a magam manjəhadani digusa. »

²¹ Ata Marta tàra tɔbakabá ahàr ata Yezu a ti Marta nakəŋ àhi ahkado : « Tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmɔt ndo. »

²² Ay nəsəra ku nihi day ere ye ti kihindi-fiŋa kə Melefit a dek day Melefit aməvuk. »

²³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Wur ga muk ni amaŋgaba e kisim ba. »

²⁴ Marta àhi : « Iy, nəsəra ka fat ga mandav ga duniya mis ataŋgaba e kisim ba ni ti, naŋ day amaŋgaba. »

²⁵ Yezu àhi keti : « Mis taŋgaba e kisim ba, təbu àna sifa ti azuhva nu, adaba nu nəbu palam. Maslaŋa ya ti afəkua ahàr a ti ku tamal àmɔta nəŋgu ni amələbu àna sifa. »

²⁶ Maslaŋa ya ti naŋ àbu àna sifa, afəkua ahàr a ti, amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani, àmɔt do. Kəhi ana ahàr ma goro hini ya nəhuk ni ma ge jiri do waw ? »

²⁷ Eslini Marta nakəŋ àhi ahkado : « Ma ge jiri, Bay goro ni ; nəsəra nak *Krist *Bay gəɗakani ya Melefit àslərbiyu a duniya vu ni, nak Wur ge Melefit. »

²⁸ Marta àra àhia ma na nahkay ti àsləka, àŋgoru a magam, mək àzalay wur ga məŋani Mari, àhi ma akal-akal, àhi ahkado : « Mɔsi geli àra, naŋ àbu ehindi kur. »

²⁹ Mari àra ècia ma ga wur ga məŋani ya àhi na ti ècikaba cəkwaɗ, àrəkioru ka Yezu. »

³⁰ Ka sarta nani ti Yezu àhuriyu a kəsa ni vu faŋ ndo, kekileŋa naŋ àbu ka məlaŋ ya tɔbakabu ahàr nday ata Marta ni mba. »

³¹ Ndam Zude ya təvu a ahay bu, tōru eslini ga məgri ezekw ana tay ni tàra tɪpia Mari nakəŋ ècikaba cəkwaɗ àhəraya e mite va ti tədəbabiyu naŋ. Tədəboru naŋ ti, tahi ana ahàr bi akoru kə mindiviŋ, akoru etəwibiyu eslini. »

³² Mari òru ènjɔa ka məlaŋ ga Yezu na, èpia naŋ a ti àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Bay goro ni, tamal nak kələbu ahalay ti, akal wur ga mma ni àmɔt ndo. »

³³ Yezu àra èpia Mari a naŋ àbu etəwi, ndam Zude ya tədəbabiyu Mari ni day təbu tɪtəwi ti, àhəlia ahàr a dal-dal, bəruv àwəra naŋ a. »

³⁴ Mək àhi ana tay ahkado : « Kəfumiya naŋ e mindiviŋ vu eley ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, tahi : « Bay geli, ra kara kip-ibiya məlaŋ gana. »

³⁵ Eslini Yezu etəwi. »

³⁶ Ndam Zude ni tàra tɪpia naŋ a naŋ àbu etəwi ti tədəm : « Mənjumki day ti, àwaya naŋ a dal-dal ni. »

³⁷ Ay mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tādām ahkado : « Àhəlikaba eri ana zal wuluf a ti, ti Lazar àmət ba ti èsliki magrani koksah aw ? »

³⁸ Eslini bəruv àwəra Yezu a keti, mək òru ke mindiviŋ ni. Mindiviŋ nani ti ahuzl, təzləkləŋ ma gani àna belim gəđakani.

³⁹ Tòru tìnjua ti Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Zumləŋa belim na kà ma ge mindiviŋ na. » Eslini Marta wur ga məŋ ga maslaŋa ya ti àmət ni àhi ahkado : « Bay goro, àgra vad a fađ nihi e mindiviŋ ni ba ni ti èzia àndava timey. »

⁴⁰ Yezu àhi ahkado : « Nəhuka àndava : tamal kəfəkua ahàr a nahəma ekipi zlam, akəsər Melefit ti naŋ njəđa-njəđani, akazləbay naŋ ti, kici ndo waw ? »

⁴¹ Nahkay mis ni təzələŋa belim na kà ma ge mindiviŋ na. Eslini Yezu nakəŋ àmənjoru agavəla, àđəm : « Səsi gayak Bəba goro ni, adaba kəgrua ere ye ti nihindilək na. »

⁴² Nu ti nəsəra nak kəbu kəgru ere ye ti nihindilək ni dek kəlavad. Ay nəđəm ma hini ti, nawayay ti mis ya təbu ahalay teveliŋ nu ni tici, ti təsər nak kəslərbiyu nu eđediŋ. »

⁴³ Yezu àra àđəma ma na nahkay ti àzlah kay kay, àđəm : « Lazar, hərəya e mindiviŋ ni ba. »

⁴⁴ Nahkay maslaŋa ya ti àmət ni àhərəya, asak mitəwidəni, ahàr day mitəwidəni àna gabaga, ahàr gayəŋ makambahani àna azana. Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni ahkado : « Picehəməba naŋ a, ti māsawadəy. »

Gəđakani ga ndam Zude tagray sawari ge mijij Yezu

(Meciyə 26.1-5 ; Mark 14.1-2 ; Lək 22.1-2)

⁴⁵ Ndam *Zude ya tàra afa ga Mari a, tìpi ere ye ti Yezu àgray ni ti, mis ndahaŋ kay e kidiŋ gatay bu təfəki ahàr ka Yezu a.

⁴⁶ Ay mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tərəkioru ka ndam *Feriziyəŋ, təŋgəhadì ere ye ti Yezu àgray ni ana tay.

⁴⁷ Gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyəŋ ni tàra ticia ma na ti, təzalakabu gəđakani ga ndam Zude ni dek, tādəm : « Nihi maslaŋa hini agray zlam magray ejep dal-dal ti, məgrum ahəmamam ? »

⁴⁸ Tamal məmbrəŋa naŋ a, naŋ àbu agroru zlam gayəŋ ni nahkay ti, mis dek atəfəki ahàr. Nahkay ndam *Rom atəmbrəŋ leli do : etembedkaba *ahay gəđakani *njəlatani geli na, etijij jiba geli dek. »

⁴⁹ Zal nahaŋ àbu, naŋ gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani, slimi gayəŋ Kayif. Naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekələm ti kəsərum araŋa do simiteni. »

⁵⁰ Ahàr àđəm mis bələŋ amət azuhva ndam jiba geli dek, ti ndam jiba geli ni təmət ba. Amət nahkay ti aŋgivu ana kəli ti kəsərum do waw ? »

⁵¹ Àđəm nahkay ti pakama gayəŋ gayəŋani do ; àhəŋgaraya pakama ge Melefit a, adaba Kayif ti gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ke vi nani palam. Pakama ge Melefit ya àhəŋgaraya ni ti nihi : ahàr àđəm Yezu amət azuhva ndam jiba gayəŋ kwa.

⁵² Yezu amət ti azuhva ndam jiba gayəŋ ciliŋ do, amət ti ga maŋgasikabu ahàr ana bəza ge Melefit ya medeveni ka had gərgərani ni dek.

⁵³ Kwa ka fat nani nday nakəŋ tawayay makad naŋ.

⁵⁴ Yezu àra ècia ma gana ti, àmbrəŋ masawadani e kidiŋ ga ndam Zude bu huya, àsləka òru a kəsa nahaŋ vu. Kəsa nani ti təzalay Efreyim, kà gəvay ge gili. Àra enjua ti ànjəhad eslini akaba ndam madəbay naŋ ni.

⁵⁵ Ka sarta gani nani ti *Pak, wuməri gəđakani ga ndam Zude ni, ènjia wudak. Nahkay ndam Zude kay ya a kəsa ndahaŋ bu ni təsləka, tòru a Zerəzalem ga məbarani ti tigi njəlatani day kwa ti təgray wuməri ni.

⁵⁶ Mis ni tòru tìnjua a Zerəzalem a ti teheliŋ eri ga Yezu, ay ti tədi ahàr ndo. Ka ya ti nday təbu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu nahəma, təzlapay e kidiŋ gatay bu, tādəm : « Kəhumi ana ahàr mam ? Kəhumi ana ahàr ti amara ga magray wuməri na waw ? »

⁵⁷ Gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Feriziyəŋ ni tawayay təgəs naŋ, nahkay təhi ana mis ahkado : « Ku way way do tamal àsəra »

məlanj ga Yezu ya nanj àbu na ti m̄hi ana leli. »

12

*Mari ab̄aki tersel ka asak ga Yezu
(Meciyu 26.6-13 ; Mark 14.3-9)*

¹ Vad̄ àvu muku tara tagray wum̄ari ga *Pak ni ti Yezu òru a Betani a k̄sa ga Lazar bu. Lazar ti nanj ya ti àm̄ət, m̄ək Yezu àh̄əngaraba nanj e kisim ba ni.

² Eslini t̄əzalaki Yezu nak̄ənj ka zlam məzumani. Òru ènj̄ua ti Marta ah̄əlibiyu zlam məzumani ana tay, Lazar ti ni nanj àbu azum zlam akaba mis ya t̄əzalay tay ni.

³ Ka ya ti t̄əbu t̄əzum zlam ni ti Mari òru àna tersel ya t̄əzalay nardu ni, nj̄əlatani ge siŋgu kayani, telma ge litir. Àra ènj̄ia àna nanj a ti àb̄əki tersel ni ka asak ga Yezu c̄uēni m̄ək àt̄əmadkia àna m̄əh̄ər ga ah̄ər gayan̄ a. Nahkay ahay ni d̄ək ezi tersel tersel a.

⁴ Eslini Z̄ədas Iskariyot b̄əlanj ga ndam *mad̄əbay Yezu, nanj ya am̄əsəkumoru Yezu ni, àd̄əm ahkado :

⁵ « Siŋgu ge tersel ni jik diŋ diŋ mahk̄ər ti t̄əsəkumoru, t̄idi siŋgu gani ana ndam talaga ndo ni ti kamam ? »

⁶ Z̄ədas àd̄əm nahkay ti ad̄aba awayay ndam talaga palam do, àd̄əm nahkay ti ad̄aba nanj zal akal. Nanj bay manj̄ah siŋgu, ay ti nanj àbu adaf̄ənj̄a siŋgu na akal-akal a.

⁷ Ay Yezu àra ècia ma ga Z̄ədas na ti àhi : « Mbr̄ənj wal hini, k̄əh̄əli muru ba. Àgray nahkay ti ad̄aba nanj àbu ajalakioru ah̄ər ka vad̄ ya ti an̄əm̄əta, at̄əfiyu nu e evid̄ vu ni.

⁸ Ndam talaga zla nah̄əma, nday t̄əbu akaba k̄əli k̄əlavad̄. Ay nu zla ti ananj̄əhad̄ akaba k̄əli k̄əlavad̄ do. »

⁹ Ndam *Z̄əde kay t̄àra t̄icia Yezu nanj a Betani ti t̄òru eslini. T̄òru ti azuhva Yezu cilin̄ do ; t̄òru ti ga moru mipi Lazar nanj ya ti Yezu àh̄əngaraba nanj e kisim ba ni daya.

¹⁰ Nahkay ḡəđákani ga ndam *manj̄əlabakabu mis akaba Melefit ni t̄əzlapakabá, t̄əđəm : « Si mijin̄ Lazar daya kwa. »

¹¹ T̄əđəm nahkay ti ad̄aba ndam Z̄əde kay t̄əmbr̄ənj̄a tay a, t̄əḡəskabu ma gatay ni va do, t̄əbu t̄əf̄əki ah̄ər ka Yezu azuhva gayan̄ ya àh̄əngaraba Lazar a ni.

Yezu ahuriyu a Zer̄əzalem

(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; L̄ək 19.28-40)

¹² Haj̄ənj gani mis kayani ya t̄òru a Zer̄əzalem ga magray wum̄ari ga *Pak ni t̄icia Yezu ènj̄ia a Zer̄əzalem a wud̄ək.

¹³ Nahkay nday nak̄ənj t̄əkwahakabaya ahar ga t̄əb̄a a ahar va, m̄ək t̄əh̄əraya a k̄əsa ni ba t̄ənj̄wivoru a ma vu. Nday t̄əbu takoru ti t̄əgray salalay, t̄əz̄ləbay Yezu, t̄əđəm : « *Hozana ! Bay Melefit m̄əgri sulum gayan̄ ana maslan̄a ya ti ara àna slimi gayan̄ a, nanj bay ga ndam *Izireyel ni !* »

¹⁴ Eslini Yezu àdi ah̄ər ana azonj̄u, m̄ək àc̄əlkiyu katapla. Ere gani àgravu ti akad̄a ya ti àbu m̄əb̄əkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

¹⁵ « Ndam *Siyon̄, k̄əgrum anj̄waz ba. M̄ənj̄umoru, bay gek̄əli nanj tegi ara, àc̄əlkiyabiya ka wur ga azonj̄u a.† »

¹⁶ Ka sarta gani nani ti ndam *mad̄əbay Yezu ni t̄əsərkaba ere ya àgravu na ndo. Ka sarta ya ti Melefit àzoya Yezu a məlanj masladani gayan̄ va day kwa ti ma ya ti Melefit àd̄əmki a Wakita gayan̄ bu ni anj̄iaya a ah̄ər ba ana tay a. Nahkay t̄əsər zlam gani nani àgrakiva ka Yezu a akad̄a ya àbu m̄əb̄əkiani na.

¹⁷ Ka fat ya ti Yezu àzalay Lazar, àhi « H̄əraya e mindivin̄ ba, » àh̄əngaraba nanj e kisim ba ni ti, mis ya t̄òru eslini ni d̄ək t̄ipia ; nday nak̄ənj t̄ənj̄əhad̄i ma gani ana mis ndahan̄ ni.

¹⁸ Mis kay t̄ənj̄wivoru a ma vu ana Yezu ti azuhva t̄icia gayan̄ ya àgray zlam magray ejep nani na.

¹⁹ Eslini ndam *Feriziyen̄ ni t̄əzlapay e kid̄in̄ gatay bu, t̄əđəm : « K̄isl̄əmki ka aran̄a do ni ti kip̄əm do waw ? Nihi mis ni d̄ək t̄əbu tad̄əbay nanj ci ni. »

Yezu ad̄əmki ma ka masladani gayan̄ akaba ka m̄əm̄ət gayan̄

²⁰ E kid̄in̄ ge mis ya t̄òru ga maz̄ləbay Melefit ka sarta ga wum̄ari ni bu ni ti ndam *Gres ndahan̄ day t̄əkibu ka tay.

²¹ Nday nak̄ənj t̄ərəkioru ke Filip nanj ga k̄əsa Beceyda ka had̄ *Gelili ni. T̄əhi : « Bay geli, leli mawayay m̄əbakabu ah̄ər akaba Yezu. »

* 12:13 Limis 118.25-26. † 12:15 Zakari 9.9.

²² Filip àra ècia ma gatay na ti àrækioru ka Andre, mæk nday cæni tærækioru ka Yezu, tæhi ma gani.

²³ Yezu àra ècia ma gana ti àhi ana tay ahkado : « Nihi sarta ya Melefit azoru nu *Wur ge Mis a mælan masladani gayan bu ni ènjia.

²⁴ Næhi ana kæli nahæma, hilfi ga hay tamal àdiyu a had vu ndo, èzi ndo ni ti, nan àbu nahkay zlam gayan. Ay tamal èzia day kwa ti eri gani afætaya, adæk, abay ahàr, ewi bæza kay.

²⁵ Maslaña ya ti awayay ajægur sifa gayan ti àmæt ba ni ti emiijn ; ay maslaña ya ti awayay sifa gayan a duniya hini bu do ni ti amægur, amælæbu àna *sifa ya àndav day-day do ni sawan.

²⁶ Tamal mis awayay mæguru tæwi nahæma, mædæbay nu. Ka mælan ya nu nèvu ni ti bay mæguru tæwi ni day amælæbu eslini. Tamal mis ègia bay mæguru tæwi a ti, Baba amazlæbay nan. »

²⁷ Yezu àdæm keti : « Nihi ti mæbæruv àbu atukaba. Nædæm hi ti mam ? Nædæm : “Bæba, nècakay daliya a sarta hini bu ba” zla tæk ? Nædæm nahkay do, adæba nàra ti ga macakay daliya a sarta hini bu.

²⁸ Bæba, gray zlam ti mis tâzlæbay kur. » Eslini dængu àhændabiyu a hud melefite bu nahkay hi : « Nægra zlam ya ti mis tâzlæbaki nu na àndava, anagray zlam nahan keti ti mis tâzlæbaki nu. »

²⁹ Mis ye eslini ni tàra ticia dængu ya àhændabiya na ti mis ndahan e kidin gatay bu tædæm : « Avær àdi aday. » Mis ndahan ti ni tædæm : « *Mæslær ge Melefit àhibiyu ma. »

³⁰ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Dængu hini ya àhændabiyu ni ti, àhænday ti azuhva nu do, àhænday ti azuhva kæli sawan.

³¹ Nihi ti sarta ga magrafæna seriya kè mis ga duniya ènjia, nihi ti tara tagaray bay magædavani ya agur duniya ni.

³² Ay nu ti ka fat ya ti atæzoru nu agavæla nahæma, anazalakaboru mis dek afa goro. »

³³ Yezu àdæm nahkay ti awayay adafaki ahæmamam amara mæmæt ni.

³⁴ Eslini mis dal-dalani ni tæhængrifæn, tæhi : « Leli mèjeŋga a Wakita ge Melefit ni

bu ni ti, *Krist *Bay gædækani ya amara ni ti amælæbu ga kanjay-kanjayani. Ay nak kædæm ahàr àdæm tæzoru Wur ge Mis agavæla ti kamam ? Wur ge Mis nani ti way ? »

³⁵ Yezu àhængrifæn ana tay, àhi ana tay ahkado : « Masladani àbu asladæ ana kæli ga hayaŋani. Ka ya ti masladani àbu ti sawadumoru ; do ni ziŋ-ziŋeni ara adi ahàr ana kæli. Adæba maslaña ya ti asawaday e ziŋ-ziŋeni bu ni ti àsær mælan ya akoru ni do.

³⁶ Ka ya ti masladani àbu e kidin gekæli bu ni ti, fumki ahàr ka Bay ya ti avi masladani ana kæli ni. Tamal kæguru nahkay ti kiguru ndam masladani. »

Yezu àra àdæma ma nana ti, àslæka, àbæfænà kà tay a.

Ndam Zæde tàwayay mægæskabu ma ga Yezu do

³⁷ Ku tamal Yezu àgra zlam magray ejep a dal-dal kè meleher ge mis dal-dalani na nængu ni, mis ni tàwayay mæfæki ahàr ndo.

³⁸ Nahkay pakama ge Melefit ya Izayi àhængri ana mis ni àgrava àndava. Pakama gani nani ti nahkay hi :

« Bay goro, ma geli ya ti mædæm ni ti, way àgæskabá way ?

Bay geli àdæfiaba njeða gayan a ti ana way ?

³⁹ Ndam nday nani tæfæki ahàr ka Yezu do ni ti, Izayi àdæmkia ma ka tay a daya. Àdæm ahkado :

⁴⁰ « Melefit àwulufa tay a, àgray ti tæjalay ahàr sulumani ba.

Àgray nahkay ti, awayay ti tipi divi ba, tæsær zlam ba,

awayay ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Nahkay Melefit àdæm : “Tamal tàmbatkaba ti, akal nàhænga tay a.” S »

⁴¹ Izayi àdæm nahkay ti adæba èpia Yezu nan àbu a masladani ge Melefit ba àndava. Àra èpia nan a nahkay ti àdæmki ma.

⁴² Ku tamal nahkay nængu ni mis ndahan e kidin ga gædækani ga ndam *Zæde bu kay tæfækia ahàr ka Yezu a. Ay ti tæhi ma gani ana mis vay-vay ndo, adæba angwaz àwærfænà tay kà ndam *Feriziyen a,

tə́dəm bi atəhi ana tay təhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu va ba.

⁴³ Nahkay nday gani tawayay magray zlam ya ti àbəlafəŋ kè mis ni àtama ya ti àbəlafəŋ kè Melefit na sawaŋ.

Yezu agrafəŋa seriya kè mis àna pakama gayan ya àdəm na

⁴⁴ Yezu àdəm ma kay kay, àdəm : « Maslaŋa ya ti afəku ahar nahəma, afəki ahàr ti ka nu do ; afəki ahàr ka Bay ya ti àslərbiyu nu ni.

⁴⁵ Maslaŋa ya ti naŋ àbu epi nu ni ti, naŋ àbu epi Bay ya ti àslərbiyu nu ni.

⁴⁶ Nu nàra a duniya va ti ga masladì mələŋ ana mis. Nahkay ku way way do afəku ahàr ti ànjəhad e ziŋ-ziŋeni bu va do.

⁴⁷ Tamal mis ècia ma goro na mək àgəskabu do nahəma, bay ya agrafəŋa seriya ni ti nu do. Adaba nu nàra a duniya va ti ga mahəŋgay mis, do ni ti ga magrafəŋa seriya kà tay a do.

⁴⁸ Maslaŋa ya ti àwayay nu do, àgəskabu pakama goro do ni ti, seriya aməgəs naŋ : ka mandav ga duniya atəgəs naŋ àna seriya ti àna pakama goro ya nədəm ni dek.

⁴⁹ Ay ma goro ya nədəm dek ni ti nu nədəm àna ahàr goro goroani do. Pakama goro ya nəhi ana mis akaba ya nəcahi ana mis ni ti Baba goro àslərbiyu nu ga məhiani ana tay.

⁵⁰ Iy nəsəra, pakama ga Baba goro ya àhi ana mis ni ti, tamal təgəskabá ti nday təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni àndava. Pakama goro ya nədəm ni, nədəm ti akada ga Baba ya àhu nəhi ana mis ni. »

13

Yezu abari asak ana ndam madəbay naŋ ni

¹ Àgəjəni vad bələŋ ga mara magray wuməri ga *Pak ti, Yezu àsəra sarta gayan ga masləkana a duniya ba ga moroni afa ga Bəŋani ènjia. Yezu àwaya ndam gayan ya tadəbay naŋ a duniya bu na dal-dal, nahkay ku ka ya ti ara amət ni àmbrəŋ mawayay tay do.

² Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu təzum zlam ga mələkarawa. Ka sarta gani nani *Seteni àvia majalay ahàr ana Zədas

wur ga Simu Iskariyot ga məsəkumoru Yezu a àndava.

³ Yezu ti àsəra Melefit àvia njədə ga məgur zlam a dek. Àsəra naŋ àsləkabiya afa ge Melefit a, amaŋgoru afa gani daya.

⁴ Àsəra nahkay ti ècikfiŋa kà zlam məzumani na cəkwađ, àzakaba mugudi gayan na mək àzay azana nahaŋ, àwəlvu àna naŋ dərəkəđ.

⁵ Eslini àcahviyu yam e hijid vu, ànjəki ka məbari asak ana ndam madəbay naŋ ni mək atəmadkia yam na ka asak gatay na àna azana ya àwəlvu àna naŋ na.

⁶ Àra ènjikia ka Simu Piyer a ga məbari asak na ti, Simu Piyer nakəŋ àhi ahkado : « Nak ti kabaru asak aw, Bay goro ! »

⁷ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nihi ti ere ye ti nu nagray ni kəsərkaba faŋ do, akəsərkaba ti kama kwa. »

⁸ Piyer àhi : « Day-day nàwayay ti nak kàbaru asak do. » Yezu àhi : « Tamal nàbaruk ndo ni ti nak mis goro do. »

⁹ Simu Piyer nakəŋ àhi : « Tamal nahkay ti kàbaru asak ciliŋ ba : baru ahar akaba ahàr daya, Bay goro ni. »

¹⁰ Yezu àhi : « Maslaŋa ya àbara ni ti [abaray asak ciliŋ do ni ti] àbaray vu gayan va do, adaba vu gayan ni dek ègia njəlatana. Lekələm ti kigəma njəlatana, ay ti lekələm dekeni do. »

¹¹ Yezu àhi ana tay « Lekələm dek njəlata do » ni ti adaba àsəra maslaŋa ya ti ara asəkumoru naŋ na àndava.

¹² Yezu nakəŋ àra èndeveriŋa məbari asak ana tay a ti, àzay mugudi gayan ni, afakabu mək àŋga ka mələŋ ga zlam məzumani na. Eslini àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəgri ana kəli ni ti kəsəruma waw ?

¹³ Lekələm kəbum kazalum nu “Məsi, Bay geli” ti, nani ti jiri gekəli, adaba nu Məsi gekəli, nu Bay gekəli ededfiŋ.

¹⁴ Ay nu Məsi gekəli, Bay gekəli ni tekeđi nàbaria asak ana kəli a ti, ahàr àdəm e kidiŋ gekəli bu ni ti maslaŋa nahaŋ məbari asak ana maslaŋa nahaŋ. Njumki kwa kani, kəgrumoru kama kama.

¹⁵ Ere ye ti nəgri ana kəli kani ni ti nədəfiki divi ana kəli : grumi ana mis akada goro ya nəgri ana kəli ni.

¹⁶ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya agri təwi ana mis ni ti àtam bay ya ti naŋ agri

təwi ni do. Maslaŋa ya təslər naŋ ni ti àtam bay ya ti àslər naŋ ni do.

¹⁷ Nihi kəsəruma nahkay nahəma, grum təwi akada ya nədəfiki ana kəli kani ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəmərumbu. »

¹⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Ma goro ya nədəm ni ti nədəmki ke kəli, lekələm dəkeni do, adaba nəsəra ndam goro ya nədaba tay a na. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Maslaŋa ya ti məbu məzumkabu zlam kələvadani ni àmbatuva ahər va.” * Ahər àdəm pakama nani agravu kwa.

¹⁹ Wudaka ere gani ara agravu ti nəhivù ana kəli. Nəhiva ana kəli a ti, ka ya ti ere gani amagravu ni ti akəsərunki nu gani, nu nəbu.

²⁰ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti àgəskabá maslaŋa ya ti nəslər naŋ na ti àgəskabá nu nuana daya. Maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. »

Yezu adəmki ma ka maslaŋa ya ti ara asəkumoru naŋ ni

(Meciyə 26.20-25 ; Mark 14.17-21 ; Lək 22.21-23)

²¹ Yezu àra àdəma ma nahkay ti bəruv àtikaba. Àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, bilij gekəli aməsəkumoru nu. »

²² Ndam madəbay naŋ ni tàra ticia ma gayaŋ na ti tàmənjavu e eri vu e eri vu, tədəm : « Àdəmki ma hini ti àki ka way ? »

²³ Eslini bəlaŋ e kidij ga ndam *madəbay Yezu ni bu, naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni, naŋ àbu prid kà gəvay ga Yezu.

²⁴ Nahkay Simu Piyer àdadı ahər, awayay ti mihindifija slimi ga maslaŋa nana kà Yezu a.

²⁵ Naŋ ya ti Yezu awayay naŋ kayani ni àra àsəra ere ye ti Piyer awayay ahi na ti, àzoru ahər gayaŋ gwar ka məbəruf ga Yezu mək èhindifija kà Yezu a, àhi : « Maslaŋa gani nani ti way, Bay goro ? »

²⁶ Yezu ahəngrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya ti anasaya vaŋgwala, anahəndakiaya eli a, anəvi ni ti, nani naŋ gani. » Àra àdəma nahkay ti ahəndakiaya eli a ka vaŋgwala na mək àvi ana Zədas wur ga Simu Iskariyot.

²⁷ Zədas nakəŋ àra àza vaŋgwala na ti *Seteni ahuriviyu həya. Nahkay Yezu àhi : « Təwi gayak ya kara kagraŋ ni ti gray weceweci. »

²⁸ E kidij gatay ya təzum zlam ni bu ni maslaŋa ya ti àsər Yezu àhi ma gani ana Zədas kamam ni ti àbi, si Zədas Zədasani cilij.

²⁹ Zədas ti naŋ bay məgəsi sinju ana tay, nahkay ti mis ndahaŋ e kidij ga ndam madəbay Yezu ni bu təhi ana ahər bi Yezu àhi ana Zədas mōru məsəkumbiya zlam ga magray wuməri a, ahkay do ni bi àhi mōru məvi zlam ana ndam talaga.

³⁰ Ay Zədas àra àza vaŋgwala na ti ahəraya e mite va həya. Sarta gani nani ti məlavad.

Divi məweni ga Yezu ya adəfiki ana ndam gayaŋ ni

³¹ Zədas nakəŋ àra àsləka ti Yezu àhi ana nday ndahaŋ ni ahkado : « Nu *Wur ge Mis nahəma, nihi ti sarta goro ènjia, mis atəsər nu gədəkani, atazləbay nu. Nahkay azuhva nu ti mis atəsər Melefit day naŋ gədəkani, atazləbay naŋ.

³² [Mis atəsər Melefit naŋ gədəkani atazləbay naŋ] nahkay ti, Melefit Melefiteni àna ahər gayaŋ day ara agray ti mis təsər nu Wur ge Mis ti nu gədəkani, ara agray ti təzləbay nu. Ara agray nahkay wudak.

³³ « Bəza goro ni, nara nəmbərbu kəli wudak, sarta goro àvu kay va bi. Anasləka ti, akədəbum məlaŋ goro. Ay ma goro ya nəhi ana ndam *Zəde ni ti nəhi ana kəli daya : Məlaŋ goro ya anoru ni ti lekələm ekinjumiyu koksah.

³⁴ Nihi nahəma nədəfiki divi məweni ana kəli, ahər àdəm kəgrum kwa. Divi gani nihi : wayumbu. Nawayay kəli, nahkay ahər àdəm lekələm day wayumbu akada goro ya nəwayay kəli ni.

³⁵ Tamal kawayumbu nahkay ti, mis dek atəsər lekələm ndam madəbay nu. »

Yezu àhi ana Piyer : « Akədəm kəsər nu do »

(Meciyə 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Lək 22.31-34)

³⁶ Eslini Simu Piyer àhi ahkado : « Kara kakoru eley, Bay goro ? » Yezu ahəngrifəŋ,

* 13:18 Limis 41.10.

àhi : « Məlan̄ goro ya nara nakoru ni ti, kisl̄iki madəboru nu nihi koksah. Ay kama kama ti akadəboru nu. »

³⁷ Piyer àhi : « Bay goro, ku takad̄ nu azuhva nak nən̄gu ni nəgəskabu. Nahkay ti nisl̄iki madəboru kur nihi koksah ti kamam ? »

³⁸ Yezu àhi : « Kədəm ku takad̄ kur azuhva nu nən̄gu ni kəgəskabu ti eded̄in aw ? Nəhuk nahəma : wudaka agwazl azlah ti akadəm sak mahkər kəsər nu do timey ! »

14

Yezu ti nan̄ divi ga moroni afa ge Melefit

¹ Yezu àhi ma ana ndam madəbay nan̄ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Araña àhəli ahər ana kəli ba. Fumki ahər ke Melefit ; fumku ahər daya.

² Afa ga Baba goro ti məlan̄ àbiyu kay. Nəhia ana kəli a nakoru nəs̄lamativ̄ məlan̄ ana kəli. Tamal məlan̄ ni aləbiyu bi ti, akal nəhi ana kəli ndo waw ?

³ Ka ya ti anəs̄lamativabiya məlan̄ na ana kəli a ni ti anan̄ga afa gekəli a, anəhəloru kəli afa goro, ti lekələm kənjəhad̄um ka məlan̄ goro ya nan̄jəhad̄ ni bilegeni.

⁴ Məlan̄ goro ya nakoru ni ti, lekələm kəsəruma divi gana àndava. »

⁵ Tumas àhi : « Bay goro, məlan̄ ya kakoru ni teked̄i məsər do ni ti, məsər divi gani ti ahəmamam ? »

⁶ Yezu àhi ahkado : « Divi, jiri, sifa ti nu gani. Maslan̄a àbi akoru afa ga Baba àna divi nahan̄ bi, si àna nu kwa.

⁷ Tamal kəsəruma nu a ti akal kəsərur Baba daya. Ay nihi nən̄gu kəsəruma nan̄ a, k̄ip̄uma nan̄ a àndava. »

⁸ Eslini Filip àhi : « Bay goro, dəfiki Bəbuk ana leli ti, nahkay èslia geli a h̄uya. »

⁹ Yezu àhi : « Nihi nəpəsa akaba kəli a ti, kəsər nu do kekilen̄a waw, Filip ? Maslan̄a ya èpia nu a ti èpia Baba. Kəhu nədəfiki Baba ana kəli ti kamam ?

¹⁰ Nu nəbu akaba Baba akadā mis bəlan̄, Baba day nan̄ àbu akaba nu akadā mis bəlan̄ ti kəgəskabu do aw ? Ma goro ya nəhi ana kəli ni ti nəhi ana kəli àna ahər goro goroani do. Agray təwi ti Baba nan̄ ya àbu akaba nu akadā mis bəlan̄ani ni sawan̄. Nan̄ àbu agray təwi ti akadā gayan̄ ya awayay ni.

¹¹ Gəsumuki ma goro ya nəhi ana kəli : «Nu nəbu akaba Baba akadā mis bəlan̄, Baba day nan̄ àbu akaba nu akadā mis bəlan̄” ni. Ay ku tamal kəgəsumkabu ma hini ya nəhi ana kəli ni do nən̄gu ni, gəsumkabā ma gana azuhva təwi ya nəbu nagraj na.

¹² « Nəhi ana kəli nahəma, maslan̄a ya ti àfəkua ahər a ti amagraj təwi akadā goro ya nəbu nagraj ni. Maslan̄a gani nani amagraj təwi amatam goro ya nəbu nagraj ni, adaba nəbu nasləka nakoru afa ga Baba.

¹³ Tamal kəsəruma lekələm ndam goro mək kihindəm zlam azuhva nani nahəma, anagraj. Anagraj nahkay ti adaba nawayay ti mis dek təzləbay Baba àna təwi goro ya nagraj ni.

¹⁴ Nahkay tamal kihindəm fua zlam a adaba lekələm ndam goro ti anagraj. »

Yezu adəm aməsləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayan̄

¹⁵ « Tamal kawayum nu ti akəgrum ere ye ti nəhi ana kəli grum ni.

¹⁶ Nahkay ti nu anahən̄galay Baba mək aməsləribiyu Maslan̄a nahan̄ ana kəli ga məjənaki kəli, ti mən̄jəhad̄ akaba kəli ga kan̄gay-kan̄gayani.

¹⁷ Nan̄ ti Məsuf Jireni. Ndam ga *duniya tisl̄iki məgəskabu nan̄ koksah, adaba t̄ipi nan̄ do, təsər nan̄ do daya. Ay lekələm ti kəsəruma nan̄ a àndava, adaba nan̄ àbu akaba kəli, aməhuriviyu ana kəli a vu vu.

¹⁸ Anəmrən̄ kəli ti k̄igəm bəza kudā do : anən̄gəkia ke kəli a.

¹⁹ Sarta àvu gəzit ti ndam ga *duniya etipi nu va do, lekələm ti ekipəm nu adaba nu nəbu àna sifa, lekələm day akələmbu àna sifa.

²⁰ Ka fat nani ti akəsərur nu nəbu akaba Baba akadā mis bəlan̄, lekələm akaba nu, nu day akaba kəli akadā mis bəlan̄.

²¹ Maslan̄a ya ti ècia ere ye ti nəhi ana kəli grum na, àmrən̄ do agray ni ti, maslan̄a nani ti awayay nu eded̄in. Tamal mis awayay nu ti, Baba goro amawayay nan̄, nu day anawayay nan̄, anən̄gazlivu aməsər nu. »

²² Eslini Zəd èhindifin̄a ma. (Zəd ti nan̄ nani Zədas Iskariyot do.) Àhi : « Bay goro, kədəm akan̄gazlivu ana leli cilin̄,

kàngazlivu ana ndam ga duniya do ni ti ahámamam ? »

²³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Tamal mis awayay nu nahəma, aməgəskabu ere ye ti nəhi ana mis tâgray ni. Nahkay ti Baba goro amawayay naŋ, mək leli ata Baba amara afa ga maslaŋa gani nana, amanjəhadkabu akaba naŋ.

²⁴ Ay maslaŋa ya ti àwayay nu do ni ti àgəskabu ere ye ti nəhi ana mis tâgray ni do. Ma ya ti nəhi ana kəli, kəbum kicəm ni ti ma ga ahàr goro goroani do : ma ga Baba, Bay ya àslərbiyu nu ni.

²⁵ Ma hini ti nəhia ana kəli a ka ya ti nu nəbu akaba kəli na.

²⁶ Ay Maslaŋa ya ti Baba aməslərbiyu ana kəli ga məjənaki kəli ni ti, aməslərbiyu naŋ ti azuhva nu. Maslaŋa nani ti *Məsuf Njəlatani : naŋ gani amacahi zlam dek ana kəli, mək amagray ti kəsərumki ka zlam ya nəhi ana kəli ni dek.

²⁷ « Ere ye ti nəmbribu ana kəli ni ti manjəhad sulumani. Anagray ti kənjəhadum àna sulumani goro ya nəgri ana kəli ni. Nəgri sulum gani nani ana kəli ti akada ga ndam ga duniya ya tagray sulum ni do. Anğwaz àwər kəli ba, araŋa àhəli ahàr ana kəli ba.

²⁸ Kicəma, nəhi ana kəli ahkado : “Nasləka, kələŋ gani ananğa afa gekəli a.” Tamal kawayum nu ti, nasləka ti akal kəmərumbu, adaba nakoru afa ga Baba. Baba ti àtam nu.

²⁹ Zlam gani ti àgravu faŋ ndo, ay nəhi ma gani ana kəli kwa nihi ti, adaba nawayay ti ka ya ti amagravu ni ti kəfumku ahàr.

³⁰ Nihi ti nindeveriŋ ma goro ya nəhi ana kəli ni wudak, adaba bay magədavani ya agur duniya ni naŋ àbu ara. Maslaŋa gani nani ti èslikə do,

³¹ ay naŋ àbu ara ti, ti ndam ga duniya təsər nu nawayay Baba akaba təsər nagraŋ ere ye ti Baba àhu nàgray ni. Cikəmaba, məsləkuma ahalay a. »

15

Yezu azay mazavu ga mən ga zlam akaba ahar gani məbalani ni

¹ « Mən ga zlam ededīŋeni ti nu gani. * Bay ya àjav ni ti Baba.

* **15:1** Mən ga zlam ya Yezu adəmki ma ni ti *viŋ.

² Ndam goro ti akada ahar ga mən ga zlam ni. Tamal ahar gani bəlan ewi bəza do ni ti Baba ekelfiŋa. Ay tamal ahar gani ewi bəza ti Baba aslamalay àna məbafəŋana, awayay ti mīwikivu bəza.

³ Ma goro ya nəhi ana kəli ni ti àslamala kəli a, kigəma njəlatana.

⁴ Lekələm akaba nu ti miğəma akada mis bəlan a ; nahkay njəhaduma akaba nu a akada goro ya nanjəhad akaba kəli na. Ahar ga mənğəhaf ti tamal àfəŋ kə mənğəhaf ni bi nahəma, ahar gani nani ewi bəza koksah. Lekələm day tamal kəfum kə nu bi nahəma, akəgrumu təwi koksah.

⁵ « Mənğəhaf ti nu ; lekələm ti ahar gani. Maslaŋa ya ti naŋ àbu akaba nu, nu day nu nəbu akaba naŋ nahəma, maslaŋa gani nani agru təwi sulumani, naŋ akada ga ahar ga mənğəhaf ya àfəŋ kə mən gani, ewi bəza kay ni. Nədəm nahkay ti adaba tamal nu nəkibu ke kəli bi ti kisləmki magray təwi koksah.

⁶ Tamal mis naŋ àbi akaba nu va bi ti, naŋ akada ahar ga mənğəhaf ya təkelfiŋa tizligoya, ekəli ni. Ahar ga mənğəhaf nday nani ti tanğaskabu təbiyu a aku vu, aku azumaba ni.

⁷ Tamal lekələm kəbum akaba nu, kəbum kəgəsumkabu ma goro nahəma, hindəm ere ye ti kawayum ni, nahkay Melefit aməvi ana kəli.

⁸ Ere ye ti agray ti mis tazeləbaki Baba goro ni ti nihi : grum təwi kay akada ga ahar ga mənğəhaf ya ewi bəza kayani ni, nahkay mis təsər lekələm ndam madəbay nu ededīŋ.

⁹ Baba awayay nu, nu day nawayay kəli akada gayan ya awayay nu ni. Nawayay kəli nahkay ti, njəhaduma akaba nu a.

¹⁰ Nu ti nəbu nagraŋ ere ye ti Baba àhu gray ni ; nahkay awayay nu, nu nanjəhad akaba naŋ. Nahkay day tamal lekələm kəgrum ere ye ti nəhi ana kəli grum ni ti nawayay kəli, kanjəhadum akaba nu.

¹¹ « Nəhi ana kəli nahkay ti, nawayay ti kəmərumbu akada goro ya nəmərnu ni. Nawayay ti kəmərumbu dal-dal, ti məmərani gani mīsliva ana kəli a vu va.

12 Ere ye ti nàhi ana kùli grum ni ti nihi : Wayumvu akada goro ya nawayay kùli ni.

13 Tamal mis awayay zlebaba gayan, àgaskabá ti tákadnan azuhva tay a nahama, maslaña nani ti maslaña àbi awayay mis àtam gayan ni bi.

14 Tamal lekulum kəgrum ere ye ti nàhi ana kùli grum ni ti, lekulum zlebaba goro.

15 Nəzalay kùli ndam məgru tawi va do, adaba bay magray tawi ti àsər ere ye ti bay ya nan agri tawi agray ni do. Nəzalay kùli ti zlebaba goro, adaba nəhia ere ye ti Baba goro àhu na dek ana kùli a.

16 Ngay lekulum kədumaba nu a ti kəhumi ana ahər ba. Nu nədaba kùli a sawan. Nədaba kùli a ti ga məgrumu tawi nday hini : mara məgru zlam sulumani akada ga ahar ga mənəhaf ya ewi bəza sulumani ni. Zlam gani nday nani sulumani ni ti nawayay tiji ba. Nahkay tamal kəsəruma lekulum ndam goro mək kihindumfiña zlam kà Baba azuhva nani nahama, Baba aməgri ana kùli.

17 Ere ye ti nàhi ana kùli grum ni ti nihi : Wayumvu. »

Ndam ga duniya tizirey Yezu akaba ndam madəbay nan ni

18 « Tamal ndam ga *duniya təbu tizirey kùli ti, səruma tizirey nu enji gekali.

19 Tamal lekulum ndam ga duniya ti akal ndam ga duniya tawayay kùli, adaba tawayay ndam gatay. Ay lekulum ti ndam ga duniya do. Nu nədaba kùli a ti nēdekaba kùli akaba ndam ga duniya ; nday gani tizirey kùli ti azuhva nani.

20 Sərunki ka ma goro ya nàhi ana kùli : “Maslaña ya agri tawi ana mis ni ti àtam bay ya ti nan agri tawi ni do” ni. Tamal tēgrua daliya ti atəgri daliya ana kùli daya. Tamal tēgəsukia ma ti atəgəsiki ma ana kùli daya.

21 Atəgri zlam nday nani dek ana kùli ti azuhva lekulum ndam goro, adaba təsər Bay ya ti àslərbıyü nu ni do.

22 Tamal nàra ndo, nàhi ma ana tay ndo nahama, akal nday ndam magudar zlam do. Ay ti nàra, nəhia ma ana tay a, nahkay nday ndam magudar zlam, atətamfəña kà seriya koksah.

† 15:25 Limis 35.19 ; 69.5.

23 « Maslaña ya ti ezirey nu ni ti maslaña gani nani ezirey Baba daya.

24 Tamal nəgray zlam ya mis təgray day-day do ni e kidin gatay bu ndo ni ti, akal nday ndam magudar zlam do. Nihi ti tıpia tawi goro ya nəgray na. Ay ku tıpia nənəgu ni təbu tizirey nu, təbu tizirey Baba daya.

25 Ay agravu nahkay ti, ti pakama ya àbu məbəkiani e *Divi gatay bu ni məgravu. Pakama gani nani ti nihi : “Tizirey nu masakani, day nəgri arana ana tay ndo.” †

26 « Ay Məsuf ge jiri nan ya anəslərbıyü ana kùli kwa afa ga Baba ni, amara ga mənənaki kùli a. Amasləkabiya kwa afa ga Baba eminjikia ke kùli a ti amagrakua sedi a.

27 Lekulum day akəgrumkua sedi a, adaba kwa ka mənəkı ge tawi goro lekulum kəbum akaba nu. »

16

1 « Nəhi ma gani ana kùli ti adaba nawayay ti kəfumku ahər, kəmbərənum ba.

2 Atagaraya kùli a ahay ga *mahənəgalavü Melefit ba. Ay atəgri ana kùli nahkay cilin do : sarta nahan amara ; ka sarta gani nani ti maslaña ya ti amabazl kùli ni ti aməhi ana ahər agray ere ye ti Melefit awayay ni.

3 Atagray nahkay ti adaba təsər Baba do, təsər nu do daya.

4 Ay nəhi ma gani ana kùli ti, adaba sarta gani eminjia ti akəsərunki ka ma gani, nəhia ana kùli a àndava. Ma gani hini nəhi ana kùli ka mənəkı ge tawi geli ndo, adaba nu nəbu akaba kùli mba. »

Tawi ga Məsuf Njəlatani ya agray ni

5 Yezu àdəm keti : « Nihi ti nasləka, nakoru afa ga Bay ya ti àslərbıyü nu ni. Ay “Kəkoru eley” ti maslaña àbi ehindifua e kidin gekali ba bi.

6 Ma hini ya nàhi ana kùli ni ti àhəlia ahər ana kùli a.

7 Ay ma hini ya nàhi ana kùli ni ti ma ge jiri : hojo nasləka, adaba tamal nasləka ndo ni ti, maslaña ya ti nədəm anəslərbıyü ana kùli ga mənənaki kùli ni ti amara do. Nahkay anasləka ti akənəgətum zlam sulumani, adaba tamal nasləka ti anəslərbıyü nan ana kùli.

⁸ Ka ya ti eminjia ni ti amədəfiaba zlam ana ndam ga *duniya ; zlam gani nani ti ndam ga duniya tèsarkaba lala do. Ere ye ti amədəfiaba ana tay a, awayay ti tèsarkaba lala ni ti nihi : zlam magudarani ge mis, jiri ge Melefit, seriya ge Melefit.

⁹ Àki ka zlam magudarani ti amədəfiaba ana tay a nday tǎbu tagudar zlam, tèsar do. Zlam gatay ya tagudar ni ti nihi : tǎfǎku ahàr do.

¹⁰ Àki ke jiri ge Melefit ti amədəfiaba ana tay a tèsar ma gani do. Ere ye ti adafaki Melefit nan jireni ni ti nihi : naslǎka nakoru afa ga Baba, ekipam nu e eri vu va do.

¹¹ Àki ka seriya ge Melefit ti amədəfiaba ana tay a tèsar ma gani do. Ere ye ti adafiki seriya ge Melefit ana tay ni ti nihi : bay magədavani ya agur duniya ni ti Melefit àgǎsa nan àna seriya àndava.

¹² « Zlam àbu kay nawayay nahikivu ana kǎli, ay ti nǎhi ana kǎli do, adaba kǎslamki mǎgǎskabani faṅ do.

¹³ Mǎsuf ge jiri ni eminjia ti amədəfiki divi ge jiri ana kǎli, aməhiaba ma gana dek ana kǎli a. Ma ya ti aməhi ana kǎli ni ti ma ga ahàr gayan gayanani do ; aməhi ana kǎli ti ma ya ti nan ǎci ni cilin. Aməhi ere ye ti amagravu ni dek ana kǎli daya.

¹⁴ Amadafaki ahəmamam nu gədakani ni, adaba emici ma goro mǎk aməhi ma gani ana kǎli.

¹⁵ Zlam ga Baba dek ti goro. Nǎdǎm Mǎsuf ge jiri ni emici ma goro, aməhi ana kǎli ni ti azuhva nani. »

Ndam ga Yezu atǎjalay ahàr, kǎlǎj gani atǎmǎrvu

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Kama gǎzit ti ekipam nu do, ay kama gani gǎzit ti ekipam nu keti. »

¹⁷ Ndam madǎbay nan ni tǎra tǎcia ma gayan na ti ndahan e kidin gatay bu tǎdǎm : « Àdǎm : “Kama gǎzit ti ekipam nu do, ay kama gani gǎzit ti ekipam nu keti” akaba àdǎm : “Naslǎka nakoru afa ga Baba” ti, àdǎm nahkay ti ahəmamam ? »

¹⁸ Tǎdǎm : « Ma gayan ya àdǎm “Kama gǎzit” ni ti awayay adǎmvaba mam ? Leli mǎciaba ma gana do. »

¹⁹ Yezu àra àsǎra tawayay tihindifin ma na ti àhi ana tay ahkado : « Ma goro ya nǎhi

ana kǎli : “Kama gǎzit ti ekipam nu do, ay kama gani gǎzit ti ekipam nu keti” ni ti, kǎbum kazlapumki e kidin gekǎli bu.

²⁰ Nǎhi ana kǎli nahəma, lekǎlǎm ti ekitǎwǎm, akandavum kudǎ, ay ndam ga *duniya ti ni atǎmǎrvu. Akǎgrum daliya, ay daliya gekǎli ni amandav, mǎk akǎmǎrumvu.

²¹ « Nazay mazavu gani : akǎgrum daliya akada ga wal a hud awayay ewi wur ni. Wal ni agray daliya adaba sarta gayan ǎnjia. Emiweya wur na ti àjalaki ahàr ka daliya gayan ya àgray ni va do ; amǎrvu adaba ǎweya mis a duniya va.

²² Nihi ti lekǎlǎm day kǎbum kǎgrum daliya nahkay. Ay enipi kǎli keti : ka sarta gani nani ti akǎmǎrumvu ; maslanǎ àbi amacafǎna kǎli kǎ mǎmǎrvani nana bi.

²³ « Ka fat gani nani ti pakama àbi ekihindǎmfua bi. Nǎhi ana kǎli nahəma, tamal kǎsǎruma lekǎlǎm ndam goro a mǎk kihindǎmfina zlam kǎ Baba azuhva nani nahəma, Baba amǎvi ana kǎli.

²⁴ Kekilenǎ ka ya ti kihindǎmfina zlam kǎ Baba ni ti ngay lekǎlǎm ndam goro ti kǎhumi faṅ ndo. Hindǎmfina ; tamal kihindǎmfina nahkay ti akǎngǎtum mǎk akǎmǎrumvu dal-dal, aranǎ amacafǎna kǎli kǎ mǎmǎrvana do. »

Yezu ǎyefina kǎ duniya àndava

²⁵ « Nǎhi ma gani dek ana kǎli ti àna ma *gozogul. Ay sarta àbu ara ti anǎhi ma ana kǎli nahkay va do. Ka sarta gani nani ti anǎdǎmki ma ka Baba vay-vay.

²⁶ Ka fat nani ti ekihindǎmfina zlam kǎ Baba adaba lekǎlǎm ndam goro. Ngay anahǎngali nan ana kǎli ti nǎdǎm do,

²⁷ adaba nan nanani àna ahàr gayan awayay kǎli. Awayay kǎli ti adaba lekǎlǎm kǎbum kawayayum nu, kǎgǎsumkabǎ naslǎkabiya afa gayan a.

²⁸ Edǎdin naslǎkabiya afa ga Baba, nǎra a duniya va, ay nihi ti naslǎka a duniya ba, nan goru afa ga Baba. »

²⁹ Eslini ndam madǎbay nan ni tǎhi ahkado : « Nihi kǎbu kazlapi ana leli vay-vay, kǎhi ma gozogul ana leli va do.

³⁰ Nihi ti mǎsǎra nak kǎsǎra zlam a dek, nahkay ahàr àdǎm mihindifika ma do, adaba kǎsǎra ere ye ti mawayay mǎhuk na

àndava. Ègia nahkay ti leli mǎfækuk ahàr, mǎgǎskabá kǎslǎkabiya afa ge Melefit a. »

³¹ Yezu àhi ana tay : « Nihi ti kǎfumku ahàr ededīn aw ?

³² Sarta amara, nihi ti ènjia àndava : ka sarta gani nani ti ekidǎmvu kway-kwayay, ku way way do amaslǎka zlam gayan a ; lekǎlǎm dǎk akǎmbrumbu nu, nu bǎlan ka ahàr goro. Ay ti nu bǎlan ka ahàr goro do, adaba Baba nan àbu akaba nu.

³³ Nǎhi ma gani hini ana kǎli ti, nawayay ti arana àhǎli ahàr ana kǎli ba, adaba lekǎlǎm kǎbum akaba nu akada mis bǎlan. Nihi a duniya bu ni ti atǎgri daliya ana kǎli, ay zum njǎda, adaba nu ti nǎyefīna kǎ duniya àndava. »

17

Yezu ahǎngali Melefit ana ndam madǎbay nan ni

¹ Yezu àra àdǎma ma nana nahkay ti àmǎnǎju e melefit vu, àdǎm : « Bǎba goro ni, sarta ènjia. Gray ti mis dǎk tǎsǎr Wur gayak ti nan gǎdǎkani ; nahkay ti atǎsǎr nak gǎdǎkani azuhva Wur gayak ni.

² Kǎvia njǎda ana Wur gayak ga mǎgur mis a dǎk, ti mǎvi *sifa ya àndav dǎy-dǎy do ni ana nday ya ti kǎbi tay a ahar vu ni dǎk.

³ Sifa ya àndav dǎy-dǎy do ni ti nihi : tǎsǎr kur, nak bǎlan, nak Melefit ededīn ededīneni, tǎsǎr Yezu *Krist nan ya kǎslǎrbiyu ni daya.

⁴ Nǎgra tǎwi ya kǎhu nǎgray ka had na dǎk àndava ; tǎwi goro gani nani àdǎfikia ana mis a nak gǎdǎkana.

⁵ Ahaslani wudaka kǎgraya mǎlan a nahǎma, nu nǎbu akaba kur a mǎlan gǎdǎkani masladani bu : nihi day hǎnguriyu nu a mǎlan gani nani vu keti ti.

⁶ Kǎdaba mis a duniya ba, kǎbua tay a ahàr va. Nihi ti nǎdǎfikia kur ana tay a, tǎsǎra kur a àndava. Ahaslani ti nday a ahar bu afa gayak, ay nihi ti kǎbua tay a ahar va, mǎk tǎgǎsukkia ma.

⁷ Nihi ti tǎsǎra zlam ya nu nǎbu àna nan ni dǎk ti nak kǎbu tay a ahar vu ededīn,

⁸ adaba nǎhia pakama gayak ya kǎhu nǎhi ana tay na dǎk ana tay a. Pakama gayak gani nani ti tǎgǎskabá : tǎsǎra

nǎslǎkabiya ti afa gayak, àslǎrbiyu nu ti nak ededīn.

⁹ « Nahǎngali kur ana tay. Nahǎngali kur ana mis ga *duniya do, nahǎngali kur ana ndam ya ti kǎbu tay a ahar vu ni cilin, adaba nday ti ndam gayak.

¹⁰ Zlam goro dǎk ti gayak, zlam gayak dǎk day goro ; nahkay mis tǎsǎra nu gǎdǎkani azuhva nday ya ti kǎbu tay a ahar vu na.

¹¹ Kama kama ti nu anǎlǎbi a duniya bu bi, anaslǎka anoru afa gayak, ay nday ti atanǎhad a duniya ni bu. Bǎba goro ni, nak njǎlata ; fi ahàr ana tay àna njǎda gayak. Njǎda gani nani ti nak kǎvu. Fi ahàr ana tay ti tǎgi akada mis bǎlan akada geli ata nak leli mǎbu bǎlanani ni.

¹² Kǎvua njǎda gayak a ; nahkay ka ya ti nǎbu akaba tay ni ti, nǎfia ahàr ana tay àna njǎda gani nana. Nǎbia slimi ana tay a, ku mis bǎlan gatay èji ndo, si maslǎna ya ti ahàr àdǎm ejiji ni kwa. Gayan ya èjiji ni ti, ti pakama ya àbu mǎbǎkiani a Wakita gayak ni bu ni mǎgravu.

¹³ « Nihi ti naslǎka nakoru afa gayak. Nu nǎbu nǎhuk ma hini a duniya bu ni ti, nawayay ti nday tǎmǎrvu dal-dal azuhva nu, ti mǎmǎrani gani mǎsliva ana tay a vu va.

¹⁴ Nǎhia pakama gayak a dǎk ana tay a mǎk tǎgǎskabá. Nahkay ndam ga duniya tǎbu tizirey tay adaba nday ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni.

¹⁵ Nahǎngalay kur ti ga mǎhǎlaba tay a duniya ba do. Nahǎngalay kur ti, ti kǎhǎngafǎna tay kǎ *Seteni a.

¹⁶ Nday ti ndam ga duniya do, akada goro ya nu mis ga duniya do ni.

¹⁷ Gray ti tǎgi ndam gayak *njǎlatani àna jiri gayak. Jiri gayak ti ma ge jiri ya nǎhi ana tay ni.

¹⁸ Nak kǎslǎrbiyu nu a duniya vu, nahkay nu day nǎslǎroru tay a duniya vu.

¹⁹ Nu mis gayak njǎlatani, nahkay nday day etigi ndam gayak njǎlatani. Tigi ndam gayak njǎlatani ti àna pakama gayak jireni ya nǎhi ana tay ni.

²⁰ « Nahǎngali kur ana tay cilin do ; nahǎngali kur ana nday ya ti atǎgǎskabu pakama gatay ya atǎhi ana tay ni, mǎk atǎfǎku ahàr ni daya.

²¹ Bəba goro ni, nawayay ti mis ya tafəku ahər ni dek tigi akada mis bəlan, akada nak kəbu akaba nu, nu day nəbu akaba kur akada mis bəlan ni. Nawayay ti nday day tigi akaba leli akada mis bəlan ; nahkay ti ndam ga duniya atəsər nak kəslərbiyu nu.

²² Nak kəgray ti mis dek təsər nu gədakani ; nahkay nu day nəgray ti mis təsər ndam ya tadəbay nu ni nday gədakani akada goro ni. Nəgray nahkay ti, nawayay ti tigi akada mis bəlan akada geli ya leli məbu bəlanani ni.

²³ Nu ti nəbu akaba tay akada mis bəlan ; nak day kəbu akaba nu akada mis bəlan. Azuhva nani nday day etigi bəlanani akada geli ni. Etigia bəlanani ti ndam ga duniya atəsər nak kəslərbiyu nu, kawayay tay akada gayak ya ti kawayay nu ni.

²⁴ « Bəba goro ni, nawayay ti ndam ya kəbu tay a ahar vu ni ti nday day tōru ka məlan goro ya nəbiyu ni. Nawayay ti tīpi nu, nu gədakani azuhva njəda gayak ya kəvu ni. Kəvu njəda gani nani ti adaba kwa kəgraya məlan a fañ ndo kəwaya nu a.

²⁵ Bəba goro ni, nak jireni. Ku tamal ndam ga duniya təsər kur do nəngu ni, nu nəsəra kur a ; ndam goro day təsəra nak kəslərbiyu nu.

²⁶ Nədəfikia njəda gayak ana tay a, anədəfikioru ana tay anəmbrəñ do. Nawayay ti tawayavu akada gayak ya kawayay nu ni ; nahkay ananjəhad akaba tay akada mis bəlan. »

18

Gədəkani ga ndam Zude təgəs Yezu

(Meciyə 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Lək 22.47-53)

¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti təsləka, tōru akaba ndam madəbay nañ ni ke ledi ga zalaka ya təzalay Sedron ni. Eslini ti dini nahan əbu, təhuriyu.

² Ay ti Zudas nañ ya ti ara asəkumoru nañ ni əsəra məlan gani nana, adaba kəlavad ata Yezu təbu təcakalavu akaba ndam madəbay nañ ni eslini.

³ Zudas nakəñ àdi kama ana ndam slewja akaba ana nday ya ti tajəgay *ahay gədəkani ge Melefit ni. Ndam slewja gani nani ti gədəkani ga ndam *mañgalabakabu

mis akaba Melefit ni təcakalavu akaba ndam *Feriziyəñ mək təsləroru tay. Tōru ti àna zlam ahar gatay, təhəla ceñgel akaba vala-vala a ahar va daya.

⁴ Yezu əsəra ere ye ti amagrakivu na, nahkay nday nakəñ tōru tınjəa wudak ti, əngwivabiyu ana tay a ma vu mək àhi ana tay ahkado : « Kədəbum way ? »

⁵ Təhi ahkado : « Madəbay Yezu zal Nazaret ni. » Nañ nakəñ àhi ana tay : « Nu gani, nu hi. » Zudas nañ ya ara asəkumoru Yezu ni nañ əkibu ka tay.

⁶ Yezu àra àdəma « Nu gani, nu hi » ti təngoru aləñ-aləñ, tədəd ka had.

⁷ Yezu àhi ana tay keti : « Kədəbum way ? » Təhi ahkado : « Madəbay Yezu zal Nazaret ni. »

⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhia ana kəli a “Nu gani, nu hi” a timey ! Tamal kədəbum ti nu nahəma, mbrəñum ndam goro hini təsləka. »

⁹ Adəm nahkay ti, ti ma ya ti àhi ana Bəñani : « Bəba, ndam ya ti kəbu tay a ahar vu ni ku mis bəlan gatay əjifua ndo » ni məgravu.

¹⁰ Maslalam əfəñ ka Simu Piyer ; Simu Piyer nakəñ aradaya fətah mək əsi ana bay məgri təwi ana gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni, əsifəña slimi ga ahar ga daf a həndad. Bay magray təwi nani ti slimi gani Malkus.

¹¹ Ay ti Yezu àhi ana Piyer : « Hənguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Baba adəm anəkakay daliya, ay ti kəhi ana ahər nəcakay ba waw ? »

Gədəkani ga ndam Zude takoru àna Yezu kə meleher ga Anna

¹² Eslini ndam slewja akaba gədəkani gatay ni akaba ndam *Zude ya tajəgay *ahay gədəkani ge Melefit ni təgəs Yezu, təwəlikabu ahar.

¹³ Təra təwəlikabá ahar na ti təzoru nañ afa ga Anna. Anna ti medim ga Kayif. Ka sarta gani nani ti Kayif gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit.

¹⁴ Maslaña ya àhi ana ndam Zude : « Hojo mis bəlan məmət azuhva mis dek » ni ti, Kayif gani nani.

Piyer adəm naŋ àsər Yezu do
(*Meciyu* 26.69-70 ; *Mark* 14.66-68 ; *Luk* 22.55-57)

¹⁵ Simu Piyer nday ata maslaŋa nahaŋ ya naŋ day adəbay Yezu ni tàdəboru Yezu. Bay madəbay Yezu nani ti gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àsəra naŋ a lala. Nahkay təhuriyu ka ahar bəlaŋ akaba Yezu a dalaka ga ahay ga gəɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni vu.

¹⁶ Ay ti Piyer àhuriyu ndo, ècik kà mahay. Eslini bay madəbay Yezu ya ti gəɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit àsəra naŋ a lala ni àhərkiaya ka wal ya ajəgay mahay na, àhi ma mək àziyu Piyer a dalaka ga ahay ni vu.

¹⁷ Wal ya ti ajəgay mahay ni àhi ana Piyer ahkado : « Nak day bəlaŋ ga ndam madəbay maslaŋa nani ni do waw ? » Eslini Piyer àhi : « Aha, nu bay madəbay naŋ do. »

¹⁸ Ndam ya tagray təwi eslini ni akaba nday ya ti tajəgay *ahay gəɖakani ge Melefit ni aməd awər tay, tèbefta aku a təbu tənjafeŋ. Piyer day àrəkivoru ka tay ànjafəŋ bilegeni.

Anna ehindifiŋa ma kà Yezu a
(*Meciyu* 26.59-66 ; *Mark* 14.55-64 ; *Luk* 22.66-71)

¹⁹ Eslini gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifiŋa ma kà Yezu a, àhi ahkado : « Ndam madəbay kur ti ndamam ? Kacahi mam ana mis ni mam ? »

²⁰ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhia ma ana mis a dek vay-vay. Kəlavad nəbu nəcahi zlam ana tay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba a dalaka ga *ahay gəɖakani ge Melefit ni bu, ka məlaŋ ya ndam *Zude dek təcakalavu ni. Ma ya ti nədəm akal-akal ni ti àbi.

²¹ Kihindifua ma ti kamam ? Hindi ma goro ti afa ga ndam ya ti nəhi ma ana tay ni. Nday ti təsəra ere ye ti nədəm na. »

²² Yezu àra àdəma nahkay ti bəlaŋ ga ndam ya tajəgay ahay gəɖakani ge Melefit ni àdi barva kəba mək àhi : « Təhəŋgrifəŋ kà ma ana gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti nahkay aw ? »

²³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Tamal nəgudara ma ti dafaya ma ya ti nəgudar na. Ay tamal

ma goro ya nədəm ni ma ge jiri ti kədu barva ti kamam ? »

²⁴ Kəlaŋ gani Anna àdəm təzoru naŋ afa ga Kayif gəɖakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. Nahkay təzoru naŋ ahar məwəlikabani afa ga Kayif nakəŋ.

Piyer adəm keti naŋ àsər Yezu do
(*Meciyu* 26.71-75 ; *Mark* 14.69-72 ; *Luk* 22.58-62)

²⁵ Ka ya ti Simu Piyer naŋ àbu anjafeŋ ka aku ni kekileŋa ni ti təhi ahkado : « Nak day bəlaŋ ga ndam madəbay maslaŋa hini do waw ? » Ay ti Piyer àdəm : « Aha, nəbi nadəbay naŋ bi. »

²⁶ Zal nahaŋ naŋ àbu eslini, naŋ bay məgri təwi ana gəɖakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni. Maslaŋa gani nani ti Piyer àsifəŋa slimi a ti ana mis ge dini gayaŋ. Maslaŋa nani àhi ana Piyer ahkado : « Nipi kur kwa enekwiŋ e dini bu ata naŋ ti nak timey. »

²⁷ Ay ti Piyer àdəm keti : « Aha, nu do. » Eslini agwazl àzlah həya.

Yezu naŋ àbu kə meleher ge Pilet bay ga ndam Rom ni
(*Meciyu* 27.1-2, 11-14 ; *Mark* 15.1-5 ; *Luk* 23.1-5)

²⁸ Də àna zəzəni nahəma, ndam *Zude tətay Yezu afa ga Kayif, tòru àna naŋ afa ge Pilet bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni. Ay tòru tìnjəa àna naŋ a ti ndam Zude təwayay məhuriyani a ahay vu afa ga bay ni ndo. Adaba tamal təhuriya ti tigi nday njałata do, tisliki məzum zlam ga wuməri ga *Pak ni do.

²⁹ Nahkay bay *Pilet nakəŋ àhərkiaya ka tay e mite va, àhi ana tay ahkado : « Kəbəhadumki mirdim ka maslaŋa hini ti àgudar mam ? »

³⁰ Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Tamal ti àgudar zlam ndo ni ti akal məzəbiyu naŋ afa gayak ndo. »

³¹ Nday nakəŋ təra tədəma nahkay ti Pilet àhi ana tay ahkado : « Zuma naŋ a, lekələm lekələmeni grumfəŋa seriya, akada ge seriya gekəli ya kəgrum na. » Ndam Zude ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Leli nahəma, seriya ga makad mis ti təvi divi gani ana leli ga magrani ndo. »

³² Tàdám nahkay ti, ti ma ga Yezu ya àdám amara mämät nahkay ni ti mâgravu.

³³ Eslini Pilet àngoru a ahay vu, àzalay Yezu, èhindifiña ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam Zude edediñ aw ? »

³⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak nakani kàjalay tək, day ti mis təhuk aw ? »

³⁵ Pilet àhi : « Nu zal Zude aw ? Təzəbiyu kur afa goro ti ndam jiba gayak gayakani akaba gəđákani gekəli ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni do waw ? Kàgudar mam ? »

³⁶ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu bay, ay bay goro ti ga duniya hini do. Tamal bay goro ni ga duniya hini ti, akal ndam goro təkadva akaba ndam ya təgəsi nu ana ndam Zude na. Ay ti təgray nahkay ndo, adaba bay goro ni ga duniya hini do. »

³⁷ Pilet àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kəđám nahkay ti nak bay edediñ aw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kəđám. Nu ti nàra a duniya va, tiwi nu ti, ti nəhi ma ge jiri ana mis. Ku way way do naŋ mis ge jiri ti abi slimi ana ma goro ya nədám ni. »

³⁸ Eslini Pilet àhi ahkado : « Jiri ti mənə ga mam jiken mam ? »

Təđám seriya àgəsa Yezu a, si takad naŋ kwa

(Meciyu 27.15-31 ; Mark 15.6-20 ; Lək 23.13-25)

Pilet nakəŋ àra àhia ma ana Yezu a nahkay ti àhərkiaya ka ndam Zude na e mite va keti. Àhi ana tay ahkado : « Nu ti nədi ahər ana zlam magudarani gayanə ndo simiteni.

³⁹ Ay kəsəruma kilevi a wuməri ga *Pak bu ni ti nəbu nəfiaya zal danğay ana kəli a bəlanə. Nihi ti kawayum nəfiaya bay ga ndam *Zude na ana kəli a waw ? »

⁴⁰ Nday nakəŋ tàra ticia ma ge Pilet na ti təzlah kay kay, təđám : « Kəfaya maslaŋa nana ba, faya Barabas a sawanə ! » Barabas gani nani ti zal abra, àbazla mis a.

19

¹ Eslini Pilet àhi ana ndam slewja gayanə tázay Yezu, təzłəb naŋ àna kurupu.

² Tàra təzłəba naŋ a ti ndam slewja ni təslapaya adak a hindigil-hindigil mək təfiyiyu a ahər vu akada ga jaku ni. Təfikabu mugudi ndizeni ga bay daya.

³ Tàra təbəkia zlam nday nana nahkay ti təhəđakfəŋbiyu, təhi ahkado : « Məgruk sa, bay ga ndam *Zude ! » Nday nakəŋ tàra təhia ma nahkay ti təsi barva kəba kəba.

⁴ Eslini Pilet àhərkiaya ka ndam Zude na e mite va keti, àhi ana tay : « Nihi nahəma, nara nəzibiyu naŋ ana kəli e mite vu, ti kəsərüm nəŋgət zlam magudarani gayanə ga məwəlki naŋ di ndo. »

⁵ Mək Yezu nakəŋ àhəraya e mite va àna adak ya ka ahər na akaba àna mugudi ndizeni ya təfikabu na. Yezu àra àhəraya ti Pilet àhi ana tay : « Maslaŋa nakəŋ naŋ hi. »

⁶ Gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gatay ni tàra tìpia Yezu a ti təzlah kay kay, təđám : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! Darfəŋ naŋ kà təndal ! » Pilet àhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni zuma naŋ a ti kədarumfəŋ ka təndal gani. Nu ti nəŋgət zlam magudarani gayanə ga məwəlki naŋ di ndo. »

⁷ Ndam Zude ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Melefit àvia divi ana leli ndam Zude a, ahər àdám təkad naŋ, adaba azay ahər gayanə àdám naŋ Wur ge Melefit. »

⁸ Pilet àra ècia ma gatay na ti àgra aŋgwaz a dal-dal,

⁹ àŋgwiyu a ahay vu keti, àhi ana Yezu : « Nak kəsəkabiya ti eley ? » Ay ti Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo.

¹⁰ Pilet àhi : « Kəhu ma do ? Nisliki məmbrəŋ kur, nisliki *madarfəŋ kur kà təndal ti kəsər do waw ? »

¹¹ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Kisliki məgru arana do, si tamal Melefit àvuka divi gana kwa. Nahkay ti maslaŋa ya ti àgəsukbiyu nu ni àgudara zlam a àtama gayak na. »

¹² Yezu àra àdəma nahkay ti Pilet nakəŋ àdəbay divi ga məmbrəŋ naŋ. Ay ndam Zude ni təzlah, təhi : « Tamal kəməbrəŋa maslaŋa hina ti kədəfakia kəwayay *Sezar do, adaba ku way way do azay ahər gayanə adəm naŋ bay ti maslaŋa gani nani ezirey Sezar. »

¹³ Pilet nakəŋ àra ècia ma ge mis na ti àzəbiyu Yezu e mite vu mək ànjəhad ka məlanə magray seriya ni. Məlanə gani nani ti maslamalani lala àna akur, təzalay àna ma *Hebri ti « Gabata. »

14 Vad gani nani ti vad ga maslamalakabu zlam ga wuməri ga *Pak ; fat agray wis wudak. Pilet nakəŋ àhi ana ndam Zude ni ahkado : « Bay gekəli nihi. »

15 Nday nakəŋ tàra ticia nahkay ti təzlah, tədəm : « Kada, kada, darfəŋ naŋ kà təndal ! » Eslini Pilet àhi ana tay ahkado : « Nàdarfəŋ bay gekəli ni kà təndal aw ? » Gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təhəŋgrifəŋ, təhi : « Bay geli nahaŋ àbi, si Sezar kwa. »

16 Pilet àra ècia ma na nahkay ti àvi divi ana ndam slewja gayan ga madarfəŋ Yezu kà təndal. Nahkay nday nakəŋ tàzay Yezu, tàsləka àna naŋ a.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(*Meciyu 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43*)

17 Ka ya ti təbu takoru ni ti Yezu azay təndal ya ti takoru *tadarfəŋ naŋ ni àna ahar gayan gayanani. Təhəraya a kəsa ni ba, tòru ka məlan nahaŋ ; məlan gani nani ti təzalay « Məlan ga Aslat ga Ahàr » ; àna ma *Hebri ti təzalay « Golgota. »

18 Tòru tìnjua eslina ti *tadarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tadarfəŋa mis ndahaŋ a cə kà təndal ndahaŋ a daya : Yezu ti naŋ e kidiŋ gatay bu.

19 Pilet àdəm təbəkì ma ka pələŋgaf, tadarfəŋiyu kà təndal ga Yezu ni ti mis tìjəŋgey, təsər. Ma gani ya ti təbəkì ni nahkay hi : « Yezu, zal Nazaret, Bay ga ndam *Zude. »

20 Ma gani nani ti təbəkì àna ma Hebri, àna ma Rom akaba àna ma Gres. Ndam Zude kay tìjəŋga ma gana, adaba məlan ya ti tadarfəŋ Yezu kà təndal ni cifa akaba kəsa.

21 Gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tàra ticia ma gana ti təhi ana Pilet ahkado : « “Naŋ Bay ga ndam Zude” ti kəbəkì ba. Ngulum bəkì : “Maslanja hini àdəm naŋ Bay ga ndam Zude” sawaŋ. »

22 Ay Pilet nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti nəkəkì ni ti mənjàhad nahkay. »

23 Ndam slewja ni tàra tadarfəŋa Yezu kà təndal na ti, təhəl azana gayan ni, tèdeka məlan fad, ku way way do e kidiŋ gatay bu àŋgəta bəlan. Tàza endəwi gayan a daya ;

endəwi gani nani ti mədəməkani àfəŋ bi, tələmaya zəbalana.

24 Nahkay ndam slewja ni təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Məgəzleh endəwi hini ba ; ngulum məgrumki ca-ca ti məsər way azum way. » Ndam slewja ni tàgray nahkay ti, zlam ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni àgravu. Pakama gani nani ti nihi :

« Tèdeka azana goro na e kidiŋ gatay ba, mək tàgrakia ca-ca ke endəwi goro a.* »

Ndam slewja ni tàgray akada nani gani edefiŋ.

25 Kà gəvay ga təndal ya ti tadarfəŋ Yezu ni ti wəl ndahaŋ təbu micikeni. Wəl nday nani ti nday hi : mən ga Yezu, wur ga mən ga mənani, Mari wal ga Kəlopas akaba Mari ga kəsa Magədala.

26 Bay madəbay Yezu ya Yezu awayay naŋ kayani ni naŋ àbu kà gəvay ga mən ga Yezu daya. Yezu àra èpia tay a ti àhi ana mənani ni ahkado : « Mma, wur gayak ti naŋ hini. »

27 Àra àhia ma ana mənana nahkay ti àhi ana bay madəbay naŋ ni ahkado : « Muk ti naŋ hini. » Kwa ka fat nani bay madəbay Yezu ni àzoru mən ga Yezu ni afa gayan ti mənjàhad afa gayan a.

Yezu amət

(*Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49*)

28 Yezu àsəra àgra təwi gayan na dek àndava. Àra àsəra nahkay ti àdəm ahkado : « Yam àkada nu a. » Àdəm nahkay ti, ti zlam ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni mągravu. †

29 Mandaray nahaŋ àbu eslina mafəkadani akaba zum cecəwekeni. Tàra tici ma ga Yezu na ti tàzay zlam ya esikabu yam akada ga matala ni, tətəliyu a zum ni vu, təbəkì ka aday mək tətəlikabiyu kà pakama ana Yezu.

30 Yezu àra àcaka zum cecəwekeni na ti àdəm ahkado : « Təwi goro dek àgrava àndava. » Àra àdəma nahkay ti àzəgad ahàr gəzak mək àmət.

Zal slewja nahaŋ àtəhad Yezu àna awasl

* 19:24 Limis 22.19. † 19:28 Mənjay Limis 69.22.

³¹ Vad gani nani ti hajəŋ gani vad məpəsabana, nahkay mis təbu təslamalavu. Vad məpəsabana gani nani ti àtama vad məpəsabana ndahaŋ na, nahkay ndam *Zude tawayay ti kisim ge mis ya ti *tədarfəŋ tay kà təndal ni tənjuhədfəŋiyu kà təndal ni a vad məpəsabana ba ba. Nahkay tòru afa ge Pilet, təhi ahàr àdəm tēhebi asak ana tay ti tāmət weceweci, tēhəlfəŋa tay kà təndal na.

³² Nahkay Pilet àsləroru ndam slewja gayaŋ. Tàra tənja ti tēhebi asak ni ana mis bəlan gani ya tədarfəŋ naŋ kà təndal akaba Yezu ni, mək tēhebi ana naŋ ye cə ni.

³³ Tàra tərəkia ka Yezu a, tawayay tēhebi asak ti tēdi ahàr naŋ məmətani àndava, nahkay ti tēhebi asak ni ndo.

³⁴ Ay bəlan e kidin ga ndam slewja ni bu àtəhad Yezu àna awasl a jamaŋgay vu gək. Àra àtəhadə naŋ a ti mimiz àŋgəzaya huya, yam day àŋgəzaya.

³⁵ Àgrakia sedi ka zlam gani nana ti, maslaŋa ya èpia ni. Àgrakia sedi a, pakama gayaŋ ya ti àdəm ni ti jiri ededin. Naŋ day àsəra pakama gayaŋ ya àdəm ni jiri ededin. Àdəm nahkay ti awayay ti lekulam day kəgəsumkabu pakama gani, kəfumki ahàr ka Yezu.

³⁶ Zlam gani nani àgravu ti, ti zlam ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni mǎgravu. Pakama gani nani ti nihi: « Ku aslat ga vu gayaŋ tekeđi eteheđ do.‡ »

³⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi keti: « Ndam ya ti tətəhad mis ni ataməŋjaləŋ ka maslaŋa ya ti nday tətəhad ni. § » Pakama gani nani day àgrava.

Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu
(Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Lək 23.50-56)

³⁸ Zal nahaŋ àbu slimi gani Zuzef, naŋ ga kəsa Erimete. Naŋ ti bay mađəbay Yezu, ay adəbay naŋ akal-akal adaba aŋgwaz awərfəŋa naŋ kà ndam *Zude a. Yezu àra aməta ti Zuzef nakəŋ òru afa ge Pilet, èhindifiŋa divi ga mazay kisim ga Yezu na, mək Pilet àvi divi gani. Nahkay òru àzay kisim ga Yezu ni.

³⁹ Nikodem day òra ka məlan gana. Nikodem ti naŋ ya ti a vad nahaŋ arəkiuru ka Yezu ga məlavad ni. Òru ti, àzay haf mebedeni gərgəri cə, bəlan gani təzalay mir, nahaŋ ti ni eləwes, àgray kilu kru kru mahkər. Haf gani nani ti mizi gani àbəlay.

⁴⁰ Tàra təzaya kisim na ti ata Zuzef nday ata Nikodem nakəŋ titədey àna gabaga ; ka ya ti təbu titədey nahəma, təbəkì haf ni ke kisim ni hi hi. Wudaka ndam Zude tili mis ti tagray nahkay day.

⁴¹ Kà gəvay ga məlan ya *tədarfəŋ Yezu kà təndal ni ti dini nahaŋ àbu eslini. E dini gani nani bu ni ti mindiviŋ nahaŋ àvu, tili nihi guhwa təfiyu kisim ga maslaŋa faŋ ndo.

⁴² Ka fat nani ti ndam Zude təbu təslamalavu ga vad *məpəsabana, nahkay ata Zuzef nday ata Nikodem nakəŋ təfiyu Yezu e mindiviŋ nani vu, adaba mindiviŋ ni driŋ do.

20

Ndam mađəbay Yezu takoru kə mindiviŋ
(Meciyu 28.1-8 ; Mark 16.1-8 ; Lək 24.1-12)

¹ Du ge miledu àna zuzəni a vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, Mari ga kəsa Magədala òru ke mindiviŋ ni. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mindiviŋ ni bəŋa, èpi belim ni àləŋ ana mindiviŋ ni bi.

² Naŋ nakəŋ àra èpia belim ni àləŋ bi nahkay ti àcuhwakibiyu ka Simu Piyer nday ata bay mađəbay Yezu ya Yezu awayay naŋ kay ni, àhi ana tay ahkado: « Ndaməŋa təzaba Bay geli na e mindiviŋ ni ba, məsər məlan ya táfəkad ni do. »

³ Ata Piyer nday ata bay mađəbay Yezu nahaŋ ni tàra ticia nahkay nahəma, təsləka təzay divi ga moroni ke mindiviŋ ni.

⁴ Nday cəni tacuhworu, ay bay mađəbay Yezu nahaŋ ni àcuhway àtam Piyer, ènjiyu ke mindiviŋ ni enji gayaŋ.

⁵ Òru ènjua ti àndəhad ahàr, aməŋjiyu e mindiviŋ ni vu, èpi gabaga ni məbəhadani cilin, ay ti àhuriyu ndo.

⁶ Kələŋ gani Simu Piyer ti ni òru ènjua ke mindiviŋ na ti àhuriyu huya, èpi gabaga ni məbəhadani duca,

‡ 19:36 Məŋjay Mahərana 12.46 ; Macalani 9.12 ; Limis 34.21. § 19:37 Zakari 12.10.

⁷ azana ya ti tîtədi ahàr ana Yezu àna nañ ni day mifedekabani ka məlanə nahanə, mabəhadani akaba gabaga ni do.

⁸ Eslini bay madəbay Yezu nahanə ya ənjiyu ke mindiviñ enji ge Piyer ni àhuriyu bilegeni. Àra àhuriya ti èpi zlam ya ti àgravu ni, àsəra Yezu àngaba e kisim ba.

⁹ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, ahàr àdəm Yezu amət mək àngaba e kisim ba, ay kekileña nday gani ticiaba pakama gana fañ ndo.

¹⁰ Kələñ gani ndam *madəbay Yezu nakəñ tàsləka, tòru a magam.

Yezu àngazlivu ana Mari ga kəsa Magədala

(Meciyu 28.9-10 ; Mark 16.9-11)

¹¹ Ka sarta gani nani Mari nañ àbu kà gəvay ge mindiviñ ni, etəwi. Nañ àbu etəwi ti àndəhad ahàr, àmənjiyu e mindiviñ ni vu,

¹² èpi *məslər ge Melefit cə məbakabu azana bəf-bəfani. Nday manjəhadani digəs-gəs ka məlanə ya táfəkad kisim ga Yezu ni ; bəlanə manjəhadani gwar ka məlanə ga ahàr, bəlanə gani ti ni gwar ka məlanə ga asak.

¹³ Eslini məslər ni tihindifiña ma, təhi ahkado : « Wal hini, kitəwi mam ? » Wal ni àhəngrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ndamaña təzaba Bay goro e mindiviñ ba, nəsar məlanə ya táfəkad ni do. »

¹⁴ Àra àdəma nahkay ti àmbatbiyu ma kələñ, èpi Yezu nañ jika, ay ti ngay Yezu ti àsər do.

¹⁵ Eslini Yezu àhi : « Wal ni, kitəwi mam ? Kadəbay way ? » Wal ni àhi ana ahàr maslaña ya àhi ma ni ti bay ya agray təwi e dini bu ni. Nahkay àhi : « Maslaña goro, tamal nak kəzaba nañ a ti dəfuki məlanə gani, nakoru nazay. »

¹⁶ Yezu àhi : « Mari. » Eslini Mari nakəñ àmbatkioru ma, àhi àna ma *Hebri : « Rabuni. » Awayay adəmvaba : « Məsi. »

¹⁷ Yezu àhi : « Kəcafəña nu kà masləkana ba, adəba nəcəloru afa ga Baba fañ ndo. Nihi ti ru afa ga bəza ga mmawa ni, hi ana tay ahkado : “Nəcəloru afa ga Baba, nañ Bəñ gekəli daya. Nañ gani ti Melefit goro, Melefit gekəli daya.” »

¹⁸ Mari ga kəsa Magədala nakəñ àra ècia ma ga Yezu na ti àrəkioru ka ndam

madəbay Yezu ni, àhi ana tay ahkado : « Nipi Bay geli na. » Mək àngəhadı ma ga Yezu ya àhi ni ana tay.

Yezu àngazlivu ana ndam madəbay nañ ni (Meciyu 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49)

¹⁹ Ka fat ga ladi gani nani ga mələkarawa ti ndam *madəbay Yezu ni təngasva a ahay ba mək təzləkkabá mahay a, adəba aŋgwaz awərfəña tay kà ndam *Zəde ndahanə na. Nday təbu manjəsvani nahkay ti Yezu àhurkiviyyu ka tay, ècik jik e kidiñ gatay bu, àhi ana tay : « Melefit mągray ti araña àhəli ahàr ana kəli ba. »

²⁰ Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àngazli ahar gayanə ni akaba jamaŋgay gayanə ni ana tay. Nday nakəñ təra tıpia Bay geli na ti təmərva dal-dal.

²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Melefit mągray ti araña àhəli ahàr ana kəli ba » keti. Mək àhi ana tay : « Melefit àslərbiyu nu, nahkay nu day nəslər kəli akada gayanə ya àslərbiyu nu ni. »

²² Àra àdəma nahkay ti èviteki aməd gayanə ka tay mək àhi ana tay : « Nəvia Məsuf Njəlatana ana kəli a : gəsumkabá nañ a.

²³ Ndam ya ti akəmbərəñumfəña zlam magudarani gatay na kà tay a ni ti, Melefit day aməmbərfəña kà tay a. Ay ndam ya ti akəmbərəñumfəña zlam magudarani gatay na kà tay a do ni ti, Melefit day aməmbərfəña kà tay a do. »

Yezu àngazlivu ana Tumas

²⁴ Tumas ti nañ bəlanə ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəeni ni, təzalay nañ Didim daya. Ka fat gani nani ya ti Yezu àngazlivu ana ndam madəbay nañ ndahanə ni ti Tumas nañ àkibu ka tay bi.

²⁵ Ndam madəbay Yezu ndahanə ni təhi ahkado : « Mıpia Bay geli na. » Àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nawayay nipi məlanə ga ahar ya tadar àna masanjanə ni, nawayay nətəliyu weleher a məlanə gani vu. Nawayay nətəliyu ahar a məlanə ga jamaŋgay ya tətəhad àna awasl ni vu. Tamal nəgray nahkay ndo ni ti nəgəskabu ma gekəli ni do. »

²⁶ Gosku sekw ka ahàr gani ndam madəbay Yezu ni təbu manjəsvani a ahay

bu keti, mahay məzləkkabani, Tumas day nañ àkibu ka tay. Yezu àrəkia ka tay a, ècik jik e kidin̄ gatay bu, àhi ana tay ahkado : « Melefit m̄gray ti arañ a h̄əli ah̄r ana k̄li ba. »

²⁷ Eslini àhi ana Tumas nakəñ : « Mənjaki ka ahar goro ni, ti k̄təliyu weleher gayak ni. Təliyu ahar gayak a jamañgay goro ni vu. Mbrəñ gejewi, fəku ah̄r, gəskabá n̄ngaba e kisim ba efdin̄ a. »

²⁸ Eslini Tumas nakəñ àhi : « Nak Bay goro, nak Melefit goro. »

²⁹ Yezu àhi : « Nak ti k̄pia nu a day kwa ti k̄gəskabu nu n̄ngaba e kisim ni ba. Ndam ya ti t̄gəskabu n̄ngaba e kisim ba, t̄pi nu ndo ni ti t̄mər̄vu. »

Ere ye ti àzəkiyu Zeñ ga məbəki wakita hini ni

³⁰ Yezu ti àgra zlam magray ejep ndahan̄ a gərgəri kay k̄e meleher ga ndam madəbay nañ na. Ay ti t̄bi məbəkiani a wakita hini bu bi.

³¹ Zlam ya ti n̄bəki ni ti, nawayay ti k̄gəsumkabu Yezu ti nañ *Krist, nañ Wur ge Melefit. Tamal k̄gəsumkabá ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana k̄li adaba k̄bum k̄fumki ah̄r ka Yezu palam.

21

Yezu aṅgazlivu ana ndam madəbay nañ ni e Gelili

¹ Àra àgra vad̄ a bal ka ah̄r gana ti Yezu aṅgazlivu ana ndam madəbay nañ ni keti. Àṅgazlivu ana tay ti k̄a gəvay ga d̄l̄uv Tiberiyat. Zlam gani àgr̄avu ti nahkay hi :

² ka sarta gani nani ndam *madəbay Yezu ata Simu Piye, Tumas nañ ya t̄zalay nañ Didim ni, Natanayel ga k̄sa Kana ga had̄ *Gelili ni, b̄za ge Zebede akaba ndam madəbay Yezu ndahan̄ c̄a t̄bu ka ahar b̄lan̄ eslini.

³ Nday t̄bu eslini ti Simu Piye àhi ana nday ndahan̄ ni : « Nakoru n̄gəsb̄iyu kilif. » Nday nakəñ t̄hi : « Leli day makoru. »

Nahkay t̄oru t̄c̄eliyu a *slalah ga yam vu, tadəboru kilif. T̄andəhad̄ki hundum ga m̄gəsani, ay ku kilif b̄lan̄ teked̄i t̄gəs ndo.

⁴ Məlan̄ àra àsla ti ndam madəbay Yezu nakəñ t̄pi Yezu nañ àbu jika ka d̄əñ-d̄əñ, ay ṅgay nañ ti t̄sər̄ ndo.

⁵ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, zlam məzuman̄i àfəñ k̄e k̄li ḡzit aw ? » T̄hi : « Àbi. »

⁶ Mək Yezu nakəñ àhi ana tay : « Təlumiyu zəva gek̄li ni gwar ka ahar ga d̄af. Nahkay ti ak̄gəsumaya kilif a. » Nday nakəñ t̄ara t̄t̄eliya ti zəva ni àgəsa kilif a dal-dal. Tawayay tagəjahaya a slalah ga yam ni va, ay ti t̄s̄liki ndo.

⁷ Eslini bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay nañ kay ni àhi ana Piye : « Hini ti Bay geli ci ni. »

Simu Piye àra ècia ya t̄hi « Hini Bay geli » ni ti àfakabiyu end̄wi gayan̄ ya àzakaba ni, mək àdiyu a yam ni vu cizliv.

⁸ Məlan̄ ya t̄gəsaya kilif a ni ti dr̄in̄ dr̄in̄ akaba d̄əñ-d̄əñ ni do, àgray ezewed̄ b̄lan̄ cilin̄, nahkay ndam madəbay Yezu ndahan̄ ni t̄ara àna slalah ga yam na gwar k̄a d̄əñ-d̄əñ na, tagəjab̄iyu zəva gatay ya akaba kilif dal-dalani ni.

⁹ Nday nakəñ t̄ara t̄in̄jia ka d̄əñ-d̄əñ na, t̄ah̄r̄aya a slalah ga yam ni ba ni ti, t̄pi aku ṅgulusa, kilif àki baca akaba *dipen̄.

¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay : « Dəguma àna kilif ya k̄gəsumaya na. »

¹¹ Nahkay Simu Piye àc̄eliyu a slalah ga yam ni vu keti, àgəjahaya zəva na ka d̄əñ-d̄əñ a. T̄ara t̄agəjahaya ti t̄diviyu ah̄r ana kilif ḡd̄akani din̄ àna kru kru zlam mahar mahk̄r. Akaba nani d̄ek zəva ni àt̄ad̄kaba ndo.

¹² Yezu àhi ana tay : « Dəguma k̄z̄umum zlam. » Ku maslan̄a b̄lan̄ e kidin̄ ga ndam madəbay nañ ni bu ṅgay « Nak way ? » ti t̄s̄liki məh̄iani ndo, adaba t̄s̄əra nañ Bay geli.

¹³ Eslini Yezu àra àzay dipen̄ ni, àvi ana tay, mək àvikiv̄u kilif ni ana tay.

¹⁴ Kwa ga Yezu ya aṅgaba e kisim ba ni ti aṅgazlivu ana ndam madəbay nañ ni sak mahk̄r àna hini.

Pakama ga Yezu ya ahi ana Piye ni

¹⁵ T̄ara t̄z̄uma zlam a ti Yezu àhi ana Simu Piye ahkado : « Simu wur ge Zeñ, kawayay nu k̄atama nday hina waw ? » Piye nakəñ àhi : « Iy Bay goro, k̄s̄əra nawayay kur. » Mək Yezu àhi : « Jəgay b̄za t̄mbak goro ni. »

¹⁶ Yezu àhi ye c̄a : « Simu wur ge Zeñ, kawayay nu aw ? » Piye àhi : « Iy Bay

goro, kəsəra nawayay kur. » Mək Yezu àhi : « Hətay təmbəmbak goro ni. »

¹⁷ Yezu àhi ya mahkər : « Simu wur ge Zej, kawayay nu aw ? » Pakama ga Yezu ya àhi ana Piyer « Kawayay nu aw ? » ya mahkər ni ti àhəlia ahər ana Piyer a, nahkay àhi ana Yezu : « Bay goro ni, kəsəra zlam a dek ; kəsəra nəbu nawayay kur. » Eslini Yezu àhi : « Jəgay təmbəmbak goro ni.

¹⁸ Nəhuk nahəma, ka ya ti nak wur dagwa ni ti, nak nakani kəwəlvu àna maslpara, kòra ka mələj ya ti kəwayay na dek. Ay ka ya ti ekigia medewel a ni ti akəhəloru ahar agavəla, maslaŋa nahaŋ aməwəlukvù maslpara gayak ni, mək amazoru kur ka mələj ya nak akawayay moroni do ni. »

¹⁹ Yezu àdəm nahkay ti, awayay adafaki ahəmamam Piyer amara məmət, mis atazləbay Melefit azuhva məmət gayaŋ ni. Yezu àra àhia ma nahkay ti àhi : « Dəbabiyu nu. »

Pakama ga Yezu ya adəmki ka bay ya Yezu awayay naŋ kayani ni

²⁰ Eslini Piyer àmənjabiyu gwar kələj, mək èpi bay madəbay Yezu ya ti Yezu awayay naŋ kay ni. Naŋ ti naŋ ya ti a vad ya ti təzum zlam akaba Yezu ni ti àzoru ahər gayaŋ gwar ka məbəruv ga Yezu, àhi : « Bay geli, maslaŋa ya ara asəkumoru kur ni ti way ? » ni.

²¹ Piyer àra èpia naŋ a nahkay ti àhi ana Yezu ahkado : « Ay naŋ hini timey, Bay geli ? »

²² Yezu àhi : « Tamal nawayay ti mənjuhəd duk abivoru ana vad goro ya anaŋga ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu cilin. »

²³ Bəza ga məj geli ndahaŋ tàra ticia ma ga Yezu ya àdəm na ti, təbu tədəm e kidin gatay bu bay madəbay Yezu nani ti aməmət do. Ay ŋgay aməmət do ni ti Yezu àdəm ndo. Ma gayaŋ ya àdəm ni ti nahkay hi : « Tamal nawayay ti mənjuhəd duk abivoru ana vad goro ya anaŋga ni ti, ma gani gayak mam ? Nak ti dəbabiyu nu cilin. »

²⁴ Àbəki zlam nday hini ka wakita ti bay madəbay Yezu nani ; naŋ àbu agray sedi gani daya. Leli day məsəra sedi gayaŋ ya agray ni ti sedi ge jiri.

²⁵ Yezu àgra zlam ndahaŋ a kay daya. Tamal təbəki ma gani bələj àna bələj ka wakita ti, amal wakita gani dal-dal əsaəay. Nətamahay mələj ga duniya ni dek àhəca ga məbəhadvana.

Tɔwi ga ndam asak ga Yezu Ere ye ti mɔdɔmki ke Tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni

Maslanɔa ya ti ɔbɔki Tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni ti adafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɔngu ni, kwa ka mɔnjɔki gani ndam ga Yezu dek tɔsɔra ɔbɔki ti Lɔk bay ya tɔgrakabu tɔwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mɔsɔra, bay ya ti ɔbɔki Tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni ti ɔbɔki Ma Mɔweni Sulumani ge Lɔk ni day nan (Lɔk 1.1-4 ; Tɔwi 1.1).

A wakita ge tɔwi ga ndam asak ni bu ni ti Lɔk ɔngɔhad zlam ya ɔgravu ka sarta ya Melefit ɔzoya Yezu e melefit va ɔndava ni. ɔngɔhad manjɔhad ga ndam ga Yezu ye enjenjeni ni : manjɔhad gani nani ti adɔfiki manjɔhad sulumani ana leli (mazavu gani 2.42-47 ; 4.32-36). ɔngɔhad ere ye ti Pol zal asak ga Yezu ɔgray ni ; nahkay ka ya ti mejengey wakita ga Pol ni ti mɔsɔra mɔlanɔ ya tɔdɔmki ma na. Wakita ge tɔwi ga ndam asak ga Yezu ni awɔlkabu Ma Mɔweni Sulumani ni akaba wakita ga ndam asak ga Yezu ya tɔbikioru ana mis ni, ti Wakita Mɔweni ge Melefit dek mɔgi wakita bɔlanɔ.

Ka 1.8 ti Yezu ɔhi ana ndam gayan ni : « Akɔgrumkua sedi a Zerɔzalem, ka had Zude, ka had Samari, ku kɔ sliri ga mɔlanɔ a dek. » Ma hini adɔfiki ana leli ahɔmamam Lɔk ɔslamalakabu wakita ni : ka mɔnjɔki gani ɔngɔhad zlam ya ɔgravu a Zerɔzalem ni (1-7), mɔk ɔngɔhad zlam ya ɔgravu ka had Zude akaba ka had Samari ni (8-12) ; kɔlanɔ gani ɔngɔhad zlam ya ɔgravu ka had drin-drinɔni ni (13-28).

Lɔk ɔngɔhad pakama ndahanɔ ya ndam asak ga Yezu tɔhi ana mis ni (mazavu gani 2.14-36 ; 10.34-43) ; nahkay adafay ahɔmamam mɔhi Ma Mɔweni Sulumani ana mis ni. Lɔk ɔngɔhad ma ga vu ga ndam asak ga Yezu ya tɔdɔm kɔ meleher ga ndam ge seriya ni (mazavu gani 4.8-12 ; 7.2-53). Azuhva pakama gani nani ti mɔsɔra zlam ya ti ndam ga Yezu tɔgɔskabu na lala.

A wakita ni bu dek Lɔk awayay ɔngɔhad zlam kal-kal akaba ere ye ti ɔgravu ni. Adafay slimi ga mɔlanɔ ndahanɔ ya ndam asak ga Yezu tɔru ni, akaba slimi ga ndam ga ngumna ya tɔdi ahɔr ana tay eslini ni. Ku ka ya ti ndam ga Yezu tɔcivu ndo nɔngu ni ɔngɔhad ma gani kal-kal akaba ere ye ti ɔgravu ni (15.1-2).

Lɔk ɔdɔm mɔgosay Mɔsuf Njɔlatani kok-sah (5.1-11 ; 8.9-25). Adafay daliya ya ndam ga Yezu tɔcakay ni (mazavu gani 5.40 ; 7.54-60). Ay adafay njɔda ga Yezu ya ɔniviyu ana ndam ga Yezu ni daya. ɔngɔhad tɔwi ga ndam asak ga Yezu ya tɔgray ɔna njɔda ga Mɔsuf Njɔlatani ni (mazavu gani 2.1-12 ; 3.1-10). Nahkay mɔsɔra, Yezu ti nan ɔbu ɔna njɔda dal-dal, avi njɔda ana leli daya.

*Yezu adɔm Melefit amɔvi Mɔsuf Njɔlatani
ana ndam asak gayan*

¹ Teyɔfil goro ni, nɔbukki wakita nahanɔ keti. A wakita goro ya ti nɔbukki enjenjeni ni bu ni ti, nɔngɔhaduka tɔwi ga Yezu ya ɔgray na akaba zlam ya ɔcahi ana mis na dek. Nɔngɔhadukaba dek kwa ka mɔnjɔki ge tɔwi gayan

² duk ɔbivu ana vad ya ti Melefit ɔzoru nanɔ agavɔla na. Wudaka Yezu ɔcɔloru agavɔla nahɔma, ɔhia ma ana ndam ya ɔdaba tay a, tɔgia ndam *asak gayan a ni. ɔhi ana tay ere ye ti nanɔ awayay tɔgray ni, ɔhi ana tay ɔna njɔda ga *Mɔsuf Njɔlatani.

³ ɔra ɔcaka daliya, ɔmɔta ti ɔngazlivu ana tay, ɔgra zlam a gɔrgɔri ti tɔsɔr nanɔ ɔna sifa edɔdinɔ. A hudɔ ga vad kru kru fadani bu ɔrɔkia ka tay a sak kay, ɔhi ma ana tay ɔki ka *Mɔgur ge Melefit.

⁴ A vad nahanɔ Yezu nanɔ ɔbu ɔzum zlam akaba tay nahɔma, ɔhi ana tay ahkado : « Nɔhia ana kɔli a, Baba goro amɔvi zlam ana kɔli. Nahkay zla nahɔma, kɔslɔkumaba a Zerɔzalem a ba, jɔgum zlam gani ya ti amɔvi ana kɔli ni.

⁵ Zenɔ ti ɔbara mis ɔna yam a. Lekɔlum ti ni vad ɔbal kama Melefit *amɔbaray kɔli ɔna Mɔsuf Njɔlatani. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu

⁶ A vad nahanɔ nday tɔbu akaba Yezu ti tɔhindifinɔ ma, tɔhi ahkado : « Bay geli, kara

kagray ti ndam *Izireyel tægur məlan zlam gatay keti ti nihi həya aw ? »

⁷ Ahəngarfəñ, əhi ana tay ahkado : « Bay ya ti əfəkəf vad gani akaba sarta gani ti Baba goro. Lekələm zla ti Melefit əvi divi ana kəli ga məsərani ndo.

⁸ Ay zla ti Melefit aməbəkiaya Məsuf gayan ke kəli a, nahkay akəgrumkua sedi əna njədə gayan a. Akəgrumkua a Zeruzalem, ka həf *Zude, ka həf *Samari, ku kə sliri ga məlan a dek. »

⁹ Yezu əra əhia ma nana ana tay a nahkay ti, nday təbu tamənjələñ ti, Melefit əzoru nañ agavəla a həf melefit vu, mək mægudunğudun əngah nañ, tipi nañ va do.

¹⁰ Yezu əra əsləka ti nday təbu tamənjoru agavəla kekileña. Eslini mis cə məbakabu azana bəf-bəfani tərəkia ka tay a,

¹¹ təhi ana tay ahkado : « Ndam Gelili, kəmənjumoru agavəla ti kamam ? Yezu gani kípəma nañ a ədoru e melefit vu ti, amənga day akədə gayan ya ti kípəm nañ əru e melefit vu ni. »

Ndam asak ga Yezu tədaba mis ga mənguyu a məlan ga Zudas va

¹² Ka sarta gani nani ti nday ka həma ya təzalay *Oliviye ni. Həma gani nani drin drin kay akaba Zeruzalem do, əgray ezewəd kru. Nahkay nday nakəñ təsləka eslina, tənga a Zeruzalem a.

¹³ Təru tinjəa ti təcəloru a ahay gatay ya tanjəhadviyu ni vu. Ahay gani nani ti ka ahər ga ahay nahan. Nday gani ti ata : Piyer, Zeñ, Zek, Andre, Filip, Tumas, Bartelemi, Meciyə, Zek wur ga Alfe, Simu nañ bəlan ga ndam ya takədvakivu ka həf gatay ni, nahan ni ti ni Zud wur ge Zek.

¹⁴ Nday dek təbu təcakalavu kəlavəd akaba wəl ndahan, akaba Mari mən ga Yezu akaba bəza ga mən ga Yezu. Təcakalavu ti ga mənğalay Melefit.

¹⁵ Əra əgra vad a bal ti bəza ga mən geli təcakalava, təgray nday diñ əna kru kru cə. Eslini Piyer əcikaba e kidin gatay ba, əhi ana tay ahkado :

¹⁶⁻¹⁷ « Bəza ga mmawa, ahaslani Zudas nañ bəlan geli Melefit ədaba nañ a ga magrakabu təwi akaba leli a, ay ti nañ gani

ədfəikia divi a ana ndam ya təgəs Yezu na. Əgray nahkay nahəma, kwa ahaslani Devit ədfəmkia ma ka nañ a. Ma gani nani ti ədfəm əna njədə ga *Məsuf Njələtani, əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu. Nahkay ahər ədfəm ma gani nani si məğravu kwa. »

¹⁸ Ga Zudas ya ədfəiki divi ana mis ni ti əgudara zlam a. Təvi sinğ azuhva nani, mək əru əsəkum vədan əna nañ. Eslini nañ nakəñ ədəf a ma ma, həf gayan ni ətəzkaba tuh, dindəy gayan dek əhərəya a dala va.

¹⁹ Ndam Zeruzalem dek təra ticia zlam gana ya əğravu na ti, təzalay vədan nani Hakeldama, awayay ədəm vaba əna ma gatay a ti dala ge mimiz.

²⁰ Nahkay Piyer əhi ana tay : « Əbu məbəkiani a wakita ge Limis bu : “Ti təmbrəñ ahay gayan, ti maslaña ənjəhadvü va ba.” *

« Əbu məbəkiani keti : “Ti maslaña nahan məzay məlan gayan ni, məgray təwi gayan ni.” †

²¹ « Nihi nahəma, ahər ədfəm mədumaba maslaña nahan a. Maslaña nani ti ahər ədfəm si nañ e kidin ga ndam geli ya tədəbay Bay geli Yezu ka ya ti leli məbu masawađay akaba nañ ni,

²² ənjəki ka fat ya ti Zeñ *əbaray Yezu ni duk ənivoru ana vad ya ti Melefit əzaba Yezu e kidin geli ba, əzoru nañ agavəla ni. Leli ti magrakia sedi ka mənğaba ga Yezu a, nahkay ahər ədfəm bəlan gatayani məhərkivaya ke leli a. »

²³ Piyer əra ədəma ma nana ti təhəl mis cə, bəlan gani slimi gayan Zuzef, mis təzalay nañ Barsabas, slimi gayan nahan Züstəs ; maslaña nahan ni ti ni slimi gayan Matiyas.

²⁴ Eslini nday dek təhəngalay Melefit, tədfəm : « Bay geli, nak kəsəra ere ye ti əniviyu ana mis a məbəröv bu na dek. Nahkay dəfiki maslaña ya kədəba nañ e kidin gatay cəni hini ba ni ana leli.

²⁵ Maslaña ya nak akadaba nañ a ni ti, emigi zal asak a məlan ga Zudas ni vu ga magray təwi gayan. Zudas ti əsləkaba, ədoru ka məlan gayan nahan zlam gayan. »

²⁶ Təra təhəngala Melefit a nahkay ti təgraki ca-ca ka tay ti təsərkaba maslaña ya ti Melefit ədəkiba ni, mək ədəki

* 1:20 Limis 69.26. † 1:20 Limis 109.8.

ka Matiyas. Nahkay Matiyas nakəŋ ahurkiviyu ka ndam *asak kru mahar bəlaŋani ni.

2

Melefit asləribiyu Məsuf Njəlatani ana ndam gayan

¹ Ka fat ga wuməri ge *Peŋtikwet ti ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni tənqasvu dek ka mələŋ bəlaŋani.

² Eslini həya tici daday ga zlam əhəndabiyu gwar e melefit bu akada ga aməd ya ti akəzlay kay kay ni. Mək daday ni əhəndiyu a ahay ya ti nday təvu manjəhadani ni vu dek.

³ Nday nakəŋ tipi zlam ndahaŋ, zlam gani nday nani tamənjavu akada arəd ga aku ni, tēdevu, tənqəhadki bəlaŋ bəlaŋ ka tay dek.

⁴ *Məsuf Njəlatani əsliva a vu vu ana tay a dek. Eslini tənqəki ka mazlapani əna ma həma ndahaŋ gərgərani, ku way way do azlapay əna pakama ya ti Məsuf Njəlatani ədəfiki ni.

⁵ Ka sarta gani nani ndam *Zude ndahaŋ təbu a Zerəzalem, tawayay magray ere ye ti əbəlafəŋ kə Melefit ni. Nday nani təsləkabiya a kəsa gərgərani ba ka həf ga mələŋ na dek.

⁶ Təra ticia daday na ti tənqasvu ka ahar bəlaŋ. Eslini ku way way do e kidiŋ gatay bu eci zlapay əna ma həma gayan, maslaŋa nahaŋ e kidiŋ ga ndam ga Yezu ni bu azlapay əna naŋ ni. Ere ye ti əgravu ni ti əgria ejep ana tay a dal-dal.

⁷ Tədəm ahkado : « Ere ye ti mici ni agravu ahəmamam ? Nday hini ya ti təzlapay ni nday dek ndam Gelili do aw !

⁸ Ay ti ku way way do e kidiŋ geli bu naŋ əbu eci nday təbu təzlapay əna ma həma gayan ni ti əgravu ahəmamam ?

⁹ E kidiŋ geli bu ahalay ti mis təsləkabiya a kəsa gərgərani ba kay : mis ndahaŋ təsləkabiya a Part a, ndahaŋ e Medi, ndahaŋ e Elam, ndahaŋ keti a Mezopotami, ka həf *Zude, a Kapados, a Poŋ, a Azi,

¹⁰ e Firizi, e Pemfili, e Ezip a, mis ndahaŋ ti ni təsləkabiya ka həf Libi gwar e Sireŋ, akaba a Rom a.

¹¹ Mis ndahaŋ e kidiŋ geli bu ndam Zude, ndahaŋ ti ni tigi ndam Zude migeni. Ndam Kret akaba ndam Arabi təbu e kidiŋ geli bu daya. Ay ti ku way way do e kidiŋ geli bu eci ere ye ti ndam nday nani təzlapay ni əna ma həma gayan. Nday təbu tədəmki ma ka zlam sulumani ya Melefit əgray ni. »

¹² Nahkay zlam gani əhəliaba ahər ana tay a, təsər ere ye ti tagray ni do. Nahkay tədəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Ere hini ya agravu ni ti awayay adəmvaba mam ? »

¹³ Mis ndahaŋ ti ni təyefiŋ kə ma gani, tədəm : « Nday ya ti təzlapay nahkay ni ti zum əkadkaba tay a. »

Pakama ge Piyer ya ahi ana mis ni

¹⁴ Eslini Piyer eci kaba akaba ndam *asak ndahaŋ kru mahar bəlaŋani na, əhi ma ana mis ya ti təbu eslini ni. Əzlapay kay kay, ədəm : « Lekələm ndam *Zude akaba lekələm ya ti kanjəhadum a Zerəzalem ni dek, bumi slimi ana ma goro ya nəhi ana kəli ni : ahər ədəm kicəm ere ye ti agravu ni lala.

¹⁵ Lekələm kədəmum bi zum əbu akad nday ndani zla tək, aha ! Nahkay do ; njemdi ambəmbu ya ge miledə mba timey !

¹⁶ Nihi ti pakama ga bay mahəŋgaray pakama ge Melefit Zəwel ya ədəm ahaslani ni əbu agravu sawan. Ədəm ahkado :

¹⁷ « Melefit ədəm : Ka sarta ga mandav ga mələŋ wudak nahəma, anəbəkaiya Məsuf goro əki ke mis a dek. Nahkay bəza gekəli zawalani akaba walani atəhəŋgri ma goro ana mis ; dagwá gekəli etipi zlam ya ti mis tibi day-day ndo ni ; medewəl gekəli day kisim emizidekivu ka tay kay.

¹⁸ Iy nahkay, ka sarta gani nani anəbəkaiya Məsuf goro ka ndam məgru təwi zawalani akaba walana dek, mək atəhəŋgri pakama goro ana mis.

¹⁹ Eslini anagray zlam ya ti mis tibi day-day ndo ni kay agavəla akaba ka həf : mis etipi mimiz, aku akaba azək dəl-dəl.

²⁰ Fat amasləday va do, emigi ləvəŋ ; kiyi day emigi ndizeni akada mimiz. Zlam gani nani amagrava nahəma,

vad ga Bay geli ara wudak.

21 Eslini ti ku way way do àzala slimi ga Bay geli a ti

Melefit amahəŋgay naŋ.” * »

22 Piyer àhi ana tay keti, àdəm : « Ndam *Izireyel, bumi slimi ana ma goro ya ti nəhi ana kuli ni. Lekulum dek kəsəruma, Yezu zal Nazaret ni ti Melefit àdəfiki ana kuli ti àzaba naŋ ga məgri tawi gayan a. Adafaki ti àna magray tawi gərgərani kay ya mis tìpi day-day ndo, àvi ana Yezu ni.

23 Maslaŋa gani nani ti zlam àgrakiva akada ge Melefit ya ti àdəm ahaslani na, adaba Melefit ti àsəra zlam ya amagravu na dek. Lekulum kijiŋuma naŋ a àna mægəsi naŋ ana ndam ya tégəskabu ma ge Melefit do na, ti tákadfaŋ naŋ kà təndal.

24 Ay Yezu àra àməta nahkay ti Melefit àhəŋgaraba naŋ a, àzaba naŋ a daliya ge kisim ni ba. Melefit àgray nahkay ti məsəra njəda ge kisim ni àhəca ga mægəs Yezu a.

25 Nahkay Dəvit àdəmki ma a wakita ba, àdəm ahkado :

“Nipia Bay Melefit goro kəlavad ka ma goro a, naŋ àbu ka ahar ga daf kà gəvay goro ti nəgəgər ba.

26 Nahkay məbərūv goro amər dal-dal, nidi limis àna məmərani daya.

A vu goro bu dek nəsəra Melefit amara məgru sulum gayan.

27 Bay goro Melefit, nəsəra akəmbərəŋ nu e kisim bu do ; ti mis gayak *njəlatani ezi ti, akavay divi gani do.

28 Kədəfukia divi ya ti nəŋgət sifa àna naŋ na ; anəmərūv dal-dal adaba nak kəbu akaba nu.” † »

29 Piyer naŋ àbu adəmōru ma gayan ni nahkay ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, ahàr àdəm nəhi ma gani ana kuli vay-vay : bəŋ ga bəŋ geli Dəvit ti àməta, tileba naŋ a àndava. Ku kani nəŋgu ni min-diviŋ gayan àbu a kəsa geli bu.

30 Ay Dəvit ti naŋ bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis. Àsəra Melefit àmbadía, àhi ahkado : “Biliŋ e kiđiŋ ga bəza hud gayak bu aməzum bay gayak.” ‡

31 Nahkay wudaka ere gani agravu ti àsəra : àsəra *Krist *Bay gədadani ya amara ni aməmət mək aməŋgaba e kisim ba. Àra àsəra ti àdəmki ma ke Krist, àdəm :

“Melefit àmbərəŋ naŋ e kisim bu ndo, vu gayan èzi ndo daya.” §

32 « Yaw Yezu gani ya ti nəzlapiki ana kuli ni ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba. Leli ndahaŋ ni dek magray sedi gani tata.

33 Bəŋani Melefit àzoru naŋ agavəla, àfəkad naŋ kà ahar ga daf gayan, mək àvi Məsuf gayan Njəlatani akada gayan ya ti àhi ahaslani ni. *Məsuf Njəlatani gani nani ti Yezu àbəkia ke leli a. Nahkay ere ye ti kipəm akaba kicəm ni ti tawi gayan.

34 Dəvit ti Melefit àzoru naŋ e melefit vu ndo. Naŋ naŋani àna ahàr gayan àdəm :

“Bay geli Melefit àhi ana bay goro : Njəhada gwar kà ahar ga daf goro a, a məlan ga gədadani va.

35 Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.” *

36 « Nahkay ahàr àdəm lekulum ndam Izireyel dek kəsərūm lala zlam gani ge jiri : Yezu gani ya kəkadum naŋ àna *madarfəŋ naŋ kà təndal nahəma, naŋ Bay gədadani ya Melefit àslərbīyu ni, Melefit adaba naŋ a, əgia Krist a. »

37 Nday nakəŋ tàra ticia ma ge Piyer na ti bərūv àtikaba ana tay a. Eslini tihindifiŋa kə Piyer a akaba ndam asak ndahaŋ na, tədəm : « Bəza ga mmawa, nihi ti magray ahəmamam ? »

38 Piyer àhəŋgarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ku way way do *tābaray naŋ àna *slimi ga Yezu Krist. Nahkay ti Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kə kuli a. Aməvi Məsuf Njəlatani gayan ana kuli daya.

39 Ere gani nani ti Melefit àdəm aməvi ana kuli akaba ana bəza gekuli. Aməvi ana ndam ya təbiyu driŋ ni daya. Bay Melefit geli aməvi ana mis ya ti amazalakabu tay ni dek. »

40 Eslini Piyer àhi ma ndahaŋ gəgərani ana tay kay, awayay ti tégəsiki. Àhi ana

* 2:21 Zəwəl 3.1-5. † 2:28 Mənjay Limis 16.8-11. ‡ 2:30 Mənjay Limis 132.11 ; 2 Semiyel 7.12-13. § 2:31 Limis 16.10. * 2:35 Limis 110.1.

tay : « Gəsumkabá ti Melefit mähəngay kəli, sləkumkiba ka ndam magudar zlam ye e hini vu na ! »

⁴¹ Eslini mis ndahañ kay e kidin gatay bu tægəskabá ma ge Piyer na. Tàra tægəskabá ma gayañ na ti ndam asak ni tàbaray tay. Ka fat gani nani mis agray dəbu mahkər təhurkiviya àkiva ka ndam məfəki ahər ka Yezu na.

Manjəhad ga ndam məfəki ahər ka Yezu

⁴² Ndam məfəki ahər ka Yezu ni dek təbu tici ere ye ti ndam *asak təcəhi ana tay ni kəlavad ; təbu təcakalavu ka ahar bəlañ, təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlañ, təbu tahəngalay Melefit ka ahar bəlañ daya.

⁴³ Ndam asak ni təbu tagray zlam gərgəri kay ya mis tìpi day-day ndo ni àna njəda ge Melefit. Nahkay mis ni dek anğwaz awər tay.

⁴⁴ Ndam məfəki ahər ka Yezu ni dek tanjəhad ka ahar bəlañ, zlam gatay day dek mebedekabani ka ahar bəlañ.

⁴⁵ Təsəkumoru vədañ gatay akaba zlam gatay ndahañ gərgərani ; tedevu sinğu gani, ku way way do tədi ka wudəra gayañ.

⁴⁶ Kəlavad nday təbu təcakalavu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu ka ahar bəlañ. A magam day təbu təzumkabu zlam ka ahar bəlañ. Nday təbu təzumkabu zlam nahkay ti àna hud bəlañ àna məmərani.

⁴⁷ Təbu tazləbay Melefit kəlavad daya. Nahkay ere ye ti tagray ni dek àbəlafəñ kə mis dek. Eslini Bay geli ahəngakivu mis ndahañ kəlavad, abəkiviya tay ka ndam məfəki ahər ndahañ ni.

3

Piyer ahəngaraba zal dərə

¹ Ga məlafat a vad nahañ àna njemdi mahkər nahəma, ata Piyer nday ata Zeñ təbu takoru a *ahay gədakani ge Melefit ni vu ga mahəngalay Melefit, adəba sarta gani ənjia.

² Zal nahañ àbu manjəhadani kə gəvay ga ahay gədakani ge Melefit ni, kə mahay ya ti təzalay Mahay Məbəlani ni. Zal nani ti tiwैया nañ dərana, əsawaday koksah. Kəlavad mis təzoru nañ, tafəkad nañ eslini ga mahəngalafəña zlam kə mis ya təhuriyu a ahay gədakani ge Melefit ni vu na.

³ Nañ nakəñ àra èpia ata Piyer nday ata Zeñ a tawayay təhuriyu a ahay gədakani ni vu ti, ahəngalafəña zlam kə tay a.

⁴ Ata Piyer nday ata Zeñ tàra ticia ma gayañ na ti təbəkəri eridekwa ndekwa, mək Piyer àhi ahkado : « Mənjələñ kə leli ! »

⁵ Nahkay zal nakəñ àmənjələñ kə tay lala, adəba àhi ana ahər ara anğətfəña zlam kə tay a.

⁶ Ay ti Piyer àhi ahkado : « Sinğu əfu bi, gru day əfu bi, ay ere ye ti əfu ni ti nəvuk : àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret ni ti cikaba, kəsawaday ! »

⁷ Àra àhia ma na nahkay ti àgəs ahar ga daf ga zal dərə ni ga mezefteba nañ a. Piyer àra àgəs ahar gayañ na ti asak ga zal dərə ni tigia njañ-njañana huya.

⁸ Nahkay zal dərə ni ècikaba cəkwađ mək əsawaday. Eslini nañ nakəñ əhuriyu a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni vu nday akaba ata Piyer nday ata Zeñ. Ka ya ti əhuriyu a dalaka ni vu ni ti ahəruru agavəla, azləboru Melefit hihi.

⁹ Ka ya ti nañ əbu əsawaday, azləbay Melefit nahkay ni ti mis ye eslini ni dek tìpia nañ a.

¹⁰ Tàra tìpia nañ a ti təsəra nañ a lala : nañ zal ya ti ànjəhad kə gəvay ga ahay gədakani ge Melefit ni kə mahay ya təzalay Mahay Məbəlani ni, nañ ya ahəngalafəña zlam kə mis a ni. Tàra təsəra nañ a, tìpia ere ye ti àgrakivu na ti, àgria ejep ana tay a, əsia anğwaz ana tay a dal-dal daya.

Piyer ahi ma ana mis a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni bu

¹¹ Eslini zal nakəñ əsləkafəña kə ata Piyer nday ata Zeñ a do. Nahkay mis ni dek tàcuhwakioru ka tay, tèveleñ tay adəba ere ye tìpi ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Nday a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomon ni bu.

¹² Piyer àra èpia mis na nahkay ti àhi ma ana tay, adəm ahkado : « Ndam *Izireyel, ere ye ti àgravu ni ti kəgrum ejep gani ti kamam ? Kəmənjumləñ ana leli nahkay ti kamam ? Kəhumi ana ahər leli mähəngaraba zal hina ti àna njəda geli geleni aw ? Tək day ti kəhumi ana ahər Melefit ahəngaraba nañ a ti adəba leli məbəlafəñ kə nañ palam aw ? »

13 Melefit ti naŋ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekup, Melefit ga ata bəŋ geli dek. * Naŋ gani àgray ti zal hini m̄n̄gaba adaba awayay ti mis tâzlabay Yezu bay m̄gri tawi ni. Ay lekulum ti k̄ḡesumi naŋ ana ndam ga ŋgumna, m̄k ka ya ti Pilet awayay af̄akad naŋ ni ti k̄humi af̄akad naŋ ba.

14 Lekulum k̄awayum ti tâf̄akadi Bay *nj̄elatani jireni ni ana k̄li ndo ; k̄awayuma ti tâf̄akadi maslaŋa ya ti abazl mis ni ana k̄li sawaŋ.

15 Yezu ti naŋ Bay m̄vi sifa ana mis ni, ay t̄akad naŋ ti ka mawayay gek̄li. T̄ara t̄akada naŋ a ti Melefit àh̄n̄garaba naŋ e kisim ba. Àh̄n̄garaba naŋ a ti leli m̄pia, magray sedi gani.

16 Leli ti m̄f̄aki ah̄r ka Yezu, magray tawi àna slimi gayaŋ, adaba naŋ ti nj̄eda af̄aŋ. Yezu awayay ti mis tâzlabay naŋ, nahkay àh̄n̄garaba zal hina. Lekulum dek k̄s̄eruma zal hina, k̄p̄ama ere ye ti àgrakivu na. Iy, zal hini ègi nj̄alaŋ-nj̄alaŋani k̄ meleher gek̄li ti adaba leli m̄f̄akia ah̄r ka Yezu a.

17 « B̄za ga mmawa, n̄s̄era ere ye ti k̄grumi ana Yezu lekulum akaba ḡad̄akani gek̄li na k̄grum ti adaba k̄s̄erum Yezu naŋ way ndo palam.

18 Ay kwa ahaslani Melefit àhibiya ana ndam mah̄n̄garay *pakama gayaŋ na dek, ah̄r àd̄am *Krist acakay daliya kwa, m̄k nday day t̄hi pakama gani ana mis. Pakama ge Melefit nani ya àd̄amki ke Krist ni àgrava ed̄ed̄iŋ a.

19 Ègia nahkay ti m̄batumkaba majalay ah̄r gek̄li a, d̄guma afa ge Melefit a. Nahkay ti amb̄rf̄aŋa zlam magudarani gek̄li ni k̄ k̄li a.

20 Bay geli am̄vi sarta ga m̄p̄esabana ana k̄li, am̄sl̄ribiyu Yezu *Bay ḡad̄akani ya amara ni ana k̄li. Yezu ti Melefit àdiaba naŋ ana k̄li a kwa ahaslana.

21 Ah̄r àd̄am m̄nj̄ehad a hud̄ melefit bu hayaŋ duk abivoru ana sarta ya ti Melefit amagraya zlam a dek m̄wena ni kwa. Kwa ahaslani Melefit àhibiya pakama gana ana ndam nj̄elatani ya t̄h̄n̄garay pakama

gayaŋ na, nday day t̄hi pakama gani ana mis.

22 Nahkay kwa ahaslani M̄wiz àhi ana ndam Izireyel ahkado : “Bay Melefit am̄sl̄ribiyu bay mah̄n̄garay *pakama gayaŋ nahaŋ ana k̄li akada nu. Bay nani ti am̄l̄bu b̄laŋ e kid̄iŋ ga b̄za ga m̄n̄ gek̄li bu. Pakama gayaŋ ya am̄hi ana k̄li ni dek ti ak̄bumi slimi lala.

23 Maslaŋa ya ti am̄bi slimi do ni ti ah̄r àd̄am t̄agaraba naŋ e kid̄iŋ ga ndam ge Melefit ba, t̄akad naŋ.” †

24 Ndam mah̄n̄garay pakama ge Melefit ni dek t̄d̄amkibiyu ma ka zlam ya àgravu ka sarta geli na. Ànj̄aki kwa ke Semiyel, àbivoru ana nday ndahaŋ ya t̄h̄n̄garay pakama ge Melefit ni dek.

25 Pakama ge Melefit ya ndam mah̄n̄garay pakama gayaŋ t̄d̄ambiya, Melefit àd̄am anagraŋ zlam ni ti, àgria zlam gana ana k̄li ed̄ed̄iŋ a. Lekulum day ja gek̄li àkibu ka pakama ya ti Melefit *aw̄lkabu akaba ga ata b̄n̄ ga b̄n̄ gek̄li ni. Melefit àhi ana Abraham ahkado : “An̄gri sulum goro ana jiba ḡarḡarani ga had̄ ni dek. An̄gri ana tay ti àna b̄za hud̄ gayak.” ‡

26 Bay m̄gri tawi ana Melefit ya M̄wiz àd̄amkibiyu ma ni ti, Melefit àngazliaya naŋ ana k̄li a enjia. Àsl̄ribiyu naŋ ana k̄li ti m̄gri sulum gayaŋ ana k̄li akaba ti m̄mbatikaba majalay ah̄r maḡdavani na ana k̄li a dek. »

4

Ḡad̄akani ga ndam Z̄ude tagraf̄aŋa seriya k̄a ata Piyer nday ata Zeŋ a

1 Ka ya ti ata Piyer ata Zeŋ t̄bu t̄zlapi ana mis nahkay ni ti ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba bay ga ndam maj̄gay *ahay ḡad̄akani ge Melefit ni akaba ndam *Sed̄useȳn̄ ni t̄r̄akia ka tay a.

2 Nday nak̄n̄ t̄zumkia b̄r̄uv ka ndam *asak ga Yezu c̄eni na adaba nday t̄bu t̄cahi zlam ana mis, t̄hi ana tay Yezu ànggaba e kisim ba, mis taŋgaba e kisim ba tata daya.

3 Eslini t̄d̄am t̄ḡes ndam asak c̄eni ni, t̄biyu tay a daŋgay vu, adaba m̄lakarawa

* 3:13 M̄nj̄ay Mah̄rana 3.6, 15. † 3:23 M̄nj̄ay Mimbiki 18.15, 18, 19. ‡ 3:25 M̄nj̄akiani 22.18 ; 26.4.

ègia, sarta àbi ga magrafəŋa seriya kà tay a bi. Nahkay tàgəs tay, tàbiyu tay a danɔay ni vu, tàndəhadviyu hundum.

⁴ Ay ti mis dal-dal e kidifŋ ge mis ya tici pakama ga ndam asak ni bu táfəkia ahàr ka Yezu a. Nahkay ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təsagakivu, nday dəkeni tàgray mis dəbu zlam.

⁵ Hajəŋ gani zla nahəma, bəbay ga ndam *Zude akaba gədəkani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təcakalavu a Zeruzalem.

⁶ E kidifŋ gatay nani bu nahəma, Anna naŋ gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, Kayif, Zeŋ, Eleksender, akaba ndam ga hud ahay ga ndam gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dek.

⁷ Nday nakəŋ tàra təcakalava nahkay nahəma, təhəbiyu ata Piyer ata Zeŋ kə meleher gatay. Tàra tɔnjia àna tay a ti nday nakəŋ tihindifŋa ma kà tay a, təhi ana tay ahkado : « Kàhəŋgarumaba mis a ti àna njədə ga way ? Way àvi divi gani ana kəli way ? »

⁸ Eslini njədə ga *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Piyer a, mək àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekuləm bəbay akaba lekuləm gədəkani ni,

⁹ kihindəmfiŋa ma kə leli a àki ka zlam sulumani ya məgri ana zal dərə ni, kədəmum ahəmamam mähəŋgaraba naŋ a ni mam ?

¹⁰ Tamal kihindəmfiŋa kə leli a nahkay nahəma, lekuləm dek akaba ndam *Izireyel dek sərunki : maslaŋa ya àŋgaba, naŋ hi kə meleher gekəli ni ti, mähəŋgaraba naŋ a ti àna *slimi ga Yezu *Krist zal Nazaret, adaba naŋ ti njədə àfəŋ. Naŋ gani ti lekuləm kàdarumfəŋa kà təndal a àməta, ay ti Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba.

¹¹ Yezu ti Melefit àdəmkia ma a Wakita gayəŋ ni ba. Ma ge Melefit ya àdəmki ni ti nihi :

“Akur nahaŋ àbu ti lekuləm ndam mələm ahay

kàwayum magray təwi àna naŋ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawaŋ.” *

¹² « Melefit ahəŋgay mis ti si àna naŋ kwa ; do ni ti àdaba maslaŋa nahaŋ a duniya ba ga mahəŋgay mis àna naŋ a ndo. »

* 4:11 Limis 118.22.

¹³ Ndam magray seriya ni tàra ticia pakama ga ata Piyer ata Zeŋ na ti, àgria ejep ana tay a, adaba tìpi ti nday mis nahkay, təcəhay zlam ndo daya. Təsəra tay a nday ndam ya tàdəbay Yezu ni.

¹⁴ Ay ti tìpi maslaŋa ya àŋgaba ni naŋ jika kə gəvay gatay nahəma, təŋgət ma ga mähəŋgrifəŋani ana tay ndo.

¹⁵ Təsər ere ye ti təhəŋgrifəŋ ana tay ni va do ni ti, tədəm təhəliyu tay e mite vu. Tàra təhəlaya tay a ti ndam magray seriya ni tàzlapay e kidifŋ gatay bu,

¹⁶ tədəm ahkado : « Məgri mam ana tay mam ? Ndam Zeruzalem dek təsəra nday tàgra ere ya mis tìpi dəy-dəy ndo ni kə eri ge mis a dek. Nahkay ŋgay tàgray ndo ni ti mədəm koksah.

¹⁷ Mawayay ti pakama gani òru kama va ba nahəma, məcumfəŋa tay kə macali slimi ana maslaŋa nana. Ku way way do təhi ma gani ba ; tamal təhia ana maslaŋa ti amatra6 tay. »

¹⁸ Tàra tɔndeveriŋa zlapay gatay na ti tətəlay ata Piyer nday ata Zeŋ, tələgi ana tay, təhi ana tay ahkado : « Kàcalumi slimi ana Yezu ba, kəcəhumi zlam ana mis àna *slimi ga Yezu ba daya. »

¹⁹ Eslini ata Piyer ata Zeŋ təhəŋgrifəŋ ana tay, tədəm : « Zlam jireni kə meleher ge Melefit ti, məgəsiki ma ana Melefit tək məgəsiki ma ana kəli sawaŋ aw ? Lekuləm lekuləmeni dəmka ba ma gana.

²⁰ Leli ti misliki məmbrəŋ məhi ere ye ti mɔpi akaba mɔci ni ana mis koksah. »

²¹ Ndam magray seriya nakəŋ tələgi ana tay keti, mək təmbrəŋ tay. Nday gani təŋgət divi ga matra6 tay ndo, adaba ndam ga kəsa ni dek təbu tazləbay Melefit azuhva ere ye ti àgravu ni.

²² Maslaŋa ya ti təhəŋgaraba naŋ a, àgri ejep ana mis ni ti vi gayəŋ àtama vi kru kru fadana.

Ndam məfəki ahàr ka Yezu tahəŋgalay Melefit

²³ Gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ndahaŋ ni tàra təmbrəŋa ata Piyer ata Zeŋ a ti, ata Piyer ata Zeŋ nakəŋ tərəkioru ka ndam

gatay, mæk tângəhadī ma ga ndam ge seriya ya t̄hi ana tay ni dek ana tay.

²⁴ T̄ara t̄icia ma gatay na ti ndam m̄əf̄əki ah̄ar ka Yezu ni dek ma gatay b̄əlan̄, t̄ah̄əŋgalay Melefit, t̄əđəm ah̄kado : « Bay geli, bay ya ti àgraya h̄ud̄ melefit a, had̄ a, d̄əluv ḡəđakana akaba zlam gatayana dek ni ti nak.

²⁵ Nak k̄àgray ti b̄əŋ geli Devit bay m̄əgruk t̄awi ni m̄āzlapay àna nj̄əđā ga *M̄əsuf Nj̄əlatani ni. Devit àđəm :

“Ndam ga had̄ ḡərḡərani tagray zlabay ti kamam ?

Jiba ḡərḡərani t̄əđəḡəz̄lki ah̄ar ka zlam masakani ti kamam ?

²⁶ B̄əbay ḡəđákani ga had̄ ni t̄əw̄əlv̄a ga makad̄vana,

b̄əbay ndahan̄ ni day t̄əcakalava ka ahar b̄əlan̄,

nday d̄ekeni tawayay takad̄f̄əŋva k̄a Bay geli akaba *Krist Bay gayan̄ ya àdaba ni.” †

²⁷ « Nahkay bay *Erot akaba Pons Pilet t̄əcakalava eded̄iŋ a k̄əsa hini ba akaba ndam ga had̄ ndahan̄ akaba ndam jiba Izireyel a. T̄əcakalavu ti àkivu ka Yezu Bay nj̄əlatani ya agruk t̄awi ni, nan̄ Krist Bay ya k̄adaba ni.

²⁸ T̄əgray nahkay ti t̄àgra ere ye ti nak kawayay na dek. Kwa ahaslani k̄əđəmbiyu àna nj̄əđā gayak amagravu.

²⁹ Nihi ti t̄əđəm atatrađ leli nah̄əma, nak Bay geli bi slimi ana pakama gatay ni lala. Vi nj̄əđā ana leli ndam m̄əgruk t̄awi ni ga m̄əhi pakama gayak ana mis, aŋgwaz àw̄ər leli ba.

³⁰ Ngazli nj̄əđā gayak ana mis, h̄əŋgaraba mis a, gray zlam ḡərḡərani ya mis t̄ipi day-day ndo ni àna slimi ga Yezu Bay nj̄əlatani ya agruk t̄awi ni ti. »

³¹ T̄àra t̄indeverin̄a mah̄əŋgalay Melefit a ti m̄əlan̄ gatay ya t̄əcakalavu eslini ni àdaday, M̄əsuf Nj̄əlatani àvikivu nj̄əđā ana tay dal-dal, mæk nday nakəŋ t̄əđəm̄oru ma ge Melefit vay-vay, aŋgwaz àw̄ər tay ndo.

Ndam m̄əf̄əki ah̄ar ka Yezu tebedekabu zlam gatay ka ahar b̄əlan̄

³² Ndam m̄əf̄əki ah̄ar ka Yezu ni nday dek akad̄a mis b̄əlan̄, majalay ah̄ar gatay b̄əlan̄, m̄əb̄əruv gatay day b̄əlan̄. Nahkay maslan̄a

ya ti adəm zlam gayan̄ ni gayan̄ gayan̄ani ti àbi. Zlam gatay ni dek t̄əbedekabu ka ahar b̄əlan̄ sawan̄.

³³ Melefit àvi nj̄əđā dal-dal ana ndam *asak ga Yezu ga m̄əđəm̄oru pakama àki ka Bay geli Yezu, gayan̄ ya àm̄ət mæk àŋgaba e kisim ba ni. Melefit àgri sulum gayan̄ dal-dal ana tay daya.

³⁴ E kid̄iŋ ga ndam m̄əf̄əki ah̄ar ka Yezu ni bu ni, maslan̄a ya ti aran̄a àh̄əci nan̄ ti àbi. Adaba ndam ya ti v̄ədan̄ gatay t̄əbu ah̄kay do ni ahay gatay t̄əbu ni t̄əsəkumoru tay, mæk t̄əh̄əlb̄iyu siŋgu gani,

³⁵ t̄əb̄əhad̄ afa ga ndam asak ga Yezu ni. T̄əb̄əhad̄a ti ku way way do ere ye ti àh̄əci nan̄ ni ti t̄ədi ga wud̄əra gayan̄.

³⁶ Zal nahan̄ àbu, slimi gani Z̄əzef, zal *Levi, t̄iwi nan̄ e Sipir. Ndam asak ga Yezu t̄əzalay nan̄ Barnabas, awayay ad̄əmvaba « Maslan̄a ya avi nj̄əđā ana mis ni. »

³⁷ Zal nani àsəkumoru v̄ədan̄ gayan̄, mæk àh̄əlb̄iyu siŋgu gani, àb̄əhad̄ afa ga ndam asak ga Yezu ni.

5

Ata Ananias nday ata Safira

¹ Zal nahan̄ àbu slimi gani Ananias, slimi ga wal gani ti ni Safira. Àsəkumoru v̄ədan̄ gayan̄, wal gani ni day àwayikia.

² Àra àsəkumoya ti àdaf̄əŋa siŋgu gana wal gayan̄ ni day àḡəsikia, mæk àh̄əlb̄iyu m̄əḡəj̄əni gani, àb̄əhad̄ afa ga ndam *asak ga Yezu ni.

³ Àra àb̄əhad̄a siŋgu na ti Piyer àhi : « Ananias, *Seteni àhurukviyu a m̄əb̄əruv vu ti kamam ? K̄əsəkad̄ia malfad̄a ana M̄əsuf Nj̄əlatana, kadaf̄əŋa siŋgu ga v̄ədan̄ ya k̄əsəkumoru na.

⁴ V̄ədan̄ ya k̄əsəkumoru ni ti gayak, siŋgu ya k̄əŋḡət àna nan̄ ni gayak daya do aw ? K̄àjalaki ah̄ar ka magray zlam nahkay hi ti kamam ? Malfad̄a ya k̄əsəkad̄ ni ti k̄əsəkad̄i ana mis hihiriken̄i do, k̄əsəkad̄i ti ana Melefit. »

⁵ Ananias nakəŋ àra ècia ma ge Piyer na ti àzum m̄əđəd̄ani m̄əmətani kwiyah-kwiyah. Mis dek ya t̄icia ere ye ti àgrakivu na ti aŋgwaz àw̄əra tay a dal-dal.

† 4:26 Limis 2.1-2.

⁶ Eslini bəza dagwa tázay kisim gani, təkambah, mək tòru tili.

⁷ Agray njemdi mahkər kələŋ gani nahəma, wal gani àra. Wal ni àsər ere ye ti àgrakivu ka zal gayan ni do.

⁸ Piyer àhi ahkado : « Singu ya kəŋgətum àna vədaŋ ni ti nahkay hi ededīŋ aw ? » Wal ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Iy nahkay gani ededīŋ. »

⁹ Piyer àhi : « Kədəmum kəgosum Məsuf ga Bay geli ti ahəmamam ? Bay slimi, ndam ya ti tili kisim ga zal gayak ni nday təbu a mahay bu tahəraya. Tara tazay kisim gayak, takoru tili daya. »

¹⁰ Piyer àra àhia ma nahkay ti wal ni àzum mədədani məmətani kwiyah-kwiyah kè meleher ge Piyer həya. Eslini bəza dagwa ni təhəraya, tədi ahər ana kisim gani mək tázay, tòru tilifinjiyu kà gəvay ga zal gani ni.

¹¹ Ndam məfəki ahər ka Yezu ni akaba mis ndahan ya ticia ere ya àgravu na ti nday dek tàgra aŋgwaz a dal-dal.

Ndam asak ga Yezu tagray zlam ya mis tìpi day-day ndo ni

¹² Ka sarta nani ti ndam *asak ga Yezu ni tagray zlam ya ti mis tìpi day-day ndo ni kay kè meleher ge mis. Zlam nday nani àdəfiki njəda ge Melefit ana mis. Ndam məfəki ahər ka Yezu ni dek təbu təcakalavu ka ahar bəlan a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu kəlavaf. Təcakalavu ti a dalahay ya təzalay Dalahay ga Salomon ni bu ni.

¹³ Mis ndahan ya təfəki ahər ka Yezu ndo ni tagray aŋgwaz ga məhurkiviyan ni ka tay. Akaba nani dek mis təbu tacalfəŋ kà ndam məfəki ahər ka Yezu ni, tədəm nday ndam sulumani.

¹⁴ Kəlavaf mis ndahan təsagakivu dal-dal, zawal akaba wəl, təfəki ahər ka Bay geli Yezu, təhurkiviyan ni ndam məfəki ahər ndahan ni.

¹⁵ Nahkay mis təhəlbiiyu ndam gatay ya tēbesey do ni e mite vu, təbəhad ndahan ka slalah, ndahan ka hətav. Tədəm bi ka ya ti Piyer akoru gwar eslini ni ti diksi gayan ni asləkakia ka ndam gatay ndahan ya tēbesey do na ga mahəŋgaraba tay a.

¹⁶ Mis dal-dal ga kəsa ndahan ya kà gəvay ga Zerəzalem ni day təhəlbiiyu ndam gatay

ya tēbesey do ni akaba ya ti seteni təniviyan ana tay a ahər vu, təgri daliya ana tay ni. Ndam ya təhəlbiiyu tay ni dek təŋgaba.

Ndam asak ga Yezu kè meleher ga gədəkani ga ndam Zəde

¹⁷ Nahkay gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam gayan ndahan ndam *Sədəseyen ni tizirey ndam *asak ga Yezu ni, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tədəm si təgri zlam ana tay kwa.

¹⁸ Eslini təgəs ndam asak ga Yezu ni mək təbiiyu tay a daŋgay vu kè eri ge mis dek.

¹⁹ Məlavaf àra ègikia ka tay a ahay ga daŋgay ni ba ti, *məslər ge Melefit àzləkaba mahay ga daŋgay na dek, àbaya ndam asak ga Yezu na, mək àhi ana tay :

²⁰ « Dəgum a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu, kəhumi pakama ga sifa məwəni ni dek ana mis. »

²¹ Nday nakəŋ təgəsikia ma gayan ya àhi ana tay na. Də ge miledə tòru a dalaka ga ahay gədəkani ni vu, tənəkə ka macahi zlam ana mis.

Nday təbu təcahi zlam ana mis ti gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tìnjia ka məlan magray seriya na akaba ndam gayan a. Təra tìnjia ti təzalakabu gədəkani ga ndam *Izireyel ga magray seriya. Nahkay təsləroru mis ga moru məhəlbiiyu ndam asak ga Yezu ya təbiiyu tay a daŋgay vu ni.

²² Nday nakəŋ tòru tìnjəa a ahay ga daŋgay ni va ti tədiiyiyan ahər ana tay ndo. Nahkay təsləkabiya, təŋgəhadī ma gani ana ndam ge seriya ni.

²³ Təhi ana tay ahkado : « Mòru mìnjəa ti mədi ahər ana mahay ga daŋgay ni dek məzləkvan lala, ndam məjəgay mahay ni dek nday jika jika kà mahay ni. Ay ka ya ti mərə məzləkaba mahay na ti mədiviyan ahər ana maslaŋa ndo. »

²⁴ Bay ga ndam məjəgay ahay gədəkani ge Melefit ni akaba gədəkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təra ticia ma na nahkay ti təsər ere ye ti tagray ni do. Tədəm ahkado : « Nih ti məŋ ga mam àgravu ni mam ? »

²⁵ Nday təbu təzlapay nahkay ti maslaŋa nahəŋ ènjiki tay, àhi ana tay ahkado : « Cəm day ! Ndam ya ti kəbumiiyu tay a daŋgay vu

ni tàbiyu təcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu. »

26 Bay ga ndam majəgay ahay ge Melefit ni àra ècia ma na nahkay ti tàsləka akaba ndam gayan a ga məgəsbīyu ndam asak ni. Tòru təgəs tay ti àna njəđa do, adaba anğwaz àwərfəŋa tay kè mis na ; təđəm : « Bi mis ni etizligi leli àna akur. »

27 Tàra təgəsbīya tay a ti tàbəhad tay kè meleher ga ndam magray seriya ni, mək gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àləgi ana tay,

28 àhi ana tay ahkado : « Məhia ana kəli a kàcahumi zlam ana mis àna slimi ga zal nani ba simiteni ti, ay nihi ti lekələm kàcahumia ma na ana ndam Zerəzalem a dek. Nahkay ti kawayum mis təđəm məkad nan ti leli zla do aw ! »

29 Eslini Piyer akaba ndam asak ndahan ni tàhəŋgarfəŋ, təđəm : « Ahàr àđəm tíciiki ma ana Melefit mātama ya ticiiki ma ana mis na.

30 Melefit ga ata bəŋ ga bəŋ geli ni àhəŋgaraba Yezu e kisim ba, nan ya ti lekələm kəkəđum nan àna *madarfəŋ nan kà təndal ni.

31 Àra àhəŋgaraba nan a ti àzoru nan agavəla, àfəkad nan kà ahar ga đaf gayan ka məlan ga gəđakani ni. Melefit àgray ti Yezu nakəŋ mīgi Bay ge mis dek akaba Bay mahəŋgay mis dek. Awayay ti ndam Izireyel tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ti məmberfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay azuhva Yezu a.

32 Leli məsəra zlam gani nday nani àgrava eđeđin a, magray sedi gani tata. *Məsuf Njəlatani agray sedi gani daya, Melefit àvia Məsuf gani nana ana ndam ya təgəsiki ma na. »

33 Ndam magray seriya ni tàra ticia ma ga ndam asak ga Yezu na ti, təzumkia bəruv ka tay a dal-dal, tawayay mabazl tay.

34 Ay ti zal Feriziyeŋ nahan àvu e kidin gatay bu slimi gani Gemeliyel, nan bay məsər Wakita ge Melefit. Mis dek təgəs ma gayan. Eslini nan nakəŋ ècikaba jik e kidin ga ndam magray seriya ni ba, àđəm təhəliyu ndam asak ni e mite vu day.

35 Tàra təhəliya tay a ti nan nakəŋ àhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam

Izireyel, dəgəzlumki ahàr lala ka zlam ya ti mara məgrumi ana ndam nday nani ni.

36 Nəđəm nahkay ti adaba àpəsa vi a bal Tewdas àhəraya àđəm nan gəđakani. Nahkay mis àgray din din fad təđəba nan a. Ay tàra təkada nan a ti ndam gayan ya təđəbay nan ni dek tədeva, pakama gani àndav nahkay.

37 Kəlan gayan ka sarta ga macal mis nahəma, Zədas zal Gelili ni àhəraya, àhəla mis a dal-dal təđəba nan a. Nan day tàra təkad nan a ti ndam ya təđəbay nan ni dek tədeva.

38 Nihi ti nəhi ana kəli nahəma, kідəmi slimi ana ndam nday nani va ba, mbrəŋum tay tàsləka. Tigi ti ere ye ti tawayay ni akaba tagray ni tawi ge mis hihirikeni nahəma, emebesvu ka ahàr gayan.

39 Ay tigi ti tawi ni tawi ge Melefit nahəma, ekisləmki mebeskabana koksah. Kàtəkarum mebeskabana ba, do ni ti bi akəkəđumfəŋva ti kè Melefit. »

Àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təgəskabá pakama gayan na.

40 Nahkay təzaliyu ndam asak ni a ahay vu keti, təzləb tay mək tələgi ana tay, təhi ana tay ahkado : « Kàcalumi slimi ana Yezu va ba. » Kəlan gani təmbrəŋ tay, ti tàsləka.

41 Nahkay ndam asak nakəŋ tàsləka àna məmərana. Təđəm Melefit àvi divi gani ana tay ti təcakay daliya azuhva slimi ga Yezu ti adafaki ti nday təbəlafəŋa kè Melefit a.

42 Nahkay kəlavad nday nakəŋ təbu təcahi zlam ana mis a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni bu akaba a ahay ge mis bu. Təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, təđəm Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti Yezu.

6

Tədaba mis adəskəla ga məjənaki ndam asak ga Yezu a

1 Nahkay ndam madəbay divi ga Yezu təsagakivu. Ka sarta gani nani ti nday ya ti təđəm ma Gres ni ticivu akaba nday ya ti təđəm ma *Hebri ni do. Ndam ya təđəm ma Gres ni təđəm ka ya ti kəlavad tidi zlam ana wál madakway ni ti təmənjaləŋ ka wál madakway gatay do.

2 Ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni tàra ticia ma gatay na ti təzalakabu ndam

madəbay divi ga Yezu ni dek, mək təhi ana tay ahkado : « Tamal leli ndam asak ni məmbrəŋa mədəm ma ge Melefit a, midi zlam ana mis ti, àbəlay do.

³ Nihi nahəma, bəza ga mən geli ni, dum-aba zawal adəskəla e kidin gekəli ba. Ahàr àdəm nday nani ti mis təsəra tay a nday mis sulumani, *Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay dal-dal, təsəra majalay ahàr sulumana. Akədumaba tay a nahəma, aməvi tawi ge midi zlam ana mis ana tay.

⁴ Nahkay leli ti ni amazay sarta geli dek ga mahəŋgalay Melefit akaba ga məhi ma gayan ana mis. »

⁵ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni tàra ticia ma gatay na ti tégəskabá. Nahkay tədaba Etiyən a ; naŋ àfəkia ahàr ka Yezu a dal-dal akaba *Məsuf Njəlatani àniviyu dal-dal daya. Tədaba Filip, Prokwar, Nikanor, Timon, Parmenas akaba Nikolas a. Nikolas ti tiwi naŋ a Antiyos ; ègi zal Zude migeni.

⁶ Tədaba tay a nahəma, təhəbiyu tay afa ga ndam asak ni. Ndam asak ni təhəŋgali Melefit ana tay, mək təbəki *ahar ka tay ti Melefit mǎgri sulum gayan ana tay.

⁷ Ka sarta nani mis kay tégəskabá pakama ge Melefit ya àdəmki ka Yezu na, nahkay ndam Zeruzalem ya tadəbay divi ga Yezu ni təsagakiva dal-dal. Ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni dal-dal tégəskabá ga məfəki ahàr ka Yezu a daya.

Gədəkani ga ndam Zude tǎgəs Etiyən

⁸ Etiyən ti Melefit àgria sulum gayan a, àvia njəda dal-dal. Nahkay agray ere ye ti mis tìpi day-day ndo ni àna njəda dal-dal, agri ejep ana mis.

⁹ Etiyən naŋ àbu agray nahkay ti mis ndahan təcələn ma. Nday gani nani ti ndam ga ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ya təzalay « Ahay ga ndam ya təhəlaya tay e evidi ba ni. » Nday gani ndam ga kəsa Sireŋ akaba ga kəsa Eleksendri akaba ndam ga had Silisi akaba ga had Azi : təbu tagray gejewi akaba Etiyən.

¹⁰ Təbu tagray gejewi ti Etiyən àwəlkia tay ka ma adaba àtama tay àna majalay ahàr sulumani ya *Məsuf Njəlatani àvi na.

* 7:3 Mənjəkiani 12.1.

¹¹ Àra àwəlkia tay ka ma ti nday nakəŋ təsəkum mis ndahan ti tədəm : « Leli mícifinə naŋ àbu endivi Məwiz akaba endivi Melefit. »

¹² Nahkay ndam ezir ge Etiyən nakəŋ təkikivu estena ana ndam Zeruzalem akaba gədəkani gatay akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni mək tədəgaki ke Etiyən nakəŋ cip, təzoru naŋ kè meleher ga gədəkani ya tagray seriya ni.

¹³ Təhəl ndam ndahan ga masəkadki malfada daya. Ndam malfada ni tədəm ahkado : « Maslaŋa hini ti naŋ àbu adəmki ma magədavani ka *ahay njəlatani ge Melefit ni akaba ke *Divi gayan ya Məwiz àbəki ni, àmbrəŋ do.

¹⁴ Leli mícifinə àdəm ahkado Yezu zal Nazaret ni ara embedkaba ahay gədəkani ge Melefit na, ara ambatkaba Divi ya Məwiz àdəfiki ana leli na daya. »

¹⁵ Eslini ndam ya təvu manjəhadani a ahay ge seriya ni bu ni dek tamənjələŋ ke Etiyən nakəŋ ndekwa ndekwa. Tìpi ti meleher gayan ni ègia akada meleher ga *məslər ge Melefit a.

7

Pakama ge Etiyən ya àdəm kè meleher ga ndam magrafəŋa seriya ni

¹ Eslini gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni èhindifinə ma kè Etiyən a, àhi ahkado : « Ma ya ti mis tədəmkuk ni ti jiri ededən aw ? »

² Etiyən nakəŋ àhəŋgarfəŋ, àdəm : « Ata baba akaba bəza ga mmawa goro ni, bumu slimi day. Melefit naŋ ya ti leli dek məbu mazləbay ni àŋgazlivu ana bəŋ ga bəŋ geli Abraham. Àŋgazlivu ti ka ya ti naŋ ka had Mezopotami, òru ànjəhad ka had Haran faŋ ndo ni.

³ Àhi : “Mbərbu had gayak akaba ndam gayak, ru ka had ya ti anədəfukki ni.” *

⁴ Nahkay Abraham nakəŋ àsləka ka had ga ndam Selde a, òru ànjəhad ka had Haran. Bəŋ ga Abraham àmət eslini. Bəŋani àra àməta ti Melefit àhi ana Abraham māsłəka a Haran a, m̀ara m̀anjəhad ka had hini ya lekələm kəkumki ni.

⁵ Abraham àra ènjia ka had hina ti Melefit àsi had ndo. Ku melaŋ gūzit ga micikiani tekeđi àsi ndo. Ku nahkay naŋgu ni, àhi : “Anəvuk had ni dek, kəməta day had ni emigi ga bəza huđ gayak.” † Ay ka ya ti Melefit àhi ma nani ana Abraham ni ti, Abraham èwi wur faŋ ndo.

⁶ Pakama ge Melefit ya àhi ni naŋ hi, àhi : “Bəza huđ gayak atoru tanjəhad ka had ge mis ndahaŋ ; etinjəa eslina ti etigi evidi, atəgri daliya ana tay vi diŋ diŋ fađ.

⁷ Ay ti anatrađ ndam ya ti bəza huđ gayak atəgri evidi ana tay ni. Kəlaŋ gani bəza huđ gayak ni atasləka ka had nana, mək atazləbay nu ka melaŋ hini.” ‡

⁸ Melefit àra àhia pakama na ana Abraham a nahkay nahəma, əwəlkabu pakama gayaŋ akaba ga Abraham àna *mekeley kəđi. Abraham àra èwia Izak a, wur ni àgra vad a azlalahkər nahəma èkeli kəđi. Nahkay day Izak àra èweya Zekup a ti èkeli kəđi. Zekup day àra èweya ata bəŋ ga jiba geli kru mahar cəeni na ti èkeli kəđi ana tay.

⁹ « Kəlaŋ gani ata bəŋ ga jiba geli ni tàgrafəŋa solu kà wur ga məŋ gatay Zəzef a. Nahkay təsəkumioru naŋ ana ndam ndahaŋ, mək ndam nday nani tòru àna naŋ ka had Ezip. Ay ti Melefit naŋ àbu akaba naŋ ;

¹⁰ àzaba naŋ a huđ ga daliya gayaŋ ya àgray ni ba dek. Melefit àvia majalay ahər sulumana daya, nahkay ti ègia awələwa ga *Faroŋ bay ge Ezip na. Nahkay bay Faroŋ nakəŋ àfiyu naŋ bay məgur had gayaŋ ni dek akaba huđ ahay gayaŋ ni dek.

¹¹ Eslini ləwir àdaya ka had Ezip a dek akaba ka had Kanaŋ a. Ləwir àra àdaya nahkay ti, mis tàgra daliya dal-dal ; ata bəŋ ga jiba geli ya ka had Kanaŋ ni tənğət zlam məzumani va do.

¹² Zekup àra ècia *alkama àbu ka had Ezip nahəma, àsləroru bəza gayaŋ ata bəŋ ga bəŋ geli ga məsəkumbiyu alkama.

¹³ Ka ya ti àsləroru tay ye cə nahəma, Zəzef àđəfi vu gayaŋ ana bəza ga mənani ni. Nahkay Faroŋ àra àsəra jiba ge Zəzef a.

¹⁴ Eslini Zəzef àsləroru mis ti təzibiya bəŋani Zekup akaba ndam gayaŋ a. Nday dekeni kru kru adəskəla mahar zlam.

¹⁵ Nahkay Zekup nakəŋ òru ka had Ezip mək àmət eslini. Ata bəŋ ga jiba geli day təmət eslini.

¹⁶ Tàra təməta ti təhəlbiyu kisim gatay e Sihem mək təbiyu e mindiviŋ ga Abraham ni vu. Mindiviŋ nani ti Abraham asəkumfəŋa kà bəza ga Hamor e Sihem àna gru a.

¹⁷ « Yaw sarta ya Melefit agray ere ye ti àhi ana Abraham amagraŋ ni enjia wudak nahəma, ndam *Izireyel ni təsagakiva, tigia nday kay ka had Ezip a.

¹⁸ Ka sarta gani nani ti təfiya bay nahaŋ ka had Ezip a. Bay nani ti àsər Zəzef ndo. §

¹⁹ Nahkay naŋ nakəŋ àgosay ata bəŋ ga bəŋ geli, àgria daliya ana tay a, àhi ana tay si taboru bəza gatay ya ka ahar ni təmət.

²⁰ Ka sarta gani nani tiweya Məwiz a, naŋ ti Melefit àwaya naŋ a dal-dal. Ànjəhad kiya mahkər a magam afa ga ata bəŋani.

²¹ Kəlaŋ gani tizligoru naŋ. Tàra tizligoya naŋ a ti wur dahalay wur ga Faroŋ bay ga had Ezip àdi ahər mək àzay naŋ, àgal naŋ akada wur ga huđ gayaŋ.

²² Nahkay ti təcəhi məsər zlam ga ndam Ezip ni dek. Pakama gayaŋ ya adəm ni dek mis təgəskabu, təwi gayaŋ ya agray ni day àbələfəŋ kè mis.

²³ « Àra àgra vi a kru kru fađ nahəma, adəm : “Nakoru nəmənjiyu bəza ga mmawa goro ndam Izireyel kwa.”

²⁴ Àra ènjia ti èpi zal Ezip nahaŋ agri daliya àna zal Izireyel. Eslini naŋ nakəŋ èmbikivu ka maslaŋa ya ti təgri daliya ni mək àkad zal Ezip ni ka duwa gani.

²⁵ Àgray nahkay ti awayay ti adəfiki ana bəza ga mənani ni ti təsər Melefit amahəŋgay tay ti àna naŋ, ay ti nday gani təsər iki ndo.

²⁶ Hajəŋ gani nahəma, Məwiz nakəŋ àdi ahər ana ndam Izireyel ndahaŋ cə, təbu takadvu ; naŋ nakəŋ awayay aŋgalabakabu tay. Àhi ana tay : “Ndam goro ni, lekələm kà məŋ gekəli ti, kihirəmvu ti kamam ?”

²⁷ Ay naŋ ya ti agri daliya ana naŋ nahaŋ ni àhi ana Məwiz ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋa seriya kè leli a way ?

† 7:5 Mənjəkiani 17.8 ; 48.4. ‡ 7:7 Mənjay Mənjəkiani 15.13-14 ; Mahərana 3.12. § 7:18 Mənjay Mahərana 1.8.

* 7:28 Mahərana 2.14.

28 Kawayay kəkaf nu akada ya kəkaf zal Ezip nahan eweni ni aw ?” *

29 Mawiz ara ecia ma nana nahama, acuhway ka had Ezip, oru ka had Madiyan, anjahad eslini. Nan abu eslini, ara ada wal a ti, ewifiya baza zawalana cu.

30 « Ara agra vi kru kru fad ka ahàr gana nahama, oru a hud gili vu ka hama *Sinayi. Eslini ti *màslər ge Melefit àngazlivu a hud ga aku ya agəs mənghaf ni bu. †

31 Mawiz nakəŋ ara epia ti àgria ejep a, nahkay awayay ahədakfəŋoru ti mīpi lala. Nan abu ahədakfəŋoru ti eci dənğu ga Bay geli, ahi ahkado

32 “Nu ti Melefit ga ata buk Abraham, Izak akaba Zekup.” ‡ Mawiz ara ecia ma na ti aŋgwaz awəra nan a dal-dal, àgəgəra, mamənjələŋani nakəŋ tekeđi èsliki ndo huya.

33 Eslini Bay geli àhi ma keti, àhi ahkado : “Həlabə kimaka gayak a asak ba, adaba mələŋ ya kicikvù ni ti mələŋ *njələtani.

34 Nipia lala ahəmamam təgri daliya ana ndam goro ka had Ezip na, nìcia tuway gatay a : nahkay nàra ti ga mahəŋgaya tay a. Nihi nak ti ru, nəsləroru kur ka had Ezip.” §

35 « Mawiz ti nan ya ti ndam Izireyel tawayay nan ndo, təhi ahkado : “Way àfiyu kur bay magrafəŋa seriya kè leli a way ?” * ni. Ay nan ti Melefit àslərrikaboru nan ana tay ti mīgi bay gatay, mīgi bay məhəlabə tay e evidi ba daya. Melefit àslərrikaboru Mawiz ana tay nahkay ti, àhi ma gani ti məslər ge Melefit ya àngazlivu a hud ga mənghaf ni bu ni.

36 Bay ya ti àhəlabə ndam Izireyel ka had Ezip a ni ti nani Mawiz. Àhəlabə tay a ti àna magray zlam magray ejep ya mis tìpi day-day ndo ni kay : àgray ka had Ezip, kà Dəluv Ndizeni, akaba ka ya ti nday a hud gili bu vi kru kru fadani ni.

37 Bay ya ti àhi ana ndam Izireyel : “Melefit aməslərribiyu wur ga mən gekəli nahan ana kəli ga mahəŋgaray pakama ge Melefit akada goro ni” † ti Mawiz gani.

38 Ka ya ti ndam Izireyel təkakalavu a hud gili bu ni ti, bay ya ti eci ma ga məslər ge Melefit kà hama Sinayi mək àhəŋgri ana ata bəŋ geli ni ti Mawiz gani. Bay ya ti Melefit àhi pakama ya avi sifa ana mis ga məhəŋgriani ana leli ni ti nan gani.

39 Ay ti ata bəŋ geli ni ticiiki ma ndo, tawayay madəbay nan ndo. A majalay ahàr gatay bu ni ti tawayə mənğona e Ezip a.

40 Təhi ana *Aroŋ ahkado : “Griaya melefit ndahan ana leli ga mədi kama ana leli a, adaba Mawiz nan ya àhəlabəbiya leli ka had Ezip a ni ti, məsər ere ye ti àgrakivu ni do.” ‡

41 Nahkay nday nakəŋ təvədəya wur sla mək tisləŋi zlam ana wur sla ni, ègia pəra gatay a. Təgri wuməri àna məmərani ana zlam ya nday ndayani təvədəya àna ahar gatay a ni.

42 Təgra nahkay ti Melefit day àmbrəŋ tay ti təgri pəra ana zlam ya ti a hud melefit bu ni. Ma gani hini abu məbəkiani a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit bu nahkay hi :

“Ndam Izireyel, ka ya ti lekələm kəbum a hud gili bu vi kru kru fad ni ti, kisləŋəmi zlam akaba kəgrumi sədaga ti, ana nu aw ?

43 Aha, ana nu do ! Ahay miviceni ya kəsawadum àna nan ni ti

ahay ga Molok, § do ni ti goro do.

Kəsawaduma àna pəra gekəli Refeŋ * ya təzavu ata bəŋgur na daya.

Pəra nday nani ti kəgrumaya ga məhəŋgriani ahàr ana had ana tay a.

Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti anagaroru kəli driŋ kama ga Babilon.” †

44 « Ka ya ti ata bəŋ ga bəŋ geli təbu a hud gili bu ni ti təsawada àna zlam ge mivicey ahay ge Melefit àna nan a. Mazavu ga ahay gani nani ti Melefit àdəfikia ana Mawiz a mək àhi məgraya akada gayan ya epi na.

45 Ahay gani nani ti ata bəŋ ga bəŋ geli təmbribu ana baza gatay ; baza gatay ni day tàra àna nan ka had hina, Zezəwi àdi kama ana tay. Tàra tinjia ti Melefit àgariaba ndam

† 7:30 Mənjay Mahərana 3.2. ‡ 7:32 Mahərana 3.6. § 7:34 Mahərana 3.5, 7, 8, 10. * 7:35 Mahərana 2.14. † 7:37 Mimbiki 18.15. ‡ 7:40 Mahərana 32.1, 23. § 7:43 Molok ti melefit ga ndam Kanaŋ ya ndam Izireyel təhəŋgriani ahàr a had ahaslani ni. * 7:43 Refeŋ ti melefit ga ndam Siri ya ndam Izireyel təhəŋgriani ahàr a had ahaslani ni. † 7:43 Amos 5.25-27.

ga had hina ana tay a, mək nday nakəŋ tənjuhəf. Nahkay nday təbu àna ahay ge Melefit *miviceni ni duk àbivoru ana sarta ge Devit.

46 Devit ti Melefit àwaya naŋ a dal-dal, nahkay èhindifiŋa divi kè Melefit ga masla-mali məlanə *njəlatani ana bəza huđ ge Zekup a.

47 Ay maslaŋa ya ti àra àləm ahay ge Melefit ni ti Salomonə.

48 Ku tamal àləma nahkay nəngu ni, Bay Melefit agavəla drinə, ànjəhadvù a ahay ya mis tələmi ni bu do. Nahkay zla nahəma maslaŋa nahanə àbu, àhəŋgaray pakama ge Melefit, àdəm :

49 “Bay Melefit àdəm : Məlanə manjəhad goro ti huđ melefit, məlanə məbəki asak goro ti ni had. Ahay weley lekuləm kisləmki mələmuana ana nu a ni weley ? Məlanə goro ya ananjəhad, nəpəsaba ni ti weley ?

50 Bay ya àgraya zlam nana dek ni ti nu nuani àna ahar goro do aw ?” † »

51 Etiyeŋ àhi ana tay keti : « Lekuləm ti kicəm slimu do ededinə ! Lekuləm ti məbəruf gekuli magədavani, slimu gekuli məzləkvanu ; lekuləm akada ndam ya təkeli kudi ana tay ndo ni ! Lekuləm akada ga ata bəŋ ga bəŋ gekuli ni, kekileŋa kəgəsumkabu pakama ga *Məsuf Njəlatani ni do !

52 Bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ti ata bəŋ ga bəŋ gekuli təgri daliya ndo ni ti weley ? Nday gani təbazla ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tədəm Bay ge Jiri amara ni. Bay ge Jiri nakəŋ àra ènjia ti kəsəkumoya naŋ a mək kəkaduma naŋ a.

53 Lekuləm ti məslər ge Melefit tədəfikia *Divi ge Melefit na ana kuli a, ay ti kəbumi slimu ana Divi gani do. »

Takad Etiyeŋ àna mizligi naŋ àna akur

54 Ndam magray seriya ni tارا ticia ma ge Etiyeŋ na ti təzumki bəruf dal-dal, təhəpəd ahar tasl tasl.

55 Ay Etiyeŋ ti *Məsuf Njəlatani èsliva a vu va dal-dal, àmənjoru e melefit vu, èpi məlanə masladani ge Melefit akaba Yezu naŋ jika kà ahar ga daf ge Melefit.

† 7:50 Izayi 66.1-2.

56 Àra èpia ti àdəm ahkado : « Cəm day, nəbu nipi huđ melefit məzləkvbana, nipi *Wur ge Mis naŋ jika kà ahar ga daf ge Melefit daya. »

57 Ge Etiyeŋ ya naŋ àbu azlapay nahkay ni ti nday nakəŋ təzlah kay kay, təbəviyu ahar e slimu vu der der, mək nday dek tədəgaki ka ahar bəlanə,

58 təgəs naŋ, təzaba naŋ a kəsa ba cak. Tàra təsləkafəŋa àna naŋ kà kəsa na nahkay ti tawayay tizligi naŋ àna akur ga makad naŋ. Ndam sedi ya tici pakama gayanə ni təhəlkaba məgudi gatay na, təbəhadfəŋ kà wur dagwa nahanə slimu gani Sol ti məjəgaki. Mək tizligi Etiyeŋ nakəŋ.

59 Ka ya ti tizligi Etiyeŋ ni ti Etiyeŋ àhəŋgalay Yezu, àdəm : « Bay goro Yezu, za sifa goro a. »

60 Kələŋ gani àbəhad mirdim grik, àzlah kay kay, àdəm : « Bay goro, kəwəl tay àna seriya àki ka zlam magudarani hini ya təgru ni ba. » Àra àdəma ma na nahkay ti àmət həya.

8

1 Təkad Etiyeŋ ti, Sol àwaya daya.

Təgri daliya ana ndam məfəki ahàr ka Yezu

Ka fat gani nani ti tənjàki ka məgri daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ya a Zeruzalem ni həya. Ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek tədevu tōru a kəsa ciβ-ciβeni vu ka had *Zude akaba ka had Samari. Nday ya təsləka ndo ni ti si ndam *asak ga Yezu cilinə.

2 Ndam ndahanə ya ti təhəŋgriuru ahàr a had ana Melefit ni tili Etiyeŋ, tətəwi naŋ dal-dal.

3 Sol ti àgria daliya dal-dal ana ndam məfəki ahàr ka Yezu a ; àsawaday kà mahay kà mahay, àgəs zawal akaba wəl, àbiyu tay a danğay vu.

4 Nday ya ti tədevu ni tədəmuru *Ma Məweni Sulumani kà kəsa kà kəsa.

Təwi ge Filip ya àgray a Samari ni

5 Ka sarta gani nani Filip òru a kəsa gəfakani vu ka had Samari, àhioru ma ge *Krist ana mis ye eslini ni.

⁶ Nday nani dek ma gatay bəlan, təbi slimi lala ana ma ge Filip ya əhi ana tay ni, adaba ticia pakama gayan a, tipia zlam ya ti əgray, mis tipi day-day ndo na daya.

⁷ Əna zlam nday nani ya əgray ni ti seteni təsləkiaba ana mis a dal-dal, təzlah kay kay. Ndam dəra akaba ndam jəgwer tigia səndu6-səndu6ana daya.

⁸ Eslini ndam ga kəsa nani təmərvə dal-dal.

⁹ Maslaña nahan əbu a kəsa nani bu, slimi gayan Simu, nañ zal maharam, agri ejep ana ndam ga had *Safari dek. Əzay ahər gayan awayay mis dek tədəm nañ gədəkani.

¹⁰ Mis ni dek, ku bəza, ku mis gədəkani ticiiki ma. Tədəm : « Maslaña hini ti njədə ge Melefit əfəñ. Njədə gani nani ti tədəm "Gədəkani." »

¹¹ Mis ni ticiiki ma dal-dal, adaba əpəsa nañ əbu agri ejep ana tay əna maharam gayan ni.

¹² Ay ka ya ti Filip əhia *Ma Məweni Sulumani əki ka *Məgur ge Melefit akaba ka Yezu Krist ana tay a nahəma, zawal akaba wəl ni təgəskabá ma ge Filip na, mək *təbaray tay.

¹³ Simu nakəñ tekeđi əgəskabá ma gana, təbara nañ a. Kələñ gani ənjəhad akaba Filip. Eslini Filip nañ əbu agray zlam gədəkani gədəkani ya mis tipi day-day ndo ni. Simu nakəñ əra əpia ti əgria ejep a dal-dal.

¹⁴ Ndam asak ga Yezu ya a Zerəzalem ni tərə ticia ndam *Safari təgəskabá ma ge Melefit a ti, təsləribiyu ata Piyer nday ata Zeñ ana ndam Safari ni.

¹⁵ Ata Piyer nday ata Zeñ tərə tinjia ti təhəngalay Melefit ti məvi *Məsuf Njəlatani ana ndam Safari ya təgəskabá pakama ge Melefit a ni.

¹⁶ Təgray nahkay ti adaba ku mis bəlan e kidiñ gatay bu Məsuf Njəlatani əhərkiaya əhuriviyu fañ ndo. *Təbaray tay ti əna slimi ga Bay geli Yezu ciliñ.

¹⁷ Nahkay ata Piyer nday ata Zeñ təbəki *ahar ka tay, mək Məsuf Njəlatani əhuriviyu ana tay.

¹⁸ Simu nakəñ əra əpia Məsuf Njəlatani əhuriviyu ana ndam məfəki ahər ka Yezu ka ya ti ndam asak ga Yezu təbəki ahər ka

tay ni ti, awayay avi sinqu ana ata Piyer nday ata Zeñ.

¹⁹ Əhi ana tay ahkado : « Vumu njədə ti ka ya ti nəbəki *ahar ke mis ni ti Məsuf Njəlatani məhuriviyu ana tay. »

²⁰ Ay ti Piyer əhi ahkado : « Ahər ədəm sinqu gayak ni mijjia, nak nakani day kijjia, adaba kəhi ana ahər ere ye ti Melefit avi ana mis ni ti mis asəkum tata.

²¹ Nak kəkibu ke təwi geli ya magray ni bi, ma gayak əkibu bi, adaba majalay ahər gayak magədavani kə eri ge Melefit.

²² Mbatkaba majalay ahər gayak magədavani na, həngalay Bay geli. Nahkay ti bi Melefit aməmbərfuka zlam ya kəgudar a majalay ahər gayak bu na.

²³ Nəsəra nihi ti məbəruv gayak magədavani kə eri ge Melefit, nahkay kigia evidi ga zlam magudarana. »

²⁴ Eslini Simu nakəñ əhəngriyəñ, əhi ana tay ahkado : « Lekələm lekələmeni həngalum Bay geli ti ere ye ti kəhumu ni əgrakuvu ba simiteni ti ! »

²⁵ Ata Piyer ata Zeñ tərə təgrakia sedi ka Yezu a akaba təhia pakama ga Bay geli ana mis a nahəma, təngoru a Zerəzalem. Ka ya ti nday təbu takoru e divi bu ni ti təhia Ma Məweni Sulumana ana mis a kəsa ndahan ba kay ka had *Safari a.

Ata Filip nday ata zal Etiyopi nahan

²⁶ Məslər ga Bay geli əngzəlivu ana Filip, əhi ahkado : « Ru gwar ka Mboku, ke divi ya ti asləkabiya a Zerəzalem a, andoru ahər a Gaza, mis təki təsawadaki bi ni. »

²⁷⁻²⁸ Filip nakəñ əcik, əsləka həya. Nañ ka ahər divi nahəma, əpi zal nahan manjəhadani digəsa e seret bu, ejeñgey wakita ge Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefit ni. Nañ gani əru a Zerəzalem ga mazeləbay Melefit, nihi nañ əbu asləkabiya ara a magam a. Zal nani ti zal Etiyopi, nañ madaslani, nañ mis gədəkani agri təwi ana Kandas bay walani ge Etiyopi : nañ gədəkani ga ndam manğah elimeni ga bay ni.

²⁹ *Məsuf Njəlatani əhi ana Filip ahkado : « Ru kahədəkfəñiyu ke seret ni lala. »

³⁰ Eslini Filip nakəñ əcuhworu. Əru ənjəa nahəma, əci zal Etiyopi ni nañ əbu ejeñgey wakita ge Izayi bay mahəngaray pakama ge

Melefit ni. Àhi ahkado : « Ere ye ti kejeŋgey ni ti nak kàbu kiciaba ma gana waw ? »

³¹ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Tamal maslaŋa àdəfuaba ndo ni ti nîciaba ahəmamam ? » Mək àhi : « Cəlkuvaya ga manjəhadfu kà gəvay a. »

³² Ka mələŋ ya ejeŋgey ni Izayi àdəm nahkay hi :

« Naŋ ti àhəlkaba ma ndo,

akada ga təmbak ya təzoru ka mələŋ misliŋ zlam ni,

akada ga wur təmbak ya tekəlkia eŋgəc a ti ètəwi do ni.

³³ Naŋ gani təhəŋgoraya naŋ a had a, təgri seriya ge jiri ndo simiteni.

Way amacali slimi mba way ?

Adaba tàkada naŋ a, naŋ àbi ka had va bi ni.* »

³⁴ Gədəkani nakəŋ àhi ana Filip ahkado : « Nahəŋgalay kur kam-kam, hu : bay mahəŋgaray pakama ge Melefit azlapaki ahalay ti ka way nani way ? Azlapaki ti àki ka naŋ naŋani tək, ka maslaŋa nahan aw ? »

³⁵ Eslini Filip àhi ma, àdəfiaba *Ma Məwəni Sulumani àki ka Yezu a, ànjiki ka pakama ya naŋ àbu ejeŋgey ni. ³⁶ Nday təbu takoru nahkay ti tədi ahàr ana yam gwəŋgər a. Eslini naŋ gədəkani nakəŋ àhi ana Filip ahkado : « Yam nihi. Mam acafəŋa nu ga *məbaray nu a mam ? » [

³⁷ Filip àhi ahkado : « Tamal kəfəkia ahàr gayak dek ka Yezu a ti tabaray kur tata. » Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəfəkia ahàr ka Yezu *Krist a, naŋ Wur ge Melefit. »]

³⁸ Àhi ana bay ya agaray seret ni mîcika. Àra ècika àna seret na ti ata Filip nday ata naŋ gədəkani nakəŋ təhəraya təhuriyu a yam ni vu, mək Filip àbaray naŋ.

³⁹ Tàra təhəraya a yam ni ba nahəma, Məsuf ga Bay geli àzafəŋa Filip a. Nahkay naŋ gədəkani ni èpi naŋ va do, àsləka zlam gayəŋ àna məmərana.

⁴⁰ Filip àsərki ti naŋ a Azot. Àru a Sezare ; naŋ àbu akoru ti àhioru Ma Məwəni Sulumani ni ana mis kà kəsa kà kəsa dek duk a Sezare.

* 8:33 Izayi 53.7-8.

9

Sol ambatkaba majalay ahàr a, afəki ahàr ka Yezu

(Tawi 22.6-16 ; 26.12-18)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, Sol naŋ àbu awayay agri daliya ana ndam madəbay divi ga Bay geli, awayay abazl tay. Nahkay òru afa ga gədəkani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni,

² èhindifiŋa wakita ga medekiani ka gədəkani ga ahay gərgərani a Damas ya təhəŋgalavù Melefit ni. Wakita nday nani ti təvia divi ga məgəs ndam madəbay divi ga Bay geli a. Ku adi ahàr ana zawal ahkay do ni ana wál, ba agəs tay, awəl tay, ahəlbiyu tay a Zerəzalem.

³ Naŋ nakəŋ àra àŋgəta wakita nday nana ti àdəvu e divi vu.

Naŋ àbu enjiyu a Damas wudak nahəma, eslini masladani àsləkabiya e melefit ba, àhərkiaya həya, àsladəy mələŋ gayəŋ nani.

⁴ Eslini naŋ nakəŋ àdəd a ga had pəda mək èci dəŋgu ga maslaŋa nahan àzalay naŋ, àhi : « Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ? »

⁵ Naŋ nakəŋ àhi : « Nak way, Bay goro ? » Mək àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu Yezu, nu ya kəgru daliya ni.

⁶ Ay ti cicikaba, huriyu a kəsa vu. Ekinjua eslina ti atəhuk ere ye ti ahàr àdəm kàgray kwa ni. »

⁷ Ndam ya tarakaboru akaba naŋ ni ticik, ma tekedì tisliki mədəmani koksah. Tici dəŋgu ciliŋ, ay ti tipì maslaŋa gani do.

⁸ Sol nakəŋ ècikaba, àhəlkaba eri a, ay ti èpi divi do. Ndam ya tarakaboru akaba naŋ ni tədafəŋa ahar a, təzoru naŋ a Damas.

⁹ Eslini àgray vad mahkə, divi day èpi ndo, zlam day àzum ndo, yam day èsi ndo.

¹⁰ A Damas eslini ti zal nahan àbu slimi gani Ananiyas, naŋ bay madəbay divi ga Yezu. Eslini Bay geli àzalay naŋ e kisim mizidəni bu : « Ananiyas ! » Ananiyas nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Awi ! Nu hi, Bay goro ni. »

¹¹ Bay geli àhi ahkado : « Ru weceweci ke divi ya təzalay divi Ndələbani ni, ru afa ga Zədas. Kìnjua ti kîhindi zal Tars ya təzalay naŋ Sol ni. Nihi ti naŋ àbiyu ahəŋgalay Melefit.

¹² Maslaŋa gani nani ti nədəfikia maslaŋa nahan a, slimi gani Ananiyas, ara afa gana

mæk abæki *ahar ti mîpi divi akada ya ahaslani ni. »

¹³ Ananiyas àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro ni, nìcia mis kay təbu təzlapaki àki ka maslaŋa nani akaba ka zlam gayəŋ magədavani ya àgri ana ndam gayak *njəlatani ya təbu a Zeruzalem na.

¹⁴ Àra ahalay a ti gəđákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təvibiya divi ga məgəs ndam ya ti tazləbay kur na dek. »

¹⁵ Ay ti Bay geli Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ru, adaba nəzaba maslaŋa gana nana, ti məgru təwi : məhioru slimi goro ana mis ga had ndahaŋ akaba bəbay gatayani ni, məhioru ana ndam *Izireyel daya.

¹⁶ Amacakay daliya kay azuhva slimi goro ; nu nuani anədəfiki daliya ya ara agray ni dek. »

¹⁷ Nahkay Ananiyas nakəŋ òru. Òru ènjua ti àhuriyu a ahay ni vu, àbæki ahar ka Sol nakəŋ mæk àhi ahkado : « Sol wur ga mmawa, Bay geli Yezu, naŋ ya àŋgazlukvu ka ahàr divi ka sarta ya kara ni, àslərbiyu nu. Awayay ti kîpi divi akada ya ahaslani ni, awayay ti *Məsuf Njəlatani mîsləkvu a vu vu daya. »

¹⁸ Naŋ àbu azlapi nahkay ti zlam ndahaŋ akada aləŋ ge kilif təsləkikia ke eri ana Sol nakəŋ a. Eslini èpi divi akada ya ahaslani ni keti. Nahkay ècikaba, mæk *təbaray naŋ àna *slimi ga Yezu.

¹⁹ Kələŋ gani àzum zlam, mæk njəda gayəŋ àŋgiva.

Sol àhi ma ga Yezu ana mis

Sol ànjəhadīyu vad ɓal a Damas afa ga ndam ya tadəbay divi ga Yezu ni.

²⁰ Ka ya ti naŋ àbu eslini ni ti ànjəki ke təwi huya, àhuriya a ahay gərgəranī ga ndam *Zude ya *tahəŋgalavù Melefit ni va, àhi ana mis Yezu ti naŋ Wur ge Melefit.

²¹ Ma gayəŋ ya àdəm ni àgria ejep ana mis ya təbi slimi na dek. Tədəm ahkado : « Naŋ hini ti naŋ ya ti àgri daliya dal-dal ana ndam ya tazləbay Yezu a Zeruzalem ni do aw ? Mara gayəŋ ahalay a Damas a ti ga məgəs ndam ya tazləbay Yezu ni akaba ga məhəloru tay afa ga gəđákani ga

ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni do aw ? »

²² Ay ti njəda ga Sol àsagakivoru, àhi ana ndam Zude ya a Damas ni Yezu ti naŋ *Krist *Bay gəđákani ya amara ni. Eslini nday nakəŋ təsər ere ye ti təhəŋgrifəŋ ni do.

²³ Àra àgra vad a ɓal ti ndam Zude nakəŋ təgray sawari gatay, tədəm si tijiŋ naŋ kwa.

²⁴ Nahkay nday nakəŋ təjəgay naŋ məlafat akaba məlavad kà magudu ga kəsa ni dek, tawayay makad naŋ. Ay ti Sol ècia sawari gatay ya təgraki na.

²⁵ Ga məlavad nahəma, ndam madəbay naŋ ni təzoru naŋ ka ahàr ga gudu ya evelin kəsa ni. Tòru tìnjua ti təfiyu naŋ a aləŋgu vu mæk tafaya naŋ àna ezewed gwar ka dala. Nahkay àsləka, òru a Zeruzalem.

Ere ye ti agrakivu ka Sol a Zeruzalem ni

²⁶ Òru ènjua a Zeruzalem a ti awayay ahurkiviyu ka ndam madəbay divi ga Yezu ni, ay ti nday dek təgrafəŋa aŋgwaz a, təhi ana ahàr naŋ bay madəbay divi ga Yezu ededīŋ do.

²⁷ Eslini Barnabas àzoru naŋ afa ga ndam *asak ga Yezu ni. Tòru tìnjua ti Barnabas nakəŋ àŋgəhadī ana tay ahəmamam Sol èpi Bay geli ka ahàr divi ka ya ti òru a Damas ni, ahəmamam Bay geli àhi ma ni daya. Àŋgəhadī ana tay keti ahəmamam Sol àhi ma ana mis vay-vay àna *slimi ga Yezu a Damas ni.

²⁸ Kwa ka sarta gani nani Sol nakəŋ naŋ àbu akaba tay, asawaday akaba tay a Zeruzalem, àhi ma ge Melefit ana mis vay-vay àna slimi ga Bay geli.

²⁹ Àhi ma gani ana ndam *Zude ya tədəm ma Gres ni daya, təbu tagravu gejewi akaba tay. Nahkay ti nday nani tadəbay divi ge mijin naŋ.

³⁰ Ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni tàra tìcia ma na ti təzoru naŋ a Sezare ga moroni a Tars, mæk təsləroru naŋ eslini.

Piyer ahəŋgaraba Ene a

³¹ Ka sarta gani nani ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude, ka had *Gelili akaba ka had *Samari ni dek ti mis təbi təgri daliya ana tay va bi. Njəda gatay asagakivu, təbu tadəboru divi ga Bay geli lala. Nahkay

mis ndahanj tǝbu tǝhurkiviyu ka tay àna njǝfa ga *Mǝsuf Njǝlatani.

³² Piyer à sawadoru ka had nday nani dek. Ka ya ti nanj àbu asawadoru nahǝma, òru e Lide afa ga ndam njǝlatani ga Yezu ni.

³³ Òru ènjǝa eslina ti àdi ahàr ana zal dǝra nahanj slimi gani Ene, nanj mandǝhadani ka slalah, vi azlalahkǝr ècik koksah.

³⁴ Piyer nakǝnj àzalay nanj, àhi : « Ene, Yezu *Krist ahǝngaraba kur a ; cikaba, slamalak-abu slalah gayak ni. » Eslini nanj nakǝnj ècikaba cǝkwad hǝya.

³⁵ Ndam ya e Lide ni dek akaba nday ya ka sagdala Saronj ni dek tǝpi nanj a ti, tàmbatkaba majalay ahàr gatay a tǝfǝki ahàr ka Bay geli Yezu.

Tabita àmǝta, mǝk Piyer àhǝngaraba nanj e kisim ba

³⁶ Wal nahanj àbu e Zǝpe, adǝbay divi ga Yezu, slimi gani Tabita, àna ma Gres ti « Dorkas, » awayay adǝmvaba « miyek. » Wal nani ti agray tǝwi sulumani dal-dal, ajǝnaki ndam talaga dal-dal daya.

³⁷ Ka ya ti Piyer e Lide nahǝma, wal ni armǝwǝr àra àgǝsa, mǝk àmǝta àna nanj a. Àra àmǝta ti tàbaray nanj mǝk tǝfiyu nanj a ahay vu ka ahàr ga ahay nahanj.

³⁸ Zǝpe ti drij drij akaba Lide do, nahkay ndam madǝbay divi ga Yezu ya e Zǝpe ni tàra tǝcia Piyer nanj àbu e Lide nahǝma, tǝslǝrkioru mis cǝ, tǝhi ana tay : « Dǝgum kǝhumi ahkado kam-kam mǝra afa geli a, àpǝshiyu ba. »

³⁹ Tàra tǝhǝngria ma na ana Piyer a nahkay ti Piyer nakǝnj adǝbabiyu tay hǝya. Tàra tinjia ti tǝziyu Piyer a ahay ya ka ahàr ga ahay nahanj ni vu. Eslini wál madakway dek tàrafǝnja kà gǝvay ge Piyer a titǝwi, tǝdǝfiki endǝwi akaba azana ga Dorkas ya àlǝmi ana tay ka sarta ya àmǝt fanj ndo ni.

⁴⁰ Eslini Piyer nakǝnj àgaraya mis na dek e mite va, mǝk àbǝhad mirǝdim, àhǝngalay Melefit. Àra àhǝngala Melefit a nahǝma, àmbatkiyu ma ke kisim ni, àzalay nanj àhi : « Tabita, cicikaba. » Nahkay Tabita nakǝnj àhǝlkaba eri a. Àra èpia Piyer a ti ànjǝhad digǝs.

⁴¹ Eslini Piyer àdafǝnja ahar a, wal ni ècikaba. Wal ni àra ècikaba nahǝma, Piyer

nakǝnj àzalay wál madakway ni akaba ndam ga Yezu ndahanj ni. Tàra tinjia ti adǝfiki wal ni ana tay nanj àna sifa.

⁴² Ere ye ti àgravu ni ti, ndam ga kǝsa Zǝpe dek tǝcia, nahkay mis kay e kidinj gatay bu tǝfǝkia ahàr ka Bay geli a.

⁴³ Piyer nakǝnj ànjǝhadǝyu, àpǝsiyu e Zǝpe afa ga bay mǝwǝs ambǝl nahanj, slimi gani Simu.

10

Piyer akoru afa ga Korney

¹ Zal nahanj àbu a Sezare, slimi gani Korney, nanj zal Rom agur ndam slewja kay, slimi gatay « Slewja Itali. »

² Korney gani nanj àbu ahǝngrioru ahàr a had ana Melefit, nday akaba ndam ga hud ahay gayanj dek tazlǝbay Melefit. Nanj àbu avi zlam kay ana ndam *Zǝde ya talagani ni, ahǝngalay Melefit kǝlavad.

³ A vad nahanj agray njemdi mahkǝr ya ga mǝlakarawa nahǝma, *mǝslǝr ge Melefit àhurkiviyu, àngazlivu. Àzalay nanj, àhi : « Korney ! »

⁴ Korney àra èpia nanj a ti àgra anjwaz a, àhǝngrifǝnj, àhi ahkado : « Kǝhu mam, bay goro ni ? » Mǝslǝr ni àhi ahkado : « Melefit ècia ere ye ti kǝhǝngalalǝnj na, èpia ere ye ti kǝvi ana ndam talaga na ; nahkay ti kǝgǝjazlki ahàr ndo.

⁵ Nihi nahǝma, slǝroru mis e Zǝpe ga mazalabiyu Simu, nanj ya tǝzalay nanj Piyer ni.

⁶ Nanj àbu anjǝhad afa ga Simu bay mǝwǝs ambǝl, ahay gani kà gǝvay ga *dǝluv gǝdakani ni. »

⁷ Mǝslǝr ge Melefit ya àhi ma ni àra àslǝka ti Korney nakǝnj àzalay ndam mǝgri tǝwi cǝ akaba zal slewja gayanj nahanj : zal slewja nani ahǝngrioru ahàr a had ana Melefit.

⁸ Nday nakǝnj tàra tinjia ti àhi ma ga mǝslǝr ya àhi ni dek ana tay mǝk àslǝroru tay e Zǝpe.

⁹ Hajǝnj gani tǝbu takoru, tinjiyu e Zǝpe wudak nahǝma, Piyer ti ni àcǝliyu ka *dalahar ga ahay ni ga mahǝngalay Melefit. Ka sarta gani nani ti fad tirked-ked,

¹⁰ lǝwir àwǝrkaba nanj a, èhindi zlam mǝzumani. Ka ya ti tǝbu tidii zlam nahǝma, Melefit àngazli zlam nahanj.

11 Èpi ti hud melefıt məzləkvabana, araña nahañ asləkabiya, ara ka had a. Ere gani nani ti akada azana gəđakani, akada mis təgəsa ma gani fadana.

12 A hud ga azana gani nani gəđakani ni bu nahəma, zlam gərgərani kay təvu : zlam asak fadani dek, zlam a had dek, akaba edifin dek təvu.

13 Eslini dəngu ga maslaña àhəndabiyu, àhi : « Piyer, cikaba, bazl tay ti kàhəpəd tay. »

14 Piyer àhəngarfəñ, àđəm : « Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefıt àcafəña leli kà mahəpədana ni akaba zlam ya ti *njəlatani do ni ti day-day nəhəpəd ndo. »

15 Dəngu ga maslaña nani àhəndabiyu keti, àhi : « Ere ye ti Melefıt àđəm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ngay ere gani nani njəlatani do ni ti kəđəm ba. »

16 Ere gani nani àgravu sak mahkər, mək kələñ gani azana ni əsləka, òru e melefıt vu.

17 Eslini Piyer nañ àbu ajalay ahər, əsər ere ye ti Melefıt awayay ahi àna zlam ya àngazlivu ni do. Nañ àbu ajalay ahər nahkay ti ndam ya ti Korney əslərbiyu tay ti tihindi ahay ga Simu ni, nihi ti tinjia kà mahay a.

18 Təzalay kay kay, tihindi, təđəm : « Simu ya təzalay nañ Piyer ni ti anjəhad ahalay aw ? »

19 Piyer ti ni nañ àbu ajalay ahər zlam gayan, mək *Məsuf Njəlatani àhi ahkado : « Ci day, mis təvu mahkər e mite bu, tihindi kur. »

20 Cikaba, huriyu a ga had ti kəsləkuma akaba tay a. Araña àhəluk ahər ba, adaba əslərbiyu tay ti nu nuani. »

21 Nahkay Piyer nakəñ àhərkiaya ka tay a, àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti ki-hindəm ni ti nu. Kəđəguma ti kamam ? »

22 Nday nakəñ təhəngrifəñ, təhi ahkado : « Korney gəđakani ga ndam slewja ni əslərkukeyu leli. Nañ ti mis jireni, ahəngrioru ahər a had ana Melefıt ; ndam Zude dek təđəm nañ mis sulumani. Məslər ge Melefıt àhi ahkado mazelabiyu kur afa gani ti mıcı pakama gayak ya akəhi ni. »

23 Eslini Piyer àhəliyu tay a ahay vu mək təndəhad hundum.

Hajəñ gani ti Piyer nakəñ təsləka e Zupe akaba tay a. Ndam məfəki ahər ka Yezu

ndahañ təsləka akaba tay a daya.

24 Hajəñ nahañ gani ti tinjua a Sezare a. Korney ti ni nañ àbu ajəgay tay, əzalakababiya ndam gayan akaba zləbəba gayan zədək-zədəkana.

25 Piyer nañ àbu ahuriyu a ahay vu afa ga Korney wudak nahəma, Korney nakəñ àhəraya e mite va, àngwivoru a ma vu. Àra ènjikiya ti àbəhadı mirdim grik meleher ndiə ana had.

26 Eslini ti Piyer àhi : « Cikaba, nu day mis hihirikenı akada nak. » Nahkay èzefteba nañ a.

27 Nday təbu takoru a ahay vu təzlaporu hi hi. Tòru tinjua a ahay ni va nahəma, tinjiki mis dal-dal macakalavani.

28 Mək Piyer àhi ana mis ni ahkado : « Kəsəruma, leli ndam Zude ti təcafəña leli kà mahəđakfəñiani kà ndam ya nday ndam Zude do na, ku a ahay gatay vu day məhuriyu do. Ku tamal nahkay nəngu ni, nihi ti Melefıt àđəfuki ku mis weley weley do ni ti nañ njələta, nañ əbəlày. Mis ti ngay nañ njələta do ahkay do ni nañ əbəlày do ni ti, nislıki məđəmıni do simitenı.

29 Melefıt àra àhua ma na nahkay ti, ka ya ti kəzalay nu ni ti nəjalay ahər nahañ ndo, nıckıbiyu nəra həya. Ay nihi ti nawayay kəhu ere ye ti kəzalakıbiyu nu ni. »

30 Eslini Korney nakəñ àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Agray vad mahkər nihi, nəbu nahəngalay Melefıt a ahay goro bu. Sarta gani day akada hini, njemdı mahkər ya ga məlakarawa. Ka sarta gani nani ti maslaña nahañ àngazluvu. Maslaña gani ti azana gani pərzləñ-pərzləñ, ahələba eri a vərut.

31 Əzalay nu : “Korney, Melefıt ècia mahəngalay gayak ya kəhəngalay nañ na : zlam ya kəvi ana ndam talaga ni day əgəjazlki ahər ndo.

32 Nahkay ti sləroru mis e Zupe ga mazelabiyu Simu ya təzalay nañ Piyer ni ; nañ àbu anjəhad afa ga Simu bay məwəs ambəl, ahay gani kə gəvay ga dəluv gəđakani ni.”

33 Àra àhua nahkay ti nəslərkukeyu mis ke weceweceni ti kàra. Səsi gayak, nak day kəpəsbiyu ndo, kàra həya. Ay nihi ti leli dek məcakalava kə meleher ge Melefıt a, mawayay mıcı ere ye ti Bay Melefıt əhuk ti kəhi ana leli ni. »

Pakama ge Piyer ya adəm afa ga Korney ni

³⁴ Nahkay Piyer ànjəki ka mazlapani, àdəm : « Nihi ti nəsəra Melefit èdekaba mis a gərgəri do ededīj.

³⁵ Nahkay zla nahəma, ku mis ga had weley weley do dek, tamal ti ahəngriuru ahàr a had ana Melefit akaba agray zlam ge jiri ti, Melefit agəskabu nanj.

³⁶ Melefit àhibiya pakama gayan ana ndam *Izireyel a. Pakama gayan nani ti *Ma Məweni Sulumani, adafaki ti mis tislīki manjəhadkabu akaba Melefit àna sulumani azuhva Yezu *Krist. Yezu Krist ti nanj Bay ge mis dek.

³⁷ Kəsəruma ere ye ti àgravu kələn ge Zen ya àhi ma ana mis, àhi ana tay si tabaray kwa na. Ere gani nani ti ànjəki e Gelili, mək àgravu ka had *Zude ni dek daya.

³⁸ Kəsəruma ge Melefit ya àvi njəda ga *Məsuf Njəlatani kay ana Yezu zal Nazaret na. Kəsəruma ga Yezu ya àsawaday a mələj bu dek na : ka ya ti nanj àbu asawaday ni ti àgria zlam sulumani ana mis a akaba àhəngaraba mis ya ti seteni àgri daliya ana tay na. Àgray tawi nday nani dek ti adaba Melefit nanj àbu akaba nanj palam.

³⁹ Leli ndahanj ni ti magray sedi ga zlam gayan ya àgray ka had gərgərani ya ti ndam *Zude tanjəhad ni akaba a Zeruzalem ni dek. Kələn ga zlam gayan ya àgray ni ti ndam Zude *tadarfən nanj kà təndal, mək àmət.

⁴⁰ Àra àməta ti a vad ya mahkər Melefit àhəngriyiyu sifa, àhəngaraba nanj e kisim ba. Àra àhəngaraba nanj a ti àvi njəda ti mənəgzlivu ana mis.

⁴¹ Àngazlivu ti ana mis dek do ; àngazlivu ti ana leli ya Melefit adaba leli a kwa ahaslana ti mīgi ndam sedi gayan ni cilij. Melefit àra àhəngriyiyu sifa ana Yezu a, àhəngaraba nanj e kisim ba ni ti, leli məzuma zlam akaba mīsia zlam akaba Yezu a.

⁴² Eslini Yezu gani àhi ana leli ahkado : “Humi ma goro ana ndam Zude, humi ana tay Melefit àfəkad nu ga magrafənja seriya kè mis a dek, ku nday ya təbu àna sifa ni, ku nday ya təməta ni.”

⁴³ Ndam mənəngri *pakama ge Melefit ana mis ni dek tàgrakia sedi a, tədəm ahkado

ku way way do tamal àfəkia ahàr ka Yezu a ti Melefit aməmbərfənja zlam magudarani ga maslanja nana azuhva slimi ga Yezu a. »

Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ndam ya nday ndam Zude do ni

⁴⁴ Ka ya ti Piyer nanj àbu azlapi ana tay nahkay ni ti *Məsuf Njəlatani àhərkiaya ka ndam ya təbu təbi slimi na dek.

⁴⁵ Ndam *Zude ya təfəki ahàr ka Yezu, tàra akaba Piyer a ni, tàra təsəra Melefit avi Məsuf Njəlatani ana ku nday ya ti nday ndam Zude do ni ti, àgria ejep ana tay a daldal.

⁴⁶ Àgri ejep ana tay ti zlapay ga ndam ya nday ndam Zude do təzlapay àna ma həma ya nday ndayani təsər do ni, akaba mazləbay Melefit gatay ya tazləbay, tədəm nanj gədəkani ni. Piyer àdəm :

⁴⁷ « Nihi ndam nday hini Melefit àvia Məsuf Njəlatani ana tay akada ya àvi ana leli na ti, way eslīki macafənja tay kà *məbaray tay àna yam a way ? Àbi ! »

⁴⁸ Piyer àra àdəma ma nana ti, àdəm : « Məbaray tay àna *slimi ga Yezu *Krist. » Tàra tàbara tay a ti nday nakən təhi ana Piyer mənəhadə akaba tay a vad bal.

11

Piyer anəhad ere ye ti àgravu e Zupe ni

¹ Nahkay mis təbu tədəm ku ndam ya nday ndam *Zude do ni təgəskabá ma ge Melefit ya təhi ana tay na. Ndam *asak akaba ndam ndahanj ya təfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude ni ticia ma gana.

² Ka ya ti Piyer ànga a Zeruzalem a ni ti ndam Zude ya təfəki ahàr ka Yezu ni tələgi,

³ təhi ahkado : « Nak kòru kəhuriyu a ahay vu afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni, kòru kəzumumkabu zlam akaba tay ti kamam ? »

⁴ Eslini Piyer anəhadəba ere ye ti àgravu na dek ana tay a.

⁵ Àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti nu e Zupe, nəbu nahəngalay Melefit nahəma, nipi zlam ya Melefit adəfuki ni àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Nipi ti arənja nahanj àsləkabiya a huđ melefit ba, àrəkua : ere gani nani ti akada azana gədəkani, akada mis təgəsa ma gani fadana.

6 Nəmənjiyu a huf gani vu lala, nipi zlam gərgərani ya asak fad ni, zlam ge gili gərgərani, zlam a had gərgərani akaba edidin gərgərani.

7 Nu nəbu nəmənjiyu zlam nday nani nahkay ti nıci dənğu ga maslaņa ahubiyu ma a huf melefıt bu, ahı ahkado : “Piyer cikaba, bazl tay ti kähəpəđ tay.”

8 Ay ti nu nakəŋ nəhəŋgrifəŋ, nəhi : “Aha ! Nəgray nahkay do, Bay goro ni. Zlam ya ti Melefıt əcafəŋa leli kə mahəpəđana ni akaba zlam ya ti njəlatani do ni ti nətəliyu a ma goro vu đay-đay ndo.”

9 Eslini nıci dənğu gayan keti, ahı : “Ere ye ti Melefıt əđəm ere gani njəlatani nahəma, nak ti ŋgay ere gani nani njəlatani do ni ti kəđəm ba.”

10 Ere gani nani əgrakuvu sak mahkər, kələŋ gani ere gani nani dek əsləka, ərə e melefıt vu.

11 « Ere gani nani əra əsləka ti mis ndahaŋ mahkər təra hıya, nday təbu kə mahay ga ahay ya leli məvu ka sarta nani ni. Ndam nday nani təslər kubiyu tay kwa a Sezare.

12 Nday təbu kə mahay nahkay ti Məsuf Njəlatani ahı ahkado : “Dəboru tay, arəŋa nahaŋ ahəluk ahər ba.” Nahkay məsləka akaba bəza ga məŋ geli nday hini mukuani na, mōru a magam afa ga maslaņa ya ti əzalay nu ni.

13 Mōru mınjəa ti maslaņa gani nani əŋgəhadı ma ana leli, əđəm ahkado : “*Məslər ge Melefıt əŋgazlulu a ahay bu, ahı ahkado : Sləruru mis e Zəpe ga mazalabiyu Simu ya təzalay Piyer ni.

14 Eminjia ti aməhuk pakama. Pakama gani nani ti Melefıt amahəŋgay kur akaba ndam ga huf ahay gayak dek əna naŋ.”

15 Maslaņa nani əra əŋgəhadıa ma na nahkay ti nənjəki ka məhi ma ge Melefıt ana tay. Ka ya ti nəbu nəhi ma ana tay nahkay ni ti Məsuf Njəlatani ahərkiaya ka tay akada ya ahərkiaya ke leli ahaslani na.

16 Eslini ti pakama ga Bay geli ya əđəm ahaslani “Zəŋ *əbaray mis ti əna yam, lekələm ti ni atabaray kəli əna Məsuf Njəlatani” ni əŋguaya a ahər ba.

17 Tamal Melefıt əvia zlam ana tay a kala-kala akada ya əvi ana leli ka ya ti məfəki ahər ka Bay geli Yezu *Krist na ti, nu nisliki

məhiani ana Melefıt “Kəgray nahkay ba” tata waw ? »

18 Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Zeruzalem ni təra tıcia ma ge Piyer ya əhi ana tay na ti təmbrəŋ məzum bəruv gatay ni, təzləbay Melefıt, təđəm : « Nahkay edidin, Melefıt əvia divi ana ndam ya nday ndam Zəde do na daya ga mambatkaba majalay ahər gatay a ti təŋgat *sifa ya əndav đay-đay do ni. »

Ndam məfəki ahər ka Yezu ya a Antiyos ni

19 Ka ya ti təkad Etiyən, təgri daliya ana ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni ti, ndam ya təfəki ahər kə Yezu ni tədevoru a kəsa ndahaŋ vu. Mis ndahaŋ e kidin gatay bu tōru bəđak e Fenisi, mis ndahaŋ tōru e Sipir, mis ndahaŋ ti ni tōru a Antiyos. Ay nday gani nani təhi ma ge Melefıt ana ndam *Zəde cilin.

20 Ku tamal nahkay nəŋgu ni, ndam Zəde ndahaŋ ya ga had Sipir akaba ga had Sireŋ ni tōru a Antiyos. Tōru tınjəa eslina ti təhi *Ma Məweni Sulumani əki ka Bay geli Yezu ana ndam ya nday ndam Zəde do ni daya.

21 Eslini Bay geli əvia njəda gayan ana tay a, nahkay mis kay təgəskabá ma gatay na, mək təfəki ahər ka Bay geli.

22 Ndam ga Yezu ya a Zeruzalem ni təra tıcia ma gana ti təsləruru Barnabas a Antiyos.

23 ərə enjəa, əpia *sulum ge Melefıt ya əgray eslini na ti, aməria məbərur a. Əvi njəda ana tay, əhi ana tay təđəboru divi ga Bay geli əna huf bəlaŋ, təmbrəŋ ba.

24 Barnabas ti bay magray sulum, *Məsuf Njəlatani aniviyu dal-dal, əfəkia ahər ka Yezu a dal-dal daya. Nahkay ti mis ndahaŋ kay təfəki ahər ka Bay geli Yezu, təhurkiyiyu ka ndam gayan ni əkivu.

25 Kələŋ gani Barnabas nakəŋ əsləka, ərə a Tars ga mazalabiyu Sol.

26 Əra ədia ahər a ti əzəbiyu naŋ a Antiyos. Təra tınjia ti tıvi dəz afa ga ndam ga Yezu ye eslini ni. Mis dal-dal təbu eslini, nahkay nday nakəŋ təcahi zlam ana tay. Mis təzalay ndam məđəbay divi ga Yezu ni « ndam ge *Krist » enjenjeni ti a Antiyos.

27 Ka sarta gani nani ti mis ndahaŋ təsləka a Zeruzalem a, tōru a Antiyos. Nday

gani nani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

²⁸ Zal nahan àbu e kidin gatay bu, slimi gani Agabus. Eslini Məsuf Njəlatani àvi njəda, Agabus nakəŋ àhi ana mis ahkado ləwir gəɖakani amadaya ka had a dek. Ləwir gani nani àdaya ti ka sarta ga Kəlot *bay gəɖakani ga ndam Rom ededin.

²⁹ Ndam maɖəbay divi ga Yezu ya a Antiyos ni tàra ticia ma ga Agabus na ti təɖəm ku way way do máfəkad sinu ya ahar gayəŋ àŋgət ni. Təbəhadə nahkay ti atəslərikaboru ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had *Zude ni ga məjənaki tay.

³⁰ Nday nakəŋ tàra təbəhadə sinu na ti təbi a ahar vu ana ata Barnabas nday ata Sol, ti təhəlikaboru ana gəɖakani ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ya ka had Zude ni.

12

Məslər ge Melefit azaya Piyer a ahay ga danɗay ba

¹ Ka sarta gani nani ti bay *Erot ànjəkia ka məgri daliya ana mis ndahan e kidin ga ndam məfəki ahàr ka Yezu ni ba.

² Eslini àɖəm təkaf Zek wur ga məŋ ge Zeŋ àna maslalam, mək təkaf.

³ Erot nakəŋ àra àsəra ere ye ti àgray ni àbəlafəŋa kà ndam *Zude a nahəma, àɖəm təgəsia Piyer a. Àɖəm nahkay ti ka sarta ga wuməri ge *dipeŋ ya zlam *miwisinjeni àkibu bi ni.

⁴ Tàra təgəsia nan a ti təfiyu a ahay ga danɗay vu. Eslini Erot nakəŋ àhi ana ndam slewja gayəŋ tēdevu fad fad məlan fad tājəgay Piyer. Àgray nahkay ti, awayay ti agraŋəŋa seriya kələŋ ga wuməri ga *Pak na kə meleher ga ndam Zude a.

⁵ Ka ya ti Piyer nan àvu a ahay ga danɗay ni bu ni ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təmbrəŋ mahəŋgali Melefit ndo.

⁶ Ga məlavad məlan gani ara aslay, Erot ara agraŋəŋa seriya ti, Piyer nakəŋ nan àvu e dəwir bu. Nan àvu e dəwir bu nahkay ti ndam slewja bebem cə təfəvù nan e kidin vu, tājəgay nan. Nan məwəlani àna jejirbi cə. Ndam slewja ndahan tājəgay mahay ga ahay ga danɗay ni.

⁷ Eslini məslər ga Bay geli àŋgazlavu huya, nahkay məlan ya təfiyu Piyer ni àsladəy dal-dal. Məslər nakəŋ ènjifin kà jaməŋgay ge Piyer, èpidəkaba nan a. Àra èpidəkaba nan a ti àhi ahkado : « Cəkaba weceweci. » Àra àhi nahkay ti jejirbi ni təsləkiaba a ahar ba ana Piyer a.

⁸ Mək məslər ni àhi ana Piyer keti : « Wəlvu àna maslpara gayak, bəvu kimaka gayak. » Eslini Piyer nakəŋ àgray akada ga məslər ya àhi ni. Àhi keti : « Fakabu məgudi gayak, dəbabiyu nu. »

⁹ Nahkay Piyer àdəbabiyu məslər ni, təhəraya a məlan ya təfiyu Piyer ni ba. Nğay ere ye ti məslər àgray ni jiri ti Piyer àsərkaba do. Àhi ana ahàr bi Melefit aŋgazli zlam akada e kisim mizideni bu cilin.

¹⁰ Nday nakəŋ təsləkafəŋa kà ndam slewja ye enjenjeni ya ti tājəgay ahay na, mək təsləkafəŋa kà nday ye cə ya tājəgay ahay na, kələŋ gani tòru tinjua kà mahay ge mite gəɖakani ga ara na ti, mahay ni àzləkəvaba ka ahàr gayəŋ a. Nday nakəŋ təhəraya e mite va, təbu takoru e divi bu ni ti məslər ni àsləkafəŋa huya.

¹¹ Eslini Piyer àsərki ke ere ye ti àgravu ni dəma mba. Nahkay àɖəm : « Nihi ti nəsəra Bay geli àslərkubiya məslər gayəŋ ededin. Melefit àhəŋgafəŋa nu kà Erot akaba kə ere ye ti ndam Zude amal tara təgru na. »

¹² Àra àjalakia ahàr ke ere ye ti àgrakivu na ti, òru a magam afa ga Mari məŋ ge Zeŋ ya təzalay Mark ni. Eslini afa ga Mari ti mis təvu dal-dal macakalavani, təhəŋgalay Melefit.

¹³ Piyer nakəŋ òru ènjua ti àsi ahar ana mahay. Wur dahalay nahan slimi gani Ruda, agra təwi ana Mari, àra ècia ge Piyer ya àsi ahar ana mahay na ti àra ga mabay slimi a ti məsər bay ya ti asi ahar ana mahay ni.

¹⁴ Àra àsəra dəŋgu ge Piyer a ti àdiki ana məmərani, àzləkiaba mahay a ndo, àcuhwakivoru ke mis ndahan ni. Àra ènjikiva ka tay a ti àhi ana tay Piyer nan àbu kà mahay e mite bu.

¹⁵ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : « Nak ti araŋa agray kur aw ? » Ruda nakəŋ àɖəm : « Piyer Piyereni ededin. » Nday nakəŋ təhi :

« Tamal nahkay ti bi *məslər ge Melefit ya àvi ga majəgay naŋ ni. »

¹⁶ Nday təbu tagray gejewi nahkay ti Piyer naŋ àbu asi ahar ana mahay kekileŋa. Kələŋ gani təzləkiaba mahay na ; tàra tìpia naŋ a ti àgria ejep ana tay a dal-dal.

¹⁷ Nday təbu təzlapaki ti Piyer nakəŋ àgri ahar ana tay ti təlākakabá, mək àŋgəhadí ere ye ti àgrakivu ni ana tay, ahəmamam Bay geli àzaya naŋ a ahay ga daŋgay ni ba ni. Kələŋ gani àhi ana tay : « ŋgəhadími ma gani ana ata Zek akaba bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni. » Àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àhəraya, àsləka òru ka mələŋ nahaŋ.

¹⁸ Mələŋ àra àsla ti ndam slewja ya tajəgay ahay ga daŋgay ni tədi ahàr ana Piyer ndo ni ti, bəruv àtikaba ana tay a kwir kwir. Tədam ahkado : « Àmbava àdoru eley ? »

¹⁹ Bay Erot àra ècia ma gana ti àdam tādəbay naŋ. Tàra tādəba naŋ a, tədi ahàr ndo ni ti, Bay Erot nakəŋ èhindifiŋa ma gana kà ndam slewja ya tajəgay ahay ga daŋgay na. Nday təsər ere ye ti àgrakivu ka tay ni do ni ti, Erot nakəŋ àdam tábazla tay a. Kələŋ gani Erot àsləka ka had *Zude a, òru ànjəhad a Sezare.

Məmət ga bay Erot

²⁰ Ka sarta gani nani bay *Erot àzumkia bəruv ka ndam Tir akaba ndam Sidon a. Nahkay ti ndam ga kəsa nday nani təzlapakabá ga məslərbiyu mis afa ga bay ni ti tégri kam-kam, adaba təbu təŋgət zlam məzumani gatay ka had gayəŋ. Tàra tìnjia a Sezare a ti təvi zlam ana Blastus gəđakani ga ndam məgri təwi ana bay ni ti mājənaki tay ga maŋgalabakabu tay akaba bay ni. Nahkay àfəkad vad gani.

²¹ Vad gani àra ènjia nday təbu eslini ti, Erot nakəŋ àbakabu azana ga bay gayəŋ mək ànjəhad e kərsi ga bay gayəŋ bu. Naŋ àbu maŋjəhadani gappa nahkay ti àhi ma ana tay kè eri ge mis dek.

²² Mis ni tàra tìcia ma gayəŋ na ti təzlah, tədam ahkado : « Bay hini ya azlapay ni ti melefit, do ni ti mis hihiriken do ! »

²³ Mis təbu təzlah nahkay ti *məslər ge Melefit àra àfəki arməwər ka Erot nakəŋ, adaba àgəskabá ma ge mis ya təhi na, àza

ahàr gayəŋ akada ge Melefit na. Nahkay ti mekcehad təzumaba naŋ a, mək àmət.

²⁴ Kələvad mis ndahaŋ ya təfəki ahàr ka Yezu faŋ ndo ni təbu tici ma ge Melefit, mək təfəki ahàr ka Yezu.

²⁵ Ata Barnabas nday ata Sol tàra tìndeveriŋa təwi gatay a Zeruzalem a ti tàsləka, təŋgoru ka mələŋ gatay ya tàsləkabiya ni. Ka ya ti tàsləka ni ti təzəkiva Zeŋ ya təzalay Mark na ju.

13

Təsləroru ata Barnabas nday ata Sol enjenjeni ka had ndahaŋ

¹ A Antiyos ti mis ndahaŋ təbu təhəŋgri pakama ge Melefit ana ndam məfəki ahàr ka Yezu, mis ndahaŋ təbu təcəhi pakama ge Melefit ana tay. Nday gani nani ti ata : Barnabas, Simeyən slimí gayəŋ nahaŋ Nizer, Lisiyəs zal Sireŋ, Manayaŋ ya tədəkkabu akaba bay *Erot ni, akaba Sol.

² A vad nahaŋ nday təbu təgəs ndəra, tazləbay Bay geli ti, *Məsuf Njəlatani àhi ma ana tay. Àdam : « Dəmuaba ata Barnabas nday ata Sol a, adaba nəhələba tay ga məgru təwi nahaŋ a. »

³ Tàra tìcia ma na ti təgəs ndəra keti, təhəŋgalay Melefit mək təbəki *ahar ka tay ga məgri *sulum ge Melefit ana tay. Tàra təgria ana tay a nahkay ti təvi divi ana tay ga moroni ka had ndahaŋ.

⁴ Məsuf Njəlatani àra àsləra ata Barnabas nday ata Sol nakəŋ a ti tòru e Selewsi. Tòru tìnjəa ti təcəliyu a *slalah ga yam vu, tòru ka had Sipir.

Ata Barnabas nday ata Sol tagray təwi e Sipir

⁵ Tòru tìnjəa a Salamiŋ a ti tədi ahàr ana ahay gərgərani ga *mahəŋgalavù Melefit ga ndam *Zude, mək təhuriyu, təhi ma ge Melefit ana tay. Eslini ti Zeŋ Mark naŋ àbu akaba tay, ajənaki tay.

⁶ Tàra təsawadaba kəsa Sipir na bəđak a Pafos a ti, tədi ahàr ana zal Zude nahaŋ, slimí gani Bar-Yezu, naŋ zal maharam. Àdam naŋ bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, ay ti àsəkad malfada.

⁷ Naŋ gani anjəhad afa ga zal Rom ya ti agur had Sipir ni. Slimí ga bay ni Serjəs

Polus, àsəra zlam a. Awayay mici ma ge Melefit dal-dal, nahkay àzaluŋu ata Barnabas nday ata Sol afa gani.

⁸ Ay zal maharam ni ezirey tay, awayay ti zal Rom ni àfəki ahàr ka Yezu ba. Zal maharam nani təzalay naŋ àna ma Gres ti Elimes.

⁹ Eslini *Məsuf Njəlatani àhuriviyu ana Sol dal-dal. (Sol ti təzalay naŋ Pol daya). Məsuf Njəlatani ni àra àhuriviya ti Pol nakəŋ àmənjaləŋ ka zal maharam ni,

¹⁰ mək àhi ahkado : « Nak ti wur ge *Seteni, nak zal cuday, nak bay magosay mis, zlam sulumani dek kàwayay do. Nak ti akəmbrəŋ magudar divi ga Bay geli ti ananaw ?

¹¹ Nihi nahəma, ci ma goro ya nəhuk ni lala : Melefit ara atraḍ kur àna ahar gayəŋ, kara kəwuluf. Ekipi fat va do duk abivoru ana vad ya ti Melefit aməbrəŋ matraḍ kur ni. » Pol àra àhia ma na nahkay ti zal maharam ni àwuluf hɔya tatuf, ègia akada maslaŋa ya ti naŋ a ləvəŋ bu na. Nahkay ambatvu, adəbay mis ga madafəŋa ahar a.

¹² Bay məgur had ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àfəki ahàr ka Yezu, adaba ma ga Pol ya àdəmki ka Bay geli Yezu ni àbəlafəŋa dal-dal.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɔwi a Antiyos ka had Pisidi

¹³ Pol akaba ndam ya ti tagrakabu tɔwi ni təcəliyu a *slalah ga yam vu, təsləka a Pafos a, tòru e Perzi ka had Pemfili. Eslini ti Zeŋ Mark àsləkafəŋa kà tay a, àŋgoru a Zeruzalem.

¹⁴ Nday nakəŋ təsləka e Perzi a, tòru a Antiyos ka had Pisidi. Vad *məpəsabana àra ènjia ti təhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, tənjàhad digus-gus.

¹⁵ Eslini gədəkani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni tijeŋgey ma ya e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu ni akaba ma ga ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Tàra tijeŋga ti təslərkiyu mis ka ata Pol ge məhiani ana tay ahkado : « Bəza ga mən geli ni, tamal pakama gekəli àbu ga məhiani ana mis manğasvani ni ga məvi njəda ana tay ti, dəmum. »

¹⁶ Nahkay Pol ècikaba, àdaday ahar mək àdəm : « Lekulum ndam *Izireyel ni akaba lekulum ndahaŋ ya ti kəzləbum Melefit ni, bumu slimi.

¹⁷ Melefit ga ndam jiba geli Izireyel ni adaba ata bəŋ ga bəŋ geli a. Ka ya ti ndam jiba geli nday ka had Ezip ni ti Melefit àgray ti tawuday, nahkay tawuda. Kələŋ gani àdəfaki njəda gayəŋ, àhələba tay ka had nana àna ahar gayəŋ a.

¹⁸ Kələŋ gani ka ya ti nday təbu a hud gili bu agray vi kru kru fad ni ti èbesia ana tay a.

¹⁹ Tòru tìnjəa ka had Kanaŋ a nahəma, Melefit àbazliaba jiba adəskəla ya ka had nani na ana tay a, mək àvi had gani ana tay.

²⁰ Zlam nday nani dek tàgravu ti agray vi diŋ diŋ fad àna kru kru zlam. Kələŋ gani àdiaba ndam magray seriya ana tay a duk àbivoru ana sarta ge Semiyel bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni.

²¹ Kələŋ gani tihindifina bay kè Melefit a, mək Melefit àdiaba Seyul ana tay a. Seyul ti naŋ wur ge Kis, ge dini ge Benjemen. Naŋ gani àgur tay vi kru kru fad.

²² Ay ka ya ti Melefit àwayay naŋ va do ni ti Melefit àdiaba Devit ana tay a ti mīgi bay gatay. Devit nakəŋ Melefit àgrakia sedi a, àdəm : “Nəŋgəta Devit wur ge Zese a. Bay ya ti nàdəbay ni ti naŋ ; amagraŋ ere ye ti nu nawayay ni dek.” *

²³ Nihi ti Melefit adaba mis nahaŋ e kidiŋ ga bəza hud ge Devit ba, àfəkad naŋ Bay mahəŋgay ndam Izireyel, àgray akada ga pakama gayəŋ ya àdəm ahaslani ni. Maslaŋa gani nani ti Yezu.

²⁴ Wudaka Yezu àra ànjəki ke tɔwi gayəŋ nahəma, Zeŋ àhi ana ndam Izireyel dek ahàr àdəm tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ti *təbaray kwa.

²⁵ Zeŋ àra èndeveriŋaba tɔwi gayəŋ a wudak ti àhi ana mis : “Lekulum kəhumi ana ahàr ti nu way ? Bay ya ti lekulum kəbum kəjəgum ni ti nu do. Nədəm nahəma, ka ya ti enindeveriŋaba tɔwi goro na ti bay gani amara. Naŋ ti nisli ga mepicehiaba ezewed ga kimaka gayəŋ a do.”

²⁶ « Bəza ga mmawa, lekulum bəza hud ga Abraham akaba lekulum ndahaŋ ya

* 13:22 1 Semiyel 13.14 ; mənjay Limis 89.21.

kəzləbum Melefit ni, pakama hini ya kicam ni ti Melefit ahəŋgay mis àna naŋ. Melefit àhi pakama hini ti ana leli.

²⁷ Ndam Zeruzalem akaba gəɖákani gatay təsər Yezu ti naŋ *Bay gəɖákani ya amara ni ndo, tici ma ga ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tijəŋgey kəla vad məpəsabana ni ndo daya. Nahkay təɖəm tákad Yezu kwa. Təgray nahkay ti, təgra ere ye ti ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit təɖəm ama-gravu na.

²⁸ Ku tamal ndam Zeruzalem ni təŋgətfəŋa zlam magudarani ga makadki naŋ di ndo nəŋgu ni, təhi ana Pilet tákad naŋ.

²⁹ Təgria zlam na dek akada ga pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na. Yezu àra àməta ti təzaya kisim gana kà təndal na, təfiyu e mindiviŋ vu.

³⁰ Ay ti Melefit ahəŋgaraba naŋ e kisim ba, ahəŋgriviya sifa.

³¹ Kələŋ gani Yezu nakəŋ àŋgazlivu ana ndam ya təsləka akaba naŋ e Gelili a, tòru akaba naŋ a Zeruzalem ni vad ehimeya. Nihi ti nday gani nani tagrakia sedi kə meleher ga ndam *Zude a.

³² Leli gani hini day məhi *Ma Məweni Sulumani gani ana kəli. Ere gani nani ti Melefit àhibiya pakama gana ana ata bəŋ geli a kwa ahaslana,

³³ ay nihi ti àgria ere ye ti àhibiyu ana ata bəŋ geli na ana leli bəza gatay na. Àgray ti àna mahəŋgaraba Yezu e kisim ba, akada ya àbu məbəkiani a wakita ge Limis bu ni. A limis ye cə ni bu Melefit àɖəm :

“Nak ti wur goro ; kani ti nawayay ti mis təsər nu buk.” †

³⁴ « Melefit àɖəmbiya amahəŋgaraba naŋ e kisim ba ti èzi ba. Àɖəmki ma nahkay hi : “Anəgri sulum goro ana kəli akada ya nəɖəm anəgri ana Devit ni.

Zlam gani nani ti *nəlatani, amandav day-day do.” ‡

³⁵ « Nahkay a məlan nahan bu a Wakita ge Melefit bu keti Devit àɖəm :

“Akavay divi ti bay nəlatani gayak ni èzi e mindiviŋ vu ba.” §

³⁶ « Devit ka sarta gayan ti àgria tɔwi ana Melefit akada ge Melefit ya àwayay na.

Kələŋ gani Devit nakəŋ àməta, ènjikibiya ata bəŋana, kisim gayan day èzia.

³⁷ Ay Bay ya ti Melefit ahəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, kisim gayan ni èzi ndo.

³⁸ Bəza ga mmawa, sərurum lala : leli məhi ana kəli Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gekəli ni kə kəli a ti azuhva Yezu. Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gekəli kə kəli àna *Divi gayan ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na koksah.

³⁹ Ay azuhva tɔwi ge *Krist ya àgray ni ti Melefit ambərfəŋa zlam magudarani kà ndam ya təfəki ahər ke Krist na dek.

⁴⁰ Nahkay ti bumvu slimi, do ni ti zlam ya ti ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit təɖəmkibiyu ma ni ara agrakivu ke kəli. Ma gatay ya təɖəmbiyu ni ti nihi :

⁴¹ “Lekələm ndam ya kəɖəmum pakama ge Melefit zlam masakani ni ti mənjumki ere ye ti nara ngray ni. Ere gani nani məgri ejep ana kəli ti kījijama !

Anagray ti ka ya ti lekələm kəbum àna sifa mba ni.

Ere gani nani ti ku tamal maslaŋa àŋgəhadia ma gana ana kəli a nəŋgu ni, kəgəsumkabu do.” * »

⁴² Pol àra àhia ma gana ana tay a, ka ya ti nday ata Barnabas təhəraya a ahay ni ba ni ti, mis ya təbu eslini ni təhi ana tay : « A vad məpəsabana nahan ya amara ni ti ŋguma ga məhikivu pakama àki ka ma hini ana leli keti. »

⁴³ Mis təbu tedevu ti mis ndahan kay təɖəboru ata Pol nday ata Barnabas. Nday nani ti ndam Zude akaba mis ndahan ya təɖəbay divi ga ndam Zude ga mazləbay Melefit ni. Nahkay ata Pol nday ata Barnabas nakəŋ təzlapi ana tay, təvi njəda ana tay ti təgəskabu *sulum ge Melefit ya àgri ana tay ni, təmbrəŋ ba.

⁴⁴ Vad məpəsabana àra ènjia nahəma, mis ga kəsa ni ahar gəɖákani tàra dek ga məbi slimi ana ma ya təɖəmki ka Bay geli ni.

⁴⁵ Ndam Zude ni tàra tipia ndam ga kəsa na dek macakalavani ti təzumki bəruv ka tay, tənəkə ke mindivi Pol akaba ka məhiani ana mis pakama gayan ni ti ma ga malfada.

† 13:33 Limis 2.7. ‡ 13:34 Izayi 55.3. § 13:35 Limis 16.10. * 13:41 Habakuk 1.5.

⁴⁶ Ata Pol nday ata Barnabas t̄ara t̄icia pakama ga ndam Zude na ti aɗgwaz àwər tay ndo, t̄ahi ana tay vay-vay ahkado : « Ahàr àdəm m̄ahia ma ge Melefit na ana k̄uli ndam Zude na enjia day. Ay nihi ti lekulum k̄əḡəsumkabu pakama gani do ni ti, lekulum lekulumeni k̄ədəfumkia k̄islum ga m̄əɗgət *sifa ya àndav day-day do ni do. Ègia nahkay ti leli m̄ahi ma gani ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni.

⁴⁷ M̄ahi ana tay nahkay ti adaba Bay geli àhi ana leli nahkay hi :

“Nàfəkad̄ kur ti akada ge cengel ni ga masladi m̄əlan̄ ana ndam ga jiba gərgərani dek.

Nawayay ti k̄ahioru pakama àku ka nu ya nahəɗgay mis ni ana mis dek,

duk kè sliri ga m̄əlan̄.” † »

⁴⁸ Mis ya ti nday ndam Zude do ni t̄ara t̄icia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti t̄əmər̄vu, t̄əzləbay Melefit azuhva pakama gayan̄ ni. Eslini nday ya ti Melefit adaba tay ga m̄əɗgət sifa ya àndav day-day do ni na, nday dek t̄əfəki ahàr ka Yezu.

⁴⁹ K̄ələn̄ gani mis t̄ədəm̄kioru pakama àki ka Bay geli, nahkay mis ga had̄ ni dek t̄icia ma gana.

⁵⁰ Ay ndam Zude ni t̄ədəm̄ki ma magədavani ka ata Pol nday ata Barnabas, ti wál ya elimeni gatay àbu, t̄əzləbay Melefit ni akaba gədákani ga k̄əsa ni t̄izirey ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay ndam ga k̄əsa ni t̄əɗjəki ka m̄əgri daliya ana ata Pol nakəɗ, mək t̄əgaraba tay ka had̄ gatay na.

⁵¹ Ka ya ti ata Pol nday ata Barnabas tawayay taslaka ni ti t̄ətukaba had̄ ga k̄əsa na ka asak gatay a ga m̄ədəfik̄i ana tay arañ̄a gani gatay va do. Mək t̄əsləka, t̄òru a Ikoniyum.

⁵² Ndam Antiyos ya tadəbay divi ga Yezu ni t̄əbu t̄əmər̄vu, *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana tay a.

14

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɔwi a Ikoniyum

¹ Ata Pol nday ata Barnabas t̄òru t̄in̄jua a Ikoniyum a ti, t̄əhuriyu a ahay ya ndam

† 13:47 Izayi 49.6.

*Zude *tahəɗgalavù Melefit ni vu keti. Eslini t̄ahi ma ge Melefit ana tay : azuhva ma gatay ni mis kay t̄əfəki ahàr ka Yezu a, ku ndam Zude ku ndam ya nday ndam Zude do ni daya.

² Ay ndam Zude ya t̄əwayay m̄əfəki ahàr ka Yezu do ni t̄ahi ma magədavani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ti t̄izirey bəza ga m̄əɗ geli ye eslini ni.

³ Ku tamal nahkay n̄əɗgu ni, ata Pol nday ata Barnabas t̄əpəsa kay a Ikoniyum a. Ka ya ti nday t̄əbu eslini ni ti nday t̄əbu t̄əfəki ahàr ka Bay geli lala, nahkay t̄ahi ma ge Melefit ana mis vay-vay, aɗgwaz àwərki tay do. Nahkay Bay geli àvi n̄jəda ana tay ga magray zlam gərgəri kay ya ti mis t̄ipi day-day ndo ni. Bay geli àgray nahkay ti, adafaki ti pakama gatay ya t̄ahi ana mis àki ka sulum gayan̄ ni ti jiri eded̄in̄.

⁴ Nahkay ndam ga k̄əsa nani t̄ədevu m̄əlan̄ c̄u : mis ndahan̄ ga ndam Zude ni, mis ndahan̄ ti ni ga ndam *asak ga Yezu ni.

⁵ Eslini ti ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni akaba gədákani gatay tawayay t̄əgri daliya ana ata Pol nday ata Barnabas, tawayay tabazl tay àna akur.

⁶ Ndam asak nakəɗ t̄ara t̄icia ma gana ti t̄əcuhway, t̄òru gwar a k̄əsa vu ka had̄ Likawuni. K̄əsa nday nani ti Listir, Derbi akaba k̄əsa ndahan̄ c̄iḅ-c̄iḅeni ni.

⁷ Nday nakəɗ t̄òru t̄in̄jua eslina ti t̄ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis.

Ata Pol nday ata Barnabas tagray tɔwi e Listir

⁸ Zal d̄əra nahan̄ àbu e Listir, n̄əɗ man̄jəhad̄ani adaba ècikaba koksah, àsawad̄ay day-day ndo kwa ke miwivu gayan̄.

⁹ A vad̄ nahan̄ n̄əɗ àbu abi slimi ana ma ga Pol ya adəm ni ti, Pol nakəɗ àmən̄jalən̄, èpi ti zal d̄əra ni àfəki ahàr ka Yezu a, Yezu ahəɗgaraba n̄əɗ a tata.

¹⁰ Nahkay Pol àdəm kay kay, àhi ahkado : « Cikaba, k̄icik jik àna asak gayak ! » Zal d̄əra ni àra ècia ma ga Pol na ti ècikaba carakum, asawad̄ay.

¹¹ Mis dal-dalani ga k̄əsa ni t̄ara t̄ipia ere ya Pol àgray na ti t̄əzlah àna ma h̄əma ga had̄ Likawuni, t̄ədəm̄ ahkado : « Melefit

geli tàsləkabiya e melefít ba, tàmbavu mis, tàhərkiaya ke leli a ! »

¹² Nahkay tàzalay Barnabas Z_{HS}, Pol ti ni tàzalay nañ Hermes, adaba nañ bay məhi ma ana mis.*

¹³ Ahay gəđakani ge Z_{HS} ni ti ka ma ga kəsa. Bay misliŋi zlam ana Z_{HS} ni ɛŋguledbiyu kokur àna vay-vay ga zlam, àhəlbiyu àbəhad tay kà mahay ga ahay ni ge misliŋieni ana ata Pol nday ata Barnabas nakəŋ. Mis macakalavani ni day tawayay ti mągray nahkay.

¹⁴ Ndam *asak ni tàra ticia ere ye ti ndam ga kəsa ni tawayay təgri ana tay na ti téguzlehkaba azana ka vu gatay a kwar kwar ga məđəfikí ana mis macakalavani ti tàwayay ere ye ti atəgri ana tay ni do, mək tàcuhwakivoru ka tay àna zlahay.

¹⁵ Təhi ana tay ahkado : « Ndam geli, kəgrum nahkay ti kamam ? Leli ti mis hihirikení akada kəli ni timey ! Məra afa gekəli a ti ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana kəli ti kəmbrəŋum təwi gekəli masakani akada ya kəgrum nihi ni. Mawayay ti kəhəŋgrumioru ahàr a had ana Melefít Bay ge sifa ni. Nañ ti àgraya məlan ya agavəla, had, dəluv gəđakana akaba zlam ya təvu a hud gatay vu ni dek.

¹⁶ Ahaslani ti àmbrəŋ mis ga had gərgərani dek ti tągray ere ye ti tàwayay ni zlam gatay.

¹⁷ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, aŋgazlivu ana tay àna zlam sulumani ya agri ana tay ni : asləribiyu avər ana mis e melefít bu ni ti təŋgətiki zlam ka vədaŋ àna sarta gani. Avi zlam məzumani ana tay ti təmər_{VU}. »

¹⁸ Ku tamal ndam asak ni təhia ma ana tay a nahkay nəŋgu ni, wudaka tàcafəŋa mis dal-dalani na kə misliŋi zlam ana tay a ti, tàgraviya daliya dal-dal.

¹⁹ Kələŋ gani ndam *Z_{Ude} ya a Antiyos ya ka had Pisidi ni akaba nday ya a Ikoniyum ni tàra e Listir a. Tàra tìnjia ti təcəmki ma magədavani àki ka ndam asak ni, mək mis dal-dalani ni tégəskabá ma gatay na. Eslini mis nakəŋ tizligi Pol àna akur ga makad nañ. Tàra tizligia nañ a nahkay ti təcəm àməta, mək tégəjahaba nañ a kəsa ni ba, təmbər_{BU} nañ bəlah.

²⁰ Ay ka ya ti ndam madəbay divi ga Yezu ni tàcakalakiva nahəma, Pol nakəŋ ɛcikaba, mək àŋgoru a kəsa ni vu. Hajəŋ gani tàsləka nday ata Barnabas a, tòru e Derbi.

Ata Pol nday ata Barnabas taŋgoru a Antiyos ka had Siri

²¹ Tòru tìnjəa e Derbi a ti təhi Ma Məweni Sulumani ana mis, nahkay mis kay tàdəbay divi ga Yezu. Kələŋ gani tàsləka, təŋga e Listir a. Tàsləka eslina ti təŋga a Ikoniyum a, mək tàsləka a Ikoniyum a ti təŋga a Antiyos ya ka had Pisidi na.

²² A kəsa nday nani bu ni ti təvia njəda ana ndam madəbay divi ga Yezu a. Təhi ana tay ahkado : « Fumki ahàr ka Yezu lala, kəmbrəŋum ba. » Təhi ana tay keti : « Tamal mawayay məhuriyani a *Məgur ge Melefít vu ti ahàr àdəm məcaka daliya dal-dal day kwa. »

²³ Tədaba gəđakani e kidiŋ ga ndam ya təcəki ahàr ka Yezu ni ba ka kəsa ka kəsa, mək ndam *asak nakəŋ tégəs ndəra akaba tàhəŋgali Melefít ana tay. Eslini təmbrivù tay a ahar vu ana Bay geli, adaba nday nani təcəkia ahàr a palam.

²⁴ Kələŋ gani tàsləkaba ka had Pisidi a, tòru ka had Pemfili.

²⁵ Tòru tìnjəa e Perzi a ti təhi ma ge Melefít ana mis, mək tàsləka, tòru a Atali.

²⁶ Eslini ti təcəliy_U a *slalah ga yam vu, təŋga a Antiyos a. A kəsa nani bu ka ya ti tənjàki ke təwi gatay ni ti, təcivù tay a ahar vu ana Melefít ga magray təwi àna sulum gayan. Təwi nani ti tìndeveriŋababiya.

²⁷ Tàra tìnjia nahkay ti tàzalakabu ndam məfəki ahàr ka Yezu ni dek, təŋgəhadí ere ye ti tągray àna njəda ge Melefít ni dek ana tay, təŋgəhadí ana tay ahəmamam Melefít àvi divi ana ndam ya ti nday ndam *Z_{Ude} do ni ga məfəki ahàr ka Yezu ni daya.

²⁸ Eslini tənjàhad akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ni agray kiyi bal.

15

Mekeli kəđi ana ndam ya nday ndam Z_{Ude} do ni

¹ Mis ndahaŋ tàsləka ka had *Z_{Ude} a, tàra a Antiyos a. Tàra tìnjia ti təcəhi zlam ana

* 14:12 Z_{HS} ti nañ bay ge melefít ga ndam Gres. Hermes ti melefít ya ti ahəŋgri pakama ga Z_{HS} ana mis ni.

ndam mǎfǎki ahàr ka Yezu ye eslini ni, tǎhi ana tay ahkado : « Ahàr àdǎm *tǎkeli kǎdǎi ana kǎli akadǎ ge Mǎwiz ya àdǎm a wakita gayan ni bu ni kwa. Tamal kǎgrum akadǎ gayan ya àdǎm ni do ni ti, Melefit àhǎngay kǎli do simiteni. »

²⁻³ Tǎra tǎdǎma pakama na nahkay ti ata Pol nday ata Barnabas tǎgǎskabu pakama gani nani ndo simiteni. Nahkay gejewi gǎdǎkani àhǎraya e kidǎn gatay akaba ndam ya tǎslǎkabiya ka had Zǎde ni ba. Eslini ndam mǎfǎki ahàr ka Yezu ya a Antiyos ni tǎvi sǎngu ge divi ana ata Pol nday ata Barnabas akaba mis gatay ndahan mǎk tǎslǎroru tay a Zerǎzalem ga mihindifǎbiya ma gana kǎ ndam *asak akaba gǎdǎkana ye eslini na. Nahkay tǎslǎka. Ka ya ti tǎbu takoru ni ti tǎslǎkaba ka had Fenisi akaba had *Samarǎ a, tǎngǎhadǎ zlam ya àgravu ni ana ndam ga Yezu ya nday tǎbu ka had nday nani ni ; tǎhi ana tay ahǎmamam ndam ya nday ndam *Zǎde do ni tǎfǎki ahàr ka Yezu ni. Nday nakǎn tǎra tǎcia ma ga ata Pol nday ata Barnabas na ti tǎmǎrvu dal-dal.

⁴ Ata Pol nakǎn tǎru tinjǎa a Zerǎzalem a ti, ndam asak ga Yezu akaba ndam ga Yezu ndahan ni dǎk akaba gǎdǎkani gatay ni tǎgǎskabu tay. Eslini ata Pol nakǎn tǎngǎhadǎ ere ye ti tǎgray àna njǎda ge Melefit ni dǎk ana tay.

⁵ Ay ndam *Feriziyen ndahan ya tǎfǎki ahàr ka Yezu ni tǎbu eslini. Tǎra tǎcia ma ga ata Pol na ti tǎcikaba, tǎdǎm ahkado : « Ahàr àdǎm tǎkeli kǎdǎi ana ndam ya nday ndam Zǎde do, tǎfǎki ahàr ka Yezu ni kwa. Ahàr àdǎm nday gani tǎgǎskabu *Divi ya tǎbu mǎbǎkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni daya kwa. »

⁶ Nahkay ndam asak ni akaba gǎdǎkani ni tǎngasvu ga mazlapakiani ka ma gani nani.

⁷ Eslini gejewi àhǎraya e kidǎn gatay ba dal-dal. Nahkay Piyer ècikaba, àhi ana mis ni ahkado : « Bǎza ga mmawa, kǎsǎruma kwa ahaslani Melefit àdaba nu e kidǎn gekǎli ba ti nǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana nday ya nday ndam Zǎde do ni, ti tǎfǎki ahàr ka Yezu.

⁸ Melefit ti àsǎra ere ye ti àniviyu ana mis a mǎbǎruv vu na. Àvi *Mǎsuf Njǎlatani àna tay akadǎ ya àvi ana leli ni ga madafakiani

àgǎskabǎ tay a.

⁹ Ècirkaba leli ndam Zǎde ni akaba tay a ndo simiteni. Àbarafǎnǎ zlam magudarani kǎ tay a, tǎgia njǎlatana adaba tǎfǎkia ahàr ka Yezu a.

¹⁰ *Divi ge Melefit ya tǎbu mǎbǎkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni ti zlam zǎzladani. Ku ata bǎn geli, ku leli leleni tekedǎ mǎbǎsebiyu zlah-zlah. Nihi ti kǎfumki ngasa ka tay ya ti nday ndam Zǎde do ni tǎdǎbay divi gani kwa ti kamam ? Tamal kǎgrum nahkay ti kahǎngalum ma ge Melefit timey !

¹¹ Leli mǎsǎra Melefit ahǎngay leli ti adaba mǎkela kǎdǎi a palam do. Ahǎngay leli ti azuhva tǎwi ga Bay geli Yezu ya àgri ana leli àna sulum gayan ni. Ahǎngay leli ti akadǎ ya ahǎngay tay ni daya. »

¹² Eslini mis macakalavani ni dǎk te-te, tǎbi slimi ana ma ga ata Barnabas nday ata Pol ni. Ata Barnabas nakǎn tǎngǎhadǎ tǎwi gatay ya tǎgray e kidǎn ga ndam ya nday ndam Zǎde do ni bu ni ana tay. A pakama gatay ni bu nahǎma, tǎdǎm Melefit àvia njǎda ana tay ga magray zlam gǎrgǎrani ya mis tǎpi dǎy-dǎy ndo na dal-dal.

¹³ Ka ya ti ata Barnabas nakǎn tǎmbrǎnǎ zlapay na ti Zek ècikaba, àdǎm ahkado : « Bǎza ga mmawa, bumi slimi ana pakama goro ni.

¹⁴ Simu àngǎhadǎia ana leli a ahǎmamam kwa ahaslani Melefit àmǎnjǎlǎn ana ndam ya nday ndam Zǎde do ni ga madaba ndam gayan e kidǎn gatay ba daya.

¹⁵ Pakama ga Simu ya àdǎm ni bǎlanjani akaba ga ndam mahǎngaray *pakama ge Melefit ni, adaba a wakita gatay ni bu Melefit àdǎm :

¹⁶ «Kǎlǎn gani ti anǎngǎ, anǎlǎmaba ahay ge Devit ya àmbǎd na.

Anǎhǎlaba akur ga ahay ya àmbǎd na, enedezlvaya nahǎn àna tay ka mǎlanj gana.

¹⁷ Nahkay mis dǎk atadǎbay nu Bay Melefit ;

nday ya nday ndam Zǎde do, nǎzalay tay ge migi ndam goro ni dǎk atadǎbay nu.

Nu Bay Melefit nǎdǎm nahkay, nu ya ti nagray ere ye ti nǎdǎm anagray ni dǎk ni.

18 Zlam gani nani ti wudɔka nàgraya mɛlan a ti nèsɛra kwa ahaslana anagray.” * »

19 Zek àhi ana tay keti : « Ègia Melefit àdɛma nahkay zla nahɛma, nu nɛdɛm mɛfɛmki ŋgasa ga magray zlam zlɛzladani ka ndam ya nday ndam Zude do, tawayay madɛbay divi ge Melefit ni ba.

20 Ere ye ti magray ni ti, hojo mɛbumiki wakita ana tay, mɛhumi ana tay ahkado : “Kàhɛpɛdum aslu ga pɛra ba, adaba àbɛlafɛn kɛ Melefit do ; kɛgrum mesuwɛhvu ba ; kàhɛpɛdum aslu ga zlam ya tɛmɛrɔday mɛmɛrdani ni ba, kɛzumum mimiz ba daya.”

21 Divi ge Melefit ya Mɛwiz àbɛki ni ti, kwa ahaslani tɛbu tɛdɛfiki ana mis a kɛsa gɛrgɛrani bu dɛk, tijeŋgey ma gani a ahay gɛrgɛrani ga *mahɛŋgalavù Melefit bu kɛla vad *mɛpɛsabana lu daya. »

Tɛslɛrikaboru wakita ana ndam ga Yezu ya nday ndam Zude do ni

22 Zek àra àdɛma ma nahkay nahɛma, ndam *asak ni, gɛdákani akaba ndam ga Yezu ndahan ye eslini ni dɛk tɛdɛm atɛdaba mis e kidin gatay ba, atɛslɛrioru tay ana ndam Antiyos ni akaba ata Pol nday ata Barnabas. Nahkay tɛdaba Zude ya tɛzalay na Barsabas na akaba Silas a, adaba nday cɛeni ndam ga Yezu dɛk ticiiki ma ana tay.

23 Tɛvi wakita ana tay ga mɛzikabani ana ndam Antiyos ni, tɛbɛki ka wakita ni nahkay hi :

« Leli bɛza ga mɛn gekɛli, leli ndam asak ga Yezu akaba gɛdákani ni mɛgri sa ana kɛli, lekɛlɛm bɛza ga mɛn geli, lekɛlɛm ya ti ndam *Zude do, kanjɛhadum a Antiyos, ka had Siri akaba ka had Silisi ni.

24 Micia mis ndahan ticik afa geli, tɛru afa gekɛli. Tɛru tinjɛa ti tɛwisirikaba ahà ana kɛli a, tɛvi majalay ahà ana kɛli àna pakama gatay ya tɛhi ana kɛli ni. Tàgray nahkay ti, leli mɛvi divi gani ana tay ndo simiteni.

25 Nahkay zla nahɛma leli dɛk ka ahar bɛlan madaba mis a ga mɛslɛrani afa gekɛli a. Nday gani atorukaboru akaba ata Barnabas nday ata Pol. Ata Barnabas nday ata Pol ti mawayay tay dal-dal,

26 tɛgri tɛwi ana Bay geli Yezu *Krist ; ku tamal tabazl tay azuhva tɛwi gatay ya tagray ni nɛŋgu ni, aŋgwaz àwɛrki tay do.

27 Ndam ya ti madaba tay a ni ti ata Zude nday ata Silas. Nday gani atanjɛhadɛba ere ye ti mɛbiki ana kɛli ka wakita na daya.

28 Pakama gani nani ti nihi : *Mɛsuf Njɛlatani akaba leli mɛdɛm mɛfɛki ŋgasa ga magray tɛwi zlɛzladani ndahan ke kɛli do, si kɛgrum zlam ya ti ahà àdɛm leli dɛk magray ni kwa. Zlam gani nday hi :

29 Kàhɛpɛdum aslu ga pɛra ba ; kɛzumum mimiz ba ; kàhɛpɛdum aslu ga zlam ya tɛmɛrɔday mɛmɛrdani ni ba ; kɛgrum mesuwɛhvu ba daya. Tamal zlam nday nani dɛk kɛgrum do nahɛma, akanjɛhadum àna sulumani. Mɛmɛrki pakama geli nahkay. »

30 Nahkay tɛslɛroru nday ya ti tɛdaba tay a ni. Nday nakɛn tɛslɛka, tɛru a Antiyos akaba ata Pol nday ata Barnabas. Tɛru tinjɛa ti tɛzalakabu ndam ga Yezu ye eslini ni, tɛvi wakita ni ana tay.

31 Tàra tijeŋga wakita na ti àmɛria mɛbɛruv ana tay a dal-dal, adaba àvikiva njɛda ana tay a.

32 Ata Zude nday ata Silas ti nday ndam mahɛŋgaray *pakama ge Melefit. Nahkay tɛhia pakama gɛrgɛrana kay ana ndam ga Yezu ye eslini na, tɛvi njɛda ana tay ti aŋgwaz àwɛr tay ba.

33 Nday nakɛn tɛpɛsiyu eslini gosku bal. Kɛlɛn gani ndam ga Yezu ni tɛvi divi ana tay ga mɛŋgukiani ka ndam ya tɛslɛrbiyu tay ni, tɛhi ana tay tɛslɛka àna sulumana. [

34 Ay Silas àdɛm àslɛka do, anjɛhad a Antiyos hɛya.]

35 Ata Pol nday ata Barnabas day tɛnjɛhad a Antiyos. Eslini nday akaba mis ndahan kay tɛhi *Ma Mɛwɛni Sulumani ana mis, tɛcahi pakama ga Bay geli ana tay daya.

Ata Pol nday ata Silas takoru ka had ndahan

36 Tàra tàgra gosku bal a Antiyos a ti Pol àhi ana Barnabas : « Manjɛgoru a kɛsa ya ti mɛhibiyu pakama ga Bay geli ana mis ye eslini ni bu ni dɛk, ti mɛmɛnjiyu bɛza

* 15:18 Amos 9.11-12.

ga mən geli ye eslini ni akaba ti məsər manjəhad gatayani. »

³⁷ Barnabas nakəŋ əgəskabá ma ga Pol na, ay ti ədəm azəkivu Zeŋ ya təzalay Mark ni ju.

³⁸ Pol àra ècia ma na ti àhəŋgrifəŋ, àhi : « Məzəkivu naŋ ba, adaba ka ya ti leli ka had Pemfili ni ti əsləkafəŋa kè leli a, àwayay magrakabu tɔwi akaba leli ndo. »

³⁹ Ata Pol nday ata Barnabas ticivu àki ka ma ga mazay Mark ni ndo, nahkay nday nakəŋ tèdevu. Barnabas àzay Mark, tàcəliyu a *slalah ga yam vu, tòru e Sipir.

⁴⁰ Pol ti ni àzay Silas ; ndam ga Yezu ye eslini ni tàhəŋgalay Bay geli ti məgri sulum gayəŋ ana tay, mək ata Pol nday ata Silas tàsləka

⁴¹ ka had Siri a, tòru gwar ka had Silisi. A kəsa ya tɔnjəa ni vu lu, Pol àvikivu njəfa ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu eslini ni.

16

¹ Nahkay ata Pol nakəŋ tàsləka ka had Silisi a, tòru e Derbi akaba e Listir. E Listir ti wur dagwa nahaŋ àbu, slimi gayəŋ Timote. Məŋani wur Zəde, adəbay divi ga Yezu ; bəŋani zal Gres.

² Ndam ga Yezu ya e Listir akaba a Ikoniyum ni dek tədəm Timote ti mis sulumani.

³ Eslini Pol awayay azay naŋ ti mäsawadoru akaba tay, nahkay àzay naŋ, *əkeli kədí. Pol àgri ana Timote nahkay ti azuhva ndam *Zəde ye eslini ni, adaba nday dek təsəra bəŋ ga Timote ti zal Gres.

⁴ Kələŋ gani ata Pol nakəŋ tàsləka, tòru kama. A kəsa ya tɔnjəa ni vu lu tàŋgəhadí ma ga ndam *asak akaba ga gədəkani ya a Zerəzalem ya tədəm ni ana ndam ga Yezu ye eslini ni. Tàra tàŋgəhadía ana tay a nahkay ti təhi ana tay təgəskabá ma gana.

⁵ Nahkay ndam ya təfəki ahàr ka Yezu a kəsa nday nani bu ni dek tàŋgətkivu njəfa, kəlavad mis ndahaŋ day təfəki ahàr ka Yezu.

Melefit àhi ana Pol môru e Mesedəweŋ

⁶ Ata Pol nakəŋ təbu takoru gwar ka had Azi ti, *Məsuf Njəlatani àcafəŋa tay ga moru məhi ma ge Melefit ana mis ye eslini na.

* **16:11** Samotras ti had e kidíŋ ga yam bu.

Nahkay tàsləka, tòru gwar ka had Firizi akaba ka had Galasi.

⁷ Tòru tɔnjəa ka had Misi a wudak ti tawayay təhuriyu ka had Bitini, ay Məsuf ga Yezu àcafəŋa tay a.

⁸ Nahkay tàsləkaba ka had Misi a, tòru kə gəvay ga dəluy a Truwas.

⁹ Nday təbu eslini ga məlavad ti kisim èzidəkivu ka Pol, èpi zal Mesedəweŋ micikeni jika, àhəŋgalay naŋ, àhi : « Ru afa geli e Mesedəweŋ, kəjənaki leli ti ! »

¹⁰ Kələŋ ge kisim mizideni ga Pol ni ti mawayə morana e Mesedəweŋ a, adaba məsəra Melefit àzala leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam ga had nana.

¹¹ Nahkay məcəliyu a *slalah ga yam vu a Truwas, məsləka mòru suwwa a Samotras.

* Hajəŋ gani mòru a Neyapolis ; mòru mɔnjəa ti məhəraya a slalah ga yam ni ba,

¹² mòru e Filip. Kəsa gani nani ti kəsa gədəkani ga had Mesedəweŋ. Ndam *Rom kay tànjəhadá eslina. Mòru mɔnjəa ti mənəhad vad bal.

Ere ye ti ata Pol nday ata Silas tàgray e Filip ni

¹³ A vad *məpəsabana ba ti məhəraya a kəsa ni ba, mòru gwar a zalaka bu, mədəm mədi ahàr ana məlaŋ ga mahəŋgalavù Melefit eslini. Mòru mɔnjəa ti mədi ahàr ana wál macakalavani mək mənəhad məzlapi ana tay.

¹⁴ Wal nahaŋ àbu e kidíŋ gatay bu slimi gani Lidi. Naŋ wur Tiyatir, tɔwi gayəŋ məsəkumoru azana ndize-ndizeni ga siŋgu kayani, naŋ àbu azləbay Melefit daya. Ka ya ti naŋ àbu abi slimi ana ma ga Pol ya ədəm ni ti Bay geli àgray ti wal ni mıcı ma gani ti məgəskabu lala.

¹⁵ Kələŋ gani *təbaray naŋ akaba ndam ga huđ ahay gayəŋ dek. Tàra təbara tay a ti wal ni àzalu leli afa gani, àhi ana leli ahkado : « Tamal kəsəruma nu nəbu nəfəki ahàr ka Bay geli ededíŋ ti dəguma, kənjəhaduma afa goro a. » Nahkay əfəki ŋgasa ke leli, mòru.

¹⁶ A vad nahaŋ məbu makoru ka məlaŋ ga mahəŋgalavù Melefit ni ti, məbakabu ahàr akaba wal nahaŋ. Wal nani ti evidí ge mis ndahaŋ. Seteni àniviyu a ahàr bu, ədəfiki ere ye ti amara magravu ni. Nahkay

ndam ya ti wal ni evidi gatay ni tənğət sinğuş kay àna pakama gayan ya ti àhia ana mis a, ere gani àgravu edediñ ni.

17 Eslini wal nakəñ ànjəki ka madəboru leli akaba Pol e meteliñ vu. Azlah, àdəm : « Ndam nday hini ti təgri təwi ana Melefit nañ agavəla drin ! Tədəfiki ana kəli divi ya akəngətum sifa àna nañ ni ! »

18 Azlah, àdəm ma ni nahkay vad ehimeya. Kələñ gani àwərikabá bəruv ana Pol a, nahkay Pol nakəñ àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana seteni ya àniviyu ni ahkado : « Nəhuk àna *slimi ga Yezu *Krist, hərəya a wal hini ba ! » Eslini seteni ni àsləkiaba ana wal na həya.

19 Seteni ni àra àsləkiaba ana wal na ti, ndam ya ti wal ni evidi gatay ni təsəra wal ni aməngəti sinğuş ana tay va do. Nahkay təgəs ata Pol nday ata Silas, təgəjahoru tay ka mələñ ya mis təcakalavu ga magray seriya ni.

20 Tòru tınjəa àna tay eslina ti təhi ana ndam magray seriya ni ahkado : « Ndam nday hini təbu tagudar kəsa geli. Nday ti ndam *Zude,

21 təcahi zlam ana mis, ay ere ye ti təcahi ana tay ni ti leli ndam *Rom àgəski məgəskabu do, məgray do simiteni. »

22 Mis dal-dalani ni təra ticia ma na ti nday day təzumkia bəruv ka ata Pol nday ata Silas a. Eslini ndam magray seriya ni təhi ana ndam slewja gatay ti təcakwakia zlam ka ata Pol nday ata Silas a, mək təzləb tay àna aday.

23 Təra təzləba tay a dal-dal ti təbiyu tay a ahay ga dañgay vu, mək təhi ana bay majəgay ahay ga dañgay ni ti mēbi slimi ana tay lala.

24 Bay majəgay ahay ni àra ècia ma gatay na ti, àhəl ata Pol nday ata Silas nakəñ, àbiyu tay a mələñ nahan vu ca-ca a huđ ga ahay ga dañgay ni vu. Eslini nañ nakəñ àwəlfəñ asak gatay dwa dwa kà damkoluk.

25 A huđ ya vad nahəma, ata Pol nday ata Silas nakəñ tahəngalay Melefit, tidii limis ; ndam dañgay ndahan ni təbu təbi slimi ana zlam gatay ya tagray ni.

26 Nday dek təbu tagray nahkay ti huđ àdaday dal-dal, asak ga ahay ga dañgay ni àdaday daya. Eslini ti mahay ga ahay ni dek

təzləkvaba bəña bəña, zlam ya təwəl ndam dañgay àna nañ ni dek təcicheva wir wir.

27 Bay majəgay ahay ga dañgay ni àra èpidəkva, èpi ti mahay ga ahay ga dañgay ni bəña bəña nahəma, àradaya maslalam gayan a, awayay akad ahər gayan àna nañ. Agray nahkay ti adaba àhi ana ahər ndam dañgay ni təcuhwa.

28 Ay Pol azlah, àhi ahkado : « Kəgri arəña ana ahər gayak ba, leli dek məbu ahalay. »

29 Nañ nakəñ àra ècia ma ga Pol na ti àdəm təzibiya cəngel a. Təra təzibiya cəngel na ti àcuhwiyu ka mələñ ya àbiyu ata Pol nday ata Silas ni. Òru ènjəa eslina ti agəgər sləb-sləb, àbəhadı mirdim ana tay meleher ndiđ ana huđ.

30 Kələñ gani àhəlaya tay a dala va, mək àhi ana tay ahkado : « Bəbay goro ni, nəgray mam ti Melefit ahəngay nu ni mam ? »

31 Nday nakəñ təhəngriğəñ, təhi : « Fəki ahər gayak ka Bay geli Yezu. Nahkay Melefit amahəngay kur akaba ndam ga huđ ahay gayak. »

32 Mək təhi ma ga Bay geli ana tay akaba ndam ga huđ ahay gayan ni dek.

33 A huđ ga mələvad gani nani bu bay majəgay ahay ga dañgay ni àhəl ata Pol nday ata Silas, àra àbarikia ambələk gatay ni ana tay a. Nday day təbaray nañ akaba ndam ga huđ ahay gayan ni dek àna slimi ga Yezu həya.

34 Kələñ gani bay majəgay ahay ga dañgay nakəñ àhəliyu tay a ahay vu ga məzum zlam. Nday təbu təzum zlam ti nañ nakəñ àmərva dal-dal akaba ndam ga huđ ahay gayan na dek, adaba təcəkia ahər ke Melefit a.

35 Mələñ àra àsla ti ndam magray seriya ni təslərbiyu mis afa ga bay majəgay ahay ga dañgay ni ga məhiani : « Baya mis cəeni na. »

36 Bay majəgay ahay ga dañgay ni àra ècia ma na ti, àhəngri ma gani ana Pol, àhi ahkado : « Ndam magray seriya ni təslərbiya mis a, tədəm nəbaya kəli a. Nihi ti hərəmiyu e mite vu, sləkuma àna sulumana. »

37 Eslini Pol àhi ana ndam ya təslərbiyu tay ni ahkado : « Leli ndam Rom ti təgəs leli, təgrafəña seriya kə leli àna divi gana ndo,

təzləb leli kè meleher ge mis macakalavani, tábaya leli a danɔay ba, nihi ti tédəm māsłəka akal-akal a nahkay ti, mægəskabu aw ? Aha, mægəskabu do. Tamal tawayay nahkay ti nday ndayani àna ahàr gatay târa tábaya leli a. »

³⁸ Nahkay mis ya ti təsləroru tay ni tòru tənɔhadí ma ni ana ndam magray seriya ni. Nday nakəŋ târa tícia ata Pol nday ata Silas nday ndam Rom ti tàgra anɔwaz a dal-dal.

³⁹ Nahkay nday nakəŋ tərəkia ka ata Pol a, təgri kam-kam ana tay, tábaya tay a ahay ga danɔay ni ba, mək təhənɔalay tay ti tāsłəkaba a kəsa ni ba.

⁴⁰ Ata Pol nday ata Silas târa təhəraya a ahay ga danɔay ni ba ni ti tòru afa ge Lidi. Eslini tábakabu ahàr akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu, təvi njəda ana tay, mək tāsłəkaba a kəsa ni ba.

17

Ata Pol nday ata Silas tagray tɔwi a Tesalonik

¹ Ata Pol nakəŋ tòru a Amfipolis, tāsłəka eslina tòru a Apoloni, târa tāsłəka eslina keti tòru a Tesalonik. A Tesalonik ti ahay ga ndam *Zude ya tahənɔgalavù Melefit ni àbu.

² Eslini Pol àhuriyu a ahay ni vu akada gayan ya agray kəla vad *məpəsabana ni. Vad məpəsabana mahkər ka mahar ka mahar àhuriya a ahay ni va, təzlapakia ka pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni ba akaba nday ye eslini na.

³ Nahkay àdəfiki ma ge Melefit ana tay, àdəm ahàr àdəm *Krist *Bay gəɔakani ya amara ni məcakay daliya, məmət, mək mənɔgaba e kisim ba kwa. Àhi ana tay ahkado : « Krist Bay gəɔakani ya amara ni ti nani Yezu ya nəhi ma gani ana kəli ni. »

⁴ Eslini ndam Zude bal gani təgəskabá ma ga Pol na, tìgia ndam ga ata Pol nday ata Silas a. Ndam *Gres ya təzłəbay Melefit ni kay akaba wál kay bal ya ti zlam gatay təbu ni tìgia ndam ga ata Pol a daya.

⁵ Ay ndam Zude ndahan ya təgəskabu ma ga Pol ndo ni tàgrafənə solu kà ata Pol a. Nahkay təzalakabu ndam ya tàgray tɔwi do, təsawaday kwanə kwanə a kəsa bu ni, mək nday gani təhənɔgalafənə ma kè mis ga kəsa na. Nahkay nday dek akaba mis ni

təcakalavu, təzumki bəruv ka ndam ga ata Pol ni, tàgudari ma ana tay, təzlahki ka tay. Kələn gani tədəboru ata Pol nday ata Silas a magam afa ga Zason, adaba tawayay təgəs tay ga magrafənə seriya kà tay a kè meleher ge mis macakalavani na.

⁶ Ay ti tədi ahàr ana tay eslini ndo. Nahkay təgəs Zason akaba ndam məfəki ahàr ka Yezu ndahan, mək təhəloru tay kè meleher ga ndam magray seriya ni. Tòru tìnɔua àna tay a ti təzlah, tédəm : « Ndam ndani ti tìwisirikaba ahàr ana mis ga duniya na dek. Nihi ti nday təbu ahalay,

⁷ Zason day àgəskabá tay a magam afa gana. Nday gani dek təgəskabu pakama ga *bay gəɔakani ga ndam Rom ya àdəm ni do, tédəm bay nahan àbu, slimi gani Yezu. »

⁸ Ma gatay ya tédəmki ka ndam *madəbay Yezu ni ti àhəliaba ahàr ana mis macakalavani na akaba ndam magray seriya na.

⁹ Nahkay təhi ana ata Zason akaba nday ndahan ni : « Bəhadum sɔngu hayən ti kəsłəkuma. Amamənɔay ma gani kama keti kwa ; tamal ma nahan àbi ti akəhənɔgarum sɔngu gekəli zlam gekəli. »

Ata Pol nday ata Silas tagray tɔwi e Berey

¹⁰ Məlavad àra ègia ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ni təhi ana ata Pol nday ata Silas : « Dəgum e Berey. » Mək ata Pol nakəŋ tāsłəka, tòru eslini. Tòru tìnɔua eslina ti təhuriyu a ahay ga ndam *Zude ya tahənɔgalavù Melefit ni vu.

¹¹ Ndam Zude ya e Berey ni tətama nday ya a Tesalonik na àna sulumana : təgəskabá ma ge Melefit ya ata Pol təhi ana tay na àna hudəbalən. Kəlavad tamənɔjaki ka Wakita ge Melefit, tawayay ti təsər ma ga ata Pol ya təhi ana tay ni ti ma ge jiri ededən aw.

¹² Nahkay mis kay e kidən gatay bu təfəkia ahàr ka Yezu a. E kidən ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu ni ti mis kay bal təfəkia ahàr ka Yezu a daya. Nday ya ti təfəki ahàr ni ti wál ya ti zlam gatay təbu ni akaba zawal ndahan.

¹³ Ay ndam Zude ya a Tesalonik ni târa tícia Pol nan àbu ahi ma ge Melefit ana ndam Berey nahəma, târa. Târa tìnɔua ti tédəmki ma magədavani àki ka ata Pol nakəŋ, tìwisɔnkabu mis ga kəsa ni.

14 Eslini həya ndam ga Yezu ni təhi ana Pol : « Sləka, ndam geli təzoru kur e divi vu gwar ka dəluv ni. » Mək təsləka təzoru nañ, ay ti ata Silas nday ata Timote tənjuhəd, təsləka ndo.

15 Nday ya ti təzoru Pol ni tōru akaba nañ a Ateñ. Tōru tınjəa eslina ti Pol əhi ana tay : « Kəsləkuma nihi nahəma, kara kəhumi ana ata Silas nday ata Timote tāra tınjiki nu ahalay ke weceweceni. » Mək nday nakəñ tənğa e Berey a.

Ma ga Pol ya əhi ana ndam Ateñ ni

16 Ka ya ti Pol nañ əbu a Ateñ, ajəgay ata Silas nday ata Timote ni ti, əsawadəy a kəsa ni bu. Nañ əbu əsawadəy ti əpi ti zlam ga pəra kay təbu a kəsa ni bu. Ere ye ti əpi ni əzumia bəruv a dal-dal.

17 Nahkay əhuriyu a ahay ga *mahəñgalavü Melefit vu, əhi ma ana ndam *Zude akaba mis ndahañ ya təzləbay Melefit ni. Kəlavəd əhi ma ana mis ya adi ahər ana tay a dala bu ni daya.

18 Ndam ya təsəra zlam a kay ni təzləpa akaba Pol a daya. Mis nday nani ti ndahañ ndam Epikiriyeñ, * ndahañ ti ni ndam Sitəwisiyeñ. † Ka ya ti Pol ədəmki ma əki ka ga Yezu ya əmət mək əngəba e kisim ba ni ti mis ndahañ e kidinğ gatay bu tədəm əhkado : « Maslañə hini azlapay əsak ma ahər gani day əbi ti, ədəm ti mam ? » Mis ndahañ ti ni tədəm : « Əzlapaki ke melefit ndahañ ya leli məsər tay do ni. »

19 Nahkay təzaloru nañ kə meleher ga gədəkani ge seriya gatay ; məlañ ge seriya nani ti təzalay Eriyəpez. ‡

Tōru tınjəa eslina ti təhi : « Mawayay məsər ma məweni ya kacəhi ana mis ni.

20 Pakama gayak ya kədəm ni ti leli mıcı dəy-dəy ndo, nahkay mawayay məsərkaba ere ye ti kədəmki ma na lala. »

21 Tədəm nahkay ti adəba ndam Ateñ akaba ndam mirkwi ya tənjuhəd eslini ni

dək təbu təzlapaki ka pakama ya tici dəy-dəy ndo ni akaba təbi slimi ana ma gani kəlavəd, təwi tekeđi tənğətfəñ ahar ga ma-grani do.

22 Nahkay Pol nañ jika e kidinğ gatay bu ka məlañ ge Eriyəpez ni, əhi ana tay əhkado : « Lekələm ndam Ateñ, nəsəra a zlam ya ti kəgrum ni bu dək kəbum kəzləbum melefit gərgərani kay.

23 Ka ya ti nəbu nəsawadəy a kəsa gekəli bu nahəma, nipiə zlam gərgərani ya kədəzlamıaya ana melefit nday nani na. E kidinğ ga zlam nday nani ya kədəzlam ni bu dək ti nədi ahər ana məlañ *meviyekiki zlam ana melefit nahañ. Əki məbəkiani nahkay hi : “Mədəzliaya ana melefit ya məsər do na.” Ay Melefit ya ti kəsərur nañ do, kəzləbum ni ti nədəfiki nañ ana kəli.

24 Melefit gani nani ti əğraya məlañ akaba zlam ya a huđ gani bu na dək ; nañ Bay gədəkani, əgur huđ melefit akaba huđ dək ; nañ ənjəhadviyu a ahay ya mis tədəzli ni vu do.

25 Zlam ya ti əhəci nañ ti mis təvi ni əbi, adəba Bay ya ti əvi sifa ana mis ti təsuf, əvi zlam dək ana tay ni ti nañ.

26 Melefit əğraya enjenjena ti mis bəlañ. Mək əğray ti bəza huđ ga maslañə nani tədevu jiba gərgərani ga məlañ ni dək akaba əğray ti tənjuhəd ka huđ ya ədəm tənjuhədki ni. Əfəkədvü ekwi e kidinğ gatay vu, əvi milmili akaba milevi ana tay daya.

27 Melefit əğray nahkay ti, awayay ti mis tədəbəy nañ, bi atədia ahər a waw akada ge mis ya ti atam ahar, adəbəy zlam a məlañ ziñ-ziñeni bu ni. Tadəbəy nañ nahkay, ay ti Melefit nañ drinğ drinğ akaba mis do, ku way way do Melefit nañ əbu kə gəvay gayəñ.

28 Nahkay zla nahəma, “Leli məbu akaba nañ akada mis bəlañ : leli məbu, leli əna sifa akaba məbu magray təwi ti azuhva nañ.”

* **17:18** Ndam Epikiriyeñ ti ndam Gres ya təgəskabu ma ga maslañə nahañ təzalay nañ Epikir ni. Epikir ti təwi nañ vi 341 ka sarta ya ahaslani ni ; ədəm zlam dək tagravu kwanə kwanə əna zlam ci6-ci6eni, Melefit əfi ahər ana mis do ; ədəm tamal mis təwayay zlam kay do, təwayay mis kay do ni ti tənjuhəd lala tata. † **17:18** Ndam Sitəwisiyeñ ti ndam Gres ya təgəskabu zlam ya təcahi ana mis a Ateñ gwar ke vi 300 ga sarta ya ahaslani ni. Təcahay ma nani ti a ahay bu ; slimi ga ahay ni Sitəwi Peykili. Tədəm ahər ədəm mis təgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni ; ku tamal təcakay daliya dal-dal əna nañ nəñgu ni si təgəskabu kwa. ‡ **17:19** Eriyəpez ti həma a Ateñ ; awayay adəmvaba « Həma ge Eres » (Eres ti melefit ga ndam Gres). Ahaslani ti gədəkani ge seriya ga Ateñ təcakalavu ka həma nani, ay ka sarta ga Pol təcakalavu ti a ahay bu. Ku tamal nahkay nəñgu ni təzalay məlañ ge seriya nani Eriyəpez. Ahar gədəkani tagray seriya əki ka pakama ge melefit gatay.

« Ku ndam midi limis gekɔli ndahaŋ day tɔdɔm nahkay, tɔdɔm ahkado :

“Nahkay zla ti leli day bɔza huɔf gayaŋ.”

²⁹ « Leli bɔza huɔf ge Melefit nahkay ti, mɛhi ana ahɔr Melefit ti tɔzavu akaba zlam ga pɛra ya tɔgraya tay ɔna gru, ɔna evirzegenahkay do ni ɔna akur ni ba, adaba zlam nday nani ti mis tɔgraya tay ɔna egizli gatay a ti tɔzavu akaba zlam ya tɔjalaki ahɔr ga magrani ni.

³⁰ Sarta ge mis ya ti tɔsɔrkaba Melefit a ndo ni ti Melefit ɔjalaki ahɔr do. Ay nihi ti ahi ana mis ɔɛk ku eley eley do ɔɛk tɔmbatkaba majalay ahɔr gatay na.

³¹ Adaba ɔfɛkɔda vad ga magrafɔŋa seriya ɔna jiri kɛ mis ga duniya na ɔɛk. Amagray seriya nani ti Bay ya ti Melefit ɔdaba ni. Melefit ɔɔfiki ana mis ɔɛk Bay nani amagray seriya eɔɔɔŋ ti, ɔna gayaŋ ya ti ɔhɔŋgaraba naŋ e kisim ba ni. »

³² Mis ye eslini ni tɔra ticia ma ga Pol ya ɔɔm mis tɔmɔt mɔk taŋgaba e kisim ba ni ti mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tɔyefiŋ, mis ndahaŋ ti ni tɔhi : « ɔslia, amɔbi slimi a vad nahaŋ keti kwa. »

³³ Eslini Pol ɔslɛkafɔŋa kɔ tay a.

³⁴ Ku tamal mis ahar gɔɔakani tɔwayay mɔbi slimi ana ma ga Pol va do naŋgu ni, mis ndahaŋ tɔgɔskabɔ ma gayaŋ ya ɔɔm na, tɔfɛkia ahɔr ka Yezu a. Denis bɔlaŋ ga ndam ge seriya ge Eriyɔpez ni naŋ ɔkibu ka tay, wal nahaŋ slimi gani Demeris day naŋ ɔkibu ka tay. Ndam ndahaŋ day tɔkibu ka tay.

18

Pol agray tɔwi a Koreŋ

¹ Kɔlaŋ gani Pol ɔslɛka a Aten a, ɔru a Koreŋ.

² ɔru ɛnɔa eslina ti ɔdi ahɔr ana zal Zɔde nahaŋ, tiwibiyu naŋ ka had Pon, slimi gani Ekiles. Tɔslɛkabiya nihi guhwa ka had Itali a nday ata wal gayaŋ Prisil a, adaba bay Kɔlot ɔhi ana ndam *Zɔde ɔɛk tɔslɛkaba a Rom a.

³ Tɔwi gatay ti magray ahay ga ambɛl. Nahkay Pol ɔnjɔhad afa gatay ga magrakabu tɔwi ka ahar bɔlaŋ akaba tay, adaba naŋ day tɔwi gayaŋ akada gatay ni.

⁴ Kɔla vad *mɔpɔsabana Pol ahuriyu a ahay ga *mahɔŋgalavɔ Melefit vu, ahi ma ana mis ye eslini ni, awayay ti ndam Zɔde akaba nday ya ndam Zɔde do ni tɔgɔskabu ma gayaŋ ni.

⁵ Ka ya ti ata Silas nday ata Timote tɔslɛkabiya e Mesedɔwen a, tinjikiva ka Pol a nahɔma, Pol nakɔŋ ɔmbrɔŋ tɔwi nahaŋ ni, ɔnjɔki ka mɔhi ma ge Melefit ana mis kɔlavɔɔ. ɔhi ana ndam Zɔde ahkado Yezu ti naŋ *Krist *Bay gɔɔakani ya amara ni.

⁶ Nday nakɔŋ tɔra ticia ma nana ti tɔgɔskabu ndo, tindivi naŋ. Eslini ti Pol ɔgavfɔŋa had kɔ azana gayaŋ a ga mɔɔɔfikiani ana tay ɔmbrɔŋa tay a. ɔhi ana tay ahkado : « Melefit amɔgɔs kɔli ɔna seriya ti mɔsɔr gekɔli ! Ahar goro amɔlɛkibu bi. Nihi ti nakoru nɔhi ma ni ana nday ya ndam Zɔde do ni. »

⁷ ɔra ɔhia ma ana tay a nahkay ti ɔslɛka eslina, ɔru afa ga maslaŋa nahaŋ : maslaŋa gani nani azlɔbay Melefit, slimi gayaŋ Tisɔs Zɔstɔs, ahay gayaŋ kɔ gɔvay ga ahay ga mahɔŋgalavɔ Melefit ga ndam Zɔde ni.

⁸ Ay Krispus gɔɔakani ga ahay ga mahɔŋgalavɔ Melefit ni tɔfɛki ahɔr ka Bay geli Yezu akaba ndam ga huɔf ahay gayaŋ ɔɛk. Ndam Koreŋ ndahaŋ kay day tɔra ticia ma ga Pol na ti tɔfɛkia ahɔr ka Yezu a, nahkay *tɔbaray tay ɔɛk.

⁹ A vad nahaŋ ga mɔlavɔɔ Bay geli Yezu ɔŋgazlivu ana Pol, ɔhi ahkado : « Kɔgray ɔŋgwaz ba, hioru ma goro ana mis, kɔmbrɔŋ ba,

¹⁰ adaba nu nɔbu akaba kur. Maslaŋa ɔbi emisliki mɔgruk daliya bi, nahkay gray tɔwi, adaba ndam goro tɔbu kay a kɔsa hini bu, tɔfɛku ahɔr faŋ ndo. »

¹¹ Nahkay Pol ɔnjɔhad a Koreŋ dɔz ɔna kiyi muku, ɔcahi ma ge Melefit ana mis ye eslini ni ɔɛk.

¹² Ka sarta ya ti bay Galiyɔŋ ɔgur had Esseyi ni ti, ndam Zɔde ɔɛk tɔbɔɔɔkivɔ ka Pol nakɔŋ, tɔzoru naŋ kɛ meleher ga Galiyɔŋ ka mɔlaŋ magray seriya.

¹³ Tɔru tinɔa ɔna naŋ a ti tɔhi ana Galiyɔŋ ahkado : « Maslaŋa hini acahi ana mis ti tɔzlɔbay Melefit gɔrgɔri akaba ga ŋgumna ya ɔɔm ni. »

14 Tàra tédama nahkay ti Pol awayay ahəngrifəŋ ana tay, ay ti Galiyoŋ àhi ana tay ahkado : « Tamal lekulum ndam Zude kədəmum maslaŋa hini àgra zlam ya àbəlay do simiteni na ahkay do ni àgudara zlam nahaŋ a dal-dal ti, akal nəbi slimi ana ma gani, akada goro ya nagray kəlavaf ni.

15 Ay nihi ti pakama ya kələgumkivu ni ti ka zlam gekəli ya kacahum ni, àkivu ke slimi ge mis akaba ke divi gekəli ya kədəbum ni. Nahkay ti nəwayay magray seriya ga zlam nday nani do. »

16 Àhi ana tay tāsłaka ka məlaŋ magray seriya na.

17 Ay ndam Zude ni dek təgəs Sostəŋ gədəkani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni, təzləb naŋ kə məlaŋ magray seriya ni. Galiyoŋ nakəŋ àra epia ere ye ti tagray na ti àhəŋgarfəŋ ndo.

Pol aŋgoru a Antiyos

18 Pol àpəs vadkay bal a Koreŋ. Kələŋ gani àhi ana ndam məfəki ahar ka Yezu ye eslini ni « Nasłaka, nəwayay nakoru ka had Siri. » Eslini òru e Senkrey. Òru ènjua ti àwəskaba ahàr a, adaba àhia ana Melefit a : « Tamal kəgrua zlam ya nihindilək na ti anagray nahkay.* » Kələŋ gani təcəliyu a *slalah ga yam vu nday akaba Prisil nday ata Ekiles, tòru e Efez.

19 Tòru tìnjua e Efez a ti Pol àsləkafəŋa kə ata Prisil nday ata Ekiles a, àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu, təzlapay akaba ndam *Zude ye eslini ni.

20 Təhi mənjàhada akaba tay vad bal àkiva, ay Pol àwayay ndo.

21 Àhi ana tay : « Tamal Melefit àvua divi a ti anaŋga afa gekəli a. »

Eslini naŋ nakəŋ àsləkafəŋa kə tay a, àcəliyu a slalah ga yam vu, àsləka e Efez a, òru a Sezare.

22 Òru ènjua a Sezare a ti àcəloru a Zeruzalem, àgri sa ana ndam məfəki ahàr ka Yezu ye eslini ni, mək àsləka, òru a Antiyos.

23 Òru ènjua a Antiyos a ti ànjəhad gosku bal. Kələŋ gani àsləka òru ka had Galasi akaba ka had Firizi, àvi njəda ana ndam

madəbay divi ga Yezu ya ka had nday nani ni dek.

Apolos agray tawi e Efez akaba a Koreŋ

24 Ka sarta gani nani zal Zude nahaŋ òru e Efez. Slimi gayaŋ Apolos, tiwi naŋ e Eleksendri. Naŋ ti àsəra zlapay a àsəbay, àsəra pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu na dal-dal daya.

25 Təcahia divi ga Bay geli Yezu a, awayay divi gani nani dal-dal. Nahkay naŋ àbu àhi ma àki ka Yezu ana mis, acahi ana tay lala. Ay àsəra ge Zeŋ ya *àbaray mis na cilin, do ni ti àsər baray nahaŋ do.

26 Ànjəki ka macahi zlam ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni bu, day aŋgwaz àwərki naŋ ka ma gani do simiteni. Ata Prisil nday ata Ekiles tàra ticia ma gayaŋ na ti təzay naŋ, tədəfikiaaba divi ge Melefit àkiva lala.

27 Kələŋ gani Apolos nakəŋ awayay moroni ka had Eseyi. Ndam ga Yezu ya e Efez ni təgəskabá ma gana, tédam àbəlay, mək təbikioru wakita ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni, təhi ana tay təgəskabá naŋ a lala. Nahkay Apolos nakəŋ àsləka, òru eslini. Òru ènjua ti àjənaki ndam ye eslini təfəki ahàr ka Yezu ni, àgray tawi àna njəda ge Melefit ya àvi ni.

28 Àzlapay akaba ndam *Zude kə meleher ge mis dek, àwəlki tay ka pakama. Adəfiki ana tay vay-vay àna pakama ya a Wakita ge Melefit bu ni *Krist *Bay gədəkani ya amara ni ti Yezu.

19

Pol agray tawi e Efez

1 Ka ya ti Apolos naŋ a Koreŋ ni ti Pol àsləkaba gwar ka həma ya ka had Azi na, òru e Efez. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mis ndahaŋ ya tadəbay divi ga Yezu ni,

2 àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti kəfumki ahàr ka Yezu ni ti Melefit àvia Məsuf Njəlatana ana kəli a waw ? » Nday nakəŋ təhəngrifəŋ, təhi ahkado : « *Məsuf Njəlatani ti dəy-dəy mici tàcalfəŋ ndo. »

3 Eslini Pol àhi ana tay : « Ay nahkay ti *baray ya tàbaray kəli ni ti baray weley ? »

* 18:18 Mənjay Macalani 6.1-18.

Tàhi : « Tàbaray leli ti akada ge Zeŋ ya abaray mis ahaslani ni. »

⁴ Pol àhi ana tay : « Zeŋ àbaray ti mis ya tэгəskabá məmbatkaba majalay ahàr gatay a ni. Àhi ana ndam *Izireyel : “Maslaŋa nahan àbu amara, ahàr àdəm kəfumi ahàr.” Maslaŋa nani ya Zeŋ àdəmki ma ni ti nan Yezu. »

⁵ Nday nakəŋ tàra ticia ma ga Pol na ti tэгəskabá, mək tàbaray tay àna *slimi ga Yezu.

⁶ Eslini Pol àbəkì *ahar ka tay. Àra àbəkia ahar ka tay a ti Melefit àvi Məsuf Njəlatani ana tay : nahkay təzlapay àna ma həma ya nday ndayani təsər do ni, təhəŋgri ma ge Melefit ana mis daya.

⁷ Mis ya tàbaray tay ni dekeni tagray kru mahar cɔ.

⁸ Ka sarta nani agray kiyi mahkər Pol àhuriyu kəlavad a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu. Eslini àhi ma ana mis, àgraki aŋgwaz do. Àdəmki ma ka *Məgur ge Melefit àna njəda, awayay ti mis tэгəskabu.

⁹ Ay ti mis ndahan kay e kidin gatay bu tawayay mici ma ni do simiteni, təfəki ahàr ka Yezu ndo, tədəmki ma magədavani àki ke divi gayan kè meleher ge mis macakalavani daya. Nahkay Pol àsləkafəŋa kà tay a, àhəlkiba ndam madəbay divi ga Yezu na àkiba ka tay a. Ahay ge lekwel ga zal nahan àbu, slimi gayan Tirenus : eslini ndam ga Yezu nakəŋ təhuriyu kəlavad a ahay ni vu, Pol àcahi zlam ana tay.

¹⁰ Àcahi zlam ana mis eslini vi cɔ, nahkay mis ga had Azi ni dek, ndam *Zude akaba nday ya ndam Zude do ni, ticia ma ga Bay geli Yezu a.

Bəza ga Seva akaba ndam maharam ndahan

¹¹ Eslini Pol àgray zlam gərgəri kay àna njəda ge Melefit, ku ndam ga Yezu tekedì tipì day-day ndo.

¹² Nahkay mis təhəl endəwi akaba azana ndahan ya Pol ènjifiŋa ni, tòru təfəki ka ndam ga arməwər. Ndam ya ti tìnjifiŋa àna zlam nday nani ka tay a ni təŋgaba, ndahan seteni təsləkiaba ana tay a.

¹³ Ndam *Zude ndahan təbu təsawaday ka kəsa ka kəsa, təgariaba seteni ana mis a. Nday day tawayay tagariaba seteni ana

mis àna slimi ga Bay geli Yezu a, nahkay ku way way do àhi ana ata seteni ni ahkado : « Nəhi ana kəli, sləkumiaba ana maslaŋa hini àna *slimi ga Yezu ya Pol adəmki ma na. »

¹⁴ Ndam Zude ndahan təbu nday adəskəla, slimi ga bəŋ gatay Seva, nan gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit. Nday day təbu təhi ma ana seteni nahkay.

¹⁵ A vad nahan tawayay tagariaba seteni ana mis a. Tàra təhia ma na ana seteni na ti seteni ni àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Yezu ti nəsəra nan a ; Pol ti nicia slimi gayan a ; ay lekəlum ti ndamam ? »

¹⁶ Seteni ni àra àdəma ma na nahkay ti maslaŋa nani ya seteni àniviyu ni àkadvu akaba tay, àtama tay a dek àna njəda. Nday nakəŋ dek təhəraya a ahay ba, təcuhway, vu gatay dek ambələk, azana day àki ka tay ka vu bi.

¹⁷ Ndam Efez dek, ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ticia ere ye ti àgrava na. Təgra aŋgwaz a dal-dal ; təzlabay Bay geli Yezu, tədəm nan gədakani.

¹⁸ Mis ya təfəki ahàr ka Yezu a ni ti tàra kay, tədafaya zlam ya təgudar na vay-vay.

¹⁹ Ndam ya təgray maharam ahaslani ni təhəlbiyu wakita ga maharam gatay ni, təviyekaba kè meleher ge mis a dek. Təcal siŋgu ga wakita nday nani grusu dəbu kru kru zlam.

²⁰ Nahkay Bay geli àdafaki njəda gayan ; pakama gayan akoru kama kama, kəlavad mis ndahan tэгəskabu.

²¹ Kələŋ ga zlam nday nani ti Pol àdəm : « Nakoru ka had Mesedəweŋ akaba ka had Eseyi, anasləka eslina ti nakoru a Zerəzalem. Anasləka a Zerəzalem a ti ahàr àhu nàru a Rom. »

²² Àra àdəma nahkay ti àsləroru ndam gayan cɔ, ata Timote nday ata Erest, ka had Mesedəweŋ. Nan nanani ti ni ànjəhadkivu gosku bal ka had Azi.

Ndam Efez təzumki bəruv ka ndam ga Yezu

²³ Ka sarta gani nani ti zlam magədavani zləzladani àgrava e Efez azuhva divi ga Yezu a.

²⁴ Zal nahan àbu, slimi gani Demetriyus, təwi gayan ga magray zlam sulumani àna

gru. Ahar gɔɔakani agraya mazavu ga ahay gɔɔakani ge Ertemis * na ci6-ci6ena. Ndam ya tɔgri tɔwi ni tɔngɔt sinɔu kay ɔna naɔ.

²⁵ Demetriyus nakɔɔ ɔcacakalabu tay akaba ndam ya tagray tɔwi akada gayan ni, mɔk ɔhi ana tay ahkado : « Zlɔbɔba goro ni, kɔsɔruma mɔngɔtum zlam ti ɔna tɔwi geli hini ya magray ni.

²⁶ Ay nihi ti kɔpuma akaba kɔcuma ere ye ti Pol ɔgray na. ɔhi ana mis ahkado zlam geli ya magraya tay ɔna ahar geli gelena ni ti melefɔt do. Ma gayan ya ti ɔɔɔm ni ti mis kay tɔgɔskabɔ. Tɔgɔskabu ma gayan ni ti mis ya ahalay e Efez ni cilin do, mis ya ka had Azi ni ndahan day tɔgɔskabɔ.

²⁷ Mis tɔbu tici ma gayan ni ti atɔɔɔm tɔwi geli ya magray ni ɔbɔlay do. Atɔɔɔm ahay gɔɔakani ge melefɔt geli Ertemis gɔɔakani ni day zlam masakani. Ertemis melefɔt geli gani ti ndam ga had Azi akaba mis ga duniya ɔek tɔhɔngriɔru ahɔr a had, ay nihi ti atɔɔɔm naɔ day zlam masakani. »

²⁸ Demetriyus nakɔɔ ɔra ɔɔɔma ma na nahkay ti mis ya tɔbi slimɔ ni tɔzuma ɔɔruv a dal-dal, tɔzlah, tɔɔɔm : « Ertemis melefɔt ga ndam Efez ni ti naɔ gɔɔakani. »

²⁹ Mis ga kɔsa ni ɔek tɔra ticia ma na ti tɔgray tuwɔr. Nahkay tɔru tɔgɔs ata Gayus nday ata Aristark, nday ndam Mesedɔwen, adaba nday gani tɔsawadɔkabu akaba Pol. Tɔra tɔgɔsa tay a ti tɔhɔloru tay ke weceweceni ka mɔlan gatay ya tɔcacakalavu tamɔnjalan kɔ givi ni. †

³⁰ Eslini Pol awayay ahurkiviyu ke mis macakalavani ni, ay ti ndam madɔbay divi ga Yezu ni tɔcafɔɔna naɔ a.

³¹ Zlɔbɔba gayan ndahan tɔbu, nday ndam ga ngumna ga had Azi. Nday day tɔslɔrkioru mis ti tɔhi ahkado kam-kam ɔru ka mɔlan ge givi ni ba.

³² Mis ni tɔra tɔcacakalava nahɔma, ma gatay ɔrakaboru ndo ; ku way way do azlah, adɔm ma gayan tera. Nahkay mis kay e kidin gatay bu ngay tɔcacakalavɔ kamam ti tɔsɔr do simiteni.

³³ Eslini zal nahan ɔvu, slimɔ gani Eleksender. Ndam *Zɔɔde ndahan e kidin ge mis macakalavani ni bu tɔhiaba ma gana, tɔhi mɔru mɔɔɔmaya ma na kɔ meleher ge mis na ɔek. Eleksender nakɔɔ ɔra ɔcika kɔ meleher ge mis na ti ɔdadɔ ahar ana tay, awayay azlapay.

³⁴ Ay tɔra tɔsɔra naɔ zal Zɔɔde nahɔma tɔzlah, tɔpɔski ka zlahay ni agray njemdi cɔ, tɔɔɔm ahkado : « Ertemis melefɔt ga ndam Efez ni ti naɔ gɔɔakani ! Ertemis melefɔt ga ndam Efez ni ti naɔ gɔɔakani ! »

³⁵ Kɔlan gani bay mɔhɔngri pakama ga ngumna ana ndam ga kɔsa ni ɔhi ana mis macakalavani ni tɔlakakaba, mɔk mis nakɔɔ tɔlakakabɔ eɔɔɔin a. Tɔra tɔlakakabɔ ti ɔhi ana tay ahkado : « Lekɔlam ndam Efez ni, mis ga duniya ni ɔek tɔsɔra Efez ti mɔlan *njɔlatani ga ahay ge Ertemis melefɔt geli gɔɔakani ni. Mazavu ge Ertemis nakɔɔ ya ɔslɔkabiya e melefɔt ba ni ti mis ɔek tɔsɔra naɔ day a hud ga ahay gani bu.

³⁶ Maslanɔ ya adɔm ma gani nani ma ga malfadɔ ni ti way ? Nahkay ti jalum ahɔr lala, lakumkaba, kɔgudarum ma ba.

³⁷ Mis nday ndani ya kɔhɔlumbiyu tay ahalay ni ti tɔhɔlababiya zlam akal a ahay ge melefɔt geli ni ba ndo. Tɔndivi melefɔt geli gani ndo daya.

³⁸ Ay tamal ti ata Demetriyus akaba ndam ya tagrakabu tɔwi ni tawayay mabɔhadki mirɔim ka maslanɔ nahɔma, mɔlan ge seriya ɔbu : tɔru tɔbɔhadki ka tay eslini afa ga ndam magray seriya ni.

³⁹ Ay tamal ti zlam nahan ɔbu kawayum kihindɔm nahɔma, ka fat ya ti gɔɔakani atɔcacakalava ni ti akɔɔɔgum ɔna ma gani afa gatay kwa.

⁴⁰ Geli ya ti mɔcacakalavu kani ni ti ndam *Rom atɔhi ana leli kɔcacakalumvɔ ti kawayum kakadumfɔɔva kɔ ngumna tɔk, kɔcacakalumvɔ ti ɔki ka mam ? Ay ti amɔngɔt ma ga mɔhɔngrifɔɔani ana tay ti tɔgɔsiki ana leli do. »

⁴¹ Bay mɔhɔngri pakama ga ngumna ana mis nakɔɔ ɔra ɔɔɔma ma na nahkay ti, ɔhi

* **19:24** Ertemis ti melefɔt walani ga ndam Gres ; tɔɔɔm naɔ melefɔt ge kiyi akaba ga waray. Ahay gayan gɔɔakani ti e Efez ; ahay nani ti gɔɔakani, sulumani dal-dal ; mis tɔɔɔm ahay nani bilin ga zlam adɔskɔlani ya tɔgri ejeɔ ana mis a duniya bu ɔek ni. † **19:29** Mɔlan ga mamɔnjalan ke givi e Efez ti gɔɔakani. Azum mis agray 26.000.

ana mis macakalavani ni ku way way do māsłaka, mōru a magam.

20

Pol akoru e Mesedawen akaba e Gres

¹ Ndam ga kesa ni t̄ara t̄ambr̄a magray tuw̄ar a nah̄ema, Pol azalakabu ndam mad̄abay divi ga Yezu ni, àhi ana tay t̄a n̄j̄ada. Àra àhia ma ana tay a nahkay ti àgri sa ana tay m̄ak àsl̄aka, òru e Mesedawen.

² Òru ènj̄ua eslina ti àsawaday àvi n̄j̄ada ana ndam m̄af̄aki ah̄ar ka Yezu ni àna ma ḡerḡarani kay ya àhi ana tay ni. K̄el̄aṅ gani àsl̄aka, òru e Gres,

³ ànj̄ehad̄ kiyi mahk̄ar. Ka ya ti awayay ac̄eliyu a *slalah ga yam vu akoru ka had̄ Siri ni ti, ècia ndam *Z̄ude t̄azlapakia ga m̄agri zlam maḡadavana. Nahkay naṅ nak̄aṅ àṅgoru gwar e Mesedawen zlam gayan̄.

⁴ Ndam ya t̄asawad̄akaboru akaba naṅ ni ti ata : Sopatros wur ge Pir̄as ga kesa Berey ; Aristark, Sik̄and̄as nday ga kesa Tesalonik ; Gayus ga kesa Derbi ; Timote ; ata Tisik nday ata Trofim ga kesa ya ka had̄ Azi ni.

⁵ Nday nak̄aṅ t̄asl̄aka t̄oru kama, t̄oru t̄aj̄ogay leli a Truwas.

⁶ Leli ti ni k̄el̄aṅ ga wum̄ari ya t̄azumv̄u dipen̄ *miwisiṅeni do ni m̄asl̄aka e Filip a, m̄oru m̄ac̄eliyu a slalah ga yam vu ga moru minjiki tay a Truwas. M̄agr̄ay vad̄ zlam ka ah̄ar divi, day ti m̄oru minjiki tay. Eslini magray gosku sek̄w.

Pol ahi ma ge Melefit ana mis a Truwas

⁷ M̄ara m̄aṅgasva ga m̄azum daf ge Melefit a ka ahar b̄elaṅ m̄elakarawa ka fat ga s̄avdi fat àdiya a ahay va nah̄ema, Pol àhi ma ge Melefit ana mis m̄aṅgasvani ni. Ad̄aba às̄era m̄elaṅ amasla ti ara asl̄aka nah̄ema, àhi ma ni ana mis ni duk àbiviyu ana huđ m̄elavad̄.

⁸ Ceṅgel t̄abu kay a ahay ya ti leli m̄aṅgasvu ni vu. Ahay gani nani ti ka ah̄ar ga ahay ndahan̄.

⁹ Eslini wur dagwa nahan̄ slimi gani Ewtis naṅ àbu manj̄ehad̄ani diḡusa a moftotur bu ni ti ènj̄ia d̄uwir a d̄aṅ. Ka sarta gani nani ti Pol naṅ àbu azlapay kekilen̄a. Wur dagwa nak̄aṅ naṅ àbu enji d̄uwir nahkay ti ad̄abiyu kwa ka ah̄ar ga ahay ya mahk̄ar ya

leli m̄evu ni bu, àdaya ka had̄ a. Nahkay t̄ara t̄izefteba naṅ a ti naṅ m̄am̄etani àndava.

¹⁰ Ay Pol àh̄eraya a ga had̄ a, àd̄akiyu ka wur dagwa nak̄aṅ m̄ak àzay naṅ a ahar vu. Àra àza naṅ a nah̄ema àhi ana mis ni ahkado : « Àh̄eli ah̄ar ana k̄uli ba, àm̄et ndo. »

¹¹ K̄el̄aṅ gani Pol nak̄aṅ àc̄eloru a ahay ni vu zlam gayan̄. Òru ènj̄ua ti àzay *dipen̄, èsekaba m̄ak àzum. Àra àzuma dipen̄ na nah̄ema, àcahi zlam ana mis ni keti hundum m̄elaṅ pay. M̄elaṅ ni àra àcada ti naṅ nak̄aṅ àsl̄aka.

¹² Wur dagwa ni ti ni t̄azoru naṅ a magam, àm̄et ndo naṅ lala zlam gayan̄. Nahkay mis ni d̄ek t̄am̄era dal-dal.

Pol asl̄aka a Truwas a, akoru e Milet

¹³ M̄elaṅ àra àsla ti leli m̄ac̄eliyu a *slalah ga yam vu ga moru m̄az̄av̄u Pol a Asos. Nahkay leli nak̄aṅ m̄asl̄aka, m̄oru minjiyu enji gayan̄. Naṅ ti ni àzay divi ga asak, àd̄am amoru mazay naṅ eslini kwa.

¹⁴ Pol nak̄aṅ òru ènj̄ikia leli a Asos a nah̄ema, m̄az̄av̄u naṅ a slalah ga yam ni vu m̄ak m̄oru e Mitilen̄.

¹⁵ M̄oru minj̄ua ti haj̄aṅ gani m̄asl̄aka, m̄oru a Siyu. Haj̄aṅ nahan̄ gani m̄asl̄aka m̄oru a Samos. Haj̄aṅ teḡani gani day kwa ti minjiyu e Milet.

¹⁶ Micik e Efez ndo, ad̄aba Pol àwayay mij̄iṅ sarta gayan̄ eslini ka had̄ Azi do. Naṅ àwacavu ga moroni a Zer̄uzalem, awayay ti ah̄ar àd̄am wud̄aka tagray wum̄ari ge *Peṅtikwet ni ti ènj̄ua.

Ma ga Pol ya àhi ana ḡad̄akani ga ndam Efez ni

¹⁷ Nday t̄abu e Milet nahkay ti Pol nak̄aṅ àsl̄aroru mis e Efez ga mazalabiyu ḡad̄akani ga ndam m̄af̄aki ah̄ar ka Yezu ye eslini ni.

¹⁸ Ḡad̄akani nak̄aṅ t̄ara t̄inj̄ia ti Pol àhi ana tay ahkado : « Kwa ka fat goro ya ti n̄ara a Azi a àbivaya ana vad̄ ya kana ni ti, k̄às̄eruma ah̄amamam m̄anj̄ehad̄kabu akaba k̄uli na akaba ere ye ti n̄agra na.

¹⁹ K̄às̄eruma t̄awi ya ti n̄agri ana Bay geli na ; a huđ ge t̄awi gani nani bu ni ti n̄azay ah̄ar goro akada ge mis ḡad̄akani ndo ; ku tamal nahkay naṅgu ni mis t̄azumua b̄aruv

a akaba tɔgrua daliya adaba ndam *Zude tɔgraku mbada-mbada palam.

²⁰ Kəsəruma daya nimbirifin zlam ya ti àbɔlay ajənaki kuli ni ana kuli ndo. Zlam ni dek nɔhia ana kuli a, nɔcahia ana kuli kè meleher ge mis a vay-vay. A magam gekuli day nɔhia zlam na dek ana kuli a, nɔcahia ana kuli a daya.

²¹ Ma goro ya nɔdɔm ni ti nɔhi ana ndam Zude akaba ana nday ya ndam Zude do ni àna njɔda goro dek tɔmbatkaba majalay ahàr gatay a, tɔgaskabu ma ge Melefit, tɔfeki ahàr ka Bay geli Yezu.

²² « Ay nihi ti nakoru a Zeruzalem akada ga Məsuf *Njɔlatani ya àhu “Ru” kwa ni. Ere ye ti amagrakuvu eslini ni ti nəsər do.

²³ Ay ti ere ye ti nəsər nahəma nihi : a kəsa ya nakoru ni vu dek ti *Məsuf Njɔlatani àhu ma, àdɔm atəfiyu nu a danjay vu, atəgru daliya.

²⁴ Ay a majalay ahàr goro bu nahəma, ku tamal nɔbu àna sifa, ku nɔmɔt nɔngu ni araɲa gani goro do. Ere ya nawayay ni ti, nawayay nindeverinɲaba tɔwi ga Bay geli Yezu ya àhu gray ni cilinɲ. Tɔwi gayan gani ti ga məhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *sulum ge Melefit ana mis.

²⁵ « Nɔpəsa e kidin gekuli ba dek, nɔhia ma àki ka *Məgur ge Melefit ana kuli a. Ay nihi nəsəra ekipamkivu wur ge eri goro va do.

²⁶ Adaba zlam gani nani nɔhi ma ana kuli kani : Tamal maslaɲa e kidin gekuli bu èjja ti ahar goro àkibu bi.

²⁷ Nɔdɔm nahkay ti adaba nɔdɔfikiaba ere ye ti Melefit awayay agray na dek ana kuli a, day nimbirifin araɲa ana kuli ndo.

²⁸ Nahkay ti bumi slimi ana ahàr gekuli, bumi slimi ahar gɔdakani ti ana mis ndahaɲ ya ti Məsuf Njɔlatani àbɔhadivu tay ana kuli a ahar vu ni akada ge mis ya tɔbi slimi ana zlam ga gənaw ni. Wur ge Melefit àmɔt ti azuhva mis nday nani. Nahkay ti bumi slimi ana tay lala.

²⁹ Nəsəra ka ya ti anasləka afa gekuli a ni ti mis ndahaɲ atara tɔhurkiviyu ke kuli akada ga kərə gili ya tɔhurkiviyu ka zlam ga gənaw ni. Nahkay ti nday gani nani ti atəgrikaba ahàr ana mis na kway-kwayay.

³⁰ Ku e kidin gekuli gekuleni bu day mis ndahaɲ atasəkad malfada, tawayay ti ndam məfeki ahàr ka Yezu ni tɔdɔbay tay.

³¹ Nahkay ti bumvu slimi, dɔgəzlumki ahàr ka zlam ya nɔcahi ana ku way way do gekuli vi mahkər məlafat akaba məlavad ni. Ka ya ti nɔcahi zlam nday nani ana kuli ni ti yam tuway goro àdɔgaya daya.

³² « Ay nihi ti nɔmbrivù kuli a ahar vu ana Melefit. Naɲ gani aməgri sulum gayan ana kuli akada ya àdɔm aməgri ana kuli ni. Naɲ ti esliki məvi njɔda ana kuli ti kɔfumki ahàr ka Yezu àtam ya ti kəfumki ahàr nihi ni. Esliki məvi zlam sulumani ana kuli akada ya aməvi ana ndam gayan dek ni.

³³ Nu ti ku sinɲu, ku gru, ku azana ga maslaɲa ègə eri ndo :

³⁴ Iekulum day kəsəruma, nu ti nàgray tɔwi àna ahar goro goroani day kwa ti nɔngəti zlam ana hud goro akaba ana ndam goro ya masawaday akaba tay ni.

³⁵ Nu nahəma, a hud ga zlam ya nàgray ni bu dek ti nɔdɔfikia ana kuli a, ahàr àdɔm si kəgrum tɔwi kwa, nahkay ti kəngətum zlam ga məjənaki ndam talaga àna naɲ. Bay geli Yezu àdɔm àna ahàr gayan ahkado : “Kəvi zlam ana mis ti amər kur àtama ya mis avuk na.” Ma hini ya àdɔm ni ti jalumki ahàr lala. »

³⁶ Pol àra àdɔma ma hina nahkay nahəma, àbɔhad mirdim grik akaba tay, àhəngalay Melefit.

³⁷ Eslini nday dek titɔwi, tɔdɔgakiyu ka Pol nakəɲ cip cip ga məgri sa.

³⁸ Bəruv àwər tay ti ahar gɔdakani azuhva àhi ana tay ahkado : « Ekipamkivu wur ge eri goro va do » ni palam. Tàra tɔgria sa ti tɔzoru naɲ e divi vu bɔdak ka məlan ga *slalah ga yam ya akoru acəlviyu ni.

21

Pol akoru a Zeruzalem

¹ Ka ya ti məcəliya a *slalah ga yam va, mədeva akaba tay a nahəma, mɔru suwwa a Kos. Mərə məsləka eslina ti hajəɲ gani mɔnɲia a Rot a. Kəlan gani məsləka eslina, mɔru a Patara.

² Eslini mədi ahàr ana slalah ga yam ga moroni e Fenisi, məcəlviyu mək məsləka.

³ M̀ara m̀injia e kidin ga dɔluv ni ba nahəma, m̀acoru Sipir gwar ka ahar ga gəjar geli, m̀oru suwwa ka had Siri. M̀ara m̀injia eslina ti m̀icik e Tir ka m̀alan ga slalah ga yam ya ticik ti mis təhəlababa zlam a ni.

⁴ Eslini m̀edi ahər ana ndam madəbay divi ga Yezu ni, m̀anjəhad gosku sekwa akaba tay. Nday nakəŋ *Məsuf Njəlatani adəfikia ere ye ti amagrakivu ka Pol a Zeruzalem na ana tay a, nahkay təhi ana Pol : « Kòru ba. »

⁵ M̀ara m̀ezuma gosku sekweni na akaba tay a ti m̀ehi ana tay leli maslaka, nahkay nday dek akaba wál gatay akaba bəza gatay təzoru leli e divi bu, m̀aslakaba a kəsa ni ba, m̀ara m̀injia kà gəvay ga dɔluv a ti m̀abəhad mirdim, m̀ahəŋgalay Melefit.

⁶ Mara medevu akaba tay wudak nahəma, m̀agravu sa akaba tay. Kələŋ gani leli m̀acəlvayu a slalah ga yam vu, nday ti ni təslaka, təŋgoru a magam gatay.

⁷ Leli nakəŋ m̀aslaka e Tir a ti m̀oru a Petlemayus. Eslini m̀oru m̀edi ahər ana ndam m̀əfəki ahər ka Yezu, m̀agri sa ana tay, m̀anjəhad akaba tay ruk mək m̀andəhadbu.

⁸ M̀alan əra əsla ti m̀oru a Sezare afa ge Filip bay macahi ma ge Melefit ana mis ni, mək m̀anjəhad eslini. Ka ya ti tədaba mis a adəskəlana a Zeruzalem a ni ti naŋ əkibu ka tay.

⁹ Bəza dahalay gayan təbu fad, təsər zawal do, təbu təhəngri pakama ge Melefit ya awayay ahi ana mis ni ana mis.

¹⁰ Leli m̀ebu eslini vad ehimeya nahəma, zal nahan slimy gani Agabus əsləkabiya e Zude a, ədi ahər ana leli. Naŋ gani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit.

¹¹ Əra ənjia ti əzay maspara ga Pol mək əwəlkabu asak akaba ahar gayan əna naŋ. Nahkay adəm : « Ere ye ti Məsuf Njəlatani adəm ni nihi : “Bay ga maspara hini ti ndam *Zude atoru təwəl naŋ a Zeruzalem akada goro hini ya nəwəlkabu asak akaba ahar ni. Atəgria nahkay ti atəvi naŋ ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni.” »

¹² Leli nakəŋ m̀ara m̀icia ma gayan na nahkay ti, leli akaba bəza ga mən geli ya

eslini a Sezare ni m̀ahəŋgalay Pol, m̀ehi : « Kam-kam kòru a Zeruzalem ni ba ti. »

¹³ Ay ti Pol əhi ana leli ahkado : « Kitəwəm ti kamam ? Kawayum kəbumuvu əŋgwaz ti kamam ? Nu ti ku takoru takad nu a Zeruzalem azuhva Bay geli Yezu tekeđi arana gani goro do. Tamal ti takoru təwəl nu cilin ti ma gani goro mam ; nəgray əŋgwaz do, nəgəskabu nahkay. »

¹⁴ M̀isliki mekelikaba ma gayan na ndo ni ti m̀embrəŋ naŋ, m̀ədəm ere ye ti Bay geli Yezu awayay ni m̀agravu cilin.

¹⁵ M̀ara m̀əpəsa eslina vad a 6al nahəma, m̀aslamalavu mək m̀oru a Zeruzalem.

¹⁶ Ka ya ti m̀oru ni ti, akaba ndam Sezare ya tadəbay divi ga Yezu ni. M̀oru m̀injia ti təzoru leli afa ga zal Sipir nahan slimy gani Mənasəŋ ka m̀alan ya ti makoru manjəhad ni. Naŋ gani ti adəkia ahər ka Yezu a əpəsa.

Pol akoru afa ge Zek

¹⁷ Leli nakəŋ m̀oru m̀injia a Zeruzalem a ti bəza ga mən geli ye eslini ni təgəskabu leli əna məmərani.

¹⁸ Hajəŋ gani ti m̀oru akaba Pol afa ge Zek. M̀oru m̀injia ti m̀edi ahər ana gadəkani ga ndam m̀əfəki ahər ka Yezu ni dek macakalavani eslini.

¹⁹ Pol əgri sa ana tay mək əŋgəhad təwi gayan, əŋgəhad zlam ya ti Melefit əgray e kidin ga ndam ya ti nday ndam *Zude do ni bu ni dek ana tay.

²⁰ Təra ticia ma gayan na ti təzləbay Melefit, mək təhi ahkado : « Kici ndo waw wur ga mən geli ni ? E kidin ga ndam Zude bu ni ti ndam ya təfəki ahər ka Yezu ni ti tagray dəbu ehimeya. Nday dek təgəskabá *Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni ba lala.

²¹ Ticia nak kəbu kəhi ma ana ndam Zude ya təbu tanjəhad e kidin ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni, kəhi ana tay təmrəŋ Divi ge Melefit gani nani, *təkeli kəđi ana bəza gatay va ba akaba tadəbay manjəhad ya ahaslani ga ndam Zude ya tadəbay ni va ba ferera.

²² Ay nihi ti magray ahəmamam ? Tara tici nak kəbu ahalay ni.

²³ Nihi nahəma, gray ere ye ti məhuk ni : mis təbu fad ahalay, təhi ana Melefit :

* 21:23 Mənjay Macalani 6.1-18 ; Təwi 18.18.

“Tamal kəgria zlam ya mihindilək na ana leli a ti məwəskaba ahər a.” *

²⁴ Ka ya ti takoru tagray zlam ge migi *njəlatani ni ti dəgum akaba tay. Singu gatay ya ahər adəm təpəl ni ti pəlkia ka tay a : nahkay ti etisliki məwəskaba ahər a. Kəgra nahkay ti ma ya mis tədəmkuk ni ti, mis dek atəsər ma gatay ni ma ga malfada. Atəsər nak nakani kəmbərəj Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ndo, kəbu kadəbay əna divi gani lala.

²⁵ Ay nday ndahan ya nday ndam Zəde do təfəki ahər ka Yezu ni ti məbikioya wakita ana tay a əndava. Ere ye ti mazlapaki ni, məhi ana tay ahkado : “Kəhəpəđum aslu ga pəra ba, kəzumum mimiz ba, kəhəpəđum aslu ga zlam ya təmərdəy məmərdəni ni ba, kəgrum mesəwehvu ba daya.” »

²⁶ Nahkay həjəj gani Pol nakəj təsləka akaba mis fədani na, təgray zlam gatay ge migi njəlatani. Kələj gani Pol nakəj əhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Əhi ana ndam *məngəlabakabu mis akaba Melefit ni ahkado : « Amagra vad adəskəla ti migi njəlatani, nahkay ti ku way way do geli aməngə ga məvi sədaga ana Melefit a. »

Təgəs Pol

²⁷⁻²⁸ Vad adəskəlani ara andav wudək nahəma, ndam *Zəde ga had Azi ni tibi Pol a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu. Təra tibi na ə ti tədəmki ma magədavani, təzlahki, tədəm : « Ndam *Izireyel, dəgumkiva ke leli a. Zal ya ti adəmki ma magədavani ka ndam Izireyel, adəmki ma magədavani ke *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni akaba adəmki ma magədavani ka ahay gəđakani ge Melefit ni na ə hi. Na ə ti ku eley eley do dek əhi ma gəyən ni ana mis dek. Nday ya ti nday ndam Zəde do ni tekeđi əvia divi ana tay a, təbu təhuriyu a ahay gəđakani *njəlatani ge Melefit ni vu. Nahkay əgudarkabə ahay na ! » Ndam Zəde ga had Azi ni təra tədəma nahkay ti mis kay tərəkiva ka tay a, mək təgəs Pol nakəj.

²⁹ Tədəm Pol əgudarkabə ahay na ti, adəba tibi kaba tay ata Trofim zal Əfez na təbu təsawadəkabu a kəsa bu. Nahkay təhi ana

ahər ahkado Pol na ə əbu əfiyu na ə a ahay gəđakani ge Melefit ni vu.

³⁰ Mis ga kəsa dek təra tibi ma na ti tərəkia ka Pol nakəj ke wecewecena a ahay gəđakani ge Melefit ni va. Təgəsəy na ə a yaw, təgəyahəy e mite va mək təzləkvü mahay ga ahay ni dek həy.

³¹ Tawayay takad na ə wudək nahəma, ma gani ənjə afa bay ga ndam slewja ga ndam *Rom a. Təhi ahkado : « Tuwər əgrava əhalay a kəsa Zərəzalem ba dek. »

³² Eslini bay ga ndam slewja ni əday ndam slewja akaba gəđakani gatay ndahan ke weceweceni, təcuhwakioru ke mis daldaləni ni. Mis ni təbu təzləb Pol, ay təra tibi bay ga ndam slewja akaba ndam slewja gəyən na ti təmbərəj məzləb na ə həy.

³³ Eslini bay ga ndam slewja ni əhədəkfəjiyu ka Pol, əgəs na ə mək əhi ana ndam slewja gəyən ni təwəla na ə əna jəjirbi a cu. Əhindifiə ma kə mis na, əhi ana tay ahkado : « Na ə way ? Əgudar mam ? »

³⁴ Ay ti mis ya ti eslini ni ku way way do əzlah, adəm ma gəyən nahəj. Nday təbu təzlah nahkay ti bay ga ndam slewja ni əcikaba ere ye ti mis tədəm na do. Eslini əhi ana ndam slewja gəyən ni təzoru Pol ka mələj ga ahay gatay ya tanjəhadvü ni.

³⁵ Təru tibi əna na ə, təbu təcəl dava ga ahay ni ti təzay na ə mazani kwa, adəba mis ni təmbərəj na ə do, tawayay təzləb na ə keti,

³⁶ nday dek təzlahləjoru, tədəm : « Kədəma ! »

Pol adəm ma ga vu gəyən kə meleher ga ndam Zəde

³⁷ Ka ya ti tawayay təziyu Pol nakəj a dalaka ga ahay ni vu nahəma, əhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Nawayay nəhuk ma ti kəvu divi gani aw ? » Bay ga ndam slewja ni əhəngriyəj, əhi : « Kəsəra ma Gres a waw ? »

³⁸ Tata zal Ezip ya ti əgəskabu ma ga ngumna ndo, əgray ti mis dəbu fad tədəbay na ə, tərakəboru akaba tay a huđ gili vu guhwa hini ni ti nak do waw ? »

³⁹ Pol əhəngriyəj, əhi ahkado : « Nu zal Zəde, tibi nu a Tars ka had Silisi, nu mis ga kəsa gəđakani. Nəgruk kam-kam ; vu divi ga məhi ma ana mis ni ti ! »

⁴⁰ Nahkay bay ga ndam slewja ni àvi divi gani. Pol ècikaba jik ka dava ga dalaka ga ahay na, mæk àdadí ahar ana mis ni ti tálakakabá. Mis ni tàra tálakakabá ti Pol nakəŋ àhi ma ana tay àna ma *Hebri. Àhi ana tay ahkado :

22

¹ « Ata bəba akaba bəza ga mmawa goro ni, nəhi ma ga vu goro ana kəli, ciməki day. »

² Tàra tìcia naŋ àbu àhi ma ana tay àna ma Hebri nahəma, tálakakabu dèdik-dèdik, nahkay àhi ana tay ahkado :

³ « Nu zal Zəde, tiwi nu a Tars ka had Silisi. Ay ti nədək ahalay a Zerəzalem, maslaŋa ya ti àcahu zlam day Gemeliyel, àdəfukia Divi ge Melefit ya ata bəŋ geli tàdəbay na lala. Ka sarta nani ti nəvia ahàr a dək ana Melefit akada gekəli ya kəbum kəvumi na.

⁴ Nəgria daliya dal-dal ana ndam ya ti tàdəbay divi ga Yezu na, nəwaya mabazl tay a ; nəgəsa zawal akaba wál a, nəbia tay a daŋgay va.

⁵ Gədəkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədəkani ndahaŋ təsəra ma goro ya nədəm ni jiri, tagrakua sedi a tata. Təbua wakita, təhu nəhəlikaboru ana bəza ga məŋ geli ya a Damas ni. Nahkay nu nakəŋ nədəvu e divi vu ga moru məwəlbīyu ndam ya təfəki ahàr ka Yezu eslini ni, ga məhəlbīyu tay ahalay a Zerəzalem ti tàra tātəra6 tay. »

Pol azlapaki ka mənjàki ka məfəki ahàr gayəŋ ke Melefit

(Tawi 9.1-19 ; 26.12-18)

⁶ « Ka ya ti nəbu nakoru a Damas, ninjiyu wudak fat àra ècika tirked-keď nahəma, masladani dal-dal àsləkabiya e melefit ba, àhərkuaya.

⁷ Eslini nu nakəŋ nəzum mədədani mæk nìci dəŋgu ga maslaŋa àzalay nu, àhu ahkado : “Sol, Sol kəgru daliya ti kamam ?”

⁸ Àra àhua ma nahkay ti nəhi : “Nak way, bay goro ?” Mæk nìci dəŋgu ni keti : “Kəgri daliya ti ana nu, nu Yezu zal Nazaret ni.”

⁹ Ndam ya ti leli məbu makoru akaba tay ni tìpia masladani na, ay ti tìci dəŋgu ga bay ya ti àhu ma ni ndo.

¹⁰ Eslini nəhi : “Nəgray nihi ti mam, bay goro ?” Àhəŋgrufəŋ, àhu : “Cikaba, ru a Damas, ekinjəa eslina ti atəhuk ere ye ti Melefit àhuk gray ni dək.”

¹¹ Masladani ni àra àhərkuaya ti àwulufa nu a, nahkay ndam ya ti məbu makoru akaba tay ni tədəfua ahar a, təzoru nu a Damas.

¹² « A Damas nahəma zal nahaŋ naŋ àbu, slimi gayəŋ Ananiyas. Naŋ gani mis sulumani, àgəskabá Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkì na lala. Nahkay ndam *Zəde ye eslini ni dək tədəm naŋ mis sulumani ededīŋ.

¹³ Mòru mìnjəa a Damas a ti naŋ nakəŋ àra àdu ahàr, àhu ahkado : “Sol, wur ga mmawa goro ni, pi divi akada ya ahaslani ni.” Eslini nìpi divi, nìpi naŋ həya.

¹⁴ Ananiyas nakəŋ àhu keti : “Melefit ga ata bəŋ geli ni àdəkiba kur kwa ahaslana, ti kəsər ere ye ti naŋ awayay ni, ti kəsər Bay Jireni ni, ti kìci ma ya ti naŋ àhuk ni.

¹⁵ Awayay ti kìgi zal sedi gayəŋ, kəhi ere ye ti kìpi ni akaba ma gayəŋ ya kìci ni ana mis dək kwa.

¹⁶ Ay nihi kìcia ma nahkay ti, kajəgay mam mba mam ? Cikaba, *təbaray kur, həŋgalay Melefit àna *slimi ga Yezu, nahkay ti Melefit ambərfukwa zlam magudarani gayak na.”

¹⁷ « Àra àpəsa 6al nahəma, nəŋga a Zerəzalem a. A vad nahaŋ nəhuriyu a dalaka ga *ahay gədəkani ge Melefit ni vu, nəbu nahəŋgalay Melefit nahəma, Melefit àŋgazlu zlam nahaŋ.

¹⁸ Nìpi Bay geli Yezu, àhu ahkado : “Sləkaba a Zerəzalem a ke wecewecena, adaba ndam Zerəzalem atəgəskabu ma ya akədəmku ni do.”

¹⁹ Nahkay nu nakəŋ nəhəŋgrifəŋ, nəhi ahkado : “Bay goro, nday day təsəra, ahaslani nu nəbu nakoru a ahay gərgərani gatay ya *tahəŋgalavù Melefit ni vu, nəhuriyu nəgəsaya ndam ya təfəkuk ahàr na, ndahaŋ nəbīyu tay a daŋgay vu, ndahaŋ ti ni nəzlə6 tay timey.

²⁰ Ka ya ti təbu takad zal sedi gayak Etiyeŋ ni ti nu day nəbu ka məlaŋ gani, nəwaya dal-dal, nəjəgakia məgudi ga ndam ya takad naŋ na daya.”

²¹ Naŋ nakəŋ àhu keti : “Nak sləka kòru,

adaba nəsləroru kur drin e kidin ga jiba ndahaŋ ya ti nday ndam Zude do ni vu.” »

Pol naŋ abu kè meleher ga gəɗakani ga ndam slewja

²² Tàra ticia ma ga Pol ya àdəm ahkado : « Yezu àhu : “Sləka kôru, nəsləroru kur e kidin ga jiba ndahaŋ ya ti nday ndam *Zude do ni” » nahəma, mis ni təzlah, tədəm : « Jijinuma maslaŋa hina, kaɗuma naŋ a ! Ahàr àdəm kəbrəŋumiviyu sifa ba ! »

²³ Nahkay nday nakəŋ təzlah, təhəlkaba məgudi gatay a taboru, akaba taboru had agavəla.

²⁴ Nday təbu tagray nahkay ti bay ga ndam slewja ga ndam *Rom ni àhi ana ndam slewja gayaŋ ni tēziyu Pol ka dalaka ga ahay ni ti tēzləb naŋ. Awayay tēzləb naŋ nahkay ti adaba awayay mədəmaya ma ge jiri a ti tēsər mis ni təzlahki ti kamam.

²⁵ Ka ya ti təbu təwəl Pol ga məzləb naŋ nahəma, Pol nakəŋ àhi ana bay ga ndam slewja ya naŋ abu eslini ni ahkado : « Təvia divi ana kəli a ga məzləb zal Rom mənəjəd magrafəŋa seriya waw ? »

²⁶ Naŋ nakəŋ àra ècia ma ga Pol na ti àrəkioru ka bay gayaŋ, àhi ahkado : « Kagray hi ti ahəmamam ? Naŋ hini zal Rom ci ni ! »

²⁷ Nahkay bay ga ndam slewja nakəŋ àrəkia ka Pol a, àhi : « Hu nak ti zal Rom ededin aw ? » Pol àhi : « Iy nu zal Rom ! »

²⁸ Bay ga ndam slewja ni àhi : « Nu nəbəhadə sinġu a dal-dal day ti niġi zal Rom ! » Pol ti ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « Ay nu ti kwa tieweya nu a, nu zal Rom. »

²⁹ Ndam slewja ya təwəl Pol, tawayay təzləb naŋ ti mədəmaya ma ge jiri a ni tàra təsəra Pol naŋ zal Rom ti tàsləka, təmbərbu naŋ. Bay ga ndam slewja ni àra àsəra Pol zal Rom, àwəla naŋ àna jejirbi a ti, naŋ naŋani àna ahàr gayaŋ day aŋgwaz àwəra naŋ a.

Pol naŋ abu kè meleher ga ndam magray seriya

³⁰ Bay ga ndam slewja ni awayay asər ere ye ti ndam *Zude tàcalki Pol ni lala. Nahkay hajəŋ gani èpicehiaba jejirbi na ana Pol a, àzalakabu gəɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam magray seriya ga ndam Zude ni dek.

* 23:5 Mahərana 22.27.

Tàra təcakalava nahəma, àra àna Pol e kidin gatay va.

23

¹ Eslini Pol nakəŋ àmənjaləŋ ana ndam magray seriya ni lala, àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, a majalay ahàr goro bu ni ti kwa ka ya ti nənġeki məgri tawi ana Melefit ni àbivaya ana kana nu nəbu nġalata kè meleher gayaŋ. »

² Ananiyas gəɗakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni àra ècia ma ga Pol na ti àhi ana ndam ya ti kə gəvay ga Pol ni : « Sumikabiyu bəbarva ka pakama gayaŋ ni. »

³ Eslini Pol àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Melefit aməsi bəbarva ti ana nak ! Nak ti akada ga gudu awayay ambəd, təgria zlam bəd-bədana ni. Nak kədəm kəbu kagrafua seriya ti akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkini. Ay nihi ti kəgray ere ye ti Melefit àdəm a wakita ge Məwiz ni bu ni do, adaba kəhi ana mis təsə bəbarva. »

⁴ Mis ya təbu eslini ni təhi ana Pol ahkado : « Kindivi gəɗakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ya Melefit adaba naŋ a ni zla do waw ! »

⁵ Pol àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, ŋgay naŋ gəɗakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti nəsər do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Kindivi gəɗakani ga ndam jiba gayak ba.” * »

⁶ Pol àra àsəra mis macakalavani ni ndahaŋ ndam *Sedəseyen, ndahaŋ ti ni ndam *Feriziyen nahəma, àzlah kè meleher ga ndam magray seriya ni, àdəm ahkado : « Bəza ga mmawa goro ni, nu zal Feriziyen, baba day zal Feriziyen. Təzəbiyu nu kè meleher gekəli, tagrafua seriya ti adaba nəfəki ahàr ke Melefit, nəsəra mis atəŋgaba e kisim ba. »

⁷ Pol àra àdəma ma na nahkay ti ndam Feriziyen təgray gejewi akaba ndam Sedəseyen, mək mis macakalavani ni təcirvu.

⁸ Təcirvu nahkay ti adaba ndam Sedəseyen tədəm mis aməta ti aŋgaba e kisim ba do, tədəm məslər àbi, məsuf day

àbi ; ndam Feriziyen ti ni tɔdɔm mis tanɔgaba e kisim ba, mɛslɛr akaba mɛsuf day tɔbu.

⁹ Zlahay ge mis ni àra àsagakiva ti ndam *mɛsɛr Wakita ge Melefit ya tɔkibu ka ndam Feriziyen ni tɔzuma bɛruv a dal-dal, tɔpaslakiaba eri ke mis ndahaɗ na, tɔdɔm : « Magudar ga maslaɗa hini ti àbi ; bi mɛsuf ahkay do ni mɛslɛr àhi ma ti mɛsɛruma waw ? »

¹⁰ Nday nakɛɗ tɔbu tagray gejewi kay kay nahkay ti bay ga ndam slewja ni àgra aɗɗwaz a, àdɔm bi atakwacakaba Pol a. Nahkay àhi ana ndam slewja gayaɗ ni tɔru tɔzababiya Pol e kiɗiɗ ge mis ni ba, tɔzoru naɗ ka dalaka ga ahay ni.

¹¹ Ga mɛlavɔd gani Bay geli aɗɗazlivu ana Pol nakɛɗ, àhi ahkado : « Kàgray aɗɗwaz ba, kàgra sedi goro ahalay a Zeruzalem a, nahkay nawayay kɔru kàgray akada nani a Rom daya. »

Ndam Zude tɔzlapaki ka Pol ga mɛgri zlam magɔdavani

¹² Ge miledɔ gani ti ndam *Zude tɔzlapaki ka Pol ga mɛgri zlam magɔdavani. Tɔmbaɗay dɛk, tɔdɔm : « Tamal màkad Pol ndo ni ti mɔzum zlam do, mɔsi araɗa do. »

¹³ Nday ya ti tɔdɔmki ma ka Pol ni ti tɔtama kru kru faɗana.

¹⁴ Nahkay tɔru afa ga gɔdákani ga ndam *maɗgalabakabu mis akaba Melefit nday tɔbu akaba gɔdákani ndahaɗ, tɔhi ana tay ahkado : « Leli mɔmbaɗa dɛk, mɔdɔm ahkado : Tamal màkad Pol ndo ni ti mɔzum zlam do, mɔsi araɗa do. »

¹⁵ Nihi nahɔma lekɔlɔm akaba ndam magray seriya ni ti ma gekɔli mɔnɗa bɛlaɗ, dɛgum kɔhumi ana bay ga ndam slewja ni mɔzibiya Pol ana kɔli a. Kɔhumi ahkado mawayay mihindifiɗa zlam gayaɗ ya àgray na lala. Leli ti ni amakad naɗ e divi bu, etinɗikia àna naɗ ke kɔli a do. »

¹⁶ Ka ya ti nday tɔbu tɔzlapay nahkay ni ti wurum ga Pol ècia zlapay gatay na. Nahkay àcuɗworu ka mɛlaɗ ga ahay ga ndam slewja ni. Òru ènjɔa ti àcɛliyu a dalaka ga ahay ni vu mɛk àhɛɗri ma gatay ni ana Pol.

¹⁷ Nahkay Pol nakɛɗ àzalabiyu gɔdákani ga ndam slewja nahaɗ bɛlaɗ, àhi ahkado : « Zoru dagwa hini afa ga bay gekɔli ni, adaba ma gayaɗ àbu akoru ahi. »

¹⁸ Eslini gɔdákani ga ndam slewja nahaɗ ni àzoru naɗ afa ga bay gatay nakɛɗ. Òru ènjɔa àna naɗ a ti àhi ahkado : « Pol zal daɗgay ni àzalay nu, àhu nɔzukbiya dagwa hina, ma gayaɗ àbu awayay ahuk. »

¹⁹ Nahkay bay ga ndam slewja ni àgɛs ahar gani, tɔru cak mɛk èhindifiɗa ma gana, àhi : « Kàra ti àna ma ga mam ? »

²⁰ Naɗ nakɛɗ àhɛɗgriɗɛɗ, àhi ahkado : « Ndam Zude tɔzlapakabá, tɔdɔm etihindi kur kàzoru Pol kè meleher ga ndam magray seriya ni hajɛɗ, atɔhuk tawayay tihindifiɗa ma lala. »

²¹ Ay ti atɔhuka ma gatay na nahkay ti kɛgɛskabu ba, adaba mis tɔtam kru kru faɗ tɔbu atabɔhadɔ eri e divi bu. Nday gani tɔmbaɗa dɛk, tɔdɔm : « Tamal màkad naɗ ndo ni ti mɔzum zlam do, mɔsi araɗa do. » Nihi ti ma gatay bɛlaɗ, tajɛgay ma gayak ya akɔhi ana tay ni cilinɗ. »

²² Wur dagwa ni àra àhia ma nahkay ti bay ga ndam slewja ni àhi : « Slɛka, ay ti ɗgay kɔhua ma hina ti kɔhi ana maslaɗa ba. »

Tɔzoru Pol a Sezare

²³ Kɛlaɗ gani bay ga ndam slewja ni àzalay gɔdákani ga ndam slewja ndahaɗ cɔ, àhi ana tay : « Slamalumvu ga maroni a Sezare ga mɛlakarawa àna njemdi ambɛlmbu. Ka ya ti kɛdɛgum nahɔma, duma ndam slewja ɗin ɗin cɔ, ndam ya takoru àna pilis ni kru kru adɛskɛla, slewja ndahaɗ awasl àfɛɗ kà tay ni day ɗin ɗin cɔ ;

²⁴ ɗgɛtumiva pilis ndahaɗ ana Pol a, zumoru naɗ afa ga bay Felis ti araɗa ènjifiɗ ka ahɔr divi ba. »

²⁵ Nahkay bay ga ndam slewja ni àbikiuru wakita ana bay Felis ni ; àhi nahkay hi :

²⁶ « Nu Kɛlot Liziyas nɛgruka sa, bay gɔdákani Felis. »

²⁷ Maslaɗa hini ya nɛslɛrukaboru ni ti ndam *Zude tɔgɛs naɗ, tawayay takad naɗ. Nàra nìcia naɗ zal Rom ti mòru akaba ndam slewja goro màhɛɗgafɛɗa naɗ kà tay a.

²⁸ Nawayay ti nɛsɛr ere ye ti tacalki naɗ ni ti, nɛzoru naɗ kè meleher ga gɔdákani ge seriya gatay.

²⁹ Ka ya ti tagrafɛɗa seriya ti nɛdi ahɔr ana zlam magudar gayaɗ ya ti takadki naɗ di ahkay do ni esli ga mɛfiyu naɗ a daɗgay

vu ni ndo. Ay tacalki nañ ti àki ke divi gatay ya tadəbay ni.

³⁰ Yaw maslaña nahañ àrəkua àhu ahkado : “Ndam Zude təzlapakabá ga mægri zlam magədavani ana Pol a.” Nàra nìcia ma nana ti nəslərükaboru nañ ti nahkay, mək nəhi ana ndam ya tacalki nañ ka zlam magudarani ni tábəhadki mirdim afa gayak. »

³¹ Nahkay zla nahəma, ndam slewja ni təgray ere ye ti bay gatay àhi ana tay ni : təzay Pol ga məlavad nani, tōru àna nañ a Antipatris.

³² Hajəñ gani ndam slewja ya tōru àna asak ni təsləkabiya, tənğa ka məlañ gatay na, təmbərfəñbiyu Pol kà ndam ya tōru àna pilis ni ti təzoru nañ.

³³ Tōru tınjəa a Sezare a ti təvi wakita ni ana Felis bay gədakani nakəñ mək tədəfiki Pol.

³⁴ Bay gədakani ni àra àza wakita na, èjeñga ti àhi ana Pol ahkado : « Nak mis ga had weley ? » Pol àra àhia nañ mis ga had Silisi ti

³⁵ nañ nakəñ àhi ahkado : « Ndam ya ti tacalki kur ka zlam magudarani ni etinjia day kwa ti enihindifuka ma. » Nahkay àhi ana ndam slewja gayanə təfiyu Pol a ahay gədakani ga bay *Erot ni vu, tājəgay nañ.

24

Ndam Zude tabəhadki mirdim ka Pol afa ga bay Felis

¹ Vad zlam kələñ gani ti Ananiyas gədakani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni ènjia a Sezare a. Tàra ti akaba gədakani ndahañ akaba Tertuləs bay məsər seriya ya embikivu ke mis àna seriya ni. Eslini nday nakəñ tədəfi vu gatay ana bay gədakani Felis ga məbəki mirdim ka Pol.

² Tàra təzalibiya Pol nakəñ ana tay a ti Tertuləs àdəmki ma ga macalki nañ ka zlam magudarani, àdəm ahkado : « Gədakani Felis, leli məbu manjəhad àna sulumani ka had geli ti azuhva nak ; had geli àslamalavu ti adaba kəsəra zlam a palam.

³ Zlam nday nani ti gərgəri kay, kəgri ana leli ka had geli ni dek. Nahkay məgruk səsi

dal-dal azuhva zlam ya mənğət afa gayak ni dek.

⁴ Ay ti nəwayay nijin sarta gayak kay do ; nahkay àna sulum gayak kam-kam mahəñgalay kur ciiki pakama geli ni ana leli gəzit ti !

⁵ Nañ hini ti məsəra nañ mis magudarkaba had geli a, nañ àbu ewisinqabu ndam *Zude ga məlañ ni dek. Nañ gədakani ga ndam Nazaret ya tadəbay divi magədavani ni.

⁶ Àgudara zlam ndahañ a nahkay ti, awayay agudarkaba *ahay gədakani ge Melefit na daya. Məgəs nañ ti azuhva nani. [Leli amal mawayay magrafəña seriya akada ge *Divi ge Melefit geli na.

⁷ Ay ti, Liziyas bay ga ndam slewja ni àra àhəñgay nañ a ahar geli bu ga njəda.

⁸ Mək Liziyas àhi ana ndam ya tacalki nañ ka zlam magudarani ni tábəhadki mirdim afa gayak.] Tamal kihindifiña ma nəngu ni, akəsər zlam geli ya macalki nañ ni ti jiri ededñ. »

⁹ Tertuləs àra àdəma ma gayanə na ti ndam Zude ye eslini ni tədəm Pol àgudara, ma ge Tertuləs ya àdəm ni jiri ededñ.

Pol adəm ma ga vu gayanə kə meleher ge Felis

¹⁰ Kələñ gani bay Felis nakəñ àvi divi ana Pol ga mazlapani. Eslini Pol àhi ahkado : « Nəsəra àgray vi ehimeya nak kəbu kagray seriya ka had hini. Nahkay nəmər ga mədəmaya ma ga vu goro kə meleher gayak a.

¹¹ Moru goro a Zeruzalem ga mazləbay Melefit nahəma, tamal kihindi ma gani ti àtam vad kru mahar cə do.

¹² Day-day mis àdu ahər nu nəbu nagray gejewi ata maslaña a *ahay gədakani ge Melefit ni bu ndo ; nu niwisiñkabu mis a ahay ga *mahəñgalavù Melefit ga ndam *Zude gərgərani ni bu ahkay do ni a kəsa bu ndo.

¹³ Ere ye ti ndam nday hini tacalki nu, tədəm nəgudara ni ti àbi, ere gani ya tədəm nəgudara ni ti tədəfukaya koksah.

¹⁴ Ay ti ere ye ti nəsəra, nədəm kə meleher gayak ni ti nihi : Nu nəbu nadəbay divi məweni ya ndam nday nani tədəm magədavani ni. Ay nu nəbu nəgri təwi ana Melefit ga ata bəñ ga bəñ geli ya tadəbay ni,

nàbu nàgàskabu *Divi ge Melefit ya Mawiz àbàki ni akaba pakama ya ndam mähəngri *pakama ge Melefit ana mis tàbàki ni dek.

¹⁵ Nàbu nàfàki ahàr ke Melefit, nəsəra ndam jireni akaba ndam magudar zlam atəngaba e kisim ba. Nday day təbu təfəki ahàr, təsəra nahkay.

¹⁶ Azuhva nani ti nazay njəda goro, nawayay ti nānjəhadā kəlavad àna sulumana kə meleher ge Melefit akaba kə meleher ge mis a.

¹⁷ « Yaw àgray vi ehimeya nàra a Zeruzalem a ndo, nihi ti nàra ga məjənaki ndam jiba goro àna sɪngu akaba ga məvi sədaga ana Melefit a.

¹⁸ Ka ya ti təgəs nu ni ti tədu ahàr a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka sarta gani nani ti nàgraba ere ye ti mis tagray ti tigi *njəlatani na àndava. Ka gani nani ti mis təfu kà gəvay kay bi, ndam magray tuwər nday təbi.

¹⁹ E kidɪŋ ge mis ya təbu eslini ni bu ni ti ndam Zude ndahaŋ təsləkabiya ka had Azi a. Tamal təđəm nàgudara zlam a ti akal tara kə meleher gayak a ga macalki nu a kwa.

²⁰ Do ni ti, tamal magudar goro àbu ti nday hini təđəməya ere ye ti təcalki nu ka ya ti təzoru nu kə meleher ga ndam magaray seriya a Zeruzalem na.

²¹ Tamal zlam àbu ya tislīki macalki nu ni ti, pakama hini ya nəđəm kay kay ni : “Təzəbiyu nu kani kə meleher gekəli, tagrafua seriya ti adaba nəfəki ahàr ke Melefit a, nəsəra mis atəngaba e kisim ba !” »

²² Felis bay ni àsəra manjəhad ga ndam məfəki ahàr ka Bay geli a, nahkay àhəngaroru seriya ni kama. Àhi ana ndam ya tacalki Pol ka zlam magudarani ni ahkado : « Liziyas bay ga ndam slewja ni eminjia day kwa ti anəgri seriya ana kəli. »

²³ Mək àhi ana gəđakani ga ndam slewja ni tājəgay Pol lala, ay təgri daliya akada ya təgri ana ndam daŋgay ndahaŋ ni ba, təvi divi ana ndam gayəŋ tāmənjanya naŋ a.

Pol naŋ àbu a daŋgay bu

²⁴ Pol àra àgra vad a 6al eslina ti ata Felis nday ata wal gani Dərsil wur Zude təzalabiyu naŋ, tawayay tici ma àki ka məfəki ahàr ka Yezu *Krist.

²⁵ Pol nakəŋ àra ènjia ti ànjəki ka pakama, àđəmki ma ka manjəhad sulumani àna magray jiri, àki ka məbi slimi ana ahàr akaba àki ke seriya ya Melefit amagrafəŋa kə mis a ni. Felis àra ècia ma gayəŋ ya àđəm na ti àgra aŋgwaz a, mək àhi : « Nihi nahəma sləka ; ka ya ti anəngəta ahar a ni ti anəzalay kur keti kwa. »

²⁶ Ku tamal àđəm nahkay nəngu ni, Felis àhi ana ahàr bi Pol aməvi sɪngu ; nahkay ti azalay Pol ga marana afa gayəŋ a kəlavad.

²⁷ Pol àra àzuma vi a cə a daŋgay ba nahəma, Porkiyus Festəs àŋguviyu a bay ge Felis vu. Ka ya ti Felis àsləkaba a bay gayəŋ ni ba ni ti àmbərvù Pol a daŋgay bu, adaba awayay aməri məbərur ana ndam *Zude.

25

Pol awayay ti bay gəđakani ga ndam Rom mągrafəŋa seriya

¹ Festəs àra àzumva vad a mahkər a bay gayəŋ ni ba nahəma, ècik a Sezare, òru a Zeruzalem.

² Òru ènjəa eslina ti gəđakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəđakani ga ndam *Zude ni tərəkia ka bay na, təbəhadki mirdim ka Pol keti. Təhəngalay naŋ, təđəm :

³ « Tamal kəgəskabá ma geli na ti həngaroru Pol a Zeruzalem. » Təđəm nahkay ti adaba tawayay takoru tabəhadī eri ana Pol e divi bu ga makad naŋ.

⁴ Ay ti Festəs nakəŋ àhəngri fəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Pol naŋ àbiyu a daŋgay bu a Sezare, nu day nawayay nasləka naŋgoru eslini. »

⁵ Àhi ana tay keti : « Tamal maslaŋa gani nani àgudaria zlam ana kəli a ti, dumaba gəđakani gekəli a ti makoru akaba tay a Sezare. Etinjəa eslina ti atabəhadki mirdim. »

⁶ Festəs àpəsiyu a Zeruzalem vad azlalahkər ahkay do ni vad kru day kwa ti ànga a Sezare a. Àra ènjia ti hajəŋ gani àhəraya ànjəhad ka məlaŋ magray seriya mək àđəm təzəbiya Pol a.

⁷ Pol nakəŋ àra ènjia ti ndam Zude ya təsləkabiya a Zeruzalem a ni təvelinji ahàr mək təcalki naŋ ka zlam gərgəri kay ya ti

təbəlay do simiteni ni. Ay zlam gani dek ya ti təcalki nañ ni ti tisliki madafana koksah.

⁸ Nahkay Pol àhəngriřəñ ana tay, àdəm ahkado : « Ere ye ti nàgudar ni ti àbi, ku àki ke Divi ga ndam Zude ya Məwiz àbəki ni, ku àki ka *ahay gəđakani ge Melefit, ku àki ka *Sezar bay geli gəđakani nəngu ni nàgudar ndo. »

⁹ Festus àra ècia ma ga Pol na ti àhəngriřəñ, àhi ahkado : « Mazonu kur a Zeruzalem, nakoru nagrafuka seriya eslina ti kəgəskabu aw ? » Àdəm nahkay ti adaba awayay aməri məbərux ana ndam Zude.

¹⁰ Eslini Pol nakəñ àhəngriřəñ, àhi : « Ahalay ti kala-kala nu kə meleher ga Sezar bay geli gəđakani ni. Tagrafua seriya ti si ahalay kwa. Nak day kəsəra lala, nàgudari zlam ana ndam Zude ndo timey.

¹¹ Tamal nàgudara zlam a àgəski takadki nu di ti, nəgəskabu təkada nu a. Ay tamal ma gatay ya təcalki nu ni ma ga malfada ti maslaña àbi èsliki məvi nu ana tay bi. Nakoru àna ma gani kama afa ga Sezar bay geli gəđakani ni. »

¹² Festus nakəñ àra ècia ma ga Pol na ti təzlapaki akaba ndam ya təvi sawari ni, mək àhi ana Pol ahkado : « Kəđəm kakoru àna ma gani kə meleher ga Sezar ti, təzoru kur afa gayan gani. »

Pol adəm ma kə meleher ga Agripa

¹³ Àra àgra vad a bal ti bay Agripa nday ata wur ga məñani walani Berenis tàra a Sezare a ga məgri sa ana Festus a.

¹⁴ Tàra təpəsa eslina vad bal nahəma, Festus àngəhadı ma àki ka Pol ana bay Agripa. Àhi ahkado : « Zal nahanəñ nañ àbu ahalay, Felis àmbərva nañ a danğay ba.

¹⁵ Ka ya ti nòru a Zeruzalem ni ti gəđakani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit akaba gəđakani ga ndam *Zude ndahanəñ ni təbəhadki mirdim, təđəm seriya mâtəgada nañ a.

¹⁶ Nəhi ana tay ahkado : “Leli ndam *Rom ti məgray nahkay do. Wudaka magrafəña seriya kə mis a ti mazaya nañ kə meleher ga ndam ya təcalki nañ ka zlam magudarani na ti maslaña nani məđəməya ma ga vu gayan day kwa.”

¹⁷ Tàra ticia ma goro na ti mərə akaba tay ahalay a Sezare a. Nijjiñ sarta ndo, hajəñ gani nòru ka məlanəñ magray seriya ni, nəđəm təzəbiya zal nana həya.

¹⁸ Ndam ya təbəhadki mirdim ni tàra, ay ti təcalki nañ ka zlam magudarani ya nəjalaki ahər ni ndo.

¹⁹ Tələgavu àkivu ti, àki ke divi gatay ya tadəbay Melefit gatay àna nañ ni cilinə. A huđ ga pakama gatay ya tələgavu àkivu ni bu ni ti ahar gəđakani àki ka zal nahanəñ slimi gani Yezu. Nañ gani nani ti àməta, ay ti Pol maslaña ya təcalki nañ ka zlam magudarani ni àdəm nañ àbu kekileña àna sifa.

²⁰ Nu ti nəsər ahəmamam nagrafuka seriya ga pakama gani hini do. Nahkay nəhi ana Pol : “Kawayay ti nəzoru kur a Zeruzalem, nagrafuka seriya eslina àki ka pakama hina waw ?”

²¹ Ay ti Pol àdəm “Seriya goro ti tòru àna nañ kama afa ga *Sezar bay geli gəđakani ni.” Nahkay nəđəm mənəhad a ahay bu tājəgay nañ, anəngəta ahar day kwa ti anəsləroru nañ afa bay geli gəđakani ni. »

²² Agripa àra ècia ma ge Festus ya àhi na ti àdəm : « Nu day nawayay nici ma ga maslaña nani, nawayay ti nañ nañani azlapu àna ma gayanə. » Festus àhəngriřəñ, àhi : « Hajəñ hajəña kara kici ma gayanə ya amazlapay ni. »

²³ Hajəñ gani mis gəđakani kay təzoru ata Agripa nday ata Berenis afa ge Festus a ahay gəđakani ya mis tanğasvaviyu ni vu. Bəbay ga ndam slewja akaba gəđakani ga kəsa ni dek təbu eslina àndava. Ata Agripa nday ata Berenis tòru tınjua ti Festus àdəm təzəbiya Pol a.

²⁴ Tàra tınjia àna Pol a ti Festus nakəñ àdəm ahkado : « Bay Agripa akaba lekələm ya kəbum ahalay akaba leli ni dek, nəhi ana kəli nahəma, maslaña hini ya lekələm kəmənəjumləñ ni ti ndam Zude dek tàra afa goro a, təbəhadkia mirdim a. Kwa ka ya ti nu a Zeruzalem ni ti təbəhadkia mirdim a, təzlahki, təđəm təkada nañ a, ahalay day təgray nahkay.

²⁵ Ka nu ti, nipi zlam magudar gayanə ya takadki nañ di ni ndo. Ku tamal nahkay nəngu ni, nañ nañani àdəm àna ma gayanə təzoru ma gani afa ga bay geli gəđakani

ni. Nahkay nɛgɛskabá ma gayan na, nɛdɛm tɛzikaboru ana nan.

²⁶ Ay ti ere ye ti nɛbikioru ana bay àki ka nan ni nɛsɛr fan do. Nɛzalabiyu nan kɛ meleher gekali, ahar gɛɔakani kɛ meleher gayak bay Agripa ti nahkay. Emihindifiɔa ma day kwa ti anɛsɛr ere ye ti anɛbikioru ni.

²⁷ Nɛslɛroru zal danɔay a Rom afa ga bay ti nɛbiki ere gani ya tacalki nan do ni ti, nɛtamahay àgravu do. »

26

¹ Eslini Agripa àhi ana Pol ahkado : « Nɛvuka divi a, kisliki mazlapaya ma ga vu gayak a. » Nahkay Pol àɔaɔay ahar ti mis tici ma gayan, mɛk ànjɛki ka mazlapaya ma ga vu gayan a. Àɔm ahkado :

² « Bay Agripa, kani nɛzlapay ma ga vu goro àki ka zlam ya ndam *Zude tacalki nu ni. Nɛzlapay nahkay ti nɛmɛrvu dal-dal adaba nu nɛbu kɛ meleher gayak.

³ Nɛmɛrvu ahar gɛɔakani ti adaba kɛsɛra manjɛhad ga ndam Zude akaba pakama ya tagrakivu gejewi na lala. Nahkay kamkam biaba slimi ana ma goro ya nɛdɛm na.

⁴ « Ndam Zude dɛk tɛsɛra manjɛhad goro a. Kwa ka ya ti nu wur dagwa nɛngu ni tɛsɛra ahɛmamam nɛnjɛhad e kidin ga ndam jiba goro bu a Zeruzalem na.

⁵ Kwa ahaslani tɛsɛra nu a, tamal tawayay magrakua sedi a ti tislili mɛdɛmani ahɛmamam nɛnjɛhad akada zal Feriziyen, nday ya ti tadɛbay *Divi ge Melefit lala, tɛtam mis ndahan ni dɛk ni.

⁶ Nihi ti ndam Zude ni tagrafua seriya ti adaba nɛgɛskabá pakama ge Melefit ya àhibiyu ana ata bɛn geli, àɔm amɛgri zlam sulumani ana tay na.

⁷ Ndam ge dini kru mahar cɛeni ga jiba geli ni tɛgri tɔwi ana Melefit mɛlafat akaba mɛlavad àna njɛda gatay dɛk, adaba tawayay tipi zlam gani nani ya Melefit àɔm agray ni. Bay Agripa, nu day nawayay nipi zlam gani nani, ay ndam Zude tacalki nu ti ka pakama gani hini !

⁸ Lekalam ndam Zude ti kɛdɛmum mis àmɛta ti Melefit àhɛngaraba nan e kisim ba koksah ti kamam ?

⁹ Nu day ahaslani nɛdɛm si ahàr àɔm nɛcafɛna mis kà mɛfɛki ahàr ka Yezu zal Nazaret na àna njɛda goro a dɛk kwa.

¹⁰ Nàgray a Zeruzalem ti nahkay. Gɛɔakani ga ndam *manɔgalabakabu mis akaba Melefit tɛvua divi a ga mɛbiyu ndam ya tɛfɛki ahàr ka Yezu ni a danɔay va, nahkay nɛbiya tay a kay a danɔay ni va. Ka ya ti ndam magray seriya tɛdɛm tɛbazl tay ni ti nu day nɛgɛskabá tɛbazla tay a.

¹¹ Sak ehimeya nɛsawadoru a kɛsa vu, nɛhuriya a ahay ga *mahɛngalavù Melefit ga ndam Zude ni va dɛk, nɛdɛm si tɛtraɔ ndam ya tɛfɛki ahàr ka Yezu ni, nɛfɛki njɛda ka tay, nawayay ti tɛmbrɛn mɛfɛki ahàr ka Yezu. Nɛzumkia bɛruv ka tay a dal-dal, nawayay mɛgri daliya ana nday ya ti a kɛsa ndahan bu na daya. »

Pol azlapaki ka manjɛki ka mɛfɛki ahàr gayan ke Melefit

(Tɔwi 9.1-19 ; 22.6-10)

¹² « Nahkay ndam manɔgalabakabu mis akaba Melefit ni tɛvu divi gani, tɛslɛroru nu a Damas ga magray tɔwi gani nani àna slimi gatay.

¹³ Bay Agripa, fat wis wis ka ya ti nu nɛbu ka ahàr divi ga moroni nahɛma, nipi masladani àtam masladay ga fat ni àhɛrkuaya kwa a hud mɛlefit ba, àsladay leli akaba ndam ya ti masawadoru akaba tay ni.

¹⁴ Eslini leli dɛk mɛdɛd a ma ma ndec ndec. Nici danɔay ga maslana azalay nu, àhu àna ma *Hebri : “Sol, Sol, kɛgru daliya ti kamam ? Nak ti kici slimi do ; akɛzɛkibiyu daliya ka ahàr gayak akada ga slasla ya tatɛhad vɛdan àna tay, ticika tɛcuhway masawadani do, tɛsi aday ana tay ni.”

¹⁵ Nu nakɛn nɛhi ahkado : “Nak way, Bay goro ?” Bay geli àhɛngrufɛn, àhu : “Nu Yezu, nu bay ya ti kɛgru daliya ni.

¹⁶ Nihi ti cikaba, cik jik. Nɛngazlukvu ti nawayay kigi bay mɛgru tɔwi. Nawayay ti kigi zal sedi goro, kahi ere ye ti kipi kani ni akaba pakama ndahan ya anɛɔfukki ni ana mis.

¹⁷ Anahɛngafɛna kur kà ndam Zude a, anɛslɛroru kur afa ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni, anahɛngafɛna kur kà tay a daya.

18 Nəsləroru kur afa gatay ga məziaba azay slimi ana tay a, ti tēmbərəŋ zlam magədavani, tâgray zlam sulumani, ti *Seteni àgur tay va ba, Melefit mǎgur tay sawaŋ. Tamal tǎfəkua ahàr a ti anəmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a, anagray ti tīgi ndam ge Melefit akada ndam goro ndahaŋ ni.»

19 « Bay Agripa, nəgəskabá pakama ga Bay ya ti àŋgazlulu a huđ melefit bu àhu na, nəmbrəŋ ndo.

20 Nahkay nəhi ma ge Melefit enjenjeni ana ndam Damas. Kələŋ gani nəhi ma gani ana ndam Zeruzalem, ana ndam ga had *Zude dek akaba ana ndam ya nday ndam Zude do ni. Nəhi ana tay tǎmbatkaba majalay ahàr gatay a, tǎfəki ahàr ke Melefit akaba tâgray tawi sulumani ti mis tǎsər tǎmbatkaba majalay ahàr gatay a ededīŋ ededīŋena.

21 Ndam Zude təgəs nu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, tawayay takad nu ti azuhva ma hini ya nəŋgəhaduk ni.

22 Ay ti Melefit ahəŋgabiya nu àna nǎđa gayan duk àbivu ana vad ya kana. Nu nəbu àna sifa kekileŋa ti nagray sedi ga Yezu kè meleher ge mis dek, ku kè meleher ga nday ya ti gəđakani do ni, ku kè meleher ga gəđakani daya. Ere ye ti nəhi ana mis ni ti pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahaŋ ya tǎhəŋgaray pakama ge Melefit tǎđəm amagravu ni ciliŋ, do ni ti nəđəm pakama ga arəŋa nahaŋ do.

23 Pakama gani nani ti nihi : Ahàr àđəm *Krist *Bay gəđakani ya amara ni amacaka daliya kwa, aməmət mək amaŋgaba e kisim ba enji ge mis a dek, aməhi ana ndam geli, aməhi ana ndam jiba ndahaŋ Melefit ahəŋgay mis. Pakama ge Krist nani ti akada zlam ya asladay ni. »

24 Pol naŋ àbu adəm ma ga vu gayan nahkay ti Festus nakəŋ əzlacaki bəra, àhi ahkado : « Pol, nak ti seteni ara agray kur aw ! Kàcaha zlam a əsabay. Zlam gani nani ya kàcahay ni àvuka seteni na ! »

25 Pol nakəŋ ahəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Aha, bay goro Festus, arəŋa àbi àgray nu bi. Pakama goro ya nəđəm ni ti pakama ge jiri, pakama ga bay məsər zlam daya.

26 Bay Agripa əsəra zlam nday nana. Nahkay nisliki məđəm ma gani vay-vay kè meleher gayan, aŋgwaz əwərki nu do. Nəsəra lala, Bay Agripa əsəra ere ye ti àgravu na dek, adaba zlam nday nani tǎgravu ti akal-akal do.

27 Bay Agripa, kəgəskabá ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit na waw ? Ku kəhəŋgrufəŋ do nəŋgu ni, nəsəra kəgəskabá ! »

28 Agripa àhi ana Pol ahkado : « Kambat-ukaba majalay ahàr a ti nīgi bay məfəki ahàr ka Yezu ke weceweceni ti kisliki tata aw ? »

29 Pol nakəŋ ahəŋgrifəŋ, àhi : « Ku tamal apəs ku tamal ke weceweceni nəŋgu ni, nahəŋgalay Melefit, nawayay ti kīgi akada goro ni. Nawayay kīgi akada goro ni ti nak ciliŋ do : nawayay ti lekulum ya kəbumi slimi ana pakama goro kani ni dek kīgum akada goro ni. Nawayay ti təwəl kəli àna jejirbi akada goro ni ba ciliŋ. »

30 Kələŋ ga pakama ga Pol ni ti bay Agripa, bay Festus, Berenis akaba mis ndahaŋ ya təbu akaba tay ni dek ticikaba ga masləkana.

31 Ka ya ti nday təbu tasləka ni ti təzlapay e kidīŋ gatay bu, təđəm : « Maslaŋa hini ti àgudar zlam ya takadki naŋ ahkay do ni təwəlki naŋ di ni ndo. »

32 Bay Agripa àhi ana bay Festus : « Tamal maslaŋa hini àđəm azoru ma gani kama afa ga bay geli gəđakani ni ndo ni ti akal kafaya naŋ a. »

27

Tasləka àna Pol a Sezare a, tawayay takoru àna naŋ a Rom

1 Kələŋ ga zlam ya àgravu a Sezare ni ti təđəm tōru àna Pol akaba ndam dangay ndahaŋ gwar ka had Itali a *slalah ga yam bu. Nahkay təbi tay a ahar vu ana gəđakani ga ndam slewja nahaŋ, slimi gani Zalyus, təzalay ndam slewja gayan « Ge Egüst.* »

2 Nahkay məcəlviyu a slalah ga yam vu, məsləka. Slalah ga yam nani ti əsləkabiya e Edremit a, awayay aŋgoru gwar ka had Azi. A slalah ga yam nani bu ni ti zal nahaŋ àkibu ke leli. Maslaŋa gani nani ti slimi gani

* 27:1 Egüst ti slimi ga bay gəđakani ga ndam Rom.

Aristark, nañ zal Mesedəwen, kəsa gayan Tesalonik.

³ Hajəñ gani ti mìnjəa a Sidon a. Mòru mìnjəa eslina ti Zəlyəs àvi divi ana Pol ga moru məmənjiyu zləbəba gayan ti təjənaki nañ. Zəlyəs àvi divi gani nahkay ti adaba awayay nañ dal-dal.

⁴ Pol àra àsləkabiya ti məsləka a Sidon a, mòru slap-slap kà gəvay ga had, məcòru Sipir ka ahar ga gəjar. Mòru gwar eslini ti adaba tamal makoru ndələba ti aməd ahəngaroru leli kələñ kələñ.

⁵ Mòru slap-slap, məcòru Silisi akaba Pemfili ka ahar ga daf, mìnjəa a Mira ka had Lisi a.

⁶ Eslini ti gədakani ga ndam slewja ni àdia ahər ana slalah ga yam nahan, àsləkabiya e Eleksendri a, awayay akoru gwar ka had Itali. Àra àdia ahar a ti àhi ana leli « Cəlumviyu » mək leli nakəñ məcəlviyu.

⁷ Mərə məsləka eslina ti məgray vad ehimeya ka ahər divi, mòru weceweci kok-sah adaba aməd ni. Mìnjiyu kà gəvay ga Kinit zlah-zlah. Eslini aməd ni àcafəña leli ga moroni kama ti mawayay makoru slap-slap kà gəvay ge Kret, nahkay mòru gwar ka həma Salmoni ya ka had nani ni.

⁸ Mòru mìnjəa eslina pəlok pəlok nahəma, mòru slap-slap kà gəvay ge Kret, nahkay mìnjiyu zlah-zlah ka məlan ya təzalay Dəñ-dəñ Sulumani ni. Məlan nani ti kà gəvay ga kəsa Lazi.

⁹ Ka ahər divi ni ti mìnjiñbiya sarta dal-dal. Vad ga məgəs ndəra àsləkaba ti, sarta ga moroni ka ahər ga yam àndava. Nahkay ti tamal mədəm makoru kama ti araña esliki magrakivani ke leli tata. Nahkay Pol àhivù ana ndam ya tagaray slalah ga yam ni, àhi ana tay ahkado :

¹⁰ « Ndam goro ni, nəsəra tamal mədəm makoru àna slalah ga yam geli ni kama ti araña akoru agrakivu ke leli. Emizikiba ka slalah ga yam geli na akaba zlam ya a hud gani bu na, leli leleni day bi emisliki mahəngay ahər geli dek do. »

¹¹ Ay bay ga slalah ga yam ni akaba maslaña ya agaray ni tədəm makoru kwa ; nahkay gədakani ga ndam slewja ni àgəskabá ma gatay na, èciiki ma ga Pol ni ndo.

¹² Ka məlan ya leli məvu ni ti sarta ga aməd ya akəzlay ni ticik àna slalah ga yam lala do. Nahkay ndam ya təvu a slalah ga yam ni bu ni ahar gədakani tədəm məsləka kwa. Tamal agravu tata ti tawayay tinjiyu e Fenis. Fenis day ka had Kret ; eslini ti dəluv gwar agavəla ka ahar ga gəjar akaba gwar agavəla ka ahar ga daf, nahkay ka sarta ga aməd ya akəzlay ni ti tawayay tanjəhad eslini.

Aməd gədakani akəzlay ka ahər ga dəluv

¹³ Tərə tipia aməd àbu ara fer-fer gwar kələñ gatay a nahəma, təhi ana ahər ere ya tawayay ni tagray tata. Nahkay nday nakəñ təgəjahaya ara ya ticik *slalah ga yam àna nañ na a yam ba mək mòru slap-slap kà gəvay ga had Kret ni.

¹⁴ Ay cepepa ti aməd nahan àkəzlabiyu datu-datu gwar ka həma ga had Kret, ahəngaroru leli e kidiñ ga dəluv ni vu. Aməd gani nani ti təzalay àna ma ga ndam *Gres Ewrekilon.

¹⁵ Aməd ni nañ àbu ahəngaroru leli nahkay ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni təsliki moroni àna nañ kama ndo, təmbərəña magarana. Eslini aməd ni ahəloru leli e kidiñ ga dəluv ni vu zlam gayan.

¹⁶ Had gəziteni nahan àvu e kidiñ ga dəluv ni bu, təzalay Koda. Leli nakəñ mòru slap-slap kà gəvay ga had ni, nahkay aməd ni àgri daliya ana leli akada ka ya ti leli e kidiñ ga dəluv ni bu ndo. Slalah ga yam geli gəziteni àbu məwəlfəñani kà gədakani ni ; leli nakəñ məgəjahbiyu kà gəvay ga gədakani ni zlah-zlah.

¹⁷ Mərə məgəjahbiya ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni təfaya a hud ga slalah ga yam geli gədakani ni va. Mək təwəlkabu slalah ga yam gədakani ni àna ezewed ti yam àhuriyu va ba. Wiyan àvu dal-dal a hud ga dəluv ni bu mangakabani gwar ka had Libi : aŋwaz àwəra tay a, tədəm bi aməd ni aməzoru slalah ga yam geli ni gwar eslini, nahkay təwəlfəñ zlam gwar kələñ ga slalah ga yam ni ti məcəfəña nañ ga moroni ke wecewecena. Eslini təmbərəñ magaray slalah ga yam ni ti aməd ni azoru zlam gayan.

¹⁸ Aməd ni nañ àbu adaday leli dal-dal ti hajəñ gani tənəkəki ka məhəlaba zlam ya

təhəlvabiyu a slalah ga yam ni vu na, təbiyu a dəluv ni vu cizliv cizliv.

¹⁹ Hajəŋ nahan gani təbiyu zlam ya tagray təwi àna tay a slalah ga yam ni bu ni cizliv cizliv a dəluv ni vu àna ahar gatay gatayani.

²⁰ Vad ehimeya aməd ni àmbrəŋ makəzlani do, nahkay mīsliki mipi fat akaba bonjur koksah. Kələŋ gani leli nakəŋ mədəm amatam do, leli dek emijiji.

²¹ Ağray vad ehimeya leli məzum zlam ndo. Eslini Pol ècikaba jik kè meleher gatay a mək àhi ana tay ahkado : « Ndam goro ni, tamal kicəməkia ma goro na ti amal mənəhadə e Kret a. Nahkay ti amal zlam geli ni tījiji ndo akaba məcakay daliya emiteni ndo.

²² Ay nihi ti kam-kam zum njəda, adaba ku maslaŋa bəlaŋ e kidin gekəli bu tekeđi emijiji do. Emijiji ti slalah ga yam ni cilin.

²³ Nədəm nahkay ti adaba Melefit goro ya nəgri təwi ni əslərkubiya məslər gayan ga məlavad a,

²⁴ àhu ahkado : “Pol, kəgray anəwaz ba, adaba kinjiyu kè meleher ga *bay gəđakani ga ndam Rom ni kwa. Nak ti Melefit əgruka sulum gayan a : azuhva nak ti mis ya a slalah ga yam ni bu ni dek etijiji do.”

²⁵ Nahkay ti, ndam goro ni, zum njəda. Nəfəkia ahər ke Melefit a ; nəsəra amagray ere ya àhu ni eđeđin.

²⁶ Ay ti slalah ga yam geli ni aməd aməgəjəhoru ka had nahan e kidin ga dəluv bu mək amazlal məlaŋ ɲguf akaba leli. »

²⁷ Ağra vad a kru mahar fad aməd ni naŋ əbu əgəjəhoru leli ka ahər ga dəluv Edriyetik. Ga məlavad ga vad ya kru mahar fadani ni ti ndam ya tagaray slalah ga yam ni tədəm bi mədi ahər ana had wudək.

²⁸ Ezewəd nahan əvu ara məwəlkiani, tizligiyu a dəluv ni vu ti təsər zilen gani. Təra təgura ti tədi ahər ana zilen gani agray ahar slwa slwa kru mahar azlalahkər. Kaŋa gani bal ti tizligiyu ezewəd ni keti ; tədi ahər ahar slwa slwa kru mahar fad.

²⁹ Eslini nday nakəŋ təgra anəwaz a, təhi ana ahər slalah ga yam ni amara mazlala akur a ti, aməhuđkaba. Nahkay təbiyu ara ya ti ticik slalah ga yam àna naŋ ni fad a dəluv ni vu kələŋ geli. Eslini tawayay məlaŋ məslay weceweci.

³⁰ Ay ndam ya tagaray slalah ga yam ni tawayay tətam ahər gatay. Nahkay təfiyu slalah ga yam gəziteni ni ka dəluv ni ; tagosay leli, tədəm tawayay təwəlfəŋ zlam ya ticik slalah ga yam àna naŋ ni kama ga slalah ga yam gəđakani ni.

³¹ Eslini Pol àhi ana gəđakani ga ndam slewja ni akaba ana ndam slewja ndahan ni ahkado : « Tamal mis nday hini tasləkakiba ke leli a ti ekijijəm dek, akatamum koksah. »

³² Ndam slewja ni təra ticia ma ga Pol na ti təkəley ezewəd ya təwəlfəŋ slalah ga yam gəziteni ni kə gəđakani àna naŋ ni. Nahkay aməd əzay slalah ga yam gəziteni ni ka ahər gayan maslaŋa əvu bi.

³³ Məlaŋ ara aslay wudək ti Pol àhi ana mis ni təzum zlam. Àhi ana tay ahkado : « Ağra vad a kru mahar fad kani kəbesəmbiya, zlam day kəzumum ndo.

³⁴ Nahəŋgalay kəli zumuma zlam a day ; nahkay akəŋgətum njəda ga mahəŋgay ahər gekəli àna naŋ. Məhər ga ahər gekəli bəlaŋ tekeđi amadoru a ga had do. »

³⁵ Pol nakəŋ əra ədəma nahkay ti əzay *dipen, əgri səsi ana Melefit kè meleher ge mis ni dek, mək èsekaba, ənəkəki ka məzumani.

³⁶ Mis ni təra ticia naŋ a naŋ əbu azum zlam nahkay ti bəruv anəgiva ana tay a dek, nday day təzum zlam.

³⁷ Leli a slalah ga yam ni bu dek ti leli din din cə àna kru kru adəskəla mahar muku.

³⁸ Leli dek məra məzuma zlam na mərəha ti ndam magaray slalah ga yam ni təhəlabə *alkama na a slalah ga yam ni ba, təbiyu a dəluv ni vu, ti slalah ga yam ni ədəs va ba.

Slalah gayam ni azlal wiyan a dəluv ni bu

³⁹ Məlaŋ əra əsla ti ndam magaray slalah ga yam ni tibi had ya mahəđəkəŋəru ni, ay leli kə dəŋ-dəŋ ga had weley ti təsər do. Eslini tibi gododuk ga had ya wiyan əvu ni kə gəvay ga dəluv ni. Tamal tisliki tata ni, tawayay takoru àna *slalah ga yam ni eslini.

⁴⁰ Nahkay təcicheh ezewəd ga ara ya ticik slalah ga yam àna naŋ ni dek, təmbərviyu tay a dəluv ni bu ; təcicheya zlam ya tagaray slalah ga yam àna tay na daya. Kələŋ gani təwəlfəŋ azana kə slalah ga yam

ni gwar kama ti aməf mǎgəjahoru slalah ga yam ni kama kama. Nahkay tǎgaroru slalah ga yam ni suwwa gwar ka mǎlan ga wiyaŋ ni.

⁴¹ Ay leli mǎbu makoru nahkay ti slalah ga yam geli ni ɔru ǎzlal wiyaŋ ya a huɗ ga dǎluv ni bu ni. Eslini ma ga slalah ga yam ni ǎrǎvoru a huɗ ga wiyaŋ ni vu, nahkay wiyaŋ ni ǎgǎskabu, ǎdaday koksah. Yam ya ti adaday dal-dalani ni ǎzlal meteliŋ ga slalah ga yam ni ŋguf ŋguf, ǎbu eheɓkaba.

⁴² Nahkay ndam slewja ni tawayay tabazl ndam daŋgay ni adaba tǎdǎm bi tǎsǎra yam a, atǎtamfǎŋa kǎ tay a,

⁴³ ay gǎɗakani gatay ni ǎcafǎŋa tay a, adaba awayay ahǎŋgay Pol. Eslini ǎhi ana ndam ya ti tǎsǎra yam a ni tǎhuriyu a yam ni vu enji ga moroni ka dǎŋ-dǎŋ, tǎcǎlaba.

⁴⁴ ǎhi ana mis ndahaŋ ya tǎsǎr yam do ni tǎgǎskabǎ tǎndal ahkay do ni biyem ndahaŋ ya tǎhuɓfǎŋa kǎ slalah ga yam a ni. Mis ni tǎra tǎgra akada gayan ya ǎhi ana tay na ti leli dek mǎcǎlaba a yam ni ba, araŋa ǎgri ana leli ndo.

28

Pol ka haɗ Malta

¹ Leli nakǎŋ mǎra mǎtama ti tǎhi ana leli haɗ hini ti slimi gani Malta.

² Ndam ga haɗ nani tǎgǎskabu leli lala, tǎgri zlam sulumani ana leli. Avǎr naŋ ǎbu ekwesey, mǎlan day ǎndisliŋa ti, tǎbefta aku a gir-gir, tǎhi ana leli mǎru mǎnjafǎŋ leli dek.

³ Pol ǎhǎla cǎcul a, adǎm abǎkiyu ka aku ni ti zlam a haɗ ǎvu a huɗ gani bu ; aku ni ǎvǎɗibiya ti ǎji aslǎr ana Pol nakǎŋ ka ahar. Naŋ ǎfǎŋ kǎ ahar ni tandal-ndala, ǎdafǎŋa do.

⁴ Ndam ga haɗ ni tǎra tǎpia zlam a haɗ ni naŋ ǎfǎŋ kǎ ahar tandal-ndala nahǎma, tǎzlapaki e kidiŋ gatay bu, tǎdǎm ahkado : « Maslaŋa hini ti bay makad mis eɗeɗiŋ. Ku tamal ǎtamfǎŋa kǎ dǎluv a naŋgu ni, Melefit ǎmbrǎŋ naŋ mǎnjǎhad ǎna sifa do. »

⁵ Ay Pol nakǎŋ ǎtǎloru zlam a haɗ ni a aku ni vu, ǎci mǎwǎr gani ndo.

⁶ Mis ye eslini ni tamǎnjalaŋ ka Pol, tǎdǎm bi ahar ni ara agǎsl mba ahkay do ni bi ara

amǎt sǎrdaw mba. Tǎra tǎpǎsa dal-dal ǎna mamǎnjalaŋana ti tǎpi ti araŋa ǎgrakivu ndo, nahkay tǎmbat majalay ahǎr gatay nahaŋ, tǎdǎm naŋ bǎlan e kidiŋ ge melefit gatay ndahaŋ bu.

⁷ Ka mǎlan ya leli mǎbu eslini ni ahay ga zal nahaŋ ǎbu cifa. Slimi ga maslaŋa nani ti Pǎbliyus, naŋ gǎɗakani ga haɗ nani. Naŋ nakǎŋ ǎzalu leli afa gani, ǎgǎskabu leli ǎna mǎmǎrani ; mǎndǎhad afa gani vad mahkǎr.

⁸ Bǎŋ ge Pǎbliyus ǎbu, ay ti naŋ ǎvu mandǎhadani ǎbesey do ; ahǎr egizleki, azay day abafǎŋa. Pol ǎra ǎcia ma gana ti ɔru afa gani. ǎra ǎnjikia ti ǎhǎŋgalay Melefit, ǎbǎki *ahar ga mahǎŋgaraba naŋ a, mǎk bǎŋ ge Pǎbliyus ni ǎŋgaba.

⁹ Ndam ga armǎwǎr ndahaŋ ga haɗ ni dek tǎra tǎcia ma gana ti nday day tǎra, mǎk Pol ǎhǎŋgaraba tay a.

¹⁰ Nahkay mis tǎgri zlam sulumani ana leli gǎrgǎri kay. Ka ya ti mawayay maslǎka ni ti tǎvia zlam ya mawayay na ana leli ga moroni ǎna naŋ kama daya.

Pol aslǎka a Malta, akoru a Rom

¹¹ Mǎnjǎhad eslini kiyi mahkǎr, kǎlan gani mǎcǎliyu a *slalah ga yam nahaŋ vu. Slalah ga yam nani ti ǎcikbiyu e Eleksendri, ǎra a Malta, ǎcik eslini ga majǎgay mandav ga sarta ga amǎɗ ni. Slimi ga slalah ga yam ni Diyuskǎr.*

¹² Mǎslǎka mǎru e Sirekǎz, eslini mǎndǎhad vad mahkǎr.

¹³ Mǎslǎka eslina ti mǎru slap-slap kǎ gǎvay ga haɗ, nahkay mǎnjiyu e Reziyu. Hajǎŋ gani amǎɗ ǎkǎzlabiyu gwar kǎlan, nahkay mǎslǎka, mǎgray vad cu e divi bu ni ti mǎnjǎa a Puzol a.

¹⁴ Mǎru mǎnjǎa eslina ti mǎdi ahǎr ana ndam mǎfǎki ahǎr ka Yezu ndahaŋ. Nday nakǎŋ tǎhi ana leli mǎnjǎhad afa gatay gosku sekw. Kǎlan gani mǎslǎka, mǎru gwar a Rom.

¹⁵ Ndam mǎfǎki ahǎr ka Yezu ya a Rom ni tǎra tǎcia leli mǎbu ka ahǎr divi ti tǎngwivabiyu ana leli a ma vu. Nahkay mǎbakabu ahǎr akaba mis ndahaŋ a Gosku ge Epiyus bu, mis ndahaŋ ti ni mǎbakabu ahǎr akaba tay ka mǎlan ya tǎzalay Mǎlan

* **28:11** Diyuskǎr ti slimi gatay ata Kastor nday ata Poluks. Nday melefit ga ndam Gres, tǎdǎm nday kǎ mǎŋ gatay, bǎŋ gatay Zus. Tǎdǎm tǎfi ahǎr ana ndam magaray slalah ga yam.

Mandəhadani Mahkər ni. Pol àra èpia tay a ti àgri səsɪ ana Melefit, àzay njəda hɔya. Mək məsləka, mòru a Rom.

¹⁶ Mòru minjua a Rom a ti təvi divi ana Pol ga manjəhadani a ahay nahan bu. Tàfəkədfəŋ zal slewja nahan ga majəgay nan ciliŋ.

Pol adəmki ma ka Yezu a Rom

¹⁷ Pol àra àgra vad a mahkər ti àzalakabu gədaʔkani ga ndam *Zude ya a Rom ni. Nday nakəŋ tàra tənɔasva ti àhi ana tay ahkado : « Bəza ga mmawa, nàgudari zlam ana ndam jiba geli ndo, nàgudar zlam ya ti ata bəŋ geli təcəfəŋa leli a ni ndo daya. Ku tamal nahkay nənɔu ni, ndam geli ya a Zeruzalem ni təgəsia nu a ana ndam *Rom a.

¹⁸ Ndam Rom ni tihindifua ma, tənɔətfu zlam ya nàgudar ti təkadki nu di ni ndo, nahkay tawayay təmbrəŋ nu.

¹⁹ Ay ndam Zude ni tədəm təmbrəŋ nu ba ; nahkay nədəm si nàra àna ma gana ahalay afa ga bay gədaʔkana kwa. Ay nàra ahalay a ti ga mabəhadki mirdim ka ndam jiba goro do.

²⁰ Nəzalakabu kəli nahkay ti, nawayay kicəm ma gani bilegeni. Təwəl nu àna jejirbi hini ti azuhva pakama ya ndam *Izireyel təgəskabu, tədəm Melefit aməgri ana leli ni. »

²¹ Ndam Zude ni tàra ticia ma gayan na ti tənəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ndam ga had *Zude təsləribiyu wakita àki ka ma gayak ana leli ndo. Wur ga mən geli nahan ya əsləkabiya eslina àra àŋgəhad ma gani ahkay do ni àdəmki ma magədavani ni ti àbi.

²² Ay mawayay mici ere ye ti nak kajalaki ahàr ni, adaba məsəra ku eley eley do dek mis tədəmki ma magədavani àki ke divi gekəli ya kədəbum ni. »

²³ Eslini təkəkad vad ga məbakabu ahàr. Vad gani àra ənɔia ti mis kay tətam nday ya ti tàra enjenjeni na tàra afa ga Pol a. Pol nakəŋ əzlapi ana tay, ànjəki kwa ge miledə əbiviyu ana məlakarawa, àdəmki ma ti ka *Məgur ge Melefit. Awayay təgəskabu pakama gayan ya adəmki ka Yezu ni, nahkay àdəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki a wakita gayan bu na

akaba ma ga ndam ndahan ya tənəŋgaray pakama ge Melefit na ana tay a.

²⁴ Nday nakəŋ tàra ticia ma ga Pol na ti, mis ndahan e kidin gatay bu təgəskabá, mis ndahan ni ti ni tawayay məgəskabani do.

²⁵ Nahkay nday nakəŋ ticivu ndo. Ka ya ti təbu tasləka ni ti Pol àhikivu ma nahan ana tay bəlan ciliŋ. Àhi ana tay ahkado : « Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni àhibiya ma ana ata bəŋ gekəli àna njəda ga Məsuf Njəlatana ti, ma ge jiri ededən !

²⁶ Adəm ahkado : «Melefit àhu : Ru kəhi ma ana nday hini, hi ana tay ahkado :

Akəbumi slimi lala ana ma goro, ay ti ekicəm do simiteni.

Akəmənɔumləŋ ana ere ye ti anədəfiki ana kəli ni lala, ay ti ekipəm do simiteni.

²⁷ Adaba mam, ahàr ga ndam hini ègia bəŋ-bəŋana ;

ègia bəŋ-bəŋana ti təgəskabu zlam va ba.

Tirikva slimi gatay na der der ti tic zlam va ba.

Təbakabá eri a tecic-cic ti tibi zlam va ba.

Təgray nahkay ti tənɔa afa goro a ba, adaba tawayay ti nahəŋgaraba tay a do.” † »

²⁸ Pol àhi ana tay keti : « Ègia nahkay ti, sərɔmki lala : nihi Melefit əsləroru ndam gayan afa ga ndam ya nday ndam Zude do ni ga məhiani ana tay ahəmamam Melefit amahəŋgay tay ni. Nday ti, atəhia ma gana ana tay a ti atəgəskabu ! » [

²⁹ Pol àra adəma ma nana ti ndam Zude nakəŋ təsləka àna ləgayva.]

³⁰ Eslini Pol àgray vi cə bəraŋa a ahay ya ti nan əvu əpəl siŋu gani ni bu. Ka sarta gani nani ti mis dal-dal tàra tàmənɔaya nan a, nan day əgəskabá tay a dek.

³¹ Nahkay nan əbu adəmki ma ka Məgur ge Melefit, acahi zlam àki ka Bay geli Yezu *Krist ana mis. Àgray aŋwaz àna ma gani ndo, mis day təcəfəŋa nan a ndo.

† 28:27 Izayi 6.9-10.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Rom ni

Maslanja ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdǎfa slimi gayan a : àbǎki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbǎki ti ka sarta ya ti awayay akoru a Zeruzalem ga mǎhǎloru sinju ga ndam Eseyi akaba ga ndam Mesedawen ya tǎjami ana ndam Zeruzalem ni (15.25-26 ; Tǎwi 19.21 ; 20.1-3). Àhi ana ndam Rom tǎgǎskabǎ Fǎbe wal ya ti àgray tǎwi akaba ndam Senkre na (16.1) ; nahkay mǎlan ya àbǎki wakita ni bi a Senkre, bi a Koren (Senkre ti kǎ gǎvay ga kǎsa gǎdǎkani Koren, ka had Eseyi).

Pol àbikioru wakita hini ana ndam Rom ti adaba awayay akoru eslini ga mǎhi ma ge Melefit ana tay ; awayay ti tǎvi njǎda ga moroni gwar ka had Espeñ daya (1.11-15 ; 15.23-24). Ka ya ti àbikioru wakita ana tay ni ti òru eslini ndo, adaba awayay mǎhǎloru sinju ga ndam Eseyi ni a Zeruzalem day.

Rom ti kǎsa gǎdǎkani ka had Itali : ka sarta ga Pol ti ndam Rom tǎgur had ya kǎ gǎvay ga dǎluv gǎdǎkani ni ðek. Ndam ga had gǎrgǎrani kay tǎnjǎhadǎ a Rom a : ndam Zǎde kay tǎkibu ka tay (Tǎwi 28.17). Ndam mǎfǎki ahǎr ka Yezu tǎbu eslini kay daya (Tǎwi 28.14-15) ; Pol àbikioru wakita hini ana tay (1.7), àdǎm tǎgri sa gayan ana mis ndahan e kidin gatay bu (16.3-16).

A wakita ni bu ni ti Pol àdǎmkia Ma Mǎweni Sulumani àki ka Yezu a (1-8). Ku tamal ndam ga Yezu tǎbu a Rom nanju ni, ka sarta nani ti zal asak ga Yezu òru eslini fan ndo : Pol awayay ti tǎsǎr lala mis ðek tǎgudara zlam kǎ eri ge Melefit a, tamal tawayay ti Melefit mǎgǎskabu tay ti tǎsǎr divi nahan àbi, si àna tǎwi ga Yezu kwa. Pol àdǎm mǎlan ga ndam Zǎde àbu a Mǎgur ge Melefit bu daya (9-11) : bi ndam ga Yezu ya nday ndam Zǎde do ni tǎdǎm ndam Zǎde ti tǎsli aranja do ti ni (14.3), ay Pol àdǎm tamal ndam Zǎde tǎlǎbi ti, akal maslanja ya Melefit àgǎskabu ni àbi simiteni (11.17-18)

A wakita gayan ni bu ðek Pol àcǎhi ma ge Melefit ana ndam ga Yezu, kǎlan gani àhi ana tay ègia nahkay ti ahǎr àdǎm tǎnjǎhad akadǎ ge Melefit ya awayay ni. Pol àsǎr ndam Rom lala ndo, nahkay ma gayan ya àhi ana tay àki ka manjǎhad gatay ni ti kay do (12-14) ; pakama ya àbǎki enjenjeni ni ti ma ya ndam ga Yezu ðek ahǎr àdǎm tǎsǎr ni (1-11).

A wakita gayan ya àbikioru ana ndam Rom ni bu ni ti àdǎfaba Ma Mǎweni Sulumani ga Yezu a ðek, àtam ya ti àbǎki ka wakita gayan ndahan ni ; tǎfǎkad wakita hini ka mǎnjǎki ga wakita ga Pol ndahan ni a Wakita ge Melefit ni bu ni ti azuhva nani.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nǎbikioru wakita hini ana kǎli. Nu bay mǎgri tǎwi ana Bay geli Yezu *Krist. Melefit àzala nu a, nǎgia zal asak ga Yezu Krist a ; adaba nu ga mǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana mis a.

² Ma Mǎweni Sulumani gani nani ti kwa ahaslani Melefit àhikibiya ana ndam mahǎngaray *pakama gayan a ; àdǎm amahǎngay mis. Ndam mahǎngaray pakama gayan ni tǎbǎkia ma gana a Wakita ge Melefit ba.

³ Ma ge Melefit ya àdǎmbiyu ni ti àdǎmki ka Wur gayan. Wur nani ti tǎwi nan akadǎ ge mis hihiriken ni ; nan wur huð ge Devit.

⁴ Ay ka ya ti Melefit àhǎngaraba nan e kisim ba ni ti àdǎfaki nan Wur gayan, nan njǎda-njǎdani. Melefit àgray nahkay ti àna njǎda ga *Mǎsuf Njǎlatani. Wur nani ti Yezu Krist, nan Bay geli.

⁵ Àgray ti nu nǎgi zal asak gayan ti ga sulum gayan, adaba awayay ti nǎhioru ma gayan ana mis ga jiba gǎrgǎrani ðek ti tǎfǎki ahǎr, tǎgǎsiki ma. Nahkay leli ðek amazlǎbay nan.

⁶ Nǎbikioru ti ana kǎli ndam *Rom. Lekǎlum day kǎkumkibu ka ndam ya ti Melefit àzala tay a ti tǎgi ndam ga Yezu Krist ni.

⁷ Nǎgri sa ana kǎli ; lekǎlum ti Melefit awayay kǎli, àzala kǎli ge mǎgi ndam gayan njǎlatana. Bǎn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Pol awayay moru mǎmǎnjiyu ndam Rom

⁸ Enjenjeni ti nɛgri sɛsi ana Bay Melefit goro azuhva kɛli dɛk akaba azuhva zlam ga Yezu *Krist ya ɔgri ana kɛli ni, adaba mis dɛk ticia kɛbum kɛfumki ahàr, tɛbu tɛzlapaki ka ma gani.

⁹ Ka ya ti nahɛngalay Melefit ni ti Melefit day àsɛra nɛbu nacali slimi ana kɛli, nɛmbrɛɛ macali slimi ana kɛli do. Melefit ti nɛbu nɛgri tɛwi àna njɛda goro dɛk, nɛbu nɛhi *Ma Mɛweni Sulumani àki ka Wur gayan ni ana mis.

¹⁰ Nɛbu nahɛngalay nan, nɛhi kɛlavaf tamal àwaya ti mɛvu divi ga moru mɛmɛnɛjiyu kɛli. Nɛpɛskia ka mahɛngalay nan a,

¹¹ adaba nawayay dal-dal ga moru mɛmɛnɛjiyu kɛli; nawayay ti ere ye ti *Mɛsuf Njɛlatani àvu ni nɛvi ana kɛli bilegeni. Nahkay ti akɛngɛtum njɛda e divi ge Melefit bu.

¹² Ere ye ti nɛdɛm ni ti, nawayay ti leli dɛk mɛngɛtum njɛda e kidin geli bu. Gekɛli ya kɛfumki ahàr ka Yezu Krist ni ti amɛvu njɛda; goro ya nɛfaki ahàr ka Yezu Krist ni day amɛvi njɛda ana kɛli bilegeni.

¹³ Bɛza ga mmawa goro ni, sɛruma sak ehimeya nàwaya ga moru mɛmɛnɛjiyu kɛli a, ay ti kekileɛa nɛngɛt ahar fan ndo. Nawayay moroni ti nawayay nɛjɛnaki kɛli ti mis tɛdɛbay divi ga Yezu àtam ya kani ni. Nahkay ti nawayay nagray akada goro ya nagray e kidin ga ndam ga had ndahan bu ni.

¹⁴ Tɛwi nani ti Melefit àvu. Awayay ti nɛhioru Ma Mɛweni Sulumani ana mis dɛk: ana ndam ya tanjɛhad a kɛsa gɛdakan bu ni akaba ana ndam ya tanjɛhad a hɛma bu ni, ana ndam ya tɛjɛnga ni akaba ana ndam ya tɛjɛngɛy ndo ni.

¹⁵ Nahkay ti nawayay ti nakoru afa gekɛli, nɛhi Ma Mɛweni Sulumani ana kɛli ndam *Rom daya.

Ma Mɛweni Sulumani ti njɛda ge Melefit

¹⁶ Nàgray mimili ga mɛhi *Ma Mɛweni Sulumani gani nani ana mis do, adaba Ma Mɛweni nani ti njɛda ge Melefit; adafaki ti ku way way do tamal àfakia ahàr ka Yezu *Krist a ti Melefit ahɛngay nan. Melefit

ahɛngay enji ti ndam *Zɛde, day kwa ti mis ga jiba gɛrgɛrani ndahan ni.

¹⁷ Ma Mɛweni Sulumani ni ti adafaki ahɛmamam Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kɛ eri gayan ni. Ahàr àdɛm si mis tɛfaki ahàr ka Yezu Krist cilin; divi nahɛn àbi, si tɛfaki ahàr ti ka nan kwa. Àbu mɛbɛkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi: « Maslanja ya ti Melefit àdɛm nan jireni kɛ eri gayan adaba àfakia ahàr a ti, maslanja gani nani ti Melefit amɛvi sifa.* »

Mis dɛk ndam magudar zlam

¹⁸ Nɛdɛm nahɛma, Melefit nan agavɛla nan àbu azum bɛrɛv azuhva ge mis ya tɛhɛngrioru ahàr a had do ni; zlam gatay ya tagudari ana mis ndahan ni day àbu awɛri bɛrɛv. Nahkay ti amagrafɛnja seriya kà tay a adaba zlam gatay ya tagudar ni acafɛnja mis ga mɛsɛr jiri a.

¹⁹ Melefit amagrafɛnja seriya kà tay a ti adaba zlam ya ti amal tɛsɛr Melefit àna nan ni tɛbu; Melefit ana ahàr gayan àdɛfiki zlam gani nday nani ana tay, àngah ndo, ay ti tɛgɛskabu ndo.

²⁰ Nɛgay Melefit nan ahɛmamam ti mis tɛsɛr do, adaba mis tipi nan day-day ndo. Ay ti kwa ka ya ti àgraya mɛlan a ni àbivaya nihi a ti zlam ya àgraya gɛrgɛrana ni dɛk àdɛfiki ana mis Melefit ti nan njɛda-njɛdani, nan Melefit nan bɛlan, amanjɛhad ga kanɛgay-kanɛgayani. Nahkay ti mis ni nɛgay tagudar zlam ndo ni ti atɛdɛm koksah.

²¹ Tɛsɛra Melefit nan àbu ca, ay ti tɛhɛngrioru ahàr a had do, tɛgri sɛsi akada ya ti àgɛski tɛgri ana Melefit ni do daya. Tɛjalaki ahàr ka zlam masakani sawan, tɛsɛr magray zlam sulumani va do, nday a mɛlan zin-zinɛni bu, tipi divi ge Melefit va do.

²² Tɛhi ana ahàr nday ndam mɛsɛr zlam, ambatakani do tigia ndam muru a.

²³ Melefit nan njɛda-njɛdani, day-day àmɛt do, giri-giri tɛhɛngrioru ahàr a had, ay ti tawayay do, tɛhɛngrioru ahàr a had ana pɛra sawan: pɛra gani nday nani ti ndahan akada mis hihiriken ni ya amɛt ni, ndahan akada edidin, ndahan akada zlam ya ti tɛsawaday àna asak fad ni, ndahan ti ni zlam a had.

* 1:17 Habakuk 2.4.

²⁴ Nahkay Melefit àmbrəŋa tay a, ti tâgray zlam ya ti məbərūv gatay awayay ni, ti t̄bəkī mimili ka ahār gatay àna zlam magudarani gatay ya tagray ni.

²⁵ T̄mbrəŋa jiri ge Melefit a, tadəbay zlam ga malfada sawaŋ. Giri-giri ti t̄həŋgrioru ahār a had ana Melefit, t̄gri t̄wi, adaba naŋ ti àgraya zlam a dek ; ay t̄həŋgrioru ahār a had, t̄gri t̄wi ti ana zlam ya ti Melefit àgraya ni sawaŋ. Melefit ti mis t̄zləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

²⁶ T̄gray nahkay ti Melefit àmbrəŋa tay a ti t̄bəkī mimili ka ahār gatay àna zlam magudarani ya məbərūv gatay awayay ni. Nahkay ti wāl gatay ni t̄mbrəŋa mandəhadkabana akaba zawal a, tandəhadkabu akaba wāl ndahaŋ. Zlam gani nani ti Melefit àwayay do : àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni.

²⁷ Zawal day tagray nahkay, t̄mbrəŋa mandəhadkabana akaba wāl a, tandəhadkabu akaba zawal ndahaŋ sawaŋ, tawayay magrani nahkay dal-dal, ay ti Melefit àgraya tay a ti ga magrani nahkay do simiteni. Zawal nday nani tagray zlam ya ti asay mimili ni e kidīŋ gatay gatayani bu. Azuhva t̄wi gatay ya tagray ni ti Melefit amatraḅ tay ; gayaŋ ya atraḅ tay ni ti kal-kal akaba zlam gatay ya t̄gudar ni.

²⁸ Akada gatay ya tawayay məsər Melefit do ni ti, Melefit day àmbrəŋa tay a ti t̄jalaki ahār ka zlam ya ti məbərūv gatay magədavani awayay ni cilīŋ. Nahkay t̄bu tagray zlam ya àgəski magrani do ni.

²⁹ Tagray zlam ya àgəski magrani do ni, tagudar zlam dal-dal : tawayay zlam kay, t̄gri daliya ana mis, zlam ge mis tigi eri ana tay, tabazl mis, taləgavu e kidīŋ gatay bu, tagosay mis, tagray cuday, t̄sivū ana mis,

³⁰ t̄bi seki ana mis, tawayay Melefit do, tahəŋgalay ma ge mis, tiji zlabay, tazləbay ahār gatay, tadəbay divi ga m̄gri cuday ana mis, t̄iciiki ma ana ata bəŋ gatay do.

³¹ T̄sər ahār va do, t̄gray ere ye ti t̄dəm atagray ni do, tawayay mis do, mis day t̄si cichi ana tay do.

³² Ma ge Melefit ya àdəm ndam ya tagudar zlam akada nani ni ahār àdəm t̄bazla

tay a ni ti, t̄səra ma gani nana lala. Ku tamal t̄səra lala nəŋgu ni nday t̄bu tagudar zlam zlam gatay. T̄gray nahkay cilīŋ do : tazləbay ndam ya ti tagudar zlam akada gatay ni daya. Gatay ya ti tagray nahkay ni ti àgudarkiva tay a àkiva.

2

Seriya ge Melefit ti seriya ge jiri

¹ Nak ya ti kədəm mis ndahaŋ tagudar zlam cilīŋ ni ti, ku nak way way do Melefit aməwəl kur àna seriya. Gayak ya ti kədəm mis ndahaŋ t̄gudara zlam a ni ti, seriya àgəsa kur kurana. Adaba nak ya ti kədəm mis ndahaŋ tagudar zlam ni ti nak day k̄bu kagudar akada gatay ni.

² Məsəra, Melefit amagrafəŋa seriya kà ndam ya tagray nahkay na. Seriya gani nani ti seriya ge jiri.

³ Nak ya ti kədəm mis ndahaŋ t̄gudara zlam a, ambatakani do nak nakani day k̄bu kagraŋ akada gatay ni ti, k̄hi ana ahār akatamfəŋa kà seriya ge Melefit a waw ?

⁴ T̄k day ti *sulum ge Melefit ya agruk dal-dalani ni akaba gayaŋ ya ti ebesək, àtraḅ kur weceweci do ni ti, k̄hi ana ahār zlam masakani aw ? Agruk sulum nahkay ni ti, awayay ti k̄mbatkaba majalay ahār gayak a ti k̄sər do waw ?

⁵ Nak k̄ci slimi do, k̄awayay mambatkaba majalay ahār gayak a do ni ti, nak nakani àna ahār gayak kagraŋ ti Melefit m̄traḅ kur dal-dal. Ka fat ya ti Melefit aməzuma bərūv a ni ti aməgəs kur àna seriya. Ka fat gani nani ti amagrafəŋa seriya kè mis a ; seriya gayaŋ ya agray ni ti ge jiri.

⁶ Ku way way do, Melefit aməvi zlam ke t̄wi ga maslaŋa gani ya àgray ni :

⁷ nday ya ti tagray zlam sulumani kəlavad ni ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay. Nday gani tawayay ti Melefit m̄zləbay tay, m̄dəmki ma sulumani ka tay, akaba tawayay tanjəhad akaba Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani.

⁸ Ay nday ya ti t̄iciiki ma do, tawayay jiri do, tawayay magudar zlam ni ti Melefit aməzumki bərūv ka tay, amatraḅ tay dal-dal.

⁹ Ndam ya ti tagudar zlam ni dek atacakay daliya dal-dal, b̄aruv am̄atikaba ana tay a. Atacakay daliya gani nani enji ti ndam *Zude, m̄ak nday ya ti nday ndam Zude do ni.

¹⁰ Ay nday ya ti tagray zlam sulumani ni ti ni Melefit amazlabay tay, am̄ad̄am nday sulumani, am̄ovi manjehad̄ sulumani ana tay. Am̄ovi ana ndam Zude enji, m̄ak ana nday ya ti nday ndam Zude do ni.

¹¹ Ad̄aba Melefit agray seriya ti embikivu ka maslan̄a nahan̄ do.

¹² Tamal mis t̄as̄er *Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz ni do m̄ak tagudar zlam nahkay ti, etijiji dek. Ay etijiji ti akada ga pakama ya abu m̄ab̄ekiani a wakita ge M̄uwiz ni bu ni do. Nday ya ti t̄as̄era divi ge Melefit ya avi ana M̄uwiz na m̄ak tagudar zlam ni ti, Melefit am̄eḡas tay ana seriya akada ga pakama ya abu m̄ab̄ekiani a wakita gani nani bu ni.

¹³ Ndam ya ti t̄abu tici pakama ge Melefit ya ahi ana M̄uwiz ni ana slim̄i cilin̄ ni ti Melefit am̄ad̄am nday ndam jireni do ; am̄ad̄am ndam jireni ti nday ya ti t̄eḡaskabu, tagray t̄awi ana pakama gani nani ni.

¹⁴ Nday ya ti ndam Zude do ni t̄as̄er Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz ni do. Ay tamal tagray zlam akada ge Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz ni ka m̄as̄er gatay do nah̄ama, zlam gatay ya tagray ni adafaki Divi ya Melefit avi ana M̄uwiz ni aniviyu ana tay a m̄ab̄aruv bu. Ku tamal t̄as̄er Divi gani nani do n̄an̄gu ni, Divi gani aniviyu ana tay a m̄ab̄aruv bu.

¹⁵ Nahkay t̄adafaki t̄abu tagray t̄awi ti ana Divi ge Melefit ya avi ana tay a m̄ab̄aruv gatay bu ni. T̄as̄erkaba zlam sulumana akaba maḡadavana a m̄ab̄aruv gatay ba ; sarta nahan̄ t̄as̄era t̄agra zlam sulumana, sarta nahan̄ ti ni t̄as̄era t̄agudara zlam a.

¹⁶ Zlam ya ti n̄azlapaki nihi ni ti am̄anzlavu vay-vay ka fat ya ti Yezu *Krist amagraf̄an̄a seriya k̄e mis ana nj̄oda ge Melefit a ni. Amagraf̄an̄a seriya k̄a tay a ti āki ka zlam ya ti aniviyu ana tay a m̄ab̄aruv bu man̄gahani ni. A *Ma M̄weni Sulumani ya n̄ahi ana k̄uli ni bu ni day n̄ad̄am nahkay.

Ndam Zude t̄eḡaskabu Divi ge Melefit ya

ad̄afiki ana M̄uwiz ni do

¹⁷ Nak zal Zude ya kazlabay ah̄ar gayak ad̄aba nak zal Zude ni ti, nak k̄abu kagray ah̄amamam ? K̄ad̄am k̄as̄era Melefit akaba Divi gayan̄ ya ad̄afiki ana M̄uwiz na ;

¹⁸ k̄ad̄am k̄as̄era ere ye ti Melefit awayay na ; *Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz ni ti ad̄afukkia zlam a ; k̄as̄era medekaba zlam sulumana akaba maḡadavana ;

¹⁹ k̄ad̄am kipia divi a, kadaf̄an̄a ah̄ar k̄a ndam wuluf a ; k̄ad̄am nak bay maslad̄i m̄elan̄ ana ndam ya ti nday a l̄av̄an̄ bu ni ti t̄ipi divi lala ni ;

²⁰ k̄ad̄am k̄as̄era zlam a, k̄ad̄afiki zlam ana ndam ya ti t̄as̄er zlam do ni ; k̄ad̄am nak bay m̄as̄er zlam, k̄acahi zlam ana ndam ya ti t̄as̄er Divi ge Melefit do ni. Kagray nahkay ti k̄ahi ana ah̄ar Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz ni ti ad̄afukaba zlam jirena dek.

²¹ Ay nak ya ti k̄acahi zlam ana mis ni ti, k̄acahi zlam ana ah̄ar gayak gayakani do ni ti kamam ? Nak ya ti k̄ahi ana mis « K̄iḡum akal ba » ni ti, nak nakani kigi ni ti kamam ?

²² Nak ya ti k̄ahi ana mis « K̄agr̄um hala ba » ni ti, nak nakani kagray ni ti kamam ? Nak ya ti k̄ahi ana mis « K̄agr̄um p̄ara ba » ni ti, nak nakani k̄ahuriyu a m̄elan̄ ga p̄ara vu ga m̄ah̄al zlam ya t̄ab̄ahad̄i ana p̄ara ni akal ni ti kamam ?

²³ Nak ya ti k̄ad̄am Divi ge Melefit ab̄alay ni ti kagray ere ye ti Melefit ad̄am k̄agray ba e Divi gayan̄ bu ni, k̄ab̄aki mimili ke Melefit nahkay ni ti kamam ?

²⁴ Ad̄aba abu m̄ab̄ekiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nday ya ti nday ndam *Zude do ni t̄abu tindiv̄i Melefit azuhva t̄awi gek̄uli ya k̄agr̄um ni. * »

²⁵ Tamal k̄eḡaskab̄a Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz na ti, gayak ya *k̄ekeley k̄ud̄i ga madafaki nak ge Melefit ni ti ab̄alay. Ay tamal k̄eḡaskabu Divi ge Melefit gani do ni ti, eḡia akada k̄ekeley k̄ud̄i ndo.

²⁶ Tamal mis aḡaskab̄a Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz na ti, ku tamal ekeley k̄ud̄i ndo n̄an̄gu ni, k̄e eri ge Melefit ti eḡia akada ek̄ela k̄ud̄i a.

²⁷ Tamal mis ekeley k̄ud̄i ndo, m̄ak aḡaskab̄a Divi ge Melefit ya ad̄afiki ana M̄uwiz na ti, maslan̄a gani nani am̄ad̄am

* 2:24 Izayi 52.5.

nak ya ti kíkela kúdi a, kàsëra Divi ge Melefit a mæk kàgèskabu do ni ti kàgudara zlam a.

²⁸ Zal Zude ededîñ ededîñeni ti way ? Zal Zude kè eri ge Melefit ti nan̄ ya ti agray zlam ya ti mis tipi ni do. Mekeley kúdi ededîñ ededîñeni ti mam ? Mekeley kúdi kè eri ge Melefit ti ya tèkelkia ambəl gana ni do.

²⁹ Zal Zude ededîñ ededîñeni ti àsərvu do ; zal Zude kè eri ge Melefit ti maslaña ya ti Melefit àmbatikaba majalay ahàr a ni. Mekeley kúdi ededîñ ededîñeni day ere ye ti *Məsuf ge Melefit agri a məbəruv bu ni. Ere gani nani ti Divi ge Melefit ya àdəfikî ana Məwiz ni àgray do. Maslaña gani nani ti mis tàzləbay nan̄ do ; azləbay nan̄ ti Melefit.

3

Maslaña ya ti àgudari zlam ana Melefit do ni ti àbi

¹ Tamal nahkay ti, ndam *Zude tətam mis ndahan̄ ni ti àna mam ? *Mekeley kúdi gatay ya tekeley ni ti asagikivu mam ana tay mam ?

² Zlam gani nday nani ti a zlam bu dek tàbəlay dal-dal. Adaba Melefit àgri sulum akaba àhi ma gayan̄ enji ni ti ana ndam Zude.

³ Mis ndahan̄ e kidîñ gatay bu təmbrəña ma ge Melefit a ; ay ku tamal təmbrəña nəŋgu ni, gatay ya ti tàgray nahkay ni ti Melefit day aməbrəñ magray ere ye ti àdəm amagray ni azuhva nani aw ?

⁴ Aha, nahkay do simiteni ! Ku tamal mis dek tasəkad malfada nəŋgu ni, day-day Melefit àmbrəñ ere ye ti àdəm amagray ni do. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Ka ya ti kədəm ma ni ti, mis atəsər ma gayak ya kədəm ni ti ma ge jiri.

Ku tamal tacalki kur ka zlam magudarani nəŋgu ni,

ekeyefiñ kà tay, atəsər kàgudar arañə ndo simiteni.* »

⁵ Ay bi maslaña nahan̄ adəm məsər Melefit nan̄ jiri ti àna zlam ge mis ya tagudar ni. Tamal adəm nahkay ti amədəmum mam ? Ka ya ti Melefit aməzuma bəruv a, amatraḅ mis ni ti, amədəmum Melefit agri cuday ana

tay aw ? Ma goro hini ya nədəm nihi ni ti ma goro goroani do ; nədəm ti akada ge mis ndahan̄ ya təbu tədəm ni.

⁶ Nahkay Melefit agri cuday ana mis aw ? Aha ! Melefit ti nan̄ cudayani do simiteni. Tamal ti nan̄ cudayani ti, amagrafəña seriya kè mis ga duniya ti ahəmamam ?

⁷ Ay bi maslaña nahan̄ adəm tamal nasəkad malfada ti, mis atəsər Melefit nan̄ jiri àna malfada goro ya nəsəkad ni, mæk atazləbay Melefit azuhva jiri gayan̄ ni. Tamal nahkay ti Melefit aməgəs nu àna seriya, amədəm nu bay magudar zlam ti kamam ?

⁸ Tamal pakama gani nani pakama ge jiri ti, hojo mədəmum : « Magudarum zlam, ti zlam sulumani məgravu. » Nu ti nədəm nahkay do simiteni, ay mis ndahan̄ təbu tasəkadku malfada, tədəm nu nəbu nədəm nahkay. Melefit amatraḅ tay àki ka ma gatay ya tàgudar ni ; amatraḅ tay ti ge jiri.

⁹ Nihi ti nədəm mam ? Leli ndam Zude ti mətam mis ndahan̄ aw ? Aha ! Nədəma : nədəm ahkado leli ndam Zude akaba mis ga jiba ndahan̄ ni dek ti mīgia evidi ga zlam magudarana.

¹⁰ Ma goro nani ti akada ma ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni. Ma gani nani ti nahkay hi :

« Maslaña àbi jireni bi, ku mis bəlan̄ day àbi.

¹¹ Maslaña ya ti àsəra jiri a ni àbi,

maslaña ya ti adəbay Melefit ni day àbi.

¹² Mis dek tija, nday dek ka ahar bəlan̄ tàmbatia aləñ ana Melefit a ;

maslaña ya ti agray zlam sulumani ni ku bəlan̄ tekedî àbi. †

¹³ Ma gatay ya tədəm ni ti àbəlay do, ezi akada mindiviñ məzləkləñana. ‡

Arəd gatay àbəlay do, tagosay mis àna nan̄. Pakama gatay ya tədəm ni ti akada məwər

ga gavan̄. §

¹⁴ Pakama gatay ni dek ti pakama ga cuday, tetikwəsl mis àna nan̄ ciliñ.*

¹⁵ Asak gatay ni azavu kaf-kaf ga moru mabazl mis.

¹⁶ Ka məlan̄ ya ti tōra ni dek ti tagudar zlam, təgri daliya ana mis.

* 3:4 Limis 51.6. † 3:12 Limis 14.1-3 ; 53.2-4. ‡ 3:13 Limis 5.10. § 3:13 Limis 140.4. * 3:14 Limis 10.7. † 3:17 Izayi 59.7-8.

17 Təsər manjəhadkabanı akaba mis àna sulumani do. †

18 Tàgrafəña aŋgwaz kè Melefit a do simiteni. ‡ »

19 Məsəra Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni dek ti Melefit àhi ana ndam ya ti təkəskabá ma gana ni. Adəm ma gani ti, awayay adafaki ku way way do àgudara zlam a ; ŋgay təkudar zlam ndo ni ti mis atəhi koksah. Nahkay mis dek təsəra akal Melefit aməwəl tay àna seriya.

20 Maslaña ya ti Melefit amədəm nañ jireni adaba àgəskabá Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti àbi. Wakita ge Melefit ya Məwiz àbəkni ni ti mis təsər zlam magudarani gatay àna nañ cilij.

Mis tigi ndam jireni kè meleher ge Melefit ti ahəmamam ?

21 Ay nihi ti Melefit adəfikia divi ana mis a ti tigi ndam jireni kè eri gayan. Divi gani nani ti gərgəri akaba *Divi ya Məwiz àbəkni a wakita gayan ni bu ni. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, Məwiz akaba ndam ndahanə ya təkəŋgaray *pakama ge Melefit ni təkəmkibiya ma.

22 Mis tigi ndam jireni kè eri ge Melefit nahəma, adaba təkbu təkəki ahər ka Yezu *Krist palam. Melefit àvi divi gani nani ana nday ya ti təkəki ahər ka Yezu Krist ni dek. Adaba Melefit ti ècirkaba mis a do :

23 mis dek təkudar zlam a ; nahkay nday driŋ driŋ akaba Melefit Bay njədə-njədani ni, tərufə gani koksah.

24 Ay ti Melefit àgri sulum gayan ana tay, adəm nday ndam jireni kè eri gayan ni ti ga sulum gayan. Àgri ana tay nahkay ti àna təkwi ga Yezu Krist ya àgray ni. Yezu Krist ti àhəŋgaya tay a zlam magudarani gatay ni ba.

25 Nañ ti Melefit àslərbiyu nañ ti məmət azuhva mis. Àgray nahkay ti, ti mimiz ga Yezu ya adəgaya ni məbarafəña zlam magudarana kè mis a. Nahkay tamal məfəkia ahər ka Yezu Krist a ti, Melefit ambərfəña zlam magudarani geli ni kè leli a. Melefit àgray nahkay ti, adafaki Melefit ti nañ

jireni : ahaslani ti Melefit àtrafki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo,

26 èbesia ana tay a. Ay nihi ti Melefit adafakia nañ jirena. Àgray nahkay ti, awayay agray zlam ge jiri akaba awayay ti ndam ya ti təkəki ahər ka Yezu ni tigi ndam jireni daya.

27 Tamal nahkay ti zlam nahanə àbu ti miji zlabay àna nañ aw ? Aha ! Àbi. Tamal maslaña esliki magray zlam ya ti Melefit adəm a Wakita gayan ni bu grum ni dek ti, amal esliki miji zlabay, ay maslaña ya ti esliki ni ti àbi simiteni. Nahkay Melefit adəfikia divi nahanə ana leli a, ay ti miji zlabay àna nañ koksah. Divi gani ya adafaki ni ti məfəkni ahər ka Yezu Krist.

28 Nahkay zla nahəma, məsəra Melefit adəm mis jireni kè eri gayan ni ti azuhva maslaña gani nañ àbu afəkni ahər ka Yezu Krist. Ku tamal maslaña gani adəbay Divi ya ti Məwiz àbəkni a wakita gayan ni bu ni dek nəŋgu ni, Melefit adəm maslaña gani nani mis jireni ti azuhva təkwi gani nani do.

29 Melefit ti nañ Melefit ga ndam *Zədə cilij aw ? Aha ! Nañ ti Melefit ga nday ya ti nday ndam Zədə do ni daya do waw ? Iy, nañ Melefit ga ndam ya ti nday ndam Zədə do ni daya.

30 Adaba Melefit ti nañ bəlanə, nahanə àbi. Tamal ndam Zədə təkəki ahər ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayan. Mis ndahanə ni day tamal təkəki ahər ka Yezu Krist ti Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayan daya.

31 Geli ya ti mədəm Melefit agray ti mis tigi ndam jireni kè eri gayan adaba təkəkia ahər ka Yezu Krist a ni ti, awayay adəmvaba Divi ge Melefit ya adəfiki ana Məwiz ni ti zlam masakani aw ? Aha, nahkay do ! Məbu madafaki pakama ge Melefit ya adəm a wakita gani nani bu ni ti pakama ge Melefit ededij ededijeni sawanə.

4

Melefit adəm Abraham ti nañ mis jireni kè eri gayan

1 Majalumki ahər ka Abraham bəŋ ga bəŋ geli ni. Mədəmki ti mam ? Nañ ti mam àgrakivu a manjəhad gayan ni bu mam ?

² Tamal Melefit àdám Abraham ti nañ mis jireni kè eri gayañ azuhva àgray tawi sulumani ti, akal Abraham eji zlabay tata. Ay ti kè meleher ge Melefit ti èji zlabay koksah,

³ adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdám nañ mis jireni kè eri gayañ.* »

⁴ Səruma lala : maslaña ya ti agray tawi ni ti tawi endif gayañ. Ere ye ti tawi ni ti ga sulum do.

⁵ Ay tamal mis àfəkia ahàr ke Melefit a, Melefit àdám maslaña gani nani ti mis jireni kè eri gayañ. Ku tamal maslaña gani àgri tawi ana Melefit ndo nənğu ni, àsəra Melefit agray ti ndam magudar zlam tigi ndam jireni kè eri gayañ ti ga sulum gayañ.

⁶ Ahaslani Devit day àdámkia ma ka ndam ya ti Melefit àgray ti tigi ndam jireni kè eri gayañ na ; ku tamal ndam nday nani təgri tawi ndo nənğu ni Melefit àdám nday ndam jireni kè eri gayañ. Devit àdám ndam nday nani ti təbu ana məmərani.

⁷ Àdám ahkado :
« Ndam ya ti Melefit àmbərfəña zlam magudarani gatay na kà tay a,
awayay mamənjələñani kà zlam gatay ya təgudar ni va do ni ti təmərnu.

⁸ Maslaña ya ti Bay Melefit àcalfəñ kà zlam gayañ ya àgudar ni do simiteni ni ti məmərnu.† »

⁹ Devit awayay adám ndam ya təmərnu ni ti ndam ya nday *təkela kədī a ni ciliñ aw ? Aha ; ndam ya təkəley kədī ndo ni day təmərnu. Mədám Melefit àdám Abraham nañ mis jireni kè eri gayañ ni ti, adaba àfəkia ahàr a palam do aw ? ‡

¹⁰ Melefit àdám Abraham nañ mis jireni kè eri gayañ ni ti, ka sarta gani nani ti Abraham èkela kədī a tək, èkeley fañ ndo waw ? Ka sarta gani nani ti èkel kədī fañ ndo.

¹¹ Nahkay Abraham àfəki ahàr ke Melefit, mək Melefit àdám nañ zal jiri kè eri gayañ nahəma, ka sarta gani nani èkeley kədī fañ ndo. Àra àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àhi məkəley kədī ti ga madafaki

nañ ègia mis jirena kè eri ge Melefit a. Nahkay Abraham ti nañ bəñ ga ndam ya ti təkəley kədī ndo, təfəkia ahàr ke Melefit a ni. Melefit àdám nday day ndam jireni kè eri gayañ akada ya àhi ana Abraham ni.

¹² Abraham ti nañ bəñ ga ndam ya ti təkela kədī a ni daya, ay ti si ahàr àdám təkəley kədī ciliñ do ; təfəki ahàr ke Melefit akada ga bəñ gatay Abraham ya àgray ka ya ti èkeley kədī fañ ndo ni daya kwa.

Melefit aməvi sulum gayañ ti ana ndam ya ti təfəki ahàr ka Yezu ni

¹³ Kwa ahaslani Melefit àdám Abraham ahkay do ni bəza hud gayañ atanjəhad ka had dek. § Àdám nahkay ti adaba Abraham àdaba *Divi ge Melefit na palam do ; Melefit àdám nahkay ti adaba Abraham àfəkia ahàr a palam. Abraham àra àfəkia ahàr ke Melefit a nahkay ti Melefit àdám nañ ti mis jireni kè eri gayañ.

¹⁴ Tamal mis tadəbay Divi ge Melefit ni mək Melefit adám nday ndam jireni kè eri gayañ azuhva tawi gani nani ti, akal məkəki ahàr geli ke Melefit ni egi zlam masakani. Tamal nahkay ti, akal ge Melefit ya ti àdám aməvi zlam ana mis ga sulum ni day egi ma masakani.

¹⁵ Nahkay tamal mis təsəra Divi ge Məwiz ya Melefit àvi ana tay na, mək təgray zlam ya ti Məwiz àdám grum ni do ni ti, Melefit azumki bəruv ka tay adaba tawayay məgəskabu ma gani do. Adaba tamal Divi ge Melefit àləbi ti, akal magudar zlam day àbi simiteni.

¹⁶ Nahkay zlam ya ti Melefit àdám aməgri ana mis ni ti, aməgri ti ana ndam ya ti təfəki ahàr ni. Àgray nahkay ti ga sulum gayañ. Awayay agri ana bəza hud ga Abraham dek. Melefit agri zlam ya ti àdám aməgri ana mis ni ti, àgri ana nday ya ti təgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayañ ni bu ni ciliñ do. Aməgri ti ana mis ndahan ya ti təfəki ahàr akada ga Abraham ya àfəki ahàr ni dek daya. Adaba Abraham ti nañ bəñ geli dek.

¹⁷ Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Abraham nahkay hi :

* 4:3 Mənjəkiani 15.6. † 4:8 Limis 32.1-2. ‡ 4:9 Mənjay Mənjəkiani 15.6. § 4:13 Mənjay Mənjəkiani 12.2-3 ; 17.4-6 ; 22.15-18. * 4:17 Mənjəkiani 17.5.

« Nàgray ti kîgi bəŋ ga jiba gərgəri kay.* » Nahkay Abraham ègia bəŋ geli kè meleher ge Melefit a, adaba àfəki ahàr ti ke Melefit. Melefit ti ahəŋgaraba mis e kisim ba, zlam ya ti təbi ahaslani bi ni day agray tay àna pakama ya adəmaya ni.

¹⁸ Abraham ti àmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefit ndo. Ku tamal ere ye ti Melefit àdəm aməgri ni mis tədəm àgravu koksah nəŋgu ni, Abraham àmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefit ndo. Nahkay Abraham ègia bəŋ ga jiba gərgəri a kay akada ge Melefit ya àhi ahkado : « Bəza huđ gayak atala dal-dal nahkay† » ni.

¹⁹ Ka ya ti Melefit àhi ma gani ana Abraham ni ti vi ga Abraham agray vi diŋ. Àsəra ègia medewel a kwete-kwete, wal gayaŋ Sara day dəgəlani, ay àmbrəŋ məfəki ahàr ke Melefit ndo.

²⁰ Àjalay ahàr cə cə do, àsəra aməŋgət ere ye ti Melefit àdəm aməvi ni ; àŋgəta njəda adaba àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay àzləbay Melefit.

²¹ Àsəra lala, Melefit naŋ àbu àna njəda ga məgri ere ye ti àdəm aməgri ni.

²² Melefit àdəm naŋ mis jireni kè eri gayaŋ ni ti azuhva nani.

²³ Ma ya ti àbu məbəkiani : « Melefit àdəm naŋ mis jireni kè eri gayaŋ‡ » ni ti àdəmki ka Abraham ciliŋ do,

²⁴ àdəmki ti ke leli daya. Leli məfəkia ahàr ke Melefit a ; naŋ ti ahəŋgaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Məfəki ahàr nahkay ti, Melefit amədəm leli day ndam jireni kè eri gayaŋ.

²⁵ Yezu ti Melefit àmbrəŋ naŋ ti məmət ti azuhva zlam geli ya məgudar ni. Melefit ahəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti, ti leli mīgi ndam jireni kè eri gayaŋ.

5

Leli manjəhad akaba Melefit àna sulumani

¹ Nihi ti Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayaŋ ni ti adaba məfəkia ahàr a. Nahkay ti leli məbu manjəhad akaba Melefit àna sulumani azuhva zlam ga Bay geli Yezu *Krist ya àgray ni.

² Bay ya ti àvi divi ana leli ti məŋgət *sulum ge Melefit ni ti Yezu Krist. Leli məfəkia ahàr a, nahkay məki nihi ti ka sulum gani nani. Məmərvi adaba məsəra Melefit amagraŋ ti mənəhad akaba naŋ a mələŋ masladani gayaŋ ni bu.

³ Məmərvi ti azuhva nani ciliŋ do, ku leli a daliya bu day məmərvi. Adaba məsəra ka ya ti məbu macakay daliya ni ti macahay mebesey zlam.

⁴ Ka ya ti mebesey zlam ni ti məŋgət njəda, məmbrəŋ məfəki ahàr ka Yezu do. Ka ya ti məŋgəta njəda nana ni ti məsəra Melefit aməgri ere ye ti àdəm aməgri ana leli ni ana leli edediŋ.

⁵ Leli məsər nahkay ti masakani do, adaba məsəra Melefit awayay leli dal-dal. Məsər ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani, adaba Melefit àvia Məsuf gani nana ana leli a, àniviyu ana leli.

⁶ Ahaslani ti njəda àfəŋ kè leli ga məmbrəŋ magudar zlam bi. Ay Krist àməta a kəla ga ndam magudar zlam va. Àmət ti ka fat ya ti Melefit adaba ni.

⁷ Ku tamal mis naŋ jireni nəŋgu ni, mis nahaŋ agəskabu ti məmət a kəla gayaŋ vu ti zləzlada. Tamal mis sulumani ti, bi maslaŋa agəskabu ti məmət a kəla gayaŋ vu.

⁸ Ay ti Melefit awayay leli dal-dal. Ere ye ti adafaki awayay leli dal-dal ni ti nihi : ka sarta gani nani leli məbu magudar zlam kekileŋa, ay àslərbiyu Krist ti məmət a kəla geli vu.

⁹ Krist àra àməta a kəla geli va, mimiz gayaŋ àra àdəgaya nahkay nahəma, Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayaŋ. Ègia nahkay ti məsəra ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kè mis a ni ti Krist amahəŋgay leli ti Melefit àzumki bəruv ke leli ba.

¹⁰ Ahaslani ti leli ndam ezir ge Melefit. Ay nihi ti Wur gayaŋ àməta, nahkay àŋgalabakabá leli akaba Melefit a. Ègia nahkay ti məsəra lala Melefit amahəŋgay leli ga kaŋgay-kaŋgayani adaba Wur gayaŋ ni àŋgaba e kisim ba, naŋ àbu àna sifa.

¹¹ Ay nahkay ciliŋ do ; məmərvi àna ere ye ti Melefit àgri ana leli ni. Ere ye ti àgray ni

† 4:18 Mənjəkiani 15.5. ‡ 4:23 Mənjəkiani 15.5.

ti azuhva Bay geli Yezu Krist. Àngalabakabu leli akaba Melefit ni ti nanj.

Ata Adam nday ata Krist

¹² Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : mis bəlanj ànjəki ka magudar zlam, mək magudar zlam gayan ni àzəkibiya kisim ke mis a dek. Nahkay mis ni dek təmət, adaba nday dek tğudara zlam a.

¹³ Wudaka Melefit àdəfiki *Divi gayan ana Məwiz nahəma, zlam magudarani àbu a duniya bu àndava. Ay ka sarta gani nani ti Melefit àcalki mis ka zlam magudarani gatay ni ndo, adaba àdəfiki Divi gayan ni ana Məwiz fañ ndo.

¹⁴ Ay ti kwa ka sarta ga Adam àbivaya ana Məwiz a ti kisim àbu zlam gayan. Ku tamal mis tğudari zlam ana Melefit akada ga Adam ni ndo nəngu ni, təbu təmət. Adam ti akada maslanja ya ti amara ni.

¹⁵ Ay ti təwi gatay ni gərgəri. Zlam magudarani ga Adam ni ti gərgəri akaba zlam ya ti Melefit avi ana mis ga sulum ni. Iy, efedinj mis bəlanj àgudar zlam, mək magudar zlam gayan ni àzəkibiya kisim ke mis a dek.

Ay *sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do, àtam təwi ga Adam ni àna njədə dal-dal. Adaba məsəra Melefit amahəngay mis dal-dal ga sulum azuhva təwi ge mis bəlanj. Maslanja nani ti Yezu *Krist.

¹⁶ Nahkay sulum ya ti Melefit agri ana mis ni ti gərgəri akaba zlam magudarani ya mis bəlanj àgudar ni. Zlam magudarani ya mis bəlanj àgudar ni ti Melefit àwəlkia mis àna nanj ka seriya. Ay sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nahkay do. Mis ni tğudara zlam a dal-dal, ay ku tamal nahkay nəngu ni Melefit àgria sulum ana tay a. Sulum gayan ya àgri ana tay ni ti, agray ti tigi mis jireni kè eri gayan.

¹⁷ Iy, efedinj mis bəlanj àgudar zlam, mək zlam magudarani ge mis bəlanjani ni àzəkibiya kisim ke mis a dek. Ay maslanja nahanj bəlanj àgra təwi nahanj a, təwi gayan ni àtama nahanj na àna njədə dal-dal ; maslanja gani nani bəlanjani ni ti Yezu Krist. Melefit agri sulum ana mis ti azuhva nanj. Àna sulum gani nani ti mis etigi jireni kè eri gayan. Nahkay ti nday ya ti tigia mis jirena kè eri gayan a ni atəngət *sifa ya

àndav day-day do ni, ti tənjàhadkabu akaba nanj a bay gayan bu.

¹⁸ Nahkay zla nahəma, məsəra mis bəlanj àgudar zlam, mək zlam magudarani gayan ni àzəkibiya kisim ke mis a dek, adaba Melefit àwəla tay àna seriya. Nahkay day mis nahanj bəlanj àgray zlam sulumani, àmbaya mis a dek a seriya ba, àvia sifa ya àndav day-day do na ana tay a.

¹⁹ Məsəra mis bəlanj àgəsiki ma ana Melefit ndo, àgudar zlam ; nahkay ti mis kay tigi ndam magudar zlam. Nahkay day mis bəlanj àgray zlam sulumani, àgəsikia ma ana Melefit a ; azuhva zlam gayan ya àgray ni ti Melefit àdəm mis kay etigi ndam jireni.

²⁰ Melefit èferkivu Divi gayan, àdəfiki ana Məwiz ni ti, ti mis təsərki nday təbu tagudar zlam kay. Ay ka ya ti mis tagudar zlam gərgəri kay ni ti Melefit day agri sulum gayan ana tay kay, àtam zlam gatay ya tğudar ni àna njədə ferek-ferek.

²¹ Məsəra tamal mis agudar zlam ti amət, adaba magudar zlam gayan ni nanj àbu àna njədə ga makad nanj. Nahkay day sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti nanj àbu àna njədə ga mahəngay mis : azuhva sulum gani nani ti mis ni tigi jireni kè eri ge Melefit, nahkay Melefit avi sifa ya àndav day-day do ni ana tay azuhva təwi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray ni.

6

Leli məbu àna sifa azuhva Yezu Krist

¹ Tamal nahkay ti, mədəm nihi ti mam ? Mədəm magudarumkivu zlam kəlavad, ti Melefit məgri sulum gayan ana leli àkivu aw ?

² Aha, məgrum nahkay ba. Məsəra ahaslani ti leli ndam magudar zlam, ay nihi ti kala məməta, leli evidi ga zlam magudarani va do. Tamal leli evidi ga zlam magudarani va do ni ti, kekilenja mawayay magudar zlam ti kamam ?

³ Ka ya ti *təbaray leli dek àna *slimi ga Yezu *Krist ni ti, ngay mīgria akada mis bəlanj akaba nanj a, kala leli dek məməta akaba nanj a ti kəsərum do aw ?

⁴ Ka ya ti təbaray leli àna slimi ge Krist ni ti kala məməta ka ahar bəlanj akaba nanj a, tilia leli ka ahar bəlanj akaba nanj

a daya. Ay Bəŋ geli Melefit ti njəda əfəŋ dal-dal, əhəŋgaraba Yezu Krist e kisim ba əna njəda gani nana ; nahkay awayay ti leli day manjəhad geli məmbatvu, miği mis məweni.

⁵ Leli miği akada mis bəlan akaba Yezu Krist a, nahkay kala leli məməta akaba naŋ a. Tamal nahkay ti leli day amanğaba e kisim ba akada gayan ya ti aŋgaba e kisim ba ni.

⁶ Məsəra ka ya ti *tədarfəŋ Yezu kə təndal ni ti, kala tədarfəŋiya manjəhad geli magədavani ya ahaslani na daya. Nahkay ti manjəhad geli nani ti əbi va bi, kala əməta. Əgia nahkay ti leli evidi ga zlam magudarani va do.

⁷ Adaba maslaŋa ya ti əməta əndava ni ti tisliki macalki naŋ ka zlam magudarani va do.

⁸ Leli miği akada mis bəlan akaba Krist a. Nahkay ka ya ti təkad naŋ ni ti leli day kala məməta. Tamal nahkay ti məsəra leli amanğaba e kisim ba, amanjəhad akaba naŋ daya.

⁹ Məsəra Krist aŋgaba e kisim ba. Aŋgaba ti aməmət day-day va do. Kisim əsliki məgri araŋa va do.

¹⁰ Gayan ya ti əmət ni ti, əmət ti sak bəlan həya əndava, ga məhəlfəŋa zlam magudarani geli ni kə leli a. Nihi ti aŋgaba e kisim ba, naŋ əbu əna sifa. Naŋ əbu əna sifa ti ga mazləbay Melefit.

¹¹ Nahkay ahər ədəm kəsərüm lekələm day kala akada kəmətuma, nahkay ti lekələm evidi ga zlam magudarani va do. Ahər ədəm kəsərüm lekələm kəbum əna sifa ti ga mazləbay Melefit, adaba kiğuma akada mis bəlan akaba Yezu Krist a.

¹² Əgia nahkay ti kiğum evidi ga zlam magudarani va ba. Kəgrum zlam magədavani ya ti kawayum ahaslani ni va ba. Zlam nday nani ti mis təgri ana vu gatay, ay vu ge mis ti amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani do.

¹³ Kəvumi vu gekəli ana zlam magudarani ge miği evidi gani ba. Vumi vu gekəli dek ana Melefit sawaŋ. Lekələm ti akada ge mis ya ti təməta mək təŋgaba e kisim ba ni. Nahkay ti vumi vu gekəli dek ana Melefit ti kiğum evidi gayan, kəgrum

jiri akada gayan ya awayay ni.

¹⁴ Nahkay ti ekigum evidi ga zlam magudarani va do, adaba kəbumi kədəbum *Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni va bi ; kəbum kədəbum ti divi ge Melefit ya əvi ana kəli ga sulum gayan ni.

Leli ti evidi ga way ?

¹⁵ Tamal nahkay ti mədəm nihi ti mam ? Leli ti məbi mədəbum *Divi ge Melefit ya ədəfiki ana Məwiz ni va bi, məbu mədəbum ti divi ge Melefit ya əvi ana leli ga sulum gayan ni. Ay əgia nahkay ti magudarumkivu zlam kələvad aw ? Aha, məgadarum zlam ba !

¹⁶ Tamal ti kəvumia ahər gekəli ana maslaŋa, kəbum kəgəsümüki ma gayan ni ti, kiğuma evidi gayan a ti kəsərüm do aw ? Tamal kiğuma evidi ga zlam magudarana ti akəmətüm. Ay tamal kəgəsümüki pakama ana Melefit a, kiğuma evidi gayan a ti, amədəm lekələm ndam jireni kə eri gayan.

¹⁷ Ahaslani ti lekələm evidi ga zlam magudarani, ay nihi ti kəbatumkaba majalay ahər gekəli a, kəgəsümüki pakama ana Melefit əna məbəröv bəlan a. Kəgəsümükabá ma ge jiri ya ti təcahi ana kəli na. Məgrumi səsi ana Melefit azuhva nani !

¹⁸ Melefit əhəŋgafəŋa kəli kə zlam magudarana, kiğuma evidi gayan a. Nahkay ti kiğuma ndam jirena.

¹⁹ Nəhi ma ana kəli nahkay, nazay mazavu ge evidi ti, ti kicəm ere ye ti nəhi ana kəli ni, adaba kicəm zlam weceweci do. Ahaslani ti kəvumia ahər gekəli ana magudar zlam ge miği evidi gana, kələvad kəbum kagudarumi zlam ana Melefit əkivu. Ay nihi ti vumi ahər gekəli ana Melefit, kiğum evidi gayan ti kəgrum jiri. Nahkay ti akanjəhadüm njələta.

²⁰ Ka ya ti lekələm evidi ga zlam magudarani ni ti, kəjalumki ahər ka magray jiri do simiteni, adaba lekələm evidi gani do.

²¹ Ka ya ti kəbum kagudarum zlam nday nani ti kəŋgətüm mam əna naŋ mam ? Nihi ti kəmənjumləŋ kə zlam gani nday nani zlam ge mimili : tijiŋ kəli, kəmətüm əna naŋ.

²² Ay nihi ti Melefit əhəŋgafəŋa kəli kə zlam magudarana, kiğuma evidi gayan a. Nahkay ere ye ti kəŋgətüm əna naŋ ni ti

nihî : kîguma njêlatana, nahkay ti Melefit amêvi sifa ya àndav day-day do ni ana kûli.

²³ Tamal mis agudar zlam ti amêngêt zlam ka duwa gani ; ere ya amêngêt ni ti kisim. Amêmet azuhva zlam magudarani gayan ni. Ay zlam ya ti Melefit avi ana mis ni ti avi ana tay ga sulum : avi ana tay ti *sifa ya àndav day-day do ni ; avi ti ana nday ya ti tigia akada mis bêlan akaba Bay geli Yezu *Krist a ni.

7

Têfêki ngasa ke leli ga magray zlam ya ti Mewiz àdêm grum ni va do

¹ Bêza ga mmawa, nahiki ma ana kûli àki ke *Divi ge Melefit ya Mewiz àbêki a wakita gayan bu ni. Ngay Mewiz àfêki ngasa ke mis ka ya ti maslana nani nan àbu àna sifa ni cilin ti kêsêruma do waw ?

² Nêdêm nahêma, ka ya ti zal ga wal nan àbu àna sifa àmêt ndo ni ti Mewiz a wakita gayan ni bu àvi divi ana wal ni ge medeveni do. Ay tamal zal ni àmêta ti Mewiz àcafêna wal gayan na ga maday zal nahan a do.

³ Nahkay mêsêra, tamal zal ni àmêt ndo, wal ni àda zal nahan a ti wal ni àgra hala. Ay tamal zal ni àmêta day ti Mewiz àdêm wal ni esliki maslêkana : tamal àza zal nahan a ti àgray mesêwehvu ndo.

⁴ Bêza ga mmawa, lekulum day nahkay. Kîguma akaba Yezu *Krist a akada mis bêlan ; nahkay ka ya ti Krist àmêt ni ti kala lekulum day kêmêtuma akaba nan a. Kêmêtuma nahkay ti Mewiz àna Divi ya àbu mabêkiani a wakita gayan ni bu ni àfêki ngasa ke kûli va do : kîguma ndam ga maslana nahan a. Maslana gani nani ti àngaba e kisim ba, nan Krist. Kîguma ndam gayan a nahkay ti akêgrumi tawi sulumani ana Melefit.

⁵ Ka ya ti mêngêskabu Yezu fan ndo ni ti leli mabu magray ere ye ti mabêrêv geli awayay ni. Zlam gani nani ti Mewiz àna Divi ya àbu mabêkiani a wakita gayan ni bu ni àcafêna mis ga magrana, ay ka ya ti mêsêra zlam nday nani zlam magudarani nahêma, màwayay magray zlam nday nani sawan ; nahkay Divi ya àbu mabêkiani a wakita ge Mewiz ni bu ni èzligiyu leli a

magudar zlam vu. Zlam gani nani ya màgray ni ti agudar leli, azoru leli e kisim vu.

⁶ Ka sarta gani nani ti ahâr àdêm màdêbum Divi ge Melefit ya Mewiz àbêki ni, mîgia akada evidi gana. Ay nihî ti Melefit àhênga leli a, leli evidi gani va do, adaba leli akada mêmêtani, Mewiz àna Divi nani àfêki ngasa ke leli va do. Nahkay ti leli màgray tawi àna Divi ge Melefit ya àdêfiki ana Mewiz ahaslani ni va do ; magray tawi ge Melefit ti akada ga Mêsuf gayan ya awayay ni.

Divi ge Melefit ya Mewiz àbêki ni ti tawi gani mam ?

⁷ Nahkay ti, leli mêdêm mam ? *Divi ge Melefit ya tâu mabêkiani a wakita ge Mewiz ni bu ni ti zlam magudarani aw ? Aha ! Zlam magudarani do. Ay tamal Divi gani tâlêbi ti, akal nêsêr zlam magudarani do. Àbu mabêkiani e Divi gani bu nahkay hi : « Zlam ge mis êguk eri ba.* » Ay tamal tâbêki nahkay ndo ni ti, ngay zlam ge mis egi eri ti akal nêsêr do.

⁸ Ay àbu mabêkiani a wakita ge Mewiz ni bu nahkay hi : « Zlam ge mis êguk eri ba. » Têdêm nahkay ti nêngêta evidi ga magudar zlam àna nan a, nahkay nîgia evidi ga zlam magudarana ; zlam ge mis gêrgêri kay êgua eri a. Ay tamal Divi nani àlêbi ti akal nêgudar zlam ndo daya.

⁹ Ahaslani ka ya ti nêsêr Divi ya Mewiz àbêki ni fan ndo ni ti nu nêbu àna sifa zlam goro. Ay ka ya ti nêsêra Divi gana ni ti nênjêki ka magudar zlam hêya, nîgi evidi gani.

¹⁰ Nahkay nîgia akada mêmêtani kè eri ge Melefit a ; Divi ya àbu mabêkiani a wakita ge Mewiz ni bu ni ti, Melefit àwayay ti nêngêt sifa àna nan, ay ti nêngêt kisim àna nan sawan.

¹¹ Nahkay nâra nêsêra Divi ya Mewiz àbêki na ti nênjêki ka magudar zlam, nîgia evidi gana, nêgosa ahâr goro a. Êgia akada nâkada ahâr goro àna Divi gani nana.

¹² Nahkay ti pakama ge Melefit ya Mewiz àbêki ni ti zlam *njêlatani, Divi ya a hud gani bu ni day njêlata, sulumani, divi ge jiri.

* 7:7 Mahêrana 20.17 ; Mimbiki 5.21.

13 Ègia nahkay ti zlam sulumani ni agray ti nu mämətani kè eri ge Melefit aw ? Aha ! Nahkay do. Nu mämətani kè eri ge Melefit ti azuhva zlam magudarani. Nàza zlam sulumani na, nàgudara zlam àna nañ a ; nìgia evidi gana, nahkay nèməta àna nañ a. Zlam gani àgravu ti mis tāsər zlam magudarani ti zlam magudarani ededīn, adaba nàzay Divi ge Melefit mək nàgudar zlam ya Melefit àdəm e Divi gayan ni bu tågudar ba ni : nahkay magudar zlam gani àbəlay do simiteni.

Mis ti ègia evidi ga zlam magudarana

14 Məsəra *Divi ge Melefit ni ti Məwiz àbəki àna njəda ga *Məsuf ge Melefit. Ay nu ti mis hihirikenī, njəda àfu bi : nahkay nìgia evidi ga zlam magudarana.

15 Ere ye ti nagray ni ti nəsər do. Ere ye ti nawayay magrani ni ti nàgray do. Ay nagray ti ere ye ti nawayay do simiteni ni sawan.

16 Ay tamal nagray ere ye ti nawayay do ni ti, nəsəra Divi ge Melefit ni zlam sulumani, nàgəskabá.

17 Nahkay nagudar zlam ti àna majalay ahər goro do. Nagudar zlam ti adaba nìgia evidi ga zlam magudarana, nislīki makadfanəvana do.

18 Nəsəra àna vu goro gedebeni ni ti nislīki magray zlam sulumani koksah. Nahkay nislīki mawayay magray zlam sulumani tata, ay ti nislīki magrani koksah.

19 Zlam sulumani ya nawayay nagray ni ti nàgray do. Ere ye ti nagray ni ti zlam magədavani ya ti nawayay do ni sawan.

20 Ere ye ti nagray ni ti ere ye ti nawayay do ni. Tamal nahkay ti nəsəra nagudar zlam ti àna majalay ahər goro do. Nagudar zlam ti adaba vu goro gedebeni, nìgia evidi ga zlam magudarana palam.

21 Nəsəra ere ye ti agravu ni nahkay hi : nawayay nagray zlam sulumani, ay ere ye ti nislīki magrani ni ti zlam magədavani cilin.

22 A majalay ahər goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti zlam sulumani, àbəlafu.

23 Ay nəsəra vu goro gedebeni ; àrakaboru akaba majalay ahər goro sulumani ni do. Nahkay ti nislīki magray ere ye ti nədəm

sulumani, àbəlafu ni koksah. Vu goro ni gedebeni nahkay ti nìgia evidi ga zlam magudarana.

24 Nasay cicihi timey ! Ere ye ti vu goro gedebeni ni awayay ni ti amazoru nu e kisim vu timey. Way esliki mahəngay nu way ?

25 Ahəngay nu ti Melefit. Ahəngay nu ti àna tawi ga Bay geli Yezu *Krist ! Nəgri səsi dal-dal !

Nahkay nu ti, a majalay ahər goro bu ni ti Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni zlam sulumani, nàgəskabá. Ay àna vu goro gedebeni ni ti nagudar zlam cilin, nìgia evidi gana.

8

Melefit avi sifa ana leli àna Məsuf gayan

1 Nahkay zla nahəma, ndam ya ti nday akaba Yezu *Krist akada mis bəlan ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya dāy-dāy va do simiteni.

2 *Məsuf ge Melefit ti nañ njəda-njədani, avu sifa adaba nu akaba Yezu Krist akada mis bəlan. Azuhva njəda ga Məsuf nani ti nu evidi ga zlam magudarani va do, anəmət va do daya.

3 *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni àbi àna njəda ga magray zlam gani nani bi, adaba vu ge mis ti gedebeni əsabəy, nahkay mislīki magray zlam ya ti Məwiz àdəm grum ni do. Ay Melefit əslərbiyu Wur gayan gayanani azuhva zlam magudarani geli : leli mis hihirikenī ti gedebeni, magudar zlam, ay vu ga Wur ni gedebeni akada ge mis ni, nahkay Melefit əwəl nañ àna seriya a kəla ge mis vu azuhva zlam magudarani gatay ni.

4 Melefit àgray nahkay ti, awayay ti mīgi ndam jireni kè eri gayan, ere ya magudar ni mələbi simiteni, akada ya àdəm e Divi gayan ya Məwiz àbəki ni bu ni. Ay mīgi nahkay ti àna vu geli gedebeni ni do ; mīgi ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

5 Ndam ya ti tagray zlam ya ti vu gatay gedebeni awayay ni ti təjalaki ahər ka zlam ya ti məbərūv gatay awayay ni. Ay ndam ya ti tagray zlam ga Məsuf Njəlatani ya awayay ni ti təjalaki ahər ka zlam ya ti Məsuf awayay ni.

⁶ Tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti mæbæruv gayan awayay ni ti amæmæt. Ay tamal mis ajalaki ahàr ka zlam ya ti Mæsuf Njêlatani awayay ni ti Melefit amævi *sifa ya àndav day-day do ni, amagray ti arañja àheli ahàr va do daya.

⁷ Ndam ya ti tæjalaki ahàr ka zlam ya ti mæbæruv gatay awayay ni ti nday ndam ezir ge Melefit, adaba tægaskabu Divi ge Melefit do. Ku tædæm tægaskabu nænğu ni tislîki mægaskabani do simiteni.

⁸ Ndam ya ti tagray ere ye ti mæbæruv gatay awayay ni ti tislîki magray zlam ya ti Melefit awayay ni do simiteni.

⁹ Ay lekålum ti kægum nahkay do : kægum ere ye ti mæbæruv gekali awayay ni do. Kægum ti ere ye ti Mæsuf Njêlatani awayay ni sawañ. Kægum nahkay ti adaba Mæsuf ge Melefit àniviyu ana kuli. Maslañja ya ti Mæsuf ge Krist àniviyu bi ni ti nan mis ge Krist do.

¹⁰ Ku tamal vu gekali gedebeni ni amæmæt adaba zlam magudarani nænğu ni, tamal Krist nan àbu akaba kuli ti Mæsuf gayan ya àniviyu ana kuli ni amævi sifa ana kuli. Amævi ana kuli ti adaba kiguma ndam jireni kè eri ge Melefit a.

¹¹ Ka ya ti Yezu Krist amæt ni ti Bay Melefit àhænğaraba nan e kisim ba. Nahkay tamal Mæsuf gayan àniviyu ana kuli ededîñ ti, mæsæra amahænğaraba kuli e kisim ba bilegena. Amahænğaraba kuli e kisim ba ti àna njæda ga Mæsuf gayan ya ti àniviyu ana kuli ni.

¹² Nahkay zla nahæma, bæza ga mmawa, ahàr àdæm mægum ere ye ti Melefit awayay ni, mægum ere ye ti mæbæruv geli awayay ni ba.

¹³ Adaba tamal kægum ere ye ti mæbæruv gekali awayay ni ti akæmætum ededîñ ededîñeni. Ay tamal àna njæda ga Mæsuf ge Melefit kàmbrænuma zlam ya ti mæbæruv gekali awayay na ferera ti sifa gekali amandav day-day do.

¹⁴ Ndam ya ti tæbu tadæbay divi ga Mæsuf ge Melefit ya adæfiki ana tay ni ti nday dek bæza ge Melefit.

¹⁵ Melefit àvia Mæsuf gayan ana kuli a àndava. Mæsuf gani nani ti, àgray ti anğwaz àwær kuli va do, adaba lekålum evidi va do.

Mæsuf gani nani ti agray ti kigum bæza ge Melefit. Àna Mæsuf gani nani ti mazalay Melefit : « Baba, nak Bæn geli. »

¹⁶ Àna njæda ga Mæsuf gani nani ti leli mæsæra a majalay ahàr geli ba, leli bæza ge Melefit ededîñ ededîñeni.

¹⁷ Tamal leli bæza ge Melefit ti mæsæra Melefit amægri zlam sulumani ya ti àdæm amægri ana bæza gayan ni ana leli. Amægri ana Krist, nahkay amægri ana leli daya. Amægri ana leli ti adaba leli mæbu macakakabu daliya akaba Krist. Krist àcaka daliya ti ègia gædakana : nahkay Melefit awayay ti leli day mîgi gædakani akada ge Krist ya àcakay daliya, ègi gædakani ni.

Bæza ge Melefit etigi gædakani akada ge Krist ni

¹⁸ Næsæra daliya geli ya ti macakay nihi ni ti èsli arañja do, adaba Melefit amædæfiki zlam sulumani ana leli. Zlam sulumani nani ti àtam zlam sulumani ndahan ni dek, nahkay amajalaki ahàr ka daliya hini day-day va do.

¹⁹ Zlam ya ti Melefit àgraya ni dek tæbu tahætay, tawayay dal-dal ti Melefit mænğazli bæza gayan ana tay, ti tîpi.

²⁰ Melefit àgray ti zlam ya àgraya ni dek tîgi zlam masakani hayan. Zlam nday nani tîgi nahkay ti àna ahàr gatay gatayani do. Melefit àgray nahkay ti, àsæra amæmbræn zlam ya ti àgraya ni nahkay do.

²¹ Nihi ti zlam ya ti Melefit àgraya ni dek si tizi kwa. Ay a vad nahan Melefit amagray ti tizi va do. Ka fat gani nani ti zlam nday nani dek etigi zlam gædakani akada ga bæza ge Melefit etigi gædakani ni.

²² Mæsæra ku kani zlam ya ti Melefit àgraya tay a ni dek tæbu tahætay, tinjidey, tækakay daliya akada ga wal ya ti awayay ewi wur ni.

²³ Tinjidey ti zlam ndahan ya ti Melefit àgraya tay a ni cilin do, leli day mæbu minjidey. Melefit àvia Mæsuf gayan ana leli a, nahkay mæsæra nan amædæm leli bæza gayan. Minjidey ti adaba mæbu mahætay vad gani nani. Ka fat gani nani ti Melefit amævi njæda ana vu geli gedebeni ni.

²⁴ Melefit àhænğa leli a, ay nihi ti mîpi fan do. Nahkay mæbu mahætay vad gani nani. Tamal mîpia ere ye ti mahætay na ti

màhətay va do. Maslaŋa ya ti èpia zlam a mək ahətay keti ni ti way ?

²⁵ Ègia mîpi ere ye ti mahətay ni faŋ ndo ni ti mebesey, mahətay.

²⁶ Nahkay *Məsuf ge Melefit day ajənaki leli, adaba njəda geli àbi. Mahəŋgalay Melefit ahəmamam ti məsər do. Ay Məsuf ge Melefit ahəŋgali Melefit ana leli a kəla geli vu. Ahəŋgalay Melefit àna njidey ; pakama gayaŋ ya adəmaya ni ti mis hihirikeni èsliki mədəmani do.

²⁷ Ay Melefit ti àsəra ere ye ti àniviyu ana leli a məbəruf bu na, àsəra ere ye ti Məsuf gayaŋ adəm na daya. Adaba Məsuf ni ahəŋgali Melefit ana ndam gayaŋ akada ge Melefit ya ti awayay ni.

²⁸ Məsəra Melefit ti aslamalikabu zlam dek ana ndam gayaŋ ya tawayay naŋ ni ga mægri zlam sulumani ana tay. Nday gani ti àzalay tay akada gayaŋ ya awayay ni.

²⁹ Nahkay ndam ya ti Melefit adaba tay ahaslana ni ti adəm amagray ti tîgi akada ga Wur gayaŋ ni. Adaba awayay ti Wur gayaŋ ni mîgi gədəkani ge mis ndahaŋ dal-dalani ya ti tîgia bəza ga məŋana ni.

³⁰ Ndam ya ti adəmki ma ka tay nahkay ni ti àzala tay a daya. Ndam ya ti àzala tay a ni ti adəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ. Nday ya ti adəm nday ndam jireni ni ti adəm atəhuriyu a məlaŋ gayaŋ masladani vu daya.

Melefit awayay leli ga kaŋgay-kaŋgayani

³¹ Ègia nahkay ti leli mədəm nihi ti mam ? Tamal Melefit naŋ àbu akaba leli ti, way esliki ke leli way ?

³² Melefit ahəŋgay wur ga huđ gayaŋ ndo, àslərbiyu naŋ ti təkad naŋ a kəla geli vu dek. Àgra nahkay ti aməgrikivu zlam dek ana leli ga sulum do waw ?

³³ Melefit adaba leli a nahkay ti way esliki macalki leli ka zlam magudarani way ? Bay ya ti adəm leli ndam jireni ni ti Melefit.

³⁴ Ègia nahkay ti way esliki mægəs leli àna seriya way ? Yezu *Krist ti àmət azuhva leli. Ay ti àmət cilin do, àŋgaba e kisim ba daya, naŋ àbiyu manjəhadani kà ahar ga daf ge Melefit ka məlaŋ ga gədəkani, ahəŋgali Melefit ana leli.

* 8:36 Limis 44.23.

³⁵ Krist ti awayay leli dal-dal. Nahkay ti way esliki macafəŋa naŋ ga mawayay leli a way ? Ku tamal macakay daliya, aŋgwaz awər leli dal-dal, mis tægri daliya ana leli adaba leli ndam ge Krist, zlam məzumani afəŋ kè leli bi, leli àna mahayma, zlam zləzladani àca leli a, ahkay do ni takad leli naŋgu ni Krist ambrəŋ mawayay leli aw ?

³⁶ Zlam nday nani dek ti akada ma ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Bay Melefit, kəlavad tawayay mabazl leli azuhva nak ; taməŋjaləŋ ana leli akada ga zlam ga gənaŋ ya ti tabazl tay ni.* »

³⁷ Ay ku tamal nahkay naŋgu ni, mēyefiŋa kà tay àna njəda ge Krist, naŋ ya ti awayay leli na ; leli məbu àna məmərani dal-dal.

³⁸ Nəsəra ededīŋ ededīŋena, ere ye ti àcafəŋa Melefit ga mawayay leli a ti àbi : ku kisim, ku sifa, ku *məslər ge Melefit, ku gədəkani weley weley do dek, ku zlam ya təbu nihi ni, ku zlam ya təbiyu kama mba ni, ku gədəkani ya təgur məlaŋ ya agavəla ni,

³⁹ ku zlam njəda-njədani ya ti təbiyu agavəla drin ni, ku zlam njəda-njədani ya ti təbiyu drin a had bu ni, ku mam mam do ya ti Melefit àgraya ni àcafəŋa Melefit ga mawayay leli a do. Məsəra Melefit awayay leli ti àna təwi ga Bay geli Yezu Krist ya ti àgri ana leli ni.

9

Ndam Izireyel

¹ Nu mis ge *Krist, nəsəkad malfada do. Ma goro ya nawayay nədəm ni ti ma ge jiri : nəsəra a məbəruf goro ba, *Məsuf Njəlatani day àsəra ma goro ya nawayay nədəm ni ti ma ge jiri.

² Ma gani nani ti nihi : nəbu nəjalay ahər dal-dal, bəruf day awər nu kəlavad,

³ adaba nawayay ndam jiba goro dal-dal ; nday ti bəza ga mmawa, adaba bəŋ ga bəŋ geli bəlaŋani akaba tay. Tamal ti Melefit etikwesl nu, edekaba nu ata Krist a ti nday təŋgət sifa ti, akal nawayay tamal agravu tata ni.

⁴ Nday ti bəza huđ ge Izireyel. Melefit àdaba tay a ti tīgi bəza gayan. Melefit àdəfiki ana tay nan ti nan gəđakani. Melefit *əwəlkabu ma gayan akaba tay, àdəfiki *Divi gayan ana tay. Àdəfiki ana tay ahəmamam tahəngalay nan ni akaba àhi ana tay ahkado : « Aməvi zlam sulumani ana kuli. »

⁵ Nday ti bəza huđ ga Abraham. Ka ya ti tiwi Krist ni ti tiwi nan a jiba gatay bu. Krist ti nan gəđakani àtam zlam dek, nan Melefit, məzləbum nan ga kanğay-kanğayani. Aya nahkay.

⁶ Ngay zlam ya ti Melefit àdəm amagra y ni àgravu do ni ti nədəm ndo. Adaba bəza huđ ge Izireyel dek ti nday ndam *Izireyel ya ti Melefit adaba ni do.

⁷ Bəza huđ ga Abraham dek ti bəza ge Melefit ya adaba tay a ni do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana Abraham : « Akəngət bəza huđ gayak ti àna Izak.* »

⁸ Melefit àdəm nahkay ti adaba bəza ya tiwi tay dek ti bəza ge Melefit do. Bəza ge Melefit ti nday ya ti Melefit àdəm etigi bəza gayan ni ciliñ.

⁹ Zlam ya ti Melefit àhi ana Abraham anəgruk ni ti nihi : « Sarta ya ti nədəm ni eminjia ti anaŋga. Ka sarta gani nani ti Sara emiwi wur zalani.† »

¹⁰ Àgravu ti nani ciliñ do. Rebeka ti wal ga bəñ ga bəñ geli Izak. A vad nahan azay huđ ga bəza mara.

¹¹ Ka sarta ya ti tiweya tay a fañ ndo ni ti təgudar araŋa ndo, təgray zlam sulumani ndo daya. Ay ku tamal nahkay nəngu ni, Melefit adaba biliñ e kidiñ gatay ba andava akada gayan ya ti awayay na.

¹² Wur ya ti Melefit àdəkiba nan a ni ti, adaba təwi ga wur ya àgray ni do ; Melefit adaba nan a nahkay. Melefit àhi ana Rebeka ahkado : « Wur ya ti amadaya enjia ni ti aməgri təwi ana nan ya ti amadaya kələñ a ni.‡ »

¹³ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :
« Zekup ti, nəwaya nan a ; Eseyu ti, nəwayay nan ndo.§ »

¹⁴ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Zlam ge Melefit ya àgray ni ti zlam magədavani aw ? Aha, zlam magədavani do !

¹⁵ A vad nahan Melefit àhi ana Məwiz nahkay hi : « Nəgri sulum ti ana maslaŋa ya ti nawayay ni ciliñ ; asu cicihi ti maslaŋa ya ti nawayay ni ciliñ.* »

¹⁶ Nahkay tamal Melefit adaba mis a ti adaba zlam gayan a ; do ni ti adaba maslaŋa gani nani awayay ti Melefit mādaba nan a do, ahkay do ni azuhva təwi ga maslaŋa nani ya àgray ni do. Melefit adaba mis a ti adaba maslaŋa gani nani asi cicihi palam.

¹⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àhi ana bay *Faron nahkay hi : « Nədaba kur a, nak bay ti nawayay nədəfiki njəda goro ana mis àna nak, ti mis ga duniya dek təsər nu Melefit.† »

¹⁸ Nahkay ti tamal Melefit adəm : « Maslaŋa hini məsu cicihi » ti, maslaŋa gani asi cicihi edediñ. Ay tamal Melefit adəm : « Maslaŋa hini ècuki slimi ba » ti, maslaŋa gani nani èciiki slimi do edediñ.

Melefit ti agray zlam akada gayan ya awayay ni

¹⁹ Ègia nahkay ti akəhu ahkado : « Tamal nahkay ti Melefit àdəm mis tagudar zlam ti kamam ? Maslaŋa ya ti àgray ere ye ti Melefit awayay ni do ni ti way ? »

²⁰ Zləba goro ni, kəgrumkabá gejewi akaba Melefit a ti nak way ? Tamal mis àləmaya zlam a ti zlam nani esliki məhiani « Kələmaya nu a nahkay hi a kamam ? » tata aw ?

²¹ Maslaŋa ya aləm zlam ni àsəra ere ye ti agray àna eliβisl gayan na. Àna eliβisl gani nani ti esliki mələmaya mandaray gərgəri a cə, bəlan sulumani àtam nahan ni.

²² Tamal Melefit agray akada ga maslaŋa ya ti aləm zlam ni ti mam gani acay kur mam ? Nan ti awayay mis təsər njəda gayan akaba ahəmamam azum bəruv ni ; ku tamal nahkay nəngu ni mis ya ti akal azumki bəruv ka tay, a vad nahan etizi ni ti nan àbu ebesi ana tay dal-dal.

* 9:7 Mənjəkiani 21.12. † 9:9 Mənjəkiani 18.10. ‡ 9:12 Mənjəkiani 25.23. § 9:13 Malasi 1.2-3. * 9:15 Mahərana 33.19. † 9:17 Mahərana 9.16.

²³ Melefit agray nahkay ti, awayay ti mis tāsar naŋ Bay njəda-njədani dal-dal, agri sulum ana mis. Nahkay mis ndahaŋ təsi cicihi, àdəm amagraŋ ti tənjuhəd akaba naŋ a mələŋ gayaŋ sulumani bu.

²⁴ Leli day məkibu ka tay : Melefit àdaba leli e kidiŋ ga ndam *Zəde ba, àdaba leli e kidiŋ ga nday ya ti nday ndam Zəde do ni ba daya.

²⁵ Nahkay bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit Oze àdəm ahaslani nahkay hi :

« Melefit àdəm : “Nday ya ti nday ndam goro do ni ti anədaba tay a, anədəm nday ndam goro. Ndam ya ti ahaslani nawayay tay do ni ti anawayay tay.” ‡

²⁶ Ahaslani ti Melefit àhi ana tay : “Lekələm ndam goro do.”

Ay a vad nahaŋ ti atəhi ana tay :

“Lekələm bəza ge Melefit Bay ga sifa ni.” § »

²⁷ Izayi bay mahəŋgaray pakama ge Melefit ni day àdəmki ma ka ndam *Izireyel a. Àzlah, àdəm : « Melefit àdəm : “Ku tamal ndam Izireyel tawuda, nday dal-dal akada wiyəŋ ga zalaka nəŋgu ni, anahəŋgay mis bal e kidiŋ gatay bu ciliŋ.

²⁸ Bay Melefit amagraŋ ere ye ti àdəm amagraŋ ka had ni dek. Aməpəs do, ara agray weceweci.” * »

²⁹ Izayi àdəm keti :

« Bay Melefit Njəda-njədani àvia bəza huđ ana leli a.

Tamal àvi bəza huđ ana leli ndo ni ti akal mīgia ahàr akada ga ndam *Sodom ya Melefit èziŋ tay dek na,

akal mīgia ahàr akada ga ndam *Gomor na daya. † »

Ndam məfəki ahàr ka Yezu Krist ti nday ndam jireni kè eri ge Melefit

³⁰ Ègia nahkay ti leli mədəm mam ? Nday ya ti nday ndam *Zəde do ni tədəbay divi ge migi ndam jireni kè eri ge Melefit ndo. Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni təfəkia ahàr ke Yezu a, nahkay Melefit àdəm nday ndam jireni kè eri gayaŋ.

³¹ Ay ndam *Izireyel ti ni tawayay tigi ndam jireni kè eri ge Melefit àna madəbay

*Divi ya ti àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni. Ay nahkay ti tisliki migi ndam jireni kè eri ge Melefit ndo.

³² Tisliki ndo ni ti kamam ? Adaba tawayay migi ndam jireni ti àna məfəki ahàr ke Melefit do. Tawayay migi ndam jireni ti àna təwi gatay ya tagray ni. Gatay ya tagray nahkay ni ti tija asak àna akur ya azəgad mis na :

³³ akur gani nani ti *Krist. Melefit àdəmki ma a Wakita gayaŋ ba nahkay hi a :

« Cəm day ! Nəfəkad akur ga mazəgad mis a kəsa *Siyəŋ bu.

Akur gani nani ti mis etiji asak àna naŋ. Maslaŋa ya àfəkia ahàr a ni ti atəbəkimi mimi day-day do. ‡ »

10

¹ Bəza ga mmawa, nahəŋgalay Melefit dal-dal, nawayay ti ndam *Zəde tàra afa ge Melefit a ti mähəŋgay tay. Nawayay dal-dal ti ere gani məgravu.

² Nəsəra nday ti tawayay madəbay Melefit àna njəda gatay dek, ay ti təsər divi gani do.

³ Mis tigi ndam jireni kè eri ge Melefit ahəmamam ti təsər do. Nahkay tədəbay divi gatay nahaŋ. Tagray nahkay ti, təmbrəŋa Divi ge Melefit ya àvi ana mis ti tigi ndam jireni àna naŋ na.

⁴ Ere ye ti Melefit awayay magrani àna Divi gayaŋ ya Məwiz àbəkini ni ti *Krist àgra àndava. Ndam ya ti tigi ndam jireni kè eri ge Melefit ni ti, nday ya ti təfəki ahàr ke Krist ni. Nday dek etigi ndam jireni.

Melefit ti Bay mahəŋgay mis dek

⁵ Ahaslani ti Məwiz àdəmki ma àki ke *Divi ya təbu məbəkiani a wakita gayaŋ bu na. Ere ye ti àdəm ni ti adafaki ahəmamam mis tigi ndam jireni kè eri ge Melefit àna Divi gani nani mam : « Maslaŋa ya ti àgəskabá ere ye ti àbu məbəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefit aməvi sifa azuhva nani.* »

⁶ Ay àki ke migi mis jireni kè eri ge Melefit àna məfəki ahàr ti tədəm nahkay hi : « ŋgay way aməcəloru e melefit vu way ti kəhi ana

‡ 9:25 Oze 2.25. § 9:26 Oze 2.1. * 9:28 Izayi 10.22-23. † 9:29 Izayi 1.9 ; Mənjəkiani 19.23-28. ‡ 9:33 Izayi 8.14 ; 28.16. * 10:5 Levi 18.5. † 10:6 Mənjay Mimbiki 30.12-14.

ahàr ba.† » Tamal kàhi ana ahàr nahkay ti kawayay ti Krist màsləkabiya e melefít ba, ay ti àsləkabiya àndava.

7 Tàdàm keti : « ñgay way amoru afa ga ndam evid way ti kàhi ana ahàr ba. » Tamal kàhi ana ahàr nahkay ti kawayay ti Krist màngaya e evid ba, ay ti àngaya àndava.

8 Ay ere ye ti tàdàm ni ti mam ? Tàdàm nahkay hi : « Pakama ge Melefít ti driñ driñ akaba nak do. Nañ a ma gayak bu, nañ a mabəruv gayak bu daya. » Pakama gani nani ti pakama ga məfəki ahàr ke Krist ya ti leli mədəmoru ni.

9 Pakama gani nahkay hi : Tamal nak nakani kədàm àna ma gayak kè eri ge mis Yezu ti nañ Bay gədakani, tamal kəgəskabá a mabəruv gayak ba Melefít àhəngaraba nañ e kisim ba ti, Melefít amahəngay kur.

10 Tamal mis afəki ahàr ke Krist àna mabəruv bəlan ti, Melefít adəm maslanja gani nani mis jireni kè eri gayan. Tamal mis adəm àna ma gayan kè eri ge mis Yezu ti nañ Bay gədakani ti, Melefít amahəngay maslanja nani.

11 Àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Ku way way do afəkia ahàr a ti atəbəkimi mimili day-day do.‡ »

12 Nahkay ndam *Zude ti nday gərgəri akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni do. Nday dek Bay gatay bəlan, avi zlam sulumani kay ana ndam ya ti tahəngalay nañ ni dek.

13 Adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi : « Ku way way do ahəngalay Bay geli àna mabəruv bəlan ti Melefít amahəngay nañ. § »

14 Ay tamal təfəki ahàr ndo ni ti tahəngalay nañ ahəmamam ? Tamal tici ma gayan ndo ni ti təfəki ahàr ahəmamam ? Tamal mis tahi ma gani ana tay ndo ni ti tici ahəmamam ?

15 Tamal Melefít àslər ndam məhi ma gani ana mis ndo ni ti ndamam tədəm ma gani mam ? Nahkay àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít bu : « Maslanja ya ti ara afa ge mis ga məhi Ma Məweni Sulumani ana tay a ni ti təgəskabu nañ àna məmərani dal-dal.* »

16 Ay Ma Məweni Sulumani gani ti, təgəskabu ti mis dek do. Izayi bay mahəngaray *pakama ge Melefít ni adəm : « Bay Melefít goro, ma geli ya ti mədəm ni ti way àgəskabá way ? » †

17 Nahkay tamal maslanja afəkia ahàr ka Yezu a ti, adaba ècia ma palam. Ma ya ti èci ni ti ma àki ke Krist.

18 Ay ègia nahkay ti nədəm : Ndam *Izireyel təbi slimi ana ma hini ndo aw ? Iy, təbia slimi a, adaba àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít bu nahkay hi :

« Ma gatay ya tàdàm ni ti tàdəmoru a məlan vu dek.

Mis ga duniya dek təbia slimi ana ma gana.‡ »

19 Nahkay ti nədəm keti : Ndam Izireyel ticia ma ya təbi slimi na waw ? Tawayay miceni ndo. Adafaki enjenjeni ti ma ge Məwiz ya àhi ana tay ni. Àhi ana tay ahkado :

« Melefít adəm :

“Anəgri zlam sulumani ana ndam ya ti tislí aranja do, təsər aranja do ni, ti lekuləm kəgrumləñ solu ana tay, ti kəzumumki bəruv ka tay.” § »

20 Kələñ gani Izayi adəm vay-vay :

« Melefít adəm : “Nəgray ti ndam ya ti tàdəbay nu do ni tədu ahàr, nahkay ti tədua ahàr a.

Nəngazliva ana ndam ya ti təjalaku ahàr do na.” * »

21 Ay àki ka ndam Izireyel ni ti ni Izayi adəm ma hini :

« Melefít adəm : “Kəlavad nəhəlkaba ahar a, nawayay ti ndam goro tanga afa goro a.

Ay ti tawayay mici pakama goro do, tadəbay divi gatay nahan zlam gatay.” † »

11

Melefít àmbrəñ ndam Izireyel ndo

1 Ègia nahkay ti Melefít àmbrəña ndam *Izireyel, ndam gayan na waw ? Aha, àmbrəñ tay ndo ! Adaba nu day zal Izireyel, nu wur hud ga Abraham, ge dini ge Benjemen.

2 Melefít àmbrəñ ndam gayan ya adaba tay kwa ahaslani na ndo. Kəsərum ma ya ti àbu mabəkiani a Wakita ge Melefít bu àki ka Eli

‡ 10:11 Izayi 28.16. § 10:13 Zəwel 3.5. * 10:15 Izayi 52.7. † 10:16 Izayi 53.1. ‡ 10:18 Limis 19.5. § 10:19 Mimbiki 32.21. * 10:20 Izayi 65.1. † 10:21 Izayi 65.2.

ni do waw ? Ka ya ti adafaya ere ye ti ndam Izireyel tàgray na ti àhi ana Melefit nahkay hi :

³ « Bay goro ni, tàbazla ndam mahəngaray *pakama gayak a, tèmbedkaba məlanj meviyekukki zlam na dek, àgəjəni nu bəlanj, tawayay takad nu daya.* »

⁴ Ay Melefit àhəngrifənj ti ahəmamam ? Àhi nahkay hi : « Nədaba mis zawalana dəbu adəskəla, nday ndam goro. Nday nani ti tàbəhadī mirdim ana Bal † day-day ndo. »

⁵ Ka sarta geli hini day Melefit àbu agray nahkay. Àdaba mis a bal e kidinj ge mis ndahanj ba. Àdaba tay a ti adaba awayay agri zlam sulumani ana tay zlam gayanj.

⁶ Àdaba tay ga sulum gayanj a ti adafaki àdaba tay a ti azuhva təwi gatay ya tàgray ni do. Tamal ti àdaba tay azuhva təwi gatay ya tàgray na ti, akal ere ye ti Melefit àgray ga sulum ni ti àgray ti ga sulum va do.

⁷ Nahkay ti ere ye ti ndam Izireyel tadəbay ni ti tənğət ndo : mis ndahanj ya ti Melefit àdaba tay a ni tənğət. Nday ndahanj ya tənğət ndo ni ti Melefit àgray ti ticiiki slimi ba.

⁸ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

« Melefit àgray ti tislīki majalay ahàr ba, nday akada ndam ya ti tidinjgezey àna dəwir ni.

Àgray ti eri gatay ni èpi divi va ba, slimi gatay ni day èci zlam va ba.

Ku kani day nday nahkay.‡ »

⁹ Devit day àdəmkiya ma ka tay a, àdəm nahkay hi :

« Wuməri gatay ya tagray ni ti məgəsa tay akada ga kəmbazl na ahkay do ni akada ga zəva na, mázəgad tay, Melefit mātəraḅ tay azuhva wuməri gani nani.

¹⁰ Eri gatay ni məwəluf ti tīpi divi àna nanj va ba.

Melefit məfəki zlam mədəsani ka tay, mēhəbkiya alənj ka tay a kəlavad.§ »

¹¹ Ègia ndam *Zude tija asak a, tədəd ni ti tanjəhadkiviyu kanğay-kanğay həya waw ? Aha, tanjəhadkiviyu do. Nday gani tàgudara zlam a nahkay ti, Melefit awayay ahəngay

mis ndahanj ya nday ndam Zude do ni, ti ndam Zude tīpi, tawayay ti Melefit mähəngay tay daya.

¹² Ga ndam Zude ya tàgudar zlam ni ti Melefit àgria zlam sulumana ana ndam ga *duniya dal-dal àna nanj a. Ga ndam Zude ya ti tija ke divi a ni ti Melefit àgria zlam sulumana dal-dal ana nday ya ti nday ndam Zude do na àna nanj a. Ay tamal ndam Zude ni dek tənğəkiya ke divi ge Melefit a ti Melefit amagray zlam sulumani dal-dal àtam ya ti àgray ni do waw ?

Ahəmamam Melefit ahəngay ndam ya ti nday ndam Zude do ni

¹³ Ay nihi nəhi ma ti ana kəli dek do ; nəhi ma ti ana kəli ya ti lekələm ndam *Zude do ni cilinj. Nu zal asak ge Melefit ; Melefit àslər nu ga məhi ma gayanj ana mis ti àsləribiyu nu ti ana kəli. Nahkay nədəm təwi goro ya ngray ni ti təwi gəḅakani,

¹⁴ adaba nawayay tamal agravu tata ti ndam jiba goro day tawayay zlam ya ti Melefit àgri ana mis ndahanj ni. Nahkay ti bi azuhva təwi goro ni ndam goro ndahanj atara afa ge Melefit a ti mähəngay tay aw.

¹⁵ Ka ya ti Melefit àmbrənj ndam Zude hayanj ni ti, àgray ti mis ndahanj ya tàbu a duniya bu ni tislīki marana afa gana ti mähəngay tay. Ègia nahkay ti tamal ndam Zude dek tənğə afa gana ti mähəngay tay ti mədəm ahəmamam ? Kala akada təməta mək tənğəba !

¹⁶ Tamal ma ga zlam ya ti təvi ana Melefit ni ge Melefit ti, zlam ni dek gayanj daya do waw ? Nahkay keti, tamal sliri ga mənğ ga zlam ge Melefit ti, ahar gani day dek gayanj do waw ?

¹⁷ Ndam Zude ti akada mənğ ga zlam ya ti Melefit àjav ni ; nak ti ni akada ahar ga mənğ ga zlam ya ti afət kwanja e gili ni. Melefit èkelkia ahar ga mənğ ga zlam gayanj ndahanj a, àzay kur mək àfəkiyu kur e kidinj ga ahar gani ndahanj ni bu, ti yam ga mənğ ga zlam ni mərəkvoru bilegeni.

¹⁸ Ègia nahkay ti kəyefinj kà ahar ga mənğ ga zlam ya ti Melefit èkelkia tay a ni ba. Keyefinj kà tay ti kamam ? Nak ya ti ahar ga zlam ya ti Melefit àfəkiyu kur ni ti, kəvi

* 11:3 1 Bəbay 19.10, 14. † 11:4 Bal ti slimi ge melefit ga ndam Kananj. ‡ 11:8 Mənjay Mimbiki 39.3 ; Izayi 6.10. § 11:10 Limis 69.23-24.

njəda ana sliri ga mən ga zlam ni ti nak do : sliri ga mən ga zlam ni avuk njəda ana nak sawan.

¹⁹ Bi nak kədam ahkado Melefit èkelkia ahar ga mən ga zlam na ga məfəkiyu kur do waw ?

²⁰ Iy nahkay ededīn. Melefit èkelkia tay a ti adaba təgəsiki ma gayaŋ do. Nak ti ni əfəkiyu kur adaba kəfəkia ahər a palam. Nahkay ti kiji zlabay àna zlam gani nani ba, aŋgwaz məwər kur sawan.

²¹ Ahar ga mən ga zlam ya ti təbalkiaya ka mən gana ni təsi cicihi ana Melefit ndo. Nahkay day tamal nak kəmbərəŋa məfəki ahər ke Melefit a ti nak day akəsi cicihi do.

²² Ahər ədam kəsər Melefit ti agri sulum ana mis, atraḅ mis daya. Ndam ya ti təgudara zlam a ni ti atraḅ tay ; nak ti ni àgruka sulum gayaŋ a. Ay ahər ədam kəsər kəlavad naŋ əbu agruk zlam ga sulum gayaŋ. Tamal kənjəhad nahkay do ni ti emekelkia kur a daya.

²³ Nday ndahaŋ ya ti Melefit èkelkia tay a ni ti, tamal təmbatkaba majalay ahər gatay a, təgəsikia ma ti amahəŋgarkiyu tay ka mən gani. Adaba Melefit ti njəda-njədani, eslīki magrani nahkay tata.

²⁴ Nak ti kəbalkiaya ka mən ga zlam ya ti əfətaya e gili a ni, ay Melefit əzay kur mək əfəkiyu kur dəgar ka mən ga zlam ya ti kəbalkiaya ndo ni. Àgra nahkay ti eslīki mazay ahar ga zlam ya ti èkelkia ka mən gana ni mək ahəŋgarkiyu koksah aw ? Eslīki mahəŋgarkiyani !

Melefit amahəŋgay jiba ga ndam Zude

²⁵ Bəza ga mmawa, ma nahaŋ əbu Melefit əŋgaha : nihi ti nawayay ti kəsərma ma gani nani, adaba nawayay ti kəhumi ana ahər lekələm ndam məsər zlam ba. Ma gani nihi : mis ndahaŋ e kidīn ga ndam *Izireyel bu atəgəskabu ma ge Melefit faŋ do, si ka sarta ya ti nday ya ti nday ndam *Zude do, Melefit adaba tay a ni atəfəkia ahər ke Melefit a dek kwa.

²⁶ Nahkay day kwa ti Melefit amahəŋgay jiba ge Izireyel dek. Nədam nahkay ti adaba əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi, Melefit ədam :

« Bay mahəŋgay mis emicikbiyu ti a *Siyon ;

aməmbərfəŋa zlam magudarana ga bəza huḍ ge Zekəp na kə tay a.

²⁷ Pakama goro ya ti anəwəlkabu akaba gatay ni ti nahkay :

ka sarta gani nani ti anəmbərfəŋa zlam magudarana gatay na kə tay a.* »

²⁸ Ndam Izireyel təgəskabu *Ma Məweni Sulumani ndo, nahkay ti tīgia ndam ezir ge Melefit a. Tīgi ndam ezir ge Melefit ti azuhva kəli, adaba kəŋgətuma zlam sulumana àna naŋ a. Ay ahaslani ti Melefit adaba ndam Izireyel a, nahkay ti awayay tay azuhva ata bəŋ gatay.

²⁹ Məsəra, tamal Melefit əzala mis a, əvia zlam sulumana ti əmbat ahər day-day do.

³⁰ Ahaslani ti lekələm kəgəsumkabu ma ge Melefit ndo, ay nihi ti kəsumia cicihi a. Kəsumi cicihi ti adaba ndam Izireyel təmbərəŋa məgəskabu ma gayaŋ a.

³¹ Ndam Izireyel day nahkay : təmbərəŋa məgəskabu ma ge Melefit a, mək lekələm kəsumi cicihi. Melefit àgray nahkay ti, awayay ti nday day təsi cicihi.

³² Nahkay ti mis dek təmbərəŋa məgəsiki ma ana Melefit a, mək Melefit àgray ti tənəhad nahkay, adaba awayay ti mis dek təsi cicihi.

Məzləbum Melefit !

³³ *Sulum ge Melefit ya agri ana mis ni ti əndav day-day do. Majalay ahər gayaŋ akaba məsər zlam gayaŋ əndav day-day do daya. Way əsəra ere ye ti ədam agray na way ? Way eslīki moroni àna divi gayaŋ ya ti akoru àna naŋ ni way ?

³⁴ Majalay ahər ga Bay Melefit ti way əsəra way ?

Way əvia sawari a ana Melefit a day-day way ? †

³⁵ Way duwa gayaŋ əfəŋ kə Melefit, awayay ti Melefit məpəli way ? ‡

³⁶ Maslaŋa gani əbi, adaba àgraya zlam a dek ti Melefit, zlam ya àgraya ni dek təbu ti azuhva naŋ, àgriaya ti ana ahər gayaŋ gayaŋani. Mis dek təzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ti. Aya nahkay !

12

Manjəhad məweni ga ndam ge Melefit

* 11:27 Izayi 59.20-21 ; 27.9. † 11:34 Mənjay Izayi 40.13. ‡ 11:35 Mənjay Zəwop 41.3.

¹ Bəza ga mmawa, leli mèsia cicihi ana Melefit a, mək àgria sulum gayan ana leli a ti, nəhia ma gana ana kəli a àndava. Ègia nahkay ti nahəngalay kəli, nawayay ti kəvumi ahàr gekəli dek ana Melefit, akada ya ti təvi zlam ana Melefit ahaslani mək tisləni ni. Ay lekələm ti tisləni kəli do : lekələm kəbum àna sifa, lekələm ndam *njəlatani ge Melefit, lekələm kəbəlumfəni kə Melefit. Tamal kəvumi ahàr gekəli dek ana Melefit ti, kəbum kəzləbum Melefit àna divi gani.

² Nawayay ti kəbəlum divi ga ndam ga *duniya ba. Mbrənum ti Melefit məmbatikaba majalay ahàr ana kəli a, məvi majalay ahàr nahan ana kəli. Nahkay ti akəsərum zlam ya ti Melefit awayay ni : zlam sulumani, zlam məbəlani, zlam lalani, arəna àhəcakivu do.

³ Melefit àgrua sulum gayan a, àgray ti nīgi zal asak ga Yezu. Nahkay ti nəhi ana ku way way do e kidəni gekəli bu èji zlabay ba, àhi ana ahàr manjəhad gayan gədakani àtam ya Melefit àvi ni ba. Ay ti ahàr àdəm mājəlay ahàr sulumani àki ka manjəhad gayan sawan, akada ya Melefit àvi manjəhad gərgəri ana ndam ya təfəki ahàr ni.

⁴ Məsəra mis lu vu bəlan, ay ti zlam ndahan kay təfəni kə vu ni. Zlam nday nani ya təfəni kə vu ni ti ku weley weley do nan əbu àna təwi gayan tusa.

⁵ Leli day nahkay : leli kay, ay leli dek məfəki ahàr ke *Krist ti, mīgə vu a bəlan. Ku way way do əfəni kə vu ni, ay ti vu ni gayan ciləni do, geli dek.

⁶ Melefit àvia njədə ga magray təwi gərgərana ana leli àna sulum gayan a ; nahkay ti ahàr àdəm ku way way do mājəray təwi ni akada ga *sulum ge Melefit ya àgri ni. Tamal Melefit àvia njədə gayan ana mis ga məhəngri ma gayan ana mis a nahəma, maslanə gani mājəngarayə akada ge Melefit ya àvi njədə gani na.

⁷ Maslanə ya ti Melefit àvia njədə ga məjənəki mis a ni ti, maslanə gani nani məjənəki mis. Maslanə ya ti Melefit àvia njədə ga macəhi zlam ana mis a ni ti, maslanə gani nani məcəhi zlam ana mis.

⁸ Maslanə ya ti Melefit àvia njədə ga məvi njədə ana mis a ni ti, maslanə gani nani

məvi njədə ana mis. Maslanə ya ti Melefit àvia njədə ge midi zlam gayan ana mis a ni ti, mēdey àna hud bəlan. Maslanə ya ti Melefit àvia njədə ga mədi kama ana mis a ni ti, maslanə gani nani mājəray təwi gani, àmbrəni ba. Maslanə ya ti Melefit àvia njədə ga məgri sulum ana ndam ya tasay cicihi na ti, mājəri ana tay àna məmərani.

⁹ Ahàr àdəm kəwayumvu ge jiri ge jireni kwa. Cuhwumfəni kə zlam magudarana. Grum təwi sulumani kəlavəf.

¹⁰ Wayum ndam ge Krist ndahan ni lala, wayum tay adəba lekələm kə məni gekəli. Ku way way do məhəngrioru ahàr a had ana maslanə nahan, mājəray njədə gayan mətəm maslanə nahan ni àna məhəngrioru ahàr a had.

¹¹ Grum təwi àna njədə gekəli dek, kəgrum masəfa ba. Grumi təwi ana Bay geli àna hud bəlan, kəmbrənum ba.

¹² Kəsəruma Melefit aməvi ere ye ti àdəm aməvi ana kəli ni, nahkay ti mərumvu. Tamal kacakum daliya ti zum njədə gekəli, bəsəm. Həngalum Melefit kəlavəf, kəmbrənum ba.

¹³ Tamal zlam àhəci ndam njəlatani ge Melefit ti jənumki tay. Zum njədə gekəli ga məgəskabu ndam ya tara afa gekəli a ni.

¹⁴ Tamal mis təgri daliya ana kəli ti həngalum Melefit ti mājəri sulum gayan ana tay. Kətəkwezləm tay ba, həngalum Melefit ti mājəri sulum gayan ana tay sawan.

¹⁵ Mərumvu akaba ndam ya ti təmərvu ni, təwəm akaba ndam ya ti titəwi ni.

¹⁶ Ma gekəli mājəkəboru. Kəzum ahàr gekəli akada lekələm gədakani ba. Ku tamal təvi təwi gəziteni ana kəli nəngə ni, grum. Nğay lekələm ndam məsə zlam ti kəhumi ana ahàr ba.

¹⁷ Ku way way do tamal àgudaria zlam ana kəli a ti kəhəngrumivu ba : jalumki ahàr ka magray zlam sulumani kə meleher ge mis dek sawan.

¹⁸ Lekələm ti, tamal agrəvu ti, njəhadum akaba ku way way do àna sulumani.

¹⁹ Bəza ga mmawa, nawayay kəli : tamal mis àgudaria zlam ana kəli a ti lekələm lekələmeni kəhəngrumivu ba. Mbrənum Melefit mājərumki bəruv, mətərab nan zlam gayan. Kəsəruma əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Bay Melefit

àdám : “Bay magray seriya ti nu ; Bay mähəŋgrivu zlam magudarani ana mis ti nu.” * »

²⁰ Ay ti àbu mähəkiani nahkay hi keti : « Tamal ləwir awər zal ezir gayak nahəma, vi zlam məzumani. Tamal yam àkadá naŋ a ti cəhiaya. Tamal kəgri nahkay ti, kala akadá kəbəkíyu azay ga aku ka dalahar.† »

²¹ Kìgum evidí ga zlam magudarani ba. Grum zlam sulumani ti zlam magudarani mələbi va bi.

13

Məgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni

¹ Ku way way do məgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni. Ndam məgur mis ni dek ti Melefit àdiyu tay ; bay məgur mis ya ti Melefit àdiyu naŋ ndo ni ti àbi.

² Nahkay maslaŋa ya ti àgəsiki ma ana ndam ya təgur mis ni do ni ti àgəskabu ere ye ti Melefit awayay ni do. Ndam ya tagray nahkay ni ti tagray ti Melefit məwəl tay àna seriya.

³ Tamal mis agray zlam sulumani ti ndam magray seriya təsi aŋgwaz do. Təsi aŋgwaz ti ana ndam ya ti tagudar zlam ni ciliŋ. Nahkay tamal kawayay ti ndam magray seriya təsuk aŋgwaz ba nahəma, gray zlam sulumani. Tamal kagray nahkay ti atazləbay kur sawaŋ.

⁴ Adaba ndam ya təgur mis ni təgri təwi ti ana Melefit. Melefit àdiyu tay ti, ti kənjəhad àna sulumani. Ay tamal kagudar zlam ti təsuk aŋgwaz, adaba tislíki matraḅ mis ; Melefit àvi njeḅa gani ana tay ti masakani do. Təgri təwi ana Melefit, tatraḅi ndam ya ti tagudar zlam, azumki bəruv ka tay ni.

⁵ Nahkay ti ahər àdám məgəsumiki ma ana tay. Məgəsumiki ma ana tay ti azuhva tislíki matraḅ leli ciliŋ do : azuhva məsəra Melefit awayay ti məgray nahkay palam.

⁶ Kabəhadum hadam ti azuhva nani daya, adaba ndam ga ŋgumna ti Melefit àdiyu tay ti təgray təwi gani nani lala.

⁷ Nahkay zla nahəma, ahər àdám kəpəlumi ana ku way way do ere ye ti àgəski kəpəlumi ni : ana bay mähəl hadam

ti pəlumi hadam ; ana bay mähəl jaŋgal ti pəlumi jaŋgal ; ana bay magray seriya ti grumfəŋa aŋgwaz a ; ana bay məgur mis ti ni həŋgrumioru ahər a had.

Wayumvu

⁸ Ahər àdám maslaŋa àdəbay kəli àna duwa ba, pəlumkaba dek. Ay duwa àbu bəlaŋ ti kəpəlumkaba koksah : duwa nani ti mawayay mis. Ku way way do mawayay maslaŋa nahaŋ, adaba tamal naŋ àbu agray nahkay ti àgra ere ye ti Melefit àdám təgray e Divi gayan bu na dek.

⁹ Məsəra *Divi ge Melefit a. Melefit àdám : « Kəgray hala ba, kəkəḅ mis ba, kigi akal ba, araŋa ga maslaŋa ègək eri ba.* » Ay Divi nahaŋ àbu ti, Divi nday nani dek akaba Divi ndahaŋ ni dek təvu a huḅgani bu. Divi gani nani nihi : Melefit àdám : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akadá ya ti kawayay ahər gayak gayakani ni.† »

¹⁰ Tamal kawayay maslaŋa ya nak kəbu akaba naŋ ni ti kəgri zlam magədavani do. Nahkay tamal kawayay mis ti, kəgra ere ye ti Melefit àdám təgray na dek.

Maslamalavani

¹¹ Kəsəruma sarta ya ti leli məvu nihi na daya. Sarta gekəli ga mepidekvabana e dəwir ba ènjia. Adaba nihi ti sarta ge Melefit ya ara ahəŋgay leli ni ènjikia ke leli a cifa, àtam ya ka ya ti mənjkəki ka məfəki ahər ka Yezu ni.

¹² Nihi ti ləvəŋ àbu ara andav, məlaŋ ara aslay wudak. Ègia nahkay ti məmbatumi aləŋ ana zlam ge mis ya tagray a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni. Məhəlum zlam ahar ya makadvu àna naŋ a məlaŋ masladani bu ni.

¹³ Manjəhadum lala, akadá ge mis ya tanjəhad a məlaŋ masladani bu ni. Məvumi vu geli ana zlam məzumani ahkay do ni ana zum ba ; məgrum hala ahkay do ni mesəwehvu ba ; mələgumvu ahkay do ni məgrum solu ba daya.

¹⁴ Zum Bay geli Yezu *Krist akadá ga ndam slewja ya təhəl zlam ahar gatay ni. Kìgum evidí ga zlam ga duniya va ba, kəjalumki ahər ka tay va ba.

* 12:19 Mimbiki 32.35. † 12:20 Gozogul 25.21-22. Azay ga aku : mis ndahaŋ tədəm adafaki daliya, Melefit amatraḅ maslaŋa gani dal-dal, ay mis ndahaŋ ti ni tədəm adafaki mimili ti maslaŋa gani məmbatkaba majalay ahər a. * 13:9 Mənjay Mahərana 20.13-17 ; Mimbiki 5.17-21 ; Levi 19.18. † 13:9 Levi 19.18.

14

Ngay majalay ahàr ga maslaña nahan àbèlay do ni ti kèdàmum ba

¹ Maslaña ya ti àfàkia ahàr ka Yezu a, àsər njəda ge Melefit lala fañ do ni ti, gəsumkabá nañ a lala. Ngay majalay ahàr gayañ àbèlay do ni ti kèdàmum ba.

² Maslaña nahan àhi ana ahàr esliki məzum zlam dek : maslaña nahan ti ni àhi ana ahàr azum eli slimberi ciliñ. Àdəm nahkay ti adaba àsər njəda ge Melefit lala fañ do.

³ Maslaña ya ti azum zlam dek ni ngay maslaña ya ti àzum zlam dek do ni èsli arañ do ni ti àdəm ba. Maslaña ya ti àzum zlam dek do ni ti ni ngay maslaña ya azum zlam dek ni àgudara zlam a ti àdəm ba daya. Adaba maslaña gani nani ti Melefit àgəskabá nañ a.

⁴ Nak ya ti kèdəm bay magray təwi ga maslaña nahan àgudara zlam a ti nak way ? Tamal nañ àki ke divi ahkay do ni èjikia ke divi a ti, ma gani gayak mam ? Ma ti ga bay gayañ ciliñ. Ay ti maslaña gani nani emijikia ke divi a do, adaba Bay geli esliki magrani ti èjikia ke divi a ba.

⁵ Maslaña nahan àhi ana ahàr kè eri ge Melefit ti vad nahan àtam vad nahan. Maslaña nahan ti ni àhi ana ahàr vad ni dek kala-kala. Ku way way do àsəra majalay ahàr gayañ a, mənəhad àna nañ.

⁶ Maslaña ya ti àhi ana ahàr vad nahan àtam vad nahan ni ti, agray ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli. Maslaña ya ti azum zlam dek ni day azum ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli, adaba agri səsı ana Melefit. Maslaña ya ti àzum zlam dek do ni day àzum do ni ti azuhva nañ ka ahar ga Bay geli ; nañ day agri səsı ana Melefit.

⁷ Tamal mis e kidin geli bu nañ àna sifa ti, sifa gayañ a ahar gayañ gayañani bu do. Tamal amət nəngu ni, sarta ga məmət gayañ a ahar gayañ gayañani bu do daya.

⁸ Ka ya ti leli məbu àna sifa ni ti, məbu àna sifa ti ka ahar ga Bay geli. Ka ya ti məmət nəngu ni, məmət ti ka ahar ga Bay geli. Nahkay ti ku leli àna sifa, ku məmət nəngu ni, leli ka ahar ga Bay geli.

⁹ Adaba *Krist amət, nihi ti nañ àbu àna sifa ti, ti mīgi Bay ga ndam ya ti nday àna sifa ni akaba ga nday ya ti təməta ni.

¹⁰ Nak ti kèdəm wur ga muk agudar zlam ti kamam ? Nak nahan ni ti ni kèdəm wur ga muk èsli arañ do ni ti kamam ? Mədəmum nahkay ba, adaba leli dek amoru kè meleher ge Melefit, amagrafəña seriya kè leli a.

¹¹ Adaba àbu məbəkiani nahkay hi :
« Nu Bay Melefit, nu Bay ga sifa. Bumi slimı ana ma goro.

Nədəm nahəma : mis dek atabəhad mirdim kè meleher goro ;

ku way way do amazəbay nu, amədəm nu Melefit.* »

¹² Nahkay ti ku way way do geli Melefit amagrafəña seriya ; ku way way do geli amanəhadaya ere ye ti àgray na dek àna ma gayañ kè meleher ge Melefit a.

Mijikia bəza ga mən geli ke divi a ba

¹³ Nahkay ti ngay mis ndahan təgudara zlam a ti mədəmum va ba. Ere ye ti àgəski mədəm ni ti nihi : Məgrum ere ye ti ejinikia bəza ga mən geli ke divi a ahkay do ni abiyu tay a zlam magudarani bu ni ba.

¹⁴ Nu ti nəsəra ere ye ti Bay geli Yezu awayay na lala : nahkay àki ka zlam məzumani weley weley do ni ti nəsəra kè eri ge Melefit ti ere ye ti awəsli ana mis ni ti àbi. Ay ku tamal nahkay nəngu ni, tamal maslaña nahan àdəm zlam hini njəlata do ni ti, ka nañ ti njəlata do ededın.

¹⁵ Nahkay tamal kəzum zlam ti, zlam gani nani ya kəzum ni ahəli ahàr ana wur ga muk nahəma, ere ye ti kagraj ni ti adafaki kəwayay wur ga muk ni do. Kijin wur ga muk àki ka zlam məzumani ba, adaba *Krist amət ti azuhva nañ.

¹⁶ Zlam ya ti nak kèdəm njəlata ni ti njəlata ededın ; ay tamal mis ndahan tədəm kəzuma ti kəgudara zlam a ti mbrəñ, kəzum ba.

¹⁷ Ndam ya ti nday a *Məgur ge Melefit bu ni ti təjalaki ahàr ka zlam məzumani ahkay do ni ka zlam miseni do. Tawayay magray jiri, tawayay manəhadani akaba mis àna sulumani, tawayay məmərvani

* 14:11 Izayi 45.23.

daya. Zlam nday nani ðek ti tawi ga *Məsuf Njəlatani.

¹⁸ Maslaña ya ti agri tawi ana Krist nahkay ti àbəlafəñ kè Melefit, mis day tədəm tawi gayan ni àbəlay.

¹⁹ Ègia nahkay ti zlam ya ti ahàr àdəm madəbay ni ti nihi : mis tənjuhədkabu àna sulumani, ku way way do e kidin geli bu māvikiyu njəda ana maslaña nahan ga məfəki ahàr ke Krist lala.

²⁰ Ere ye ti Melefit àgray ni ti kəgudar àna zlam gayak ya kəzum ni ba. Zlam məzumani ti ðek njəlata ededın. Ay ku tamal nahkay nəngu ni, tamal zlam ya məzumum ni ejinčia maslaña nahan ke divi a ti, zlam məzumani nani ègia zlam magədavana.

²¹ Ere ye ti ahàr àdəm kagray ni ti nihi : ku aslu kəhəpəđ do, ku zum kisi do, ku zlam weley weley do ya ti ejinčia wur ga muk ke divi a ni day kəgray do.

²² Nak ti majalay ahàr gayak àki ka zlam məzumani ti kəhi ana maslaña nahan ba, si ana Melefit cilin. Maslaña ya ti àhi ana ahàr zlam ya agray ni sulumani, ajalay ahàr cə cə do ni ti məmərnu.

²³ Ay maslaña ya ti azum zlam, ajalaki ahàr cə cə ni ti, Melefit àgəsa nan àna seriya àndava, adaba ngay ere ye ti agray ni sulumani ahkay do ni sulumani do ni ti àsərkaba do. Zlam ya ti magray ni ðek, məsər ngay sulumani do ni ti tamal mągra ti mągudara zlam a.

15

Məjənumvu

¹ Leli ya ti məsəra njəda ge Melefit a lala ni ti ahàr àdəm məjənaki ndam ya ti təsər njəda gayan fan do ni. Ahàr àdəm mągray ere ye ti məbərurv geli awayay ni cilin ba.

² Ahàr àdəm ku way way do mągray ere ye ti àbəlafəñ kə maslaña ya ti kə gəvay gayan ni ga məjənaki nan ti mōru kama kama e divi ga Yezu vu.

³ Adaba *Krist day àgray ere ye ti məbərurv gayan awayay ni cilin ndo. Àbu məbəkiani nahkay hi : « Bay Melefit goro, tındivia kur a, ay gatay ya ti tındivi kur ni tındivi ti nu.* »

* **15:3** Limis 69.10. † **15:9** Limis 18.50 ; 2 Semiyel 22.50. Izayi 11.10.

⁴ Ma ge Melefit ya təkəbiyu ni ðek ti ga mədəfiki zlam ana leli. Təkəki ti, ti məmbrəñ məfəki ahàr geli ke Melefit ba, mązay njəda geli ti məsər ere ye ti Melefit àdəmbiyu amagray ni ti amagray ededın.

⁵ Melefit ti avi njəda ana leli ti məmbrəñ məfəki ahàr geli ka Yezu ba. Nahkay mągray ti *kənjuhədkabu àna sulumani, ma gekəli mąrakaboru, akada ga Yezu Krist ya awayay ni.

⁶ Tamal kəgrum nahkay ti akəzləbum Melefit Bəñ ga Bay geli Yezu Krist ka ahar bəlan, àna məbərurv bəlan.

⁷ Nahkay ti ahàr àdəm ku way way do e kidin gekəli bu mągəskabu maslaña nahan akada ge Krist ya ti àgəskabu kəli ni. Tamal kəgrum nahkay ti mis atəzləbay Melefit.

⁸ Nədəm nahəma, Krist ègi bay məgri tawi ana ndam *Zude ; àgray nahkay ti adaba awayay ti təsər ma ge Melefit ti ma ge jiri. Nahkay àra ti ga magray ere ye ti Melefit àhi ana ata bəñ ga bəñ gatay amagravu ni.

⁹ Nahkay day àra ti, ti ndam ya nday ndam Zude do ni təzləbay Melefit adaba təsia cicihi a, àgria sulum gayan ana tay a. Àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nahkay ti anəzləbay kur àna limis kə meleher ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni, anədəm nak Melefit.† »

¹⁰ Àbu məbəkiani keti : « Lekələm ndam Zude do ni, mərumvu akaba ndam ge Melefit ni.‡ »

¹¹ Ka məlan nahan day àbu məbəkiani nahkay hi :

« Lekələm ndam Zude do ni ðek zləbum Bay Melefit.

Ahàr àdəm jiba gərgərani ni ðek təzləbay nan.§ »

¹² Izayi day àbəkə a wakita gayan ni bu nahkay hi :

« Maslaña nahan amara, maslaña gani nani wur huđ ge Zese, aməgur ndam ya ti nday ndam Zude do ni, mək nday atədəm wur ni aməgri sulum gayan ana tay.* »

¹³ Melefit mągray ti kəmərurvu dal-dal akaba kənjuhədkabu àna sulumani

‡ **15:10** Mimbiki 32.43. § **15:11** Limis 117.1. * **15:12**

adaba kàbum kəfumki ahàr ; mèsəra ara agri ere ye ti àdəm ni ana leli. Nahkay akəsərum aməgri sulum gayan ana kəli, akəmərumbu àna nan dal-dal. Zlam gani nani dek amagravu ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

Təwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹⁴ Bəza ga mmawa, nu ti nəsəra lekulum ti ndam sulumani dal-dal, kəsərumkaba ma ge Melefit a lala, kəsəruma macahi zlam ana mis ndahan e kidin gekali ba daya.

¹⁵ Ay a wakita goro ni bu ka məlan ndahan nəbiki ma ana kəli ga mələgiani ana kəli ti, adaba nawayay ti kəsərumki ka ma gani lala. Nəgray nahkay ti adaba Melefit agrua sulum gayan a

¹⁶ ga məgri təwi ana Yezu *Krist azuhva nday ya nday ndam *Zude do ni. Nədəm nəgri təwi ana Melefit cilin, nəhi *Ma Məweni Sulumani gayan ana mis, ti ndam ya ti nday ndam Zude do təkəki ahàr ka Yezu ni tigi akada ga sədaga ya təvi ana Melefit, àbəlafən ni. Nday gani nani ti tigia njəlatana àna njəda ga Məsuf Njəlatana.

¹⁷ Təwi gani nani ti nəgri ana Melefit àna njəda ga Yezu Krist, nahkay nazləbavu àna nan kə meleher ge Melefit.

¹⁸ Pakama goro ya nawayay nədəm ni ti àbi, nədəm ti pakama ge təwi goro ya nəgray àna njəda ge Krist, ti ndam ya ti nday ndam Zude do ni tégəsiki ma ni cilin. Təwi gani nani àgravu ti àna pakama ya nəhi ana mis ni, àna zlam ya nəgray ni,

¹⁹ akaba àna zlam njəda-njədani gərgəri ya agri ejep ana mis ni. A təwi gani nani bu dek ti *Məsuf Njəlatani àdəfiki njəda gayan ana mis. Nahkay nəhia Ma Məweni Sulumani àki ke Krist ana mis ga kəsa dek ; nənjəki a Zeruzalem, nòru àna nan bədak ka had Iliri.

²⁰ Nəhi ana ahàr si nakoru nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis ka məlan ya tici ma ge Krist day-day ndo ni kwa. Nəgray nahkay ti, nawayay magray təwi ka məlan ya ti mis ndahan tənəkia ni do.

²¹ Nədəm si nagrai təwi akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni :

« Ndam ya təhiki ma ana tay day-day ndo ni etipi nan ;

ndam ya tici ma gayan day-day ndo ni atəsər nan.† »

Pol awayay akoru a Rom

²² Sak ehimeya nawayaya marona afa gekali a, ay nəngət ahar ga moroni ndo ni ti azuhva təwi nani.

²³ Vi ehimeya nawayaya məmənjiyu kəli a, ay təwi àcafənə nu a. Ay nihi ti təwi goro àbi ka had nday ndani va bi.

²⁴ Nahkay nawayay nakoru ka had Espen ti nədəm nakoru nəhuriyu gwar afa gekali day. Tamal ninjəa ti ananjəhad afa gekali gosku bal, anəmərvu akaba kəli. Kələgani akəjənumki nu ga moroni e mirkwi goro ni.

²⁵ Ay nihi ti nakoru a Zeruzalem ga məjənaki ndam *njəlatani ge Melefit ya təbu eslini ni.

²⁶ Adaba ndam geli ya ka had Mesedəwen akaba ya ka had Eseyi ni tawayaya majama zlam ga məjənaki ndam talaga e kidin ga ndam njəlatani ge Melefit ya təbu a Zeruzalem ni ba.

²⁷ Nday ndayani àna ahàr gatay təjalay mək təgray nahkay. Nday ya ti nday ndam *Zude do ni ti tajami zlam ana ndam Zeruzalem ti kigeni, adaba ndam Zeruzalem ni tənəkia tay ga mənngət zlam sulumani ge Melefit a ; nihi ti ahàr àdəm nday day tənəkia ndam Zeruzalem ni, təvi zlam ya àhəcikivu ana tay ni.

²⁸ Ka ya ti eninjəa àna zlam na dek, anəvia ana tay a ni ti, anoru ka had Espen ; ka ya ti nakoru nahəma anəhuriyu afa gekali.

²⁹ Nəsəra, eninjəa afa gekali a ti *Krist aməgri sulum gayan dek ana leli.

³⁰ Bəza ga mmawa, leli dek ndam ga Bay geli Yezu Krist ; avi njəda ana leli ga mawayavani ti Məsuf gayan. Nahkay nihindi kəli, nawayay ti kəzum njəda gekali dek ga mahəngalum Melefit.

³¹ Həngalum Melefit ti ndam ga had *Zude ya təkəki ahàr ka Yezu do ni təgru daliya ba, ti ndam ge Melefit ya a Zeruzalem ni tégəskabá zlam ya anəzikaboru ana tay na lala.

³² Nahkay ti tamal Melefit àvua divi gana ti eninjiyu afa gekali àna məmərani, anəpəs akaba kəli gəzit.

† 15:21 Izayi 52.15.

³³ Melefit ti avi manjəhad sulumani ana mis ; nawayay ti mələbu akaba kəli, məvi manjəhad sulumani gani nani ana kəli dek. Aya nahkay !

16

Pol agri sa ana mis

¹ Nawayay ti kəgəsumkabá wur ga mən geli walani Fəbe a lala. Nañ ti nañ əbu ajənaki ndam ga Yezu ya *təcakalavu e Senkrey ni.

² Nañ mis ga Bay geli Yezu, nahkay ti nawayay kəgəsumkabá nañ a akada ga ndam ge Melefit ya təgəskabu ndam gatay ni. Tamal zlam əhəci nañ nahəma, nawayay ti kəjənumki nañ, adaba ahaslani ti əjənakia mis a kay, nu day əjənakia nu a.

³ Grumi sa goro ana Prisil nday ata Ekiles. Nday ti leli məbu magrakabu təwi ga Yezu *Krist ka ahar bəlan akaba tay.

⁴ Ka ya ti akal mis takad nu ni ti nday gani təhənga nu a ; ku tamal təbazl tay azuhva nu day akal təgəskabá. Nəgria səsi ana tay a. Əgri səsi ana tay ti nu ciliñ do : ndam ga Yezu ya ti nday ndam *Zəde do, təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek day təgria səsi ana tay a.

⁵ Grumi sa goro ana ndam ga Yezu ya təbu təcakalavu a ahay gatay bu ni daya. Grumi sa goro ana Epenet : nañ ti nawayay nañ dal-dal ; maslaña ya ti əfəki ahər enji ke Krist ka had Azi ni ti nañ.

⁶ Grumi sa goro ana Mari ; nañ day əgra təwi a dal-dal azuhva kəli a.

⁷ Grumi sa goro ana Andronikos nday ata Zəniyas. Nday ti ndam ge dini goro, məzumkabá danğay akaba tay a. E kidin ga ndam *asak ga Yezu ni bu ni ti mis təbu təzləbay tay ; nday ti təfəki ahər ke Krist enji goro.

⁸ Grumi sa goro ana Ampliyatus, nañ ti nawayay nañ dal-dal, nañ day mis ga Bay geli.

⁹ Grumi sa goro ana Yərbəñ ; nañ ti məbu magrakabu təwi ge Krist ka ahar bəlan. Grumi sa goro ana Istesis ; nañ day nawayay nañ dal-dal.

¹⁰ Grumi sa goro ana Epeles ; nañ ti əcaka daliya kay, ay ti əmbrəñ məfəki ahər ke

Krist ndo. Grumi sa goro ana ndam ga huđ ahay ge Eretebəl daya.

¹¹ Grumi sa goro ana Erodiyən ; nañ ti mis ge dini goro. Grumi sa goro ana ndam ga Bay geli ya təbu a huđ ahay ge Nersis bu ni.

¹² Grumi sa goro ana ata Trifiñ nday ata Trifəs. Wəl nday nani cəeni ti təza nəda gatay a, təgria təwi ana Bay geli a dal-dal. Grumi sa goro ana Persis ; wal nani ti mis tawayay nañ dal-dal, adaba nañ day əza nəda gayan a, əgria təwi ana Bay geli a dal-dal.

¹³ Grumi sa goro ana Rufus ; nañ ti əgria təwi sulumana ana Bay geli a ətama ge mis ndahan a. Grumi sa goro ana mənani ; nañ ti əgia mmawa.

¹⁴ Grumi sa goro ana ata Esenkrit, Filigon, Hermes, Patrobas, Hermas akaba bəza ga mən geli ya təbu akaba tay ni.

¹⁵ Grumi sa goro ana ata Filolog nday ata Zəli, ana ata Neri nday ata wur ga mənani walani ni, ana Olimp as akaba ndam ge Melefit ya təbu akaba tay ni dek.

¹⁶ Grumvu sa e kidin gekəli bu lala, akada ga ndam *nəlatani ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Krist ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek təgria sa ana kəli a.

Pol avi sawari ana mis ka mandav ga wakita gayan ni

¹⁷ Bəza ga mmawa, nahəngalay kəli, nawayay ti kəbumvu slimi ana ndam ya ti təwayay məgəskabu ma ya məcahi ana kəli do ni. Nday ti tagray ti mis tēdevu, ma gatay ərakaboru ba. Nday gani tagray ti mis tījikia ke divi a daya. Nahəngalay kəli, kam-kam kədəbum divi gatay ba.

¹⁸ Adaba nday gani nani ti, təgri təwi ti ana *Krist Bay geli ni do ; təgri təwi ti ana huđ gatay gatayani ciliñ. Təzlapay ma sulumani sulumani ge mesipet mis əna nañ ; nahkay ti tagosay ndam ya ti təsərkaba zlam magədavana do ni ti tījikia ke divi a.

¹⁹ Lekələm ti mis dek təsəra kəbum kəgəsumiki ma ana Bay geli ; nahkay nəbu nəmərvu azuhva kəli, ay nawayay ti kəsərum magray təwi sulumani lala, ti kəbedəmkabu zlam magədavani akaba sulumani ba.

²⁰ Melefit ti avi manjəhad sulumani ana mis ; nahkay amazəgad *Seteni ti kəcəlumki dap dap àna asak. Ere gani nani ti Melefit ara agray ke weceweceni.

Bay geli Yezu məgri sulum gayanə ana kəli ti.

²¹ Timote nanə ya ti magrakabu təwi ni əgria sa ana kəli a. Ndam ge dini goro ata Lisiyəs, Zasonə akaba Sosipatros təgria sa ana kəli a daya.

²² Nu Tertiyəs, nu ya nəbəki ma ga Pol ni, nəgria sa ana kəli a, adaba leli dek, leli ndam ga Bay geli Yezu.

²³ Gayus əgria sa ana kəli a. Nu Pol nanjəhad ti afa gani. Ndam ga Yezu ya ti ahalay ni dek day təcakalavu ti afa gani. Erest bay manğah siŋgu ga kəsa ni əgria sa ana kəli a. Wur ga mənə geli Kartus day əgria sa ana kəli a. [

²⁴ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayanə ana kəli dek ti. Aya nahkay.]

Məzləbum Melefit keti !

²⁵ Məzləbum Melefit, mədəmum nanə gədəkani ! Nanə ti njədə-njədani, nahkay avi njədə ana kəli ga məfəki ahər ka Yezu *Krist, akada ya nədəm ka ya ti nəhi *Ma Məwəni Sulumani ana mis ni. Ma Məwəni Sulumani nani ti Melefit əŋgah ; kwa ka mənəki ga mələŋ mis tici ndo.

²⁶ Ay nihi ti Melefit əŋgazlaya ma gani nana àna pakama ga ndam mahəŋgaray *pakama gayanə ya təbəki a wakita bu na. Melefit ti nanə əbu ga kaŋgay-kaŋgayani, ədəm zlam gani məgravu nahkay ti nanə. Awayay ti mis ga jiba gərgərani ya ka had ni dek tici ma gani, ti təfəki ahər ka Yezu, təgəsiki ma.

²⁷ Melefit ti nanə bələŋ, majalay ahər gayanə dek sulumani. Nanə gədəkani ga kaŋgay-kaŋgayani. Məzləbum nanə azuhva ere ye ti əgri ana leli àna Yezu Krist ni. Aya nahkay.

**Wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Koren
enjenjeni ni
Ere ye ti mɛdɛmki ka
wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Koren
enjenjeni ni**

Maslaɲa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdɛfa slimi gayan a : àbɛki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 16.21). Àbɛki ti ka sarta ya ti nan e Efez, awayay akoru a Koren gwar e Meseduwɛn ni (16.5-9 ; Tɛwi 20.1-3).

Maslaɲa ya àhi ma ge Melefit ana ndam Koren enji ni ti Pol (Tɛwi 18.1-17) : àsɛra ndam Koren a lala. Koren ti kɛsa gɛdɛkani ka haɛ Eseyi (Gres) ; gosku gɛdɛkani àbu eslini, ndam ga cakala gɛrgɛri kay tɛbu takoru a gosku ni vu eslini ; ndam ga kɛsa nani ti tagray mesuwɛhvu dal-dal daya. Wakita hini ti wakita ya Pol àbikioru ana ndam Koren ya mɛdi ahàr a Wakita ge Melefit bu enjenjeni ni, ay ka sarta ya ti àbɛki wakita hini ni ti àbikioya wakita nahan ana tay a àndava ; a wakita nani bu ni ti àhi ana tay tɛnjɛhadkabu akaba ndam magray mesuwɛhvu ka ahar bɛlan ba (5.9). Ndam ga Yezu a Koren day tɛbikioya wakita ana Pol ge mihindifiɲa ma ; a wakita hini bu ni ti Pol àhɛngrifɛn ana tay kà pakama gatay ni bɛlan àna bɛlan (7.1 ; 8.1 ; 12.1 ; 16.1).

Ndam ga Yezu ya a Koren ni ti tɛsɛra zlam a ; tɛbu àna nɛdɛa gɛrgɛri kay ga Mɛsuf ge Melefit ya àvi ana tay ni (1.4-7). Ku tamal nahkay nɛngu ni majalay ahàr gatay ni ti majalay ahàr ga ndam ga duniya : tɛjalay ahàr akada ga ndam ga Yezu ni di fan ndo (3.1-3). Nahkay a wakita hini bu ni ti Pol àlɛgi ana tay : àhi ana tay si tɛcivu, tɛmbrɛn majalay ahàr ga duniya ni kwa (3-4), tɛnjɛhadkabu akaba ndam mesuwɛhvu ka ahar bɛlan ba (5), tɛbɛhadki mirdim ke mis ndahan e kidin gatay bu ba (6). Zlam nday nani dek ti tɛwi ga ndam ya tɛsɛr Yezu lala do ni.

Pol àhɛngrifɛn kà pakama ga ndam Koren ya tihindifiɲa ni daya : àcahia zlam ana tay àki ka maday wal a (7), àcahia zlam ana tay àki ka aslu ga pɛra (8-10 : ndam Koren tɛdɛm tamal mis àsɛra Yezu a ti esliki ka magray ere ye ti awayay ni dek, ay Pol àdɛm si mɛjɛnaki mis ndahan day kwa). Àdɛfikia divi sulumani ga mazlɛbay Melefit ana tay a (11), àhi ana tay si tɛgray tɛwi àna nɛdɛa ya Mɛsuf Njɛlatani àvi ana tay ni akada ge Melefit ya awayay ni kwa (12-14) ; ahar gɛdɛkani si tɛwayavu kwa (13). Ndam Koren ndahan tɛdɛm mis atanɲaba e kisim ba do (15.12) ; nahkay Pol àcahia zlam ana tay àki ka pakama nana daya (15). Kɛlɛn gani Pol àhi ana tay ahɛmamam tɛjam sinɲu ni (16).

Ma ga Pol ya àhi ana ndam Koren ni ajɛnaki ndam ga Yezu dek ga mɛmbrɛn majalay ahàr ga duniya, ti tɛnjɛhad akada ge Melefit ya awayay ni.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit àzala nu a ti nɛgi zal asak ga Yezu *Krist. Àzalay nu nahɛma ka mawayay gayan palam. Nɛbiki wakita hini ana kɛli ti nu gani. Mɛbiki ana kɛli ti leli ata wur ga mɛn geli Sostɛn.

² Mɛbikioru ana kɛli, lekɛlum ndam ge Melefit ya *kacakalumvu a Koren ni. Kɛguma ndam gayan njɛlatana azuhva tɛwi ga Yezu Krist ya àgray na. Melefit àwayay ti kɛgum njɛlata, àzalay kɛli ti nahkay ; àzala ndam ndahan ya tahɛngalay Bay geli Yezu Krist na dek, nday ya a kɛsa gɛrgɛrani bu ni daya. Yezu Krist ti nan Bay gatay dek, Bay geli dek daya.

³ Bɛn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgri sulum gatay ana kɛli, tɛgray ti kɛnjɛhadumkabu àna sulumani ti.

Zlam sulumani ya ti Yezu àvi ana ndam gayan a Koren ni

⁴ Nɛgri sɛsi ana Bay Melefit goro a sarta bu dek azuhva kɛli, adaba àgria zlam sulumana ana kɛli a, kɛguma ndam ga Yezu *Krist a.

⁵ Eɛdɛfin lekɛlum kɛguma akaba Yezu Krist a akada mis bɛlan, nahkay ti Melefit àgria sulum gayan ana kɛli a kay. Iy nihi ti kɛsɛruma jiri a, kɛsɛruma mɛdɛm ma ge jiri a.

6 Nèdám nahkay nahəma, adaba ka ya ti məhi ma ge Krist ana kəli ni ti kəgəsumkabá ma gana lala a məbəruf gekəli ba.

7 Azuhva nani lekələm kəngətuma zlam sulumani ya ti Melefit agri ana ndam gayan na dek. Nahkay ka ya ti kəbum kəjəgum sarta ga maŋga ga Bay geli Yezu Krist a ni ti ere ya àhəcikivu ana kəli ni ti àbi.

8 Nan gani aməvi njəda ana kəli duk abivoru ana mandav ga duniya. Agray nahkay ti adaba awayay ti seriya àgəs kəli ka fat ya ti nan amanğa ni ba.

9 Melefit àna ahər gayan əzalay kəli ti, ti kīgum akaba wur gayan Yezu Krist akada mis bəlan. Yezu Krist ti nan Bay geli. Melefit ti ere ye ti àdəm agray ni ti agray ededīn, àdəkia asak a do ferera.

Kicirumvu e kidīn gekəli bu ba

10 Bəza ga mmawa goro ni, nahəngalay kəli àna slimi ga Bay geli Yezu *Krist : kicirumvu e kidīn gekəli bu ba. Nawayay nahəma, ma gekəli mārakaboru ka ahar bəlan. Cəmvu ma, majalay ahər gekəli dek mīgi bəlan.

11 Bəza ga mmawa goro ni, nèdám nahkay ti adaba ndam ga ahay ga Kuluwe təra təhu ahkado lekələm kəbum kələgumvu e kidīn gekəli bu.

12 Ere ye ti nawayay nəhiki ma ana kəli ni ti nihi : maslaŋa nahan adəm nan ga Pol ; maslaŋa nahan adəm nan ga Apolos, maslaŋa nahan keti adəm nan ga Sifas * ; maslaŋa nahan ti ni adəm nan ge Krist ni.

13 Lekələm kədəmum nahkay ti Krist gani nan medeveni aw ? Bay ya *tədarfəŋ kə təndal, àmət azuhva kəli ni ti Pol aw ? Tək *təbaray kəli ti àna slimi ga Pol aw ?

14 Nəgri səsi ana Melefit adaba maslaŋa ya ti nəbaray nan e kidīn gekəli bu ni ti àbi, si Krispus nday ata Gayus.

15 Nahkay ti maslaŋa ya ti esliki mədəmani nu nəbaray kəli àna slimi goro ti àbi.

16 Ededīn àgəjzlkua ahər a, nəbara Iste-fanas akaba ndam ga huđ ahay gayan a daya. Ay tamal nəsərkia lala ti nəbarakivu maslaŋa nahan keti ndo.

17 Krist əslər nu ti ga moru məbaray mis do. Əslər nu ti ga moru məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis sawan. Əslər nu ti ga məhi ma ni ana mis àna məsər zlam ge mis ni do. Nagray nahkay ti, ti məmət gayan ya ti àmətfəŋ kə təndal ni ti ègi zlam masakani ba.

Yezu adafaki məsər zlam ge Melefit

18 Ga Yezu ya *tədarfəŋ nan kə təndal àmət ni ti, tamal təhi ma gani ana mis ya təbu tijiji ni ti tazay ma gani ka zlam masakani. Ay leli ya ti Melefit nan àbu ahəngay leli ni ti, məsəra tədəm ma gani nani ti àna njəda ge Melefit.

19 Məsəra ma gani nani nahkay ti adaba Melefit àdəm a Wakita gayan bu ahkado : « Enijiniki məsər zlam ga ndam ya təsəra zlam a ni ka tay.

Anagray ti məsər zlam gatay ni mīgi zlam masakani.† »

20 Nihi Melefit àdəma ma na nahkay ti, ndam məsər zlam a duniya bu ni, ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam ya təsəra zlapay a ka sarta hina ni ti məsər zlam gatay ni ənjuə eley ? Melefit adafaki məsər zlam ge mis ga duniya ni, nani zlam masakani do waw ?

21 Nahkay ndam ga *duniya àna məsər zlam gatay ni tìpia ere ye ti Melefit àgray àna məsər zlam gayan na, ay ti nday gani təsər nan ndo. Azuhva nani nan àbu agray təwi ti àna ma geli ya məhi ana mis ni. Mis ni ti ni tədəm ma nani ti ma ga muru. Ay ti Melefit awayay mahəngay ndam ya təfəki ahər ka nan ni ti àna ma gani nani.

22 Ndam *Zəde tawayay təgriaya zlam ge ejep ana tay a day kwa ti təgəskabu ma geli ni ti ma ge jiri. Ndam *Gres ti ni tawayay təhi ma ana tay àna məsər zlam akada gatay ni.

23 Leli zla nahəma, mədəm *Krist ti tədarfəŋa nan kə təndal a. Ma geli nani ya məhi ana mis ni ti azumi bəruf ana ndam Zəde : təhi ana leli « Kindivum Melefit. » Mis ndahan ya ti nday ndam Zəde do ni ti ni tədəm ma gani nani ma ga muru.

24 Ay ti nday ya ti Melefit əzala tay a ni, ku ndam Zəde, ku ndam Gres nəngu ni, təsəra Krist ti adəfiki njəda ge Melefit ana

* 1:12 Sifas ti slimi ge Piyer. † 1:19 Izayi 29.14.

leli, adɔfiki mɛsɛr zlam ge Melefit ana leli daya.

²⁵ Mis ndahaŋ tɔdɛm ere ye ti Melefit àgray ni ti zlam ga muru ; ay tɔwi ge Melefit ya mis tɔdɛm zlam ga muru nahɛma, àtama mɛsɛr zlam ge mis a. Tɔdɛm ere ye ti Melefit àgray ni ti zlam ga ndam gedebi ; ay tɔwi ge Melefit ya mis tɔdɛm zlam ga ndam gedebi ni ti àtama njɛda ge mis a.

²⁶ Bɛza ga mmawa goro ni, lekɔlɔm ya Melefit àzalay kɔli ni, mɔnjumki : lekɔlɔm ndamam ? Kɛ eri ge mis ga duniya nahɛma, ndam mɛsɛr zlam tɔbi e kidiŋ gekɔli bu kay bi ; ndam ya njɛda àfɛŋ kà tay ni akaba ya ti mis tɔhɛŋgrioru ahàr ana tay a had ni tɔbi e kidiŋ gekɔli bu kay bi daya.

²⁷ Ay ti Melefit àdaba mis ya ndam ga duniya tɔdɛm nday ndam masakani na ga mɛbiki mimili ka ndam ya tɔdɛm tɛsɛra zlam a ni. Nahkay day Melefit àdaba mis ya ndam ga duniya tɔdɛm njɛda àfɛŋ kà tay bi na ga mɛbiki mimili ka ndam ya njɛda àfɛŋ kà tay ni.

²⁸ Àdaba mis masakana ya mis tɔmɛnjalɛŋ ana tay do na, mɛdɛmani nday ya ti tɔdɛm tɛsli araŋa ndo na, ge miŋiŋ ndam ya tɔdɛm nday gɛdákani na.

²⁹ Melefit àdaba nday nana nahkay, awayay ti ku maslaŋa bɛlaŋ èji zlabay kɛ meleher gayan ba.

³⁰ Lekɔlɔm kigum bɛlaŋani akaba Yezu Krist ti Melefit àgray. Nahkay ti Bay ya ti acahi mɛsɛr zlam ge Melefit ana leli ni ti Yezu Krist ; naŋ àmbay leli ti mîgi ndam jireni kɛ eri ge Melefit, ti mîgi ndam gayan daya.

³¹ Melefit àgray nahkay ti, awayay ti pakama ya a Wakita gayan bu ni mâgravu. Pakama gani nahkay hi : « Tamal maslaŋa awayay eji zlabay nahɛma, mîji zlabay ti àna tɔwi ga Bay geli ya àgray ni.‡ »

2

Pol ahi ana mis Yezu àmɔtfɛŋ kà tɛndal

¹ Bɛza ga mmawa goro ni, ka ya ti nòru afa gekɔli enjenjeni, nɛhi ma *maŋgahani ge Melefit ana kɔli ni ti, nɛhi ana kɔli àna

ma zləzladani ndo ahkay do ni àna mɛsɛr zlam ga ndam ga *duniya ni ndo.

² Ka sarta gani nani nahɛma, nàza njɛda, nɛdɛm ma ya ti anɛzlapiki ana kɔli ni ti ma àki ka Yezu *Krist ciliŋ, nɛzlapay ma nahaŋ do. Ma àki ka Yezu ya nɛdɛm anɛzlapaki ni ti gayan ya ti *tɔdarfɛŋ kà tɛndal, àmɛt ni.

³ Ka goro ya nu eslini akaba kɔli ni ti njɛda goro àbi, anɔwaz awɛr nu, nɛgɛgɛr.

⁴ Ka ya ti nɛhi ma ana kɔli akaba nɛcahi zlam ana kɔli ni ti, nɛhi ma ana kɔli àna mɛsɛr zlam ga ndam ga duniya ndo ; nɛhi ana kɔli àna ma ga magosay mis ndo daya. Ay ti ma goro ya nɛhi ana kɔli ni ti ma ge jiri, adɔfiki ana kɔli ni ti *Mɛsuf ge Melefit. Mɛsuf gani nani ti naŋ àbu àna njɛda daldal.

⁵ Lekɔlɔm kɛfumki ahàr ka Yezu ti adaba kɛpɛma ere ye ti Melefit àgray àna njɛda gayan na àna eri gekɔli a. Ere gani nani ti mɛsɛr zlam ge mis ya tɛsɛr ni àgray do.

Melefit avi mɛsɛr zlam gayan ana mis

⁶ Ka ya ti leli mɛhi ma ana ndam ya tɛndɔhva a ma ge Melefit ba ni ti, macahi ana tay ti mɛsɛr zlam, ay ti mɛsɛr zlam gani nani ti ga ndam ga *duniya ahkay do ni ga bɛbay ga duniya hini do, adaba ndam ga duniya ni etijiji.

⁷ Mɛsɛr zlam ya ti leli macalfɛŋ ni ti, nani mɛsɛr zlam ge Melefit. Zlam nani ti maŋgahani : Melefit àŋgahfɛŋa kɛ mis a kwa ahaslana. Ka sarta ya Melefit àgraya duniya faŋ ndo nahɛma, àjuhivu ana leli ga mahɛŋgay leli àna naŋ, ti mɔhuriyu a mɛlaŋ masladani gayan ni vu.

⁸ Bɛbay ga duniya ni tɛsɛr mɛsɛr zlam gani hini ndo. Tamal tɛsɛra ti, akal *tɔdarfɛŋ Bay geli kà tɛndal ndo. Ay Bay ya ti tɔdarfɛŋ naŋ kà tɛndal ni ti naŋ gɛdákani, mis dek atazlɛbay naŋ.

⁹ Ay ti ere ye ti Melefit àgray ni ti àgray akada ya àbu mɛbɛkiani a Wakita gayan bu ni :

« Melefit àjuhi zlam ana ndam ya tɛgɛskabá ma gayan a, tawayay naŋ ni :

ere ye ti àjuhi ana tay ni ti eri èpi ndo, slimi èci ndo ;

ere gani nani àniviyu ana mis a mɛbɛruv bu bi daya.* »

‡ 1:31 Zeremi 9.23. * 2:9 Izayi 64.3 ; 52.15.

¹⁰ Ay Melefit adafaki zlam gani nani ti ana njeda ga Məsuf gayan; adafiki ti ana leli. Məsuf gayan ni ti aseraba hud ga zlam a dek, ku ere ye ti aniviyu ana Melefit a maberuv bu ni day asera.

¹¹ E kidin geli leli mis bu ni ti way asera ere ye aniviyu a maberuv bu ana maslan nahan a ni way? Si tigi nan nani ana ahâr gayan kwa do ni, maslan nahan abi aser bi. Melefit day nahkay: ere ye ti aniviyu a maberuv bu ni maslan abi aser bi, si tigi Məsuf gayan gayani kwa.

¹² Leli zla nahama, Məsuf ya ti aniviyu ana leli ni ti nani mesuf ga ndam ga duniya do. Ay leli ti Məsuf ya aniviyu ana leli ni ti Melefit avi ana leli. Avi ana leli ti, awayay ti maser sulum gayan ya agri ana leli ni ana nan.

¹³ Ka ya ti leli mabu mæhi ma gani ana mis nahama, madam ana maser zlam ga ndam ga duniya do, madam ti ana njeda ga *Məsuf ge Melefit ya avi ana leli ni. Nahkay ere ye ti leli macahi ana mis ni ti Məsuf ge Melefit adafiki ana leli, leli day macahi ana ndam ya ti Məsuf ge Melefit aniviyu ana tay a maberuv bu ni bilegeni.

¹⁴ Nahkay maslan ya ti Məsuf ge Melefit ni aniviyu a maberuv bu bi ni ti agaskabu pakama ga Məsuf ge Melefit ni do, amanjalan akada zlam masakani e eri gayan bu. Aser do simiteni, adaba ere gani aservu nahkay koksah, maslan gani aser ti si Məsuf ge Melefit ajanakia nan kwa.

¹⁵ Maslan ya Məsuf ge Melefit aniviyu a maberuv bu ni ti aserkaba zlam a dek, ay nan ti nday ya ti Məsuf ge Melefit aniviyu ana tay bi ni ti taser majalay ahâr gayan do.

¹⁶ Nahkay abu mækiani a Wakita ge Melefit bu:

« Majalay ahâr ga Bay Melefit ti way asera way?

Way esliki madafiki ma way?† »

Ay leli ya Məsuf ge Melefit aniviyu ana leli ni ti madagazl ahâr akada ge *Krist ya adagazl ni.

3

Ndam magri tæwi ana Melefit

† 2:16 Izayi 40.13.

¹ Bæza ga mmawa goro ni, ka sarta ya ti nu næbu afa gekali ni ti nisliki mæhi ma ana kali akada ya tæhi ma ana ndam ya *Məsuf ge Melefit aniviyu ana tay ni ndo. Næhi ma ana kali ti akada ya tæhi ana ndam ya ti tæjalaki ahâr ka zlam ga duniya ni, adaba lekulum akada bæza, kæfumki ahâr ke *Krist lala fan ndo.

² Ere ye ti næcæhi ana kali ni ti kala nævi duwa ana kali, do ni ti nævi daf ana kali ndo. Nægray nahkay ti adaba ka sarta gani nani kislamki mazumumani ndo. Nihi day kekileña tamal næhia ma ana kali a akada ya tæhi ana ndam ya tæfækia ahâr ke Krist a lala ni ti kislamki do.

³ Adaba nihi kekileña day lekulum kæbum kajalumki ahâr ka zlam ga duniya. Lekulum kæbum kægrum solu, kæbum kælugumvu. Kæbum kægrum nahkay ti kekileña lekulum akada ga ndam ga *duniya ni do aw? Iy ededin lekulum ti kæbum akada gatay ni.

⁴ Maslan nahan e kidin gekali bu adam « Nu ga Pol, » maslan nahan ti ni « Nu ga Apolos. » Lekulum kæbum kægrum nahkay ti, lekulum akada ga ndam ga duniya ni ededin do aw?

⁵ Apolos ti nan way? Nu Pol day nu way? Leli cæni ti leli ndam magri tæwi ana Melefit cilin. Azuhva tæwi geli ni ti kæfumki ahâr ka Yezu. Ku way way do geli agray tæwi ya ti Bay geli Yezu æhi magray ni.

⁶ Magray tæwi geli ti akada ge mis ya tagray tæwi e dini bu ni: nu najav zlam, Apolos ti ni acæhi yam. Ay ti adæk zlam gani nani ti Melefit.

⁷ Nahkay maslan ya ti ajav nday ata maslan ya ti acæhi yam ni tisli aranja do. Si Melefit nan bælan nan ya ti adæk zlam tata ni kwa.

⁸ Maslan ya ti ajav zlam nday ata maslan ya acæhi yam ni nday bælanani. Ku way way gatay do Melefit amævi endif gayan akada ge tæwi gayan ya agray ni.

⁹ Leli ti magray tæwi ge Melefit ka ahâr bælan, lekulum ti ni kiguma akada lekulum vadan ge Melefit ya tæwæs na.

Lekulum kiguma akada lekulum ahay ge Melefit ya tælæm ni daya.

10 Melefit àvu divi ka mawayay gayan ga mənjàki ke tawi afa gekuli ti, nu akada maslaña ya ti àsəra mələmaya ahay a, àsəra mafəkad asak gana lala ni. Nu náfəkada asak ga ahay a lala, mək maslaña nahan àra àləmkiyu. Ahàr àdəm ndam ya tara tələmkiyu ni ti way way do gatay mabay slimi, mələm ahay ni lala.

11 Asak ga ahay ni ti mafəkadani àndava, nani Yezu Krist ; maslaña èsliki mafəkad nahan va do.

12 Mis ndahan tələmkiyu gru ka asak ga ahay gani nani, mis ndahan ara, mis ndahan ti ni akur sulumani. Mis ndahan keti nahəma, tələmkiyu biyem, mis ndahan kəzir, mis ndahan ti ni fifin.

13 Ka fat ya ti Melefit amagrafəña seriya kè mis a nahəma, way way do mis dek etipi tawi gayan ya àgray ni. Adaba ka fat nani ti aku aməgəs tawi ga way ga way do dek : ndahan aməzum, ndahan ti ni aməzum do. Nahkay ti way way do mis dek etipi tawi gayan ya àgray ni àbəlay tək àbəlay do aw.

14 Maslaña ya ti aku aməzum tawi gayan do ni ti Melefit aməvi endif gayan.

15 Ay maslaña ya ti aku àzuma tawi gayan a ni ti Melefit amahəngay nan ciliñ, aməvi arəña do. Maslaña nani ti akada ge mis ya ti àtamaba a aku ba pircək-pircək ni.

16 Nğay lekuləm ti kiguma ahay ge Melefit a, Məsuf gayan nan àniviyu ana kuli a məbəruf bu ni ti kəsəruf do waw ?

17 Tamal ti maslaña agudarkaba ahay ge Melefit a nahəma, Melefit day amagudar nan, adaba ahay ge Melefit ti njələta. Ahay gayan gani nani ti lekuləm.

18 Nahkay ti maslaña àgosay ahàr gayan ba. Tamal maslaña e kidin gekuli bu àhi ana ahàr nan àsəra zlam akada ga ndam ga duniya na ti, məmbrəñ məsər zlam gayan nani, mənjàhad akada ga maslaña ya ti àsər arəña do ni. Tamal àgra nahkay ti aməngət məsər zlam sulumani.

19 Nədəm nahkay ti adaba məsər zlam ga ndam ga duniya ya təsər ni ti ègia zlam masakana kè eri ge Melefit a. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis ya tagray wir-wir ni ti Melefit

agəski tay akada ga kəmbazl ya agəs zlam ni.* »

20 Àbu məbəkiani keti : « Melefit àsəra məsər zlam ga ndam məsər zlam ni ti zlam masakani.† »

21 Nahkay ti maslaña èji zlabay àna maslaña nahan, àdəm nadəbay nan ba. Sərufki zlam ni dek ti gekuli sawan.

22 Nu Pol, Apolos akaba Piyer ti leli gekuli. Duniya, sifa, kisim, zlam ya agravu nihi ni akaba zlam ya amagravu ni dek day gekuli.

23 Lekuləm nahəma ge Krist, Krist ti ni ge Melefit.

4

Kijum zlabay ba

1 Nawayay ti mis təsər, leli ndam *asak ge *Krist ti leli ndam məgri tawi. Melefit àfiva zlam ana leli a ahər va : ahaslani zlam nani manğahani, ay nihi ti awayay ti leli mədəfikini ana mis.

2 Kəsərufma, maslaña ya ti təfiva zlam a ahər va ti məgray tawi àna nan nahəma, si ahàr àdəm maslaña gani nani mis jireni kwa.

3 Ka majalay ahàr goro nahəma, ma ya ti lekuləm kazlapumku ni àhəlu ahàr kay do. Ku mis ndahan tagrafua seriya nəngu ni, àhəlu ahàr kay do. Ku nu nuani àna ahàr goro day nagrafəña seriya ka ahàr goro a do.

4 Nu nuani nəsəra àna ahàr goro a nàgudar zlam ndo. Ay akaba nani dek nğay nu jireni ti nədəm nahkay ndo daya. Bay ya ti agrafua seriya ni ti si Bay geli àna ahàr gayan gayanani kwa.

5 Adaba nani zla nahəma, kəgrumfəña seriya kè mis a ba. Besəma, jəgum vad ge Melefit ya àfəkad ni. A vad gani nani ti Bay geli anğa, nan ti aməngazlaya zlam ge mis ya a mələñ zif-zifeni bu na, zlam ge mis ya təjalay a ahàr gatay bu ni day aməngazlaya. Ka sarta gani nani ti ku way way do Melefit aməzəbay nan àki ke tawi ya àgray ni.

6 Bəza ga mmawa goro ni, nədəmki ma ka ahàr goro akaba ka Apolos akada ma *gozogul ti ga məjənaki kuli. Nawayay ti kəsərufmaba zlam a huf gani ba : ahàr àdəm kədəbum divi sulumani ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni akada

* 3:19 Mənjay Zəwop 5.13. † 3:20 Limis 94.11.

geli ya maɗɗabay ni ; kàgrumkivu zlam ndahan ya tãbi mabəkiani bi ni ba. Nahkay zla nahama, kijumki zlabay ke mis ndahan ba ; kəmənjumlən ana mis ndahan akaɗa təsər arañ do ba daya.

⁷ Way àhuk ahkado nak kàtam mis ndahan ni way ? Zlam ya ti àfuk ni ti, àvuk ti Melefit do waw ? Kəsara tamal ti Melefit àvuk nahama, kiji zlabay àna nan akaɗa nak nakani kəngət àna njəɗa gayak ti kamam ?

⁸ Ay nihi zla ti lekulum kəɗəmum ahkado kərəhuma, lekulum kəbum àna elimeni, lekulum kəzumuma bay a, leli ti bəbay do. Kəzumuma bay na eɗeɗiɗa ti akal àbəlay. Nahkay akal leli day məzum bay ni akaba kuli ka ahar bəlan.

⁹ Leli ti ndam asak ga Yezu Krist, ay ti nəjalay a ahər goro bu nahama akaɗa Melefit àbəhad leli kələn ge mis ndahan ni dek. Leli ti miɗia akaɗa ndam ya ti seriya àgəsa tay a mək takoru tabazl tay kə meleher ge mis ni. Miɗia akaɗa leli zlam ga sewiya kə eri ge mis ga *duniya akaba kə eri ga *məslər ge Melefit a.

¹⁰ Leli məbu məhi ma ge Krist ana mis ti seteni àcəliva ana leli a ahər va zla do aw ? Lekuli ti ni kəsəruma zlam a adaba lekuli ka ahar bəlan akaba Krist aw ! Leli ti ndam gedebeni, lekuli ti ni njəɗa gekuli àbu zla do aw ? Leli ti tamənjələn ana leli akaɗa zlam masakani, ay lekuli zla nahama təhəngrioru ahər ana had ana kuli. Nahkay zla do aw ?

¹¹ Nihi kekileɗa ləwir àbu awər leli, yam àbu akad leli, azana àki ke leli ka vu bi, mis təbu təzləɓ leli, masawaday satat, ahay geli àbi,

¹² mągra təwi a dal-dal day kwa ti məzumi zlam ana huɗ geli. Ka ya ti mis təbu tindivi leli ni ti leli mahəngalay Melefit ti mągri sulum gayan ana tay. Ka ya ti təbu təgri daliya ana leli ni ti leli mebesey.

¹³ Ka ya ti mis tagudari ma ana leli ni ti leli mągwiviyu ana tay. Ke eri ge mis ga duniya nahama, leli miɗia akaɗa zlam ya taboru ke jigəri na. Nihi kekileɗa təhi ana ahər leli miɗia zlam masakana a duniya ba dek.

¹⁴ Nəbiki zlam nday hini ana kuli ti ga məbəkiki mimili ke kuli do. Ay nəbiki ana kuli ti, nawayay nəcahi zlam ana kuli, adaba kiɗuma bəza goro ya nawayay na palam.

¹⁵ Ku tamal mis ndahan ehimeya təbu təcahi zlam ana kuli àki ke Krist nəngu ni, bəɗ gekuli ti bəlan həya. Bəɗ gekuli ti nu gani. Kiɗuma bəza goro a adaba àhi *Ma Məweni Sulumani ga Yezu Krist ana kuli enjenjeni mək kəfumki ahər ka nan ti nu.

¹⁶ Nihi ègia nu bəɗ gekuli a nahama, grum zlam hwək-hwəka akaɗa goro ya nagray ni.

¹⁷ Nawayay ti kəgrum nahkay. Nahkay ti nəsləroya Timote a, àdoru afa gekuli. Nan ti ègia wur goro a, nawayay nan, adəbay divi ga Bay geli ge jiri ge jireni. Eminjəa nahama, aməziaba azay slimi ana kuli àki ka manjəhad goro akaba Yezu Krist na. Amacahi zlam ana kuli akaɗa goro ya nəbu nəcahi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ku eley eley do ni, ti manjəhad gatay mənja akaɗa goro na.

¹⁸ Mis ndahan e kiɗiɗ gekuli bu təbu tiji zlabay, adaba təhi ana ahər nu anəngoru afa gekuli va do.

¹⁹ Ay tigi ti Melefit àvua divi gana ti nəbu nakoru afa gekuli wuɗak. Eninjəa nahama, enipi zlam ga ndam zlabay nday nani ya tagray ni. Nahkay anəsər nday təɗəm ma masakani ciliɗ tək day ti təgray təwi àna njəɗa ge Melefit aw ?

²⁰ Nəɗəm nahama *Məgur ge Melefit ti mam ? Ndam ya ti təbu a Məgur ge Melefit ni bu ni ti təzlapay ma masakani do : tagray təwi àna njəɗa ge Melefit.

²¹ Nihi ti dəmukiba ere ye ti lekulum kawayum na. Ka ya ti anəngoru afa gekuli ni ti nəza malawad a ahar va ga matraɓ kuli àna nan a waw ? Tək day ti kawayum ti nəwayay kuli, nəru àna məbərur bəlan aw ?

5

Zlam ya ti abəki mimili ke mis ni

¹ Nihi nəcia mis təbu təɗəm ahkado mis ndahan e kiɗiɗ gekuli bu təbu tagudar zlam, tagray zlam məwəslani ya ti ku ndam ya təfəki ahər ke Melefit do tekeɗi təgray do ni. Təhu maslaɗa gekuli nahən àbu andəhadfəɗ kə wal ga bəɗani.

² Lekulum zla ti kəbum kijum zlabay, giri-giri ti amal kitəwəm sawən. Maslaɗa ya ti əgray ere məwəslani nani ni ti kəgarumaba nan e kiɗiɗ gekuli ba do ni ti kamam ?

³ Nu ti ku nu nàbi akaba kùli eslini bi nən̄gu ni, nàbu nədəgəzlkioru ahàr ke kùli dal-dal. Maslaŋa ya ti àgudar zlam ni ti nèkelkaba seriya gayan̄ a àndava sək akada nu nàbu akaba kùli eslini.

⁴ Nàgray seriya gani hini ti àna slimi ga Bay geli Yezu. Lekùlùm day cakalumvu ; eslini majalay ahàr goro amələbu akaba kùli, njəda ga Bay geli Yezu day amələbu akaba kùli.

⁵ Akacakalumva ti vumi maslaŋa gani nani a ahar vu ana *Seteni ti mægri daliya hayaŋ. Nahkay ti maslaŋa gani aməmbrəŋ majalay ahàr magədavani ni, mək Melefit amahəŋgay sifa gayan̄ ni ka fat ya ti Bay geli amagrafəŋa seriya kè mis a ni.

⁶ Kijùm zlabay ti kamam ? Àbəlay do timey ! *Miwisiŋ gəzit təkəkiyiya ka humbu ga makala masəfarana, ewisiŋaba zlam na dek ti kəsərum do aw ?

⁷ Ahàr àdəm si kəzumaba miwisiŋ gani nana e kidiŋ gekùli ba kwa. Tamal kəgruma nahkay ti kigùm *njəlatani akada ga humbu ga makala masəfarani ya təkəkiyiya miwisiŋ ndo ni. Ay nəsəra kiguma njəlatana akada ga humbu nana edediŋena, adaba *Krist àmət azuhva leli. Krist ti naŋ Wur təmbak ya ti tisiŋi ana leli a wuməri ga *Pak bu ni.

⁸ Nihi nahəma məgrum wuməri ga Pak geli ! Ay məmbrəŋum zlam magudarani akaba cuday ya məgrabiya ni dek, məbumkiyiya miwisiŋ nani va ba. Mədəbum divi ge Melefit àna məbərur bəlaŋ akaba àna jiri sawaŋ.

⁹ A wakita nahaŋ ya nəbiki ana kùli ni bu ni ti nəhi ana kùli ahkado kənjəhadumkabu akaba ndam magray mesəwehvu ka ahar bəlaŋ ba.

¹⁰ Nəhi ana kùli nahkay ti nədəmki ma ti ka ndam ga *duniya ya ti tagray mesəwehvu ni do. Nday ya ti eri gatay àki ka zlam ge mis ni, nday ya ti tigi akal ni, nday ya ti tagray pəra ni day nədəmki ma ka tay ndo. Tamal mis àwayay manjəhadani akaba tay do nahəma, si maslaŋa gani asləkaba a duniya ba.

¹¹ Ere ye ti nədəm ni ti nədəmki ti ka ndam məfəki ahàr ke Krist ni. Tamal mis àdəm ahkado naŋ mis ga Yezu mək agray

mesəwehvu, bi eri gayan̄ àki ka zlam ge mis, bi agray pəra, bi asivù ana mis, bi avi vu gayan̄ ana zum, ahkay do ni bi egi akal nahəma, ku məzum zlam akaba naŋ ka ahar bəlaŋ kəzumum ba.

¹² Maslaŋa ya ti agrafəŋa seriya kà ndam ya kəbumi akaba tay bi ni ti nu do. Lekùlùm day grumfəŋa seriya kà ndam ya kəbum akaba tay ka ahar bəlaŋ na ciliŋ.

¹³ Nday ya ti kəbumi akaba tay bi ni ti Melefit amagrafəŋa seriya kà tay a. Àbu məbəkiani a Wakita gayan̄ bu : « Garumaba mis cudayana e kidiŋ gekùli ba. * »

6

Ndam ga Yezu təkəhadki mirdim ka bəza ga məŋ gatay ba

¹ Nədəm nahəma, mis tələgava ata wur ga məŋana mək akoru abəhadkiyiya mirdim afa ga ndam ya tədəbay *Krist do ni ti àbəlay aw ? Giri-giri ti akoru àna ma gani ti afa ndam ge Melefit sawaŋ do waw ?

² Nğay ndam ge Melefit atagrafəŋa seriya kà ndam ga *duniya na dek ti kəsərum do waw ? Tamal akəgrumfəŋa seriya kà ndam ga duniya dek ti, kəgrum seriya ga zlam nday hini ciḅ-ciḅeni ni koksah ti kamam ?

³ Nğay *məslər ge Melefit tekeḅi leli amagrafəŋa seriya kà tay a ti kəsərum do aw ? Iy zla aw kəsəruma nahkay ti, misliki magray seriya ga zlam ga duniya do ni ti kamam ?

⁴ Nədəm nahkay ti adaba tamal ti mis tələgava ata wur ga məŋana e kidiŋ gatay ba ti, kəcuhwumoru àna ma gani afa ga ndam ga dala ti àbəlay aw ? Ka ya ti ndam ga Yezu təkakalavu nahəma, ndam nday nani ti lamba gatay àbi akaba tay bi.

⁵ Nədəm nahəma, kəgrum nahkay ti mimi do aw ? Bay məsər zlam bəlaŋ ti àbi e kidiŋ gekùli bu ga mekelikaba seriya gana ana bəza ga məŋana àbi edediŋ aw wahay ?

⁶ Ku tamal àbi nən̄gu ni, mis abəhadki mirdim ka wur ga məŋani ti àbəlay do. Ay lekùlùm ti kabəhadumki mirdim ka bəza ga məŋ gekùli afa ga ndam ya təkəki ahàr ke Krist do ni ti ahəmamam !

⁷ Nədəm nahəma, ku tamal kabəhadumki mirdim ka ndam gekùli nən̄gu ni kijumkia

* 5:13 Mimbiki 17.7.

ke divi ge Melefit a àndava. Lekuləm ti tamal maslaņa nahan àgudaria zlam ana kuli a nahəma, hojo besumia. Tamal àzafəņa zlam kè kuli àna akal a nahəma, hojo besumia daya.

⁸ Ay lekuləm ti kèbesum do. Kagudarumi zlam ana mis ndahan, kigumfiņa akal kà tay a sawan; tata nday gani bəza ga mən gekuli keti ni!

⁹ Nğay ndam ya ti tagudar zlam ni atəhuriyu a *Məgur ge Melefit vu do ni ti kəsərum do aw? Kəgosum ahər gekuli ba, sərum: ndam magray hala, ndam ga pəra, ndam mesəwehvu, ndam ya ti təhəlvu ata zal ata zal ti tandəhadkəbu ni,

¹⁰ ndam akal, ndam ya zlam ge mis egi eri ana tay ni, ndam ya ti təvi vu gatay ana zum ni, ndam mbađambađa akaba ndam ya ti təhəlfəņa zlam kè mis a ga njəđa ni, nday nani dek ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu do.

¹¹ Ahaslani mis ndahan e kidiņ gekuli bu day təgrabiya nahkay. Ay nihi nahəma, Melefit geli àbara kuli àna njəđa ga Məsuf gayan a, nahkay ti kiguma njəlatana, kiguma ndam jirena daya. Zlam gani nani dek ti àgray àna slimi ga Bay geli Yezu Krist.

Kəgrum mesəwehvu ba

¹² Mis ndahan e kidiņ gekuli bu təhi àna ahər ahkado ndam ge *Krist ti təvia divi ana tay ga magray zlam a dek. Təvia divi ana tay ga magray zlam a dek edediņ, ay ti zlam dek àgri sulumani ana mis do. Nu day nəhi ana ahər nahkay: təvua divi ga magray zlam a dek, ay ti nig evidi ga zlam nday nani ti nawayay do.

¹³ Nahkay day kəđəmmum Melefit àgriaya zlam məzumani ana huđ a, huđ ti ni ga məzumiyu zlam. Iy nahkay edediņ, ay ti Melefit emiij huđ ata zlam məzumani ni cecueni. Vu geli ti Melefit àgria ana leli a ti mągray mesəwehvu àna naņ do. Àgria ana leli a ti awayay ti mągri təwi ana Bay geli àna naņ sawan. Bay geli ti ni afi ahər ana vu geli.

¹⁴ Bay geli àməta ti Melefit àhəņgaraba naņ e kisim ba, àvia sifa məwena: leli day amara mahəņgaraba leli a aməvi sifa məweni ana leli àna njəđa gayan.

¹⁵ Nğay leli dek ka ahar bəlan mığia vu ge Krist a, nahkay lekuləm day palahar ga vu gayan ti kəsərum do aw? Nahkay ti nazay palahar ga vu ge Krist ti egi vu bəlan akaba vu ga wal hala ti ahəmamam? Àgravu do simiteni!

¹⁶ Mis tamal ti tandəhadkəbu ata wal hala ti, vu gatay cəeni egi vu ge mis biliņ ti kəsərum do aw? Adaba Melefit àđəm a Wakita gayan bu: « Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlan.* »

¹⁷ Ay ti maslaņa ya ti tanjəhadkəbu ata Bay geli ni ti ègia Məsuf ga Yezu àniviyu, majalay ahər gatay dek bəlanani.

¹⁸ Cuhwumfəņa kà ndam mesəwehva. Zlam magudarani ndahan ya ti mis tagray ni dek ti tijifiņ kà vu gatay do. Ay maslaņa ya agray mesəwehvu ni ti agudar ahər gayan gayanani.

¹⁹ Vu gekuli ni ti ègia ahay njəlatani ge Melefit a, *Məsuf Njəlatani anjəhadviyu ti kəsərum do aw? Məsuf Njəlatani nani ti Melefit àvi ana kuli, naņ àvu a məbəruv gekuli bu. Vu gekuli ti ge Melefit, do ni ti gekuli gekuleni do.

²⁰ Melefit àpəla zlam gəđakana ga mam-bay kuli àna naņ a. Nahkay ere ye ti kəgrum àna vu gekuli ni dek ti zləbum Melefit àna naņ.

7

Məhəlvani ata zal ata wal

¹ Nihi nahəma nəņgəkia àki ka ma ya kəbumukibiyu a wakita gekuli bu na. Ka nu ti zal àday wal do simiteni ti àbəlay.

² Ay ku tamal nahkay nəņgu ni, bi maslaņa amagray mesəwehvu ti hojo zal mąday wal gayan, wal day mąday zal gayan.

³ Nahkay ahər àđəm zal àmbati aləņ ana wal gani ba, wal day àmbati aləņ ana zal gani ba.

⁴ Adaba mam, wal ti vu gayan ti gayan gayanani do: ga zal gani sawan. Zal day nahkay; vu gayan ti gayan gayanani do: ga wal gani sawan.

⁵ Nahəma, wal èkeli vu gayan ana zal gayan ba, zal day èkeli vu gayan ana wal gayan ba. Si bi ticiva e kidiņ gatay ba, təpəsaba ga sarta bal ga mahəņgalay Melefit a. Ay zla nahəma kəpəsumaba kay ba,

* 6:16 Mənjəkiani 2.24.

do ni ti *Seteni aməŋgət divi ga magosay kuli, adaba bi ekislumki məpəsumabana ga sarta kay koksah ti ni.

⁶ Ngay grum nahkay ti nəhi ana kuli ga njəda do. Nədəm tamal kəgrum nahkay ti àbəlay sawaŋ.

⁷ Ka nu ti nawayay ti mis dek tanjəhad akada goro ni, taday wál ba. Ay ti Melefit àvia njəda ana mis a gərgəri. Maslaŋa nahəŋ Melefit avi njəda ga maday wal ahkay do ni ga maday zal, ana maslaŋa nahəŋ ti ni avi njəda ga manjəhadani naŋ bəlaŋ.

⁸ Nihi nahəma nəhi ma ana wál madakway akaba ndam ya wál təfəŋ kà tay bi ni. Nəhi ana tay nahəma, tamal tanjəhad ka ahàr gatay akada goro ni ti àbəlay.

⁹ Ay ti maslaŋa ya ti èsliki mebeseni do ni ti maday wal, wal ti ni maday zal. Hojo kəhəlumvu zlam gekuli, ere gani arəh ga wal ahkay do ni ga zal amakad kuli ti ni.

¹⁰ Nihi ti nəhi ma ana ndam ya təhəlvə ni. Ma hini ya nədəm ni ti ma goro do, ma ga Bay geli. Adəm ahkado : Wal tèdevu ata zal gayaŋ ba.

¹¹ Ay tamal ti tèdeva nəŋgu ni, mənjəhadə nahkay, aday zal ba. Tamal èbesey manjəhadani koksah nahəma, tənjalabu ata zal gayaŋ. Zal day àgaray wal gayaŋ ba.

¹² Nihi ti nəhi ma ana lekulum ndahaŋ ni. Nədəm ma hini ti nu, do ni ti Bay geli Yezu do. Nədəm nahəma : Tamal maslaŋa àfəkia ahàr ka Yezu a, wal gayaŋ ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək wal ni awayay manjəhadani ata naŋ ti, àgaray naŋ ba.

¹³ Wal day nahkay, tamal àfəkia ahàr ka Yezu a, zal gayaŋ ni àfəki ahàr ka Yezu ndo mək zal ni awayay manjəhadani ata naŋ ti, àsləka ba.

¹⁴ Nədəm nahkay ti adaba zal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti naŋ mis ge Melefit azuhva wal gayaŋ ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Nahkay day wal ya àfəki ahàr ka Yezu ndo ni ti naŋ mis ge Melefit azuhva zal gayaŋ ya àfəkia ahàr ka Yezu a ni. Ègia nahkay ti bəza gatay ni Melefit adaba tay a, tigia ndam gayaŋ a. Tamal nahkay do ni ti bəza gatay ni tigi ndam ge Melefit ndo.

¹⁵ Ay tamal maslaŋa ya ti àfəki ahàr ka Yezu ndo ni awayay medeveni ata wal gayaŋ ahkay do ni ata zal gayaŋ nahəma,

tèdevu. Naŋ ya ti àfəkia ahàr ka Yezu a təmbrəŋ naŋ ni ti ku zal, ku wal nəŋgu ni təfəki ŋgasa ga manjəhadkabani akaba maslaŋa nahəŋ ni do. Adaba Melefit àzalay kuli ti, awayay kənjəhadum àna sulumani.

¹⁶ Nədəm nahəma, nak wal ya ti kəfəkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahəŋgay zal gayak azuhva nak ti kəsəra waw ? Nak zal ya ti kəfəkia ahàr ka Yezu a ni ti bi Melefit amahəŋgay wal gayak azuhva nak ti kəsəra waw ?

Ku way way do mənjəhad akada gayaŋ ya Melefit àzalay naŋ ni

¹⁷ Giri-giri nahəma, ahàr adəm ku way way do manjəhad gayaŋ mənja akada ga Bay geli Yezu ya àvi ka sarta ya Melefit àzalay naŋ ni. Ere ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni ti nahkay.

¹⁸ Tamal bi maslaŋa Melefit àzalay naŋ kudi gayaŋ *mekeleni ti mənjəhad nahkay, àhəŋgarkiyu ba. Tamal bi maslaŋa Melefit àzalay naŋ kudi gayaŋ mekeleni do ni ti mənjəhad nahkay, èkeley ba.

¹⁹ Mekeley kudi ahkay do ni mekeley kudi do ni ti àzaya araŋa do. Zlam maəəlani ti magray ere ye ti Melefit adəm ndam gayaŋ təgray ni cilin.

²⁰ Ahàr adəm nahəma, ku way way do mənjəhad akada gayaŋ ya Melefit àzalay naŋ ni.

²¹ Tamal bi nak evidi ka sarta ya Melefit àzalay kur ni ti àhəluk ahàr ba. Ay ti bi kəŋgəta divi ga mambay ahàr gayak a ti mbay.

²² Nədəm nahkay ti adaba maslaŋa ya ti naŋ evidi mək Bay geli àzala naŋ a nahəma, naŋ akada evidi va do, adaba ègia mis ga Bay geli a. Nahkay day, maslaŋa ya ti naŋ evidi do mək *Krist àzala naŋ a nahəma, ègia evidi ge Krist a.

²³ Lekulum dek Melefit àmba kuli àna zlam gədakana. Nahkay ti kədəbum mis akada lekulum evidi gatay va ba.

²⁴ Bəza ga mmawa goro ni, nəhi ana kuli nahəma, ahàr adəm ku way way do mənjəhad kè eri ge Melefit akada gayaŋ ya ti Melefit àzalay naŋ ni. Tənəhad nday ata Melefit ti nahkay.

Wəwal ya təsər zawal day-day do ni

²⁵ Nihi ti nəzlapaki ka ma ga wəwal ya təsər zawal do ni. Ma ya anədam ni ti Bay geli àhu ndo, nani majalay ahàr goro goroani. Ay nu ti, Bay geli àgrua sulum gayan a, nahkay mis tisliki mægəskabu ma goro ya nədam ni.

²⁶ Ka majalay ahàr goro nahəma, hojo ku way way do mənəhad akada gayan ya anəhad ni. Nədam nahkay ti azuhva daliya ge mis ya təkakay ka sarta hini ni.

²⁷ Tamal nak kəbu àna wal gayak nahəma, kidəmvu ba. Tamal nak wal gayak àbi ti ni, kaday wal ba.

²⁸ Ay tamal kaday wal nahəma, zlam magudarani do. Nahkay day tamal wal ya əsər zal day-day do ni akoru ka zal day, zlam magudarani do. Ay ti sərunki lala, wəwal akaba zawal gatay atəkakay daliya dal-dal a duniya bu. Nəhi ana kəli kədam wəl ba akaba kədəgum ka zawal ba ti, adaba nawayay ti kəkakum daliya nani ba.

²⁹ Bəza ga mmawa goro ni, ere ye ti nədam ni ti nədam adaba sarta àbiyu kay va bi. Kwa nihi, maslaᅇa ya ti wal gayan àbu ni ti mājalay ahàr akada ga maslaᅇa ya wal gayan àbi ajalay ahàr ni.

³⁰ Maslaᅇa ya ti etəwi ni ti mənəhad akada nan àbi etəwi bi. Maslaᅇa ya ti amərvu ni ti mənəhad akada nan àbi amərvu bi. Maslaᅇa ya ti asəkum zlam ni ti mənəhad akada nan àbi asəkum zlam bi.

³¹ Maslaᅇa ya ti agray təwi àna zlam ga duniya ni day mənəhad akada nan àbi àgray təwi àna zlam ga duniya bi. Nədam nahkay ti adaba manəhad ga duniya hini ara andav wudak.

³² Nawayay ti arana àhəli ahàr ana kəli ba simiteni. Maslaᅇa ya ti wal gayan àbi ni ti ajalaki ahàr ke təwi ga Bay geli Yezu cilin. Awayay agray zlam ya ti àbəlafəᅇ kà Bay geli Yezu ni.

³³ Ay maslaᅇa ya ti wal gayan àbu ni ti ajalaki ahàr ka zlam ga duniya. Awayay agray zlam ya ti àbəlafəᅇ kà wal gayan ni.

³⁴ Majalay ahàr gayan cə cə, adaba awayay ti ere ye ti agray ni mábəlafəᅇ kà wal gayan awayay ti mábəlafəᅇ kà Bay geli

daya. Nahkay day, wəwal ya ti təbi ka zawal bi ni akaba bəza dahalay ni təjalaki ahàr ke təwi ga Bay geli cilin. Tawayay ti vu gatay akaba majalay ahàr gatay dek mənəja ga Bay geli. Ay wəwal ya ti təbu ka zawal ni ti təjalaki ahàr ka zlam ga duniya. Tawayay tagray zlam ya ti àbəlafəᅇ kà zawal gatay ni.

³⁵ Ma goro hini ya nəhi ana kəli ni ti ga mənənaki kəli, do ni ti ga macafəᅇa kəli ga magray ere ye ti lekələm kawayum na do. Ay ti nawayay ti kəgrum zlam àna divi gani, nawayay ti kədəbum Bay geli àna hudbələn, ti kəjalum ahàr cə cə ba.

³⁶ Nihi nahəma, bi wur dagwa nahan nan àbu àna məva gayan, nday təbu nahkay, təhəlvu faᅇ ndo. Mək wur dagwa ni adəm : « Tamal nəzay nan ndo ni ti àbəlāy do, adaba məbərūv goro adəvia a nan va, nahkay nawayay ti məhəlvu. » Tamal nan àbu adəgəzl nahkay ti māgray akada ga məbərūv gayan awayay ni, māzay nan : nani ti zlam magudarani do. *

³⁷ Ay bi wur dagwa ni àwayay mazay məva gayan ni do, əsəra a məbərūv gayan ba, maslaᅇa nahan àcafəᅇa nan a ndo, esliki manəhadani nahkay ka ahàr gayan tata nahəma, tamal əzay nan ndo ni ti àgra zlam maᅇəlana.

³⁸ Ma gani ti nahkay hi : Maslaᅇa ya ti àza məva gayan na ti àgra zlam sulumana. Ay maslaᅇa ya ti əzay məva gayan ni ndo ni ti àgra zlam sulumana àtama ga maslaᅇa ya ti əzay na.

³⁹ Ay wal ya ti zal gayan nan àbu àna sifa mba ni ti àday zal nahan ba simiteni. Ay tamal zal gayan ni aməta nahəma, esliki maday zal nahan ya ahàr gayan awayay ni tata. Ay zla ti aday ti zal ya ti nan àbu afəki ahàr ka Bay geli ni.

⁴⁰ A majalay ahàr goro bu ni ti tamal ànjəhadā zlam gayan a nahəma, azum gəda àtama ga wal ya àday zal nahan na. Nədam nahkay ti nu day *Məsuf ge Melefit nan àbu akaba nu.

8

Aslu ga pəra

* **7:36** Mis ndahan tədam Pol adəmki pakama hini ti ka wur dagwa nday ata məva gayan do ; tədam Pol adəmki ti ka bəᅇ ga wur nday ata wur gayan dahalayani, bəᅇ ga wur ni awayay adi zal.

¹ Nihi ti nəzlapaki ka ma ga aslu ga pəra. Ma gekəli ya kəđəmum leli dek məsəra zlam a ni ti ma gekəli ni jiri ededīn. Ay məsər zlam ti avi zlabay ana mis ; ere ye ti azoru mis kama ni ti mawayavani.

² Tamal mis àđəm nañ àsəra zlam a ti, àsər zlam lala fañ ndo.

³ Ay tamal mis awayay Melefit nahəma, Melefit àsəra nañ gayañ a àndava.

⁴ Kəhumu ndam ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti təvia divi ana tay a ga məzum aslu ga pəra aw ? Ma gekəli ya kəđəmum ni ti jiri : pəra ti zlam masakani ededīn. Nahañ ni kəđəmum ahkado Melefit ti bəlañ, nahañ àbi : nani day jiri ededīn.

⁵ Zlam təbu kay a huđ melefit bu akaba ka hađ, mis tìpia ti təđəm zlam nday nani melefit. Nahkay ti melefit akaba bəbay təbu kay.

⁶ Ku tamal nahkay nañgu ni, geli ti Melefit nañ bəlañ, nañ Bəñ ga Yezu. Nañ ti àgraya zlam a dek. Leli day nañ àgraya leli a ti mīgi ndam gayañ. Nahkay Bay geli ti nañ bəlañ, nañ Yezu Krist. Zlam ge Melefit ya àgraya ni dek ti, àna nañ. Leli day məbum àna sifa ti azuhva nañ.

⁷ Ay ku tamal leli ndahañ ni məsəra zlam nday nana nañgu ni, mis ndahañ təbu e kidīn geli bu təsər do. Nday nani ti ahaslani tàgrabiya pəra, añgwaz gani àsləkiaba ana tay ndo kekileña. Nahkay tamal təcaka aslu ga pəra ti təđəm tàgudara, adaba nday gani təsərkaba divi ge Melefit a lala fañ ndo.

⁸ Ere ye ti azoru leli afa ge Melefit ni ti zlam məzumani do. Tamal məzum ti àjanaki leli ga moroni kama do. Tamal məzum do day àgulu leli do.

⁹ Kəsəruma kisləmki məzum zlam dek. Ay ti bumvu slimi lala, do ni ti maslaña ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala fañ ndo ni emijikia ke divi a azuhva zlam gekəli ya kəzumum na.

¹⁰ Adaba tamal ti maslaña nani epia kur a, nak ya ti kəsəra zlam a ni, nak kəbu kəzum zlam a ahay ga pəra bu nahəma, nañ ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala fañ ndo ni nañ day ara azay njəda gayañ ga məzumani.

¹¹ Nahkay ti məsər zlam gayak ni ejin maslaña ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala

fañ ndo ni. Maslaña nani ti wur ga mən geli, Krist àmət ti ga mahəngay nañ.

¹² Tamal kəgrum nahkay ti kagudarumi zlam ana bəza ga mən geli, kəvumi majalay ahàr ana tay adaba təsərkaba divi ge Melefit a lala fañ ndo. Kagudarumi zlam ana tay ti, kagudarumi zlam ana *Krist.

¹³ Nahkay ere ye ti nəđəm ni ti nihi : tamal zlam məzumani goro ni ejinikia wur ga mən goro ke divi a nahəma, anahəpəd aslu day-day va do. Adaba mam, nawayay ti wur ga mən goro èjikia ke divi a ba.

9

Pol adəfiki manjəhad gayañ ana mis

¹ Nu ti nəsəra nisliki magray ere ye ti nawayay ni dek. Ngay nìpia Bay geli Yezu àna eri goro a, nu zal asak gayañ daya ti kəsərūm do aw ? Lekələm kəfumki ahàr ka Bay geli ti azuhva təwi goro ya nəgri ni do aw ?

² Ku tamal mis ndahañ təsər nu zal asak ga Yezu do nañgu ni, lekələm ti kəsərūma nu zal asak gayañ. Kəfumkia ahàr ka Bay geli Yezu azuhva təwi goro ya nəgray e kidīn gekəli bu na ti, nani adəfiki nu zal asak gayañ.

³ Ka ya ti mis təbu tahəngalafua ma ni ti nahəngarfəñ, nəđəm nahkay nihi :

⁴ Leli ndam *asak ga Yezu ti misliki məzum zlam akaba misi zlam azuhva təwi geli ya magray ni do aw ?

⁵ Misliki moroni afa gekəli àna wal ya àfəki ahàr ke Yezu ni do waw ? Ndam asak ndahañ ni akaba bəza ga mən ga Bay geli Yezu ni akaba Piyer təbi tagray nahkay bi aw ?

⁶ Ahàr àđəm magray təwi ga məzumi zlam ana huđ geli ti leli ata Barnabas cecə cə a cilin aw ?

⁷ Ndam slewja tagray təwi ga slewja gatay ti, təpəl tay do aw ? Maslaña ya ti àjava zlam a ni ti azum bəza gani do aw ? Tək day ti maslaña ya ti ajəgay zlam ga gənañ ni ti aducaya duwa gana esi do aw ?

⁸ Ma ya nəđəm ni ti, nani majalay ahàr geli mis cilin do, e *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu day nahkay.

⁹ Àbu məbəkiani e Divi gani nani bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləđum hay àna sla nahəma, kəwəlūmikabu pakama ga

macafəŋa naŋ kà məzum zlam a ba.* » Melefit àdəm nahkay ti, kəhumi ana ahàr àdəmki ma ti ka slasla ciliŋ aw ?

¹⁰ Melefit àdəm nahkay ti, àdəmki ti ke leli ndam məgri təwi ni do aw ? Iy, àdəmki ti ke leli edediŋ. Leli ti magray təwi akada ga ndam ya ti təwəs vadaŋ ahkay do ni akada ndam ya ti təzləb hay ni. Nday nani tagray təwi ti təsəra atəŋgət zlam.

¹¹ Leli ti akada ndam mizligi hay : hay gani nani ti pakama ge Melefit ya məhi ana kəli ni. Nihi ti lekələm kəbum àna zlam sulumani ge Melefit ya leli məgri ana kəli ni, ay leli mənəgətfəŋa zlam sulumana kə kəli a ti kəwayum do waw ? Məŋgət zlam sulumani nani ti mabaz hay ya ti mizligi ni do waw ?

¹² Mis ndahaŋ ni tekeđi tənəgətfəŋa zlam kə kəli a, sakomba leli aw !

Ay ku tamal misliki mənəgətfəŋa zlam kə kəli a tata nəŋgu ni, mihindifiŋa kə kəli a ndo. Miβesey zlam ni dek, adaba mawayay ti macafəŋa mis ga məgəskabu *Ma Məweni Sulumani ge Krist na ba.

¹³ A *ahay gəđakani ge Melefit bu ni ti ŋgay ndam məgri təwi ana Melefit ni tənəgət mahar gatay, ndam meviyeki aslu ni day tənəgət mahar gatay ti kəsərum do aw ?

¹⁴ Nahkay day, Bay geli àdəm ndam ya ti təhi Ma Məweni Sulumani ana mis ni tənəgət zlam məzumani àna Ma Məweni Sulumani ya təhi ana mis ni.

¹⁵ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nu ti nəgray nahkay do : ku kəvumu zlam day nəwayafəŋa kə kəli a do. Ere ye ti nəbəki ni ti, ge mihindifiŋa zlam kə kəli àna naŋ a do. Tamal nagraj nahkay ti hojo nəməta ! Nənəgətfəŋa zlam kə kəli a do ni ti avu məmərani. Maslaŋa àbi esliki macafəŋa nu kə məmərani gani nana bi.

¹⁶ Nu nəbu nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis kələvad. Ay təwi gani nani àvu miji zlabay do, adaba mam, Melefit àfəku njəda ga magrani. Tamal nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis do nahəma, Melefit mātəra nu !

¹⁷ Tamal təwi gani nani nagraj ka mawayay goro ti si akal təpəlləŋ nu. Ay ègia nəgray ka mawayay goro do, nagraj ti adaba Melefit àfuva a ahar va palam.

¹⁸ Tamal ti ègia nahkay ti nəŋgətləŋ mam ? Ere ye ti nəŋgətləŋ ni ti nihi : nəhi Ma Məweni Sulumani ana kəli ga sulum. Ku tamal ahàr àdəm lekələm kəvumuləŋ zlam nəŋgu ni, nihindiliŋ zlam kə kəli ndo.

¹⁹ Nu evidi ga maslaŋa do, nu nəgur ahàr goro. Ay ti nəza ahàr goro a, nìgia evidi ge mis a dek, ti nəhəlibiyu mis ana Krist a kay dal-dal, ti təfəki ahàr lala.

²⁰ Ka ya ti nu nəbu e kidiŋ ga ndam *Zəde bu nahəma, nanjəhad akada nu zal Zəde, adaba nawayay ti nəhəlibiyu tay ana Krist ti təfəki ahàr lala. Ka ya ti nu e kidiŋ ga ndam ya tadəbay Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni bu nahəma, nanjəhad akada ga maslaŋa ya adəbay Divi ge Melefit gani nani ni, ay Məwiz àna Divi gani nani àfəku ŋgasa va do. Nagraj nahkay ti nəhəlibiyu tay ana Krist, ti təfəki ahàr lala.

²¹ Ka ya ti nu e kidiŋ ga ndam ya təsər Divi ge Melefit do ni bu ni ti nanjəhad akada ga maslaŋa ya ti àsər Divi ge Melefit do ni, ti nəhəlibiyu tay ana Krist, təfəki ahàr lala. Ay ti nu maslaŋa ya ti àsər ma ge Melefit do ni do, adaba nəsəra nəgəskabá ma ge Krist a.

²² Ka ya ti nu e kidiŋ ga ndam ya ti təsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni ti nanjəhad akada ga maslaŋa ya ti àsərkaba divi ge Melefit a lala faŋ ndo ni, ti nəhəlibiyu tay ana Krist, ti təfəki ahàr lala. Nahkay ka ya ti nu e kidiŋ ge mis weley weley bu do ni dek ti nazay manjəhad ga ndam nani, adaba nawayay ti ku àbi àbi nəŋgu ni nəhəlibiyu mis ndahaŋ ana Krist ti mähəŋgay tay.

²³ Ere gani nani ya nagraj ni dek ti, ti Ma Məweni Sulumani mōru kama kama, ti Melefit məgru sulum gayaŋ akada ya agri ana ndam gayaŋ ndahaŋ ni.

²⁴ Kəsəruma, ka ya ti mis tacuhwakaboru ti təsər way eminjyiyu enji way nahəma, tacuhwakaboru ti nday dek ka ahar bəlaŋ. Ay ti mis biliŋ gatay enjiyiyu enji : àra ènjyiyu ti təvi zlam ka duwa gani. Nahkay ti lekələm day si kəzum njəda gekəli akada ga ndam ya ti tacuhwakaboru ni, ti kəŋgətləŋ zlam bilegeni.

²⁵ Ndam ga hwa dek təcahavu àna hwa ga njəda, ti vu gatay məsərvu àna naŋ. Ere

* 9:9 Mənjay Mimbiki 25.4. Ka sarta gani nani ti təzləb zlam ti àna aday do : slasla təcəlki.

ye ti tagray ni dek, tawayay ti tângæt zlam ka duwa gani ; zlam gani ti àpəsfəŋ kà tay do, agədavu. Ay leli ti zlam ya ti Melefit avi ana leli azuhva təwi geli ni ti àgədavu do, amələbu ga kaŋgay-kaŋgayani.

²⁶ Nahkay zla nahəma, nu day nəbu nagray təwi lala akada ga maslaŋa ya ti acuhworu ndələba ni, ahkay do ni akada ga maslaŋa ya ti asi mədukduk ana mis, ahar gayəŋ àdoru a had do ni.

²⁷ Nəgri daliya ana vu goro, nəgri ere ye ti nu nawayay ni, do ni ti bi nu ya ti nəhi ma ge Melefit ana mis ndahaŋ ni anəŋgət zlam azuhva nani akada gatay ni do.

10

Kəhəŋgrumioru ahàr a had ana pəra ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, zlam ya ti àgrakivu ka ata bəŋ geli ka sarta ge Məwiz ni ti àgəjazlki ahàr ke kəli ba. Ka sarta gani nani ti Melefit àfəkiaya maklaəasl ka tay a dek ga majəgay tay àna naŋ a. Nday dek tətuwadaba Dəluv Ndizeni na daya.

² Gatay ya ti maklaəasl àhərkiaya ka tay a akaba ya tətuwadaba dəluv ni ba ni ti, kala Melefit àbara tay a dek. Melefit àgray nahkay ti, àwayay ti nday dek tigi akaba Məwiz akada mis bəlaŋ.

³ Nday dek təzuma zlam məzumani ya Melefit àvi ana tay na.

⁴ Nday dek tisia yam ya Melefit àvi ana tay na. Yam gani nani ti àŋgəzaya a pələd ba. Pələd gani nani ti Melefit àvi ana tay, nani ti *Krist, asawadoru akaba tay.

⁵ Ku àgrava nahkay nəŋgu ni, mis ahar gədakani e kidiŋ gatay bu təgri zlam sulumani ana Melefit ndo. Nahkay təmət, huđ gili dek kisim gatay.

⁶ Zlam gani nday nani təgrakivu ka tay ti adaba tawayay magudar zlam a. Awayay adəfiki zlam ana leli, ti mągudar zlam akada gatay ya tawayay magudarani ni ba.

⁷ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tənəkia ka məhəŋgrioru ahàr a had ana pəra. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Mis tənəhadə, təzuma zlam a akaba tisia zlam a, mək ticikaba ga məhəbiani ana pəra.* » Lekələm zla nahəma kəŋgumkivu

ka məhəŋgrioru ahàr a had ana pəra akada gatay ni ba.

⁸ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təgra hala, nahkay Melefit àbazl tay dəbu kru kru cə mahar mahkər ka fat bəlaŋ. Lekələm zla nahəma kəgrum hala akada gatay ni ba.

⁹ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təhəlfəŋa eyə kə Melefit a. Nahkay Melefit àslərkibiyu zlam a had kay ka tay, àbazla tay a. Lekələm zla nahəma, kəhəlumfəŋa eyə kə Krist akada gatay ya təhəlfəŋa kə Melefit a ni ba.

¹⁰ Mis ndahaŋ e kidiŋ gatay bu təzərdia ma ana Melefit a. Nahkay àslərkibiyu məslər gayəŋ ka tay, àbazla tay a. Lekələm zla nahəma kəzərdum ma akada gatay ni ba.

¹¹ Melefit àgri zlam nday nani ana tay nahkay ti, awayay ti adəfiki zlam ana mis. Nahkay təbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, ga məziaba azay slimi ana leli a, adaba leli məbu ka mandav ga duniya wudak.

¹² Nahkay zla ti maslaŋa ya ti àhi ana ahàr naŋ àbu àna njədə ni ti məbavu slimi. Tamal àbavu slimi do ni ti ara ejikia ke divi a.

¹³ Zlam ya ti ejiŋkia kəli ke divi a ni ti ejiŋkia mis a dek. Ay Melefit ti ara ajənaki kəli akada gayəŋ ya adəm ni : zlam ya ti akal etijiŋkia kəli a atətam njədə gekəli ni ti Melefit amacafəŋa zlam nday nani ge mijiŋkia kəli ke divi a. Ka ya ti zlam nday nani tawayay tijiŋkia kəli a nahəma, Melefit aməvi njədə ana kəli ge miəseni, ti katamumaba.

¹⁴ Ndam goro ni, nawayay kəli. Tamal kicəma pakama goro ya nəhi ana kəli na ti, kəhədakumfəŋiyu kə pəra ba.

¹⁵ Lekələm ya nəhi pakama hini ana kəli ni ti kəsəruma zlam a. Jalumki ahàr lala, pakama gani jiri do aw ?

¹⁶ Ka sarta ya ti məzumumkabu dəf ge Melefit nahəma, mazay hijiyem akaba zum ni, məgri səsi ana Melefit mək leli dek misi. Leli dek misi zum ni ka ahar bəlaŋ ti, adafiki ti leli miğia akada mis bəlaŋ akaba Krist a adaba mimiz gayəŋ àŋgəziaya ana leli a. Nahkay day mazay *dipeŋ, mesekeba, məzumum. Magray nahkay ti,

* 10:7 Mahərana 32.6.

adafaki ti vu geli ègia akada vu bəlan akaba Krist a.

¹⁷ Dipen ya mesekeba, məzumum ni ti dipen bəlan. Nahkay leli dek mīgia akada vu a bəlan, adaba dipen ya məzumum ka ahar bəlan ni ti dipen bəlan.

¹⁸ Nahkay ndam *Izireyel day ka ya ti təbu təzum aslu ga zlam ya ti tislīni ana Melefit ni ti tigi bəlan akaba Melefit do aw ?

¹⁹ Pakama hini ya nəhi ana kəli ni ti adəmvaba ahəmamam ? Adəmvaba ti aslu ga pəra akaba pəra pərani ti təbu àna njəda ededīn aw ?

²⁰ Aha, təbi àna njəda bi. Ay ka ya ti ndam ga pəra tagray pəra gatay, tislīn zlam ni ti, tislīni ana Melefit do, ana seteni sawan. Nahkay zla nahəma, nawayay ti kīgum bəlan akaba seteni ba.

²¹ Kisum zum ga Bay geli mək kisumkivu ge seteni keti ni ti àgravu do. Nahkay day kəzumum zlam ga Bay geli mək kəzumumkivu ge seteni keti ni ti àgravu do.

²² Magray nahkay ti, mawayay ti Bay geli məzumki bəruv ke leli aw ? Lekələm kəhumi ana ahər njəda geli àtam gayan aw ?

Grum zlam ya ti ajənaki mis ndahan ni

²³ Kədəmum ahkado zlam ni dek kisləmki magrani. Iy, zlam ni dek kisləmki magrani ededīn, ay ti zlam dek ti ndahan təjənaki mis do. Zlam ni dek kisləmki magrani ededīn, ay ti zlam dek ti ndahan təzoru mis kama e divi ga Yezu bu do.

²⁴ Ku way way do àdəbay zlam ga məjənaki ahər gayan cilin ba, mādəbay zlam ga məjənaki mis ndahan kwa sawan.

²⁵ Nahkay zlam ya ti təsəkumoru a gosku bu ni dek kisləmki məzumumani. Araña àhəli ahər ana kəli ba : kihindum day ba.

²⁶ Adaba mam, duniya akaba zlam gani dek ti ga Bay geli. †

²⁷ Tamal maslaña ya ti àfəki ahər ka Yezu do ni àzala kəli a ga məzum zlam akaba nan a mək kədəguma nahəma, zumum ere ya avi ana kəli ni dek. Araña àhəli ahər ana kəli ba : kihindum day ba.

²⁸ Ay tamal bi maslaña nahan ahi ana kəli ahkado : « Hini aslu ga pəra » nahəma, kəzumum ba. Kəzumum do ni ti azuhva

maslaña nani ya àhi ana kəli ni, ti ahər àhəli ba.

²⁹ Nədəm nahkay ti, nədəmki ti ka majalay ahər ga maslaña ya ti awayay azum ni do ; nədəmki ti ka majalay ahər ga maslaña ya ti àhi ma gani ni.

Tamal àhua ma gana mək nədəm nəgur ahər goro, nəzum zlam ni kekileña nahəma, maslaña gani nani ya àhu ma ni ara adəm nu nəgudara zlam a. Ay tamal adəmkua nahkay ti àbəlay do.

³⁰ Tamal nəgri səsi ana Melefit ga zlam ya nəzum ni mək maslaña nahan adəmku ma, adəm ahkado nəgudara zlam a nahəma, àbəlay do, adaba nəgria səsi ana Melefit a àndava.

³¹ Nahkay tamal bi kəzumum zlam, bi kisum zlam ahkay do ni bi kəgrum zlam weley weley do dek nahəma, grum ti mis təzləbay Melefit àna nan.

³² Kəgrum zlam ya ti ejiñkia mis ke divi a ni ba, ku ndam *Zəde, ku nday ya ndam Zəde do ni, ku ndam ge Melefit ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni, kəgrum zlam ya ti ejiñkia tay ke divi a ni ba.

³³ Nu nəbu nagray ti nahkay : zlam ya nagray ni dek, nawayay ti mādəlafəñ kə mis ndahan ni dek. Nəjalaki ahər ke ere ya ajənaki nu ni do ; nəjalaki ahər ti ke ere ye ti ajənaki mis ndahan ni dek sawan. Nagray nahkay ti, nawayay ti Melefit mähəngay tay.

11

¹ Nahkay grum zlam dek akada goro ya nagray ni ; nu day nəbu nagray zlam dek akada ge *Krist ya agray ni.

Məfakabu zlam ka ahər

² Nəgri səsi ana kəli adaba kəbum kajalumku ahər a zlam bu dek, kəgəsumkabə pakama ya təhu mək nəcahi ana kəli na.

³ Ay ti ere ye ti nawayay ti kicəm lala ni ti nihi : agur zawal dek ti *Krist ; agur wal ti zal ; agur Krist ti Melefit.

⁴ Tamal ti zal ahəngalay Melefit ahkay do ni ahəngri pakama ge Melefit ana mis, nan àbu àna azana ka ahər nahəma, anjak Bay ya agur nan ni.

† 10:26 Mənjay Limis 24.1.

⁵ Ay tamal ti wal ahəŋgalay Melefit ahkay do ni ahəŋgri pakama ge Melefit ana mis, naŋ àbi àna azana ka ahàr bi nahəma, anjak bay ya agur naŋ ni. Egi zlam ge mimili, akada ga wal ya àwəskaba ahàr a ndəlu6 ni.

⁶ Nahkay tamal wal àwayay məfakabu azana ka ahàr do nahəma, hojo məwəskaba, nani dek zlam bəlaŋ. Ay kəsəruma wal ya ti awəskaba ahàr a ahkay do ni ekelkia məhər a asay mimili ti ahàr àdəm məfakabu azana ka ahàr.

⁷ Zal zla nahəma, ahàr àdəm àfakabu azana ka ahàr ba, adaba Melefit àgraya naŋ ka mazavu gayan ga madafaki njəda gayan a. Wal ti ni Melefit àgraya naŋ ga madafaki njəda ga zal a.

⁸ Melefit àgraya zal a ti àna jamaŋgay ge mis walana do, àgraya wal àna jamaŋgay ge mis zalana sawan.

⁹ Melefit àgraya zal a ti azuhva wal do. Àgraya wal azuhva zal a sawan.

¹⁰ Nahkay ti ahàr àdəm wal məfakabu azana ka ahàr, ga madafakiani maslaŋa àbu agur naŋ. Agray nahkay ti azuhva *məslər ge Melefit.

¹¹ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, afa geli ndam ga Bay geli ni ti wal anjəhadıvu a ahar vu ana zal, zal day anjəhadıvu a ahar vu ana wal.

¹² Wal ti Melefit àgraya naŋ àna jamaŋgay ge mis zalana, zal ti ni wal ewi naŋ. Ay mis dek ti Melefit àgraya tay a.

¹³ Jalum a ahàr gekəli bu lala day nimi : tamal wal ahəŋgalay Melefit məfakabu azana ka ahàr do ni ti àbəlay aw ?

¹⁴ Mis dek təsəra, tamal zal agalkabu ahàr ti nani zlam ge mimili do aw ?

¹⁵ Ay wal ti ni tamal agalkabu ahàr nahəma, nani zlam məbəlani dal-dal do waw ? Melefit àgray məhər ga wal mədək zilip ti ga maŋgah ahàr gayan a kəla ga azana ya amal afakabu, aŋgah ahàr gayan àna naŋ ni.

¹⁶ Maslaŋa ya ti àgəskabu pakama hini ya nədəm ni do ni ti si mıcı lala : leli magray ti nahkay, ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tagray nahkay, tədəbay divi nahan do.

¹⁷ Pakama nahan àbu nəhi ana kəli, a hud ga pakama nani bu nahəma nəgri səsi ana kəli do simiteni. Adaba ere ye ti kəgrum ni àzoru kəli kama do, ahəŋgaroru kəli kələŋ sawan.

¹⁸ Ma ya nəhi ana kəli enjenjeni nahəma, nihi : Nıcı, təhu ahkado ka ya ti kacakalumvu ni ti kəbum kicirəmvu. Tədəm nahkay ti nətamahay ma gatay ni ahar gədəkani jiri ededıŋ.

¹⁹ Lekələm kicirəmvu nahkay ti àgəski, adaba Melefit awayay adafaki nday ya təfəki ahàr ka Yezu lala ni, ti mis dek təsər tay.

²⁰ Nahkay ka ya ti lekələm kəbum kacakalumvu kəzumum ni ti dəf ga Bay geli do.

²¹ Adaba kəkakalumva nahkay ti, ku way way do azum zlam zlam gayan ; mis ndahan ləwir awər tay, mis ndahan ti ni zum abazl tay.

²² Tamal kawayum məzumum zlam akaba misəm zlam nahəma, kəzumumbiyu a magam, kisəmbiyu a magam gekəli do aw ? Nahkay ti kəmənjumləŋ kà ndam ge Melefit ni ti akada nday zlam masakani zla do aw ? Kawayum kəbumki mimili ka ndam ya ti zlam gatay àbi ni zla do aw ? Nihi nahəma, nəhi mam ana kəli mam ? Nəgri səsi ana kəli zla tək ? Aha, nəgri səsi ana kəli do simiteni.

²³ Pakama ya nəhi ana kəli ni ti, nani ma ga Bay geli Yezu. Pakama gani nihi : A hud ga məlavad ya tara təgəsi Bay geli Yezu ana ndam məgur ndam *Zəde ni bu ni ti, Yezu àzay *dipeŋ,

²⁴ àgri səsi ana Melefit, èsekaba, àdəm : « Hini hi ti aslu ga vu goro, navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kəjalumku ahàr. »

²⁵ Nahkay day ka ya ti tətuma zlam na àndava nahəma, àzay hijiyem akaba zum, àdəm : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro. Grumoru nahkay. Ka ya ti ekisəm akada hini lu ni ti kəjalumku ahàr ka ahar bəlaŋ. »

²⁶ Bay geli àdəm nahkay ti, awayay adafaki ti ka ya ti kəzumum dipen akada hini akaba kisəm zum akada hini nahəma,

kədəfumiki ana mis ti tāsər Bay geli àməta. Akədəfumikioru ana tay duk abivoru ana manğa gayaŋ a.

²⁷ Nahkay ti maslaŋa ya ti azum dipen ahkay do ni esi zum ge hijiyem ga Bay geli, àjalaki ahàr do ni ti, àgudara zlam a, adaba àmənjaləŋ ka vu ga Bay geli akaba mimiz gayaŋ ni akada zlam masakani.

²⁸ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm ku way way do māsərkaba majalay ahàr gayaŋ a lala day kwa ti məzum, mīsi.

²⁹ Adaba maslaŋa ya ti azum, esi, àsərkaba vu ga Bay geli a do ni ti, naŋ naŋani agray ti Melefit mātəb naŋ.

³⁰ Mis kay e kidīŋ gekəli bu tēbesey do, ndahaŋ njəda àfəŋ kà tay bi, ndahaŋ ti ni tāmət ti, azuhva zlam gani nani.

³¹ Tamal ti māsərkaba majalay ahàr geli a lala ti, amal Melefit àtrəb leli ndo.

³² Bay geli atrəb leli ti, acahi zlam ana leli, adaba awayay ti ka ya ti aməwəl ndam ga *duniya àna seriya ni ti àwəl leli akaba tay ba.

³³ Nahkay bəza ga mmawa goro ni, ka ya ti kacakalumvu ga məzum dəf ge Melefit nahəma, jəgum mis dek tīnjikaba day.

³⁴ Tamal maslaŋa gani ləwir awər naŋ nahəma, məzumbiya zlam a magam a day. Do ni ti, ka ya ti kàcalumva ni ti, akəgrum ti Melefit məwəl kəli àna seriya.

Ma ndahaŋ ni ti, nu eninjəa day kwa ti anəslamalakabu tay.

12

Njəda ga magray təwi gərgərani ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni

¹ Bəza ga mmawa goro ni, nihi ti nəzlapaki ka njəda ga magray təwi gərgərani ya *Məsuf Njəlatani avi ana mis ni. Nawayay ti kīcəm ma gani lala.

² Serumki ka ya ti lekələm kəbum kəgrum pəra nahəma, kīgəma evidi ga pəra nday nana. Pəra nday nani ku tamal təzlapay koksah nəŋgu ni, təbia kəli a zlam magudarani va.

³ Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli vay-vay: Maslaŋa ya ti njəda ga *Məsuf ge Melefit àniviyu ni ti ŋgay Melefit mətikwesla Yezu a ti àdəm do. Ay maslaŋa ya ti adəm: « Yezu Bay geli » ni ti, maslaŋa nani àdəm

nahkay ni ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani ededīŋ.

⁴ Njəda ga magray təwi ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni ti təbu gərgəri kay, ay Məsuf Njəlatani gani ti bəlaŋ.

⁵ Təwi ya ti Bay geli avi ana mis ga magrani ni ti təbu gərgəri kay, ay Bay geli gani ti bəlaŋ.

⁶ Divi ya Melefit avi ana mis ga magray təwi ni ti təbu gərgəri kay, ay Melefit gani ti bəlaŋ: agray ti mis dek təgray təwi gani nani dek ti naŋ.

⁷ Nahkay Melefit adafaki njəda ga Məsuf Njəlatani gayaŋ a manjəhad ga ku way way do geli bu dek. Agray nahkay ti ga məjənavani àna naŋ e kidīŋ geli bu.

⁸ Ana mis ndahaŋ nahəma, Məsuf Njəlatani avi njəda ana tay ti tāsər majalay ahàr sulumani ge Melefit ti təhəŋgri ana mis, təjənaki tay àna naŋ. Ana mis ndahaŋ ti Məsuf gani bəlaŋani ni avi njəda ana tay ti tāsər ere ye ti Melefit awayay ni ti təhəŋgri ana mis.

⁹ Ana mis ndahaŋ ti Məsuf gani bəlaŋani ni avi njəda ana tay ti təfəki ahàr ke Melefit tətəm mis ndahaŋ. Ana mis ndahaŋ ti Məsuf gani bəlaŋani ni avi njəda ana tay ti təhəŋgaraba mis a arməwər ba.

¹⁰ Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti təgray zlam ya mis tīpi dəy-dəy ndo ni. Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti təhəŋgri pakama ge Melefit ana mis. Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti tāsərkaba Məsuf ge Melefit a nday ata məsuf magədavana. Ana mis ndahaŋ ti avi njəda ana tay ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni. Ana mis ndahaŋ ti ni avi njəda ana tay ti təhəŋgaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni.

¹¹ Təwi gani nani gərgərani ni dek ti Məsuf bəlaŋani gani nani agray. Avi njəda gərgərani ana ku way way do akada gayaŋ ya awayay ni.

Leli dek mīgə akada vu a bəlaŋ

¹² Məzum mazavu ga vu ge mis. Vu ge mis ti bəlaŋ, ay ti zlam gərgəri kay təfəŋ. Ku zlam gərgəri kay təfəŋ nəŋgu ni, vu ni ti bəlaŋ. *Krist day naŋ nahkay.

¹³ Nədəm nahkay ti adaba leli dek ku ndam *Zəde, ku nday ya ndam Zəde do

ni, ku evidi, ku nday ya ti evidi do ni, leli dek Melefit àbara leli àna Məsuf bəlanəna, miğia akada vu a bəlanə. Àvia Məsuf gayanə bəlanəni na ana leli a : Məsuf gani nani ti akada ga yam ya təcəhiaya ana mis a ti esi bira ni.

¹⁴ Nahkay zla ti zlam ya təfəñ kà vu ge mis ni ti bəlanə do ; nday kay.

¹⁵ Bi asak adəm : « Nu ahar do, nahkay nu nəfəñ kà vu bi. » Ku tamal adəma nahkay nəŋgu ni, nəñ əfəñ kà vu ni va bi aw ?

¹⁶ Ahkay do ni bi slimi adəm : « Nu eri do, nahkay nu nəfəñ kà vu bi. » Ku tamal adəma nahkay nəŋgu ni, nəñ əfəñ kà vu ni va bi aw ?

¹⁷ Tamal mis vu gayanə ni dek eri, zlam ndahanə təfəñ bi ti, eci slimi ti àna mam ? Ahkay do ni bi tamal vu gayanə ni dek slimi ti, ezə zlam ti àna mam ?

¹⁸ Ay ti Melefit àgraya vu ge mis a nahkay ndo. Àgraya mis a ti, zlam təfəñ gərgəri kay, abafəñ tay kà vu ni bəlanə àna bəlanə ka mawayay gayanə.

¹⁹ Tamal zlam ya təfəñ kà vu ni dek zlam bəlanə, nday gərgəri do nahəma, vu ni àbu mba waw ?

²⁰ Ay ti Melefit àgraya mis a nahkay ndo. Àgraya vu na ti zlam təfəñ gərgəri kay, vu ni bəlanə.

²¹ Bi eri ahi ana ahar : « Nawayay kur do » ni ti, esliki məhiani tata waw ? Ahàr day bi ahi ana asak : « Nawayay kur do » ni ti, esliki məhiani tata waw ? Aha ! Tisliki mədəmani do ;

²² zlam təfəñ kà vu ya mis tədəm njədə təfəñ kà tay bi ni, ay zlam nday nani ti tagray təwi dal-dal. Tamal təhəlfəña tay kà vu na ti vu ni àgray təwi do.

²³ Ay zlam ndahanə təfəñ kà vu ya mədəm tislə arəña ndo ni, zlam nday nani ti məfi ahàr ana tay tətama zlam ndahanə na. Zlam ndahanə təfəñ kà vu ya mədəm mis tìpi ba asay mimili ni, maŋgah tay àna zlam sulumani.

²⁴ Zlam ndahanə təfəñ kà vu ya mədəm mis tìpi ni ; məbəki zlam sulumani ka tay do. Nahkay Melefit àgraya vu ge mis a nahəma, awayay afi ahàr ana zlam ya mədəm tislə arəña ndo ni àtama zlam ndahanə na.

²⁵ Àgra nahkay ti, awayay ti vu ge mis èsevu ba, awayay ti zlam ya təfəñ kà vu ni

dek təgray təwi ka ahar bəlanə, təjənavu e kidiñ gatay bu.

²⁶ Nahkay tamal zlam bəlanə ya əfəñ kà vu ni acakay daliya ti zlam ndahanə ni dek təcakay daliya daya. Tamal tazləbay zlam bəlanə ya əfəñ kà vu ni ti zlam ndahanə ni dek təmərvu daya.

²⁷ Lekələm zla ti, lekələm dek vu ge Krist. Nahkay ku way way do gekəli dek əfəñ kə Krist akada ga zlam ya təfəñ kà vu ge mis ni.

²⁸ Nahkay e kidiñ ga ndam ge Krist ya *təcakalavu ni bu nahəma, Melefit abəhad enjenjeni ti ndam *asak. Ye cə ti ndam ya təhəngri pakama ge Melefit ana mis ni, ya mahkər gani ndam ya ti təcəhi zlam ana mis ni. Mək abəhad ndam ya tagray zlam ya mis tìpi day-day ndo ni, ndam ya ti təhəngaraba mis a arməwər ba ni, ndam ya ti təjənay mis ni, ndam ya ti tədəfikə divi ana mis ni akaba ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya ti nday ndayani təsər do ni.

²⁹ Melefit abəhad mis ni dek ti ndam asak aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təhəngri pakama ge Melefit ana mis ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam macəhi zlam ana mis aw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti tagray zlam ya ti mis tìpi day-day ndo ni aw ?

³⁰ Mis ni dek ti nday ndam məhəngaraba mis a arməwər ba waw ? Mis ni dek ti nday ndam ya ti təzlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do ni aw ? Mis ni dek ti nday ndam məhəngaraba ma həma gərgərani ya nday ndayani təsər do na ni aw ? Aha, nahkay do !

³¹ Ay ti njədə ga *Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni ti ndahanə gədəkani tətam ndahanə. Nahkay ti hindəm nday nani kay.

Nihi nahəma, nədəfikə divi nahəñ ana kəli. Divi nani ti sulumani dal-dal, àtam ndahanə ni dek.

13

Mawayavani ti àtam zlam ndahanə dek

¹ Ku nəzlapay ma həma gərgərani ya nəsər do ni, ku ma həma ge mis ku ma ga *məslər ge Melefit nəŋgu ni, tamal nawayay mis do nahəma, nahənday akada ga ara ahkay do ni akada ga gəŋgəŋu ya təsi aday ana tay, təhənday ni ciliñ.

² Ku nàhəngri ma ge Melefit ana mis, ku nəsəra zlam a dek, ku nəsəra zlam maŋgahani ge Melefit na dek, ku nəfəkia ahàr ke Melefit a dal-dal àtama mis ndahaŋ a, nahkay nisliki məhiani ana həma tāsłəkaba a məlan gatay ni ba mək tasłəkaba eđedīŋ a nəŋgu ni, tamal ti nəwayay mis do nahəma, nisli araŋa do.

³ Ku nidiaba zlam goro a dek ana ndam talaga, ku nəgəskabu ti mis tēviyek nu adaba nəfəkia ahàr ka Yezu a nəŋgu ni, tamal nəwayay mis do nahəma, nəŋgətiki araŋa do.

⁴ Maslaŋa ya ti awayay mis ni ti anjəhad ahəmamam? Maslaŋa gani nani ti ebesi ana mis, agri sulum ana mis, àgraləŋ solu kè mis do, èji zlabay do, àzay ahàr gayaŋ naŋ gəđakani do.

⁵ Àgray zlam ge mimili do, àwayi zlam ana huđ gayaŋ cilin do, àzum bəruv weceweci do, àgəs zlam ya mis tagudari ni a bəruv vu do.

⁶ Maslaŋa gani nani ti zlam ge mis ya tğudar ni àsi bi; amərvu àna zlam jireni ge mis ya tagray ni,

⁷ ambərfəŋa zlam ya mis təgri na dek kà tay a, agəskabu pakama ge mis, awayay ti zlam ge mis ya tagray ni dek mālā kigeni, àmbrəŋ mawayay mis đay-đay do.

⁸ Maslaŋa ya awayay mis nahəma, mawayay mis gayaŋ ni àndav đay-đay do. Pakama ge Melefit ya təđəm àna njəđā ga Məsuf gayaŋ ni ti, a vad nahaŋ atəmbərəŋ, atəhəngri ana mis va do. Ma həma gərgərani ya mis təzlapay tay àna njəđā ga *Məsuf Njəlatani, təsər tay do ni ti, a vad nahaŋ atəmbərəŋ tay, atəzlapay tay va do. Məsər zlam ge mis ya təsər àna njəđā ga Məsuf Njəlatani ni ti, a vad nahaŋ Məsuf Njəlatani aməvi njəđā gani ana tay va do.

⁹ Zlam nday nani atagravu nahkay ti, adaba nihi ti ere ya məsər ni ti məsəraba dek faŋ ndo, àhəcikivu ana leli; pakama ge Melefit ya məhəngri ana mis àna njəđā ga Məsuf gayaŋ ni ti məđəmaba dek faŋ ndo, àhəcikivu ana leli.

¹⁰ Ay ka ya ti Melefit emendeveriŋa təwi gayaŋ a ni ti, ere ye ti ahəci leli ni ti amələbi va bi.

¹¹ Nəđəm nahəma, ka ya ti nu a wur bu ni ti nəzlapay akada ga bəza ni, nəjalay

ahàr akada ga bəza ni, nəđəgəzl zlam akada ga bəza ni. Ay ka ya ti nigia gəđakana ni ti, nəmbrəŋa zlam ga bəza ya tagray na, nəgray va do.

¹² Nahkay day, nihi ti mipi Melefit lala do, akada geli ya mipi vu geli a kutrum magədavani bu mipi lala do ni: ka fat gani nani ti emipivu akaba Melefit e eri vu e eri vu lala. Nihi ti nəsər Melefit lala faŋ do, ay ka fat nani ti anəsər naŋ lala akada gayaŋ ya àsəra nu a ni.

¹³ Nihi ti zlam mahkər təbu kaŋgaya: məfəki ahàr geli ya məfəki ke Melefit ni, məsər zlam geli ya məsər Melefit amagray zlam dek sulumani ni, akaba mawayavani geli ya mawayumvu ni. Ay e kidin ga zlam mahkərani nday nani bu ni ti, ere ye ti àtam ndahaŋ ni ti mawayavani geli ya mawayumvu ni.

14

Njəđā ga Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni

¹ Nahkay zla nahəma, zum njəđā gekəli ti kawayum mis. Hindəm njəđā ga *Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni kay. Ahar gəđakani hindəm njəđā ga məhəngri ma ge Melefit ana mis.

² Adaba mam, maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day àsər do ni ti, àzlapi ana mis do, azlapi ti ana Melefit cilin. Nahkay ti maslaŋa ye eci ma gayaŋ ni àbi; maslaŋa nani adəm pakama *maŋgahani ge Melefit àna njəđā ga Məsuf Njəlatani cilin.

³ Ay maslaŋa ya ti ahəngri ma ge Melefit ana mis ni ti àhi ana Melefit do, ahi ana mis àna ma həma gatay. Nahkay ma ya ahi ana tay ni avi njəđā ana tay, ajənaki tay, azoru tay kama e divi ge Melefit vu.

⁴ Maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani đay àsər do ni ti azoru ahàr gayaŋ kama e divi ge Melefit vu cilin. Ay maslaŋa ya ahəngri ma ge Melefit ana ndam ga Yezu àna ma həma gatay ni ti ma gayaŋ azoru tay dek kama e divi ge Melefit vu.

⁵ Nu nawayay ti lekələm dek kəzlapum ma həma gərgərani ya ti lekələm lekələmeni day kəsərum do ni, ay ti nawayay ahar gəđakani ti kəhəngri ma ge Melefit ana

mis. Maslaŋa ya ti ahəŋgri ma ge Melefit ana mis ni ti àtama maslaŋa ya ti azlapay ma həma gərgərani ya naŋ naŋani day àsər do na, ahkay do ni si ahəŋgriaba ma həma ya azlapay ni ana tay a kwa. Tamal ahəŋgriaba ana tay a nahəma, ma gayaŋ ni azoru ndam ga Yezu kama kama e divi ga Yezu vu.

⁶ Nihi nahəma, bəza ga mmawa goro ni, bi nakoru afa gekəli, nəhi ma ana kəli àna ma həma gərgərani ya leli dek məsər do ni ti, ma goro gani ajənaki kəli ti ahəmamam ? Ahər àdəm nakoru afa gekəli ti naŋgəhadı pakama maŋgahani ge Melefit ana kəli, nədəfiki məsər zlam ana kəli, nəhəŋgri ma ge Melefit ana kəli, ahkay do ni nəcahi zlam ana kəli. Tamal nəgra nahkay day kwa ti nəjənaki kəli a do aw ?

⁷ Məzum mazavu ga zlam ge mereki, bi slelim, bi tində. Zlam nday nani ti təhənday ka ahər gatay do. Nahkay tamal kəsər miveni lala do ni ti, ku kivi slelim, ku tində nəŋgu ni mis təsərkaba ge mereki weley do.

⁸ Nahkay day tamal kəsər mivi slimi cicek do ni ti, mis atəslamalavu, atədəm hini cicek ga kadvu ti ahəmamam ?

⁹ Lekələm day nahkay : ka ya ti kazlapum ma həma ya lekələm lekələmeni kəsər do, mis ndahaŋ day təsər do ni ti mis etici ma gekəli ya kədəmum ni ti ahəmamam ? Ma gekəli ni ma masakani.

¹⁰ Ma həma təbu kay a duniya bu, ku ma həma weley weley do dek ndam ga həma gani tici.

¹¹ Ay tamal nəsər ma həma ga maslaŋa ya ti azlapu ni do ni ti nu nəgia zal zuh məlaŋ gayaŋ a, naŋ day əgia zal zuh məlaŋ goro a.

¹² Nəhi ana kəli nahəma, əgia kihindəm njədə ga Məsuf Njəlatani ya avi ana mis ni kay ti, hindəm ahar gədəkani ti njədə gani ya təzoru ndam ga Yezu kama e divi gayaŋ vu ni.

¹³ Nahkay maslaŋa ya ti azlapay ma həma ya naŋ naŋani day àsər do ni ti məhəŋgalay Melefit ti məvi njədə ga məhəŋgriaba ma gayaŋ ya adəmaya ni ana mis a.

¹⁴ Tamal nahəŋgalay Melefit àna ma həma ya nu nuani day nəsər do ni ti məbərurv goro amər àna zlam ya nahəŋgalay ni, ay ka

ya ti nahəŋgalay nahkay ni ti zlam goro ya nəjalay ni àbi.

¹⁵ Nahkay nagrah ahəmamam ? Anahəŋgalay naŋ ti àna ma həma ya nu nuani day nəsər do, Məsuf Njəlatani avu njədə gani ni, ay anagrah nahkay cilin do : anahəŋgalay naŋ àna ma həma goro, anəjalaki ahər daya. Nahkay day enidi limis ti àna ma həma ya nu nuani day nəsər do, Məsuf Njəlatani avu njədə gani ni, ay anagrah nahkay cilin do : enidi limis àna ma həma goro, anəjalaki ahər daya.

¹⁶ Nədəm nahkay ti kamam ? Nədəm nahkay ti, tamal kəgri səsi ana Melefit àna ma həma ya nak nakani day kəsər do, Məsuf Njəlatani avuk njədə gani ni, mək bi maslaŋa nahaŋ àhurkiviya ke kəli ge mici ere ye ti kədəmum na ti, maslaŋa gani nani esliki mədəmani « Aya nahkay » aw ? Èsliki mədəmani do, adəba èci pakama gayak ya kədəm ni ndo.

¹⁷ Nak nakani ti kəbu kəgri səsi ana Melefit lala, ay maslaŋa nani ti ma gayak ya kədəm ni àzoru naŋ kama e divi ge Melefit vu do.

¹⁸ Nu ti nəgri səsi ana Melefit dal-dal, adəba nəzlapay ma həma gərgərani ya nu nuani day nəsər do ni nətama kəli a dek.

¹⁹ Ay ka ya ti ndam ga Yezu təcakalava nahəma, hojo nədəmaya ma zlam àna ma həma goro ya nəjalaki ahər na ga macahi zlam ana mis ndahaŋ, ere gani nədəmaya ma dəbu ehimeya àna ma həma ya nu nuani day nəsər do ni.

²⁰ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay ti kəjalumki ahər ka zlam nday ndani akada ge mis gədəkani ni. Àki ka zlam magədavani ti nawayay ti kəjalumki ahər akada ga bəza ci6-ci6eni ya təsər magudar zlam do ni. Ay àki ka zlam ndahaŋ nahəma, nawayay ti kəjalumki ahər akada ge mis gədəkani ni.

²¹ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Bay Melefit àdəm : “Anəhi ma ana nday hini.

Ma gani nani ti ndam mirkwi atəhi ana tay àna ma həma nahaŋ.

Ay ku tamal nagrah nahkay nəŋgu ni atəgəskabu ma goro ni do.” * »

* 14:21 Izayi 28.11-12.

22 Nahkay ti ma hama ya mis taser do ni adafiki zlam ti ana ndam ya tafaki ahâr ke Melefit ni do, adafiki ti ana ndam ya tafaki ahâr ke Melefit do ni sawan. Ma ge Melefit ya tæhængri ana mis ni ajanaki ndam ya tafaki ahâr ke Melefit do ni do, ajanaki ti ndam ya tafaki ahâr ke Melefit ni sawan.

23 Nahkay ka ya ti lekulum ndam ga Yezu kacakalumva dek ka melañ balañana nahama, bi lekulum dek kazlapum ma hama gærgærani ya lekulum lekulumani day kæsærum do ni, mæk ndam ndahan tæhærkivaya ke kuli a. Ndam nday nani ti bi tawayay tici ere ye ti kædamum ni ahkay do ni bi tafaki ahâr ke Melefit ndo. Ma gekuli ya kædamum ni ti etici aw ? Etici do ! Nahkay atæhi ana kuli lekulum ndam seteni do aw ?

24 Ay bi lekulum dek kæbum kæhængrumi ma ge Melefit ana mis ti, mæk maslaña nahan ahurkiviya ke kuli a. Maslaña gani nani ti bi afaki ahâr ke Melefit do ahkay do ni bi awayay eci ere ye ti kædamum ni. Emicia ma gekuli ya kædamum na dek ti, amæsær nan bay magudar zlam, Melefit amægæs nan ana seriya.

25 Eslini ere ya a mæbæruv gayan bu ni dek amangazlavaya ka dala. Nahkay ti amazlabay Melefit, amæhængrioru ahâr a had meleher ndibani a had, amæhi ana kuli Melefit nan abu e kidin gekuli bu ededin.

Ka ya ti kacakalumvu ni ti grum zlam kigeni

26 Bæza ga mmawa goro ni, næhi mam ana kuli mam ? Ka ya ti kacakalumvu ni ti ku way way do *Mæsuf Njelatani avi njæda ga magray zlam : maslaña nahan bi edi limis, maslaña nahan bi acahi zlam ana mis, maslaña nahan bi azlapi pakama *manghani ge Melefit ana mis, maslaña nahan bi azlapay ma hama ya nan nanani day asær do ni, maslaña nahan bi ahængaraba ma hama ya nan nanani day asær do ni. Ay ere ye ti kægum ni dek ti ahâr adæm azoru mis kama e divi ge Melefit vu kwa.

27 Tamal mis tæzlapay ma hama gærgærani ya nday ndayani day taser do ni ti tæzlapay balañ ana balañ. Mis cæ, mahkær tæzlapay cilin, atamkia ba. Ahâr adæm mis nahan day ahængaraba pakama gana kwa.

28 Aytamal maslaña abi ga mahængarabana bi ti, ahâr adæm maslaña ya ti awayay azlapay ni azlapay e kidin ge mis macakalavani ni bu ba. Ahâr adæm mæzlapi ana ahâr gayan gayanani akaba ana Melefit cilin.

29 Ndam ya ti Mæsuf Njelatani avi njæda ana tay ga mæhængri pakama ge Melefit ana mis nahama, mis cæ, mahkær tæzlapay cilin : mis ndahan ni ti tæbi slimi, ma gatay ni kigeni tæk kigeni do waw.

30 Tamal mis abu ahængri ma ge Melefit ana mis, mæk Melefit avia ma nahan a ana mis nahan ya nan abu manjæhadani digusa na ti, ahâr adæm maslaña ya ti nan abu azlapay ni mælakakaba day.

31 Lekulum dek kæhængrumi ma ge Melefit ana mis tata, ay ti kædamum balañ ana balañ kwa. Ahâr adæm pakama gekuli ya kædamum ni ti mis dek taser zlam ana nan, mis dek tængæt njæda ana nan.

32 Njæda ya Mæsuf Njelatani avi ana mis ga mæhængri pakama ge Melefit ana mis ni ti, mis ya tæbu ana njæda gani nani ti tislaki mazlapani ana nan ka mawayay gatay tata.

33 Adaba mam, Melefit awayay ti mis tægray zlam kwanja kwanja ba. Nan awayay ti mis tægray zlam kigeni, ti tænjæhadkabu ana sulumani.

Nawayay ti kægum akada ga ndam ga Yezu ya *tæcakalavu a kesa ndahan bu dek ni.

34 Nahkay ka ya ti kacakalumvu nahama, ahâr adæm wæl tæzlapay ba. Tævi divi ana tay ga mazlapani ba. Ahâr adæm tæhængrioru ahâr a had ana zawal, akada ge Melefit ya adæm a Wakita gayan bu ni.

35 Tamal tawayay taser zlam ti, tôru tihindifina ka zawal gatay a magam a. Adaba wal azlapay e kidin ge mis macakalavani bu ni ti abelay do timey.

36 Nædam nahama, pakama ge Melefit anjæki enji ti afa gekuli aw ? Ahkay do ni Melefit ahi pakama gayan ti ana kuli cilin aw ?

37 Mis ndahan e kidin gekuli bu tædam nday tæbu ana njæda ga Mæsuf Njelatani, tædam tislaki mæhængri pakama ge Melefit ana mis. Tamal mis adæm nahkay ti ahâr adæm agæskabu pakama goro ya næbiki ana kuli ni ti divi ga Bay geli ya avi ana kuli ni.

³⁸ Maslaja ya ti àgèskabu pakama hini do ni ti Melefit day àgèskabu naŋ do bilegeni.

³⁹ Nahkay zla nahama, bəza ga mmawa goro ni, hindam njəda ga Məsuf Njəlatani ga məhəŋgri pakama ge Melefit ana mis. Hindam njəda gani nani kay. Kəcumfəŋa mis ga mazlapay ma həma gərgərani ya nday ndayani day təsər do na ba.

⁴⁰ Ay zlam ya kəgrum ni dek ti kəgrum kwanja kwanja ba, grum ti àna divi gani.

15

Yezu Krist àməta mək àŋgaba e kisim ba ededīŋ a

¹ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay nəhəŋgri eri ana *Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kəli ahaslani ni. Lekələm kəgəsumkabá ma na, kəbum kəgrum təwi àna naŋ, kəmbərəŋum do.

² Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana kəli ni ti Melefit ahəŋgay kəli àna naŋ. Ay tamal kəmbərəŋuma pakama ya nəhi ana kəli na ti, məfəki ahər gekəli ka Yezu ni ègia zlam masakana.

³ Pakama ya təhu enjenjeni, nu day nəhi ana kəli ni ti nahkay hi: *Krist ti àmət azuhva zlam magudarani geli. Ere gani àgravu ti akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni.

⁴ Àra àməta ti tili, mək a vad ya mahkər gani ti àŋgaba e kisim ba. Ere gani àgravu akada ya àbu məbəkiani kwa ahaslani a Wakita ge Melefit bu ni.

⁵ Àra àŋgaba ti àŋgazlivu ana Piyer, mək àŋgazlivu ana ndam *asak gayan kru mahar cəni ni.

⁶ Àra àŋgazliva ana tay a ti àŋgazlivu ana bəza ga məŋ geli ndahan macakalavani tətam diŋ diŋ zlam. Kwa kani mis ndahan e kidiŋ gatay bu ahar gədakani təbu àna sifa, mis ndahan ti ni təməta.

⁷ Kələŋ gani àŋgazlivu ana Zek, àŋgazlivu ana ndam asak gayan dek daya.

⁸ Kələŋ ge mis nday nani dek ti àŋgazlulu ana nu, nu ya ti akada ga wur ya ti tiwi kiyi gani ènjiyu ndo ni.

⁹ Nədəm nahkay ti adaba ndam asak ndahan ni dek tətam nu. Nu ti giri-giri àgəski təzalay nu zal asak ga Yezu do, adaba

ahaslani nəgria daliya ana ndam ge Melefit a.

¹⁰ Ku tamal nahkay nəŋgu ni Melefit àgrua sulum gayan a, nigia akada ya ti kəsərurum nu kani na. Melefit àgru sulum gayan ti masakani do, adaba nàgra təwi a atama ga ndam asak ndahan na dek. Ay nàgray təwi ti àna njəda goro goroani do, nàgray ti àna *sulum ge Melefit ya àgru ni.

¹¹ Ku nu nəhioru Ma Məweni Sulumani ana mis ahkay do ni ndam asak ndahan ni tədəmoru nəŋgu ni, ma geli ni dek ma bəlanani. Pakama gani akada ya nəhi ana kəli, lekələm day kəgəsumkabu ni.

Mis àməta ti amanŋgaba e kisim ba ededīŋ a

¹² Nahkay ti leli məbu məhi ana mis *Krist àməta mək àŋgaba e kisim ba. Leli mədəm nahkay ti, mis ndahan e kidiŋ gekəli bu tədəm mis atanŋgaba e kisim ba do ni ti ahəmamam ?

¹³ Tamal mis atanŋgaba e kisim ba do ededīŋ ti, akal Krist day àŋgaba e kisim ba ndo kwa.

¹⁴ Tamal Krist àŋgaba e kisim ba ndo ededīŋ a ti, akal *Ma Məweni Sulumani ya məhi ana mis ni ma masakani, lekələm day kəfumki ahər ka Yezu ti masakani.

¹⁵ Tamal nahkay ededīŋ ti, məsəkadiə malfada ana kəli àna slimi ge Melefit a, adaba mədəm Yezu Krist àməta mək Melefit ahəŋgaraba naŋ a. Ay tamal mis tənŋgaba e kisim ba do ni ti, akal Yezu day Melefit ahəŋgaraba naŋ a ndo kwa.

¹⁶ Nədəm nahkay ti, tamal mis tənŋgaba e kisim ba do ededīŋ a ti, akal Krist day àŋgaba ndo kwa.

¹⁷ Tamal Krist àŋgaba e kisim ba ndo ededīŋ a ti, akal məfəki ahər gekəli ka naŋ ni masakani kwa. Tamal nahkay ti, akal lekələm kəbum àna zlam magudarani gekəli kekilenja, Melefit àmbərfəŋa kə kəli a ndo.

¹⁸ Nahkay ti ndam ya təfəki ahər ke Krist, təmət ni ti tija gweha.

¹⁹ Leli məfəki ahər ke Krist ti məhəŋgay leli, ay tamal ahəŋgay leli ka ya ti leli məbu àna sifa ka dala ni ciliŋ ti, akal məsay cicihi matam mis ndahan ni dek.

²⁰ Ay ti Krist àŋgaba e kisim ba ededīŋ a. Àŋgaba enji ge mis a dek akada ga zlam ya

aŋgazlay eri ni. Àŋgaba nahkay ti, adafaki ti mis dek atañgaba e kisim ba daya.

²¹ Àgray ti mis dek tàmət ti mis bəlan, nahkay day àgray ti mis atañgaba e kisim ba ni ti mis bəlan.

²² Nədəm nahəma, leli dek ti bəza ga Adam, nahkay məmət akada gayan ni. Nahkay day leli dek amanğaba e kisim ba, amanğət sifa ti azuhva Krist.

²³ Ay ti mis ni dek atañgaba e kisim ni ba ni ti àna sarta gatay. Àŋgaba enjenjeni akada ga zlam ya aŋgazlay eri na ti Krist, mək ka ya ti amanğa ni ti amahəŋgaraba ndam ya təfəkia ahàr a ni ka ahar bəlan.

²⁴ Kələŋ gani ti Krist emeyefiŋ kə seteni akaba kə bəbay gatayani akaba kə nday ya ti təgur məlan ya agavəla ni dek, aməhəlfəŋa njəda kə tay a. Amagray nahkay ti egi mandav ga duniya. Eslini ti aməhəŋgri bay ga Bəŋani Melefit zlam gayan.

²⁵ Nahkay ahàr àdəm Krist agur zlam dek ga hayaŋani, duk abivoru ana sarta ya ti Melefit aməvi njəda ge meyefiŋeni kə ndam ezir gayan ni dek.

²⁶ Zal ezir ya Melefit emendeveriŋ mijin naŋ kələŋ ga nday ndahaŋ ni dek ti kisim.

²⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Melefit àvia njəda ge meyefiŋeni kə zlam a dek.* » Ku tamal pakama gani nahkay nəŋgu ni, Melefit ya àvi njəda ge meyefiŋeni kə zlam ni dek ni ti àkibu bi, adaba Krist àgur naŋ do.

²⁸ Melefit àvia njəda ge meyefiŋ kə zlam na dek ana Wur gayan Krist a ti, Wur ni day aməhəŋgriuru ahàr a had ana Bəŋani Melefit, naŋ ya àvi njəda ge meyefiŋ kə zlam dek ni. Nahkay ti Melefit aməgur zlam dek akaba mis dek, zlam ya àgur do ni ti amələbi.

²⁹ Kəsərum ti mis ndahaŋ təbu *tabaray tay a kəla ga ndam ya tàmət ni vu. Mis nday nani ti tabaray tay ti kamam ? Tamal mis tàməta ti tənğaba e kisim ba do eədəŋ a ti, tabaray mis ndahaŋ a kəla gatay ya tàmət ni vu ti kamam ?

³⁰ Tamal mis tənğaba e kisim ba do eədəŋ a ti, leli ndam *asak ni məgəskabu ti mis

təgri daliya ana leli ahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka məmətani kəlavad ti kamam ?

³¹ Bəza ga mmawa goro ni, kəlavad nagray daliya, nahəcakiyu ŋgir-ŋgir ka məmətani. Ere ya nəhi ana kəli ni ti jiri eədəŋ : adafaki ti, nəbu nəmərvu azuhva kəli adaba kīguma akaba Bay geli Yezu Krist a akada mis bəlanana ni.

³² E Efez ti nəkadva akada ge mis ya ti akadvu akaba zlam ge gili ya tagray cuday na ni. Nəkadkivu ka zlam ga duniya ndo ; tamal nəkadkivu ka zlam ga duniya ti akal azuaya mam ? Tamal mis tàməta ti tənğaba e kisim ba do eədəŋ a ti, akal hojo məzumum zlam zlam geli akaba misam zlam zlam geli, adaba kama kama ti aməmətum. †

³³ Bəza ga mmawa goro ni, kəgosum ahàr gekəli ba : tamal lekələm mis sulumani mək kasawadumkabu kəlavad akaba ndam cuday ti, lekələm day kīgum cudayani akada gatay ni.

³⁴ Jalum ahàr lala, kəgudarum zlam akada ga ndam seteni ni ba. Nəhi ana kəli nahəma, mis ndahaŋ təbu e kiđiŋ gekəli bu təsər Melefit do. Nəhi ana kəli nahkay ti nawayay ti nəbəkimi mimili ke kəli.

Ka ya ti amanğaba e kisim ba ni ti vu geli ni amanja ahəmamam ?

³⁵ Bi maslaŋa adəm ahkado : « Mis àməta ti amanğaba e kisim ba ti ahəmamam ? Ka ya ti atañgaba ti vu gatay ni atanja ahəmamam ? »

³⁶ Nak gani ya kihindi nahkay ni ti nak moru do aw ? Kizligia hilfi ga zlam gayak a ti vu gani ezi day kwa ti eri gani ni afətaya do aw ?

³⁷ Hilfi ga zlam ya kizligi nani ti aday gani ya adək ni do. Kizligi ti wur gani ciliŋ ; bi kizligi bəza ga *alkama ahkay do ni bəza ga zlam ndahaŋ ni.

³⁸ Kizligia nahkay ti Melefit afətaya naŋ a, adək aday gani. Nahkay aday nani amanjəhad akada ge Melefit ya awayay ni. Wur ga zlam weley weley do dek Melefit afətaya ti, aday gani gərgəri akaba aday ga zlam ndahaŋ ya təfətaya ni dek.

³⁹ Zlam ndahaŋ ya àna sifa ni day nahkay : ku zlam àna sifa weley weley do

* 15:27 Limis 8.7. † 15:32 Məŋjay Izayi 22.13.

dek ti, vu gani gərgəri akaba vu ga zlam àna sifa ndahan ni dek. Nahkay ti mis hihiriken, zlam ya àna asak fadani ni, edidinj akaba kilif ti vu gatayani dek gərgəri.

⁴⁰ Zlam təbu a huđ melefít bu akada ya təbu ka had ni. Ay mazavu ga zlam ya a huđ melefít bu ni gərgəri akaba mazavu ga zlam ya ka had ni, mazavu ga zlam ya ka had ni day gərgəri akaba mazavu ga zlam ya a huđ melefít bu ni.

⁴¹ Nahkay day fat, kiyi akaba bonjur təsladay gərgəri. Ku bonjur e kidinj gatay gatayani bu day təsladay gərgəri.

⁴² Ka ya ti mis atanğaba e kisim ba ni day amagravu nahkay. Nəđəm nahəma, tilia mis a ti emiziviyu e evid vu, ay ka ya ti amanğaba e kisim ba ni ti, àna vu məweni ya èzi do ni.

⁴³ Tili mis ti vu gayan ni zlam masakani, ay ka ya ti amanğaba e kisim ba nahəma, vu gayan ni àbəlay, egi eri. Tili mis ti vu gayan ni njəda àfəj bi, ay ka ya ti amanğaba e kisim ba nahəma, vu gayan ni njəda àfəj dal-dal.

⁴⁴ Tili mis ti vu gayan ni zlam ga duniya, ay ka ya ti amanğaba e kisim ba ni ti vu gayan ni *Məsuf Njəlatani aməvi. Vu təbu gərgəri cə: məsəra vu ga duniya àbu; nahkay ahər àdəm məsər vu ya Məsuf Njəlatani avi ana mis ni day àbu.

⁴⁵ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu: « Adam mis ye enjenjeni ni ti vu gayan ni ga duniya, Melefít àvia sifa.‡ » Adam ya àra kələj a ni ti nañ *Krist; avi sifa məweni ana mis àna njəda ga Məsuf gayan.

⁴⁶ Nahkay vu ge mis ye enji ni ti nani ya Məsuf Njəlatani avi ni do, nani vu ga duniya. Vu ya ti Məsuf Njəlatani avi ni ti ara kələj ga vu ga duniya na.

⁴⁷ Mis ye enjenjeni ni ti ga duniya, Melefít àgraya nañ àna had a. Mis ya kələj ni ti àsləkabiya e melefít ba.

⁴⁸ Nahkay zla nahəma, ndam ga *duniya ti nday akada ga bay ya ti Melefít àgraya nañ àna had ga duniya ni. Nday ya ti a huđ melefít bu ni ti ni nday akada Bay ya àsləkabiya a huđ Melefít ba ni.

⁴⁹ Nahkay day, nihi ti leli dek akada bay ya Melefít àgraya nañ àna had ga duniya ni.

Ay kama ti leli dek amanja akada ga Bay ya àsləkabiya a huđ melefít ba ni.

⁵⁰ Bəza ga mmawa goro ni, nəhi ana kəli nahəma, mis èsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefít vu àna aslu ga vu ga duniya ni do, adaba zlam ya ezi ni tənjàhadkabu akaba zlam ya èzi day-day do ni koksah.

⁵¹ Cəm day, nawayay nəhi ma manğahani ya Melefít àhu ni ana kəli: mis ndahan e kidinj geli bu atəmət do, ay leli ya məbu àna sifa ni akaba ndam geli ya təməta ni, leli dek Melefít aməmbat vu geli ni nahan.

⁵² Ka sarta gani nani ti etivi mezlelim, kələj gani etivi va do, mək Melefít aməmbat leli dek. Aməmbat leli ti ke weceweceni aməpəski do, akada ge mis ya ekiđicey eri kiđic ni. Ka ya ti tivia mezlelim na ti nday ya təmət ni atanğaba e kisim ba àna vu ya èzi day-day va do na; leli ya məbu àna sifa ni day Melefít aməmbat vu geli ni emizi day-day do.

⁵³ Nahkay ti ahər àdəm vu ya ezi ni egi vu ya ti èzi day-day do ni, mis ya amət ni egi mis ya ti amət day-day do ni kwa.

⁵⁴ Ka ya ti vu ya ezi ni ègia vu ya ti èzi day-day do na, mis ya amət ni ègia mis ya ti amət day-day do na ti, pakama ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefít bu ni amagravu. Pakama gani nani nahkay hi:

« Kisim àbi va bi, Melefít èjina nañ a. §

⁵⁵ Kisim nak hi ti njəda gayak àbi ga mabazl mis va bi zla,

zlam ahar gayak ya kəgri daliya ana mis àna nañ ti təmət ni ti àbi va bi zla.* »

⁵⁶ Zlam ahar ge kisim ya abazl mis àna nañ ni ti zlam magudarani gatay. Zlam ya avi njəda ana zlam magudarani ge mis ti təmət àna nañ ni ti, Melefít àna *Divi gayan ya Məwiz àbəkni àdəm maslaña ya agudar zlam ni si amət kwa ni.

⁵⁷ Ay leli ti mèyefiña kè kisim azuhva təwi ga Bay geli Yezu Krist ya àgray na. Məgrumi səsi ana Melefít dal-dal azuhva nani!

⁵⁸ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli. Nəhi ana kəli nahəma, zum njəda, kəmətabum ba, grumoru təwi ga Bay geli kəlavad, kəmbrəjum ba. Grum nahkay adaba kəsəruma ere ye ti kəgrumi ana Bay

‡ 15:45 Mənjəkiani 2.7. § 15:54 Izayi 25.8. * 15:55 Oze 13.14.

geli ni ti masakani do, akəngətum zlam azuhva nani palam.

16

Singu ya tajamkabu ga məjnaki ndam ge Melefit ya a Zeruzalem ni

¹ Nihi ti nəhi ma ana kəli àki ka singu ya kajamumi ana ndam ge Melefit ya a kəsa ndahaŋ bu ni. Nədəm nahəma, ahàr àdəm kəgrum akaða ya nəhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu ka hađ Galasi tàgray ni.

² Nahkay kəla vad ga ladi ti ahàr àdəm ku way way do singu ya aŋgət ni mādafəŋa ; àdafəŋa ti máfəkad singu gani a magam afa gani tera. Tamal kəgruma nahkay ti, ka ya ti eninjəa ni ti anəhi ana kəli jamum va do, anədi ahàr ana singu majamvani àndava.

³ Dumaba mis ga məhəloru singu gani a Zeruzalem a daya. Eninjəa afa gekəli a ti anəbiki wakita ana ndam Zeruzalem ga mədəfiki ndam gekəli ya kədumaba ni ana tay, mək anəsləroru nday gani nani, atəhəloru singu ni akaba wakita ni eslini.

⁴ Tamal ti agəski nu nuani day nakoru a Zeruzalem ti amorukaboru akaba tay ka ahar bəlaŋ.

Sawaday ga Pol ya amasawadoru ni

⁵ Anoru afa gekəli, ay wuđaka nakoru nahəma, nawayay nəmənjiyu ndam geli ya təbu ka hađ Mesedəweŋ ni day. Ka ya ti anasləka e Mesedəweŋ a ni ti

⁶ anoru afa gekəli cə nəpəsiyu gəzit, cə anəzumiyu ahar kusi afa gekəli ti nəsərkaba faŋ do. Tamal nòru nəpəsa afa gekəli a nahkay ti, ka ya ti anasləka ni ti akəjənumki nu àna zlam ga moroni àna naŋ kama.

⁷ Eninjəa afa gekəli a sak bəlaŋ ti nawayay moru masləkana həya do. Tamal Melefit àvua divi a ti anəpəsiyu dal-dal.

⁸ Ay ku tamal anoru nəŋgu ni, nihi ni ti nawayay manjəhadani ahalay e Efez duk abivoru ana vad ga wuməri ge *Peŋtikwet,

⁹ adaba ahalay ti Melefit àvua divi sulumana ga magray təwi gəđakana ; ndam ezir goro təbu kay daya.

¹⁰ Tamal Timote ènjəa afa gekəli a nahəma, gəsumkabá naŋ a lala, ti ahàr

ahəli ba. Naŋ day naŋ àbu agri təwi ana Bay geli akaða goro ni,

¹¹ nahkay ti maslaŋa ànjak naŋ ba. Jənumki naŋ ti mícikbiyu afa gekəli, mára afa goro àna sulumana, adaba nu nəbu najəgay naŋ, najəgay bəza ga məŋ geli ndahaŋ ni daya.

¹² Nihi ti nəzlapaki ka Apolos wur ga məŋ geli ni. Sak ehimeya nəhia ma ga moroni afa gekəli a akaba bəza ga məŋ geli ndahaŋ na, ay nihi ti àcuhway moroni faŋ do ferera. Apolos aməngəta ahar a day kwa ti amoru.

Pol endeveŋ pakama gayan

¹³ Nədəm nahəma, njəhadum eri, fumki ahàr ka Yezu lala, kəmbərəŋum ba, aŋgwaz àwər kəli ba, kumva njaŋ-njaŋ.

¹⁴ Ere ye ti kəgrum ni dek ti grum àna mawayavani.

¹⁵ Kəsəruma Istefanas akaba ndam ga ahay gayan a ; təfəki ahàr ka Yezu enjenjeni ka hađ Eseyi ni ti nday. Nday gani tagray təwi ga məjənaki ndam ge Melefit kəlavad. Nahkay zla nahəma, bəza ga mmawa goro ni, nahəŋgalay kəli

¹⁶ ti kícəmiki ma ana mis akaða nday nani. Cəmiki ma ana ndam ya təbu tagrak-abu təwi akaba tay, təmbrəŋ do ni dek daya.

¹⁷ Nu nəbu nəmərvu dal-dal, adaba Istefanas, Fertinetəs akaba Eseyikəs tàra, nday təbu akaba nu. Nday təbu akaba nu ti kala lekəlum dek kəbum akaba nu.

¹⁸ Nday gani təhəŋgruva məbərur a, təhəŋgriva ana kəli a daya. Nahkay ti səruma mis akaða nday hini ti tislia mis a, zləbum tay.

¹⁹ Ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ya ka hađ Azi ni təgria sa ana kəli a. Ata Ekiles nday ata Prisil akaba ndam ge Krist ya *təcakalavu a ahay bu afa gatay ni təgria sa ana kəli a dal-dal àna slimi ga Bay geli a.

²⁰ Bəza ga məŋ geli ya ahalay ni dek təgria sa ana kəli a.

Grumvu sa e kidiŋ gekəli bu lala, akaða ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni.

²¹ Nu Pol nəgri sa ana kəli bilegeni, nu nuani nəbəki ma hini àna ahar goro.

* 16:22 « Maranata » ti awayay adəmvaba « Bay geli, ra ! »

²² Maslaŋa ya àwayay Bay geli do ni ti,
Melefit mêtikwesla naŋ a. Maranata ! *

²³ Bay geli Yezu mângri sulum gayan ana
kuli ti.

²⁴ Lekulum dek nawayay kuli, adaba leli
mèbu akaba Yezu Krist akada mis bəlan.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej ye cɛ ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Korej ye cɛ ni

Maslaɲa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbɛki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 10.1). Àbɛki ti ka sarta ya ti naɲ e Mesedɛweɲ, awayay akoru ka had Eseyi ni (2.13 ; 7.5 ; Tɛwi 20.1-3). Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya a Korej ni cilin do, àbiki ti ana ndam ga Yezu ya ka had Eseyi ni dek daya (1.1 ; Korej ti kɛsa gɛdɛkani ga had Eseyi).

Àbɛki ti adaba ndam Eseyi ndahan tɛdɛm Pol àgosa tay a : àdɛm awayay moroni afa gatay sak cɛ, mɛk àmbatkaba majalay ahàr gayan a (1.15-16). A wakita hini bu ni ti Pol ahɛngrifɛɲ kà ma gatay ni ana tay : àdɛm naɲ zal asak ga Yezu, nahkay ti agray tɛwi akada ge Melefit ya awayay ni, do ni ti akada ga ndam ga duniya ya tawayay ni do (1-7). Ndam ga Yezu ya tagray ere ye ti Melefit awayay ni ti tɛbesey macakay daliya tata ; kè eri ge mis ga duniya ti tɛsli arana do, ay ku tamal nahkay naɲgu ni maslaɲa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti amɛrvu dal-dal àna njɛda ge Melefit ya àvi ni.

Pol àhi ana ndam Eseyi tɛslamalavu lala ti tɛndiverin majam sinɲu ga mɛjanay ndam ga Yezu ya a Zerɛzalem ni, (8-9). Èndeverin wakita gayan, àdɛm amoru afa gatay ededin, àdɛm si tɛmbatkaba majalay ahàr gatay na, tɛslamalavu kwa : tamal tɛslamalavu do ni ti amatraɛ tay, adaba naɲ zal asak ga Yezu ededin. Adafaki naɲ zal asak ga Yezu ededin ti macakay daliya gayan ya acakay ni (10-12).

A wakita hini bu dek Pol àdɛm tamal ndam ga Yezu tɛbi àna njɛda bi ti tɛmɛrvu, adaba gedebi gatay gatayani ni avi divi ana Yezu ga mɛvi njɛda gayan ana tay (12.10). Yezu àhi ana ku way way do : « Sulum goro ya nɛgruk ni ti eslɛk, adaba ka ya ti mis naɲ àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njɛda goro cilin » (12.9).

Sa ga Pol

¹ Nu Pol Melefit adaba nu a, nu zal asak ga Yezu *Krist. Leli ata wur ga mɛɲ geli Timote mɛbiki wakita hini ana ndam ge Melefit ya *tɛcakalavu a Korej ni, akaba ana ndam ge Melefit dek, nday ya ti tɛbu a kɛsa gɛrgɛrani bu ka had Eseyi ni.

² Bɛɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgri sulum gatay ana kɛli, tɛgray ti *kɛnjɛhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit naɲ àbu avi njɛda ana ndam ya ti tɛbu tagray daliya ni

³ Mɛzlɛbum Melefit Bɛɲ ga Bay geli Yezu *Krist ; kɛlavad mɛsi cicihi adaba naɲ Bɛɲ geli, njɛda day avi ana leli kɛlavad adaba naɲ Melefit geli.

⁴ Ka sarta ya ti mɛbu magray daliya lu ni ti avi njɛda ana leli. Agray nahkay ti, ti leli day mɛvi njɛda ana mis ndahan ya tagray daliya gɛrgɛrani ni dek bilegeni. Njɛda gani nani ya ti mɛvi ana tay ni ti njɛda ge Melefit ya àvi ana leli ni.

⁵ Nɛdɛm nahɛma, Krist àgra daliya dal-dal, leli day magray daliya ti adaba leli ndam gayan. Ay ku tamal magray daliya nahkay naɲgu ni, Melefit avi njɛda ana leli dal-dal adaba leli ndam ge Krist.

⁶ Ka ya ti tɛgri daliya ana leli nahɛma, mawayay ti kɛngɛtum njɛda àna naɲ, ti Melefit mɛhɛngay kɛli. Ka ya ti Melefit avi njɛda ana leli nahɛma, mawayay ti lekɛlum day kɛngɛtum njɛda gani ; nahkay ekislɛmki mɛbesey daliya akada geli ya ti mɛbesey ni.

⁷ Mɛsɛra Melefit àmbrɛɲ mɛgri sulum gayan ana kɛli do ; nahkay mɛsɛra ku tamal kɛgrum daliya akada geli ni naɲgu ni, amɛvi njɛda ana kɛli akada ya ti avi ana leli ni daya.

⁸ Bɛza ga mmawa, mawayay ti kɛsɛrumki lala : ndam ga had Azi tɛgria daliya ana leli a dal-dal asafay. Daliya gani ya mɛgray ni àtam njɛda geli, mɛdɛm amatamaba àna sifa do.

⁹ Nahkay mɛhi ana ahàr atara tabazl leli. Zlam nday nani àgrakivu ke leli ti, ti mɛfaki ahàr ka njɛda geli geleni ba, mɛfaki ahàr ti ka njɛda ge Melefit, adaba Melefit ti ahɛngaraba mis e kisim ba.

¹⁰ Ahɛngafɛɲa leli kè kisim gani nana ti naɲ. Amɛhɛlaba leli e kisim ba keti. Mɛfaki

ahàr geli ka naŋ, mèsèra aməhəlababa leli a daliya ndahaŋ ba keti.

¹¹ Lekuləm day akəjənumki leli àna mahəŋgali Melefit ana leli. Mis kay atahəŋgala naŋ a ti emiciiki ana tay, aməgri sulum gayəŋ ana leli. Nahkay ti mis kay atəgri səsì daya.

Pol àmbata ahàr a

¹² Zlam geli ya məmərvu àna naŋ ni ti nihi : mèsèra a məbəruv geli ba, manjəhad geli akaba mis ti manjəhad ge jiri àna hud bəlaŋ. Mənjəhad akaba mis dek ti nahkay, ay akaba kəli ti manjəhad geli ni àtam geli ya mənjəhad akaba mis ndahaŋ ni. Məgray nahkay ti, Melefit àwayay : məgray ti àna sulum gayəŋ cilin, do ni ti àna məsər zlam ge mis do.

¹³ Nahkay məbiki ana kəli a wakita geli ni bu ni ti ere ye ti kəbum kejeŋgum, kəbum kicəm ni cilin, do ni ti ma ndahaŋ do. Ma hini ya ti nəhi ana kəli ni ti nawayay ti kicəmbaba lala.

¹⁴ Nihi ti kicəmba bal, ay ti ekicəmbaba lala : kisləmki məmərvani azuhva leli akada geli ya aməmərvu azuhva kəli ka fat ya ti Bay geli Yezu eminjia ni.

¹⁵⁻¹⁶ Adaba nəsèra zlam nana nahkay ti, akal wudaka nakoru e Mesedəweŋ nahəma, nəwaya morona afa gekəli a day, mək anasləkabiya eslina ti nəwaya manjana afa gekəli a. Nahkay ti akal nəjənakia kəli a sak cə, lekuləm day akal kəjənumkia nu a, kəvumua zlam ga moroni ka had *Zude a.

¹⁷ Ka ya ti nəhi ana kəli anoru ni ti, nədəm ma masakani aw ? Zlam ya ti nədəm nagraŋ ni ti nəjalaki ahàr akada ge mis ya təfəki ahàr ke Melefit do ni aw ? Afa gatay ti « Iy » ahkay do ni « Aha » ti zlam bəlaŋani.

¹⁸ Melefit ti naŋ jireni. Ere ye ti nəhi ana kəli kə meleher gayəŋ ni jiri daya. Tamal nədəma « Iy » ti, ba iy gani. Tamal nədəma « Aha » day, ba aha gani.

¹⁹ Nədəm nahkay ti adaba Bay ya ti nu, Silas akaba Timote mədəmki ma, məhi ana kəli ni ti naŋ Wur ge Melefit, Yezu *Krist. Naŋ ti àdəma « Iy » ti àdəm « Aha » va do. Kwa ka mənjəki gani naŋ « Iy, »

²⁰ adaba ere ye ti Melefit àdəm amagraŋ ni dek ti àdəm « Iy, » àgra àndava ti azuhva Yezu Krist. Nahkay azuhva naŋ day leli

mazləbay Melefit, mədəm : « Iy, Melefit naŋ jireni. »

²¹ Bay ya ti avi njəda ana leli ti məmbrəŋ divi ge Krist ba ni ti Melefit. Avi njəda ana kəli ti kəmbərəŋum divi ge Krist ba ni ti Melefit gani. Bay ya ti adaba leli ga məgri təwi a ni ti naŋ gani bəlaŋani ni.

²² Àvi Məsuf gayəŋ ana leli, àniviyu a məbəruv bu ana leli ni ti naŋ ; nahkay mèsèra leli ndam gayəŋ ededin ; ere ye ti àgray ni adafaki ti aməvi zlam ya ti àdəm aməvi ana leli ni dek daya.

²³ Nu nəŋgoru afa gekəli a Korej do ni ti adaba nəwayay məgrikivu daliya ana kəli do. Tamal ma goro hini ya nədəm ni jiri do ni ti Melefit məkada nu a !

²⁴ Nədəm nahkay ti nəwayay məgurki kəli ka məfəki ahàr gekəli ka Yezu do. Lekuləm kəbum kəfumki ahàr lala, kəmbərəŋum do. Leli magrakabu təwi akaba kəli ti, mawayay ti kəmərumvu sawaŋ.

2

¹ Nahkay nəwayay manjoni afa gekəli do ni ti, adaba nəwayay ti nəhikivu zlam ana kəli ga məhəli ahàr ana kəli va do.

² Tamal nəhia ma ya ti ahəli ahàr ana kəli na ti way aməməru məbəruv way ? Maslaŋa àbi, adaba lekuləm ya ti akal kəmərumu məbəruv ni pakama goro ahəli ahàr ana kəli.

³ Nəbiki wakita gani nani ana kəli, nəŋgoru afa gekəli ndo ni ti azuhva nani. Adaba tamal nəŋgoya afa gekəli a, enipia kəli a ahàr naŋ àbu ahəli ana kəli ti nu day ahàr aməhəlu. Ay ndam ya ti akal təməru məbəruv ni ti lekuləm sawaŋ do aw ? Nəsèra lekuləm ti, tamal nəbu nəmərvu ti lekuləm day kəmərumvu.

⁴ Ka ya ti nəbiki wakita ana kəli ni ti ma gani ahəlua ahàr a dal-dal, yam tuway goro tekeđi àdəgaya. Nəbiki pakama gani ana kəli ti ga məhəli ahàr ana kəli do, nawayay ti kəsərum nu ti nəbu nawayay kəli dal-dal.

Maslaŋa nahaŋ àgudar zlam a, Pol àdəm təmbərfəŋa

⁵ Maslaŋa nahaŋ àgudara zlam a. Zlam gayəŋ ya ti àgudar ni ahəli ahàr ana mis ; ay nu ti ahəlu ahàr do, ahəli ahàr ti ana kəli dek sawaŋ. Tamal nədəm lekuləm dek ti bi

nədəma àsabay, hojo nədəm àhəlia ahàr ana mis a dal-dal e kidīn gekəli ba.

⁶ Mis kay e kidīn gekəli bu tàtraða maslaņa gani nana, ay ti èslia nahkay.

⁷ Nihi ti ahàr àcəm kəmbərənumfəņa zlam gayan ya àgudar na, kəvumi njəda sawan. Tamal kəgrumi nahkay do ni ti zlam ya kəgrumi ni aməhəlikivu ahàr, emijin nan.

⁸ Nahkay nahəngalay kəli, grumi zlam ya ti adəfiki ti kəbum kawayum nan ni.

⁹ Nəbiki ma gani ana kəli ni ti adaba nəwayay nəsar akəgəsumuki ma goro ni dek tək akəgəsumuki do waw.

¹⁰ Tamal lekələm kəbum kəmbərənumfəņa zlam magudarani kə mis a ti nu day nəmbərfəņa zlam magudarani ga maslaņa gani nana. Nahkay tamal maslaņa gani àgudarua zlam a nəngu ni nəmbərfəņa àndava. Nəmbərfəņa ti azuhva kəli, adaba leli dek kə meleher ge *Krist.

¹¹ Nəgray nahkay ti, nawayay ti *Seteni àgosay leli ba. Adaba ere ye ti awayay agri ana leli ni ti məsəra lala.

Meyefin kà ndam ezir geli azuhva Krist

¹² Nìcik, nòru a Truwas ga məhi *Ma Məweni Sulumani àki ke *Krist ana mis eslini. Nòru nìnjəa ti Bay geli àvua divi ga məhi ma gana ana tay a lala.

¹³ Ay ti ahàr àhəlua adaba nədi ahàr ana wur ga mən geli Tit ndo, nahkay nəsləka eslina, nòru e Mesedəwen.

¹⁴ Ay si məzləbum Melefit kwa adaba àgray ti leli ana məmərani akada ndam ya tēyefin kà ndam ezir gatay a, tasləkabiya tara a magam a ni. Agray nahkay kəlavaf adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlan. Leli mədəfiki Krist ana mis ku eley eley do dek ; pakama geli ya mədəmki ke Krist ni akada ga zlam ya ti tazəbay, azək gani ezi àcər ni.

¹⁵ Zlam gani ye ezi àcər, àbəlafən kə Melefit ni ti leli, leli ya ti məbu akaba Krist akada mis bəlan ni. Mizifin kà ndam ya ti Melefit nan əbu ahəngay tay ni akaba kà ndam ya ti tijiji ni.

¹⁶ Mis ndahan ti mizifin kà tay àcər dal-dal, tənget *sifa ya àndav day-day do ni àna nan. Mis ndahan ni ti ni mizifin kà tay kisik-kisik, təmət àna nan. Ay təwi gani nani dek ti way esliki magrani tata way ?

¹⁷ Ku tamal nahkay nəngu ni, leli məbu məgri təwi ana Melefit. Mis ndahan təhi ma ge Melefit ana mis ti tənget sinu àna nan, ay leli ti məgray akada gatay ni do. Leli məhi ma ge Melefit ana mis ti, Melefit əslər leli, məhi ana tay kə meleher gayan àna hud bəlan, adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlan.

3

Məwəlvani məweni

¹ Nədəm nahkay ti, kəhumi ana ahàr leli magray zlabay keti aw ? Kawayum ti mis təbiki wakita ana kəli ti kəsərum leli ndam *asak ga Yezu ededīn ededīneni aw ? Tək day ti kawayum mīhindifin wakita kə kəli ga manğazliani ana mis ndahan a waw ? Ku tamal mis ndahan təbu tagray nahkay nəngu ni, leli ti məwayay magrani nahkay do.

² Lekələm ti kala wakita geli ; kala məbəkiani a məbəruv geli bu, adaba məbu majalaki ahàr ke kəli kəlavaf. Mis dek təsəra lekələm kəgəsumkabu *Krist ti azuhva leli.

³ Nahkay mis dek təsəra lekələm kala wakita ge Krist ya àbəkī ti məzikaboru ana mis ndahan ni. Wakita gani nani məbəkiani àna zlam do, məbəkiani ti àna *Məsuf ge Melefit Bay ga sifa ni. Wakita gani nani məbəkiani ka akur magaslani do, kala məbəkiani a məbəruv ge mis bu.

⁴ Mədəm nahkay ti adaba məsəra Melefit əslər leli ededīn ; məsar nahkay ti adaba məfəkia ahàr ke Melefit azuhva Krist a.

⁵ Ay məsəra mīslīki magray təwi gani nani àna njəda geli geleni do ; magray ti si àna njəda ge Melefit kwa.

⁶ Avi njəda ana leli ga məhi ma àki ka məwəlvani məweni ana mis ni ti nan. Məwəlvani məweni nani ti təbəkī məbəkiani do, nani təwi ga Məsuf ge Melefit. Ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ya ahaslani məbəkiani ni ti atəmət, ay ndam ya ti təgəskabu məwəlvani ga Məsuf ge Melefit ni ti atənget *sifa ya àndav day-day do ni.

⁷ Ahaslani ti Melefit àbəkia ma gayan ka akur magaslana. Ka ya ti àbəkī ni ti mis tīpia masladani gayan a ; ku eri ge Məwiz day əslaf. Masladani nani əpəs ndo,

ay ndam *Izireyel tìsliki mamənjələŋani ana eri gayanə ni ndo simiteni. Nahkay məwəlvani ya ahaslani ni ti ku tamal mis təmət àna naŋ nəŋgu ni, nani zlam gəđakani, asladay.

⁸ Tamal nahkay ti məwəlvani məwəni ya Məsuf ge Melefit agray təwi àna naŋ ni ti zlam gəđakani asladay dal-dal àtam məwəlvani ya ahaslani ni simiteni do aw ?

⁹ Məwəlvani ya ahaslani ni ti zlam gəđakani asladay, Melefit agəs mis àna naŋ àna seriya ; tamal nahkay ti məwəlvani məwəni ya ti Melefit avi jiri ana mis àna naŋ ni ti zlam gəđakani asladay dal-dal àtam nani simiteni do aw ?

¹⁰ Nahkay məwəlvani ya ti àsladay ahaslani ni ti kala àsladay va do, adaba masladani ga məwəlvani məwəni ni asladay dal-dal àtam nani simiteni.

¹¹ Məwəlvani ya ti àpəs do ni ti zlam gəđakani, asladay ; tamal nahkay ti məwəlvani ya ti àbu kaŋgay-kaŋgayani ni ti zlam gəđakani asladay dal-dal àtam nani simiteni do aw ?

¹² Ègia məsəra zlam nday nana ti mazlapay vay-vay kè meleher ge mis dek.

¹³ Ahaslani Məwiz àhəmbava azana e eri va. Agray nahkay ti adaba eri gayanə asladay ; ay masladani gani àpəs do ni ti awayay ti ndam Izireyel tìpi ba. * Leli ti məgray akada gayanə ni do.

¹⁴ Ndam Izireyel ku kani ka ya ti təbu tijəŋey ma ya ti a wakita ga məwəlvani ya ahaslani ni bu ni ti tìci do, kala azana àniviyu ana tay e eri bu, təzaba ndo. Aziaba azana nana ana mis e eri ba ni ti si Krist kwa.

¹⁵ Nahkay ku kani ka ya ti tijəŋey wakita ge Məwiz ni ti tìci do, kala ahər gatay ni makambahani àna azana.

¹⁶ Ka ya ti mis àmbatkaba majalay ahər gayanə a, adəbay Bay geli nahəma, azana àniviyu e eri vu va bi.

¹⁷ Bay geli nani ti avi Məsuf gayanə ana leli. Nahkay maslaŋa ya ti Məsuf ga Bay geli àniviyu ni ti esliki məmbrəŋ zlam magudarani, zlam magudarani təgur naŋ va do.

¹⁸ Leli ya ti məfəki ahər ka Bay geli ni dek ti ku way way do geli eri gayanə makamba-

hani àna azana do. Nahkay Bay geli asladı eri ana leli, mis ndahaŋ tìpi masladani gani e eri geli bu. Migi akada naŋ, masladani geli asagakivu kəlavad. Təwi gani nani ti ga Bay geli, agray ti àna Məsuf gayanə ya avi ana leli ni.

4

Njəda àfəŋ kè leli bi, si kè Melefit

¹ Ègia nahkay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do, adaba məsəra Melefit àvi təwi gani nani ana leli àna sulum gayanə.

² Zlam ge mimili ti leli məgray do, məgray təwi geli akal-akal do. Məgosay mis do, məmbatkaba ma ge Melefit a do ; məhi ma ge jiri ana mis. Magray nahkay ti, mawayay ti mis dek təsər magray təwi geli kè meleher ge Melefit àna jiri.

³ Mis ndahaŋ tìci *Ma Məwəni Sulumani ya məhi ana tay ni do, kala ahər gatay makambahani àna azana. Mis nday nani tìci do ni ti adaba nday təbu tijiji palam.

⁴ Nday ti təfəki ahər ka Yezu ndo, nahkay bay magədavani ya agur duniya ni èwisirikaba ahər ana tay a, awayay ti tìpi masladani ya ti asladı ana tay ni ba. Masladani gani nani ti ga Ma Məwəni Sulumani ; Ma Məwəni Sulumani nani ti adəfiki ana leli *Krist ti naŋ gəđakani. Mis èpia naŋ a ti èpia Melefit a.

⁵ Mədəmki ma ti ka ahər geli geleni do : mədəmki ti ka Yezu Krist naŋ Bay geli gəđakani ni. Leli ti məhi ana kəli leli ndam məgri təwi ana kəli azuhva Yezu.

⁶ Kwa ahaslani Melefit àdəmbiya, àdəm : « Masladani məsladay a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu.* » Ay kani ti naŋ àbu asladı məbəruf ana leli : asladı məbəruf ana leli ti àna Krist ; Krist ti eri gayanə masladani, məsər njəda ge Melefit dek ti azuhva naŋ.

⁷ Masladani nani ti zlam sulumani dal-dal. Leli ti ni akada zlam mələmani àna eliβisl ; masladani ge Melefit àniviyu ana leli akada ya təbəviyu zlam a zlam ge eliβisl vu ni. Zlam gani nani ti Melefit àgray ti àna njəda gayanə. Njəda gayanə ni ti àtam ga zlam ndahaŋ dek ; àgray nahkay ti, awayay ti mis təsər njəda gani ti gayanə, do ni ti geli do.

* 3:13 Mənjay Mahərana 34.33. * 4:6 Mənjay Mənjəkiani 1.3.

⁸ Mis tàmbrəŋ məgri daliya gərgəri kay ana leli do, ay ti daliya nani àbi àtam njəda geli bi. Leli məbu majalay ahər dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do.

⁹ Mis tawayay məgəs leli, ay ti Melefit naŋ àbu akaba leli, àvi divi gani ana tay do. Təbu tazəgad leli, ay ti təkədkiviyu leli koksah.

¹⁰ Kəlavad, ku eley eley do, matamfəŋa kè kisim a pəlok-pəlok ; tawayay mabazl leli akada gatay ya təkədfəŋ Yezu kà təndal ni. Nahkay mis dek tipi leli məbu àna sifa ti adaba Yezu day naŋ àbu àna sifa.

¹¹ Ku tamal leli məbu àna sifa nəŋgu ni, kəlavad mis tawayay mabazl leli adaba leli ndam ga Yezu. Njəda əfəŋ kè leli bi, ay təgri ana leli nahkay ti, Melefit awayay ti sifa ga Yezu ya àniviyu ana leli ni mənəgzlavaya.

¹² Nahkay leli ti kəlavad matamfəŋa ke kisim a pəlok-pəlok ; ay lekələm ti ni kəbum àna sifa azuhva nani.

¹³ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Nəfəkia ahər ke Melefit a, nahkay nədəma ma.† » Leli day məfəkia ahər ke Melefit a, mədəma ma na akada ga maslaŋa ya ti àbəkə ma hini na,

¹⁴ adaba məsəra Melefit àhəŋgaraba Bay geli Yezu a, nahkay amahəŋgaraba leli a daya, adaba leli məbu akaba Yezu akada mis bəlaŋ. Amahəŋgaraba leli a ti, ti mənəhad kə gəvay ga Yezu ka məlaŋ ya ti Melefit aslamali ana leli akaba kəli ni.

¹⁵ Zlam gani nday nani dek tagravu ti ga məjənaki kəli. Nahkay Melefit amahəŋgəvivu mis ndahaŋ àna sulum gayəŋ, mək mis atəsəgəvivu ga məgri səsi, ga mazləbay naŋ.

Leli məjəgay zlam ya ti mīpi faŋ ndo, Melefit aməvi ana leli ni

¹⁶ Əgia nahkay ti ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Məsəra ku tamal njəda ga vu geli naŋ àbu əgulu ku kəlavad nəŋgu ni, Melefit naŋ àbu avi njəda ga Məsuf gayəŋ ana leli kəlavad a məbərəv bu əkivə.

¹⁷ Edefin nihi ti leli macakay daliya, ay daliya gani nani ti mamənjələŋ akada zlam masakani, əsli arəŋa do, adaba məsəra Melefit aməvi masladani dal-dalani ana leli azuhva daliya nday nani ya macakay ni.

Masladani ya Melefit aməvi ana leli ni ti àtam zlam dek, amandav day-day do.

¹⁸ Mamənjələŋ ka zlam ya ti mis tipi ni do, mamənjələŋ ti ka zlam ya ti mis tipi do ni sawəŋ. Adaba zlam ya ti mis tipi ni apəs do, zlam ya ti mis tipi do ni apəs, àndav day-day do.

5

¹ Vu geli mis ka dala ti akada ahay miviceni, apəs do. Ay tamal vu geli gani əzia ti, məsəra leli məbu àna vu nahaŋ sulumani a huđ melefit bu, Melefit aməvi ana leli. Vu gani nani ti akada ahay mələmani sulumani, Melefit əgraya àna ahar gayəŋ a, do ni ti mis do ; anjəhad kəŋgay-kəŋgay.

² Nihi ti məbu mītəwi adaba mawayay ti Melefit məvi vu məweni nani ana leli ; vu məweni gani nani əsləkəbiya e melefit ba, vu nani ti akada azana məweni ya ti təbəkə ke mis ni.

³ Nahkay leli amələbu àna azana, amənəhad àna mahayma do.

⁴ Nihi ti vu geli ya leli məbu àna naŋ ni ti akada ahay miviceni, nahkay leli məbu macakay daliya àna naŋ, mītəwi àna naŋ. Ere ye ti mawayay nahəma, məwayay ti Melefit ejiŋ vu geli ya ti leli məbu àna naŋ ni do : mawayay ti Melefit məbəkə vu məweni ke leli akada ya ti təbəkə azana ke mis ni sawəŋ. Vu geli ni ti ara eji ; vu məweni ya Melefit avi ana leli ni amələbu ga kəŋgayani.

⁵ Bay ya ti əsləmalivə zlam nday nani ana leli ni ti Melefit àna ahər gayəŋ. Àvia Məsuf gayəŋ ana leli a, nahkay məsəra aməgri zlam nday nani dek ana leli daya.

⁶ Nahkay məbu mazay njəda geli, ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Məsəra ka ya ti leli məbu àna vu geli hini ni ti leli drin drin akaba məlaŋ ga Bay geli ya anjəhad ni.

⁷ Manjəhad nahkay ti adaba leli məbu məfəkə ahər ; do ni ti adaba mīpia naŋ a do.

⁸ Nahkay ahar àdəgafəŋa kè leli a do. Ere gani manjəhad àna vu geli hini nahəma, hojo makoru manjəhad afa ga Bay geli.

⁹ Nahkay ku manjəhad a duniya bu, ku makoru afa gani nəŋgu ni, ere ye ti mawayay magrani dal-dal ni ti ere ye ti əbələfəŋ ni.

† 4:13 Limis 116.10.

¹⁰ Adaba si ahàr àdàm leli ðek makoru kè meleher ga Yezu Krist ti màgrafəŋa seriya kè leli a. Eslini ti ku way way do tamal àgra zlam sulumana ahkay do ni zlam magədavana a duniya ba ti, Krist aməvi zlam ka duwa gani akada ge təwi gayanə ya àgray ni.

Melefit àslərbiyu Krist ga maŋgalabakabu mis akaba naŋ

¹¹ Məsəra ahəmamam təhəŋgrioru ahàr a had ana Bay geli ni, nahkay mawayay ti mis təgəsiki ma geli ya mədəm ni ana leli. Melefit ti əsəra leli a lala ; nətamahay tamal kəjaluma ahàr a lala ti lekələm day kəsəruma leli a.

¹² Nihi ti kəhumi ana ahàr leli məbu magray zlabay kè meleher gekəli keti aw ? Aha, məgray zlabay do : mawayay magray ti kəmərūmvu azuhva leli sawaŋ. Nahkay akəsərum ahəmamam məhəŋgrifəŋani ana nday ya ti tədəmki ma magədavani ke leli ni. Nday ti təjalaki ahàr ka zlam ya ti epivu ni ciliŋ, təjalaki ahàr ka zlam ya ti àniviyu ana mis a məbərūv bu ni do.

¹³ Mis nday nani tədəm leli ndam muru. Tamal leli muru ti ga məgri təwi ana Melefit. Ay leli muru do ; leli wir-wir sawaŋ. Leli wir-wir ti ga məjənaki kəli.

¹⁴ Magray nahkay ti adaba məsəra *Krist awayay leli dal-dal. Nahkay mawayavani ge Krist ni ti afəki njeđa ke leli ga məgri təwi. Məsəra mis bəlaŋ àmət ga mahəŋgaraba mis a ðek, nahkay məsəra kè eri ge Melefit ti mis ðek təməta akaba naŋ a.

¹⁵ Àmət ga mahəŋgaraba mis a ðek ti, ti mis ya ti nday təbu àna sifa ni tàgray ere ye ti nday ndayani tawayay ni ba, tàgray ere ye ti naŋ awayay ni sawaŋ. Adaba àmət ti ga mahəŋgaraba tay a ; Melefit àhəŋgaraba naŋ e kisim ba ni ti ga mahəŋgaraba tay a daya.

¹⁶ Ègia nahkay ti məməŋjaləŋ kè mis akada ga ndam ga *duniya ya taməŋjaləŋ kə tay ni va do. Ku ahaslani məməŋjaləŋ kə Krist a nahkay nəŋgu ni, nihi ti məməŋjaləŋ akada nani va do.

¹⁷ Ka ya ti mis ègia ata Krist akada mis bəlaŋana ni ti, Melefit agray ti mīgi mis məwəni. Majalay ahàr gayanə ya ahaslani ni àbi va bi, ègia mis məwəna.

* 6:2 Izayi 49.8.

¹⁸ Zlam gani nani ðek ti Melefit àgray. Àslərbiyu Krist ga maŋgalabakabu leli akaba naŋ. Nihi ti àvia təwi ana leli a : təwi gani nani ti ga məhəloru mis afa ge Krist ti məŋgalabakabu tay akaba Melefit.

¹⁹ Nədəm nahkay ti adaba Krist àŋgalabakabá mis a ðek akaba Melefit a ti, nani təwi ge Melefit, àgray àna ahàr gayanə. Nahkay àməŋjaləŋ ana zlam magudarani ge mis ga duniya va do. Melefit àvia təwi gana ana leli a, awayay ti məhioru ma gani ana mis ti təsər : Krist ti àŋgalabakabá mis akaba Melefit a.

²⁰ Àslər leli ga məhi ma gani ana mis ti Krist. Melefit àna ahàr gayanə azalay mis àna pakama gayanə ya ti məhi ana tay ni. Nahkay mahəŋgalay kəli azuhva təwi ge Krist ya ti àgri ana leli ni, ŋgalumbu akaba Melefit.

²¹ Krist ti àgudar zlam ndo simiteni. Ay ti Melefit àhəŋgarkiyu zlam magudarani geli ni ka naŋ, ti mīgi ndam jireni kè eri ge Melefit, adaba leli məbu akaba Krist akada mis bəlaŋ.

6

Təwi ga Pol ya agri ana Melefit ni

¹ Ègia leli məbu magrakabu təwi ka ahar bəlaŋ akaba Melefit nahəma, mahəŋgalay kəli : ti *sulum ge Melefit ya àgri ana kəli ni ègi zlam masakani ba.

² Adaba Melefit àhibiya ana ndam gayanə a, àdəm ahkado :

« Sarta ga məgri sulum goro ana kəli àra ènjia ti,

niciikia pakama gekəli ya kəhəmu na ana kəli a.

Fat goro ya nahəŋgay kəli ni àra ènjia ti nəjənakia kəli a. * »

Ay sarta ge Melefit ga məgri sulum gayanə ana kəli ni ti kani. Fat ge Melefit ga mahəŋgay kəli ni ti kani.

³ Nahkay məwayay magray zlam ya ti ejinikia mis ke divi ge Melefit a ni do, adaba mawayay ti mis tənjak təwi geli ba.

⁴ Ere ye ti mawayay ni ti, mawayay ti a hud ge təwi geli ya magray ni bu ðek ti mis təsər leli ndam məgri təwi ana Melefit ededəŋ. Ku tamal mis təgri daliya

gərgərani kay ana leli nənğu ni, mebesey, ahar àdəgafəŋa kè leli a do.

⁵ Mis təzləb leli, təbiyu leli a daŋgay vu, təcakalakivu ke leli. Mamətaḅ, məcakay dūwir do, məzum zlam do.

⁶ Məwayay magudar zlam do ; məsəra ma ge jiri a ; mebesey zlam ; məgri sulum ana mis ; leli məbu àna *Məsuf Njəlatani ; mawayay mis àna huđ bəlaŋ ;

⁷ məhi ma ge jiri ana mis ; magray tūwi àna njəda ge Melefit. Manjəhad geli jireni ni ti ègia zlam ahar geli a. Leli məbu àna naŋ akada awasl akaba slaku ya məhəl tay a ahar vu, makoru àna naŋ ka kadvu ni.

⁸ Mis ndahaŋ tazləbay leli, mis ndahaŋ ti ni tanjak leli ; mis ndahaŋ tədəm leli ndam sulumani, mis ndahaŋ ti ni tədəm leli magədavani. Mis ndahaŋ tədəm leli ndam magosay mis, ambatakani do leli ndam jireni sawaŋ.

⁹ Mis ndahaŋ təcalkivu leli ke mis do, ambatakani do mis dek təsəra leli a. Mis ndahaŋ tamənjələŋ kè leli ti tədəm leli məmətani, ambatakani do leli məbu àna sifa. Təzləb leli, ay ti təbazl leli koksah.

¹⁰ Zlam kay təbu təhəli ahər ana leli nənğu ni, leli məbu məmərvu. Leli ndam talaga nənğu ni, mis kay tənğət zlam azuhva leli. Mis tədəm zlam geli àbi, ambatakani do zlam dek Melefit àbia ana leli a.

¹¹ Lekələm ndam Korej ni, mawayay kəli àna huđ bəlaŋ, nahkay ma ya ti məhi ana kəli ni ti mədəm vay-vay.

¹² Kəmbərəŋum mawayay leli ti lekələm, do ni ti leli məmbərəŋ mawayay kəli ndo.

¹³ Nəhi ma ana kəli ti akada lekələm bəza goro. Grumi zlam ana leli akada ya ti məgri ana kəli ni : wayum leli àna huđ bəlaŋ akada geli ya ti mawayay kəli ni.

Kəgrum zlam akada ga ndam ya təsər Yezu do ni ba

¹⁴ Ndam ya ti təfəki ahər ka Yezu do ni tagray zlam gatay, ay lekələm ti kəhurumkiviyu ka tay ba ; do ni ti kigəm akada tèbedəkabá ata sla nday ata azoŋgu ka ahar bəlaŋ ga matəhad vədaŋ àna tay a ni. Nədəm nahəma, ndam jireni akaba ndam magudar zlam tagray zlam ka ahar bəlaŋ ti agravu tata aw ? Məlaŋ masladani

nday ata məlaŋ ziŋ-ziŋeni ti tebedevu tata aw ?

¹⁵ Ata *Krist nday ata *Seteni ti ma gatay arakaboru aw ? Maslaŋa ya ti afəki ahər ka Yezu ni nday ata maslaŋa ya ti afəki ahər ka Yezu do ni ti ma gatay arakaboru aw ?

¹⁶ A *ahay gədəkani ge Melefit ni bu ni ti tagraviyu pəra tata aw ? Adaba Melefit ti Bay ga sifa ; leli ti ni mīgia ahay gədəkana gayaŋ ya anjəhadviyu na. Nahkay àdəma a wakita gayaŋ ba, àdəm :

« Ananjəhad akaba ndam goro, ama-sawadəkabu akaba tay.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.† »

¹⁷ Nahkay Melefit àdəm :

« Sləkumaba e kidiŋ ga ndam ya ti təfəku ahər do ni ba, kənjəhadumkabu akaba tay ba.

Kinjəmfiŋ kà zlam ya ti *njəlatani do ni ba ; tamal kəgrum akada ya ti nəhi ana kəli ni ti anəgəskabu kəli. ‡

¹⁸ Kama kama ti mis atəsər nu Bəŋ gekəli, lekələm day bəza goro : zawal akaba wəwal dek ekigəm bəza goro. Bay geli naŋ njəda-njədani àdəm nahkay.§ »

7

¹ Zləbəba goro ni, Melefit àvia zlam ya ti àdəm aməvi ana leli na ana leli a àndava. Ègia nahkay ti mągudarum zlam va ba, zlam geli ya magray ni dek ti mĭla njələta, məbəruf geli mĭla njələta daya. Ahər àdəm leli ya ti məhəŋgriuru ahər a had ana Melefit ni ti manjəhad geli dek mĭla lala.

Pol amərvu adaba ndam Korej tàmbatkaba majalay ahər gatay a

² Mawayay ti kawayum leli àna huđ bəlaŋ. Leli mągudari zlam ana maslaŋa ndo, maslaŋa èjikia ke divi azuhva leli a ndo, mągosay maslaŋa ga məhəlfəŋa zlam a ndo daya.

³ Nədəm nahkay ti, ŋgay nəbəki mimili ke kəli ti kəhumi ana ahər ba. Məhia ana kəli a àndava, mədəm ahkado mawayay kəli daldal, leli ka ahar bəlaŋ. Ku tamal məmətum ahkay do ni leli məbu àna sifa day, leli məbu ka ahar bəlaŋ.

† 6:16 Mənjay Levi 26.12 ; Ezekiyel 37.27. ‡ 6:17 Mənjay Izayi 52.11 ; Ezekiyel 20.34. § 6:18 Mənjay 2 Semiyel 7.14 ; Izayi 43.6.

⁴ Nu nàbu nazlabay kàli kè meleher ge mis ndahan, nàbu màmərvu àna kàli, adaba nəsəra akəgrum ere ye ti Melefit awayay ni. Leli məbu macakay daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nəngu ni, ahar àdəgafəŋa kè leli a do, məbu màmərvu dal-dal sawaŋ.

⁵ Nədəm nahkay ti adaba ka ya ti leli akaba ndam goro ni mōru mìnjəa e Mesedəweŋ a ni ti zlam kay təhəlia ahàr ana leli a, zlam zləzladani gərgəri tədia ahàr ana leli a daya. Mis təhəŋgalafəŋa ma kè leli a, leli leleni day məjalakia ahàr ka zlam a kay.

⁶ Ay ti Melefit avi njəda ana ndam ya ti njəda àfəŋ kà tay bi ni, nahkay àvia njəda ana leli a, àsləribiya Tit ana leli a.

⁷ Məŋgət njəda ti adaba ge Tit ya àra ni cilin do, məŋgət njəda ti adaba lekələm kəvumia njəda ana naŋ a daya. Tit àŋgət njəda ti adaba kəhumi kawayum ti kípəma nu a lu, kitəwəma azuhva zlam ya àgravu na, akaba kawayum ma goro ya nəhi ana kàli ni dal-dal. Nàra nìcia ma ge Tit ya àhəŋgru na ti nəmərva àkiva.

⁸ Ka ya ti nəsəlrikaboru wakita ana kàli ni ti ma goro ya nəbiki ana kàli ni àhəlia ahàr ana kàli a ; ay nihi ti nàhəŋgarvu maravu do. Ka ya ti nəsəra ma goro ya nəhi ana kàli ni naŋ àbu ahəli ahàr ana kàli gəzit gəzit nahəma, akal nàhəŋgarva marava.

⁹ Ay nihi ti nəmərva sawaŋ. Nəmərva ti adaba ma goro ya nəhi ana kàli ni àhəli ahàr ana kàli a palam do ; nəmərva ti azuhva ahàr ya ti àhəli ana kàli ni àmbatikaba majalay ahàr ana kàli a. Ma goro ya nəhi ana kàli àhəli ahàr ana kàli ni ti, Melefit àwaya ti məhəli ahàr ana kàli ti məmbatikaba majalay ahàr ana kàli a. Nahkay àna ma goro ya nəhi ana kàli ni ti nàgudari ma ana kàli ndo.

¹⁰ Ahàr ya ahəli ana mis ni ti təbu slala cə : bəlaŋ gani ti Melefit awayay ; ambatikaba majalay ahàr ana mis a ti təŋgət sifa àna naŋ, nahkay ti àsi aŋgwaz ana leli ba. Nahaŋ ni ti ni majalay ahàr ga ndam ga *duniya ; majalay ahàr gani nani ti àvay sifa do, mis təmət àna naŋ sawaŋ.

¹¹ Ahàr ya ahəli ana kàli ni ti Melefit àwaya, àmbatikaba majalay ahàr ana kàli a nahkay hi : kəgrum zlam hat-hat,

kawayum ti mis təsər lekələm kəgudarum zlam ndo, ere ye ti àgravu ni àwəria bərvu ana kàli a, àsia aŋgwaz ana kàli a daya. Kawayum ti kípəma nu a lu, kawayum ma goro ya nəhi ana kàli ni dal-dal, kəwayuma matraba maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni. Nahkay ti kədəfumkia lekəli lekəleni kəgudarum zlam ndo.

¹² Nəbikiuru wakita ana kàli ti ahar gədəkani azuhva maslaŋa ya ti àgudara zlam a ni do, ahkay do ni azuhva maslaŋa ya təgudaria zlam a ni do. Nəbiki wakita ni ana kàli ti, nawayay ti kəsərum ahəmamam lekələm kawayum leli ni, nawayay ti kəsərum ti kè meleher ge Melefit.

¹³ Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti àvia njəda ana leli a.

Iy, àvia njəda ana leli a, ay məmərva dal-dal daya : məmərva ti adaba kəgəsumkabá Tit a lala. Tit ti àmərva azuhva nana, nahkay ti leli day məmərva.

¹⁴ Nəzləba kàli kè meleher ge Tit a. Nəzləbay kàli ti kigeni, adaba kələŋ gani kəbumku mimili ndo : nahkay pakama geli ya məzləbay kàli àna naŋ kè meleher ge Tit ni ti ma ge jiri. Pakama gani nani ma ge jiri ; pakama geli ya məhi ana kàli ni dek day ma ge jiri.

¹⁵ Ka ya ti Tit òru afa gekəli ni ti kəgruma aŋgwaz a azuhva pakama ya naŋ aməhi ana kàli na, nahkay lekələm dek kəgəsumkabá naŋ a lala, kəgəsumikia pakama gayaŋ na daya. Gekəli ya kəgrum nahkay ni ti Tit àwaya kàli a dal-dal àtama ya àwayay kàli ahaslani na.

¹⁶ Nu day nəbu nəmərva adaba nisliki məfəki ahàr ke kàli, nəsəra kəbumku mimili do simiteni.

8

Jamum siŋgu akada ga ndam Mesedəweŋ ya təjam ni

¹ Bəza ga mmawa, Melefit àvia divi ana ndam gayaŋ ya *təcakalavu e Mesedəweŋ na ti təgri təwi sulumani ; mawayay kəsərum àgravu ti ahəmamam.

² Ndam Mesedəweŋ ni təcaka daliya dal-dal, ay ti ahar àdəgafəŋa kà tay a ndo, təmərva dal-dal sawaŋ. Nday ndam talaga ; ku tamal nday ndam talaga nəngu

ni, məmərvani gatay nani ni àvi njəda ana tay ga majami siŋgu ana ndam ge Melefit. Nahkay tīgia ndam ge elimeni a àna siŋgu ya tājami ana ndam ge Melefit na.

³ Nəhi ana kəli nahəma, tājama siŋgu àki ka njəda gatay a, tājama àtamkia ka njəda gatay a sawaŋ. Nagray sedi gani tata. Təwi gani nani ti təgray ka mawayay gatay.

⁴ Təmbərəŋ leli ndo, tihindi leli, təhi ana leli si məvi divi ana tay ga majami zlam ana ndam ge Melefit ni akada ya məvi divi gani ana mis ndahaŋ ni.

⁵ Leli mədəm atagray zlam sulumani, ay təwi gatay ya təgray ni sulumani àtam geli ya mədəm atagray ni. Enjenjeni təgəskabá ti Bay geli məgur tay a zlam gatay ya tagray ni bu dek, mək təgəskabá ti leli day məgur tay, adaba Melefit awayay nahkay.

⁶ Ndam Mesedəweŋ təbu tagray nahkay ti məhi ana Tit mənəgoru afa gekəli, mōru mēndeveriŋbiyu təwi ga majam siŋgu ni akada ya ànjəki ni, adaba təwi gani nani ti zlam sulumani.

⁷ Lekələm ti kəgrum zlam ya Melefit awayay ni kay : kəfumki ahàr ka Yezu lala, kəhumi ma gayaŋ ana mis lala, kəsəruma ma gayaŋ a lala, kəbum kawayum ti təwi gayaŋ mōru kama lala, kəbum kawayum leli lala daya. Nahkay ti mawayay kəgrum təwi ga majam siŋgu ni lala daya, adaba təwi gani nani ti təwi sulumani.

⁸ Nəgay si kajamum kwa ni ti nəhi ana kəli do. Nəhi ana kəli nahkay ti, nawayay ti kəsərurum mis ndahaŋ tawayay ti təwi gani mōru kama. Lekələm day kisləmki majam zlam, ti mis ndahaŋ təsər kawayum ndam ge Melefit ededīŋ.

⁹ Kəsəruma ahəmamam Bay geli Yezu *Krist àvi zlam sulumani ana ndam gayaŋ na. Ahaslani naŋ bay ge elimeni, zlam dek ànivù a ahar bu ; ay ti àmbərəŋ zlam ni dek, ègi zal talaga. Ègi zal talaga nahkay ti azuhva kəli, ti kīgəm ndam ge elimeni àna talaga gayaŋ ya ègi ni.

¹⁰ Pakama ya nəhi ana kəli ni ti zlam ya ti nəjalay ni, ay tamal kəgrum ti àbəlay, adaba alayni lekələm kəgruma təwi gana. Kəgrum təwi gani ciliŋ do ; kənjumki ka ma gani enji day lekələm gani.

¹¹ Nihi ti ahàr àdəm kendeveŋəm təwi gani nani ya kənjumki ni lala. Ka ya ti kədəmum akəgrum ni ti kəmərurumva dal-dal ; nihi day grum àna məmərani akada nani. Ku way way do mäfəkaf zlam ti àki ka njəda gayaŋ.

¹² Tamal kəvumi zlam ana Melefit àna məbərurub bəlaŋ ti Melefit agəskabu. Ajalaki ahàr ka zlam gayak ya àfuk ni ciliŋ, əjalaki ahàr ka zlam ya àfuk bi ni do.

¹³ Nəgay lekələm cəkum daliya ti mis ndahaŋ ni təməruru àna zlam gekəli ni ti nəjalay nahkay do. Ere ye ti nawayay ni ti ahàr àdəm ndam ge Melefit dek tīgi kala-kala.

¹⁴ Nihi ti zlam gekəli àbu kay, nahkay jənumki tay àna naŋ. A vad nahaŋ nday day atəŋgəta zlam a kay ti atəjənaki kəli àna naŋ bilegeni. Nahkay lekələm dek ekigəm kala-kala.

¹⁵ Akada ya àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi ni :

« Maslaŋa ya ti zlam gayaŋ kayani ni ti zlam ni àsaɓaki ndo.

Maslaŋa ya ti zlam gayaŋ kay do ni ti zlam ni àhəci naŋ ndo.* »

Tit akaba ndam ya ti tarakaboru e mirkwini

¹⁶ Tit ti awayay məjənaki kəli kay akada geli ya mawayay məjənaki kəli ni. Àgray nahkay ti Melefit àna ahàr gayaŋ : məgri səsi ana Melefit, mazləbay naŋ azuhva təwi nani.

¹⁷ Geli ya məhi ana Tit mōru afa gekəli ni ti Tit àgəskabá ma gana. Àgəskabu ma geli ya məhi ni ciliŋ do : wudaka leli məhi mōru ni ti naŋ naŋani àna ahàr gayaŋ àwaya morona afa gekəli a dal-dal.

¹⁸ Leli məbu məslərləŋoru wur ga mən geli nahaŋ. Wur ga mən geli nani ti ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek tazləbay naŋ azuhva təwi gayaŋ ya agray, ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni.

¹⁹ Məslərləŋoru naŋ ti azuhva təwi gayaŋ ya agray ni ciliŋ do : məslərləŋoru naŋ ti adaba ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni tədaba naŋ a ga məsawadəkabani akaba leli ga magray təwi hini sulumani na. Təwi gani nani ti adafaki

* 8:15 Mahərana 16.18.

ahəmamam leli mawayay məjənaki ndam ge Melefit àna nañ ni mam ni. Nahkay mis atazləbay Bay geli azuhva təwi gani nani daya.

²⁰ Siŋgu ya majam ni ti kay, nahkay ka ya ti magray təwi àna nañ ni mawayay ti mis tədəmki ma magədavani ke leli do.

²¹ Mawayay ti magray təwi sulumani kè eri ga Bay geli ciliñ do ; mawayay ti magray təwi sulumani kè eri ge mis daya.

²² Məbu məslərləñoru wur ga mən geli nahan ka tay : nañ ti mīpia nañ a, nañ əbu agray təwi ge Melefit gərgəri kay, awayay ti təwi ni dek mōru kama kama. Nihi ti awayay təwi ni dal-dal àtam ya ahaslani ni, adaba àsəra lekələm akəgrum ere ye ti kədəmum kəgrum na.

²³ Tit ti mis goro, leli məbu magrakabu təwi ka ahar bəlan afa gekəli. Bəza ga mən geli ndahan ni ti ni ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsə gərgərani bu ni tədaba tay a, mis dek təbu tazləbay *Krist azuhva təwi gatay ya tagray ni.

²⁴ Nahkay ti grum zlam ti təsər lekələm kəbum kawayum tay. Məzləba kəli a : ndam ga Yezu ni eticia kəbum kəgrum nahkay ti atəsər pakama geli ya mədəmki ke kəli ni ti ma ge jiri.

9

Pol awayay ti ka ya ti eminjia a Korej a ni ti siŋgu ni àjamva àndava

¹ Àki ke təwi hini sulumani ya məgri ana ndam ge Melefit ni ti akal nəbiki ana kəli do, adaba kəsəruma ma gana àndava.

² Nu nəsəra lekələm kawayum təwi gani. Nəhia ma gana ana ndam Mesedəweñ àna məmərvana, nəhi ana tay ahkado : « Ndam ge Melefit ya ka had Eseyi ni ku alayni təsləmalava ga magray təwi gani nana. » Təra ticia lekələm kawayum təwi gani nani dal-dal ti mis kay e kidiñ gatay bu tədəm nday day tagray bilegeni.

³ Ku tamal nahkay nəngu ni nəsləroru bəza ga mən geli ni afa gekəli, nawayay ti wudaka minjiyu eslini ti kəsləmalumva, adaba nəhia ana ndam Mesedəweñ a akəgrum nahkay. Nawayay ti ma goro ya nəhi ana tay ni egi ma masakani ba.

⁴ Ay tamal ti mīnjəa akaba ndam Mesedəweñ a, mədi ahər ana kəli kəsləmalumvu fañ ndo ni ti, pakama geli ya mədəmki ke kəli ni aməbəki mimili ke leli do aw ? Leli tekeđi aməbəki mimili ke leli ti, lekələm ti aməbəki mimili ke kəli àtam geli ni do aw ?

⁵ Nahkay nədəm əgəski nəsləroru bəza ga mən geli ni ka ma goro, ti təjənaki kəli ga məsləmalakabu zlam ya ti kədəmum kajamum ni hayañ. Ka ya ti eninjəa tamal kəsləmalumkabá àndava ni ti, mis atəsər zlam ya ti kajamum ni, kajamum ti àna məbəruv bəlan, do ni təfəki ŋgasa ke kəli ndo.

⁶ Jalumki ahər ka ma hini : maslaña ya ti əzligi zlam gəzit ni ti əbaz day gəzit. Maslaña ya ti əzligi zlam kay ni ti əbaz day kay.

⁷ Ahər àdəm ku way way do məfəkad zlam akada gayañ ya awayay məfəkadani ni. Kəfəkadum àna majalay ahər cə cə ba, kəfəkadum akada təfəki ŋgasa ke kəli ba. Adaba Melefit ti awayay maslaña ya ti afəkad zlam àna məmərani ni.

⁸ Esliki məgri zlam sulumani gərgəri kay ana kəli, arəna aməhəcivni ana kəli do. Agray nahkay ti awayay ti kəgrum zlam sulumani kay àna zlam ya əvi ana kəli kayani ni. Awayay ti kələvad a hud ge təwi gekəli ya kəgrum ni bu dek ti kəgrum nahkay.

⁹ Əbu məbəkiyani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis sulumani ti avi zlam ana ndam talaga àna məbəruv bəlan ; zlam sulumani ya agray ni ti day-day əgəjazlki ahər ke Melefit do.* »

¹⁰ Avay hilfi ga zlam, awayay ti mis tizligi ti Melefit. Avi zlam məzumani ana mis ti Melefit daya. Zlam gekəli ya kəgrum təwi sulumani àna nañ ni akada hilfi ga zlam ya tizligia, əfətaya ti adək ni. Hilfi ga zlam gani nani ti Melefit əvi ana kəli, əfəkia məsəkani gayañ a, awayay ti kəgrum zlam sulumani kay àna nañ.

¹¹ Aməgri zlam sulumani ana kəli gərgəri kay, arəna aməhəci kəli do, adaba awayay ti kəgrumi zlam sulumani kay ana mis ndahan. Nahkay mis nday nani atəgri səsi ana Melefit azuhva zlam gekəli sulumani ya akajamuma, leli aməhəlikaboru ana tay ni.

* 9:9 Limis 112.9.

¹² Gekali ya kajamum sinġu ni ti ajənaki ndam ge Melefit. Ay ti ajənaki tay ciliġ do ; agray ti mis kay tġgri sasi ana Melefit azuhva sinġu ya akajamumi ana tay ni.

¹³ Nday atəsəra zlam ya akajamumi ana tay ni kay nahkay ti atazləbay Melefit adaba atəsər kəgəsumkabá *Ma Məweni Sulumani ge *Krist a akaba kəgrum ere ye ti əgəski ndam ge Krist tġgray na. Atazləbay Melefit adaba kəjənumkia tay əna zlam gekali a, kəjənumkia mis ndahan na dek daya.

¹⁴ Akəvumi zlam ana tay azuhva *sulum ge Melefit ya əgri ana kəli ni ; sulum gayan gani nani ti atam zlam dek. Nahkay ti mis nday nani atawayay kəli, atahəngali Melefit ana kəli.

¹⁵ Məzləbum Melefit, məgrumi sasi adaba àvia Wur gayan ana leli a. Gayan ya àvi Wur gayan ana mis ni ti atam zlam ndahan ya ti avi ana mis ni dek.

10

Pol àbu àna njəda ga məgur ndam ga Yezu

¹ Nəhi ma ana kəli ti nu Pol. Nu ti mis ndahan tədəmku ma, tədəm ka ya ti nu nəbu akaba kəli ni ti nu kudufa, ka ya ti nu nəbi akaba kəli bi ni ti nu bilek-bilek. *Krist ti kudufa, agri sulum ana mis, nahkay

² nahəngalay kəli mbatumkaba manjəhad gekali a, ti ka ya ti eninjəa afa gekali a ni ti nigi bilek-bilek ba. Mis ndahan e kidin gekali bu tədəm manjəhad geli ti akada ge mis hihiriken ni. Nday ya tədəm nahkay ni ti, eninjəa ti anəmbrəŋ tay do, amamənjavù akaba tay !

³ Ededīŋ, leli ti manjəhad geli akada ge mis hihiriken ni, ay makadvu ti akada ge mis hihiriken ni do.

⁴ Zlam ahar geli ya makadvu àna nan ni ti gərgəri akaba ge mis hihiriken ni. Zlam ahar geli ni ti Melefit àvi ana leli, njəda gayan əki. Pakama ge mis ya tədəm ni akada gudu ya mis tedezlivù ana ndam ezir gatay ni, ay leli membedkaba gudu gani nana àna zlam ahar ge Melefit ya àvi ana leli na. Nahkay ti madafaki ma ge mis ya tədəm ni ti ma ga malfada.

⁵ Məwəlki mis ka ma ga zlabay gatay ya tawayay təcəfəŋa mis ndahan kə ma

ge Melefit a ni dek ; məmbatikaba majalay ahər magədavani na ana mis a dek ti təgəskabu ma ge Krist.

⁶ Nawayay ti lekələm dek kəgəsumuki ma day, kələn gani ti anatraḅ maslaŋa ya ti àwayay məgəsuki ma do ni.

⁷ Jalumki ahər ka zlam ya kəgrum ni dek lala. Tamal maslaŋa àdəm nan mis ge Krist ti, ahər àdəm məjalay ahər lala keti, məsər leli day ndam ge Krist akada gayan ya àdəm nan mis ge Krist ni.

⁸ Bay geli àvua njəda ga məgur kəli a ti nəjənaki kəli àna nan. Àvu njəda gani nani ti ge mijin kəli àna nan do. Bi nəzləba ahər goro a kay àna njəda gani nani ya àvu na nəŋgu ni, mimili àbu awərki nu bi.

⁹ Nġay nawayay nəbivù anġwaz ana kəli àna wakita goro ya nəbikioru ana kəli ni ciliġ ti kədəgəzlum ba.

¹⁰ Adaba mis ndahan tədəm : « Ka ya ti Pol abikibiyu wakita ana leli ni ti ma gayan ya abikibiyu ana leli ni ma ga dagwa gayan gərgəri kay. Ay ka ya ti nan akaba leli ni ti njəda gayan àbi, àdəm ma ga dagwa gayan ni va do. »

¹¹ Maslaŋa ya ti àdəm nahkay ni ti məjalay ahər lala : eminjəa ti amagraj zlam ti kala-kala akada ya məbiki ana kəli ka ya ti leli drin drin akaba kəli ni.

¹² Mis nday nani ti təhi ana ahər nday gədəkani. Leli ti mətəkar məgurfəŋvani kə tay do, mədəm leli kala-kala akaba tay do daya. Nday ti təgurfəŋvu ka ahər gatay gatayani e kidin gatay bu ; tədəm mis nan gədəkani ti si maslaŋa gani akada gatay ni kwa. Tagray nahkay ti nday muroni, təsər araŋa do simiteni.

¹³ Ay leli ti ni mazləbavu ti àna təwi ya Melefit əguraya, àvi ana leli ni ciliġ, do ni ti mazləbavu àna təwi ya àvi ana leli ndo ni do. Təwi ya ti Melefit əguraya, àvi ana leli ni ti, təwi ga məhioru ma gayan ana mis, ge minjiyuani àna nan bədək afa gekali ni.

¹⁴ Ka ya ti leli mōru afa gekali, məhi *Ma Məweni Sulumani əki ke Krist ana kəli ni ti, məgray təwi atamkia ka ge Melefit ya əguraya, àvi ana leli na ndo.

¹⁵ Məzləbavu àna təwi ge mis ndahan ya Melefit əguraya, àvi ana tay, əhi ana tay tġgray ni ndo. Tagray mam mam nəŋgu ni

araña gani geli do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, ahàr àdàm mäfäki ahàr geküli ke Krist ni mäsagakivu kälavad. Mawayay ti tawi geli ya magray e kidin geküli bu ni mäsagakivu daya ; ku tamal mäsagakivu nëngu ni, àtamkia ke tawi ya Melefit àguraya, àvi ana leli na ba.

¹⁶ Nahkay ti amoru mëhi Ma Maweni Sulumani ana mis ga had ndahan ya kama ga had geküli ni. Mawayay makoru eslini ti adaba mawayay mazlabavani àna tawi ge mis ndahan ya Melefit àguraya, àvi ana tay, àhi ana tay tâgray ni do.

¹⁷ « Tamal maslaña awayay eji zlabay nahëma, miji zlabay ti àna tawi ga Bay geli ya àgray ni.* »

¹⁸ Maslaña ya ti azlabay ahàr gayan gayanani ni ti Melefit àgëskabu nañ do, si maslaña ya ti Bay Melefit Melefiteni ana ahàr gayan azlabay nañ ni kwa.

11

Pol akaba ndam ya ti tädäm nday ndam asak ga Yezu ni

¹ Nihi ti nawayay nëzlapi ana küli akada ga ndam muru ni. Ay ti besumua ; iy nahëngalay küli, besumua.

² Nawayay küli dal-dal akada ge Melefit ya awayay küli ni. Nëbia küli ana *Krist a, nawayay ti kigam ndam gayan akada ga wur dahalay ya àsër zal fan do, bëñani avi ana zal ni. Nawayay ti maslaña nahan ahi ma ana küli va do.

³ Angwaz àbu awër nu, nëdäm bi maslaña nahan amagosay küli ; nahkay bi ekijümkia ke divi ge Krist a, akädëbum nañ àna hud bëlan va do. Jalumki ahàr ke Ev ya gavan èsipet nañ, àgosay nañ ni ! Tàgosay küli akada gayan ni ba.

⁴ Ka ya ti ku way way do ara afa geküli a, awayay acahi ma maweni ana küli ni ti këbum kebesum. Ku tamal adämki ma ke Krist ya gërgëri akaba ma geli ya nëdämki ni nëngu ni, kebesum. Ku tamal azlapaki ka mësaf nahan gërgëri akaba Mësaf ya àniviyu ana küli ni, ahkay do ni ahi ma ana küli, azlapaki ka *Ma Maweni Sulumani nahan gërgëri akaba geküli ya kicam ni nëngu ni, kebesum.

* 10:17 Zeremi 9.23.

⁵ Nësëra nday ya tädäm nday ndam *asak ga Yezu gädäkani ni tëtam nu do simiteni.

⁶ Edëdin nësër mazlapani lala akada gatay ni do, ay nu ti nësëra zlam a nëtam tay. Kälavad a hud ga ma goro ya nëhi ana küli ni bu dek kësëruma, nësëra zlam a.

⁷ Ka ya ti nu nëbu afa geküli ni ti nëhia Ma Maweni Sulumani ya Melefit àvi ana küli na ana küli ga sulum a. Nëhëngoroya ahàr goro e gëziteni va, nawayay ti lekulam kigam gädäkani. Goro ya nàgray nahkay ni ti nàgudara zlam a zla do waw ?

⁸ Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya *tëcakalavu a kësë ndahan bu ni tëslërubiya sinu a. Nahkay nëhëlfëña sinu kà tay a ti nësliki magray tawi e kidin geküli bu lala.

⁹ Ka ya ti nu nëbu afa geküli nahkay ni ti zlam àhëcukivá, ay nëhëngalalëñ zlam kè küli a ndo. Tëhëlubiyu zlam ti bëza ga mëñ geli ya e Mesëdëwen ni. Nëhëli muru ana küli àna mëhiani ana küli vumu zlam ya àhëcukivu ni ku gëzit ndo. Nàgray nahkay ndo, day-day anàgray nahkay do daya.

¹⁰ Nàgray nahkay ti niji zlabay gani ka had Eseyi tata, maslaña àbi acafëña nu ge miji zlabay gana bi. Ma hini ya nëdäm ni ti jiri : nu zal asak ge Krist ; Krist ti jireni.

¹¹ Niji zlabay nahkay ti bi këdëmum nawayay küli do. Aha, nahkay do : Melefit àsëra nëbu nawayay küli.

¹² Nihindifëña zlam kè küli a ndo, kama day enihindifëña kè küli a do. Nàgray nahkay ti adaba nawayay ti mis ndahan tëngët divi ge miji zlabay ba. Nğay tëbu tagray tawi akada geli ndam asak ga Yezu ni ti nawayay ti tädäm ba.

¹³ Nday nani ti ndam asak ga Yezu edëdin edëdin ni do ; tazay mazavu ga ndam asak ge Krist cilin. Tawi gatay ya tagray ni ga magosay mis.

¹⁴ Zlam gani nani ti àgri ejep ana küli ba. *Mëslër ge Melefit asladay, ay *Seteni àna ahàr gayan esliki mazay vu gayan akada ga mëslër ge Melefit ni.

¹⁵ Seteni àna ahàr gayan agray nahkay ti, tamal ndam mëgri tawi ni tazay mazavu ga ndam mëgri tawi ge jireni ana Melefit ti àgri ejep ana küli ba. Ndam mëgri tawi ana

Seteni ni ti Melefit aməgri daliya ana tay azuhva təwi gatay ya tagray magədavani ni.

Pol eji zlabay àna daliya gayan ya acakay ni

¹⁶ Nəhi ana kəli keti : maslaŋa àhi ana ahàr nu Pol murani ba. Ay tamal kədəmum nu murani ti mənjumlahu ti akada ya kəmənjumlahəŋ kà ndam muru ni. Nahkay ti nisliki miji zlabay gəzit bilegeni.

¹⁷ Niji zlabay nahkay ti nəzlapay akada ga Bay geli awayay ni do ; nəzlapay akada ga zal muru ni, adaba nəsəra nəbu nagray zlam ya nisliki mijiki zlabay ni efedəŋ.

¹⁸ Ay ègia mis kay təbu tiji zlabay akada ga ndam ga *duniya ni ti nu day nara niji zlabay bilegeni.

¹⁹ Lekələm ndam ya kəsəruma zlam a ni kebesumi ana ndam muru tata.

²⁰ Ka ya ti maslaŋa amənjaləŋ ana kəli akada lekələm evidi ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaŋa azumfəŋa zlam kè kəli a ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaŋa agosay kəli ni ti kəbum kebesumi ; ka ya ti maslaŋa amənjaləŋ ana kəli akada kisləm arəŋa do ni ti kəbum kebesumi ; ku maslaŋa asi barva ana kəli nəŋgu ni kəbum kebesumi.

²¹ Iy nu nəgray nahkay ndo ni ti, nislari arəŋa e eri gekəli bu ndo. Nəgray nahkay ndo ni ti asu mimili zla do aw ?

Mis ndahaŋ tazay ahàr gatay akada nday gədəkani ni ti, nu day nagray akada nani. Ay ma hini ti ma ga ndam muru.

²² Tamal tədəm nday ndam *Hebri, nu day zal Hebri. Tamal tədəm nday ndam *Izireyel, nu day zal Izireyel. Tamal tədəm nday bəza huđ ga Abraham, nu day wur huđ ga Abraham.

²³ Tamal tədəm nday ndam məgri təwi ana *Krist, nu bay məgri təwi ana Krist nətam tay. Ma hini ya nədəmaya ni ti àhərkiba ka ma ga muru a. Nəgra daliya nətam tay, təfiya nu a danğay va sak kay àtama gatay na, təzləba nu a sak kay àtama gatay na, nətamfəŋa kè kisim a sak kay, akal takad nu.

²⁴ Sak zlam ndam *Zəde təsua kurupu a kru kru mahkər mahar ambəlməbu a.

²⁵ Sak mahkər təzləba nu àna aday a, sak bəlaŋ tizligia nu àna akur a, sak mahkər

*slalah ga yam àhəmbahadva akaba nu a, ruk hundum nənjəhadva a huđ ga *dəluv gədəkani ba.

²⁶ Sak kay nòra ka mələŋ ndahaŋ àna asak a ; sak kay akal yam àsləka àna nu a, sak kay ndam akal təgrua daliya, sak kay ndam jiba goro təgrua daliya, sak kay ndam jiba ndahaŋ day təgrua daliya, sak kay nəgra daliya a kəsa ba, sak kay nəgra daliya a huđ gili ba, sak kay nəgra daliya ka ahàr ga dəluv a, sak kay nday ya tədəm nday bəza ga mma ni təgrua daliya daya.

²⁷ Nəgra təwi zləzladana, nəcaka daliya, sak kay nəcakay dəwir ndo, sak kay nənjəhadva e ləwir a akaba nəcakay yam ndo, sak kay nəŋgət zlam məzumani ndo, sak kay azana àfu bi, aməd àwəra nu a.

²⁸ Nəgra daliya ndahaŋ a daya, ay ti nəcalaya tay a va do. Ay ti zlam àbu bəlaŋ nəjalaki ahàr, àhəlu ahàr kəlavad : nəbu nəjalaki ahàr ka ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni dek.

²⁹ Tamal nìpia maslaŋa naŋ gedebeni e divi ge Melefit ba ni ti kala akada nu gedebeni. Tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti awəru bəruv dal-dal.

³⁰ Tamal niji zlabay kwa ti niji zlabay ke gedebi goro.

³¹ Melefit Bəŋ ga Bay geli Yezu, naŋ ya ti mis dek tazləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti, àsəra ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri.

³² Ka sarta ya ti nəbu a Damas ni ti maslaŋa ya Bay Aretas àfiyu naŋ ga məgur kəsa nani ni awayay məgəs nu, nahkay àbəhad mis kà magudu ga kəsa ni.

³³ Eslini bəza ga mən geli ni təfəviyu nu a alonğu vu, təfaya nu àna ezewəd a dala va gwar a fəlku ga gudu na. Nahkay nətamfəŋa kà bay məgur kəsa nana.

12

Pol eji zlabay àna zlam ya ti Yezu àngazli ni

¹ Ku tamal miji zlabay ti zlam masakani nəŋgu ni, ahàr àdəm si niji zlabay ni kwa. Nahkay nəzlapaki ka zlam ya ti Bay geli àngazlu, nìpi ni.

² Maslaŋa nahaŋ àbu, nəsəra naŋ a, naŋ mis ge *Krist. Maslaŋa gani nani ti Melefit àzoya naŋ agavəla drin afa gana a huđ

melefit va. Zlam gani nani àgrakivu ti àgra vi a kru mahar fad. CɁ Melefit àzoru ni naŋ naŋani, cɁ àzoru ni naŋ naŋani do, àŋgazli zlam, èpi ciliŋ ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa.

³⁻⁴ Iy, maslaŋa gani nani Melefit àzoya naŋ a driŋ agavəla a məlaŋ gayan sulumani va. * CɁ Melefit àzoru ni naŋ naŋani, cɁ àzoru ni naŋ naŋani do, àŋgazli zlam, èpi ciliŋ ti nəsər do. Àsər ti si Melefit kwa. Ka məlaŋ nani ti maslaŋa gani təhia ma ndahaŋ a. Ma gani nani ya èci ni ti mis hirikieni èsliki mədəmani do, Melefit àcafaŋa mis ga mədəmana daya.

⁵ Maslaŋa nani ti niŋi zlabay àna naŋ tata, nu nuani ti niŋi zlabay àna ahər goro do. Niŋiki zlabay ti ke gedebi goro ni ciliŋ.

⁶ Ay ku tamal niŋi zlabay àna ahər goro nənŋu ni, zlabay goro ya niŋi ni ti zlabay ga muru do, adaba ma goro ya nədəm ni ti ma ge jiri. Ay ti nawayay miŋi zlabay do, adaba nawayay ti mis tədəm nu gədəkani àna zlabay goro ya niŋi ni ba. Nawayay mis tədəm nu gədəkani ti azuhva təwi goro ya təbu tipi nagray ni akaba ma goro ya nəhi ana tay, tici ni sawaŋ.

⁷ Zlam ge Melefit ya àŋgazlu sulumani gərgəri kayani ni ti akal niŋi zlabay àna tay tata. Ay ti Melefit àvua zlam nahaŋ a, àfuviya a vu va, awayay ti niŋi zlabay ba. Ere gani nani awər nu akada adak èjia mis a ti awər naŋ ni. Ere gani nani Melefit àvi divi gani ana *Seteni ti məfuviyu, ti niŋi zlabay ba.

⁸ Nahkay sak mahkər nəhəŋgala Bay geli a ti məzuaba ere gani nana ya agru daliya na a vu ba.

⁹ Ay ti àhəŋgrufəŋ, àhu ahkado : « Sulum goro ya nəgruk ni ti eslək, adaba ka ya ti mis naŋ àbu gedebeni ni ti, ere ye ti agray ni dek agray ti àna njəda goro ciliŋ. » Ègia nahkay ti nəmər àna gedebi goro ni, niŋi zlabay àna naŋ, adaba ere ye ti nagray ni dek ti nawayay nagray àna njəda ge Krist ciliŋ.

¹⁰ Nahkay nu gedebi ti nəmər sawaŋ. Ku tamal mis tindivi nu, təfəku ŋgasa, təgru daliya gərgəri kay nənŋu ni, nəsəra zlam

nday nani ya təgru ni ti azuhva Krist, nahkay nəmərnu àna naŋ. Adaba ka ya ti nu gedebeni ni ti, nəbu àna njəda ge Krist ya àvu ni.

Pol ajalaki ahər ka ndam ga Yezu ya a Korej ni

¹¹ Ma goro ya nədəm ni ti ma ga muru. Ay kəfumku ŋgasa ga mazlapay ma ga muru nahkay ti lekələm gani. Giri-giri àgəski kəzləbum nu ti lekələm. Nu ti nislə araŋa do, ay ndam ya ti kədəmum nday ndam *asak ga Yezu gədəkani ni ti ku gəzit day tətam nu do.

¹² Ka ya ti nu nəbu afa gekuli ni ti nəbesa daliya gərgərana kay, Melefit day àvua njəda ga magray zlam magray ejep a gərgərana kay. Zlam ya àgravu ni dek ti adafaki nu zal asak ga Yezu ededīŋ ededīŋeni.

¹³ Ere ye ti nəgri ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa ndahaŋ bu ni, nəgri ana kuli ndo ni ti məŋ ga mam ? Àbi ! Zlam àbu bəlaŋ ciliŋ nəgri ana kuli ndo. Zlam gani nani ti nihi : nihindifiŋa siŋgu kə kuli ga məjənaki nu a ndo. Tamal goro ya nəgray nahkay ni zlam magudarani ti, mbrəŋumfua !

¹⁴ Nihi day nəbu nəslamalavu ga maŋgoni afa gekuli ya mahkər. Eninjəa day enihindifiŋa zlam kə kuli ga məjənaki nu a do. Nawayay ti lekələm lekələmeni, do ni ti nawayafəŋa zlam kə kuli a do. Tanŋahi elimeni ana bəza ti ata bəŋ gatayani, do ni ti bəza tanŋahi elimeni ana ata bəŋ gatay do.

¹⁵ Ku niŋiŋkaba zlam goro a dek, ku niŋiŋ ahər goro goroani ga məjənaki kuli nənŋu ni àhəlu ahər do, nəmərnu àna naŋ sawaŋ. Nawayay kuli dal-dal emiteni ti, akawayum nu va do azuhva nani aw ?

¹⁶ Leli dek məsəra, nihindifiŋa zlam kə kuli a ndo. Ay ti mis ndahaŋ tədəm nənjəhki ke kuli a sawaŋ.

¹⁷ Nənjəhki ke kuli ti ahəmamam ? Ndam ya ti nəsləruru tay afa gekuli ni ti, maslaŋa gatay bəlaŋ ti àgosa kuli a waw ?

¹⁸ Nəhi ana Tit mōru afa gekuli, nəslərləŋoru wur ga məŋ geli ya kəsəruma naŋ a lala ni. Tit òru ènjəa afa gekuli a ti

* 12:3-4 Məlaŋ sulumani ge Melefit ti awayay adəmvaba dini sulumani (məŋjay Maŋgahani 2.7 ; Lək 23.43).

àgosafəŋa zlam kè kùli a waw ? Nğay leli ata Tit ti tawi geli ya magray ni bəlanani, majalay ahàr geli day bəlanani ti kəsərum do waw ?

¹⁹ Kəhumi ana ahàr a ma goro ya nəbiki ana kùli ni bu ni dek ti mawayay matamfəŋa kè kùli a waw ? Aha, nahkay do, adaba leli ndam ge *Krist. Zləbəba goro ni, pakama geli ya məhi ana kùli ni dek ti məhi ana kùli ti kè meleher ge Melefit, adaba mawayay ti kəŋgətumkivu njəda e divi ge Melefit bu.

²⁰ Nədəm nahkay ti adaba nakoru afa gekùli wudak. Eninjua, nədi ahàr ana kùli kəbum kəgrum zlam ya ti nəwayay kəgrum do ni ti nəwayay do. Tamal nahkay ti zlam ya anəgri ana kùli ni ti lekələm day akawayum do. Zlam ya ti nawayay kəgrum ba ni nday hi : kələgumvu ba, kizirəmvu ba, kəzumum bəruv ba, kəgrumvu solu ba, kindivəmvu ba, kəsumivu ana mis ba, kijəm zlabay ba, akaba kiwisiŋəm kabu zlam ba.

²¹ Eninjua afa gekùli a ti Bay Melefit goro aməbəkù mimili kè meleher gekùli àna tawi gekùli ya kəgrum ni ti nəwayay do. Bi eninjua afa gekùli a ti nədi ahàr ana ndam ya təbu tagudar zlam kekileŋa, təmbrəŋ magray hala ndo, tagray zlam ge mimili kələvad, təwayay məmbrəŋ magudar zlam gatay ni do ni. Tamal nòru nədia ahàr ana tay a nahkay ti enitawi azuhva zlam gatay ya tagray ni. Zlam gani nani dek ti nəwayay do simiteni.

13

Pol ahivù ma ana ndam Korej

¹ Nihi ti nawayay nanjoru afa gekùli ya mahkər. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Təwəlki mis ka zlam wudaka ti ahàr àdəm mis cə ahkay do ni mis mahkər tğray sedi gani.* »

² Ka ya ti nòru afa gekùli ye cə ni ti nəhiva ana kùli a àndava. Ay nihi nu nəbiyu eslini bi day nəhikaboru ma gani ana ndam ya tğudar zlam ni akaba mis ndahan ni dek keti : ka fat ya ti eninjua ni ti anatrađ ndam magudar zlam ni dek, maslaŋa gatay bəlan amatamfua do.

³ Kawayum kəsərum ma goro ya nəhi ana kùli ni ti ma ge *Krist ya ahi ana kùli ededŋ ededŋeni ni aw ? Nara nədəfiki ana kùli, kara kəsərum. Tawi ge Krist ya agray e kidŋ gekùli bu ni ti tawi ge mis gedebeni do, adafaki naŋ àbu ana njəda.

⁴ Ka ya ti *tədarfəŋ Krist kà təndal ni ti naŋ gedebeni ededŋ, ay nihi ti Melefit àhəŋgaraba naŋ a, naŋ àbu àna sifa. Nahkay ere ye ti agray ni dek ti agray àna njəda ge Melefit. Leli ndam *asak gayaŋ ni məbu akaba naŋ akada mis bəlan, leli day ndam gedebi. Ku tamal leli gedebeni nəŋgu ni, eminjua afa gekùli ka fat gana ti amədəfiki ana kùli leli məbu àna sifa ge Krist. Nahkay tawi geli ya amagraj e kidŋ gekùli bu ni ti amagraj ti àna njəda ge Melefit.

⁵ Nəhi ana kùli nahəma, njəhaduma ti kədəgəzlum ahàr lala day. Lekələm ti kəbum kəfumki ahàr ke Krist ededŋ aw ? Nğay Yezu Krist naŋ bəlanani akaba kùli ti kəsərum do waw ? Do ni ti bi kədəgəzluma ahàr a, kəsəruma kijəmkia ke divi a.

⁶ Leli ndam asak ededŋ ti nəsəra, akəsərum. Akəsərum ti àna tawi geli ya magray ni ; mijkia ke divi a ndo.

⁷ Ay ti leli məbu mahəŋgali Melefit ana kùli ti kəgudarum zlam ba simiteni. Leli mijkia ke divi a ndo, ay nğay mis tədəm leli mis sulumani ti mawayay do ; mawayay kəgudarum zlam ba ni ti ga nani do. Ere ye ti leli mawayay ni ti, mawayay ti kəgrum zlam sulumani. Ku tamal mis tədəm mijkia ke divi a nəŋgu ni, àgray araŋa do.

⁸ Nədəm nahkay ti adaba leli misliki məmbrəŋ tawi ge jiri koksah ; magray ti si tawi ge jiri kwa.

⁹ Kəla ka ya ti leli gedebeni, lekələm ti ni njəda-njədani ni ti məmərvu. Leli mahəŋgalay Melefit, mawayay ti məslamalay manjəhad gekùli ti kəgudarum zlam va ba.

¹⁰ Nəbikiuru pakama hini ana kùli ka wakita ka ya ti nu drin drin akaba kùli nahkay ni ti, adaba nawayay ti kəmbatumkaba manjəhad gekùli a. Nahkay eninjua afa gekùli a ti anələgi ana kùli do. Tawi goro ya nagraj ni dek ti nagraj àna njəda ga Bay geli ya àvu ni. Ay njəda gani

* 13:1 Mimbiki 19.15.

nani ya àvu ni ti ge mijin kɛli do, ga mævi njæda ana kɛli àna nan sawan.

Pol agri sa ana mis

¹¹ Nihì ti bæza ga mmawa goro ni, ma goro àbi kay va bi. Nawayay ti kàmærumvu, kâslamalum manjêhad gekɛli, ku way way do e kidin gekɛli bu mâvi njæda ana maslanà nahan, ma gekɛli mârakaboru, kânjêhaduma àna sulumana. Bay Melefit ti awayay mis, avi manjêhad sulumani ana mis daya ; nahkay tamal kægum zlam nday nani dek ti amanjêhad akaba kɛli kɛlavad.

¹² Grumvu sa e kidin gekɛli bu lala, akada ga ndam ge Melefit ya tagravu sa ni. Ndam ge Melefit ya ahalay ni dek tægria sa ana kɛli a.

¹³ Sulum ga Bay geli Yezu *Krist mælèbu akaba kɛli dek, Melefit mâgray ti lekulum dek kawayumvu akada gayan ya awayay mis ni, *Mæsuf Njêlatani mâgray ti lekulum dek kânjêhadumkabu àna sulumani.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni Ere ye ti mādāmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Galasi ni

Maslaṅa ya ti àbaki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : àbaki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Leli māsar sarta ya àbaki wakita ni do, māsar melaṅ ya àbaki ni do daya. Àbiki ti ana ndam Galasi : Galasi ti kasa do ; haḍ kà gəvay ga Azi (a vad'ya kani Azi akaba Galasi ti təbu ka haḍ Turki). Kasa Ikoniyum, Listir akaba Derbi ti ka haḍ Galasi ; ka ya ti Pol òru e mirkwi gayan ye enjenjeni ni ti àhia ma ge Melefit ana ndam ga kasa nday nana (Təwi 14). Pol àbiki wakita hini ana ndam Galasi ya ti təgəskabá ma ga Yezu ya àhi ana tay na.

Àbaki wakita ti adaba mis ndahaṅ e kiḍiṅ ga ndam ga Yezu ya ka haḍ Galasi ni bu ni tādām ahār àdām ndam ga Yezu təgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz àbaki ni dek : ahar gəḍakani tādām si ndam ga Yezu dek tēkeley kəḍi kwa (6.12). Pakama gatay ya tādām ni àzumia bəruv ana Pol a dal-dal, nahkay àbiki wakita hini ana ndam Galasi dek ga məhiani ana tay táfəki ṅgasa ke mis ge mekeley kəḍi ba ; tamal maslaṅa awayay egi mis ge Melefit àna mekeley kəḍi ni ti, Krist àjanaki naṅ va do (5.2).

Pol ànjəki ka pakama gayan, àdām naṅ zal asak ga Yezu edeḍiṅ : àfiyu Pol e təwi gayan ni vu ti Melefit ; ndam asak ga Yezu ndahaṅ ni təgəskabá Pol a, tādām ma gayan ya àhi ana mis ni ti ma ge Melefit edeḍiṅ. Pol àdām zlam ya ti àcahi ana mis ni ti Melefit Melefiteni àhi, do ni ti mis àhi do (1-2).

Pol àdām ka ya ti ndam Galasi təgəskabu ma ge Melefit enji ni ti tiḡia bəza ge Melefit a. Təgəskabu, tiḡi bəza ge Melefit ti azuhva təwi ga Məsuf ge Melefit, do ni ti azuhva Divi ge Melefit ya Məwiz àbaki ni do. Àhi ana tay nihi ti kəmbərəṅum Məsuf ge Melefit, kəgəsumkabu Divi ge Məwiz ni ciliṅ ti kamam ? Nday ya ti təgəskabu Divi gani ciliṅ,

təmbərəṅ Məsuf ge Melefit ni ti nday evidi, nday bəza ge Melefit va do (3-4).

Ke mendeveṅ ga wakita ni àhi ana ndam Galasi si tənjàhad àna njəḍa ga Məsuf ge Melefit kwa. Tamal maslaṅa agəskabu njəḍa ga Məsuf ge Melefit ya avi ni ti, esliki məmbərəṅ zlam magudarani dek ; do ni ti Divi ge Məwiz ciliṅ ni ti àjanaki naṅ do. Tamal maslaṅa àgəskabá Krist a ti, maslaṅa nani ègia mis məwena : zlam ndahaṅ ni dek tislī arana do (5-6).

Sa ga Pol

¹ Nəbəki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu. Àslərbīyu nu ti mis hihirikenī do. Təvu njəḍa gani ti mis do ; təvu njəḍa gani ti ata Yezu *Krist nday ata Bəṅ geli Melefit, naṅ ti àhəṅgaraba Yezu e kisim ba.

² Nu Pol nəgri sa ana kəli, lekələm ya ti kəfumki ahār ka Yezu, kəbum *kacakalumvu a kasa gərgərani bu ka haḍ Galasi ni. Bəza ga məṅ geli ya məbu akaba tay ni təgria sa ana kəli a daya.

³ Bəṅ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist təgri sulum gatay ana kəli, təgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

⁴ Krist ti àgəskabá ti təkad naṅ azuhva zlam magudarani geli, ga məhəlabə leli a duniya hini magədavani ni ba. Krist àgray nahkay ti ka mawayay ga Bəṅ geli Melefit.

⁵ Melefit ti məzləbum naṅ ga kaṅgay-kaṅgayani. Aya nahkay !

Ma Məwəni Sulumani ti bəlaṅ həya, nahəṅ àbi

⁶ Ere ye ti kəgrum ni ti àgrua ejep a dal-dal, adaba nəhi ana ahār kəgrum zlam akada nani do. Melefit àzala kəli azuhva sulum ge *Krist ya àgri ana kəli na. Ay ti lekələm kəmbərəṅuma Melefit ke wecewecena ; kəbum kəḍəbum ma məwəni nahəṅ sawan ti ahəmamam ?

⁷ *Ma Məwəni Sulumani nahəṅ ti àbi, si goro ya nəhi ana kəli ni ciliṅ. Ay mis ndahaṅ təbu tiwisirikaba ahār ana kəli a, tawayay tambatkaba Ma Məwəni Sulumani ge Krist na.

⁸ Leli məhia Ma Məwəni Sulumani ana kəli a ; tamal maslaṅa ahi ma nahəṅ ana kəli gərgəri akaba ma ya məhi ana kəli ni ti Melefit mətikwesla maslaṅa gana. Ku leli

leleni, ku *məslər ge Melefit àsləkabiya e melefit ba ahi ma gani ana kəli nəŋgu ni, Melefit mətikwesla naŋ a.

⁹ Leli məhia ana kəli a, nihi day nəhi ana kəli keti: Tamal maslaŋa ahi ma məweni nahaŋ ana kəli gərgəri akaba ma ya ti kəgəsumkabu ni ti Melefit mətikwesla maslaŋa gana.

¹⁰ Nəhi ana kəli nahkay ti kəhumi ana ahàr nawayay ti mis tázləbay nu waw? Aha, nahkay do! Bay ya ti nawayay mázləbay nu ni ti Melefit. Kəhumi ana ahàr nawayay ti pakama goro mábəlafəŋ kə mis aw? Aha, nahkay do! Kekileŋa tamal nawayay pakama goro mábəlafəŋ kə mis keti ti akal nu bay məgri təwi ana Krist va do.

Pakama ga Pol ya ahəŋgri ana mis ni ti Yezu Krist àhi àna ahàr gayəŋ

¹¹ Bəza ga mmawa, nəhi ana kəli nahəma, *Ma Məweni Sulumani ya nəbu nəhi ana kəli ni ti ma ge mis hihirikeni do.

¹² Mis hihirikeni àhu ma gani do, mis hihirikeni àcahu ma gani do daya. Àdəfuaba ma gana ti Yezu *Krist àna ahàr gayəŋ.

¹³ Zlam ya ti nəgray ahaslani ka ya ti nađəbay Melefit akada ga ndam *Zəde ni ti kicəma àndava. Ka sarta gani nani ti nəgria daliya ana ndam ge Melefit àsabəy, nəwaya mijin tay a.

¹⁴ E kidin ga məndalala goro bu e jiba goro bu ni ti nađəba divi ga ndam goro ndam Zəde na, nətama nday ndahaŋ na ahar gəđakana. Nəwaya mađəbay divi ga ata bəŋ goro na dal-dal àsabəy.

¹⁵ Ay kwa ka ya ti nu a huđ ga mmawa bu ni ti Melefit àdaba nu a. Àgru sulum gayəŋ, àzalay nu ga məgri təwi. Sarta gayəŋ àra ənjia ti

¹⁶ àŋgazlu Wur gayəŋ ti nəsar Wur ni, ti nəzlapaki ka Wur ni, nəhi ma gani ana mis ya nday ndam Zəde do ni. Ka sarta gani nani ti nihindifinə ma kə mis hihirikena ndo.

¹⁷ A Zerəzalem day nòru ga məməŋjiyu ndam ya ti tiŋi ndam *asak ga Yezu enji goro ni ndo. Nòru suwwa ka hađ Arabi sawəŋ. Kələŋ gani nəŋga a Damas a.

¹⁸ Vi mahkər kələŋ gani day kwa ti nòru a Zerəzalem ti nəsar Piyer. Məŋjəhadkabu vađ kru mahar zlam cilin.

¹⁹ Eslini ti nipi zal asak nahaŋ ndo, nipi ti Zek wur ga məŋ ga Bay geli ni cilin.

²⁰ Kə meleher ge Melefit, ma goro ya nəbəki ni ti ma ge jiri, nəsəkəđ malfada do.

²¹ Kələŋ gani nəsləka, nòru ka hađ Siri akaba ka hađ Silisi.

²² Ka sarta gani nani ti ndam ge Krist ya *təcakalavu ka hađ *Zəde ni tipi nu day-day faŋ ndo.

²³ Ticia ma ge mis ya tədəmku na cilin; mis ni tədəm: « Maslaŋa ya ti àgri daliya ana leli ahaslani, àcafəŋa leli ga məhi ma ga məfəki ahàr ke Krist ana mis a ni, nihi ti əgia naŋ naŋani àna ahàr gayəŋ naŋ àbu ahi ma gani nani ana mis. »

²⁴ Tàra ticia nahkay ti tázləbay Melefit azuhva nu.

2

Pol akaba ndam asak ga Yezu ndahaŋ ni

¹ Vi kru mahar fađ ka ahàr gani nahəma, mòru a Zerəzalem ata Barnabas. Ka ya ti mòru ni ti nəza Tit a ju.

² Nòru eslini ti adaba *Məsuf ge Melefit àhu ru. Nòru ninnjə ti məcakalavu akaba gəđakani gatay ka ahàr geli. Məra məcakalava ti nəŋgahadiaba *Ma Məweni Sulumani ya nəhi ana nday ya ndam *Zəde do na ana tay a. Nəhi ana ahàr bi atədəm təwi goro ya nəgray ahaslani ni akaba təwi goro ya nəbu nagraŋ nihi ni zlam masakani.

³ Ay tədəm nahkay ndo. Ku Tit naŋ zal Gres ni day təfəki ŋgasa ge *mekeley kəđi akada ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ndo.

⁴ Təzlapaki ke mekeley kəđi ti adaba mis ndahaŋ təbu tasəkəđ malfada, tədəm tađəbay Yezu. Nday gani ti təhurkiviyyu ke leli akal-akal, tawayay tacalki leli ndam ga Yezu *Krist ni ka zlam magudarani adaba mađəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni va do. Nday tawayay ti mađəbay Divi gani, miŋi evidi gani keti.

⁵ Nday gani nani ti məgəsiki pakama gatay ni ana tay ku gəzit ndo simiteni. Adaba Ma Məweni Sulumani ya məhi ana

kəli ni ti ma ge jiri ; nahkay mawayay ti tagudarikaba ma gana ana kəli a ba.

⁶ Ay nday ya ti ndam geli a Zeruzalem ni tədəm nday gədəkani ni ticia ma goro na. Ku tamal nday gədəkani, ku tamal nday gədəkani do nəngu ni aranja gani goro do, adaba Melefit ti amənjələŋ ke mis akada ge mis hihiriken ni do. Nday gani tارا ticia ma goro na ti təhu : « Ma Məweni Sulumani ya kəhi ana mis ni ti abəlay, kədəmkiviyu ma nahan ba. »

⁷ Tədəm nahkay ti adaba təsəra Melefit adaba nu ga məhi Ma Məweni Sulumani ana ndam ya nday ndam Zude do, tēkeley kədi do na, akada ya adaba Piyer ga məhi Ma Məweni Sulumani ana ndam Zude, nday ya ti tekeley kədi na.

⁸ Yezu əvia njəda ana Piyer ge migi zal asak gayan e kidin ga ndam Zude ba ; əvu njəda ge migi zal asak gayan e kidin ga ndam ya nday ndam Zude do ni bu ni day nan gani.

⁹ Nahkay ata Zek, Piyer akaba Zeŋ, nday ya ti ndam Zeruzalem tədəm nday akada medikedik gatay ni, təgəskabá ga Yezu ya agru sulum gayan ga məgri təwi na, mək təgəsfəŋa ahar kə leli akaba Barnabas a ga madəfakiani miġia leli dekeni ka ahar bəlan : leli ti magray təwi e kidin ga ndam ya ti nday ndam Zude do ni bu, nday ti ni tagray təwi e kidin ga ndam Zude bu.

¹⁰ Ay ti təhi ana leli məjənaki ndam gatay ya talagani ni cilin, do ni ti təhikivu ma nahan ana leli ndo. Ma gatay hini ya təhi ana leli ni ti nu day ənuviyu a ahər bu, nəwaya magrana akada nana.

Ata Pol nday ata Piyer tagray gejewi a Antiyos

¹¹ Ay ka ya ti Piyer əra afa goro a Antiyos a ni ti nələgia kə meleher ge mis a, adaba agudara zlam a :

¹² ka ya ti ənġia afa geli a ni ti nan əbu azum zlam akaba nday ya ti ndam *Zude do ni. Ay kələŋ gani Zek əslərbiyu ndam Zude ndahan. Nday nakəŋ tارا tinġia nahəma, Piyer nakəŋ əgrafəŋa anġwaz kə tay a, nahkay əsləkafəŋa kə ndam ya ti nday ndam Zude do, təbu təzum zlam akaba tay na, əwayay ti tīpi nan akaba tay do.

¹³ Ndam Zude ndahan ni day təgray akada ge Piyer ni, təbu tajalay ahər cə cə. Barnabas əra epia nahkay ti ku nan day əgray akada ga nday ndahan ni bilegeni ; əwayay ti ndam Zude ni təsər nan əmbrəŋa divi gatay na do.

¹⁴ Ka ya ti nipi ti nday nakəŋ tədəbay divi ga *Ma Məweni Sulumani əna jiri gani va do ni ti nəhi ma ana Piyer kə meleher ge mis dek. Nəhi ahkado : « Nak zal Zude tekeđi kənjəhad akada ga ndam Zude ni do, kənjəhad akada ga nday ya ti nday ndam Zude do ni. Ay ti kəhi ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, tənġəhad akada ga ndam Zude ni ti əgravu ahəmamam ? »

Melefit adəm leli ndam jireni ti azuhva məfəki ahər geli ka Yezu ni cilin

¹⁵ Leli ti ndam *Zude eđedġin adaba ata bəŋ geli ndam Zude ; leli ndam jiba ndahan ya təzalay tay ndam magudar zlam ni do.

¹⁶ Ku tamal nahkay nəngu ni, leli məsəra təwi ga ndam ya tədəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz əbəki ni ti, maslaŋa əbi ya ti Melefit adəm nan jireni kə eri gayan azuhva təwi gani nani bi ; Melefit adəm mis jireni ti si maslaŋa ya ti əfəkia ahər ka Yezu *Krist a ni cilin. Leli ti məfəki ahər ka Yezu Krist ti məwayay ti Melefit mədəm leli ndam jireni kə eri gayan azuhva məfəki ahər geli ni, do ni ti məwayay ti Melefit mədəm leli ndam jireni azuhva geli ya mədəbum Divi ya Məwiz əbəki ni do. Adaba təwi ga ndam ya tədəbay Divi ya Məwiz əbəki ni ti maslaŋa əbi Melefit adəm nan jireni azuhva təwi gani nani bi simiteni.

¹⁷ Leli ndam Zude ti mawayay ti Melefit mədəm leli ndam jireni kə eri gayan ti adaba leli məbu məfəki ahər ke Krist palam. Magray nahkay ti ndam Zude ndahan ni təzalay leli ndam magudar zlam, adaba məgray təwi akada ge Məwiz ya adəm ni do. Əġia nahkay ti Krist ezligiyu leli a magudar zlam vu waw ? Aha, ezligiyu leli do !

¹⁸ Ay tamal maslaŋa əmbrəŋa zlam ya ti Məwiz adəm təgray a wakita gayan ni bu na, kələŋ gani agray keti ti gayan ya agray keti ni ti agray ti əġia bay magudar zlam a.

¹⁹ Nu ti ka mədəm ge Melefit ya Məwiz əbəki ni ti akada nu məmətani. Əġia nəməta

nahkay ti nàdabay Divi ya Mawiz àbèki a wakita gayan bu ni va do. Ere gani àgravu nahkay ti, ti nânjèhad àna sifa kè eri ge Melefit. Ka ya ti *tadarfəŋ Krist kà təndal ni ti tādarkabiyu leli ka ahar bəlan ;

²⁰ nihi ti nu nəbu àna sifa, ay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ya ahaslani ni va do : leli məbu ka ahar bəlan akaba Krist, nahkay sifa ya ànuviyu ni ti sifa ge Krist. Tamal nu nəbu àna sifa nihi a duniya bu ni ti azuhva nəfəkia ahàr ke Krist Wur ge Melefit a palam. Nan ti awayay nu, àgəskabá ti təkaf nan a kəla goro va.

²¹ Zlam gani nani ti Melefit àgru ga sulum gayan : nahkay ti nəmbrəŋ do simiteni. Mis ndahan tədəm Melefit àdəm mis jireni ti azuhva tawi ga maslanə gani nani ya àgray akada ge Mawiz ya àbèki ni. Ay nahkay do : tamal nahkay ededŋ ti Krist amət ti masakani.

3

Melefit ahəŋgay mis ti ahəmamam ?

¹ Lekulum ndam Galasi ti lekulum ndam muru ! Lekulum ti araŋa agray kuli aw ? *Tadarfəŋ Yezu *Krist kà təndal ti təhia ma gana ana kuli a, kicəma lala, kala kərəma àna eri gekuli a.

² Nihi ti nawayay nihindifəŋa ma kè kuli a bəlan : Melefit àvi *Məsuf Njəlatani ana kuli ti adaba kədəbum *Divi ge Melefit ya Mawiz àbèki ni tək, day ti àvi ana kuli ti adaba kəgəsumkabá ma àki ka məfəki ahàr ka Yezu na palam aw ?

³ Lekulum ndam muru emiteni ti kamam ? Kənjumki ka məfəki ahàr ke Krist ti àna njədə ga Məsuf ge Melefit, nihi ti kəgrum tawi àna njədə ga vu gekuli gekuleni ti kamam ?

⁴ Zlam àgrakiva ke kuli a kay, ay zlam nday nani ti kəhumi ana ahàr zlam masakani aw ? Zlam nday nani ti tigi zlam masakani koksah !

⁵ Melefit nan əbu avi Məsuf gayan ana kuli, agray zlam magray ejep e kidŋ gekuli bu daya. Agray nahkay ti adaba kədəbum Divi gayan ya Mawiz àbèki ni tək, day ti agray ti adaba kəgəsumkabá ma àki ka məfəki ahàr ka Yezu na palam aw ?

Ere ye ti àgrakivu ka Abraham ni

⁶ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay Melefit àdəm nan mis jireni kè eri gayan.* »

⁷ Nahkay ti ahàr àdəm kəsərum nday ya ti təfəkia ahàr ke Melefit a ni ti nday bəza hud ga Abraham.

⁸ Kwa ahaslani Melefit àdəm a Wakita gayan ni bu nahkay hi : nday ya ti nday ndam *Zəde do ni ti a vad nahan Melefit amədəm nday ndam jireni kè eri gayan azuhva məfəki ahàr gatay ni. Wudaka zlam nani ara agravu ti Melefit àhiaba ma gana ana Abraham a àndava. Àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu nahkay hi : àhi « Anəgri sulum goro ana jiba gəgərani dek ti, anəgray àna nak.† »

⁹ Abraham àra àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit àgria sulum gayan a. Nahkay ku way way do tamal àfəkia ahàr ke Melefit a ti Melefit agri sulum gayan akada ya àgri ana Abraham ni.

¹⁰ Nday ya ti tədəm tadəbay *Divi ge Melefit ya Mawiz àbèki ni ti Melefit mədəm nday ndam jireni nahəma, Melefit etikwesl tay, aməwəl tay dek àna seriya sawan. Adaba àbu məbəkiani a wakita ge Mawiz ni bu ni nahkay hi : « Ahàr àdəm ku way way do məgəskabu pakama ya àbu məbəkiani a wakita hini bu ni dek, məgray tawi àna nan kəlavad, àmbrəŋ ba, do ni ti Melefit aməwəl nan àna seriya.‡ »

¹¹ Məsəra maslanə ya ti Melefit àdəm nan mis jireni kè eri gayan adaba adəbay Divi ya ti Mawiz àbèki a wakita gayan ni bu ni ti àbi. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : « Maslanə ya ti Melefit àdəm nan jireni kè eri gayan adaba àfəkia ahàr a ni ti, maslanə gani nani ti Melefit aməvi sifa. »

¹² Nahkay divi ga wakita ge Mawiz akaba divi ga məfəki ahàr ke Melefit ti nday gəgəri. Àbu məbəkiani a wakita ge Mawiz ni bu nahkay hi : « Maslanə ya ti àgəskabá ere ye ti àbu məbəkiani a wakita hini bu na mək agray zlam gani nani dek nahəma, Melefit aməvi sifa azuhva nani.§ »

* 3:6 Mənjəkiani 15.6. † 3:8 Mənjəkiani 12.3. ‡ 3:10 Mimbiki 27.26. § 3:12 Mənjəy Levi 18.5.

13 Ay leli ti màdabay Divi ya ti M̄wiz àbaki ni dek do, nahkay akal Melefit etikwesl leli, awəl leli àna seriya. Ay *Krist àmba leli a ; Melefit àwəl nañ àna seriya a kəla geli vu. Məsəra, àbu mabəkiani a wakita ge M̄wiz ni bu nahkay hi : « Maslaña ya ti *tadarfəña nañ kà təndal a ni ti Melefit etikwesla nañ a àndava.* »

14 Yezu Krist àgray nahkay ti, àwaya ti nday ya ti nday ndam Zude do ni nday day tən̄gət *sulum ge Melefit ya àgri ana Abraham ni ; atən̄gət ti nday ya ti təbu akaba Krist akada mis bəlan̄ ni. Ahaslani ti Melefit àdambiya, àdəm aməvi Məsuf gayan̄ ana mis ; àwayay məviani ti ana leli ya məfəki ahàr ke Krist ni.

Melefit àwəlkabu pakama gayan̄ akaba Abraham

15 Bəza ga mmawa, nazay mazavu ga zlam ya ti mis tagray ni. Tamal mis ti ma gatay dek bəlan̄ təwəlkabá ma gatay a ti, maslaña ya ti adəm ma gani ma masakani ahkay do ni eferkiviyu ma nahan̄ ni ti àbi.

16 Nahkay day Melefit *àwəlkabu pakama gayan̄ akaba Abraham, àhi : « Anəgruk sulum goro, anəgri ana wur hud̄ gayak daya.† » N̄gay aməgri ana bəza hud̄ gayan̄ ti adəm ndo : nahkay adəm aməgri ana mis kay do, ana mis bəlan̄ cilin̄. Məsəra, àbu mabəkiani a Wakita gayan̄ ni bu nahkay hi : « Anəgri ana wur hud̄ gayak. » Wur hud̄ gayan̄ nani ti *Krist.

17 Ere ye ti nawayay nədəm ni ti nihi : Melefit àwəlkabá pakama gayan̄ ata Abraham a àndava. Vi diñ diñ fad̄ àna kru kru mahkər ka ahàr gani day kwa ti àdəfiki *Divi gayan̄ ana M̄wiz. Ay pakama ya àhi ana M̄wiz ni ti àzay məlan̄ ga pakama ya àwəlkabu ata Abraham ni koksah, adaba ere ye ti Melefit adəm aməgray ni ti agray eded̄in̄.

18 Tamal Melefit avi zlam ana mis ti azuhva tādabay Divi ya ti M̄wiz àbaki a wakita gayan̄ ni bu ni ti, àvi ana tay akada gayan̄ ya adambiyu aməvi ana tay ga sulum ni do. Ay ti àgravu nahkay do, adaba Melefit àwəlkabá pakama gayan̄ akaba Abraham a, àhi : « Anəvuk zlam ga sulum. »

Melefit adəfiki Divi gayan̄ ana M̄wiz ni ti kamam ?

19 Ay tamal nahkay ti kələn̄ gani Melefit adəfiki *Divi gayan̄ ana M̄wiz ni ti kamam ? Adəfiki ti, ti leli məsər məbu magudar zlam kè eri ge Melefit. Melefit adəfiki ti ga hayan̄ani, duk àbivoru ana mara ga wur hud̄ ga Abraham ya Melefit adəmkibiyu ma ni. *Divi ge Melefit ya M̄wiz àbaki ni ti *məslər ge Melefit təhi, mək M̄wiz day àhəngri ana ata bəñ geli. ‡

20 Tamal maslaña àbu ahəngri ma ana mis ndahan̄ ni ti, ma ya ti ahəngri ni ti gayan̄ gayan̄ani do. Ay ka ya ti Melefit àhi ma ana Abraham ni ti, nañ nañani àhi àna ma gayan̄, do ni ti maslaña nahan̄ ahəngri ana Abraham do.

21 Ègia nahkay ti Divi ge Melefit ya adəfiki ana M̄wiz ni ti awayay adəmvaba pakama ya àhibiyu ana Abraham ni ti pakama masakani aw ? Aha, nahkay do ! Tamal mis tən̄gət *sifa ya àndav day-day do ni àna Divi ya M̄wiz àbaki ni eded̄in̄ ti, akal Melefit adəm mis jireni ti azuhva pakama gani nani. Ay ti àgravu nahkay do.

22 Ere ye ti pakama ge Melefit adəm agravu eded̄in̄ ni ti nihi : mis a duniya bu dek tàgudara zlam a, tisl̄iki məmbrəñani do ; t̄igia evid̄i gana, akada nday a dan̄gay bu. Agravu nahkay ti Melefit awayay agri sulum gayan̄ ana ndam ya ti təfəkia ahàr ka Yezu *Krist a ni. Sulum gani nani ti Melefit adəmkibiyu ma ahaslana, mis tən̄gət ti azuhva təfəki ahàr ka Yezu Krist, do ni ti tən̄gət do.

23 Ahaslani ti divi ga məfəki ahàr ke Krist àbi fañ bi. Ka sarta gani nani ti Melefit àjəgay leli àna Divi ya ti adəfiki ana M̄wiz ni akada leli a dan̄gay bu. Ahətay sarta ya aməngazli divi ga məfəki ahàr ka Yezu Krist ana leli ni.

24 Nahkay Divi ya M̄wiz àbaki ni ti ègia akada ga maslaña ya abi slimi ana bəza ni. Melefit àvi ana leli ti, ahətay sarta ga Yezu Krist ya amara ni, ti mədəm leli ya ti məfəki ahàr ka Yezu Krist ni ti leli ndam jireni.

25 Nihi ti Yezu Krist ènjia, leli məbu məfəki ahàr. Nahkay ti t̄awi ga bay məbi slimi

* 3:13 Mimbiki 21.23. † 3:16 Mənjay Mənjəkiani 12.7. ‡ 3:19 Ndam Zude tādəm pakama ge Melefit ya M̄wiz àbaki ni ti məslər ge Melefit təhəngri. Ay mədi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

ana leli ni àndava ; Divi ge Melefit ya M̄wiz àbèki ni àbi àna njèda ga mægur leli va bi.

²⁶ Lekulùm dek k̄fumkia ahàr ka Yezu Krist a, nahkay ti k̄guma bəza ge Melefit a.

²⁷ Lekulùm ya *t̄abaray k̄li àna slimi ge Krist ni dek ti k̄guma akada mis bəlan akaba nan a. K̄ambatumkaba majalay ahàr gek̄li a, nihi ti k̄bum kajalum ahàr akada ge Krist ni.

²⁸ Nahkay ku nak zal Z̄ude, ku nak zal Gres, ku nak evidi, ku nak evidi do, ku nak zal, ku nak wal n̄ngu ni àgray arañja do ; lekulùm dek k̄guma ka ahar bəlan akaba Yezu Krist a akada mis bəlan.

²⁹ Krist ti wur hud ga Abraham ; lekulùm ndam ge Krist, nahkay ti lekulùm day k̄guma bəza hud ga Abraham a. Nahkay k̄ngətuma *sulum ge Melefit ya àhibiyu ana Abraham, àhi « Anəvuk » na.

4

¹ Ma goro ya nawayay n̄hi ana k̄li ni ti nihi : wur tamal b̄nani àd̄m ara azum mekeji gayan, ay nan wur ḡziteni mba ti, ku zlam ni dek gayan n̄ngu ni nan akada evidi.

² Ka sarta nani ti mis t̄bi slimi, t̄bi slimi ana zlam gayan ni daya, duk abivoru ana sarta ya b̄nani àd̄m am̄zum mekeji gayan ni.

³ Leli day nahkay : ka ya ti leli m̄f̄ki ahàr ka Yezu fan ndo ni ti leli akada bəza, leli evidi ga *m̄suf magədavani ya t̄gur duniya ni.

⁴ Ay sarta ya ti Melefit àf̄kad ni àra ènjia ti àsl̄rbiyu Wur gayan. Èwi nan ti wal ; tiwi nan ti e kid̄n ga ndam ya ti tadəbay Divi ya M̄wiz àbèki ni bu.

⁵ Tiwi nan nahkay ti, ti m̄mbaya ndam ya tadəbay Divi gani nani na, ti leli dek m̄gi bəza ge Melefit.

⁶ Ere ye ti ad̄faki k̄guma bəza ge Melefit a ni ti nihi : Melefit àsl̄rivabiya M̄suf ga Wur gayan ana leli a m̄b̄ruv va. M̄suf gani nani nan àbu azlah, ad̄m : « Aba, Baba.* »

⁷ Ègia nahkay ti ku way way do e kid̄n gek̄li bu nan evidi va do, ègia wur ge Melefit a. Nahkay ti Melefit am̄gri sulum gayan

ya ti àd̄m am̄gri ana bəza gayan ni ana k̄li bilegeni. Nani dek ti t̄wi ge Melefit.

Pol awayay ti ndam Galasi tijikia ke divi a ba

⁸ Ahaslani ti lekulùm evidi ga zlam ga duniya ; zlam nday nani ti Melefit do. Ka sarta nani ti Melefit nan way ti k̄s̄rum do.

⁹ Ay nihi ti k̄s̄ruma Melefit a. Nəd̄m nahkay ti, nawayay nəd̄m Melefit às̄r k̄li enji. Ahaslani ti *m̄suf magədavani ya t̄gur duniya ni t̄cahia zlam ana k̄li a, ay k̄mbr̄numa. Zlam nday nani ti zlam masakani, njèda àf̄n k̄ tay bi : nihi ti k̄d̄bum zlam nday nani keti ti kamam ? Kawayum k̄gam evidi ga zlam nday nani keti ed̄d̄n aw ?

¹⁰ Ere ye ti kajalumki ahàr ni ti vad ḡḡrani, kiya ḡḡrani, sarta ḡḡrani akaba vi ḡḡrani ya ti tagraf̄n wum̄ri ni ni.

¹¹ Ere ye ti k̄grum ni ti ah̄lu ahàr, nəd̄m bi t̄wi goro zl̄zlad̄ani ya n̄gray e kid̄n gek̄li bu ni ti emigi t̄wi masakani.

¹² Bəza ga mmawa, nah̄ngalay k̄li, nawayay ti k̄gam akada nu, ad̄aba nu ti n̄gia akada k̄li a. Ere ye ti k̄gudarumu ku ḡzit ni ti àbi.

¹³ K̄s̄ruma n̄ra afa gek̄li a, n̄hi *Ma M̄weni Sulumani ana k̄li ye enjeneni ni ti n̄ngət ahar gani ti ad̄aba n̄besey do.

¹⁴ Arm̄w̄ar goro ni ti ègia zlam zl̄zlad̄ana k̄ eri gek̄li a. Ku tamal nahkay n̄ngu ni k̄njakum nu ndo, k̄ḡsumkab̄a nu a. K̄ḡsumkabu nu ti akada nu *m̄sl̄r ge Melefit, akada nu Yezu *Krist simiteni.

¹⁵ Ka sarta gani nani ti k̄m̄rumva dal-dal, ay nihi ti mam àgrakivu ke k̄li mam ? Ma goro ya nəd̄m ni ti ma ge jiri : k̄wayuma nu a dal-dal. Tamal àgravu tata ti ku eri gek̄li teked̄i akal k̄h̄lumaba k̄bumua.

¹⁶ Ègia n̄bu n̄hi ma ge jiri ana k̄li ti n̄gia zal ezir gek̄li a zla do aw ?

¹⁷ Mis ya ti t̄hurkiviyu ke k̄li ni ti t̄za njèda gatay a dek ga magray t̄wi e kid̄n gek̄li ba. Ay t̄gray nahkay ti t̄awayay m̄gri zlam sulumani ana k̄li do. Tawayay ti tedekaba nu akaba k̄li a, ti k̄mbr̄num nu, k̄zum njèda gek̄li dek ga madəbay tay.

* 4:6 Àna ma ga ndam Z̄ude « Aba » ti awayay ad̄mva « Baba. »

¹⁸ Mis azay njêda gayan dek ga magray zlam ti àbèlay, ay ti ahàr àdàm zlam ya ti agray ni ti zlam sulumani kwa. Nahkay ahàr àdàm ku nu nàbu akaba kùli, ku nu nàbi akaba kùli bi nàngu ni kâzum njêda gekùli dek ga madàbay nu kèlavad.

¹⁹ Lekulàm ti akada bəza goro, ay nihi ti akada lekulàm a hud bu keti, niwi kùli ti nacakay daliya dal-dal. Anacakay daliya gani ti duk abivoru ana sarta ya ti majalay ahàr gekùli dek ègia akada ge Krist a ni.

²⁰ Nawayay ti akal nihi ti nu e kidin gekùli bu ! Nahkay ti akal nəsər ahəmamam nəhi ma goro ana kùli ni, adaba nihi ti nəsər ere ye ti nəhi ana kùli ni va do.

Ata Sara nday ata Agar

²¹ Lekulàm ya ti kədəmmum kawayum madəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ti, ma ga wakita gani nani ya àdəm ni ti kicəm ndo waw ? Həngrumufəj nimi !

²² Àbu məbəkiani a wakita gani nani bu nahkay hi : Bəza ga Abraham təbu cə, bəlanani ni evidi èwii, nahan ni ti ni wal gayan ye evidi do ni èwii. †

²³ Wur ge evidi ni ti tiwi nan akada ge mis ya tiwi bəza ni, ay wur ga nan ye evidi do ni ti tiwi nan akada nani do ; tiwi nan ti azuhva ge Melefit ya àhi ana Abraham « Ekiwi wur » ni.

²⁴ Pakama gani nani awayay adəfiki zlam nahan ana leli. Wál cəeni ni ti akada pakama gərgəri cə ya ti Melefit *àwəlkabu akaba mis ni. Pakama ge Melefit ya àwəlkabu akaba ndam *Izireyel, àhi ana Məwiz ka həma *Sinayi ni ti Agar. Ndam ya ti tadəbay pakama gani hini ni ti nday evidi.

²⁵ Agar ti awayay adəmvaba həma Sinayi ya ka had Arabi ni. Awayay adəmvaba Zeruzalem ya kani daya, adaba ndam Zeruzalem ya kani ni ti nday dek evidi.

²⁶ Ay Zeruzalem nahan àbu agavəla ; ndam Zeruzalem gani nani ti evidi do. Leli ti ndam ga kəsa gani nani, tiwi leli ti eslini.

²⁷ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nak wal dəgəl, nak ya kiwi wur day-day ndo ni mərvu,

nak ya ti kacakay daliya ga wur miwəni ndo ni gray salalay.

Adaba nak ya ti zal gayak àmbrəna kur a, àndəhadfuk do ni,

ekiwi bəza dal-dal àtama ga wal nahan ya tandəhadkabu ata zal gayan na. ‡ »

²⁸ Bəza ga mmawa, lekulàm ti bəza ge Melefit ededinj ededijeni ; kigəm nahkay ti azuhva pakama ge Melefit ya àhi ana Abraham « Ekiwi wur, » mək èwi Izak ni : nahkay ti lekulàm akada Izak, lekulàm akada wur ya Abraham èwifinə kè evidi na do.

²⁹ Ahaslani ti Ismayil wur ya tiwi nan akada ge mis ya tiwi ni ti àgria daliya ana Izak wur ya tiwi nan àna njêda ga *Məsuf ge Melefit na. Ku kani day àbu agravu nahkay.

³⁰ Ay ti cəm pakama ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayan bu ni. Àbu məbəkiani nahkay hi : « Garay evidi ni nday ata wur ye èwi ni. Adaba wur ge evidi ti àzum mekeji ga bənan do simiteni, si wur ya ti mənan evidi do ni kwa. § »

³¹ Nahkay zla nahəma bəza ga mmawa, wal ya ti nan evidi ni èwi leli do ; èwi leli ti wal ya ti evidi do ni.

5

Ahàr àdəm mīgi evidi ge Divi ya Məwiz àbəki ni ba

¹ *Krist àgray ti mətəmfəna kè *Divi ya Məwiz àbəki, ndam *Zude tadəbay na. Àgray nahkay ti, ti mīgi evidi gani va ba. Nahkay ti zum njêda gekùli dek, kəngumiyu e evidi ni vu va ba.

² Nu Pol nəhi ana kùli nahəma, tamal kawayum *təkeli kudi ana kùli ti Krist ègia zlam masakana, adaba àjənaki kùli va do.

³ Nəhi ana kùli keti, maslanə ya èkeley kudi ni ti ahàr àdəm maslanə gani nani madəbay Divi ya ti Məwiz àbəki a wakita gayan bu ni dek.

⁴ Tamal kawayum Melefit mədəm lekulàm ndam jireni adaba kədəbum Divi ya ti Məwiz àbəki ni ti, kəmbəranuma Krist a, kidəmva akaba nan a, kisləmki mənəgət *sulum ge Melefit ni va do.

⁵ Leli ti ni məsəra Melefit amədəm leli ndam jireni kè eri gayan ti adaba məbu

† 4:22 Mənjay Mənjəkiani 16.15 ; 21.2. Evidi ni slimi gani Agar, nan ya ti evidi do ni slimi gani Sara. ‡ 4:27 Izayi 54.1. § 4:30 Mənjay Mənjəkiani 21.10.

məfəki ahər ke Krist. Leli məbu mahətay zlam ge Melefit gani nani ya ara agray ni ti àna njəda ga Məsuf gayan.

⁶ Tamal kəfəki ahər ka Yezu Krist a ti ku təkəluka kədi a, ku təkəlu ndo nəngu ni, àgray arəna do. Ere ye ti àbəlafəŋ kə Melefit ni ti nihi : kəfəki ahar ke Krist, kadafaki məfəki ahər gayak ni àna mawayay mis.

⁷ Ka ya ti kəfumki ahər ke Krist enjenjeni ni ti kəgrum zlam dek kigeni kigeni. Ay nihi ti way àcafəna kəli ga madəbay divi ge jiri a ni way ?

⁸ Bay ya ti àgosay kəli nahkay ni ti Melefit do : Melefit àzalay kəli ti ga madəbay divi gayan.

⁹ Ma ge mis ya tədəm : « *Miwisiŋ gəzit àkibu ka zlam ti ewisiŋaba zlam na dek » ni ti jiri edediŋ.

¹⁰ Nəsəra lekələm day majalay ahər gekəli dek akada goro ni, adaba leli dek akaba Bay geli akada mis bəlan. Maslanə ya ti èwisirikaba ahər ana kəli a ni ti ku nanə way nəngu ni Melefit amatraḅ nanə.

¹¹ Bəza ga mmawa, tamal nədəm təkeli kədi ana mis kekileŋa ti, mis təgru daliya kekileŋa ti kamam ? Tamal nədəm nahkay ti akal pakama geli ya mədəm *tədarfəŋ Yezu kə təndal ni əwəri bəruv ana mis va do.

¹² Nday ya ti tiwisiŋi ahər ana kəli, tədəm təkeli kədi ana mis ni ti təslafəna kədi kə tay a bilegeni !

¹³ Bəza ga mmawa, Melefit àzala kəli a, nahkay ti lekələm evidi va do. Ay lekələm evidi va do ni ti, ŋgay kisləmki magray zlam kwanə kwanə akada ya kawayum ni ti kəhumi ana ahər ba. Ere ye ti ahər àdəm kəgrum ni ti wayumvu, ti ku way way do məgri zlam sulumani ana maslanə nahanə.

¹⁴ Àbu məbəkiani nahkay hi : « Wayay ndam ya nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahər gayak ni.* » Tamal kəbu kagra nahkay ti, kəgra zlam ya ti àbu e Divi ya Məwiz əbəkini bu, àdəm təgray na dek àndava.

¹⁵ Ay tamal lekələm akada ga zlam ge gili cudayani, təjavu aslər, təhəpədvu ni ti bumvu slimi, do ni ti ekiziŋəmvu.

Divi ga Məsuf Njəlatani akaba divi ya məbəruf geli awayay ni

* 5:14 Levi 19.18.

¹⁶ Ere ye ti nəhi ana kəli ni ti nihi : grum zlam ya ti *Məsuf Njəlatani ahi ana kəli grum ni. Tamal kəgrum nahkay ti akəgrum zlam ya məbəruf gekəli awayay ni va do.

¹⁷ Adaba ere ye ti məbəruf gekəli awayay ni ti Məsuf Njəlatani àwayay do ; ere ye ti Məsuf Njəlatani awayay ni ti, məbəruf gekəli àwayay do : nday cəeni tərakaboru do. Ègia nahkay ti kisləmki magray ere ye ti kawayum magrani ni do.

¹⁸ Tamal Məsuf Njəlatani agur kəli ti ŋgasa àki ke kəli ga madəbay *Divi ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni va bi.

¹⁹ Zlam ya ti məbəruf ge mis awayay magrani ni ti mis dek təsəra, zlam gani nday hi : magray hala, magray mesəwehvu, magray zlam ya təbəkini mimili ke mis ni,

²⁰ magray pəra, matak, mizirey mis, mahəŋgay ma, magray solu, məzum bəruv dal-dalani, magray eri, medeveni akaba mis, mawayay ma ge mis do,

²¹ məfəki eri ka zlam ge mis, məvi vu ana zum, magray zlam ga muru ga muru, akaba magray zlam ndahanə akada nday nani. Nəhia ana kəli a àndava, nəhi ana kəli keti : ndam ya ti tagray zlam nday nani ti tisləki məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu do.

²² Ay təwi ga Məsuf Njəlatani ya agray a məbəruf geli bu ni ti akada bəza ga məŋgəhaf ya ewi ni : təwi gani nani dek ti bəlan. Zlam gani nday hi : mawayavani, məmərvani, manjəhad sulumani, məbeseni, majalaki ahər sulumani ke mis, məgri zlam sulumani ana mis, magray jiri,

²³ manjəhadani kudufa, məbi slimi ana ahər. Zlam nday nani ti *Divi ge Məwiz ya əbəkini wakita gayan ni bu ni àcafəna mis ga magrana do simiteni.

²⁴ Ndam ge *Krist ti təmbərəna zlam magədavani ya ti məbəruf gatay awayay magrani na. Ègia akada *tədarfəŋa zlam gani nani kə təndal a.

²⁵ Leli məbu àna sifa ti àna njəda ga Məsuf Njəlatani. Nahkay ti ahər àdəm Məsuf Njəlatani məgur leli kəlavad.

²⁶ Miji zlabay ba, məzumi bəruv ana mis ba, məgray solu ba.

6

Ku way way do e kidîŋ geli bu mâgri sulum ana maslaŋa nahan

¹ Bəza ga mmawa, tamal maslaŋa èjikia ke divi a ti ahàr àdəm lekulum ya ti kədəbum divi ga *Məsuf Njəlatani ni humi ma ti mənŋukiyu ke divi. Humi ti àna cəkadani. Ay ku way way do māvavu slimi, do ni ti bi naŋ day emijikia ke divi a.

² Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana kuli a ti jənumvu. Tamal kəgrum nahkay ti kədəbuma divi ge *Krist na àndava.

³ Tamal ti maslaŋa azay ahàr gayan adəm naŋ gəđakani, ambatakani do èsli arana do nahəma, agosay ahàr gayan gayanani.

⁴ Ku way way do ahàr àdəm māmənjaləŋ ka manjəhad gayan ciliŋ. Nahkay tamal àdia ahàr ana zlam ya ti aməri məbəruf na ti məmərufu adaba àgra təwi sulumana, do ni ti àgurfəŋ ahàr gayan kè mis ndahan ba.

⁵ Adaba ahàr àdəm ku way way do māgray təwi ya ti Melefit àhi māgray ni àna ahar gayan gayanani.

⁶ Maslaŋa ya ti təcahi ma ge Melefit ni ti, a hud ga zlam ya ti àŋgəta ni bu dek ti mēvi ana maslaŋa ya ti acahi zlam ni bilegeni.

⁷ Kəgosum ahàr gekuli ba : maslaŋa ya ti azay Melefit akada zlam masakani ni ti Melefit amatrađ naŋ dal-dal. Adaba tamal kizligia zlam a ti kara kabaz day ere gani nani.

⁸ Mis day nahkay : tamal àgra zlam magədavana ya ti məbəruf gayan awayay na ti zlam gayan ya ti àgray ni aməmbivu kisim. Tamal àgra zlam ya ti Məsuf Njəlatani awayay na ti, Məsuf Njəlatani ni aməvi *sifa ya àndav day-day do ni.

⁹ Məgrum zlam sulumani kəlavad, ahar àdəgafəŋa kè leli a ba. Adaba vad ya Melefit àfəkad ni eminjia ti Melefit aməgri sulum gayan ana leli adaba məmbrəŋ magray zlam sulumani ndo.

¹⁰ Nahkay ti ka ya ti mənŋətuma ahar ga magray təwi ya ti ajənaki mis na ti məgrumi ana mis dek. Ahar gəđakani məgrumi ana ndam ya təbu akaba leli, təfəki ahàr ka Yezu ni.

Pol endeveriŋ ma gayan àna məziaba azay slimi ana mis a

¹¹ Nihi ti mənjumki, nəbiki ana kuli ana ahar goro goroani, nəbəki ti àna asak ma gəđakani gəđakani.

¹² Nday ya ti tawayay məfəki ŋgasa ke kuli ge *mekeli kudi ana kuli ni ti, nday ti tawayay ti mis ga duniya təzləbay tay azuhva təwi gatay ya tagray ni. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis təgri daliya ana tay ba ciliŋ : təsəra tamal maslaŋa adəm Melefit ahəŋgay mis azuhva *Krist ya amətfəŋ kə təndal ni ciliŋ ti mis təbu təgri daliya ana maslaŋa gani.

¹³ Nday gani ti təkeli kudi ana tay a, ay təbi tədəbay *Divi ya Məwiz abəki a wakita gayan ni bu ni dek bi. Tədəm təkeli kudi ana kuli ti adaba tawayay tiji zlabay àna kudi ya tekeli ana kuli ni.

¹⁴ Nu ti niŋi zlabay do. Ay tamal niŋi zlabay ti, àki ka Bay geli Yezu Krist ya amətfəŋ kə təndal ni ciliŋ. Yezu àra aməta nahkay ti zlam ga duniya tigia zlam masakana kè eri goro a, akada *tədarfəŋa tay kə təndal a. Nu day nigia zlam masakana kè eri ga ndam ga *duniya, akada tədarfəŋa nu kə təndal a.

¹⁵ Nahkay ku tekeli kudi ana mis, ku təkeli kudi ana mis do nəŋgu ni, àgray arana do. Pakama ya ti àtam pakama ndahan ni dek ti nihi : Melefit àgray ti nigia mis məwena azuhva təwi ge Krist a.

¹⁶ Nday ya ti təgəskabá ma goro hina ni ti, Melefit mājənaki tay, māgray ti tənŋəhadkəbu àna sulumani. Melefit mājri ana tay nahkay adaba nday ti ndam *Izireyel gayan ededŋ.

¹⁷ Kwa kani nawayay ti maslaŋa àhəlu muru va ba, adaba nu nəbu àna mandava kə vu goro : mandava gani nday nani ti tədafaki nu mis ga Yezu.

¹⁸ Bəza ga mmawa, Bay geli Yezu Krist mājri sulum gayan ana kuli dek ; sulum gani nani mənŋəhad a məbəruf gekuli bu ti. Aya nahkay.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Efez ni

Maslaɗa ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdǎfa slimi gayaɗ a : àbǎki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.1). Leli mǎsǎr sarta ya àbǎki wakita ni do, mǎsǎr mǎlaɗ ya àbǎki ni do daya. Ma ga Pol hini ya àbu mǎbǎkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni ti, àbiki ti ana ndam Efez : Efez ti kǎsa gǎdǎkani ka had Azi. Pol ànjǎhad eslini vi mahkǎr (Tǎwi 20.31), ay a wakita hini bu ni ti àbǎki akadǎ ga bay ya ti àhi ma ana ndam ya naɗ àsǎra tay a ni do. Àgri sa ana mis do, àlǎgi ana mis akadǎ gayaɗ ya àgray a wakita ndahaɗ bu ni do. A wakita ndahaɗ ya tǎbǎki ahaslani ni bu ni ti ma ya ti « kǎbum a kǎsa Efez bu ni » (1.1) àvu bi ; nahkay mis ndahaɗ tǎdǎm wakita hini ti Pol àslǎrioru ana ndam ga kǎsa gǎrgǎri kay bǎlaɗ àna bǎlaɗ ga mǎhi ma ana ndam ga Yezu dǎk. Ay tamal nahkay ti tǎzay wakita ya tǎslǎrioru ana ndam Efez ni cilin, tǎfiyu a Wakita ge Melefit vu ; tǎmbrǎɗ wakita ya tǎslǎrioru ana ndam ga kǎsa ndahaɗ ni dǎk.

Nahkay pakama ga Pol ya àdǎm a wakita hini bu ni ti kwa ka mǎnjǎki gani àhi ana ndam ga Yezu dǎk. Ànjǎki, àdǎm àna tǎwi ge Krist ti Melefit àgria zlam sulumani ana leli a kay : Melefit àdaba leli a, mǎgia bǎza gayaɗ a ; àmbǎrfǎɗa zlam magudarani geli ni kǎ leli a dǎk ; àgray ti mǎci ma gayaɗ mǎɗgahani ni. Ahaslani ti leli akadǎ mis mǎmǎtani, nihi ti mǎbu àna sifa ya àndav dǎy-dǎy do ni ; mǎgia akadǎ mis a bǎlaɗ. Nahkay Pol ahǎɗgalay Melefit ti ndam gayaɗ ni dǎk tǎci zlam sulumani ya ti Melefit àgri ana tay ni lala : àgri zlam nday nani dǎk ana tay ti azuhva tǎwi ge Krist (1-3).

Leli mǎgia bǎza ge Melefit a ti, ahǎr àdǎm mǎnjǎhadum ahǎmamam ? Pol àdǎm mǎcivu, mǎwayumvu, ku way way do mǎgray tǎwi àna njǎda ge Melefit ya àvi ni ; mǎmbrǎɗum zlam magudarani dǎk ; ku

way way do, ku zal, ku wal, ku wur, ku ata bǎɗ ga bǎza, ku evidi, ku bay mǎgur evidi, mǎnjǎhad akadǎ ge Melefit ya awayay ni cilin. Melefit àvia njǎda ana leli a dal-dal : njǎda gani nani ti akadǎ zlam ahar ga zal slewja, si mǎgray tǎwi àna naɗ lala. Ahar gǎdǎkani mǎhǎɗgalay Melefit kǎlavaɗ, mǎmbrǎɗum ba. Tamal magray nahkay ti Seteni àgosay leli koksah, àgri araɗa ana leli koksah (4-6).

Pakama ga Pol ya àhi ana ndam ga Yezu ahaslani ni ti, ahǎr àdǎm leli day mǎgǎsumkabu. Si mǎci pakama gayaɗ ni, mǎgray tǎwi àna naɗ kwa.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol, Melefit àdaba nu a, nǎgia zal asak ga Yezu *Krist a. Nǎbikioru wakita hini ana kǎli ndam *njǎlatani ya kǎfumki ahǎr ka Yezu Krist, kǎbum a kǎsa Efez bu ni.

² Bǎɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Melefit àgri zlam sulumani kay ana ndam ga Yezu

³ Ahǎr àdǎm mǎzlabum Melefit, Bǎɗ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba àgria zlam sulumana dǎk ana leli àna Mǎsuf gayaɗ a. Zlam sulumani gani nday nani ti a duniya bu do, nday e melefit bu. Àgri tay ana leli ti adaba leli mǎbu akaba Yezu Krist akadǎ mis bǎlaɗ palam.

⁴ Wudaka Melefit àgraya mǎlaɗ a ti àdǎkiba leli a, ti mǎgi mis *njǎlatani ke eri gayaɗ, ti àɗgǎtfǎɗa zlam magǎdavani kǎ leli ba. Àdǎkiba leli a nahkay ti, ti mǎgi akaba Yezu Krist akadǎ mis bǎlaɗ.

Naɗ gani àwaya leli a dal-dal,

⁵ nahkay àdǎmbiya kwa ahaslana emigi bǎza gayaɗ àna tǎwi ga Yezu Krist. Àgray nahkay ti ka mawayay gayaɗ adaba àbǎlafǎɗa dal-dal,

⁶ awayay ti mis tǎsǎr naɗ gǎdǎkani, tǎzlabay naɗ azuhva sulum gayaɗ ya àgri ana leli ni. Àgri sulum gani nani ana leli ti àna wur gayaɗ bilin bilineni ni. Awayay naɗ dal-dal.

⁷ Leli mǎgia akaba Yezu Krist a akadǎ mis bǎlaɗ, adaba Melefit àmba leli àna mimiz ga

Yezu a, àmbərfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a. Àgray nahkay ti, awayay adafaki sulum gayan ti kay dal-dal.

⁸ Sulum gani ya àvi ana leli ni àsaɓay ; àgray ti leli māsər zlam akaba mīci ere ye ti awayay ni dek.

⁹ Ere ye ti Melefit awayay amagray kama ni maŋgahani, ay ti àdəfiaba ana leli a. Ere gani nani ti àbəlafəŋa dal-dal. Àdəmbiya kwa ahaslani, amagravu àna təwi ga Yezu Krist.

¹⁰ Ere gani nani ti amagray ka sarta ya ti amaslmalakabá zlam a dek ni. Ere gani nihi : amanɓasikabu ahàr ana zlam dek, zlam ya agavəla dek akaba zlam ya a ga had ni dek, ti bay bəlan məgur tay. Bay gani nani ti Krist.

¹¹ Leli ndam *Zude ya məbu akaba Krist akada mis bəlan ni day Melefit àvia ja gani geli ana leli a. Melefit àgraya zlam a dek ka mawayay gayan a akada gayan ya àdəmbiyu ahaslani na, nahkay adababiya leli kwa ahaslana.

¹² Leli ndam ya məfəki ahàr ke Krist enjenjeni ni Melefit adababiya leli a nahkay ti, adaba awayay ti mis tazləbay nan dal-dal azuhva zlam ya àgri ana leli ni.

¹³ Lekuləm day kəbum akaba Krist akada mis bəlan, adaba kicuma pakama ge jiri a, *Ma Məweni Sulumani ya Melefit ahəŋgay kuli àna nan na. Nahkay kəfumkia ahàr ke Krist a, nan day àvia Məsuf gayan ana kuli a akada ya àdəmbiyu ahaslani ni. *Məsuf Njəlatani ya àvi ana kuli ni ti akada zlam gayan ya àgrakia ke kuli a, adafaki ti lekuləm gayan ni.

¹⁴ Àvi Məsuf Njəlatani nani ana leli ti adafaki amara mahəŋgay leli ededīŋ ededīŋeni ka ya ti emendeveŋ təwi gayan dekeni ni. Nahkay ti məzləbum nan dal-dal azuhva təwi gayan ya àgri ana leli ni.

Pol ahəŋgali Melefit ana ndam ga Yezu

¹⁵ Nahkay zla nahəma, nəgri səsı ana Melefit azuhva ere ye ti kəgrum ni, adaba nıcia lekuləm kəfumkia ahàr ka Bay geli Yezu a, kawayum ndam ge Melefit dek daya.

¹⁶ Nahkay nəbu nəgri səsı ana Melefit kəlavad azuhva ere ye ti kəgrum ni,

nəmbəŋ do. Nəbu nahəŋgali Melefit ana kuli daya.

¹⁷ Melefit ti nan Melefit ga Bay geli Yezu *Krist, nan Bəŋ geli gəɗakani ya mazləbay ni. Nahəŋgalay nan ti məvi məsər zlam, mədəfikı ana kuli ahəmamam kəsərunkıvu nan ni.

¹⁸ Nahəŋgalay nan keti ti məfıviyu majalay ahàr sulumani ana kuli a ahàr vu, ga məsər ere ye ti azalaki kuli ga məviani ana kuli ni, ga məsər sulumani ya ti agri ana ndam gayan ni. Sulumani gani nani ti kay dal-dal, àtama zlam ndahan na dek.

¹⁹ Nahəŋgalay Melefit ti kəsərım njəɗa gayan gəɗakani àtama njəɗa ndahan a dek. Njəɗa gayan gani nani ti àgri təwi ana leli àna nan, leli ndam ya məbu məfəki ahàr ka nan ni. Àna njəɗa gani nani ti ere ye ti èsliki magrani àna nan do ni ti àbi.

²⁰ Àna njəɗa gani nani ti ahəŋgaraba Krist e kisim ba, mək àfəkad nan kə gəvay gayan e melefit bu ka məlan ga gəɗakani.

²¹ Eslini ti Krist agur *məslər ge Melefit akaba gəɗakani gatay dek, agur bəbay dek akaba ŋgumna dek daya. Ku ndam njəɗa-njəɗani weley weley do dek ya mis tacali slimi ana tay ni ti Krist agur tay daya. Agur nday ya təbu ka sarta hini ni ciliŋ do, agur nday ya atələbu ka məlan məweni ya Melefit amagraya ni daya.

²² Nahkay Melefit àmbriya zlam a dek a ahar va ana Krist a. Àfəki nan gəɗakani ka ahàr ga zlam dek, àfiyu nan bay gəɗakani ga ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni.

²³ Ndam ya təfəki ahàr ke Krist ni dek ti nday dekeni tıgia vu gayan a, adaba njəɗa gayan dek àvu a tay bu. Krist ti njəɗa ge Melefit dek àvu a vu gayan bu daya, njəɗa ge Melefit ya ahəcıki vu ana nan ni ti àbi simiteni.

2

Melefit ahəŋga leli àna sulum gayan a

¹ Ahaslani ti lekuləm kəbum akada ge kisim ni kə meleher ge Melefit adaba kəgudarumbiya zlam a dek.

² Kəgudarumbiya zlam a kəlavad ka sarta gani nana akada ge mis ndahan ya tagudar zlam a duniya bu ni. Lekuləm kicumikia

slimi ana bay njəd-njədani magədavani na. Bay gani nani agur məlan̄ ya a gala-gala ge melefīt bu akaba hađ ni, nani məsuf, agray təwi ka sarta hini a vu ge mis ya ticiiki slimi ana Melefīt do ni bu.

³ Leli đek ahaslani day leli məbu akada gatay ni, kəlavad məgrabiya zlam magədavani ya məbərūv geli àwayay na. Məjalakibiya ahàr ka zlam ya tàbəlafəñbiya kè leli a na cilin̄. Manjəhad̄ geli ti nahkay. Àna manjəhad̄ geli gani nani ti akal Melefīt amatraḅ leli akada ya amatraḅ nday ndahañ ni.

⁴ Ay ti amagra y nahkay va do. Melefīt ti awayay leli dal-dal, məsi cicihi gəđak.

⁵ Ku tamal leli məbu akada ge kisim ni kè eri gayan̄ adaba məgudara zlam a nəñgu ni, àvia sifa ana leli a ka ahàr bəlan̄ akaba *Krist a. Nañ àhəngay kəli ti ga sulum gayan̄.

⁶ Leli ti mīgia akada mis bəlan̄ akaba Yezu Krist a. Nahkay Melefīt àhəngaraba leli a ka ahar bəlan̄ akaba Krist e kisim ba, àbəhad̄a leli a digusgus ka ahar bəlan̄ akaba Krist e melefīt ba daya.

⁷ Melefīt àgri zlam sulumani gani nani ana leli azuhva təwi ga Yezu Krist nahkay ti, adaba awayay adəfiki ana mis ga sarta ya àbiyu kama ni ahəmamam sulum gayan̄ ti gəđakani àsabay ni.

⁸ Melefīt àhəngay kəli ti ga sulum gayan̄ eded̄in̄ : agri sulum gani nani ana kəli adaba kəfumki ahàr ka nañ, do ni ti àgri ana kəli ti ka duwa ge təwi gekəli ya kəgrumi ni do. Zlam gani nani đek ti Melefīt àgri ana kəli ga sulum gayan̄ zlam gayan̄.

⁹ Nahkay ti àhəngay kəli adaba lekələm kəgruma təwi sulumana palam do, àhəngay kəli ga sulum gayan̄ cilin̄, ti ku way way do èji zlabay àna təwi gayan̄ gayan̄ani ba.

¹⁰ Bay ya ti àgraya leli a ni ti Melefīt. Àgraya leli a ti, leli akaba Yezu Krist akada mis bəlan̄ ga magray zlam sulumani. Zlam sulumani gani nani ti Melefīt àslamalivabiya ana leli a kwa ahaslana ti mągray kəlavad̄.

Nday ya ndam Zude do ni tigia jiba bəlan̄ akaba ndam Zude a

¹¹ Nahkay zla nahəma, sərumki jiba gekəli ahaslani ti jiba ga ndam *Zude do. Ndam Zude təđəm lekələm kəđi gekəli

*mekeleni do, gatay ni ti mekeleni. Təđəm nahkay ti, təđəmki ti ka zlam ge mis ya təgri ana vu gatay ni cilin̄.

¹² Sərumki ahaslani ti lekələm kəsərum *Krist do, lekələm ndam *Izireyel do. Ahaslani Melefīt *àwəlkabá məwəlvana akaba ndam gayan̄ a, àhi ana tay aməgri sulum gayan̄ ana tay, ay ti lekələm kəkumkibu bi. Ka sarta gani nani ere ye ti kəfumki ahàr ni ti àbi. Kəsərumbiyu Melefīt a manjəhad̄ gekəli a duniya bu ndo daya.

¹³ Ahaslani ti nahkay, ay nihi ti akada nani va do. Ahaslani ti lekələm drin̄ drin̄ akaba Melefīt, ay nihi àna təwi ga Yezu Krist nahəma lekələm kəbum kə gəvay ge Melefīt. Krist àgray təwi nani ti àna mimiz gayan̄ ya àbaya ni.

¹⁴ Nahkay leli đek manjəhad̄kabu àna sulumani ti azuhva Krist. Ahaslani ti ndam Zude akaba ndam ya ti nday ndam Zude do ni jiba gatay gərgəri, ay nihi ti èbedekabá tay a, tīgia jiba bəlan̄. Ahaslani ezir àbu e kidin̄ gatay bu, akada gudu èdekaba tay a, nihi ti Krist àməta ti èbedekaba gudu gani nana.

¹⁵ Məwiz a wakita gayan̄ ni bu adəmk̄i ma ke *Divi akaba ka manjəhad̄ ga ndam Zude, ay azuhva təwi ge Krist ti wakita nani àgray təwi va do. Krist àgray nahkay ti awayay ndam Zude akaba nday ya ndam Zude do ni tēbedevu, tīgi akada mis bəlan̄. Jiba gatay gərgəri va do, tīgia nday manjəhad̄kabani àna sulumani akada mis bəlan̄.

¹⁶ Gayan̄ ya àmət kə təndal ni ti àzaba ezir ya àvu ahaslani e kidin̄ gatay bu na. Nahkay tīgia akada mis bəlan̄ adaba àngalabakabá tay akaba Melefīt a.

¹⁷ Nañ àra a duniya va ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana mis, adəm si mis tən̄jəhad̄kabu akaba Melefīt àna sulumani kwa. Àhi ana kəli, lekələm ya kəbum drin̄ drin̄ akaba Melefīt ni, àhi ana nday ya təbu cifa cifa kə gəvay ge Melefīt ni daya.

¹⁸ Nahkay àna təwi ge Krist day kwa ti leli đek mən̄gət divi ga mahəđakfəñiyani kə Bəñ geli Melefīt àna njəda ga Məsuf gayan̄ bilin̄ bilin̄eni ni.

¹⁹ Nahkay ti lekələm akada ndam mirkwi ahkay do ni akada ndam jiba nahañ va do, kīguma ka ahar bəlan̄ akaba ndam ge

Melefit a, kiguma ndam ga huf ahay gayan a daya.

²⁰ Nahkay zla ti kiguma akada ga akur ya tedezi ahay ana tay na. Asak ga ahay ni ti ndam *asak ga Yezu akaba ndam mahangaray *pakama ge Melefit. Akur gadakani ya akay ahay gani nani ti Yezu Krist nan nanani ana ahari gayan.

²¹ Ahay gani nani dek anjahad lala, alamvu lala azuhva Yezu Krist. Nahkay ahay ni egi ahay *njelatani gadakani ge Melefit, ti Bay geli manjahadviyu.

²² Lekulum ya kiguma belanjana akaba Yezu Krist a ni ti Melefit ahela kuli akaba ndam gayan ndahan na bilegeni akada ga akur na, ga melam ahay gayan ana nan. A ahay gani nani bu nahama *Masuf ge Melefit anjahadviyu.

3

Tawi ga Pol ya agri ana ndam ya nday ndam Zude do ni

¹ Nahkay zla nahama, nu Pol nahangali Melefit ana kuli. Nu a dangay bu azuhva tawi ga Yezu *Krist ya nagri ana kuli ya lekulum ndam *Zude do ni.

² Tawi ge Melefit ya avu ga sulum gayan ti nagri ana kuli ni ti abi kicuma lala.

³ Melefit adafiaba pakama ya *manjahani ahaslani na. Aki ka pakama gani nani ti nabikia ma gana ana kuli a guzit.

⁴ Pakama manjahani nani ti adamki ke Krist. Tamal kejanguma ere ye ti nabaki na ti keserum nu nesera pakama nana lala.

⁵ Pakama gani nani nahama, Melefit adafiaba ana mis ya ahaslana vay-vay ndo. Ay nihi ti adafiaba ana ndam *asak gayan *njelatani na akaba ana ndam njelatani ya tahangaray *pakama gayan na. Adafiaba ana tay a ana njeda ga Masuf Njelatana.

⁶ Pakama gani nani manjahani ni ti nihi : Ere ye ti Melefit amagri ana ndam Zude ni ti amagri ana kuli ya ndam Zude do ni daya. Lekulum ya ndam Zude do ni akaba ndam Zude ni Melefit ebedekaba kuli a, kiguma jiba belan. Nahkay ere ye ti Melefit adam amagri ana ndam Zude adaba nday akaba Yezu Krist akada mis belan ni ti amagri ana kuli ya ndam Zude do ni daya. Adafiaba ere

nani ana leli a ti ana *Ma Maweni Sulumani ya ahi ana leli ni.

⁷ Ma Maweni Sulumani nani ti Melefit avua tawi gana ga mahiani ana mis a. Avu ti ga sulum gayan, ana njeda gayan gadakani daya.

⁸ Nu ya nisliviya a ndam ge Melefit ndahan ni vu do ni, Melefit agrua sulum gayan a, ga mahiani ana ndam ya nday ndam Zude do ni ahmamam Krist nan abu agri zlam sulumani kay ana mis ni. Zlam sulumani nani mis tesar kaba koksah.

⁹ Agrua sulum gayan a ga madafiaba ana mis a ahmamam Melefit agroru tawi ana pakama gani nani manjahani ni. Melefit agraya zlam a dek ahaslana ; kwa ka sarta gani nani anghafana pakama gani nana ke mis a.

¹⁰ Ay nihi ti Melefit awayay adafiaba pakama manjahani nana ana tawi gayan ya agray e kidin ga ndam gayan ya *tacakalavu ku eley eley do ni bu dek ni. Awayay ti *maslar akaba gadakani gatay ya tabu e melefit bu ni dek tici, ti tesar ahmamam Melefit asera zlam a dek, agray zlam dek kigeni ni.

¹¹ Kwa ka sarta ya agraya melan a fan ndo nangu ni adambiya, nihi ti agra ana tawi ga Bay geli Yezu Krist a.

¹² Ana tawi gani nani ti Melefit avia divi ana leli a ga mahadafanjiyana, nahkay magrumfana angwaz a va do, adaba leli mabu akaba Yezu Krist akada mis bilin, mabu mafumki ahari daya.

¹³ Nahkay zla nahama, nahi ana kuli daliya goro ya nacakay ana tawi goro ya nagray azuhva kuli ni ti kam-kam aziaba njeda ana kuli a ba ti. Adaba mam, ahari adam daliya gani nani mavi mamerani ana kuli sawan.

Yezu awayay leli dal-dal

¹⁴ Nahkay zla nahama nabahadi mirdim ana Ban geli Melefit ga mahangalay nan.

¹⁵ Mis tadam ndam ya agavala akaba nday ya a ga had ni ti ata ban gatay tabu. Tadam nahkay tata nahama, adaba Melefit nan Ban geli nan bilin.

¹⁶ Nan ti gadakani atam zlam dek, agur zlam dek daya. Nahkay ti nahangalay nan

ti m̄vi nj̄da ḡadakani ana k̄li a m̄b̄eruv
vu àna t̄wi ga M̄suf gayan̄,

17 ti *Krist m̄anj̄had a m̄b̄eruv gek̄li
bu adaba k̄fumki ah̄r. Nah̄ngalay nan̄ ti
k̄awayumvu dal-dal : nahkay ak̄l̄b̄um àna
nj̄da kay akada ga m̄n̄ ga zlam ya sliri
gani t̄d̄goru a had vu drin̄ ni, ahkay do
ni ak̄l̄b̄um àna nj̄da akada ga ahay asak
gani maf̄akadani lala ni.

18 Nah̄ngalay Melefit ti m̄vi nj̄da ana
k̄li ka ahar b̄lan̄ akaba ndam gayan̄ nda-
han̄ ni dek, ti k̄s̄erum ah̄mamam Krist
awayay mis dek ku drin̄ eley eley do ni.
Nahkay m̄lan̄ ya Krist àwayav̄u mis eslini
do ni ti àbi.

19 Ah̄mamam Krist awayay mis ti mis
t̄s̄erkaba koksah, ay ti nah̄ngalay Melefit
ti k̄s̄erumkaba lala. Nahkay ti ak̄l̄b̄um
àna *sulum ge Melefit ni dek, ere ye ti
am̄h̄cikivu ana k̄li ti àbi simiteni.

20 Melefit ti esliki m̄gri zlam ana leli
kay dal-dal àtama geli ya mihindifin̄a na,
àtama geli ya majalaki ah̄r na daya. Agray
nahkay ni ti àna nj̄da gayan̄ ya agray t̄wi
a leli bu ni.

21 Nahkay zla nah̄ma m̄zl̄bay nan̄
azuhva t̄wi gayan̄ ya agray e kidin̄ ga
ndam gayan̄ ya *t̄cakalavu ku eley eley
do dek ni bu ni, m̄zl̄bay nan̄ azuhva
zlam gayan̄ ya àgri ana leli azuhva t̄wi ga
Yezu Krist ni daya. M̄zl̄bay nan̄ ku nihi,
m̄zl̄bay nan̄ ka sarta ya amara ni dek,
m̄zl̄bay nan̄ kan̄gay-kan̄gay. Aya nahkay.

4

*Ndam ga Yezu ti nday bilin̄eni akada vu
b̄lan̄*

1 Nahkay zla nah̄ma, nah̄ngalay k̄li
ti kan̄j̄hadumkabu lala adaba Melefit
àzalay k̄li ti, awayay ti k̄grum nahkay.
Ah̄ngalay k̄li ti nu Pol ya a dan̄gay bu
azuhva t̄wi goro ya n̄gri ana Bay geli ni.

2 N̄d̄m nah̄ma, h̄ngrumoru ah̄r a
had e kidin̄ gek̄li bu, nj̄hadum kudufa,
bes̄um zlam ya t̄gri ana k̄li ni, ndumkabu,
wayumvu.

3 K̄ḡma akada mis b̄lan̄ àna t̄wi ga
*M̄suf ge Melefit a. Nahkay ti zum nj̄da
ti *kan̄j̄hadumkabu àna sulumani gayan̄.

* 4:8 M̄n̄jay Limis 68.19.

4 Adaba mam, leli ndam ga Yezu m̄gia
akada mis b̄lan̄ana, nahkay vu geli bilin̄.
M̄suf ge Melefit ti nan̄ b̄lan̄. Nahkay ti ere
ye ti Melefit àzalaki leli ga m̄griani ana leli
ni ti b̄lan̄ daya.

5 Bay geli ti nan̄ b̄lan̄. M̄f̄ki ah̄r ti ka
nan̄ nan̄ b̄lan̄. *M̄baray àna slimi gayan̄,
baray gani nani ti b̄lan̄.

6 Melefit ti nan̄ b̄lan̄, nan̄ B̄n̄ geli dek,
agur leli dek, agray t̄wi e leli bu dek,
anj̄had a m̄b̄eruv geli bu dek daya.

7 Ay ti Krist àvia zlam sulumani
ḡrḡrana ana ku way way do geli a dek
akada gayan̄ ya awayay na.

8 Pakama gani àbu m̄b̄kiani a Wakita ge
Melefit bu nahkay hi :

« Àc̄loru agav̄la,
àḡs mis ga nj̄da,
àvia zlam ana mis a daya.* »

9 Ay ma ya t̄d̄m « àc̄loru agav̄la »
ni ti awayay ad̄mvaba mam ? Awayay
ad̄mvaba wudaka Krist àc̄loru agav̄la
nah̄ma, àsl̄kabiya agav̄la, àra ka had a.

10 Nahkay bay ya àra ka had a ni ti àc̄loru
agav̄la ca-ca e melefit vu day nan̄ gani
b̄lan̄ani ni. Àgray nahkay ti m̄zum bay,
m̄gur zlam eley eley do dek.

11 Nan̄ gani àvia nj̄da ana mis ga magray
t̄wi ḡrḡrani àna nan̄ a : mis ndahan̄
t̄gia ndam *asak a, mis ndahan̄ ndam
mah̄ngaray *pakama ge Melefit, mis nda-
han̄ ndam m̄h̄ioru *Ma M̄weni Sulumani
ana mis, mis ndahan̄ ti ni *ndam m̄bi
slimi ana ndam ge Krist ahkay do ni ndam
macahi zlam ana tay.

12 Krist àgray nahkay ti, ti mis nday nani
t̄j̄n̄aki ndam gayan̄ ga magray t̄wi ge
Melefit lala. Ndam gayan̄ ni ti akada vu
gayan̄, awayay ti t̄nḡt nj̄da, t̄nḡoru kama
kama.

13 Leli dek emigi akada mis b̄lan̄ ;
nahkay ti am̄fumki ah̄r ka Wur ge
Melefit ka ahar b̄lan̄, am̄s̄erum nan̄
ka ahar b̄lan̄ daya. Emigi akada mis
m̄nd̄hani. Nahkay emigi akada ge Krist
ni, ere ye am̄h̄cikivu ana leli ni ti àbi.

14 Ka sarta gani nani ti leli am̄l̄bi akada
ga b̄za ni va bi. Nahkay ndam magosay
mis ya t̄c̄ahi zlam gatay ana mis ni etisliki

mijɪŋkia leli ke divi a va do. Nday gani tawayay tijɪŋkia leli ke divi a ti akada ga aməd akaba yam ya təzoru *slalah ga yam eley eley do dek ni, ay ka sarta nani ti etisliki va do.

¹⁵ Ka gani nani ti amədəmum ma ge jiri, amawayumvu, amoru kama kama àna təwi ya magray ni dek, ti mīgi akada ge Krist, naŋ ya ka ahàr geli, agur leli ni.

¹⁶ Leli ndam gayan ti akada vu gayan. Tamal vu ge mis majakwakabani lala, zlam ga vu gayan ni dek tagray təwi gatay lala ti vu ni dek adək lala daya. Leli day nahkay : tamal mawayumvu, ku way way do agray təwi ya Melefit àvi ni lala ti amoru kama kama àna sulumani.

Manjəhad geli məweni akaba Krist

¹⁷ Ere ye ti nawayay nəhi ana kəli ni ti nəhiki ana kəli àna slimi ga Bay geli. Ma gani nani ti nihi : Kənjəhadum akada ga ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni va ba. Nday nahəma, majalay ahàr gatay ti masakani.

¹⁸ Nday ti akada nday a ləvəŋ bu, təsər arəŋa do ferera. Kə meleher ge Melefit ti nday ndam mirkwi, təŋgət sifa gayan ya avi ana mis ni ndo. Nday nahkay ti adaba ahàr gatay baŋ-baŋ, tici ma do.

¹⁹ Nday gani mimili àki ka tay va bi, təvia ahàr gatay ana zlam magudarana dek, nahkay tagray zlam ya ti àbəlay do simiteni ni dek kəlavad, tisliki məmbrəŋani koksah.

²⁰ Lekələm zla nahəma, manjəhadani akada hini ti àrakaboru akaba ma ge *Krist ya təcəhi ana kəli ni do.

²¹ Pakama ya kicəm ni ti tədəmki ka naŋ do aw ? Ere ye ti təcəhi ana kəli ni ti manjəhad gayan do aw ? Zlam nday nani dek tagravu àna jiri ga Yezu ya àhi ana leli ni.

²² Nahkay ti mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, ti kənjəhadum akada gekəli ya ahaslani ni va ba. Manjəhadani gekəli ya ahaslani ni ti agudar mis, adaba nday ya ti tanjəhad nahkay ni ti tawayay zlam ya tigi eri, tijɪŋ tay ni cilɪŋ.

²³ Gəsunkabá ti Melefit məmbatikaba məbərɪv gekəli ana kəli a, ti kəjalum ahàr nahaŋ sulumani.

²⁴ Ahàr àdəm kīgum mis məweni ya Melefit àgraya tay ka mawayay gayan a ni, ti kənjəhadum àna jiri, kəgrum zlam sulumani adaba lekələm ndam gayan.

²⁵ Nahkay zla nahəma, kəsəkadum malfada va ba, dəmumvu jiri e kidɪŋ gekəli bu sawan, adaba lekələm dek kīguma vu a bəlan. †

²⁶ Tamal ti kəzumuma bərɪv a nahəma, kəgudarum zlam àna naŋ ba. Wudaka fat àdiyu a ahay vu nahəma, kəmbərəŋuma məzum bərɪv gekəli na ‡ ;

²⁷ kəvumi divi ana *Seteni ge mesipet kəli ba.

²⁸ Maslaŋa ya ti egi akal ahaslani ni ti məmbrəŋ akal gayan ni. Məzay njəda ga magray təwi sulumani àna ahar gayan gayanani ti mənŋət zlam ga məjənaki ndam talaga.

²⁹ Kagudarumi ma ana mis ba. Kədəmum ma nahəma, dəmum ma sulumani ya azoru mis kama ni sawan. Dəmum ma ya àgəski mədəmmani ni, nahkay ma gani avi njəda ana ndam ya ti tici ni.

³⁰ Kəgrum zlam ya ti ahəli ahàr ana *Məsuf Njəlatani ge Melefit ni ba. Məsuf gani nani ti Melefit àgrakia amal gayan ke kəli dek àna naŋ a, ga madafakiani kəli ndam gayan kə fat ya ti amara mahəŋgay leli dek ni.

³¹ Zumaba ezir e kidɪŋ gekəli ba, kəzumumvu bərɪv ba, kələgumvu ba, kəndivəmvu ba daya. Kəgrum cuday ba simiteni.

³² Grum zlam sulumani e kidɪŋ gekəli bu, wayumvu, mbrəŋumfəŋa zlam ga bəza ga məŋ gekəli ya təgudari ana kəli na kə tay a, nday day təmbərfəŋa kə kəli a, akada ge Melefit ya àmbərfəŋa kə kəli a ni. Àmbərfəŋa kə kəli a ti àna təwi ge Krist ya àgray ni.

5

Ndam ge Krist ti ahàr àdəm tənəhad ahəmamam

¹ Nihi ti lekələm bəza ge Melefit, awayay kəli. Nahkay ti grum zlam akada gayan ya ti agray ni.

² A huf ga manjəhad gekəli bu dek ti wayumvu akada ge *Krist ni. Naŋ ti

† 4:25 Mənjay Zakari 8.16. ‡ 4:26 Mənjay Limis 4.5.

àdafaki ti awayay leli, àmæt ga mahəŋgay leli. Sifa gayan ti àvi ana Melefit akada ga sədaga ya təvi ana Melefit ni. Sədaga gayan nani àbəlafəŋ kè Melefit akada ge tersel ya ti ezi sulumani ni.

³ Lekulum ndam ge Melefit, nahkay àgəski ti kəgrum mesəwehvu ba, kəgrum zlam ge mimili ba simiteni, zlam ge mis ndahan əgi eri ana kəli ba. Zlam nday nani dek ti maslaŋa àcalki kəli ba simiteni.

⁴ Àgəski day kədəmum ma ge mimili ba, kədəmum ma satat ba, kəbumvu seki ba daya. Àgəski ti grumi səsi ana Melefit azuhva təwi gayan ya əgri ana kəli ni sək sawan.

⁵ Sərumki lala, maslaŋa ya agray mesəwehvu ni, maslaŋa ya ti agray zlam ge mimili ni, maslaŋa ya ti zlam ge mis egi eri ni lu, nday nani dek təhuriyu a Məgur ga ata Krist nday ata Melefit ni vu koksah. Maslaŋa ya ti zlam egi eri ni àwayay Melefit do, azay zlam ga duniya sək Melefit gayan.

⁶ Ndam ya ti tagray zlam nday nani ti təzumi bəruv ana Melefit. Melefit amatraḅ tay dal-dal, adaba təgəsiki ma gayan ni ndo. Nahkay maslaŋa àgosafəŋa kəli kà ma hina àna ma kwanani ndahan a ba.

⁷ Nahkay zla ti arana èbedekabu kəli akaba ndam nday nani ba.

⁸ Ahaslani ti lekulum kəvum e ziŋ-zிŋeni bu, ay nihi ti lekulum kəbum a masladani bu adaba lekulum kīguma akada mis bəlan akaba Bay geli a. Nahkay ahàr àdəm njəhadum akada ga ndam ya təbu a masladani bu ni.

⁹ Masladani ti azəbiyu manjəhadani sulumani e kidiŋ ge mis bu, magray zlam jireni akaba mədəm ma ge jiri.

¹⁰ Zum njəda ga məsər zlam ya ti àbəlafəŋ kà Bay geli ni.

¹¹ Kəhərumkiviyu ke təwi ge mis ya ti tagray e ziŋ-zிŋeni bu ni ba. Zlam nday nani dek ti zlam masakani. Àgəski ti kədəmumaya vay-vay, kimbirəmfiŋ ba : zlam nday nani ti zlam magədavani.

¹² Zlam gatay nani ya tagray akal-akal ni ti ku macalfəŋani tekeḅi asay mimili.

¹³ Tamal kədəmumaya zlam magədavana vay-vay nahəma, egi akada ga zlam ya ti

epivu a masladani bu ni, nahkay mis təsər ti zlam nani magədavani edediŋ.

¹⁴ Zlam ya ti epivu lala a masladani bu nahəma, əgia akada ga masladani na. Nahkay tədəm :

« Nak ya ti kinji dəwir ni, pidėkvu.

Cikaba e kidiŋ ga ndam məmətani ni ba, ti Krist məsladay kur akada ga fat ya asladay məlan ni. »

¹⁵ Nahkay zla nahəma bumi slimi lala ana manjəhad gekəli. Kənjəhadum akada ga ndam muru ni ba, njəhadum akada ga ndam məsər zlam ni sawan.

¹⁶ Zemeni geli hini ti magədavani. Nahkay ka ya ti kisləmki magray zlam sulumani nahəma, grum.

¹⁷ Kənjəhadum akada ga ndam ya ti təsər zlam do ni ba. Ay ti zum njəda ga məsər ere ye ti Bay geli awayay ti kəgrum ni sawan.

¹⁸ Kəvumi vu gekəli ana zum ga makad kəli ba. Tamal kəgrum nahkay ti agudari manjəhad gekəli ana kəli. Ahàr àdəm *Məsuf ge Melefit mīsliviyu a vu vu ana kəli cisl cisl sawan.

¹⁹ Dəm limis gərgərani kay ya Məsuf ge Melefit àvi ana kəli ni. Dəmi ana Melefit e kidiŋ gekəli bu, zləbum Bay geli àna məmərani.

²⁰ Grumi səsi ana Bəŋ geli Melefit àna slimi ga Bay geli Yezu Krist. Grumi səsi kəlavad àki ka zlam ya ti àvi ana leli ni dek, kəmbərəŋum ba.

Manjəhad ga zal nday ata wal gayan

²¹ Lekulum ya ti kəhəŋgrumioru ahàr a had ana *Krist ni ti ku way way do mīciiki ma ana maslaŋa nahan e kidiŋ gekəli bu.

²² Lekulum wál cəmiki ma ana zawal gekəli akada ya kicəmiki ma ana Bay geli ni.

²³ Adaba zal nahəma, nan gəḅakani àki ka wal gayan akada ge Krist nan gəḅakani àki ka ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni. Ndam gayan ni ti vu gayan, Bay ya ahəŋgay tay ni ti nan.

²⁴ Nahkay wál tīciiki ma ana zawal gatay a zlam bu dek, akada ga ndam ge Krist ya tīciiki ma ana Krist ni.

²⁵ Lekulum zawal, ku way way do māwayay wal gayan akada ge Krist ya awayay ndam gayan ni. Krist àdafaki

mawayay gayan nani ti àna mævi ahàr gayan ana ndam gayan ni.

²⁶ Àgray nahkay ti, awayay ti tigi *njelatani kè eri ge Melefit. Nahkay zla nahəma àbara tay a lala àna yam a, tigia njelatana àna pakama gayan ya tici na.

²⁷ Àgray nahkay ti māmənjələn ka tay tigi eri dal-dal, akada ga wal məbəlanı ya tənğətfəŋa ndivey a do ni. Nahkay awayay ti ndam gayan ni tigi njelatani, tənğətfəŋa zlam magudarani kà tay a ba simiteni.

²⁸ Zal day mawayay wal gayan ti akada ge Krist ya awayay ndam gayan ni. Ahàr àdəm zal ni mawayay wal gayan akada ya ti awayay ahàr gayan gayanani ni. Nahkay zal ya ti awayay wal gayan ni awayay ahàr gayan gayanani.

²⁹ Maslaŋa day-day èzirey vu gayan ndo : azumi zlam ana vu gayan, aslamalay daya, akada ge Krist ya aslamalay ndam gayan ni,

³⁰ adaba leli ndam gayan dek ti vu gayan.

³¹ Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : « Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋani ata mənani ba, atanjəhadkabu ata wal gayan. Nday cəeni ti vu gatay emigi bəlan. * »

³² A pakama hini bu nahəma, zlam gəđakani manğahani àvu. Nu ti nəđəm pakama nani azlapaki ke Krist akaba ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni.

³³ Ku tamal nahkay nənğu ni, ahàr àdəm ku way way do e kidin gekəli bu mawayay wal gayan akada ya awayay ahàr gayan ni, wal day məhəngrioru ahàr a had ana zal gayan.

6

Manjəhad ga bəza akaba ata bəŋ gatayani

¹ Gabəza, àgəski ti cəmiki ma ana ata bəŋ gekəli, adaba lekələm kiguma akaba Bay geli a akada mis bəlan.

² Melefit àdəm e *Divi gayan ya àhi ana leli dəbum ni bu ahkado : « Ŋgwioru a had ana ata buk ata muk. » Divi hini ti Divi ye enjenjeni ge Melefit àdəm aməvələŋ zlam ni.

³ Ere ye ti àdəm amavay ni ti nihi : « Nahkay ekeyey, akəpəs a duniya bu vi kay. * »

⁴ Lekələm ata bəŋ ga bəza day kəzumumi bəruv ana bəza gekəli ba. Dəfumiki zlam ana tay, humiki ma ana tay ka zlam ya təgudar ni akada ga Bay geli ya awayay ni sawan.

Manjəhad ge evidi akaba ndam məgur tay

⁵ Lekələm evidi cəmiki ma ana ndam məgur kəli ya a duniya bu ni. Ŋgumioru a had ana tay, grumfəŋa aŋgwaz kà tay a, grumi təwi ana tay àna bəruv bəlan, akada ya kəgrumi təwi ana *Krist ni.

⁶ Kəgrum təwi kè eri gatay ti təzləbay kəli ciliŋ ba. Grum ere ye ti àbəlafəŋ kè Melefit ni àna bəruv bəlan sawan, adaba lekələm evidi ge Krist.

⁷ Grumi təwi ana tay àna bəruv bəlan akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti ana mis hihirikenı do.

⁸ Ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nahəma, sərki maslaŋa ya ti agray təwi sulumani ni ti Bay geli aməviləŋ zlam daya.

⁹ Lekələm ya kəbum àna evidi ni day, grumi zlam sulumani ana tay bilegeni. Kəzlacumki ka tay ba. Sərumki lekələm akaba evidi gekəli ni ti lekələm dek Bay məgur kəli nan bəlan, nan e melefit bu. Nan gani ti ècirkaba mis a do.

Zlam ahar ge Melefit ya abi ana ndam gayan ni

¹⁰ Pakama ya àgəjəni ga məhiani ana kəli ni nihi : zum njəda ga Bay geli, adaba lekələm kəbum akaba nan akada mis bəlan. Njəda gayan ni ti àtama njəda ndahan a dek.

¹¹ Bumkabu zlam ga kadvu ya Melefit abi ana kəli ni dek. Nahkay ka ya ti *Seteni esipet kəli àna wir-wir gayan nahəma, kicikuma gan-gan.

¹² Nəđəm nahkay ti adaba leli məbu magray silik. Ay silik gani nani ti akaba mis hihirikenı do, magray ti akaba seteni akaba bəbay gatayani akaba gəđakani gatayani dek ya təgur duniya hini ziŋ-zinjeni ni. Magray silik ni ti akaba seteni cudayani ya nday agavəla ni daya.

* 5:31 Mənjəkiani 2.24. * 6:3 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16.

13 Nàhi ana kùli hæluma zlam ga kadvu ya Melefit avi ana kùli na ðek ni ti azuhva nani. Nahkay ti ndam ya atərəkia ke kùli a kà fat ga kadvu gani nana ni ti etisliki ke kùli do. Kələŋ ga kadvu nahəma, lekuləm jika jika micikeni ka mələŋ gekùli ni.

14 Nahkay ti cikəma gaŋ-gaŋ. Jiri ge Melefit ti jalumki ahàr ; ègia akada maslpara ga ndam slewja ya təwəlvu àna naŋ na. Leli ndam jireni azuhva təwi ge Melefit ya àgri ana leli ni. Manjəhad ge jiri gani nani ti jalumki ahàr ; ègia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tafakabu ga maŋgah gugum gatay àna naŋ na.

15 Melefit adafaki leli ndam gayaŋ ge jireni àna *Ma Məweni Sulumani, nahkay araŋa ahəli ahàr ana leli va do. Jalumki ahàr ka manjəhad gani nani akada kimaka ga ndam slewja ya ti təbəvu a asak vu ni.

16 Ku ananaw do ðek fumki ahàr ke Melefit. Məfəki ahàr nani ti akada ga slaku ga ndam slewja ni. *Seteni esipet kùli ti mesipet gani nani akada ga kamnjagađ ya tabal mis àna naŋ ni. Kamnjagađ nani aku àki ka ma gani ge meviyek mis àna naŋ. Ay məfəki ahàr gekùli ni ègia akada ga slaku ya ti acafəŋa kamnjagađ ge minjikiyeni ke kùli a ni.

17 Melefit ahəŋga kùli a. Mahəŋgani nani akada ga gadagar ya ndam slewja təbəvu a ahàr vu ni. Nahkay jalumki ahàr. Jalumki ahàr ka ma ge Melefit daya. Ma gani nani ti akada ga maslalam ya ti *Məsuf ge Melefit àvi ana kùli ga makadvani àna naŋ ni.

18 A zlam gani nani bu ðek ti həŋgalum Melefit, hindəmfiŋa a sarta ba ðek. Hindəmfiŋa àna njəda ga Məsuf gayaŋ a. Həŋgalum Melefit àki ka ndam gayaŋ ðek, kəmbərəŋum ba, njəhadum eri.

19 Həŋgalumu Melefit daya, ti ka sarta ya ti nəhi ma ana mis ni ti pakama ya nəhi ana tay ni goro do, ge Melefit sawaŋ ; ti nəhi Ma Məweni Sulumani ana mis, aŋgwaz àwərki nu ba. Ma Məweni Sulumani nani ti ahaslani maŋgahani, nihi ti Melefit àŋgazlaya vay-vay.

20 Yezu *Krist əslərbiyu nu ti ga məhi ma gani ana mis. Ku nu məwəlani a daŋgay bu nəŋgu ni, nəmbrəŋ mədəm ma gani nani do, ègia təwi goro a. Nahkay həŋgalum Melefit

ti nədəm ma vay-vay, aŋgwaz àwərki nu ba, adaba Melefit awayay ti nagraŋ nahkay.

Sa ga Pol

21 Nawayay ti lekuləm day kəsərum manjəhad goro akaba ere ye ti nagraŋ ni ðek ; nəslərkiuru wur ga məŋ geli Tisik ke kùli ga məhi ma gani ana kùli. Naŋ ti mawayay naŋ, agray təwi ga Bay geli lala.

22 Nəslərkiuru naŋ ke kùli ti ge təwi gani nani, ti kəsərum manjəhad geli, ti kəŋgətum njəda àna pakama gayaŋ ya ti ahi ana kùli ni daya.

23 Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist təgray ti bəza ga məŋ geli ðek tənəhadkabu àna sulumani ti. Bəza ga məŋ geli ni tawayavu àkivu, təfəki ahàr ka Yezu Krist àkivu ti.

24 Melefit məgri sulum gayaŋ ana ndam ya tawayay Bay geli Yezu Krist ga kaŋgay-kaŋgayani ni ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni Ere ye ti mädämki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Filip ni

Maslaṅa ya ti àbäki wakita hini ni ti àdfafa slimi gayaṅ a : àbäki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka ya ti àbäki wakita ni ti naṅ a danṅay bu (1.13-14), ay mäsär kasa gani do : mis ndahaṅ tädäm danṅay gani ti e Efez, ay mäsär sarta ya ti tëfiyu naṅ a danṅay vu e Efez ni do ; mis ndahaṅ tädäm Pol àbäki ti bi a Sezare (Tɔwi 22-26), bi a Rom (Tɔwi 28).

Pol àbiki ti ana ndam ga Yezu ya e Filip ni (Filip ti kasa gädakani ka had Mesedawen) ; maslaṅa ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti naṅ (Tɔwi 16.11-40). Àbiki wakita ni ana tay ti ga mævi njëda ana tay : ku tamal naṅ a danṅay bu nənṅu ni, amær adaba ma ga Yezu àbu akoru kama kama (1.12). Àhi ana tay tàzay ahàr gatay tëtam mis ndahaṅ ba, tëjalay ahàr akada ga Yezu ya àjalay ni sawaṅ (2.1-18) ; àhi ana tay tëgaskabu ata Timote nday ata Epafrodit (2.17-30). Àziaba azay slimi ana tay a, àhi ana tay tàdabay mis ya tëfäki ahàr ka Yezu lala do, tagosay mis ni ba (3.1-4.1). Àvi sawari ndahaṅ ana tay, àgri sasi ana tay ga zlam ya ti tëslarikaboru ga mäjənay naṅ ni (4.2-23).

A pakama gayaṅ ni bu ni dek ti Pol naṅ àbu a mämərani bu ; ku acakay daliya nənṅu ni amær (1.4 ; 1.18 ; 2.15-16 ; 2.17 ; 4.10). Àhi ana ndam Filip ni day tëmər (1.25 ; 2.18 ; 2.28 ; 2.29 ; 3.1 ; 4.4) : leli day ahàr àdäm mämər kalavad azuhva tɔwi ge Krist ya àgri ana leli ni, akaba ya naṅ àbu agri ana leli ni daya. Pol àdäm awayay akoru kama kama àna mäfäki ahàr gayaṅ ka Yezu ni ; àhi ana ndam Filip ni day tōru kama kama àna mäfäki ahàr gatay, tëmbrəṅ ba (3.7-16). Àna pakama nday nani dek ti Pol adäfiiki divi sulumani ga madabay Yezu ana leli.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol ata Timote leli ndam mægri tɔwi ana Yezu *Krist mægria sa ana ndam *njelatani ga Yezu Krist ya tëbu e Filip na dek. Mægria sa ana ndam ya *təbi slimi ana kəli na, akaba nday ya *təjənaki ndam ge Melefit na daya.

² Bay Melefit Bəṅ geli nday ata Bay geli Yezu Krist tëgri sulum gatay ana kəli, tëgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

Pol agri sasi ana Melefit

³ Nəjalaki ahàr ke kəli kəlavad. Ka ya ti nəjalaki ahàr ke kəli ni ti nəgri sasi ana Bay Melefit goro.

⁴ Nahkay nahəṅgali Melefit ana kəli dal-dal. Ka ya ti nahəṅgali Melefit ana kəli ni ti nu nəbu àna mämərani,

⁵ adaba kwa ka ya ti kəfumki ahàr ka Yezu ni àbivaya ana kana, lekələm kəbum kəgrumkabu tɔwi ga *Ma Məweni Sulumani ka ahar bəlaṅ akaba leli.

⁶ Bay Melefit ànjəkia magray tɔwi sulumana e kidinṅ gekəli ba. Ànjəkia nahkay nahəma, nəsəra ti amagroru duk anivoru ana vad ga Yezu *Krist ya aməṅga ni.

⁷ Nəjalaki ahàr ke kəli nahkay ti kigeni, adaba nawayay kəli àna hud bəlaṅ. Bay Melefit àvia divi sulumana ana kəli akaba nu ga magray tɔwi gayaṅ ka ahar bəlaṅ a. Nahkay ku nu a danṅay bu, ku nəhəṅgrifəṅ ana ndam ya tädämki ma magədavani ka ma ge Melefit, ku nədäfiikiaba Ma Məweni Sulumani ana tay nənṅu ni, lekələm kəbum kəjənumki nu.

⁸ Bay Melefit àsəra, nu nawayay kəli dek àna hud bəlaṅ. Nawayay kəli nahkay ti azuhva Yezu Krist àvua njëda ga mawayay kəli a akada gayaṅ ya awayay mis na.

⁹ Ere ye ti nihindifiṅa kə Melefit ka ya ti nahəṅgalay naṅ na ti mawayavani gekəli ni mäsagakivoru e kidinṅ gekəli bu. Nahkay akəsərum jiri, akəsərumkaba zlam a dek lala daya.

¹⁰ Nahəṅgalay Melefit nahkay ti adaba nawayay kədumkiba zlam sulumani ya tëtam ndahaṅ na. Tamal kəgrum nahkay ti akagudarum zlam do, mis day atəṅgətfəṅa ndivey kə kəli a do duk abiviyu ana mənṅa ge Krist a.

¹¹ Nahkay ere ye ti akəgrum ni dek atanja kigeni, adaba akəgrum àna njëda ga Yezu

Krist. Mis etipia ere nani ya kəgrum na ti atazləbay Melefit, atədəm naŋ gəđakani.

Yezu Krist ti àtam zlam dek

¹² Bəza ga mmawa, nawayay ti kəsərum ere ye ti àgrakuvu ni ti àvia divi ana mis ge mici *Ma Məweni Sulumani na àtama ya ahaslana sawaŋ.

¹³ Nahkay ti ndam ga huđ ahay ga bay gəđakani akaba mis ndahaŋ ni dek ticia nu nəvu a daŋgay bu adaba nu bay məgri təwi ana *Krist.

¹⁴ Nahkay day bəza ga mən geli təsəra nu a daŋgay bu. Təra təsəra nahkay ti mis ahar gəđakani e kidiŋ gatay bu tənğəta njəda ga Bay geli a ga məhi pakama ge Melefit ana mis a. Tədəmoru pakama nani kama kama, aŋgwaz àwər tay do.

¹⁵ Mis ndahaŋ təzlapı ana mis àki ke Krist adaba tagralu solu, tawayay ti tətam nu. Ku tamal təbu tagray nahkay nəŋgu ni, mis ndahaŋ ti təzlapıki ke Krist àna huđ bəlaŋ.

¹⁶ Nday ndani ya təzlapay àna huđ bəlaŋ ni ti tawayay nu palam. Təsəra nu nəbu ahalay a daŋgay bu ga məđəfiki ana mis Ma Məweni Sulumani ti ma ge jiri.

¹⁷ Nday ndahaŋ ya tagralu solu ni ti tədəmki ma àki ke Krist àna huđ bəlaŋ do. Tagray nahkay ti adaba tawayay tətam nu palam. Təhi ana ahər tēgrukivu daliya a ahay ga daŋgay ni bu keti.

¹⁸ Ay majalay ahər gatay nani ti àgray araŋa do. Ma gatay ya təhi ana mis àki ke Krist ni ti zlam mađəlani. Nahkay nu nəbu nəmər : ku tagray àna cuday, ku àna huđ bəlaŋ nəŋgu ni, nani dek zlam mađəlani. Anəmər àkivu

¹⁹ adaba nəsəra Melefit amahəŋgay nu a huđ ga zlam gani nani bu. Amahəŋgay nu ti adaba kahəŋgalumu naŋ, Məsuf ga Yezu Krist day amazlakaki nu.

²⁰ Ere ya nawayay kay akaba najəgay nahəma, ti nəgray ere ye ti aməbəku mimili ni ba. Nawayay nanjəhad àna njəda gaŋ-gaŋ sawaŋ, nawayay ti mis tazeləbay Krist nihi, ku ananaw azuhva nu. Nawayay ti ku nu nəbu àna sifa, ku tamal anəməta nəŋgu ni, mis tazeləbay Krist azuhva nu.

²¹ Ka nu nahəma, tamal nu nəbu àna sifa ti zlam gəđakani gani a sifa goro bu ni ti

Krist. Ay tamal ti nəmət nəŋgu ni, àbəlafu kay atam ya nu nəbu àna sifa ni.

²² Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nu nəbu àna sifa ti ngray təwi sulumani ya ajənaki mis ni. Nahkay e kidiŋ ga ata kisim nday ata sifa bu ni ti nədəkiba weley ? Nəsərkaba do.

²³ Zlam hini cəeni ni ti nəjalakia ahər ka tay a dal-dal. Ere ye ti nu nawayay ni ti, nawayay ti nəsləkaba a duniya ba, ti naru nənjuhəd afa ge Krist. Hojo nahkay, àtam.

²⁴ Akaba nani dek, ahər àdəm si nənjuhəd a duniya bu àna sifa kwa. Nawayay nahkay ni ti azuhva kəli, ti nəjənaki kəli.

²⁵ Zlam hini ti nəsərkia lala. Nahkay nəsəra ti nu ananjəhad àna sifa e kidiŋ gekəli bu dek, ti nəjənaki kəli kəŋgumoru kama kama e divi ge Krist bu àna məmərani adaba kəfumkia ahər a.

²⁶ Nahkay anoru afa gekəli. Eninjəa ti akəzələbum Yezu Krist, akəmərumbu àkivu adaba nu nəbu e kidiŋ gekəli bu.

Kadumvu, kəmbəŋjum məfəki ahər ka Yezu ba

²⁷ Ere ye ti ahər àdəm kəgrum ni ti, si kanjəhadum lala. Tamal kanjəhadum nahkay ti mis atəsər lekələm kəbum kədəbum *Ma Məweni Sulumani ge *Krist. Nu day ku tamal anoru nəmənjiyu kəli, ku tamal nōru afa gekəli do nəŋgu ni, enici ma gekəli. Nahkay anəsər lekələm dek majalay ahər gekəli ka ahar bəlaŋ, akaba kəkadumvu àna təwi ka ahar bəlaŋ, ti mis təfəki ahər ka Yezu Krist adaba ticia Ma Məweni Sulumana.

²⁸ Nahkay ti aŋgwaz àwərfəŋa kəli kə ndam ezir gekəli a ba ferera. Tamal aŋgwaz àwərfəŋa kəli kə tay a do nahəma, atəsərki etigi ahər. Atəsərki ti Melefit amahəŋgay kəli daya. Zlam gani nani dek ti Melefit agray.

²⁹ Melefit agray nahkay ti àgria sulum ana kəli ga məfəki ahər ke Krist a. Ay sulum gani nani ti ga məfəki ahər ke Krist ciliŋ do : ga macakay daliya azuhva naŋ daya.

³⁰ Ahaslani kərəma nu a nəkadva, nihi day kəsəruma, kekileŋa nu nəbu nakadvu. Ay nihi ti lekələm day kəbum kəkadumfəŋva kə ndam ezir geli a akada goro na.

2

Grum tawi akada ga Yezu ya agray ni

¹ Lekulum kabum ka ahar belan akaba *Krist. Nahkay ti avi njeda ana kuli do aw ? Kazum njeda ana mawayavani gayan do aw ? Lekulum kabum ka ahar belan akaba Masuf gayan *Njelatani do aw ? Kabum kipum mawayavani gayan e kidin gekuli bu do aw ?

² Tamal nahkay zla nahama, nawayay ti kamorumu maberuv dal-dal ana magray zlam ya ti nara nahi ana kuli ni. Zlam gani nday hi : wayumvu, njehadam ka ahar belan ; camvu ma e kidin gekuli bu ; jalam ahàr ka ahar belan ;

³ kazum ahàr gekuli katamum mis ndahan ba, kawayum ti mis tazlabay kuli ba. Hojo ngumioru a had ana tay, damum tetama kuli a sawan.

⁴ Way way do adabi zlam ana hud gayan cilin ba, hojo madabay zlam ya ti ajenaki mis dekeni ni.

⁵ Lekulum dek jalam ahàr akada ga Yezu Krist ya ajalay ni. Majalay ahàr gayan ni ti nahkay hi :

⁶ Nan ti Melefit ededin. Nan Melefit ededin ti, awayay manjehadani kala-kala ata nan ndo.

⁷ Ay ti gadakani gayan ni dek ambranbiya, egia mis a, egia evidi ededin a.

Ara egia mis a ti,

⁸ angwioru a had ana mis, agosikia ma ana Melefit a, agoskabá ti mis takad nan, takadfan nan ka tandal.

⁹ Adaba agoskabá zlam nday nana dek ti, Bay Melefit azoru nan drin agavala, azalay nan gadakani atam gadakani ndahan ni dek.

¹⁰ Awayay ti mis dek ku a hud melefit bu, ku ka dala, ku e evid bu tabehadi mirdim ana Yezu ka ya ti ticia slimi gayan a ni.

¹¹ Awayay ti ku way way do madam vayvay :

« Yezu Krist ti nan Bay gadakani ! »
Azuhva zlam nani dek mis atazlabay Banani Melefit.

Ndam ga Yezu ti akada cengel ya asladay malan ni

¹² Baza ga mmawa, nawayay kuli dal-dal. Ahàr adam kagesumiki ma ana Melefit akada ga Yezu ya agosiki ma ni. Ahaslani, ka ya ti nu nabu akaba kuli ni ti kagesumikia ma ; nihi nu nabu akaba kuli va bi ti ahàr adam kagesumiki ma matama ya ahaslani na. Kagesumiki ma gani ti ahemamam ? Nawayay nadam, Melefit ahanga kuli a. Ahanga kuli a nahama, ahàr adam lekulum day kegrum tawi kwa. Kegrum tawi nani ti, si angwaz awarfana kuli ke Melefit a,

¹³ adaba Bay ya ti agray tawi a maberuv gekuli bu ni ti Melefit. Agray nahkay nahama, ti kawayum akaba kegrum zlam ya adalafan ni.

¹⁴ Ere ye ti kegrum ni dek, kenguzumki ma ba, kलगumvu akivu ba daya.

¹⁵⁻¹⁶ Tamal kegrum nahkay nahama, mis etindivi kuli do, akagударum zlam do, akalumbu baza ge Melefit *njelatani. Lekulum kabum e kidin ga ndam cuday akaba ndam magosay mis bu : ka ya ti kahumi ma ge Melefit ya avay sifa ni ana tay nahama, etipi kuli akada ya tipi bongur tasladay ga malavad a hud melefit bu ni. Nahkay a vad ya *Krist amanga ni ti anamervu ana kuli. Eslini anasar ti nagrai tawi zlazladani masakani ndo.

¹⁷ Mafaki ahàr gekuli ka Yezu ti akada ga sadaga ya ti kavumi ana Melefit ni. Ku tamal takad nu nangu ni, mimiz goro amasagakivu sadaga gekuli, akada ga zum ya tabehad ni. Nahkay ti nu nabu ana mamarani, mamervu akaba kuli dek daya.

¹⁸ Tamal nahkay ti ahàr adam lekulum day kabum ana mamarani, kamorumvu akaba nu daya.

Ata Timote nday ata Epafrodit

¹⁹ Ana njeda ga Bay geli Yezu, nawayay naslrikaboru Timote ana kuli wudak. Eminjua afa gekuli a ti amasar ere ye ti agravu afa gekuli ni. Amaslakabiya ti amanghadu ma gani. Nahkay ti anangot njeda ana nan.

²⁰ Maslana afu ahalay ajalay ahàr akada goro ni bi, si nan ; nan abu ajalaki ahàr ke kuli akada goro ni daya.

²¹ Mis ndahan ni dek tadabi zlam ana hud gatay cilin, tadabay zlam ya ti Yezu *Krist awayay ni do.

²² Timote nahəma, kəsəruma àdafakia naŋ mis sulumana. Àgra təwi ga Ma Məweni Sulumana akaba nu akada ga wur ya tagrakabu təwi akaba bəŋani na.

²³ Nahkay ka ya ti anəsəra ere ye ti amagrakuvu na ti anəsləroru naŋ həya.

²⁴ Ay ti àna njəda ga Bay geli, nəsəra nu day anoru afa gekəli wudak.

²⁵ Ka nu ti àbəlafu nəsəlīoru wur ga mən geli Epafrodit ana kəli. Naŋ ti lekələm kəslərumubiyu ga məjənaki nu àna zlam ya ahəcukivu ni : àra ènjia ti àgrukia təwi a, məkədvu ka ahar bəlan ga mazoru *Ma Məweni Sulumani kama. Ay nəsəlīkaboru naŋ ana kəli ti

²⁶ adaba awayay dal-dal ti mīpi kəli dek. Ècia ti kicəma ga arməwər ya àwər naŋ na, àhəlia ahàr a dal-dal.

²⁷ Edédīŋ ti arməwər àwəra naŋ a, amal àmət. Ay ti àsia cicihi ana Melefit a, àhəŋgaraba naŋ a. Nu day nəsia cicihi ana Melefit a, adaba àwayay ti nəcakay daliya ka ahàr ga daliya ndahaŋ ba.

²⁸ Nahkay nawayay ti nəsəlīkaboru naŋ ana kəli ke weceweceni, ti kay ya kīpəma naŋ a ni ti kəmərūmvu, nu day nəjalay ahàr kay ba.

²⁹ Eminjəa ti gəsūmkabá naŋ àna məmərana, adaba lekələm dek ti Bay gekəli bəlan. Zləbum naŋ, zləbum mis ya tanjəhad akada gayan ni dek.

³⁰ Zləbum naŋ adaba naŋ e təwi ge Krist bu ni ti àtamfəŋa kè kisim a pəlok-pəlok. Ku amal àmət nəŋgu ni àra afa goro ga məjənaki nu a, adaba lekələm kəbum drīŋ akaba nu, kīsləmki məjənaki nu do.

3

Leli migi ndam jireni kè eri ge Melefit ti, si azuhva Krist

¹ Bəza ga mmawa, ere ye ti nawayay nəhikivu ana kəli ni ti nihi : mərūmvu adaba leli dek mīgīa akada mis bəlan akaba Bay geli a. Ere ye ti nəhi ana kəli nihi ni ti nəbīkia ana kəli a àndava, ay ti tamal nəhikivu ana kəli nəŋgu ni àgray araŋa do, avikivu njəda ana kəli daya.

² Bumvu slimi ana ndam ya tédəm si *kekeləm kədi kwa ni. Ndam nday nani kərá, tàgray zlam sulumani do.

³ Tédəm tamal kawayum kīgūm ndam ge Melefit ti si kikeləm kədi kwa. Ay ti ndam ge Melefit edédīŋ edédīŋeni ti leli. Ndam ya ti tazləbay Melefit àna njəda ga Məsuf gayan *Njəlatani ni ti leli. Ndam ya ti tédəm Yezu *Krist naŋ gədəkani ni ti leli. Ere ye ti mis təfəki ahàr ni akaba tagray àna ahar gatay ni, leli ti məfəki ahàr do.

⁴ Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nu day nisliki məfəki ahàr ka zlam nday nani. Ku way way do àdəm esliki məfəki ahàr ka zlam nday nani nahəma, nu nisliki nətam naŋ.

⁵ Zlam ya ti nəfəki ahàr goro ka tay tata ni ti nday hi : nu zal Izireyel, jiba goro ti ge Benjemen, ata ba ata mma ti nday dek ndam *Hebri : tàra tīweya nu a ti təkələa kədi a vad ya azlalahkər a. Tamal mis tédəmki ma ke *Divi ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, nu zal Feriziyen, nəgəskabá nətam ndam Zude ndahaŋ.

⁶ Ahaslani ti nəhi ana ahàr nəgri təwi ana Melefit àna njəda kay, nahkay ti nəgria daliya ana ndam məfəki ahàr ka Yezu a. Nəgəskabá Divi ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu na, nəgudar zlam ndo simiteni.

⁷ Ahaslani ti nédəm zlam nday nani dek ti təzoru nu kama, ay nihi ti nédəm təcəfəŋa nu kà məsər Krist a sawan.

⁸ Namənjələn kà zlam dek masakani, adaba nəsəra Yezu Krist Bay goro a : zlam gani nani àtam zlam ndahaŋ dek. Ka ya ti nəsəra naŋ a ni ti nəmbrəŋa zlam ndahaŋ na dek, namənjələn kà zlam ndahaŋ ni dek akada ga dandas ni, adaba nawayay manjəhadani akaba Krist akada mis bəlan,

⁹ nawayay ti a vad ya ti aməŋga ni mədəm nu mis gayan. Ku nadəbay Divi ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu nəŋgu ni, nawayay ti mis tédəm nu zal jiri azuhva nani va ba. Ere ye ti nawayay ni ti, Bay Melefit māmənjəlu nu zal jireni adaba nəfəkia ahàr ke Krist a. Jiri nani ti təwi ge Melefit. Melefit agru təwi nani ti adaba nəfəkia ahàr ke Krist a palam.

¹⁰ Nawayay nəsər Krist : nawayay nəsər njəda ya Melefit àhəŋgaraba naŋ àna naŋ a ni. Ku àcaka daliya nəŋgu ni, daliya gayan ya àcakay ni nu day nawayay macakani. Nawayay nəmət akada gayan ya àmət ni,

¹¹ ti ku ahəmamam nu day Melefit

mâhəŋgaraba nu e kisim ba.

¹² Ay ku naďəbay zlam nday nani dek nəŋgu ni, ŋgay nəŋgəta, nɨnjikiya ka tay a ti nəďəm do. Nahkay naďəboru tay kama kama, aďaba nawayay ti nəgəs tay a ahar vu akaďa ga Yezu Krist ya əgəs nu a ahar gayan vu ni.

¹³ Bəza ga mmawa, ŋgay nəgəsa zlam nday nana ti nəďəm faŋ ndo. Nu nəbu akaďa ge mis ya tacuhwakabu ni ; nawayay magray zlam bilin ciliŋ : nəmbrəŋ zlam ya kələŋ ni, nakadvu ti naďəbay ere ya kama goro ni.

¹⁴ Nacuhworu ke ekwi gani duk, nawayay nəŋgət ere ye ti təvi ana bay ya ti enjiyu enjenjeni ni. Bay Melefit azalay leli ti məcəloru a huď melefit vu ga məvi ere nani ana leli aďaba leli ndam ga Yezu Krist.

¹⁵ Leli dek məndəhani : nahkay ahər əďəm mənəhad akaďa ya nəhi ana kəli ni. Ay tamal ti kajalum ahər nahanəŋ nəŋgu ni, Melefit aməďəfiki jiri gani ana kəli.

¹⁶ Zlam maďəlani nahəma, ahər əďəm mahəďakumoru kama əna divi ya məbu maďəbay ni.

¹⁷ Bəza ga mmawa, grum akaďa goro ya nagray ni. Lekələm kɨpəma manəhad geli na : si kəmənjumləŋ ana mis ya tanəhad akaďa geli ya manəhad ni, ti kənəhadum nahkay bilegeni.

¹⁸ Mis təbu kay, manəhad gatay əbəlay do, tizirey Krist naŋ ya əmətfəŋ kə təndal ni. Ahaslani nəhikia pakama gani ana kəli a sak kay, nihi keti nəhikivu ana kəli, nitəwi əna ma gani.

¹⁹ Ndam nday nani ti Melefit emiŋ tay ka mandav ga sifa gatay. Ere ye ti tawayay ni ti əgia melefit kə eri gatay a. Nday təbu təmərvu əna zlam ya təbəkə mimili ka tay ni sək sawaŋ. Təjalaki ahər ka zlam ge Melefit do, si ka zlam ga duniya ni ciliŋ.

²⁰ Leli zla nahəma, majalay ahər geli nahkay do. Kəsa geli ti a huď melefit bu. Bay mahəŋgay leli, Bay geli Yezu Krist, amasləkabiya eslina, leli məbu majəgay naŋ.

²¹ Eminjia ti aməmbatkaba vu geli gedebeni na, ti vu geli mɨgi masladani

akaďa gayan ni. Ara agray nahkay ti əna njeďa gayan ya agur zlam dek əna naŋ ni.

4

Sawari ga Pol gəgərani

¹ Bəza ga mmawa, nawayay kəli dal-dal : ahər əďəm kanəhadum njaŋ-njaŋ akaďa goro ya nəhi ana kəli ni, aďaba lekələm a ahar ga Bay geli bu. Nawayay kəli dal-dal, nahkay nawayay nakoru nəməŋjiyu kəli. Ka ya ti nəjalaki ahər ke kəli ni ti nu nəbu əna məmərani kay. Bay Melefit day aməgəskabu nu əna məmərani azuhva kəli.

² Evodi akaba Sintis, nahəŋgalay kəli, nəhi ana kəli ti kɨcəmvu, aďaba Yezu naŋ Bay geli dek.

³ Nak ya magrakabu təwi ka ahar bələŋ, kəmbərəŋ ndo ni day, nihindi kur ti kəjənaki wəl nday hini ti tɨcivu, aďaba təkadva akaba nu ga mazoru *Ma Məweni Sulumani kama. Təkadvu əna təwi nani ti nday akaba Klemaŋ akaba mis ndahaŋ ya magrakabu təwi akaba tay ni. Nahkay Bay Melefit əbəkə slimi gatay a Wakita gayan ba akaba slimi ge mis ya avi sifa ana tay ni dek.

⁴ Nəhi ana kəli : Ku ananaw ananaw do mərumvu aďaba leli dek Bay geli bələŋ ! Nəhi ana kəli keti : Mərumvu !

⁵ Si kanəhadum ti mis dek təsər lekələm kəzumum bəruv weceweci do, kəbesəm sawaŋ. Bay geli enjia wuďak, naŋ driŋ do.

⁶ Ku araŋa kwec əhəli ahər ana kəli ba. Tamal araŋa əhəcikivu ana kəli ti humi ma gani ana Melefit sawaŋ. Ku araŋa ədəkiva ke kəli a nəŋgu nahəma, hindəmfiŋa kə Melefit a, həŋgalum, grumi səsi daya.

⁷ Tamal kəgrum nahkay ti Melefit aməfi ahər ana kəli ti ere ye ti kajalumki ahər ni dek kəjalumki ka mawayay ga Yezu *Krist ; nahkay araŋa aməhəli ahər ana kəli do, aďaba Bay geli ti naŋ. Melefit aməfi ahər ana kəli ahəmamam ti mis hihirikeni əsər do.

⁸ Bəza ga mmawa, ere ye ti nəhi ana kəli ke mendeveŋ gani ni ti, si kajalumki ahər ka zlam nday hini kwa : zlam ya ge jiri ni, zlam ya əbəlay ni, zlam ya magədavani do ni, zlam ya *nəlatani ni, zlam ya mis tawayay ni akaba zlam ya mis tazləbay ni. Nahkay si kajalumki ahər ka zlam

maɓəlani ɗek akaba zlam ya leli mædəm sulumani ni ɗek kwa.

⁹ Nəcahia zlam ana kɔli a kay, kəgəsɔmkabá. Lekɔlɔm kicɔma pakama goro a akaba kɔpɔma zlam ya nəgray na. Si ahàr àdəm kəgrum zlam nday nani ɗek. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit naŋ àbu akaba kɔli, arañja aməhəli ahàr ana kɔli va do.

Pol agri sɔsi ana ndam Filip

¹⁰ Ka ya ti kəslərumubiyu zlam ni ti nəmərva dal-dal, nəgria sɔsi ana Bay geli a. Ere ye ti kəgrumu ni ti àɗafaki kəfumu ahàr. Lekɔlɔm kəbum kəfumu ahàr kəlaváɗ, ay ti kəŋgətum ahar ga məslərubiyu zlam ke weceweceni ndo palam.

¹¹ Nəhi pakama hini ana kɔli ti, nədəm ti nawayay zlam do. Nahkay ku nu nəbu a gəɗa bu ahkay do ni a daliya bu nəŋgu ni, nəcaha manjəhadana àna məmərana.

¹² Ku mam mədəkuvu mam nəŋgu ni, nəsəra nanjəhad tata : ku nu talagani, ku elimeni goro àbu ; ku huɗ goro mərəhani, ku ləwir awər nu ; ku zlam goro àbu kay, ku zlam goro àhəca nəŋgu ni, nəsəra nanjəhad tata.

¹³ Nisliki məbesey zlam ɗek adaba Bay goro avu njəɗa gani.

¹⁴ Ku tamal nahkay nəŋgu ni kəgrumua zlam sulumana, adaba kəjənumkia nu a daliya goro ba.

¹⁵ Bəza ga mmawa goro ya e Filip ni, jalumki ahàr ka sarta ya nəhi *Ma Məweni Sulumani ana kɔli mək lekɔlɔm kəgəsɔmkabu ni. Kəsəruma ka sarta nani ti nawayay nasləka ka had gekɔli e Mesedəweŋ a, ay ndam məfəki ahàr ka Yezu ga kəsə ndahan təvu zlam ndo, si lekɔlɔm cilij. Nahkay nəjənakia kɔli a ti lekɔlɔm day kəjənumkia nu a.

¹⁶ Kwa ka ya nu nəbu a Tesalonik ni ti kəslərumukabaya zlam ga məjənaki nu a àtam sak cɔ.

¹⁷ Ere ye ti nawayay ni ti kəvumu zlam do ; nawayay ti Melefit məvikivu məsəkani ana kɔli azuhva təwi gekɔli ya kəgrumu ni sawaŋ.

¹⁸ Ere ya àhəcukivu ni ɗek ti kəvumua àtamkia sawaŋ. Nihi ti Epafrodit àvua zlam ya kəslərumubiya na, nahkay zlam

àhəcukivu va do. Ay ti kəvumu ti ana nu do, kəvumi ti ana Melefit sawaŋ. Àɓəlafəŋ dal-dal akada ga sədaga ya kəvumi, ezi akada ge tersel sulumani ni.

¹⁹ Bay Melefit goro ni ti arañja àhəci naŋ do simiteni, naŋ àbu àna zlam ɗek. Nahkay ara avikivu zlam ana kɔli ti arañja àhəcukivu ana kɔli ba bilegeni, adaba lekɔlɔm day ndam ga Yezu *Krist.

²⁰ Mis tázləbay Bay Melefit Bəŋ geli ga kaŋgay-kaŋgayani ti ! Aya nahkay.

Sa ga Pol

²¹ Grumi sa ana ndam məfəki ahàr ka Yezu *Krist ye eslini ni bilij àna bilij. Bəza ga mmawa ya tagray təwi akaba nu ni təgria sa ana kɔli a daya,

²² akaba ndam ga Yezu ya təbu ahalay ni ɗek, ahar gəɗakani ndam ya tagray təwi a ahay ga *bay gəɗakani ga ndam Rom bu ni.

²³ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayan ana kɔli ɗek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni Ere ye ti mädämki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Kolos ni

Maslaña ya ti àbäki wakita hini ni ti àdafa slimi gayañ a : àbäki ti Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 4.18). Ka ya ti àbäki wakita ni ti nañ a danğay bu (4.18), ay mäsär kesa gani do : mis ndahañ tädäm danğay gani ti e Efez, ay mäsär sarta ya ti tëfiyu nañ a danğay vu e Efez ni do ; mis ndahañ tädäm Pol àbäki ti bi a Sezare (Tüwi 22-26), bi a Rom (Tüwi 28).

Pol àbiki wakita ni ana ndam ga Yezu ya a Kolos ni ; awayay ti tëslarikaboru ana ndam Lewüdisi daya (4.16. Lewüdisi ti kà gəvay ga Kolos ; kesa nday nani cüeni ni ti ka had Azi, driñ gani kiləmetir 100 gwar egezi ge Efez). Maslaña ya àhi ma ga Yezu ana ndam Filip enjenjeni ni ti Epafras (1.6-7) ; Epafras ti bi èci ma gani e Efez ka ya ti Pol ahi ma ana mis eslini ni (Tüwi 19.10). Pol ti òru a Kolos akaba e Lewüdisi ndo (2.1).

Pol àbiki wakita ana ndam Kolos ni adaba mis ndahañ tëhi ma ndahañ ana tay, tagosay tay, tädäm Krist ciliñ ti èsli do, si mis tëgəskabu pakama nahañ manğahani ni kwa (2.3-4, 2.8). Tädäm si tëzum zlam ndahañ ba, si tëgray wuməri ndahañ, si tëzləbay məslər ge Melefit kwa (2.16-18). Pol àdäm zlam nday nani dek ti zlam masakani : si mis tëmbrəñ zlam ga duniya, tädəbay Krist ciliñ (2.20-23). Krist ti Melefit : tamal mis èpia Krist a ti èpia Melefit a àndava (1.15) ; Melefit àgraya məlan a ti àna Krist (1.16) ; zlam dek tëbu azuhva Krist (1.17) ; Krist ti gədakani ga zlam weley weley do dek (1.18). Melefit àgray ti zlam ni dek tënjəhadkabu ana sulumani ti si azuhva Krist (1.20). Tamal mägəskabá Krist a, mäsəra nañ a ti, arañ nahañ ya àhəci ana leli ni ti àbi.

Pol èndeveriñ wakita ni akada gayañ ya agray a wakita gayañ ndahañ ni bu dek ni : acahi zlam ana mis, àdäm ahəmamam ndam ge Krist tënjəhad a duniya bu ni

(3). Àhi ana tay tëhəngalay Melefit kəlavad, àgrioru sa ge mis ndahañ ana tay daya (4).

Ay ahar gədakani a wakita hini bu ni ti Pol àhi ana leli Yezu Krist gədakani geli ni ti esli ana leli ; si məmbrəñ divi ndahañ, mädəbay Krist ciliñ kwa.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol, Melefit àdaba nu a, nìgia zal asak ga Yezu *Krist a. Leli ata wur ga mən geli Timote məbikioru wakita hini ana kəli,

² lekələm ndam *njəlatani ge Melefit ya kanğəhadum a Kolos ni. Kigəma bəza ga mən geli a, adaba kəfumki ahər ke Krist, kəmbrəñum divi gayañ do. Bəñ geli Melefit mägri sulum gayañ ana kəli, mägri ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

Pol ahəngali Melefit ana ndam Kolos ya tëfəki ahər ke Krist ni

³ Məbu mahəngali Melefit Bəñ ga Bay geli Yezu *Krist ana kəli kəlavad. Ka ya ti mahəngalay nañ ni ti mägri səsi

⁴ adaba micia kəbum kəfumki ahər ka Yezu Krist lala, kəbum kawayum ndam ge Melefit dek daya.

⁵ Kəgrum nahkay ti adaba kəsəruma Melefit àngahia zlam sulumani ana kəli a hud melefit ba. Ma gani ya kicəm ni ti ma ge jiri. Kicəm ma gani nani ti ka ya ti tëhi *Ma Məweni Sulumani

⁶ ana kəli ni. Ma Məweni Sulumani gani nani ti mis tëbu tëhioru ana ndam ga duniya dek, kəlavad mis ndahañ tëbu tëgəskabu, tambatkaba majalay ahər gatay a, mək tëbu tagray təwi sulumani azuhva nani. Lekələm day kəbum kəgrum nahkay, kwa ka fat ya ti kicəm ma gani ni, kəsəruma Melefit ti agri sulum ana mis edediñ.

⁷ Àhi ma gani nani ana kəli ti Epafras. Epafras ti leli ata Timote məbu magrakabu təwi akaba nañ ka ahar bəlan, mawayay nañ dal-dal. Agray təwi ge Krist e kidiñ gekəli bu lala, àmbrəñ do.

⁸ Nañ ti àhi ana leli ahəmamam *Məsuf ge Melefit àvia njəda ana kəli a, kəbum kawayum ndam ge Krist ni.

⁹ Nahkay zla nahəma, kwa ka fat ya ti mici ma ga Epafras ni ti məbu mahəngali Melefit ana kəli kəlavad, məmbrəñ do. Mahəngalay Melefit ti kəsərurum ere ye ti nañ

awayay ni lala ; mawayay ti kîcum lala àna njêda ga Məsuf gayan, ti kâjalum ahâr sulumani.

¹⁰ Mawayay ti kânjêhadum akada ga ndam ga Bay geli ya ahâr àdêm tanjêhad ni. Mawayay ti tawi gekuli ya kəgrum ni dek mâbêlafəŋ, kəgrumikivu zlam sulumani ndahan. Nahkay ti akəsərum Melefit àtam ya ti kəsərum nan nihi ni.

¹¹ Melefit ti nan a melaŋ *njêlatani gayan bu, njêda gayan àtam zlam dek ; mahəŋgalay nan ti mâvi njêda gani nani ana kuli a manjêhad gekuli bu dek. Mawayay ti ku tamal kəgrum daliya nəŋgu ni bəsəma, kəmbərəŋum məfəki ahâr ke Melefit ba ; mawayay ti kəmərūmvu sawan.

¹² Grumi səsî ana Melefit adaba àvia njêda ana kuli a ga məhurkiviyani ka ndam gayan njêlatana a melaŋ gayan masladani va.

¹³ Ahêlaba leli a njə njə a melaŋ ziŋ-ziŋeni ge *Seteni ba, ōru àbiyu leli a Məgur ga Wur gayan vu. Wur nani ti Bəŋani ni awayay nan dal-dal.

¹⁴ Àna tawi ga Wur ni Melefit àmba leli a, àmbərfəŋa zlam magudarani geli na kè leli a daya.

Krist ti way ? Tawi gayan ti mam ?

¹⁵ Melefit ti mis tîpi nan day-day ndo ; ay tamal mis èpia Wur gayan na ti èpia Melefit a àndava. Wudaka Melefit àgraya zlam a dek ti Wur gayan ni nan àbu àndava. Melefit àvia njêda ga məgur zlam a dek

¹⁶ adaba ka ya ti àgraya zlam a dek ni ti, àgraya ti àna nan. Nahkay ku zlam ya agavəla akaba zlam ya a ga had ni dek, ku zlam ya tipivu ni akaba zlam ya tîpivu do ni dek, ku bəbay gədadani ya təgur melaŋ ya agavəla weley weley do dek nəŋgu ni, Wur ge Melefit agur tay. Iy, Melefit àgraya zlam a dek ti àna nan ; zlam ni dek ti àgriaya ana nan a.

¹⁷ Wudaka Melefit àgraya zlam a dek ti Wur gayan ni nan àbu àndava ; zlam ni dek təbu nihi ti azuhva nan.

¹⁸ Ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni ti akada vu ge mis ; nan ti ni ahâr gani. Zlam ya ti agravu dek ni ti anjəki àna nan. Àŋgaya enjia e kidiŋ ga ndam evid ba ti nan. Melefit àgray nahkay, àwaya ti

Wur ni mîgi gədadani ga zlam weley weley do dek.

¹⁹ Melefit àgray ti zlam ya ti nan àbu àna nan ni dek ni ti, Wur gayan ni day mələbu àna nan bilegeni. Ge Melefit ya àgray nahkay ni ti àbêlafəŋa kà nan nanana dal-dal.

²⁰ Melefit àwayay ti zlam ya àgraya ni dek, ku zlam ya a ga had, ku zlam ya agavəla, mənğalabavu akaba tay, tənğəhadkəbu akaba tay àna sulumani. Melefit àgray ti zlam gani nani məgravu ti àna mimiz ga Yezu ya adəgaya ka ya ti *tədarfəŋ nan kà təndal ni.

²¹ Lekulam ahaslani ti driŋ driŋ akaba Melefit, lekulam ndam ezir gayan daya, adaba ka sarta gani nani ti majalay ahâr gekuli akaba zlam gekuli ya kəgrum ni magədavani.

²² Ay nihi ti Wur ge Melefit ègia mis a, àmət a kəla gekuli vu : Melefit àgray ti kəŋgalumvu akaba nan ti nahkay. Awayay ti kîgum ndam gayan *njêlatani, nahkay aməhəloru kuli kè meleher gayan. Ka sarta gani nani ti zlam magudarani gekuli ni atələbi va bi, maslaŋa amacalki kuli ka zlam magudarani do simiteni.

²³ Ay tamal kawayum kîgum nahkay ti, ahâr àdêm kəmbərəŋum məfəki ahâr ke *Krist ba. Ahâr àdêm kânjêhadum njan-njan akada ya ti təfiyu asak ga ahay lala ni. *Ma Məweni Sulumani ya kîcum ni ti akəŋgətum zlam sulumani dal-dal àna nan ; ahâr àdêm kəvumi divi ana mis ga magosafəŋa kuli a ba. Ma Məweni Sulumani nani ti təhia ana mis ga duniya na dek ; nu Pol ti ni nîgia bay məgri tawi ana Melefit ga məhi ma gani nani ana mis a daya.

Tawi ga Pol ya agri ana ndam ge Krist ni

²⁴ Nihi ti nəbu nəcakay daliya àna tawi ya nagraz azuhva kuli ni, ay ti nəbu nəmərnu àna daliya nani. *Krist acaka daliya azuhva ndam gayan a, nahkay ahâr àdêm nu day nəcakay daliya ti tawi gayan mândav lala. Nəcakay daliya nani ti azuhva ndam ge Krist, nahkay Krist day nan àbu acakay, adaba ndam gayan ya *təcakalavu ku eley eley do dek ni ti vu gayan.

²⁵ Ndam ge Krist ni ti, nîgia bay məgri tawi ana tay a ; àvu tawi gani ti Melefit.

Melefit awayay ti nâhiaba ma gayan a dek ana kuli a.

²⁶ Ma gani nani ti kwa ahaslani manğahani. Melefit àdafiaba ana ata bəŋ ga bəŋ geli a ndo, ay nihi ti àdafiaba ana leli a, leli ndam gayan *njəlatani na.

²⁷ Melefit awayay ti leli măsər ma manğahani nani. Ma gani nani ti sulumani àtama ma ndahan a dek, adafaki ahəmamam Melefit ahəŋgay ndam ya ti nday ndam *Zude do ni. Ma manğahani nani ti nihi: Krist ti nan əbu akaba kuli akada mis bəlan; nahkay kəsəruma akəhurumiyu a məlan masladani ge Melefit ni vu.

²⁸ Mazlapaki ti ke Krist gani. Məhioru ma gani ana mis dek; məziaba azay slimi ana tay a, macahi zlam ana tay dek. Magray təwi sulumani àna măsər zlam ge Melefit ya avi ana leli ni; mawayay ti mis dek tigi akaba Krist akada mis bəlan, aranja ahəcikivu ana tay ba.

²⁹ Nəbu nagroru təwi gani nani, nakadvoru àna nan àna njəda ge Krist ya əvu ni. Njəda gani nani anuviyu dal-dal ga magray təwi àna nan.

2

¹ Nawayay ti kəsərur nəbu nakadvu dal-dal azuhva kuli, azuhva ndam Lewudisi akaba mis ndahan ya ti tipi nu e eri vu day-day ndo ni dek.

² Nawayay ti təŋgət njəda, tawayavu, tənəhad akada mis bəlan. Nawayay ti təsərka ma ge Melefit a lala, təŋgət sulum gayan àna nan dal-dal. Nahkay ti atəsər ma *manğahani ge Melefit: ma manğahani nani ti *Krist.

³ Krist ti agray ti ndam gayan təjalay ahər sulumani akaba təsər zlam dek lala. Zlam nday nani ti akada ge elimeni manğahani ni.

⁴ Nəhi ma gani nani ana kuli ti adaba nawayay ti maslaŋa əgosay kuli àna pakama ge mesipet mis ba.

⁵ Ku tamal nu driŋ akaba kuli nəŋgu ni, nəbu nəjalaki ahər ke kuli dal-dal kala nu nəbu akaba kuli. Nəsəra kəbum kəfumki ahər ke Krist lala, kəmbərəŋum do. Nahkay nəbu nəmərvu.

Məŋgət sifa jireni ti si tamal leli məbu ka ahar bəlan akaba Krist

⁶ Lekuləm ti kəgəsəmkabá Yezu *Krist a, əgia Bay gekuli a. Nahkay ti njəhaduma akaba nan a, kidəmvu ba.

⁷ Njəhadum akaba nan ti akada ga mənəgəhaf ya abiyu sliri a had vu lala ni, akada ga ahay ya təfiya asak gana lala ni. Fumki ahər ke Krist àna njəda gekuli dek, akada ya təcəhi ana kuli ni. Grumi səsi ana Melefit kəlavad.

⁸ Bumvu slimi ti maslaŋa əgosay kuli akada ya təgəs zlam àna kəmbazl ni ba, adaba ndam ya təsər Krist do ni ti măsər zlam gatay ni dek magədavani; zlam ya ti təgəskabu ni ti məsuf magədavani ya təgur duniya ni təcəhi ana tay; zlam nday nani ti ge Krist do.

⁹ Nədəm nahkay ti adaba ere ye ti Melefit nan əbu àna nan ni dek ti Krist day nan əbu àna nan, aranja gani əbi ahəci nan bi. Krist ti nan mis, ay nan Melefit ededīŋ ededīŋeni daya.

¹⁰ Lekuləm kəbum akaba Krist akada mis bəlan, nahkay ti əvia sulum gayan a dek ana kuli a, aranja əbi ahəci kuli va bi. Krist ti Bay ga bəbay ya təgur məlan ya agavəla ni dek.

¹¹ Lekuləm kəbum akaba nan akada mis bəlan ti kala *təkəlia kudi ana kuli a. Ay zlam gani nani ti gərgəri akaba ge mis ya tekeley kudi ni; nani təwi ge Krist. Təwi gayan gani nani ti agray ti miği evidi ga zlam magudarani geli ya məgrabiyu kəlan ni va ba.

¹² Gekuli ya *təbaray kuli ni ti kala tiliya kuli ka ahar bəlan akaba Krist a. Kəfumki ahər ke Melefit, kəsəruma ahəŋgaraba Krist e kidiŋ ga ndam evid ba; nahkay ti lekuləm day Melefit ahəŋgaraba kuli e kisim ba andava.

¹³ Ahaslani ti lekuləm məmətani adaba kəbum kagudarum zlam, lekuləm ndam ge Melefit do, kəkəlum kudi ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, nihi ti Melefit əvia sifa ana kuli a, ahəŋgaraba kuli e kisim ba ka ahar bəlan akaba Krist a. Gayan ya ti agray nahkay ni ti əmbərfəŋa zlam magudarani geli na dek ga sulum a.

¹⁴ Akal Melefit awəl leli àna seriya azuhva zlam magudarani geli nday nani; seriya gani nani ti kala Melefit əbəkia zlam magudarani geli na ka wakita ga madafakiani ahəmamam mijikia ke divi

gayan a ni. Ay nihi ti kala Melefit àzaba wakita gani nana, àdarfəŋ kà təndal ka ya ti *tədarfəŋ Krist ni.

¹⁵ Gayan ya àgray nahkay ni ti àhəlfəŋa njəda kà bəbay ya təgur məlan ya agavəla na dek, èyefiŋa kà tay a. Ka ya ti èyefiŋ kà tay ni ti àbəki mimili ka tay kè eri ge mis dek daya.

¹⁶ Nahkay zla nahəma, ŋgay kàgudaruma zlam a ni ti maslan ahi ana kəli ba. Ku àki ka zlam məzumani, ku àki ka zlam miseni, ku àki ka wuməri, ku àki ka vad ge kiyi ya azlərəv ni ahkay do ni àki ka vad *məpəsabana nəngu ni təhi ana kəli ba.

¹⁷ Zlam gani nday nani ti adafaki zlam sulumani ya ti amara magravu ni cilin. Ay zlam sulumani gani nani ti Krist.

¹⁸ Nahkay maslan agray ti kijamkia ke divi ge Melefit a ba. Mis ndahan tədəm mis ti əsli aranja kè eri ge Melefit do, tədəm təzləbay *məslər ge Melefit ; təbu təjalaki ahər ka zlam ya tədəm Melefit àŋgazli ana tay ni kəlavad ; tiji zlabay àna zlam gatay ya təjalaki ahər ni cilin. Zlam gani nani dek ti zlam masakani.

¹⁹ Nday gani nani ti təsləkafəŋa kè Krist a, nday ndam gayan va do. Ay ndam ge Krist ti vu gayan, nan nanani ti ahər gani. Vu gani nani ti njalan-njalan, majakwakabani dek lala ; Melefit agray ti mādək àna njəda ge Krist, adaba Krist ti nan ahər gani.

Ndam ge Krist ti, təgray zlam ga ndam ga duniya va do

²⁰ Lekələm ti kəbum akaba *Krist akada mis bəlan, kala kəmətuma akaba nan a, lekələm evidi ga *məsuf magədavani ya təgur *duniya ni va do. Ègia nahkay ti kəgəsunkabu zlam ya ti ndam ga duniya təcahi ana mis, tədəm si təgray kwa ni ti kamam ?

²¹ Tədəm ahkado : « Kəzay ere hini ba, kəkakay ere hini ba, kɪnjifiŋ kè ere hini ba. »

²² Zlam nday nani dek ti tamal mis àzuma ahkay do ni àgra təwi àna tay a ti təndav. Nahkay ma gani nani ya təhi ana mis akaba ya təcahi ana mis ni ti ma ge mis hihiriken cilin.

²³ Ma gani ya təhi ana mis ni ti mis tici ti akada ma sulumani, adaba tədəmki ma ke təwi gatay gatayani ya tədəm təgri

ana Melefit ni, tədəm tɪsli aranja kè eri ge Melefit ndo, nahkay təgri daliya ana vu gatay. Ay zlam nday nani ti zlam masakani, àjənaki leli ga məmbrəŋ zlam magudarani ga məbəruv geli ya awayay ni do.

3

¹ Ay lekələm ti kəŋgumaba e kisim ba akaba *Krist a. Nahkay ti dəbum zlam ya ti agavəla ni, adaba Krist ti nan eslini agavəla, manjəhadani ka ahar ga daf ge Melefit a məlan ga gədakani bu.

² Jalumki ahər ti ka zlam ya agavəla ni, kəjalumki ahər ka zlam ya a ga had ni ba.

³ Adaba lekələm ti kəmətuma ; sifa gekəli manjəhadani afa ge Melefit, ka məlan ya Krist nan əbiyu ni.

⁴ Sifa gekəli ti Krist. Nahkay ka ya ti Krist aməŋgazlavu ni ti lekələm day etipi kəli akaba nan a məlan gayan masladani ni bu.

Leli məbu akaba Krist akada mis bəlan ti manjəhad ahəmamam ?

⁵ Nahkay zla nahəma, zlam ga duniya ya ahaslani lekələm evidi gani ni ti tigi eri ana kəli va ba ; jɪŋəməba tay a sawan. Kəgrum mesəwehvu ba, kəgrum zlam ya àbəlay magrani do ni ba, kəgrum zlam kwanə kwanə ba, kəwayum zlam magudarani ba, kəfumki eri ka zlam ge mis ba. Adaba tamal kəfəki eri ka zlam ge mis ti zlam ya kəfəki eri ni kala ègia melefit gayak a.

⁶ Azuhva zlam nday hini dek ti Melefit nan əbu azum bərur. [Azumki bərur ti ka ndam ya təgəskabu pakama gayan do ni].

⁷ Ahaslani ka sarta ya ti kagudarum zlam kəlavad ni ti lekələm day kənjəhadum ti nahkay.

⁸ Ay nihi ti ahər adəm kəmbrəŋum zlam nday nani dek : kəzumumki bərur ke mis ba, kizirəm mis ba, kəgrumi cuday ana mis ba, kɪndivəm mis ba, kədəmum ma ya àbəlay mədəmani do ni ba.

⁹ Kəsəkadum malfada ba, adaba kəmbrəŋuma manjəhad gekəli ya ahaslani na akaba zlam ya kəgrum ahaslani na.

¹⁰ Nihi ti kiguma mis məwena. Nani ti təwi ge Melefit : agray ti kigum məweni

kəlavad, kîgum akada naŋ ti kəsərum naŋ lala.

¹¹ Nahkay ti ku tamal nak zal Zude do, ku tamal nak zal Zude ; ku tamal *kikela kudi a, ku tamal kèkeley kudi ndo ; ku tamal nak zal mirkwi, ku tamal nak kânjəhad akada ga zlam ge gili ni ; ku tamal nak evidi, ku tamal nak evidi do nənɔu ni, àgray arana do. Ay ere ye ti ahàr àdəm kəsərum ni ti *Krist ciliŋ ; ku mam mam do dek ti ge Krist, adaba sifa gayan àniviyu ana ndam gayan dek.

¹² Melefit adaba kuli a, awayay kuli, kiguma ndam gayan *njəlatana. Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm kânjəhadum nahkay hi : mis tasi cicihi ana kuli, grumi sulum ana mis, kəzum ahàr gekuli akada lekulum gədəkani ba, njəhadum kudufa, bəsəm zlam.

¹³ Bəsəmvu zlam e kidin gekuli bu ; tamal maslaŋa nahan àgudaria zlam ana maslaŋa nahan a ti tənɔalabavu, maslaŋa ya ti taɔdari zlam ni məmberfəŋa kà maslaŋa nahan na, akada ga Bay geli ya àmbərfəŋa zlam magudarani gekuli na kè kuli a ni.

¹⁴ Ay ere ye ti àtam zlam nday nani dek ti mawayavani. Wayumvu, adaba tamal kawayumvu ti lekulum dek kanjəhadum akada mis bəlan, arana àbi edekaba kuli a bi.

¹⁵ Kiguma ndam ge Krist a ti kəbum kanjəhadumkabu àna sulumani. Nahkay ere ye ti kajalum ni dek ti, jalum ti *kânjəhadumkabu àna sulumani gani nani ya Krist àgri ana kuli ni. Adaba Melefit àzalakabu kuli ti, ti kigum mis bəlan. Nahkay grumi sasi ana Melefit.

¹⁶ Jalumki ahàr kəlavad ka pakama ge Krist ya àdəm ni akaba ya tədəmki ni dek ; pakama gani nani məvikivu njəda ana kuli. Cahum zlam e kidin gekuli bu, zumiaba azay slimi ana mis e kidin gekuli ba ; grum zlam nday nani àna majalay ahàr sulumani ya Krist àvi ana kuli ni. Grumi sasi ana Melefit àna njəda gekuli dek àna midii limis gərgəri kay : dami limis ge Devit, limis ga mazləbay naŋ akaba limis ya *Məsuf Njəlatani adəfiki ana kuli ni.

¹⁷ Nahkay ere ye ti kəgrum ni akaba ere ye ti kədəmum ni dek ti grum akada ga ndam ga Bay geli Yezu ya ahàr àdəm təgray

ni. Grumi sasi ana Bəŋ geli Melefit àna njəda ga Yezu ya àvi ana kuli ni.

Ndam ge Krist tənɔhad a huɔ ahay gatay bu ni ti ahəmamam

¹⁸ Lekulum wál nahəma, ku way way do məgəsiki ma ana zal gayan, adaba àgəsiki wal ya afəki ahàr ka Bay geli ni ti agray nahkay kwa.

¹⁹ Lekulum zawal day, ku way way do mawayay wal gayan, àgri daliya ba.

²⁰ Lekulum bəza day, ku way way do məgəsiki ma ana ata bəŋani ata mənani, məgray ere ye ti təhi məgray ni dek. Adaba wur agray nahkay ti àbəlafəŋ ka Bay geli.

²¹ Lekulum ata bəŋ ga bəza ni, ku way way do àzumi bəruv ana wur gayan ba, do ni ti ahar amadəgafəŋa kà wur na.

²² Lekulum evidi ni, ku way way do məgəsiki ma ana maslaŋa ya agur naŋ ahalay a duniya bu ni, məgray ere ye ti təhi məgray ni dek. Àgray təwi gani nani kè eri ga maslaŋa ya agur naŋ ni ciliŋ ba, adaba evidi ya agray nahkay ni ti awayay ti mis təzləbay naŋ ciliŋ ; ahàr àdəm ku way way do gekuli məgray təwi ti àna huɔ bəlan, adaba ahəngrioru ahàr a had ana Bay geli.

²³ Təwi ya kəgrum ni lu ti grum àna huɔ bəlan akada kəgrumi ana Bay geli, do ni ti akada kəgrumi ana mis ciliŋ do.

²⁴ Adaba kəsəruma Bay geli aməvi zlam sulumani ya àŋgahi ana ndam gayan ni ana kuli. Bay ya ti kəgrumi təwi ededin ededin ni ti *Krist.

²⁵ Maslaŋa ya ti agudar zlam ni ti, Melefit amatraɔ naŋ kala-kala akada ga zlam gayan ya àgudar ni. Adaba Melefit ti agrafəŋa seriya kè mis a dek, àmbrəŋ maslaŋa nahan do.

4

¹ Lekulum ya ti kəbum àna evidi ni, ku way way do məgri jiri akada ya təgri ana mis ndahan ya ti nday evidi do ni. Səruma lekulum day Bay məgur kuli àbu, naŋ àbiyu a huɔ melefit bu.

Sawari ndahan ya Pol avi ana ndam ge Krist ni

² Həŋgalum Melefit kəlavad, kəmbərəŋum ba. Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti arana

nahanj àgəjazlki ahàr ke kəli ba, grumi səsi daya.

³ Həngalumi Melefit ana leli daya, ti məvi divi ana leli ga məhiaba ma manğahani ya àki ke *Krist na ana mis a. Nu nəvu a danğay bu ahalay ti azuhva ma gani nani.

⁴ Həngalum Melefit ti nədafaya ma nana lala, akada gayan ya awayay na.

⁵ Jalum ahàr lala ahəmamam kanjəhadum e kidinğ ga ndam ya təfəki ahàr ke Krist bu do ni. Tamal kisləmki məgri zlam sulumani ana tay tata ti grum, kəmbərənjum ba.

⁶ Ahàr àdəm kəhumi ma ana mis ti àna ma sulumani ; ma gekəli ni məcər akada ga zlam ya estena àfənj ni. Ahàr àdəm kəsərum məhənjgrifənjani kə pakama ana ku way way do lala.

Pol endeveriñ zlapay gayan

⁷ Nu nəbu nanjəhad ahəmamam ti wur ga mənğ geli Tisik kwa ti amənğəhadı ma gani dek ana kəli. Nanğ ti nawayay nanğ dal-dal ; leli məbu magrakabu təwi ga Bay geli ata nanğ. Nanğ àbu agray təwi lala, àmbərənj do.

⁸ Nəsləroru nanğ afa gekəli ti nahkay, nawayay ti kəsərum manjəhad geli, akaba nawayay ti məvikivu njəda ana kəli.

⁹ Nəsləroru nanğ ti nday ata wur ga mənğ geli Onezim. Onezim ti nawayay nanğ dal-dal, nanğ day agray təwi lala, àmbərənj do ; nanğ mis ga kəsə gekəli. Nday gani atənğəhadı ere ye ti agravu ahalay ni dek ana kəli.

¹⁰ Aristark àgria sa ana kəli a ; nanğ àbu a danğay bu ahalay akaba nu. Mark wur ga wur ga mənğ ga bənğ ga Barnabas day àgria sa ana kəli a. Mark ti məcəmkia ma, məbəkia ma gani ka wakita, məslərikaboya ana kəli a. Tamal ənğəa afa gekəli a ti kəgəsəmkabá nanğ a lala.

¹¹ Yezu nanğ ya ti təzalay Zəstəs ni day àgria sa ana kəli a. Nday gani mahkərani ya təgri sa ana kəli ni ti nday ndam *Zəde ya magrakabu təwi ga *Məgür ge Melefit akaba tay ni, do ni ti ndam Zəde ndahanğ təkibu ke leli bi. Nday gani təvua njəda dal-dal.

¹² Epafra mis ga kəsə gekəli day àgria sa ana kəli a. Nanğ àbu agri təwi ana Yezu

*Krist, nanğ àbu akadvu àna mahənjgali Melefit ana kəli kəlavad. Awayay ti kəzum njəda gekəli dek, arənğə ahəcikivu ana kəli ba, kəsərum ere ye ti Melefit awayay ni dek lala mək kəgrum.

¹³ Nagrakia sedi a : nanğ àbu agray təwi kay azuhva kəli, azuhva ndam Lewədisi, azuhva ndam Hiyeropolis daya. *

¹⁴ Lək zal doktor ni àgria sa ana kəli a daya ; nanğ ti mawayay nanğ dal-dal. Demas day àgria sa ana kəli a.

¹⁵ Grumi sa geli ana bəza ga mənğ geli ya ti e Lewədisi ni, grumi sa ana Nimfa akaba ana ndam ga Yezu ya ti *təcakalavu afa gani ni daya.

¹⁶ Ka ya ti etijenğia wakita hini ana kəli a ni ti slərumikaboru ana ndam ga Yezu ya təcakalavu e Lewədisi ni ti tōru tijenği ana tay bilegeni. Lekələm day kəjenğəm wakita ya ti təslərikaboru ana ndam Lewədisi ni.

¹⁷ Humi ana Ersip : « Bi slimi ana təwi ya təvuk ga məgriani ana Bay geli ni, graba təwi na dek lala. »

¹⁸ Nu Pol nəgri sa ana kəli ; sa hini ti nu nuani nəbəkı àna ahar goro. Sərumki nu nəbu a danğay bu. Melefit məgri sulum gayan ana kəli ti.

* 4:13 Kolos, Lewədisi akaba Hiyeropolis ti kəsə mahkər cifa cifa.

**Wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Tesalonik
enjenjeni ni
Ere ye ti mādəmki ka
wakita ga Pol ya àbikioru
ana ndam Tesalonik
enjenjeni ni**

Maslaɲa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɲ a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 2.18). Ka ya ti àbàki wakita ni ti naɲ a Koreɲ ; àslàroru Timote a Tesalonik ; Timote àra àslàkabiya ti àhi ma ana Pol àki ka ndam Tesalonik, mæk Pol àbikioru wakita ni ana tay (3.1-6 ; Tɔwi 18.5).

Bay ya ti àhi ma ga Yezu ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ti Pol (Tɔwi 17.1-10). Pol àpəs afa ga ndam Tesalonik kay ndo, adaba ndam Zude tawayay tægəs naɲ (Tɔwi 17.5, 10) ; ere ye ti àgravu ni ahəli ahàr, awayay epi tay ga məvi njəda ana tay, ay àngət ahar gani ndo. Nahkay ti àbikioru wakita hini ana tay ga məvi njəda ana tay akaba ga macahi zlam ana tay.

Ka palahar ye enjenjeni ga pakama gayaɲ ni (1-3) Pol avi njəda ana ndam Tesalonik ya tɔfəki ahàr ka Yezu ni. Àhi ana tay Melefit àdaba tay ededɪɲ ededɪɲena : àdafaki Melefit àdaba tay a ti njəda ga Məsuf Njəlatani ya àgray tɔwi e kidɪɲ gatay bu ni (1.4, 6). Ku tamal mis ndahaɲ tægri daliya ana tay nəngu ni, Məsuf Njəlatani àbu agray tɔwi e kidɪɲ gatay bu dal-dal (1.6). Pol àhi ana tay ahəmamam naɲ naɲani àgray tɔwi a Tesalonik ni : àgəski gəɖakani ga ndam ga Yezu weley weley do dek mągray tɔwi akada ga Pol ya àgray ni (2.1-12). Àhi ana tay awayay tay dal-dal, awayay mici ma gatay ni (2.17-3.10).

Pol àhi ana ndam Tesalonik tənjàhad akada ge Melefit ya awayay ni : leli day ahàr àdəm mənjàhad nahkay (4.1-12 ; 5.12-22). Àcahi zlam nahaɲ ana tay, àhi ana tay ku tamal mis ndahaɲ təməta nəngu ni, atəngaba e kisim ba ka fat ya ti Yezu aməngə ni ; ku tamal məsər vad gani do

nəngu ni atəngaba ededɪɲ ededɪɲena (4.13-5.11). Nahkay ku tamal ndam ga Yezu təmət nəngu ni àhəli ahàr ana leli ba. A wakita hini bu dek Pol àhi ma ga vad ga Yezu ya aməngə ni ana ndam Tesalonik ni sak kay (1.10 ; 2.19 ; 3.13 ; 4.16 ; 5.23). Pol àdəm Melefit amajəgay ndam gayaɲ ni, araɲa emijɪɲkia tay ke divi a do, duk abivoru ana vad ga Yezu ya aməngə ni. A vad gani nani ti leli dek aməmərɔvu dal-dal, aməgri səsɪ ana Melefit ana zlam gayaɲ ya àgri ana leli ni dek.

Sa ga Pol

¹ Məbàki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Məbikioru ti ana kəli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekələm ti kəbum akada mis bəlaɲ akaba Bəɲ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist. Nday gani təgri sulum gatay ana kəli, təgray ti *kənjàhadumkabu àna sulumani ti.

Manjàhad ga ndam Tesalonik ya tɔfəki ahàr ka Yezu ni

² Leli məbu məgri səsɪ ana Melefit azuhva kəli dek kəlavad ; ka ya ti mahəngalay naɲ ni ti məbu macali slimi ana kəli. Məmbərəɲ

³ majalaki ahàr ke kəli kə meleher ga Bəɲ geli Melefit do. Məbu majalaki ahàr ti ka zlam gekəli ya kəgrum ni : kəbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist, nahkay kəgrumi tɔwi ; kəbum kawayum naɲ, nahkay kacakum daliya azuhva naɲ ; kəsəruma aməgri zlam sulumani ana kəli daya, nahkay kəbum kəbesəm.

⁴ Bəza ga mmawa, leli məsəra Melefit awayay kəli, àdaba kəli a,

⁵ adaba ka ya ti mərə afa gekəli, məhi *Ma Məweni Sulumani ana kəli ni ti, mədəm ti àna ma cilɪɲ do : mągray tɔwi ti àna njəda ge Melefit ya *Məsuf Njəlatani àvi ana leli ni daya ; àna njəda gani nani ti məsəra ma geli ya məhi ana kəli ni ti ma ge jiri ededɪɲ. Kəsəruma ahəmamam leli mənjàhad e kidɪɲ gekəli bu, mągray tɔwi azuhva kəli ni.

⁶ Lekələm day kəmbatumkaba manjàhad gekəli a, ègia kəgrum zlam akada geli ni, kəgrum zlam akada ga Bay geli ni daya. Ka ya ti kəgəsunkabu ma ge Melefit ni ti

lekulum kàbum kacakum daliya dal-dal ; ku tamal nahkay nən̄gu ni kəgəsumkabá àna məmərana. Àvi məmərani gani nani ana kuli ti Məsuf Njəlatani.

⁷ Ndam məfəki ahàr ka Yezu ka had Meseduwən akaba ka had Eseyi ni dek tàra ticia ere gekuli ya kəgrum nahkay na ti nday day tawayay tagray akada nani.

⁸ Azuhva təwi gekuli ya kəgrum ni ti ndam Meseduwən akaba ndam Eseyi ticia ma ga Bay geli a. Ay tici ti nday cilin̄ do : ku eley eley do dek mis ticia gekuli ya kəfumki ahàr ke Melefit na. Nahkay ti ku mədəmki ma ndo nən̄gu ni ticia ma gana àndava.

⁹ Mis təbu təzlapaki ke leli, tədəm lekulum kəgəsumkabá leli a lala. Tədəm kəmbərənuma pəra, kəmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, kiguma ndam məgri təwi ana Melefit a daya. Kəsəruma Melefit ti nan̄ àbu àna sifa, nan̄ Melefit eded̄in̄ eded̄in̄eni.

¹⁰ Nahkay kàbum kəjəgum sarta ga Wur gayan̄ ya amasləkabiya e melefit ba ni. Wur gayan̄ nani ti Yezu ; àməta mək àngaba e kisim ba, amahəngay leli. Nahkay ka fat ya ti Melefit aməzumki bəruv ke mis ni ti Melefit aməzumki ke leli do.

2

Təwi ga Pol ya àgray a Tesalonik ni

¹ Bəza ga mmawa, lekulum lekulumeni kəsəruma, ka ya ti mōru afa gekuli ni ti, mōru ti ga magray zlam masakani do.

² Kəsəruma daya, wudaka mōru afa gekuli ni ti təgribya daliya ana leli a, t̄ndivbya leli e Filip a. Afa gekuli day mis kay tawayay məgəskabu leli ndo. Ku tamal nahkay nən̄gu ni, Melefit geli àvia njəda ana leli ga məhi *Ma Məweni Sulumani gayan̄ ana kuli a.

³ Ka ya ti məhi ma gani nani ana mis ni ti māsəkad malfada do, mədəbi zlam ana hud geli àna nan̄ do, məgosay mis do.

⁴ Melefit àsəra leli a, nahkay adaba leli ga məhi Ma Məweni Sulumani ana mis a. Ka ya ti məhi ma gani ana mis ni ti mawayay ti mis t̄azləbay leli do ; mawayay ti Melefit m̄azləbay leli sawan̄. Adaba Melefit ti àsəra majalay ahàr ge mis a.

⁵ Kəsəruma day-day leli məhi ma ana kuli ga magosay kuli ndo, day-day mədəbafəna

zlam kè kuli a ndo daya. Melefit esliki magray sedi gani.

⁶ Ngay mis t̄azləbay leli kwa ti mədəm ndo ; ku lekulum, ku mis ndahan̄ nən̄gu ni mədəm ndo.

⁷ Ku tamal nahkay nən̄gu ni leli ndam *asak ge *Krist ti akal misliki məfəki ngasa ke kuli tata, ay ti məgray nahkay ndo. Leli mən̄jəhad e kidin̄ gekuli bu ni ti kudufa akada ga mən̄ ga bəza ya ti abi slimi ana bəza gayan̄ ni.

⁸ Leli mawayay kuli dal-dal ; nahkay ka ya ti leli afa gekuli ni ti mawayay məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana kuli cilin̄ ndo : ku tamal t̄abazl leli azuhva kuli nən̄gu ni akal məgəskabu daya. Leli mawayay kuli ti nahkay.

⁹ Bəza ga mmawa, sərunki ka ya ti məhi Ma Məweni Sulumani ge Melefit ana kuli ni ti məgra təwi nahan̄ a, mələfat akaba mələvad gani do dek məgra təwi gana, àmətaḅkaba leli a dal-dal. Məgray nahkay ti adaba mawayay ti kacakum daliya ga məvi zlam ana leli ba.

¹⁰ Ka ya ti leli məbu e kidin̄ gekuli ndam məfəki ahàr ka Yezu ni bu ni ti mən̄jəhada njəlata, məgra zlam ge jiri a, maslan̄a àcalki leli ka zlam magudarani ndo. Kislumki magrakia sedi gana ke leli a tata ; Melefit day agrakia ke leli a tata.

¹¹ Kəsəruma, mən̄jəhad akaba ku way way do gekuli ti akada ga bən̄ ga bəza ya an̄jəhad akaba bəza gayan̄, afi ahàr ana tay ni.

¹² Sak kay mədəfikia divi ana kuli a, məvia njəda ana kuli a, məhi ana kuli ahàr adəm kəgrum ere ye ti Melefit awayay ni kwa. Adaba Melefit azalay kuli, awayay ti k̄hərumiya a Məgur gayan̄ vu, a məlan̄ masladani gayan̄ vu.

¹³ Məmbərən̄ məgri sasi ana Melefit do, adaba ka ya ti məhi ma ge Melefit ana kuli ni ti kəgəsumkabá. Kəgəsumkabu ti akada pakama ge mis hihiriken̄i do ; kəgəsumkabu ti akada pakama ge Melefit. Nani pakama ge Melefit eded̄in̄, nan̄ àbu avi njəda ana kuli, lekulum ya ti kəfumki ahàr ka Yezu ni.

¹⁴ Bəza ga mmawa, ere ye ti àgrakivu ka ndam ge Melefit ya təfəki ahàr ka Yezu Krist, təcakalavu ka had *Zude ni ti àgrakiva

ke kɛli a daya. Ndam ga had gekɛli tɛgria daliya ana kɛli a akada ga ndam *Zude ya tɛgri ana ndam gatay ya tɛfɛki ahàr ka Yezu na.

¹⁵ Tàkad Bay geli Yezu, tàbazl ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni akaba tɛgri daliya ana leli ni ti ndam Zude. Gatay ya tɛgray nahkay ni ti àbɛlafəŋ kè Melefit do ; tiglia ndam ezir ge mis a dek daya.

¹⁶ Leli mɛbu mɛhi ma ana ndam ya ti nday ndam Zude do ni, ti Melefit mɛhəŋgay tay, ay ndam Zude ni tawayay tɛcafəŋa leli a. Nahkay ti tagudarkivu zlam àkivu ka zlam magudarani gatay ya tɛgudar a sarta bu dek ni. Ay nihi ti Melefit àzumkia bəruv ka tay a.

Pol awayay akoru amənjiyu ndam Tesalonik

¹⁷ Bəza ga mmawa, leli ti àpəsa bal mɛpivu akaba kɛli ndo. Ay ku tamal mɛpi kɛli ndo nəŋgu ni, leli mɛbu majalaki ahàr ke kɛli. Nahkay ti leli mɛbu makadvu dal-dal ga moru məmənjiyu kɛli.

¹⁸ Mawayay maŋgona afa gekɛli a. Nu Pol natəkara sak cɛ ga moroni afa gekɛli a, ay *Seteni àcafəŋa nu a.

¹⁹ Azuhva kɛli ti leli məsəra Melefit amagray zlam sulumani ya àdəm amagray ni. Nahkay leli mɛbu məmərvu azuhva kɛli. Nɛgay mɛbu məmərvu azuhva kɛli daya ti kəsərum ndo waw ? Məsəra ka ya ti Bay geli Yezu amanɛga ni ti amazləbay leli azuhva tɛwi geli ya mɛgray e kidiŋ gekɛli bu ni ; nahkay məmərvu akada ga maslaŋa ya ti àtama mis ndahaŋ àna hwa, mək tɛvi zlam sulumani ka duwa gani ni.

²⁰ Nahkay məmərvu ti azuhva kɛli ; mazləbay Bay geli Yezu ti azuhva kɛli daya.

3

¹ Nahkay zla nahəma, leli mɛsliki mɛbeseni va do ; mɛdəm ahàr àdəm leli ndahaŋ ni manjəhad a Ateŋ hayaŋ,

² mɛsləroru Timote afa gekɛli. Naŋ ti wur ga məŋ geli, mɛgri tɛwi ana Melefit ka ahar bəlaŋ, mɛhioru *Ma Məweni Sulumani ge *Krist ana mis. Məsləroru naŋ afa gekɛli ti ga mɛvi njəda ana kɛli, ti kəmbrəŋum mɛfɛki ahàr gekɛli ka Yezu ba.

³ Məgray nahkay ti, mawayay ti a hud ga daliya ya kacakum ni bu ni ti maslaŋa èjikia ke divi a ba. Daliya gani nani ti kəsəruma lala : ahàr àdəm mɛcakum kwa.

⁴ Ka ya ti leli mɛbu e kidiŋ gekɛli bu ni ti mɛhiva ana kɛli a, mɛdəm ahàr àdəm mɛcakum daliya ni kwa. Kəsəruma, ere ye ti mɛdəm ni àgrava ededɛŋ a.

⁵ Ègia nahkay ti nɛsliki mɛbeseni va do, nəsləroru Timote afa gekɛli ga məsəra ahəmamam kəfumki ahàr ka Yezu ni, adaba nɛdəm bi *Seteni amagosay kɛli. Mawayay ti tɛwi geli ya məgray e kidiŋ gekɛli bu ni ègi zlam masakani ba.

⁶ Ay nihi ti Timote àsləkabiya afa gekɛli a, ènjia afa geli a. Ma gayan ya àhi ana leli ni ti àməri bəruv ana leli dal-dal : àdəm lekələm kəbum kəfumki ahàr ka Yezu lala, kəbum kawayumvu daya. Ka ya ti kajalumki ahàr ke leli ni ti kəmərvmu àna naŋ. Nahkay kawayum mipi leli akada geli ya mawayay mipi kɛli ni.

⁷ Bəza ga mmawa, leli mɛbu macakay daliya dal-dal, ay ma ga Timote ya àhi ana leli àki ka mɛfɛki ahàr gekɛli ka Yezu ni àvia njəda ana leli a.

⁸ Nahkay ma gayan ya àdəm lekələm kəmbrəŋum mɛfɛki ahàr gekɛli ka Bay geli Yezu ndo ni ti, kala akada àvia sifa mɛwena ana leli a.

⁹ Leli mɛbu məmərvu dal-dal kè meleher ge Melefit geli azuhva kɛli ; nahkay ku mɛgri sɛsi ana Melefit ahəmamam ahəmamam azuhva kɛli nəŋgu ni, sɛsi gani àhəca.

¹⁰ Məlafat akaba məlavaf gani do dek mahəŋgalay Melefit, məmbrəŋ do ; mawayay mipi kɛli àna eri geli, mawayay mɛvi njəda ana kɛli ti mɛfɛki ahàr gekɛli ka Yezu ni māsagakivu, mōru kama kama.

¹¹ Bəŋ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu àna ahàr gatay gatayani tɛvi divi ana leli ga moroni afa gekɛli ti.

¹² Lekələm kəbum kawayumvu, kəbum kawayum mis ndahaŋ dek daya : Bay geli mɛvikivu njəda ana kɛli ti mawayavani gekɛli māsagakivu, mōru kama kama, akada geli ya ti mawayay kɛli ni.

¹³ Mɛvikivu majalay ahàr sulumani ana kɛli, ti lekələm akələbum ndam *njəlatani kè meleher ga Bəŋ geli Melefit. Nahkay

ka fat ya ti Bay geli Yezu amanğa akaba ndam gayan njelatani na dek ni ti atəŋgətfəŋa zlam magudarani kè kəli a do. [Aya nahkay !]

4

Manjəhad ga ndam njelatani ge Melefit

¹ Bəza ga mmawa, ahəmamam ndam ge Melefit tanjəhad ti tătəlafəŋ ni ti məhiaba ana kəli àndava; lekələm kəbum kanjəhadum nahkay. Ay nihi ti ere ye ti əgəjəni ga məhiani ana kəli ni ti nihi: mahəŋgalay kəli, məhi ana kəli àna slimi ga Bay geli Yezu: kəmbərənum ba, grumkivoru kama kama.

² Ma ga Bay geli Yezu ya məhi ana kəli ahəmamam kanjəhadum ni ti kəsəruma àndava.

³ Ere ye ti Melefit awayay ni ti nihi: njəhadum akada ga ndam gayan *njelatani ya tanjəhad ni; kəgrum mesəwehvu ba.

⁴ Ti ku way way do e kidin gekəli bu məsər ahəmamam tanjəhad ata wal gayan ni: tənəhad njelata, ti mis ndahaŋ təzləbay tay.

⁵ Kigəm evidi ga madəbay wəl akada ga ndam ya ti tətəki ahər ke Melefit do ni ba.

⁶ Əki ka ma hini ti maslaŋa əgudari zlam ana wur ga məŋani ba, əgosay naŋ ba daya. Məhia ana kəli a àndava, məhikivu ana kəli keti: Bay geli amatraə ndam ya ti tagray zlam nday nani ni.

⁷ Adaba Melefit əzalay leli ti ga magray mesəwehvu do; əzalay leli ti ga manjəhadani njelata sawaŋ.

⁸ Nahkay ti tamal maslaŋa əgəskabu pakama hini do ni ti, əgəskabu do ni ti pakama ge mis do; əgəskabu do ni ti pakama ge Melefit naŋ ya ti avi Məsuf gayan njelatani ana kəli ni sawaŋ.

⁹ Əki ka mawayavani e kidin gekəli ya kəfumki ahər ka Yezu ni bu ni ti məbiki ma gani ka wakita ana kəli va do, adaba Melefit əcahia zlam gana ana kəli a àndava, nahkay kəbum kawayumvu lala,

¹⁰ kəbum kawayum ndam geli ya ka had Mesədəweŋ ni dek daya. Ay nihi ti bəza ga mmawa, məhi ana kəli ahər ədəm mawayavani gekəli ni mōru kama kama.

¹¹ Məhi ana kəli keti: zum njədə gekəli ga manjəhadkəbani àna sulumani; ti ku way way do məbi slimi ana təwi gayan cilin, ti mənəgəti zlam ana hud gayan àna təwi ga ahar gayan gayanani. Ma gani nani ti məhia ana kəli a ahaslana àndava.

¹² Tamal kəgrum nahkay ti manjəhad gekəli amaəlafəŋ kə ndam ya ti tətəki ahər ka Yezu ndo ni. Ekihindəmfina zlam kə mis ndahaŋ a do daya.

Manğabana e kisim ba akaba manğa ga Yezu a

¹³ Bəza ga mmawa, əki ka bəza ga məŋ geli ya təmət ni ti, mawayay ti kəsərüm ma gani lala, ti əhəli ahər ana kəli akada ya ti əhəli ahər ana mis ndahaŋ ya ti təsər ma gani do ni ba.

¹⁴ Məsəra Yezu əməta mək əŋgaba e kisim ba. Nahkay ti məsəra ndam ya tətəki ahər ka Yezu, təmət ni ti Melefit aməmbərəŋ tay do. Amahəŋgaraba tay e kisim ba, atanjəhad akaba Yezu.

¹⁵ Pakama geli ya məhi ana kəli ni ti pakama geli geleni do, ga Bay geli. Pakama gani nahkay hi: ka fat ya ti Bay geli amanğa nahəma, leli ya məbu àna sifa, məmət ndo ni, amoru afa gayan enji ga ndam ya təməta àndava ni do simiteni.

¹⁶ Adaba ka fat gani nani ti Melefit amədəm sarta ənjia, mək gədəkani ga *məslər ge Melefit amazlah, mezlelim ge Melefit amahənday; eslini Bay geli amasləkabiya e melefit ba. Ka sarta gani nani ndam ge *Krist ya təmət ni ti atəŋgaba,

¹⁷ kələŋ gani leli ya məbu àna sifa ni, Melefit aməhəloru leli akaba tay a makləbasl vu; leli dek aməbakabu ahər akaba Bay geli agavəla, leli dek amanjəhad akaba Bay geli ga kaŋgay-kaŋgayani.

¹⁸ Nahkay ti zum njədə àna ma hini ya nəhi ana kəli ni, lekələm day humi ana ndam gekəli ndahaŋ ti tətəy njədə bilegeni.

5

¹ Bəza ga mmawa, əki ka sarta ya ti zlam nday nani atəgravu ni ti məbiki ma gani ana kəli va do, adaba

² kəsəruma pakama gana àndava: vad ya ti Bay geli amanğa ni ti mis təsər do. Amanğa ti akada ga zal akal ya ara ga məlavad a ni.

³ Nahkay ka ya ti mis atədəm : « Leli məbu a barbaray bu, arañja àbi agrakivu ke leli bi » ni ti Melefit emiziñaba tay a həya. Zlam gani nani amədəkiaya ka tay a ti akada ga wal a hud, wur ajibiyu aslər ni. Ka fat gani nani ti nday gani atətəmfəñja kà daliya na do.

⁴ Ay lekələm nahəma bəza ga mmawa, manjəhad gekəli ti akada ga ndam ya tanjəhad a mələñ ziñ-ziñeni bu ni do. Nahkay vad gani nani amədi ahər ana kəli akada ga zal akal ni do,

⁵ adaba lekələm dek kəbum kəgrum təwi a mələñ masladani bu, ga mələfat. Leli ti ndam ya tagray təwi a mələñ ziñ-ziñeni bu ga mələvad ni do.

⁶ Nahkay mìnjəm dəwir akada ga nday ndahan ni ba ; manjəhadum eri, məbumi slimi ana ahər geli ti məgudarum zlam ba.

⁷ Adaba nday ya ti tinji dəwir ni ti tinji ti ga mələvad ; nday ya ti tisi zum akad tay ni ti tisi, akad tay ti ga mələvad.

⁸ Ay leli ti magray təwi ga mələfat ; nahkay məbumi slimi ana ahər geli ti məgudarum zlam ba. Leli məfəki ahər ka Yezu, mawayavu daya : zlam nday nani ti tigia akada ge endəwi ga ambəl ga ndam slewja ya ti tabakabu, tanğah gugum gatay àna nañ na. Məsəra Melefit amahəngay leli : geli ya məsəra amahəngay leli ni ti əgia akada gadagar ga ndam slewja ya təbəvu a ahər vu, tahəngay ahər gatay àna nañ na.

⁹ Adaba Melefit əzalay leli ti ga məzumki bəruv ke leli do ; əzalay leli ti ga mahəngay leli azuhva təwi ga Bay geli Yezu *Krist ya əgri ana leli ni.

¹⁰ Krist ti əmət azuhva leli. Nahkay ku leli məbu àna sifa, ku məməta nəngu ni, awayay məvi sifa gayan ana leli ti mənəhad ka ahar bəlan akaba nañ.

¹¹ Nahkay zla nahəma, ku way way do e kidin gekəli bu məvi njəda ana maslaña nahan, ti məfəki ahər gekəli ka Yezu ni mōru kama kama. Lekələm kəbum kəgrum əndava, ay ti kəmbəñum ba.

Ma ga Pol gərgərani akaba sa gayan

¹² Bəza ga mmawa, mawayay ti kəgəsumiki ma ana ndam ya ti tagray təwi ga Bay geli e kidin gekəli bu ni. Nday ti Bay

geli ədiyu tay ga mədi kama ana kəli akaba ga məziaba azay slimi ana kəli a.

¹³ Həngrumioru ahər a had ana tay, wayum tay dal-dal azuhva təwi gatay ya tagray ni. Njəhadum àna sulumani e kidin gekəli bu.

¹⁴ Bəza ga mmawa, ere ye ti məhi ana kəli ni ti nihi : Tamal mis agray masəfa ti humiki ; tamal mis agray anğwaz ti vumi njəda ti əgray anğwaz ba ; tamal mis əsliki məfəki ahər ka Yezu va do ni ti jənumki nañ ; ku way way do dek, bəsumi.

¹⁵ Bumvu slimi : tamal maslaña əgudaria zlam ana maslaña nahan a ti, maslaña gani əhəngrivu ba. Ahər ədəm ku way way do mawayay məgri sulum ana maslaña nahan e kidin gekəli bu akaba ana mis ga dala dek kwa.

¹⁶ Mərumvu kələvad ;

¹⁷ kəmbəñum mahəngalay Melefit ba ;

¹⁸ ku mam agravu mam nəngu ni grumi səsi ana Melefit. Zlam gani nani dek ti Melefit awayay kəgrum, adaba lekələm kəbum akaba Yezu *Krist akada mis bəlan.

¹⁹ Kəcumfəña *Məsuf Njəlatani ga magray təwi e kidin gekəli ba ba.

²⁰ Tamal maslaña əhəngaraya pakama ge Melefit e kidin gekəli ba nahəma, kəzum pakama gani akada ma masakani ba.

²¹ Ku maslaña gani adəm mam mam do nəngu ni mənəjumkia lala day. Tamal ere gani əbəlay ti gəsumkabá.

²² Jəgum ahər gekəli ti kəgudarum zlam ba ; ku mam mam day kəgudarum ba.

²³ Melefit nañ ya ti agray ti arañja əhəli ahər ana leli do ni, àna ahər gayan gayanani məgray ti lekələm kīgum ndam gayan njəlatani, arañja əhəcikivu ana kəli ba ti. Məjəgay kəli lala ; məjəgay vu gekəli, sifa gekəli akaba majalay ahər gekəli dek ti. Nahkay ka fat ya ti Bay geli Yezu Krist amara ni ti atəngətfəña zlam magudarani kə kəli ga macalki kəli a do.

²⁴ Bay ya ti əzalay kəli ni ti Bay Melefit gani, agray ere ye ti ədəm amagray ni dek. Nahkay amagray zlam gani nani daya.

²⁵ Bəza ga mmawa, həngalumi Melefit ana leli.

²⁶ Grumi sa geli ana bəza ga mən geli ni dek akada ga ndam njəlatani ge Melefit ya tagravu sa ni.

²⁷ Nəhi ana kəli àna slimi ga Bay geli : kam-kam jəngumi wakita hini ana bəza ga mən gekəli dek.

²⁸ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayan ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cū ni Ere ye ti mādāmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana ndam Tesalonik ye cū ni

Maslaṅa ya ti àbēki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1 ; 3.17). Ka ya ti àbēki wakita ni ti bi naṅ a Koreṅ akadā gayan ya àbikioru wakita ana ndam Tesalonik enjenjeni ni ; ahar gēdākani ma ga wakita nday cūeni ni ti ma bēlan.

A wakita hini bu Pol àvi njēdā ana ndam ga Yezu ya a Tesalonik ni keti : àhi ana tay ku tamal mis ndahan tēgri daliya ana tay nēngu ni tēmārvu, adāba daliya gani nani adāfaki Melefit àgēskabā tay a (1.5). Àdām keti : Yezu amaslākabiya e melefit ba, amagrafēṅa seriya kē mis a dēk, amāhēl ndam gayan (1.5-10). Ay a Tesalonik ti mis ndahan tēdām Yezu àṅga àndava : Pol àdām ma gani nani ti ma ga malfadā ; si mis cudayani amāṅgazlava day kwa (2.1-11). Nahkay zla nahēma ndam Tesalonik ni tēmbreṅ mēfēki ahār gatay ka Yezu ba (2.13-15).

A wakita gayan ya àbikioru ana tay enjenjeni ni bu ni ti Pol àdām ku way way do mēṅgēti zlam ana hudf gayan àna tēwi ga ahar gayan gayanani (1 Tesalonik 4.11). Ahalay day àhi ana tay tāhēdākfēṅa kà ndam ya tagray masēfa na, adāba ndam nday nani tiwisiri ahār ana mis (3.6-15).

Sa ga Pol

¹ Mēbēki wakita hini ti nu Pol leli akaba Silas ata Timote. Mēbikioru ti ana kēli ndam ga Yezu ya *kacakalumvu a Tesalonik ni. Lekūlum ti kēbum akadā mis bēlan akaba Bēṅ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist.

² Bēṅ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tēgri sulum gatay ana kēli, tēgray ti *kānjēhadūmkabu àna sulumani ti.

Melefit amagrafēṅa seriya kē mis a

³ Bēza ga mmāwa, ahār àdām mēgri sūsi ana Melefit kēlavād azuhva kēli. Geli ya mēgri sūsi ni ti àdēlay, adāba mēfēki ahār gekēli ka Yezu àbu asagakivu. Mawayavani e kidīṅ gekēli bu day àbu asagakivu dal-dal ; ku way way do e kidīṅ gekēli bu awayay bēza ga mēṅani dal-dal.

⁴ Ka ya ti leli mēbu e kidīṅ ga ndam ga Yezu ya *tēcakalavu a kēsa gērgērani bu ni ti leli mēbu mazlēbavu ana kēli, adāba mis tēgri daliya ana kēli gērgēri kay day kēbesūm, kēmbreṅm mēfēki ahār gekēli ka Yezu do daya.

⁵ Lekūlum kēbum kacakum daliya nahkay ti, adāfaki Melefit amagrafēṅa seriya kē mis a ti àna jiri. Kacakum daliya gani nani ti adāba agur kēli ti Melefit, nahkay daliya gekēli ya kēbesūm ni adāfaki lekūlum a Mēgur gayan bu edēdīṅ.

⁶ Iy, Melefit amagrafēṅa seriya ti ge jiri : amēgri daliya ana ndam ya tēgri daliya ana kēli ni.

⁷ Lekūlum ya kacakum daliya ni Melefit amagrafēṅa ti akēpēsūmaba àna sulumani ; leli day amēpēsaba akaba kēli a ka ahar bēlan. Zlam gani nani amagravu ti ka sarta ya ti Bay geli Yezu amāṅgazlavu a hudf melefit bu ni. Amāṅgazlava ti amāṅga akaba ndam mēslār gayan njēdā-njēdāna.

⁸ Ka ya ti amara ni ti amara àna aku mibēftēni ga mēgri daliya ana ndam ya tēsār Melefit do ni akaba ana ndam ya tēgēskabu *Ma Mēweni Sulumani àki ka Bay geli Yezu do ni.

⁹ Nday gani atēcakay daliya, Melefit amātrāḍ tay ga kāṅgay-kāṅgayani. Amagrafēṅa ti tēnjēhad drīṅ drīṅ akaba Bay geli. Bay geli ni ti njēdā-njēdāni, anjēhad a mēlan masladāni gayan bu, ay ndam nday nani etipi naṅ do simiteni.

¹⁰ Zlam gani amagravu ti ka sarta ya ti amāṅga ni. Zlam gani amagravu ti, ti ndam gayan tēzlēbay naṅ ; ndam ya tēfēki ahār ni dēk atēmārvu àna naṅ. Ka fat gani nani lekūlum day akēlumkibu ka tay, adāba kēgēsūmkabā pakama ya ti mēhi ana kēli na.

¹¹ Nahkay mēbu mahēṅgali Melefit ana kēli kēlavād, mawayay ti mēgray ti kīgūm njēlata, ti kēṅgētum sifa ya ti àzalakibiyu kēli

ni. Mawayay ti mājənaki kəli àna njəda gayan ge mendeverin zlam sulumani ya ti kawayum kəgrum ni dek akaba təwi ya kəgrum adaba kəfumkia ahàr a ni.

¹² Tamal zlam nday nani àgrava ti mis atazləbay Bay geli Yezu azuhva kəli, atazləbay kəli azuhva nan daya. Zlam nday nani ti Melefit geli nday ata Bay geli Yezu Krist atagray àna sulum gatay.

2

Wudaka Yezu amara ti mis cudayani amara day

¹ Bəza ga mmawa, məhi ma ana kəli àki ka vad ga Bay geli Yezu *Krist ya amanga, leli day amacakalavu ka ahar bəlan akaba nan ni. Mahəngalay kəli,

² məhi ana kəli nahəma, tamal təhi ana kəli vad ga Bay geli enjia ti kəgrum anğwaz ba; ahàr ahəli ana kəli weceweci ba; dəgəzluma ahàr a lala day. Ku tamal maslanja àdəm ahəngriaba ma *manğahani ge Melefit ana kəli a, ku maslanja àdəm ahəngri ma ge Melefit ana kəli ahkay do ni àhi ana kəli leli məbəki ma gani ka wakita nəngu ni, kəgəsumkabu ba.

³ Nədəm nahəma, ku ahəmamam ahəmamam nəngu ni maslanja àgosay kəli àna ma nahkay ba. Adaba wudaka vad gani nani eminjia ti, mis dal-dal atəgəskabu ma ge Melefit va do, mis cudayani day amangazlava kwa. Mis cudayani nani ti Melefit emijin nan,

⁴ ay wudaka emijin nan ti mis cudayani nani acafəna mis ga məhəngrioru ahàr a had ana Melefit a. Acafəna mis ga məhəngrioru ahàr a had ana zlam ya ti təzalay tay melefit na dek daya, amədəm nan atama tay a dek. Nan gani ku a *ahay gədəkani ge Melefit ni vu amanjəhadviyu, amədəm nan Melefit.

⁵ Ka ya ti nu nəbu akaba kəli ni ti nəbu nəhi ma gani ana kəli, nihi ti kəsərumki va do waw ?

⁶ Ay nihi ti zlam nahan acafəna nan ga manğazlavana, zlam gani nani ti kəsəruma lala. Ay sarta gayan eminjəa day kwa ti amangazlavu.

⁷ Ku kani day cuday àbu a duniya bu, ay àsərvu lala fan do. Ay a vad nahan

Melefit amazaba maslanja ya ti acafəna mis cudayani na ga manğazlavani na e divi ba,

⁸ nahkay mis cudayani ni amangazlavu. Ay ka manga ga Bay geli Yezu a ti Yezu emiviti aməd vit ti emijin nan. Yezu amanga ti àna njəda dal-dal, nahkay amangələdkaba nan a.

⁹ Mis cudayani ni amara ti àna njəda ge *Seteni. Amagray zlam ya ti mis tipi day-day ndo ni, amagray zlam magray ejep gərgəri kay ga magosay mis.

¹⁰ Amagray zlam magudarani ku weley weley do dek ga magosay ndam ya ti etijiji ni, adaba nday gani təwayay jiri ndo ; tamal təwaya ti akal Melefit ahəngay tay.

¹¹ Nahkay Melefit àna njəda gayan agray ti təsər zlam ba, təgəskabu ma ga malfada.

¹² Melefit agray nahkay ti ga məwəl ndam ya ti təgəskabu jiri ndo, təwaya magudara zlam a ni dek àna seriya.

Melefit adaba kəli a

¹³ Lekələm nahəma bəza ga mmawa, lekələm ya ti Bay geli awayay kəli ni, ahàr àdəm leli məgri səsə ana Melefit azuhva kəli kələvad, məmbrənan do, adaba kwa ka mənjəki gani adaba kəli a àndava. Adaba kəli a ti ga mahəngay kəli àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Agray ti kīgum ndam ge Melefit ti Məsuf Njəlatani gani. Melefit ahəngay kəli ti adaba kəgəsumkabá jiri a daya.

¹⁴ Nahkay ka ya ti məhi *Ma Məweni Sulumani ana kəli ni ti Melefit àzalay kəli ti àna ma gani nani. Agray nahkay ti awayay ti lekələm day kənjəhadum akaba Bay geli Yezu *Krist, kípəm masladani gayan ni.

¹⁵ Bəza ga mmawa, ègia nahkay ti kəmbərənum məfəki ahàr gekəli ka Yezu ba, gəsumkabá zlam ya məcahi ana kəli na ; ku tamal məhi ana kəli àna pakama ahkay do ni məbiki ana kəli ka wakita nəngu ni gəsumkabá.

¹⁶ Nahəngalay Bay geli Yezu Krist nday ata Bənan geli Melefit. Bənan geli Melefit ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli ; nahkay avi njəda ana leli, aməmbərənan məviani ana leli day-day do, agray ti məsər aməvi zlam sulumani ana leli.

¹⁷ Nahəngalay tay ti təhəngrivu bəruv ana kəli, təvi njəda ana kəli ga magray zlam

sulumani akaba ga mazlapay ma sulumani dek.

3

Həngalumi Melefit ana leli

¹ Bəza ga mmawa, zlam ya agəjəni, mawayay məhi ana kəli ni ti nihi : həngalumi Melefit ana leli ti mis ndahañ kay tici ma ga Bay geli, təgəskabu lala akada gekəli ni.

² Həngalumi Melefit ana leli, ti ndam cuday akaba ndam magudar zlam tislaki məgri arañə ana leli ba, adaba mis dek təwayay məgəskabu pakama ga Yezu do.

³ Bay geli ti tamal adəm agray ere gani ti agray ededñ, nahkay ti aməvi njəda ana kəli, aməbi slimi ana kəli ti *Seteni əsliki məgri arañə ana kəli ba.

⁴ Leli day Bay geli nañ əbu avi njəda ana leli ; əna njəda gani nani ti məsəra kəbum kəgrum ere ye ti məhi ana kəli grum ni, kama kama day akəgrum, akəmbərəjum do. Nahkay ti manjəhad gekəli əhəli ahər ana leli do simiteni.

⁵ Bay geli məvi njəda ana kəli ti kəwayum Melefit, kəbesum daliya kəlavad akada ge *Krist ni daya ti.

Ku way do məgray təwi

⁶ Bəza ga mmawa, məhi ma hini ana kəli ti adaba leli ndam ga Bay geli Yezu *Krist. Məhi ana kəli nahəma, kəhadakumfəñoru kə bəza ga məñ gekəli ya tagray masəfa, təgəskabu zlam ya ti leli məcahi ana kəli ni do ni ba.

⁷ Lekələm ti kəsəruma lala, ka ya ti leli afa gekəli ni ti məgray masəfa ndo. Nahkay zla nahəma, lekələm day grum akada geli ni.

⁸ Məzum dəf afa ga maslaña ga sulum ndo, məlafat akaba məlavad gani məgra təwi a, məmətađa, məcaka daliya day ti mənğət dəf. Məgray nahkay ti adaba mawayay ti maslaña e kidñ gekəli bu əcakay daliya ga magal leli ba.

⁹ Leli ti misliki mihindiliñ zlam kə kəli azuhva təwi geli ya magray ni tata. Ay məgray nahkay ndo ni ti adaba mawayay mədəfiki divi sulumani atam nahañ ni ana kəli, ti kəgrum akada geli ni.

¹⁰ Ka ya ti leli afa gekəli ni ti məhiva ana kəli a, məhi ana kəli ahkado : « Tamal mis əwayay magray təwi do ni ti əzum zlam ba daya. »

¹¹ Təhi ana leli ahkado mis ndahañ e kidñ gekəli bu təbu tagray masəfa, təgray təwi do simiteni, ma ya əcay tay ndo day kwa ti təhurviyu.

¹² Məziaba azay slimi a ana nday nana, məhi ana tay əna njəda ga Bay geli Yezu Krist ahkado : ahər adəm təgray təwi lala, ti tənğət zlam məzumani əna ahar gatay gatayani.

¹³ Bəza ga mmawa, lekələm zla nahəma grum təwi sulumani kəlavad, kəmbərəjum ba.

¹⁴ Tamal mis əwayay məgəskabu ma hini ya məbiki ana kəli ka wakita ni do ni ti zlapumki, kəgrum təwi ka ahar bəlañ ba, ti mimili məgray nañ.

¹⁵ Ay ti kəmənjumləñ akada nañ zal ezir gekəli ba ; zlapumi sawañ, adaba kekileña nañ wur ga mən gekəli.

Pol ahəngalay Melefit akaba agray sa

¹⁶ Bay geli əna ahər gayanə məgray ti *kənjəhadumkabu əna sulumani kəlavad ti. Ku ahəmamam ahəmamam do nəngu ni məgray nahkay, adaba bay ya ti avi manjəhad sulumani ana mis ni ti nañ. Bay geli mələbu akaba kəli dek ti.

¹⁷ Abiki ma ga sa hini ana kəli ti nu Pol, nu nuani əna ahər goro. Ke mendeveřiñ ga wakita goro dek, nagra y sa ti nu nuani əna ahar goro, nəbəki nahkay.

¹⁸ Bay geli Yezu *Krist məgri sulum gayanə ana kəli dek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni Ere ye ti mādəmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Timote : Timote ti wur dagwa ya tàgrakabu tawi akaba Pol ni (Tawi 16.1 ; 17.14 ; 18.5 ; 19.22 ; 20.4). Ka ya ti tàfaya Pol a dangay ba ni ti Pol òru e Efez, àmbèrbu Timote eslini ga mabi slimi ana ndam ga Yezu ya tibu eslini ni, mək Pol òru ka haḍ Mesedawen (1.3). Kələn gani àdəm bi amanḡoru e Efez ke weceweceni do, nahkay àbikioru wakita hini ana Timote ga mahi ere ye ti ahàr àdəm agray e Efez ni (3.14-15).

Ahar gəḍakani pakama ya Pol awayay ahi ana Timote ni ti nday cə : ahi ahəmamam mēgur ndam ga Yezu, akaba ahi mēbavu slimi akaba mis ya təcahi zlam magədavani ana ndam ga Yezu ni. Enjenjeni ti àhi ana Timote ahəmamam mis tázlabay Melefit ni (2), ahəmamam tēdiyu gəḍákani gatay ni (3). Àhi ana Timote ahəmamam mēgur mis ndahan e kidin ga ndam ga Yezu ni bu (medewél, bəza dagwa, akaba mis ndahan ni) (5 ; 6.1-2). A pakama hini bu dek ti leli day misliki məsər manjəhad sulumani ga ndam ga Yezu.

Pol àdəmki ma ka ndam ya təcahi zlam magədavani ana mis ni. Àdəm mis ndahan tədəm si mis tēgəskabu Divi ge Melefit ya Məwiz àbèki ni kwa, ay Pol àdəm divi ga Yezu ti divi ga məfəki ahàr ke Melefit (1.3-11). Àdəm zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti zlam sulumani : mis ndahan tədəm si mis tēmbərəṅ maday wal ahkay do ni tēmbərəṅ məzum zlam ndahan kwa, ay ndam nday nani ti tagudar pakama ; Pol àdəm si Timote məcahi zlam sulumani ana mis kwa (4). Àdəm nday ya ti təcayah zlam magədavani ni tawayay gejewi, tadəbay sinḡu, ay maslaṅa ya ti awayay sinḡu ni adəbay zlam ya ejinḡia mis ke divi a ni ;

Timote àgray nahkay ba, mādəbay Yezu sawan (6.3-21).

Maslaṅa ya ti agray akada ga Pol ya àhi ana Timote məgray ni ti amanjəhad àna sulumani ge Melefit.

Sa ga Pol

¹ Abèki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nigi zal asak ti àna njəda ge Melefit Bay mahəṅgay leli ni nday ata Yezu Krist. Yezu Krist ti məsəra aməgri zlam sulumani ya àdəm aməgri ana leli ni ana leli.

² Nəbukki wakita hini ti ana nak Timote, nak ti kigia akada wur ga huḍ goro ededin ededinena adaba kəbu kəfəki ahàr ka Yezu. Bəṅ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tēgruk sulum gatay, tājənaki kur, təgray ti kənjəhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Bavu slimi akaba ndam ya ti təcahi zlam magədavani ana mis ni

³ Nawayay ti kanjəhad e Efez akada goro ya nəhuk ka ya ti nakoru e Mesedawen ni. Kanjəhad eslini ti ga macafəṅa ndam ya təcahi ma ga malfada ana mis na ti təcahi ana tay va ba.

⁴ Hi ana tay nahəma, tēmbərəṅ məhasl gatay ni akaba magray gejewi àki ka macalaya slimi ga ata bəṅ ga bəṅ gatay na. Zlam gani nani ti zlam masakani, azaya gejewi a cilin, do ni ti àjənaki mis ga mənḡət ere ye ti Melefit awayay ni do. Leli məsər ere ye ti Melefit awayay ni ti adaba məbu məfəki ahàr palam.

⁵ Kəhi ana tay nahkay ti, ti tawayay mis àna məbəruruv bəlan, àna majalay ahàr sulumani akaba àna məfəki ahàr ka Yezu ge jiri ge jireni.

⁶ Mis ndahan tēmbərəṅa zlam sulumani nday nana, tijikia ke divi a, tibu təzlapaki ka zlam ya àbəlay do ni cilin.

⁷ Nday gani təhi ana ahàr təsəra Wakita ge Melefit a, nday ndam macahi *Divi ge Melefit ana mis, ambatakani do nday ndayani təsər ere ye ti tədəm ni do ; təsərkaba ere ye ti təcahi ana mis, tədəm àbəlay dal-dal na do daya.

⁸ Məsəra Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni ti àbəlay, ay ahàr àdəm mägəsumkabu lala.

⁹ Ahàr àdəm majalay ahàr lala day : Melefit àvi Divi gayan ni ti ana ndam jireni do, àvi ti ana ndam ya tàwayay mägəskabu ma gayan do ni, ana ndam ya ticiiki slimi do ni, ana ndam cuday, ana ndam magudar zlam, ana ndam ya təhəngrioru ahàr a had do akaba təsər zlam *njəlatani do ni, ana ndam ya tabazl ata bəñ gatay ahkay do ni ata məñ gatay ni akaba ana ndam mabazl mis,

¹⁰ ana ndam mesəwehvu, ana zawal ya tandəhadkabu akaba zawal ndahan ni, ana ndam ya ti təcakalay ana evidi, təsəkumoru tay ni, ana ndam masəkad malfada, ana ndam ya tambaday ga malfada ni akaba ana ndam ya təcəhi zlam ana mis gərgəri akaba zlam sulumani ya macahi ana mis ni. Melefit àvi Divi gayan ni ti ana tay.

¹¹ Ere ye ti nədəm ni ti kal-kal akaba ga *Ma Məweni Sulumani ya Melefit àdəfuki, àhu nəhioru ana mis ni. Ma gani nani adafaki Melefit ti nañ njəda-njədani, agri zlam sulumani ana mis.

Pol agri səsi ana Melefit azuhva zlam sulumani ya agri ni

¹² Nəgri səsi ana Bay geli Yezu *Krist adaba àvua njəda ga magray təwi gayan a. Nəgri səsi adaba àdəm nu mis jireni, nahkay àzay nu ga məgri təwi.

¹³ Ahaslani ti nədəmkia ma magədavana, nəgria daliya ana ndam ya təfəki ahàr na, nindivia nañ a daya, ay ti nəsia cicihi a adaba nəsər ere ye ti nəgray ni do, adaba nəfəki ahàr ndo.

¹⁴ Bay geli àgrua sulum gayan a dal-dal. Mìgia leli ka ahar bəlan akada mis bəlan ; nəfəki ahàr, nawayay nañ kəlavad.

¹⁵ Ma goro ya nara nədəm ni ti ma ge jiri, ahàr àdəm ku way way do mägəskabá àna məbərur a bəlan. Ma gani ya nawayay nədəm ni ti nihi : Yezu Krist àra a duniya va ti ga mahəngay ndam magudar zlam. Nu ti nətam mis ndahan ni dek àna magudar zlam.

¹⁶ Ay ku tamal nahkay nəngu ni nəsia cicihi ana Yezu Krist a. Àgru sulum gayan ana nu enji adaba awayay adəfiki ana mis

ndahan nañ ti ebesey zlam. Ebesey ti azuhva mis ya ti atəfəki ahàr ni ; awayay adəfaki Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay.

¹⁷ Ègia nahkay ti ahàr àdəm mis təzləbay Melefit ; nañ ti nañ Bay ga kaŋgay-kaŋgayani, àmət day-day do, mis tìpi nañ do, nañ Melefit nañ bəlan. Ahàr àdəm mis təzləbay nañ, tədəm nañ gədakani ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

Pol avi njəda ana Timote

¹⁸ Timote wur goro ni, nəhuk ma : jalaki ahàr ka ma ya ti ndam mahəngaray *pakama ge Melefit tədəmkuk ahaslani ni. Akada ga pakama gatay ya tədəm ni ti kadvu àna təwi gayak ya kagray ni lala.

¹⁹ Kəmrəñ məfəki ahàr ka Yezu ba, jalay ahàr sulumani daya. Mis ndahan təjalay ahàr sulumani ndo, nahkay ti tìjikia ke divi a, təfəki ahàr ka Yezu va do.

²⁰ E kidin gatay gani nani bu ni ti ata Himeni nday ata Eleksender təkibu ka tay. Nday ti nəbiva tay a ahar va ana *Seteni a ti mətəraf tay, ti tìndivi Melefit va ba.

2

Mahəngali Melefit ana mis

¹ Nədəm nahəma, zlam ye enjenjeni ni ti ahàr àdəm mis tìhindifiña zlam kə Melefit a, təhəngalay nañ, təhəngali nañ ana mis dek, təgri səsi azuhva zlam sulumani ya ti àgri ana mis dek ni.

² Təhəngali nañ ana bəbay akaba ana nday gədakani ya təgur kəsa gərgərani ni, ti mənəhadkabu àna sulumani akaba mis ndahan, araña àhəli ahàr ana leli ba, ti məhəngrioru ahàr a had ana Melefit, manəhad geli mənja lala kə eri gayan.

³ Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, təbələfəñ kə Melefit Bay mahəngay leli ni.

⁴ Melefit ti awayay ahəngay mis dek, awayay ti təsər ma ge jiri.

⁵ Adaba Melefit ti nañ bəlan, maslaña ya ti aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day bəlan. Nañ nani ti mis hihiriken : Yezu *Krist.

⁶ Àra a duniya va, àmət ga mambay mis dek. Gayan ya àgray nahkay ni ti àgray ka sarta ge Melefit ya àwayay ni ; adafaki Melefit ti awayay ahəngay mis dek.

⁷ Melefit àzay nu, nìgi zal asak gayan ti, ti nâhi ma gani nani ana mis. Nêdêm ti ma ge jiri, nàsêkad malfadâ do. Melefit àhu nâhi ma ge jiri gayan àki ka Yezu ana ndam ya ti nday ndam *Zude do ni, ti tângaskabá.

Manjêhad ga zawal akaba wál ka málaj macakalavani

⁸ Nawayay ti ku eley eley do zawal tâhêloru ahar a gavêla, tâhêngalay Melefit. Tâhêngalay nan ti àna bêruv bêlan, tázumki bêruv ka maslaja ba, tâlêgavu ba daya.

⁹ Wál ti ni nawayay ti tâbakabu azana akadâ ya ti àgêski tâbakabu ni, tâbakabu azana ge sinju kayani ba, tânjêhad kuđufa, tâgrafêja mimili kê mis a. Têlêm ahâr ge sinju kay ge migi eri ana mis ba. Tâbakabu zlam ga gru ba, tâbakabu ebirsli ba.

¹⁰ Ay àgêski ti tâgray zlam sulumani, adaba wál ya tawayay mêhêngrioru ahâr a had ana Melefit ni ti ahâr àdêm tagray nahkay.

¹¹ Ka ya ti ndam ge Melefit têcakalavu ga macahay zlam ni ti ahâr àdêm wál tânjêhad te-te, tângaskabu ma ya tâhi ana tay ni lala.

¹² Nêvi divi ana wál ga macahi zlam ana mis do, nawayay ti tâgur zawal do. Ay nawayay ti tânjêhadâ te-te.

¹³ Adaba Melefit àgraya enjia ti Adam, day kwa ti àgraya Ev a.

¹⁴ *Seteni àgosay ti Adam do, àgosay ti wal ni. Ga wal ya àgray nahkay ni ti àgêskabu ma ge Melefit ndo.

¹⁵ Ku tamal nahkay nêngu ni wal ti Melefit amahêngay nan azuhva gayan ya ewi bêza ni. Ay ti ahâr àdêm wál dek tâmbrêj mêfêki ahâr ke Melefit ba, tâwayay mis, tâgray ere ye ti Melefit awayay ndam gayan *njêlatani tâgray ni, tânjêhad àna sulumani kwa.

3

Ndam mabi slimi ana ndam ga Yezu

¹ Ma goro ya nara nêdêm ni ti ma ge jiri : tamal maslaja awayay migi bay *mabi slimi ana ndam ga Yezu ti àdêkiba tawi sulumana dal-dal.

² Ahâr àdêm bay mabi slimi ana ndam ga Yezu ti mâla maslaja ya têngêtfêja zlam magudarana do ni, wal gayan bêlan, àgray zlam kwanja kwanja do, mâbi slimi ana ahâr

gayan, mâjalay ahâr sulumani, mângêskabu mîrkwi, mîsliki macahi zlam ana mis,

³ àvi vu gayan ana zum ba, àgray terêngiz ba ; mâla kuđufa, tâlêgavu akaba mis ba, àdêbay elimeni ba daya.

⁴ Ahâr àdêm mêsêr mêgês huđ ahay gayan lala, mâcahi zlam ana bêza gayan ti tângêsiki ma, tâhêngrioru ahâr ana had.

⁵ Nêdêm nahêma, tamal mis êsliki mabi slimi ana huđ ahay gayan koksah ti esliki mabi slimi ana ndam ge Melefit ni tata waw ?

⁶ Tamal kêfumiyu bay mabi slimi ana ndam ge Melefit ti ahâr àdêm kêzum maslaja ya ti àpêskia ka mêfêki ahâr ka Yezu a ni. Adaba tamal kêzuma maslaja ya ti àpêski ndo na ti emiji zlabay mæk Melefit amêgês nan àna seriya akadâ ya àgês *Seteni ni.

⁷ Maslaja ya ti awayay mabi slimi ana ndam ge Melefit ni ti ahâr àdêm manjêhad gayan mâla sulumani, ti ku ndam ya tâfêki ahâr ka Yezu ndo ni day tâdêm nan mis sulumani ; do ni ti etindivi nan, amêdiviyu ana Seteni a ahar vu.

Ndam ya tãjnaki ndam ga Yezu ni

⁸ Ndam ya *tãjnaki ndam ge Yezu ni day manjêhad gatay mâla sulumani : tâgosay mis ba, tâvi vu gatay ana zum ba, tâdêbay elimeni àna magray zlam magêdavani ba.

⁹ Tãmbrêj mêfêki ahâr ka Yezu ba, tâjalay ahâr sulumani, kêlavad tângêskabu ma ge jiri ya Melefit àdêfiaba ana leli a ni àna mabêruv bêlan.

¹⁰ Nahkay ka ya ti kêdumiyu ndam ya tãjnaki ndam ge Yezu ni ti ahâr àdêm kêsêrum manjêhad gatay. Tamal manjêhad gatay sulumani, mis têngêtfêja zlam magudarani kê tay ga macalki tay a di do ni ti, dumiyu tay e tawi gani vu.

¹¹ Wál ya tãjnaki ndam ge Yezu ni day ahâr àdêm manjêhad gatay mâla sulumani, têdêmki ma magêdavani ke mis ba, tâvi vu gatay ana zum ba, tâgray tawi gatay àna jiri kêlavad.

¹² Bay mójnaki ndam ge Yezu ti ahâr àdêm wal gayan bêlan, mâcahi zlam ana bêza gayan akaba mêsêr mêgês huđ ahay gayan lala.

¹³ Adaba ndam ya tājənaki ndam ge Yezu ni tamal tagray tūwi gatay lala ti mis dek tazləbay tay. Nahkay nday gani aṅwaz aməwər tay do simiteni, adaba təbu təfəki ahār ka Yezu *Krist, təsəra naŋ a lala.

Zlam maŋgahani ya Melefit àdəfiaba ana leli a ni

¹⁴ Nəbukkiuru wakita hini, ay nawayay nakoru nəmənjiyu kur wudak.

¹⁵ Ay tamal nənjiyu weceweci ndo nahəma, àna ma goro ya nəbukki ni ti akəsər ahəmamam ahār àdəm tənjuhəd a huđ ahay ge Melefit bu ni. Bay ga sifa ti Melefit cilij ; huđ ahay gayan ni ti ndam gayan ya *təcakalavu ni. Melefit àdəkiba tay ga mədəm ma ge jiri a ; mis təsər jiri ge Melefit ti azuhva tay. Nahkay jiri ge Melefit ti akada ahay ; ndam ge Melefit ti ni akada medikedik ya akay ahay ni.

¹⁶ Ma maŋgahani ya Melefit àdəfiaba ana leli a àki ka məfəki ahār geli ka Yezu ni ti, məsəra ma gani nani ti ma ge jiri, àbəlay dal-dal ededij. Ma gani nani ti nihi :

Bay geli ègi mis hihiriken,

*Məsuf Njəlatani àdəm naŋ jireni,

*məslər ge Melefit tìpia naŋ a,

mis təhia ma gana ana nday ya ti nday ndam *Zude do na,

mis ku eley eley do ka duniya təfəkia ahār a,

Melefit àzay naŋ, àfəkad naŋ ka mələŋ masladani gayan.

4

Ndam masəkad malfada

¹ *Məsuf ge Melefit àdəm vay-vay, àdəm ka ya ti duniya ara andav nahəma, mis ndahan atəmbərəŋ məfəki ahār ka Yezu *Krist, atəgəskabu macahay zlam ge *Seteni ya adəfiki ana mis ni, atəgəsiki ma ana *məsuf magədavani, ay məsuf nday nani ti tagosay tay.

² Ndam masəkadi malfada ana mis ni atagosay tay daya. Majalay ahār ga ndam masəkad malfada gani nani ti dek magədavani, mimili àki ka tay bi simiteni.

³ Nday gani təcahi zlam ana mis, tədəm mis təday wal ba, wal day òru ka zal ba. Tədəm keti, mis təmbrəŋ məzum zlam ndahan, ay Melefit àgraya zlam nday nana ti, ti

ndam ya təfəki ahār ka Yezu, təsəra jiri a ni təzum. Ay wudaka təzum ti ahār àdəm təgri səsə ana Melefit day.

⁴ Adaba zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti àbəlay. Tamal məgri səsə ana Melefit azuhva zlam ya ti Melefit avi ana leli ni ti məgəsumkabu, məmbrəŋ zlam ndahan ba.

⁵ Nahkay zlam ni dek tigia njəlatana kè eri ge Melefit a azuhva ma gayan ya àdəmki ni, akaba geli ya məgriki səsə ni.

Mis sulumani ya agri tūwi ana Yezu ni

⁶ Ahār àdəm cahi zlam nday nani ana bəza ga mən geli. Tamal kagray nahkay ti ekigi mis sulumani ya agri tūwi ana Yezu *Krist ni. Akəŋgət njəda e divi ge Melefit bu àna pakama ge Melefit ya məbu məgəskabu ni akaba àna zlam sulumani ya təcahuk, kəbu kagray ni.

⁷ Pakama ge mis ya tədəm ma masakani akada ga məhasl ga wəl medewel ya taŋgəhad ni ti kəbi slimi ba. Ma gatay ni ti àbəlafəŋ kè Melefit do. Ahār àdəm kagray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad, ti kəŋgət kivu njəda.

⁸ Ge mis ya ti tisirvu kəlavad ga mənəgət kivu njəda ni ti àbəlay, avi njəda ana tay ga magray zlam bal, ay magray ere ye ti Melefit awayay ni kəlavad ti àbəlay dal-dal, avi njəda ana mis ga magray zlam dek. Tamal magray nahkay nahəma Melefit avi sifa ana leli nihi, amələbu àna naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani.

⁹ Ma hini ya nəhuk ni ti ma ge jiri, ahār àdəm ku way way do məgəskabá àna məbərūv bəlan, àjalaki ahār cə cə ba.

¹⁰ Leli magray tūwi, məbu makadvu àna naŋ ti adaba məsəra Melefit ti naŋ Bay ga sifa, nahkay məfəkia ahār a. Naŋ ti ahəŋgay mis dek, ahəŋgay ahar gədakani ti ndam ya təfəki ahār ke Krist ni.

¹¹ Zlam hini ya nəhukki ma ni ti cahi ana mis, hi ana tay tāgray.

¹² Nak wur mba, ay ti maslaŋa àfəkuk aksəŋgu adaba nak wur ba. Ahār àdəm kədəfiki zlam ana ndam məfəki ahār ka Yezu ni, ti tāgray akada gayak ni. Ahār àdəm kədəm ma sulumani, kənjəhad lala, kəwayay mis, kəfəki ahār ke Melefit lala akaba kənjəhad njəlata ; tamal kagray nahkay

ti nday day atagray akada gayak ya kàgray ni.

¹³ Jenji Wakita ge Melefit ana tay kəlavaf, vi njəda ana tay kəlavaf, cahi zlam ana tay kəlavaf duk abivoru ana moru goro.

¹⁴ Njəda ya ti *Məsuf Njəlatani àvuk ga magray təwi ni ti kəmənjaləŋ akada zlam masakani ba. Kəsəra, njəda gani nani ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəmki ma, mək gədəkani ga ndam məfəki ahər ke Melefit təkəkuk ahar ga məvuk njəda gani.

¹⁵ Gəskabá zlam gana lala, gray təwi ni àna məbərur bəlan. Tamal kagray nahkay ti mis dek atəsər nak kəbu kəkoru kama kama e divi ge Melefit vu.

¹⁶ Bi slimi ana ahər gayak, bi slimi ana zlam ya ti kacahi ana mis ni daya, kəmbrəŋ ba. Tamal kagray nahkay ti akahəŋgay ahər gayak gayakani, akahəŋgay nday ya ti təbi slimi ana ma gayak ni daya.

5

Manjəhad ga ndam məfəki ahər ka Yezu

¹ Kəvalahaki ka zal medewel ba, hi ma àna hənkalı akada ya ti kəhi ma ana buk ni. Bəza dagwa day hi ma ana tay akada ya ti kəhi ma ana bəza ga muk ni.

² Hi ma ana wəl medewel akada ya ti kəhi ma ana muk ni, bəza wal day hi ma ana tay akada ya ti kəhi ma ana bəza ga muk ni. Bay slimi ti ma gayak ya kəhi ana tay ni dek məbəlafəŋ kə Melefit.

³ Fi ahər ana wəl madakway ya ti ndam gatay təbi ededīŋ ededīŋeni ni, kəzumi bərur ana tay ba.

⁴ Ay tamal wal madakway naŋ àbu àna bəza gayan ahkay do ni àna bəza huđ gayan nahəma, ahər àdəm təcay məhəŋgrioru ahər a had ana ndam ga huđ ahay gatay day. Ahər àdəm təfi ahər ana mən gatay ahkay do ni ana dedi gatay, adaba bəza dek ti təfi ahər ana ata bən gatay bilegeni kwa. Zlam nday hini ti sulumani dal-dal, təbəlafəŋ kə Melefit.

⁵ Wal madakway ya ti maslanə gayan àbi, maslanə ya ti àfi ahər ni day àbi ededīŋ ededīŋeni ni ti ajalaki ahər ke Melefit, ahəŋgalay naŋ məlafat akaba məlavaf gani do dek, awayay ti Melefit mənənaki naŋ.

⁶ Ay wal madakway ya ti agray zlam ya ti ahər gayan awayay ni ti ku naŋ àna sifa nənğu ni kala naŋ məmətani.

⁷ Hi ma gani nani ana tay lala, ti maslanə àŋgətfəŋa zlam magudarani kà tay a ba simiteni.

⁸ Tamal mis àfi ahər ana ndam gayan do ni ti àmbrəŋa Melefit a, ŋgulum maslanə ya ti àfəki ahər ke Melefit do ni. Nədəmki ma hini ti ahar gədəkani ka ndam ya təfi ahər ana ndam ga huđ ahay gatay gatayani do ni.

⁹ Tamal kəbəki slimi ga wal madakway ka wakita ti tənənaki naŋ ti, ahər àdəm àbi àbi ti vi gayan mēla kru kru muku, àday zal bəlan cilin.

¹⁰ Tamal kawayay məbəki slimi ga wal madakway ti ahər àdəm àgra təwi sulumana, mis təzləbaki naŋ : ahər àdəm àfia ahər ana bəza gayan a lala, àgəskabá mis afa gayan a, àbaria asak ana ndam ge Melefit a, àjənakia ndam ya ti təkakay daliya na, zlam gayan ya àgray ni dek sulumani day kwa ti təkəki slimi gayan.

¹¹ Wəl madakway ya ti nday bəza mba ni ti kəbəki slimi gatay ka wakita ya təkəki slimi ga wəl madakway ni ba. Adaba tamal zawal tigia eri ana tay a ti tijikia ke divi ge *Krist a, takoru ka zawal.

¹² Nahkay ti Melefit aməgəs tay àna seriya adaba ka ya ti təday zawal ni ti təmbrəŋa ma gatay ya ti tədəm atəgri təwi ana ndam ge Melefit na.

¹³ Nahən ni ti, tamal təkəkia slimi gatay a ti təgray təwi do, tənəkı ka masawadani ka mahay ka mahay. Nday ndam masəfa cilin do ; tagray mbada-mbada, tədəgiyu a ma ge mis vu, tədəm ere ye ti àgəski mədəmani do ni daya.

¹⁴ Nahkay zla nahəma, nawayay ti bəza wəl ya ti zawal gatay təməta ni ti tōru ka zawal, tıwi bəza, təbi slimi ana ndam ga huđ ahay gatay. Tamal tagray nahkay ti ndam ezir geli etisliki mədəmki ma magədavani ke leli koksah.

¹⁵ Nədəm nahkay ti adaba bəza wəl ndahan e kidin gatay bu tijikia ke divi a àndava, təbu tadəbay divi ge *Seteni.

¹⁶ Nahkay tamal wal ya afəki ahər ka Yezu ni wəl madakway təbu afa gayan nahəma, ahər àdəm mēfi ahər ana tay, ti

ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gani bu ni təfi ahər ana tay ba. Nahkay ndam ge Melefit ni tislīki məfi ahər ana wəl madakway ya ti ndam gatay təbi ni cilīj.

¹⁷ Nihi ti nədəmki ma ka gədəkani ga ndam ge Melefit. Nday ya ti tagray təwi lala ni ti ahər àdəm tǎzləbay tay mātam ge mis ndahañ ni, ahar gədəkani tǎzləbay nday ya ti tazay nǎdə gatay ga məhi ma ge Melefit ana mis akaba ga macahi zlam ana mis ni.

¹⁸ Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : « Ka ya ti kəzləbum hay àna sla nahəma, kəwəlumikabu pakama ga macafəña nañ kà məzum zlam a ba. » Àbu məbəkiani nahkay hi keti : « Bay magray təwi ti ahər àdəm tǎvi endif gayañ kwa.* »

¹⁹ Tamal mis bəlañ adəmki ma magədavani ka gədəkani ga ndam ge Melefit ti kəgəskabu ba ; kəgəskabu ti si tamal mis cə mahkər tagray sedi gani tata kwa.

²⁰ Nday ya ti tàgudara zlam a ni ti, hiki ma ana tay kè meleher ge mis dek. Tamal kagraj nahkay ti nday ndahañ ni atagraj aṅwaz, atagudar zlam do.

²¹ Ma ya nəhuk nihi ni ti nəhuk kè meleher ge Melefit, kè meleher ga Yezu Krist, akaba kè meleher ga *məslər ge Melefit ya Melefit adaba tay a ni : nəhuk nahəma, gray zlam ya ti nəhuk ni, gri zlam ana mis dek kala-kala, kircirka mis a ba.

²² Tamal kawayay məfiyu mis ga magray təwi e kidīj ga ndam ge Melefit bu ni ti, kàgray weceweci ba. Səra manjəhad gayañ a day ; tamal sulumani ti kəbəkī *ahar gayak ka ahər gayañ ga məvi nǎdə ge Melefit. Tamal mis ndahañ təbu tagudar zlam ti kəhurkiviyyu ka tay ba. Bi slimi ana ahər gayak, ti kənjəhad nǎlata.

²³ Kisi yam yam cilīj va ba ; cakay zum gəzit azuhva arməwər ga huđ gayak ni, adaba kəlavad kəbesey do.

²⁴ Magudar zlam ge mis ndahañ ti mis dek tipi ; ku tamal tàgrafəña seriya kà tay a fañ ndo nəṅgu ni mis dek təsəra. Ay ge mis ndahañ ni ti ni tipivu do, si kələj ga magrafəña seriya kà tay a day kwa ti mis atəsər.

²⁵ Nahkay day, zlam sulumani ge mis ya tagray ni ti mis dek tipi ; ku tamal mis tagray zlam sulumani ya mis ndahañ tipi do nəṅgu ni mis etipi, adaba zlam sulumani ti aṅgəvū koksah.

6

¹ Nday ya ti nday evidi ni dek ti ahər àdəm tawayay məhəṅgriuru ahər a had ana ndam ya təgur tay ni. Tamal tagray nahkay ti mis etindivi Melefit azuhva tay do, atədəm ma ge Melefit ya macahi ana mis ni zlam masakani do daya.

² Tamal ndam ya təgur tay ni nday day təfəki ahər ka Yezu ti, ahər àdəm evidi ni tǎgri təwi sulumani ana tay atam ya ti akal tǎgri ana ndam ya təgur tay, təfəki ahər ka Yezu do ni. Ahər àdəm tǎgri təwi sulumani ana tay nahkay ti adaba tawayay tay azuhva məfəki ahər gatay ni. Nṅay ndam ya ti təgur tay ni bəza ga məj gatay, nahkay tislīki magudari təwi ana tay ti təhi ana ahər ba.

Mis ya təcahi zlam magədavani ana mis ni

Zlam nday nani ti ahər àdəm kəcahi ana mis, kəhi ana tay ti tǎgray.

³ Pakama ga Bay geli Yezu *Krist ti pakama ge jiri ; mis ya təfəki ahər ni dek təcahi divi gani ana mis akada ga pakama gayañ ya àdəm ni. Ay tamal maslaña nahañ acahi zlam ndahañ gərgəri akaba pakama gani nani ana mis, àgəskabu pakama ge Melefit jireni ni do nahəma,

⁴ maslaña gani nani akada èpi divi lala do. Azay ahər gayañ akada mis gədəkani, àsər zlam do simiteni, tamal àgray gejewi akaba mis do ni ti èbesey koksah ; taləgavu akaba mis àki ka pakama masakani. Tamal agray nahkay ti mis tagray solu, taləgavu, tindivi Melefit, tahənday ma ge mis,

⁵ təmbrəñ ləgayvu gani day-day do. Ndam ya ti tagray nahkay ni ti majalay ahər gatay magədavani, təsər divi ge jiri va do. Təhi ana ahər məfəki ahər ka Yezu ti divi ga məṅgət elimeni.

⁶ Tamal mis adəm zlam ya ti nañ àbu àna nañ ni èslia gayañ a, amərvu àna nañ

* 5:18 Mənjay Mimbiki 25.4 akaba 1 Korej 9.9 ; Meciyə 10.10 ; Lək 10.7. Ka sarta gani nani ti tabəhad hay, slasla təcəlki, hay ni azləvū. Melefit àdəm təcafəña slasla na ga məzum hay na ba.

nahəma, məfəki ahər ka Yezu ni avi zlam sulumani dal-dal ededīn.

⁷ Adəba tıweya leli a duniya va ti leli məbi àna zlam bi ; ka ya ti aməmət, amasləka a duniya ba ni day aməhəl zlam koksah.

⁸ Əgia nahkay ti tamal leli məbu àna zlam məzumani akaba zlam məbakabani nahəma, ahər àdəm mədəm zlam nday nani əslia geli a, məmərvu àna nañ.

⁹ Ay nday ya ti tawayay mənğət elimeni nahəma, *Seteni esipet tay, aki kəmbazl ana tay ga məgəs tay, agray ti tawayay zlam əsabəy, ay zlam ya ti tawayay ni ti zlam masakani, əjənaki mis do : agudar mis, ejin nañ simiteni sawañ.

¹⁰ Mawayay siñgu ti dəgus ga zlam magədavani a duniya bu dek. Mis ndahañ tadəbay əsabəy ; nday gani tıjikia ke divi ga məfəki ahər ka Yezu a, təgri daliya dal-dal ana ahər gatay, əgia akada tatəhad vu gatay àna miñgic.

Sawari gərgərani ka mandav ga pakama

¹¹ Ay nak ti nak mis ge Melefit. Cuh-wafəña kə zlam nday nana. Ere ye ti ahər àdəm kadəbay ni ti nihi : jiri, məhəngrioru ahər a had ana Melefit, məfəki ahər ka Yezu lala, mawayavani, məbeseni, manjəhadani kudufa.

¹² Zay njədə gayak, kadvu àna məfəki ahər gayak ka Yezu, adəba kadvu gani nani ti àbəlay dal-dal. Melefit əzalay kur ga məvuk *sifa ya əndav day-day do ni ; nahkay ti bi slimi ana sifa gani lala. Kəgra sedi gana kə meleher ge mis a kay, kədəm nak mis ga Yezu ; gayak ya ti kəgray nahkay ni ti àbəlay dal-dal.

¹³ Nəhuk ma hini ti kə meleher ge Melefit, nañ ti avi sifa ana zlam dek. Nəhuk ti kə meleher ga Yezu *Krist daya, nañ ti əgra sedi a kə meleher ga Pons Pilet a ; gayañ ya əgray nahkay ni ti àbəlay dal-dal. Nəhuk nahəma,

¹⁴ zlam ya ti Melefit əhuk gray ni ti gəskabá lala, ku zlam gəziteni gani day kəgudar ba, gray ti mis tənğətfuka zlam magudarana ba simiteni, duk anivoru ana vad ga Bay geli Yezu Krist ya amara ni.

¹⁵ Vad gani nani ti Melefit əfəkad, amədəfiki ana leli ka sarta ya awayay ni. Melefit ti nañ bəlañ, agur zlam dek ti nañ

ciliñ, avi məmərani ana mis ti nañ ; nañ Bay agur bəbay ndahañ ni dek, nañ gədəkani agur gədəkani ndahañ ni dek ;

¹⁶ anjəhad ga kañgay-kañgayani ti nañ ciliñ ; anjəhad a masladani bu, mis təhədəkfəñiyu koksah ; maslaña ya ti əpia nañ a ni ti àbi, maslaña ya ti esliki mipi nañ ni day àbi. Mis dek təzləbay nañ, nañ əbu àna njədə ga kañgay-kañgayani. Aya nahkay !

¹⁷ Nday ya ti təbu àna elimeni a duniya bu ni ti, hi ana tay tıji zlabay ba, təfəki ahər ke elimeni gatay ni ba, adəba elimeni ti amandav. Təfəki ahər ti ke Melefit, adəba Melefit ti avi zlam sulumani ana leli dal-dal, zlam sulumani ya àvi ana leli do ni ti àbi ; awayay ti məmərvu àna nañ.

¹⁸ Hi ana tay təgri zlam sulumani ana mis, zlam sulumani ya təgray ni ti mīgi elimeni gatay. Təvay zlam àna məbəruv bəlañ, təhi ana ahər zlam gatay ni gatay gatayani ciliñ ba.

¹⁹ Tamal tagray nahkay ti tənğah zlam sulumani ya əndav day-day do ni, kama kama ti atəmərvu àna nañ. Zlam sulumani ya atəmərvu àna nañ ni ti sifa ya əndav day-day do ni. Sifa gani nani ti sifa ededīn ededīneni.

²⁰ Timote wur goro ni, zlam ya ti Melefit əfukvù a ahar vu ni ti bi slimi lala. Tamal mis taləgavu àki ka pakama masakani, tıjikia ke divi ge Melefit àna nañ a ti kəgray akada gatay ni ba. Tamal mis tədəm ma magədavani, təhi ana ahər təsəra zlam a, ay təsər zlam ededīn ededīneni do ni ti kəgray akada gatay ni ba daya.

²¹ Mis ndahañ tədəm təsəra zlam a ; gatay ya tədəm nahkay ni ti tıjikia ke divi ga məfəki ahər ka Yezu a əndava.

Melefit məgri sulum gayañ ana kəli ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cɥ ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Timote ye cɥ ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Ka sarta ya ti Pol àbɛki wakita hini ni ti tàfiya nan a danɗay va keti (2.9) ; ku ndam gayan nanɗu ni tàdɛba nan a dal-dal day kwa ti tɛdi ahàr (1.16-17). Pol àsɛra, sarta gayan enjia wudak, èndeverinɗaba tɛwi gayan a (4.6-7).

Pol àbikioru wakita hini ana Timote ti ga mɛvi njɛda, ga mɛhiani àmbrɛn tɛwi ya àvi ni ba, ku tamal mis ndahan tɛgri daliya nanɗu ni àmbrɛn ba (2.1-13 ; 3.10-17 ; 4.1-5). Akada ga pakama gayan ya àdɛm a wakita ya àbikioru ana Timote enjenjeni ni bu ni ti àdɛm si Timote àhurkiviyu ka nday ya ti tagray gejewi, tɛcahi zlam magɛdavani ana mis kwa ni ba (2.14-26). Àdɛm ka sarta ya ti duniya ara andav wudak ni ti mis atagudarkivu zlam dal-dal, ay Timote àhurkiviyu ka tay ba (3.1-9). Awayay ti Timote acahi ma ge Melefit ana mis, àmbrɛn ba (1.14 ; 3.14 ; 4.2).

Pol àdɛm mis ndahan tɛmbrɛna nan a (1.15 ; 4.10, 14, 16). Àdɛm sak cɥ awayay ti Timote màra afa gayan a (4.9, 21), adaba Timote ti ègia akada wur ga hud gayan a (1.2 ; Filip 2.22).

Ay ku tamal Pol àsɛra sarta gayan enjia wudak, ku tamal mis ndahan tɛmbrɛna nan a, ku tamal nan àbu acakay daliya nanɗu ni, àmbrɛn mɛfɛki ahàr gayan ka Yezu ndo ; àsɛra, Yezu amahɛnɗay nan ti màhuriyu a Mɛgur gayan vu a hud melefit bu (4.18). Azlɛbay Yezu, àmbrɛn do.

Sa ga Pol

¹ Abɛki wakita hini ti nu Pol, nu zal asak ga Yezu *Krist. Nigi zal asak ti ka mawayay ge Melefit, ti nahi pakama gayan ana mis. Pakama gayan ni ti nihi : Tamal tigi akada

mis balan akaba Yezu Krist a ti amɛvi sifa ana tay.

² Nɛbukki ti ana nak Timote. Nak ti kigia wur goro a, nawayay kur dal-dal. Bɛn geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tɛgruk sulum gatay, tɛjɛnaki kur, tɛgray ti kɛnjɛhadumkabu akaba mis àna sulumani ti.

Pol agri sɛsi ana Melefit, avi njɛda ana Timote daya

³ Nɛgri sɛsi ana Melefit. Melefit ti nɛgri tɛwi àna hud balan, akada ga ata baba ya tɛgray ni. Nahɛnɗalay nan kɛlavad, mɛlavad akaba mɛlafat gani do dek ; kɛla ya ti nahɛnɗalay nan nahɛma nahɛnɗaluk nan daya.

⁴ Ka ya ti mɛdevu ni ti kitɛwa, kawayay ti mɛdevu do ; nahkay ti ka ya ti nahɛnɗalay Melefit ni ti nɛjalakuk ahàr, nawayay mipi kur. Tamal nɛpia kur a ti anɛmɛrvu dal-dal.

⁵ Nɛgri sɛsi ana Melefit adaba nɛsɛrkia ahɛmamam kɛfɛki ahàr ka Yezu àna hud balan ni. Dedi gayak Lɛwis akaba muk Ewnis tɛfɛkia ahàr enji gayak a ; nɛsɛra, nak day kɛbu kɛfɛki ahàr akada gatay ni.

⁶ Nahkay zla nahɛma, nɛhuk kadu ga magray tɛwi àna njɛda ge Melefit ya àvuk ni. Kɛsɛra àvuk njɛda gani nani ti ka ya ti nɛbɛkuk ahar ni.

⁷ Kɛgray anɗwaz ba, adaba Melefit àvia Mɛsuf gayan ana leli a ; Mɛsuf gani nani agray ti mɛgray anɗwaz ba. Mɛsuf gani nani ti avi njɛda ana leli dal-dal sawan. Avi njɛda ana leli ti màwayavu, mɛbi slimi ana ahàr geli lala daya.

⁸ Ègia nahkay ti kɛgray mimili ba, hi ma ga Bay geli ana mis àna njɛda gayak dek. Goro ya tàfiyu nu a danɗay vu azuhva Yezu ni ti kɛgray mimili àna nan ba daya. Tamal mis tɛgruk daliya azuhva *Ma Mɛweni Sulumani ga Yezu ni akada goro ya tɛgru ni ti gɛskabu, adaba Melefit avi njɛda ana leli ge mɛbeseni.

⁹ Melefit ti ahɛnɗa leli a, àzala leli a ge migi ndam gayan njɛlatana. Agray nahkay ti azuhva tɛwi geli ya mɛgri ni do ; àgray ti ka mawayay gayan, agri sulum gayan ana leli azuhva tɛwi ga Yezu *Krist ya agri ana leli ni. Kwa ka sarta ya Melefit agraya mɛlan

a faŋ ndo ni Melefit àdám aməgri ana leli nahkay.

¹⁰ Ere ye ti Melefit àdámbiyu ahaslani amagray ni ti, nihi ti àgra. Àgray ti àna məslərbiyu Yezu Krist Bay mahəŋgay leli ni. Krist ti àgray ti kisim mîgi zlam masakani, àhi Ma Məweni Sulumani ana leli ti məŋgət sifa àna naŋ, məmət day-day ba.

¹¹ Ma Məweni Sulumani gani nani ti Melefit àzalay nu ti nəhioru ana mis ; nìgia zal asak gayan a ga macahi ma gani ana mis a.

¹² Təgru daliya hini ti adaba nàgra təwi gana lala, ay nàgray mimili àna naŋ do, adaba nəfəkia ahàr ka Yezu a, nəsəra naŋ a lala. Nəsəra esliki majəgay ere ye ti àfuvù a ahar vu ni duk abivoru ana vad ga maŋga gayan a. *

¹³ Kəsəra pakama ge jiri goro ya nəhuk na. Gray ere ye ti nəhuk ni : fəki ahàr ka Yezu Krist lala, wayay ndam ge Krist lala daya, adaba nak kəbu akaba naŋ akada mis bəlan.

¹⁴ Melefit àvuka zlam sulumana ; bi slimi lala. *Məsuf Njəlatani àniviyu ana leli a məbərur bu ; aməvuk njəda gani.

¹⁵ Kəsəra, ndam geli ya nday ga haf Azi ni dek təmbrəna nu a. Fizel nday ata Hermozen day təmbərəna nu a akaba nday ndahan na.

¹⁶ Ay Onesifor àvua njəda sak kay, goro ya təfiyu nu a daŋgay vu ni ti àsi mimili ndo. Nahkay nawayay ti Bay geli məgri sulum gayan dal-dal ; nawayay ti məgri ana ndam ga huđ ahay gayan daya.

¹⁷ Ka ya ti Onesifor àra a Rom a nahəma, àzay njəda gayan dek ga madəbay nu, mək àdua ahàr a.

¹⁸ Nawayay ti Bay geli məgray ti Melefit məgri sulum gayan a vad ya ti Yezu amara ni. Təwi ga Onesifor ya əgri ana leli e Efez ni dek ti kəsəra lala.

2

Za njəda gayak dek ga madəbay Yezu

* **1:12** Ere ye ti àfuvù a ahar vu ni : mis ndahan tədám Pol awayay adám Ma Məweni Sulumani. Mis ndahan tədám Pol adám ere ye ti àfivù a ahar vu ana Yezu ni : tamal nahkay ti Pol awayay adám sifa gayan ahkay do ni təwi gayan ya agri ana Melefit ni. * **2:11** Məmətani akaba Yezu ti awayay adəmvaba məmbrəŋ manjəhad geli magədavani ya ahaslani ni dek.

¹ Wur goro ni, nak ti zay njəda gayak dek ga madəbay Yezu *Krist ; agruk sulum gayan ga məjənaki kur ti Yezu Krist gani.

² A haslani ti kicia ma goro ya nəhuk na ; ma gani nani ti mis kay ticia, tagray sedi gani tata. Nahkay ti daba ndam jireni ndahan a, cahi zlam gani ana tay ti nday day tisliki macahiani ana mis ndahan bilegeni.

³ Tamal mis ndahan təgruk daliya ti gəskabá akada geli na. Gri təwi ana Yezu Krist lala, gray təwi akada ga zal slewja sulumani ya ebesey daliya ni.

⁴ Maslaŋa ya ti awayay magray təwi ga slewja ni ti awayay magray ere ye ti àbəlafəŋ kə gədakani gayan ni. Zal slewja àhurkiviyu ke təwi ga nday ya ti nday ndam slewja do ni koksah.

⁵ Məsəra, tamal maslaŋa awayay macuh-wakabani akaba mis ndahan ti ahàr àdám məcuhway àna divi gani. Do ni ti ku tamal enjia enji a nəŋgu ni atəvi zlam ka duwa gani do.

⁶ Məsəra daya, ka ya ti bay ga vədan edi zlam ana ndam məwəsi vədan nahəma, maslaŋa ya ti təvi zlam enji ni ti naŋ ya ti àza njəda gayan a dek, àwəsa vədan a lala ni.

⁷ Ere ye ti nəhuk nihi ni ti ahàr àdám kici lala. Bay geli aməvuk njəda gayan ti kəsər ma gani dek.

⁸ Sərki ka Yezu Krist. Naŋ ti wur huđ ge Devit ; aməta, mək àŋgaba e kisim ba. *Ma Məweni Sulumani ya nəhioru ana mis ni ti nahkay.

⁹ Təgru daliya ti azuhva Ma Məweni Sulumani gani nani ; ku məfiyu nu a daŋgay vu day təfiya nu a akada nàgudara zlam a. Ay pakama ge Melefit ti təfiyu a daŋgay vu ndo.

¹⁰ Əgia nahkay ti nebesey daliya ya təgru ni dek azuhva ndam ge Melefit ya adaba tay a ni. Nawayay ti nday day Melefit mähəŋgay tay àna təwi ga Yezu Krist, nawayay ti təhuriyu a məlan masladani ge Melefit vu, tənəhad ga kaŋgay-kaŋgayani eslini.

¹¹ Ma ge jiri, ahàr àdám mis təgəskabu ni ti nihi :

Tamal màmət ka ahar bəlan akaba Yezu ti amələbu àna *sifa ya àndav day-day do ni ka ahar bəlan akaba nañ daya* ;

¹² tamal mebesey daliya ka ahar bəlan akaba nañ ti

aməhuriyu akaba nañ a bay gayan vu daya ;

tamal mədəm məsər nañ do ni ti nañ day amədəm àsər leli do ;

¹³ ay ku tamal mağray ere ye ti məhibiyu amagray ni va do nəngu ni,

nañ ti amagray ere ye ti àdəmbyu amagray ni, àmbrəñ magrani do,

adaba ere ye ti àdəmbya amagray ni ti si agray kwa ;

divi gayan nahan àbi simiteni.

Bay slimi ti tawi gayak ya kagri ana Yezu ni ti m̄ala tawi ge jiri

¹⁴ Ma goro hini ya nədəm ni dek ti həngrina ana mis lala. Hi ana tay tələgavakivu ka pakama gərgərani ba ; hi ma hini ana tay àna slimi ge Melefit. Maləgavani àkivu ka pakama gərgərani ti zlam masakani àbəlay do simiteni, ejin ndam ya təbi slimi ni.

¹⁵ Zay njəda gayak dek ti zlam ya kagra ni dek m̄abələfəñ kə Melefit. Ahər àdəm tawi gayak ya kagra ni àsuk mimili ba ; hi ma ge jiri ge Melefit ana mis àna divi gani.

¹⁶ Tamal ndam ya təsər Melefit do ni tagray gejewi ti kəhurkiviyu ba. Gatay ya tagray nahkay ni ti kəlavad tagudarkivu zlam àkivu ;

¹⁷ pakama gatay ya tədəm ni ti ejin mis, egi akada ambələk ya ezi, asagakivu ni. Ata Himeni nday ata Filet day təkibu ka tay :

¹⁸ nday ti tədəm mis tənqaba e kisim ba àndava ; gatay ya tədəm nahkay ni ti t̄jikia ke divi ge jiri a, tagray ti mis ndahan t̄mbrəñ məfəki ahər gatay ka Yezu.

¹⁹ Ay jiri ge Melefit ti anjəhad kanqay-kanqay ; nañ akada asak ga ahay ya t̄fəkada lala, adaday do ni. Zlam àbu məbəkiani ka asak ga ahay gani nani nahkay hi : « Bay Melefit àsəra ndam gayan a.† » Àbu məbəkiani keti : « Maslanja ya ti àdəm nañ mis ga Bay Melefit lu nahəma, m̄ambrəñ magudar zlam simiteni. »

† 2:19 Mənjay Macalani 16.5.

²⁰ A ahay ge mis gədakani bu ni ti zlam təbu kay ga məbəviyu zlam. Nday dek ti ga gru ahkay do ni ga evirzegena cilin do ; ndahan ge biyem ahkay do ni ge elifisl. Nday ya ti sulumani ni ti tagray tawi àna tay ga vad ga wuməri ; nday ndahan ni ti ni tagray tawi àna tay kəlavad.

²¹ Nahkay tamal maslanja àmbrəña zlam magədavani ya nədəmki ma na dek ti ègia akada zlam məbəviyu zlam sulumani. Bay ahay ni azay, abarafəña ti m̄igi *njəlatani, agray tawi àna nañ tata. Aslamalay lala ga magray tawi àna nañ, awayay magray tawi sulumani àna nañ dek.

²² Zlam magədavani ya bəza dagwa tawayay magrani dal-dal ni ti kəhurkiviyu ba. Zlam ya ti ahər àdəm kadəbay ni ti nday hi : jiri, məfəki ahər ka Yezu lala, mawayavani, manjəhad sulumani akaba ndam ya ti tahəngalay Bay geli Yezu àna məbəruf bəlan ni.

²³ Tamal ndam muru tagray gejewi àki ka pakama masakani ti kəhurkiviyu ba. Səra, zlam nday nani ti egi ləgayvu.

²⁴ Ay maslanja ya agri tawi ana Bay geli ni tələgavu ata mis ba. Ahər àdəm manjəhad gayan m̄ala sulumani kə meleher ge mis dek ; m̄isliki macahi zlam ana mis ; tamal mis təbi seki ti məbesey.

²⁵ Tamal mis ndahan tədəm ma gayan ya àdəm ni ma ge jiri do nahəma, ahər àdəm acahi zlam ana tay àna kudufani. Tamal agray nahkay ti bi Melefit amagray ti t̄ambatkaba majalay ahər gatay a, ti təsər divi ge jiri.

²⁶ Ndam nday nani ti *Seteni àgəsa tay àna kəmbazl gayan a, awayay ti t̄agray ere ye ti awayay ni. Ay tamal t̄ambatkaba majalay ahər gatay na, ègia sulumana ti, atətəmfəña kə kəmbazl ge Seteni na.

3

Ere ye ti amagravu ka mandav ga duniya ni

¹ Səra lala : ka ya ti duniya amandav wudak nahəma, sarta gani emigi zləzladə.

² Ka sarta gani nani ti mis etigi ndam eri, atawayay sinqu, etiji zlabay, atəhi ana

ahàr zlam gatay ya tagray ni ðek ti zlam sulumani, etindivi Melefit, atəgəsiki ma ana ata bəŋ gatay do, atəgri səsı ana mis do, atamənjələŋ ka zlam *njələtani akada zlam masakani,

³ ku ndam ga huf ahay gatay day atawayay do, atəmbərəŋ mizirey mis do, atəðəmki ma magədavani ke mis, atagray zlam ya ti məbəruf gatay awayay ni ðek atəmbərəŋ do, atəgri daliya ana mis kələvad, atawayay jiri do,

⁴ atəsəkumoru mis, atəjalaki ahàr ka zlam ya tagray ni do, atəhi ana ahàr tətam mis ndahaŋ ðek ; atawayay zlam ya məbəruf gatay awayay ni cilin, atawayay Melefit do simiteni.

⁵ Ndam nday nani ti atəðəm nday ndam ya tazləbay Melefit ni, ay ŋgay Melefit naŋ àbu àna njəda ga məmbatikaba majalay ahàr ana mis a ti atəgəskabu va do. Ndam nday nani ti kəhurkiyiyu ka tay ba.

⁶ Mis ndahaŋ e kidin gatay bu təbu tagosay mis, təhuriyu a ahay vu afa ge mis, tesipet wál ya təsər zlam do ni ; ègia akada təkı kəmbazl ana tay. Wál nday nani ti təbu tagudar zlam dal-dal, təjalaki ahàr ka zlam gərgərani ya məbəruf gatay awayay ni cilin ;

⁷ təbu təcahay zlam kələvad, ay tislík məsər jiri ge Melefit koksah.

⁸ A haslani ti ata Zenes nday ata Zembres * tawayaya macafəŋa Məwiz ga magray təwi ge Melefit a : nahkay day mis nday nani tawayay macafəŋa leli ga magray təwi ge jiri a ; majalay ahàr gatay ðek magədavani, məfəki ahàr gatay ke Melefit ni ègia zlam masakana.

⁹ Ay zlam gatay ya tagudar ni amazoru tay kama do, adaba mis ðek atəsər nday ndam muru, akada ga ata Zenes nday ata Zembres ya mis təsəra nday ndam muru ni.

Kəmbərəŋ ere ye ti kəcahay ni ba

¹⁰ Ay nak ti kəsəra zlam ya nəcahuk na ðek lala ; kəsəra manjəhad goro a, kəsəra zlam ya nawayay nagraj na, kəsəra ahəmamam nəfəki ahàr ka Yezu na, kəsəra ahəmamam nəbesey zlam na,

* **3:8** Ata Zenes nday ata Zembres ti, ndam Zəde təðəm nday ndam məsər zlam ga had Ezip ka sarta ge Məwiz ni (mənjay Mahərana 7.11, 22).

kəsəra ahəmamam nawayay mis na, kəsəra nəmbərəŋ təwi goro do.

¹¹ Kəsəra daliya goro ya mis təgru na akaba daliya ndahaŋ ya nəcakay na. Daliya gani nani ti nəcakay a Antiyos, a Ikoniyum akaba e Listir ; daliya weley ya nəcakay ndo ni weley, ku nəcaka daliya emitena nəŋgu ni Bay goro ahəŋga nu a.

¹² Səra, ku way way do awayay manjəhadani akaba Yezu Krist akada mis bələŋ, azləbay naŋ lala ti, mis atəgri daliya.

¹³ Ay ndam cuday akaba nday ya ti tagosay mis ni kələvad atagudarkivu zlam ; etijin, mis ndahaŋ ke divi a, nday day etijikia ke divi a.

¹⁴ Nak ti kəmbərəŋ zlam ya ti kəcaha, kəgəskabá àna huf bələŋ ni ba. Kəsəra nday ya ti təcahuk zlam na ; nahkay kəsəra zlam gani nani ti zlam ge jiri.

¹⁵ Kwa nak a wur bu ni ti kəsəra Wakita *njələtani ge Melefit a ; wakita gani nani ti adəfukki divi ga majalay ahàr sulumani, nahkay Melefit amahəŋgay kur adaba kəfəki ahàr ka Yezu *Krist.

¹⁶ Pakama ya mədi ahàr a Wakita ge Melefit ni bu ni ðek ti Melefit àvi majalay ahàr gani ana mis ga məbəkiani ; pakama ge Melefit ti əjənaki leli ga məðəfikı zlam sulumani ana mis, ga məðafakı zlam magədavani ti magədavani eðeðin, ga məmbatikaba majalay ahàr ana mis a, akaba ga macahi divi ge jiri ana mis.

¹⁷ Melefit àvi pakama gayanə ana mis ti mis gayanə lu məslamalavu lala, məslíkı magray təwi sulumani weley weley do ðek.

4

Hioru ma ge Melefit ana mis

¹ Ere ye ti nəhuk nihi ni ti nəhuk kə meleher ge Melefit ; nəhuk kə meleher ga Yezu *Krist daya, naŋ ya ti amara magrafəŋa seriya kə ndam ya nday təbu àna sifa na akaba kə ndam ya təməta na. Nəhuk ti adaba aməŋgazlivu ana leli, aməgur mis ðek. Ere ye ti nəhuk ni ti nihi :

² hioru ma ge Melefit ana mis. Ku mis tawayay miceni, ku tawayay do nəŋgu ni, hi ana tay, kəmbərəŋ ba. Hiiki ma ana tay

ka zlam gatay ya tagudar ni, lægi ana tay, vi njæða ana tay. Ku tamal ticiaba zlam ya ti kacahi ana tay na ðek ndo nænğu ni, kəzumki bəruv ka tay ba, bəsa.

³ Adaba sarta nahan amara ; ka sarta gani nani ti mis ndahan atawayay ma ge jiri ya macahi ana tay ni va do. Atadabay ere ye ti məbərıv gatay awayay ni cilin, atəzalakabu məsisi ndahan kay ga macahi ma ya tawayay miceni ni ana tay.

⁴ Atəbi slimi ana ma ge jiri va do ; atəbi slimi ana ma masakani sawan.

⁵ Ay nak ti njəhad njan-njan ; ka ya ti mis təgruk daliya ni ti bəsa ; hi *Ma Məweni Sulumani ana mis kəlavad. Tamal kagray nahkay ti, kəgri təwi ana Melefit akada ya adaba kur a awayay ti kəgray ni.

Pol adəm ara amət wudak

⁶ Nu ti sarta goro ənija wudak. Nara nəvi ahər goro ana Melefit akada ga zum ya tabəhadı ni.

⁷ Nəkadva ana təwi goro ya nəgray na lala. Nəndeverinaba təwi ya Melefit əhu nəgray na ðek akada ge mis ya acuhway, ənija ka məlan mədukana ni. Nəmbərən məfəki ahər goro ka Yezu ndo simiteni.

⁸ Ku nihi Melefit əslamatuva zlam a, Bay geli aməvu azuhva təwi goro ya nəgri ni ; aməvu ti ana jiri gayan. Adaba Bay geli Yezu ti agrafənə seriya kə mis ana jiri a : aməvu zlam ti ana nu cilin do ; aməvi ti ana ndam ya tajəgay mara gayan ana məmərani ni ðek daya.

Pakama ga Pol ka mandav ga wakita gayan

⁹ Zay njəða gayak ðek ga marana afa goro ke wecewecena,

¹⁰ adaba Demas ti awayay zlam ga duniya, əmbərənə nu a, əsləka adoru a Tesalonik. Kreskens day adoru ka had Galasi, Tit ti ni adoru ka had Dalmasi.

¹¹ Maslanə ya ti nan əbu akaba nu ni ti Lək cilin. Nahkay kara nahəma zubiya Mark a ju, adaba Mark ti esliki məjənaki nu ke təwi ge Melefit tata.

¹² Tisik ti nəsləröya nan e Efez a.

* **4:17** Ka sarta gani nani ti ndam ga Yezu ya təwəl tay ana seriya ni ti təbi tay ana mazlahku ti təhəpəd tay. Nahkay bi Pol awayay adəm təkad nan ndo ; ay bi awayay adəm Yezu əhəngafənə nan kə Setena ahkay do ni kə ndam ezir gayan na cilin.

¹³ Ka ya ti nəsləkabiya a Truwas afa ga Karpus a ni ti nəmbərbiya mugudi goro a ; zubiya ji. Həlubiya wakita goro a daya ; wakita ya ti ga ambəl ni təgəjzlkukbiya ahər ba.

¹⁴ Eleksender zal gəzan ni əgrua coday a dal-dal ; ere ye ti əgru ni ti Bay geli amatra b nan bilegeni.

¹⁵ Eleksender ti əgray ti mis təgəskabu ma geli ya məhi ana tay ni ba simiteni ; nahkay nak day bavu slimi ana nan.

¹⁶ Ka ya ti təgrafua seriya enjenjena, nəhəngrifənə ana ndam ge seriya ni ti, maslanə ya əjənaki nu ka ma gani ni ti əbi ; mis ðek təmbərənə nu a. Melefit məmbərfənə zlam gatay ya təgray na kə tay a !

¹⁷ Ay Bay geli əjənakiya nu a, əvua njəða ; nahkay nəhia ma gayan ana mis a əndava, ndam ya təfəki ahər do ni ðek ticia. Seriya əgəs nu ndo ; əhəngafənə nu kə mazlahku a.

¹⁸ Bay geli amahəngafənə nu kə mis ya təgru coday na ðek ; amahəngay nu ti nəhuriyu a Məgur gayan ya e melefit bu ni vu. Nan ti mis ðek təzləbay nan ga kəngay-kəngayani ! Aya nahkay.

¹⁹ Gri sa goro ana ata Prisil nday ata Ekiles. Gri sa goro ana ndam ga hu d ahay ga Onesifor daya.

²⁰ Erest ti ənjarahıya a Koren a. Trofim ti əbesey do, nəmbərbiya nan e Milet a.

²¹ Wudaka ahar kusi ti zay njəða gayak ðek ga marana afa goro a.

Ata Ewbəl, Pəden, Lin, Klodiya akaba bəza ga məj geli ndahan ni ðek təgruka sa.

²² Bay geli mələbu akaba kur, məgri sulum gayan ana kəli ðek ti.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni Ere ye ti mädämki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Tit ni

Maslaña ya ti àbäki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1.1). Àbikioru ti ana Tit : Tit ti tàgrakabá tawi akaba Pol a (2 Koren 8.16-24). Pol àwayay Tit dal-dal (2 Koren 2.13 ; 7.6) ; ka sarta ya ti tàfaya Pol a dangay ba ni ti Pol àmbärbu Tit ka haɗ Kret ga mägur ndam ga Yezu ya tëbu eslini ni (1.5). Kret ti haɗ gädäkani a huɗ ga yam bu, gwar ka haɗ Gres ; ka sarta ga Pol mis ndahan tëdäm ndam Kret ti ndam magudar zlam, nday ndam malfada daya ; ku zal Kret nahan day àdäm nahkay (1.12).

Pol àbikioru wakita hini ana Tit, awayay ti tâbakabu ahàr a Nikopolis (3.12) ; àbikioru ti ga mädäfiiki ahämamam mâgray tawi ya àvi ni. Pol àdäm ku tamal ndam Kret tëgäskabu ma gayan do nëngu ni, si Tit achi manjihad sulumani ana tay, alägi ana tay, àmbrän ba kwa. Pol awayay ti ndam Kret ya tëgäskabu Yezu ni tënjehadkabu àna sulumani (1.6-9 ; 2), tëgäskabu ma magädavani ba (1.9-16 ; 3.9-11), tëhängrioru ahàr a haɗ ana ndam ga ngumna (3.1-2).

Ndam Kret ti tàdäba divi magädavani ya ti mæbäruv gatay awayay na tëtam mis ndahan ni, ay ku tamal nahkay nëngu ni Pol àdäm ahaslani ti leli dek ndam magudar zlam akada gatay ni ; Melefit àhängay leli ti adaba mäsia cicihi a cilin, do ni ti azuhva tawi geli ya màgray ni do (3.3-7).

Sa ga Pol

¹ Abäki wakita hini ti nu Pol, nu bay mägri tawi ana Melefit, nu zal asak ga Yezu *Krist. Àslärbiyu nu ti nëjänaki ndam ya ti Bay Melefit adaba tay a ni, ti tëfäki ahàr, ti tësär jiri gayan ni. Täsära ti atanjihad akada ge Melefit ya awayay ni,

² atäsär atanjihad kanğay-kanğay akaba Melefit ededin. Melefit àdäm kwa ahaslani, wudaka mälän ànjäki ni : « Anävi sifa ya

àndav day-day do ni ana tay. » Nañ ti àsäkad malfada day-day do.

³ Sarta gayan ya ti àfäkad ni ènjia ti àdäfiaba ma ga sifa gani nana ana mis a, ti tëdämoru, tëhi ana mis ndahan. Nañ Melefit Bay mahänğay leli àhuva pakama nana ana nu a daya, ti nëhioru ana mis.

⁴ Nèbukki, Tit. Nak ti kigia akada wur ga huɗ goro a adaba leli cecüeni mäfäki ahàr ka Yezu Krist. Melefit Bän geli nday ata Yezu Krist Bay mahänğay leli tëgruk sulum gatay, tëgray ti känjehadümkabu akaba mis àna sulumani daya ti.

Manjihad ga gädäkani ga ndam ga Yezu

⁵ Nèmbärbu kur e Kret ti ga maslamalakabu zlam ya ti tëgäjäni ni, akaba ga madaba mis a ti tëgi gädäkani ga ndam ge *Krist a kasa ga haɗ Kret ni bu dek, akada ya ti nëhuk ni.

⁶ Maslaña ya ti egi gädäkani ga ndam ga Yezu nahäma, ahàr àdäm nañ àbu maslaña ya tëngätfänja zlam magudarana do ni : wal gayan bëlan, bëza gayan day tëfäki ahàr ka Yezu. Manjihad ga bëza ni day mäla sulumani, ti mis tësär tëbi tëgudar zlam bi, ticiiki ma ana ata bän gatay daya.

⁷ Bay *mäbi slimi ana ndam ga Yezu nahäma, mäla maslaña ya tëngätfänja zlam magudarana do ni, adaba tawi ya agray ni ti ge Melefit. Nañ nani ti àgray zlabay ba, àzum bäruv weceweci ba, àvi vu gayan ana zum ba, àgray terenğiz ba, àdabay elimeni àna magray zlam magädavani ba daya.

⁸ Ägäsiki nahäma, maslaña gani nani mëgäskabu mirkwi, mëawayay magray sulum, mëjalay ahàr sulumani, mäla jireni, mäla mis ge Melefit *njelatani, mëbi slimi ana ahàr gayan daya kwa.

⁹ Ahàr àdäm mëgäskabä pakama jireni kala-kala akada ya ti màcahumi ana mis ni, àmbrän ba. Nahkay ti emisliki mävi njäda ana mis ndahan àna pakama sulumani nani ya achi ana tay ni. Tamal mis tëgäskabu pakama sulumani hini do nahäma, nañ gani emisliki mädäfiaba ere ye ti tëgudar na ana tay a daya.

Ndam magosay mis

¹⁰ Kadaba gädäkani ga ndam ge *Krist nana nahkay ti adaba mis tëbu kay tici

slimi do. Tagosay mis àna pakama gatay ya tɔ̀dɛm kwanja ni. Ndam magosay mis nani ti ahar gɛ̀dɛkani ndam *Zude ya tɔ̀dɛm ahàr àdɛm mis *tɛ̀keley kɛ̀dɛ kwa ni.

¹¹ Ahàr àdɛm kacafɛ̀nja tay ga macahi zlam magudarani nani ana mis a, adaba tagudarikaba huɔ́ ahay ana mis a. Tagray nahkay ni ti ga mɛ̀ngɛ̀ti zlam ana huɔ́ gatay gatayani cilin, mimili àki ka tay bi.

¹² Zal Kret nahan tekeɔ́ àsɛ̀raba ere ye ti amara magravu na ti, àdɛm : « Ndam Kret tasɛ̀kad malfadà kɛ̀lavaf, nday akadà ga zlam ge gili ndahan ya tagray cuday ni, nday ndam masɛ̀fa, tɛ̀njɛ̀lɛ̀n ana zlam mɛ̀zumani cilin. »

¹³ Pakama gayan ya àdɛm ni ti jiri eɔ́eɔ́ɛ̀n. Nahkay ti lɛ̀gi ana tay kay kay, ti tɛ̀fɛ̀ki ahàr ka Yezu ge jiri,

¹⁴ ti ticiiki mɛ̀hasl ga ndam Zude ya ti tanɔ́hadɛ̀ ana tay ni va ba, ti tɛ̀bi slimi ana pakama ge mis ya tawayay jiri do ni va ba.

¹⁵ Tamal mis mɛ̀bɛ̀ruv gatay njɛ̀lata kɛ̀ meleher ge Melefit nahɛ̀ma, ere ye ti tagray ni day ðek njɛ̀lata. Ay nday ya ti mɛ̀bɛ̀ruv gatay njɛ̀lata kɛ̀ meleher ge Melefit do, tɛ̀fɛ̀ki ahàr do ni, ere ye ti tagray ni ðek magɛ̀davani. Nahkay ere ye ti tɛ̀jalaki ahàr ni ðek magɛ̀davani daya : ku ka ya ti tagudar zlam nɛ̀ngu ni tàgray mimili do.

¹⁶ Tɛ̀dɛm ahkado tɛ̀sɛ̀ra Melefit a, ambatakani do zlam magudarani gatay ni adafaki tay, nday tɛ̀sɛ̀r Melefit do. Tagray ere ye ti Melefit awayay do simiteni ni, ticiiki slimi ana Melefit do. Nahkay ti tɛ̀sliki ka magray zlam sulumani koksah.

2

Manjɛ̀had sulumani ga ndam ga Yezu

¹ Tit nak zla nahɛ̀ma, cahi divi ge Melefit eɔ́eɔ́ɛ̀n eɔ́eɔ́ɛ̀neni ni ana mis.

² Hi ana zawal ya tigia medewel a ni ti tɛ̀bi slimi ana ahàr gatay, tàgray zlam àna divi gani, nahkay mis atazlɛ̀bay tay. Hi ana tay tɛ̀dɛgɛ̀z ahàr lala ; tɛ̀fɛ̀ki ahàr ka Yezu àna divi gani, tɛ̀mbrɛ̀n ba ; tawayay mis àna huɔ́ bɛ̀lan ; tɛ̀besey daliya daya.

³ Wál medewel day, hi ana tay tàgray zlam ya ti àbɛ̀lafɛ̀n kɛ̀ Melefit ni. Tɛ̀sivu ana mis ba, tɛ̀vi vu gatay ana zum ba, tɛ̀dɛfiki magray zlam sulumani ana mis sawan.

⁴ Tamal nday tɛ̀bu tagray nahkay ti atɛ̀cahi ana bɛ̀za wál ti tawayay zawal gatay akaba bɛ̀za gatay,

⁵ tɛ̀bi slimi ana ahàr gatay, tàgray hala ba, tàgray tɛ̀wi lala a huɔ́ ahay bu, tàgray zlam sulumani, ticiiki slimi ana zawal gatay. Tamal tagray nahkay ni ti maslanja àdɛmki ma magɛ̀davani ka pakama ge Melefit koksah.

⁶ Bɛ̀za dagwa day, hi ana tay tɛ̀bi slimi ana ahàr gatay

⁷ a zlam bu ðek. Nak nakani day gray zlam sulumani, ti dagwa ndahan ni tɛ̀pi : etipia ti atagray akadà gayak ni. Ka ya ti kacahi zlam ana tay nahɛ̀ma, dɛ̀fiki ana tay àna mɛ̀bɛ̀ruv bɛ̀lan, ti tɛ̀gɛ̀sukki ma.

⁸ Hi pakama jireni ana tay ti tɛ̀sliki minjiɛ̀sleni ba. Tamal kagray nahkay ti kɛ̀bɛ̀ki mimili àki ka ndam ezir geli adaba tɛ̀ngɛ̀t pakama magɛ̀davani ga mɛ̀dɛmkiyani ke leli do.

⁹ Evidi day, hi ana tay ticiiki slimi ana ndam mɛ̀gur tay a zlam ya tagray ni bu ðek, tàgray ere ye ti àbɛ̀lafɛ̀n kà ndam mɛ̀gur tay ni, tɛ̀keli gejewi ana tay ba.

¹⁰ Tìgifiɛ̀nja akal kà tay a ba daya. Àgɛ̀ski ti tagray tɛ̀wi sulumani, ti ndam mɛ̀gur tay ni tɛ̀hɛ̀l tay ka ndam jireni sawan. Tamal tagray nahkay a zlam ya tagray ni bu ðek ti mis atɛ̀gɛ̀skabu pakama geli ya macahi ana tay àki ke Melefit Bay mahɛ̀ngay leli ni àna mɛ̀mɛ̀rani.

Melefit àngazliaya sulum gayan ana mis a

¹¹ Ahàr àdɛm ndam mɛ̀fɛ̀ki ahàr ka Yezu tàgray ere ya nɛ̀hi ana tay ni, adaba Melefit àngazliaya sulum gayan ana mis a, awayay ahɛ̀ngay mis ðek.

¹² Ge Melefit ya àgri ana leli nahkay ni ti leli mɛ̀sɛ̀ra ahàr àdɛm mɛ̀gudar zlam va ba, ti zlam ga duniya ya mis tawayay ni day ègi eri ana leli va ba. A manjɛ̀had geli a duniya bu ni ti ahàr àdɛm mɛ̀bumi slimi ana ahàr geli, mɛ̀grum jiri akaba zlam ya ti àbɛ̀lafɛ̀n kɛ̀ Melefit ni kwa.

¹³ Majɛ̀gay manja ga Yezu *Krist Bay mahɛ̀ngay leli ni, mɛ̀sɛ̀ruma ara anja, mɛ̀fumki ahàr àna mɛ̀mɛ̀rani. Nan Melefit geli gɛ̀dɛkani, amara manjazli njɛ̀da gayan ana mis.

¹⁴ Yezu àmɛ̀t a kɛ̀la geli vu ka mawayay gayan. Àgray nahkay ti, ti mɛ̀hɛ̀laba leli a

zlam magudarani ba dek, ti mîgi njelata kè eri gayan, ti mîgi ndam gayan, ti mâwayum magray zlam sulumani kəlavad̄ daya.

¹⁵ Zlam ya ti akacahi ana mis ni ti nahkay kwa. Vi njəda ana tay ; ndam ya ti tici slimi do ni ti hivù ana tay. Hi ana tay àna njəda ge Melefit ya àvuk ni. Ku maslaŋa gatay bəlan nəŋgu ni àcəlkukiyu a ahàr vu ba.

3

Məmbərəŋ manjəhad̄ geli ya ahaslani ni

¹ Tit, ziaba azay slimi ana ndam gayak a, ti təhəŋgrioru ahàr a had̄ ana gədad̄akani ga ŋgumna dek, ticiiki ma ana tay, tələbu ndam maslamalavani ga magray təwi sulumani dek.

² Hi ana tay təsivu ana mis ba, tələgavu akaba mis ba daya, tənja kudufa sawan, ti mis təsər nday ndam məgri zlam sulumani ana mis dek kəlavad̄.

³ Hi ana tay nahkay, adaba ahaslani leli day endisl àniviyu ana leli bi, miciiki slimi ana mis ndo, mijikia ke divi sulumana. Zlam ya məwayay, àbəlafəŋ kè leli ni dek ti migibiya akada evidi gana. Mənjəhad̄biya àna cuday a, məwayabiya zlam ge mis ya ègi eri ana leli na, mis tizirabiya leli àki ka manjəhad̄ geli magədavani na, leli day miziravabiya e kidin̄ geli ba.

⁴ Ku tamal məgudarbiya zlam a nahkay nəŋgu ni, Melefit Bay mahəŋgay leli ni àŋgazliaya sulumana gayan ana mis a ti təsər nan̄ àbu awayay tay.

⁵ Àŋgazlay sulumani gayan ti ahəmamam ? Àhəŋga leli a. Àhəŋgay leli ti adaba leli məgriabiya zlam sulumana aw ? Aha, nahkay do. Àhəŋga leli ga sulum a, adaba məsibiya cicihi a palam. Àhəŋga leli a ti, àbarafəŋa zlam magudarana kè leli a. Àgray nani àna njəda ga Məsuf gayan, nahkay miviva məwena, məŋgətuma sifa məwena daya.

⁶ Məsuf nani ti Melefit àvia ana leli a àna hud̄ bəlan̄ azuhva təwi ga Yezu *Krist Bay mahəŋgay leli ya àgray ni.

⁷ Melefit àgray nahkay ti məŋgətum sifa ya àndav day-day do ni ; məsəra ara avi ana leli ededin̄, adaba àgria sulum gayan ana leli a, nahkay mīgia ndam jireni kè eri gayan a.

⁸ Pakama hini ya nədəm ni ti jiri ededin̄. Nawayay ti kəhəŋgri zuh, ti ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit ni təkad̄vu àna magray zlam sulumani kəlavad̄. Pakama nani ti àbəlāy, ajənaki mis daya.

⁹ Ma ge gejewi masakani nahəma, kəhurviyu ba. Tamal tagraki gejewi ka ndam geli ya ti ahaslani ni ti kəhurkiviya ba. Kələgumvu ba, kihirəmkiyu àki ka pakama ge Melefit ya Məwiz àbəki ni ba daya. Zlam nday nani təzaya araŋa do, təjənaki mis do daya.

¹⁰ Maslaŋa ya ti agray ti ndam məfəki ahàr ka Yezu ticirvu ni ti, hivù sak bəlan̄ àŋgəkiyu ba. Tamal àmbərəŋ ndo nahəma, hikivu sak bəlan̄ keti. Ay tamal ècəki va do ni ti, kəwayay ma akaba nan̄ va ba.

¹¹ Kəsəra mis tamal àgra nahkay ti èjikia ke divi ge Melefit a àndava, nan̄ bay magudar zlam. Magudar zlam gayan ni àŋgazlavu vay-vay kè meleher ge mis, nahkay maslaŋa nani awəl ahàr gayan gayanani.

Sa ga Pol

¹² Nihi nahəma nəbu nəsləruru Artemas ahkay do ni Tisik afa gayak. Ka ya ti bəlan̄ gatayani eminjəa nahəma, zəbiya njəda gayak a ga marana ti məbakabu ahàr a Nikopolis. Ka nu nahəma, ahar kusi ti nawayay manjəhad̄biyani eslini.

¹³ Ka ya ti ata Zenas bay ge seriya ni nday ata Apolos atasləka afa gayak a atəsawadoru nahəma, jənaki tay lala, ti araŋa àhəci tay ba.

¹⁴ Ndam geli ya təfəki ahàr ka Yezu ni ahàr adəm nday day təcahay magray zlam sulumani kəlavad̄, ti təjənaki ndam ya ti zlam àhəci tay ni. Tamal tagray nahkay ti atanjəhad̄ masakani do.

¹⁵ Ndam ya ti məbu akaba tay ni dek təgruka sa. Gri sa geli ana ndam ya təfəki ahàr ka Yezu, tawayay leli ni dek. Melefit məgri sulum gayan ana kəli dek.

Wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemon ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ga Pol ya àbikioru ana Filemon ni

Maslaɗa ya ti àbǎki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaɗ a : nani Pol, zal asak ga Yezu ni (1, 9). Àbikioru ti ana Filemon : Filemon ti zal Kolos, naɗ mis gǎdǎkani ; naɗ àbu àna evidi kay. Biliɗ e kidiɗ ge evidi gayaɗ ni bu, slimi gani Onezim, àzafǎna zlam kà Filemon àna akal a, mǎk àcuhway, òru ka mǎlaɗ ga Pol ya naɗ àbiyu ni. Eslini ti Onezim àgǎskabá ma ga Yezu a, naɗ àbu agri tǎwi sulumani ana Pol (11 ; Onezim ana ma Gres ti awayay adǎmvaba « Bay ya ti agri tǎwi sulumani ana mis ni. »)

Ay Onezim ti evidi ga Filemon. Filemon day àgǎskabá Yezu a, nahkay Pol zal asak ga Yezu ni esliki mǎhiani ana Filemon : « Vu evidi gayak ni. » Ay àgray nahkay ndo : àslǎrioru Onezim ana Filemon (12-13). Àslǎrioru tay akaba Tisik bay ya ti àzoru wakita hini ni akaba wakita ya Pol àbikioru ana ndam Kolos ni (Kolos 4.7-9). Pol awayay ti Filemon mǎvi Onezim ga sulum, àwayay mazafǎna ga njǎda do.

Pol ti zal asak ga Yezu, naɗ gǎdǎkani ga ndam ga Yezu. Tamal gǎdǎkani ga ndam ga Yezu awayay ehindifiɗa zlam kà maslaɗa nahaɗ a ti, Pol àdǎfikia divi gani ana leli a wakita hini ba lala.

Sa ga Pol

¹ Nu Pol nu nǎbu a ahay ga daɗgay bu azuhva tǎwi ga Yezu *Krist ya nagray ni. Leli ata wur ga mǎɗ geli Timote mǎbukkiuru wakita hini ana nak Filemon, nak zlaɓa geli ya ti magray tǎwi bǎlaɗani ni.

² Mǎbiki ana ndam ga Yezu ya *tǎcakalavu a ahay bu afa gayak ni daya, ana wur ga mǎɗ geli Apiya akaba Ersip. Ersip ti naɗ akada zal slewja e tǎwi ge Melefit ya magrakabu ni bu.

³ Bǎɗ geli Melefit nday ata Bay geli Yezu Krist tǎgri sulum gatay ana kǎli, tǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

⁴ Kǎlavad nahǎɗgalay Melefit ; nǎgri sasi ti nacaluk slimi,

⁵ adaba nǎcia tǎdǎm ahkado kawayay ndam ga Yezu kay, kǎfǎki ahàr ka Bay geli Yezu lala daya.

⁶ Leli mǎfǎki ahàr ka Yezu ka ahar bǎlaɗ, nahkay nahǎɗgalay Melefit ti kòru àna naɗ kama kama. Ahàr adǎm kǎsǎrkivoru zlam sulumani ya Melefit àvi ana leli ni dǎk. Àvi ana leli ti adaba leli mǎbu ka ahar bǎlaɗ akaba Krist.

⁷ Filemon wur ga mmawa goro ni, tǎwi gayak ya kagray ni amǎrua mǎbǎruv a, adaba kawayay ndam ga Yezu dal-dal, kǎvia njǎda ana tay a. Kǎgray nahkay ti avukivu njǎda dal-dal daya.

Pol ahǎɗgalay Filemon ti mǎgǎskabu Onezim

⁸ Nahkay zla nahǎma, nawayay nahǎɗgalay kur ti kǎgray ere ya nǎhuk ni. Nu zal asak ga Yezu *Krist, nisliki mǎhukani gray zlam ya àgǎski ni tata,

⁹ ay ti nǎdǎgǎzl nahkay ndo, nawayay nahǎɗgalay kur hojo adaba nawayay kur. Nu Pol zal medewel nǎhuk ma hini ni, nihi ti nu a ahay ga daɗgay bu azuhva tǎwi ga Yezu Krist ya nagray ni.

¹⁰ Nahǎɗgalay kur, nǎgruk kam-kam àki ka Onezim. Naɗ ti naɗ àbu afǎki ahàr ka Yezu azuhva ma goro ya nǎhi ni, nahkay ègia akada wur goro a ahalay a ahay ga daɗgay ni ba.

¹¹ Ahaslani ka ya ti naɗ afa gayak ni ti àgruk tǎwi ga araɗa sulumani ndo, nihi ni ti ègia agru tǎwi sulumani, amǎgruk ana nak daya.

¹² Nawayay naɗ dal-dal, kala ègia wur ga huɗ goro a. Nahkay nǎslǎrukuru naɗ ti awǎr nu dal-dal.

¹³ Nihi nu nǎbu a ahay ga daɗgay bu azuhva goro ya nǎhi *Ma Mǎweni Sulumani ana mis ni. Nahkay nǎwaya ti mǎnjǎhada akaba nu ga mǎjǎnaki nu a kǎla gayak va.

¹⁴ Ay ti nǎgǎskabu naɗ nahkay do, si ka mawayay gayak kwa. Nǎwayay mǎfǎkuk

njəda ga məgru sulum do, nawayay ti kəjənaki nu ka mawayay gayak.

¹⁵ Bi Melefit àwayay ti Onezim mənəhad a məlan nahan bu gəzit day kwa ti aməngukukoru, kənəhadum ka ahar bəlan ga kaŋgay-kaŋgayani.

¹⁶ Nihi ti nan evidi cilin do, àtama evidi a, nan wur ga mən geli ya ti mawayay nan dal-dal ni. Nu Pol nawayay nan kay, nak Filemon ti ni akawayay nan kay àtam goro ni. Akawayay nan ti adaba nan mis gayak cilin do, akawayay nan adaba nan wur ga muk, àfəkia ahàr ka Yezu a akada gayak na daya.

¹⁷ Kəsəra leli ata nak ti magray təwi bəlanani do aw? Nahkay gəskabá nan a akada ya kəgəskabu nu ni.

¹⁸ Tamal ti àgudaruka zlam a ahkay do ni àzafuka zlam a nahəma, hu ti nəpəlukvù.

¹⁹ Nu Pol nəbukki pakama hini àna ahar goro: anəpəlukvù. Ay sərkia nu day nəgruka zlam sulumana, kəngəta *sifa ya ti àndav day-day do na azuhva nu a.

²⁰ Nahkay wur ga mmawa goro ni, kam-kam gray ere ye ti nəhuk ni àna slimi ga Bay geli. Ndislinə məbərur ti adaba leli cecəeni ata nak mīgia akada mis bəlan akaba Krist a.

²¹ Ka ya ti nəbukki wakita hini ni ti nəsəra kicəki palam. Nəsəra akagray zlam ya ti amatamkia ka zlam ya ti nìhindifəka na daya.

²² Ka sarta ya ti Onezim aməduka ahàr a nahəma, kaslamatava ahay a daya, adaba a majalay ahàr goro bu ni ti Melefit emici-iki gekəli ya kəhəngalum nan ni ana kəli, nahkay aməvu divi ga maŋgoni afa gekəli.

Sa ga Pol

²³ Epafra nan ya ti məbu ata nan a ahay ga danəy bu azuhva ma ga Yezu *Krist ni agruk sa.

²⁴ Mark, Aristark, Demas akaba Lək nday ya ti magrakabu təwi ge Melefit akaba tay ni təgruk sa daya.

²⁵ Bay geli Yezu Krist məgri sulum gayanə ana kəli ti.

Wakita ya tɛ̀bikioru ana ndam Hebri ni Ere ye ti mɛ̀dɛ̀mki ka wakita ya tɛ̀bikioru ana ndam Hebri ni

Maslaɲa ya ti ɛ̀bɛ̀ki wakita hini ni ɛ̀ɛ̀ɛ̀fay slimɛ̀ gayanɲ ndo. Mis ndahaɲ tɛ̀dɛ̀m bi Pol, ay ɛ̀bɛ̀ki ma akada ga Pol ya ɛ̀bɛ̀ki ni ndo. Ku tamal nahkay nɛ̀ngu ni nday ya ti ɛ̀slɛ̀rikaboru wakita ana tay ni tɛ̀sɛ̀ra naɲ a (13.18), naɲ day ɛ̀sɛ̀ra Timote bay ya ti taɲrakabu tɛ̀wi akaba Pol na (13.23).

Wakita hini ɛ̀njɛ̀ki akada wakita ya tɛ̀slɛ̀rikaboru ana mis ni do : ɛ̀njɛ̀ki ti akada ga zlam ya tɛ̀cahi ana mis ni. Si gwar ka mandav gani day kwa ti mɛ̀di ahɛ̀r ana pakama ya tɛ̀bɛ̀ki akada ga wakita ya tɛ̀slɛ̀rikaboru ana mis ni (13). Bi tɛ̀cahi zlam ana mis, mɛ̀k tɛ̀bɛ̀ki ka wakita ga mɛ̀slɛ̀rikaboru ana mis ndahaɲ.

Tɛ̀slɛ̀rikaboru ti ana ndam Hebri ndahaɲ, ndam Zude ya tɛ̀gɛ̀skabá Yezu a ni. Tawayay tɛ̀ɛ̀fiki ana tay Yezu ti gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani ɛ̀tam mɛ̀slɛ̀r ge Melefit (1), ɛ̀tam Mɛ̀wiz (3 ; 4.1-13), ɛ̀tam ndam maɲgalabakabu mis akaba Melefit ni dek (4.14-16 ; 5 ; 6 ; 7). Yezu day ɛ̀ɲgalabakabá leli akaba Melefit a, ay tɛ̀wi gayanɲ ya ɛ̀gray ni ɛ̀tam tɛ̀wi ga nday ndahaɲ ni simiteni : nday ti ahɛ̀r ɛ̀ɛ̀m tɛ̀hɛ̀ngri eri kɛ̀lavad, ay Yezu ti ɛ̀gray sak bɛ̀laɲ, ɛ̀slia hɛ̀ya (8 ; 9 ; 10). Ka sarta ya ti tɛ̀bɛ̀ki wakita hini ni ti ndam maɲgalabakabu mis akaba Melefit ni tɛ̀bu tɛ̀slɛ̀ɲi zlam ana Melefit a Zerɛ̀zalem, tɛ̀mbrɛ̀ɲ ndo (10.11) ; tɛ̀mbrɛ̀ɲ ti ka ya ti ndam Rom tɛ̀mbedkaba ahay gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani ge Melefit a, ke vi 70 ga sarta geli ni.

Gwar ka mandav ga wakita gayanɲ ni maslaɲa ya ɛ̀bɛ̀ki ni ɛ̀vi nɛ̀ɛ̀ɛ̀da ana mis, ɛ̀hi ana tay ku tamal tɛ̀cakay daliya nɛ̀ngu ni tɛ̀mbrɛ̀ɲ mɛ̀fɛ̀ki ahar gatay ka Yezu ba. ɛ̀zay mazavu ga ndam ge Melefit ya tɛ̀ɛ̀mki ma a Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni, ɛ̀ɛ̀m tɛ̀mbrɛ̀ɲ mɛ̀fɛ̀ki ahɛ̀r gatay ke Melefit ndo (11) ; ɛ̀ɛ̀m ge Melefit ya atraɛ̀ ndam gayanɲ ni ɛ̀ɛ̀ɛ̀faki awayay tay

(12.1-12). Ay sak kay a huɛ̀ ga wakita gayanɲ ni bu maslaɲa gani ɛ̀ziaba azay slimɛ̀ ana mis a, ɛ̀hi ana tay si tɛ̀ci lala, tɛ̀gɛ̀skabu ma ge Melefit kwa ; do ni ti bi atɛ̀ngɛ̀t sulum ge Melefit ya awayay agri ana tay ni do (2.1-4 ; 3.7-19 ; 5.11-6.12 ; 10.19-39).

Ahɛ̀r ɛ̀ɛ̀m mɛ̀fɛ̀ki ahɛ̀r ka Yezu, mɛ̀mbrɛ̀ɲ zlam ndahaɲ dek. Adaba Yezu ti ɛ̀tam zlam ndahaɲ dek : maslaɲa ya ɛ̀pia Yezu a ni ti, ɛ̀pia Melefit a ɛ̀ndava (1.1-4).

Wur ge Melefit ti naɲ gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani

¹ Ahaslani ti Melefit ɛ̀hia ma ana ata bɛ̀ɲ geli a sak kay, tɛ̀hɛ̀ngri ma gani ana mis ti ndam mahɛ̀ngaray *pakama gayanɲ ni. Tɛ̀hɛ̀ngri ma ana tay ti ɛ̀na divi gɛ̀gɛ̀ri kay.

² Ay nihi ka sarta ga mandav ga mɛ̀laɲ ti Melefit ɛ̀hia ma ana leli a, ɛ̀hɛ̀ngri ana leli ti Wur gayanɲ. Ka ya ti Melefit ɛ̀graya zlam a dek ni ti, ɛ̀graya ti ɛ̀na nɛ̀ɛ̀da ga Wur gayanɲ ni. Melefit ɛ̀fiyu naɲ a bay vu, nahkay amɛ̀gur zlam dek daya.

³ Melefit ti naɲ gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani dal-dal, asladay mɛ̀laɲ akada ga fat ni : tamal kɛ̀pia Wur gayanɲ na ti kɛ̀pia masladani ge Melefit na ; ere ye ti Melefit naɲ ɛ̀bu ɛ̀na naɲ ni dek ti Wur ni day naɲ ɛ̀bu ɛ̀na naɲ. Pakama ga Wur ya ɛ̀ɛ̀m ni dek ti ɛ̀na nɛ̀ɛ̀da dal-dal, akay mɛ̀laɲ dek ɛ̀na nɛ̀ɛ̀da gani nani akada ge medikedik ya akay ahay ni. ɛ̀slamali divi ana Melefit ga mɛ̀mbrɛ̀fɛ̀ɲa zlam magudarani ge mis a dek. ɛ̀ra ɛ̀slamala ti ɛ̀ru ɛ̀njɛ̀had a huɛ̀ melefit bu kɛ̀ ahar ga ɛ̀ɛ̀f ge Melefit Bay ya agur zlam dek ni, a mɛ̀laɲ ga gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani bu.

Wur ge Melefit ti naɲ gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani ɛ̀tam mɛ̀slɛ̀r ge Melefit

⁴ Melefit ɛ̀zalay naɲ Wur gayanɲ ni ti, ɛ̀wayay ɛ̀ɛ̀fiki ana leli Wur gayanɲ ni gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani dal-dal, ɛ̀tam *mɛ̀slɛ̀r ge Melefit ni. Wur ga bay ti naɲ gɛ̀ɛ̀ɛ̀kani ɛ̀tam mɛ̀slɛ̀r gayanɲ do waw ?

⁵ Melefit ɛ̀hi ana Wur gayanɲ nahkay hi :
« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis tɛ̀sɛ̀r nu buk.* »

Ma gani nani ti Melefit ɛ̀hi ana way e kidɛ̀ɲ ga *mɛ̀slɛ̀r gayanɲ ni bu nahkay way ?
ɛ̀bi ! ɛ̀ɛ̀m keti :

* 1:5 Limis 2.7. † 1:5 2 Semiyel 7.14.

« Kama kama ti mis atəsər nu bənjani, nañ day wur goro.† »

Ma gani nani ti àdəmki ka məslər gayan weley ? Àbi !

⁶ Nahkay day, ka ya ti Melefit àslərbiyu Wur gayan bəlan bəlanani ni a duniya vu nahəma, àdəm :

« Məslər goro dek tábəhadī mirdim, meleher ndiḃa ndiḃa ana had.‡ »

⁷ Àki ka məslər ge Melefit ni ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Məslər ge Melefit ti ndam məgri təwi ; aslər tay, takoru akada ga aməd ya akəzlay ni, ahkay do ni akada ga arəd ga aku ni.§ »

⁸ Ay àki ka Wur gayan ni ti àbu məbəkiani nahkay hi :

« Nak ti Melefit ; kīgia Bay ga kaŋgay-kaŋgayana.

Nak kəbu manjəhadani e kərasi gayak bu ; kəgur məlan ge jiri gani.

⁹ Kawayay magray jiri dal-dal ; magudar zlam ti kawayay do simiteni.

Nahkay ti Melefit, Bay Melefit gayak, àhəndakuka amal a ga madafakiani adaba kur e kidin ge mis ndahan ba,

awayay ti kəmarvu dal-dal.* »

¹⁰ Àbu məbəkiani keti :

« Nak ti Bay gəḃakani, ka mənəkəki ga zlam dek ti kəgraya had a ;

kəgraya huḃ melefit àna ahar gayak a daya.

¹¹ Zlam gani nday nani etiji, ay nak ti akələbu ga kaŋgay-kaŋgayani.

Zlam nday nani ti atagədavu akada ga azana midigweni ni.

¹² Ekelepekabu tay akada ya telepekabu azana ya àgray təwi va do ni,

adaba etigi midigweni akada ga azana ni.

Ay nak ti akambatvu do ; akələbu ga kaŋgay-kaŋgayani.† »

¹³ Melefit àhi keti :

« Njəhadā gwar kà ahar ga ḃaf goro a, a məlan ga gəḃakani ba.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.‡ »

Ma gani nani ti Melefit àhi ana way e kidin ga məslər gayan ni bu nahkay way ? Àbi !

¹⁴ Məslər ge Melefit ti nday dek məsuf ya təgri təwi ana Melefit ni do waw ? Aslər tay ga məjənaki ndam ya ti àdəm awayay mahəŋgay tay ni do waw ?

2

Ere ye ti Yezu àhi ana leli ni ti ahàr àdəm màmbrəŋ ba

¹ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm mājəlaki ahàr lala àki ka pakama ya təhi ana leli ni, mājəlaki ahàr mātama ya ahaslani na. Tamal mājəlaki ahàr nahkay do ni ti emijikia ke divi a.

² Məsəra pakama ge Melefit ya məslər gayan təhəŋgri ana Məwiz ni ti ma gani àḃəs, ma masakani do. * Ku way way do àgəskabu ma gani ndo, èciiki ma ana Melefit ndo ni ti Melefit àtraḃ nañ ge jiri do waw ?

³ Ay leli ti təhia pakama məḃəsana ana leli a àtama nahan na. A pakama gani nani bu ni ti məsər ahəmamam Melefit ahəŋgay leli ni. Nahkay tamal məgəskabu pakama nani do ni ti Melefit amatraḃ leli dal-dal do waw ? Adaba pakama gani nani ti àhi ana mis enjenjeni ti Bay geli ; ndam *asak gayan ticia ma gana, mək təhəŋgri ana leli ti mīci lala.

⁴ Melefit day àḃafaki ma gani nani ma ge jiri ti àna zlam magray ejep gərgəri kay ya àgray ni. *Məsuf Njəlatani day àvi njəḃa ga magray təwi gərgərani ana mis ndahan, àvay ti ka mawayay gayan : nani day àḃafaki pakama ge Melefit ti ma ge jiri.

Wur ge Melefit ti wur ga məŋ geli

⁵ Leli mazlapaki ka məlan məweni ya Melefit amagraya ni, ay Melefit àfəkad ti way ga məgur məlan gani nani way ? Àfəkad ti məslər gayan aw ? Aha ! Àfəkad ti mis hihiriken.

⁶ Məsər ti adaba a Wakita ge Melefit bu ka məlan nahan təḃəm nahkay hi :

‡ 1:6 Limis 97.7 ; Mimbiki 32.43. § 1:7 Limis 104.4. * 1:9 Limis 45.7-8. † 1:12 Limis 102.26-28. ‡ 1:13 Limis 110.1. * 2:2 Ndam Zəde təḃəm pakama ge Melefit ya Məwiz abəki ni ti məslər ge Melefit təhəŋgri. Ay məḃi ahàr ana pakama gani a Wakita ge Melefit bu do.

« Bay Melefit goro, mis hihirikeni ti naŋ way ti kajalaki ahàr di way ?

Naŋ way ti kəfi ahàr kwa ðeni way ?

⁷ Kəfiyu naŋ a məlanə ya ti èsli ga məslər gayak do ni ga ɓalani ;

kàgra ti mîgi bay, tâzłəbay naŋ, t̄həŋgrioru ahàr a hađ ;

⁸ kəfiyu naŋ a bay vu ga məgur zlam ðek.† »

Melefit àra àfiya naŋ a bay va ga məgur zlam a ðek ni ti, ere ye ti naŋ àgur do ni ti àbi. Ay nihi ti naŋ àbu agur zlam ðek ti leli məsəraba faŋ do.

⁹ Ay məsər ti Yezu, naŋ ya ti Melefit àfiyu naŋ a məlanə ya ti èsli ga məslər gayanə do ni ga ɓalani ni. Melefit àgra ti mîgi bay, tâzłəbay naŋ, t̄həŋgrioru ahàr a hađ ti azuhva gayanə ya ti àcakay daliya, àmət ni. Àmət ti a kəla ge mis vu ðek ; Melefit àna sulum gayanə àwayay nahkay.

¹⁰ Melefit ti àgraya zlam a ðek àna ahar gayanə a ; àgriaya zlam na ðek ti ana ahàr gayanə a. Awayay ahəliyu mis kay a məlanə masladani gayanə vu ti t̄gi bəza gayanə. Bay ya ti àvi divi ana tay ti Melefit m̄ahəŋgay tay ni ti Yezu, nahkay àgəski ti Melefit àgray ti Yezu m̄endeveriŋ t̄wi gayanə lala àna daliya gayanə ya àcakay ni.

¹¹ Nahkay ti Yezu agray ti mis ni t̄gi ndam *njəlatani ge Melefit. Bay ya agray t̄wi gani ni akaba nday ya agri ana tay ni ti nday ðek bəlanəni, Bəŋ gatay bəlanə. Ègia nahkay ti azalay tay bəza ga mənəni, àsi mimili do simiteni.

¹² Àhi ana Melefit :

« Anəðəfiki kur ana bəza ga mmawa ; anazłəbay kur e kiđiŋ ge mis macakalavani bu.‡ »

¹³ Àðəm :

« Nu ti anəfəki ahàr ke Melefit. § »

Àðəm keti :

« Nu hi, leli akaba bəza ge Melefit ya àbu tay ni.* »

¹⁴ Bəza ge Melefit ya àbi ana Yezu ni ti nday ðek mis hihirikeni ; nahkay ti Yezu day ègia mis hihirikena. Ègi mis hihirikeni ti, ti m̄əmət ; àmət ti ga mazafəŋa njəða kə *Seteni a, adaba mis t̄mət ti azuhva t̄wi ge Seteni.

¹⁵ Mis t̄bu tagrafəŋa aŋgwaz kà məmətana, tagray aŋgwaz kəlavad akada ge evidi ya ti agrafəŋa aŋgwaz kà bay gayanə a kəlavad ni. Ay Yezu ti àhəlabə tay e evidi gani ba, ti t̄agrafəŋa aŋgwaz kà məmətana ðay-ðay va ba.

¹⁶ Yezu àra ti ga məjənaki *məslər ge Melefit aw ? Aha, àra ti ga məjənaki tay do. Àra ti ga məjənaki bəza huđ ga Abraham.

¹⁷ Nahkay ti ahàr àðəm Yezu mîgi bəlanəni akaba bəza ga mənəni, mîgi akada gatay ni a zlam bu ðek, adaba awayay ti mîgi bay gəðakani ya aŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ; mis t̄bu t̄si cicihi, agray ere ye ti Melefit awayay ni ðek daya. Nahkay ti àcaka daliya a kəla ge mis va, ti Melefit m̄əmbərfəŋa zlam magudarani gatay ni kà tay a ; ègi akada t̄agudar zlam ðay-ðay ndo.

¹⁸ Naŋ ti ka ya ti t̄agri daliya ni ti èjikia ke divi a ndo. Nahkay ti esliki məjənaki ndam ya ti t̄bu t̄cakay daliya ni, ti t̄jikia ke divi a ba.

3

Yezu ti gəðakani àtam M̄wiz

¹ Bəza ga mmawa, Melefit àzala k̄li a ðek ge migi ndam gayanə njəlatana. Nahkay jalumki ahàr ka Yezu. Naŋ ti Bay ya ti Melefit àslərribiyu ana leli, naŋ zal asak gayanə, naŋ bay gəðakani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni. Leli məfəki ahàr, məhi ana mis vay-vay naŋ Bay geli.

² Melefit àra àslərbiya Yezu ga magray t̄wi gani nana ti, Yezu nakəŋ àgray ere ye ti Melefit awayay ni ðek. Àgray ti akada ge M̄wiz ya àgray t̄wi lala e kiđiŋ ga ndam ge Melefit bu ðek ni.

³ Ndam ge Melefit ya M̄wiz àgray t̄wi e kiđiŋ gatay bu ni ti nday akada ahay ge Melefit ; M̄wiz day naŋ àkibu. Àləm ahay nani ti Yezu. Nahkay Yezu ti naŋ gəðakani àtam M̄wiz, adaba ahay ti mis t̄azłəbay koksah ; tazłəbay ti bay ya àləm ahay ni sawanə.

⁴ Ahay weley weley do ðek ti mis àləm ; ahay ya mis àləm do ni ti àbu aw ? Ay Bay ya ti àləm zlam ðek ni ti Melefit.

† 2:8 Limis 8.5-7. ‡ 2:12 Limis 22.23. § 2:13 Izayi 8.17. * 2:13 Izayi 8.18.

⁵ Mawiz ti bay mægri tawi ana Melefit e kidin ga ndam ge Melefit bu, àgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Tawi gayan ni ti ga magrakia sedi a ka zlam ya ti Melefit amara mädäm na.

⁶ Yezu *Krist day àgray ere ye ti Melefit awayay ni dek. Ay Krist gani ti nan Wur ga Bay ahay ni, agur ndam ga hud ahay ni dek. Ndam ga hud ahay gayan ni ti leli. Ay ahàr àdäm mäfäki ahàr lala, màmbrəŋ ba ; ahàr àdäm mäsər ere ye ti àdäm aməgri ana leli ni ti amagray ededın. Tamal məgray nahkay do ni ti leli ndam ga hud ahay gayan do.

Ahàr àdäm mäfäki ahàr ka Yezu lala

⁷ Nahkay zla nahəma, ahàr àdäm məbumi slimi ana pakama ga *Məsuf Njəlatani ya àdäm ni. Àdäm ti nahkay hi :

« Kani tamal kicəma dəŋgu ge Melefit a ti,

⁸ bumi slimi lala.

Ahàr gekəli ègi 6əŋ-6əŋ akada ga ata bəŋ gekəli ni ba :

ahaslani nday ti təgəsiki ma ana Melefit ndo ;

ka sarta gani nani ti təhəlfəŋa eyə kə Melefit a hud gili ba.

⁹ Nahkay Melefit àdäm : “Ata bəŋ gekəli təhəlfua eyə a, təhəŋgalafua ma ;

ku tamal tipia ere ye ti nəgri ana tay na

¹⁰ vi kru kru fad nəŋgu ni təgray nahkay.

Eslini nəzumkia 6əruf ka ndam nday nana ;

nədäm : Mis nday nani ti kəlavaf majalay ahàr gatay ni magədavani ;

təsər divi goro do simiteni.

¹¹ Nəzumkia 6əruf ka tay a, nahkay ti nəmbada,

nədäm : Enipi tay, atəhuriyu a mələŋ məpəsabana goro ni vu day zla aw !”

* »

¹² Nahkay ti bumvu slimi, bəza ga mmawa ; ku way way do e kidin gekəli bu əjalay ahàr magədavani ba. Nday ya ti majalay ahàr gatay magədavani ni ti ticiiki ma ana Melefit do, təmbrəŋ divi gayan ; lekələm ti àgravu e kidin gekəli bu nahkay ba ! Kəsəruma, Melefit ti nan Bay ga sifa !

¹³ « Kani » gani nani ti tədäm kəlavaf do waw ? Nahkay grum ere ye ti təhi ana

leli « Grum kani » ni kəlavaf : kəlavaf ku way way do e kidin gekəli bu məvi njəda ana maslaŋa nahan, do ni ti zlam ya ti egi eri ana kəli ni amagosay kəli, aməbiyu kəli a zlam magudarani vu mək ahàr gekəli emigi 6əŋ-6əŋ.

¹⁴ Leli dek ti ndam ge *Krist. Ay ahàr àdäm mənəhad akada ya ka mənəki ka mäfäki ahàr geli ka nan ni, màmbrəŋum majalay ahàr geli sulumani ni ba, do ni ti leli ndam gayan do.

¹⁵ Məsəra àbu məbəkiani ti nahkay hi :
« Kani tamal kicəma dəŋgu ge Melefit a ti, bumi slimi lala.

Ahàr gekəli ègi 6əŋ-6əŋ akada ga ata bəŋ gekəli ni ba :

ahaslani nday ti təgəsiki ma ana Melefit ndo.† »

¹⁶ Nday ya ti ticia ma ge Melefit a, ay təgəsiki do ni ti ndamam ? Təgəsiki ma do ni ti nday ya ti tədəbay Mawiz, təhəraya ka had Ezip akaba Mawiz a ni dek do waw ?

¹⁷ Nday ya ti Melefit àzumki 6əruf ka tay vi kru kru fad ni ti ndamam ? Àzumki 6əruf ti ka nday ya ti təgudar zlam, təmət kwanja a hud gili bu ni do waw ?

¹⁸ Melefit àmbadəy, àdäm atəhuriyu a mələŋ məpəsabana gayan ni vu day-day do ni àdämki ti ka ndamam ? Àdämki ti ka nday ya ti təgəsiki ma ndo ni do waw ?

¹⁹ Nahkay məsəra tisliki məhuriyani a mələŋ məpəsabana ni vu ndo ni ti adaba təfäki ahàr ke Melefit ndo, təmbrəŋa divi gayan na palam.

4

¹ Nahkay ti məbumvu slimi lala. Melefit àdäm misliki məhuriyani a mələŋ məpəsabana gayan ni ba kekileŋa, ay məbumvu slimi : ahàr àdäm ku way way do e kidin gekəli bu məhuriyu, ti maslaŋa əgəjəni ba.

² Leli ti təhia *Ma Məweni Sulumana ana leli a ; ana ata bəŋ geli ahaslani day təhia ana tay a, ay ma ya təhi ana tay ni ti əjənaki tay ndo, adaba təgəskabu ndo, təfäki ahàr ke Melefit ndo.

³ Ay ndam ya ti təbu təhuriyu a mələŋ məpəsabana ni vu ni ti, leli ndam mäfäki

* 3:11 Limis 95.7-11. † 3:15 Limis 95.7-8.

ahàr ka Yezu ni. Àki ka ata bəŋ geli ni ti ni Melefit àdám ahkado :

« Nəzumkia bəruv ka tay a, nahkay ti nàmbada,

nədám : “Enipi tay, atəhuriyu a mələŋ məpəsabana goro ni vu day zla aw !”

* »

Ay məsəra mələŋ məpəsabana ti àbu, adaba kwa ka sarta ya Melefit àgraya duniya ni ti èndeveriŋa tawi gayan a dek.

⁴ A mələŋ nahan a Wakita ge Melefit ni bu tədəmkia ma ka vad ya adəskəla na, tədəm nahkay hi : « Melefit àra èndeveriŋa tawi gayan a dek ni ti a vad adəskəla gani àpəsaba.† »

⁵ Məsəra àbu məbəkiani ka mələŋ nahan keti, Melefit àdám nahkay hi : « Enipia tay a, atəhuriyu a mələŋ məpəsabana goro ni vu day zla aw !‡ »

⁶ Nahkay nday ya ti Melefit àhi Ma Məweni Sulumani gani ana tay enji ni ti təhuriyu a mələŋ məpəsabana gayan ni vu ndo, adaba təgəskabu ma gani ndo. Ègia nahkay ti məsəra mis ndahan tislili məhuriyani tata.

⁷ Nahkay ti Melefit adaba vad nahan a, vad gani ti kani. Məsəra nahkay ti adaba sarta nahan àbu ti Devit àdám nahkay hi :

« Kani tamal kicuma dənġu ge Melefit a ti, bumi slimi lala ;

ahàr gekəli ègi 6an-6an ba.§ »

⁸ Tamal mələŋ ya ti ata bəŋ geli təhuriyu akaba Zezəwi ni mələŋ məpəsabana ededīŋena ti, akal Melefit àdámki ma ka vad nahan keti do.

⁹ Nahkay ti mələŋ məpəsabana nahan àbu ; mələŋ gani nani ti akada ga vad *məpəsabana ni ; mələŋ məpəsabana gani nani ti ga ndam ge Melefit.

¹⁰ Maslaŋa ya ahuriyu a mələŋ məpəsabana ge Melefit ni vu ni ti èndeveriŋa tawi gayan a dek, apəsaba akada ge Melefit ya èndeveriŋ tawi gayan dek àpəsaba ni.

¹¹ Nahkay ti ahàr àdám məzum njəda geli dek ga məhuriyani a mələŋ məpəsabana ni vu ; ku way way do e kidīŋ geli bu èjikia ke divi a akada gatay ya təgəsiki ma ana Melefit ndo ni ba.

¹² Pakama ge Melefit ti agray tawi àna njəda kay. Adafaki majalay ahàr manġahani ge mis akaba zlam ya tàcalfəŋ do ni. Azum àtam maslalam ya ma gani cəeni məzumani ni ; edekaba zlam ya a hud ge mis bu na akada ga maslalam ya tatəhad mis àna nan, ekelkaba avana akaba mələŋ majakwakabani ga vu a ni.

¹³ Ere ye ti manġahani, Melefit èpi do ni ti àbi ; zlam ya ti Melefit àgraya ni dek ti Melefit èpi, àsəra daya. Ere ye ti mągray ni dek ti mągray kamam ti aməhi ana Melefit.

Krist ti Bay ya ti anġalabakabu leli akaba Melefit ededīŋ ededīŋeni ni

¹⁴ Leli məbu àna bay gədakani ya anġalabakabu leli akaba Melefit ni, nan ti àcəloya afa ge Melefit a hud melefit va : bay gani nani ti Yezu Wur ge Melefit. Ègia nahkay ti ahàr àdám məfəki ahàr lala, məhi ana mis vay-vay nan Bay geli, məmbrəŋ ba.

¹⁵ Bay geli gədakani ya anġalabakabu leli akaba Melefit ni ti àsəra lala ahəmamam njəda geli ahəca ni, adaba nan day àcaka daliya a zlam ba dek akada geli na, ay ku tamal àcaka daliya nəŋġu ni àġudar zlam ndo simiteni.

¹⁶ Nahkay zla nahəma mahədakfəŋiyu kə Melefit, mągrafəŋa anġwaz a ba adaba nan ti agri sulum gayan ana leli kəlavad. Məsəra aməsi cicihi, aməgri sulum ana leli, aməjənaki leli ka ya ti macakay daliya ni.

5

Krist àsəra leli ndam gedebi

¹ Gədakani ya *tanġalabakabu mis akaba Melefit ni dek ti Melefit adaba tay e kidīŋ ge mis ba, abiyu tay ga manġalabakabu mis akaba nan àna məvi sədaga akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ni.

² Nahkay bay gədakani ya anġalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti àsəra majalay ahàr ga nday ya ti təsər zlam do ahkay do ni tijikia ke divi a ni, adaba nan day njəda gayan ahəca a zlam ba dek.

³ Njəda gayan ahəca ti, ahàr àdám esliŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gayan gayanani day, esliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahan ciliŋ do.

* 4:3 Limis 95.11. † 4:4 Mənjəkiani 2.2. ‡ 4:5 Limis 95.11. § 4:7 Limis 95.7-8.

⁴ Maslaṅa ya ti azay ahàr gayanṅ ti mîgi gəḍakani ga maṅgalabakabu mis akaba Melefit ni ti àbi ; afiyu mis a məlanṅ gani nani gəḍakani ni vu ti si Melefit kwa. Agray ti akadaḍ gayanṅ ya àfiyu *Aronṅ ahaslani ni.

⁵ Nahkay day *Krist àzay ahàr gayanṅ ge migi gəḍakani ga maṅgalabakabu mis akaba Melefit ndo. Àfiyu nanṅ a məlanṅ gani nani gəḍakani ni vu ni ti Melefit. Àhi :

« Nak ti wur goro, kani ti nawayay ti mis tāsər nu buk.* »

⁶ A Wakita ge Melefit bu ka məlanṅ nahanṅ mədi ahàr ana pakama ge Melefit ya àhi ni keti . Pakama gani nihi :

« Nak ti bay maṅgalabakabu leli akaba mis ga kaṅgay-kaṅgayani akadaḍ ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.† »

⁷ Ka ya ti Krist nanṅ àbu a duniya bu ni ti àhəṅgala Melefit a dal-dal, àzlaha kay, ètəwia, adaba àsəra Melefit ti esliki mahəṅgaraba nanṅ e kisim ba. Àra àhəṅgala Melefit a nahkay ti Melefit àgri ere ye ti àhəṅgalafəṅa ni, adaba àgəskabá ere ye ti Melefit awayay na dek.

⁸ Krist ti Wur ge Melefit, ay ku tamal nahkay nəṅgu ni àcaha məgəsiki ma ana Melefit àna daliya gayanṅ ya àcakay na.

⁹ Melefit àgray ti Krist èndeveriṅaba təwi gayanṅ a lala. Krist àra èndeveriṅaba ni ti nanṅ àbu àna njəḍa ga mahəṅgay nday ya ti təgəsiki ma ni dek ; avi *sifa ya àndav day-day do ni ana tay.

¹⁰ Nahkay ti Melefit àdəm Krist ti bay gəḍakani ya aṅgalabakabu nanṅ akaba mis ni akadaḍ ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

Məsərumsivu zlam àki ka məfəki ahàr geli ke Krist ni

¹¹ Àki ka pakama hini ti mawayay mazlapaki dal-dal, ay ma gani zləzladaḍ ga madafabana, adaba lekələm ti kicəm zlam weceweci do.

¹² Kəpəsəmva a macahay zlam ba, giri-giri ti akal kacahumi zlam ana mis ndahanṅ, ay kekileṅa kisləmki do. Ahàr àdəm təcahi pakama ge Melefit ya təcahi ana mis enji ni ana kəli keti sawanṅ ti ahəmamam ! Kəsərumsivu zlam weceweci do ni ti, lekələm akadaḍ bəza ci6-ci6eni, kawayum si təvi

duwa ana kəli kwa, kisləmki məzum dəf koksah ti ahəmamam !

¹³ Maslaṅa ya ti esi duwa ni ti wur ndondu : maslaṅa gani nani ti àsərkaba pakama àki ke jiri ge Melefit a koksah.

¹⁴ Ay mis gəḍakani ti ni èsi duwa va do, azum dəf tata. Maslaṅa gani nani ti àsərkaba zlam sulumana akaba zlam magəḍavana lala, adaba àsərva àna nanṅ a.

6

¹ Ègia nahkay ti ahàr àdəm macahakivu zlam, makoru kama kama akadaḍ ge mis gəḍakani ni. Ahàr àdəm məmbrəṅum məhəṅgri zuh ana zlam ya təcahi ana mis àki ke *Krist enji ni. Zlam nday hini ti akadaḍ asak ga ahay ya tafəkad ni ; məkəkad nahanṅ va ba. Zlam ya təcahi ana mis enji ni ti nday hi : pakama àki ka məmbrəṅ təwi magəḍavani, adaba azoru mis e kisim vu ; pakama àki ka məkəki ahàr ke Melefit ;

² pakama àki ke divi gərgəri ga *məbaray mis ; pakama àki ka məbəki *ahar ke mis ; pakama àki ka maṅgabana e kisim ba ; pakama àki ka seriya ge Melefit ya amagrafəṅa kè mis a, amagrafəṅa nahanṅ kə tay a va do ni.

³ Tamal Melefit avi divi gani ana leli ti aməmbərəṅ məhəṅgri zuh ana pakama nday nani edediṅ.

⁴ Aməmbərəṅ ti adaba tamal mis àsəra zlam nday nana mək èjikia ke divi a ti àṅgukiyu ke divi koksah. Maslaṅa gani nani àsəra jiri ge Melefit a lala, Melefit àgria sulum gayanṅ a, *Məsuf Njəlatani àniviyu a məbərur bu,

⁵ àsəra pakama ge Melefit ti sulumani dal-dal, àsəra njəḍa ya tagray təwi àna nanṅ ka məlanṅ məweni ya Melefit amagraya na.

⁶ Maslaṅa gani àsəra zlam nday nana dek, kələṅ gani èjikia ke divi a ti èsliki məmbatkaba majalay ahàr gayanṅ a va do simiteni. Adaba maslaṅa ya ti àsəra zlam nday nana dek mək àgəskabu va do nahəma, *adarfəṅa Wur ge Melefit kə təndal a keti, àvia divi ana mis ndahanṅ ge mindivi nanṅ a.

⁷ Mazay mazavu gani : vədanṅ nahanṅ àbu, avər àtədkiaya dal-dal mək zlam àfətkiaya, àgra zlam a dal-dal àbəlafəṅ kə ndam ya

* 5:5 Limis 2.7. † 5:6 Limis 110.4.

təwəs vədan ni. Vədan gani nani ti Melefit aməmərvu àna nan do waw ?

⁸ Ay tamal zlam ya ti àfətkiaya ni ti adak akaba civ-civ ciliñ ti vədan ni àbəlay do ; Melefit ara etikwesl wudak, kələñ gani atəji aku, hađ gani emigi viti, àgray zlam va do.

⁹ Ndam geli ni, mawayay kuli. Ku tamal məđəma ma nahkay nəñgu ni, məsəra lekulum ti kəbum kəđəbum divi sulumani, Melefit ahəñgay kuli.

¹⁰ Melefit ti nan jireni ; əsəra təwi gekuli ya kəgrumi na. Kəjənumkia ndam gayan a, kəbum kəjənumki tay nihi daya : gekuli ya kəgrum nahkay ni ti adafaki kawayum Melefit.

¹¹ Nihi ti mawayay ku way way do e kidin gekuli bu māzay njəda gayan dek, mōru kama kama. Məsəra Melefit awayay məgri sulum gayan ana leli ga kañgay-kañgayani, nahkay mawayay ti ku way way do mādəbay sulum gani nani, àmbrəñ dəy-dəy ba.

¹² Mawayay ti kigum masəfani ba ; ere ye ti mawayay ni ti kənjəhadum akada gatay ya ti təfəki ahər ka Yezu lala, təmbrəñ ndo ni. Nday gani ti Melefit nan əbu agri sulum ya àdəmbiya, àdəm aməgri ana ndam gayan ni ana tay.

Ere ye ti Melefit àdəm aməgri ana ndam gayan ni ti amagray eđedñ

¹³ Kəsəruma, ahaslani ti Melefit àhibiya ma ana Abraham a, àhi aməgri sulum. Ka ya ti àhi ma gani ni ti àmbada ; àmbada ti àna ahər gayan gayanani, adaba maslanja əbi gəđakani àtam nan bi.

¹⁴ Àmbada, àdəm : « Nəgruk sulum goro dal-dal, anagray ti kəwuday dal-dal. Zlam gani nani ti amagravu eđedñ.* »

¹⁵ Abraham àra ecia ma gana nahkay ti àgəskabá, ajəgay ere ye ti Melefit àhi aməgri ni, àmbrəñ ndo. Abraham àra àgəskabá nahkay ti Melefit əgri ere ye ti àhi aməgri ni.

¹⁶ Ka ya ti mis ambada ti ni, ambada ti àna ere ye ti àtam nan àna gəđakani ni. Ara

àmbada nahkay ti ku way way do agəskabu mbada gayan ni, təcalfəñ kà ma gani va do.

¹⁷ Nahkay day Melefit awayay adəfiki ana ndam gayan ere ye ti àdəm aməgri ana tay ni dek ti aməgri ana tay eđedñ ; awayay ti təsər lala aməmbatkaba majalay ahər gayan a dəy-dəy do : nahkay ti àmbada.

¹⁸ Melefit àdəm amagray zlam, mək àmbada. Pakama nday nani cəeni ti avi njəda ana leli dal-dal, adaba Melefit ti əsəkad malfada do simiteni. Pakama gani àra àvia njəda ana leli a ti, məbu makoru kama kama, adaba məmbrəña zlam ndahan a dek, məsəra Melefit aməgri ere ye ti àdəm aməgri ana leli ni ana leli.

¹⁹ Zlam gani nani ya məsəra Melefit aməgri ana leli ni ti ndin-ndin, avi njəda ana leli dal-dal. Makavu àna nan lala, acafəña leli ge mijikiana ke divi a. Zlam gani nani aziaba azana ga mahay ga məlan *njəlatani ge Melefit na ana leli a, məsəra leli aməhuriyu eslini. †

²⁰ Ahuriyu a məlan gani nani vu ti Yezu ; ahuriyu enji geli, ahuriyu ti azuhva leli. Nan ti bay gəđakani ya anjalabakabu leli akaba Melefit ni ga kañgay-kañgayani, akada ge Melkisedek ya àgray ahaslani ni.

7

Melkisedek

¹ Melkisedek gani nani ti nan bay Salem, nan bay *manjalabakabu mis akaba Melefit nan ya agavəla drin ni. Ka fat ya ti Abraham əsləkabiya ke silik ya təgray akaba bəbay ndahan, àtambiya tay a àna njəda nahəma, Melkisedek nakəñ arəkioru, mək əgri *sulum ge Melefit. *

² A hud ga zlam ya ti Abraham àhəlbiiyu e silik ni bu ni dek ti Abraham àziaba zlam a bəlan a kurani ba ana Melkisedek a. † Enjenjeni slimi Melkisedek awayay adəmvaba ti bay jireni ; kələñ gani bay Salem ti ni awayay adəmvaba bay ya agray ti mis tənəhadkabu àna sulumani ni.

* **6:14** Mənjəkiani 22.16-17. † **6:19** Ahalay ti bay ya ti àbəki wakita hini ni àzay mazavu ga zlam, àdəm zlam ya ti məsəra Melefit aməgri ana leli ni ti ndin-ndin akada ga ara gəđakani, təwəlfəñ ezewed, ma ge ezewed nahan ni təwəlfəñ kə slalah ga yam, təfiyu a yam vu ga macafəña slalah ga yam na ga masləkana ni. Məñjay Təwi 27.29. * **7:1** Salem ti slimi ge Zerəzalem ahaslani. Àna ma *Hebri ti slimi gani təzavu ata « Shalom. » « Shalom » ti awayay adəmvaba manjəhadkabani sulumani. † **7:2** Məñjay Mənjəkiani 14.17-20.

³ Nañ ti tèsar bənjani do, tèsar mənəni do, ata bəñ ga bənjani day mis tèsar tay do. A Wakita ge Melefit bu ni ti tədəmki ma ka vad ge miwi nañ ndo, ka vad ga məmət gayan day tədəmki ma ndo. Nañ ti akada Wur ge Melefit, adaba anjalabakabu mis akaba Melefit ga kanjay-kanjayani akada ga Wur ge Melefit ni.

⁴ Jalumki ahər ke Melkisedek, nañ ya ti Abraham aziaba zlam a bəlan a kurani ba ni. Melkisedek ti nañ gədakani! Abraham ti nañ bəñ ga ata bəñ geli dek, ay ahəliaba ana Melkisedek ti zlam sulumani ya tətama zlam ndahan a ni.

⁵ Ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit kani ti nday bəza huđ ge *Levi ; e Divi ge Melefit ya Məwiz abəki ni bu ni ti Melefit adəm ndam *Izireyel ndahan ni taziaba zlam a bəlan a kurani ba ana tay a. Nday ya ti təhəl zlam akaba nday ya ti taziaba ni ti nday dek kə mənə gatay, nday ndam Izireyel ; ku tamal nday dek bəza huđ ga Abraham nənğu ni təbu tagray nahkay.

⁶ Ay Melkisedek ti nañ wur huđ ge Levi do ; ku tamal nañ wur huđ ge Levi do nənğu ni Abraham aziaba zlam a bəlan a kurani ba. Melefit ahibiya ana Abraham a, əhi : « Anəgruk zlam sulumani, » nahkay Abraham ti nañ gədakani ; ay əgri sulum ge Melefit ana Abraham ti Melkisedek.

⁷ Məsəra, bay ya ti agri sulum ge Melefit ana maslanə nahanə nahəma, bay gani nani ti nañ gədakani atam maslanə nahanə ni.

⁸ Kani ti nday ya ti təhəl zlam bəlan a kurani bu ni ti nday mis hihirikeni, təmət. Ay a Wakita ge Melefit bu tədəm bay ya ti əhəl zlam bəlan a kurani bu ya Abraham əbi ni ti amət do.

⁹ Misliki mədəmani nahkay hi : ka ya ti təvi zlam bəlan a huđ ga kurani bu ana bəza huđ ge Levi ni ti kala təvi ti ana Levi Leveni. Ay Levi day kala əvia zlam bəlan a huđ ga kurani ba ana Melkisedek a, adaba Abraham ti nañ bəñ ge Levi ;

¹⁰ ka ya ti Abraham əbi zlam ana Melkisedek ni ti Levi wur huđ gayan ni nañ əvu a vu ga bənjani Abraham bu.

Krist ti anjalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni

‡ 7:17 Limis 110.4.

¹¹ Təwi ga bəza huđ ge Levi ya tagray ga *manjalabakabu mis akaba Melefit ni ti Melefit adəm təgri ana ndam *Izireyel, əbu məbəkiani e *Divi gayan ya adəfiki ana Məwiz ni bu ni. Ku tamal nahkay nənğu ni, təwi gatay ni endeveəriñ ere ye ti Melefit awayay magrani ni lala do. Tamal endeveəriñ lala ti bay nahanə ya anjalabakabu mis akaba Melefit ni əra ti kamam ? Maslanə gani nani ti anjalabakabu mis akaba Melefit akada ga *Aron ni do ; nañ ti anjalabakabu mis akaba Melefit akada ge Melkisedek ni.

¹² Tamal Melefit ambatkaba divi ga manjalabakabu mis akaba nañ na ti, məsəra ambatkaba Divi gayan ya əbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni daya.

¹³ Ay nihi ti Bay ya tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti Bay geli. Nañ ti ge dini ge Levi do ; maslanə ge dini gayan day-day əgray təwi ga manjalabakabu mis akaba Melefit ndo.

¹⁴ Məsəra Bay geli ti ge dini ga Zəda. Ndam ge dini ga Zəda ti ngay təgray təwi ga manjalabakabu mis akaba Melefit ti Məwiz adəm ndo simiteni.

¹⁵ Ere ye ti adafaki zlam gani nani edediñeni ni ti nihi : bay nahanə əra ga manjalabakabu mis akaba Melefit a, ay anjalabakabu mis akaba Melefit ti akada ge Melkisedek ni.

¹⁶ Maslanə gani nani ti təfiyu əna Divi ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz bu ni ndo : Divi gani nani ti təkiki ana mis hihirikeni. Təfiyu maslanə gani nani ti adaba nañ əbu əna njədə dal-dal, amət day-day do.

¹⁷ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : Melefit adəm :

« Nak ti bay manjalabakabu leli akaba mis ga kanjay-kanjayani akada ge Melkisedek ya əgray ahaslani ni.‡ »

¹⁸ Nahkay ti Melefit ambrənə Divi gayan nahanə ya adəfiki ana Məwiz ahaslani na, adaba Divi gani nani ti njədə gani əhəca ga magray ere ye ti Melefit awayay magrani na.

¹⁹ Divi ge Melefit ya əbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni ti endeveəriñ ere ye ti Melefit awayay ni lala do. Əgia

nahkay ti Melefit àvia divi nahan ana leli ga mahədakfəŋjiana àtam ya ahaslani na. Divi gani nani ti məsəra ajənaki leli eɛɛdɛŋ.

²⁰ Məsəra ajənaki leli eɛɛdɛŋ ti adaba ka ya ti Melefit àfiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba nan ni ti àmbada. Ay nday ndahan ni ti ni, àbiyu tay ti àmbaday ndo.

²¹ Ka ya ti Melefit àfiyu Wur gayan ni ti àmbaday ; àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi :

« Bay Melefit àmbada, àɛɛm :

“Nak ti bay maŋgalabakabu leli akaba mis ga kaŋgay-kaŋgayani.”

Aməmbatkaba majalay ahər gayan gani nana ɛay-ɛay do. § »

²² Melefit àra àmbada nahkay ti àwəlkabá pakama gayan akaba geli a keti. Gayan ya àgray nahkay ni ti àtam ya àwəlkabu pakama gayan akaba ge mis ahaslani ni. Məsəra àtam ya ahaslani ni ti adaba bay ya ti adəfiki ana leli Melefit amagray ere ye ti àɛɛm amagray ni eɛɛdɛŋ ni ti Yezu.

²³ Nahkay day, nday ndahan ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti nday kay, adaba nday ti təpəs do, təmət.

²⁴ Ay Yezu ti apəs, nan àbu àna sifa, àmət ɛay-ɛay do ; aməŋgalabakabu mis akaba Melefit ga kaŋgay-kaŋgayani.

²⁵ Nahkay ti nday ya ti tahədakfəŋjiyu kə Melefit azuhva ga Yezu ya aŋgalabakabu tay akaba nan ni ti, Yezu esliki mahəŋgay tay. Àmbrəŋ mahəŋgay tay ɛay-ɛay do, adaba nan àbu àna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani, nan àbu ahəŋgali Melefit ana tay kəlavad.

²⁶ Bay gəɛɛkani ya àgəski ga maŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti Yezu. Nan ti njəlata, àgudar zlam do simiteni, nan mis sulumani, àgray zlam akada ga ndam magudar zlam ni do, Melefit àzoru nan driŋ agavəla.

²⁷ Nday gəɛɛkani ndahan ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ti, ahər àɛɛm kəlavad tıslıŋi zlam ana Melefit azuhva zlam magudarani gatay ni day kwa ti tıslıŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis ndahan ni. Ay Yezu ti ni aŋgalabakabu leli akaba Melefit ti nahkay do. Nan ti àvi ahər gayan ana Melefit, àgəskabu ti təkadfəŋ nan kə təndal.

Àgray nahkay ti sak bəlan, amagrakivu va do.

²⁸ E Divi ge Melefit ya Məwiz àbəkini bu ni ti Melefit àɛɛm mis hihirikeni taŋgalabakabu mis akaba nan, ay nday gani nani ti njəɛɛa gatay ahəca ga magray ere ye ti Melefit àwayay na. Nahkay kəlan gani Melefit àɛɛm pakama nahan, àmbaday. Ana mbaday gani nani ti àfiyu Wur gayan ga maŋgalabakabu mis akaba nan ; Wur gayan gani nani ti nan àbu ga kaŋgay-kaŋgayani, èndeveriŋaba ere ye ti Melefit awayay na àndava.

8

Melefit àwəlkabá pakama gayan akaba geli àna Krist a

¹ Ere ye ti ahər àɛɛm məsər lala ni ti nihi : Bay gəɛɛkani ya *aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ti àbu. Nan ti òru ànjəhad a huɛ melefit bu, kə gəvay ge kərasi ge Melefit. Ànjəhad ti kə ahar ga ɛaf ge Melefit, a məlan ga gəɛɛkani bu.

² Agray təwi ga maŋgalabakabu mis akaba Melefit ti a məlan *njəlatani ge Melefit bu. Məlan *njəlatani gani nani ti ahay *miviceni ya mis hihirikeni tıvicey ka sarta ge Məwiz ni do : àləm ti Bay Melefit Melefiteni ; məlan gani nani ti məlan njəlatani ge Melefit eɛɛdɛŋ.

³ Gəɛɛkani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni lu ti təfiyu nan ga məvi sədaga ana Melefit akaba misliŋi zlam azuhva zlam magudarani ge mis. Ègia nahkay ti bay gəɛɛkani ya aŋgalabakabu leli akaba Melefit ni ahər àɛɛm nan day məvi sədaga ana Melefit.

⁴ Tamal nan àləbu a duniya bu ni ti akal nan ègi bay maŋgalabakabu mis akaba Melefit do, adaba ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit təbu, təbiyu tay àna *Divi ge Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu ni.

⁵ Ay ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit nday nani ti, məlan njəlatani ya tagraviyu təwi gatay ni ti e melefit bu do. Məlan gatay ni ti tələm ka mazavu ga məlan njəlatani ya a huɛ melefit bu ni cilin. Nahkay ka ya ti Məwiz àwayay eviceny

ahay njelatani ni ti Melefit àhi ahkado : « Ci day, ahàr àdàm kâgray dek akada ahay ya ti nêdêfukki ka ya ti nak ka ahàr ga hëma ni.* »

⁶ Ay nihi ti tawi ga Yezu ti gërgëri akaba gatay ndahan ni simiteni. Melefit awêlkabu pakama gayan maweni akaba geli, awêlkabu ti àna tawi ga Yezu ; pakama ya *awêlkabu nihi ni ti àtam ya ahaslani ni, adaba ere gani ya ti Melefit àdàm amëgri ana leli ni ti àtam ere ye ti àdàm ahaslani amagray ni simiteni.

⁷ Nahkay ti pakama ge Melefit ya àwêlkabu akaba geli ahaslani ni ti àrakaboru ndo. Do ni ti, akal Melefit àwêlkabu pakama nahan akaba geli do.

⁸ Ay àwêlkabá pakama nahan na akaba geli ededîñ a. Àlëgi ana ndam gayan, àdàm nahkay hi :

« Cëm day, nu Bay Melefit nëhi ma ana kãli. Sarta nahan àbu ara ;

ka sarta gani nani ti anêwêlkabu pakama maweni akaba ga ndam goro, ndam *Izireyel akaba ndam *Zude ni dek.

⁹ Pakama ya anêwêlkabu akaba gatay ni ti gërgëri akaba pakama ya nêwêlkabu akaba ga ata bën gatay ahaslani ka ya ti nêdafëña ahar ka tay a, nêhëlaya tay ka had Ezip a ni.

Anêwêlkabu pakama nahan akaba gatay ti adaba nday ndayani àna ahàr gatay tëmbrëñ pakama goro

ya nêwêlkabu akaba gatay ahaslani ni, nahkay ti nu day nêmbërëñ tay.

Nëhi ma hini ana kãli ti nu Bay Melefit.

¹⁰ Pakama maweni ya anêwêlkabu akaba ga ndam Izireyel

ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi :

Anagray ti tâjalaki ahàr ke Divi goro këlavad,

kala àbu mabëkiani a mabëruv gatay bu.

Enigi Bay Melefit gatay, nday day etigi ndam goro.

Nëhi ma hini ana kãli ni ti nu Bay Melefit.

* 8:5 Mahërana 25.40. † 8:12 Zeremi 31.31-34. * 9:1 Têdëmki ma hini ti ka ahay ge Melefit ya tàgray a hud gili bu ka sarta ge Mëwiz, tàsawaday àna nan ni. Mënjay Mahërana 26.1-30. † 9:2 Mënjay Mahërana 25.23-40. ‡ 9:4 Mënjay Mahërana 30.1-6. § 9:4 Mënjay Mahërana 25.10-16. * 9:4 Mënjay Macalani 17.23.

¹¹ “Sër Bay Melefit” ti maslanja amëhi ana maslanja nahan e kidîñ gatay bu do simiteni.

Ku ana ndam ga kësa gatay, ku ana bëza ga mëñ gatay nëngu ni atëhi ana tay do.

Adaba ku way way do e kidîñ gatay bu amësër nu,

ku wur gëziteni, ku mis gëdakani amësër nu.

¹² Anëmbërfëña zlam magudarani gatay na kà tay a ;

zlam gatay ya ti tàgray, àbëlafu do ni ti anëjalaki ahàr va do simiteni.† »

¹³ Ma ge Melefit hini ya àdàm ni ti àdëmki ka mawêlkabu pakama maweni. Gayan ya àdëm nahkay ni ti adafaki mawêlkabu pakama ya ahaslani ni ti midigweni. Ay zlam ya ëgia midigwena, àgray tawi va do ni ti atëmbërëñ, amëlëbi va bi.

9

Tawi ga mangalabakabu mis akaba Melefit ya tàgray ahaslani ni

¹ Ka ya ti Melefit *àwêlkabu pakama gayan akaba ga ndam *Izireyel ahaslani ni ti àdëfiki divi gayan ana tay ga *mangalabakabu mis akaba nan a ahay gayan bu. Ahay gani nani ti ka had.*

² Ahay gani nani ti hud gani mekelkabana àna azana. Mëlan ye enjenjeni nahëma, têtalay mëlan *njelatani ; eslini ti tábëhad mëlan mabëhadki *cengel akaba tabël ga mabëhadiki *dipëñ ana Melefit. †

³ Mëlan ye cë kama ga azana ni ti têtalay mëlan njelatani àtam ndahan ni dek. Këlëñ ga azana nahëma,

⁴ tàfëkad zlam ga gru ya tazëbaki haf ya ezi àcër ni, ‡ tàfëkad *sahar daya. § Sahar gani nani ti mabëki gru dek ; a hud gani bu ni ti zlam tèvü mahkër : halaf ga gru akaba *man a hud gani bu ; aday ga *Aron ya àbay vay-vay ni, * akaba akur cë. Akur nday nani ti ma ge Melefit àki mabëkiani. Nahkay sahar gani nani ti têtalay *sahar ge Melefit ya adafaki àwêlkabu pakama gayan akaba ge mis ni.

⁵ Ke erma ga sahar ni tǎbǎki mimiz ti Melefit mǎmbǎrfǎnǎ zlam ge mis ya tǎgudar ka mǎsǎr gatay do na ; ka ahǎr ga sahar ni tǎgraya mazavu ge Serǎben † a cǎ ; tǎpǎbki kǎrpasla gatay ke erma ni. Serǎben nday nani ti tǎdǎfaki Melefit nanǎ àbu a mǎlanǎ gani nani bu àna njǎda gayanǎ dǎk. Ay ti nǎhiaba ma gana dǎk ana kǎli a nihi fanǎ do.

⁶ Tǎra tǎslamala zlam na dǎk nahkay ti ndam manǎgalabakabu mis akaba Melefit ni tǎhuriyu a mǎlanǎ ye enjenjeni ni vu kǎlavǎd ga magray tǎwi gatay.

⁷ Ay a mǎlanǎ ye cǎ ni vu ni ti bay gǎdǎkani ga ndam manǎgalabakabu mis akaba Melefit ahuriyu ciliǎ. Ahuriyu ti sak bǎlanǎ a dǎzani bu ; àhuriya ti ahǎr àdǎm abiaya mimiz ana Melefit a azuhva zlam gayanǎ ya àgudar ka mǎsǎr gayanǎ do ni akaba azuhva zlam ge mis ndahanǎ ya tǎgudar ka mǎsǎr gatay do ni.

⁸ Àna zlam nday nani ti *Mǎsuf Njǎlatani adǎfaki ka ya ti mǎlanǎ ye enjenjeni àbu mba ni ti divi ga mǎhuriyani a mǎlanǎ *njǎlatani ge Melefit ni vu àbi fanǎ bi.

⁹ Zlam gani nday nani tǎzavu akaba ga sarta hini : mis takoru afa ge Melefit, tǎgri sǎdaga, tǎvi zlam ana ndam manǎgalabakabu mis akaba Melefit ni ti tǎsliǎ azuhva zlam magudarani gatay ni, ay ku tamal nahkay nǎngu ni majalay ahǎr gatay dǎk njǎlata do, nahkay zlam gatay ya tagray ni èsliki mendeveriǎ ere ye ti Melefit awayay ni do.

¹⁰ Zlam gani nani dǎk ya tagray ni ti ma àki ka zlam mǎzumani, ka zlam miseni akaba ka baray gǎrgǎrani. Nani ti tǎwi ge mis hihirikenǎ ya tagray ni ciliǎ ; Melefit agǎskabu hayanǎ, duk abivoru ana vadǎ ya amǎmbatkaba ni.

Àna mimiz ge Krist ti Melefit àwǎlkabu pakama mǎweni akaba ge mis

¹¹ Ay nihi ti *Krist àra. Nanǎ ti Bay gǎdǎkani ya anǎgalabakabu mis akaba Melefit ni, ku nihi nanǎ àbu agri zlam sulumani ge Melefit ana leli. Àhuriya a ahay ge Melefit va ; ay ahay gani nani ti gǎdǎkani àtam ya

ka hadǎ ni, aranǎ magǎdavani àki bi. Ahay nani ti mis hihirikenǎ àlǎm do ; nahkay ahay gani nani ti a duniya bu do.

¹² Àra àhuriya a ahay gani nani va ti àhuriyu a mǎlanǎ *njǎlatani ge Melefit ni vu. Àhuriyu ti àna mimiz ga vugul akaba ga bǎza sla ya tǎsliǎ ana Melefit ni do ; àhuriyu ti àna mimiz gayanǎ ya anǎgǎzaya ka ya ti àmǎt kǎ tǎndal ni. Àmǎt nahkay ti, àhǎnga leli a ga kanǎgay-kanǎgayana àndava, àhuriyu a mǎlanǎ *njǎlatani ge Melefit ni vu sak bǎlanǎ ti èsliǎ.

¹³ Ka ya ti mis àgudara zlam a, ègia nanǎ njǎlata kǎ eri ge Melefit do nahǎma, ndam *manǎgalabakabu mis akaba Melefit ni tigǎceki mimiz ga vugul akaba ga kokur, tǎbǎki viti ga sla walani daya. Nahkay vu gayanǎ egi njǎlata kǎ eri ge Melefit.

¹⁴ Mimiz ge Krist ti àtam mimiz ga zlam ga gǎnaw sak kay do waw ? Krist ti àgudar zlam do simiteni, ay àvi ahǎr gayanǎ ana Melefit ti tǎkadǎ nanǎ ; àgray nahkay ti àna njǎda ga *Mǎsuf ge Melefit ; Mǎsuf gani nani ti nanǎ àbu ga kanǎgay-kanǎgayani. Krist àvia ahǎr gayanǎ ana Melefit a nahkay ti, àgray ti ku majalay ahǎr geli day mǎgi njǎlatani ; nahkay ti mǎgray zlam ya azoru leli e kisim vu ni va ba ; mǎgri tǎwi ti ana Melefit. Melefit ti nanǎ Bay ga sifa !

¹⁵ Ègia nahkay ti Melefit *àwǎlkabu pakama gayanǎ mǎweni akaba ge mis ; àwǎlkabu ti àna tǎwi ge Krist. Àwǎlkabu ti ndam ya ti azalay tay ni tǎngǎt zlam sulumani ya àdǎm amǎgri ana tay ni ; zlam nday nani ti atǎlǎbu ga kanǎgay-kanǎgayani. Melefit amǎgri ana tay nahkay ti azuhva kisim ge Krist, adǎba àna kisim gayanǎ ni ti àpǎla zlam ge mis ya tǎgudar ka sarta ya Melefit àwǎlkabu pakama mǎweni akaba gatay fanǎ ndo ni.

¹⁶ Nahkay day, bi mis nahanǎ wudǎka amǎt ti àdǎm ahǎmamam ndam gayanǎ tǎdevu zlam gayanǎ ni. ‡ Ay tamal maslanǎ gani àmǎt fanǎ ndo ni ti ndam gani tǎsliki medevu zlam gayanǎ ni do.

† 9:5 Serǎben ti zlam àna sifa ya tajǎgay mǎlanǎ njǎlatani ni, kǎrpasla tǎfǎn kǎ tay. Nday *mǎslǎr ge Melefit do. Mǎnǎjay Mahǎrana 25.18-20. ‡ 9:16 Àna ma Gres ya tǎbǎki ahalay ni ti tǎdǎm « diateke. » Ma gani nani ti awayay adǎmvaba mǎwǎlkabu pakama, awayay adǎmvaba pakama ge mis ya àdǎm ahǎmamam tǎdey zlam gayanǎ ka ya ti àmǎt ni daya ; ma gani bǎlanǎ. Nahkay tǎgurkubu zlam nday nani cǎeni, tǎdǎm tamal zlam ahkay do ni mis àmǎt fanǎ ndo ni ti tǎdi slimi ana pakama gani do.

¹⁷ Nahkay tamal àmæt fañ ndo ni ti ma gayañ ya àdəm ni masakani hayañ. Ka ya ti maslaña gani nañ àbu àna sifa mba ni ti mis tèdey zlam gayañ ni fañ do.

¹⁸ Pakama ge Melefit ya awəlkabu akaba ge mis ni day nahkay. Ka ya ti àwəlkabu pakama gayañ enjenjeni akaba ge mis ni ti tàkad zlam, tìgəcey mimiz gani.

¹⁹ Ka ya ti Məwiz èjeñgey *Divi ge Melefit dek kè meleher ge mis nahəma, àgray akada ge Melefit ya àhi ni : àzay mimiz ga vugul akaba ga bəza sla, àcahkiviyu yam, àzay eñgəc ga zlam ga gənw ndizeni, àwəlki ka aday, àtəliyu e mimiz ni vu ju6 mək ègəceki ka Wakita ge Melefit ni ; ègəceki ke mis ni dek daya.

²⁰ Àdəm : « Mimiz hini ti Melefit awəlkabu pakama gayañ akaba gekəli àna nañ ; àdəm gəsumkabu pakama gayañ ni dek kwa.Ş »

²¹ Ègəceki mimiz ni ka ahay ge Melefit akaba ka zlam ya təvu a ahay ni bu, tagray təwi àna tay ni dek daya.

²² Nahkay ti Melefit àdəm e Divi gayañ ni bu, ku mam day mam tìgəceki mimiz day ti egi njəlata. Ere ye ti tìgəceki mimiz do ni ti àbi kay bi. Tamal tábaya mimiz a ndo ni ti Melefit àmbərfəña zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni.

Krist ti àvi ahàr gayañ ana Melefit azuhva zlam magudarani ge mis

²³ Nahkay zla nahəma, zlam nday nani ya ka had ni ti mazavu ga zlam ya a hud melefit bu ni ciliñ, ay ku tamal nahkay nəngu ni ahàr àdəm tìgi njəlata àna mimiz ya tìgəceki ka tay ni. Nahkay day, tamal leli mawayay mahədakfəñiyu kà zlam zlamani ya e melefit bu ni ti ahàr àdəm tábaya mimiz sulumana àtama ga zlam ga gənw na.

²⁴ Ahay ge Melefit ya *Krist àhuriyu ni ti mis tələm do. Ahay ge Melefit ya mis tələm ni ti mazavu ga məlan *njəlātani ya a hud melefit bu ni ciliñ. Krist àhuriyu ti a hud melefit vu ; ku nihi nañ àbu eslini kè meleher ge Melefit ga məjənaki leli.

²⁵ Gədəkani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ti ahuriyu a məlan *njəlātani ge Melefit ya mis tələm ni vu sak bəlan a dəzani bu ; ahuriyu ti àna mimiz gayañ

gayañani do. Ay Krist ti àgray nahkay ndo ; àvi ahàr gayañ ana Melefit sak kay ndo.

²⁶ Nahkay do ni ti kwa ka mənjəki ga duniya akal Krist acakay daliya sak kay, ay àgray nahkay ndo. Àcakay daliya ti sak bəlan, kəlan gani amacakay va do ; àcakay ti ga madafakiani duniya ara andav wudak. Àra ti ga məvi ahàr gayañ ana Melefit ti magudar zlam ge mis ni mələbi va bi.

²⁷ Mis hihirikeni lu amət sak bəlan ciliñ, kəlan gani Melefit amagrafəña seriya.

²⁸ Nahkay day Krist àvi ahàr gayañ ana Melefit ti sak bəlan ; àgray nahkay ti, ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis a kay. Ay a vad nahañ ti Krist amaña. Amaña ti azuhva zlam magudarani va do ; amaña ti ga mahəngay ndam gayañ ya tajəgay nañ ni.

10

¹ *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ka wakita gayañ ni ti mazavu ga zlam sulumani ya Melefit aməgri ana leli ni ; Divi gani àdəfiki zlam sulumani ge Melefit ni ana leli lala do. Adaba mam, kilevi təbu takoru kè meleher ge Melefit, tislìji zlam kilevi, təmbərəñ day-day do ; ay zlam nday nani ya tagray ni ti èndeveriñ ere ye ti Melefit awayay ni dek do.

² Tamal ti endeveriñ ere ye ti Melefit awayay ni ti, akal təmbərəñ mislìji zlam ana Melefit, adaba giri-giri ti ndam ya ti Melefit àmbərfəña zlam magudarani gatay ni kà tay a ni ti akal təsər tìgia njəlātana kè eri ge Melefit a àndava, zlam magudarani gatay àbi va bi. Ay tàgray nahkay do ; təbu tislìji zlam kekileña.

³ Təbu tislìji zlam ana Melefit kilevi ti, agray ti təjalaki ahàr kilevi ka magudar zlam gatay, təsəra nday ndam magudar zlam kekileña.

⁴ Nahkay ti məsəra mimiz ga kokur akaba ga vugul ti àgray ti Melefit məmbərfəña zlam magudarani ge mis na kà tay a kok-sah.

⁵ Nahkay zla nahəma, ka ya ti *Krist àra a duniya va ni ti àhi ana Melefit ahkado : « Zlam ge mis ya tislìjək ni akaba sədaga gatay ya təgruk ni ti kawayay do,

kàgra ti tìwi nu sawaṅ.

⁶ Zlam ge mis ya tislīṅək ahkay do ni ya teviyekək azuhva zlam magudarani gatay ni ti àbəlafuk do.

⁷ Nahkay nàdəm : Bay Melefit goro, nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni. Bay ya ti tādəmki ma a hud ga wakita gayak ni bu ni ti nu.* »

⁸ Ka mənjàki ga pakama hini ti àdəm : « Zlam ge mis ya tislīṅək ni, sədaga gatay ya təgruk ni, ahkay do ni zlam gatay ya teviyek azuhva zlam magudarani gatay ni ti kawayay do ; zlam nday nani ti tábəlafuk do. » Ay mèsəra zlam nday nani dek ti tagray akada ge Melefit ya àhi ana tay grum e Divi gayaṅ bu ni.

⁹ Àdəm keti : « Nu hi, nu ka ahàr divi, nakoru ti ga magray ere ye ti kawayay ni. » Àdəm nahkay ti, adafaki zlam ya ti təgri ana Melefit ahaslani ni ti ègia zlam masakana ; nihi ti ahàr àdəm təgri zlam maweni sawaṅ.

¹⁰ Nahkay ere ye ti Melefit àwayay ni ti Yezu Krist àgra : àvi ahàr gayaṅ ana Melefit sak bəlan həya. Àra àvia ahàr gayaṅ a nahkay ni ti leli mīgia ndam njəlatana ge Melefit a.

¹¹ Bay maṅgalabakabu mis akaba Melefit lu naṅ àbu ecik kəlavad, esliṅi zlam sak kay ana Melefit, esliṅi kəlavad nahkay. Ay zlam ya ti esliṅi ana Melefit ni èsliki magrani ti Melefit māmberfəṅa zlam magudarani ge mis ni kà tay a do simiteni.

¹² Ay Krist ti àgray akada gatay ni ndo : naṅ ti àvay ahàr gayaṅ sak bəlan ti Melefit māmberfəṅa zlam magudarani ge mis ni kà tay a ; àra àva ti ànjəhad digus kà ahar ga daf ge Melefit a məlan ga gədakani bu ga kaṅgay-kaṅgayani.

¹³ Melefit àhi : « Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kə meleher gayak akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kəcəlki ka tay.† » Nihi ti naṅ àbu ajəgay sarta gani nani.

¹⁴ Àva ahàr gayaṅ a sak bəlan ti, àgray ti nday ya ti àhəṅgay tay ni ti tīgi ndam *njəlatani ge Melefit ga kaṅgay-kaṅgayani. Nahkay ti èndeveriṅa tūwi ge Melefit ya awayay na dek.

¹⁵ *Məsuf Njəlatani day adəfiki ana leli zlam nday nani jiri ededīṅ. Ere ye ti àdəm enjenjeni ni ti nihi :

¹⁶ « Bay Melefit àdəm :

“Pakama maweni ya anəwəlkabu akaba gatay

ka sarta gani nani ya amara ni ti nahkay hi :

anagray ti təjalaki ahàr ke Divi goro kəlavad,

amanjəhadiviya ana tay a məbərur bu.” »

¹⁷ Àdəm keti :

« Zlam magudarani gatay ahkay do ni zlam gatay ya ti təgray àbəlafu do ni ti anəjalaki ahàr do simiteni.‡ »

¹⁸ Nahkay ti Melefit àmbərfəṅa zlam magudarani ge mis ni kà tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdəm təgri sədaga ana Melefit ti māmberfəṅa zlam magudarani nday nani kà tay a va do.

Məfəki ahàr ke Melefit, mahədakfəṅiyu

¹⁹ Bəza ga mmawa, nahkay ti mèsəra Melefit àvia divi ana leli ga mahədakfəṅiyana kà gəvay a məlan gayaṅ *njəlatani ni va. Divi gani nani ti àvia ana leli a azuhva mimiz ga Yezu ya àṅgəzaya ka ya ti *tədarfəṅ naṅ kà təndal ni.

²⁰ Divi gani nani ti divi maweni, nday ya ti e divi gani nani bu ni ti təṅgət sifa. Divi gani nani ti Yezu àzləkiaba ana leli a. Ka ya ti àmətfəṅ kà təndal ni ti azana ga mahay ga məlan *njəlatani ge Melefit ni ègəzlehva : azana gani nani ti kala vu ga Yezu. Yezu àmət ti mis təhədakfəṅiyu kə Melefit : àmət nahkay ti ègəzlehkaba azana ya àcafəṅa mis ga mahədakfəṅiyani kə Melefit a ni.

²¹ Naṅ ti Bay gədakani ya aṅgalabakabu ndam ge Melefit akaba Melefit ni.

²² Ègia nahkay ti mahədakumfəṅiyu. Mahədakumfəṅiyu ti àna hud bəlan, məfumki ahàr geli dek. Adaba Yezu àgray ti mīgia njəlatana, məjalay ahàr magədavani va do ; àbara leli àna yam njəlatana daya.

²³ Mèsəra Melefit aməgri zlam sulumani ana leli ; məhumioru ma gani ana mis vay-vay, məmbrəṅ ba, adaba Bay ya ti àdəm aməgri zlam nday nani ana leli ni ti Melefit ; naṅ ti àmbat ahàr day-day do.

* 10:7 Limis 40.7-9. † 10:13 Mənjay Limis 110.1. ‡ 10:17 Zeremi 31.33-34.

²⁴ Ahàr àdàm ku way way do e kidīn geli bu mǎfi ahàr ana maslaṅa nahaṅ, mǎvi njəda ana mis e kidīn geli bu ga mawayay mis ndahaṅ akaba ga mǎgri zlam sulumani ana mis.

²⁵ Mǎmbrəṅum macakalavani ba. Mis ndahaṅ ti tǎmbrəṅa, ay leli ti mǎgrum akada gatay ni ba. Kǎsəruma vad ga Bay geli ya amara ni ɛnjia wudak, nahkay zla nahəma mǎmbrəṅum macakalavani ba ; ahàr àdàm ku way way do e kidīn geli bu mǎvi njəda ana maslaṅa nahaṅ.

²⁶ Leli ti mǎsəra jiri ge Melefit ya àgri ana leli na. Nahkay tamal magudar zlam zakw nahəma, mǎsliki mǎgri sədaga ana Melefit ti mǎmbərfəṅa zlam magudarani geli ni kè leli a va do.

²⁷ Tamal mis àgudara zlam a nahkay ti maslaṅa gani mǎgray aṅgwaz dal-dal, adaba Melefit amagrafəṅa seriya, aku gədakani aməzum tay akaba ndam ya tǎgəskabu ma ge Melefit va do ni dek.

²⁸ Kǎsəruma, tamal mis àgra zlam ya ti Melefit acafəṅa mis ga magrana e *Divi gayaṅ ya Məwiz əbəkī ni bu na, mək mis cə mahkər tǎgrakia sedi a ti takad naṅ huya, əsi cicihi ana mis do.

²⁹ Nahkay ti tamal mis acəlkia ka Wur ge Melefit a, azay naṅ akada zlam masakani ni ti Melefit amatraḅ naṅ do waw ? Amatraḅ naṅ ti dal-dal àtam ya atraḅ maslaṅa ya ti àgəskabu Divi gayaṅ do ni, adaba maslaṅa gani nani ti ɛgia mis njəlatani ge Melefit azuhva mimiz ga Yezu a, ay amənjələṅ ke mimiz gani nani akada zlam masakani sawaṅ. Ana mimiz gani nani ti Melefit əwəlkabá pakama gayaṅ akaba geli a, àdàm amahəṅgay leli àna naṅ. *Məsuf Njəlatani àgria *sulum ge Melefit ana maslaṅa gani nana, ay maslaṅa gani ɛndivia Məsuf Njəlatani na sawaṅ.

³⁰ Mǎsəra, Melefit àdàm : « Bay ya ti atraḅvù mis, ahəṅgrivù zlam magudarani ana tay ni ti nu. » Àbu mǎbəkiani keti : « Bay Melefit amagrafəṅa seriya kà ndam gayaṅ a.Š »

³¹ Melefit ti naṅ Bay ga sifa : njəda gayaṅ àtam ga zlam ni dek. Tamal àgəsa mis a awayay matraḅ naṅ ti maslaṅa gani

amacakay daliya dal-dal, daliya nahaṅ àbi àtam daliya gani nani bi.

³² Sərunki ka sarta ya ti kicam pakama ge Melefit enji, kəgəsumkabu ni. Ka sarta gani nani ti mis tǎgria daliya gərgəri kay ana kəli a, ay ti kèbesuma.

³³ Sarta ndahaṅ tǎndivia kəli a, tǎgria daliya ana kəli kè eri ge mis a dek ; sarta ndahaṅ kəvumia njəda ana mis ndahaṅ ya ti təcakay daliya akada nani na.

³⁴ Ndam ya tǎbiyu tay a daṅgay vu ni ti tǎsia cicihi ana kəli a, kəjənumkia tay a. Ka ya ti mis tǎhəlfəṅa zlam gekəli kè kəli a ni ti kəgəsumkabá àna mǎmərana, adaba kǎsəruma, lekulum kəbum ana zlam sulumani àtam ya ti tǎhəlfəṅa kè kəli a ni. Zlam sulumani nday nani ti tanjəhad ga kaṅgay-kaṅgayani.

³⁵ Nahkay zla nahəma, kǎmbrəṅum mǎfumki ahàr ke Melefit ba, adaba tamal kǎmbrəṅum mǎfəki ahàr do ni ti amǎgri zlam sulumani kay ana kəli azuhva nani.

³⁶ Ere ye ti ahàr àdàm kǎgrum ni ti nahkay hi : zum njəda gekəli dek ga moroni kama kama. Tamal kǎgrum nahkay ti akǎgrum ere ye ti Melefit awayay ni, nahkay ti akəṅgətum ere ye ti Melefit àdàm aməvi ana kəli ni.

³⁷ Melefit àdàm :

« Kama gəzit ti Bay ya ti ara ni amara, ɛnjia wudak.

Sarta gani àbi kay va bi.

³⁸ Maslaṅa ya ti nədàm naṅ jireni, afəku ahàr ni ti anəvi sifa.

Ay tamal maslaṅa gani àmbrəṅa nu a ti anəgəskabu naṅ va do. * »

³⁹ Ay leli ti leli ndam ya ti tǎmbrəṅ Melefit, tijiji ni do. Leli ti ndam ya ti tǎfəki ahàr ke Melefit ni, nahkay Melefit amahəṅgay leli, aməvi *sifa ya àndav day-day do ni ana leli.

11

Məfəki ahàr ke Melefit

¹ Məfəki ahàr ke Melefit ti awayay adəmvaba mam ? Tamal məfəki ahàr ke Melefit ti mǎsəra leli mǎbu àna zlam ya ti Melefit àdàm aməvi ana leli ni àndava. Ku tamal mǎpi zlam nday nani faṅ do naṅgu ni, mǎsəra tǎbu ededīn ededīneni.

² Ndam ge Melefit ya ahaslani ni tɛfɛkia ahàr a nahkay, mæk Melefit àzləbay tay azuhva mɛfɛki ahàr gatay ni.

³ Leli day mɛfɛki ahàr ke Melefit. Məsəra Melefit àgraya məlan na dɛk àna ma gayan ya àdɛm na. Nahkay məsəra zlam ya ti mipi ni ti Melefit àgraya àna zlam ya mipi do na.

⁴ Abel day àfɛkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sədaga ana Melefit àtam ga *Kayin ya àgri ni àna sulumani. Abel àra àgra nahkay ti Melefit àzləbay nan azuhva sədaga gayan ni, àdɛm nan ti mis jireni. Ku tamal Abel àmɛta nənɔu ni, ku kani day nan àbu adɛfiki mɛfɛki ahàr ke Melefit ana leli.

⁵ *Enok day àfɛkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àzaba nan a duniya ba, àmɛt ndo. Nan àbi ka duniya va bi, adaba Melefit àzoya nan a gavəla. Ay ku ka ya ti Melefit àzoru nan fan ndo nənɔu ni, Melefit àzləba nan a, àdɛm nan mis sulumani. *

⁶ Tamal mis àfɛki ahàr ke Melefit do ni ti Melefit àzləbay nan do, àdɛm nan mis sulumani koksah. Adaba ku way way do awayay ahədafənɔy kè Melefit nahəma, ahàr àdɛm maslanə gani mɛfɛki ahàr, məgəskabu Melefit nan àbu, məsə Melefit agri zlam sulumani ana nday ya ti tadəbay nan ni.

⁷ Nəwi day àfɛkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti àgəsikia ma. Ka ya ti Melefit adɛfiki zlam ya ti àgravu fan ndo ni ti Nəwi àgraya *slalah ga yam a, təhuriyu akaba ndam ga huɔ ahay gayan, mæk Melefit àhənɔy tay. Nəwi àra àfɛkia ahàr ke Melefit a nahkay ti, Melefit àdɛm nan mis jireni ; nahkay ere ye ti Nəwi àgray ni ti adafaki ndam ga *duniya ti nday ndam jireni do.

⁸ Abraham day àfɛkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti ka ya ti Melefit àzalay nan ni ti Abraham àgəsikia ma. Àsləka ka huɔ gayan a, ɔru ka huɔ ya ti Melefit àdɛm aməvi ni. Àsə məlan ya ti akoru ni do, ay ku tamal nahkay nənɔu ni ɔra.

⁹ Azuhva mɛfɛki ahàr gayan ni ti ànjəhad ka huɔ ya ti Melefit àdɛm aməvi ni, ay ànjəhad ti akada nan zal mirkwi : ànjəhad a ahay miviceni bu. Wur gayan Izak, kələn gani wur huɔ gayan Zekup day tənəhad a

ahay miviceni bu akada gayan ni : nday day Melefit àhi ana tay aməvi huɔ ya ti adɛm aməvi ana Abraham ni ana tay.

¹⁰ Abraham ànjəhad a ahay miviceni bu ni ti adaba ahətay sarta ya ti atafəkad kəsa nahan ni ; kəsa gani nani ti asak ga ahay gani mafəkadani lala. Àsə ahəmamam tələm ahay ga kəsa gani nani ti Melefit, amələmaya ahay nday nana ti nan gani daya.

¹¹ Sara day àfɛkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti Melefit àgray ti mīwi wur. Nan ti dəgalani, medeweleni daya, ay ku tamal nahkay nənɔu ni Melefit àgray ti mīwi wur ; àgray ti adaba Sara àgəskabə ere ye ti adɛm aməgri na amagray ededin.

¹² Nahkay ti ku tamal Abraham nan bəlan, nan medeweleni herem-herem nənɔu ni, bəza huɔ gayan tigi kay. Nday kay akada bənɔur ya a huɔ melefit bu ni, ahkay do ni akada wiyan ga zalaka, təcal koksah.

¹³ Mis nday nani dɛk ti tɛfɛki ahàr ke Melefit, duk abivoru ana kisim gatay təmbrən mɛfɛki ahàr gatay ni ndo. Ka ya ti təmɛt ni ti tənɔt zlam ge Melefit ya ti adɛm aməvi ana tay ni fan ndo ; təsəra zlam nday nani atələbu akada zlam ya ti tɔpioru driɔ ni cilin, mæk təmərvu àna nan. Tədɛm nday ndam mirkwi, kəsa gatay àbi a duniya bu bi.

¹⁴ Gatay ya ti tədɛm nahkay ni ti adafaki nday təbu tajəgay huɔ gatay gatayani.

¹⁵ Tamal təjalakia ahàr ka huɔ gatay ya təmbərbiya na ti akal tɔlikia manɔona eslina.

¹⁶ Ay nihi ti tawayay huɔ sulumani ya àtam ndahan ni ; huɔ sulumani nani ti e melefit bu. Nahkay ti Melefit awayay ti təzalay nan Bay Melefit gatay, təzalay nan nahkay ti àbəlafən dal-dal. Àslamalia kəsa sulumani ana tay a ededin a.

¹⁷ Abraham àfɛkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgəskabu mislini wur gayan Izak. Melefit àhi məgray nahkay ti àhəlfənə eyu a, awayay ti Abraham mādafaki ahəmamam afɛki ahàr ni. Izak ti wur ga Abraham nan bəlan, nahan àbi, Melefit àhi ana Abraham aməvi bəza huɔ kay ti àna nan,

* 11:5 Mənjay Mənjəkiani 5.24. † 11:18 Mənjəkiani 21.12.

18 àdàm : « Akəŋgət bəza huđ gayak ti àna Izak.† » Ku tamal nahkay nəŋgu ni, Abraham àgəsikia ma ana Melefit a,

19 adaba àhi ana ahàr Melefit ti esliki mahəŋgaraba mis e kisim ba tata. Abraham àra àfəkia ahàr a nahkay ti Melefit àhəŋgri wur gayaŋ ni. Ge Melefit ya àhəŋgri wur ga Abraham ni ti adafaki ere ye ti amagravu kama kama ni.

20 Izak day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri *sulum ge Melefit ana ata Zekup nday ata Eseyu : àdəmki ma ka zlam ya amagrakivu ka tay ni.

21 Zekup day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àgri sulum ge Melefit ana bəza ge Zuzef cəeni. Àgri ana tay ti ka ya ti awayay endevervu ni ; àra àgria sulum ge Melefit ana tay a ti àjakvu àna aday, àhəŋgriuru ahàr a hađ ana Melefit. ‡

22 Zuzef day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àdəm ndam *Izireyel ataslaka ka hađ Ezip a. Àdəm ma gani nani ti ka sarta ya ti awayay endevervu ni ; àdəm ka ya ti ataslaka ni ti təhəla aslat gayaŋ a.

23 Ata bəŋ ge Məwiz day təfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti təŋgah naŋ kiyi mahkər. Təŋgah ti adaba wur ni àbəlay ; *Faroŋ bay məgur hađ ni àdəm təbazl bəza ga ndam Izireyel, ay ti tàgrafəŋa aŋgwaz kà ma gana ndo.

24 Məwiz day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ka ya ti ègia gəđakana ni ti àwayay ti təđəm naŋ wur ga wur ga Faroŋ ni va ba.

25 Àwayay ti hojo təgri daliya akada ya təgri ana ndam Izireyel ndahaŋ ni ere gani ti amərvu àna zlam magudarani ni, adaba zlam magudarani ti avay məmərani gəzit cilin.

26 Àhi ana ahàr hojo təgri daliya akada ya ti təgri ana *Krist ni ere gani ti aŋgət elimeni ga hađ Ezip ni dek ni. Àjalaki ahàr ti ka zlam sulumani ge Melefit ya aməgri azuhva məfəki ahàr gayaŋ ni.

27 Məwiz àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti àsləka ka hađ Ezip a. Ku tamal bay ga hađ ni àzumkia bəruv a nəŋgu ni, àgrafəŋa aŋgwaz a ndo. Məwiz àmbrəŋ məfəki ahàr gayaŋ ni ndo, ègia akada èpia Bay Melefit, naŋ ya ti èpivu do na.

28 Məwiz àra àfəkia ahàr ke Melefit nahkay ni ti àgray ti ndam Izireyel təgray *Pak ye enjenjeni ni : təbəki mimiz kà mahay gatay. Təgray nahkay ti, ti *məslər ge Melefit ya àslərbiyu ga mabazl bəza meykweya ni ènjifin kà bəza gatay ni ba.

29 Ndam Izireyel təfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti təsləkaba a Dəluv Ndizeni ni ba ; təsləkaba ti akada ka hađ mikəleni, yam àbi ka məlaŋ gani bi. Ay ka ya ti ndam Ezip tawayay masləkabana ni ti yam ni àndaba tay a dek, təməta.

30 Azuhva məfəki ahàr ga ndam Izireyel ni ti gudu ga kəsa Zeriko àmbəd. Àmbəd ti adaba ndam Izireyel ni təfəkia ahàr ke Melefit a, təvelinə kəsa na vad adəskəla.

31 Rahap wal hala ni day àfəkia ahàr ke Melefit a. Nahkay ti a vad ya ti ndam Izireyel təbazl ndam ya ti təgəskabu ma ge Melefit do ni ti təkad naŋ ndo. Təkad naŋ ndo ni ti adaba àfia ahàr ana ndam Izireyel ya təsləroru tay ga məmənjiyu hađ na, adafaki tay ndo.

32 Nihi ti nədəmkiyu mam ? Sarta àbi ga mazlapakiani bəlaŋ àna bəlaŋ ka ata Zedeyoŋ, Barak, Samsoŋ, Zefte, Devit, Semiyel akaba ndam ndahaŋ ya təhəŋgaray pakama ge Melefit ni bi.

33 Nday nani dek ti təfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti mis ndahaŋ e kidin gatay bu təyefinə kà ndam ga hađ ndahaŋ a, mis ndahaŋ tàgrafəŋa seriya kə mis àna jiri a, mis ndahaŋ tipia zlam sulumani ya Melefit àdəm aməgri ana ndam gayaŋ na, mis ndahaŋ təkadfəŋva kà mazlahku a, tətama tay àna njəda,

34 mis ndahaŋ tətamfəŋa kà aku ya agəs zlam gədək-gədək na, ènjifin kà tay ndo, mis ndahaŋ tətamfəŋa kə mis ya ti tawayay tabazl tay àna maslalam a na. Ka ya ti njəda àfəŋ kà tay bi ni ti Melefit àvia njəda ana tay a ; ka ya ti təgray silik ni ti tàgrafəŋa aŋgwaz kə mis ndahaŋ a ndo simiteni ; təgara ndam silik ga hađ ndahaŋ a kay.

35 Wəl ndahaŋ tipia ndam gatay ya təmət, təŋgaba e kisim ba na.

Ay mis ndahaŋ ti ni ndam ezir gatay təgria daliya kay ana tay a, təməta àna naŋ a ; tamal mis nday nani təmbrəŋa məfəki

‡ 11:21 Məŋjay Məŋjəkiani 47.31.

ahàr gatay ke Melefit a ni ti akal ndam ezir ni tàmbrəŋa tay a, ay tàmbrəŋ məfəki ahàr gatay ni ndo, adaba tawayay sifa məweni ya Melefit aməvi ana tay ni, tədfəm sifa gani nani àtam sifa ya a duniya bu ni.

³⁶ Mis ndahan e kidīŋ gatay bu təcaka daliya gərgəri a kay: mis tēyefiŋa kà tay a; təzləba tay àna kurupu a; təwəla tay àna jejirbi a; təbiya tay a daŋgay va;

³⁷ tizligia tay àna akur a, təməta àna naŋ a; təkəkaba tay àna si a; təbazla tay àna maslalam a. Mis ndahan ti ni təsawaday satat, təkakabu ambəl ga təmbak ahkay do ni ga awak. Zlam ahəci tay, mis təgria daliya ana tay a kay, təmənjaləŋ kà tay akada nday kərá.

³⁸ Nday ti tēdevu satat a hud gili bu akaba a həma bu; tənjuhəd a ahuzl bu ahkay do ni e evid bu. Nday ti mis sulumani, giri-giri akal tanjuhəd a mələŋ sulumani ya àtam duniya hini àna sulumani ni bu.

³⁹ Mis nday nani dek ti Melefit àzləba tay a, àdəm nday ndam gayan sulumani adaba təfəkia ahàr a. Ay tənŋət zlam sulumani ge Melefit ya àdəm aməvi ana ndam gayan ni ndo.

⁴⁰ Tənŋət ndo ni ti adaba Melefit awayay mendeveŋ tawi gayan ya agri ana mis dek ni ka ahar bəlaŋ. Aslamalia zlam sulumani ana leli a, àtam zlam sulumani ya ti tədfəm aməvi ana tay ni; nahkay awayay ti nday day tənŋət zlam sulumani gani nani ka sarta ya ti leli aməŋgət ni.

12

Məmbərəŋ məfəki ahàr ka Yezu ba

¹ Ègia ndam nday nani dek təfəkia ahàr ke Melefit a, kala təbu akaba leli, tədfiki divi ana leli nahəma, məmbərəŋ zlam ya ti acafəŋa leli ga moroni kama kama na dek. Məmbərəŋ magudar zlam daya, adaba magudar zlam ti agəs leli akada ga adak ya agəs azana ni. Ahàr àdəm mācuhwaki ke divi ya ti Melefit àdfiki ana leli ni, məmbərəŋ ba.

² Məmənjumlahəŋoru ka Yezu. Àvi divi ana leli ga məfəki ahàr ke Melefit ti naŋ; Bay ya ti èndeveŋ tawi ge Melefit ya agri ana leli ni ti naŋ gani daya. Àgəskabá ti *tādarfəŋ

* 12:6 Gozogul 3.11-12.

naŋ kà təndal, àjalaki ahàr ke mimili gani ndo simiteni; àjalaki ahàr ti ka məmərani ge Melefit ya aməvi ni. Melefit ti naŋ àbu manjuhədani e kərsi gayan bu, agur zlam dek; nihi ti Yezu naŋ digusa kà ahar ga daf gayan a mələŋ ga gədfakani bu.

³ Jalumki ahàr ka Yezu. Naŋ ti ndam magudar zlam təgria daliya kay, ay ti èbesa. Tamal kajalumki ahàr ti ahar amadəgafəŋa kə kəli a do, akamətabum do.

⁴ Lekulum kəbum kəkadumfəŋva kà zlam magudarana, ay kekileŋa ku mis bəlaŋ e kidīŋ gekəli bu tekeđi amət azuhva kadvu nani faŋ ndo timey.

⁵ Jalumki ahàr ka pakama ge Melefit ya àhi ana kəli, avi njəda ana kəli akada ga bəŋ ga bəza ya ahi ma ana bəza gayan ni; ma gani nani ti nahkay hi:

« Wur goro, tamal Bay Melefit atrab kur, awayay ti kəsər zlam ti, gəskabu; ka ya ti aləguk ni ti ahar àdəgafuka ba.

⁶ Adaba maslaŋa ya ti Bay Melefit awayay naŋ ni ti

atrab naŋ, awayay ti məsər zlam.

Maslaŋa ya ti Bay Melefit agəskabu naŋ, àdəm naŋ wur gayan ni ti azləb naŋ.* »

⁷ Nahkay tamal kacakum daliya ti, sərunki Melefit naŋ àbu atrab kəli ti kəsər zlam; afi ahàr ana kəli akada ga bəŋ ga bəza ya afi ahàr ana bəza gayan ni. Wur ya ti bəŋani àtrab naŋ do ni ti àbu waw?

⁸ Bəza ge Melefit dek ti Melefit atrab tay; ay tamal Melefit àtrab kəli do ni ti adafaki lekulum bəza gayan do, lekulum bəza məva.

⁹ Nədfəm nahəma, ata bəŋ geli ya ka had ni tàtraba leli a, leli ti ni mīciikia ma ana tay a. Ègia nahkay ti ahàr àdəm mīciiki ma ana Bəŋ geli ya a hud melefit bu ni àtam ya ti mīciiki ma ana ata bəŋ geli ya ka had ni. Adaba tamal magray nahkay ti aməŋgət *sifa ya àndav day-day do ni.

¹⁰ Ata bəŋ geli ni tàtrab leli ti ga sarta bal. Təgray nahkay ti təhi ana ahàr tawayay mədfiki divi sulumani ana leli. Ay Bəŋ geli ya hud melefit bu ni ti ni atrab leli ti ga məjənaki leli ededīŋ ededīŋeni, awayay ti mīgi njələta akada gayan ni.

11 Ku way way do ka sarta ya ti tatraḅ naṅ ni ti ahàr ahèli, àmèrvu do. Ay kèlèṅ gani maslaṅa ya ti tatraḅa naṅ a, àcaha zlam àna naṅ a ni ti ègi zal jiri, arañja àhèli ahàr va do.

Manjàhad ga ndam ga Yezu

12 Nahkay zla nahèma, ahar àdègafèṅa kè kèli a ba, zum njèda gekèli dèk ga moroni kama kama.

13 Dègum ndilèḅa, kèzum divi madàngwani ba. Tamal kègrum nahkay ti maslaṅa ya ti asak awèr naṅ ejigèdesley ni emigi zal dèra do, amanḅgaba.

14 Ere ye ti ahàr àdèḅ kègrum kèlavad ni ti nihi : Njàhadum àna sulumani akaba mis dèk. Zum njèda gekèli dèk ti kànjàhadum kèlavad ndam *njèlatani ge Melefit. Maslaṅa ya ti ànjèhad njèlata do ni ti emipi Bay geli day-day do.

15 Bumvu slimi ti maslaṅa àmbrèṅ mægèskabu *sulum ge Melefit ya agri ni ba. Maslaṅa ya ti agudar zlam e kidìṅ gekèli bu nahkay ni ti naṅ akada ga mawèl ya afètaya e dini bu na. Ku way way do ègi nahkay ba, adaba tamal ègia nahkay ti emizibi mis ndahaṅ kay, etigi akada gayan ni.

16 Maslaṅa àgray hala e kidìṅ gekèli bu ba. Maslaṅa àmbrèṅ ere ye ti Melefit awayay ni akada ge Eseyu ya àmbrèṅa ni ba. Naṅ ti meykweya, akal bəṅani agri sulum ge Melefit azuhva nani, ay sulum gani nani ti Eseyu àzay akada zlam masakani, àzumfèṅ zlam afa ga wur ga məṅani sak bəlan ka duwa gani cilinḅ. †

17 Kəsèruma, kèlèṅ gani àwayay ti bəṅani mēgri sulum gani, ay bəṅani àgri ndo. Ku ètəwi mitəweni nəṅgu ni bəṅani àmbatkaba majalay ahàr a ndo, àgri ndo.

18 Lekèlèḅ kèbum kahèdakumfèṅiyu kè Melefit ti gèrgèri akaba ga ndam ya ahaslani kè hèma *Sinayi ni. Eslini ti tàhèdakfèṅiya kè zlam ya tìnjifin na, kè aku a, kè mèlanḅ zìṅ-zìṅena, kè maklaḅasl didilìṅena, kè bəlgadaṅ a.

19 Eslini ti ticia mahènday ge mezlelim a, akaba dèṅgu ge Melefit ya àhènday na. Tàra ticia dèṅgu ge Melefit na ti tàgra aṅgwaz a, tédèḅ àhikivu ma ana tay ku bəlan va ba.

20 Adaba tēhi ana tay : « Ku tamal zlam ga gəṅaw ènjifinḅa kè hèma na nəṅgu ni, tìzligi àna akur, tàkad. ‡ » Ma gani nani ti àsia aṅgwaz ana tay a dal-dal.

21 Ku Məwiz day ere ye ti àgravu eslini ni dèk àsia aṅgwaz a dal-dal, àdèḅ : « Nəgəgər, bəruv atukaba. § »

22 Ay lekèlèḅ kèbum kahèdakumfèṅiyu kè Melefit ti akada gatay ni do. Kahèdakumfèṅiyu ti kè hèma *Siyon, kè kəsa ge Melefit Bay ga sifa ni, kəsa nani ti Zeruzalem ya e melefit bu ni. Kahèdakumfèṅiyu ti kè *məslər ge Melefit dal-dalani, tàcalvu do simiteni, tàcakalavu ga magray wuməri ni.

23 Kahèdakumfèṅiyu ti kè ndam ge Melefit macakalavani. Nday dèk ti Melefit àdèḅ nday meykweya gayan, slimi gatay àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ya a huḅ melefit bu ni. Kahèdakumfèṅiyu ti kè Bay Melefit, naṅ ya ti agrafèṅa seriya kè mis a dèk ni. Kahèdakumfèṅiyu ti kè ndam gayan ya àdèḅ nday ndam jireni ni ; mis nday nani ti Melefit èndeverinḅa təwi gayan ya agri ana tay na dèk àndava.

24 Kahèdakumfèṅiyu ti kè Yezu, naṅ ya ti àgray ti Melefit awèlkabu pakama məweni akaba ge mis ni. Kahèdakumfèṅiyu ti azuhva mimiz gayan ya ègèceki ke kèli ni. Mimiz ga Yezu ti adafaki zlam sulumani, mimiz gani nani ti akada ga Abel ni do.

25 Bumvu slimi, ahàr àdèḅ ku way way do àmbrèṅ məbi slimi ana pakama ga Bay ya ti ahi ma ni ba. Ahaslani ti tēhəṅgria ma ge Melefit ana mis a ; nday ya ti tēhəṅgri ma gani nani ana mis ni ti nday ka had, ay ti mis ndahaṅ tægèskabu ma gani nani ndo, nahkay ti Melefit àtraḅa tay a. Ay nihi ti Bay ya ti ahi ma ana leli ni ti naṅ a huḅ melefit bu. Nahkay tamal leli mægèskabu ma gayan ni do ni ti amatraḅ leli dal-dal do waw ?

26 Ka ya ti Melefit àzlapay ahaslani ni ti had àdaday azuhva dèṅgu gayan ya àhènday ni. Ay nihi ti àdèḅ nahkay hi : « Sak bəlanḅ keti anagray ti had mādaday ; ay amadaday ti had cilinḅ do, huḅ melefit amadaday daya.* »

† 12:16 Mənjay Mənjəkiani 25.29-34. ‡ 12:20 Mahərana 19.12-13. § 12:21 Mimbiki 9.19. * 12:26 Aze 2.6.

27 Àdám « Sak bəlanj keti » nahkay ti, adafaki zlam ya ti Melefit àgraya tay a, tədəday ni ti atambatvu, atələbi va bi. Melefit amagraj nahkay ti, awayay ti zlam ya ti atəgəjəni ni ti zlam ya ti tədəday va do ni cilin.

28 Nahkay məlanj sulumani ya ti Melefit aməvi ana leli ni ti amadađay do. Ègia nahkay ti məgrumi səsı dal-dal ! Məgrumi səsı ti nahkay hi : məzləbum nanj akadađ gayan j ya awayay ni, məhənjgrumioru ahər a had, məgəsumiki ma daya.

29 Adaba Melefit geli ti nanj aku ya azum zlam dek ni.

13

Magray ere ye ti Melefit awayay ni

1 Ègia lekulam kà mən j gekuli ti kəmbərənjum mawayavani e kidin j gekuli bu ba.

2 Kəmbərənjum məgəskabu ndam mirkwi ba daya ; mis ndahan j ka ya ti təgəskabu mirkwi ni ti təgəskabá *məslər ge Melefit a, ay təgəskabu ti ka məsər gatay do.

3 Jalumki ahər ka ndam danjay akadađ lekulam day kəbum akaba tay a danjay bu. Jalumki ahər ka ndam ya ti mis təgri daliya ana tay ni akadađ təgri ti ana kuli, adaba lekulam day mis.

4 Nawayay ti mis dek təgəskabu ma ge Melefit ya adəmki ka məhəlvani ata wal ata zal ni ; ndam ya ti təhəlvə andava ni ti təgraj mesəwehvu ba. Adaba Bay Melefit amagrafənjə seriya kà ndam ya ti tagraj mesəwehvu ahkay do ni tagraj hala na.

5 A manjəhad gekuli bu ni ti ku way way do əjalaki ahər ka mawayay sinj ba ; zlam ya ti nanj əbu əna nanj ni ti məmərvu əna nanj, adəbay zlam ndahan j ba. Adaba Melefit Melefiteni adəm əna ma gayan j :

« Day-đay anəmbərənj kur do, anasləkafuka do.* »

6 Nahkay ti ku way way do e kidin j geli bu məzay njədə, mədəm :

« Bay ya ti ajənaki nu ni ti Bay Melefit ; nahkay ere ye ti aməsə anjwaz ni ti əbi ; mis hihirikenı esliki məgru mam ?† »

7 Jalumki ahər ka gədəkani gekuli, nday ya ti təhi ma ge Melefit ana kuli enjenjəni ni. Jalumki ahər ka manjəhad gatay, ahəmamam təfəki ahər ke Melefit duk əbiviyu ana kisim gatay ni. Lekulam day fumki ahər ke Melefit akadađ gatay ni.

8 Yezu *Krist ti əmbatvu do. Kani ti nanj əbu akadađ ye eweni ni, amələbu nahkay ga kanjay-kanjayani.

9 Mis ndahan j təbu təcahi zlam kay ana kuli gərgəri akaba ya kəcahum ni, tawayay tijin jkia kuli ke divi a, ay ti kəgəsumiki pakama gatay ni ana tay ba. Təcahi zlam ndahan j əki ka zlam məzumani ana mis, ay ti ere ye ti avi njədə ana mis ni ti *sulum ge Melefit ya agri ana tay ni, do ni ti zlam məzumani do. Zlam gani nani ti əjənaki ndam ya təgəskabá ma gana ni do.

10 Ndam ya təgri təwi ana Melefit a ahay gayan j bu ni ti təbu təhəpəd zlam ndahan j ya tisin jni ana Melefit, təviyekı ni. Leli day məbu ana məlan j *meviyekiki zlam ana Melefit, ay nday ya ti tisin jni zlam ana Melefit akadađ ya ahaslani ni ti tislıki məzum zlam ya təvi ana Melefit ka məlan j geli ni koksah. ‡

11 Ti Melefit məmbərfənjə zlam magudarani ge mis ni kà tay a nahəma, ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni tisin jni zlam, mək gədəkani gatay ahuriyu əna mimiz gani a məlan j *njəlatani ni vu. Təra tisin jni zlam na ana Melefit a nahkay ni ti tasləkaba əna kisim gana a kəsə gatay ni ba, takoru əna nanj a dala vu, teviyek.

12 Agrakıvu ka Yezu day nahkay. Təsləkaba əna nanj a kəsə ba, tōru təkad nanj ti a dala bu. Awayay nahkay ti, ti ndam gayan j tıgi njəlatani azuhva mimiz gayan j ya anjəzaya ni.

13 Təkad nanj a dala bu ni ti təbəkıa mimili a ; ahər adəm məgəskabu ti təbəkıa mimili gani nani ke leli daya. Nahkay ti məsləkumaba a kəsə ni ba, mədəgum a dala vu ka məlan j gayan j ya nanj əvu ni.

14 Adaba ahalay a duniya bu ni ti leli məbi əna kəsə ya anjəhad ga kanjay-kanjayani ni bi. Nahkay ti madəbay kəsə məwenı ya ti Melefit aməvi ana leli ni.

* 13:5 Mənjay Mimbiki 31.6, 8 ; Zezəwi 1.5. † 13:6 Limis 118.6. ‡ 13:10 Mis ndahan j tədəm zlam ya təvi ana Melefit ka məlan j meviyekiki zlam ana Melefit geli ni ti dəf ge Melefit. Mis ndahan j ti ni tədəm nani ti kisim ga Yezu ya aməfənj kà təndal ni. Ay a huđ gani bu ni ti ma cəni nday nani ti ma bəlan j.

15 Àna njəda ga Yezu ti ahàr àdəm məgrumi sədaga ana Melefit kəlavad; sədaga gani nani ti mazləbani geli ya mazləbay naŋ ni. Ka ya ti mazləbay Melefit ni ti mədəm naŋ gədakani kè meleher ge mis dek.

16 Ahàr àdəm kəgrumi zlam sulumani ana mis ndahaŋ, kəvumi zlam gekəli ana tay ga məjənaki tay: jalumki ahàr, kəmbərəŋum ba. Zlam nday nani ti akada ga sədaga ya məgri ana Melefit ni; sədaga gani nani ti àbəlafəŋ dal-dal.

17 Gəsumiki ma ana gədakani ya təcahi ma ge Melefit ana kəli ni, grum ere ye ti təhi ana kəli grum ni, adaba təbu təfi ahàr ana kəli ti kənjəhadum àna sulumani kè eri ge Melefit; Melefit emihindifiŋa manjəhad gekəli ni kà tay a. Tamal kəgəsumikia ma ana tay a ti atəmərvu, nahkay do ni ti manjəhad gekəli ni aməhəli ahàr ana tay. Ay tamal àhəlia ahàr ana tay a ti ajənaki kəli aw?

18 Həŋgalumi Melefit ana leli kəlavad. Məsəra, məgudar zlam ndo, mawayay magray zlam sulumani kəlavad.

19 Ere ye ti nawayay dal-dal ni ti nihi: həŋgalumu Melefit ti māvū divi ga moroni afa gekəli ke weceweceni.

Bay ya ti àbəki pakama ni ahəŋgalay Melefit

20 Melefit ti agray ti mis tənəhadkəbu àna sulumani, ahəŋgaraba Bay geli Yezu e kisim ba. Yezu ti bay mahətay zlam gədakani, amət azuhva leli, leli təmbəmbak gayan; àna mimiz gayan ni ti Melefit *àwəlkəbu pakama gayan akaba geli ga kaŋgay-kaŋgayani.

21 Nahkay ti nahəŋgalay Melefit ti məvi njəda gayan ana kəli ti təwi gekəli ya kəgrum ni dek mənja sulumani, ti kəgrum ere ye ti awayay ni. Nahəŋgalay naŋ ti leli dek məgray ere ye ti àbəlafəŋ ni àna njəda ga Yezu *Krist. Yezu Krist ti mis dek təzləbay naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay.

Mendeveriŋ ga pakama

22 Bəza ga mmawa, nahəŋgalay kəli gəsumkabá ma goro na, adaba nəbiki ana kəli ti ga məvi njəda ana kəli. Ma goro ni ti kay do, gəzit nahkay timey!

23 Nəhi ana kəli nahəma, təfaya wur ga məŋ geli Timote a danğay ba. Tamal àra afa goro a weceweci ti amarakaboru afa gekəli ga məməŋjiyu kəli.

24 Grumi sa geli ana gədakani gekəli dek akaba ana ndam ge Melefit ndahaŋ ni dek. Bəza ga məŋ geli ndam Itali ni təgria sa ana kəli a.

25 Melefit məgri sulum gayan ana kəli dek ti.

Wakita ge Zek ya àbèki ni Ere ye ti mādēmki ka wakita ge Zek ya àbèki ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zek (1.1). Ndam māsər zlam tādəm naṅ ti Zek zal asak ga Yezu, wur ga mən ge Zeṅ ni do, adaba bay Erot àkadà naṅ a (Tɔwi 12.2) : tādəm bay ya àbèki wakita hini ni ti Zek wur ga mən ga Yezu ni (Galasi 1.19). Zek wur ga mən ga Yezu ni ti ègia gədakana ga ndam ga Yezu a Zeruzalem a (Tɔwi 15.13 ; 21.18 ; Galasi 2.9).

Zek àbikioru wakita gayan ni ana « dini kru mahar cœni medeveni ka had gərgərani ni » (1.1). Dini kru mahar cœni ni ti nday ndam Zude, ay Zek àbikioru ti ana ndam ga Yezu (2.1) : Zek ti zal Zude, ànjəhad a Zeruzalem ; bi a majalay ahər gayan bu ndam ga Yezu ti ahar gədakani ndam Zude. Zek àzlapay ti akada ga zal Zude ni : mazavu gani ka ya ti àdəm Melefit Bay Njəda-njədani ni ti àzlapay àna ma Hebri « Sabaot » (5.4 ; mənjumiyu ka TOB).

Zek ti àsəra ma ga Yezu ya àcahi ana mis na lala : gurumkabu Zek 2.5 akaba Meciyu 5.3 ; Zek 3.10-12 akaba Meciyu 7.15-20 ; Zek 3.18 akaba Meciyu 5.9 ; Zek 5.2-3 akaba Meciyu 6.19-20 ; Zek 5.12 akaba Meciyu 5.33-37. Zek àhi ana ndam ga Yezu si təgray təwi sulumani kwa : tamal məfəkia ahər ka Yezu a ti àbəlāy, ay ahər àdəm māgray təwi àna məfəki ahər geli ni (2.14-26). Pol àdəm Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva təwi geli ya məgray ni do, Melefit àdəm leli ndam jireni kè eri gayan ti azuhva geli ya məfəkia ahər ka Yezu a ni cilin (Rom 3.21-31). Pol àdəm Melefit àdəm Abraham ti mis jireni kè eri gayan ti azuhva məfəki ahar gayan, do ni ti azuhva təwi gayan ya àgray ni do (Rom 4) : Zek ti ni àdəm Melefit àdəm Abraham mis jireni kè eri gayan ti azuhva zlam ya àgray, adafaki məfəki ahər gayan ni (2.20-24). Ma ga ata Pol akaba Zek ni ti bəlan, ay Pol àdəm ahəngay leli ti Melefit cilin, do ni ti təwi geli ya magray ni ti àhəngay leli do ; Zek ti ni àdəm ahəngay leli ti Melefit cilin, ay adafaki

Melefit àhəngay leli a ti təwi geli ya magray ni. Tamal məgray təwi sulumani àna njəda ga Məsuf ge Melefit do ni ti māsər Melefit àhəngay leli a ti ahəmamam ?

Nahkay zla nahəma, a wakita gayan ni bu Zek àvi sawari gərgəri kay ana ndam ga Yezu, àhi ana leli ahəmamam mənəhad àna sulumani ni. Si məbi slimi ana ma gayan ni lala kwa.

Sa ge Zek

¹ Nu Zek bay məgri təwi ana Melefit nday ata Bay geli Yezu *Krist nəgri sa ana kəli dek, lekələm dini kru mahar cœni medeveni ka had gərgərani ni.

Melefit avi majalay ahər sulumani ana ndam ya təfəki ahər ni

² Bəza ga mmawa, ka ya ti daliya ku weley weley do dek àca kəli a nəngu ni mərūmvu dal-dal.

³ Adaba kəsərūma daliya gekəli ya kacakum ni ti adafaki kəbum kəfumki ahər ke Melefit lala, kəmbərənum do. Nahkay akəzumkivu njəda gekəli ge mebesey daliya ni.

⁴ Kiguma ndam ya tebesey daliya na nahkay ti, zum njəda gekəli dek ga moroni kama, ti kigum ndam *njəlatani, ere ya ahəcikivu ana kəli ge migi njəlatani ni ti àbi.

⁵ Ay bi mis e kidin gekəli bu àsəra àjalay ahər sulumani do ni ti, mihindi afa ge Melefit, nahkay Melefit aməvi majalay ahər sulumani ni. Adaba Melefit ti àgray sidək do, avi zlam ana ku way way do dek, àcafəna mis ge mihindilin zlam a do.

⁶ Ay tamal mis ehindi zlam afa ge Melefit nahəma, məfəki ahər Melefit aməvi ere gani ededin, àjalay ahər cə cə ba. Adaba maslaṅa ya ti àjalay ahər cə cə ni ti naṅ akada ga yam ya ti aməd adadāy, aṅgoru àna naṅ gwar hi gwar hi ni.

⁷ Maslaṅa gani nani ti ngay Bay geli aməvi zlam ti àhi ana ahər ba simiteni.

⁸ Adaba maslaṅa gani nani ti naṅ àbu àjalay ahər cə cə, a zlam ya agray ni bu dek ti ambat majalay ahər gayan cepa cepa.

Ndam ge elimeni akaba ndam talaga

⁹ Tamal maslaṅa èsli mis kè eri ge mis ndahan do, afəki ahər ka Yezu ti ahər àdəm

mâmêrvu, adaba kè eri ge Melefit ti ègia mis gəđakana.

¹⁰ Mis tamal elimeni gayan̄ àbu, afəki ahàr ka Yezu day mâmêrvu, adaba Melefit àhəŋgoraya nan̄ kələŋ a : məsəra bay ge elimeni ti aməmət akada ga vay-vay ga zlam ya tadəgafəŋa ni.

¹¹ Vay-vay tamal fat àvəđia èviyeka ti adəgafəŋa, àbəlay va do. Nahkay day bay ge elimeni aməmət ka ya ti nan̄ àbu agray təwi ga madəbay elimeni gayan̄ ni.

Zlam ya ezligiyu mis a magudar zlam vu ni

¹² Tamal mis acakay daliya, ebesey, àmbrəŋ məfəki ahàr ka Yezu do nahəma, mâmêrvu adaba tamal èbesa nahkay ti Melefit aməvi *sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Melefit àdəmbiya aməvi ana ndam ya ti tawayay nan̄ ni, aməvi ti akada ya ti təvi zlam ana maslaŋa ya ti èhita mis ndahan̄ a ni.

¹³ Tamal mis awayay adiyu a magudar zlam vu ti ŋgay Melefit ezligiyu nan̄ ti àdəm ba. Adaba Melefit ti tizligiyu nan̄ a magudar zlam vu koksah, èzligiyu mis a magudar zlam vu do daya.

¹⁴ Ezligiyu mis a magudar zlam vu ti majalay ahàr ga maslaŋa gani nani, adaba majalay ahàr gayan̄ ni magədavani, agosay nan̄, azoru nan̄ a magudar zlam vu.

¹⁵ Majalay ahàr gayan̄ magədavani ni àra èzligiya nan̄ a zlam magudarani va nahəma, zlam magudarani gayan̄ ni edisl. Emidisla ti amakad maslaŋa gani.

¹⁶ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nəhi ana kəli nahəma, kəgosum ahàr gekəli ba.

¹⁷ Zlam sulumani ya mis tədi ahàr ga sulum ni dek ti asləkabiya agavəla. Aslərbiyu ti Melefit ; nan̄ gani àgraya zlam masladana dek ; àcəlaya ahkay do ni àdiyu akada ga fat ni do ; àmbrəŋ leli a mələŋ ziŋ-zijen̄i bu do.

¹⁸ Àwayay ti mīgi bəza gayan̄, mək mīgi àna pakama gayan̄ ge jiri ya àdəm na. Migia bəza gayan̄ a ti, àhəl leli enji akada ga hay ya tacal ni.

Kəbumi slimi ana ma ge Melefit cilin̄ ba ; grum təwi àna nan̄

¹⁹ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nahkay ti nawayay ti kəsərum zlam : ahàr àdəm ku way way do mawayay məbi slimi ana pakama, ay àzlapay ke weceweceni ba, àzum bəruv weceweci ba daya.

²⁰ Adaba tamal mis àzuma bəruv a ti àgray təwi ge jiri kè eri ge Melefit do.

²¹ Nahkay zla nahəma, ahàr àdəm mbrəŋum majalay ahàr gekəli magədavani dek akaba təwi ya kəgrum ga cuday ni dek. Gəsumkabá pakama ya kicəm na àna məbəruv bəlan̄, adaba pakama gani nani ti njəda àfəŋ : Melefit ahəŋgay kəli àna nan̄, akəŋgətum *sifa ya àndav day-day do ni àna nan̄ tata.

²² Ay kəgosum ahàr gekəli ba : kəbumi slimi ana pakama ge Melefit cilin̄ ba ; grum ere ye ti kicəm a huđ gani bu ni daya.

²³ Adaba tamal mis abi slimi cilin̄, àgray ere ye ti èci a huđ gani bu ni do ni ti, maslaŋa gani ti akada mis ya ti àmənjavaiya a kutrum va,

²⁴ àmənjavaiya ti asləka, mək vu gayan̄ ya èpi ni agəjazlki ahàr həya ni.

²⁵ Ay *Divi ge Melefit ya àdəfiki ana leli ni ti məsəra arəŋa àhəcakivu do, agray ti mīgi evidi ga zlam magudarani va ba. Nahkay tamal mis amənjadi ke Divi nani, agəskabu dek mək agray təwi àna nan̄ ti Melefit aməvi məmərani azuhva nani. Ay ahàr àdəm abi slimi, ma gani agəjazlki ahàr ba ; ahàr àdəm mągroru təwi àna nan̄.

²⁶ Tamal mis àdəm nan̄ mis ge Melefit mək azlapay kwaŋa kwaŋa ti agosay ahàr gayan̄ ; gayan̄ ya àdəm nan̄ mis ge Melefit ni ti ègia zlam masakana.

²⁷ Maslaŋa ya ti nan̄ mis ge Melefit ededīŋ ededīŋeni ni ti anjəhad̄ njəlata kè eri ga Bəŋ geli Melefit, àgudar zlam do simiteni. Ere ye ti agray ni ti nihi : ajənaki bəza kuđa akaba wəl madakway ya təkakay daliya ni, acuhwafəŋa kə zlam magudarana ya ndam ga *duniya tagray na daya.

2

Kicirəmkaba mis a ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, lekələm kəbum kəfumki ahàr ka Bay geli Yezu *Krist ; nan̄ ti gəđakani àtam zlam dek.

Kəfumki ahàr nahkay ti kicirumkaba mis a ba.

² Mazavu gani, bi lekulum kàcakalumva, mək mis cə təhurkiviyu ke kəli : bəlan gani naŋ àbu àna mili ga gru a ahar bu, məbakabu azana sulumani, naŋ nahaŋ ni ti ni zal talaga, azana gayaŋ midigweni ;

³ tamal kəgəsumkabu maslaŋa ya ti məbabakabu azana sulumani ni lala, kəhumi : « Njəhada ahalay a ka məlan sulumana, » mək kəhumi ana zal talaga ni : « Cika jik, » ahkay do ni : « Njəhada a ga had a ka məlan ya nabəhadki asak na » nahəma,

⁴ kicirumkaba mis a do waw ? Nahkay majalay ahàr gekəli ya kajalumki ke mis ni ti magədavani do waw ?

⁵ Bəza ga mmawa goro ni, nawayay kəli ; nahkay nawayay ti kəbumi slimi ana ma goro ya nəhi ana kəli ni : Melefit àdəm ndam ya tawayay naŋ ni atəhuriyu a Məgur gayaŋ vu. Ndam ya àdaba tay a ga məhuriyani a Məgur gayaŋ vu ni ti ndam ya ti nday ndam talaga kè eri ga ndam ga *duniya ni do waw ? Adaba ndam nday nani ya təfəki ahàr ka Yezu ni ti məfəki ahàr gatay ni ègia elimeni gatay a.

⁶ Ay lekulum ti kəbumki mimili ka ndam talaga, kəhumi ana ahàr tislə arəŋa do. Ndam ya təgri daliya ana kəli akaba təhəloru kəli kè meleher ga ndam magray seriya ni ti ndam ge elimeni do waw ?

⁷ Tədəmki ma magədavani ke slimi ga Yezu Krist ni ti nday gani do waw ? Ay slimi gani nani ti slimi sulumani ; Melefit àzalay kəli ti àna naŋ.

⁸ Melefit ti Bay geli gədakani : *Divi gayaŋ ya təbəki a Wakita gayaŋ ni bu ni ti nahkay hi : « Wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni akada ya ti kawayay ahàr gayak gayakani ni.* » Tamal kəgrum nahkay ti kəgrum zlam sulumani.

⁹ Ay tamal kicirumkaba mis a ti kagudarum zlam. Nahkay Melefit aməwəl kəli àna seriya adaba kəgəsumkabu Divi gayaŋ ni ndo.

¹⁰ Nədəm nahkay ti adaba tamal mis àgəskabá Divi ge Melefit a dek, mək àgudara

bəlan gani ti, kala maslaŋa gani nani àgudara Divi ge Melefit na dek.

¹¹ Adaba Bay ya ti àdəm : « Kəgray hala ba » ni ti naŋ gani àdəm : « Kəkad mis ba† » daya. Nahkay tamal kəgray hala do, ay kəkada mis a ti, ègia kəgudara Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Məwiz na.

¹² Nahkay zla nahəma, a zlam ya ti kəgrum ni bu dek akaba a zlam ya ti kədəmum ni bu dek ti, səruruki Melefit amagrafəŋa seriya kè kəli a, amədəm lekulum kəgəsumkabá Divi gayaŋ a tək, kəgəsumkabu ndo waw. Divi gani nani ti agray ti mīgi evidi ga zlam magudarani wa ba.

¹³ Maslaŋa ya ti mis ndahaŋ təsi cicihi do ni ti naŋ day aməsi cicihi ana Melefit do ; Melefit aməwəl naŋ àna seriya, amatrab naŋ dal-dal. Ay maslaŋa ya ti mis ndahaŋ təsi cicihi ni ti Melefit aməwəl naŋ àna seriya do simiteni.

Məfumki ahàr ka Yezu, məgrumkivu təwi daya kwa

¹⁴ Bəza ga mmawa goro ni, tamal mis adəm naŋ afəki ahàr ka Yezu cilin, àgrakivu təwi do ni ti, məfəki ahàr gayaŋ ni aziaya mam ? Gayaŋ ya afəki ahàr ka Yezu ni ti esliki mahəŋgay naŋ aw ? Aha, èsliki mahəŋgay naŋ do.

¹⁵ Bi wur ga mən geli zalani ahkay do ni walani azana afəŋ bi, ahkay do ni zlam məzumani kəlavaf àhəci naŋ ti,

¹⁶ tamal mis gekəli nahaŋ ahi ahkado : « Njəhada àna sulumana ; bakabu azana ti aməd àwər kur ba, zum zlam kərah ! » ti, ay àvi zlam ya àhəci naŋ ni do ni ti ahəmamam ? Pakama gayaŋ ya àhi ni ti aziaya mam ?

¹⁷ Nahkay day tamal kəfəki ahàr ka Yezu, ay kəgray təwi sulumani do ni ti, azaya mam ? Məfəki ahàr gayak ni ègia zlam masakana.

¹⁸ Ay bi maslaŋa nahaŋ adəm : « Mis ndahaŋ təfəki ahàr ke Melefit, mis ndahaŋ ti ni təgri təwi sulumani. » Tamal adəma nahkay ti akal nəhəŋgrifəŋ, nəhi : « Tamal kəfəki ahàr ke Melefit, ay kəgri təwi do ni ti, kədəfuki kəfəki ahàr ti ahəmamam ? Ay

* 2:8 Levi 19.18. † 2:11 Mənjay Mahərana 20 13-14 ; Mimbiki 5.17-18.

nu ti ni nədəfukki məfəki ahàr goro àna təwi goro sulumani ya nagrai ni. »

¹⁹ Nak ti kəgəskabá Melefit ti nañ bəlan. Kəgəskabá nahkay ti àbəlay! Ay ku seteni day təgəskabá Melefit ti nañ bəlan, tagrafəña aŋwaz a, təgəgərfəña.

²⁰ Nak ti muru! Tamal mis afəki ahàr ke Melefit, ay àgri təwi do ni ti, məfəki ahàr gayan ni zlam masakani ti kawayay ti nədəfukki aw?

²¹ Bəñ geli Abraham ti Melefit àdəm nañ jireni kè eri gayan ti kamam? Àdəm nañ jireni ti azuhva təwi gayan ya àgray ni do waw? Təwi gayan ni ti nihi: àfəkadki wur gayan Izak ka məlan *meviyekiki zlam ana Melefit ni, awayay esliñi nañ ana Melefit.

²² Gayan ya àgray nahkay ni ti adafaki təwi gayan ya àgray ni arakaboru akaba məfəki ahàr gayan ni. Àna təwi gayan ya àgri ana Melefit ni ti àfəkia ahàr gayan a dek, arəña àhəcikivu do.

²³ Nahkay ma ge Melefit ya àbu məbəkiani a Wakita gayan ni bu ni àgrava. Ma gani nani ti nihi: « Abraham àfəkia ahàr ke Melefit a, nahkay ti Melefit àdəm nañ mis jireni kè eri gayan.† » Melefit àzalay nañ zləba gayan daya.

²⁴ Nahkay ti kəsəra Melefit àdəm mis jireni kè eri gayan ti azuhva àfəkia ahàr a ciliñ do. Àdəm nañ mis jireni ti azuhva təwi ga maslaña gani ya àgri ni daya.

²⁵ Nahkay day wal mesəwehvu Rahap ti àgəskabá ndam ya Zezəwi àsləroru tay ga məmənjiyu məlan Zeriko na, àdəfiki divi nahan ana tay ga masləkana. Wal ni àra àgra nahkay ti Melefit àdəm wal ni jireni kè eri gayan azuhva təwi gayan ya àgray ni.

²⁶ Tamal mis àsuf va do ni ti maslaña nani məmətani. Nahkay day tamal mis afəki ahàr ke Melefit, ay àgri təwi do ni ti məfəki ahàr gayan ni zlam masakani, ègia akada kisim a.

3

Màzlapay kwanja kwanja ba

¹ Bəza ga mmawa goro ni, mis e kidiñ gekəli bu ya tawayay macahi zlam ana mis ndahan ni ti tələbi kay bi. Adaba məsəra leli ya ti macahi zlam ana mis ni ti Melefit

† 2:23 Mənjəkiani 15.6.

amagrafəña seriya kè leli a àtam ya ti amagrafəña kè mis ndahan a ni.

² Nədəm nahkay ti adaba leli dek məbu magudarum zlam gərgəri kay. Tamal mis èjikia ke divi àna ma gayan ya adəm na do ni ti, maslaña gani nani ti mis jireni, ajəgur ahàr gayan, àgudar zlam do simiteni.

³ Nazay mazavu ge pilis. Ka ya ti məfiviya zagum ana pilis a ni ti pilis ni agray ere ye ti mawayay məgray ni dek; vu gani dek akoru ka məlan ya leli mawayay moroni ni dek.

⁴ Nahkay day nazay mazavu ga *slalah ga yam. Slalah ga yam ti gədəkani, aməd gədəkani azay, ay ku tamal nahkay nəŋgu ni zlam ya ti tagaray àna nañ ni ti gəziteni. Àna zlam gani nani ti tisliki mazoru slalah ga yam ni ka məlan ya tawayay moroni ni dek.

⁵ Arəd day azavu nahkay. Arəd ti zlam gəziteni a ma geli bu, ay agraki zlabay ka zlam gədəkani.

Aku day ku gəzit agəs məlan, azumaba heri gədəkana:

⁶ arəd day akada aku: zlam magədavani dek àvu a hud gani bu. Nañ a ma geli bu, ay agudar vu geli dek. Arəd ti agudar manjəhad ge mis dek akada ga aku ya azumaba heri a ni. Nani dek ti təwi ge *Seteni, emizligiyu mis a *dəluv ga aku vu.

⁷ Zlam ya àbu àna sifa ni dek ni ti mis təbu təgəs tay ga njəda. Ku zlam ge gili, ku edidñ, ku zlam a had, ku kilif, zlam nday nani dek ti mis tisliki məgəs tay ga njəda.

⁸ Ay arəd ti maslaña àbi esliki məgəsani ga njəda bi. Arəd ti zlam magədavani, àmbrəñ magudar zlam do, nañ akada ga məwər ga gavan ya akad mis ni.

⁹ Arəd geli ni ti mazləbay Bay Melefit Bəñ geli àna nañ, metikwəsl mis àna nañ daya; ay mis ti Melefit àgraya tay ka mazavu gayan a.

¹⁰ Àna arəd bəlanani ni ti mazləbay Melefit akaba metikwəsl mis. Bəza ga mmawa goro ni, ahàr àdəm zlam gani nani àgravu ba simiteni.

¹¹ Yam sulumani akaba yam ndəndalakani ti təcahaya a suwa bəlanani ba waw? Aha, àgravu do.

¹² Bəza ga mmawa goro ni, mən ga wəruv ti ewi bilvi aw? Mən ga ahwar ti ewi wəruv aw? Aha, tiwi do. Nahkay day təcahaya yam sulumani a suwa ga yam ndəndalakani ba do.

Majalay ahər sulumani ya Melefit avi ana leli ni

¹³ Maslaña àbu e kidin gekəli bu àcaha zlam a, ajalay ahər sulumani aw? Tamal maslaña gani àbu ti, mągray təwi sulumani, məhəngrioru ahər a had ana mis; nahkay ti mis atəsər ajalay ahər sulumani ededin.

¹⁴ Ay tamal ti kəgrum solu, kəhumi ana ahər mis ndahañ ti mis magədavani, kawayum matam mis ndahañ ti, ngay kajalum ahər sulumani ti kədəmum ba; adaba tamal kijəm zlabay nahkay ti kasəkadum malfadə.

¹⁵ Tamal kajalum ahər nahkay ti majalay ahər gekəli nani ti akada ge Melefit ni do. Melefit avi majalay ahər ana mis ti nahkay do. Majalay ahər gekəli nani ti akada ga ndam ga *duniya ni, njədə ga *Məsuf ge Melefit àkibu bi; majalay ahər nani ti ge seteni sawañ.

¹⁶ Ndam ya ti tagray solu akaba tawayay matam mis ndahañ nahəma, nday gani tagray zlam kwanə kwanə, tagudar zlam gərgəri kay.

¹⁷ Ay majalay ahər sulumani ya Melefit avi ana mis ni ti nahkay do. Maslaña ya ti ajalay ahər akada ge Melefit ni ti nahkay hi: majalay ahər gayañ njələta, aᅇgalabakabu mis, nañ mis kud-kudani, agəsiki ma ana mis, mis ndahañ təsi cicihi, kəlavad agri zlam sulumani ana mis, əcirkaba mis a do, əgosay mis do daya.

¹⁸ Nday ya ti tanjəhadkəbu akaba mis àna sulumani nahəma, manjəhad gatay ni dek ge jiri. Nday ti akada ndam ya ti tizligi hilfi ga zlam sulumani, tapalay bəza gani sulumani ni.

4

Zlam ga duniya əgi eri ana kəli ba

¹ Kələgumvu akaba kəkadumvu e kidin gekəli bu ni ti kamam? Kəgrum nahkay ti adaba kawayum zlam gərgəri ya ti tigi eri ana kəli ni dal-dal palam do waw?

* 4:6 Gozogul 3.34.

² Kawayum zlam ndahañ ay ti kəngətum do. Nahkay ti kabazlum mis, zlam ge mis ndahañ tigi eri ana kəli. Ku kawayum nahkay nəngu ni kəngətum do; nahkay kəbum kələgumvu akaba kəkadumvu akaba mis. Kəngətum ere ye ti kawayum ni do ni ti adaba kəbum kihindəmfiña kə Melefit a bi.

³ Ku tamal kihindəm nəngu ni Melefit àvi ere gani ana kəli do, adaba kəsərum mahəngalumani àna divi gani do. Kəngətum ere ye ti kihindəm ni do ni ti adaba ere ye ti kihindəm ni àbəlafəñ kə kəli cilin, àbəlafəñ kə Melefit do.

⁴ Lekələm ti kəmbərəñuma Melefit a. Ngay maslaña ya awayay zlam ga duniya ni ezirey Melefit ti kəsərum do waw? Maslaña ya ti awayay zlam ga duniya ni ti egi zal ezir ge Melefit.

⁵ Àbu məbəkiani nahkay hi: « Melefit əfiviyu sifa ana leli ti, awayay ti leli mawayay nañ cilin, do ni ti awayay ti mawayay zlam ndahañ ba simiteni. » Kəhumi ana ahər pakama gani nani ti zlam masakani aw?

⁶ Ay ku tamal Melefit ədəm nahkay nəngu ni, agri sulum gayañ ana leli, sulum gani àtam zlam ndahañ dek. Adaba àbu məbəkiani a Wakita gayañ bu nahkay hi: « Melefit əgəskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do; agəskabu ti ndam ya ti kudufani ni, agri sulum gayañ ana tay.* »

⁷ Həngrumioru ahər a had ana Melefit. Zum njədə gekəli ti kəgrum ere ye ti *Seteni awayay ni ba, nahkay ti amacuhwafəña kə kəli a, aməmbərəñ kəli.

⁸ Hədəkumfəñoru kə Melefit, nahkay ti nañ day amahədəkfəñbiyu kə kəli. Lekələm ya ti kagudarum zlam ni mbrəñum magudar zlam, kəngumkivu va ba; lekələm ya ti kajalum ahər cə cə ni mbrəñum majalay ahər gekəli ni, gəm njələta.

⁹ Sərum lekələm ndam magudar zlam, tiwəm, grum delələ. Kiyəm va ba, grum delələ sawañ. Kəmərəmvu va ba, jalum ahər sawañ.

¹⁰ Həngrumioru ahər a had ana Bay geli, humi kisləm arəña do; nahkay ti Melefit amagrañ ti kīgəm gədəkani.

Ngay maslaṅa nahaṅ agudar zlam ti kàdāmum ba

¹¹ Bəza ga mmawa, kàzlapumki ma magədavani ke mis ndahaṅ ba. Maslaṅa ya ti adəmki ma magədavani ka wur ga mənani, ahi àgudara zlam a ni ti, maslaṅa gani nani adəmki ma magədavani àki ke *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni. Tamal kagraṅ nahkay ti kala kədəm Divi ge Melefit ni àbəlay do, kala kəgəskabu Divi gani nani do, kala nak bay mədəmki ma magədavani ciliṅ.

¹² Bay ya ti adəfiki Divi gayan ni ana mis ni ti Melefit naṅ bəlaṅ. Bay ya ti agrafəṅa seriya kə mis a ni ti naṅ. Bay ya ti ahəṅgay mis ni ti naṅ. Bay ya ti esliki mijin mis ni ti naṅ. Nak ya kədəm wur ga muk àgudara zlam a ni ti, nak ti nak way ?

Kijum zlabay ba

¹³ Nihi ti nəhi ma ana kəli, lekulum ya ti kədəmum : « Kani ahkay do ni haṅṅ ti amoru a kəsa nahaṅ vu, emiviyu, amacakalay ti aməṅgət siṅgu dal-dal » ni.

¹⁴ Lekulum kədəmum nahkay ti kəsərum ere ye ti amagrakivu ke kəli haṅṅ ni do ; bi kəmətum timey ! Adaba lekulum ti akada ga azək, mis tipi cepepa ti àbi va bi ni.

¹⁵ Ere ye ti ahàr àdəm kədəmum ni ti nahkay hi : « Tamal Bay Melefit àwaya nahəma, amələbu àna sifa, amagraṅ zlam hini, hini. »

¹⁶ Ay nihi ti lekulum kəhumi ana ahàr lekulum gədəkani ti kədəmum ma ga zlabay. Zlabay ge mis ya tiji nahkay ni dek ti àbəlay do.

¹⁷ Nahkay sərumki tamal ti mis àsəra magray zlam sulumana mək àwayay magrani do nahəma, àgudara zlam a.

5

Ndam ge elimeni atagraṅ daliya dal-dal

¹ Nihi ti nəhi ma ana kəli lekulum ndam ge elimeni ni. Lekulum ti grum delələ azuhva daliya ya amacay kəli ni.

² Adaba elimeni gekəli ni èzia, ganṅu àzumkaba azana gekəli na.

³ Gru akaba siṅgu gekəli ni tàcəla mandaza. Nahkay ti Melefit aməgəs kəli àna seriya azuhva zlam gekəli ya tàcəla mandaza ni. Mandaza ni aməzumaba kəli

akada ga aku ya azum zlam na. Lekulum kəṅgumkabu elimeni emiteni ti, ngay duniya ara andav wudak ti kəsərum do waw ?

⁴ Nahkay day kəpəlum ndam ya tàgri təwi ana kəli a vədaṅ bu ni ndo. Nihi ti cəm zlahay gatay ni. Nday gani nani ya ti tàbazi zlam ana kəli ni təbu təzlah, Bay Melefit Njəda-njədani ècia zlahay gatay na.

⁵ Lekulum ti kəbum kəzumum gəda a duniya bu, kəbum kəgrum ere ye ti kawayum ni dek zlam gekəli ; kəbum kəzumum zlam məcərani, kidisum àna naṅ akada zlam ga gənaṅ ya tagal ge misliṅeni ni.

⁶ Lekulum kəbumiya ndam ya ti tàgudar araṅa ndo na ndahaṅ a daṅgay va, ndahaṅ ni ti ni kəbazluma tay a. Nday gani tàbi àna njəda ga matamfəṅana kə kəli a bi.

Besuma, haṅgalum Melefit

⁷ Bəza ga mmawa, besum zlam duk abivoru ana vad ga Bay geli ya amara ni. Pəm bay məwəs zlam ebesey, ajəgay sarta ya ti ara abaz zlam gayan a vədaṅ bu məndəhani lala ni. Naṅ àbu ebesey, ajəgay avər ge mizligi zlam, kələṅ gani ajəgay avər ga məndəh zlam.

⁸ Lekulum day besuma, zum njəda, kəmbərəṅum miḃeseni ba. Adaba vad ga Bay geli ènjia wudak.

⁹ Bəza ga mmawa, kəzərdumvu ma ba, nahkay ti Melefit aməgəs kəli àna seriya do. Nədəm nahəma, Bay ya ti agrafəṅa seriya kə mis a ni ènjia wudak, naṅ àbu a mahay bu.

¹⁰ Bəza ga mmawa, àki ka macakay daliya akaba miḃeseni ti, jalumki ahàr ka ndam mahəṅgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni. Nday ti tàcaka daliya, ay ti tèbesa, nahkay lekulum day grum akada gatay ni.

¹¹ Mədəm nahəma, nday ti Bay Melefit àgria sulum gayan ana tay a adaba tàza njəda gatay a, tèbesa daliya. Kicuma ma ga daliya ya àgrakivu ka Zəwop na akaba gayan ya ti ebesey na. Kəsəruma ere ye ti Bay Melefit àvi kələṅ ga daliya gayan ya àgray na daya. Adaba Bay Melefit ti mis təsi cicihi dal-dal, agri sulum dal-dal ana mis daya.

¹² Bəza ga mmawa, ma hini ya nara nəhi ana kəli ni ti ma sulumani dal-dal.

Ma gani nihi: Kàmbadum ba, ku àna huđ melefít, ku àna hađ, ku àna mam do mam kàcalumi slimi kàmbadum àna nañ ba. Tamal kàdámum « Iy » ti iy hùya, « Aha » ti ni aha gani hùya. Nahkay ti Melefít aməwəl kəli àna seriya do.

¹³ Tamal maslaña e kidin̄ gekəli bu nañ àbu acakay daliya ti, m̄ahəngalay Melefít. Tamal maslaña e kidin̄ gekəli bu nañ àbu a məmərani bu ni ti, m̄idii limis ana Melefít, m̄āzləbay nañ.

¹⁴ Tamal maslaña àbu e kidin̄ gekəli bu èbesey do nahəma, m̄āzalay gəđákani ga ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa nani bu ni ti t̄agraki amal àna slimi ga Bay geli, t̄ahəngali Melefít.

¹⁵ Tamal tahəngali Melefít, t̄əsəra Melefít aməvi ere gani ana tay eded̄in̄ ti, maslaña gani nani ti Bay geli amahəngay nañ, aməvi njənjalañani, emicikaba. Tamal àgudara zlam a day Melefít aməmbərfəña.

¹⁶ Nahkay ti d̄əfumaya ere ye ti k̄agudarum na e kidin̄ gekəli ba, ku way way do e kidin̄ gekəli bu m̄ahəngali Melefít ana wur ga məñani daya. Tamal k̄əgrum nahkay ti Melefít amahəngaraba kəli a. Ka ya ti mis jireni ahəngalay Melefít ni ti, ma gayañ ya ahi ana Melefít ni àbu àna njəđa dal-dal.

¹⁷ Eli bay mahəngaray *pakama ge Melefít ti nañ mis hihirikeni akađa geli ni. Nañ gani àhəngalay Melefít àna huđ bəlañ, àdəm avər àtəd ba ; nahkay avər àtədaya ka hađ a ndo vi mahkər àna kiyi muku.

¹⁸ Kələñ gani àhəngalay Melefít keti, àdəm avər m̄ətəd. Àra àhəngala nañ a nahkay ti avər ni àtədaya ka hađ a ; hađ ni àgray zlam akađa ya ahaslani ni.

¹⁹ Bəza ga mmawa, tamal mis nahañ e kidin̄ gekəli bu èjikia ke divi jireni ge Melefít na, mək maslaña nahañ àhəngarkibiya nañ a ti,

²⁰ səruma maslaña ya ti àhəngarkibiya bay magudar zlam ke divi jirena ti m̄əmbrəñ magudar zlam ni ti àhəngafəña maslaña gani nana kə kisim a. Ku tamal maslaña gani nani àgudara zlam a kay nəñgu ni Melefít aməmbərfəña đek.

Wakita ge Piyer ya àbèki enjenjeni n Ere ye ti mādāmki ka wakita ge Piyer ya àbèki enjenjeni ni

Maslaṅa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayaṅ a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdām àbèki wakita gayaṅ ni ti a Babilon (5.13) ; a Pakama Maṅgahani ge Zeṅ ni bu tázay Rom ti akaba Babilon, nahkay ti bi Piyer àbèki wakita hini a Rom (tādām tàkad Piyer ti a Rom). Àbikioru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya tǎbu ka haḍ Poṅ, Galasi, Kapados, Azi akaba Bitini ni (1.1) ; kani ti haḍ nday nani dek tǎbu ka haḍ Túrki.

Piyer àdām àbèki wakita ni ga mǎvi njǎda ana ndam ga Yezu, ti tǎsar sulum ge Melefit ya agri ana tay ni (5.12). Àzlǎbay Melefit azuhva ge Melefit ya àhǎṅgaraba mis a ni (1.3-12) ; àdām Melefit àhǎṅgaraba leli a ti ahàr àdām mǎnjǎhad njǎlata (1.13-2.3). Àdām leli ndam ge Melefit ti leli akada ahay sulumani ge Melefit, nahkay ahàr àdām mǎmbrǎṅum tǎwi magǎdavani dek, mǎnjǎhadumkabu akaba mis dek àna sulumani akada ga Yezu ya àgray ni. Ku tamal tǎgri daliya ana leli nǎṅgu ni ahàr àdām mǎgrum nahkay adaba daliya ya tǎgri ana leli ni amǎpǎs do, amandav ; kǎlǎṅ gani amanjǎhad akaba Krist ga kaṅgay-kaṅgayani (5.10).

Sa ge Piyer

¹ Nu Piyer zal asak ga Yezu *Krist nǎbikioru wakita hini ana kǎli, lekulum ya ti Melefit adaba kǎli a ni. Nǎbiki ti ana kǎli, lekulum ya ti kǎbumi ka haḍ gekǎli bi, tǎdekaba kǎli a, kǎbum kanjǎhadum akada ga ndam mirkwi ka haḍ Poṅ, ka haḍ Galasi, ka haḍ Kapados, ka haḍ Azi akaba ka haḍ Bitini ni.

² Lekulum ti kwa ahaslani Bǎṅ geli Melefit àdām amadaba kǎli a, nihi ti kǎguma ndam gayaṅ ededǎṅ a. Kǎgum ndam gayaṅ ti àna tǎwi ga *Mǎsuf gayaṅ ; awayay ti kǎgǎsumiki ma ana Yezu Krist, awayay

ti kǎnjǎhadum lekulum ndam *njǎlatani azuhva mimiz ga Yezu Krist ya àṅgǎzaya ni. Bǎṅ geli Melefit mǎgri sulum gayaṅ ana kǎli dal-dal, mǎgray ti *kǎnjǎhadumkabu àna sulumani ti.

Mǎzlǎbum Melefit azuhva gayaṅ ya ti àhǎṅgay leli ni

³ Mǎzlǎbum Melefit, Bǎṅ ga Bay geli Yezu *Krist, adaba mǎsia cicihi a dal-dal. Melefit àvi sifa mǎweni ana leli ti azuhva ga Yezu Krist ya àṅgaba e kisim ba ni. Nahkay mǎsǎra amǎṅgǎt sifa ti azuhva Yezu.

⁴ Mǎsǎra amǎṅgǎt zlam sulumani ya Melefit aṅgahi ana ndam gayaṅ ni. Zlam gani nani ti emizi dǎy-dǎy do, amagǎdavu do, maǎǎlay gani amandavfǎṅa dǎy-dǎy do daya. Melefit amǎvi zlam gani nani ana kǎli a huḍ melefit bu

⁵ adaba lekulum kǎbum kǎfumki ahàr ke Melefit. Nahkay ti nǎṅ àbu afi ahàr ana kǎli àna njǎda gayaṅ. Awayay ti ka mandav ga duniya mis dek tǎsar àhǎṅga leli a.

⁶ Azuhva zlam nday nani ti lekulum a mǎmǎrani bu. Ku tamal kǎbum kacakum daliya gǎrgǎri kay ka sarta hini, ahǎli ahàr ana kǎli nǎṅgu ni, sarta gani amǎpǎs kay do, nahkay lekulum a mǎmǎrani bu.

⁷ Daliya gani ya kacakum ni ti agray ti mis tǎsǎrkaba kǎbum kǎfumki ahàr ka Yezu ge jiri gani tǎk day ti kǎbumi kǎfumki ahàr ge jiri gani bi aw. Sǎrum ku gru tekedǎ agǎdavu, ay ti tǎfiyu a aku vu ti tǎsǎrkaba nani gru gruani ededǎṅ aw ? Mǎfǎki ahàr gekǎli ke Melefit ni àtam gru, adaba gru ti agǎdavu. Melefit agray ti kǎcakum daliya ti adaba kǎlǎṅ ga daliya ni awayay azlǎbay kǎli, amagray ti kǎgum gǎdǎkani. Amazlǎbay kǎli ti ka fat ya ti Yezu Krist amaṅga ka haḍ kǎ eri ge mis a dek ni.

⁸ Ku tamal kǎbumi kǎpǎm nǎṅ bi nǎṅgu ni, kǎbum kawayum nǎṅ. Ku tamal kǎbumi kǎpǎm nǎṅ nihi bi nǎṅgu ni, kǎbum kǎfumki ahàr. Nahkay kǎbum kǎmǎrumvu dal-dal ; mǎmǎrvani nani àǎǎlay dal-dal, maǎǎlay gani mis tekedǎ tǎdǎmki ma kǎksah.

⁹ Kǎbum kǎmǎrumvu ti adaba kǎsǎruma Melefit amahǎṅgay kǎli. Kǎfumki ahàr ni ti azuhva nani.

¹⁰ Ahaslani ti ndam mahǎṅgaray *pakama ge Melefit tǎdǎba divi a lala, tawayay tǎsǎrkaba ahǎmamam Melefit

amahəŋgay mis ni ; təsərkaba, tədəmkia ma ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kəli na.

11 *Məsuf ge Krist naŋ əbu akaba tay ; Məsuf gani nani ədəfikia ana tay a ahəmamam Krist amacakay daliya, kələŋ gani Melefit amagray ti mīgi gədəkani ni. Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ni tədəba divi ga pakama gana lala, tawayay ti təsər ere gani amagrakivu ti ananaw, mam amagravu ka sarta gani nani mam.

12 Melefit ədəfiaba ma gani nana ana tay a, ay pakama gani nani Melefit ədəmki ti ka tay ka tayani do, ədəm ti azuhva kəli. Lekələm kicəm pakama gani ti afa ga ndam ya təhi *Ma Məweni Sulumani ana mis ni. Təhi ana kəli ti əna njədə ga Məsuf Njəlatani ; Məsuf gani nani ti Melefit əsləribiyu ana tay a huf melefit bu. Ku *məslər ge Melefit tekeđi tawayay ti təsər ere gani ya amagravu ni bilegeni.

Njəhadum akada ge Melefit ya awayay ni

13 Azuhva zlam ge Melefit ya əgri ana kəli ni dek ti slamalumvu kəlavad ga məgri təwi. Njəhaduma gaŋ-gaŋ, jalumki ahər ka *sulum ge Melefit ya aməgri ana kəli ka sarta ya ti Yezu *Krist aməŋga ni cilij.

14 Gəsumiki ma ana Bəŋ geli Melefit kəlavad. Ahaslani ka ya ti kicəm *Ma Məweni Sulumani faŋ ndo ni ti kəbum kawayum magray zlam magədavani, ay nihi ti kəgrum va ba.

15 Bay ya ti ədaba kəli a ni ti naŋ njələta ; nahkay ti lekələm day njəhaduma njələta akada gayaŋ na. Njəhadum njələta a zlam ya kəgrum ni bu dek.

16 Adaba əbu məbəkiani nahkay hi, Melefit ədəm : « Njəhaduma njələta, adaba nu nəbu njələta.* »

17 Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəbum kəhumi : « Baba. » Tamal kazalum naŋ nahkay ti ahər ədəm kəgrumfəŋa aŋgwaz a, kənjəhadum əna sulumani ka ya ti kəbum a duniya bu ni. Adaba naŋ ti əcirkaba mis a do ; agray seriya ti ke təwi ga maslaŋa gani ya agray ni.

18 Kəsəruma Melefit əmbaya kəli a zlam magədavani ya ti ata bəŋ gekəli təcahi ana kəli ni ba. Əmbaya kəli a ti əna siŋgu ahkay

do ni əna gru do, adaba zlam nday nani ti tagədavu.

19 Melefit əmbaya kəli a ti əna mimiz ga Yezu Krist. Mimiz gani nani ti naŋ əbu əna njədə ətam zlam dek. Krist ti naŋ akada ga wur təmbak ya tisləŋi ana Melefit ni, naŋ njələta dal-dal, zlam magədavani əfəŋ bi simiteni.

20 Wudaka Melefit əgraya məlaŋ a ti əsəra təwi ge Krist ya ara agray na əndava. Ay nihi məlaŋ ara andav wudak ti, əŋgazliaya ana kəli a vay-vay ti məhəŋgay kəli.

21 Nahkay kəfumki ahər ke Melefit, naŋ ya ti əhəŋgaraba Krist e kisim ba, agray ti mis dek təzləbay Krist ni. Kəfumki ahər ke Melefit ti azuhva Krist gani. Kəbum kəfumki ahər ke Melefit nahkay ti, kəsəruma Melefit aməgri zlam sulumani ana kəli.

22 Kigəma njələtana adaba kəbum kəgəsumkabu ma ge Melefit, kəbum kawayum bəza ga məŋ gekəli ededij ededijeni daya. Nəhi ana kəli nahəma, wayum tay əna huf bələŋ, kəmbərəŋum ba.

23 Kəsəruma lekələm kəbum əna sifa məweni. Əvi ana kəli ti mis do ; mis ti təmət. Əvi ana kəli ti Melefit ; Melefit ti naŋ əbu əna sifa, əmət day-day do. Kigəma bəza gayaŋ ti əna njədə ga pakama gayaŋ ya ədəm ni, sifa məweni ya əvi ana kəli ni əndav day-day do.

24 Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Mis dek təmət akada ge kəzir ya ekəli ni. Ma bələy ge mis ti akada ga vay-vay ga zlam ni ; tamal zlam ni ekəlia ti vay-vay gani ədəgafəŋa.

25 Ay ma ga Bay geli ti anjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani, əndav day-day do.† »

Ma ge Melefit gani nani ti Ma Məweni Sulumani ya ti kicəm ni.

2

Ndam njəlatani ge Melefit

1 Əgia Melefit əvia sifa məwena ana kəli a nahkay ti, a zlam ya kəgrum ni bu dek ti mbrəŋum cuday, mbrəŋum masəkad malfada, grum ere ye ti kədəmumaya ni, kəgrum solu ba, kəsumivu ana mis ba.

* 1:16 Levi 19.2. † 1:25 Izayi 40.6-8.

² Wayum ma ge Melefit àna jiri, akada ga bəza ciḅ-ciḅeni ya ti tawayay duwa kəlavad ni. Nahkay ti akədəgum kama kama àna ma gani akada ga bəza ya tədək ni, ti Melefit mähəŋgay kəli.

³ Kəsəruma Bay geli Yezu ti naŋ sulumani.

⁴ Hədəkumfəŋbiyu kà Yezu, adaba naŋ ti avay sifa. Naŋ gani ti akada akur ya tələm ahay àna naŋ ni ; mis tawayay magray təwi àna naŋ ndo, ay akur gani nani ti Melefit àdəkiba, àḅəlafəŋ àtam zlam ndahaŋ ni dek.

⁵ Ahàr àdəm kəvumi ahàr gekəli ana Melefit, ti mēdezl ahay gayəŋ àna kəli akada ya tedezl ahay àna akur ni ; ahay gani nani ti Məsuf gayəŋ anjəhadviyu. Nahkay ekigum ndam *njəlatani ga *maŋgalabakabu mis akaba Melefit, ti kəgrumi təwi àna huḍ bəlaŋ. Tamal kəgrum nahkay azuhva Yezu *Krist ti àḅəlafəŋ kə Melefit.

⁶ Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Nədəkiba akur sulumana, àḅəlafu dal-dal, nafəkad asak ga ahay àna naŋ a *Siyon. Maslaŋa ya àfəkia ahàr a ni ti atəbəkimi mimili day-day do.* »

⁷ Nahkay zla nahəma, lekələm ya kəfumkia ahàr ke Krist a ni ti Krist àḅəlay àtam zlam ndahaŋ ni dek kə eri gekəli ; ay mis ndahaŋ ya təfəki ahàr ndo ni ti kə eri gatay ti nahkay do. Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Akur nahaŋ àbu ti, ndam mələm ahay tawayay magray təwi àna naŋ ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawaŋ. †

⁸ Ègia akur ga mazəgad mis a, akur gani nani ti mis etiji asak àna naŋ.‡ »

Azəgad tay ti adaba tawayay məgəskabu pakama ge Melefit ndo. Kwa ahaslani Melefit àdəm mǎgravu nahkay.

⁹ Ay lekələm ti Melefit àdəkiba kəli a, kiguma jiba gayəŋ a. Kiguma ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit a, kəbum kəgrumi təwi ana Bay gəḍakani, lekələm ti jiba gekəli ti ge Melefit, lekələm ti ndam gayəŋ njəlatani. Naŋ adaba kəli a ti ga məhi zlam gəḍakani ya ti àgray ni ana

mis. Àhəlabə kəli a məlaŋ ziŋziŋeni ba ti kənjəhadum a məlaŋ masladani gayəŋ bu. Məlaŋ masladani gani nani ti agra ejep ana mis dal-dal. §

¹⁰ Ahaslani ti lekələm ndam ge Melefit do, ay nihi ti kiguma ndam gayəŋ a. Ahaslani ti kəsumi cicihi ana Melefit do, ay nihi ti kəbum kəsumi cicihi.

Grumi təwi ana Melefit kəlavad

¹¹ Zləbəba goro ni, səruma lekələm ti ndam mirkwi a duniya bu, kanjəhadum ti ga hayaŋani. Azuhva nani nəhi ana kəli nahəma, kəḍəbum zlam ga ndam ga *duniya ya tawayay ni va ba. Zlam nday nani ti tijin̄kia kəli ke divi sulumani ge Melefit a.

¹² Nihi lekələm kəbum akaba ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni ti, bumvu slimi, njəhadum lala, kəgudarum zlam ba. Nahkay ku tamal tədəmki ma magədavani ke kəli, tədəm lekələm ndam cuday nəŋgu ni, etipi kəli kəbum kəgrum təwi sulumani. Etipia ti atazləbay Melefit ka fat ya ti amara ni.

¹³ Ègia lekələm kəbum kəḍəbum Bay geli ti gəsumiki ma ana ndam ya təgur mis ni dek. Gəsumiki ma ana bay ga ndam *Rom adaba naŋ gəḍakani, agur məlaŋ.

¹⁴ Gəsumiki ma ana gəḍakani ga kəsa ya ti bay ni àdiyu tay ni daya. Bay ni àdiyu tay ti ga matraḅ ndam ya tagray cuday ni akaba ga mazləbay ndam ya tagray zlam sulumani ni.

¹⁵ Melefit awayay ti kəgrum zlam sulumani. Tamal kəgrum nahkay ti ndam muru ya təsər araŋa do, tədəmki ma magədavani ke kəli ni etipia təwi gekəli sulumani ya kəgrum na ti, atədəmki ma magədavani ke kəli va do.

¹⁶ Lekələm ti kəbum kəgurum ahàr gekəli, ay ti ku kəgurum ahàr gekəli nəŋgu ni ŋgay kisləmki magray cuday ti kəhumi ana ahàr ba. Njəhadum ti akada ga ndam məgri təwi ana Melefit ni sawaŋ.

¹⁷ Həŋgrumioru ahàr a had ana mis dek, wayum bəza ga məŋ gekəli, grumfəŋa aŋgwaz kə Melefit a adaba naŋ gəḍakani, həŋgrumioru ahàr ana bay daya.

Mebesum daliya akada ge Krist ni

* 2:6 Izayi 28.16. † 2:7 Limis 118.22. ‡ 2:8 Izayi 8.14. 4.20.

§ 2:9 Məŋjay Izayi 43.20, 21 ; Mahərana 19.5-6 ; Mimbiki

¹⁸ Nəhi ma ana kəli lekələm ya kəgrum təwi afa ge mis ni : hənğrumioru ahàr a had ana ndam ya kəgrumi təwi ana tay ni dal-dal. Ku tamal tawayay kəli, təgri zlam magədavani ana kəli do, ku tamal təgri cuday ana kəli nəngu ni hənğrumioru ahàr a had ana tay.

¹⁹ Maslaña ya təgri daliya day àgudar arañə ndo ni ti tamal ebesey daliya gani nani adaba àsəra Melefit a nahəma, Melefit amazləbay nañ.

²⁰ Ay tamal kəgudaruma zlam a mək təgri daliya ana kəli azuhva zlam magudarani gekəli ni, ku tamal kəbesəma nəngu ni way amazləbaki kəli way ? Ay tamal kəgruma zlam sulumana mək təgri daliya ana kəli azuhva zlam gekəli sulumani ya kəgrum ni, tamal kəbesəma ti Melefit amazləbaki kəli.

²¹ Melefit àzalay kəli ti, awayay ti kəgrum nahkay, adaba *Krist àna ahàr gayəñ gayəñani day àcaka daliya ga mahəngay kəli a. Krist àdəfikia divi ana kəli a nahkay ti, lekələm day grum akada gayəñ ni.

²² Krist ti àgudar zlam ndo, day-day àgosay mis ndo. *

²³ Ka ya ti mis tìndivi nañ ni ti àhəngriyu ana tay ndo. Ka ya ti mis təgri daliya ni day àhəngriyəñ ana tay ndo, àfivù ma gani ana Melefit, nañ ya agray seriya ge jiri ge jireni ni.

²⁴ Yezu Krist àna ahàr gayəñ àhəlkabu zlam magudarani geli ni, agray daliya àna nañ kà təndal. Àgray nahkay ti, ti mīgi akada leli məmətani, məgudar zlam va do, manjəhad leli ndam jireni. Azuhva ambələk ya təgri kà təndal ni àhəngaraba kəli a.

²⁵ Ahaslani ti lekələm akada ga təmbəmbak ya tija ni. Ay nihi ti kəngumoya afa ga bay mahətay kəli a, nañ ya ti abi slimini ana sifa gekəli ni.

3

Manjəhad ga wál akaba zawal gatay

¹ Nihi ti nəhi ma ana kəli wál daya : ku way way do məhəngrioru ahàr a had ana zal gayəñ. Tamal kəgrum nahkay ti zawal ya təfəki ahàr ke Melefit do ni etipi manjəhad

gekəli sulumani ni. Etipia ti atambatkaba majalay ahàr gatay a, atəfəki ahàr ke Melefit,

² adaba atəsər manjəhad gekəli ti àbəlay, kəbum kəhəngrioru ahàr a had ana zawal gekəli.

³ Kəngələdəmvu ga məbəlakivu vu gekəli àna zlam ba : ku mələm ahàr, ku məbəkabu zlam ga gru ka vu, ku məbəkabu azana ga siñgu kayani kəgrum ba.

⁴ Ay ti ahàr àdəm kəngələdəmvu ti àna zlam məbəlani ya epivu do ni. Zlam məbəlani nani ti àgədavu day-day do. Zlam gani nday hi : manjəhad kudufani, məbesey zlam. Kə eri ge Melefit ti zlam ndahañ təbi tətam zlam nday nani va bi.

⁵ Wál ya ahaslani ya tədəbay Melefit, tigi ndam gayəñ *njəlatani ni təngələdvu ti nahkay, təhəngrioya ahàr a had ana zawal gatay a.

⁶ Ahaslani Sara wal ga Abraham èngələdvu ti nahkay ; àhəngrioru ahàr a had ana zal gayəñ, àzalay nañ bay gayəñ. Lekələm day tamal kəgrum zlam sulumani akada ga Sara ni, añgwaz àwər kəli ndo ni ti, kigəm bəza gayəñ.

⁷ Lekələm zawal day njəhadəm àna sulumani akaba wál gekəli, səruma wál ti njədə gatay àhəciyu a gekəli vu. Ngay tìsli arañə do ni ti kədəmum ba, adaba nday day Melefit avi sifa ana tay ga sulum akada ya avi ana kəli ni. Tamal kəgrum nahkay ti Melefit emici ere ti kahəngalumləñ ni.

Macakum daliya àki ke jiri geli

⁸ Nihi ti nindeveriñ pakama hini, nawayay nəhikivu ana kəli nahəma, lekələm dek ma gekəli mərəkaboru, majalay ahàr gekəli day mələ bəlanani. Wayumvu e kidiñ gekəli bu adaba lekələm kà məñ gekəli, mis təsi cicihi ana kəli, kija zlabay ba daya.

⁹ Tamal maslaña àgudaria zlam ana kəli a ahkay do ni èndivia kəli a ti kəhəngarumvu ba ; humi : « Melefit məgruk sulum gayəñ » sawəñ. Adaba Melefit àzalay kəli ti, àdəm aməgri sulum gayəñ ana kəli.

¹⁰ Abu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

* 2:22 Mənjay Izayi 53.9.

« Maslaṅa ya ti awayay manjəhad sulumani akaba məzum gəda a duniya bu ni ti si māmbrəṅ mədəm ma ga cuday akaba magosay mis,

11 māmbrəṅ cuday, māgray zlam sulumani, kəlavad māzay njəda gayan dek ga manjəhadani əna sulumani akaba mis ;

12 adaba Bay Melefit ti naṅ əbu abi slimi ana ndam ya tagray jiri ni, naṅ əbu eci ma gatay ka ya ti tahəṅgalay naṅ ni.

Ay ndam ya tagudar zlam ni ti Melefit əwayay mamənjələṅani ana tay do.* »

13 Tamal kəgrum zlam sulumani əna məbərur bəlaṅ ti way aməgri daliya ana kəli way ?

14 Ay ku tamal kacakum daliya azuhva kəbum kəgrum jiri nəṅgu ni, mərumvu. Kəgrumfəṅa aṅwaz kə mis ya təgri daliya ana kəli na ba, bərur əti ana kəli ba.

15 Zləbum *Krist a məbərur gekəli bu, adaba naṅ Bay gekəli ; slamalumvu lala, nahkay tamal maslaṅa ehindifəṅa ma kə kəli a əki ka Bay ya ti kəfumki ahər na ti, ekisləmki məhəṅgrifəṅani tata.

16 Ay ka ya ti kəhəṅgrumifəṅ kə ma ana tay nahəma, humi ma ana tay əna kuḍufani, kələgumvu akaba tay ba. Kəlavad bumvu slimi ti kəgudarum zlam ba ; nahkay ti tamal tindivi kəli azuhva zlam gekəli sulumani ya kəgrum adaba lekələm ndam ge Krist ni nəṅgu ni, atabakabu mimili ka ahər gatay gatayani.

17 Ere gani ya kacakum daliya azuhva zlam magudarani gekəli ni ti, tamal Melefit awayay ti hojo kəgrum zlam sulumani mək təgri daliya ana kəli.

18 Nahkay zla nahəma, Krist əmət ti azuhva zlam magudarani ge mis. Əgray nahkay ti sak bəlaṅ, amagrakivu va do. Naṅ ti naṅ jireni, ay ti əmət azuhva ndam magudar zlam. Gayan ya əmət nahkay ni ti ga məhədakfəṅbiyu kəli kə Melefit. Mis təkada naṅ a, ay *Məsuf Njələtani əhəṅgrivabiya sifa.

19 Əna njəda ga Məsuf Njələtani gani nani nahəma ərə əhi ma ge Melefit ana diksi ge mis ya təbu məwəlani ni. †

20 Ahaslani nday gani nani təgəskabu ma ge Melefit ndo ; ka sarta ge Nəwi ka ya ti əzidey *slalah ga yam ni ti Melefit əbesia ana tay a. Ay kəlaṅ gani mis ya təhuriyu a slalah ga yam ni vu ni ti kay do : təhuriyu ti mis azlalahkər cilin, Melefit əhəṅgaba tay a yam ni ba. ‡

21 Yam nani ti əzavu akaba *baray ya tabaray kəli nihi, Melefit əhəṅgay kəli əna naṅ ni. Baray gani nani ti gərgəri akaba baray ge mis ya tabarakaba arda əna naṅ a ni. Baray geli ni ti məhəṅgalay Melefit ti məbarifəṅa məbərur ana leli a njələta. Tamal kabarum nahkay ti Melefit əhəṅgay kəli adaba Yezu Krist əṅgaba e kisim ba.

22 Nihi ti əṅgoya a huḍ melefit va, naṅ əbu manjəhadani ka ahar ga dəf ge Melefit a məlaṅ ga gədəkani bu ; naṅ əbu agur *məslər ge Melefit akaba bəbay gədəkani ndahaṅ ya təgur məlaṅ ya agavəla ni dek.

4

Manjəhad məwəni

1 *Krist ti əcaka daliya a duniya ba. Akada ge Krist ya əcakay daliya ni ti lekələm day zum njəda, məjalay ahər gekəli mənja bəlaṅani akada gayan ni, ti kəbesəm macakay daliya. Adaba maslaṅa ya ti əbesey daliya a duniya bu ni ti əmbrəṅa magudar zlam a.

2 Nihi ti kəgrum ere ye ti məbərur gekəli awayay ni va ba, duk abivoru ana mandav ga sifa gekəli. Grum ere ti Melefit awayay ni sawaṅ.

3 Ahaslani ti kəgrumbiya zlam magədavana dal-dal akada ge mis ndahaṅ ya təfəki ahər ke Melefit do na. Nihi ti əslia nahkay ; kəgrum va ba. Ka sarta gani nani ti kəbumi slimi ana vu gekəli ndo, kəgruma ere ye ti məbərur gekəli awayay na, kəvumia vu gekəli ana zum a, kəgruma wuməri a cilin, kənjəhaduma ka ahar bəlaṅ ge misi zum

* 3:12 Limis 34.13-17. † 3:19 Mis ndahaṅ tədəm Yezu əhi ma ge Melefit ti ana ndam magudar zlam ya təmət ka sarta ge Nəwi ni ; mis ndahaṅ ti ni tədəm Yezu əhi ma ge Melefit ana məslər ge Melefit ya təgəsiki ma ndo ni. ‡ 3:20 Melefit əhəṅgaba tay a yam ni ba : ahkay do ni, Melefit əhəṅgay tay a əna yam ya əzoru slalah ga yam gatay a gavəla ni.

a, kàgrumbiya përa daya. Përa ti Melefit àwayay do simiteni.

⁴ Ay nihi ti ka ya ti ndam ya tèsër Melefit do ni tagray zlam magədavani ni ti lekulum kəkumkibu ka tay va bi. Nahkay ti agri ejep ana tay, tindivi kuli.

⁵ Ay a vad nahan ti Melefit amagrafəña seriya kà tay a. Melefit ti ara agrafəña seriya kè mis a wudak, ara agrafəña ti kà ndam ya təbu àna sifa ni, kà ndam ya təməta ni daya.

⁶ Nahkay zla nahəma, Krist àhi *Ma Məweni Sulumani ana ndam ya təmət ni daya. Ku tamal Melefit agrafəña seriya kà tay a akada ya agrafəña kè mis a dek ni nəngu ni, Krist àhi Ma Məweni Sulumani ana tay ti, ti tənjuhəd àna sifa akada ge Melefit ni, àna njəda ga *Məsuf Njəlatani.

Manjuhəd ga ndam ge Melefit ka ahar bəlan

⁷ Sarta ya ti duniya ara andav ni ènjia wudak. Nahkay ti bumi slimi ana vu gekuli, njəhadum eri ; tamal kəgrum nahkay ti akahəngalum Melefit tata.

⁸ Ere ye ti àtam zlam ndahan ni dek ti mawayavani, adaba tamal mawayum mis ti ku təgudaria zlam ana leli a kay nəngu ni məmbərfəña kà tay a.

⁹ Gəsumkabá ndam ya tara afa gekuli a ni, kəzərdum ma azuhva tay ba.

¹⁰ Melefit àgria zlam sulumana ana kuli a gərgəri kay. Ku way way do Melefit àvia njəda ga magray zlam a gərgəri. Nahkay ti ahər àdəm ku way way do məgray təwi àna njəda ya ti Melefit àvi ni lala ga məjənaki mis ndahan.

¹¹ Maslaña ya ti Melefit àvia njəda ga mazlapana ni ti məzlapay ma ge Melefit. Maslaña ya ti Melefit àvia njəda ga məgri təwi ana mis a ni ti məgray àna njəda ge Melefit ya avi ni. Grum nahkay, ti mis təzləbay Melefit azuhva Yezu *Krist a zlam bu dek. Melefit ti nan gədakani, nan əbu àna njəda ga kanğay-kanğayani. Aya nahkay.

Ndam ge Melefit təcakay daliya azuhva Yezu

¹² Zləbəba goro ni, daliya dal-dalani ya kacakum ni ti Melefit awayay atəkar kuli

* 4:18 Gozogul 11.31.

àna nan, nahkay ngay daliya nani kigeni do ni ti kəhumi ana ahər ba.

¹³ Daliya gekuli ya kacakum ni ti kacakum ka ahar bəlan akaba *Krist ; nahkay ti mərumvu àna nan. Adaba ka fat ya ti aməngazlaya njəda gayan a ni ti akəmərumsu dal-dal.

¹⁴ Tamal mis tindivi kuli adaba lekulum ndam ge Krist ti, mərumvu. Adaba ka ya ti tindivi kuli nahkay ni ti *Məsuf ge Melefit nan əbu akaba kuli. Məsuf gani nani ti nan əbu àna njəda àtam zlam dek.

¹⁵ Ay tamal mis e kidin gekuli bu acakay daliya adaba əgudara zlam a, bi akada mis a, bi əgia akal a, bi adiya a ma ge mis va akada ge ezəwi ya adiyu e eli vu na ti, kəmərumsu azuhva daliya nani ba simiteni.

¹⁶ Ay tamal mis acakay daliya adaba nan mis ge Krist ti mimili əwər nan ba, məzləbay Melefit sawan, adaba təzalay nan mis ge Krist.

¹⁷ Sarta ya ti Melefit ara agrafəña seriya kè mis a ni ènjia. Ara agrafəña seriya enjia ti kà ndam gayan. Ay tamal leli ndam gayan ni tekeđi amagrafəña seriya kè leli a enjia ti, ndam ya ti təgəskabu *Ma Məweni Sulumani ni do ni ti aməgri ana tay ti ahəmamam ?

¹⁸ Əbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Tamal ndam jireni tekeđi atətəmfəña kè seriya ge Melefit a zlah-zlah ti, ndam cuday, nday ya tèsər Melefit do ni ti, atəgray gatay ti ahəmamam ?* »

¹⁹ Nahkay ti ndam ya təcakay daliya ka mawayay ge Melefit ni ti təvi ahər gatay dek ana Bay ya ti əgraya tay a ni, təmbrəñ magray zlam sulumani ba. Adaba Melefit ti tamal àdəm aməgri zlam sulumani ana mis ti aməgray ededın.

5

Manjuhəd ga ndam məfəki ahər ke Melefit

¹ Nihi ti nəhi ma ana gədakani ya təbu e kidin gekuli bu ni. Nu day gədakani akada gatay ni ; ka ya ti təgri daliya ana *Krist ni ti nıpia nan àna eri goro a. Leli dek akaba kuli emipi njəda ge Melefit ya aməngazliaya ana

leli a ni. Nahkay ti nahəŋgalay kəli gəđákani ni, nəhi ana kəli nahəma,

²bumi slimi ana ndam ge Melefit ya àbivu tay ana kəli a ahar vu ni. Bumi slimi ana tay akada ge mis ya ajəgay zlam ga gənaŋ gayan lala ni, grum təwi gani àna huđbəlan akada ge Melefit ya awayay ni, təfəki ŋgasa ke kəli ga magrani ba. Grum ti ga məŋgət zlam àna naŋ do, grum ti adaba kawayum təwi gani palam.

³Kəgurum ndam ya ti Melefit àbi tay ana kəli a ahar vu ni ga njəda ba, grum zlam sulumani ti nday day təgray akada gekəli ya kəgrum ni sawaŋ.

⁴Tamal kəgrum nahkay ti, ka ya ti Bay ga ndam majəgay zlam ni eminjia ni ti aməvi zlam ana kəli ka duwa gani. Zlam gani nani ti gəđákani àtam zlam ndahaŋ dek, amandav day-day do.

⁵Lekələm bəza dagwa day gəsumiki ma ana gəđákani gekəli.

Lekələm ndam ga Yezu dek ti kəhumi ana ahàr kàtamum mis ndahaŋ e kidin gekəli bu ba, adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi :

« Melefit àgəskabu ndam ya ti tiji zlabay ni do ;

agəskabu ti ndam ya ti kuđufani ni, agri sulum gayan ana tay.* »

⁶Nahkay ti həŋgrumioru ahàr a had ana Melefit. Naŋ ti naŋ njəda-njədani, sarta gayan eminjia ti aməvi gəđákani ana kəli.

⁷Araŋa ahəli ahàr ana kəli ba, bumivu zlam dek a ahar vu, adaba naŋ àbu afi ahàr ana kəli.

⁸Bumi slimi ana ahàr gekəli, njəhadum eri, adaba zal ezir gekəli *Seteni naŋ àbu asawaday, awayay agəs mis ge mijin naŋ akada ga mazlahku ya egi, adəbay zlam, agəs, ahəpəd ni.

⁹Ku ananaw ananaw do kəvumi divi ba, njəhaduma gaŋ-gaŋ, fumki ahàr ke Melefit. Səruma, bəza ga məŋ gekəli ndahaŋ daldal a duniya bu təbu təcakay daliya akada gekəli ni.

¹⁰Akakakum daliya ga sarta bal, ay kələŋ gani Melefit naŋ ya ti agri sulum ana mis ni àna ahàr gayan aməvi njəda ana kəli keti, amagray ti akanjəhadum

gaŋ-gaŋ a zlam bu dek akada ga ahay ya təfəkada asak gana lala ni. Adaba kəli a ti, awayay ti kəhərumiyu a masladani gayan vu, kənjəhadum akaba Krist ga kaŋgay-kaŋgayani.

¹¹Melefit ti naŋ àbu àna njəda ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

Piyer endeveerinj pakama gayan àna magray sa

¹²Silas wur ga məŋ geli ni àjənakia nu ga məbiki wakita hini gəziteni na ana kəli a. Nəsəra naŋ ti naŋ àbu adəbay divi ge *Krist lala. Nəbiki ma hini ana kəli ti, nawayay ti nəvi njəda ana kəli, nawayay ti kəsərum *sulum ya Melefit agri ana kəli ni ti sulum gayan eđeđin. Kəmbərəŋum sulum gani nani day-day ba.

¹³Ndam ya ti təfəki ahàr ke Melefit ahalay a Babilon † ni təgria sa ana kəli a ; Melefit adaba tay akada gekəli na. Wur goro Mark day àgria sa ana kəli a.

¹⁴Grumvu sa e kidin gekəli bu lala, akada ga ndam ya nday kə məŋ gatay ni.

Lekələm ya ti kəbum ka ahar bəlan akaba Krist ni dek Melefit məgray ti *kənjəhadumkabu àna sulumani ti.

* 5:5 Gozogol 3.34. † 5:13 Babilon ti tədəm awayay adəmvaba ti Rom.

Wakita ge Piyer ya àbèki ye cɔ ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ge Piyer ya àbèki ye cɔ ni

Maslaɲa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Piyer zal asak ga Yezu ni (1.1). Àdɛm èpia vu ga Yezu ya àmbatvu ka hɛma na (1.16-18 ; Meciyɛ 17.1-7).

Àsɛra, amɛmɛt wudak (1.14) ; nahkay àbèki wakita ni ti ndam ga Yezu tɔzay njɛda gatay dɛk ga moroni kama kama àna manjɛhad sulumani, ti tijikia ke divi a day-day ba (1.5-11). Àziaba azay slimi ana mis a, àdɛm mis ndahan atara, atɛcahi zlam magɛdavani ana ndam ga Yezu : ahàr àdɛm ndam ga Yezu tɛgɛskabu ma gatay magɛdavani ni ba (2). Mis ndahan atɛdɛm « Yezu àdɛm amangaba, ay àngaba ndo timey. » Ay Piyer àdɛm kè eri ge Melefit ti vi dɛbu ti akada vad bɛlan ; Melefit ebesi ana mis, awayay ti tiji ba : Yezu amara ededɛn ededɛnena, amagrafɛna seriya kè mis a dɛk. Nahkay ahàr àdɛm mɛbumvu slimi ti ndam magudar zlam tɛjɛkia leli ke jiri geli a ba (3).

Sa ge Piyer

¹ Nu Simu Piyer, nɛbu nɛbikioru wakita hini ana kɛli, nu bay mɛgri tɛwi ana Yezu *Krist, nu zal asak gayan daya. Nɛbikioru ti ana kɛli ya ti kɛfumki ahàr ka Yezu kala-kala akada geli ni. Mɛfɛki ahàr gekɛli ni ti ajɛnaki kɛli dal-dal akada ya ti ajɛnaki leli dɛk ni. Àgri zlam gani nani ana leli ti Yezu Krist, àgray ti àna jiri gayan ; Yezu Krist ti Melefit geli, nan Bay mahɛngay leli daya.

² Melefit mɛgri sulum gayan ana kɛli dal-dal akaba mɛgray ti *kɛnjɛhadumkabu àna sulumani mɛtam ya ahaslani ni ti, adaba kɛsɛruma Melefit akaba Bay geli Yezu a lala.

Manjɛhad ga ndam ga Yezu

³ Yezu *Krist àna njɛda ge Melefit àvia zlam a dɛk ana leli a ti mɛfɛki ahàr lala,

mɛnjɛhad àna sulumani gayan daya. Àra àvia zlam nday nani ana leli a day kwa ti mɛsɛr nan lala : àzala leli a, awayay ti leli dɛk mɛnjɛhad akaba nan a mɛlan *njɛlatani gayan ni bu, awayay ti leli mɛgray zlam sulumani akada gayan ni daya.

⁴ Nahkay ti àvia zlam sulumana ana leli a ; zlam gani nday nani tɛbɛlay dal-dal, tɛtam zlam ndahan dɛk. Kwa ahaslani day Melefit àdɛmɛbiya, àdɛm amɛvi zlam gani nday nani ana leli. Àgray nahkay ti, awayay ti kɛtamumfɛna kà zlam magɛdavani ya tɛbu a duniya bu, tigi eri ana mis na, awayay ti kɛnjɛhadum akada ge Melefit ni daya.

⁵ Azuhva zlam nday nani ya Yezu Krist àgri ana kɛli ni ti zum njɛda gekɛli dɛk ga manjɛhadani akada ge Melefit ya awayay ni. Kɛbum kɛfumki ahàr ka Yezu ; nahkay ti grum zlam sulumani daya ; kɛbum kɛgrum zlam sulumani ti sɛrum Melefit lala daya ;

⁶ kɛsɛruma Melefit a lala ti bumi slimi ana ahàr gekɛli daya ; kɛbum kɛbumi slimi ana ahàr gekɛli ti bɛsɛm zlam daya ; kɛbum kɛbɛsɛm zlam ti grum zlam ya ti Melefit awayay ni daya ;

⁷ kɛbum kɛgrum zlam ya ti Melefit awayay ni ti wayumvu e kidɛn gekɛli bu adaba lekɛlum kà mɛn gekɛli daya ; kɛbum kawayumvu e kidɛn gekɛli bu ni ti wayum mis dɛk daya.

⁸ Tamal kɛbum kɛgrum zlam nday hini kɛlavad ti akɛsɛrumkivu Bay geli Yezu Krist lala, tɛwi gekɛli ya kɛgrumi ni akɛmbrɛnum do, amoru kama kama.

⁹ Ay maslaɲa ya ti àgray zlam nday hini do ni ti èpi divi do, atam ahar akada ga zal wuluf ni. Ge Melefit ya àmbɛrfɛna zlam magudarani gayan ya àgrabiyu ahaslani na ti àgɛjazlkia ahàr a.

¹⁰ Nahkay zla nahɛma bɛza ga mmawa goro ni, zum njɛda gekɛli àkivu, adaba Melefit adaba kɛli a, àzalay kɛli, awayay ti kɛnjɛhadum nahkay. Tamal kɛbum kanjɛhadum akada nani ti ekijumkia ke divi ge Melefit a day-day do.

¹¹ Nahkay Melefit amɛvi divi ana kɛli ga mɛhuriyani a Mɛgur ga Bay geli Yezu Krist vu, amɛvi ana kɛli ti àna hud bɛlan.

Yezu Krist ti naŋ Bay mahəŋgay leli, Məgur gayanə gani nani ti amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani.

¹² Azuhva zlam nday nani ti kəlavad nawayay məziaba azay slimi ana kəli a kekileŋa. Ku tamal kəsəruma zlam gana àndava, kəgəsumkabá jiri na lala nəŋgu ni nawayay nəziaba azay slimi ana kəli a.

¹³ Ka ya ti nu nəbu àna sifa mba, nəmbərbu kəli faŋ ndo ni ti, nədəm nəziaba azay slimi ana kəli ka zlam gani nday nana ti àbəlay, ti kənjəhadum eri.

¹⁴ Nəsəra nu ti nara nəmbərbu kəli wudak, akada ga ma ga Bay geli Yezu Krist ya àhu ni.

¹⁵ Nazay njəda goro dek ga məziaba azay slimi ana kəli a nahkay ti adaba nawayay ti ku tamal nəməta nəŋgu ni, zlam gani nday nani təgəjzłki ahər ke kəli day-day ba.

Krist ti naŋ gəđakani

¹⁶ Məhia ana kəli a ahəmamam Bay geli Yezu *Krist amara àna njəda gayanə a ni. Ma gani nani ya məhi ana kəli ni ti mənğəhad məhasl ahkay do ni majalay ahər ge mis ana kəli do : leli leleni mípia naŋ àna eri geli a naŋ ti naŋ gəđakani àtam mis dek.

¹⁷ Micia, Bəŋani Melefit àzləbay naŋ, àvi gəđakani. Melefit ti naŋ gəđakani àtam zlam dek ; dəŋgu gayanə àhənday, àdəm ahkado : « Maslaŋa hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal ; məbərurv goro amərvu àna naŋ dal-dal.* »

¹⁸ Dəŋgu gani nani ti leli leleni micia, àhəndabiyu e melefit bu ka ya ti leli məbu akaba Yezu ka ahər ga həma *njəlatani ni.

¹⁹ Nahkay ti məgəskabu ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya tədəm ni lala. Kəbum kəbumi slimi ana ma gatay ya tədəm ni lala ti àbəlay, adaba ma gatay ya tədəm ni ti akada ge ceŋgel ya asladay a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni. Gəsumkabá ma gatay na hayaŋ, duk abivoru ana məlaŋ masłani. Ka sarta ya boŋgur ya ge miledu ni aməcalaya ni ti akəsərum zlam ni dek lala.

²⁰ Ay ti səruma zlam hini ya nəhi ana kəli ni lala day : ma ga ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tədəm ni akaba ya

* **1:17** Mənjay Meciyu 17.1-5 ; Mark 9.2-7 ; Lək 9.28-35. Yezu.

təbəkı a Wakita ge Melefit bu ni ti majalay ahər ge mis hihirikenı do.

²¹ Ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit təzłapay day-day àna njəda gatay gatayani ndo ; àvi njəda gani ana tay ti təhəŋgri pakama ge Melefit ana mis ni ti *Məsuf Njəlatani.

2

Bumvu slimi àna ndam ya tasəkadı malfada ana mis ni

¹ Ahasłani e kidiŋ ga ndam *Izireyel bu ni ti ndam malfada təbu, tədəm tahəŋgaray *pakama ge Melefit ; ka sarta hini day ndam masəkad malfada atələbu e kidiŋ gekəli bu. Nday gani nani atəcahi zlam ya ti ejiŋkia mis ke divi a ni ana kəli. Atədəm təgəskabu Bay ya ti àhəŋgay tay ni do. Gatay ya tagray nahkay ni ti azəkibiyu zlam mi-jeni ka tay, etiji ke weceweceni həya.

² Mis dal-dal atadəbay tay, atagray zlam magədavani akada gatay ni. Mis atanjak divi jireni ge Melefit ni azuhva təwi gatay magədavani ya tagray ni.

³ Ndam masəkad malfada gani nday nani ti zlam egi eri ana tay dal-dal, nahkay tagosafəŋa zlam kə kəli àna malfada gatay na. Ay kwa ahasłani Melefit àgəsa tay àna seriya àndava ; naŋ ti ènji dəwir do, ara ejiŋ tay wudak.

⁴ Melefit ti ku məslər gayanə ndahaŋ ya təgudar zlam ni tekeđi àŋgwiviyu ana tay ndo, təsi cicihi ndo. Àgəs tay, àbiyu tay e *evid gəđakani vu, a məlaŋ ziŋ-ziŋeni vu duk abivoru ana vad ya ti amagraŋ seriya ni.

⁵ Ndam ya ahasłani ya təgudar zlam ni day Melefit àŋgwiviyu ana tay ndo : àfəkiaya yam ka tay a, èziŋeba tay a adaba ticiiki ma ndo. Ay Nəwi ti àhia ma ge jiri ana mis a, nahkay Melefit àhəŋga naŋ a, àhəŋgakiva mis a adəskəla àkiva ciliŋ.

⁶ Ndam ga kəsa *Sodom akaba *Gomor day Melefit eviyekaba tay àna aku a, àgəjəni ti ŋgesis gatayani ciliŋ. Melefit àgray nahkay ti, ti mis təsər amatrađ ndam magudar zlam ti nahkay.

† **1:19** Boŋgur ya ge miledu ni ti Piyer awayay adəmki ka

⁷ Ka sarta gani nani ti Melefit àhəngafəŋa *Lot kà aku na, adaba Lot ti naŋ mis jireni, zlam ge mis ya tagray kwanja kwanja ni àsi bi, ahəli ahàr dal-dal.

⁸ Lot ti mis jireni, ay naŋ àbu akaba tay, naŋ àbu epi ere ye ti tagray ni, eci ere ya tədəm ni kəlavad. Zlam gatay ya tagray magədavani, Melefit àwayay do ni awəri bəruv dal-dal.

⁹ Nahkay zla nahəma, Bay Melefit ti tamal zlam zləzladani àca ndam gayan a ti àsəra ere ye ti agray ga mahəngay tay àna naŋ na. Nahkay day ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kè mis a ni, ndam magudar zlam ti Melefit àsəra ere ye ti agray ga matraḅ tay àna naŋ na.

¹⁰ Melefit amatraḅ enji ti ndam ya ti tagray zlam magədavani ya ti məbəruf gatay awayay ni, adaba tanjak naŋ, təgəskabu ŋgay naŋ gəḏakani do.

Nday gani ya nəhi ana kəli tasəkadi malfada ana kəli ni ti təgray aŋgwaz do simiteni, tici slimi do, təhəngrioru ahàr a had ana *məslər njeḏa-njeḏani ge Melefit ni do, tindivi tay sawan.

¹¹ Məslər ge Melefit ti nday njeḏa-njeḏani, tətam ndam masəkad malfada ni àna njeḏa. Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, ŋgay ndam masəkad malfada ni ndam magudar zlam ti məslər ni tədəm do, tindivi tay kè meleher ga Bay Melefit do.

¹² Mis nday nani tagray zlam ya ti məbəruf gatay awayay ni akada ga zlam ge gili ya təsər ahàr do, àgəski təgəs tay, tábazl tay ni. Nday gani ŋgay tindivi way ti təsər do simiteni. Melefit amabazl tay ti akada ya tabazl zlam ge gili ni.

¹³ Zlam magədavani ya ti təgri ana mis ni ti nday day Melefit aməgrivu ana tay akada nani bilegeni. Adaba nday gani tawayay magray zlam sulumani do, tagray zlam magədavani kè eri ge mis, mimili àwərki tay do. Ka ya ti kəgrum wuməri, kəzumumkabu zlam akaba tay ni ti zlam gatay magədavani ya tagray ni abəki mimili ke kəli. Ay nday ti ka ya ti təgosakaba kəli a nahkay ni ti àbəlafəŋ kà tay dal-dal.

¹⁴ Nday ti kəlavad təjalaki ahàr ka magray hala cilin, təmbrəŋ magudar zlam

do simiteni ; təbiyu ndam ya təfəki ahàr ke Melefit lala ndo ni a zlam magudarani vu. Tawayi zlam ana ahàr gatay dal-dal. Nday ti Melefit ètikwesla tay a àndava.

¹⁵ Təmbrəŋa divi sulumana, tija, təsər divi va do. Tədəbay divi ga *Balam wur ga Bozor ni. Naŋ ti àwaya singu ya ti təvi ti mągudar zlam na.

¹⁶ Ay ti a vad nahan Melefit àləgi adaba àgəsi ma ndo. Kəsəruma azoŋgu ti àzlapay akada ge mis hihiriken ni do, ay ka fat nani ti azoŋgu ahia ma. Nahkay àcafəŋa naŋ ga magray zlam magədavani ya àdəm akal agray na, ti àgray va ba.

¹⁷ Ndam masəkad malfada nani ti nday akada ga gəzəŋ ga yam ya ti yam aŋgəzkiaya do ni, nday akada ga maklabasl ya aməd apayakaba ni. Nahkay ti Melefit àslamaliva məlan zih-zihena ana tay a, nday gani atanjəhad eslini. Məlan gani nani ti ləvəŋ àsabay.

¹⁸ Nday gani bəlanani ni təzlapay ma masakani mək tiji zlabay àna naŋ. Tawayay magosay ndam ya ti təsləkakiba ka ndam ya təsər Melefit do nini mba ni, ti təhənguriyu tay a magudar zlam vu, ti təgray zlam ya tigi eri ana mis ni akada gatay ni.

¹⁹ Təhi ana tay ahkado : « Tamal kədəbum leli ni ti kəgurum ahàr gekəli, » ambat-akani do nday gani ya tədəm nahkay ni nday ndayani evidi ga zlam magudarani. Adaba tamal maslanja zlam agur naŋ ti maslanja gani ègia evidi ga zlam ya agur naŋ na.

²⁰ Nahkay tamal mis àsəra Bay geli Yezu *Krist naŋ ya ti ahəngay leli na ti maslanja gani àtamfəŋa kà zlam magədavani ga duniya ya tigi eri na. Ay kələŋ gani tamal aŋgukiaya ka zlam gani nani magədavani na zlam gayan a, təgur naŋ keti ti, manjəhad gayan ni emigi magədavani amatam manjəhad gayan ya ahaslani ka ya ti àsər Melefit do ni.

²¹ Tamal nahkay ti hojo amal təsər divi jireni ni ndo, ere gani təsəra mək təmbrəŋ, təgəskabu *Divi ge Melefit ya təcəhi ana tay ni va do ti ni.

²² Zlam gani àgrakivu ka tay ti akada ga ma *gozogul ya mis tədəm : « Kəra aŋgukiaya ka vəlahay gayan a, àzumaba » ni. Tədəm

* 2:22 Gozogul 26.11.

keti : « Mədrəs mba tabaray nañ mba ti akoru adədvu a dəndala6 vu.* »

3

Yezu Krist amanga

¹ Zləbəba goro ni, hini ti wakita ya nəbiki ana kəli ye cə ni. A wakita goro ya nəbiki ana kəli cəeni ni bu ni ti nəziaba azay slimi ana kəli a àki ka zlam ya kəsəruma àndava ni. Nawayay ti kəjalumki ahàr ka zlam gani nday nani lala.

² Nawayay ti kəjalumki ahàr ka pakama ya ndam *njəlatani ya *tahəngaray pakama ge Melefit tədəm ahaslani ni. Jalumki ahàr ke divi ga Bay geli ya àhəngay leli ni daya ; divi gani nani ti ndam *asak gayəñ ya àsləribiyu tay ana kəli ni təhəngri pakama gani ana kəli.

³ Nawayay ti kícəm ma hini ya ti nəhi ana kəli ni lala. Səruma day, ka mandav ga duniya nahəma, mis ndahañ atagra y zlam magədavani ka mawayay gatay. Nday gani eteyefiñ kə kəli,

⁴ atədəm : « Àdəm ahkado amanga ti, nihi ti nañ eley ? Kwa ata bəñ ga bəñ geli təmət duk àbivaya ana nihi a, zlam ni dek akada ya Melefit àgraya ni zlam gayəñ, ere ye ti àmbatvu ni day àbi timey ! »

⁵ Nday gani ya təzlapay nahkay ni ti təwayay məsərki ke təwi ge Melefit ya àgray ahaslani ni do zakw. Təwi gani nani ti nihi : Melefit àdəmaya pakama gayəñ a, àgraya huđ melefit akaba hađ a nahkay ; èdekaba hađ akaba yam a, àgraya hađ na ti àna yam.

⁶ Ahaslani Melefit èziñeba duniya ti àna yam daya. Ka sarta gani nani ti àfaya yam ka duniya na, yam ni àndaba mələñ na dek.

⁷ Melefit àdəmaya pakama nahañ a keti, àdəm huđ melefit akaba hađ atanjəhađ duk abivoru ana vad ya ti aku aməzumaba tay a dek ni. Ambrəñ tay hayañ ti adaba ajəgay sarta ya ti amagrafəña seriya kə mis a ni. Ka sarta gani nani ti emijiñ ndam ya ti təgəsiki ma do ni.

⁸ Zləbəba goro ni, zlam nahañ àbu bələñ ti ahàr àdəm àgəjazlki ahàr ke kəli ba. Ere gani nihi : kə eri ga Bay geli nahəma, vad bələñ ti akada vi dəbu, vi dəbu day akada vad bələñ.

⁹ Mis ndahañ təhi ana ahàr Bay geli ti àgray ere ye ti àdəm amagra y ni ke weceweceni do. Ay ma gani nahkay do : Melefit ti ebesi ana kəli, awayay ti ku mis biliñ èjiji ba, awayay ti mis dek tàmbatkaba majalay ahàr gatay a sawañ.

¹⁰ Nədəm nahəma, vad ya ti Bay geli amanga ni ti mis təsər do. Amanga ti akada ga zal akal ni. Ka fat gani nani ti mis etici huđ melefit amahənday, emijiji. Aku aməzumaba zlam ya a huđ melefit bu na ; hađ akaba zlam ya təkəni ni dek day atələbi va bi, etijiji.

¹¹ Kəsəruma zlam ni dek atara tijiji nahkay ti, ahàr àdəm manjəhad gekəli mənja ahəmamam ? Ahàr àdəm mənja njələta ; ahàr àdəm kəgəsumiki ma ana Melefit lala.

¹² Jəgum fat ge Melefit ya amagra y seriya ni ; zum njədə gekəli, grum zlam ya ti kisləmki magrani ga mahədakbiyu vad gani weceweci ni. Ka fat gani nani ti aku aməzumaba huđ melefit a, zlam ya a huđ gani bu ni day dek aku aməzumaba kirid-kirid.

¹³ Ay Melefit àdəmbiya kwa ahaslana, àdəm amagra y huđ melefit məweni akaba hađ məweni. Atanjəhad eslini ti ndam jireni cilin. Leli majəgay ti zlam gani nani.

¹⁴ Zləbəba goro ni, kəbum kəjəgum vad gani nani nahkay ti zum njədə gekəli dek, ti ka fat gani Melefit mədi ahàr ana kəli lekələm kəbum kanjəhadum àna sulumani akaba nañ, lekələm njələta kə eri gayəñ, tənəgətfəña zlam magudarani kə kəli a ba.

¹⁵ Səruma Bay geli ebesey ti adaba awayay ti mis tàmbatkaba majalay ahàr gatay a, ti mähəngay tay. Wur ga məñ geli Pol day àhia ma gana ana kəli a ka ya ti àbiki wakita ana kəli ni. Pol ti mawayay nañ daldal ; ma gayəñ ya àbiki ana kəli ni ti Melefit àvi məsər zlam gani.

¹⁶ A wakita gayəñ ya abəki ni bu dek ti nañ àbu ahi ma gani ana kəli nahkay. Zlam ndahañ təbu a wakita gayəñ ya abəki ni bu ni ti mis təcikaba weceweci do. Ndam ya ti təsər zlam do, təkəni ahàr ke Melefit lala do ni tambatkaba ma gana. Tambatkaba ma gana a mələñ ndahañ ba a Wakita ge Melefit ni ba day nahkay. Gatay ya ti tagray

nahkay ni ti Melefit aməgəs tay àna seriya, emiijn tay.

¹⁷ Zləbəba goro ni, lekələm ti təhia ma gana ana kəli a àndava. Nahkay ti bumvu slimi, ti ndam ya ti təgəskabu ma ge Melefit do ni təbiyu kəli a zlam magudarani vu akada gatay ni ba. Njəhaduma gaŋ-gaŋ, tijnkia kəli ke jiri gekəli a ba.

¹⁸ Yezu *Krist ti Bay geli, Bay mahəŋgay leli daya. Lekələm ti kəmbərəŋum məfəki ahàr ba. Grum ti məgrikivu sulum gayəŋ ana kəli, ti kəsərumkivu naŋ lala. Mis dek təzləbay naŋ ; təzləbay naŋ kani, təzləboru naŋ ga kaŋgay-kaŋgayani ti. Aya nahkay.

Wakita ge Zeṅ ya àbàki enjenjeni ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeṅ ya àbàki enjenjeni ni

Maslaṅa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdǎfay slimì gayanṅ a wakita ni bu ndo. Ay kwa ka mǎnjàki gani ndam ga Yezu ðek tǎsǎra nani Zeṅ zal asak ga Yezu, naṅ bay ya àbàki Ma Mǎweni Sulumani ge Zeṅ ni. Ma gayanṅ ya àbàki ni ti akada ga ma ya mǎdi ahàr a Ma Mǎweni Sulumani ge Zeṅ ni bu ni ; maslaṅa ya ti àbàki wakita cǎeni ni ti mis bilinṅ (gurumkabu Zeṅ 1. 1, 1.14 akaba 1 Zeṅ 1.1 ; Zeṅ 16.24 akaba 1 Zeṅ 1.4 ; pakama ndahaṅ tǎbu kay akada nday nani).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (3.1) ; àzalaya slimì ge mis ahkay do ni ga kǎsa ndo, nahkay mǎdǎm tǎslǎrikaboru wakita hini ana ndam ga Yezu ya a kǎsa gǎrgǎrani bu ni. Zeṅ àdǎm abàki wakita ni ti awayay ti mis ndahaṅ tǎgosay ndam ga Yezu ba (2.26 ; 3.7 ; 4.1), akaba awayay ti tǎsǎr, nday tǎbu àna sifa ya àndav ðay-ðay do ni eðeðinṅ eðeðinṅeni (5.13).

A wakita ni bu Zeṅ àdǎm maslaṅa ya ti àdǎm àsǎra Yezu a, mǎk agudar zlam kǎlavad ni ti zal malfada : bay ya ti àsǎra Yezu a ni ti ambrǎṅ zlam magudarani gayanṅ ni, àgudar zlam va do. Tamal mǎgudara zlam a mǎk mǎmbatkaba majalay ahàr a ti Yezu ambǎrfǎṅa zlam geli ya mǎgudar na kǎ leli a, ay ahàr àdǎm ndam ga Yezu tǎmbrǎṅ zlam magudarani ðek, adaba nday bǎza ge Melefit ; Melefit ti njǎlata. Melefit awayay leli : ahàr àdǎm leli day mǎwayum Melefit akaba ndam gayanṅ ni. Tamal mawayay Melefit ti mǎgudar zlam va do ; nahkay mǎsǎra, leli ndam gayanṅ eðeðinṅ eðeðinṅeni.

Pakama ya avi sifa ana mis ni

¹ Ere ye ti mǎbiki ana kǎli ka wakita ni ti Pakama ya avi sifa ana mis ni. Kwa ka mǎnjàki ga mǎlaṅ naṅ àbu. Pakama

gani nani ti ègia mis a. Leli mǎcia pakama gayanṅ ya àdǎm na, mǎpia naṅ àna eri geli a, mǎmǎnjǎlǎṅa lala, mǎnjifinṅa àna ahar geli a daya.

² Sifa gani nani àṅgazlava. Ka ya ti àṅgazlavu ni ti leli mǎpia, magray sedi gani, mǎhi pakama gani ana kǎli vay-vay daya. Sifa gani nani ti àndav ðay-ðay do, kwa ahaslani naṅ àbu afa Bǎṅ geli Melefit, nihi ti àṅgazliva àna leli a.

³ Ere ye ti leli mǎpi akaba mǎci ni ti mǎhi ana kǎli bilegeni, ti lekǎlum day kǎdǎgumkiva ke leli a, mǎgǎm leli ðek akada mis bǎlaṅ. Leli ti mǎbu akada mis bǎlaṅ akaba Bǎṅ geli Melefit nday ata Wur gayanṅ Yezu *Krist.

⁴ Mǎbiki pakama hini ana kǎli ti, mawayay ti kǎcǎm lala, nahkay leli ðek amǎmǎrvu ka ahar bǎlaṅ lala.

Maslaṅa ya agudar zlam ni ànjǎhad akaba Melefit koksah

⁵ Pakama ya ti mǎcifiṅa, mǎhi ana kǎli ni ti nihi : Melefit nahǎma, masladani njǎlata, naṅ àbi àna mǎlaṅ zin-zinṅeni bi ferera.

⁶ Tamal mǎdǎm leli akaba naṅ akada mis bǎlaṅ, mǎk mǎbu magray zlam e zin-zinṅeni bu nahǎma masǎkad malfada, ere ya magray ni ti zlam ge jiri do.

⁷ Ay tamal magray zlam a masladani bu akada gayanṅ ya naṅ àbu a masladani bu ni ti leli mǎbu ðek ka ahar bǎlaṅ akada mis bǎlaṅ. Nahkay mimiz ga Wur gayanṅ Yezu abarǎfǎṅa zlam magudarani geli na kǎ leli a.

⁸ Tamal mǎdǎm mǎgudar zlam do ni ti magosay ahàr geli geleni, leli ndam jireni do.

⁹ Ay tamal madafaya zlam magudarani geli na ti Melefit ambǎrfǎṅa kǎ leli a, abarǎfǎṅa zlam ya àbǎlay do na ðek kǎ leli a. Agray nahkay ti adaba naṅ jireni ; ere ye ti àdǎm amagray ni ti agray eðeðinṅ.

¹⁰ Tamal mǎdǎm leli mǎgudar zlam ndo ni ti kala mǎdǎm Melefit asǎkad malfada. Tamal mǎdǎma nahkay ti mǎgǎskabu pakama gayanṅ a mǎbǎruv geli vu ndo.

2

¹ Gabǎza, nǎbiki zlam hini ana kǎli ti, nawayay ti kǎgudarum zlam ba. Ay kwa tamal maslaṅa àgudara zlam a naṅgu ni,

bay ya ti embikivu ke leli, agri kam-kam ana Bəŋ geli Melefit ni naŋ àbu kè meleher gayan. Bay mimbikivani ke leli ti Yezu *Krist, naŋ ti mis jireni, àgudar zlam do.

² Àvay vu gayan, tàkad naŋ ti Melefit mambərfəŋa magudar zlam geli ni kè leli a. Esliki mambərfəŋa zlam magudarani geli na ciliŋ do, esliki mambərfəŋa zlam magudarani ge mis ga duniya na dek daya.

Tamal məsəra Melefit a ti magray ere ye ti awayay ni

³ Tamal leli məbu magray zlam ya ti Melefit àhi ana mis e *Divi gayan bu grum ni ti məsəra leli ti məsəra Melefit a.

⁴ Ay tamal maslaŋa àdəm àsəra naŋ a, mək àgray zlam ya ti Melefit àdəm e Divi gayan bu grum ni do ni ti maslaŋa nani asəkad malfada. Naŋ nani ti mis jireni do simiteni.

⁵ Maslaŋa ya ti agray zlam ya Melefit àdəm grum ni ti awayay Melefit àna məbərur bəlan ededŋ ededŋeni. Tamal magray nahkay ti məsəra leli ndam ge Melefit, leli biliŋeni akaba naŋ.

⁶ Tamal maslaŋa àdəm anjəhadkəbu akaba naŋ nahəma, ahər àdəm maslaŋa nani agray zlam akada ga Yezu ya àgray ni kwa.

⁷ Zləbəba goro ni, zlam hini ya nəbiki ana kəli ni ti zlam məweni do. Nani Divi ge Melefit ya ahaslani ni sawan. Kwa ka ya ti kəfumki ahər ka Yezu ni ti kəsəruma Divi gani nana. Divi gani ya ahaslani nani ti pakama ya təhi ana kəli ni.

⁸ Ay ti pakama ya nəbiki ana kəli ni ti divi məweni daya. Mis təsər divi gani nani ededŋ ti àna manjəhad ga Yezu, təsər àna manjəhad gekəli daya. Nahkay məlan zinj-zinjəni naŋ àbu andav, masladani sulumani anjəkia ka masladana.

⁹ Tamal maslaŋa àdəm naŋ a masladani bu mək ezirey wur ga məŋani ti maslaŋa nani naŋ e zinj-zinjəni bu mba sawan.

¹⁰ Ay tamal maslaŋa awayay wur ga məŋani ti maslaŋa nani naŋ àbu a masladani bu, araŋa àbi a məbərur gayan bu ge mijinjia naŋ ke divi a bi.

¹¹ Ay tamal maslaŋa ezirey wur ga məŋani ti maslaŋa nani naŋ e zinj-zinjəni bu. Naŋ àbu asawaday e zinj-zinjəni bu daya, àsər

məlan ya akoru ni do ; epi divi do adaba naŋ e zinj-zinjəni bu.

Kədəbum zlam ga duniya ba

¹² Gabəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Melefit ambərfəŋa magudar zlam gekəli na kè kəli azuhva Yezu a.

¹³ Ata bəŋ ga bəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəsəruma bay ya ti naŋ àbu kwa ka mənjəki ga məlan na.

Bəza dagwa, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kiyəmfiŋa kè *Seteni àna kadvu a.

¹⁴ Gabəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəsəruma Bəŋ geli Melefit a.

Ata bəŋ ga bəza, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəsəruma bay ya ti naŋ àbu kwa ka mənjəki ga məlan na.

Bəza dagwa, ere ye ti nəbiki ana kəli ni ti nihi : Lekələm ti kəbum àna njəda, pakama ge Melefit àbu a məbərur gekəli bu, kiyəmfiŋa kè Seteni àna kadvu a.

¹⁵ Kədəbum divi ya ndam ga *duniya tadəbay ni ba, kəwayum zlam ya tədi ahər a duniya bu ni ba daya. Tamal maslaŋa awayay zlam ga duniya nahəma, maslaŋa nani ti awayay Bəŋ geli Melefit koksah.

¹⁶ Zlam ga duniya nday nani ya mis tagray ni ti nday hi : tawayay zlam ya məbərur gatay awayay ni dek, tawayay zlam ya egi eri ni dek, təŋgəta zlam a ti tagray zlabay àna naŋ. Zlam nday nani dek ti Bəŋ geli Melefit adafaki ndo, mis təcahay a duniya bu zlam gatay.

¹⁷ Duniya akaba zlam ya a duniya bu, mis tawayay təŋgət ni dek naŋ àbu andav. Ay ti maslaŋa ya ti agray ere ye ti Melefit awayay ni ti maslaŋa nani amanjəhad ga kaŋgay-kaŋgayani.

Ndam ezir ge Krist

¹⁸ Gabəza, duniya andav wudak. Kicəma, təhia ana kəli a zal ezir ge *Krist amara. Ay nihi ti ndam ezir ge Krist təbu kay àndava. Nahkay ti məsəra duniya andav wudak ededŋ.

¹⁹ Ahaslani ndam ezir ge Krist nday nani ti təkibu ke leli, mək təsləkakiba ke leli a. Tamal ti nday ndam geli ededŋ ti akal tənjàhada akaba leli a. Ay ti zlam gani

àgravu nahkay ti, ti leli mäsarkaba nday ndam geli ededîj do.

²⁰ Lekulum zla nahama kàbum àna *Məsuf Njəlatani, Yezu Krist àvi ana kuli. Nahkay ti lekulum dek kəsəruma jiri a.

²¹ Nəbiki ana kuli ti kamam? Ga məhiani ana kuli kəsərurum jiri do tək? Aha, ga məhiani ana kuli kəsəruruma sawaŋ. Kəsəruruma malfadā àbi àhəraya e jiri ba bi daya.

²² Maslaŋa ya ti asəkad malfadā kay ni ti way? Maslaŋa nani ti maslaŋa ya ti àdəm Yezu ti naŋ Krist *Bay gədakani ya amara ni do ni. Maslaŋa nani ti zal ezir ge Krist : àgəskabu Bəŋ geli Melefit nday ata Wur gayaŋ ni ndo.

²³ Maslaŋa ya ti àgəskabu Wur ge Melefit do ni ti àgəskabu Bəŋani Melefit ndo daya. Maslaŋa ya ti agəskabu Wur ge Melefit ni ti àgəskabā Bəŋani Melefit a daya.

²⁴ Lekulum zla ti ere ye kicam kwa ka sarta ya kəfumki ahər ka Yezu Krist ni ti ahər àdəm ere gani nani mənjuhəd a məbəruruv gekuli bu. Tamal ere ye ti kicam kwa ka sarta ya kəfumki ahər ka Yezu ni anjuhəd a məbəruruv gekuli bu ni ti lekulum day akanjuhədum akaba Wur ge Melefit nday ata Bəŋani akadā mis bəlaŋ.

²⁵ Ere gani nani dek ti *sifa ya àndav day-day do ni. Sifa gani nani ti Yezu àdəm aməvi ana leli.

²⁶ Zlam gani nday nani dek nəbiki ana kuli ti adaba mis tawayay magosay kuli palam.

²⁷ Lekulum zla nahama kàbum àna Məsuf Njəlatani, Yezu Krist àvi ana kuli. Məsuf gani nani ti àbu manjuhədani a məbəruruv gekuli bu. Nahkay ti wudəra gekuli àbi akaba bay macahi zlam nahaŋ ana kuli va bi : Məsuf Njəlatani naŋ àbu acahi zlam dek ana kuli. Naŋ ti àsəkad malfadā do, zlam gani ya acahi ana kuli ni ti ma ge jiri. Ahər àdəm kànjuhədum akaba Yezu Krist akadā mis bəlaŋ ; Məsuf Njəlatani àcahi ana kuli ni ti nahkay.

²⁸ Gabəza, nihi ti ahər àdəm kànjuhədum akaba Yezu akadā mis bəlaŋ. Adaba mam, nawayay ti ka ya ti amanga ni ti aŋgwaz àwər leli ba. Ka ya ti aməzlərəvaya ni ti nawayay ti mimili àwərfəŋa leli ga mahədakfəŋiani ba.

²⁹ Kəsəruruma Yezu Krist ti naŋ jireni. Nahkay ahər àdəm kəsərurum maslaŋa ya ti naŋ àbu agray zlam jireni ni ti maslaŋa gani nani Melefit ègia bəŋana daya.

3

Leli bəza ge Melefit

¹ Nga pəm day, Melefit àwaya leli a dal-dal ni ! Nahkay àzala leli bəza gayaŋ a. Iy, leli bəza gayaŋ ededîj ! Ngay leli bəza ge Melefit ti ndam ga *duniya təsər do, adaba nday nani təsər Melefit ndo palam.

² Zləbəba goro ni, nihi ti leli bəza ge Melefit àndava. Ay ti emigi mam kama ni mam ti Melefit àdəfiaba ana leli a faŋ ndo. Ere ye ti məsəra nahəma, ka ya ti aməzlərəvaya ni ti emigi akadā gayaŋ ni, adaba emipi naŋ lala.

³ Maslaŋa ya ti ajəgay Yezu *Krist, awayay egi akadā naŋ ni ti, maslaŋa nani abi slimi ana ahər gayaŋ, àgudar zlam do, akadā ga Yezu ya àgudar zlam do ni.

⁴ Maslaŋa ya ti naŋ àbu agudar zlam nahəma, àgəskabu *Divi ge Melefit ya a Wakita gayaŋ ni bu ni ndo. Ndam magudar zlam ti ndamam? Nday ndam ya tawayay divi ge Melefit do ni.

⁵ Ay ti kəsəruruma Yezu Krist àra a məlaŋ va ga məhəlfəŋa zlam magudarani geli kè leli a. Kəsəruruma naŋ ti àgudar zlam do simiteni.

⁶ Maslaŋa ya ti naŋ àbu anjuhəd akaba naŋ akadā mis bəlaŋ ni ti àgudar zlam va do. Ay ti maslaŋa ya ti naŋ àbu agudar zlam nahəma, èpi Yezu day-day ndo, àsər naŋ do daya.

⁷ Gabəza, mis tàgosay kuli ba. Maslaŋa ya ti naŋ àbu agray zlam ge jiri ni ti naŋ mis jireni akadā Yezu Krist naŋ jireni ni.

⁸ Maslaŋa ya ti naŋ àbu agudar zlam nahəma, naŋ wur ge *Seteni. Adaba mam, kwa ahaslani Seteni naŋ àbu agudar zlam zlam gayaŋ, àmbrəŋ ndo. Nahkay Wur ge Melefit àra a duniya va : àra ti ga maslamalay zlam ya Seteni agudar ni dek.

⁹ Maslaŋa ya ti Melefit ègia bəŋana ni ti àgudar zlam va do. Adaba mam, Melefit àvia Məsuf Njəlatana, àniviyu a məbəruruv bu, naŋ àbu anjuhəd akaba naŋ. Nahkay maslaŋa gani nani èsliki magudar zlam va do, adaba Melefit ègia bəŋana.

¹⁰ Məsərkaba way wur ge Melefit ni way ahkay do ni way wur ge Seteni ni way ti nahkay hi : maslaña ya ti àgray zlam ge jiri do ni ti nañ wur ge Melefit do. Maslaña ya ti àwayay wur ga mənani do ni ti nañ day wur ge Melefit do.

Ahàr àdəm mawayumvu

¹¹ Nahkay ti mâwayumvu e kidin̄ geli bu. Hini ti pakama ya kicəm kwa ka sarta ya kəfumki ahàr ka Yezu ni.

¹² Məgrum akada ga *Kayin̄ ya àgray ni ba. Nañ ti wur ge *Seteni, nahkay àkad̄ wur ga mənani ndaf ga njəda. Àkad̄ wur ga mənani gani ti kamam jiken̄ mam ? Àkad̄ wur ga mənani ni ti adaba zlam ga wur ga mənani ya àgray ni dek ge jiri, zlam gayan̄ gayan̄ani ya àgray ni dek magədavani palam.

¹³ Bəza ga mmawa, tamal ndam ga *duniya tizirey kəli ti àgri ejep ana kəli ba.

¹⁴ Leli ti məsəruma Melefit àhəngaraba leli e kisim ba, àvia sifa ana leli a àndava. Məsəruma ti adaba mawayum bəza ga mən̄ geli. Maslaña ya ti àwayay mis do nahəma, Melefit àhəngaraba nañ a ndo, nañ məmətani.

¹⁵ Maslaña ya ezirey wur ga mənani ni ti nañ bay makad̄ mis. Ay kəsəruma bay ya ti akad̄ mis nahəma, *sifa ya àndav day-day do ni ti àniviyu a məbərur bu bi.

¹⁶ Yezu *Krist ti àwaya leli a, àgəskabu ti təkad̄ nañ azuhva leli. Adəfiki mawayavani ana leli ti nahkay. Leli day ahàr àdəm məjənaki bəza ga mən̄ geli, ku tamal tabazl leli azuhva tay nəngu ni məgəskabu.

¹⁷ Tamal ti maslaña zlam gayan̄ àbu, èpi ti zlam àfəñ kə wur ga mənani bi mək àmənjaləñ do nahəma, àbəl̄ay do. Maslaña nani ti awayay mis akada ge Melefit ya awayay mis ni tata aw ? Aha, àwayay do.

¹⁸ Gabəza, məwayum mis àna pakama cilin̄ ba, ahàr àdəm mawayum mis ededin̄, məgri zlam sulumani ana tay.

Bəza ge Melefit ti anğwaz àwərfəña tay kə Melefit a do

¹⁹ Tamal magray nahkay ti aməsər leli ti ndam jireni, anğwaz aməwərfəña leli kə Melefit a do daya.

²⁰ Ku tamal məhi ana ahàr məgudara zlam a nəngu ni, anğwaz aməwərfəña leli a do, adaba Melefit àsəra ere ye ti a məbərur geli bu na àtama leli lelana ; nañ ti àsəra zlam a dek.

²¹ Zləbəba goro ni, tamal məsəra məgudar zlam ndo nahəma, anğwaz aməwər leli kə meleher ge Melefit do.

²² Nahkay zla nahəma, aməvi ere ye ti mihindifin̄a ni dek ana leli, adaba leli məbu magray ere ye ti àhi ana leli grum ni akaba ere ye ti àbəl̄afəñ ni.

²³ Ere ye ti àhi ana leli grum ni ti nihi : si məfəki ahàr ka Wur gayan̄ Yezu *Krist akaba mawayumvu e kidin̄ geli bu kwa. Àhi ana leli grum ti nahkay.

²⁴ Nahkay maslaña ya ti agray ere ye ti Melefit àhi ana leli grum ni ti maslaña nani ti nañ àbu akaba Melefit akada mis bəlan̄. Məsər ti Melefit nañ àbu akaba leli ti ahəmamam ? Məsər ti adaba àvia *Məsuf gayan̄ ana leli a.

4

Məsər Məsuf ge Melefit ti ahəmamam ?

¹ Zləbəba goro ni, ndam ya tədəm təzlapay àna njəda ga *Məsuf ni dek ti kəgəsumkabu pakama gatay ni ba. Hojo sayumfəña kə tay a day, akal ti nday təbu àna Məsuf ge Melefit aw. Adaba mam, mis dal-dal təbu a duniya bu, tədəm nday ndam mahəngaray *pakama ge Melefit, ambatakani do nday ndam masəkad̄ malfada sawan̄.

² Akəsərur ti maslaña hini azlapay àna njəda ga Məsuf ge Melefit ti nahkay hi : ndam ya ti tədəm vay-vay Yezu *Krist àra a duniya va, ègia mis hihirikena ti, nday dek təzlapay àna njəda ga Məsuf ge Melefit.

³ Ay ti maslaña ya ti adəm Yezu àra a duniya va ndo ni ti, maslaña nani adəm ma ge Melefit do, azlapay àna njəda ga məsuf ga zal ezir ge Krist sawan̄. Lekuləm kicəma məsuf gani nani amara a duniya va : nihi ti ènjia àndava.

⁴ Gabəza, lekuləm ti bəza ge Melefit. Nahkay kiyumfin̄a kə ndam nday nana ya tasəkad̄ malfada na. Adaba mam, Məsuf ya àniviyu ana kəli ni àtama məsuf ya àniviyu ana ndam ga *duniya na.

⁵ Ndam nday nani ya tasakad malfada ni ti nday ndam ga duniya. Tazlapaki ti ka zlam ga duniya, nahkay ndam ga duniya tagasiki ma gatay ni ana tay.

⁶ Leli zla nahama, leli bəza ge Melefit. Nahkay maslaña ya ti asera Melefit a ti agasiki ma geli ni ana leli. Ay maslaña ya ti nan wur ge Melefit do ni ti agasiki ma geli ni ana leli do. Məsərkaba məsuf ya adəm jiri na nday ata məsuf ya asakad malfada na ti nahkay.

Melefit adəfiki ana leli ahəmamam māwayumvu ni

⁷ Zləbəba goro ni, ahər adəm mawayumvu e kidin geli bu kwa, adaba bay ya ti agray ti mis tawayavu ni ti Melefit. Nahkay maslaña ya ti nan əbu awayay mis nahama, Melefit egia bəjana. Maslaña nani ti asera Melefit a.

⁸ Ay maslaña ya ti awayay mis do nahama, nan ti aser Melefit do, adaba Melefit ti ere ye ti agray ni dek, agray ti adaba awayay mis.

⁹ Melefit adəfiki ana leli, nan awayay leli ti ahəmamam ? Adəfiki ana leli ti nahkay hi : əslərbiyu Wur gayan bilin bilineni ni a duniya vu ga məvi sifa gayan ana leli.

¹⁰ Mawayavani ti mən ga mam ? Leli mawayay Melefit enji aw ? Aha ! Melefit awayay leli enji sawan. Nahkay əslərbiyu Wur gayan ti takad nan. Takada nan a ti Melefit esliki məmbərfəna zlam magudarani geli ni kə leli a.

¹¹ Zləbəba goro ni, Melefit awayay leli ti nahkay. Tamal awayay leli nahkay ti agəski ti leli day mawayumvu e kidin geli bu bilegeni kwa.

¹² Melefit ti maslaña ya ti epia nan a bir ni ti əbi. Ay tamal mawayumvu e kidin geli bu ni ti məsəra Melefit nan əbu akaba leli, mīgia akada mis bəlan akaba nan a. Məsəra leli məbu mawayay mis əna hud bəlan akada gayan ya awayay mis ni.

¹³ Leli məbu akaba nan, nan day nan əbu akaba leli akada mis bəlan ti məsər ti ahəmamam ? Məsər ti adaba əvia *Məsuf gayan ana leli a palam.

¹⁴ Leli zla ti mīpia Wur ge Melefit a, məsəra Bəjani Melefit əslərbiyu nan ti mīgi Bay mahəngay mis ga duniya. Nahkay məhi ana mis zlam nani ti əgrava ededin a.

¹⁵ Maslaña ya ti adəm vay-vay Yezu nan Wur ge Melefit nahama, maslaña nani ti Melefit nan əbu akaba nan, nan day nan əbu akaba Melefit akada mis bəlan.

¹⁶ Leli ti məsəra Melefit awayay leli, məgəskabá pakama gani nana.

Melefit ti ere ye ti agray ni dek agray ti adaba awayay mis. Maslaña ya awayay mis nahama, maslaña nani ti nan əbu akaba Melefit, Melefit day nan əbu akaba nan, nday cəeni akada mis bəlan.

¹⁷ Məsər ti leli məbu mawayay mis əna hud bəlan akada ge Melefit ya awayay leli ni ti ahəmamam ? Məsər ti adaba kwa kani, vad ya ti Melefit amagrafəna seriya kə mis a ni ti əsi anğwaz ana leli do simiteni. Əsi anğwaz ana leli do ni ti adaba zlam ya ti leli məbu magray a duniya bu ni ti akada ga Yezu ni.

¹⁸ Anğwaz ti tarakaboru nday ata mawayavani do. Tamal mawayay mis əna hud bəlan ti məgray anğwaz koksah. Adaba mam, tamal anğwaz awər mis nahama, asera atatrab nan. Maslaña ya ti anğwaz awər nan nahama, ngay Melefit awayay nan əna hud bəlan ti asərkaba lala fan do.

¹⁹ Leli ti mawayum Melefit, mawayum mis adaba Melefit awayay leli enji.

²⁰ Tamal mis adəm : « Nu ti nawayay Melefit » mək ezirey wur ga mənani nahama, maslaña nani asakad malfada. Adaba mam, wur ga mənani ya ti epi ni tekeđi awayay nan do ni ti awayay Melefit ti ahəmamam ? Epi nan do ni !

²¹ Divi ga Yezu ya adəfiki ana leli ni nihi : adəm maslaña ya ti awayay Melefit ti ahər adəm māwayay wur ga mənani daya.

5

Maslaña ya ti afəki ahər ke Melefit ni ti eyefin kə zlam ga duniya

¹ Maslaña ya ti agəskabá, adəm Yezu ti nan *Krist *Bay gəđakani ya amara ni ti Melefit egia Bəjana. Tamal maslaña awayay bəj ga bəza nahama, awayay bəza ni daya.

² Məsər mawayay bəza ge Melefit ti ahəmamam ? Məsər ti adaba məbu mawayay Melefit, məbu magray zlam ya əhi ana leli grum ni daya.

³ Mawayay Melefit ti mäsär ahämamam ? Mäsär ti adäba mäbu magray zlam ya ti ähi ana leli e Divi gayañ bu grum ni kälavad. Divi gayañ gani nani ti zläzlada do,

⁴ adäba ku way way do tamal Melefit ègia bəñana nahəma, njədə gayañ àtama njədə ga zlam ga duniya ; zlam nday nani tèsipet nañ koksah. Njədə ya àtam njədə ga zlam ga duniya ni ti mam ? Njədə gani nani ti mäfəki ahàr geli ka Yezu.

⁵ Njədə ga way àtama njədə ga zlam ga duniya ni way ? Si ga maslaña ya ti afəki ahàr ka Yezu, àdäm Yezu ti nañ Wur ge Melefit ni.

Zlam ya ti adafaki Yezu nañ Wur ge Melefit ni

⁶ Yezu *Krist ti àra a duniya va, àhuriyu a yam vu, *tàbaray nañ, kələñ gani tàbaya mimiz gayañ a. Tàbaray nañ àna yam cilij do, tàbaray nañ àna yam, tàbaya mimiz gayañ a daya. Mäsär ti pakama nani ma ge jiri ti adäba *Məsuf ge Melefit àhia ana leli a. Məsuf gani nani ti ere ye ti adäm ni dek ma ge jiri.

⁷⁻⁸ Adafaki Yezu Wur ge Melefit ededij ti Məsuf, yam, mimiz. Nday mahkərani ni ti tädafaki zlam bəlañ.

⁹ Tamal mägəsumkabu pakama ge mis ya tädäm ni ti ahàr àdäm mägəsumkabu pakama ge Melefit ya àdäm ni daya, adäba Melefit ti nañ gadakani, àtam mis dek. Pakama ge Melefit ya àdäm ni ti àdämki ka Wur gayañ Yezu Krist.

¹⁰ Maslaña ya ti afəki ahàr ka Wur ge Melefit nahəma, àsəra a ahàr gayañ ba pakama ge Melefit gani nani ti ma ge jiri. Ay maslaña ya ti àgəskabu pakama ge Melefit ya ti àdäm ni do ni ti maslaña nani àdäm Melefit àsəkad malfada. Adäba mam, àgəskabu pakama ge Melefit ya àdämki ka Wur gayañ Yezu Krist ni do.

¹¹ Melefit àhi mam ana leli mam ? Àdäm àvia *sifa ya àndav day-day do ni ana leli a. Sifa gani nani ti mənğət azuhva Wur gayañ Yezu Krist.

¹² Maslaña ya ti àgəskabá Wur ge Melefit a ni ti àngəta sifa. Maslaña ya ti àgəskabu Wur ge Melefit ndo nahəma, àngət sifa ndo.

Sifa ya àndav day-day do ni

¹³ Pakama gani nani ti nəbiki ana kəli adäba kəfumkia ahàr ka Wur ge Melefit a ; nawayay ti kəsərum lekələm kəbum àna *sifa ya àndav day-day do ni.

¹⁴ Ka ya ti mahəngalay Melefit ni ti ere ye ti avi njədə ana leli ni ti nihi : mäsəra tamal mihindiliña zlam ya ti àbəlafəñ na ti eciiki ma geli ni ana leli.

¹⁵ Tamal mäsəra nañ àbu eciiki zlam ya ti mihindiliñ ni ana leli ti mäsəra mənğəta zlam ya mihindi na àndava.

¹⁶ Bi wur ga muk agudar zlam, zlam magudarani nani àzoru mis e kisim vu do, tamal kipia nañ a ti hənğali Melefit. Nahkay ti Melefit aməvi sifa ana maslaña ya ti àgudar zlam ni, tigi ti zlam magudarani gayañ ni àzoru mis e kisim vu do ni. Zlam magudarani ya ti azoru mis e kisim vu ni ti àbu. Nəhi ana kəli hənğalum Melefit ti azuhva nani do.

¹⁷ Zlam ge mis ya tagray ni dek ti tamal tàgray ge jiri do ni ti dek zlam magudarani. Ay ti zlam magudarani ndahañ ya təzoru mis e kisim vu do ni ti təbu.

¹⁸ Mäsəra maslaña ya ti Melefit ègia Bəñana nahəma, àgudar zlam va do, Wur ge Melefit ajəgay nañ. Nahkay zla nahəma *Seteni àgosay nañ koksah.

¹⁹ Mäsəra Bay ya ti leli ndam gayañ ni ti Melefit. Mäsəra ndam ya tadəbay zlam ga duniya ni dek ti nday ndam ge Seteni.

²⁰ Mäsəra Wur ge Melefit àra. Àra ti àvi njədə ana leli ga mäsər Melefit Melefiteni. Nahkay leli məbu manjəhadani akada mis bəlañ akaba Melefit Melefiteni, àna njədə ga Wur gayañ Yezu *Krist. Yezu Krist ti Melefit Melefiteni. Avay sifa ya àndav day-day do ni ti nañ gani cilij.

²¹ Gabəza, pəra akaba zlam ndahañ ya ti ge Melefit do nahəma, kəgəsumkabu ba.

Wakita ge Zeñ ya àbèki ye cɥ ni Ere ye ti mǎdǎmki ka wakita ge Zeñ ya àbèki ye cɥ ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdǎfay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ay mǎsǎra, bay ya ti àbèki 2 Zeñ ni ti àbèki 1 Zeñ ni day nan gani : gurumkabu 2 Zeñ 5, 1 Zeñ 2.7 akaba Zeñ 13.34-35.

Àbiki ti ana ndam ga Yezu ya tǎcǎkalavu a kǎsa nahan bu ni, àhi ana tay tabavu slimi, adaba ndam magosay mis tǎbu tǎsawadǎy a kǎsa ndahan bu, tǎcǎhi zlam magǎdǎvani ana ndam ga Yezu. Awayay ti ndam ga Yezu tǎgǎskabu ndam magosay mis ni ba.

Sa ge Zeñ

¹ Nǎbèki wakita hini ti nu, nu gǎdǎkani ga ndam mǎfǎki ahàr ka Yezu, nǎbikiuru ana Wal gǎdǎkani * ya Melefit adaba nan a ni akaba ana kǎli bǎza gayan ni ; nawayay kǎli dal-dal. Awayay kǎli ti nu bǎlan ciliñ do, mis ya ti tǎsǎra jiri ge Melefit a ni dǎk tawayay kǎli daya.

² Nawayay kǎli ti adaba kǎgǎsumkabá jiri ge Melefit a ; jiri gani nani ti leli mǎbu àna nan kǎlavad, adaba Melefit àvi ana leli ti ga kanğay-kanğayani.

³ Bǎñ geli Melefit nday ata Wur gayan Yezu *Krist atǎgri sulum gatay ana leli. Atǎjǎnaki leli, atǎgray ti mǎnjǎhadumkabu àna sulumani. Nahkay ti amǎgrum jiri, amawayumvu e kidiñ geli bu.

Ahàr àdǎm mawayay ndam ya ti leli mǎbu akaba tay ni

⁴ Mmawa goro ni, ka ya ti mǎci bǎza gayan ndahan tǎbu tadǎbay divi ge jiri ni ti nǎmǎrva dal-dal. Tagray zlam ti akadǎ ga Bǎñ geli Melefit ya àdǎm mǎgray ni.

⁵ Ere ye ti nawayay nǎhuk ni ti nahkay hi, mmawa goro ni : ahàr àdǎm mawayumvu e kidiñ geli bu. Ma hini ya nǎbukki ni ti

* **1:1** « Wal gǎdǎkani » ni ti awayay adǎmvaba ndam ga Yezu ya *tǎcǎkalavu a kǎsa nahan bu ni ; bǎza gayan ni ti ni day nday gani. † **1:13** « Wur ga muk walani » ti awayay adǎmvaba ndam ga Yezu ya *tǎcǎkalavu a kǎsa ya ti Zeñ nan àvu ni bu ni.

ma àki ke divi mǎweni do : ma gani ti mǎcia kwa ahaslana àndava.

⁶ Mawayay Melefit ti ahǎmamam ? Tamal mawayay Melefit ti madǎbay Divi gayan ya àdǎfiki ana leli ni. Divi gayan ya àdǎfiki ana leli, lekǎlum kǎcǎm kwa ka mǎnjǎki gani ni ti nihi : àdǎm wayumvu e kidiñ gekǎli bu. Divi gani nani ti ahàr àdǎm kǎdǎbum kǎlavad.

⁷ Nǎhi ana kǎli nahkay ti adaba mis dal-dal tǎbu a kǎsa gǎrgǎrani bu a duniya bu, tǎbu tagosay mis : ñgay Yezu *Krist àra a duniya va, tiwi nan miweni ni ti tǎgǎskabu do. Maslaña ya ti adǎm nahkay ni ti nan zal ezir ge Krist, bay magosay mis daya.

⁸ Bumi slimi ana ahàr gekǎli, ti tǎwi geli ya ti mǎgri ana kǎli ni ègi zlam masakani ba. Bumvu slimi ti kǎñgǎtum ere ye ti Melefit àdǎm amǎvi ana kǎli ni dǎk.

⁹ Sǎruma maslaña ya ti àmbrǎña madǎbay divi ya ti Krist àdǎfiki ana leli na, agray ere ye ti nan awayay ni zlam gayan ni ti Melefit nan àbi akaba nan bi. Ay maslaña ya ti agray ere ye ti Krist awayay ni ti Bǎñ geli Melefit nday ata Wur gayan ni tǎbu akaba nan.

¹⁰ Tamal mis ara afa gekǎli a, àdǎfiki ere ye ti Krist awayay ni ana kǎli do ni ti kǎgǎsumkabu nan afa gekǎli ba, ku sa day kǎgrumi ba.

¹¹ Adaba maslaña ya ti àgria sa nahǎma àjǎnǎkia nan ka magudar zlam a.

¹² Ma goro àbu kay nawayay nǎhi ana kǎli, ay ti nawayay mǎbiki ma gani ana kǎli ka wakita do. Nǎdǎm anoru afa gekǎli, nu nuani àna ahàr goro anoru anǎzlapi ana kǎli, ti mǎmǎrvu dal-dal ka ahar bǎlan akaba kǎli.

¹³ Mmawa goro ni, wur ga muk walani ya Melefit àdǎkiba nan a ni bǎza gayan tǎgruka sa daya. †

Wakita ge Zej ya àbèki ya mahkèr ni Ere ye ti mädämki ka wakita ge Zej ya àbèki ya mahkèr ni

Maslaña ya ti àbèki wakita hini ni ti àdàfay slimi gayañ a wakita ni bu ndo. Ay mäsära, bay ya ti àbèki 3 Zej ni ti àbèki 1 Zej akaba 2 Zej ni day nañ gani.

Àbiki ti ana Gayus : Gayus ti gädakani ga ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsà nahañ bu ni, ay mäsər kəsà gani nani do. Gayus ti àgəskabá mis ya ti Zej àsləroru tay ga məvi njəda ana ndam ga Yezu na lala ; ay gädakani nahañ àbu, slimi gani Diyətref, àgəskabu tay ndo. Zej àbiki wakita ana Gayus ti ga məvi njəda, ti àgray akada ge Diyətref ni ba.

Sa ge Zej

¹ Nu gädakani ga ndam mäfəki ahàr ka Yezu, nəbukkiuru ana nak Gayus, nak zləba goro, nawayay kur dal-dal adaba madəbay divi ge jiri ka ahar bəlañ.

² Gayus goro ni, nawayay ti araña àgrakukvu ba simiteni, Melefit mągray ti kənjəhad njalañ-njalañ akada ga məbərufv gayak ya àbu sulumani kè meleher gayañ ni ti.

Mis tazləbavu ana Gayus

³ Nəbu nəmərufv dal-dal adaba bəza ga məñ geli ndahañ kay təbu tara, təhu ahkado nak kəbu kadəbay divi ge jiri àna məbərufv bəlañ. Iy nak kəbu kəgray nahkay ededñ.

⁴ Tamal nìcia ti bəza goro təbu tadəbay divi jireni ni ti nəmərufv dal-dal, àtam məmərufvni ndahañ ni dek.

⁵ Zləba goro ni, ere ye ti kəgri ana bəza ga məñ geli ga məjənaki tay ni ti àna məbərufv bəlañ. Ku tamal kəsər tay do nəñgu ni kəbu kəjənaki tay àna məbərufv bəlañ.

⁶ Nday gani ya kəjənaki tay ni təbu tara ahalay a, təhi ana ndam ga Yezu *macakalavani ni kəbu kawayay tay dal-dal. Kam-kam zləba goro ni, ka ya ti ator

kama nahəma, jənaki tay keti akada ge Melefit ya awayay ni.

⁷ Nday gani tìcik a magam gatay, tòru ti ga məgri təwi ana Yezu *Krist. Ka ya ti takoru ni ti ndam ya təfəki ahàr ke Melefit do ni təvi araña ana tay ndo.

⁸ Mis akada nday nani nahəma, ahàr àdəm məjənaki tay kwa, ti leli dek akaba tay mīgi ndam magray təwi ge jiri.

Diyətref nday ata Demetriyus

⁹ Nəbikiyoa wakita ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu eslini na, ay ti Diyətref awayay mīgi gädakani gatay dek, nahkay àgəskabu ma gani ndo.

¹⁰ Nahkay zla nahəma, ka fat ya ti eninjəa afa gekəli a ni ti anañgəhadì zlam ya agudar ni akaba ma magədavani ya adəmki ke leli ni ana kəli. Agudar ti zlam nday nani cilin do, nañ gani àwayay məgəskabu bəza ga məñ geli ni do. Ku tamal mis ndahañ tawayay məgəskabu tay nəñgu ni, àcafəña mis ga məgəskabu tay a. Tamal mis təgəskabá tay a ti agarakiba mis nday nana ka ndam macakalavani ga Yezu na.

¹¹ Zləba goro ni, kəgray zlam akada ge mis magədavani ni ba ; gray zlam akada ge mis sulumani ni. Maslaña ya ti agray zlam sulumani ni ti nañ mis ge Melefit. Ay maslaña ya ti agray zlam magədavani ni ti àsər Melefit do.

¹² Demetriyus nahəma, mis dek tədəm nañ mis sulumani ; jiri gayañ ya agray ni day adəfaki nañ mis sulumani ededñ. Leli day magrakia sedi a, nañ ti mis sulumani. Nak day kəsəra ma geli ya mädəmki ni ti ma ge jiri.

¹³ Ma goro àbu kay nawayay nəhuk, ay ti nəwayay məbukki ma gani ndahañ ni ka wakita do.

¹⁴ Adaba nədəm nu nuani àna ahàr goro nara nakoru afa gayak wudak ; eninjəa kwa ti nu nuani àna ahàr goro anəzlapuk.

¹⁵ Melefit məgruk sulum gayañ ti araña àhaluk ahàr ba ti. Zləbəba geli day təgruka sa. Gri sa ana zləbəba geli ye eslini ni dek bəlañ àna bəlañ.

Wakita ge Zɔd ya àbèki ni Ere ye ti mɛdɛmki ka wakita ge Zɔd ya àbèki ni

Maslaɲa ya ti àbèki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a : nani Zɔd wur ga mɛn ge Zek ni (1). Zɔd àdɛm ma akada ga zal asak ga Yezu ya akal adɛm ni do (17) ; naɲ wur ga mɛn ge Zek ya àbèki wakita ge Zek ni : nday cɛni ti bɛza ga mɛn ga Yezu (Meciyɛ 13.55).

Àbiki ti ana ndam ga Yezu (1), ay ti àdafay slimi gatay ahkay do ni slimi ga kɛsa gatay ni ndo. Àdɛm akal awayay abiki wakita ana tay ti tɛsɛr ahɛmamam Melefit àhɛnɲa tay a ni, ay abiki ana tay àki ka ndam ya tawayay magosay ndam ga Yezu ni (3-4). Àdɛm ma ti akada ge Piyer ya àdɛm ni (2 Piyer 2), awayay ti ndam ga Yezu tijikia ke divi a ba.

Ka mandav ga wakita ni Zɔd àzɛlɛbay Melefit (24-25). Ma gayan ya àzɛlɛbay Melefit àna naɲ ni ti ma sulumani, ndam ga Yezu dek tisliki magray tɛwi àna naɲ.

Sa ge Zɔd

¹ Nu Zɔd nɛbiki wakita hini ana kɛli, nu bay mɛgri tɛwi ana Yezu *Krist, nu wur ga mɛn ge Zek. Nɛgri sa ana kɛli ya ti Bɛn geli Melefit awayay kɛli, àzalay kɛli ti kɛgɛm ndam gayan ni. Abi slimi ana kɛli ti kɛjɛm ba daya, adaba lekɛlɛm ndam ga Yezu Krist.

² Melefit mɛjɛnaki kɛli, mɛgray ti *kanjɛhadumkabu àna sulumani, mawayavani gayan mɛlɛbu a mɛbɛrɛv gekɛli bu ti. Zlam nday nani dek tɛsagakivu kɛlavad ti.

Ndam ya ti tɛcahi zlam magɛdavani ana mis ni

³ Zɛlɛbɛba goro, nɛwaya dal-dal ga mɛbiki wakita ana kɛli ti kɛsɛrum ahɛmamam Melefit àhɛnɲa leli a dek ni. Ku tamal nɛwaya nahkay nɛnɲu ni, nɛdɛm ahɛr adɛm si nɛbiki ana kɛli ga mɛvi nɛdɛa ana kɛli ti kɛkadumvu ti mis tɛmbrɛn *Ma Mɛwɛni Sulumani àki ka Yezu *Krist ba. Ma Mɛwɛni Sulumani gani nani ti Melefit àvi

ana ndam gayan ga kanɲayani, àmbatvu day-day do.

⁴ Nɛdɛm nahkay ti adaba ndam ya ti tɛsɛr Melefit do ni tɛhurkiviya ke kɛli akal-akal a, tàgudarkaba *sulum ge Melefit geli ya àgri ana leli na. Tɛdɛm Melefit àvia barbaray ana leli a ga magudar zlam a. Tagray nahkay ti tɛmbrɛn Bay geli Yezu Krist Bay mɛgur leli na. Pakama àki ka nday gani nani àvu mɛbɛkiani a Wakita ge Melefit vu hasl-hasl : seriya amɛgɛs tay.

⁵ Nawayay nɛhɛnɲgri eri ana pakama ya ti kɛsɛruma àndava ni. Pakama gani nihi : ahaslani Melefit àhɛnɲgabiya ndam *Izireyel a, àhɛlababiya tay ka had Ezip a. Kwa tamal àhɛnɲa tay a àndava nɛnɲu ni, kɛlɛn gani àbazla mis ndahan e kidɛn gatay ba, àbazl ti nday ya tɛfɛki ahɛr ka naɲ ndo ni.

⁶ Dɛgɛzɛlumki ahɛr ka *mɛslɛr ge Melefit day. Ndanɛn e kidɛn gatay bu nahɛma, nɛdɛa ya Melefit àvi ana tay ni àhɛci tay, tàwaya àkiva, nahkay tɛmbrɛnɲiya mɛlanɲ ya ti Melefit àbiyu tay na. Azuhva nani ti Melefit àhɛl tay, àwɛl tay àna jejirɛi, àbiyu tay a mɛlanɲ zɛn-zɛnɛni vu ga kanɲay-kanɲayani, eminjivoru ana vad ge Melefit ya ti amagrafɛnɲa seriya gɛdɛkani kɛ mis a dek ni.

⁷ Dɛgɛzɛlumki ahɛr ka kɛsa *Sodom, *Gomor akaba kɛsa ndahanɲ ya kɛ gɛvay gatay ni daya. Ndam ga kɛsa nday nani tàgudara zlam a daya : tàgra mesɛwɛhva ; mandɛhadkabani gatay ni ti Melefit àvi divi gani ana mis hihiriken ni ndo. Nahkay Melefit àbiya tay a aku va ; aku gani nani ti àmɛt day-day do. Àgra nahkay ti awayay aziaba azay slimi ana mis a, ti tàgray ere nani va ba.

⁸ Ay ti ndam ya ti tɛhurkiviya ke kɛli ni nday day tagray zlam magɛdavani akada nani. Tɛjalaki ahɛr ka zlam magudarani kɛlavad : tɛjalakia ahɛr a ti tagudar zlam gani àki ka ahɛr gatay edɛdɛn. Tamɛnɲalɛn ka nɛdɛa ge Melefit ni akada zlam masakani, tindivi mɛslɛr gayan nɛdɛa-nɛdɛani ya ti e melefit bu ni daya.

⁹ Misel ti naɲ gɛdɛkani ga mɛslɛr ge Melefit. Ku naɲ tekedɛ èndivi mis ndo. Ka sarta ya ti nday ata *Seteni tàgrakivu ke kisim ge Mɛwiz tekedɛ, Misel ti anɲgawaz àwɛrfɛnɲa naɲ

* 1:9 Pakama hini ti tɛdɛmki ma a Wakita ge Melefit bu ndo.

kè mindivi Seteni a. Àhi : « Melefit màtraḅ kur » ciliṅ. *

¹⁰ Ay nday gani nani tédəmki ma magədavani ka zlam ya ti tèsər ndo ni ni. Tagray zlam akada ga zlam ge gili ni, tējälaki ahàr do. Zlam ya ti tagray ni zlam masakani, emijiṅ tay.

¹¹ Nahkay atasay cicihi, adaba tèvia vu gatay ana zlam magudarana akada ga *Kayiṅ ya ahaslani na. Tàgra zlam magədavana ti tēṅgət siṅgu akada ga *Balam ya àgrabiyu ahaslani na. Ticiiki slimi ana Melefit ndo akada ga Kore † ya ti àgrabiyu ahaslani ni, tiji daya.

¹² Ka ya ti nday tèbu akaba kuli, kəzumumkabu ḁaf ni ti zlam magudar gatay ni abəki mimili ke kuli, adaba tənjləṅ ana misi zum, tējälaki ahàr ka vu gatay ciliṅ, tèsər mimili do. Nday akada ga maklaḅasl ya àtəd avər do ni, aməd apayakaba ciliṅ. Nday akada ga mənḡəhaf ya ti sarta ge miweni ènjia day tiwi bəza do ni. Akada nday məmətani àndava, nahkay Melefit àradaba tay a, tèmətkivu.

¹³ Tənjəhad ka mələṅ biliṅeni do, təsawadāy satat akada ga dəluy ya ti aməd adaday naṅ kwanṅa ni, nahkay zlam magudarani gatay ni akada ga muhunjuv ga yam ya ti kə gəvay ga dəluy, àḅəlay do ni ; abəki mimili ka tay. Nday akada ga boṅgur ya ti atəd ni, Melefit àslamatia mələṅ ziṅziṅeni ana tay a. Atənjəhadviyu eslini ga kaṅgay-kaṅgayani hūya.

¹⁴*Enok, naṅ wur huḁ ga Adam ya muku, naṅ zal ya ti àsəra ere ye ti amagravu kama na, àzlapakibiya ka tay a daya, àḁəmbiya : « Nèḁəm nahəma, Melefit naṅ àbu ara akaba məslər gayanṅ njəlātana kay dal-dal, tàcalvu do,

¹⁵ ara agraḁəṅa seriya kè mis ga duniya na dek. Aməḡəs nday ya ti tàwayay ma gayanṅ do ni dek àna seriya, azuhva zlam magudarani gatay ya təgri ni dek, akaba pakama magədavani ya tédəmki ni dek. »

¹⁶ Ma ga Enok ya àḁəm ni àḁəmki ti ka tay edediṅ. Nday nani ti təzərḁay ma kəlavad, tédəm ere ye ti Melefit agri ana tay ni àḅəlay do ; tagray ere ye ti məḅəruv gatay awayay ni ciliṅ, tiji zlabay, tesipet mis ga

mənḡəḁəṅa zlam kà tay a.

Zad avi njəḁa ana ndam məḁəki ahàr ka Yezu

¹⁷ Lekuləm zləḅəba goro, nawayay kuli ; jalumki ahàr ka pakama ga ndam *asak ga Bay geli Yezu *Krist ya ti təhivabiyu ana kuli ahaslani, tédəm amagravu ni.

¹⁸ Təhivabiya ana kuli a, tédəm ahkado : « Wudaka duniya ara andav ni ti mis atara təbi seki ana kuli. Mis nday nani tèsər Melefit do, tagray ere ye ti məḅəruv gatay awayay ni ciliṅ. »

¹⁹ Nihi ti mis nday nani təbu ticirkaba ndam məḁəki ahàr ka Yezu a. Təjalaki ahàr ka zlam ga duniya, *Məsuf ge Melefit àniviyu ana tay a məḅəruv bu bi.

²⁰ Lekuləm zləḅəba goro, nawayay kuli ; zum njəḁa gekuli ti kəməlumu, ti kənjəhadum kəlavad àna *Ma Məweni Sulumani ya kəḡəsumkabu ni, kəṅḡətumkivu njəḁa àna naṅ ti kīgum njəlata. Həṅgalum Melefit àna njəḁa ga Məsuf gayanṅ kəlavad daya.

²¹ Melefit awayay kuli dal-dal : nahkay kəmbərəṅum məḁəki ahàr ka naṅ ba. Jəḡum sulum ga Bay geli Yezu Krist ya amara məgri ana leli ni : sulum gani nani ti sifa ya àndav ḁay-ḁay do ni.

²² Ndam ya ti tējälaki ahàr cə cə ka ma ge Melefit ni təsi cicihi ana kuli.

²³ Mis ndahanṅ e kiḁiṅ gatay bu ni ti, tamal tàmbat majalay ahàr gatay do ni ti Melefit aməḡəs tay àna seriya, aməbiyu tay a aku vu. Nahkay həṅḡumḁəṅa tay kà aku na. Mis ndahanṅ e kiḁiṅ gatay bu ni ti ni təsi cicihi ana kuli daya, ay ti bumvu slimi ciliṅ, kəḡudarum zlam akada gatay ni ba. Kəwayum zlam magudarani gatay ni ba. Ku māla azana ga vu gatay nənḡu ni kīṅḡumfiṅ ba.

Zad azləḅay Melefit

²⁴ Məḡrumi səsi ana Melefit, adaba esliki majəḡay kuli, ti kīḡumkia ke divi gayanṅ a ba. Aməmbərfəṅa zlam magudarani gekuli ni kè kuli a, kīgum akada kəḡudarum zlam ḁay-ḁay ndo, mək aməhəloru kuli ti kənjəhadum a bay gayanṅ bu, kīḁum masladani gayanṅ àna məmərani dal-dal.

† 1:11 Məṅjay Macalani 16.1-35.

²⁵ Məgrumi səsi ana Melefit, nañ bəlan,
nañ Bay mahəngay leli, əslərbiyu Yezu
*Krist Bay geli ga mahəngay leli. Mis dek
təzləbay nañ, tədəm nañ gədəkani, nañ Bay
njəda-njədani, agur mis dek ti. Nañ əbu
nahkay ka ya ti zlam dek ənjəki ni, nañ əbu
nahkay kani, amələbu nahkay ga kaŋgay-
kaŋgayani.

Aya nahkay.

Pakama maṅgahani ya Melefit àhiaba ana Zeṅ a ni Ere ye ti mādəmki ka pakama maṅgahani ya Melefit àhiaba ana Zeṅ a ni

Maslaṅa ya ti àbàki wakita hini ni ti àdafa slimi gayan a wakita ni ba : nani Zeṅ (1.1 ; 1.4 ; 1.9 ; 22.8). Kwa ka mənjàki gani ndam ga Yezu tādəm Zeṅ nani ti Zeṅ zal asak ga Yezu, bay ya ti àbàki Ma Məweni Sulumani ge Zeṅ ni.

Àbikioru wakita ni ti ana ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa adəskəlani bu ka hađ Azi ni (kani ti, hađ Azi ti ka hađ Tərki). A vad nahan təfiyu Zeṅ a daṅgay vu ka hađ Patmos (Patmos ti hađ gəziteni a huđ ga dəluv bu kà gəvay ga hađ Azi) : ka ya ti nan àbu eslini ni ti Yezu àhiaba ma, àṅgazliaya zlam ya ti amagravu na. Kələṅ gani Zeṅ àbàki pakama ya ti èci ni akaba zlam ya èpi ni ka wakita.

Ka mənjàki ga wakita ni ti Zeṅ àdəm ahəmamam Yezu àṅgazlivu ni : Yezu ti Bay gəđakani àtam bəbay ndahan dek ; agur zlam dek ; ku kisim ya ti akad mis ni day agur (1). Kələṅ gani Zeṅ ahəṅgri ma ga Yezu ya àhiaba ni ana ndam gayan ya təcakalavu a kəsa adəskəlani bu ni (2-3). Yezu àvi njəđa ana tay, àləgia ana tay a daya : àhi ana tay tijikia ke divi a ba. Ma gayan ya àhi ana ndam nday nani ni ti, ku kani day ahi ana ndam gayan dek.

Kələṅ ga pakama nani ti Zeṅ àṅgəhad zlam ya Yezu àṅgazliaya ni (4-22). Pakama hini ti akada pakama ndahan ya mədi ahàr a Wakita ge Melefit məweni bu ni do : zlam ya ti Zeṅ àṅgəhad ni ti zlam maṅgahani, àṅgəhad ti àzay mazavu ga zlam : àdəmki ma ka məslər ge Melefit àna mazavu ga boṅgur, àdəmki ma ka ndam ga Yezu ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni àna mazavu ge ceṅgel (1.20) ; àdəmki ma ka Rom àna mazavu ga Babilon, ahkay do ni ga wal hala (17.3-10) ; àdəmki ma ke Seteni àna mazavu ga kurmbu, ahkay do ni ga gavan (20.2) ; àdəmki ma ka ndam ga Yezu

àna mazavu ga məva ga Yezu, ahkay do ni ga kəsa njəlatani (21.2). Pakama nani ti akada ga pakama ge Deniyel ya àbàki ni (Deniyel 7-12).

Ku tamal pakama nani dek zləzladani nəṅgu ni, ahar gəđakani mici tata : ka mandav ga duniya ti Yezu emihiti ndam ezir gayan dek (19.11-21), mək ndam gayan atanjəhad akaba Melefit a məlan sulumani bu ga kaṅgay-kaṅgayani (21-22). Ka sarta ge Zeṅ ya àbàki ma hini ni ti təgria daliya ana ndam ga Yezu a dal-dal (2.10 ; 2.13 ; 6.9-11). Ma ge Zeṅ ya àbàki ni ti àvia njəđa ana ndam ga Yezu a dal-dal, avi njəđa ana leli daya.

Mənjàki ga ma ge Zeṅ

¹ Wakita hini ti adafaki ere ye ti Yezu *Krist àhiaba ana ndam məgri təwi ana Melefit a ni. Melefit àhi pakama gani ti m̃hi ana tay, ti t̃sər ere ye ti amara magravu wudak ni. Nahkay zla ti Yezu Krist àslərbiyu məslər gayan afa ga bay məgri təwi gayan Zeṅ ga madafakiaba ere gani nana.

² Zeṅ àhi ere ye ti t̃hi ni dek akaba ere ye ti èpi ni dek ana mis. Àhi ana tay pakama hini ti ma ge Melefit ededīṅ. Adafaki pakama gani ge jiri ti Yezu Krist.

³ Maslaṅa ya ti eṅṅgi wakita hini ana mis ni ti m̃mər̃vu, adaba ahəṅgri pakama ge Melefit ana tay. Nday ya ti t̃bi slimi, t̃gəskabu pakama gani məbəkiani ni day t̃mər̃vu. Adaba sarta ga zlam gani ènjia wudak.

Zeṅ agri sa ana ndam məfəki ahàr ke Melefit a kəsa adəskəlani ni bu

⁴ Nu Zeṅ nəgri sa ana k̃li ndam ga kəsa adəskəlani ka hađ Azi, lek̃l̃m ya k̃f̃umki ahàr ke Melefit, k̃bum *kacakalumvu ga mahəṅgalay nan ni. Melefit m̃gri sulum gayan ana k̃li, m̃gray ti *k̃anjəhadumkabu àna sulumani ti ! Nan ti nan àbu kwa ahaslani, nan àbu nihi, nan amələbu kama daya. Nan ti nan àbu manjəhadani e k̃rsi gayan bu e melefit bu. Məsuf adəskəlani gayan ni t̃gri sulum ana k̃li, t̃gray ti k̃anjəhadumkabu àna

sulumani daya. Məsuf nday nani təbu kè meleher gayan. *

⁵ Yezu *Krist mægri sulum gayan ana kəli, mągray ti kənjəhadumkabu àna sulumani ti. Naŋ ti ere ye ti adəm ni dek ma ge jiri. Bay ya ti àngaba e kisim ba enjenjena ni ti naŋ. Naŋ Bay ga bəbay ga duniya ni dek daya.

Yezu Krist ti mis dek təzləbay naŋ azuhva gayan ya əmət ni ti adafaki awayay leli. Əmət, mimiz gayan adəgaya ti ga məhəlabə leli a zlam magudarani geli ni ba.

⁶ Naŋ Bay geli gədakani, àna təwi gayan ni mığia ndam gayan a, agur leli. Agray ti leli dek mığia ndam *maŋgalabakabu mis akaba Bəŋani Melefit a. Nahkay ti mis dek təzləbay naŋ, adaba njəda gayan əbu, esliki məgur tay ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya nahkay !

⁷ Mənjumoru, naŋ tegi ara e kidiŋ ga maklaəasl ba, mis dek etipi naŋ.

Ku ndam ya tətəhad naŋ ni day etipi naŋ. † Jiba ya ka məlan ni dek etitəwi azuhva naŋ. Iy, amagravu ti nahkay.

Aya nahkay !

⁸ Bay Melefit adəm ahkado : « Bay ya ti ənjəki ka magray zlam dek ni ti nu. Bay ya ti emendeveriŋ zlam dek ni ti nu gani daya. » Naŋ ti naŋ əbu kwa ahaslani, naŋ əbu nihi, amələbu kama daya. Naŋ njəda-njədani, agur zlam dek.

Yezu àngazlivu ana Zeŋ

⁹ Adəm ma hini ti nu Zeŋ wur ga məŋ gekəli. Leli dek ti məbu ka ahar bəlan akaba Yezu *Krist akada mis bəlan. Nahkay ti leli məbum macakumkabu daliya ka ahar bəlan, məgrumoru təwi geli ka ahar bəlan, məmbrəŋum do. Leli məbu ka ahar bəlan a Məgur ga Yezu bu, naŋ Bay geli daya. A vad nahaŋ təgəs nu, tərü àna nu ka had Patmos e kidiŋ ga yam bu. Təgəs nu ti adaba nəbu nəhi ma ge Melefit ana mis, nagrakia sedi ka Yezu a palam.

¹⁰ Nu nəbu eslini ti kə fat ga Bay geli nahəma, *Məsuf ge Melefit əgəs nu. ‡ Eslini niçi dəŋgu ga maslaŋa kələŋ goro, naŋ əbu ahənday kay kay akada ge mezlelim ni.

¹¹ Àhu ahkado : « Ere ye ti kipi ni ti bəki ka wakita, kəslərikaboru ana ndam məfəku ahər ya təbu *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu : Efez, Simiriŋ, Pergam, Tiyatir, Sart, Filadelfi akaba Lewədisi ni. »

¹² Nəra ničia ma na ti nəmbatvu ge mipi maslaŋa ya ti azlapay ni. Nəra nəmbatva zla ti niçi *ceŋgel adəskəla məbəhadkiani ka zlam ga gru agavəla.

¹³ Niçi maslaŋa nahaŋ, àngazlivu akada mis hihirikeni miciken e kidiŋ ga zlam ya təbəki ceŋgel ni bu. Maslaŋa gani nani ti əfakabu azana zəbalani cekw ka aləŋ ga asak, gugum məwəlani àna maslpara ga gru.

¹⁴ Məhər ga ahər gayan ni bəd-bəd tallə, bəd-bəd gani ətama ge sləzi a. Eri gayan ni asladay akada ga aku ni.

¹⁵ Asak gayan ni nduza akada ga ara ya ti təzaya a aku ba ni, dəŋgu gayan ni ahənday akada ga yam ya ti acuhway kay a zalaka bu ni.

¹⁶ Boŋgur təfəŋ a ahar ga dəf bu adəskəla, maslalam ahəraya a ma gayan ba, ma ga maslalam ni cecəeni məzumani. Meleher gayan ni asladay akada ga fat wis-wiseni ni.

¹⁷ Nəra niçia naŋ a nahkay ti nədəd kə asak gani akada nu məmətani. Naŋ ti ni əfəku ahar ga dəf gayan, àhu : « Aŋgwaz əwər kur ba. Wudaka zlam dek ənjəki ti nu nəbu əndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anələbu.

¹⁸ Bay ya ti naŋ əbu àna sifa ni ti nu ; nəməta mək nəngaba, nahkay ananjəhad àna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani. Nəgur kisim akaba məlan ge *kisim daya.

¹⁹ Nahkay zla ti zlam ye kipi ni dek bəki ka wakita : bəki ere ye ti naŋ əbu agravu nihi ni akaba ya ti ara agravu wudak ni dek.

²⁰ Àki ka boŋgur adəskəlani ya kipi a ahar ga dəf goro bu ni akaba àki ka zlam ga gru adəskəlani ga məbəki ceŋgel adəskəlani nahəma, ma maŋgahani gani ti nihi : boŋgur adəskəlani ni ti *məslər ge Melefit, təfi ahər ana ndam goro a kəsa adəskəlani bu ni. Ceŋgel adəskəlani ni

* **1:4** A majalay ahər ga ndam Zəde bu ni ti adəskəla ti lemerə məbəlani àtam lemerə ndahaŋ ni dek. Nahkay ti məsuf adəskəlani ni ti adafaki təwi ge Melefit ya əgray a məlan bu dek ni ti əbəlay dal-dal. † **1:7** Mənjay Zakari 12.10 ; Zeŋ 19.37. ‡ **1:10** Fat ga Bay geli ti fat ga ladi, adaba ka fat gani nani ti Yezu àngaba e kisim ba.

ti ni ndam goro ya *təcakalavu a kəsa adəskəlani ni bu ni. § »

2

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan̄ ya təcakalavu e Efez ni

¹ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Efez ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti boŋgur təfəŋ a ahar ga dəf bu adəskəlani, asawadəy e kidin̄ ga zlam ga gru adəskəlani ga məbəki *ceŋgel adəskəlani ni bu ni. Pakama gayan̄ ni ti nihi,

² àdəm : Nəsəra təwi gayak ya kagraj na, nak kəbu kagraj təwi àna njəda, kəbu kebesey, kəbi kəvi divi ana ndam cudəy ga məhurkiviyan̄i ke kəli bi daya. Ndam ya tədəm nday ndam *asak goro, ay nday ndam asak goro do ni ti kəmənjaləŋaba kə tay a, kəsəra nday ndam masəkəf malfədə masakani.

³ Nak kəbu kebesey, kəcaka daliya azuhva nu a, kəmətəb̄ ndo.

⁴ « Ay ti zlam àbu bəlan̄ kəgudara, nəhukki : Kəwayay nu akədə ya kəwayay nu enjenjeni ni va do.

⁵ Jalaki ahàr ka manjəhad̄ gayak ye enjenjeni ni, ŋga pi kəŋgoya kələŋ a ni day ti. Mbatkaba majalay ahàr gayak a, gray təwi akədə ya kəgray enjenjeni ni. Tigi ti kəmbatkaba majalay ahàr a do nahəma, anara afa gayak a, nara nəzaba ceŋgel gayak na akaba məlan̄ ya tafəkadki na.

⁶ Ay zla nahəma, zlam nahan̄ àbu bəlan̄ nazləbaki kur : ere ye ti ndam Nikolas *təcəhi ana mis ni ti kəwayay do ferereni akədə goro ya nəwayay do ferereni ni.

⁷ « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga məzum bəza

§ **1:20** Məslər ge Melefit ya təfi ahàr ana ndam ga Yezu a kəsa adəskəlani bu ni : mis ndahan̄ tədəm məslər ya afi ahàr ana ndam ga Yezu a kəsa nahan̄ bu ni ti mis hihiriken̄i ya təgur mesedi ni dək ; mis ndahan̄ ti ni tədəm məslər ti, ndam ge mesedi ni dək akaba məslər məsləran̄i ya àfi ahàr ana tay ni. Ay pakama ge Zeŋ ya abiki ana məslər ya àfi ahar ana ndam ge Melefit a kəsa nahan̄ bu ni ti, àhi ana ndam ga Yezu ya *təcakalavu a kəsa gani nani bu ni akədə nday dək mis bəlan̄. * **2:6** Leli məsər ere ye ti ndam Nikolas tədəm ni do, ay məsəra nday ndam magudar zlam ya tədəbay divi ga Yezu do ni.

ga məŋgəhaf ya àbu a məlan̄ sulumani ge Melefit bu ni. Bəza ga məŋgəhaf nani ti avi sifa ana mis. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan̄ ya təcakalavu e Simirin̄ ni

⁸ Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Simirin̄ ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dək, emendeverin̄ zlam dək, naŋ gani ya àmət mək àŋgaba e kisim ba ni. Pakama gayan̄ ni ti nihi,

⁹ àdəm : Nəsəra daliya gayak ya ti kacakay na, nəsəra nak talagani. Ay ge jiri nahəma, zlam gayak àbu. Nəsəra ma magədavani ya mis tekəlkəkəiyu na daya. Ndam ya tekəlkəkəiyu ma ni tədəm nday ndam *Zəde, ambatakani do nday ndam Zəde do, nday ndam ya təcakalavu ga madəbay *Seteni ni.

¹⁰ Anŋwaz àwərfəŋa kur ka daliya ya akacakay ni ba. Sərumki : Seteni aməbiyu ndam gekəli ndahan̄ kay a danŋay vu, awayay ti ahəlfəŋa eyə kə kəli a. Akəgrum daliya vad̄ kru. Ku takəd kur nəŋgu ni, kəmbərəŋ məfəku ahàr ba. Kəmbərəŋ məfəku ahàr ndo nahkay nahəma, anəvuk sifa ga sulum adəba kəyefiŋa kə zlam magudarana.

¹¹ « Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mıcı ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni.

« Maslaŋa ya ti èyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, ku tamal àmətə nəŋgu ni aməŋgaba, aməmət dəy-dəy va do, *kisim ye cə ni amazay naŋ do. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan̄ ya təcakalavu a Pergam ni

¹² Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu a Pergam ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti naŋ àbu àna

maslalam ma gani cecœeni mæzumani ni. Pakama gayan ni ti nihi,

¹³ àdœm : Næsœra mœlan manjœhad gayak a, nak ka mœlan ge *Seteni, kœrsi gayan œbu eslini. † Tœkad Antipas ti afa gekœli eslini ka mœlan ge Seteni ya anjœhad ni. Antipas ti bay magrakua sedi a, œmbrœn nu ndo. Ku tamal tœkadœ naœn a nœngu ni nak day kœmbrœn nu ndo simiteni, kœbu kœfœku ahœr kekilenœ.

¹⁴ « Ay ti zlam œbu kœgudara, nœhukki : mis ndahan tœbu afa gayak ti tœgœskabœ ere ya *Balam œdafaki na. œhi ana bay Balak mœgosay ndam *Izireyel ti tœhœpœd aslu ga pœra akaba tœgray mesœwehvu.

¹⁵ Mis ndahan tœbu afa gayak tœgœskabœ ere ye ti Nikolas ‡ œdafaki na daya.

¹⁶ Nahkay nœhuk : Mbatkaba majalay ahœr gayak a. Tigi ti kœmbatkaba do nahœma, nara afa gayak a wudak, nara nakœdvœfœnœva kœ ndam gayak na œna maslalam ya ahœraya a ma goro ba na.

¹⁷ « Maslaœna ya ti slimi œfœn ge mici zlam nahœma, mœci ere ye ti *Mœsuf Njœlatani ahi ana ndam goro ya tœcakalavu a kœsa gœrgœrani bu ni.

« Maslaœna ya ti œyefiœna kœ zlam magudarana nahœma, anœvi *man manğahani ni. Anœvi koskosay daya : ka koskosay gani nani ti slimi mœweni œki mœbœkiani. Maslaœna ya œsœra slimi gani nana ni ti œbi, si œsœr ti maslaœna ya ti tœvia akur gani nana ni kwa. »

Ma ga Yezu ya œhi ana ndam gayan ya tœcakalavu a Tiyatir ni

¹⁸ œhu keti : « Biki pakama hini ana *mœslœr ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *tœcakalavu a Tiyatir ni. Pakama gani nani ti ga Wur ge Melefit, naœn ya ti eri gayan œsladœy akadœ ga aku ni, œsak gayan ni akadœ ga ara sulumani ni. Pakama gayan ni ti nihi,

¹⁹ àdœm : Næsœra tœwi gayak ya kœgray na, næsœra kœbu kawayay mis, kœbu kœfœku

ahœr, kœbu keœesey zlam œek, kœbu kœfi ahœr ana tœwi daya. Næsœra tœwi gayak ya kœgray nihi ni œtama ya kœgrœbiœya enjenjeni na.

²⁰ « Ay ti zlam œbu kœgudara, nœhukki : kœvia divi ana Zezabel, wal ya œdœm naœn bay mahœngœray *pakama ge Melefit na. § Ambatakani do wal nani ti naœn œbu œdœfiki zlam ana ndam mœgru tœwi ge mesipet tay œna naœn. Awayay ti tœgray mesœwehvu akaba tœhœpœd aslu ga pœra.

²¹ Nœvia sarta ti mœmbatkaba majalay ahœr gayan a, ay ti kekilenœ œcuhway do ; agroru mesœwehvu gayan zlam gayan.

²² Nihi nahœma, nara nœfœki œrmœwœr, œra œcakay daliœya ka slalah gayan. Ndam ya tagrafœna mesœwehœva ni tigi ti tœmbatkaba majalay ahœr gatay a ndo, tœmbrœn tœwi gatay magœdœvani nani ndo ni ti œtœcakay daliœya dal-dal daya.

²³ Nara nabœzlfœna bœza œek daya, ti ndam ya tœfœki ahœr ke Melefit, tœcakalavu a kœsa gœrgœrani bu ni œek tara tœsœr : bay ya ti œsœra majalay ahœr ge mis a akaba zlam ya mis tawayay na ti si nu kwa. Lekœlum œek œnœpœl kœli, ku way way do ke tœwi gayan ya œgray ni.

²⁴ « Lekœlum ndam Tiyatir ndahan ni kœbum kœfœmki ahœr ke Melefit. Lekœlum ti kœcœmiki ma ga wal ni ndo, kœcahum ere ye ti mis ndœy nani tœdœm zlam manğahani ge *Seteni ni ndo. Lekœlum nahœma ere ye ti nœhi ana kœli grum ni ti œbi.

²⁵ Ay ti ere ye ti nœhi ana kœli ni ti nihi : Gœsumkabœ ma ya nœhi ana kœli na, kœmbrœnœm ba duk œbivoru ana sarta goro ya anaœna ni.

²⁶ « Maslaœna ya ti œyefiœna kœ zlam magudarana, œgœskabœ ere ye ti nawayay na duk œbivoru ana vœd gayan a nahœma, anœvi njœdœ ga mœgur jibœ gœrgœrani.

²⁷ Maslaœna nani ti emigi bay œilek-œilekeni, œmahœtay jibœ ndœy nani œna œdœy ga ara ; œmœgri œna tay ti akadœ ga maslaœna

† **2:13** A Pergam ti mœlan gœdœkani ge meviœyœkiki zlam ana Zœs œlefit gœdœkani ga ndam Gres ni œbu. œhay nahœn œbu, tazlœbœvœ bay gœdœkani ga ndam Rom ni akadœ naœn œlefit eslini. Yezu œdœm kœrsi ge Seteni œbu a Pergam ti œzuhœva zlam ndœy nani. ‡ **2:15** Mœnjœki ke ere ye ti mœbœkiani ka 2.6 ni. § **2:20** Zezabel ti wal ga bay œkab ga hœd Izireyel œhaslœni (1 Bœbay 16.31). Zezabel ti wur Izireyel do, œhœngrioru ahœr a hœd œna œal œlefit ga ndam Kœnaœn. A Wœkita ge Melefit bu ni ti wal ya œgosay mis ti tœdœbay divi ge Melefit ba ni lu tœzœlay naœn Zezabel. * **2:27** Mœnjœy Limis 2.8-9.

ya ti ehe6kaba misek ge eli6isl a tæzlu-tæzlu ni. *

²⁸ Anævi njæda ga magray zlam nday nani akada ga Baba ya avu ni. Maslaņa nani ti anævi bamti ya ti acelaya ge dæena ni daya.

†
²⁹ « Maslaņa ya ti slimi afæņ ge mici zlam nahæma, mîci ere ye ti *Mæsuf Njelatani ahi ana ndam goro ya tæcakalavu a kæsa gærgærani bu ni. »

3

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayanğ ya tæcakalavu a Sart ni

¹ Àhu keti: « Biki pakama hini ana *mæslær ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *tæcakalavu a Sart ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti mæsuf ge Melefit tæfæņ adæskæla akaba bonğur tæfæņ adæskælani ni. Pakama gayanğ ni ti nihi, adæm : Næsæra tæwi gayak ya ti kagraj na. Mis tædæm nak ti kænğæta sifa, ambatakani do nak mæmætani sawanğ.

² Nak kæbu kendevertu wudak, ay ti cik-aba. Zlam nahanğ ægæjanifuka, amæt ndo, ay ahær adæm zay njæda gayak, do ni ti zlam gani nani day ara amæt. Næmænjalænğa ana tæwi gayak na, ni pi ti èsli arænğa kè meleher ge Melefit goro do.

³ Særki ka ma ge Melefit ya ti kici ahaslani ni. Særki ahæmamam kægæskabu ma gani ahaslani ni. Kæsærkia ti gæskabá, mbatkaba majalay ahær gayak na. Tigi ti kipiðekvu do nahæma, anara afa gayak a. Anara ti akada ga zal akal ni, akæsær sarta gani do.

⁴ Ay ti ndam gayak ndahanğ bal tæbu a Sart ti azana gatayani tægæs arda ndo. Nday mæbakabu azana bæd-bædani, amasawaday akaba tay, adaba tislaki tata.

⁵ « Maslaņa ya ti èyefiņa kà zlam magudarana nahæma, amæbakabu azana bæd-bædani, anæbæzkia slimi gayanğ ka wakita day-day do. A wakita nani bu ni ti næbækia slimi ga ndam ya tænğæta sifa ni. Kè meleher ga Baba akaba kè meleher ga mæslær gayanğ nahæma, anædæm vay-vay naņ ti mis goro.

⁶ « Maslaņa ya ti slimi afæņ ge mici zlam nahæma, mîci ere ye ti *Mæsuf Njelatani

ahi ana ndam goro ya tæcakalavu a kæsa gærgærani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayanğ ya tæcakalavu a Filadelfi ni

⁷ Àhu keti: « Biki pakama hini ana *mæslær ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *tæcakalavu a Filadelfi ni. Pakama gani nani ti ga Bay ya ti naņ *njelatani, naņ jireni ni, naņ ti lekili ga bay Devit afæņ a ahar bu . Tamal àzlækaba mahay a ti maslaņa nahanğ àzlækvu koksah, tamal àzlækvæ day maslaņa nahanğ àzlækaba koksah. Pakama gayanğ ni ti nihi,

⁸ adæm : Næsæra tæwi gayak ya kagraj na. Næsæra njæda gayak ahæca, akaba nani dek kæmbrænğ nu ndo, kægæskabá pakama goro a. Nihi nahæma, næzlækukaba mahay a, maslaņa ya ti esliki mæzlækvu mahay nani ti àbi.

⁹ Næhuk nahæma, ndam ya tæcakalavu ga madæbay *Seteni, tædæm nday ndam *Zæde ambatakani do tasækad malfada, nday ndam Zæde do ni, ere ye ti anæri ana tay ni nihi: anæfæki nğasa ka tay, ti târa tâbæhaduk mirdim meleher ndiða ndiða ana had. Nahkay ti atæsær nu næbu nawayay kur.

¹⁰ Nak ti kægæskabá pakama goro na, kæmbrænğ ndo. Nahkay nu day anahætay kur ka sarta ga daliya ya amærækia ka ndam ga duniya dek ni, anæmbrænğ kur do. Daliya gani nani ti ecirkaba mis a : mis ndahanğ goro, mis ndahanğ ti ni goro do.

¹¹ Nu næbu naņga wudak. Gæskabá ma ya ti næhuk na lala, kæmbrænğ ba. Nak kæbu àna sifa ya nævuk ga sulum adæba kèyefiņa kà zlam magudarana ni : tigi ti kæmbrænğ ma goro ndo nahæma, maslaņa àbi amazafuka sifa gani nana bi.

¹² « Maslaņa ya ti èyefiņa kà zlam magudarana nahæma, anafækad naņ, emigi medikedik ga *ahay gæðakani ge Melefit goro ni, amanjæhad a mælanğ sulumani nani bu ga kanğay-kanğayani. Anæbækia slimi ge Melefit akaba slimi ga kæsa gæðakani ga bay Melefit goro ka naņ. Kæsa gani nani ti Zeræzalem mæweni ya ti Melefit amæslærbiyu ka had ni. Anæbækia slimi goro mæweni ka maslaņa nani daya.

† 2:28 Bamti ya ti acelaya ge dæena ni ti Krist. Mænjay Manğahani 22.16.

13 « Maslaņa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mîci ere ye ti Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

Ma ga Yezu ya àhi ana ndam gayan ya təcakalavu e Lewədisi ni

14 Àhu keti : « Biki pakama hini ana *məslər ge Melefit ya abi slimi ana ndam goro ya *təcakalavu e Lewədisi ni. Pakama gani nani ga Bay ya ti təzalay naŋ “Aya Nahkay !” ni. Naŋ Bay magray sedi jireni, àsəkəf malfadə do, ere ye ti Melefit àgraya ni dek ti ahar gayan àkibu daya. Pakama gayan ni ti nihi,

15 àdəm : Nəsəra təwi gayak ya kagraj na : nak liŋ-liŋ do, nak war-war do daya. Hojo nak liŋ-liŋ ahkay do ni nak war-war.

16 Ay ti nak liŋ-liŋ do, nak war-war do, nak luḅuk-luḅuk, nahkay ti nara nahəŋgaya kur a ma goro ba tuwəf.

17 Kəbu kədəm elimeni gayak àbu, kəŋgəta zlam a, ere ye ti ahəcukkivu ni àbi. Ambat-akani do ŋgay nak kəbu kasay cicihi, arəŋa gayak àbi, nak talagani, nak wulufani, nak a mahayma ti kəsər do.

18 Nihi zla nahəma, nawayay ti ra afa goro a, səkum gru masladani, ègi njəlalatani a aku bu ni. Nahkay ti ekigi bay ge elimeni edəfəŋ edəfəŋeni. Səkum azana bəf-bəfani ti kəbakabu, kəŋgah vu gayak nahkay ti akagraj mimili va do. Səkum haf ge eri daya ti kəgraki ke eri gayak ni, nahkay ti ekipi divi.

19 Nu ti ndam goro ya nawayay tay ni tamal təgudara zlam a ti nəhiki ana tay, natraḅki tay. Nahkay ti mbatkaba majalay ahər gayak a, kava njaŋ-njaŋ ga magray təwi a.

20 Ci day, nu hi kə mahay, nəbu nəzalay. Tamal ti maslaņa ècia dəŋgu goro a, àzləkaba mahay a nahəma, nəhuriyu afa gani. Nəhuriya ti nəzum zlam ata naŋ, naŋ day azum zlam ata nu.

21 « Maslaņa ya ti èyefiņa kə zlam magudarana nahəma, anəvi divi ga manjəhadani e kərsi ga bay bu akaba nu a bay goro bu. Amanjəhad ti akada goro ya ti nəyefiņa kə zlam magudarana, nəra, nu nəbu manjəhadani e kərsi ga bay bu akaba Baba ni.

22 « Maslaņa ya ti slimi àfəŋ ge mici zlam nahəma, mîci ere ye ti *Məsuf Njəlatani ahi ana ndam goro ya təcakalavu a kəsa gərgərani bu ni. »

4

Mahay məzləkabana e melefit ba

1 Àra àhua ma na nahkay ti nipi mahay məzləkabana e melefit ba. Eslini dəŋgu ga maslaņa àhənday akada ga mezlelim ni. Dəŋgu nani ti ga maslaņa ya ti àhu ma en-jenjeni ni. Àhu ahkado : « Cəlaya ahalay ha. Kəcəlaya ti nədəfukki zlam ya ti amagravu ni. »

2 Eslini *Məsuf ge Melefit àgəs nu həya, mək nipi kərsi ga bay mafəkadani e melefit bu, maslaņa àvu manjəhadviyani dəgama.

3 Maslaņa gani nani ti àbəlay kay akada ga akur sulumani ya təzalay zespi ni, akada akur ya təzalay sarduwan ni daya. Kərsi gani nani ti makwal èvelin tekesl. Makwal ni asladay akada ga akur ya təzalay imarot ni.

4 Kərsi ndahaŋ kru kru cə mahar fəf təfəŋ kə gəvay ge kərsi nani təvelin carra, mis gədəkani təvu dəgama dəgama manjəhadviyani. Nday məbakabu azana bəf-bəfani, mēfēfēy ahər àna elpindiŋ ga gru.

5 A kərsi gani nani ye e kidin bu ni ti avər abay aku, dəŋgu tahənday, avər adi aday. Eslini cəŋgel təbu adəskəla təsladay məlaŋ kama ge kərsi ga bay ni. Cəŋgel nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni.

6 Zlam nahəŋ àvu kama ge kərsi ga bay ni, ere gani akada dəluv, asladay məlaŋ akada ga kutrum ni, ahəlabə eri a vərut.

Zlam ndahaŋ təbu fəf, nday àna sifa, təfəvù kərsi ni e kidin vu kə palahar gani fədani dek. Zlam gani nday nani ti meleher gatay akaba aləŋ gatay ni dek eri trakokwa trakokwa.

7 Zlam bəlaŋ gani təzavu ata mazlahku, ye cə ni təzavu ata wur kokur, ya mahkər ni meleher gani təzavu ata ge mis, ya fəf ni ti ni təzavu ata məjəvu ka ya ti məjəvu ni ahər ni.

8 Zlam nday nani fədani ni kərpasla təfəŋ kə tay muku muku, vu gatay ni dek eri trakokwa, gwar a huḅ bu akaba gwar ka

dala dek. Mələfat akaba məlavaf gani do dek tidi limis, təmbərəṅ do, təbu tədəm :

« Bay geli Melefit, nak Bay njədə-njədəni, nak kəbu njələta, njələta, njələta.

Nak ti kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi, akələbu kama daya. »

⁹ Zlam nday nani fadani təbu tidii limis ana Bay ya ti naṅ àbu maṅjəhadani dəgama e kərasi ga bay bu, naṅ àbu àna sifa, àmət day-day do ni. Kəla ya ti tidii limis ga mazləbay naṅ akaba təgri səsə nahkay ni ti

¹⁰ nday gədəkani kru kru cə mahar fadani ni tabəhadī mirdim ana Bay ya ti naṅ maṅjəhadani dəgama e kərasi ga bay bu, àmət day-day do ni. Tabəhadī mirdim, tazləbay naṅ. Tabəhad elpindiṅ gatay kə meleher ga Bay maṅjəhadani e kərasi bu ni, tədəm :

¹¹ « Bay geli Melefit, nak kəgraya zlam a dek. Kəgraya zlam a dek, nday təbu nahkay ti ka mawayay gayak.

Nahkay zla nahəma, kislia ti ku way way do mazeləbay kur,

mədəm nak gədəkani, mədəm nak njədə-njədəni. »

5

Wur Təmbak akaba wakita

¹ Eslini nipiṅ wakita mifedekabani kə bay ya ti maṅjəhadani dəgama e kərasi ga bay bu ni a ahar ga dəf bu. * Wakita nani ti palahar gani cecəeni məbəkiani, ma gani mandəbaṅakabiyani àna zlam məlaṅ adəskəla daya.

² Mək nipi *məslər ge Melefit njədə-njədəni àdəm ma kay kay, àdəm ahkado : « Way esliki məhəlkia zlam ya ti tändəbaṅakabiyu wakita ni àna naṅ na ga mepelkaba wakita na tata ni way ? »

³ Ay ti ku e melefit bu, ku ka həd, ku a həd bu, maslaṅa àbi esliki mepelkaba wakita na ga məmənjiyani a huđ gani vu bi.

⁴ Eslini nitàwi dal-dal adəba tēdi ahər ana maslaṅa ya ti esliki mepelkaba wakita na ga məmənjiyani a huđ gani vu ndo.

⁵ Ay bəlaṅ e kiđiṅ ga nday gədəkani ni bu àhu : « Kitàwi ba. Nihi nahəma mazlahku àbu, naṅ ti ge dini ga Zəda, naṅ wur huđ ge Devit ; èyefiṅa kə ndam ezir ge Melefit

a. Naṅ ti esliki : ahəlkia zlam adəskəlani ya tändəbaṅakabiyu wakita ni àna naṅ na ga mepelkabana tata. »

⁶ Eslini nipi Wur Təmbak micikeni jika e kiđiṅ bu kama ge kərasi ni. Zlam ndahaṅ fadani ni akaba nday gədəkani ni tēveliṅ naṅ. Wur Təmbak gani nani ti edrem adəskəla. Eri gani day adəskəla ; eri nday nani ti *Məsuf ge Melefit adəskəlani ni, Melefit əslərbiyu tay ka həd dek. Wur Təmbak gani nani ti amənjavu akada ga wur təmbak ya tisləṅa ni.

⁷ Wakita ni àfəṅ kə Bay ya ti maṅjəhadani dəgama e kərasi bu ni a ahar ga dəf bu. Eslini Wur Təmbak nakəṅ oru àzay wakita ni.

⁸ Naṅ nakəṅ àra àza wakita na ti zlam fadani ni akaba gədəkani kru kru cə mahar fadani ni tabəhad mirdim grik kə meleher ga Wur Təmbak ni. Nday dekeni àna tində a ahar bu akaba hijiyem ga gru mərəhvani àna tersel pisl pisl. Tersel gani nani ti zlam mahəṅgalani ga ndam ge Melefit ya tahəṅgalafəṅa kə Melefit a ni.

⁹ Nday nakəṅ tidi limis məweni, tədəm :

« Nak ti kislia mazay wakita na, kislia məhəlkia zlam adəskəlani, ya tändəbaṅakabiyu wakita na àna naṅ na daya.

Adəba təkada kur a,

kəmbiaya mis a dek ana Melefit àna mimiz gayak na :

mis ya təzlapay ma həma ni dek, ge dini dek,

ga jiba dek akaba ga həd gərgərana dek, kəmbiaya tay a.

¹⁰ Kəgray nahkay ti tigiə ndam jiba gayak a, nak kəgur tay,

tigiə ndam *maṅgalabakabu mis akaba Melefit kə meleher ge Melefit geli daya.

Nday gani etigi bəbay ka həd. »

¹¹ Eslini nipi məslər ge Melefit miliyem ehimeya, tàcalvu do, nìci limis gatay ya tidi ni. Nday nakəṅ tēveliṅi ahər ana kərasi ni, ana zlam fadani ni, akaba ana gədəkani ni.

¹² Nday nakəṅ təbu tidi limis kay kay, tədəm :

« Wur Təmbak ya təkad ni èslia ti mis təhəṅgrioru ahər a həd,

* 5:1 Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zəbalani, mis tefedekabu ; ga məṅgət məlaṅ ya tawayay ni si tēpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi.

tâzlebay nañ akaba tîdii limis,
adaba nañ njêda-njêdani, agur zlam dek,
nañ àbu àna elimeni, àsêra magray zlam a
dek. »

13 Eslini nîci dɛngu ga zlam ya Melefit
àgraya tay a ni dek tɛbu tidi limis. Zlam ya
ti agavêla ni, ya ka had ni, ya a had bu ni
akaba zlam ya ti a dɛluy bu ni tɛdɛm :

« Mɛzlɛbum Bay ya ti e kɛrsi bu ni,
mɛzlɛbum Wur Tɛmbak ni daya.

Mɛhɛngrioru ahàr a had ana tay adaba nday
tɛgur zlam dek.

Mɛtɛkumi ahar ana tay daya.

Mɛgrum zlam nday nani dek ga kanğay-
kanğayani. »

14 Zlam fadani nakɛn tɛdɛm : « Aya
nahkay ! » Tàra tɛdɛma nahkay nahɛma,
gɛdákani ni tábɛhadí mirdim meleher ndíba
ndíba ana had ana Bay ya e kɛrsi bu ni
akaba ana Wur Tɛmbak ni, tɛhɛngrioru
ahàr a had ana tay.

6

Wur Tɛmbak ni ezliri ana mepelkaba wakita

1 Eslini nîpi Wur Tɛmbak nakɛn àzɛkia
zlam mandɛbañakabiyu wakita na bɛlañ
gana. Àra àzɛkia nahɛma, nîci zlahay ga
zlam bɛlañ e kidíñ ga zlam fadani ni bu
ahɛnday kay kay akada ga avɛr ya adi aday
ni, àdɛm : « Ra ! »

2 Nîpi ti pilis bɛd-bɛdani, mis àki digusa
manjɛhadani, alɛka àfɛñ a ahar bu. Tɛvia
elpindiñ a, adaba esliki meyefiñeni kà zlam
dek, àslɛka òru ga makadvani ti mɛyefiñ ka
zlam keti.

3 Eslini Wur Tɛmbak ni àzɛkia zlam
mandɛbañakabiyu wakita ye cɛ na. Àra
àzɛkia ti nîci dɛngu ga zlam ye cɛ e kidíñ ga
zlam fadani ni bu ni, àdɛm : « Ra ! »

4 Nîpi pilis nahan ndizeni àhɛraya, mis
àki digusa. Maslaña gani nani ti tɛvia
maslalam gɛdakana, tɛvikiva njêda ga
mɛzɛkibiyu silik ke mis ka had a ti tábazlvu
e kidíñ gatay bu.

5 Eslini Wur Tɛmbak ni àzɛkia zlam
mandɛbañakabiyu wakita na ya mahkɛr
na. Àra àzɛkia ti nîci dɛngu ga zlam ya
mahkɛr e kidíñ ga zlam fadani ni bu ni,
àdɛm : « Ra ! » Nàmɛnjouru mɛk nîpi pilis

diliñ-diliñeni àhɛraya, maslaña àki digusa,
kilɛ àfɛñ a ahar bu ga makay zlam.

6 Nîci dɛngu ga maslaña ahɛndabiyu e
kidíñ ga zlam fadani ni bu, àdɛm : « Siñgu
ge tɛwi ga rukani asɛkum *alkama agodu
bɛlañ ciliñ, tamal hay ti ni agodu mahkɛr
ciliñ. » Àhi ana bay ya ti nañ ke pilis ni keti :
« Zum nday ata amal nahɛma kîjifiñ ba. »

7 Eslini Wur Tɛmbak ni àzɛkia zlam
mandɛbañakabiyu wakita ya fadani na. Àra
àzɛkia ti nîci dɛngu ga zlam ya fadani ni
àdɛm : « Ra ! »

8 Nàmɛnjouru mɛk nîpi pilis àzavu ata azɛk
àhɛraya, maslaña àki digusa. Slimi ga bay
nani Kisim, mɛlañ ge *kisim adɛboru nañ
kɛlɛñ. Tɛvia njêda ana tay ka palahar ga
had bɛlañ a huɔ ga fadani ba ga mabazl mis
àna maslalam a, àna lɛwir a, àna armɛwɛr
gɛrgɛrana. Tɛvia njêda ana tay ga magray
ti zlam ge gili cudayani tábazl mis daya.

9 Eslini Wur Tɛmbak ni àzɛkia zlam
mandɛbañakabiyu wakita ya zlamani na.
Àra àzɛkia ti nîpi diksi ga ndam ya tábazl
tay adaba tàgɛskabá ma ge Melefit a akaba
tàgrakia sedi a ni. Nday ti tɛvu a huɔ ga
mɛlañ *meviyekiki zlam ana Melefit ni bu.

10 Nday nakɛn tɛzlah kay kay, tɛdɛm :
« Bay geli gɛdákani, nak jireni, nak
*njɛlatani ; akagrafɛña seriya kè mis ya
tɛbu ka had, tábazl leli na ti ananaw ?
Akatraɔvù tay ti ananaw ? »

11 Tàra tɛdɛma ma na nahkay nahɛma,
tɛbɛki azana bɛd-bɛdani ka tay dek, tɛhi ana
tay ahkado : « Besuma àkiva gɛzit, adaba
bɛza ga mɛn gekɛli ndahan tɛbu tɛgri tɛwi
ana Melefit akada gekɛli ni, Melefit àvia
divi ana mis a ti tábazlkivu tay ke kɛli. Ahàr
àdɛm tábazlaba tay a dek day kwa. »

12 Eslini nîpi Wur Tɛmbak ni, àzɛkia zlam
mandɛbañakabiyu wakita ya muku na. Àra
àzɛkia ti had àdaday kay kay. Fat ègi diliñ-
diliñ akada jembey. Kiyi day ègi ndize
akada mimiz.

13 Bonğur tɛtɛdbiyu e melefit bu, tɛdɛgaya
ka had a akada ga bɛza ga *wɛruv
manğalakani ya amɛd gɛdákani abafɛña tay
kà mɛn gana ni.

14 Huɔ melefit èfɛdɛvu akada ga wakita
ya efɛdɛvu ni, àslɛkaba eslina. Hɛma akaba

had ya e kidin ga dɔluv bu ni dek tɔslɔkaba a mɔlan gatay ba.

¹⁵ Bɔbay ga had ni dek, gɔdɔkani, gɔdɔkani ga ndam slewja, ndam ge elimeni, ndam ya njɔda ɔfɔn ka tay ni, mis ndahan ni dek, evidi akaba nday ye evidi do ni tɔbu a ahuzl bu, tɔbu e kidin ga hudɔkum bu.

¹⁶ Tɔhi ana hɔma ni akaba ana hudɔkum ni ahkado: « Dɔdumkiaya ke leli a, ngahumfɔna leli kɔ bay manjɔhadani dɔgama e kɔrsi ga bay bu na ti ɛpi leli ba ; ngahumfɔna leli kɔ Wur Tɔmbak na daya, adaba ɔzuma bɔruv a.

¹⁷ Adaba vad mɔzum bɔruv gatay dal-dalani ɛnjia. A vad gani nani ti maslanja ɔbi amatamfɔna kɔ tay a bi. »

7

Ndam ya ti tɔhɔndakia zlam ge Melefit ka tay a ni

¹ Eslini nipi *mɔslɔr ge Melefit fad nday jika jika kɔ sliri ga mɔlan fadani dek. Nday tɔbu tɔcafɔna amɔd ga mɔlan na dek ti adaday ka had ni ba, ka dɔluv ba akaba ka mɔngɔhaf ku bɔlan ba simiteni.

² Melefit ti Bay ga sifa ; nipi mɔslɔr gayan nahan keti nan ɔbu aslɔkabiya gwar egezi a, zlam ge Melefit ga mahɔndakiani ke mis ni ɔfɔn a ahar bu. Mɔslɔr nakɔn ɔzlah kay kay, ɔhi ana mɔslɔr ndahan fadani ya Melefit ɔvi njɔda ana tay ga magudar had akaba dɔluv ni, ɔhi ana tay ahkado :

³ « Kɔgudarum had, dɔluv akaba mɔngɔhaf fan ba, si amahɔndakia zlam ge Melefit kɔ meleher ga ndam mɔgri tɔwi ana Melefit geli na day kwa. »

⁴ Eslini tɔcaluaya mis ya ti tɔhɔndaki zlam ge Melefit ka tay na : nday dɔbu din ɔna dɔbu kru kru fad mahar fad, nday ge dini gɔrgɔrani ge Izireyel ni dek.

⁵ Ge dini ga Zɔda mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ge Rɔben mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ga Gad mis dɔbu kru mahar cɔ,

⁶ ge dini ge Eser mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ga Naftali mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ga Manase mis dɔbu kru mahar cɔ,

⁷ ge dini ga Simeyon mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ge Levi mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ga Isakar mis dɔbu kru mahar cɔ,

⁸ ge dini ga Zabulon mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ge Zɔzef mis dɔbu kru mahar cɔ, ge dini ge Benjemen mis dɔbu kru mahar cɔ.

Mis macakalavani dal-dal kɔ meleher ge Melefit

⁹ Eslini nɔmɔnjoru, nipi mis macakalavani dal-dal, maslanja ɔcal tay koksah. Nday nani ti mis ga had gɔrgɔrani dek, ga jiba gɔrgɔrani dek, ge dini gɔrgɔrani dek akaba ya tɔzlapay ma hɔma gɔrgɔrani ni dek. Nday tɔbu micikeni jika jika kama ge kɔrsi ga Bay ni, kɔ meleher ga Wur Tɔmbak ni. Nday dek mɔbakabu mɔgudi bɔd-bɔdani, ahar ga tɔba tɔfɔn kɔ tay dek a ahar bu, tɔzlabay Melefit ɔna nan.

¹⁰ Nday nakɔn tɔzlah kay kay, tɔdɔm : « Tɔhɔngay leli ti Melefit geli manjɔhadani e kɔrsi bu ni nday ata Wur Tɔmbak ni. »

¹¹ Eslini nipi *mɔslɔr ge Melefit jika jika tɔvelinja ahɔr ana kɔrsi ga bay na, ana gɔdɔkani na akaba ana zlam fadani ya ɔna sifa na. Nday nakɔn tɔbɔhad mirdim, meleher ndiɔa ndiɔa ana had, tɔzlabay Melefit,

¹² tɔdɔm :
« Aya nahkay !

Melefit geli ni, nak a bay gayak bu, nak kɔsɔra zlam a.

Mɔgruk sɔsi, mɔhɔngrukoru ahɔr a had, adaba kislia ga mɔgur zlam a dek, nak njɔdanjɔdani,

nahkay mazlabay kur ga kanğay-kanğayani. Aya nahkay ! »

¹³ Eslini gɔdɔkani bɔlan e kidin ga nday kru kru cɔ mahar fadani ni bu ɔhu ahkado : « Mis nday hini mɔbakabu mɔgudi bɔd-bɔdani ni ti ndamam, tɔslɔkabiya eley ? »

¹⁴ Nɔhɔngrifɔn, nɔhi : « Bay goro, nu nɔsɔr do, nak kɔsɔra sawan timey. » Nan nakɔn ɔhu nahɔma : « Hini ti ndam ya ti tɔbɔsebiya daliya dal-dalana, tɔmbrɔn mɔfɔki ahɔr ke Melefit ndo ni. Nday gani ti ndam ya tɔbarafɔna mɔgudi gatay ɔna mimiz ga Wur Tɔmbak a ti mɔgudi gatay ni tigi bɔd-bɔdani ni.

¹⁵ Azuhva nani ti nday tɔbu kɔlavad micikeni kɔ meleher ge Melefit nan manjɔhadani e kɔrsi gayan bu, tɔzlabay nan a ahay gayan bu mɔlafat akaba mɔlavad gani do dek. Bay ya ti nan

manjəhadani dəgama e kürsi bu ni aməfi ahàr ana tay.

¹⁶ Ləwir aməwər tay va do, yam day amakad tay va do. Fat akaba endif day atəgri arañə ana tay do.

¹⁷ Adaba mam, Wur Təmbak micikeni e kidinğ ge kürsi ga bay ni bu ni amajəgay tay, aməhəloru tay ka məlanğ ga yam ya ti anğəz, àdəl day-day do, avay sifa ni. Melefit àna ahar gayanğ aməgriaba yam tuway ana tay e eri ba dek. »

8

Wur Təmbak ni èndeveriña məzəkia zlam mandəbañakabiyu wakita na

¹ Eslini Wur Təmbak ni àzəkia zlam mandəbañakabiyu wakita ya adəskəlani na. Àra àzəkia nahəma, zlam ya a hud melefit bu ni dek təmbərəñ madadani, təwər day àbi dedik-dedik, agray minit kru kru mahkər.

² Eslini nipi *məslər ge Melefit adəskəla micikeni kè meleher ge Melefit ; təbi mezlelim adəskəla ana tay.

³ Nipi məslər ge Melefit nahanğ àna hijiyem ga gru a ahar bu ; hijiyem ni ti teviyekviyu haf ya ezi akada ge tersel ni. Məslər ge Melefit nakəñ àra ècikfəñ kà gəvay ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit ni. Təvia haf ya ezi akada tersel na dal-dal ge meviyekieni ana Melefit ti azək gani mīnjikioru ke Melefit, ti Melefit mīci mahəngalay zlam ga ndam gayanğ *njəlatani ni dek àna azək ga haf ni. Nahkay məslər nakəñ èviyekki ka zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit ni, kè meleher ge Melefit nañ dəgama e kürsi gayanğ bu.

⁴ Nañ àbu eviyek haf ya ezi akada tersel ni nahkay ti azək gani àhəraya a ahar gayanğ ni ba, àcəloru agavəla afa ge Melefit, nahkay Melefit èci mahəngalay zlam ga ndam njəlatani gayanğ ni dek.

⁵ Eslini məslər ge Melefit ni àzay hijiyem ga gru ni, àdaya aku a məlanğ ya teviyekiki zlam ana Melefit ni ba, àbiviya e hijiyem ga gru ni vu pisl. Àra àbəviya nahkay nahəma àdəvabiyu ka had. Àra àdəvabiya ti avər àdi aday sak kay, hud melefit àhənday, avər àbay aku asladay məlanğ, had àdaday dal-dal daya.

Mezlelim adəskəlani ni

⁶ *Məslər ge Melefit adəskəlani ya mezlelim təfəñ kà tay adəskəlani ni təslamatavu ge mivi mezlelim gatay ni.

⁷ Məslər ge Melefit ye enjenjeni e kidinğ gatay ya adəskəlani bu ni èvi mezlelim gayanğ ni. Àra èvia mezlelim na ti koskosay ga avər, aku akaba mimiz mebedeveni tadəgaya ka had a. Had ni èsevu məlanğ mahkər, palahar gani bəlanğ aku àzumaba. Kəla məñ ga zlam mahkər lu ti bəlanğ e kidinğ gatayani bu aku èviyekaba. Kəzir mideni dek aku ni àzumaba daya.

⁸ Eslini nañ ye cə ni èvi mezlelim gayanğ ni. Àra evia ti zlam nahanğ gədakani akada həma, aku àbu azum, tizligiyu a *dəluv gədakani vu. Nahkay dəluv ni ècekvu məlanğ mahkər, palahar gani bəlanğ ègi mimiz.

⁹ Kəla zlam ya a hud ga yam bu àna sifa ni mahkər lu ti bəlanğ e kidinğ gatayani bu àmət. Kəla *slalah ga yam mahkər lu ti bəlanğ e kidinğ gatayani bu àhuəkbaba nğuc nğuc.

¹⁰ Eslini nañ ya mahkər ni èvi mezlelim gayanğ ni. Àra èvia ti bonğur gədakani àtədbiyu e melefit bu. Bonğur gani nani asladay akada aku ga vala-vala ni. Dəluv ya ka had ya ti yam gani acuhway ni dek ti kəla dəluv mahkər lu bonğur ni àdəkiaya ka bəlanğ gana. Àdəkiaya ka məlanğ ga yam ya àdəl do na daya.

¹¹ Bonğur nani ti slimi gayanğ Bilek-bilek, eslinğ dəngu krec. Kəla dəluv mahkər ya yam gani acuhway ni lu ti bəlanğ e kidinğ gatayani bu ni ti yam gani ègi bilek-bilekeni. Mis kay tisia yam na. Təra tisia yam na ti tàməta adaba yam ni ègia eslinğ dəngu krec.

¹² Eslini nañ ya fad ni èvi mezlelim gayanğ ni. Àra èvia ti fat asladay lala va do, akada ècekvu mahkər, təhəmbakia zlam ka palahar bəlanğ gana. Kiyi day ègia nahkay. Kəla bonğur mahkər lu ti bəlanğ e kidinğ gatayani bu asladay va do. Nahkay ga məlafat məlanğ asladay lala va do akada masladani gani ècekvu məlanğ mahkər, təhəmbakia zlam ka palahar bəlanğ gana. Məlavad gani day nahkay.

¹³ Eslini nāmənjouru keti, nipi məjəvu nañ àbu ahər drinğ a hud melefit bu, etəwi kay kay, àdəm : « Wanua ! Daliya ! Daliya

àmərəkia ke mis a duniya ba. Məslər ge Melefit təbu mahkər tìvi mezlelim gatay ni faṅ ndo. Etivia mezlelim gatay na ti mis atəcakay daliya dal-dal. »

9

¹ Eslini naṅ ya zlam ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nìpi bonḡur nahan àtədbiyu e melefit bu, àdaya ka hađ a. Təvia lekili ge *evid gəđakani ya a huđ ga hađ bu na.

² Nahkay bonḡur ni àzləkaba evid na. Àra àzləkaba ti azək àhəraya dəl-dəl, azək gani akada ga aku kayani ni. Azək ni àsəki fat mək məlan ěgi ziṅ-ziṅ.

³ A huđ ga azək ni bu nahəma, eyəw təhəraya ka hađ na dek slirbiəba. Təvia njəda ana eyəw na ga məbal mis akada ga andra na.

⁴ Təhi ana tay ahkado : « Kàgudarum kəzir ba, kàgudarum mənḡəhaf ba, kàgudarum zlam məfətani ndahan ba daya. Grumi daliya ana ndam ya ti təhəndaki zlam ge Melefit ka tay kə meleher ndo ni cilin. »

⁵ Təvi divi ana eyəw ni ga mabazl mis ni ndo, təvi divi ana tay ga məgri daliya ana mis ni kiyi zlam cilin. Eyəw nday nani ti tabal mis ; məwər gani ti akada ga andra ya àbala mis a ti awər ni.

⁶ A huđ ge kiyi zlamani ni bu ni ti mis ni atadəbay kisim àna ahar gatay, ay ti atədi ahər do. Mis ni atawayay məmətani, ay ti atəmət do, kisim ni amacuhwafəṅa kà tay a drin.

⁷ Eyəw nday nani ti təzavu akaba pilis ya takoru àna tay ka kadvu ni. Zlam ndahan təki ka tay ka ahər akada elpinđin ga gru. Meleher gatayani day akada ge mis ni.

⁸ Məhər ga ahər gatay day zilip zilip akada ga wəl ni. Aslər gatay ni day akada ga mazlahku ni.

⁹ Gugum gatay ni akada məwəlani àna maslpara ga ara. Daday ga kərpasla gatay ni ahənday akada ge seret ya ti təwəlfəṅa tay kə pilis a, tacuhworu àna tay ka kadvu ti təhənday ni.

¹⁰ Hutul gatay ni njəda njəda akada ga andra ni. Nahkay kiyi zlam tisliki məgri

daliya ana mis àna məbal mis vəkak vəkak àna hutul gatay ni.

¹¹ Eyəw ni ti nday təbu àna bay gatay. Bay gani nani ti agur evid gəđakani ya a huđ ga hađ bu ni. Təzalay naṅ àna ma *Hebri Abadoṅ, àna ma Gres ti ni Apolijon. *

¹² Daliya ye enjenjeni ni ti àndava. Nihi nahəma, daliya ndahan təbu kama cə.

¹³ Eslini məslər ya muku ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nìci dənḡu ga maslaṅa àhəndabiyu ka gəjək ga məlan fadani ga zlam ga gru ya teviyekiki zlam ana Melefit kə meleher gayan ni.

¹⁴ Maslaṅa nani àhi ana məslər ya muku, èvi mezlelim ni ahkado : « Picehaba məslər fadani məwəlani kà gəvay ga zalaka gəđakani Efret na. »

¹⁵ Naṅ nakəṅ àra ècia ma ya təhi na ti èpicehaba məslər fadani na. Məslər nday nani ti Melefit adaba tay ga moru mabazl mis a : kəla mis mahkər lu takad bəlan gani. Adaba tay a nahkay ti, ti tāgray təwi nani ke vi nani, ke kiyi nani, ka fat nani, ana njemdi nani daya.

¹⁶ Məslər nday fadani ni ti ndam slewja gatay təbu dal-dal, nday àna pilis. Eslini təhu nday miliyem diṅ diṅ cə.

¹⁷ Ere ye ti nìpi ni ti nihi : pilis mis təki ka tay. Mis ni məwəlvani àna maslpara ga kadvu. Maslpara gatay ya təwəlvu àna naṅ ni ndize-ndize akada aku, cekəleti-cekəleti, azaywur-azaywur. Ahər ge pilis ni akada ga mazlahku ni, aku, azək akaba zlam nahan ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni təhəraya a ma gatay ni ba.

¹⁸ Zlam nday hini mahkərani ni ti təgri daliya ana mis dal-dal : aku, azək akaba zlam nahan ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Təhəraya a ma ge pilis ni ba, tabazl mis : kəla mis mahkər lu takad bəlan gani.

¹⁹ Nahkay pilis ni tisliki məgri daliya ana mis àna zlam ya àniviya ana tay a ma bu ni. Hutul ge pilis ni day zlam ga kadvu, təgri daliya ana mis àna naṅ. Hutul nday nani akada gavan, ahər təki ka tay ga məgri daliya ana mis àna naṅ.

* 9:11 Abadoṅ, Apolijon : slimi nday nani awayay adəmvaba « Bay magudarkaba zlam a. »

²⁰ Mis ndahaŋ tægəjənia. Nday nani ti zlam mahkərani ya ti t̄abazl mis ni t̄əgri araŋa ana tay ndo. Akaba nani dek t̄ambatkaba majalay ah̄ar gatay na ndo. Nday t̄əbu tagroru t̄əwi gatay ya ahaslani ni zlam gatay : tazl̄əbay seteni, tagray p̄əra. P̄əra nday nani ti tagraya tay ga gru a, ndahaŋ ge virzegeni a, ndahaŋ ga akur, ndahaŋ ti ni ge biyem. Zlam nday nani tipi divi do, t̄ici slimi do, t̄əsawad̄ay koksah daya.

²¹ Mis nday nani ya tægəjəni ni t̄ambatkaba majalay ah̄ar gatay na ndo : t̄əmb̄rəŋ matak gatay ni ndo ; t̄əbu tabazl mis, tagray mes̄əwehvu, tigi akal kekilenja zlam gatay.

10

Məslər ge Melefit akaba wakita ḡuziteni

¹ Eslini n̄ipi *məslər ge Melefit nah̄an nj̄əda-nj̄ədani ah̄əraya e melefit ba. Məslər gani nani əbakababiyu end̄əwi ga makl̄əbasl, ah̄ar gayan̄ ni mēfedeni əna makwal, meleher gayan̄ akada fat, asak gayan̄ day t̄əzavu ata arəd̄ ga aku ya agəs zlam ḡədək ni.

² Wakita ḡuziteni əfəŋ k̄ə məslər ni a ahar bu məzləkabana. Əfəkadki asak ga daf gayan̄ ni ka *d̄əluv ḡədəkani, asak ga ḡəjar gayan̄ ni ti ni ka had̄.

³ Naŋ nakəŋ əzlah kay kay akada ga mazlahku ya avalahay ni. Əra əzlah nahkay ti n̄ici avər ah̄əgrifəŋbiyu, ədi aday sak adəskəla.

⁴ N̄ara n̄icia ga avər ya ədi aday na ti nawayay n̄əb̄əki ere ye ti aday ga avər t̄əd̄əm ni. Ay ti n̄ici d̄əŋgu ga maslaŋa nah̄an ah̄əndabiyu e melefit bu, əd̄əm : « Ere ye ti aday ga avər t̄əd̄əm ni ti k̄əb̄əki ba, k̄əhi ma gani ana maslaŋa ba daya. »

⁵ Eslini məslər ge Melefit ya ti əfəkadki asak b̄əlan̄ ka d̄əluv ḡədəkani, asak b̄əlan̄ gani ti ni ka had̄ ni ət̄əloru ahar ga daf agavəla,

⁶ əmbad̄ay əna slimi ge Melefit d̄ək adaba Melefit ti naŋ əbu ga kaŋgay-kaŋgayani, əgraya məlan̄ ya agavəla na akaba zlam ya ti a huđ gani bu na dek, əgraya had̄ akaba zlam ya ti t̄əki na dek, əgraya yam akaba zlam ya ti a huđ gani bu na dek. Məslər

ge Melefit nakəŋ əmbad̄ay, əd̄əm : « Ere gani ara agravu nihi h̄əya eded̄iŋ, sarta gani əbi.

⁷ Ay ka fat ya ti məslər ge Melefit ya ti adəskəlani ni emivia mezlelim gayan̄ na nahəma, Melefit emendeveriŋ zlam gayan̄ maŋgahani ni. Zlam maŋgahani nani ti ah̄ia ma gana ahaslana ana ndam məgri t̄əwi ya tah̄əŋgaray *pakama gayan̄ na. »

⁸ Eslini maslaŋa ya ti ah̄ubiyu ma kwa e melefit bu ni əhu keti : « Ru kaza wakita məzləkabana ya əfəŋ a ahar bu k̄ə məslər ge Melefit micikeni jika, asak b̄əlan̄ ka d̄əluv ḡədəkani, asak b̄əlan̄ gani ti ni ka had̄ na ni. »

⁹ Nahkay n̄ərakioru ka məslər nakəŋ, n̄əhi m̄əvu wakita ḡuziteni ya əfəŋ ni. Eslini ah̄əŋgrufəŋ, əhu : « Za ti k̄əndav̄u. A ma gayak bu nahəma, amanja new-new akada amu, eminj̄ə a huđ va ti emigi b̄ilek-b̄ilek. »

¹⁰ Eslini n̄əzafəŋa wakita ḡuziteni na k̄ə məslər na, n̄əvi ana ma tiyuk. A ma goro bu nahəma, new-new akada amu, ay n̄ara n̄anda ti ègia b̄ilek-b̄ilek a huđ goro ni ba.

¹¹ T̄əhu keti : « Melefit əd̄əmki ma ka jiba gərgərana, ke mis ga had̄ gərgərana, ke mis ya t̄əd̄əm ma h̄əma gərgərana, akaba əki ka b̄əbay gatayana dek. Ah̄ar əd̄əm k̄əh̄əŋgri ma gayan̄ nani ana tay kwa. »

11

Ndam sedi c̄ə

¹ Eslini t̄əvu fifiŋ ga məgur zlam, t̄əhu : « Cikaba, k̄oru k̄əgur *ahay ḡədəkani ge Melefit ni akaba məlan̄ meviyekiki zlam ana naŋ ni əna naŋ. » T̄əhu : « Calaba mis ya t̄əbu tah̄əŋgalay Melefit a dalaka ga ahay gani bu na daya. »

² Ay ti t̄əhu : « K̄əgur dalaka ya e mite bu ni ba, m̄brəŋ nahkay adaba Melefit əmb̄rəŋia məlan̄ gani nana ana nday ya ti nday ndam *Z̄ude do na. Nday gani nani at̄əzum k̄əsa *nj̄əlatani ni kiyi kru kru fad̄ mahar c̄ə. »

³ T̄əhu keti : « Melefit əd̄əm : “Anəsl̄əroru ndam sedi goro bebem c̄ə məbakabu mbolu ka vu akada ga azana ni, nday gani at̄əhi pakama goro ana mis vad̄ d̄əbu əna diŋ diŋ c̄ə əna kru kru muku.” »

⁴ Ndam sedi c̄əni ni ti m̄əŋgəhaf c̄ə, m̄əŋgəhaf nday nani ti *oliviye. Nday

ceṅgel cə daya. Ndam sedi nday nani təbu micikeni kè meleher ga Bay geli. Bay geli gani agur duniya ni dek.

⁵ Tamal maslaṅa awayay agri cuday ana tay nahəma, aku amahəraya a ma gatay ni ba, emihiriṅ naṅ. Nahkay ndam ezir gatay ni dek atətamfəṅa kà tay a do, atəmət.

⁶ Ka ya ti ndam sedi cəeni ni nday təbu təhəṅgri ma ge Melefit ana mis nahəma, tisliki məhiani ana huđ melefit àtədaya avər a ba, mək àtədaya do ededīṅ, duk abivoru ana mandav ge təwi gatay. Tisliki məhiani ana yam məmbavu mimiz mək ambavu ededīṅ. Tisliki məhiani ana mis ga duniya ni təcakay daliya gərgərani dek mək təcakay ededīṅ daya. Tisliki magray zlam akada gatay ya ti tawayay ni.

⁷ Ka ya ti etindeveriṅa məhəṅgri ma ge Melefit ana mis a nahəma, araṅa nahaṅ amahəraya e *evid gəđakani ya a huđ ga had bu na. Ere gani nani amakadvu akaba tay, njəda gayan ni amatam gatay ni, amabazl tay.

⁸ Atəmbər bu kisim gatay ni kà gəvay ge divi a kəsa gəđakani bu, a kəsa ya ti *tədarfəṅ Bay gatay kà təndal ni bu. Slimi ga kəsa gani nani ti maṅgahani : awayay adəmvaba ti *Sodom, ahkay do ni Ezip.

⁹ Eslini mis ge dini gərgərani ni dek, ga had gərgərani ni dek, ga jiba gərgərani ni dek, akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek ataməṅjaləṅ kè kisim gatay vad mahkər àna telma. Atəcafəṅa mis ge mili tay a.

¹⁰ Mis ga duniya ni dek atəmər vu adaba təbazla ndam sedi cəeni na. Atəmər vu dal-dal, atagra y wuməri, atavavu zlam, adaba ndam sedi nday cəeni ni təgria daliya ana tay a dal-dal.

¹¹ Ay kələṅ ga vad mahkərani àna telma nahəma, Melefit àhəṅgrivabiyu sifa gayan ana tay a. Sifa ni àra àhuriviya ana tay a ti ticikaba cəkwađ cəkwađ. Eslini mis ya ti təbu taməṅjaləṅ ana tay ni dek aṅgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal.

¹² Tàra ticikaba ti tici dəṅgu ga maslaṅa ahəndabiyu kay kay e melefit bu, àhi ana tay ahkado : « Cəlumbiyu ahalay. » Eslini maklaḃasl àkambah tay, təcəloru àna naṅ e melefit vu. Ka ya ti nday təbu təcəloru e

melefit vu nahəma, ndam ezir gatay ni təbu tipioru tay.

¹³ Ka sarta gani nani nahəma, had àdada ; kəla ahay kru lu ti bələṅ e kidīṅ gatay bu àmbədkaba ; mis dəbu adəskəla təməta azuhva ga had ya àdaday ni. Eslini mis məgəjəni gani ya təmət ndo ni təgra aṅgwaz a dal-dal, nahkay təzləbay Melefit naṅ bələṅ agavəla.

¹⁴ Daliya ye cə ni àndava, ay ti bumvu slim, daliya ya mahkər naṅ àbu ara wudak.

Mezlelim ya adəskəlani ni

¹⁵ Kələṅ gani məslər ya adəskəlani ni èvi mezlelim gayan ni. Àra èvia ti nìci dəṅgu ge mis təhənday kay kay e melefit bu, təđəm : « Nihi nahəma, njəda ga məgur duniya ni ègia ga Bay geli nday ata Krist *bay gəđakani ya àhəndakia amal gayan a ni. Atəgur duniya dek ga kaṅgay-kaṅgayani. »

¹⁶ Eslini gəđakani kru kru cə mahar fadani manjəhadani e kər si gatay bu gappa gappa kè meleher ge Melefit ni təbəhadī mirdim ana Melefit, meleher gatay ndība ndība ana had, təzləbay naṅ,

¹⁷ təđəm :

« Bay geli Melefit njəda-njədani, kwa ahaslani nak kəbu, nak kəbu nihi daya.

Məgruk səsi adaba kəgra təwi àna njəda gayak a.

Njəda gayak gani ti dal-dal àtama ge mis na. Məgruk səsi adaba nak Bay ga zlam dek.

¹⁸ Mis ga had ndahaṅ ni təzumkuka bəruv a dal-dal,

ay nihi ti sarta ga məzumki bəruv gayak ka tay ènjia,

sarta ga magrafəṅa seriya kè mis ya təmət na ni.

Sarta ènjia ge midi zlam ana mis azuhva təwi ya təgruk na ;

ge midi zlam ana ndam mahəṅgaray *pakama gayak

akaba ana ndam *njəlatani gayak, nday ya ti təhəṅgrukoru ahər a had, gəđakani akaba nday ya ti gəđakani do ni.

Sarta ènjia ge mijīṅ mis ya təbu tijīṅ mis ga duniya na. »

¹⁹ Gəđakani nakəṅ tàra tіндеveriṅa ma gatay na nahəma, *ahay gəđakani ge Melefit ni àzləkvaba e melefit ba ; nipi *sahar a

ahay gani nani bu. Sahar gani nani adafaki Melefit *àwəlkabá pakama gayan akaba ge mis a. Kələŋ gani ti avər àbay aku, dənğu ge mis àhənday a huđ melefit bu, avər àdi aday sak kay, koskosay ga avər tàdəgaya ka had a kay, had day àdaday.

12

Ata wal nday ata arañja gəđakani

¹ Eslini nipi zlam magray ejep nahan àŋgazlavu a huđ melefit bu. Ere gani nani ti wal, azana gayan ka vu ni fat, a huđ asak gayan bu ni ti kiyi. Èfedey ahàr gayan ti ni àna bonğur kru mahar cə.

² Wal nani ti naŋ àna huđ, awayay ewi wur, awər naŋ, naŋ àbu azlah, etəwi àna naŋ.

³ Eslini zlam magray ejep nahan àŋgazlavu a huđ melefit bu keti. Ere gani nani ti zlam ge gili gəđakani ndize, àzavu ata kurmbu, ahàr tàki adəskəla, ahàr ni lu mefedeni àna elpindiŋ ga bay, edrem tàki kru ka ahàr.

⁴ Ere gani nani ti àna hutul ; àsi hutul gayan ni ana bonğur a huđ melefit bu, nahkay ti kəla bonğur mahkər lu ti bəlan e kiđiŋ gatay bu adəbiyu ka had. Ere gani nani ècikfiŋ kà wal ya ewi wur ni ; ka ya ti emiweya wur na ti andafəŋa sədək.

⁵ Eslini wal nakəŋ eweya wur zalana. Wur ya eweya ni ti njəda àfəŋ dal-dal ga mahətay mis ga had ga duniya dek àna aday ga ara. Ka ya ti wal ni eweya wur na nahəma, tàzay wur ni ke weceweceni, tòru àna naŋ kè meleher ge Melefit, Melefit naŋ àbu manjəhadani e kərsi gayan bu.

⁶ Məŋ ga wur ni ti ni àcuhworu a huđ gili vu ; eslini ti Melefit àslamatikabá məlan a. A məlan gani nani bu ni ti Melefit aməfi ahàr vad dəbu àna diŋ diŋ cə àna kru kru muku.

⁷ Kələŋ gani silik àgravu e melefit bu. Misel * akaba ndam məslər gayan tàkadvu akaba kurmbu ni, kurmbu ni akaba ndam gayan ti ni tàkadvu akaba tay.

⁸ Ay ti Misel akaba ndam məslər gayan ni tətama kurmbu na akaba ndam gayan na àna njəda. Təgarababiya tay e melefit ba, təvi divi ana tay ga manjəhadani eslini va do.

⁹ Təgarabiyu kurmbu ni ti nahkay. Naŋ gani ti gəđakani, naŋ gavan ya ahaslani ni, naŋ gani ya agosay mis ga had ni dek ni. Gavan gani nani ti slimi gayan *Seteni, naŋ ya ti adəmki ma magədavani ke mis kè meleher ge Melefit ahaslani ni. Tizligabiyu naŋ ka had, nday akaba ndam məslər gayan ni dek.

¹⁰ Eslini nici dənğu ga maslaŋa nahan àhəndabiyu e melefit bu kay kay, adəm : « Nihi nahəma, Melefit geli àhəŋga mis a, məsəra naŋ àtama zlam a dek àna njəda, naŋ Bay.

Nihi ti mipia Krist gayan na, àŋgazliaya njəda gayan na ana leli a. Adaba mam, tàdəvabiya bay ya ti asəkadki malfada

ka bəza ga məŋ geli na ka had a. Ahaslani naŋ àbu asəkadki malfada ka tay kè meleher ge Melefit geli mələfat akaba mələvad gani do dek.

¹¹ Ay ti bəza ga məŋ geli ni tigia tətama naŋ àna njəda.

Tətama naŋ a adaba Wur Təmbak ni àmba tay àna mimiz gayan a, akaba təhia ma ge Melefit ana mis a, təhi ana tay ma gani nani ti ma ge jiri daya. Nday gani tədi slimi ana sifa gatay ndo, nahkay aŋgwaz àwərfəŋa tay kè kisim a ndo.

¹² Nihi təgara Seteni e melefit ba nahəma, huđ melefit məmərnu akaba lekələm ya kəbum a huđ gani bu ni.

Ay ti lekələm ya ka had ni akaba zlam ya a *dəluv gəđakani bu ni ti akəgrum daliya adaba Seteni àhərkiaya ke kəli a.

Naŋ gani ti àzuma bərnuv a dal-dal adaba àsəra sarta ya təvi ni àgəjəni gəđak va do. »

¹³ Ka ya ti kurmbu ni àsəra tizligabiya naŋ ka had a nahəma, àcuhwaləŋoru ka wal ya ti eweya wur zalana nakəŋ a ni.

¹⁴ Ay ti təbia kərpaŋla ana wal na cə akada ga məjəvu gəđakani na, ti wal ni məhəroru e gili ka məlan gayan ya ti Melefit aməfi ahàr vi mahkər ana telma ni. Amanjəhad eslini ti driŋ driŋ akaba gavan ni. Nahkay gavan ni emisliki mərəkiani koksah, aməgri arañja do.

* **12:7** Ndam Zəde tədəm Misel ti gəđakani ga məslər ge Melefit, àfi ahàr ana ndam Zəde ti naŋ (Deniyel 12.1). Mənjaki ke Zəđ 9.

¹⁵ Eslini gavaṅ ni àvèlahaya yam a dal-dal akada zalaka ti yam ni môru mazay wal ni.

¹⁶ Ay ti had àjènakia wal na, àdahvu, èsiaba yam ya ti gavaṅ àvèlahaya na.

¹⁷ Gavaṅ ni àra èpia nahkay ti àzumkia bəruv ka wal na dal-dal. Bəza ga wal ni tégəjənia, nahkay gavaṅ ni àṅgukioru ka tay. Bəza nday nani ti ndam ya ti tégəskabá *Divi ge Melefit akaba pakama ga Yezu a ni.

¹⁸ Eslini kurmbu ni ècik jik ka dəṅ-dəṅ ga *dəluv gədəkani.

13

Zlam araja nday cə

¹ Eslini nipi araja nahan àhəraya a *dəluv gədəkani ni ba. Ere gani nani ti ahàr adəskəla, edrem kru. Edrem ni lu mēfēdeni àna elpindiṅ ga bay. Ka ahàr gavaṅ ni ti slimi təkì məbəkiani ; slimi nday nani ti ge mindivi Melefit.

² Ere gani nani ti akada mavay, asak gani àna ehəf gədəkani akada ga zlam ge gili cudayani ni, pakama gani day akada ga mazlahku ni. Kurmbu ni àvi njəda gavaṅ ana ere gani nani ; àvi divi ga manjəhadviyu e kərsi ga bay gavaṅ vu, àvi njəda dal-dal ga məgur məlanə daya.

³ Nipi ahàr ge ere gani nani bəlan akada tégria ambələk a, àməta. Ay ti ambələk ya tégri ga makad naṅ àna naṅ ni èpifiṅa. Àra èpifiṅa ti àgria ejep ana mis ga duniya na dek ; nahkay ti tégəskabá ma gavaṅ a, tədəbay naṅ.

⁴ Mis ni dek təbəhad mirdim, təzləbay kurmbu ni azuhva njəda gavaṅ ya àvi ana ere gani nani ni. Təbəhad mirdim, təzləbay ere gani nani daya. Tədəm : « Way azavu ata ere hini way ? Way akadvaṅva tata way ? »

⁵ Təvia divi ana ere gani nana ge miji zlabay akaba ge mindivi Melefit a. Təvia divi ga magray təwi gavaṅ a kiyi kru kru faḍ mahar cə.

⁶ Nahkay ànjəkì ka mədəmki ma magədavani ke Melefit, ke slimi ge Melefit, ka məlanə manjəhad gavaṅ akaba ka nday ya ti e melefit bu ni.

⁷ Təvia divi ga makadvana akaba ndam ge Melefit a akaba ge meyefiṅeni kà

tay a. Təvia divi ga məgur mis ga jiba gərgərana dek, ge dini gərgərana dek, ga had gərgərana dek akaba mis ya təzlapay ma həma gərgərana dek ni.

⁸ Nahkay mis ga had ni dek atabəhad mirdim kè meleher gavaṅ, atəzləbay naṅ : nday ya ti atəzləbay naṅ ni ti slimi gatay àbi məbəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənjàki ga duniya. Wakita nani ti àfəṅ ka Wur Təmbak ya təkad naṅ ahaslani ni.

⁹ Maslaṅa ya ti slimi àfəṅ ge mici zlam nahəma, mīci pakama hini ya nədəm ni :

¹⁰ Maslaṅa ya ti tìweya naṅ ga məgəs naṅ ge evidi a nahəma, atəgəs naṅ, amoru migi evidi edēdīṅ. Maslaṅa ya ti tìweya naṅ ana maslalam a ti atakad naṅ àna maslalam edēdīṅ. Nahkay ti ahàr àdəm ndam ge Melefit tēbesey, təmbəṅ məfəkì ahàr ka Yezu ba.

¹¹ Eslini nipi araja nahan, àhəraya a had ba. Ere gani nani ti edrem təkì cə akada ga wur təmbak ni, ay ti azlapay akada ga kurmbu ni.

¹² Ere gani nani ti àgray zlam ya mis tìpi day-day ndo ni àna njəda ge ere nahan ye enjenjeni ni. Àgray ti kè meleher ge ere ye enjenjeni ni. Àfəkì ṅgasa ke mis ga duniya ni dek akaba zlam ya ka had ni dek ga məhəṅgrioru ahàr a had ana ere ye enjenjeni ya ti tégri ambələk ga makad naṅ mək ambələk gani èpifiṅa ni.

¹³ Ere gani nani ti àgra zlam magray ejep kay kè eri ge mis a ga madafakiani naṅ àbu àna njəda. Zlam gavaṅ ya àgray, àtama ejep ndahaṅ a ni ti nihi : àzəbiyu aku e melefit bu, èzligaya ka had a kè eri ge mis dek.

¹⁴ Àgosay mis ga duniya adaba təvia divi ga magray ejep kè meleher ge ere ye enjenjeni na. Àhi ana tay ahkado : « Ləmumaya zlam ga pəra azavu akada ere ya tégri ambələk amal amət mək àṅgaba ni. Kələmumaya zlam ga pəra na ti kəhəṅgrumioru ahàr a had. »

¹⁵ Eslini təvi njəda ana ere ye cə ni ga məvi sifa ana zlam ga pəra ni. Nahkay zlam ga pəra ni esliki mazlapani, àhi ana mis ti tábazl ndam ya ti təhəṅgrioru ahàr a had do ni.

¹⁶ Ere gani nani àfəkì ṅgasa ke mis dek, gədəkani akaba nday ya ti gədəkani do ni,

ndam ge elimeni akaba ndam talaga, evidi akaba nday ya ti nday evidi do ni, ti tâhëndaki zlam ge ere gani nani ka tay ka ahar ga đaf ahkay do ni kè meleher.

¹⁷ Maslaņa ya ti zlam mahëndakiani ni àki bi ni ti àsəkum zlam koksah, àsəkumoru zlam koksah daya. Zlam mahëndakiani nani ti slimi ge ere nani, zlam macalani daya.

¹⁸ Ahalay ti ahàr àđəm mis təjalaki ahàr lala kwa. Maslaņa ya ti àsəra zlam a nahəma, aməsər zlam macalani nani. Zlam macalani nani ti slimi ge mis, zlam macalani nani ti diņ diņ muku àna kru kru muku mahar muku.

14

Ndam ge Melefit tidi limis

¹ Eslini nipi Wur Təmbak micikeni jika ka həma *Siyon ; nday akaba mis dəbu diņ àna dəbu kru kru fad mahar fad. Mis nday nani ti slimi ga Wur Təmbak ni akaba ga Bəņani àki məbəkiani ka tay kè meleher.

² Eslini nici dəņgu ge mis ahəndabiyu e melefit bu akada ga yam ya ahənday a zalaka gəđakani bu ni, akada ga avər ya adi aday ni. Dəņgu gani nani ya nici ni ti ahənday àbəlay akada ge tində ya mis tivi ni.

³ Mis nday nani təbu tidi limis məweni kè meleher ga Bay manjəhadani e kərsi gayan bu, kè meleher ge mis gəđakani akaba kè meleher ga zlam fadani ni. Limis nani ti maslaņa ya àsəra midena ni ti àbi, si nday dəbu diņ àna dəbu kru kru fad mahar fadani ya ti Melefit àmba tay a duniya ba ni kwa.

⁴ Nday gani nani ya tidi limis ni ti nday njəlata, təbia slimi àna vu gatay a, təsər wəl day-day ndo. Ka məlan ga Wur Təmbak ya akoru ni dek nday nani tadəboru naņ. Nday gani ti Melefit àmba tay e kidiņ ga ndam ga duniya ba ti tigi ndam gayan, nday akada ma ga zlam ya təvi ana Melefit ni.

⁵ Ndam nday nani ti mis ticifija ma ga malfada kə tay a day-day ndo, təņgətfəņa zlam magudarani kə tay a ndo daya.

Məslər ge Melefit mahkər

⁶ Eslini nipi *məslər ge Melefit nahan ahər driņ a huđ melefit bu. Məslər gani

nani naņ àbu azibiyu *Ma Məweni Sulumani ya amandav day-day do ni ana mis ga duniya ; ana mis ga had gərgərani dek, ana jiba gərgərani dek, ana dini gərgərani dek akaba ana mis ya təzlapay ma həma gərgərani ni dek.

⁷ Məslər ni àzlapay kay kay, àđəm ahkado : « Grumfəņa aņgwaz kè Melefit a, zləbum naņ adaba sarta ya ara agrafəņa seriya kè mis a ni eņjia. Həņgrumioru ahàr a had ana Melefit : naņ ti àgraya məlan ya agavəla na, àgraya had a, àgraya *dəluv gəđakana akaba àgraya məlan ga yam ndahan a. »

⁸ Eslini nipi məslər nahan àrələņoru, àđəm ahkado : « Kəsa gəđakani Babilon ni àmbədkaba, àmbədkaba besek-besek. Ačahia magudar zlam gayan akaba hala gayan ana mis ga duniya dek ; hala gani nani ti àmbrəņ day-day ndo. Magudar zlam gayan ni eviyikaba ahàr ana mis ga duniya dek akada ga zum na. »

⁹ Eslini nipi məslər nahan ya mahkər àrələņoru. Àđəm ma kay kay, àđəm ahkado : « Maslaņa ya ti ahəņgrioru ahàr a had ana arəņa akaba ana pəra gayan, ahkay do ni zlam mahəndakiani gayan ni àki ke meleher ahkay do ni ka ahar nahəma,

¹⁰ amacakay daliya dal-dal adaba Melefit àzumkia bəruv a. Melefit aməgri daliya ti akada ga zum ya təcahkivu yam ndo akad mis ni. Ndam nday nani atəhuriyu a aku vu, atəhuriyu a zlam nahan ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni vu. Atacakay daliya kè meleher ga məslər ge Melefit akaba kè meleher ga Wur Təmbak ni.

¹¹ Aku ya aməgri daliya ana tay ni ti azək gani aməcəloru agavəla, amandav day-day do. Maslaņa ya ti ahəņgrioru ahàr a had ana arəņa ni akaba ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani, ahkay do ni zlam mahəndakiani ge ere gani nani àki ni ti aməpəsaba do, amagra y daliya məlafat akaba məlavad gani do dek ga kaņgay-kaņgayani. »

¹² Nihi ti lekələm ndam ge Melefit ahàr àđəm si kebesəm kwa, lekələm ya ti kəgəsumkabá *Divi ge Melefit akaba kəfumkia ahàr ka Yezu a ni.

¹³ Eslini nici dəņgu ga maslaņa nahan ahəndabiyu a huđ melefit bu, àhu ahkado :

« Baki ma hini : “Ndam ya ti tãfaki ahàr ka Bay geli, tãbu akaba nañ akada mis bəlan, tãmətvù a huđ gani bu nahəma, ku kani tãmərvu.” » *Məsuf Njəlatani àđəm : « Iy, nahkay ededīn, tàgra təwi zləzladana, ay nihi ti tãpəsaba, adaba zlam sulumani ya tàgray ni èjiji do, atələbu àna nañ ga kanğay-kanğayani. »

Ere ye ti amagrakivu ke mis ka mandav ga duniya ni

¹⁴ Eslini nipi maklaḅasl bəđ-bəđani, zlam nahan àki manjəhadkiani digusa. Zlam gani nani ti mis, mēfedey ahàr àna elpindiñ ga bay, elpindiñ nani ga gru ; məvəđ məzumani àfəñ a ahar bu daya.

¹⁵ Eslini nipi *məslər ge Melefit nahan àhəraya a *ahay gəđakani ge Melefit ni ba, nañ àbu ahikaboru ma kay kay ana maslaña ya ti manjəhadkiani digusa ka maklaḅasl ni. Àhi ahkado : « Za məvəđ gayak na ti kàbaz, adaba sarta gani enjia, zlam àndəha ka had a. »

¹⁶ Àra àđəma nahkay ti maslaña ya ti manjəhadkiani ka maklaḅasl ni àzay məvəđ ni, àbazaba zlam ya ka had na dek.

¹⁷ Eslini nipi məslər ge Melefit nahan e melefit bu, àhəraya a ahay gəđakani ge Melefit ni ba. Nañ nani day məvəđ məzumani àfəñ a ahar bu.

¹⁸ Nipi məslər ge Melefit nahan keti àhəraya ka məlan ya ti teviyekiki zlam ana Melefit na ; nañ nani ti abi slimi ana aku ya teviyek zlam àna nañ ni. Nañ àbu ahikaboru ma kay kay ana məslər ya ti məvəđ məzumani àfəñ a ahar bu ni. Àhi ahkado : « Za məvəđ na, ru a duniya vu, ahar ga mən ga zlam təndəha, ru kàslay.* »

¹⁹ Nahkay məslər nakəñ àzay məvəđ ni, àslay ahar gani ka had ni dek, àbiyu ka məlan ya ti təđucfəña yam gana ni. Məlan gani nani ti adafaki məlan ya ti Melefit amagrafəña seriya kà ndam ga *duniya, aməzumki bəruv ka tay dal-dal ni.

²⁰ Məlan ya ti təđuc bəza ga zlam ni ti a aləñ ga kəsa. Ka ya ti təđuc ni ti mimiz àhəraya sawa, do ni ti yam ga bəza ga zlam ni do. Mimiz ni àngəzaya kay akada ga yam ga zalaka na. Àngəzoru driñ agray

ezewed dəbu kru mahar cu. Zilen gani anday pilis agəjəni ahàr gani cesla ciliñ.

15

Məslər ge Melefit təzəkibiyu daliya adəskəla ke mis

¹ Eslini ti nipi zlam magray ejep nahan gəđakani a huđ melefit bu : nipi *məslər ge Melefit adəskəla àna daliya adəskəla a ahar bu. Kələñ ga daliya nday nani ti daliya ndahan atələbi va bi, adaba Melefit emendeveřiñ məzum bəruv gayan ni àna tay.

² Eslini nipi zlam nahan akada dəluv mebedeni akaba aku, asladay akada ga kutrum ni, ahəlabə eri a vərut. Nipi ndam ya ti tēyefiña kà arəña na, təhəngrioru ahàr a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo, tawayay zlam macalani ge slimi ge ere gani nani ndo ni daya. Nday tãbu micikeni jika jika ka ahàr ga dəluv ni ; tində təfəñ kà tay a ahar bu, tində nday nani ti Melefit àbi ana tay.

³ Nday tãbu tidi limis ge Məwiz bay məgri təwi ana Melefit ni akaba limis ga Wur Təmbak ni. Limis ya tidi ni ti nahkay hi : « Bay geli Melefit, nak Bay njəđə-njəđani, təwi gayak ya kagraj ni gəđakani, àbəlay àtam zlam dek.

Kəgur had ni dek, zlam gayak ya kagraj ni dek kigeni, nak jireni.

⁴ Bay geli, maslaña ya ti àgrafuka anğwaz a do ni ti way ?

Maslaña ya adəm àzləbay kur do ni ti way ? Adaba nak ciliñ nak kəbu njələta.

Mis ga duniya dek atara atəhəngrukuru ahàr a had adaba tipia kur a kagraj zlam ni dek kigeni. »

⁵ Eslini nipi zlam nahan keti : *ahay gəđakani ge Melefit ya a huđ melefit bu ni məzləkabana. A huđ ga ahay nani bu nahəma, ahay nahan *miviceni àvu : Melefit anğazlivu ana mis eslini.

⁶ Eslini nipi məslər ge Melefit adəskəla ya təzəkibiyu daliya ke mis ni təhəraya a ahay gəđakani nani ba. Təbakababiyu azana bəđ-bəđani talla talla, ku way way do məwəl gugum àna maslpara ga gru.

* 14:18 Məñ ga zlam ya məslər ni àđəmki ma ni ti *viñ.

⁷ Eslini bəlan e kiđiŋ ga zlam fadani ni bu èdi hijiyem ga gru bəlan bəlan ana məslər ge Melefit adəskəlani ni. Hijiyem ga gru ni ti məzum bəruv ge Melefit mərəhvani pisl. Melefit ti naŋ àbu àna sifa ga kaŋgay-kaŋgayani.

⁸ Eslini ahay gəđakani ge Melefit ni arəhvə àna azək. Azək nani ti adafaki Melefit ti gəđakani, naŋ njəda-njəđani. Maslaŋa ya ti esliki məhuriyani a ahay gəđakani ni vu ni ti àbi, si tigi daliya adəskəlani ya məslər adəskəlani təhəlbiyu ni amandava day kwa.

16

Məslər tabaya daliya adəskəlani na ka had'a

¹ Eslini nìci dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu kay kay a *ahay gəđakani ge Melefit ni bu, àhi ana *məslər adəskəlani ni ahkado : « Dəgum kəbumoru məzum bəruv ge Melefit ya təvu e hijiyem adəskəlani bu ni ka had. »

² Məslər ye enjenjeni ni òru àboru məzum bəruv ya e hijiyem gəyaŋ bu ni ka had. Àra àbaya ti ambələk magədavani awər dal-dal àbikabaya ana ndam ya ti zlam ga araŋa ni mahəndakiani ka tay akaba təhəŋgrioru ahàr a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani na.

³ Məslər ye cə ni òru àbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gəyaŋ bu ni a *dəluv gəđakani vu. Àra àbiya ti yam ga dəluv ni ègi akada mimiz ge mis məmətani, nahkay zlam ya təvu àna sifa a dəluv ni bu ni dek təmət.

⁴ Məslər ya mahkər ni òru àbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gəyaŋ bu ni a zalaka vu akaba ka məlan ga yam ya aŋgəzoru, àdəl do ni. Àra àbiya ti yam ni dek ègi mimiz.

⁵ Eslini nìci dəŋgu ga *məslər ge Melefit ya abi slimi ana yam ni, àdəm ahkado :

« Nak Melefit nak njələta, kwa ahaslani nak kəbu, nihi day nak kəbu.

Seriya gayak ya kəgray ni ti seriya ge jiri.

⁶ Seriya ge jiri ti adaba mis təbazla ndam gayak

akaba ndam mahəŋgaray *pakama gayak a. Təbazl tay ti mimiz aŋgəzaya ;

nahkay kəvia mimiz ana tay ge misena.

Kəgri ana tay nahkay ni ti kigeni. »

⁷ Eslini nìci dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àhəndaya kay kay ka məlan ya teviyekiki zlam ana Melefit ni, àdəm ahkado : « Iy, Bay geli Melefit, nak njəda-njəđani, seriya gayak ya kəgray ni ti ge jiri, kigeni daya. »

⁸ Məslər ya fad ni òru àbəkaiya məzum bəruv ya e hijiyem gəyaŋ bu na kə fat a. Àra àbəkaiya ti təvia divi ana fat na ga meviyekaba mis a halaw-halaw.

⁹ Fat ni àra èviyekaba mis na halaw-halaw ti mis ni tìndivi Melefit adaba aslarkibiyu daliya nday nani ka tay ni ti naŋ. Akaba nani dek mis ni təmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo, tədəm Melefit naŋ gəđakani agur zlam dek ndo daya.

¹⁰ Məslər ya zlam ni òru àbəkaiya məzum bəruv ya e hijiyem gəyaŋ bu na ke kərsi ga araŋa na. Àra àbəkaiya ti məlan ge ere gani nani ya agur ni ègi ləvəŋ təbədəm. Nahkay mis ni təhəpədkaba arəd gatay àna aslər azuhva daliya gatay ya tagray na.

¹¹ Ay ti təmbatkaba majalay ahàr gatay na ndo, təmbrəŋ zlam magudarani gatay ni ndo daya, tìndivoru Melefit agavəla sawaŋ azuhva ambələk gatay ni akaba daliya ndahaŋ ya təgray ni.

¹² Məslər ya muku ni òru àbiyu məzum bəruv ya e hijiyem gəyaŋ bu ni a zalaka gəđakani Efret ni vu. Àra àbiya ti yam ni àdələba a zalaka ni ba dek. Àra àdələba nahəma, bəbay ya gwar egezi ni təŋgəta divi ga masləkabana gwar a zalaka ni ba. *

¹³ Eslini nìpi seteni nday mahkər təzavu akaba gwededik ; bəlan àhəraya a ma ga kurmbu ni ba, bəlan a ma ga araŋa ni ba, bəlan gani ti ni a ma ga bay mahəŋgaray *pakama ga malfada ni ba. †

¹⁴ Nday nani ya təhəraya ni ti seteni, təbu tagray zlam magray ejep. Tərəkioru ka bəbay ga had ni dek ga maŋgasikabu ahàr ana tay ti təkadəvafəŋva kə Melefit a. Ka fat ya ti zlam gani nani amagravu ni ti Melefit Bay njəda-njəđani amaŋgazlaya njəda gəyaŋ a àki ka zlam a dek.

* **16:12** Bəbay ya gwar egezi ni ti tawayay mara magray silik akaba ndam ge Melefit. † **16:13** Bay mahəŋgaray pakama ga malfada ni ti araŋa ye cə ni (13.11-18).

¹⁵ Yezu àdám : « Bumvu slimi lala, adaba anara ti akada ga zal akal ni ; mis tèsar sarta gani do. Maslaṅa ya ti ajəgay nu, anjəhad eri, naṅ àbu àna azana gayan ka vu nahəma, məmərnu, adaba etipi naṅ a mahayma ga məbəkimi mimili do. »

¹⁶ Seteni ni taṅgasikabu ahàr ana bəbay ni ka mələṅ ya təzalay àna ma *Hebri Harmagadoṅ ni.

¹⁷ Məslər ya adəskəla ni òru àboru məzum bəruv ya e hijiyem gayan bu ni kà aməf. Àra àbaya ti dənḡu àhəndabiyu kay kay a ahay gəđakani ge Melefit ni bu, ka mələṅ ge kərasi ge Melefit ni. Àdám : « Nihi ti àndava. »

¹⁸ Eslini avər àbay aku, àdi aday, dənḡu ndahaṅ tàhənday daya. Had àdaday dal-dal : kwa ka sarta ya Melefit àgraya mis ka had a ku kani, had àdaday akada nani ndo.

¹⁹ Had àdahvu, kəsa gəđakani ni èdevu mələṅ mahkər. Kəsa ndahaṅ ya ka had ni day tèbesva. Babilon kəsa gəđakani ni àgəjazlki ahàr ke Melefit ndo : Melefit àvi məzum bəruv gayan dal-dalani ya e hijiyem bu ni, ti mīseba dek ka ahar ge etekwey a.

²⁰ Had ya e kidīṅ ga yam bu ni dek təsləkaba ka mələṅ gatay na, təbi va bi ; həma day təbi, tipivu va do.

²¹ Koskosay gəđakani tādəgabiyu a huđ melefit bu, tādəgakiaya ke mis a, bələṅ gani mədəs gani agray kilə kru kru fađ. Daliya gani nani ti àtama njəda ge mis a dal-dal, nahkay tīndivi Melefit azuhva koskosay ya tādəgakiaya ka tay a ni.

17

Wal hala gəđakani

¹ Eslini bələṅ e kidīṅ ga *məslər ge Melefit adəskəlani ya hijiyem ga məzum bəruv ge Melefit təfəṅ kà tay ni àrəkua, àhu ahkado : « Nihi ti Melefit ara atrađ wal hala gəđakani ni. Ra nəđəfukki daliya gayan ya tara təgri ni. Wal hala nani ti awayay adəmvaba kəsa gəđakani ya kà gəvay ga zalaka gərgərani ni.

² Bəbay ga had ni təgra hala akaba naṅ a, mis ya ka had ni day təgrafəṅa mesəwehva, èviyiya ahàr ana tay a akada ga zum na. »

* **17:4** Azana ṅgəzani ti azana ga bay. † **17:9** Həma adəskəla : ka sarta gani nani ti mis təbu tədám kəsa Rom ti ka həma adəskəla.

³ Eslini məslər ni àzoru nu a huđ gili vu ; àzoru nu ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit. Nòru nīnjəa ti nīpi wal nahaṅ manjəhadani digəsa àki kà araṅa ndizeni. Ere gani nani ti ahàr adəskəla, edrem kru, kà vu gayan ni dek slimi ge mindivi Melefit àki məbəkiani ṅgəredəfa.

⁴ Wal ni ti ni məbakabu azana ṅgəzani * akaba azana ndizeni ; naṅ meṅguledveni àna zlam ga gru, àna akur sulumani, àna ebirsli daya. Hijiyem ga gru àfəṅ a ahar bu. Hijiyem gani nani ti zlam magədavani mizeni àvu a huđ gani vu mərəhvani pisl. Zlam magədavani nani ti hala gayan ya agray ni.

⁵ Kè meleher gayan ni ti slimi àki məbəkiani, slimi gani nani maṅgahani, nihi : « Babilon kəsa gəđakani, məṅ ga ndam hala akaba zlam magədavani ge mis ga had ya tagray ni dek. »

⁶ Nīpi wal ni èsikaba mimiz a, eviyi ahàr. Mimiz gani nani ti ga ndam ge Melefit ya təbazl tay adəba təmbrəṅ məfəki ahàr gatay ka Yezu do ni.

Nàra nīpia wal na ti àgrua ejep a dal-dal.

⁷ Eslini məslər ni àhu ahkado : « Agruk ejep emiteni ti kamam ? Nəhukaba ma maṅgahana àki ka wal na akaba ka araṅa ya ti naṅ àki manjəhadkiani digəsa, ahàr adəskəla akaba edrem kruani na.

⁸ Ere ye kīpi ni ti ahaslani naṅ àbu, ay nihi ti naṅ àbi va bi. Aməcəlaya e *evīđ gəđakani ya a huđ ga had bu ni ba ; aməcəlaya ti ara eji həya. Ndam ga *duniya ya ti slimi gatay àbi məbəkiani ka wakita ga sifa bi kwa ka mənjkəki ga mələṅ ni, ka ya ti etipi ere nani ni ti aməgri ejep ana tay. Aməgri ejep ana tay ti adəba ahaslani naṅ àbu, ay nihi ti naṅ àbi mək aməṅgaya keti palam. »

⁹ Àhu keti : « Ahàr àdám mis təjalaki ahàr ke ere gani nani lala, àna məsər zlam daya. Ahàr adəskəlani nday nani ti həma adəskəla ya wal anjəhadki ni. † Nday gani bəbay adəskəla daya.

¹⁰ A huđ ga bəbay adəskəlani ni bu ni ti bəbay zlam tīndeveriṅa məzuma bay gatay a àndava. Naṅ ya muku ni ti naṅ àbu a bay gayan bu mba. Naṅ ya adəskəla ni ti ni

sarta gani gayan enjia fan ndo. Sarta gani gayan eminjia ti amepesviyu a bay ni bu do.

¹¹ Ere ye ti ahaslani nan abu, ay nihi ti nan abi ni ti nan nanani bay ya azlalahkar. Nan akibu ka babay adaskalani ni daya, mak amoru mijiji.

¹² « Edrem kruani ye kipi, aki ni ti awayay adamvaba babay kru, taturiyu a bay gatay vu fan ndo. Sarta gatay eminjia ti atazumkabu bay akaba ere gani nani, ay ti atapesviyu do.

¹³ Babay kruani ni dek ma gatay belan, tagri tawi ana ere gani nani ana njeda gatay dek.

¹⁴ Atakadvafanva ka Wur Tambak na, ay ti Wur Tambak ni emihiti tay, adaba nan Gadakani ga babay ndahan ni dek, nan Bay ga babay dek. Ndam ga Wur Tambak ni etihiti babay nday kruani ni daya, adaba Wur Tambak ni adaba tay a, azalay tay, tafakia ahâr a. »

¹⁵ Ahu keti : « Yam ya nak kipi wal hala afan ka gavay ni ti mis dal-dal macakalavani, mis ga had gergarani akaba mis ya tadam ma hama gergarani ni.

¹⁶ Edrem kruani ya kipi ni akaba ere gani nani etizirey wal hala ni, atacakwakiya zlam ya ka vu na dek, atambran nan a mahayma. Atahapad nan, eteviyekaba megajeni gana.

¹⁷ Babay kruani ni atagray nahkay ti adaba Melefit agray ti ma gatay manja ka ahar belan, ti tagri tawi ana ere gani nani ana mazum bay gatay ni. Atagray nahkay ti duk abivoru ana vad ge Melefit ya afakad ni : a vad nani ti pakama ge Melefit ya adam ni amagravu akada ya awayay ni.

¹⁸ « Wal ya kipi ni ti ni awayay adamvaba kasa gadakani, babay gani tagur babay ga had nahan ni dek. »

18

Babilon kasa gadakani ni ambadkaba

¹ Eslini nipi meslar nahan nan abu aslakabiya a hud melefita, njeda afan dal-dal, asladay melan dal-dal daya.

² Azlah kay kay, adam :

« Babilon kasa gadakani ni ambadkaba, ambadkaba besek-besek !

Nihi ti egia melan manjahad ge seteni a, melan ga *mesuf magadavana.

Edidin ya tahapad tay do, tawayay tay do ni tanjahad eslini daya.

³ Babilon ambadkaba besek-besek ti adaba nan akada wal ya avia vu gayan ana hala dal-dal ni.

Magudar zlam gayan ni eviyikaba ahâr ana mis ga duniya na dek akada ga zuma.

Babay ga had ni dek tagrakaba hala akaba nan a :

ndam mesakumoru zlam a duniya bu dek tagnakaba elimeni

ana zlam gayan dal-dalani ya tigi eri ana mis na. »

⁴ Eslini nici dangu ga maslana nahan ahendabiyu e melefita bu, adam :

« Lekalam ndam goro ni slakumkiba ka ndam ga kasa hina, herumaya ; nahkay ti ahar gekali akibu ka magudar zlam gayan ni bi,

daliya ya amagray ni amacay kali do daya.

⁵ Herumaya, adaba magudar zlam gayan ni kay dal-dal,

akada ga zlam mangakabani diliz, adoru e melefita vu ni.

Nahkay Melefita asera tawi gayan ya agray ni ti tawi ge jiri do.

⁶ Ere ye ti agri ana mis ni ti tagrivu bilegeni. Tawi gayan ya agray ni ti tagrivu sak ca.

Agria daliya ana mis a, tাকা akada ge mis ya tisia zuma na ;

tagrivu daliya sak ca ti misi akada ge ergi ni.

⁷ Ahaslani nan abu ana njeda dal-dal, azum zlam sulumani dal-dal daya ;

nahkay grumi daliya dal-dal akada njeda gayan ya ahaslani dal-dalani ni,

grumi tuway dal-dal akada zlam sulumani gayan ya azum ahaslani dal-dalani ni.

Adaba mam, adam : “Nu bay, nu wal madakway do, enitawi day-day do.”

⁸ Gayan ya ti adam nahkay ni ti daliya gayan ya amacakay a vad belanani bu ni nday hi :

kisim, tuway, lawir, akaba aku ga mazumaba nan a.

Adaba Bay ya ti agrafana seriya ka nan a ni ti Bay Melefita geli ;

nan ti njeda-njedani. »

⁹ Bəbay ga duniya ya tğray hala akaba nañ akaba təzumkabu zlam sulumani ni etipia azək ga aku ya azumaba nañ a ni ti etitəwi, atəndav kuda.

¹⁰ Eticik driñ driñ akaba nañ adaba aᅇwaz aməwərfəña tay kà daliya ye eslini na. Atədam :

« Aw ! Aw !

Babilon kəsa gədakani, njəda-njəđani ni əmbədkaba besək-besək, adaba Melefit əgrafəña seriya a huđ ge njemdi bəlanjani ba ! »

¹¹ Ndam məsəkumoru zlam ya a duniya bu ni titəwi, təndav kuda azuhva nañ. Tagray nahkay ti adaba maslanja ya ti asəkumfəña zlam kà tay a ni əbi va bi. Zlam gatay gani ya təsəkumoru ni nday hi :

¹² gru, ara ga siᅇgu, akur sulumani akaba ebirsli ; azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani gərgərani ndahan ; biyem sulumani ya ezi akada ge tersel ni, zlam ya tğraya tay əna aslər ge mbeli a akaba əna biyem sulumana ni ; zlam ndahan ya tğraya tay əna ara, ndahan əna evirzegena, ndahan ti ni əna akur sulumana ni ;

¹³ tersel gərgərani akaba haf gərgərani ya tazəbay ti ezi əcər ni ; zum, amal, humbu akaba *alkama ; slasla, təmbəmbak, pililis akaba seret gatayani. Təsəkumoru mis akaba sifa ge mis daya.

¹⁴ Nahkay təhi ahkado :

« Zlam ya tigək eri ni dek təsləkafuka, tədəgoru driñ, elimeni gayak akaba zlam sulumani ya kəzum ni təfuk va bi, atəngət tay day-day va do ! »

¹⁵ Ndam məsəkumoru zlam ya təngət elimeni əna məsəkumoru zlam a kəsa nani bu ni eticik driñ driñ akaba nañ, adaba aᅇwaz aməwərfəña tay kà daliya ye eslini na. Etitəwi, atəndav kuda,

¹⁶ atədam ahkado :

« Aw ! Babilon kəsa gədakani ni asay cicihi timey !

Ahaslani nañ məbakabu azana ndize-ndizeni akaba azana sulumani ndahan.

Nañ meᅇguledveni əna zlam ga gru, əna akur sulumani akaba əna ebirsli.

¹⁷ Zlam gayan ni dek əgədava a huđ ge njemdi bəlanjani ba timey ! »

Ndam ya təbu əna *slalah ga yam ni, nday ya tagaray ni, nday ya təhəlvu tay ni akaba ndam ya təngət zlam azuhva dəluv ni ticik driñ driñ akaba kəsa ni.

¹⁸ Təpia azək ga aku ya azum kəsa na. Təra təpia ti təzlah kay kay, tədam : « Kəsa gədakani akada kəsa hini ti əbi day-day bi ! »

¹⁹ Təndav kuda, titəwi, təbakabiyu had ka ahər, təzlah kay kay, tədam :

« Aw ! Aw ! Kəsa gədakani ni asay cicihi !

Ndam ya təbu əna slalah ga yam gatay təngət elimeni ti a kəsa nani bu.

A huđ ge njemdi bəlanjani bu zlam ga kəsa nani əndava dek. »

²⁰ Lekuləm ya e melefit bu ni mərumvu adaba aku əbu azum kəsa ni ! Lekuləm ndam ge Melefit, lekuləm ndam *asak akaba ndam mahəngaray *pakama ge Melefit ni mərumvu ! Mərumvu adaba Melefit əgrafəña seriya, əpəli va zlam magədavani ya əgri ana kuli na.

²¹ Eslini məslər nahaj njəda-njəđani əzay akur gədakani akada avar, ədəviyu a *dəluv gədakani vu, ədam ahkado :

« Babilon kəsa gədakani ni atəgri ti ga njəda akada nani,

etipi kəsa gani nani day-day va do. »

²² Ədam keti :

« Ndam mivi tində, ndam midi limis, ndam mivi cicek akaba mezlelim atələbi afa gayak va bi.

Etici dađay ga arəña afa gayak va do.

Etipi ndam mələm zlam a kəsa gayak bu va do,

etipi ndam mihi humbu a kəsa gayak bu va do daya.

²³ Cəngəl atəsləday məlan a kəsa gayak bu va do,

ataday wəl va do, atəgray wuməri gani a kəsa gayak bu va do daya.

Zlam nday nani dek ti atəgravu va do

adaba ahaslani ndam ga kəsa gayak ya təsəkumoru zlam ni

tətama ndam məsəkumoru zlam ndahan ga duniya na dek,

təgosakaba mis a dek əna matak gatay na daya. »

²⁴ Melefit ətra6 Babilon ti adaba ndam mahəngaray pakama gayan ya təbazl tay ni, ndam gayan *njəlatani ya təbazl tay ni, akaba ndam ndahan ya təbazl tay a duniya

bu ni ðek ti ndam ga kəsa gani tábazl tay, mimiz gatay ni àðégaya a kəsa gani nani ba.

19

¹ Eslini nìci dənğu ahənday kay kay a hud mefeit bu, dənğu gani ahənday akada ge mis macakalavani dal-dalani ni. Təðəm ahkado :

« Elelɛya ! Zləbum Mefeit !

Mefeit geli ti ahəngay mis, naŋ àbu àna njəda àtama njəda ndahaŋ a ðek, mis ðek tázləbay naŋ !

² Mis ðek tázləbay naŋ ti adaba seriya gayan ni ge jiri, kigeni daya.

Àwəla wal hala na àna seriya.

Wal nani ti àgosakaba mis ka had àna hala gayan na.

Àbazla ndam məgri təwi ana Mefeit a, nahkay ti Mefeit day àmbrəŋ naŋ ndo, àgria daliya. »

³ Təðəm keti :

« Elelɛya ! Zləbum Mefeit !

Azək ga aku ya azum kəsa gani nani ni acəloru agavəla kəlavad ga kaŋgay-kaŋgayani. »

⁴ Eslini gəðákani kru kru cɛ mahar fađani ni akaba zlam fađani ni tábəhad mirdim, meleher ndiða ndiða ana had, kə meleher ge kərsi ge Mefeit, tázləbay Mefeit, təðəm : « Aya nahkay ! Elelɛya ! Zləbum Mefeit ! »

Wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak

⁵ Eslini nìci dənğu ahəndabiyu e kərsi ge Mefeit ni bu, àðəm :

« Lekələm ciβ-ciβeni akaba gəðákani ya ti kəgrumi təwi ana Mefeit geli, kəfumki ahər ni ðek ti zləbum naŋ ! »

⁶ Eslini nìci dənğu ahənday akada ge mis dal-dal macakalavani, akada ga yam ga zalaka ya avalahay kay kay ni, akada ga avər ya aməcəri aday kay kay ni. Təðəm ahkado :

« Elelɛya ! Zləbum Mefeit, adaba Bay Mefeit geli naŋ njəda-njəđani, àðəfikia njəda gayan ana leli a, agur məlaŋ ni ðek ti naŋ ciliŋ.

⁷ Məmərumvu, məzumum gəda, məzləbum Mefeit,

adaba vad ga maday wal ga Wur Təmbak ni ènjia.

Məva gayan àslamalava, naŋ àbu ahətay naŋ.

⁸ Təvia divi ga məbakabu azana njəlatana ya asladay na. »

Azana nani ti adəmvaba təwi ge jiri ga ndam ge Mefeit ya təgray ni.

⁹ Məslər ni àhu ahkado : « Bəki nahkay nihi : Ndam ya təzalay tay ga wuməri ga maday wal ga Wur Təmbak ni təmərnu, təzum gəda. » Mək àhukivu ahkado : « Pakama hini nahəma pakama ge Mefeit eðeðiŋ. »

¹⁰ Àra àhua nahkay ti nàbəhad mirdim grik meleher ndiβ ana had kə asak gayan ga mazləbay naŋ. Àra èpia ere ye ti nəgray na ti àhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri təwi ana Mefeit akada gayak ni, akada ga bəza ga muk ya təgəskabá pakama ge Mefeit ya adəmki ka Yezu na ni daya. Kabəhad mirdim ti ana Mefeit ciliŋ. Pakama ge Mefeit ya ti adəmki ka Yezu ni ti ndam mahəngaray *pakama ge Mefeit təðəm àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. »

Bay ya naŋ manjəhadkiani ke pilis bəð-bəðani ni

¹¹ Eslini nìpi hud mefeit àzləkvaba, nìpi maslaŋa nahaŋ manjəhadkiani ke pilis bəð-bəðani. Bay gani nani ti slimi gayan « Jiri, » slimi gayan nahaŋ ni ti ni « Àsəkad malfada do. » Naŋ àbu agray seriya ge jiri, naŋ àbu akadvu ge jiri daya.

¹² Eri gayan ni akada aku ya agəs ni ; ahər gayan ni mefeðeni àna elpindiŋ ga bay, elpindiŋ nday nani ti kay ; slimi àbu məbəkiani kə vu gayan : slimi gani nani ti maslaŋa nahaŋ àsər do, si àsər ti naŋ naŋani kwa.

¹³ Azana gayan ya àfakabu ni ti tətəlviya e mimiz va. Slimi gayan ti « Pakama ge Mefeit. »

¹⁴ Gwar kələŋ gayan nahəma, ndam magray silik ge Mefeit ya a hud mefeit bu ni tadəboru naŋ. Nday nani gani manjəhadkiani ke pililis bəð-bəðani, nday məbakabu azana njəlatani bəð-bəð talla.

¹⁵ A pakama ga Bay ya tadəboru naŋ ni bu nahəma, maslalam məzumani àhəraya. Maslalam nani ti ga məsiani ana mis ga had ni ðek. Bay nani amahətay tay àna aday ga ara. Aməcəlki ka tay akada maslaŋa ya ti acəlki ka bəza ga zlam e evid bu ga

məducaaya zum gana ni. Məcəlkiyani nani ti adafaki Melefit njəda-njədani, əzumkia bəruv ka tay a dal-dal.

¹⁶ Slimi ga Bay nani əbu məbəkiani ka azana akaba ka takolay gayan. Slimi gani nihi: « Bay ga bəbay ndahan dek, Bay gədakani ga bəbay gədakani ndahan dek. »

¹⁷ Eslini nipi məslər nahan micikeni jika kà fat, nan əbu azlah kay kay, əhi ma ana edidən ya təhər a huđ melefit bu ni dek. Əhi ana tay ahkado: « Dəguma, cakalumvu, adaba wuməri gədakani ge Melefit əbu.

¹⁸ Dəguma kəndum kisim ga bəbay gədakani, kisim ga bəbay ga ndam slewja, kisim ga ndam ya təbu əna njəda ni, kisim ge pililis akaba nday ya təki ni. Dəguma kəndum kisim ge mis dek: ku kisim ge evidi, ku kisim ga nday ya ti nday evidi do ni, ku kisim ga gədakani, ku kisim ga nday ya ti nday gədakani do ni. »

¹⁹ Eslini nipi ere gani nani akaba bəbay ga had gərgərani akaba ndam magray silik gatay. Təcakalavu ga makadfanvana kà Bay ya ti nan əki ke pilis ni akaba ndam magray silik gayan.

²⁰ Nday təbu takadvu nahkay ti Bay ya nan əki ke pilis ni akaba ndam gayan ni təgəs ere gani nani akaba bay mahəngaray pakama ga malfada ni yaw yaw. Bay masəkad malfada nani ti ahaslani əgra zlam ya mis tipi day-day ndo na kə meleher ge ere gani nana; gayan ya ti əgray nahkay ni ti əgosa mis a; əgosay ti ndam ya ti təhəndakia zlam ge ere gani nana ka tay a ni akaba təhəngrioru ahər a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni. Təra təgəsa tay cəna nahkay nahəma, təbiyu tay eri gani a *dəluv ga aku vu cizliv cizliv. Aku gani nani ti agəs akada ga asas ya aku agəs ni.

²¹ Ndam gatay ndahan ni ti ni, Bay ya nan ke pilis ni əbazl tay əna maslalam ya əhəraya a ma gayan ba ni, mək edidən ni dek tərəh əna kisim ge mis ya əbazl tay ni.

20

Vi dəbu

¹ Eslini nipi məslər nahan nan əbu əsləkabiya a huđ melefit ba. Lekili ga mahay ge *evidi gədakani ya a huđ ga had

bu ni əfan a ahar bu, jejirbi ndibil-ndibileni əfan a ahar bu daya.

² Nan nakən əru əgəs kurmbu ni, əwəl nan əna jejirbi ni, ti mənjuhəd nan məwəlani vi dəbu. Kurmbu ni ti gavan ya ahaslani ni, nan *Seteni, bay magosay mis ni.

³ Məslər nakən əra əwəla nan a ti əzligiyu nan e evidi ni vu kəngim, əzləkkiviyu mahay ni, ədarvù lala. Əgray nahkay ti adaba awayay ti kurmbu ni əgosay mis ka duniya va ba, duk anivoru ana mandav ge vi dəbuani ni. Kələn ge vi dəbuani ni ti ahər adəm táfaya nan a gəzit ga hayaṅana kwa.

⁴ Məslər nakən əra əzləkkiviya mahay na ti nipi kərsi ga bəbay, mis təra tənjəhadviyu. Mis nday nani ti təvia divi ana tay ga magray seriya. Nipi mis ya ti təkəlkia ahər ka tay a ni daya. Təkəlkia ahər ka tay a ti adaba təzlapikia ka Yezu ana mis a, təhia ma ge Melefit ana mis a. Nday nani ti təhəngrioru ahər a had ana ere gani nani ndo, təhəngrioru ahər a had ana zlam ga pəra ya azavu akaba ere gani nani ni ndo daya. Təhəndaki zlam ge ere gani nani kə meleher gatay ahkay do ni ka ahar ndo. Melefit əhəngriyiya sifa ana tay a, nahkay tənjəhadkəbu a bay bu akaba Krist vi dəbu.

⁵ Mis nday nani ti nday ye enjenjeni ya Melefit əhəngriyiya sifa ana tay ni. Mis ndahan ya təmət ni ti Melefit əhəngriyiya sifa ana tay fan ndo, si ka mandav ge vi dəbuani kwa.

⁶ Nday ya Melefit əhəngriyiya sifa ana tay ye enjenjeni ni təmərvu, nday ndam gayan *njəlatani. *Kisim ye cə amələbu, ay kisim gani nani emisliki məgri arəṅa ana tay do. Etigi ndam *maṅgalabakəbu mis akaba Melefit, etigi ndam maṅgalabakəbu mis akaba Krist daya, atanjuhədkəbu a bay bu akaba Krist vi dəbu.

Melefit eyefən kə Seteni

⁷ Ka ya ti vi dəbuani ni amandava nahəma, atafaya *Seteni a danṅay ni ba.

⁸ Atafaya nan a ti amoru magosay mis ga had ga məlan ni dek. Had nday nani ti təzalay tay Gok akaba Magok. Amacakalakəbu mis ga had nday nani ga makadvani. Atacalvu do, nday akada wiyan ga zalaka ya əcalvu do ni.

⁹ Tàhəraya, təsawadoru ka had ga məlan ni dek, tōru tēveliŋ məlan ga ndam *njəlatani ge Melefit ni akaba kəsa gəđakani ya Melefit awayay dal-dalani ni tekesl. Ay tàra tēveliŋa ti aku àđəkia ka tay kwa e melefít ba, àzumaba tay a.

¹⁰ Eslini təgəs Seteni, naŋ ya àgosay mis ni, tizligiyu naŋ a *dəluv ga aku ni vu cizliv. A aku nani bu ni ti zlam àvu agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Ata ere gani nani nday ata bay mahəŋgaray *pakama ga malfada ni nday təvu a aku gani nani bu àndava. Eslini nday mahkərani dek atəcakaviyu daliya məlafat akaba məlavaf gani do dek ga kaŋgay-kaŋgayani.

Melefit agraŋəja seriya kə mis a dek

¹¹ Eslini nipi kərsi, Bay naŋ àbu manjəhadvani dəgama. Kərsi gani nani ti gəđakani, bəđ-bəđ daya. Kə meleher ga Bay ni ti had akaba huđ melefít təcuhway tiji, ere ya agəjəni ni ti àbi.

¹² Nipi mis ya təmət ni dek, gəđakani akaba nday ya gəđakani do ni, jika jika kə meleher ga Bay ya ti naŋ àbu e kərsi bu ni. Wakita təbu eslini, maslaŋa nahaŋ àzləkkaba tay a. Àzləkkaba wakita nahaŋ a daya : wakita nani ti wakita ga sifa ; slimi ge mis ya təbu àna *sifa ya àndav day-day do ni təbu məbəkiani ŋgəredəda. Eslini Melefit àgraŋəja seriya kə mis ya təmət na. Ka ya ti àgraŋəja seriya kə tay a ni ti àmənjaki ka zlam gatay ya təgray ni. Zlam gatay gani ya təgray ni təbu məbəkiani ka wakita ni.

¹³ Ndam ya ti təmətvu a *dəluv gəđakani vu ni ti dəluv ni àvələhaya tay a. Kisim ya àhəl mis ni akaba məlan ge *kisim ni day təvələhaya mis ya təmət na dek ka dala. Tàra təvələhaya tay a nahəma, Melefit àgraŋəja seriya kə mis na àna mamənjakiani ka zlam gatay ya təgray ni.

¹⁴ Eslini təbiyu kisim ya àhəl mis ni akaba məlan ge kisim ni cizliv cizliv a *dəluv ga aku ni vu. Dəluv ga aku nani ti *kisim ye cə ni.

¹⁵ Tamal mis slimi gayan àki məbəkiani ka wakita ga sifa bi ti tizligiyu maslaŋa gani a dəluv ga aku ni vu daya.

21

Melefit amagraya zlam na dek məweni a

¹ Eslini nipi huđ melefít məweni akaba had məweni, adəba huđ melefít ye enjenjəni ni akaba had ye enjenjəni ni təbi va bi. *Dəluv gəđakani day àbi va bi.

² Nipi kəsa *njəlatani, nani Zerəzalem məweni. Nipi naŋ àbu asləkabiya kwa a huđ melefít ba, afa ge Melefit a. Kəsa gani nani ti maslamalavani akada ga wal ya àbakabá zlam sulumana ga moroni àna naŋ kə zal ni.

³ Eslini nipi dəŋgu ga maslaŋa nahaŋ àhəndabiyu kay kay e kərsi ga Bay ni bu, adəm ahkado : « Nihi ti məlan manjəhadani ge Melefit àbu e kidin ge mis bu. Melefit amanjəhad akaba tay, emigi Melefit gatay, mis ga jiba gərgərani ni dek ti ni etigi ndam gayan.

⁴ Etitəwi va do, adəba Melefit àgriaba yam tuway ana tay e eri ba. Kisim amələbi va bi : tuway, delələ akaba daliya day atələbi va bi. Adəba mam, zlam ya ahaslani ni təndava, təbi va bi. »

⁵ Eslini Bay manjəhadani e kərsi ga bay bu ni àhu ahkado : « Nihi ti zlam ni dek nəbu nagraya tay a məwena. » Àhu keti : « Bəki ma hini, adəba pakama ya ti nədəm ni ti pakama ge jiri, malfada àkibu bi simiteni. »

⁶ Àhu keti : « Àgrava àndava ! Bay ya ti ànjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mənjəki gani nu nəbu. Bay ya ti emendeverin zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. Maslaŋa ya ti yam akada naŋ a nahəma, anəvi yam ga sulum. Yam gani nani ti adəl day-day do, avi sifa ana mis.

⁷ Maslaŋa ya ti èyefiŋa kə zlam magudarana nahəma, anəvi ja ga zlam gani nani ; niggi Melefit gayan, naŋ ti ni egi wurgoro.

⁸ Ay ndam aŋgwaz, ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni, ndam ya tagray zlam ya àbələy magrani do ni, ndam mabazl mis, ndam magray hala, ndam maharam, ndam ga pəra akaba ndam masəkad malfada dek, nday ti ja gatay ti *dəluv ga aku ni. Aku nani ti agəs akada ga asas ya aku agəs ni. Nani ti *kisim ye cə. »

Kəsa Zerəzalem məweni

⁹ Eslini məslər nahaŋ e kidin ga məslər adəskəlani ya təbu àna hijiyem adəskəla

ga məzum bəruv ge Melefit ye endeveriṅ məzum bəruv gayaṅ ni àrəkua, àhu ahkado : « Ra, nədəfukki məva ga Wur Təmbak ya ara azay ni. »

¹⁰ Eslini məslər ni àzoru nu ka həma gəđakani zəbalani, àzoru nu ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit. Nòru nìnjəa ti àdəfuki kəsa njəlatani, nani Zerəzalem, naṅ àbu asləkabiya kwa a huđ melefit ba, afa ge Melefit a.

¹¹ Kəsa gani nani ti naṅ àbu asladay àna masladay ge Melefit, masladay gani àhəlabə eri a vərut akada ga akur sulumani ya təzalay zespi, ahəlabə eri akada ga kutrum na ni.

¹² Kəsa gani nani nahəma, tēveliṅ àna gudu gəđakani zəbalani. Gudu ni mahay gani kru mahar cə ; *məslər ge Melefit day təbu kru mahar cə kà mahay ni bəlaṅ bəlaṅ, təjəgay. Slimi day təki məbəkiani kà mahay ni dek. Slimi gani nani ti slimige dini kru mahar cəni ga ndam *Izireyel ni.

¹³ Mahay ni mahkər mahkər, gwar kè sliri ga məlaṅ fadani ni dek.

¹⁴ Asak ga gudu ni təfiyu àna akur gəđakani kru mahar cə. Ka akur nday nani ti slimige kru mahar cə təki məbəkiani bəlaṅ bəlaṅ : slimige nday nani ti ga ndam *asak kru mahar cəni ga Wur Təmbak ni.

¹⁵ Maslaṅa ya ti àzlapu ni ti aday ga məgur zlam àfəṅ a ahar bu. Aday nani ti ga gru. Awayay agur kəsa ni, mahay ga kəsa ni akaba gudu ya èveliṅ kəsa ni àna naṅ.

¹⁶ Kəsa gani ti midiheni kala-kala àna zəbal. Maslaṅa nani àgur àna aday gayaṅ ni, àgur palahar gani bəlaṅ ezewəd dəbu kru mahar cə. Palahar gani àna jikeni ni day kala-kala akaba palahar zəbalani ndahaṅ ni.

¹⁷ Àgur gudu ni àna ahar akada ge mis ya təgur ni, jaha diṅ àna kru kru fad mahar fad.

¹⁸ Gudu gani nani tələm àna akur ya təzalay zespi ni. Kəsa ni ti ni tələm àna gru deṅa, pərzləṅ-pərzləṅ akada ga kutrum ni.

¹⁹ Asak ga gudu ni meṅgəleđeni àna akur sulumani gərgərani dek. Asak gani ye enjenjeni ni akur ya təzalay zespi ni, ye cə ni akur ya təzalay sefir ni, ya mahkər ni akur ya təzalay selcidwiṅ ni, ya fad ni akur ya təzalay imarot ni,

²⁰ ya zlam ni akur ya təzalay sarduwan ni, ya muku ni akur ya təzalay kwerneliṅ ni, ya adəskəla ni akur ya təzalay krizəliti ni, ya azlalahkər ni akur ya təzalay beril ni, ya ambəmbu ni akur ya təzalay topaz ni, ya kru ni akur ya təzalay krisəpres ni, ya kru mahar bəlaṅani ni akur ya təzalay hiyesəṅ ni, ya kru mahar cəni ti ni akur ya təzalay emetis ni.

²¹ Mahay kru mahar cəni ni ti ebirsli gəđakani kru mahar cə, mahay bəlaṅ ti ebirsli bəlaṅ. Dalaka gəđakani ya a huđ ga kəsa ni bu ni ga gru deṅa, pərzləṅ-pərzləṅ akada ga kutrum ni.

²² Ay nəmənjoru zla nahəma, nipi *ahay gəđakani ge Melefit a kəsa gani nani bu ndo, adəba Bay Melefit geli njəda-njədani nday ata Wur Təmbak ni, nday àna ahər gatay kala nday ahay gəđakani gani nani.

²³ Fat akaba kiya təbi təsladay məlaṅ a kəsa gani nani bu bi, adəba Melefit àna ahər gayaṅ asladay məlaṅ gani, Wur Təmbak ni day asladay məlaṅ gani akada ge ceṅgel ni.

²⁴ Ndam ga huđ gərgərani ga duniya ni dek ti masladay ga kəsa gani nani amasladi ana tay. Bəbay ga huđ gərgərani ga duniya ni dek atoru àna njəda gatay ni eslini ga mazləbay Melefit àna naṅ.

²⁵ Mahay ga kəsa gani nani ti atanjəhad bəṅa bəṅa məzləkabana ; atəzləkvü tay dayday do, adəba məlavad amələbi eslini va bi.

²⁶ Mis ga huđ gərgərani ni dek atoru àna elimeni gatay akaba àna njəda gatay eslini ga mazləbay Melefit àna naṅ.

²⁷ Ay ti zlam magədavani, ndam ya tagray zlam ya àbəlay do ni akaba ndam masəkad malfada ni etisliki məhuriyani a kəsa nani vu do. Ndam ya ti təhuriyu ni ti si ndam ya ti slimige gatay məbəkiani ka wakita ga sifa ni kwa. Wakita gani nani ti ga Wur Təmbak ni.

22

¹ Eslini məslər nakəṅ àdəfuki zalaka ; zalaka nani ti àdəl day-day do, yam gani avi sifa ana mis. Yam gani ahəlabə eri akada ga kutrum na, aṅgəzaya e kərsi ge Melefit ba. Kərsi nani ti ga Wur Təmbak ni daya.

² A dalaka ya a huđ ga kəsa ni bu ni ti zalaka ni èdevu cə ; e kidiṅ gani bu ka məlaṅ ya èdevu ni ti məṅgəhaf àvu. Məṅgəhaf nani

avi sifa ana mis, a hud ga dazani bu ewi bəza sak kru mahar cə, kəla kiya lu ewi bəza. Slimberi gani ti haf ge mimbilin mis ga had ga duniya ni dek.

³ Eslini ti zlam ya Melefit etikwesl ni atələbi.

A kəsa nani bu ni ti Melefit amanjəhadviyu e kərsi gayan vu, Wur Təmbak ni amanjəhadviyu daya. Eslini ndam məgri təwi ana Melefit atəzləbay nañ.

⁴ Nday gani nani etipi wur ge eri ge Melefit. Slimi ge Melefit day əki məbəkiani ka tay kə meleher.

⁵ Məlavad amələbi va bi ; nahkay cəngəl akaba fat day atəgray təwi va do, adaba Bay Melefit geli nañ əna ahər gayan amasladi mələñ ana mis. Mis ni atanjəhad a bay bu ga kañgay-kañgayani.

Mendeveriñ ga pakama

⁶ Eslini *məslər ni əhu ahkado : « Ma hini ya kici ni dek ma ge jiri ededij ; malfada əkibu bi. Ahaslani Bay Melefit geli əvia *Məsuf gayan ana ndam mahəngaray *pakama gayan a ; nihi ti əsləribiya məslər gayan ana ndam məgri təwi gayan a ga mədəfiki ere ye ti agravu wudak ni ana tay. »

⁷ Yezu ədəm : « Bumvu slim, nakoru afa gekəli wudak ! Ndam ya ti təgəskabə pakama ya a wakita hini bu na, təbu təjalaki ahər nahəma, təmərvu. Adaba pakama hini ti ge Melefit. »

⁸ Nu Zeñ nəcia pakama gana əna slim goro a, nipiya ere ye ti əgravu na əna eri goro a daya. Nəra nəcia, nəra nipiya nahəma, nəbəhad mirdim grik meleher ndiə ana had kə asak ga məslər ya ədəfuki zlam gani ni, ga mazləbay nañ.

⁹ Nañ nakəñ əra epia ere ye ti nəgray na ti əhu : « Kəgray nahkay ba simiteni ! Nu day bay məgri təwi ana Melefit akada gayak ni, akada bəza ga muk ya tahəngaray pakama ge Melefit ni, akada ga ndam ya ti təgəskabu pakama ge Melefit a wakita hini bu ni daya. Kabəhad mirdim ti ana Melefit cilin. »

¹⁰ Əhu keti : « Pakama ya a wakita hini bu ni ti pakama ge Melefit ededij ; kəñghah pakama gani ba, hi ana mis sawan. Adaba

mam, sarta ga zlam ya tədəmki ma a wakita hini bu ni ti ənjia wudak.

¹¹ Maslaña ya ti agudar zlam ni ti ahər ədəm mägudarkivu. Maslaña ya ti məbəruv gayan əbəlay do ni ti ahər ədəm mənəhad əna məbəruv gayan ya əbəlay do ni. Ay maslaña ya ti agray jiri ni ti ahər ədəm məgrakivu jiri. Maslaña ya ti nañ njələta ni ti ahər ədəm mənəhad njələta. »

¹² Yezu ədəm ahkado : « Bumvu slim, nakoru afa gekəli wudak ! Nu nəbu əna zlam ga məviani ana ku way way do akada ge təwi gayan ya ti əgray ni.

¹³ Wudaka zlam dek ənjəki ti nu nəbu əndava ; ka mandav ga zlam dek day nu anələbu. Bay ya ti ənjəki ka magray zlam dek ni ti nu ; kwa ka mənəki gani nu nəbu. Bay ya ti emendeveriñ zlam dek ni ti nu gani daya ; ka mandav gani day anələbu. »

¹⁴ Ndam ya ti təbarafəña azana gatay a ni ti təmərvu. Nahkay ti tisliki məhuriyani a kəsa ni vu, tisliki məzum bəza ga mənəghaf ya avi sifa ana mis ni.

¹⁵ Ndam ya ti Melefit etikwesl tay adaba təgudara zlam a dal-dal ni, ndam maharam, ndam hala, ndam mabazl mis, ndam ga pəra akaba ndam ya ti tawayay tasəkad malfada ni dek nahəma, nday dekeni e mite bu, tisliki məhuriyani a kəsa ni vu koksah.

¹⁶ « Nu Yezu nəsləroru məslər goro ga məhi pakama hini ana ndam goro ya *təcakalavu a kəsa gərgərani ni bu ni dek. Nu wur hud ge Devit, tədəmki ma a Wakita ge Melefit bu ni ti ka nu. Nu Banti ya asladay mələñ ge miledə dal-dal ni. »

¹⁷ Məsuf Njələtani akaba ndam ga Yezu ya ahəl tay akada ga wal ya taday ni təhi ahkado : « Ra ! »

Ahər ədəm maslaña ya ti ecia pakama hina ti məhi : « Ra ! »

Maslaña ya ti yam akada nañ a ti ahər ədəm mərə.

Maslaña ya ti awayay esi yam ya avay sifa ni ti ahər ədəm məcəh ga sulum, məsi !

¹⁸ Nihi ti nu Zeñ nədəm ma, ahər ədəm maslaña ya ti eci pakama ge Melefit ya a wakita hini bu ni məbəvu slim lala ; tamal maslaña əferkiviya pakama nahan əkiva ka pakama hina nahəma, Melefit day emeferikiviyu daliya ya ti tədəmki ma a wakita hini bu ni ana maslaña gani.

¹⁹ Tamal maslaṅa àzaba pakama nahaṅ e kidīṅ ga pakama ge Melefit ya a wakita hini bu na nahəma, Melefit day amazafəṅa ja ga zlam ya tədəmkia ma ka tay a wakita hini vu na : amazafəṅa ja ga məṅgəhaf ya avay sifa na, amacafəṅa naṅ ga məhuriyana a

kəsa njəlatani ni va daya.

²⁰ Bay ya ti àdəm pakama hini dek jiri ni ti àdəm : « Iy, nakoru afa gekəli wudak ! »

Aya nahkay, Bay geli Yezu, ra !

²¹ Bay geli Yezu mǎgri sulum gayanə ana mis dek ti.